EVTYCI AVgustini Niphi Philothei Suessani in librum Destructio destructionū Auerrois, Cōmētarii: quos adhibita omni lucerna nitidos, & a quacūq̄ macula ieiunos ꝯperies.

EIVSDEM AVgustini Codicillus de sensu agente.

AVGVSTINI NIPHI SVESSANI in Auerrois Destructio destructionum librum, Cōmentarii.

¶ Prologus

Jt Auerrois. Cū in cūctis reb⁹ ab intellectuali ꝟtute desiderādis nāliter & ꝑcipue chariorꝫ dulcior ac dilectior sit veritas: tenemur igit̃ eā semp attēte & feruide vt efficaci⁹ meditari pōt obtinere: suosq̧ hostes eam prauiter litigātes se vere ꝑcipi: ac ei obiicientes cuꝫ varijs dispendijs ipsaꝫ seducere: ptractātesq̧ viscerib⁹ ardētib⁹ iterimere conamur: itaq̧ veritas vbiq̧ iter omnia obstacula vigeat & preualeat. ¶ Unde nos a diuturno pristino tempore in pelaginē phorūꝫ freti nauigantes cuꝫ voluminuꝫ peripatheticoruꝫ nauibus: ibidēq̧ laquea ac retia iactantes venādo: ideq̧ cū hamis separati ai pisces ꝑfati talasit vehentes: ad man⁹ nostras qdaꝫ liber Alga. attribut⁹ puenit: cui⁹ destructio phoꝝ titulus est: de quo libro ab codē Alga. ēditū fuisse nō ē ambigēduꝫ: ipse. n. in principio & fine cuiusdā sui libri phoꝝ itētio nūcupati ꝑdictū ꝓmiserat libꝛuꝫ cōpilare. ¶ Et est notāduꝫ ꝙ dictus liber de quo tractaturi sumus, multos in corda hominuꝫ seruat errores: in cerebroq̧ plurimoꝝ sapientū infinita posuit dubia piculosa: put dictus Alga. notus est summus phs: & de maiorib⁹ tenet̃ phis. Est & manifestū ꝙ fama multoruꝫ ꝑcessoruꝫ in sufficientia cā pluriuꝫ posterioruꝫ stat errandi. ¶ Tandē dicimus ꝙ hic liber multos subtiles atq̧ nobiles modernoruꝫ admirari facit sepissime: maxime ꝙ dictus Algazel est summus phus notus: & in philosophia eximia cōstruxit volumina: in qbus sapiētum opiniones clarius q̄ deberet & difusius ostendit. ¶ Deinde excitat⁹ est hunc librū texere: in quo & stipi

Prologus

res totius sapiētie pmittit euellere: turres ꝛ castra verita
tis meditat⁹ est irruere: itaqꝫ phia rōne huius libri peri
culata abominationi extitit deinde. ℭ Sed cū tales no
biles semꝑ excusandi sint: dicimꝰ ꝙ hoc dicto hoi acci
dit forte vna dictaꝝ causaꝝ: aut ex aliquo morbo pturba
tus fuit intellectu: aut forte suspectꝰ erronice prauitatis
inter legales sui tpis ꝑxtiterat. Legales nāqꝫ inimici re
piunt phoꝝ: ꝛ ipse aliquo mō noluit ipsoꝝ pati inimici
tiaꝫ. ℭ Demū dicimꝰ ꝙ qualitercūqꝫ sit dictꝰ liber vene/
num magis q̄ꝫ cibꝰ dꝫ reputari. ℭ Nos igit liuorē pse/
cutorū nostre mris charissime phie gerētes v̄ba dicti li
bri: vt diligēter potuimꝰ speculati sumus gracile: nosqꝫ
insudauimꝰ vitia ipsius ac sophismata eminēter patefa/
cere: ac eis vt sufficiētius ꝑualuimꝰ obijcere: lꝫ in pluri/
bus satis sit difficile nimia argumentatoꝝ pfunditate ꝛ
obscuritate locoꝝ sophisticatiōis. Et facimꝰ cūctis no/
tum: ꝙ de ꝑdicto libro illud ad qḋ veracior appet ꝑser/
tim sumpsimꝰ ꝛ disputauimꝰ: put piculosū est: ꝛ debilia
dimisimꝰ verba huiꝰ libri in paruula capita: vt facilius
suos errores valeamꝰ redarguere: ꝛ exꝑsse ꝑposita ma/
gis ardua iter cetera disputare capimꝰ. ℭ Etiō dicimꝰ
ꝙ Algazel altercauit cū phis in isto libro magis in me/
taphysicis: ꝛ in aliqbus nālibus.

ℭ In prima vero pte disputauit in. 14. propositis.

ℭ Quoꝝ primū hoc est. vꝫ. vtꝝ mūdus sit ab eterno.

ℭ Scḋꝫ: vtrūꝫ mūdus sit sempiternus in futuro.

ℭ Tertium disputat id quod dicunt philosophi. vꝫ. ꝙ
mundus sit effectus dei.

ℭ Quartuꝫ ostēdit sapientuꝫ debilitateꝫ in eo qḋ dicūt
munduꝫ agentem habere.

ℭ Quintuꝫ ostendit habere phos debilitatem in eo ꝙ
putant pbauisse dei vnitatem.

ℭ Sextuꝫ ostendit eoꝝuꝫ errores sup dei scientiaꝫ.

ℭ Septimū cassat id qḋ dnt. vꝫ. ꝙ ipse deꝰ nō cōicat cū
aliquo in genere: neqꝫ ab eodē differt in dr̄ia.

COctauũ ostẽdit ipsoꝝ debilitatẽ in eo ꝙ putãt euz eẽ simplicẽ absqꝫ aliqua quiditate.

CNonum ostẽdit debilitatẽ eoꝝ in eo ꝙ opinãtur deũ nõ esse corpus neqꝫ corporeum.

CDecimũ ostẽdit debilitatẽ eoꝝ in eo ꝙ meditant ꝓbauisse.vz.ꝙ deus sciat genera ꝛ spẽs mõ vl'i.

Undecimũ ostendit errores eorum in eo ꝙ dicunt.s.ꝙ deus tantuz seipsum sciat.

CDuodecimũ cassat opiones ipsoꝝ in eo ꝙ dicũt.vz.ꝙ deus particularia ignorat.

CTertiũdecimũ oñdit ipsoꝝ errores ĩ eo ꝙ opinãt.vz.ꝙ celi sint aĩati: ꝛ deo g'rioso obediẽtes contẽplãdo.

CQuartũdecimũ ostẽdit illorũ errores:in eo qd dicũt ꝙ motor orbiuz propꝛiã habet voluntatẽ erga quedã desiderata separata.

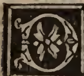
CHec sunt ꝓposita metaphysicalia de qb⁹ Alga.in prima huius libri pte disputauit cum phis.

CDeinde vero in scda pte disputauit:ꝛ altercauit cum sapiẽtib⁹ in qbusdã nãlibus ꝓpositis sub duab⁹ disputationib⁹ cõtẽtis:vt in suo loco videbitur.

COstenso igit hoc preambulo deinceps primã disputationẽ prime partis incipiemus.

CExplicit prologus Auerrois.

CAugustini Niphi Suessani phi clarissimi in Destructiones destructionum Auerrois cõtra Algazelez/expositio.

ixit Plato in thymeo oẽs quippe mẽtis qq̃ mõ cõpotes opis cuiusqz vel magni vel pui ꝓncĩpio inuocare deũ solẽt:deos ergo oẽs deasqꝫ ꝓcamur ĩ ꝓmis qdẽ:vt ea dicant a nobis q̃ illis placeãt.deinde vt nobis ipsis cõstem⁹:q̃tuz ad deos attinet:sic nobis oratũ sit.hec Plato.CInuocatis ĝ diijs ꝛ humilr exoratis circa expõnẽ hui⁹ libri.Primo ꝓponã intẽtionem meã.Scdo ꝓhemiũ Auer.exponã:ꝛ per ꝯns residuũ libri.

In ꝓncipio cuiusqz opis inuocãdus est deus.

Quantũ ad ꝓmũ q: cura ꝛ solertia illi⁹ ingeniosi phi Hieronymi Bernardi Patricij Ueneti ad man⁹ meas liber hic q destructio destructionũ inscribit Auer.venit.ꝛ vidi ꝙ hic liber plenus erat vtilitate:vt potui colligere:rogat⁹ imo coact⁹ ab illius virtute excellẽtia:dico ꝙ intẽtio mea est glosare hũc libꝛuz. Et q: hic liber est

multū difficilis: vt appet: tuz ex mala trāslatiōe: tuz ex verbis & sen/tētijs arduis ꝑīc ꝯtētis. iō nolebā scribere: q2 vero scio ꝙ nō tm̄ his q veritatē dixerūt sunt hn̄de grē: vt dicit Ari. sed his ēt q sunt ꝑncipiū inuestigatiōis ei⁹: op⁹ istud nō recusaui. ¶ Scio bn̄ ꝙ posteriores vi/dētes istā expōnē eā accusabūt. Sed qd curo maliuolo⸗ latratus: & qdā exponet alr hūc librū. & qd curabo de verbis ceco⸗ de colorib⁹ inscriptis? ¶ Mouet aūt maxie me hūc librum edere paucitas pho⸗ in hoc tpe. hoc. n. meo tpe nō video phos. Et illi pauci sunt multū mo/lesti: & in puo ꝑcio: & quasi a populis ꝑimūtur tanꝙ indigni amicitie & cō/sortij humani. Cause aūt hui⁹ paucitatis sunt dicte ab Auer. in locis eius. Ut ergo in hoc libro appareāt aliq̄ fundamēta pho⸗ curaui ex/ponere hūc. ¶ Cā aūt editiōis mee potissima & maxia est: qm̄ hic li/ber ꝯtinet multas qōnes ꝯtra nos xpianos: vt ergo videat ꝙ phorū rōnes sunt debilis efficacie ꝯtra nos: iō expōnā illas: & eas in singulis locis conabor soluere fundamētis verioib⁹. Nolui aūt ꝓbare hūc li/bruz esse Auer. q2 manifeste appet: tuz ex verbis eius. 8. phy. cō. 3. tuz ex mō ꝓcedēdi & ꝓpōnib⁹ suis hic.

Quaremo/tus fuit hūc libꝝ edere.

Et cū ista sit mea itētio: ad scd'z. s. ad expōnē h⁹ libri venio. Nec expectes a me diuisiōes & subdiuisiōes: s3 tm̄ colligabo q̄/daz cū qbusdā: vt ipse facit i libris Ari. Dico ergo ꝙ Auer. ꝓ ꝑmittit ꝓlogū. deinde ibi. (Ait Alga.) ꝓsequit. In ꝑma pte declat vtilitatez seu necītatē pn̄tis libri. Et ponit vnū syllm̄ cui⁹ ꝯclo est. ꝙ nos nāꝛ dispositi debem⁹ oī conatu defendere vitatē: & syllo sic cōponit. id qd ab intellu est appetibile & desiderabile in sustētatiōe illi⁹ debem⁹ appo/nere oēz conatū: & oē studiū. s3 veritas est appetibilis & ꝺsiderabilis. g̃ sequit ꝯclo iaz dicta. hui⁹ g̃ sylli pōit ꝑ minorē. d. Cū in cūctis reb⁹ ab intellectuali vitate ꝺsiderādis nāꝛ & ꝑcipue charior / dulcior / & di/lectior sit veritas: deinde ponit ꝯclonē. d. tenemur igit eā semp attēte & feruide / vt efficaci⁹ meditari pōt / obtinere: vult. d. defendere ꝙ ꝓ/ suos hostes prauiter litigātes se vere ꝑcipi. i. in eo ꝙ vere se ꝑdiuiūt eē litigātes: ac ei obijciētes cū varijs stipendijs. i. studijs ipsaz seducere ꝓtractātesq3 conamur interimere viscerib⁹ ardētib⁹: vult dicere ma/gno calore & feruētia. itaq3. vult dicere ad hoc: vt veritas vbiq3 inter oīa obstacula vigeat & ꝑualeat: ecce igit intētiōez & cām intētionis in gn̄ali. Deinde introducit modū quo inuenit librū Algazelis. d. Unde

Qr conatu tuēda ē ve/ritas.

nos a diuturno ꝑstino tpe nauigātes i pelaginē pho⸗ freti cū nauib⁹ voluminū: vult dr̄e librō⸗ pipatheticoꝝ ibidēq3 laqa ac retia iactātes venādo: indeq3 cuz hāmis separati ai. i. cum discreto cogitamine pisces vehētes ꝑ'ati talassi. vult dr̄e ꝑdicti maris: ad mau⁹ nr̄as qdā liber Alga. attribut⁹ ꝑuenit: cui⁹ destructio pho⸗ titulus est: & cōfirmat id eē Alg. d. de quo libro ab eodē Alg. editū fuisse nō est ambigēdū. ipse i ꝑncipio & fine cuiusdā libri q vocat intētio pho⸗. ꝓmiserat libꝝ ꝑdi/ctuz cōpilare. Deinde declat nāz hui⁹ libri. d. Et est notādū ꝙ dict⁹ li/ber de quo tractaturi sum⁹ multos in corde hoīuz seruat errores: i ce/rebroq3 multo⸗ sapiētū infinita posuit dubia ꝑiculosa. & dat cām. d. ꝓut. i. qm̄ dictus Alga. notus est summ⁹ ꝓbus: de maiorib⁹ tenetur phis: & est manifestū ꝙ fama multo⸗ ꝓcesso⸗ i sufficiētia. i. in sūmo: magna est eā errādi pluriū posterio⸗. Deinde ponit id qd facit lib h. d. Tandem dicim⁹ ꝙ h liber multos subtiles atq3 nobiles modernos

Modus q hunc libruz inuenit.

Certificatio hunc libruz fuisse Alga.

Nā libri.

admirari facit sepissime: maxie qr dictus Alga. est sūmus phs notus: et in phia cōstruxit eximia volumina in qb' sapientū opiniones clari' q̄ deberet et diffusius ostēdit: deinde excitatus est hūc librū texere: in q̄ stipites totius phie pmittit euellere: turres et castra vitatis medita/tus est irruere: itaq; phia rōne hui' libri periculata abominationi ex/titit deinde. i. retro. Deinde excusat Alg. et dat cām. d. Sz cū tales no/biles. vult dīe q̄lis est Alg. semp excusandi sunt. dicimus q hoc dicto hoi accidit forte vna dictaꝝ causaꝝ: aut qr ex aliq̄ morbo perturbatus fuit intellectu: aut forte suspectus erronice prauitatis iter legales sui ipis q̄ precxtiterat: vult dīe se excusauit i hoc libro. legales naq; inimici re/periunt phoꝝ: et ipse aliquo mō noluit pati inimicitiā. Debes scire q ipse Auer. appellat theologos multis noib'. s. qnq; loquētes: qnq; le/gales: qnq; sophistas: qnq; credētes. dicūt quoq; legales: eo qr leges pphetaꝝ sequunt: et nō rōnes phoꝝ: et ista appellatio est satis honesta: qnq; loquētes: et ideo dicunt sic: qr loquunt res et rōnibus nō pbātur: et ista est appellatio honesta: vt puto: qnq; sophiste: eo qr negāt pncipia phoꝝ: et ex cōtrarijs pncipioꝝ faciūt pclones: et est appellatio vitupe/randa: qnq; credētes: et rō est manifesta. tribus g̃ modis noiat eos: et ego hic sequēdo moduz loquēdi eius illis tribus modis noiabo. q̄rtō aūt mō cū sit vituperandū nō noiabo. Deinde pcludit naturā hui' li/bri. d. Demū dicimus q q̄licūq; sit venenū magis q̄ cibus dz reputa/ri: deinde ponit ordinē quē vult tenere in hoc libro. dicēdo cāz quare cōposuit hūc. d. Nos igit liuorē psecutorū nr̄e matris charissime phie gerentes. i. narrātes fideliter verba dicti libri: vt diligēter potuimus nos speculati sumus gracile. i. subtilr: insudauimusq; vitia ipsi' atq; sophismata eminenter patefacere. ac eis: vt sufficiētius preualuimus obijcere. Deide excusat se. d. licet in pluribus satis sit difficile nimia argumentorum pfunditate et obscuritate locorum sophisticationis: vult dicere satisfacere. Deinde cōplet ordinez. d. Et facimus cunctis notuz: q de predicto libro illud ad qd. s. liber h veracior apparet pre/fertiz. i. soluz sumpsimus et disputauimus pu t periculosius est. et debi/lia dimisimus. Verba huius libri nos cepimus. i. locauimus in par/tia capitula: vt facili' suos errores valeamus redarguere: et expsse pre/posita. vult dīe dubia magis ardua inter cetera disputare. Deinde po/nit diuisionē libri in duas pz q Alg. fecit. qm̄ fecit. 14. q̄ones in meta. et duas in nālibus. et ponit numerū: et sermo ei' est manifestus p se.

Excusatio p Alga.

Quot noi/bus appella/tur theologi

Ordo seruā/dus.

Excusatio.

Manifesta/tio.

Diuisio li/bri.

Sed circa h pphemiū debes scire q Auer. duas in h pphemio innuit intētiones: vna vt phs artificiosus; alio modo vt moralis: vt moralis quidez: qm̄ tria fecit: quorū primū est reddere lectores beniuolos. scdm attētos. tertiū dociles. hec n. sunt cō/ditiōes pphemij: vt moralis: vt Ari. dicit in rhetoricis: fecit quidē eos beniuolos declarādo istius libri vtilitatē: que quāta sit iaz manifestū est ex dictis. Fecit eos attentos exponēndo istius difficultatē: et satis apparet quanta sit ex dictis. Fecit eos dociles aliqualiter: ponendo ordinem dicendoruz: et sic istud pphemium rhetorice et moraliter est fa/ctuz. est etiā factū nāliter seu logice: qr in pphemio libri debemus. 7. pre/mittere: vt Auer. dixit in physicis. s. intētionē. et hoc fecit Auer. qm̄ declarauit suaz intētionez in hac libri descriptiōe. Utilitatez et iaz tibi appet hoc. Ordinē: et lz nō satis apte h fecerit tm̄ adhuc ex vbis suis

Duplex in/tentio.

In pphemio 7. premittē/da sunt.

apparet. h̄ enim liber est p̄mus: q2 de reb⁹ metaphysicis abstractis tra-
ctat vt scis. Proportionē: & hoc ē tiam potes ex v̄bis isti⁹ libri h̄re q̄m
ꝓportio hui⁹ libri ē: sicut metaphysice ad alios scie nāls. Viā doctri-
ne: qd̄ ēt h̄re potes: eo q2 cū liber h̄ metaphysicus sit illismet vijs ꝓce-
demus: sicut & ī metaphysica. nomē libri. & iaz apparet h̄ic totū hoc:
& nomen auctoris: & hoc est manifestū etiā: ideo vere artificialiter hoc
ꝓhemium est factum & moraliter & logice.

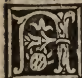
Prīa qō.

Quero hic vnā qōnez breuē: q̄m Auer. ait: ꝙ intellectuali v̄i-
ti v̄itas est chara & dulcis & appetibilis: vtrū hoc sit ve-
rum: & v̄r ꝙ non: q̄m multi fugiūt verū: vt apparet. ¶ Circa istā dubi-
tationē dicendū ꝙ v̄itas est intellectui appetibilis: qd̄ q̄ttuor vijs de-
clarari pōt. ¶ Prīa sumit: eo q2 est obm̄ intellꝰs. vn̄ videmus oēs po-
tētias cognitiuas valde in suis ꝓprijs obtis delectari: & in eis q̄etari.
pp qd̄ fugiūt obta extranea: & p se amāt nālr obiecta ꝓpria: q2 igit ve-
ruz est obm̄ intellꝰs: vel saltē rō obiecti intellꝰs: vt dictū est in libro de
aīa: scimus ꝙ veritas est valde intellectui delectabilis. ¶ Scd̄a via
sumit ex cōcomitātia veritatis cū ipso intellꝰu: videmus eīm ꝙ falsuz
est nō ens: & res quāto plus de v̄itate h̄z: tāto plus de ente & eēntia: pp
qd̄ scd̄o meta. vt ibidē cōmen. 4. Auer. declarat p̄ma p̄ncipia opz esse
verissima: imo videmus aliqua vera ita appropinquari intellectui: ꝙ
statim lumine intellꝰs ei fiunt cōformia: vt sunt prima p̄ncipia: vt di-
cit Auer. scd̄o meta. cōmen. p̄mo. Ex his cōcluditur ꝙ intellectus val-
de delectat in veritate: q̄m veritas est ei similis: & res plus in suo simi-
li delectat q̄ in suo extraneo: vt scis. ¶ Tertia via sumit eo q2 p ipsaz
p̄mo p̄ncipio im̄ali appropinquat. dictuz est in nono meta. cōmē. 22.
ꝙ in substātijs im̄ālibus non est nisi veruz: q2 carent mā: q2 igit nāle
desideriū est appropinquari p̄mo p̄ncipio. & melius intellectus appro-
pinquat appetendo verum: ideo sicut ei naturale est appetere assimi-
lari p̄mo: ita naturale est appetere veritatē mediāte qua plus nāliter
appropinquat. ¶ Quarta via est: q2 per veritatē intellꝰs fit quodāmo-
do oīa: q̄m v̄itas rei est quodāmodo ipsa res: & ideo qd̄ appetit plus
de v̄itate: plus appetit fieri res ipsas: qb⁹ cōiungit mediāte v̄itate. &
q2 nāliter intellꝰs appetit fieri res quātū pōt: ideo nāliter appetit vni-
ri veritati mediāte q̄ fit quodāmodo oēs res. Ex his sequit ꝙ veritas
nāliter & p̄cipue est charior: dulcior: & delectabilior ipsi itellectui cun-
ctis rebus desiderandis. Est quidē chara: q̄m itellectus cum sit sensi-
bus inuolutus: & eis cōtinuatus cum difficultate ad veritatez pertin-
git: qd̄ aūt est difficilis inuētionis carꝰ habet. Dulcior quidē: q̄m licet
dulcedo a gustu percipiat: intellꝰs cum sit v̄tus multo nobilior oībus
sensibus in virtute sua aliquo modo cōtinet operationē sensuuz: ideo
aliquo modo dulcedinē participat: q̄m sicut gustus tunc dulcedinez
participat qn̄ obiectū ꝓsequit: ita q2 intellꝰs veritatē ꝓsequit, dicit ꝙ
veritas est ei dulcis. Delectabilis vero q̄m sibi ꝓprium obiectū cōue-
niens ei: per ipsamq3 p̄mo p̄ncipio & rebus vliter: ꝓpter qd̄ veritas est
itellectui delectabilis. Ueritas ergo ē chara/ dulcis/ & delectabilis in-
tellectui ꝓpter causas dictas. ¶ Ad argumentū dicendū. ꝙ licet mul-
ti appetitu volūtario corrupto veritatē fugiant: non tamen appeti-
tu naturali & voluntario recto: vt dicit eniz. 3. ethico. c. 5. multa inna-
turalia pōt voluntas appetere & impossibilia.

Marginal notes:
Prīa qō.
Quattuor vijs declarat v̄itatē itellectui appetibilē eē.
Scd̄a via.
Intellꝰs ī v̄itate delectatur.
Tertia via.
In sbijs separatis n̄ ē nisi verū: q2 carēt mā.
Quarta via.
Nihil cari⁹ itellectui q̄ veritas.
Solutio.

¶ Prima disputatio Algazelis cũ sapiẽtib⁹ in pma huius libri parte tractat. Utrũ mundus sit ab eterno: an non.

¶ DVBIVM PRIMVM

Ait Alga.id qđ pmo iuestigãdũ est de phoꝝ opionib⁹ circa antiqtatẽ seu nouitatẽ mũdi dirigit. Uñ dicim⁹: ꝙ fortior eoꝝ pbationũ sup dicto pposito h̃ est. pcedere inouatũ ab antiq̃ absolute impoſſe est. Si nos enĩ ponemus qđdã antiquũ ꝙ mũdus ab eo pcessus nõ fuisset: ⁊ postea ab eodẽ antiq̃ tpe mũdus pcessus vel pduct⁹ fuit. Dicim⁹ ꝙ mũdus nõ pducebat ab ipso antiquo: nisi vel q: carebat inclinãte eũ ad eẽ pducẽte. vñ si mũdus poſſis erat oĩno pduci ab eo antiq̃ añq̃ ad actũ egressus fuisset nõ euaderet gñ i sua pductiõe inouatũ sit qđdã iclinãs pducẽs eũ ad eẽ. aut ṽo si nõ oporteret ꝙ mũdus adhuc remaneret i sua poſſitate: ⁊ sic añq̃ pduct⁹ eẽt. Si prio mõ adhuc petẽdũ ẽ de illo iclinãte: q̃re magis iclinauit mũdũ ad eẽ q̃ añ: nulla cã ad h̃ imagiari põt nisi altera duaꝝ: aut q: iuidet: aut q: nõ põt p tũc: sꝫ nullũ istoꝝ est ponẽdũ i deo: igit ⁊c̃. Uñ aut h̃ pcedit ad ifinitũ: qđ est falsuꝫ: aut pueniet ad qđdaꝫ iclinãs ipsi⁹ eẽ ab eterno. ⁊ si sic. g̃ mũdus ẽ ab eterno. Hec ẽ snĩa phoꝝ: de q̃ rñdẽdũ est ꝙ h̃ nõ reperit poſſitas i agẽte: neq̃ i patiẽte: lꝫ i reb⁹ artificialib⁹ ⁊ nãlib⁹ p̃cedat agẽs ⁊ patiẽs añ ipsoꝝ effect⁹: eo ꝙ cãtur ab aliis ea p̃cedẽtib⁹ in tpe: pcessus ṽo mũdi mõ supradicto nõ sic se hꝫ. vꝫ. ꝙ ibi nõ dꝫ attribui poſſitas agẽti: neq̃ patiẽti. Poſſitas nãq̃ patiẽtis hic eẽ neqt: q: hic nullũ est sbm. Et poſſitas q̃ est q̃dã ṽtus est in sbo: nec hic est poſſitas in agẽte: q: in p̃dicta pductiõe nullũ est dare agẽs nisi deũ. Et cũ poſſitas sit q̃dã potẽtia ⁊ deus bñdictus est: sicut eẽntia totalr actualis ⁊ simplicissima: nõ dꝫ g̃ đ q̃dã poſſitate denoiari. ⁊ ideo dicim⁹ ꝙ pductio mũdi a deo nõ est mutatio i eo: neq̃ exitus de potẽtia ad actũ: imo quidã motus potẽtie diuine q̃ a nobis ignorat. Et pp hoc dicimus ꝙ nõ est cõparandũ inter opera diuina: ⁊ alia opera nãlia.

¶Finito plogo: vult mõ psequi de ppositis qõnibus: et p de pma. s. an mūdus sit ab eterno: an nō: et rō ordinis ē: qm̄ h qō est q̄si fundamētū oīuʒ aliaꝝ: vt apparebit: et est cōmunissima pp qđ dʒ eē prior: et qr vt dī i pncipio tertij metaph. qđ dʒ hre dubitatiōes p̄: et post eaꝝ solones pp cās ibidē dictas: et ēt qr disputatio exigit duo: vt dicit p ph. cō. 23. s. arguere cōtra fundamenta alicui' opinionis: et soluere illa: iō Auer. p īducit sniaʒ Alg. p modū qōnis. scđo loco soluit illas singilatiʒ.

Disputatio duo reqrit.

¶Sʒ dubitat: qm̄ ait Auer. 3. meta. cō. p. q dubitationes metaphysicales dnt poni oēs insimul: et post dʒ fieri liber spālis solonū qōnū: vt fecit Arist. q fecit tertiū meta. vbi mouet oēs qōnes: et ī residuis libris soluit illas.

Dubitatio.

¶Dicēdū q Auer. fecit h̄ p more Nicolai. scđo vt snia Alg. meli' intelligat: qm̄ ita diuisa est clari' itellecta.

Solutio.

¶In isto g dubio ponit p intētionē Alg. d. id qđ p inuestigādū est de phoꝝ opinionib' dirigit circa antiquitatē et nouitatē mūdi. Deide adducit rōnes phoꝝ. Et pria sic cōponit. nullū nouū pcedit ab antiq̄ sempiterno. Sʒ mūdus pcedit ab antiq̄ et eterno. s. deo. g in tertio mō scđe figure mūdus nō est nouus. hui' sylli minor nō ponit in lra: qm̄ in disputatiōe tertia dicet declatio illi': maior ponit cū dicit. vñ dicim' q fortior eoꝝ pbationū siue pbationib' supra dicto pposito hec est. pcedete innouatuʒ ab antiq̄ absolute ipole est: hec est maior seu rrus ei'.

Pria rō p/bās mūduʒ eternū esse.

Deinde ponit ei' declarationē: et hec declatio sic ordinat: si est aliqđ nouū factū ab eterno. V. g. mūdus q fit a deo eterno: hoc nō pōt eē nisi vel qr carebat aliquo inclināte id eternū siue mundū: vel qr nullū erat inclinās. Sed vterq modus est impolis. ergo maior est manifesta. primo g tangit primū modū. d. (si nos cuiʒ ponemus quoddā antiquū q mūdus ab eo pcessus vel pductus nō fuit: et postea ab eodē antiquo mūdus tpe) idest in tpe. (pcessus seu pductus fuit dicimus q mūdus nō pducebat ab ipso antiq̄: nisi vl qr carebat iclināte eū ad esse pductū.) Deinde pbat rōnabilitatē huius mēbri. d. (vnde dicimus q si mūdus possibilis erat oīno pduci ab eo antiq̄ anteq ad actū egressus fuisset nō euaderet qn in sua pductiōe innouatū sit quoddā inclinans/pducēs eū ad esse.) Deinde ponit scđm membrū et destruit id. d. (aut do si non oporteret q mūdus adhuc remaneret ī sua politate: sicut anteq pductus esset.) vt dicā post. Deinde destruit primū mēbruʒ. d: (si pmo mō adhuc petendū est de illo inclināte: qr magis iclinauit mūduʒ ad eē.) vult dīe pro tūc q ante. (nulla eniʒ cā adhuc imaginari pōt: nisi altera duaꝝ: vel qr inuidet: aut qr nō potuit pro tūc: sʒ nullū istoꝝ est ponēdū ī deo.) deinde psequit rōneʒ. d. (vñ.) vult dicere si ponat id iclinās. (aut hoc pcedit ad infinitū: qđ est falsuʒ: aut pueniet ad quoddā inclinās ipsi' eē ab eterno: et si sic. g mūdus est ab eterno.) qm̄ sup. id inclinās seipso mundū pduceret. Deinde Alg. icepit destruere hoc argumentū: et p supponit hoc argumētū eē phoꝝ. d. (et h est sola phoꝝ.) vult dīe Ari. in. 8. phy. maxime tex. cō. 7. et inde. Deide icepit debilitare illā rōnē. d: (de q̄ rñdendū est: q hic nō est politas in agēte: neq in patiēte.) vult dicere in pductione mūdi nō pcedit potētia agētis nec potētia passi. (lʒ in reb' artificialib' et nālibus pcedat agēs et patiēs ante ipsoꝝ effect'.) vult dicere: q ante reꝝ pductionē tā nālr q artificialr potētia agētis et potētia patiētis pcedūt. Cui' rōneʒ dicit. (eo q causat ab alijs ea pcedentibus in tpe.) vult dicere: qr cōcurrūt

Declaratio

Licet ī reb' nālib' et artificialibus pcedat potētia agētis et passi: tñ nō sic in pductiōe mūdi

dispōnes tpaliter disponētes.(pcessus vero mūdi mō supradicto nō sic se hȝ.vȝ.q: ibi nō oȝ attribui politas agēti:neqȝ patiēti.) Hoc p/bat Auer.duab⁹ rōnib⁹:quarū pma sic cōponit:ois politas est in sbo: actio dei nō est in subo,ḡ nō est hec politas. Uel sic.ois politas hȝ fie ri circa aliqd sbm.ṽtus dei nō hȝ fieri circa aliqd subm.ḡ ṽtus dei nō est politas vel fōia ipsi⁹:vt placet.p̄ ḡ accipit pclōnē.d.(politas nāqȝ patiētis h ee nequit.)Deinde accepit minorē.d.(h nullum est sbm.) vult dīe q ṽtus dei nō hȝ aliqd p sbo/vel nō est circa aliqd sbm.deinde accepit maiorē.d.(e politas que est qdā ṽtus est in sbo.)Et cuȝ pba/uit q politas nō est ex pte passi:pbat q nō fit ex pte agētis:te syllis est per locū a maiori sic.si h eēt aliq politas ex parte agētis illa eēt in deo vel eēt ipse deus.Sȝ nō est deus;vel i eo:ḡ vt pus.minor declarat:qm nulla potētia est eēntia.politas est potētia.ḡ politas nō ē eēntia.Tūc seqr.nulla potētia est eēntia:z de⁹ est eēntia:ḡ de⁹ nō ē potētia.nec in eo est potētia. Hui⁹ ḡ sylli accipit p̄ pclōnē.d.(nec hē politas i agēte,) h est pclo.Tūc accipit aña.d.(q: i p̄dicta pductōe nullū ē dare agēs nisi deū.)vult dīe:q si eēt aliqd agēs:id eēt de⁹.deinde accepit pba/tionē mino:is:q est destructio pñtis:z p minorē.d.(z cum politas sit qdā potētia.)deinde accipit minorē vltimi sylli:z.d.(z de⁹ bñdictus est:sic eēntia totalr actualis z simplicissima.)deinde ponit pclōnē.d,(nō oȝ ḡ de qdaȝ politate denoiari.) Hic ḡ intellexit tres syllōs:quoȝ pmus fuit hypotheticus p locū a maiori:z posuit aña z pñs:z tacuit destructionē pñtis q erat velut mior.scdos fuit i pma figura i qrto priez z ei⁹ posuit minorē tm̄:z tacuit illi⁹ maiorē z pclōnē.terti⁹ fuit i tertio mō scdē,z illi⁹ ponit minorē z pclonē:z tacuit maiorē:z sic explanat⁹ est h locus.¶ His habitis rñdet ad rōnē Arist.p̄ ad maiorē:z ait(z iō dicim⁹ q pductio mūdi a deo nō est mutatio i eo:nȝ exit⁹ de potētia ad actū.imo qdā mod⁹ potētie diuine:z a nobis igrat:z pp h dicim⁹ q nō ē cōparādū iter opa dina z alia opa nālia) Et ipse tacuit sol.ad formaȝ argumēti phoꝝ:qm manifesta est:eo q: ipsi credebāt actionē dei esse silē actionib⁹ nālibus:ideo fecerūt diuisionē predictā. Hoc igit est pmum dubiū Alg.z explanatio illius vt potui.

Actio dei si est politas.

Politas quā sit potētia: non est essentia.

AVERROIS.

Os dicimus q valde mirandū est de ṽbis hui⁹ hoīs.ipse eñi posuit se i thalamū phoꝝ vt ratiocinat⁹ eēt cū eis/cōcedēs z supponēs eoꝝ pncipia z radices:z mō qñ sibi defece/rūt rōnes sufficiētes appodiauit se in infinitis filoꝝ ara/nearū:z id qd ipse dicit,vȝ.q hic nulla sit politas in pa tiente:q: nullū est hic subiectū nihil est:z in hoc enīȝ est tota dissensio.vȝ. vtrū mundus caruit esse in tpe pristi no.tandem iste homo negat id qd philosophi totaliter negāt: z nō reprobat illud cū pncipijs pcessis iter eos. ¶ Rursus id qd posuit q hec non sit politas in agente

sunt verba ceci tangentis parietes: nobis nanq manifestū est q sapiētes nequerūt loqui in aliquo entiū tam in naturalib' q in diuis: nisi psumant audaces a nā quorūdā entiū cōparabiliū ad ipm ppositū vt magis fieri pōt. Et si sic qualr ergo dōni est: q de' pduxit mūdū post purā priuationē. vz. de nihilo absq aliqua volūtatis mutatōe nisi rōne quorūdā extrisecorz mouētiū: sz nullū mouens extrisecū pōt pt mūdo remoto: oportuit ergo fuisse mutationē in ipso deo, & pricipiū pcessuz ab oib' est: q nulla res seipaz pmutare pōt: oportebit nos ergo d necessitate negare mūdi creatōez fm q pz ex istis phorz principijs. Jmmo qd magis mī rādū ē postq ipe tm p conizabat dei simplicitatē qualr nō sentiuit qūo inducebat euz suis verbis absurdā mutationē. Unde dicim' deniq q verba sua erronea sunt manifeste: & nō exigūt maiorem redargutionem.

Postq Auer. adduxit sniaz Alga. in dubio iam dicto, vult ptradicere ei. & primo obloquit cōtra euz: & admirat d vtilitate huius hois & dicit. (dicimus nos: q valde mirandū est de verbis huius homis) cui' rōnē dicit. (Jpse. n. posuit se in thalamo phorz vt rōcinatus esset cū eis cōcedēs & supponēs eorz pncipia & radices: & mō qn sibi defecerūt rōnes sufficiētes.) vult dicere cōtra eos. (appodiauit se in infimis filorz aranearz.) deinde accipit id qd dixit declarādo esse falsuz. & dicit. (& id qd ipse dicit. vz. q hec nulla sit politas in patiēte: q2 nullū est hoc subiectū nihil est.) vult dicere ad ppositū qm siue hoc pcedat siue neget: nihil facit ad rē. qd declarat. d. (in hoc. n. est tota dissensio) vult dicere iter theologos & phos. vz. (vtrū mūdus caruit esse in tpe pristino.) vult dicere a deo q in tpe certo deus fecit ipm: & nō ab eterno. modo ad hoc quesitū ppositio Alg. nihil facit. Preterea arguit scdo declarādo opinionē Alg. facere p phis. d. (tādē iste hō negat id qd phi totalr negāt: & nō reprobat id.) qd. s. ponūt phi. (cū principijs cōcessis iter eos.) Sz hic vr difficultas qualr Alg. negat id qd phi. dōm q phi negant mūduz esse factū in tpe nouo. vz. in. a. instāti: & nō ante. a. instās: sed volunt mundū ab eterno pcessisse. Modo hoc idē habet negare Alga. cum suis ppositionib' tqm si in primo principio nulla est potētia: q2 caret subiecto: & est cēntia puras ergo in eo nō est potentia ad pducēdū mundū in. a. instāti post tēpus verū vel fictū. pña appet ab vli negatiua ad pticularē vt dr scdo topicorz: & sic Alg. pcedēs id nō destruit mentē phorz: sz poti' eā pfirmat. Deide declarat q illa ppō. s. d. in deo nō est virt' & potētia actiua: ē falsa in se. & dicit rursus id qd posuit. s. q hic nō sit politas in agēte sunt verba ceci tangētis parietes: vult dicere dom': & nō ea q sunt intus. i. sunt verba nō piundantia in fundamentis: & h declarat. & ratio sic cōponit: qd ineq

Dubitatio.

Solutio.

Ratio.

nitur in inferiorib⁹ nobiliori modo ₹ melius in primo: sed potentia ₹ virtus reperit in entibus hic: ergo ₹ in supremo. huius sylli tangit mi norem. d. nobis nāq₃ manifestū est: ꝙ sapiētes negerūt loqui in aliq entiū taꝫ in nālib⁹/ ꝙ in diuinis nisi psupponāt auctoritates: vult di cere potētias a natura quorūdā entiū cōparabiliū ad ipꝫ ppositū. i. deū vt magis fieri pōt: ₹ p hoc vult hēre minorē. Deinde arguit ₹ ter tio declarādo adhuc argumentū phoꝝ stare, ₹ sylls pōt sic cōponi. oē agens per cognitionē: qđ ita tangit in hoc tpe ꝙ nō in alio: vel muta tur in phātasia ₹ volūtate: vel nouiter occurrit agēs adiuuās ipsum pro nūc ꝙ nō pro tūc. Sꝫ deus nō pōt mutari in voluntate ₹ eī⁹ phā tasia seu cōprehensione: nec est aliqđ agens nouū in eius actiōe con currens: ergo in scđa figura. deus nō pōt pducere mundū pro vno tē pore. ꝙ nō pro alio. minor pbat in lrātqm aliqđ agēs poni non pōt aliud a deo mundo non existe: nec deus pōt in opinione ₹ voluntate mutare: qꝛ nō nisi a se: ₹ mō nihil mutat se. De hoc ergo syllō non po nit formalr nisi pbationē minoris: ₹ ppositionē Alg. in forma dubita tionis. d. ₹ si sic. vult dicere. si est sicut dicit Alga. qualr ergo dōm est ꝙ deus pduxit mundū post purā priuationē. vꝫ. de nihilo absq₃ aliq mutatione volūtatis: nisi rōne quorūdam extrinsecoꝝ mouētiū. vult dicere nouiter cōcurrentiū. hec ḡ est quasi maior in forma questiōis: ₹ inde subinducta minori destruit maiorē: ₹ dicit: sꝫ nullū mouēs ex tremū poni pōt medio remoto: oportuit ergo fuisse mutationē in ipso deo: qđ destruit. d. (₹ principiū cōcessuꝫ ab oībus est. ꝙ nulla res seip sam pmutare pōt.) deinde ponit cōclōnē. d. (oportebit nos ergo ď ne cessitate negare mundi creationē ꝯm ꝙ pꝫ ex istis principijs phorū.) Ultio correlarie cōcludit errorē Alg. d. (qđ magis mirandū ē post ꝙ ipse tm̄ pconiꝫabat dei simplicitatē.) vult. d. imobilitatē. (qualr non sensit quo inducebat eū. s. deū ad absurdā mutationē.) ₹ hoc iam de clarauit Auer. eo qꝛ si nō pōt nouitas mundi reduci ad aliqđ agēs no uum: ergo ad dei mutationē: vt diximꝰ. Tandē ꝯcludit errorē ei⁹. d. (vnde dicim⁹ deniq₃ ꝙ verba sua erronea sunt manifeste. ₹ nō exigūt maiorē redargutionē.) Et debes scire ꝙ leges hic dāt multas solutio nes: ₹ quedā earuꝫ sunt posite ab Alga. in alijs dubijs: ₹ quedā indi gent pscrutatione p serio nolo nunc dicere illas: Sed in loco vbi tāgē tur: ₹ in fine qōnis pn̄tis.

Qđ reperit i īferioribus melior mō reperit i su perioribꝰ.

Sylls pro bās deū nō potuisse p ducere mū dum ī vno tpe ꝙ nō p alio.

Aduerte.

ALGA. DAB. II.

Dixit Alga. ampli⁹ phis dōm est qualr negat mundū pduci a deo bn̄dicto voluntate sua antiqua inserēte eius esse qn̄ nō fuit lꝫ pces serat eū puatio īfinita: ₹ īcepit ipsi⁹ eē qn̄ pue nit tps ordinatuꝫ antiqua diuina voluntate.

¶ Cum adduxit Auer. solonē Alg. ₹ eā remouit. hic adducit solonēꝫ ad argumentū phoꝝ. est eniꝫ virtus argumēti pipatheticoꝝ in qrto prime sic: nullū inouatū pcedit ab antiquo eterno imobili. Sꝫ si mū dus fieret iam esset inouatū: ergo nō pōt puenire ab eterno imobili cuiusmodi est primū principiū: hec eniꝫ est virtus argumēti phorum. ¶ Ad qđ rn̄dettꝫ apð me videt distīguere maiorē iqm illa pōt duob⁹

Ratio ph losophorū.

Solo rōis.

Ab eterno nō pueniit nouā volū tate noua: 3 bene volū tate antiq.

modis intelligi: vno modo q nullū nouū ab eterno pcedat volūta te noua. et sic pcedit maior et minor et cōclo: qm manifestū est q nun dus nō puenit a deo volūtate noua. Scdo mō. voluntate antiqua: et sic nō icōuenit nouū fieri ab eterno volūtate antiq. dicit g(ait Alga. am plius phis dōm est: qualr neget mundū pduci a deo benedicto volū tate antiqua inferēte eius eē: qn nō fuit.) quasi dicat q hoc mō nō in cōuenit nouū puenire ab eterno voluntate antiqua inferēte esse ei' qn nō est. i. post uō n eē: alia lfa h3 (qn fuit) et est corrupta: et d3 dicere (qn nō fuit.) vel forte vult dicere qn fuit sup. pconceptū illum esse p tempore ordinato a diuina voluntate. (Licet pcesserat.) sic remouet altam rōnē phorū quoꝝ virtus erat p impose. Si mūdus sit factus de nō esse ad esse p voluntatē antiquā: ergo tpe infinito stetit sub priua tione qd reputāt incōueniēs. Rñdet q hoc nō est icōueniēs put fuit ordinatū a diuina et antiqua volūtate. dicit g (licet pcesserat eū priua tio ifinitate icepit ipsi' eē qn puenit tps ordinatū antiq diuia volūta te.) Sup. nullū d3 poni icōueniēs put cadit sub antiqua volūtate.

Alia rō phi losophoꝝ.

Solo. Nō est incō ueniēs mū dū fuisse sub puatiōe tpe ifinito vo lūtate anti qua: s3 esset incōueniēs voluntate noua.

a Quid sit noua volū tas.

Uoluntas antiq qd e.

Sed qr sepe Alga. vtitur ly diuina volūtate et noua volū tate et opz vt aliqualiter declarent. Dico ergo q noua volūtas a est nou' appetit' ex nouo fine precōcepto. vnde et volūtas pōt capi p actu primo: et p actu quasi scdo: si capiat p actu primo: sic volūtas est potētia: vel quasi potētia aīe: qua pōt desidera re bonū extra: si capit p actu scdo sic est nouus appetitus sequens nouā cognitionē alicui' boni precocepti: qm vt dr. 12. meta. cō. 39. appetit' seqt cōprehēsionē: sicut vmbra corp': et si capit volūtas no ua in pposito: p hoc. n. q sor. appetit hodie balneari nō acqrit nouā volūtatē p actu p acceptātq mi iā habuit illā: s3 bñ noua volūtate id appetit q est act' scd': et p hoc scit qd sit volūtas antiq seu eterna. pōt enī capi p actu pi: et sic est vnū attributoꝝ ipsi deo: quasi potētia est. alio mō pōt capi p actu scdo. et sic est qdā appetit' sequēs aliquā por dinationē: seu pcōceptionē: seu pcognitionē eternā. U. g. Si sor. p in tellectū ordinasset et pcōcepisset se balneari hinc ad. x. ānos. Si enim veniet decim' annus in quo balneabitur: pōt dici id fuisse voluntate antiqua. Est ergo volūtas eterna dei appetit' sequens pcōceptiōem eius diuini intellect': et qr intellectus eius est etern': et oia intelligibi lia intelligit p se: ideo ordo et pcōceptio fuit ab eterno: et nō p nouam excitationē. Declaratū est igit quid sit volūtas noua et quid eterna. d3 enim hoc seruari: qm multum confert dicēdis.

AVERROIS.

[D]Os dicim' q ad hoc rñdēdū est duob' mo dis: quoꝝ prim' hic est: manifestū est q ele ctio cuiusdā boni rei absolute semp apd eli gētē d3 eligi: et qlib3 eligēs q sic se h3 d3 sine dubio ptinue eligere et diligere ipm electū: nisi qdam obstaculū iteruenitret: aut q dimitteret eū p aliquo me liori: et ambo ista hic negāda sunt. ipsi. n. deo obstaculū

attribuēdū nō est: et nullū meli⁹ dicta electiōe hic ponē/dū ē. Ante nāq̧ ꝓductionē mūdi iuxta ipsoꝝ opiōnē nihil erat: qd dicam⁹ ꝙ dimisit eā ꝓ meliori: imo qd plus est postq̄ de⁹ nullū habuit resistēs. op3 ergo necio cōce-dere ꝙ de⁹ sp vna et eadē fuit sua electio. v3. illi⁹ qd meli⁹ est. ¶ Rursus si de⁹ eligit ꝓuatione mūdi vsq̧ ad ꝓdu-ctōis exordiū: et deide illa electio cessata est: op3 nos cō-cedere necio hoc fuisse rōne extrīsecoꝝ īducētiū: aut ex q̄dā suipsi⁹ mutatōe: et ambo ista superi⁹ reprobata sūt. ¶ Scd3 vo est hoc: manifestū est ꝙ volūtas est ꝯsidera-tio cuiusdā agētis erga quādā actōe3: et qñ fit: cessat sine dubio illa ꝯsideratio ꝓducta desiderādo ad actu3. et ista ꝯsideratio est actio equalr de duob⁹ oppositis ꝯpēdēs. ¶ Unde si ponerem⁹ quendā volentē qui vnū duoꝝ op-positoꝝ ab eterno retineret: remouerem⁹ voluntatis dif-finitionē: ꝓut eādem de nā possibilitatis ad necessitatis naturā transferrem⁹. Uolūtas nāq̧ infinita de nā neces-sariaꝝ rerū pōt reputari. nāles eni3 res infinite in earu3 natura nō cōtinuant nisi per accñs. deficit eni3 interdū: qd in deo benedicto considerandū non est.

¶ Cū narrauit rñsionē Alga. vult nūc reprobare eā: et p̄ ꝓponit intē-tionē ei⁹. d. (Dicim⁹ nos ꝙ ad hoc respōdēdū est duob⁹ modis: quoꝝ prim⁹ hic est.) Nūc exeqt de rñsione: et p̄io arguit ex dictis. scdo ibi. (Scdm vero.) adducit scda3 rōnē noua. Prima itaq̧ rō sic cōponit: Omne bonū eligibile simplr et simplr pfectū ex nā rei ex̄ñs in ptāte ali-cui⁹ agētis p electōe3 d3 eligi semp et poni in eē. S3 mūdu3 ꝓduci est bonū eligibile simplr et simplr pfectū ex nā rei ꝯsistēs in ptāte p̄mi mo-toris: ḡ semp debuit eligi ab ipso deo q agit p electionē. Maior ꝓsyl-logizat in scda figura sic: qm̄ si nō fit: hoc est vel pp aliqd īpedimētu3 vel pp ea qr p̄cōcipit mai⁹ bonū qd p̄io vult ponere in eē. S3 de⁹ nō pt īpediri: nec ꝓuidet aliqd meli⁹ ante esse mūdi: qm̄ nihil ē: ḡ in scda figura oīno eliget. hui⁹ ḡ rōnis p̄io tāgit. maiorē. d. quoꝝ prim⁹ hic est. manifestū est ꝙ electio cuiusdā boni rei absolute semp apud eligē-tem d3 eligi: et qlibet eligēs q sic se h3/ d3 sine dubio cōtinue eligere et desiderare et diligere ipsum electū: hec est maior vel eius virt⁹. deide ꝓbat hanc dicēs: nisi qdā obstaculu3 interueniret: aut qr dimittat eum ꝓ aliquo meliori. hec est quasi maior ꝓsyllogismi. deide accipit minorē. d. et ambo ista hic negāda sunt: qd ꝓbat. d. (ipsi eni3 deo ob-staculū attribuēdū nō est.) Et hoc quātū ad p̄mā ptē. quātū ad scda3 ait. (et nullū meli⁹.) dicta electōe. s. mundi. hic ponēdū est nāq̧ ꝓ qr ante ꝓductionē mūdi iuxta ipsoꝝ opiōnē nihil erat: nec meli⁹. i. nec [illegible] ꝓpt qd dicam⁹ ꝙ dimiserit eā. s. electōe3 ꝓ meliori. s. eligēda. de[illegible]

Rōes

quasi recolligit vim rõnis.d.(Immo qđ plus ẽ postq̃ de⁹ nullũ hũ resistẽs opʒ necio ḡ ɔcedere q̄ semp vna ⁊ eadẽ fuit sua electio. vʒ.il lius qđ meli⁹ est).s.mũdi.(rursus si de⁹.)hic arguit scđo ĩ eodẽ mõ p̄ ⁊ arguit in vi entimematis:cui⁹ añs ait.(Rursus si de⁹ eligit ꝑuationẽ mũdi).i.nõ eẽ mũdi vsq̧ ad ꝓductiõis exordiũ.i.instãs initiãs esse mũdi ⁊ ĩde post id ĩstãs electio illa.s.illi⁹ ꝑuatõis fuit cessata.i.amota ab ipso deo eligẽte.põit ɔñs.d.(opʒ nos ɔcedere necio lʒ fuisse rõne extrĩseco ꝓ ĩducẽtiũ).i.ĩpedimẽto ꝓ:aut ex q̄dã sui ĩpsi⁹ mutatõe. Tũc ab opposito ɔñtis:sʒ ãbo ĩsta reprobata sunt:ḡ añs erit dstructũ:qđ est ꝓpositũ.est ḡ syll'ͣs hypothetic⁹ ⁊ vbi arguit a dstructiõe ɔñtis ad dstructõeʒ añtis vt vides.(Scđʒ vo ẽ h.)cõpleto p̄io mõ reproba tõis nũc exeq̄t d scđo quẽ ꝓposuit. Est ḡ virt⁹ hui⁹ scđi modi argumẽ ti ad ĩpoĩe sic. Si volũtas p̄mi ab eterno dsiderauit gñare mũdũ ꝑ in stãti aliq̄ in ĩfinitũ post illã ordiatiõeʒ tũc dstruct diffõ volũtatis:qđ ẽ ĩpoĩe. Ad dclaratiõeʒ ɔñe p̄ venat diffõnẽ volũtatis. deide ponit syll'm hypotheticũ vt formã.ibi scđa(vñ si põerem⁹.)Tertio dducit ɔñam ibi.(ꝑ eadẽ.)Quãtũ ad p̄mũ p̄ ꝓpõit qđ ĩtẽdit.d.(scđʒ vo est hoc.)Deide venat diffõnẽ volũtatis ⁊ dicit.(manifestũ ẽ q̄ volũtas ẽ desideratio).i.appetit⁹.⁊ p̄ hoc ĩnuit ꝓpositũ volũtatis.oĩs.n.volũ tas ẽ appetit⁹ ⁊ nõ ecõtra. Deide põit dr̃ias ⁊.d.(Cuiusdã agẽtis)Et p̄ h vult hr̃e dr̃iaʒ qm̃ appetit⁹ est eẽ mãe:vt dicit Auer.p̄ phy.cõ.81. sʒ ille nõ est appetit⁹ agẽtis:io ad dr̃iaʒ illi⁹ dixit agẽtis:⁊ dixit cuius dã:qm̃ volũtas nõ ẽ appetit⁹ cuiuslʒ agẽtis sʒ determĩati:puta intel ligẽtis:deiñ explicat aliã ɔditõeʒ volũtatis.d.(Erga quãdã actõeʒ) Et p̄ h q̄si ĩnuit ꝓpositũ volũtatis. Uolũtatis.n.ꝓpositũ ẽ sp̄ tẽdere ẽsus aliqđ tãq̃ ẽsus ei⁹ finẽ. Deiñ ponit aliqđ ꝓpositũ.s.nata ad mo ueri p̄ h q̄ ponit ad actũ.vñ dicit:⁊ qñ fit ꝓducta.s.illa actio dside rãdo ad actũ.i.posita ĩ actũ.illa dsideratio cessat sine dubio. Deinde põit tertiũ ꝓpositũ.s.ĩdifferẽs ad duo opposita eq̄lr:⁊ h.d.(⁊ ista dsi deratio ẽ actio eq̄lr depẽdẽs).i.ĩdr̃ns ĩn duob⁹ oppositis recolligẽ do istã diffõnẽ.dico q̄ volũtas est appetit⁹ agẽtis ĩtelligẽtis ẽsus ali qđ tãq̃ finẽ ordĩati nata ad moueri illo fine acq̄sito ĩdr̃ns ad vtrãq̧ ptẽ ɔditõis.hec diffõ melius hʒ declarari in.9.meta.tex.cõ.3.⁊.10. (Unde si ponerem⁹)Nunc ponit syll'm in forma dicta.d.vñ si pone remus quẽdã volentẽ qui vnũ duorũ oppositoꝝ ab eterno retineret remouerem⁹ volũtatis diffõnẽ.(Prout eadẽ.)Probat nũc ɔñiã.d. (prout eandẽ de natura possibilitatis ad naturã necessitatis trãsfer remus)qđ ꝓbat.d.(volũtas nãq̧ infinita de natura necessariaꝝ rerũ põt reputari.)cuius rõnẽ.d.(naturales eniʒ res infinite in earũ na tura nõ cõtinuant nisi placcidẽs.deficiũt eniʒ interdũ qđ in deo be nedicto ɔsiderãdũ nõ est.)Ecce igit ɔñtia ⁊ eius probatio.

Oĩs volun tas est appe titus ⁊ non econtra.

Quid est vo luntas.

PRO intellectu hui⁹ rõnis debes scire: vt dictuʒ est in p̄ de celo. cõ.138.⁊ scđo p̄iber.cõ.51.q̄ nã entis p̄ se est triplex.s.q̄daʒ ẽm se semp:q̄dã ẽm se nũq̃ q̄ dr̃ semp nõ ens:⁊ q̄dã ẽm se qñq̧ ens ⁊ qñq̧ nõ ens. Sicut sũt res hñtes mãʒ:vt dicit ibidẽ.⁊ p̄ h appet ɔcm eius h.volũtas.n.cũ sit q̄dã nã:put ordĩat ad actũ dʒ esse:aut nã sp̄ entis:aut nã semp nõ entis:aut nã qñq̧ entis ⁊ qñq̧ nõ entis:⁊ non põt dici tertiũ:qm̃ illa volũtas posita est ĩfinita a p̄te ante:qđ est cõ tra nãm qñq̧ entis ⁊ quãdoq̧ nõ entis:nec semp nõ ens:vt pʒ:ergo est nã semp entis:⁊ per ɔñs tollit diffinitio volũtatis q̄ est cũ in differentia

Triplex est nã entis.

rẽtia ad duo opposita. Si eīz volūtas ꝑut ordinaꝭ ad actū est semp ens iaz in eius nā est solū ordinatio ad vnū. ⁊ per ꝯn̄s nō est ibi diffinitio nãe volūtatis: qđ theologi negāt. Et potest ēt hec ratio declarari p dicta Auer. in primo celi. cōmē. 128. 134. ⁊. 124. ⁊ in tertio celi cōmēto. 52. vnde in cōmē. 128. ait. idē in quo est potētia ad esse: aut nō esse ifinita ipo ſe est / vt sit ī pterito absq̧ futuro: nec ī futuro absq̧ pterito. cui⁹ rōnez. d. qm̄ infinitū simpliciter cōprehēdit duo tēpora necessario. Pō sub ista maiori assumaꝭ hec minor. s3 volūtas eterna ante instans factiōis mūdi est potētia in tpe īfinito pterito. ergo erit ēt in tpe futuro infinito: ⁊ sic destruiꝭ diffinitio volūtatis. Ista maior declaraꝭ ēt aliter in cōmē. 134. ibidē sic. ⁊ cū posuerim⁹ tps esse: aut tps nō esse durare in infinitū nō inuenitur tps qđ dignius sit ad esse magis q̄ ad nō esse: aut ecōuerso: nece est igiꝭ vt id qđ est nō ens in tpe ifinito pterito sit nō ens sp: ⁊ silr id qđ ē ens in tpe ifinito pterito vel futuro sit tale in omnib⁹ tēporib⁹: ⁊ qm̄ nā infiniti nō magis limitatur ad preteritū q̄ ad futurū. ideo vel neutrum erit vel erit in ambobus temporibus infinitis. Et tu inspicias cōmentuz. 133. ⁊. 124. ⁊ tertio celi cōmē. 52. qm̄ tibi fit hec rō clarior: ⁊ vellē declarare hmōi rōnes plures: sed non est locus hic / nec tps: satis est mihi exposuisse eas meliori mō q̄ potui ex dictis huius phi. Et tu vides quō nō sunt demonstratiue: imo nec ꝓbabiles: qm̄ tm̄ ex dictis ab eis ꝓcedunt. Vn̄ theologi dn̄t q̧ volūtas diuina pōt esse respectu infiniti postpositi effectus: nō tn̄ sequtur q̧ semp: sed id sequereꝭ qn̄ deus ageret ex necessitate nãe: ⁊ nō ex ordinatiōe sua ⁊ volūtate ⁊ intellectu.

Infinitum nō magis limitaꝭ ad pteritū q̄ ad futurū.

Pō theologorū.

ALGA. DVB. III.

At Algazel rn̄dens pro' phis ⁊ redarguēs seipsuz. Et si forte aliqs diceret q̧ hoc est falsuz manifeste. qđlz nāq̧ inouatū indiget cā dāte sibi eē: ⁊ sicut impoſe est inouari aliqđ absq̧ cā inferēte ⁊ dāte ei⁹ eē: sic est simplr ipoſe repiri qđdā causans cū oīb⁹ suis ꝯditiōib⁹: qb⁹ cā est alterius: q̧ suū cātuz nō reperiaꝭ imediate: imo necessariū est q̧ reperianꝭ ꝑut duo relatiua sunt: ⁊ de nā relatiuoꝝ est q̧ sint silr ⁊ semel. Vn̄ postq̄ȝ ante mūdi eē volēs erat ⁊ volūtas erat ⁊ ꝓportio eoꝝ ad id in quo dirigiꝭ: silr erat. ⁊ nullus volēs neq̧ volūtas nouiter ortus est: neq̧ aliq̄ ꝓportio innouata est: qualr ergo ab ea īnouari dz. Nec procedi potest puram infinitam priuationez: vel quid ergo ante resistebat dico ꝓcessui vt nō ad actū egressus esset. ergo mūdus ab eterno reperiꝭ necessario.

¶ Cum reprobauit Alga. ⁊ adduxit motiua phoꝝ: vult mō adducere vba Alg. illā sniaz ꝯfirmātia: ⁊ pmo ꝓponit intētionē Alg. d. (Ait

Alga. rñdẽs pro phis ꝛ post redarguẽs seipsuz. Et si forte.) Nũc ꝓse/quit. ꝛ dicit. (Et si forte aliqs diceret ꝙ hoc). i. nouũ ꝓcedere ab an/tiquo est falsuz manifeste ꝛ hec lr̃a dz legi suspẽsiue vsqꝫ ibi. (Nos tm̃ rñdem⁹. In q̃rto dubio (q̄dlibet naqꝫ) ꝓbat id eẽ falsuz. d. (Q̄dlibet naqꝫ inouatũ indiget cã dãte sibi eẽ) Tũc arguit p locuz a sili (sicut impoſe est aliqd inouari absqꝫ cã inferẽte ꝛ dante eius esse. Sic est simplr impoſe repiri q̄dã causans cũ oib⁹ suis ꝯditiõib⁹ qb⁹ cã est alterius effect⁹ q̄d suũ cãtuz nõ repiaꝛ imediate). i. sine eius effectu ꝛ per hoc vult hr̃e maiorẽ ꝛ minor ꝓponebaꝛ ꝛ erat: q̄dlz naqꝫ cãtũ indiget cã dãte sibi eẽ: tũc supplẽda est ꝯclo. s. ergo ipoſe est eẽ cau/sans cũ oibus reqsitis ad eandẽ sine eius effectu ꝓprio ꝛ adequato. (Immonecessariũ.) Hic remouet solonẽ quãdã: põt. n. negari silitu/do: qm̃ plus depẽdet effect⁹ a cã eius q̃ ecõtra. ꝛ iõ nõ põt eẽ cãtum nisi sit cã: lz bñ ecõuerso. Hanc solonez remouet. d. (Immo necc̃iũ est ꝙ repiaꝛ ꝓut duo relatiua sunt.) Hec est minor ꝛ ꝯclo. Pria. n. ps est ꝯclo. scd̃a est minor. deinde accipit maiorẽ. d. (ꝛ de nã relati/uoꝝ est vt sint silr ꝛ semel) ꝛ p hoc remouet solo iam dicta: si. n. ambo sunt equalr relatiua oino opꝫ vt silr sint ꝛ non sint ꝛ vt satis in meta/physica. (Vñ postq̃) hic ponit ꝯclonẽ principalẽ: ꝛ repetit in forma dubitatiõis oẽs rõnes factas fere. d. (Vñ postq̃). s. deus ante mũdi esse eẽt volẽs mũduz ꝓducere. ꝛ erat volũtas directa ad esse ipsius mũdi ꝛ silr erat ꝓportio eorũ ad id in quo dirigiꝛ: ꝛ nullus volens erat sup. impediẽs illuz: ita ꝙ nullus volẽs ipediẽs nouiter ort⁹ est: nec volũtas nouiter orta est: nec aliqua ꝓportio inouata est: aut or/dinata: qualr ergo ab eo. s. deo mũdus inouari dz. i. nouiter ꝓcedi dz quasi impoſe est hoc: nec sup. dz ꝓcedi post purã infinitã ꝓuatõez s. infinitũ nõ esse. Deinde tãgit aliã rõnẽ. d. (vel qd ergo ante resiste bat dicto ꝓcessui vt nõ ad actũ egressus eẽt. ergo mũdss ab eterno repiꝛ necio) vt dixi tota hec lr̃a dz legi suspẽsiue vsqꝫ ad q̃rtũ dub.

AVERROIS

Nos dicimus ꝙ oẽ q̄d ꝓ phis allegam⁹ ve/rissimũ est/ꝛ claruz: nisi apud negantẽ vnaz predictarũ ꝓpoñum.

¶ Hic Auer. nihil aliud facit nisi ꝙ auctãte sua cõfir/mat dicta Alga. d. (dicim⁹ nos ꝙ oẽ q̄d pro phis allegabam⁹/veris/simuz est ꝛ clarũ: nisi apud aliquẽ ꝓterũ negãtez aliquã illaꝝ pre/dictaꝝ ꝓpoñũ) que ponebaꝛ in syllogismis factis.

ALGA. DVB. IIII.

Dixit Algaz. nos tm̃ rñdem⁹ ꝙ produci aliqd nouiter antiq̃ diña volũtate nõ ꝓprie dictis v̇bis reprobaꝛ ꝓpositis: ꝛ dicem⁹ ꝙ inuẽto agẽte pfcõ cũ suis oib⁹ ꝯditiõib⁹ oz ꝙ iue/niaꝛ su⁹ act⁹ siue effect⁹: nõ est v̇a ꝓpõ. Opꝫ naqꝫ ꝙ reci/piaꝛ ex vi ꝯclonis sylli: aut ꝙ dicaꝛ ꝙ maxia est: ꝓbari

aũt demr̃atiue neq; q: inductiua est. Et si forte in reb⁹ creatis seu cãtis ɔcedéda eét: ĩ deo forsitan dubitabilis eét: ꝛ fortasse falsa. Vñ ex h̃ pꝫ ꝙ maxia eé nõ põt: maxime. n. pꝛie cognitões dicunt. ꝛ si hec ꝓpõ sic se haberet: cõcessa ergo eét ab oĩbus: qd̃ est falsum.

¶ Sicut dixi nũc respõdet argumẽtis pboꝝ dictis: ꝛ terminat suspẽsio: ꝛ forte lr̃a illa fuit diminuta: ꝛ debebat ei suppleri terminꝰ suspẽsionis: sic. s. ꝛ si forte aliqs diceret ꝙ est falsum manifeste sup. arguemus sic ɔtrariũ: qõlꝫ nãq; ꝛ reliqua. Et si forte lr̃a nõ est diminuta ꝛ dꝫ hic terminari suspẽsio: ꝛ quasi dicat. si forte dicat ꝙ opinio legis est falsa: manifeste pp rõnes dictas (nos tantũ rñdemus: ꝙ ꝓduci alſ qd nouiter diuina volũtate: non ꝓpꝛie dictis verbis repꝛobat ꝓpositis). i. pꝛedictis. Et statiꝫ declarat que ꝓpositio est neganda. d. (ꝛ dicemus ꝙ inuento agẽte pfecto cuꝫ suis oĩbus cõditiõibus: opꝫ ꝙ inueniat suus actus siue effectus: nõ est vera ꝓpositio) ꝛ p hoc vult negare maiorẽ ꝛ eius similitudiné (Opꝫ nãq;) ꝓposita rñsiõe statim declarat illã. ¶ Ubi debes scire ꝙ ꝓpõ ɔcedenda a pħis est duobus mõis: aut habita vi ɔclusionis demr̃atiõis: aut q: est maxima quaꝫ quis auditaꝫ cõcedit statim. Declat ergo ꝙ neutro mõ põt poni dicta ꝓpositio quã maioꝛ ꝓbabat. d. oꝫ nãq; vt illa ꝓpositio recipiat. i. ɔcedat ex vi cõclusionis syllogismi. s. demr̃atiui aut ꝙ illa dicat ꝙ maxima est. Declarat neutrũ esse hoꝛum. d. ꝓbari aũt demõstratiue neq; q: est inductiua. s. vlis: ꝛ pmissa que tm̃ inductione fit nota vt dcm̃ est in posterioꝛib⁹ analecticis: tũc. d. ꝛ si pbat inductõe foꝛtissi. in rebus creatis seu cãtis ɔcedéda eét: in deo forsitã dubitabilis eét ꝛ forte falsa. ꝛ p ɔñs nõ pt̃ pbari demr̃atiõe: deinde pbat eã nõ esse maximã. d. (vñ ex hoc ptꝫ. ꝙ maxia esse nõ põt) qd̃ pbat. d. (maxie ꝓpones dicunt pꝛie cognitiões) tũc p ĩpoꝛe: (ꝛ si hec ꝓpõ sic se hr̃et) i. esset maxia pꝛia cognitio. (g̃ eét ɔcessa ab oĩb⁹ qd̃ falsuꝫ ẽ) Et vis argumenti est: oĩs maxia est pꝛia cognitio ab oĩb⁹ ɔcessa. hec ꝓpõ per pħos est maxia. g̃ est pꝛia cognitio ab oĩbus ɔcessa: qd̃ falsuꝫ est.

Debes scire ꝙ duobus modis hec ꝓpõ põt in deo debilitari: vno mõ qm̃ deus est agẽs plene libere ꝛ ɔtingẽter ad ex: ꝛ tũc quãtũcunq; sint oĩa reqsita: ꝛ nihil deficiat: attñ nõ ꝓducit q: nõ vult: itaq; illa ꝓpõ nõ tꝫ in agẽtib⁹ volũtate ꝛ intellectu. Hec rñsio ẽ oĩuꝫ xp̃ianoꝝ. ꝛ talis rñsio ẽ multũ apparẽs apud me. Scdo põt debilitari: qm̃ de⁹ est agẽs fm̃ modũ quem ignoꝛam⁹: vt dicebat Alga. supꝛa. ꝛ q: sic ẽt ista ꝓpõ eét simplr̃ negãda in eo: ꝛ lꝫ sit ɔcedẽda ĩ reb⁹ nãlib⁹: q: tũ de⁹ est agẽs sup nãꝫ: ꝛ tali mõ ꝙ nobis est ei⁹ modus agẽdi ĩmanifest⁹: iõ hec ꝓpõ est negãda.

Duplex est ꝓpõ que a pħis conceditur.

Duplr̃ debilitat ꝓpõ pħoꝝ.

AVERROIS

Nos dicim⁹ ꝙ hec ꝓpõ aut ꝫ se nota est: aut est per inductioné pfectã manifesta: maxie ꝙ ɔ̃riuꝫ pꝛobari nequit. Et si forte aliqs per quãdã phantasiã eaꝫ negauerit: vel p necess/

sitatē quorūdā ꝑncipiorꝝ: nō est miruꝫ: multi.n.rudiuum antiquorꝝ negabāt motū ⁊ partē ꝯtinui diuisibileꝫ: ⁊ iō phi de talibus nō curāt. ¶ Et tu o frater mi iaꝫ audiui/sti phorꝝ verba: ⁊ huius hoīs obiectionē in prefato ꝓ/posito.vꝫ.in creatōe mundi: ⁊ sensisti phorūꝫ robur: ⁊ istius hoīs debilitatem. ¶ Deinde o frater audi verba huius hoīs noīe loquētiū in ꝓposito predicto: ⁊ desen/sioneꝫ philosophorꝝ super ea.

¶ Cuꝫ induxit argumētū peripatheticorꝝ ⁊ rn̄sionē Alg. vult mō lo/gice ꝯtradicere illi. Ubi debes scire ꝙ argumētū phorꝝ totū firmat in vna ꝓpōne.s.ista: oē agēs ꝑfectū nō impeditū hn̄s oēs cōditiōes agendi agit: ⁊ tūc tota rō phorꝝ ꝓcedebat: vt vides. tota ergo lis est de hmōi ꝓpōne. an sit vera. an falsa. ⁊ si vera quō scim⁹ eā esse verā: ⁊ si falsa nihil iuuat nos. cui rn̄det Auer. d. (Dicim⁹ nos: ꝙ hec ꝓpō aut est de se nota).i.ꝑma (aut est per ꝑfectaꝫ inductionē manifesta). Ubi debes scire vt dr̄.2.topicorꝝ.cap.4. ꝙ cū ꝓbat aliqua ꝓpositio vl̄is vel affirmatiua vel negatiua: ⁊ nō dat instātia nisi in eo in quo sumus disputātes: nec eius aliqua particularis nō esse ita pōt proba/ri demonstratiōe: cōstruēda est. U.g. si dixero. an boni ⁊ mali sit ea/dem disciplina: ⁊ in probatiōe illius accipio istaꝫ: oīs disciplina est vna: tūc tu nō debes instare per ꝓpōnē illaꝫ in qua sumus disputā/tes: q2 sic oīs inductio esset infirma ⁊ facile possem⁹ ei contradicere. Dixi aūt ꝙ nec aliqua ꝑticularis pōt demr̄atiōe ꝓbari pro opposito vl̄is: qm̄ adhuc posset inductio infirmari. Sunt ergo due conditio/nes ad hoc ꝙ inductione probet aliqua ꝓpositio vl̄is. prima. ꝙ nō debeat dari instātia in ꝓpōne quesita. scd̄a ꝙ aliqua eius ꝑticularis demr̄atiōe nō ꝓbet ad ꝯtrariā pteꝫ illius vl̄is: defectu scd̄e nō est ista inducibilis: omne aīal est irrōnale. hō est aīal. ergo hō est irrōna/lis: qm̄ ⁊ si non potest dari instātia in maiori de hoīe: pōt dari par/ticularis: aliqđ aīal non est irrōnale: ⁊ declarari per rōnem: defectu prime ista nō ē inducibilis: oē qđ mouet quiescit. celuꝫ mouetur. ergo celuꝫ quiescit: vt pꝫ. Applicādo mō ad ꝓpositū illi ꝓpōni non pōt da/ri instantia in deo: q2 iam in deo facim⁹ qōnem. nec pōt demonstra/ri de deo cōtrariuꝫ illius ꝓpositionis. ergo est simpliciter ꝯcedēda: ⁊ per cōsequēs inductione est per se nota. ⁊ hoc dicit maxime ꝙ cō/trarium.i.cōtradictoriū probari nequit.

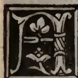
Inductio nō tm̄ infert: sꝫ etiā probat qn̄qꝫ.

Sed circa hmōi rōneꝫ est locus qōnis.8.topico. qm̄ vt dr̄ inductio perit. ergo propōnes ꝑ se note nō debēt inductiōe ꝯfirmari. Ubi debes scire ꝙ inductio ⁊ infert: ⁊ qn̄qꝫ pro/bat: inferre.n.est ꝓpriū argumēto: vt argumētū est: vn̄ inductio ipa vt quoddā argumētū de necessitate infert. Sed non semꝑ ꝓbat nisi qn̄ sunt particulares seu singulares propōnes essentiales de quibus fit vnū iudiciū: vt si dicam. hic ignis calefactiu⁹ ⁊ hic. ergo oīs: qm̄ prima ꝓpō est essentialis: ⁊ iam sciunt phi ꝙ oīs ꝓpō essentialis est de omnib⁹ ꝯsimilibus subiectis in ipē vera. iō erit vis eius vis demō/stratiōis. Et tūc dico ꝙ inductio est duplex. s. dialectica ⁊ demōstra

Duplex in/ductio.

tiua. prīa infert ⁊ nō ꝓbat. scđa infert ⁊ ꝓbat. vt pōt colligi. 2. physi. cō. 80. ⁊ īductio pñs est de dmōstaratiuis vt vides: ⁊. 2. priorū Auer. declarat tertiā spēz inductionis. s. demōstratiue dialectice ⁊ sophistice: vide ipsuz. (Et si forte) hic declarat qualiter accidt multis negare ꝓpōnes p se notas. d. ⁊ si forte aliqs per quādaz phantasiā eaz negauerit: vel pp necessitatem quorūdaz pncipiorꝫ que ponūt theologi: quorꝫ vnū est: q sola deus ex nihilo fecit ⁊c. nō est mirū: cuius cām dicit: multi eniz rudiū antiquorꝫ negabant motuz, vt Parmenides ⁊ Melissus: ⁊ partē cōtinui diuisibilez esse: imo dixit ꝯtinuū esse indiuisibile: ꝯtra quos Aristō. fecit librū sextū physi. ⁊ iō phi peripathetici de talib⁹ nō curāt. Deinde exclamat quasi omittēdo opīonē ei⁹ d. (Et tu. s. lector o frī mi iā audiuisti phorꝫ vba: ⁊ hui⁹ hoīs obiectōes in pfato ꝓposito. vz. in creatiōe mūdi. ⁊ sensisti phorꝫ robur: ⁊ istius hoīs debilitatē.) Deinde exclamat hortādo auditorē ad verba seqntia. d. (Deinde o frater audi verba huius hoīs noīe loquētiū in proposito pdictorꝫ defensiones phorꝫ sup ea.) ¶ Debes scire q theologi dicerēt q inductio dz fieri in indiuiduis eiusdē rōnis ⁊ spēi: ⁊ qr de⁹ ⁊ hoīes sunt alteri⁹ generis: iō dicerent q dicta Auer. sunt voluntarie dicta: ⁊ argumētuz nihil est. Pō theologorum.

ALGA. DVB. V.

At Algazel: adhuc dicim⁹ q impoīe est mūdum eē ab eterno: induceret nāqꝫ ad asserēdum volutiōes orbiū infinitas in numero. Et q eaꝝ vnitates eēnt incōclusibiles: lz habeant ptes terminatas vt dimidiuz ⁊ tertiū: ⁊ quartū. ⁊ cū orbis nāqꝫ solis circuit totū mūdū in vno anno. Saturnus vero in. xx. annis. ergo reuolutio saturni est tertia decime ptis reuolutiōis solis. Et iuppiter semisexte partis reuolutōis solis: qr ipse circuit mūduz in. xij. annis. Un̄ si mūdus eēt ab eterno essent reuolutiōes solis infinite. Et reuolutiōes saturni: tertia decime ptis reuolutionuz solis. Similr reuolutiones firmamēti: quaruz vna fit triginta sex millib⁹ annis sunt infinite sicut reuolutiones diurni motus sunt infinite: ergo infinitū recipit magis ⁊ minus: qđ est absurdum.

¶ Quia ꝓposuit adducere verba Alga. qui noīe loquētiū arguit cōtra mūdi eternitatē: iō hic adducit illa. d. (ait Alga. adhuc dicim⁹ q impoīe est mūdū esse ab eterno) qđ ꝓbat vi entimematis. d. nāqꝫ pro qr. hec ꝓpō induceret ad asserēduz volutiōes orbiuz infinitas in numero. ¶ Est ergo vis argumēti q si mūdus pfuisset ab eterno. oēs reuolutiōes oium orbiū essent numero infinite. Et scđo sequit q eaꝝ vnitates. i. nūeri eēnt incōclusibiles. i. nō recipiētes ꝯclusionē ⁊ numeruz: lz habeāt ptes terminatas. V. g. vt dimidiū ⁊ tertiū ⁊ qrtū. Si mūdus fuisset ab eterno reuolutiōes orbiuz eēnt infinite.

In arabico aũt sic iacet hec lr̃a.(Eo ꝙ eaꝝ numeri ⁊ mensure sunt sine fine: lꝫ eaꝝ portiones sint terminate ad se inuicem) ⁊ tunc ista verba sunt quasi declaratio ꝯñtie iam facte: ⁊ mihi plus placent. (Et cũ orbis) hic probat id incõueniẽs esse impoꝭe: ⁊ virtus eius est ꝙ eo dato sequit̃ vnuꝫ infinitũ esse maius altero ⁊ infinitũ recipere maius ⁊ minꝰ. Pro deductiõe istius sic ꝓcedit: qꝛ primo ꝑponit declarationẽ ꝯñtie. ⁊ scd̃o infert ꝯñtiaꝫ. scd̃a ibi (ergo infinitũ.) quãtũ ad primã partẽ ait. ⁊ cũ orbis. s. ꝓprius solis circuit totũ mundũ in vno ãno. dixi de motu ꝓpͦ: qꝛ de motu diurno nõ est ita. Saturnus ͦo in. 20. ãnis vel fere. ğ reuolutio saturni ẽ tertia decie ptis reuolutionis solis. Juppiter semisexte ptis reuolutõis solis: qꝛ ipse circuit mũdũ in. 12. ãnis. Tũc recolligit qd vult hĩc p h. d. vñ si mũdus esset ab eterno: eẽnt reuolutiões ĩfinite: ⁊ reuolutões saturni tertia decie ptis reuolutionũ sol: ⁊ silr̃ reuolutões firmamẽti. i. octaui orbis. q̃ꝝ vna fit. 36000. ãnis sunt ĩfinite: sic reuolutiões diurni motꝰ sunt ĩfinite. (Ergo infinitũ) nũc infert incõueniẽs. d. (ğ ĩfinitũ recipit maiꝰ ⁊ minꝰ: qd̃ ẽ absurdũ) ꝯñtia ex dictis iaꝫ manifesta ẽ: eo qꝛ reuolutiões oẽs sunt ĩfinite: ⁊ tñ reuolutões saturni sunt ĩ minori quãtitate q̃ꝫ ille solis: ⁊ ille octaue ĩ minori quãtitate q̃ꝫ ille diurni motꝰ: ğ ĩfinitũ recipit magis ⁊ minꝰ. ¶ Debes scire pͥmo ꝙ qlibet planeta mouet̃ motu ꝓpͦ a ꝓpͦ oriẽte ad ꝓpriũ occñs sup̃ ꝓpa pũcta ⁊ pptes ꝓpas: ⁊ mouet̃ motu cõi. s. diurno q in. 24. horis diuoluit totã terraꝫ: motꝰ planetaꝝ diuersi sunt in quãtitate: qm̃ qdã ẽ maior ⁊ qdã mior. vñ maximꝰ ẽ motꝰ octaui orbis: ⁊ post illũ motꝰ saturni: ⁊ sic successiue breuissimꝰ est motꝰ lune: vt scis. Estimãdũ est ğ ꝙ vbi saturnꝰ semel circuit totã terrã: sol. 22. vicibꝰ plus vel minꝰ: ⁊ sic nũerꝰ reuolutionuꝫ solis sunt multo plures q̃ꝫ sint reuolutões saturni vt vides. ⁊ sic dico de sole ⁊ saturno: possuꝫ dicere de alijs. Et quãto plures ĩ nũero sunt reuolutões diurni motꝰ octaue sphere: q̃ꝫ reuolutões ꝓpe: vt scis: ⁊ p ꝯñs si oẽs sunt ĩfinite: tũc nũerꝰ reuolutionũ diurni motꝰ erit maior nũero reuolutionũ ꝓpaꝝ: ⁊ nũerꝰ reuolutionũ solis maior erit nũero reuolutionũ saturni: ⁊ qlꝫ nũerꝰ est infinitꝰ. ğ vnũ infinitũ ẽ maiꝰ altero. ¶ Scd̃o debes scire ꝙ apd̃ Ari. 8. sphera nõ mouet̃ alio motu q̃ꝫ diurno: vt dcm̃ est in metaphy. attñ Ptolemeꝰ ⁊ Alga. ⁊ Aui. posuerũt vltra motũ diurnũ motũ eꝫ illi: eo qꝛ iuenerũt octauã spherã ⁊ vltra illã nonã: vt pꝫ in libris eoꝝ. ⁊ quõ sint hec iaꝫ vidẽda sunt in astronomia modernoꝝ.

Quilꝫ planetarũ mouetur motu ꝓprio.

Motꝰ planetaꝝ diũsi sunt in quãtitate.

Octaua sphera non mouet̃ alio motu nisi diurno s̃ꝫ Aristotelem.

AVERROIS

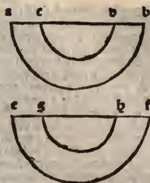

Os dicimus ꝙ sñia horum verboꝝ est ꝙ si nos imaginaremur duos motus circulares inter duas extremitates vnius tẽporis: dein de imaginaremur partem cõclusaꝫ de quolꝫ eoꝝ motuũ inter duas extremitates vnius tpis: erit ꝓportio partis ad ptẽꝫ: sicut totꝰ ad totũ. V.g. si reuolutio saturni in quodã terminato tpe: vt dicamꝰ in anno: tertie decime ptis reuolutiõis solis in eodeꝫ tpe fiunt:

quãdo ergo imaginamur ꝓportionẽ summe solis reuo lutionũ ad summã reuolutionũ saturni in vno ⁊ eodẽ tpe: oportebit de necessitate ꝙ sit ꝓportio oĩum reuolu tionũ vnius motus ad oẽs alterius reuolutiones ꝓpor tio ptis ad partẽ. Sed si inter duos motus vniuersales ꝓportio nõ fuit ꝑut vnus ipsoꝝ motuũ est ĩ potẽtia. vz. q: caret ꝑncipio ⁊ fine: ⁊ ꝓportio ptiũ manifesta est: q: in actu. vz. terminato: non necio sequitur ꝙ sit ꝓportio totius ad totũ ꝓportio ptis ad partẽ vt putãt illi hoĩes: nulla nãq; ꝓportio inter duas infinitas quãtitates repe ritur. Uñ ex hoc pz ꝙ id qđ ponebãt phi. vz. ꝙ sũmus motus solis est sine ꝑncipio ⁊ fine. Et silr sũmus mot⁹ saturni: est error: oĩo eñ remouet ꝓportionẽ ĩter ipsoꝝ motus. quare ex hoc deponimus ipsas duas summas finitas esse sicut de duab⁹ partibus. ¶Nec est sñia hu ius hoĩs verboꝝ q̃ summatiz cõtinet ꝙ qñ ꝓportio par tium ad partes ꝓportio magis ad minus sit: sequit̃ in genere ꝙ sit ꝓportio vnius ad alteꝝ ꝓportio magis ad minus. ¶Nos vero sup hoc rñdẽtes dicimus ꝙ hoc sequit̃ qñ ille due sũme finite fuerint: sz si ambe vel vna earũ fine caret: nõ est dare magis neq; minus: ⁊ posito ꝙ sit ibi ꝓportio magis ad minus: sequit̃ illđ incõue niens. vz. ꝙ infinitũ sit in gñe maius q̃z infinitũ: qđ est falsuz. s. qñ sunt due res ĩfinite in actu: tũc eñz ꝓportio inter ipsas duas res reperit̃: sz si ille due res in potẽtia fuerĩt nõ est ibi dare ꝓportionẽ. hec est solõ hui⁹ dubij. ¶Et est notãdũ ꝙ ab hac solõne ãnihilant̃ oĩa dubia super hoc ꝓpositũ aduenientia: quoꝝ difficilius est hoc: si motus ꝑteriti tpis infiniti fuerũt: nullus ḡ eoꝝ mot⁹ in presenti reperiri poterit: nisi ꝑcessissent eũ ĩfiniti mo tus: vñ duz ꝑmus nõ sit: vltimus nõ erit: sz vltimus est: ergo ⁊ primus. ergo ꝑteriti motus finiti sunt necessa rio. Hoc est argumentũ. ⁊ nos diximus ꝙ hoc sine du bio concedendum est ab oĩbus phis posito ꝙ motus precedẽs sit necessarius ad eẽ sequẽtis ⁊ causa ipsius:

tunc vero bene dicēdū eēt ⁊ de necītate ꝙ opꝫ ꝙ cause infinite precedāt quēlibet motū p̄sentē: qđ est falsuꝫ: maxime qꝛ ex hoc sequit̄ inueniri causatū sine cā: ⁊ mobile sine mouēte. ¶Sꝫ qꝛ demr̄atio cogit pħos ponere principiū mouēs ab eterno esse qđ ꝑncipiuꝫ non hꝫ neqꝫ finem: cuius actio a suo esse non recedit: vnde sequitur ꝙ ipsius actio sit silr̄ ab eterno: sicuti suum esse: alioquin sua actio esset possibilis non necessaria: ⁊ non esset primū principiū. ⁊ si sic. oporteret ergo ꝙ actiōes talis agētis sint absqꝫ initio seu ꝑncipio ad similitudinē sui esse: quare cōcludit̄ ex hoc necīo ꝙ nulla primaruꝫ suarū actionū necessaria sit in esse sui neqꝫ ipsius causa: nulla em̄ ipsarū actionū principalr̄ ⁊ p se agēs nūcupari dꝫ: imo eē quedā earū ante aliā est p accn̄s: ⁊ pħi nō cauēt sibi cōcedere infinitū p accidēs: non nāqꝫ ipm̄ negant nisi per se: imo opꝫ ꝙ sit hec spēs infiniti necīo sequēs eē cuiusdā ꝑncipij ꝑmi ab eterno: ⁊ hoc tm̄ nō reperit̄ in sepatis vel cōtinuis motib⁹: imo in reb⁹ etiaꝫ in quib⁹ putari pōt ꝙ ꝓcedēs sit subsequētis cā: vt dicamus ꝙ hō gn̄at hoīem sibi similē: ille em̄ qui quendaꝫ hoīem gn̄at est alius homo: vnde opꝫ ꝙ ostēdat successiue ad quoddā agens antiquū non hn̄s principiū. Et ideo gn̄ari hoīeꝫ ab alio hoīe ad infinitū est generatio per accidēs: lꝫ p̄cessio ⁊ subsecutio fuit pr̄a pars ⁊ p se: qꝛ sicut agēs ĩprincipiatū in eē eius sue actiones fiūt sine instrumento: hꝫ sine dubio esse ab eterno: similiter sue actiones imprincipiate que ab aliquo instrumento fiunt sine dubio fiunt ab instrumento ꝑncipiato in esse. ¶Et qꝛ loquētes opinati sunt ĩ eo qđ est p accn̄s ꝙ sit per se negāt oēs spēs infinitas absolute: ⁊ asserūt ꝙ solutio ⁊ cōclusio eoꝝ est necīa. Hoc est id qđ rn̄dēdū est in predictis verbis huius hominis.

¶Uult modo Auer. soluere rōnes Alga. cōtra pħos ⁊ ꝓ dat ei viꝫ ⁊ robur. d. dicimus nos ꝙ sn̄ia hoꝝ vboꝝ est ꝙ si nos imaginaremur duos motus circulares iter duas extremitates vnius tpis. U. g. iter punctū. a. ⁊ punctū. b. deinde imaginaremur partē ꝯclusaꝫ de qlibet eoꝝ motuū. i. partē cōtētā in quolibet eoꝝ inter duas extremitates

vnius tpis.s.q sit pars prioris.v.g. inter.c.z.d.vt in figura:p quaz volo intelligere quātitatē vnius totalē z pticularē:z p.a.b.itelligo quātitatē totalē per.c.d.pticularē:pma sit per vnū annū gra exēpli.scda sit p medietatem anni. Tūc scda figura sit: tūc volo p istā quātitatē aliā alteri⁹ motus eodē mō sicut in illa:tūc ait. erit pportio ptis ad partē. v.gra.c. d.ad.g.h.sicut toti⁹ ad totū scz.a.b. ad.e.f.deinde exēplificat.d. V.gra. si reuolutio saturni i quodā determinato tpe sit:z vt dicamus q in anno fuerit decimetertie ptis reuolutiōis solis.s.volo q.g.h.sit sua decimatertia pportio ad.c.d.qn g imaginaremur pportionē summe reuolutionū solis ad summā reuolutionū saturni i vno z eodē tpe:opz de necessitate q sit pportio oium reuolutionū vnius motus ad oēs reuolutiones alteri⁹ pportio eqlis pportioni ptis ad ptez:z quasi dicat. qlis pportio est.g.h.ptis reuolutionū oium saturni ad ptē.c.d.reuolutionū solis:talis est pportio totius summe.e.f.reuolutionū ad.a. b.reuolutionū solis summā.Tunc arguit q si opio istoz phorū eēt vera:ista pportio destruit.d.(Sz si inter duos motus vles).i.totales pportio nō fuit:put.s.eo qz.vnus istoz motuū imo oēs est i potētia.vz.qz carent principio z fine:z per ɔñs illi motus totales non sunt proportionales:z proportio partium manifesta est.qz in actu. vz.terminato:vult dicere q si inter illos totales motus.s.saturni z solis non erit pportio z iter ptes illoz:ita.s.ptiū motus solis z motus saturni tunc destruit pportio dicta:qz nō neccio seqtur q sit pportio totius ad totū eqlis pportioni ptis ad ptē vt putāt illi hoies: vult dicere pipatetici.q aūt iter illos motus.s. totales saturni z solis nulla sit pportio pbat.d.nulla nāqz pportio inter duas ifinitas quātitates repit.Deide ex hoc cōcludit errorē phoz.d.vñ ex hoc pz q id qd ponebāt phi.s.q sūmus.i.totalis mot⁹ solis est sine pncipio z fine:z silr sūmus mot⁹.i.totalis mot⁹ saturni/est error.oino.n.remouēt pportionē iter ipsoz mot⁹.Quare ex hoc ponim⁹ ipsas scdas summas.i.quātitates totales eē finitas:sicut de duab⁹ ptib⁹ sup.dicebat. ¶Deide sūmatiz ponit sniaz hui⁹.d.Hec est snia vboz hui⁹ hois q summatiz ɔtinet q qñ pportio ptiū ad ptes sit pportio magis ad min⁹:sequit in gñe.i.i ipsis totis q sit pportio vnius ad alterū pportio magis ad min⁹(Nos aūt)Cū adduxit argumētū Alga. z ei dedit vīz:vult nō dissoluere ipm z dicit.nos do sup[illegible] rñdem⁹.q hoc seqt qñ ille due sūme.i.ille due totales qtitates amboz motuū finite fuerint si ambe vel vna eaz fine caret:nō est.i.nō ɔtingit dare magis neqz min⁹.Est g vis solonis.illa pposítio.qlis est pportio ptis eē.itelligit qñ tota sunt finita z ptes silr(Et posito)hic qsi dat aliaz solonē.d.z posito q sit ibi pportio magis ad min⁹:sic q seqt id incōueniēs.vz.q ifinitū sitū gñe.i.i toto sit mai⁹ q ifinitū:qd est falsuz:

dico ꝙ hoc est verū.s.qñ sunt due res īfinite in actu:tūc em̄ reperit̄ ꝓportio inter ipsas duas res actu.sed si ille due res in potētia fuerint:non erit ibi dare ꝓportionē.h est solo hui⁹ dubij.Et hoc solēt dicere sophiste nr̄i tpis:tp̄s reuolutionū solis ꝯtinue qd̄ est vel erit infinitū:est maius tpe saturni qd̄ est vel erit infinitū:nunꝗ̄ fuit vel erit vel est/ita ꝙ īfinitū tp̄s solis sit mai⁹ īfinito tpe saturni.Sʒ iste sunt truphe vt scis apd̄ peripatheticos(Et ē notādū)soluta ista.q. accidit ad soluēdū aliā.q.ꝛ p̄mo ꝓponit habitudinē hui⁹ad illā.d.ꝛ ē notādū ꝙ ab hac sol.annihilant̄ oīa dubia sup hoc ꝓposito aduenientia:ꝛ deinde ponit id.d.quoꝝ difficili⁹ est hoc.si mot⁹ p̄teriti tpis īfiniti fuerint:nullus ḡ mot⁹ eoꝝ in pn̄ti reperiri poterit:nisi p̄cessissent eū īfiniti motus:tūc arguit p regulā peripatheticā scd̄i meta.vn̄ dum p̄mus nō sit/vltimus nō erit.ecōtra sʒ vltimus est.qꝛ tp̄s qd̄ est pn̄s est.ḡ ꝛ p̄mus.ḡ p̄teriti mot⁹ sunt finiti necio.hoc est argumētū(Et nos)hic soluit argumētū istd̄.d.ꝛ nos diximꝰ.ꝙ hoc sine dubio ab oib⁹ phis est ꝯcedendū.i.ꝙ si primū est ꝛ vltimū.ꝛ ecōtra.posito ꝙ mot⁹ precedēs sit necius ad eē sequētis ꝛ cā ipsi⁹: vult dicere ꝙ ꝓpositio illa scd̄i metaphysice itelligit̄ in eē ordinatis:qñ.s.p̄mū est cā vltimi ꝛc. Tūc em̄ si eēt ordo eēntialis ꝛ mot⁹ante eēt p̄cedēs in īfinitū: bene dicendū eēt ꝛ de necitate:ꝙ opʒ ꝙ cāe infinite p̄cedāt quēlibet motuʒ pn̄tē:qd̄ est falsuʒ:maxime qꝛ ex hoc sequit̄ inueniri causatū sine causa:ꝛ mobile seu motus sine mouēte.ꝛ ista ꝯn̄tia fuit dicta.2.metaph.vbi declarat̄:eo qꝛ oīa eēnt mediate:ꝛ p ꝯn̄s nulla p̄ma.ḡ oēs causate sine cā.(Sʒ qꝛ demr̄atio)hic vult ponere motiuū phoꝝ ad ponendū primū motū eternū.d.sʒ qꝛ demr̄atio.s.posita in.8.phy.ꝛ rememorata in.12.p̄me phie cogit phos ponere primū p̄ncipiū motus ab eterno eē qd̄ nō hʒ principiū nec finē:cui⁹ actio ab ipso non recedit:pp qd̄ sequit̄ ꝙ actio ipsi⁹ sit silr̄ ab eterno sicut suū eē:ꝛ alioquin sua actio eēt possibilis nō necia:ꝛ nō eēt primū p̄ncipiū:ꝛ tūc coclu-dit.d.ꝛ si sic.s.sit ꝙ nō sit sine actiōe:opʒ ꝙ actōes talis agētis sint

Dubitatio.

absqʒ initio seu p̄ncipio ad silitudinē sui eē.¶ Sʒ circa hoc sunt duo vidēda.p̄mo de demr̄atione Arist.in.8.qm̄ vi cōmitti circulus.scd̄o de rōne Auer.hic:qm̄ vi facilis ꝛ nulli⁹ necessitatis:adeo ꝙ deridēt illā theologi.Quātū ad p̄mā partē:vt visuʒ est in.3.ca.de sb̄a orbis.demr̄atio Arist.in vlt.8.ꝛ in.12.meta.tex.cō.41.sustinet̄ in duabus ꝓpositionib⁹:quaꝝ p̄ma est:ꝛ oīs virtus in corpe est finita in tpe:pri-

Demr̄o ꝓbās p̄mum motorē esse separatuʒ est demr̄o qꝛ.demr̄o aut ꝓbans motū eternū eē ē pp quid.

mus motor nō est īfinitus in tpe.ḡ p̄mus motor nō est v̄tus i corpe:maior est manifesta:minor aūt iteꝝ:qm̄ mouet per infinitū tp̄s.ista ergo fuit demr̄atio Arist.videtur ergo ꝙ hec demonstratio cōmittat circulū:qm̄ Auer.ꝓbat motorē eternū esse separatū per motū eternum esse:ꝛ ꝓbat motū eternum eē per motorē eternū esse.ḡ demonstratio circularis.¶ Ad istā qōnē ondit Auer.8.phy.cō.50.ꝛ.53.ꝙ demr̄atio ꝓbans p̄mū motorē eē separatū est demr̄atio qꝛ.d.eē tm̄. Demr̄atio v̄o ꝓbans motū eternū eē:est demr̄atio pp qd/dicēs cāʒ:ꝛ sic nō incōuenit cōmitti circulus in diuersis gn̄ib⁹demr̄ationis.vt

Duplex est actio primi motoris s̄ʒ theologos.

dictū est in posteriorib⁹.Quātū ad scd̄am.rn̄dēt theologi ꝙ duob⁹ modis est actio p̄mi motoris:vna ē extrīseca ab ei⁹ eē.ꝛ ista est fim plr ꝯtingēs:sicut mouere:mouet.n.de⁹ inere ꝯtingēter ꝯtingētia diffinita in priorib⁹.s.ꝙ nō est neciuʒ nec īpole. Alia est extrinseca per

ei⁹ eēntiā: vt intellectio ei⁹ p sbaʒ ꝓpriā: ⁊ hec est simplr necīa ⁊ sem/
piterna: ⁊ sic incōueniēs Auer. est simplr ī se necīuʒ. lʒ reputet̄ incō
ueniēs ab eo. Ut ḡ videat̄ rō Auer. debes scire ꝙ bonū p pticipationē differt a bono p eēntiā ꝙ necītatē ei⁹ hʒ a bono p eēntiaʒ. Qd̄ eñ aq̄ cōicet ei⁹ pfectionē corporib⁹ gñabilib⁹ hoc est necīuʒ ⁊ ei mere nāle: sʒ nō p eēntiā: sʒ p participationē pmi entis boni p eēntiā: vnūqdq̄ eñ cōicat suū eē quātū pōt nālr p pticipationē pmi entis: īō nālius est p̄ cōicare eē reb⁹/ꝙ̄ reb⁹ gñabilib⁹: cū p̄ id insit p eēntiā: alijs ratiōe pmi. ¶ Ex hoc arguit̄: oē id qd̄ inest alicui p eēntiā: ⁊ ita nāle ꝙ nālius sibi ineē nō pōt: est simplr necīuʒ: sʒ cōicare eē reb⁹: inest deo per eēntiā: ⁊ ita nāle ꝙ nālius ei ineē nō pōt. ḡ mere necīo sibi inest. ⁊ per ɔñs cū deus nō possit cōicare esse nisi motu. ḡ mouere est actio simplr deo necessaria. Et per hāc rōnem Auer. rō hʒ vim. Si deus eēt sine hac actione/esset sine actione sibi nālissima ⁊ sibi ꝓpria: ⁊ p ɔñs esset valde imperfectus: ⁊ sic rō Auer. hic hʒ vim. Alias rōnes posui in qōne de infinitate dei quas videas. ¶ Debes scire ꝙ ista rō nō cō/cludit apud nos xp̄ianos: qm̄ ⁊ si deus est agēs per essentiā: qr tn̄ agit per intellectū ⁊ volūtatē: io agit quantū vult: nō quātū pōt. ⁊ sic ar/gumentū istud nihil est cōtra nos. (Quare cōcludit̄) hic vult cōclu/dere iterū sol. sub alia forma. d. q̄re cōcludit̄ ex hʼ necīo ꝙ nulla pma ꝑ actionū necīa sit inesse sui: neq̄ ipsi⁹ causa cuius rōneʒ dicit: nulla eñ ipsarū actionū pncipalr ⁊ p se agēs nūcupari dʒ: ⁊ p ɔñs nō est agēs ipsius. ¶ Debes scire ꝙ iste textus pōt duob⁹ modis intelligi: hʒ eñ deus multas actiones. s. mouere orbē ꝓpriuʒ: ⁊ mouere alios orbes: ⁊ intelligē res: ⁊ seipsuʒ: ⁊ alia. ⁊ tūc pmus modus est ꝙ lʒ de⁹ habeat multas actiones: attamen nulla est necīa sibi ita ꝙ sit agēs eam: ⁊ vt instrm̄ vel causa principalis: ⁊ hic modus est verus. Et pōt intelligi qm̄ deus mouet orbē vnico motu totali diurno sempiterno qui est maxime ꝓprius ei in quo sunt plures reuolutiones particu/lares diurne. ⁊ tunc erit sensus: ꝙ lʒ deus moueat multis actiōib⁹. i. reuolutionibus ptialibus: attn̄ nulla illarū est cā esse dei: nec neces/saria pro eius esse: lʒ aggregatū ex illis sit ꝓpria actio pmi motoris vt dictū est. ⁊ hec expositio est plus cōsona vbis sequētibus (Jmmo eē qdā) nūc colligit sol. d. Jmmo eē qdaʒ ea ꝑ ante aliā est p accñs: ⁊ phi nō cauet̄ sibi cōcedere īfinituʒ p accñs: nāq̄ pro qr. nō negāt ipʒ nisi p se: ⁊ p hʼ habet̄ sol. ad argumētū Alga. adduxit. n. Alga. ꝙ si motus eēt sempiternus: tūc daret̄ īfinitū: cui Auer. rñdet. ꝙ hʼ nō incōuenit per accñs ⁊ in accñtaliter ordinatis. vt dictū est in. 5. phy. cō. 13. ⁊. 8. physi. cō. 15. ⁊. 47. ⁊ ex hoc apparet ꝙ scd̄s modus expo/nendi est melior vt vides in verbis istis. (Jmmo opʒ) hic ꝓbat ne/cessitatē huius sol. d. īmo opʒ ꝙ sit hec spēs infiniti necīo sequēs eē cuiusdā pncipij pmi ab eterno. ⁊ addit ꝙ hoc nō tm̄ reperit̄ in separatis motibus vel cōtinuis. i. artificialib⁹: īmo reperit̄ in reb⁹ ēt in quib⁹ putari pōt ꝙ p̄cedēs sit subsequētis causa. qd̄ ꝓbat. d. vt dicamus ꝙ homo generat hominē sibi similē: ille eñ qui quēdā hominē gene/rat est alius homo: vnde opʒ vt ostēdat. i. deueniat ad quoddā agēs: ⁊ fm quādam subordinationē antiquā non habēs principiū: ⁊ ideo generari hoīem ab homine in infinitū est generatio per accñs: licet ꝓcessio ⁊ subsecutio fuit prima pars. s. genita ⁊ per se ab eterno scitʒ

Bonū p pticipationem differt a bono p eēntiā.

Rō Auer.

Cōfutatio rōnis.

Duplex ex/positio.

Datur īfinitū p accñs.

cuiusdã corporis eterni:cuius rõnẽ dicit:qꝛ sicut agẽs ĩprĩncipiatũ.i. incausatũ:in esse cui⁹ sue actiões fiunt sine instro:hȝ esse ab eterno: sic est ꝙ sue actões ĩprĩcipiate q̃ fiũt ab aliq̃ istro:fiũt ab instro pnci piato in esse. ℭ Debes scire ꝙ vtus hui⁹ estꝙ sicut actiões dei que sunt sine instrumẽto vt sunt inteu.sunt eterne ab agente incausato euenientes:sic per cõtrariũ actiones pueniẽtes noue mediãte instro sunt ab instro causato puenientes:qꝺ instrm puenit ab alio instro vt vides. (Et qꝛ loquẽtes) hic ponit cãm erroris loquẽtiũ sue legis: ꝛ qꝛ loquẽtes opinati sunt in eo qꝺ est p accñs: ꝙ fit p se.i.qꝛ nõ disti guũt inter infinitũ p accñs ꝛ p se:negãt absolute.s.simplr sine distin ctione oẽs spẽs infinitas:ꝛ asserũt ꝙ solutio eoꝝ ad argumẽta pe ripatheticoꝝ est necessaria:ꝛ ꝯclusio.i.demrãtio eoꝝ ẽ firma addit ꝙ hoc est id qꝺ rñdendũ est in pdictis verbis huius viri: ꝛ sic appa ret qualiter Auerrois tribus modis soluit argumentũ Alga.

Error loquẽtiũ sue legis

ALGA. DVB. VI.

At Algazel.ꝛ si forte hꝛ ẽ sophisticatio.vȝ.i eo qꝺ dñtꝙ mot⁹sunt sũme vnitatũ:ꝛ rõ h⁹ ẽ:qꝛ he reuolutões sũt puatiue:id.n.qꝺ pcessit fi nitũ ẽ: id vo qꝺ vẽturũ ẽ nõdũ egressuȝ ẽ ad eẽ:ꝛ sũme ĩtelligũr de pñtib⁹ entib⁹:qꝺ hic nõ repir.s. nulla sũma pñs. ℭ Nos ad hꝛ dicim⁹ꝙnumer⁹dr necio ad par ꝛ dispar:q̃lrcũqȝ fit nũer⁹.vȝ.pñs aut puat⁹: vñ si põam⁹quedã numeꝝ opoꝛtebit nos ꝯceder ꝙ nõ eua det qn sit aut par aut dispar:q̃lrcũqȝ ille nũer⁹põar.vȝ. ĩ actu vl ĩ mẽte : quo posito ĩtẽtio nãqȝ oĩmode saluar.

ℭ Hic vult inducere Alga.rñdentẽ pro phis ꝛ ipsos redarguenteȝ: ꝛ dicit.ait Alg.ꝛ si forte hic est.i.inducir p respõsiõe ꝙ in illo argu mento est sophisticatio.vȝ.in eo qꝺ dicũt ꝙ motus sunt summe vni tatũ.i.ꝙ ex motib⁹ pteritis ꝛ futuris fit numer⁹totalis:hec.n.ppositio est sophistica;qm̃ est falsa:ex eis.n.nõ fiunt numeri:cui⁹rõneȝ di cit:qꝛ he reuolutões sunt priuatiue.i.nõ entes:id eniȝ qꝺ pcessit fini tum est.i.pterit⁹motus nõ est:id vero qꝺ vẽturũ est nõdum egressuȝ est ad esse.i.nõdũ reprir. Modo recolligit qualr dȝ intelligi vis ar gumenti.s.ꝙ ille summe.i.illi numeri totales reuolutionũ.s.solis ꝛ octaue sphere intelligunr de presentib⁹ entibus .i.exñtẽtibus in re rum natura;qꝺ.i.que res hic non reprir.s.nulla summa pñs.i.nul lus numerus reuolutionũ actu reprir. Et debes scire ꝙ p hec vult ha bere hãc solutionẽ.s.ꝙ illa ppositio;qualis est pportio ptis ad par tem talis totius summe ad totã summã;dȝ intelligi de summis ꝛ.to tis actualibus pñtibus;ꝛ non in potẽtia:cuiusmodi sunt motus qui nõ sunt actu;sȝ cõtinue habẽt esse actu pmixtũ potentie vtris. Alr põt exponi;vt dicamus ꝙ summe.i.tota sunt illa q̃ fiũt ex partibus entibus:iõ ex nõ entib⁹nõ fit aliqꝺ totũ:ꝛ qꝛ mot⁹nõ hȝ ptes entes iõ nõ pot esse summa:ꝛ tunc dicam⁹ꝙ responsio est ꝙ argumentuȝ

loquentiū supponit falsum: supponit.n.reuolutionū saturni aggre/gatū esse qddā totum: qd negat: et sic de illis solis: et ambe iste expositiones possunt esse ad verba: attamen vr mihi q Auer. intelligat verte scdam expositionē: qm verba sequētia ostēdūt eam. (Nos ad hoc) hic vt mihi videt remouet expositionē put fuit scdo modo exposita. et sillo sic cōponit: omne ens qd est par vel impar est quoddā totū: et quedā summa totalis. sz ois numerus siue in actu siue in potentia est par vel ipar: ergo ois numer° siue in actu siue in potētia est qddā totū: et pr ōns remota est hec euasio data: maior nō ponit in lra: sed est manifesta p se: minor aūt ponit et dicit. nos ad hoc dicamus q numerus dicit necessario ad par et dispar qualitercūq3 sit numer°. v3. presens aut priuat°. i. in potētia: vn si ponam° quēdā numeru3. opt3 nos pcedere q nō euadet quin sit aut par aut dispar: qualitercūq3 ille numer° ponat. v3. in actu vel in mēte. quo posito intētio nāq3 oimode saluat. ecce quō posuit maiorē tm.

AVERROIS.

Nos dicimus q ista verba bene eēnt vera si sermo dirigeret erga id qd h3 principium extra aia3 vt in aia. v3. q indicatio ītellect° in eo vtrū sit par vel dispar qñ reperit vel qñ caret eē verificat. sz si sermo fuerit de eo qd tm in potētia repit. v3. q nō h3 principiū neq3 finē: tūc ille numerus nō poterit denoiari vtrū sit par vel dispar: id eni qd est in potētia: de nā priuati pōt reputari. et hoc est id qd intēderūt pls qñ dixerūt q reuolutiōes pteriti tpis et futuri puate sunt. Tādez dicim° q snia hu/ius est q qdlibet denoiatū in sūma termiata habēte prin/cipiū et finē aut denominat sic put h3 principiū et finem extra aia3: aut put est tm in aia. sz si fuit totū i actu et terminatū in tpe pteriti in aia vel extra aiam: et tūc sine dubio aut est par aut dispar: verūtñ si illa sūma fuerit īter/minata extra aiam: tūc vero nō pōt termiari nisi put est in aia. Aia nāq3 nō pōt aliquo mō imaginari id qd est infinitū in suo eē: vn hoc mō bn pōt denoiari q est par vel dispar: sz inquantū est extra aiam de hoc noiari non pōt. Silr id qd pdictū fuit posito q tm fuerit i potētia extra aia3. v3. si puatio nō pōt ēt denoiari: vtru3 sit par vel dispar. s. dū in actu nō eēt. v3. q hrēt pncipiū et finē. ¶ Patet ergo ex istis q nullus mot° pōt dici totū neq3

sūma.s.ꝙ sit ꝓncipiatus neqȝ finit⁹ nisi ꝓut i aīa sumpt⁹ fuerit: sicut de tpe ⁊ de motu circulari.s.ꝙ nō pn̄t de/nominari de pari vel dispari nisi ꝓut sumunt in mēte: ⁊ cā hui⁹ erroris est: ꝙ qn̄ q̄dā res fuerit in aīa cū q̄daȝ denoīatiōe putāt ipsi ꝙ possit extra aīam i eodē mō su mi: ⁊ qꝛ nullū p̄teritū p̄t ab aīa ꝯcipi nisi finitū opinat ꝙ qdlibet p̄teritūȝ sic se hr̄e debeat extra aīam: ⁊ qꝛ id qd vēturū est in ꝯceptu itellect⁹ infinitū indicat.vȝ.ptē post ptē: opinat⁹ est Plato ⁊ ei⁹ seq̄ces ꝙ pos'e ē reuolutōes orbiū ꝓcedi i ifinitū i futuro. Et ista idicatio eoꝝ sin̄ du bio ꝓcedit a phātasia: nō ab intelłu.s.nō est dōstratiua.

¶ Hic vult Auer. quodāmō defendere rn̄sionē quā Alga. destruxit ⁊ ait. dicimus nos ꝙ ista verba bn̄ essent vera: si sermo dirigeret erga id qd hȝ principiū extra aīam vt in aīa.i.queadmodū in aīa ⁊ expo nit hoc.d.vȝ.ꝙ idicatio intellect⁹ in eo vtrū sit par vel dispar qn̄ re perit.i.qn̄ est: vel qn̄ caret eē.i.qn̄ nō est. verificat.i.hȝ aliqd cui re/spōdeat ex pte rei. Mihi vr̄ ꝙ iste loc⁹ pōt duob⁹ modis itelligi. vno mō vt intelligam⁹ ꝙ maior.d.oē ens par vel ipar est totū: pōt itelli gi de ente cui⁹ principiū est extra. Vel pōt referri hoc ad minorē: vt di camus ꝙ numer⁹ est par vel impar de numero: cui⁹ pricipiū est extra. ⁊ scdo mō vr̄ magis mihi pp verba sequētia.io ait.sȝ si sermo fuerit d eo qd tm̄ in potētia repit.i.si mior itelligit de numero in potētia.vȝ. qd nō hȝ ꝓncipiū neqȝ finē: tūc ille numerus.s.in potentia nō poterit denoīari: vtrū sit par vel dispar: id eniȝ qd est in potētia de nā ꝓuati/ui pōt reputari. ⁊ hoc est id qd intēderūt phi qn̄ dixerūt ꝙ reuolutio/nes p̄teriti tpis ⁊ futuri ꝓuatiue sunt. ¶ Debes scire ꝙ numer⁹ in po/tētia nō pōt dici par nec ipar: qm̄ par vel ipar sunt accn̄tia numero ingētū est i reꝝ nā actu. (Tādē dicim⁹) hic vult colligere qualr̄ pōt verificari ꝙ numer⁹ sit par vel ipar: ⁊ vr̄ mihi ꝙ trib⁹ modis: vno mō in re: qn̄.s.i re sunt res enumerate actu entes: sicut sunt lapides actu numerati. Scdo mō qn̄ sunt in re actu ⁊ in aīa actu. Et tertio modo qn̄ sunt in re in potētia ⁊ in aīa actu. Duo primi modi sunt numeri q repiunt in reb⁹ ꝑmanētib⁹. Terti⁹ modus reperit in reb⁹ successiuis in potētia. Dicit ergo. tādē dicam⁹ ꝙ snia hui⁹ est: ꝙ qdlibet d̄uoiatū in sūma terminata.i.qdā totū hn̄s principiū ⁊ finē: aut denoiat sic ꝓut hȝ ꝓncipiū ⁊ finē extra aīaȝ: aut ꝓut est tm̄ in aīa: sȝ si fuit totū in actu ⁊ terminatū in tpe p̄teriti in aīa vel extra aīam: tūc sine du/bio aut est par aut dispar: ⁊ p hoc innuit duos primos modos. Deinde innuit tertiū.d.sȝ si illa summa fuerit interminata extra aīam qd est ens in potētia ⁊ nō actu: tūc nō pōt terminari nisi ꝓut est in aīa: cu/ius rōnē dat.d. aīa nāqȝ pōt aliquo mō imaginari id qd est infinitū in suo esse: ⁊ p ꝯn̄s sibi dare numerū talia lr̄a hȝ. aīa nāqȝ nō pōt ali quo modo imaginari id qd est infinitū in suo esse. Et tūc vult dicere ꝓut est ifinitū: bene tn̄ vt est finitū. Deinde recolligit totū hoc.d.vn̄ hoc modo bn̄ pōt denoīari ꝙ est par vel dispar.s.prout hȝ esse in aīa ⁊

Qd est i po/tētia de nā priuatiui reputat.

Numer⁹ in potētia nec est par nec impar.

Trib⁹ mōis numer⁹ dr̄ par vł ipar.

& inq̃tũ est extra aiam de hoc denoiari nõ põt:cũ id sit infinitũ.si fit id qd p̃dictũ est:posito q̃ tm̃ fuerit in potẽtia extra aiam.vz.si p̃ua/tio.i.posito q̃ nullũ habeat esse ac si eẽt priuatio:nõ põt etiã deno/minari vtrũ sit par vel dispar.s.duz in actu nõ esset.vz.q̃ haberet principiũ ⁊ finẽ.i.nõ põt denominari par vel impar:sicut nec hñs p̃n/cipiũ vel finẽ:ex his voluit habere tres modos iam dictos.(Patet ğ ex istis)Nunc ↄcludit qdda correlariuz.d.ptz ergo ex istis q̃ nullus motus põt dici totũ neq̃ sũma.s.totũ qd sit principiatũ vel finitus: nisi put in aĩa sumpt⁹ fuerit:sicut de tpe ⁊ de motu circulari.s.q̃ non p̃nt denoĩari de pari vel dispari nisi put sumunť in mente.(Et cau sa huius)hic ponit cãm erroris antiquoruz.d.⁊ cã huius erroris est q̃ quãdo quedã res fuerit in aĩa cũ qdã denoĩatiõe putãt ipsi q̃ pos sit ex aĩaz in eodẽ mõ sumi:vult dicere q̃pcise sicut ẽ in mẽte credũt q̃ dz eẽ in re : ⁊ qz nullũ p̃teritũ p̃t ab aĩa ↄcipi nisi finitũ:opinãť q̃ qdlz p̃teritũ sic se hr̃e debeat ex̃ aĩaz:⁊ qz id qd vẽturũ est.i.futur̃ in ↄceptu itellect⁹ infinitũ indicat.vz.p̃te post p̃tez:opinat⁹ est Plato ⁊ ei⁹ seqces:q̃ poře ẽ reuolutões orbiũ ꝓcedi in ĩfinitũ in futuro:.nõ tñ in p̃terito.Et addit q̃ ista idicatio eor̃ sine dubio ꝓcedit a phã tasia:nõ ab itellectu.s.nõ est demr̃atiua sz opinabilis.Jstõ ğ fuit mo tiuũ Platõis q̃re mũdus icepit ⁊ nũq̃ finiet:⁊ q̃re deuť vĩa ex̃ aĩaz vt dictũ est in lib.d celo.⁊ in metaphica:⁊ qz illa ꝓpõ est falsa:iõ di cit Auer.q̃ hec rõ ẽ phãtasia.i.fictio ⁊ nõ demr̃atio. ¶ Sz dictis ab isto hoĩe sũt qões.ait.n.q̃ mot⁹ circularis vt est qdã numer⁹ par vel ĩpar est in aĩa tm̃: nõ ex̃ aĩam:⁊ sic de tpe:ideo põt esse qõ.

Utrũ tps hz esse in rerũ nã aliquo mõ extra aĩam:id aũt qd hic facit qõnẽ est diuersitas dictor̃ Auer.in.4.phy.vbi ĩ mul tis cõmẽtis varie locut⁹ est:pp qd fuit cã diuersitatis in posteriorib⁹ Et qd facit qõnẽ est qm̃ scim⁹ q̃ tps est numer⁹ motus vt phs in.4. phy.in vna diffõnũ tpis dixit.Et scim⁹ ibidẽ q̃ tps est passio mot⁹ ⁊ hec videnť valde opposita:tũ cũ numer⁹ sit mẽs vel actus mẽtis: vt dicit Auer.sequiť q̃ tps sit aĩa vel act⁹ aĩe.Ex alio cuz motus sit ens nãle extra aĩaz:⁊ tps sit ꝓpriũ accñs ei⁹:vr̃ ẽt cõsequi q̃ sit ens nãle extra aĩaz sicut ⁊ mot⁹:eo qz ꝓpriuz fluit ex p̃ncipijs q̃ sunt in re.hec ğ sunt q̃ p̃o aspectu qõnẽ nobis faciũt. ¶ Jn ista qõne Joã. ianus q̃ fecit qões in lib.physicor̃:in quadã qõne finxit rũdere ad hanc qõnẽ s̃m veritatẽ dũo q̃ tps põt capi ꝓut est qdã nomẽ ana/logũ ad tps formaľr ⁊ ad tps materiaľr:est eniz tps mãle ipse mot⁹ ⁊ tps formale autẽ est ipse numerus quo numeranť prius ⁊ posterius in motu:⁊ sic vult q̃ tps primo modo est ens extra animã. Secũdo modo est ens in anima:qm̃ vt dicit Auer.ibidẽ numerus vel est aĩa vel actus anime.⁊ p̃ Joau.faciũt multa cõmenta hincinde colle/cta.primo facit pro eo cõmentũ.131.vbi cõcludit q̃ tẽpus in poten/tia est extra animã:sed tps in actu est in mẽte.ergo vult dicere q̃ tẽ pus in potẽtia.i.ꝓ materia est ens extra animã:⁊ pro actuali ⁊ for/mali est in aĩa.Et ibidẽ cõmẽto.101.ꝓpe finẽ ait.q̃ tps nihil aliõ est q̃ numeratio mot⁹ s̃m prius ⁊ posteri⁹:q̃ numeratio est act⁹ aĩe.viõ. Et ibidẽ cõmẽ.100.vr̃ ↄcludere oĩno p̃ vnũ syllz q̃ tps ⁊ mot⁹ oĩb⁹ modis sunt idẽ:cõcludit.n.istã q̃ tps sit mot⁹ ⁊ ecõtra.que p̃dicatio nõ esset vera nisi extrema vnirenť inter se.Et ibidẽ cõmẽ.88.plane

Positio Jo annis.

b.

dicit ꝙ tp̄s actu est ab anima: in potētia extra animā. Et ibidē cō.
108. ait ꝙ tp̄s est numerus ſm ꝙ mens accipit ip̄m vt habet partes
priores ⁊ posteriores: ⁊ ibidē cōmento. 106. ait ꝙ de tpe extra aīam
nihil est nisi motus: ⁊ ait ꝙ tēpus est qñ mēs diuidit motū in prius
⁊ posterius. Ex his ⁊ multis alijs ibidē positis pōt rōnabilr̄ vt dicit
exponi Auer. ꝙ tp̄s ꝓut capitur formalr̄ est ens extra aīam: q: vt sic
nihil aliud est nisi numeratio mētis prioris ⁊ posterioris existētium
in motu: hec. n. numeratio est formalr̄ tp̄us. Si vero capitur pro ipso
mālr̄ sic est ipse mot⁹ nat⁹ itelligi ab itellectu ꝓut numer⁹ quo illa nu
merant: ⁊ sic pn̄t dicta Auer. ꝯcordari. ¶ Sȝ hec positio lȝ sit valde
Confutatio pōnis Jo. subtilis: tamē vr̄ mihi ꝙ sit falsa: ⁊ pp̄ vba Auer. ⁊ pp̄ rōnes: pp̄ vba
qdē: qm̄ vt dicit Auer. cō. 98. tp̄s est ꝯñs. i. accñs ꝓpriuȝ mot⁹: mō
ꝓpriū accñs nō vr̄ esse ens in aīa: ⁊ subiectū extra aīaȝ. vt oēs sciūt
qu: ita passio fluit ex princip̄ijs subiecti: vnde in fine cōmēti conclu/
dit. remanet vt sit accñs: qđ est impoſe nisi esset ens extra animam.
¶ Sȝ Jo. rñdet huic dicēs ꝙ mot⁹ pōt capi duob⁹ modis. vno mō ꝓ
Responsio pro Joan. fluxu forme: alio mō ꝓ ipsa forma fluēte. mō dicit ꝙ tp̄s ē passio mo
tus scđo mō: nō p̄io mō: tū p̄imo modo tp̄s ⁊ mot⁹ sunt vna res licȝ
sit diuersitas qdā rōis. ¶ Sed hec rñsio est error. primo qm̄ vt vult
Confutatio Auer. ibidē tp̄s est passio primi mot⁹: ⁊ ꝯstat ꝙ prim⁹ motus nō est
acceptabilis nisi ꝓ fluxu. Preterea motus ꝓ forma fluente est res p/
manēs vt satis. 3. phy. ab ipsomet Jo. ⁊ quō ens successiuū pōt esse
passio entis p̄manētis. Preterea sequit ꝙ mot⁹ celi esset sine tpe: cu/
ius ꝯtrariū pȝ sensui. ꝯñtiā probo. qm̄ qđ est sine subiecto ꝓprio tp̄is
est sine tpe. modo ille mot⁹ cū nō sit ſbm tp̄is nec habeat ſbm ꝓpriuȝ
tp̄is: ꝑ erit sine tpe: ⁊ vere iste hō errauit sicut solet in oīb⁹. ¶ Scđo
principalr̄ Auer. ibidē cōmen. 93. infert ꝙ si tēpus esset mot⁹ celi. ꝑ
plura essent tēpora: mō ipse hȝ ꝯñs ꝓ incōuenienti: ergo ⁊ añs. ⁊ p ꝯñs
tp̄s nō est mot⁹ celi. ⁊ ecōtra mot⁹ celi nō est tp̄s. ergo sunt plus distī
cta realr̄. Rñdet qdā hō ꝙ ad p̄dicationē verā negatiuā sufficit di/
Responsio cuiusdam. stinctio extremoꝝ ſm motū ⁊ rōnē. cōtra. qm̄ Auer. ibi non euitaret
Confutatio qn̄ darent plura tp̄a realr̄: vt pȝ scđo. qm̄ ꝓpositio affirmatiua falsa
simplr̄ fundat sup diuersitatē simplr̄ extremoꝝ: vt scis. ꝑ ⁊ negati/
ua vera q̄ sequit ad affirmatiuā falsaȝ. ¶ Preterea p̄ncipalr̄ tertio.
ibidē cō. 96. declarat ꝙ tp̄s nō sit motus: eo q: velocitas ⁊ tarditas
insunt motui que nō insunt tēpori: ⁊ tūc in p̄ncipio cōmēti. 97. dicit.
cū declarauit ꝙ tp̄s nō est mot⁹ incepit inuenire ip̄m sequi motū. ⁊ acci
dere ei. i. esse accñs ꝓpriū eius: vbi ēt multis iterpositis ait: ⁊ q: tp̄s
nō imagiat. i. itelligit sine motu. ⁊ mot⁹ pōt imaginari. i. intelligi ex
tp̄s: ⁊ signat hoc ꝙ mot⁹ p̄cedit tp̄s nālr̄: ⁊ ꝙ tp̄s accidit motui: lȝ sint
ꝯñā se cōplete: qm̄ tp̄s seqt motū cōplete: vt ꝓpriū accñs sequit pro/
priū ſbm. Ecce q̄ plane accipit ꝙ nā tp̄is sit alia a nā mot⁹: ⁊ p ꝯñs
nō oīno sunt res diuerse: imo nature diuerse: vt Auer. inuit. ¶ Sed
dices: sicut Jo. finxit argumēto dicto ꝙ loquit ꝺ motu ꝓ forma fluē
te: ⁊ hec rñsio est derisibilis: vt pȝ in principio cōmenti. vbi loquit de
motu qui velox est vel tardus: qui nō pōt esse nisi ꝓ fluxu accipiat: ⁊
imorari in hoc est supfluū. ¶ Preterea quarto ibidē Auer. cōmē. 101.
in fine cōcludit diffōnē verā tp̄is. d. diffinitio igit in qua nō est dubi/
tatio est dicere ꝙ tp̄s est numeratiuū prioris ⁊ posterioris existētiū in

motu

motu.vbi vult ꝙ tp̄s nō ſit numerās ſ3 numeratiuū.i.aptū natum
numerare.hoc idē in fine cōmēti.102.ↄcludit.Tūc arguo.ſecluſa opi
nione intellect⁹.tp̄s eſt aptū natū numerare motū.mot⁹ſecluſa opi/
nione intellect⁹nō eſt apt⁹nat⁹ numerare motū.vt dicit Auer.cōmē
to illo.102.ḡ ſecluſa opinione intellect⁹mot⁹nō eſt tp̄s:⁊ ecōtra.ar/
gumētū eſt in ſcd̄a figura:⁊ in rei veritate hoc argumentū h3 vim de/
mōſtratiōis.℃ Preterea qnto ibidē cōmē.132.ꝑpe finē.vult ꝙ tp̄s
ſit menſura ꝓpria primi motus. Sicut eſt ꝓpria forma in re:⁊ nō ſic
eſt de alijs motibus.vide.ergo motus ⁊ tp̄s ſunt res diuerſe.℃ Pro
pter verba hec ⁊ rōnes inuolutas in verbis illis videt̄ mihi ad hāc Diſtō tp̄is.
ↄcluſionē eſſe reſpondendū ſm ꝙ Auer.videt̄ ſoluere cōmento.109.
qm̄ tp̄s eſt quodāmō ↄtinuū:⁊ quodāmodo diſcretū.eſt eni3 ↄtinuū
actu ⁊ potentia diſcretu3: vt.n.eſt quid cōtinuu3 eſt ipſe motus in
ſubiecto.i.ꝓpria paſſio motus:que eſt quedā aptitudo mot⁹ ad mē/
ſurari ab aīa:vel quedā potētia nālis ipſius motus qua pōt ab intel
lectu menſurari: ⁊ ſic motus ⁊ tp̄s ſunt due res in eſſentia:licet in
ſubiecto ſunt vna:pro quāto illa potētia nālis:ſeu illa aptitudo acci
dit motui tanq̄ ꝓximo ⁊ primo ſubiecto.⁊ ſic loqtur Ari.in predica
mentis:⁊ quinto metaphyſice:vbi enumerat tp̄s inter ſpēs quāti/
tatis ↄtinue.Scd̄s pōt accipi:vt eſt quodāmodo diſcretū.i.numer⁹
prioris ⁊ poſterioris in motu exñtiū:⁊ ſic tp̄s nullū eē h3 niſi in aīa:
eo mō quo entia duo itellecta ſunt in aīa.℃ Ex hac diſtictiōe ſoluo. Solo.
q.ꝙ ſi loqmur de tp̄e prout eſt quid ↄtinuū:vt ſic eſt res diſtincta a
motu ſm eſſentia3:lic3 in ſubiecto nō ponat in numero:qm̄ ſunt vnū
nūero.Si vero loqmur de tp̄e qđ eſt qd diſcretū:vt ſic eſt ens in aīa
ſubiectiue vel obiectiue:ſicut obiectu3 in potentia:vel cātu3 in cā.
℃ Et per hec oēs auctes gloſant̄.Ad primā.p3 q̄liter loquit̄ de tp̄e Solo auctu3 faciētiū ꝑ Joāne.
ꝓut h3 eē diſcretū.ſed ſi capit̄ vt h3 eē in potētia ad eē diſcretu3:ſic
ē qd ↄtinuū:⁊ nō eſt aliud nūero ab ipſo nūero:l3 ſit aliud in eēntia
reali ab eo:eo modo quo accñs ꝓpriū eſt aliud a ſbto ꝓprio.℃ Ad
ſecundā app3 q̄liter loquit̄ de tp̄e ꝓut eſt menſura mot⁹que eſt quid
diſcretū:⁊ p ↄñs vt ſic nō h3 eē p̄ter actū aīe.℃ Ad tertiā cōcedo ꝙ
iſta eſt v̄a.tp̄s eſt mot⁹.ſicut iſta.riſibile eſt homo:⁊ ecōtra ſicut iſta
homo eſt riſibilis: qm̄ prima eſt predicatio ſbti de accidēte proprio.
ſcd̄a ecōtra:⁊ ābe ſunt vere:qm̄ fundāt̄ ſup̄ idētitate numerali extre
morum:l3 nō ſupra idētitate eēntiali ⁊ reali.℃ Ad quartā dicat̄ ſic̄
dcm̄ eſt.⁊ eodē mō ad qntā.Sed ad ſextā vt dixi.debes ſcire ꝙ aliq̄
ſunt ſimpl̄r idē nūero q̄ ſunt res real̄r diuerſe vt ꝓpria paſſio ⁊ ſbm
⁊ ſic in illis v̄bis Auer.vult ꝙ tp̄s ⁊ mot⁹ ſunt idē ſimpl̄r indiuiduo
⁊ nūero:l3 cū idētitate illa poſſit ſtare diuerſitas ſpecifica ⁊ rex eſſen
tialiu3 ⁊ diffinitionū vt dixi.⁊ pp hoc pñt quaſi inumerabiles ↄclu
ſiones intelligi Auer.⁊ gloſari multe auctes ei⁹.℃ S3 adhuc aīa nō Pria dub̄.
qeſcit:querā.n.primo q̄re tp̄s nō diffinit̄.4.phy.vt paſſio ⁊ vt ē qd
ↄtinuū:vr̄.n.ꝙ quot mōis res h3 eē:⁊ tot mōis pōt itelligi ⁊ diffiniri.
ergo ſi vt ſic dr̄t a motu.ergo potuit diffiniri:⁊ ſi res eſt vt dixi:ſol.
Auer.quā dat ad hoc ibidē cō.100.nulla eſt:qm̄ ego teneo ꝙ ēt vt
ſic diſtiguit̄ a motu.℃ Secūdo vr̄ ꝙ falſu3 ſit ꝙ poſſint aliq̄ eſſe idē Scd̄a.
nūero:⁊ tñ eē ſpē ⁊ diffōne ⁊ re diuerſa:qm̄ ſemp maior vnitas ifert
minore3.ſi ergo ſunt vnu3 nūero.ergo vnu3 ſpē ⁊ diffōne ⁊ eſſentia.

Tertia.
Solo.

¶ Tertio si tp̃s est nũerus ⁊ vt sic hʒ esse ab aĩa solũ. ergo est fictum
sicut chimera. ¶ Ad hec vt pri⁹ dico ꝙ si capit̃ tp̃s vt est qd ꝯtinuũ
hñ põt diffiniri diffõne ꝓpa alia a diffõne mot⁹: lʒ diffõ cõis vtriusqȝ
sit eadeʒ: ⁊ q: diffõ cõis vtriqȝ est eadeʒ: iõ hr̃ pro vna re simplr̃ vno
mõ diffinita: q: vero tempus vt quid discretum hʒ diffinitionẽ sim/
pliciter genere ⁊ specie diuersaʒ a diffinitione motus eo modo quo
differt continuũ a discreto: ideo illo mõ diffõneʒ inuestigat. ⁊ ideo
rñsio Auer. est ad ꝓpositũ: vt pʒ cõsideranti. ¶ Ad scđam põt dici ꝙ
aliqua dicunt̃ vno mõ intrinsece ⁊ aliq̃ extrinsece: mõ scđm ⁊ ꝓpriuʒ
accñs. scđo mõ sunt vnũ nũero: vnitas nũeralis pmo mõ infert spẽʒ
⁊c̃. sed nõ scđo mõ vt scis. ¶ Ad tertiã rñdet Auer. cõ. 131. ꝙ esse nu/
meri nõ est in aĩa oĩbus modis: sed eẽ ei⁹ aliquo mõ est extra aĩam sal
tem in potẽtia qđ est eẽ subiecti ꝓprij. i. motus dico ẽ eẽ subiecti ꝓ/
ꝓrij. s. in vnitate nũerali ⁊ indiuiduabili: lʒ adhuc in ea sit aliq̃ diuer

Qño tp̃s ⁊ mot⁹ sunt ĩ aĩa ⁊ qño ex̃ aĩam.

sitas: vt dictũ est. ¶ Ex his apparet: ꝙ tam tp̃s q̃ motus sunt quo/
dãmõ in aĩa ⁊ quodãmõ extra aĩam: qm̃ vt sunt quãtitates cõtinue
sunt ex̃ aĩam: ⁊ vt sunt discrete sunt in aĩa: put hñt esse actu: lʒ sint
quodãmodo extra animã: vt habẽt esse in potentia. ¶ Sed adhuc

Dubitatio sophistaꝝ.

dubitant sophiste: qm̃ temp⁹ nulla pars est: ergo tẽpus nõ est: ante/
cedens est manifestuʒ: qm̃ non habem⁹ nisi instans qđ nõ est pars
tẽporis. cõsequẽtia ptʒ. qm̃ totum nihil aliud est q̃ sue ptes: vt dicit

Solo cuius/ dam.

Auer. primo physicoꝝ. cõ. 17. vel saltem sunt correlatiua. ¶ Ad hoc
soluit quidã hõ ꝙ ad hoc vt successiuũ habeat esse sufficit ꝙ aliquid
eius habeat esse: lʒ non sic sit de permanẽti: ⁊ sic lʒ instans nõ sit ps

Impugna/ tio.

tpis est tñ aliquid tẽporis. ¶ Cõtra. qm̃ si valet. tp̃s est. ergo qđdaʒ
totũ est. valebit. tp̃s est actu: ergo quoddã totũ est actu p regulã po/
risticã. s. qñ ꝯñs sequit̃ ad antecedẽs simplr̃ ẽt aliquo addito vtriqȝ
sequit̃: dũmodo illud additũ nõ diminuat nec distrahat. Tũc vltra
quoddã totũ est actu. ergo ptes illius totius sunt. ergo valebit a pri
mo ad vltimũ. instãs est. ergo tp̃s est tp̃s. ergo quoddã totũ: quoddã
totuʒ. ergo quedã ptes tpis sunt actu: vltimũ ꝯñs est falsuʒ. ergo rñ/
sio nulla põt dici ꝙ esse actu tpis nõ est simplr̃ totũ simul: sed cũ po/
tentia pmixta actui: ⁊ sic põt cõcedi ptes esse/ ⁊ totũ esse: intelligẽdo
de esse eẽ actu nõ puro: stat eniʒ sbm ⁊ p̃dicatuʒ in ꝓpõne supponere
pro successiuis: ⁊ tñ intellectus coniungit extrema in instanti. ⁊ ita
stat ꝙ tp̃s p̃dictũ sit ens put intellect⁹ illud cõponit in instanti: licʒ
nõ vificet illđ p instãti. ⁊ nolo plus ĩmorarit qm̃ qđ ẽ sophistica ⁊c̃.

ALGA. DVB. VII

It Algazel. adhuc dicẽdũ est pho ꝙ sm eo
ruʒ radices pñt inueniri entia pñtia ĩfinita
que sunt vnitates ab inuicẽ dr̃ntes in nũe/
ro. vʒ. anime hoĩuʒ que post mortẽ sepant̃.
ille. n. sunt entia indenominabilia in dispar vel par.

¶ Quia lis erat an daretur actu infinituʒ: ⁊ ab Algazele erant plu/
rima motiua adducta quibus Auer. responsuʒ dedit. vult modo in/
ducere Alga. adducẽtem fortissimũ motiuũ contra philosophos: qđ
mouit Auicẽnaʒ Platoneʒ Alfarabiũ ⁊ multos latinorum vt dica.

dicit ergo. ait Alga. adhuc est dicendu3 philosopho q̄ fm eoru3 radices possunt inueniri entia presentia infinita que sunt vnitates. s. nature diuerse inuice3 differentes in numero. v3. anime hominu3 q̄ post morte separant: illa. n. sunt entia indenominabilia in dispar vel par. & forte littera est corrupta: & d3 dicere sic. illa. n. sunt denoiabilia fm dispar vel par: & si littera est sic vr̄ q̄ tangat hāc rōne3. s. que/cunq3 numerant & denoiant numero pari vel impari sunt multa: sed anime sepate denominātur numero pari vel impari. ergo sunt multe: & sic huius rōnis tetigit tm̄ minorē rōnis: & post repperi litteram sic. illa eni3 sunt multiplicata ad dispar & ad par. & tunc sermo eius manifestus est per se. ¶ Debes scire q̄ ista ratio Alga. est mixta partim ex lege/partim ex naturali rōne: ppositio eni3 dicens q̄ aie hominu3 post morte remanent multe: est credita/& nō rōne demonstrata: vt declaratū est in libro de intellectu: l3. n. hoīs intellect⁹ sit eternus: ille tn̄ nō est multus: imo vnus numero oīum: propositio aute3 dicens q̄ sunt infinite supponit vna3. s. q̄ homines fuissent infiniti: & per cōsequēs q̄ motus celi sit eternus: & ita celum & ita elementa: & per cōsequēs totus mundus sicut declaratū est in naturali phia: & maxime in libro celi. &. 8. physico. & hec est nota rōne naturali apd̄ phos: & sic ista ratio est multum vilis: imo nō transcendens ordine3 sermonum probabilium.

AVERROIS

Dos dicim⁹ q̄ ponere aias sepatas a mā plures i nūero: est opio incōcessa ab oib⁹ phis: imo est opio valde dubitabilis. Cā. n. pluralitatis seu nūeralitatis est mā apd̄ phos. & cā puenientie in multitudine nūerali est forma: s3 q̄ possint repiri res plures in nūero vna in forma fm mām incōueniēs est: nullū nāq3 indiuiduū ab alio idiuiduo distingui d3 ab aliq̄ pprietate nisi paccn̄s: imo indiuidua ab inuice3 distinguunt mā. ¶ Rursus impole est apud oēs phos inueniri aliqd infinitū in actu qd̄ sit corporeū aut incorporeū: & nullus sapientū pōt intelligere talia nisi vitet dria3 inter situalia & indissitualia nisi Aui. maxīe q̄ seqret ex hoc error q̄ infinitu3 recipiet magis & min⁹ & totū eēt simul parti: qd̄ est falsum.

¶ Huic motiuo rn̄det Auer. fm fundamēta phoꝝ peripatheticoꝝ. & primo negat assumptū. scdo pbat eius rn̄sionē. dicit ergo primo. dicimus nos q̄ ponere aias separatas a mā plures in numero: est opinio incōcessa: imo negāda ab oib⁹ phis: imo est opio valde dubitabilis. ecce quō negat propositionē prima3: imo vt dixi est pure credita & nāli rōne nō pcessa. (Cā. n. pluralitatis) cū exponit ad formā rōnis vult modo dare cām sue respōsionis & duas adducit rōnes contra

Alga. pmo assignando cām eius rñsionis. scḋa ibi. (Rursus impole) adducit rōnem Arist. directe cōtra illum. dicit ergo. cā eniʒ pluralitatis seu numeralitatis est mā apud phos: ꝛ cā coueniētie in multitudine numerali est forma: sed ꝙ possint repiri res plures in numero vna in forma ꝺm mām incōueniens est. est ergo vis rōnis Auer. ista: quecūqȝ multiplicant̄ ī numero ꝛ vniunt̄ in forma: sunt cōposita ex mā ꝛ forma: sed aīe sepate nō sunt cōposite ex mā ꝛ forma. ergo nō sunt multe in nūero: ꝛ vna in forma. syllus est in scḋa figura: ꝛ huiꝰ acci pit maiorē ꝛ tacuit minorē: qm̄ est ꝯcessa ab eis. (Nullū nāqȝ.) Nūc pbat maiorē. ꝛ dicit. nullū nāqȝ indiuiduuʒ ab alio indiuiduo distingui dʒ ab aliq̄ ꝓpetate nisi p accñs. hec est maior: sʒ indiuidua distiguunt̄ mā. ḡ distictio p accñs ē p mā ʒ. ꝛ ecōtra. est. n. rō ī tertia figura. ꝛ maior est Ari. ī scḋo poste. ꝛ minor ē maīfesta p se. (Rursus ipole) h̄ reprobat opionē illoꝝ adducēdo scḋa ʒ rōnē. ꝛ p facit ſ̈. scḋo ponit euasione ʒ illoꝝ ꝛ reprobat illos. dicit ḡ. rursus ipole est apud oēs phos inueniri aliqd īfinitū ī actu qḋ sit corporeū ꝛ incorporeū. hec est tāq̄ maior: ꝛ suppleas miorē. sʒ aīe sepate sunt corpee vł icorporee. ḡ nō pñt iueniri īfinite. (Et nullus sapiētum) ponit sol. Aui. ꝛ ꝯtradicit illi. d. ꝛ nullus sapiētū pōt itelligere talia nisi vtēt drīaʒ īter situalia ꝛ īdissitualia nisi ille sapiēs eēt Aui. hec ē solo ꝙ maior est falsa: qm̄ lʒ īfinitū corpꝰ repiri nō possit. pōt tñ repiri īfinitū ī rebꝰ abstractis a loco ꝛ situ q̄ locuʒ nō occupāt. ꝯtra arguit Auer. dicēs: dico ꝙ h̄ nō pōt intelligi: qꝛ maxīe sequit̄ ex h̄ iste error. s. ꝙ infinitū recipiat magis ꝛ minꝰ: ꝛ totū eēt sil' pti. i. eq̄le: qḋ est falsuʒ. ꝛ sic contradicit oīs eis. ¶ Circa pñs capl'ʒ nolo diffuse declare dcā ista: qm̄ in libro de intellu: ꝛ ī qōne de infinitate pmi ꝓlixe locutꝰ suʒ. sʒ tm̄ circa primū debes scire ꝙ sicē mā ꝯcurrit ad eē īdiuiduoꝝ/ita cōcurrit ab distinctionē. sed qm̄ mā est cā p accñs indiuidui. necio tñ: forma aūt p se est cā indiuidui. iō distictio indiuiduoꝝ est p accñs: nō tñ pure: sed p accñs neciuʒ. Declaratū ē. n. in. 7. metaph. ꝙ mā est cā q̄ditatis indiuiduoꝝ nō p se: sed p accñs: sʒ tñ neciuʒ. forma aūt est cā p se totalis eētie ꝛ q̄ditatis reꝝ. iō essentia indiuiduoꝝ est p accñs a mā: ꝛ p se a forma.

Sicut mā ad eē indiuiduoꝝ ꝯcurrit ita ad distinctioneʒ.

Obiectio.

¶ Sed obijcis sic Joā. dicit in lib. de sba orbis. sic aliqd est cā rei in eē: ita in distinctiōe illiꝰ. sed forma est cā p se eēndi indiuiduoꝝ. ḡ distiguēdi. ꝛ sic pncipiū indiuiduoꝝ erit forma.

Solo.

¶ Ad hanc. q. debes scire ꝙ sicē eē simpl'r est a forma. ita eē simpl'r distictū nō est nisi eē vnū in se diuisum a quolʒ alio. sed sicē eē indiuisibile est eē ꝺm q̄d. ita distinctū nūero est distinctū p accñs: ꝛ ꝺm q̄d. ꝛ sic illa ppō nō hʒ locū nisi in eē: ꝛ distinctiōe simpl'r nō aliter: quo aūt valeat rō Auer. de esse infinito iaʒ dixi in lib. de intellectu: ꝛ in qōne de infinitate pmi. ꝛ ꝯfirmaui illaʒ verbis Arī. in. 3. phyſi. ꝛ nolo ponere ea que ibi posui: qm̄ eēt ponere capl'ʒ supra capl'm.

ALGA. DVB. VIII.

[D]it Algazel. ꝛ si forte aliqs diceret: ꝙ opio Platonis est vera. vʒ. ꝙ aīa est vna ꝛ antiq̄: ꝛ diuiditur diuisione corpoꝝ: ꝛ incorporeā sepatione redit ad suam radicem: ꝛ vnitur.

¶ Nos vero rñdem⁹ ꝙ hec opinio est absurdior opio/nibus aie: ꝛ ꝯ intellect⁹ sniaꝫ. Nos.n.dicim⁹ ꝙ aĩa Petri nõ est aĩa Guilermi. impoꝛ̃e est.n.ꝙ sint vna: quelꝫ nãqꝫ eaꝝ sentit: ꝛ cognoscit sese differre ab alia: vñ si aie eẽnt vne: essent hoĩes vni in scĩa: que scĩa est proprietas ſbalis aĩaꝝ. ¶ Et si forte aliqs arguat. dicẽs ꝙ sit vnuꝫ aie: ſꝫ diuidunt̃ ſm depẽdẽtiã corpoꝝ. ¶ Nos dicim⁹ ꝙ diuidi illud qḋ magnitudinẽ quãtitatis mẽsurabilis nõ hꝫ est falsuꝫ: quaꝑr ẽt dicim⁹ ꝙ vn⁹ sit mille vel infiniti: qḋ nãqꝫ est inquãtitabile indiuisibile est.

¶ Cum induxit opinionẽ Alga. ꝛ argu. eius ꝛ solonẽ illius: nũc vult adducere rõneꝫ Platonis: ꝛ ꝑmo ponit illam. ſcḋo ibi. (Nos vero) rñdet ꝯtradicẽdo ei. dicit ergo. ait Alga. ꝛ si forte aliquis diceret. ꝙ opinio Plato. est vera. vꝫ. ꝙ aĩa est vna ꝛ antiqua ꝛ diuisibilis diuisione corpoꝝ ꝛ incorpea sepatiõe redit ad suã radicẽ ꝛ vnit̃. ¶ Ego diu cõsideraui verbũ istud: ꝛ cuꝫ inspexi hoc: ꝛ semp steti in dubio ꝛ ꝑ tũ declaratiõeꝫ illius. dixit comes Amirãdulan⁹ corona nostre etatis in corbula me petẽte Bononiã: ꝙ opinio Plato. ponit vnã ideã aĩaꝝ que se hꝫ respectu aĩaꝝ: sicut ligna in voltis ꝛ arcub⁹ domoꝝ. dicebat.n. ꝙ sicut ligna illa subterposita lapidibus incalcinatis ad modũ arcus post exiccationẽ illoꝝ remota dimittũt vestigiũ coruꝫ: qḋ vocatur volta seu arcus. sic est vna idea numero oĩum aĩaꝝ: que cum corpa formant̃ a virtute genitiua egredit̃ illa: ꝛ recedit: dimittitqꝫ eius vmbrã seu vestigium eius: qḋ aĩa vocat̃. ꝛ sic dixit dictum Isaac israelite intelligi. s. qñ dicit aĩam esse ꝓductã in vmbra: intelligitur. i. idee. ista ergo resultatio seu vestigium apud Platonẽ aĩa erat. ꝛ ideo illã ideã seminariũ seu radicẽ dicebat. Et tũc dixit Plato ꝙ qñ aie desinunt: corpora tunc redeunt⁹ ad earuꝫ seminariũ intantũ ꝙ vestigia illa que aie erant amplius nõ sunt post: redũdant in suum seminariũ vt dicit. ꝛ hanc opinionẽ dixit esse Platonis ille vir. ꝛ ita Plato posuit oẽs aĩas esse vnam in radice. plures aũt originaliter: ꝛ sic huic multuꝫ consonat series verboꝝ Algaze. ꝛ Auer. qm̃ nititur Alga. ꝓbare multitudinẽ animaꝝ in verbis sequentib⁹: ꝑp qḋ signuꝫ est ꝙ Plato opinabat̃ vnaꝫ esse tm̃. Huic ẽt Themisti⁹ solẽnis Platonic⁹ vt narrat Auer. 12. metaphy. cõ. 18. cõcordat. d. ꝙ Plato posuit ideaꝫ terre esse factaꝫ ex diis secũdis. Ari. aũt a sole ꝛ orbe decliui. vbi loquit̃ de illa idea: vt apparet ibidem ꝛ in expositione mea. ¶ Sed lꝫ hec opinio sit solẽnis vt vides. dixi sibi ꝙ opio Platonis nõ est illa: vt appꝫ in phedone: ꝛ ei mõstraui textũ cui nõ cõtradixit. videbat̃.n. mihi Platonẽ velle aĩas eẽ creatas a deo in quodaꝫ numero certo: ꝛ eas stare in signifero seu orbe seminario in gloria. ꝛ tunc ponit ꝙ ille descẽdunt ad corpa: ꝛ cum cõplet̃ eoꝝ descensus: sic ꝙ singula in corpore fuerit: tunc erit annus magnus: in quo iteruꝫ oĩa vt prius redibunt: ꝛ hoc fiet infinities. ꝛ reiterabunt̃ sepe. ꝛ tunc vult ipse per radiceꝫ orbẽ signoꝝ quẽ appellat semina/

Que fuit opio Plato. de multitudine aiaruꝫ ſm comiteꝫ amirãdulanum.

Opio Auerro. de multitudine aĩaruꝫ ſm Plato.

tium primũ in quo stant.⁊ si ista est opinio Platonis.iam soluta est
qd Alga.(Nos vero)cum induxit sol.Platonis. Nunc Alga.repre/
hendit illam.circa qd debes scire ꝙ ad illam opinionẽ sequitur aiam
vnius hois esse aiam alterius:qm aia mea nunc fuit alterius tẽpore
ante reuolutionẽ magnaꝫ:qm ego tunc fui aliud in deum a me nunc
vt probant phi: cõtra hoc arguit Alga.d.nos vero respondemus ꝙ
hec opinio est absurdior opinionibꝰ aie.⁊ cõtra intellectus sentẽtiã:
cuius rõnes tangit.d.nos enim dicimus ꝙ aia Petri nõ est anima
Guilermi.impoſſe est eniꝫ ꝙ sint vna.quelibet naqꝫ earuꝫ sentit ⁊ co
gnoscit se differre ab alia.vnde si anime essent vne essent hoi vni in
scientia:cuius rõnes tangit.d.que sciẽtia est proprietas substãtialis
animaꝝ.vult dicere ꝙ sicut aia erit vna ita ⁊ scientia:eo qꝛ scientia
est proprium aie.ergo nõ possunt aie in quodã numero creari. Et si

Opio peri/ patheticoꝝ.

forte aliquis arguat.d.ꝙ sint vnuꝫ anime.i.ꝙ oẽs anime sint vnũ:
sed diuidunt ſm dependentiã.i.ordinẽ ad corpora.sicut videt opi/
nio peripatheticoꝝ.vult eniꝫ Auer.peripatheticus vt dixit ꝙ intel/
lectus oium est vnus numero in se.potest tñ multiplicari extrinsece

Impug.

prout est dicens ordinẽ ad diuersa corpora:quoꝝ est perfectio pma.
Cõtra hoc arguit Alg.d.nos dicimus ꝙ diuidi id qd magnitudinẽ
quãtitatis mensurabiliuꝫ non hꝫ est falsum.ergo sup.impossibile est
vnicum intellectuꝫ esse multos respectu corporuꝫ.Secundo arguit
qualiter etiã dicemus ꝙ vnus sit mille vel infinitiid naqꝫ qd est in/
quãtitabile est indiuisibile.⁊ per ꝯñs illi vnus intellectus non põt
esse plures.hec sunt argumẽta Algazelis.

AVERROIS

Dicimus nos ꝙ petrus bñ differt a guiler/
mo in numero ⁊ sunt vnꝰ in forma.s.in aia
vna:si aia petri dĩt ab aia guilermi ĩ nũero
sicut psonalr differunt in nũero :opꝫ igitur ꝙ
aia petri ⁊ guilermi eẽnt due in numero:⁊ sequeret ex
hoc ꝙ aia haberet aiam:⁊ sic aia petri ⁊ guilermi eẽnt
vna ⁊ eadẽ in forma:⁊ pluralitas nũeralis.s.diuisio seq
tur vnũ in forma rõne mãe. Unde si aia nõ admitte/
retur in corpis admissiõe:oportebit ꝙ qñ sepata fuerit
a corpe ꝙ sit vna ⁊ eadẽ in oibꝰ.vꝫ.in nũero. Attñ id
q̃ iste hõ Platonẽ reprobat/sophisticatio fuit:snia.n.eiꝰ
erat ꝙ ania petri aut dĩt ab aia guilermi aut fuit vna ⁊
eadẽ.nõ sunt vna.qꝛ seqret falsuꝫ.ergo dĩnt. Et loca so
phisticatõis hec sunt i duobꝰ vocabulis.vꝫ.in eo qd di
cit dĩt:⁊ in eo qd dicit idẽ.differre naqꝫ equoce signifi/
cat:⁊ idẽ multiplr põt intelligi.⁊ iõ aia petri ⁊ aia gui/
lermi quodãmõ pñt dici vna ⁊ eadem:vtputa ex parte

forme: ⁊ sunt multe alio mõ.vz.rõne subiectoꝝ. ℭSꝫ id qđ dicebat.s.ꝙ diuisio nõ põt diuidere inquãtitabile falsum est absolute. vz.ꝙ hec ꝓpositio nõ est vlis: imo deficit in quodã mõ.hoc.n.verificat in eo qđ per se di/uidit: sed nõ in eo qđ diuidit per accñs.s.id qđ diuidit ratione subiecti diuisibilis per se vt albedo que diuiditur ratione corporis. ⁊ hoc modo forma ⁊ anima diuidunt diuisione subiectorum. ℭEt ideo dicimus ꝙ ani/ma vere est similis luci: qꝛ sicut lux diuiditur diuisione corporum lucentium: postea vnitur lux remotis lucētibus corporibus: sic recte est de aĩa cũ corporibus.

ℭVult nunc Auer.soluere.q.Alga.⁊ ꝑmo preponit veritatẽ.q.scđo ꝓbat illã.tertio exponit opi.Platonis.q̃rto soluit.q.declarãdo latẽtiã sophisticatiõis. In ꝑma dicit.dicimus nos ꝙ petrus bñ differt a guilermo ĩ numero.⁊ sunt vnus in forma.s.in aĩa vna: ista est vitas quã ꝓponit.(Si aĩa petri) nũc ꝓbat istã veritatẽ.⁊ ꝑ ĩfert vnũ ꝯñs: deinde oñdit falsitatẽ illius.⁊ tertio ostẽdit id sequi quocũqꝫ. dicit ergo.si aĩa petri differt ab aĩa guilermi ĩ numero sicut ꝑsonalr entia solẽt differre in numero.igit opꝫ ꝙ aĩa petri ⁊ guilermi eẽnt due in numero.istđ est ꝯñs.deinde ostẽdit ĩpossibilitatẽ huius: ⁊ infert vnũ im/possibilius.d.⁊ sequit ex hoc ꝙ aĩa hr̃et aĩam.(Et sic aĩa petri) nũc cõ/cludit veritatẽ ꝓpositã.d.⁊ sic aĩa petri ⁊ guilermi eẽnt vna ⁊ eadẽ in forma: ⁊ pluralitas numeralis.s.diuisio sequit vnum in forma: li/cet rõne materie sit numeralis diuisio. ℭSꝫ ꝓuenit locus.q.non paruus qm̃ põt eẽ locus q̃õnis in eo qđ dicit.qꝛ tũc aĩa hr̃et aĩam: non em̃ vr̃ locus aliquis vñ teneat illa ꝯña. Et soluit.qm̃ si aĩa sor. eẽt alia ab aĩa platonis: vel eẽt alia simplr̃ ⁊ ꝑ se: vel ꝑ accñs rõne corporis.si scđm.g̃ in se simplr̃ est vna: lꝫ multa attributiõe sicut dictuꝫ est.si aũt sint plures simplr̃.g̃ sunt differẽtes ⁊ cõuenientes: ⁊ sic sunt cõposite ex parte qua differũt ⁊ parte qua cõueniunt: sed pars qua cõueniunt non põt eẽ nisi forma.⁊ nõ nisi forma que est aĩa: qm̃ aĩa nõ fit ex non aĩa.ergo ex aĩa. Illa g̃ ꝯña valet ꝑsupposito ꝙ ille sunt plures simplr̃ ⁊ nõ attributione.(Uñ si aĩa) nũc infert q̃do oĩno opꝫ ꝙ q̃litercũqꝫ sequit opinio ꝑdicta.⁊ dicit.vñ si aĩa non admitteret in corpis admissione opꝫ ꝙ qñ separata fuerit a corpore ꝙ sit vna ⁊ eadẽ in oĩbus.vz.in numero.ꝯñaꝫ supponit ex sol.sexti dubij: qm̃ cã multiplicationis numeralis est mã.cũ igit ĩ corruptiõe totali nulla remaneat mã: ideo simplr̃ dici põt ꝙ remouebit cã ⁊ ꝑncipiũ multi/plicatiõis: ⁊ ꝑ ꝯñs remanet vnitas numeralis saltẽ ꝑuatiue: ⁊ sic vna erit aĩa simplr̃ oĩum.(Attñ id quo) nũc v̄ificat opinionẽ Platonis: ⁊ soluit argumentũ eius.⁊ dicit.attñ id quo iste hõ platonẽ repro/bat sophisticatio fuit.sñia.n.eius erat ꝙ aĩa petri aut differt ab aĩa guilermi: aut fuit vna ⁊ eadẽ. Deinde destruit mẽbrũ falsuꝫ ⁊ cõcludit verũ.d.nõ sunt vna: qꝛ seqt̃ falsuꝫ vt supra fuit ab eo deductũ. ergo differũt.(Et loca sophisticatiõis) soluit istã q̃õnẽ.d.⁊ loca sophisti/

Dubitatio.

Solutio.

cationis hec sunt in duob' vocabulis.vz.in eo qd dicit differt: e i eo qd dicit idē.differre nāqꝫ equoce significat.e idē multipl'r pōt itelligi.e ideo aīa petri e aīa guilermi quodāmō pnt itelligi vna e eadē: vtputa ex pte forme:e sunt multe alio mō.vz.rōne subiecto℞.

Dupl'r capit forma hōis.

Debes scire ꝙ forma hōis pōt dupl'r ꝯsiderari.vz.inquātum aīa:e inquātū intell's sba existēs separata.Si pmo modo.dico ꝙ sicut colūna est dextra e sinistra nō per se:sꝫ ex ordine ad diuersos hoīes:sic ꝙ nulla est nouitas in ea.sic intellectus prout respicit hoīes diuersos est aīa multa nō multiplicatione accidēte ei:sed multiplicatiōe se tenente ex pte corpo℞.e sic pōt dici multus per accidēs extrinsece: sicut colūna dr dextra p accn̄s rōne rei dextre simpl'r.Si aūt cōsiderat vt intell's est:sic est vnus per se e per accn̄s:qm̄ vt sic separat simpl'r ab oī respectu ad qdcūqꝫ extrinsecum.e sic aīa est vna quodāmodo e plures quodāmodo.vna qdēꝫ per se e simpl'r.multe autē extrinsece e per accn̄s.(Sꝫ id qd dicebat) nūc soluit ad motiuū Alga.e dicit.sed illud qd dicebat.s.ꝙ diuisio nō pōt diuidere inquātitabile.falsuꝫ est absolute.vz.ꝙ hec ꝓpositio nō est vniuersalis:imo deficit in quodā modo:qd declarat.d.hoc em̄ verificatur in eo qd per se diuidit:sed non in eo qd diuidit per accidens.s.id qd diuidit rōne subiecti diuisibilis per se vt albedo que diuidit rōne corporis:e hoc modo forma e aīa diuidunt diuisione corporum.¶ Ad formam negat maior vel distinguit.vt dictū est.(Et ideo)vltimo exponit hoc per exemplū.e dicit.e ideo dicimus ꝙ aīa vere est similis luci:qꝛ sicut lux diuidit diuisione corpo℞ lucentiuꝫ: attamen in medio est vna:postea vnit lux remotis lucētib' corporibus.sic recte est de aīa cū corporib'.s.ꝙ ipsa est vna simpl'r: plures tn̄ respectiue:e sic per hoc intelligit totū illud.

Opinio platonis.

Circa dicta pmo debes scire ꝙ opinionē Plato. Auer.reduxit ad opinionē ei'.s.tn̄ ꝙ Pla.vt Auer.inuit nihil aliō nisi ꝙ aīa sit qdāmō vna:e qdāmō plures:est.n.vna simpl'r e absolute in sba:e plures respectiue e i habitudine ad diuersa sbta vt dixi iā.Et hāc opi.Auer.ascribit Platoni.Et addo ꝙ Plato videt dicere ꝙ homo nō est aliud/nisi aīa:put vtit corpore tanꝗ instrō.e ideo sicut nauis est nauta tm̄ vtēs instrō:sic hō est aīa vtēs corpore tanꝗ instrōe sicut artifex est quodāmodo plures pp vsuꝫ diuerso℞ instro℞:e quodāmodo vnus simpl'r e absolute.sic e aīa.e hec vr̄ opinio Plato.vt scripsi in libro de intellectu.

Positio cuiusdam hebrei.

Secundo debes scire in ꝓposito vt narraui in tractatu intitulato Uincentio quirino veneto meo scholari de actōe oīuꝫ re℞.Quidā hebre' opiat' erat Auer.e Ari.e Pla.eē vni' opinionis:intātū ꝙ dixit eos velle ꝙ oēs res ꝯposite erāt cōposite ex mā e intellcu:adeo ꝙ intell's in qbusdā erat intell's tm̄:vt in hoīe: e in qbusdā aīa:e in quibusdā nā.aīa erat in brutis ; nā vo in cetris: tn̄ vna numero sba erat oīuꝫ.e huic opinioni vr̄ Auer.assentire in pnc.huius

Impugnatio.

solonis.attn̄ vt narraui:hāc opinionē reprobat Auic.in.6.nāliuꝫ:e auctor de spū in lib.eius.ideo hic dn̄ dicit aīam eē aīam vnā oīum itelligit a ꝓprietate:vltrā quā est vna ꝓpria vnicuiqꝫ:p quā hō ponit in spē q̄ incipit e desinit ad gnationē e corruptionē corpis: vt dicit Auer.in cōme.2.tertij.e tu vide tractatū meū de hoc.

ALGA. DVB. IX.

It Algazel. & si forte aliqs phor diceret q mũdus nũq̃ creat⁹ fuit. si mũdus nõ creatus fuisset nõ euaderet/ quin deus bñdict⁹ ante dictã creationẽ cessass3 ĩ q̃titate vnius anni vel duo annoꝝ vl' ĩfinite. postea creauit tandẽ/ adeo q duratio cessatõis aut finita aut infinita. si fuit finita. fuit ergo eẽ creatoris finitũ. si fuit ĩfinita. ergo venit ad finẽ duratio ĩ q̃ ptrãsiuerũt pol'itatesĩfinite ĩ numero. ¶ Nos v̊o dicimus q tp̃s & duratio fuerũt res create: vt ĩ sequẽtib⁹ ad pñs argumẽtũ rñdemus.

¶ Cũ cõpleuit difficultatẽ q̃õnis iã dicte circa aĩas; vult nõ aggredi nouũ argumẽtũ. & pmo arguit q mũdus nõ est creat⁹ in tpe. scd̃o ibi. (Nos v̊o) rñdit rõni illi⁹. dicẽ g. ait Alg. & si forte aliqs phoꝝ diceret q mũd⁹ nũq̃ creat⁹ fuit; vult dicere nouiter. Deide arguit B. d. si mũdus nõ creat⁹ fuisset nõ euaderet qn deus bñdictus ante dictã creationẽ cessasset in quãtitate vni⁹ anni vel duoꝝ annoꝝ vel ĩfinite: postea creauit tãdẽ: adeo q duratio cessatiõis aut finita aut ĩfinita. Si fuit finita g̃ eẽ creatoris est finitũ. hoc est falsu3. q̃m creator ẽ de⁹ eternus. si fuit ĩfinita. g̃ venit ad finẽ duratio illa ĩ q̃ ptrãsierũt possibilitates ĩfinite ĩ numero. qd̃ est ĩpossibile. (Nos v̊o) rñdit nũc & dicit. nos v̊o dicimus q tp̃s & duratio fuerũt res create vt in sequẽtib⁹ ad pñs argumẽtũ diffuse rñdemus. vult g̃ q argumẽtu3 supponat falsum. s. q mũdi creatio sit in tpe simo ipso tpe precedẽti.

AVERROIS.

Icemus nos q maior ps opinãtiu3 mũdi creationẽ/ ponũt ip3 creatũ fuisse secũ. dicimus. n. q ponere durationẽ aliquo modo finitã aut infinitã ante mũdi creationẽ/ est falsu3. id. n. qd̃ nõ habet principiũ nõ põt finiri. Sed argumentũ huius hominis debet fortificari alio modo. v3. aut extremitas creatiõis mũdi. s. eius principiu3 poterat esse longior momẽto pñti: aut nõ. si nõ: oportebit ponere mẽsurã in qua creari amplius nõ poterat: qd̃ est falsum apud oẽs. si primo modo. v3. extremitas tpis. s. suũ principiu3 poterat eẽ longior momento ab extremitate creati: adhuc petere est vtru3 sit pol'e in pñti extremitate q sit lõgior. & si rñsio eẽt q sic

qd necessario rñdendũ est: opoꝛteret q̄ fuisset termina tio mensurarũ infinitaꝝ tpis: ⁊ sequeret̃ ex hoc q̄ ter/ minatio ipsaꝝ fuisset in reuolutiõibus causantibus mẽ surã tpalẽ ab eisdem inuentã. ¶ Si vero dicerent q̄ id qd infinitũ est nõ põt perfici neq; finiri. rñdendũ est ad hoc q̄ id qd sequit̃ partẽ obijciẽtẽ de reuolutionibus: se quit̃ ⁊ vos in mẽsurarũ tpoꝛũ innouatoꝛum poĩitate. ¶ Et si foꝛte aliq̃s diceret q̄ differẽtia inter eos est: q̄ ille infinite poĩitates nõ adhuc ad actũ egresse sunt: ⁊ poĩitates reuolutionũ infinitarũ egresse sunt ad actũ. Nos vtiq; rñdemus q̄ poĩitates reꝝ sunt de cõcomitã tibus ipsaꝝ qualẽcũq; sint. vz. q̄ p̄cedant ille comitãtie illas res: aut sint simul ⁊ semel sicut philosophi opinati sunt. quapp̄ sequit̃ numeratiões rerũ: vnde ipoĩe esset q̄ ante p̄ntem reuolutionẽ fuissent ĩfinite reuolutiões. esset ergo impoĩe eẽ possibilitatẽ infinitaꝝ reuolutio/ nũ. ¶ Sed adhuc dicendũ ab obijciẽtibus q̄ tp̄s est terminatũ in mẽsura. s. tp̄s mũdi. impoĩe est ergo esse tp̄s maius eo: neq; minus: sicut multi hoies opinati sunt in mũdi mẽsura. ⁊ ideo dicimus nos q̄ p̄dicte cõ/ clusiones nõ sunt demõstratiue: ⁊ ideo eẽt melius pro asserẽtibꝰ mũdi creationẽ q̄ ponerẽt tp̄s terminatũ in mẽsura: ⁊ q̄ non ponerẽt magnitudinẽ infinitam. sed magnitudo hꝫ totũ. ⁊ tempus non.

¶ Nũc Auer. recitato argumẽto: qd soluit Alg. vult foꝛtificare ip̄m ⁊ p̄mo ponit p̄ximũ veritatis. scdo ibi. (Sꝫ argumẽtũ) foꝛtificat ip̄ꝫ. alie p̄ticule erũt manifeste. dicit ḡ i p̄ma. dicimus nos q̄ maioꝛ pars opinãtiũ mũdi creationẽ ponũt ip̄m. s. tp̄s creatũ fuisse secũ. cuiꝰ ra/ tionẽ dicit. dicimus em̄ q̄ ponere durationẽ aliq̃ mõ finitã aut ĩfini/ tã añ mũdi creationẽ est ipoĩe. id. n. qd nõ hꝫ p̄ncipiũ nõ põt finiri: ḡ tp̄s simul cũ mũdo generari debet. ⁊ hoc p̄bauit Arist. aperte in. 8. phy. nullũ em̄ tp̄s generat ⁊c. ¶ Debes scire q̄ Auer. non dicit hoc tanq̃ negatũ ab Alga. sed potius ostẽdit illud esse cõueniens p̄bis.

Nota. (Sed argumentũ huius) hic vult cõfirmare argumentũ dictũ: ⁊ vĩ mihi q̄ retoꝛqueat argumentũ eius cõtra eum. ¶ Ubi debes scire q̄ Alga. arguebat si mundus est eternus a parte ante. ergo infinitum fuit finitũ. cõsequentiã p̄babit: qm̄ reuolutiões fuerũt infinite ante instãs qd est p̄sens: ⁊ oẽs sunt cõsumpte. ḡ fuit infinitũ cõsumptũ: ⁊ terminatũ vsq; ad hoc instãs qd est p̄ñs. intẽdit ḡ Auer. retoꝛquere

argumentū istud ad oppositū. ⁊ dicit. ⁊ argumentū huius hoīs dȝ
fortificari alio modo. vȝ. aut extremitas creatiōis mūdi. s. eius prin
cipiū poterat esse longior momēto. s. illo in quo creatus fuit: vel cū
quo creatus fuit. aut nō. si nō: oportebit ponere mensurā in qua crea
ri amplius non poterat: qd̓ est falsum apud oēs: qm̄ nulla est mensu
ra quin in in illa potuit creari: ⁊ alia ante illā: ⁊ sic in infinitum: qm̄
oēs sunt vnius rōnis: ⁊ non maior nō est de vna q̄ꝫ de altera: nec ei⁹
potētia est fortior in vno tpe q̄ꝫ in alio: nec idiget auxilio alteri⁹ iuuā
tis. ĝ non datur mēsura determinata in q̄ possit tm̄. ¶ Debes scire ꝙ Pō sophi/
apud sophistas loquētes si cōcedit maximū tps in quo sic aliquid starum.
pōt fieri vel minimū in quo nō respectu potētie finite: nō tn̄ respectu
potentie infinite. imo potētia infinita est que pōt non tantū in tāto
tpe quin maius in minori tpe vt dictū est in sophisticis modernorū.
Applicādo ĝ ad ꝓpositū si theologi ponūt vigorē primi esse infinitū
hn̄t dicere ꝙ mēsura in qua creatus fuit mūdus nō est determinata
quin deus in illa possit ⁊ in alia ab illa posset: qm̄ non limitat̄ ab ex/
trinseco vt dixi. Deinde remouet primū mēbrū. d. si pmo modo. vȝ.
extremitas tpis. s. suū principiū poterat esse longior momēto p̄senti
in quo fuit creatus. s. ab extremitate creati adhuc petere est vtrum
sit possibile in presenti extremitate ꝙ sit longior. Et si rn̄sio eēt ꝙ
sic (qd̓ necio rn̄dēdū est) dȝ ꝙ sit terminatio mēsuraꝝ īfinitaꝝ tpis:
qd̓ ipse hȝ ꝓ ipoli: ⁊ sequit̄ ex hoc ꝙ terminatio ipsaꝝ fuisset in reuo/
lutionib⁹ causantib⁹ mensurā tpalē ab eisdē inuentā. ⁊ sic sequit̄ idē
qd̓ prius. Sed difficile est ꝓbare has ꝯñtias. ⁊ ideo in declaratione
istius multa dicet ipse in scd̓a disputatiōe. ⁊ ego volo dicere aliq̄ pro
hui⁹ euidētia. ¶ Dico ĝ ꝙ tota vis istoꝝ cōsistit in duob⁹: quoꝝ pri Pria ꝓposi
mū est. s. an̄ instās qd̓ est p̄ns in quo mūdus fuit creat⁹ / potuit eē tps tio.
infinitū ⁊ mot⁹ in infinitū. istd̓ est manifestū: qm̄ an̄ illd̓ instās infiniti
potuerūt eē mūdi q̄libet mō facti. s. quoꝝ q̄libet potuit ꝑ aliquā distā
tiā eē factus ab aliquo: ĝ potuit tps eē īfinitū. ¶ Scd̓m est ꝙ ī his: Secunda.
quoꝝ cōplementū est ab aīa eadē est politas eēndi apd̓ aīam. ⁊ scd̓ȝ
rē ⁊ eadē ipolitas. ēt istud oīb⁹ est manifestū. ¶ His habitis arguo Deductio
ꝯñtias. Pria ĝ appet ex pmo fundamēto. qm̄ si mūdus ī hoc instāti ꝯñe.
est fact⁹: ⁊ ante hoc instās potuerūt eē mūdi īfiniti. ĝ infinite fuerūt
possibilitates eēndi tpis. ĝ apparet pma ꝯña. Tūc vltra: sȝ eadē est
rō possibilitatis ⁊ actualitatis in eis: quoꝝ cōplemētū est ab aīa: vt
apparet in scd̓o. ĝ pōt inferri ꝙ infinite actu fuerūt mēsure termina
te ad hoc instās. iste ꝯñtie apparebūt clarius infra in disputatione
dicēda. ¶ Et debes scire ꝙ apud nos xp̄ianos bene cōcedēdū est an̄ Positio
instās qd̓ est p̄ns p̄fuisse tps in mēte diuina: ⁊ ꝑ ꝯñs silitudo tpis: nō xp̄ianoꝝ.
tn̄ tps mālr qd̓ est nā motus: vt infra dicet̄. (Si vo) nūc inducit sol.
quorūdā. ⁊ lȝ hec rn̄sio possit hr̄e plures intellc̄s: tn̄ iste pmus ⁊ bo/
nus est. ꝙ infinitū finiri ex ea parte quo finitū est: non est ipole: qm̄
vt sic est capacitatis infinite. Sȝ ex ea parte qua infinitū est simplr
impole: modo applicādo ad ꝓpositū. tps id verū vel imaginatū est
finitū ex parte p̄ntis est vel fuit infinitū ex pte futuri. Hoc dicit. si ve
ro diceret ꝙ id qd̓ infinitū est non pōt pfici neq; finiri. vult dicere a
parte q̄ infinitū. ⁊ per ꝯñs a pte qua finitū pōt. ⁊ sic ī ꝓposito vt dixi
(Rn̄dendū est ad hoc) replicat vbi vult ꝙ nō vȝ simplr sed ad hoiez

q hic locus vix intelligibilis est. Et tñ debes scire q vt videbis. Alg. arguit ɔtra phos q si mūdus a pte ante sit eternus tūc tps eius erit eternū: ⁊ id tps est terminatū ad hoc instās huius dici. ergo infinitū recipit terminū. vult dicere Auer. q argumētū istud ɔtra loquentes est difficile ad hoīes: qm eodē argumēto de tpe vero sicut de tpe positoqm idē est modus ipositatis vtriusq3: ⁊ sic argumētū est cōtra eos. dicit g. Ad hoc rñdendū q id qd sequit partē objicientē. i. loquētes de reuolutiōibus. i. tpe vero īfinito. sequit ⁊ vos in positate mēsurar tēporuz īnouator. i. sequit eos ponēdo īfinitas reuolutōes fuisse poleo: qm eadē est rō essendi actu tpis ⁊ polis eē. (Et si forte) adhuc rñdet ⁊ dicit. ⁊ si forte aliqs diceret q dria inter eos est q ille īfinite positatates nō sunt adhuc egresse ad actū: ⁊ positates reuolutionū sunt iaz actu egresse: ergo argumentū bene pcedit ɔtra phos ⁊ nō cōtra loquētes. (Nos vtiq3) rñdet applicādo. d. nos vtiq3 rñdemus q possibilitates rez sunt de ɔcomitātib⁹ ipsaz. vult dicere. rēputant p ipsis reb⁹ actu qualitcūq3 sint. v3. q pcedāt ille cōcomitāter illas res aut sint simul ⁊ semel sicut phi opinati sunt. quapp sequit mutatiōes rerum. vult dicere. q si res est vna: vna fuit positas. ⁊ si due: due sunt positates. Unde si impole esset q ante presentē reuolutionē fuissent infinite reuolutiōes: ergo a pari esset impole esse possibilitatē infinitarum reuolutionū. ecce quō Auer. dixit declaratione illarū cōsequētiaru3 (Sed adhuc) hic ponit vltimā eoz solutionē. ⁊ vult q tēpus pōt dupl'r cōsiderari. s. respectu mundi: ⁊ simpl'r. si respectu mundi: sic est terminatū qm quelibet magnitudo finita est in tēpore finito. si simpl'r: sic est eternum simpl'r. dicit ergo. sed adhuc dicendum ab objicientibus q tēpus est terminatu3 in mensurā. s. tempus mundi. Impole est ergo esse tēpus maius eo neq3 minus: sicut multi hoīes opinati sunt in mūdi mensura. Tunc ait Auer. ⁊ ideo dicimus nos q predicte cōclusiones nō sunt demōstratiue: vult dicere theologoz: ⁊ ideo esset melius p asserētib⁹ mundi creationē q ponerent tps terminatū in mēsura. ⁊ p ɔñs nō ponerēt magnitudinē infinitā ipsi⁹ mundi: qm magnitudo h3 totū. i. finē tps autē simpl'r: nō ergo habet ɔtra theologos saltē q tps in se simpl'r sit eternū. ⁊ hoc vult.

Dupl'r cōsiderat tpus

ALGA. DVB. X.

Jt Alga. noīe philosophoz qñ ei objiciētes negabāt q cessare actionē antiq ab eodē antiquo esse qiid notū. talia verba ⁊ si forte aliqs diceret q: negāt admittētes auctoritates necitatis: ⁊ qrūt alios modos incōpetētes.

¶ Hic vult Alga. facere petitionē vnā phis cum quadā admiratione. d. ait Alga. nomine phoz hec verba qñ ei obijciētes negabant q cessare actionē antiqui ab eodē antiquo esse qd notū. vult dicere q quidā peripathetici dixerūt q impole est q actio que semel fuit ab antiquo cesset ab eodē: cōtra quos dixit talia verba. s. ⁊ si forte aliqs diceret: quare negāt admittētes auctoritates necessitatis. i. ipm hre posse cū quadā necessitate: quare negāt sup. ⁊ querūt alios modos

incōpetētes.i.extraneos.q.d.ꝙ nō vr̄ bonū negare id manifestuꝫ:ꝛ querere aliā viā extraneā. Hec est petitio quā facit Alga. noīe loquētium. Cui Auerrois rn̄det in dictione sequēti vt vides.

AVERROIS.

Dicimus nos ꝙ sn̄ia eius quā noīe phorꝫ inducit ad ꝓbandū ꝙ ipoſſe est iuenire innouatū ab eterno agēte/est: ꝙ ipoſſe est ꝙ sit ibi volūtas. ꝛ hec negatio eiꝰ ꝯgrua apparebat inq̄ꝫtū ipsi ꝯcedebāt obijciētibꝰ ꝙ oīa opponētia sint silia respectu antique volūtatis: tā si sint in tpe sicut ꝑcedēs ꝛ subsequēs q̄ꝫ ī qualitatibꝰ cōtrarijs vt albedo ꝛ nigredo. Silr eē ꝛ ꝑuatio sunt silia respectu prime volūtatis: ꝛ q: ipsi hāc ꝓpōneꝫ ꝯcedūt obijciētibus eis rn̄dent ꝙ nō est de nā volūtatis inclinare actū vnius similiū magis q̄ꝫ alterū: nisi cā approprīātevnuꝫ ipsoꝝ similiū exp̄sse: aliogn proueniret res: ꝛ eaꝝ prouētus ab euētu. Vn̄ phi cōcedūt eis ex hoc ꝙ si antiquuꝫ hr̄et volūtatē: bn̄ poterit nouū ab āntiquo ꝓuenire. Et q: negātes mūdū eē ab eterno carēt rn̄sione i hoc: conati sunt dicere ꝙ antiqua volūtas ē q̄daꝫ denoīatio cuiꝰ nā ē distīguere rē a suo silr absq̄ cā approprīāte vnū duoꝝ siliū magis q̄ꝫ alteꝝ: sicut calor est q̄daꝫ denoīatio/cuiꝰ nā est calefacere. ℂ Sꝫ phi rn̄dent eis ꝙ hoc est falsuꝫ ꝛ inimaginabile: si.n. silia equalia fuerint apud voleteꝫ nō dꝫ ab eodē effectꝰ vniꝰ eoꝝ magis ꝓcedere q̄ꝫ alteriꝰ effectꝰ: nisi ꝓut eēnt dissilia.s. inq̄ꝫtū ī vno eoꝝ eēt q̄dā dnoīatio que ī altero nō repit. si.n. oīmode silia fuerit: ꝛ ibi nulla eēt cā inclinās: tūc volūtas respiceret ambo equalr: ꝛ tūc nō magis ab eodē volēte effectꝰ vniꝰ eorū siliū q̄ꝫ alteriꝰ effectꝰ. vn̄ tē aut volūtas ꝺpēdet ꝺ duobꝰ ꝯrijs actoībꝰ silr ꝛ semel: aut ꝺ nullo eoꝝ. ꝛ ābo ista sūt silr falsa. tādē ꝙ illiꝰ hoīs v̄ba sunt semierronea ꝛ nihilominus conamur reprobar̄ ad cauēdū nocumēta multoꝝ.

ℂ Vult mō iducere sn̄iaꝫ v̄boꝝ Alga. ꝛ reducit opinionē phoꝝ in ꝓpōnibus. ꝛ dicit. diciūꝰ nos ꝙ sn̄ia eiꝰ quā noīe phoꝝ iducit ad ꝓbādū ꝙ ipoſſe est iuenire inouatū ab antiq̄ eterno agēte est: ꝙ ipoſſe est ꝙ sit ibi volūtas. Hec igit est p̄ia ꝓpō.s. ꝙ in eterno agēte non

est voluntas. Hanc ppõnez declarat.d.ꝛ hec negatio eius congrua appꝫbat.vult dicere ꝙ negare ibi voluntatẽ esse est ꝯgruũ inq̃tum ipsi ꝯcedebãt obijciẽtibus ꝙ oĩa opponẽtia: vult dicere pñtia; sunt silia.i.eiusdẽ rõnis respectu antique volũtatis taꝫ si sint in tpe sicut pcedẽs ꝛ subsequẽs.i.sicut res tpales: q̃ in q̃litatib⁹ cõtrarijs vt albedo ꝛ nigredo.ista.n.opposita oĩa sunt vni⁹ rõnis.silr esse ꝛ puatio sunt silia respectu prime volũtatis. Deinde hãc quasi pbãt: ꝛ eoꝵ pbatio ꝯsistit in hoc: qm̃ sicut ppriũ est calori calefacere: ꝛ aque frigidare: sic ppriũ est volũtatis esse illimitatã ad vtrosqꝫ actus: ꝛ nullius esse determinatã.dicit ergo.ꝛ qꝛ ipsi hanc ppõnẽ ꝯcedũt obijciẽtibus eis: rñdent ꝙ nõ est de nã volũtatis inclinare actũ vni⁹ similiũ magis q̃ alterũ nisi cã appropriãte particulari vnũ ipsoꝵ similiũ expssetaliogn ꝓueniret res: ꝛ eaꝵ ꝓuentus esset ab euẽtu.vult ergo ꝙ voluntas est illimitata: ꝛ limitat a causa pticulari. aliter euentus rei esset casualis: ꝛ sine illius cãe intẽtione.(Unde phi)hic tangitur scda ppositio.d.vñ phi cõcedunt eis ex hoc ꝙ si antiquũ haberet voluntatẽ bene poterit nouũ ab antiquo ꝓuenire. ❡ Sꝫ dubitat qm̃ videt quasi argumentũ ex destructiõe añtis sic.si antiquũ habꝫ volũtatẽ pot ab eo ꝓuenire nouũ: sꝫ nõ hꝫ volũtatẽ.g nõ pot ab eo ꝓuenire nouũ.dictũ in logica ꝛ maxĩe in fine pmi prioꝵ.ꝙ loc⁹ iste est falsus: ꝛ ego ḋclaraui ipm ibi in expõne mea quã feci Padue. ❡ Tħe misti⁹: vt appet in pᵒ de aĩa.ꝛ Auer.cõmẽ.13.visi sunt velle ꝙ pot argui ꝯñte exñte de mõ ꝯtingẽti sicut bñ sequit.si dion nauigat contingit dionẽ bñ nauigare: sꝫ dion nõ nauigat: g non ꝯtingit ipm bñ nauigare.hui⁹ aũt rõnẽ declaraui in pᵒ prioꝵ cap.de ꝯtingẽti.ꝛ in scdo pihermine.in expõnib⁹ meis.qm̃ ppositio ḋ ꝯtingẽti affirmatiua sequit ad illã de inesse: imo se hꝫ vt ꝯñsꝛculus signũ est: qm̃ oppositũ ꝯñtis repugnat añti: qm̃ si nõ ꝯtingit dionẽ bene natare: ergo de necessitate dion nõ natat.p regulã eqpollẽtiaꝵ modaliũ scdi pihermenias.ꝛ si dion de necessitate nõ natat.ergo nõ natat: g dion natat ꝛ dion non natat: que incõpossibilia sunt. ❡ Propositio aũt de inesse negatiua se hꝫ vt inferior ad ꝯtingẽtẽ negatiuã qn̄ si dion nõ natat: nõ ꝯtingit ipm bñ natare: ꝛ sic appet ratio regule. ❡ Sed oẽs moderni logici obijciũt.ꝛ ego obiectiones illas solui in expõne mea pᵢ

Termiatio mi ḋ aĩa. Securi⁹ est tñ dicere cũ Auer.in.7.phy.cõmẽ.16.s.ꝙ i terminis ꝯuertibilib⁹ põt argui ab opposito añtis ad oppositũ ꝯñtis: sicut hic arguit.lꝫ eniꝫ p se ab opposito añtis non sequit oppositũ ꝯsequẽtis.attñ p accñs.gratia mẽ.bene sequit vt dicit Auer.in primo prioꝵ in figura scda ex duab⁹ affirmatiuis: ꝛ tu ispicias scripta mea i logicis Ari.ꝛ apparẽt tibi veritas: qm̃ magna ps modernoꝵ oñdit bñ dicta.(Et qꝛ negãtes) Uult hic inducere rñsionẽ theologoꝵ quã qdã moderni dicũt i eoꝵ theologijs. ❡ Circa quã debes scire ꝙ sicut in ppõnib⁹ per se est deuenire ad vnã p se notã ex terminis. U.g.ens est ens: vt declaraui in logica mea: ita in ppõnibus ꝯtingẽtibus est venire ad vnaꝫ notã ex terminis. U.g.voluntas vult: qꝛ sicut illa est vera ex natura entis ita istalest vera: qꝛ volũtas. Applicãdo modo ad ppositũ.dico ꝙ volũtas vult vnũ silium magis altero qꝛ volũtas. U.g.psentatis duob⁹ oĩno similib⁹.dico ꝙ volũtas qꝛ voluntas vult a.ꝛ non.b.ꝛ sic in pposito est de voluntate primi. Et hec responsio est

multũ subtilis apud me:& credũt quidã theologoꝝ nostroꝝ ꝙ ipsi soli inuenerint hanc rñsionẽ:& iam appet qualr apud antiquos fuit nota.& ideo bene dicit ꝙ oia vere nostris patrib⁹ aperta fuerũt. Lege litterã. Et qꝛ negãtes mũdũ esse ab eterno carẽt in hoc.s.argumento facto rñsione:conati sunt dicere ꝙ antiqua voluntas.s.dei est qdam denoiatio.i.nã denoiata:cuius nã est distiguere rem.i.vnũ filium a suo filĩ absqȝ cã approprĩãte vnũ duoꝝ similiũ magis ꝙ alterũ:sicut calor est qdaȝ denoiatio.i.nã denoiata.cuius nã est calefacere. itaqȝ sicut calor calefacit qꝛ calor:ita volũtas vult alterũ illoꝝ qꝛ voluntas. Ecce igit quõ ventilata fuit rñsio hec apud istos pñs:nõ tm̃ apd modernos(Sed phi)hic replicat hanc responsionẽ.& videt mihi ꝙ virtus eius argumẽti est.quecũqȝ cõparata ad aliquã potẽtiaȝ sunt oĩno similia:& eadẽ respectu illi⁹ nunꝙ erũt limitata magis ad vnuȝ ꝙ ad alterũ:qm̃ ipsa sunt silia:& respectu volũtatis ẽt.ergo sunt indifferẽtia.& p ꝯñs appet maior. Sȝ volibilia respcũ primi sunt hmõi vt etiã cõcedũt theologi:ergo sequit cõcl'o iam dicta. hui⁹ lege lraȝ. Sȝ phi rñdent eis ꝙ hoc est falsuȝ & inimaginabile.si eniȝ silia eqlia fuerint apud volentẽ nõ dȝ ab eodẽ effectus vni⁹ eoꝝ magis pcedere ꝙ alterius effect⁹:nisi put essent dissimilia.s.inqtũ in vno eoꝝ esset quedã denoiatio.i.nã que in altero nõ repit. Si.n.oimode similia fuerint:& ibi nulla eẽt cã inclinãs:tunc volũtas respiceret ambo equalr.& tũc nõ magis ab eodẽ volẽte effect⁹ vnius eoꝝ similiuȝ ꝙ alterius effect⁹. Deinde recolligit vim rõnis.d.vnde tũc aut voluntas dependet de duob⁹ cõtrarijs actioīb⁹ simul & semel:aut de nullo eoꝝ.& ambo ista sunt simul falsa. tandem dicimus ꝙ illius hominis verba sunt semierronea. & nihilominus conamur reprobare ad cauendum nocumenta multoꝝ.& sic appet vis rõnis &c.

Sed super hoc sunt qões nõ pue. quaꝝ pria est. an in prio ente necẽ esse sit voluntas. scda qõ erit.vȝ.de vi rõnis Auer. ptra theologos. Arguit ptra primã. qm̃ Auer.12.meta. cõmẽ.36.voluit ꝙ qlibet intelligẽtia mouet p appetitũ rõnalẽ & itellectũ. Appetit⁹ rõnalis nõ est nisi volũtas. Scdo ibidẽ cõmẽ.39. ast auẽte Alex.ꝙ appetit⁹ sequit cõprehẽsionẽ sicut vmbra corpus. sȝ in prio est cõprehẽsio intellectiua. ergo ibi erit appetit⁹ intellectiu⁹ qui volũtas erit. Preterea tertio in tota scda & tertia disputatõe Auer. demõstrat primũ habere volũtatẽ & mouere p appetitũ volitiuũ. Preterea quarto arguũt theologi qcqd pfectiõis est in ente ifriori est i supiori:sȝ in ente itellectuali.s.hoie est volũtas. ḡ & in supremo erit multo pfecti⁹. & Auer. cõmẽ.39. declarauit oia h. ¶ Circa istã qõnẽ breuiter debes scire ꝙ ad ꝯcludendũ aliquã virtutẽ repiri in aliquo nõ põt ꝯcludi nisi ex opatione:adeo ꝙ vbi opratio erit vniuoca.& vis erit vniuoca. mõ ad ppositũ vt capit.9.meta.cõmẽ.3.&.10.& est itelligẽtia. volũtas ꝯsistit ꝑȝ opationẽ pprĩã in eligere libere. est aũt eligere libere vt declarabit in scda disputatiõe sine spe remeriti electio.& hec est opatio pria & eẽntialis volũtatis. Alia rõ est plus nobis nota.s.eligere cũ ꝯtingẽtia ad vtrũqȝ oppositoꝝ ꝯtradictorie:& ista oppõ est famosa oib⁹:qm̃ volũtas hois cũ subordinet rõni fallibili. iõ est in potẽtia neutra. & iõ vulgares credũt ꝙ ois voluntas est hmõi:qm̃ istã tm̃ vidẽt & cognoscũt: voluntatẽ aũt ꝑm primaȝ ra/

tertia qstio

Aliquã virtutẽ repiri i aliq̃ ex operatione cognoscit.

Quid est libere agere.

tionē nō possunt nisi sapiētes bene intelligere. ⁊ iō illā despiciunt: ⁊ q̄ loqui debem⁹ vt plures vt dicit̄. 2. topi. ideo phi dicerēt q̄ volun/
Solutio. tas primo modo tm̄ nō dicit̄ volūtas. ¶ His habitis dōm ad q̄ōnē q̄ si loquimur de volūtate ꝑm primā opinionē primo ⁊ p se tm̄ inest primo principio: q̄m solū ipse deus agit ⁊ eligit opus ei⁹ sine spe re/ munerationis: q̄m cū ipse solus sit optim⁹ ⁊ pfectus ⁊ summe beatus ipse solus aget absq̄ eo q̄ pficiat̄ ab extrinseco: ⁊ iō ipse solus agit sine spe remuneratōis. Alie aūt res hmōi volūtatē nō hn̄t ita prio ⁊ p se: s3 satis equoce ⁊ pticipatiue: ⁊ iā isto mō nō arguit deū agere cōtingētertissimo cū voluntate ꝑm istā rōnē stat agere summe necessa/ rio. ¶ Si loquimur ꝑm voluntatē scd̄o mō dico q̄ ipsi nō inerit: q̄m cū ipse p essentiā sit bon⁹: ⁊ p essentiā ei⁹ intētio est bona ⁊ ordiata ad bonū: iō p eēntiā erit agēs ⁊ nō ex indifferētia ⁊ ptingētia: ⁊ q̄ vt dixi volūtas scd̄o mō dr̄ volūtas ꝓprie ⁊ famose apud vulgares. iō illo modo pōt simplr̄ cōcedi q̄ in prio nō est volūtas: eo q̄ nō est vo/ luntas ꝑm rōnē scd̄am que est ꝓpria ⁊ famosa rō eius: ⁊ hec fuit sub/ tilis ⁊ pulchra imaginatio Auerrois l3 a paucis intellecta: ⁊ p hec iā
Positio theologorum. cōcordant̄ oīa verba Auerrois. ⁊ tu ꝯsidera illa. ¶ Pro intellectu vero scd̄e q̄ōnis dicūt theologi q̄ in oī relone ꝯtingēti vel q̄uocūq̄ est ꝯsiderare duo extrema: q̄m relo est vni⁹ ad alteruȝ habitudo vt dictū est in p̄dicamētis. ⁊. 5. meta. loco eius. Mō cōtingens relatio vt dicūt pōt esse ex duob⁹: vel q̄ neutra extremoruȝ sunt necāria ⁊ nece esse: vel q̄ alteꝝ tm̄. ⁊ q̄ l3 deus sit nece eē: oē aliud extra ipm est ꝯtingēs: iō deus ad qcq̄d cōparat̄ extra se cōtingēter cōparat̄: ⁊ iō ad extra ꝯtingēs est volūtas eius. ad intra eius cōparatio est ne/ cessaria. ⁊ hec est opinio oīum in theologia nostra ⁊ est ꝓpria ⁊ vera.
Positō phi losophoꝝ. ¶ Phi aūt qui ponūt voluntatē subordinari intellectui. intellectus aūt subordinat̄ essentie. essentia aūt p essentiam ⁊ nām est optima ⁊ summe bona. iō naturalr̄ appetit ⁊ essentialr̄ inclinat̄ ad agendum pfectionē in alio: ⁊ intus integra agere pfectionē in alio essentialr̄ ⁊ p se: ⁊ p ꝯn̄s volūtas ad vnū tm̄ ordinat̄: ⁊ hec est intētio oīuȝ sapiē/ tuȝ phoꝝ: ⁊ nolo plus imorari: ⁊ ex his apparet intellect⁹ verborum Auer. ⁊ omniū phorum: ⁊ declaratio multoꝝ qui in hoc ꝓpriā vocem ignorare vident̄. ¶ Et debes scire q̄ ꝑm nos xp̄icolas ratio agendi
Positio xp̄ianoruȝ. nō est essentia vt dicā in tertia disputatione: sed essentia vt volens. ⁊ ideo cōparat̄ ad extra mere cōtingenter: ⁊ per hec soluunt̄ argumēta Auer. q̄m l3 deus sit indifferēs ad oīa volitatū q̄ eligit cōtingēter ⁊ libere: iō pōt agere qd̄ sibi pꝑgit. ¶ Ad scd̄ȝ ptē solutio: q̄m ⁊ si de⁹ agat p essentiā, nō agit p essentiā vt essentia: s3 vt volens: ⁊ sic cōtin/ genter. Et sic argumēta huius hominis nō agūt vt p3.

ALGA. DVB. XI.

It Algazel cōtra phos asserēs volūtateȝ tali/ bus verbis: dicimus q̄ hic potest duplr̄ ar/ gui. primo vt dictum est ⁊c̄.

¶ In dubio presenti Auerrois inducit sniam Alga. ⁊ q̄ verba sua sunt multū ꝓlixa: abbreuiat ea ⁊ ponit eoꝝ sniam. d. ait Alga. cōtra phos asserens volūtatē talib⁹ verbis: dicim⁹ q̄ hic

q hic pōt dupliciter argui. primo vt dictum est zc. hec sunt verba Alga. supra quibus Auer. primo ponit illum modū arguēdi quē dixit. s. explicādo illud qđ iam tacuit Alga. post ibi in dubio. 12. induxit Alg. arguēdo scđo articulo. z iterū explicat illud: z q2 Alg. tacuit argumētū primū: sed tñ remittit se. iđ Auer. in sol. sequēti conatur exponere vim illius z respondere ei.

AVERROIS:

Dicimus nos q̄ sententia horū verborū cō cludit in duobus: primū qđ ipse cōcedit q̄ impossibile est in volūtate pūti q̄ distinguat rem a suo simili inquātū simile: z intellectus sine dubio iudicat esse denoīationē talis vere in agente primo. z qui hoc negaret esset sicut opinatus esset aliquis q̄ hic nullū est ens infra mūdū neq3 extra. Et ideo sequit ex hoc q̄ volūtas dicit in deo z in hoīe equiuoce sicut dicit de sciētia z alijs denoīatiōib9: que in deo sunt. z hec sunt verba dialecticalia non vere demrātiua: id nāq3 qđ cogit tm̄ talem denoīationē ponere. vz. appropriare quēdam magis q̄3 suū similem est sine dubio positio similium voluntatū: z nō sunt similes imo opponuntur: omnia enī opponētia reducunt ad esse: z priuatiōe3 qui formaliter opponunt: z oppositio generalis ꝯdictoriorū est similitudinis. Patet ergo q̄ hoc qđ ponebāt. vz. q̄ res in quas volūtas respicit sint similes: est falsum. ¶ Scđm vero predictorū duorum in verbis huius hominis est q̄ ipse dicit sic p̄hs: vos opinamini q̄ nō op3 appropriare rem a suo simili. mūdus nāq3 factus z productus est a sua causa dante sibi esse z ppriā figuram. quare ergo appropriatus fuit in isto modo: z est manifestum q̄ distingui aliquid a suo simili in intellectu: aut in ꝯñā nāli est falsum zc. ¶ Hec sunt verba huius hoīs: quorū sententia est: q̄ op3 p̄hos cōcedere esse denominatiōe3 in agente primo approprīāte3 re3 a suo simili. videt enī poīe mūdū eē in aliā figurā preter hāc quā modo retinet: z in aliā quātitatē preter istā. s. maiore3 vel minore3. z si sic: oia ergo sunt similia in natura sui esse. ¶ Et si forte philosophi dice/

rent q̄ hoc verum esset in tēporibus priuatiōis mun/
di: ante enim creationē nullum erat tempus principa/
lius alio: q2 productio seu creatio nunq̄ȝ fuit. ergo ⁊c̄.
¶ Nos respōdemus eis q̄ creatio mundi fuit in nobi/
liori tempore: ⁊ eodeȝ modo quo nobis arguūt argue/
mus eis. si due sunt res omnio similes absq̄ȝ aliqua dif/
ferētia petendū est: quare magis fuit vna earuȝ ad esse
q̄ȝ altera. vȝ. quare magis motus orbium tendit versus
quādam partem q̄ȝ versus cōtrariā. ¶ Silr̄ quare duo
polorum mūdi pūcta magis appropriata fuerunt vbi
sunt q̄ȝ alibi: quelibet nāq̄ȝ duo puncta diametraliter in
sphera opposita possibilia sunt esse poli i eadē sphera:
quare cogimur dicere q̄ appropriari duo pūcta polorū
peruenit necessario a quadā denominatiōe dante eisdē
duobus punctis naturaȝ poloruȝ. Ergo conantur phi/
losophi cōcedere corpora supercelestia nō esse homo/
genea: ⁊ ipsi totum contrariuȝ opinantur. vȝ. q̄ corpus
supercelestē est summuȝ simplex. ⁊ ideo retinet simpli/
ciorem figuram. s. sphericā. ¶ Hec est sentētia verbo⁊
Alga. in p̄fato capitulo. ¶ Sed philosophi respondent
q̄ probatū est demonstratiue q̄ mundus ex quinq̄ȝ cor
poribus cōponit. vȝ. ex corpore supercelesti qd̄ non est
graue neq̄ȝ leue: ⁊ quattuor corpib⁹ elemētarib⁹: quo/
rum quoddam est graue absolute vt terra que centruȝ
est omniū orbium: ⁊ quoddaȝ leue absolute vt ignis: ⁊
alia duo elemēta ⁊c̄. Et causa grauitatis terre est: q2 in
maxima distantia est a motu orbiuȝ: ⁊ per cōtrariā cau/
sam ignis est in summa leuitate: ⁊ q2 alia duo elemēta
interposita sunt inter terraȝ ⁊ ignem mixta existunt de
duabus p̄dictis naturis ⁊c̄. ¶ Unde si corpus orbicu/
lare nō esset/ nulla istarum naturarū esset neq̄ȝ seorsum
neq̄ȝ deorsuȝ esset naturalr̄: neq̄ȝ respectiue: neq̄ȝ mot⁹
elementorū sic se haberēt. Preterea mundus functus
est rōne spherici corporis prout illud corpus finitū est
de sua natura: ⁊ de ipso circuitu ē ab vna supficie: ⁊ cor/

pora recta dimensionib⁹ non sunt finita per se quin pos sint diminui ꝛ augmētari. Quare hmōi rōne opʒ ꝙ corpus ambiēs mūduʒ sit sphericū: alioquin sequeret/aut ꝙ corpora pueniant ad alia corpora: ꝛ sic ad infinituʒ: aut ꝙ finient ad vacuū: ꝛ ambo ista sunt falsa. ℂ Tandem manifeste ꝓbatuʒ est ꝙ corpora mundi sint qnqꝫ. Predeclarato ēt ꝙ elemēta sint spherice figure: qꝛ ambiuntur a corpore spherico. Et qꝛ dicta elemēta continet motus orbiuʒ hincinde: mouenṫ elemēta ꝛ miscentur ꝛ generatiōes cōtrarie ꝛ corruptiōes in ideis nō in specieb⁹. ꝛ ꝙ si aliqs supcelestiuʒ motuuʒ cessaret: ordo totius vniuersi destrueret: vel si eēt etiā destrueret: aut esset alius ordo: ꝛ ꝙ nullus hoꝝ motuū est sine necesse eē aut sine bene eē: ꝛ oīa ista clare ꝓbata sunt in singulis locis tam ab Ari. q̄ꝫ a suis posteriorib⁹. ℂ Prelibatis igitur istis ptractabim⁹ dispēsare in Algazelis obiectionib⁹ cuʒ auctoritatib⁹ ad demonstrationē circūstantium magis q̄ꝫ dicta huius hoīs. ℂ Et dicem⁹ ꝙ imaginanduʒ est ꝙ quelibet spherarū supercelestiuʒ est viua prout constituiṫ ex corporib⁹ terminatis in figura ꝛ mensura: ꝛ mouētur de seipsis erga terminatas partes. ꝛ quodcūqꝫ sic se hꝫ. vꝫ. ꝙ qn̄ videmus corpus terminatum in quātitate ꝛ qualitate mobile ď seipso in loco ab aliqua terminata parte nō parte cuiusdā extrinsece rei: ꝛ ꝙ simul ꝛ semel moueatur ad oppositas partes. Dicendum est diffinitiue: ꝙ tale corpus est animatuʒ: diximus tamē ꝙ corpus supercceleste non ab aliqua causa extrinseca moueatur: qꝛ ferrum mouetur a lapide magnetis: quando ille lapis est presens extra. Unde istis prelibatis sequitur ꝙ in corporibus supercelestibus sunt signati naturaliter. s. poli mundi sic ꝙ impossibile est ꝙ sint alibi. sicut eniʒ animalia ꝑsentia propria membra in locis proprijs operibus signata: ꝛ non decet ꝙ sint alibi vt dicamus membra motus que sunt in proprijs animalium locis. ℂ Et quia poli animaṫ

spherice figure sunt similes membris motus nostrorum animalium: et nulla est differentia in hoc inter animalia spherice figure, et non sphericae: nisi quod in nostris aialib⁹ differunt mébra predicta in figura/et potétia: et in animali spherice figure dñt tñi in potétia: et ideo opinati sunt loquétes quod membra huius animalis nó differát aliquo modo: vñ dicũt quod possibile est polum mũdi esse in quibuscũque duob⁹ pũctis fuerint in ipsa sphera: et ideo deridendum est de verbis dicentis quod motus cuiusdam nostrorum animalium fieri possit in quocũque loco sui corporis. data est nãque diuina prouisio in quocũque animali vt motus eius cõsistat in proprio loco ipsius. vz. in meliori natura rr. Similiter recte dicendũ in supcelestibus corpibus de ipsorũ polis: eo quod corpora orbium nó sunt vna in specie multa in numero: immo sunt multa in spẽ sicut est indiuiduũ animaliũ vniuersaliũ: quãuis nó inueniatur de illa specie nisi vnum indiuiduũ. Et hoc mõ respondendũ est ad questioné: quare orbes mouentur ad diuersas partes: quia prout orbes sunt animati pertinent quod moueãtur a partib⁹ terminatis: et versus terminatas partes. vz. dextra et sinistra: et ante et retro que terminate partes sunt in quibuscunque animaliũ motu: sed in diuersis differũt: in figura et potétia: et in celestibus corporibus in potétia tantũ: et hmói róne opinatur Aristo. quod celi habét sex extremitates: et ideo dicim⁹ quod diuersitas partium celorum motuũ ad diuersitaté ipsarum in specie procedit: et hoc est propriũ in predictis corporibus s. quod corpora supercelestia differunt in specie diuersitatis partium ipsorum motuũ. Unde cõsiderandũ est quod primum corpus celeste est vnũ aial p se: cui⁹ nã est: aut ſm necessitatem esse/aut ſm bene esse quod moueatur motu cum omnib⁹ suis partib⁹. vz. diuino motu: et de natura aliorum orbium quod moueãtur versus cõtrariam partem: et quod pars motus vniuersalis est nobilior ptibus. prout hoc corpus nobilius est omnibus corporibus: et nobilib⁹

mobilibus debet attribui nobilior pars in suo motu: et omnia ista in suis locis probata sunt demõstratiue. Un frater mi si tibi placuerit veritatem diligere: pone intel lectuz tuũ ad staterani ponderãduz inter phantasmata huius hois: et flores philosophoꝝ: et tandẽ impoſſe est ꝙ ordiuz ordo fit per aliuz modum.

¶ In hac sol. Auer. tria facit. primo ponit snıam verborum grosso modo. scdo ibi (quorũ sententia) exponit subtilius verba eius. tertio ibi (sed phi respondẽt) declarat snıam phorũ et sapientuz: et quid bene et quid male dixit Alga. ¶ Quãtuz ad primã ptez reducit snıam eius in duob⁹ punctis: quoꝝ scdm ponitur ibi (scdm vero pdictoruz) de primo dicit. dicim⁹ nos ꝙ snia hoꝝ verboꝝ concluditur in duob⁹: et primũ qd ipse ↄcedit est: ꝙ impoſſe est in volũtate pñti ꝙ distinguat rem a suo simili: vult dicere ꝙ loquẽdo de voluntate nr̃a que dr̃ vo/ luntas pñs: qꝛ nobis manifesta. verũ est. ꝙ si ei presententur duo silia: simpr impoſſe est distinguere vnaz illarum. s. reruz a suo simili in quã tum simile. Deinde ponit moduz quõ voluntas pñs eligit potius vnum similiuz magis altero. d. et intellect⁹ sine dubio iudicat eẽ de/ noiationẽ talis vere in agente primo. vult dicere ꝙ lʒ voluntas vnũ similiũ nõ eligat magis: attñ intells facit eã denoiare eligere poti⁹ vnũ ꝙ̃ alteꝛ: eo qꝛ intells est primo in agẽte cũ opatio psupponat co gnitionẽ vt Auer. declarauit aucte Themistij. 12. metaphy. cõmẽ. 8. ¶ Debes scire ꝙ volũtas est certa: et de se illimitata ad effect⁹ simi/ les. sed qꝛ ipsa sequit cõprehẽsionẽ: ideo eligit effectũ illum quẽ sibi ratio dictat et psentat. vt declarauit Arist. in libro de cã motuũ aia/ lium. et. 3. de aia. vide. (Et ꝙ hoc) nunc pbat istam primã propõnez. et intendit pbare ꝙ deus hoc mõ prouidẽtia intellect⁹ eligit per vo/ lũtatez sicut facit hois volũtas. et dicit. et q h negaret eẽt sic opinat⁹ eẽt. i. eẽt ac si diceret ab aliq ꝙ hic nullus est ens infra mũduz neqꝫ extra. qm oĩa si sunt: a deo esse debẽt: sed si deus nõ agit illo modo nullum ens erit a deo: et per cõsequẽs apparet vis primi puncti. (Et ideo sequitur) iste textus põt dupliciter cõtinuari ad precedentẽ: vt possum cõcipere. vno modo vt sit secũda rõ ad probanduz volunta/ tem esse in deo: que ratio est quasi ex auctoritate antiquoruz quos narrat Auer. met. 12. metaphysi. cõmen. 39. ꝙ hec sunt in deo. equi/ uoce et per cõsequẽs sunt in deo. Uel potest exponi melius ꝙ Alga. infert correlariuz ex dictis. d. et ideo. sequitur ex hoc ꝙ voluntas dr̃ in deo: et in homine equiuoce: cuius rationẽ ex dictis tangit. d. sicut dicit scientia. i. intellus cui subordinat volũtas. et aliis denominib⁹ que in deo sunt: et hec expositio est melior. (Et hec sunt verba.) Hic textus põt exponi iterum duobus modis. vno modo vt dicamus ꝙ postꝙ̃ contradixit maiori que erat. duo similia presentata vni volũ tati nõ magis vnũ eligitur ꝙ̃ alterum. vult cõtradicere minori que erat: sed effectus dei sunt similes. s. esse mundi et non esse mundi etc. d. et hec sunt verba dialecticalia. i. minor est ficta nõ demõstratiua: et cuius rationẽ innuit. d. id nãqꝫ qd cogit tantũ talem denoiationem in

Volũtas est certa et illi/ mitata de se ad sises effe ctus.

ponere.vz.appropriare quādam magis ꝙ̄ suū simile.est sine dubio
positio.i.q᷑ ponitur voluntates horum esse similes. Cui respondet
d.ꝛ tamen nō sunt.īmo opponūtur.qđ declarat.d.omnia enim op/
ponētia.i.opposita reducūtur ad esseꝛ ad priuationē.i.ad contra/
dictionez que formaliter.i.per se primo opponūtur: ꝛ oppositio ge/
neralis cōtradictorioꝝ est similitudinis.i.pōt saluari in similibus.
ꝛ tunc recolligit sol.d.patet ergo ꝙ hoc qđ ponebant.vz.ꝙ res in
quas voluntas respicit sunt similes:est falsuz.imo sunt opposita cō/
tradictorie:q᷑̄ esse ꝛ non esse contradicūt:ꝛ sic est de esse mundi:ꝛ
nō esse eius. Et per hoc apparet sol.ad maiorē ꝛ ad minorez.ꝛ hic
est primus modus exponēdi.¶ Potest exponi secūdo mō vt dicam⁹
ꝙ hic Auer.arguit contra Alga.ꝛ tu considera:q᷑̄ primus modus
est melior:vt videt̄ plus conson⁹ verbis arabicis:ꝛ ordini premisso:
vt vides.(Secundū vero predictoruz.) Nunc vult ponere secūduz
punctuz Alga.ꝛ dicit.secūduz vero predictorū duorū.in verbis hu
ius hominis est ꝙ ipse dicit sic philosophis: ꝛ ponit illud qđ loquit̄
philosophis.d.vos sup.o philosophi opinamini ꝙ nō oz appropria/
re rem a suo simili.vult dicere.creditis nō esse differētiā a volūtate
in electione alterius.s.rei a suo simili. Tunc arguit cōtra eos.d.mū/
dus factus nāq̄ est ꝛ product⁹ a sua cā dante sibi esse ꝛ propriā figu
ram:tunc dicit.quare ergo appropriat⁹ fuit in isto modo:vult dice/
re:ꝛ nō sub modo opposito simili:cum sit manifestuz apud vos ꝙ di
stingui aliquid a suo simili in ītellectu/aut in cōsequētia naturali.s.
similitudine naturali sit, falsum apud vos.vult dicere.ergo ex quo
nec intellect⁹ diuinus: nec voluntas eius pōt distinguere inter duo
similia. Cuz igitur mūdus isto modo factus:ꝛ illo mō opposito sint
similia nō erit productus a primo motoreꝛ vt in tēporeꝛ nec in eter/
num:hec sunt verba huius hominis.(quoruz sententia) Uult modo
subtilius exponere verba eius.ꝛ ponit secūduz punctum primo.d.
quoruz.s.verboruz in secūdo puncto dictoꝝ sentētia est: ꝙ oportet
philosophos cōcedere esse denominationē in agente primo appro/
priantem rem a suo simili.i.ꝙ opz concedere ꝙ in deo sit potentia
discretiua vnius rei a suo simili. Quod declarat.d.videt̄ eniz possi
bile munduz esse in aliam figuraz:preter hanc quā modo retinetꝛ ꝛ
in aliam quātitatez, preter istam.s.maiorez vel minorē.ꝛ si sic.om/
nia ergo sunt similia in natura sui esse. Est ergo punctus questiōis
cōtra philosophos in hoc:quoniā mundus in quātum mundus est
possibilis sub duobus modis oppositis.ergo non magis fuit produ/
ctus a deo siue ab eterno: siue in tēpore sub dispositiōe presenti ꝙ̄
sub opposita. Hec forma arguendi valet cōtra eos sicut cōtra theo/
logos.(Et si forte.) Inducit responsionez philosophorū:ꝛ redarguit
eos.d.ꝛ si forte philosophi dicerent ꝙ hoc verum esset in tempori/
bus priuationis mundi.vult dicere ꝙ illa potestas in vtroq̄ modo
est vera ante tempus essendi mundi.modo in proposito nullum fuit
tēpus ante eius creationē in quo mūdus fuit sub nō esse.ante enim
creationez nullum erat tēpus principalius alio:q᷑ ꝓductio seu crea
tio nunq̄ fuit.vult dicere in tēpore nouo. Sed q᷑ theologi ponunt
ante esse mundi tēpus verum vel imaginatū.ideo tunc vere fuit pos
sibilitas in vtroq̄ modo factionis:ꝛ argumentuz contra eos proce/

dit: nõ autem cõtra philosophos. (Nos respondem⁹.) Adhuc Alga. nititur destruere opinionem philosophorũ. d. nos respondemus eis q creatio mundi in nobiliori tempore. vult dicere. concedo q esse mundi fuit in tempore: et dico q eodem modo quo nobis arguunt: arguemus eis: et arguit. d. si due sunt res omnino similes absq aliqua differentia. v3. esse mũdi sub forma presenti: et magnitudine presenti: et esse sub quantitate maiori vel minori: et figura alia: petendu3 est quare magis fuit vna earu3 ad esse q altera. v3 quare magis motus orbium tendit versus quandam partem: q versus contrariam. Similiter q puncta poloru3 mundi magis appropriata fuerunt vbi sunt: q alibi: et declarat possibilitatem vtriusq partis. d. quelibet nanq duo pũcta diametraliter in sphera opposita possibilia sunt esse poli in eadem sphera: quare cogimur dicere: q appropriari duo puncta polorum prouenit necessario a quada3 denominatione dante eis dem duobus punctis natura3 polorum. vult dicere a voluntate primi motoris que appropriat illa puncta esse polos: ergo conantur philosophi concedere corpora supercelestia nõ esse homogenea. et ipsi totum contrarium opinantur. v3. q corpus celeste est summe simplex. et ideo retinet simpliciorem figuram. s. sphericam. vult ergo dicere q aut poli sunt ad voluntatem: aut ex natura. Si primum habetur q sunt poli facti a voluntate dei. si a natura. ergo corpora celestia sunt diuersaru3 naturarum: et per consequens contra phos etiã. et sic quomodocunq sequitur argumentum contra theologos factu3 esse cõtra philosophos. hec est sententia verborum Alga. in prefato caplo. ¶ Debes scire q virtus argumenti Alga. consistit in hoc: q phi euadebant a quo ẽ tum ad hoc q esse mũdi fuit eternũ. modo cõtra arguitur. q esse polo⁊ et motuũ est temporale vel põe sub vtroq modo in tempore: et igitur op3 ponere in deo volunatate3 que illa sic sint. et non sub opposito: et per consequẽs habẽt dicere qd negant (Sed vbi.) Anteq hanc partem exponã. dico q duo sunt que difficultatẽ faciunt Auerroi. Primũ ex quo puncta illa sunt cõtingenter polis quare celum mouet magis versus. a. punctu3 q versus. b. punctu3. ergo op3 vel dicere motu3 esse causalẽ: vel dicere hoc subest voluntati primi principis. et sic habetur intẽtu3. Secundũ est ex quo esse mundi ponit fm eius essentia3 esse sub dispositione opposita ad illam in qua modo est: quare nõ fuit. vel igitur casu fuit: vel vt supra oportet recurrere ad volũtatẽ primi: et ista duo tangit vis argumẽti Alga. et Alber. 8. phys. quasi formaliter fecit hoc argumẽtũ. ¶ Istis prepositis videt mihi q Auer. duo faciat. primo preponit duo quasi fundamenta solutionis. secũdo ibi. (Et hoc modo respondendum.) Respondet ad forma3 argumẽti primi et secũdi. ¶ Quantũ ad primam partẽ. primo ostendit quinq esse corpora in mundo. secundo ibi (Prelibatis igitur istis.) ponit scdm fundamẽtum ad propositum eius. Dicit ergo in pma parte. Sed phi respondẽt q pbatũ est demonstratiue: q mũdus est ex quinq corporib⁹. v3. ex corpore celesti: qd nõ est neq graue neq leue: et quattuor corpibus elemẽtaribus: quo⁊ quoddã ẽ graue absolute: vt terra q est cẽtrũ oiu3 orbiũ. vult dicere centrũ nãle. et quodda3 leue absolute: vt ignis: et alia duo elemẽta. s. aqua et aer que sunt hmõi in respectu: vt dictũ est in libro

celi (Et causa) Uult modo dare cāz istarum ꝓprietatū elementoꝝ. & dicit. & causa grauitatis terre est: q2 est in maxima distātia a motu orbiū. Et dat cām alterius. s. & per contrariam causam ignis est in summa leuitate. Et dat cām alioꝝ. s. & q2 alia duo elemēta sunt interposita inter terram & ignē: ideo existunt mixta de duabus predictis naturis scilicet leuitate & grauitate.

Quarta q̄o

Circa istam partē occurrit questio: q̄m oē corpus causans corpus: vel aliqd eius d3 esse inmemoratum eis vel ſm ſe: vel ſm aliqd sui: vt. 7. physic. colligit: maxime cōmen. 10. ¶ Scđo arguit. priuatio nullius positiui est causa. modo distātia est que iā priuatio: cū sit carētia situs ad celū: ergo nō est causa grauitatis terre. ¶ Ad istā questionē sunt plures modi dicēdi. primus est: ꝙ imediata causa grauitatis est frigiditas. Sz q2 causa caloris est motus celestis. 2. celi. tex. cōmen. 42. ideo frigiditas causat a priuatione motus celestis: & sic grauitas ab illa frigiditate. Et q2 leuitas & grauitas sunt opposite: ideo leuitas causat a calore: & ita ignis est leuis: q2 ꝓpinquus celo. ¶ Cōtra: q̄m effectus positiui d3 cā eē positiua: modo frigiditas est effectus positiuus: ergo non a priuatione causatur. ¶ Scđo arguit. ſi sic: ergo vbi plus de frigiditate: ibi plus de grauitate: sed plus aq̄ est frigida ꝙ terra: vt. 2. de gñatione capitur: ergo erit grauior terra cōtra ipsum hic. ¶ Adhuc quidā volunt defendere opinionem istā. Et dicunt duo. primū ꝙ frigiditas est duplex: sicut calor duplex. quidā em̄ est calor celestis: & quidā calor elementalis. vt. 12. meta. cō. 18. & in de substantia orbis habet: ita duplex est frigiditas quedā celestis: & quedā elemētalis. prima opponitur ad calorē3 celestem: scđa calori elementari. hec distinctio colligit. 2. celi. cōmē. 102. Scđo dicūt ꝙ q2 frigiditas celestis causat ex priuatione causarū caloris: ideo dicūt ꝙ frigiditas celestis nihil aliud est: nisi priuatio caloris: non ꝙ effectū positiuum ponat: sed tantū priuationē caloris. est em̄ terra aqua frigidior ista frigiditate: q2 plus priuata calore celestis corporis: eo q2 aqua est ꝓpinquior celo: & causis calefactionis. frigiditas autē elementi est effectus positiuus: sicut & calor. ¶ Istis habitis ad primū dicit ꝙ frigiditas elemēti est effectus positiuus: & istius causa est. positiua: vt dicet sz frigiditas celestis non est nisi sola priuatio caloris: & istius causa est priuatiua. s. carētia causarū calefacientium. ¶ Ad scđam patet solutio: q̄m in aqua est. s. plus de frigiditate elementi: non aūt celestis. ¶ Sed adhuc ego non possum bene intelligere solutionē istam: q2 nihil haberet Auer. q̄m ſi frigiditas de qua loquit est celestis: tūc non haberet intentū: q̄m vt dicūt ista est sola priuatio caloris formaliter & potentialiter priuatio causaru3 caloris. modo arguit vt prius: q̄m grauitas est effectus positiuus: & frigiditas cā & ens priuatiuū: ergo vt prius illa non erit cā grauitatis. ¶ Ad hoc dicit quidā meus socius Paduē: ꝙ forte sicut apud Auer. cōceditur duplex frigiditas: ita duplex grauitas: cuius pme est causa frigiditas celestis: & scđa causa secunde. & sicut frigiditas celestis est sola priuatio caloris: ita grauitas celestis erit sola priuatio leuitatis. ¶ Ad formā dicebat ꝙ frigiditas illa nō est causa entis positiui: sz priuationis iterū. ¶ Sed adhuc dubito: q̄m aqua apud istos frigiditate elemētali est frigidior terra: ergo grauitate elemētali erit

Primo modus r̄ndendi.

Contra.

Defensio.

Impugnatio.

Positio alia.

Impugnatio.

grauior. ɔ̃ñtia patet: qm̄ vbi erit plus de causa naturali nãliter agē/
te/erit plus de effectu naturali nãliter causato: ɔ̃ñs est contra totam
phiam: et maxime contra Auerro. hic. ¶ Secundo sic: tunc datur Positio ꝓ
duplex leuitas positiua in corpore igneo existēs: qm̄ ibi opponitur rundá.
leuitas grauitati: cōsequēs est notum: et non dū cōcessum ab aliquo.
¶ Aliter dicūt alij: et est scd̄s modus dicendi. s. ꝙ vna tantū est fri/
giditas. s. elementi que est priuatio caloris. i. res priuata calore. vo/
lunt eñ ꝙ duo dicat. s. qualitatē illā que est frigiditas: et carentiā
caloris: et volunt ꝙ quia hec frigiditas nō est intenta a natura: ideo
causat per accidens a corporibus celestibus: nec inconuenit ꝙ pri/
uatio sit causa effectus positiui ꝑ accñs: et dicūt ꝙ ista frigiditas est
maior in terra ꝙ̄ in aqua ꝓpter causaꝫ Auer. hic. et. 2. celi. cō. 102. et
quādo dicit. 2. peri lxr. aqua est primū frigidorū: intelligūt quo ad
sensum nostrum: qm̄ plus mutatur a frigiditate aque ꝓpter incōsue/
tudinē ꝙ̄ ab illa terre: et hoc tangit ꝑ phyſi. ¶ His habitis patꝫ solo
questionis. volūt eniꝫ ꝙ terra est grauior: quia frigidior: est aūt frigi/
dior: quia plus distat a corporibus celestibus ꝑ motū calefaciētibus.
¶ Hic modus lꝫ sumat a Thoma. 2. celi: attamen peccat apud me: Impugna
qm̄ nō videtur verū: ꝙ frigiditas non intendatur a natura: qm̄ illd̄ tio.
per qd̄ constituit in esse corpus necessarium in mundo est intentuꝫ
per se a natura: sed per frigiditateꝫ constituit in esse terra: ergo etc.
¶ Scd̄o illud qd̄ est causa operatiōis nature est intentū a nã. frigidi
tas est hmōi. est eniꝫ cā frigefactionis que est operatio plusꝙ̄ nãlis.
alia argumēta cōtra hoc tetigi in libro de substātia orbis. ¶ Scd̄m
in quo peccat est: qm̄ omnes fere concordes sunt in hoc ꝙ aqua est
frigidior terra. est enim ignis primo calidus: aer primo humidus:
aqua primo frigida: et terra primo siccat vt dicit phs scd̄o de genera/
tione: et certū est ꝙ non equiuocat de ly primo in isto ordine. Et etiā
declaratum est ꝙ non pōt ordo elementoꝝ alter esse. ibideꝫ vide: qm̄
esset longum. ¶ Ideo ad questionē istam videt mihi esse dicenduꝫ: Positio ꝓ/
ꝙ sola frigiditas non sit causa grauitatis: qm̄ tūc aqua eēt grauior: pria.
nec sola siccitas: qm̄ tūc ignis esset grauissimo grauior aqua ad mi
nus. dico ergo ꝙ frigiditas est causa sub certo gradu cōmixtiōis ad
siccitateꝫ. Unde sicut colores extremi sunt causa medioꝝ sub certis
ꝓportionibus: ita frigiditas est causa grauitatis prout est cuꝫ certa
ꝓportione ad siccitatē. ¶ Sed dices quare siccitas nō est causa gra Dubitatio.
uitatis sub certa ꝓportione ad frigiditatē sicut ecōtra. ¶ Iaꝫ appa Solutio.
ret solutio: quoniā illa nō est de qualitatibꝰ actiuis: sicut frigiditas:
ideo potius illud attribuit frigiditati ꝙ̄ siccitati. ¶ Cōtra adhuc: Replica.
qm̄ si frigiditas est causa grauitatis sub illa ꝓportione: caliditas nō
poterit esse causa leuitatis sub aliqua alia quācunqꝫ proportione ad
siccitatem eiusdem speciei. ¶ Respondeo: ꝙ sicut materia est vna Solutio.
numero omniuꝫ sub diuersis dispōnibus: ita siccitas est vna specie
ambarū sub diuersis ꝓportionibus: et sic negat ɔ̃ñtia. ¶ Ad argumē
tum modo. ad primū patet solutio. priuatio eñ motus seu corpus ce
leste non est causa grauitatis: sed cōcausa cōcomitans: sed causa est
vt dixi. ¶ Ad scd̄m dicenduꝫ vt prius ꝙ Auer. non tetigit causam
grauitatis terre: sed cōcomitans illam causam: et sic intelligitur di/
ctum eius in scd̄o celi: et alibi.

Quinta q̄o. Scd̄a questio principalis est circa elementa media. dīt em̄ ea esse mixta ex duab⁹ nāis. vult dicere .s. ꝙ quodlibet est mixtū ex grauitate ꝛ leuitate. modo hoc videtur falsum: qm̄ quodlibet elementū est eque simplex: sicut ꝛ alterum: vt 4. celi: declaratum est: ꝛ philosophus in omnibus locis ponit tanꝙ manifestū quattuor eē corpa simplicia generabilia ꝛ corruptibilia: ergo dictū Auer. patit difficultatē. ℭ Circa istam q̄onem breuiter

Positio q̄/ rundā. quidā viri dicūt q̄ttuor esse q̄litates sensibiles: ꝛ duas motiuas in corporib⁹ simplicibus. volūt em̄ ꝙ ignis sit summe leuis. terra summe grauis: aer sit cōpositus ex grauitate ꝛ leuitate: plus tn̄ ex leuitate: aqua eodē modo ex leuitate ꝛ grauitate: sȝ plus de grauitate. volunt em̄ ꝙ sicut apud Auer. color medius non est essentialr ꝛ realr nisi extremi sub certa ꝓportione: ita hmōi q̄litates medie sunt q̄litates extreme sub certis ꝓportionib⁹ diuersis. ꝛ sicut color medius differt specie ab extremis per accn̄s: ita ꝛ hmōi medie qualitates differunt specie ab extremis. Qualitas ergo motiua aeris nō est nisi grauitas ꝛ leuitas refracte ad certū motū fractionis. Et silr etiā qualitas motiua aque: ꝛ hāc opinionē accipiūt ab Auer. p̄ celi. cōmē. 17. ꝛ. 4. celi. com. 26. ꝛ. 29. ꝛ pro eis facit multū verbū Auer. hic. d. ꝛ q: alia duo elemēta interposita sunt inter terrā ꝛ ignē mixta existūt de duobus predictis naturis: ecce quō aperte ꝛ manifeste tangit hunc modū. Et per hoc ad primū. dicendū em̄ q̄libet esse eque simplex in sbā: non aūt in q̄litatibus: ꝛ ēt sȝ illa qualitas motiua sit cōposita: q: tn̄ cōpositio illa nō diuersificat operationē illius: pōt ꝛ dȝ cōputari tanꝙ simplex: ꝛ sic pōt saluari dictū Auer.

Impugnatio. ℭ Cōtra istam opinionem est solitū argui sic: cuiuslibet motus ꝛ operationis simplicis causa principalis ꝛ instrālis dȝ vt sic esse simplex. hec propositio declaratur in p̄ celi: per totā sbām summā: sed motus elemēti est simplex operatio ꝛ simplex actus: ergo cā principalis .s. nā elemēti ꝛ instrālis scilȝ qualitas motiua debent esse simplicia. ℭ Secundo in quocunq3 corpore sunt plures qualitates motiue motus est semper a qualitate dominante: vt Auerro. declarat primo celi. cōmen. 7. Cum igitur in elementis medijs sint iste plures motiue qualitates: motus illorum erit a dominio qualitatis dominantis: ꝛ sic motus elementorum erit sicut motus corporum mixtorū: cuius cōtrarium dicit Auer. ℭ Tertio arguit: ꝛ suppono pmo ꝙ qualitates elemētoꝝ sunt intensibiles ꝛ remissibiles sm intensionē ꝛ remissionē forme sbalis saltem apud Auer. 3. celi. cō. 67. ꝛ hoc est verū tam de actiuis ꝙ motiuis: qm̄ motiue sequunt actiuas. Tunc arguo in quocunq3 est forma sbalis elemētorū sub esse intēso ꝛ perfecto: ibi est qualitas tā actiua ꝙ motiua perfecta sub esse intēso: vt ex supposito apparet: sȝ in corporibus medijs forme substātiales sunt perfecte: ꝛ sub eē intēso: ergo vt prius. ℭ Quarto arguitur. cū qualitates motiue apud Aristo. 4. celi causent ab actiuis: a quo causant hmōi q̄litates: ergo ꝛ si detur licētia fingendi: aut vnus effectus habebit causas diuersarum rationū: aut effectus erit sine causa ꝓpria ꝛ per se: ꝛ nolo deducere consequentiam: sed tu considera.

Positio cōmunis. ℭ Propter ista que ego feci ꝛ multa alia antiqua argumēta cōmunis opinio est: ꝙ qualitates motiue sunt quattuor specie ꝛ numero diuerse in corporib⁹ specie ꝛ numero diuersis

⁊ ꝙ quelibet illarum sit sub esse intenso in proprio elemēto. verbigra
tia: qualitas motiua terre in ea est sub esse intenso: ⁊ qualitas moti/
ua aque in ea est sub esse intenso: ⁊ sic grauitas aque: ⁊ grauitas ter/
re sunt diuersarum specierum: sicut leuitas aeris: ⁊ leuitas ignis: ⁊
sic iste qualitates sunt specie diuerse: ita ⁊ motus illi sunt diuersi in
specie propter diuersitatem terminorum ad quos. ¶ Sed pro dicto
Auerro. debes scire ꝙ mixtio quando capitur prout est alteratorum
vnio: vt in fine primi peri yxrmenios dictum est: quandoqꝫ prout est
denominatio ſm diuersorum rationem: ⁊ respectus diuersos. sic in
proposito: quia grauitas illa aque dicitur deorsum respectu ignis ⁊
aeris: ideo dicitur grauitas: ⁊ quia respectu terre est sursum: ideo di/
citur leuitas: ⁊ ideo vocatur aggregata propter respectus diuersos:
⁊ sic de leuitate dicatur: ⁊ ideo in terra est grauitas in summo idest sim
pliciter: ⁊ leuitas ſm denominationem: ⁊ sic de illa ignis; ⁊ sic satis/
fit argumentis pro ⁊ contra. ⁊ dictis Auerro. que videntur repu/
gnare. ¶ Quia tamen prima opinio sepe est habita pro vera: ⁊ vi/ Solo argu
detur Simplicij plane: quarto celi: vt ibidē declaraui. ¶ Ad argu/ mēto꜄ ꝯtra
menta contra illam dicendum primo ꝙ aliquod esse cōpositum con/ ꝑmam opi
tingit dupliciter. vno modo in rōne eēndi: ⁊ sic omne ens separatū a mā nionē.
⁊ subiecto dicitur simplex: ⁊ per cōtrarium ens in materia dicitur compo
situm. Secūdo modo aliquid dicitur cōpositū in ratione principij: eo
quia pro vno euentu cōcurrunt principia diuersarum rationum: ⁊ per
contrarium simplex in ratione principij erit quod pro vno effectu con/
currit ſm vnam rationem. ¶ Ad formam argumenti dico ꝙ illa ma
ior debet intelligi de simplici vel in ratione essendi: vel in ratione
principiandi: ⁊ sic intelligendo maiorem negatur minor: quoniam
vt sic licet ille due qualitates sint cōposite inuicem: quia tamen in ratione
principij non cōponuntur: ideo debent dici simplex. ¶ Ad secundam
diceret illa opinio ꝙ antecedens debet intelligi vbi sunt plures qualita
tes: ⁊ sub ratione essendi ⁊ sub ratione principiandi: modo in ꝓposi/
to negatur minor. sunt enim ratione refractionis redacta ad vnam ra
tionem principij: ⁊ sic intelligitur dictum Auer. primo celi. ¶ Ad ter
tiam: licet mihi solutio fuerit valde difficilis Bononie vbi disputa/
ui hanc opinionem: attamen dixi ꝙ qualitas motiua dicitur duobus
modis vna. Aut in ratione essendi: ⁊ sic ibi sunt plures qualitates
remisse ⁊ refracte certa ꝓportione vt dixi. Aut ratione ꝓportionis:
⁊ sic ille due qualitates debent dici vna qualitas pro quanto certa
proportione sunt redacta ad rationem vnius principij motiui: ⁊
ista qualitas est intensibilis ⁊ remissibilis ſm intensionem ⁊ re/
missionem forme substantialis: eo quia remissa forma substantiali
remittitur proportio illa que est alicuius latitudinis: ⁊ sic variatur
velocitas ad intra vnitatem qualitatis motiue pro quanto rema/
net latitudo proportionis vna a principio remissionis forme vsqꝫ
ad finem: ⁊ sic defensaui hanc opinionem in scholis meis Padue
multotiens. Opinionem istam ⁊ alia argumenta scripsi alibi: ⁊ sol/
ui alibi. (Unde si corpus) Hic infert correlarie necessitatem cor/
poris celestis. primo ex dictis: secundo ibi (Preterea mundus)
probat illud a principali intento. Dicit ergo. vnde idest quia ter/
ra est frigida ratione distantie ad motum celi: ⁊ ignis calidus

rõne ꝓpingtatis.sequit ꝙ si corpus orbiculare nõ esset/nulla istaruz
naturaꝝ esset:⁊ exponit.d.neqꝫ seorsuz: neqꝫ deorsum esset naturalr
vult dicere nullũ corpus nãliter deorsuz locaret: neqꝫ relatiue:neqꝫ
motus elemẽtoꝝ sic se haberet.vult dicere.sic ꝙ vnus esset ad cõcauũ
Dubitatio. altera ad oppositũ punctũ:vt dictũ est. ¶ Sz est qõ:hec ɔclo ꝑ quẽ
locũ teneret:ex quo dictũ est illã distantiaz nõ esse nisi cõcomitantem.
Solutio. Rñdet ꝙ ibi ꝑdicat eẽ multiplex loc⁹.s.a cã ab essentialr inherẽte.a
casu ⁊ multis alijs. A cã:qm̃ celũ ⁊si nõ sit cã generãs:ẽ cã agẽs cõ
seruãs:⁊ est forma respcũ elemẽtoꝝ.vt pz primo meteoroꝝ.⁊ est finis
⁊ sic est ibi loc⁹ cãe:⁊ est ibi ɔcomitãtia essentialis:qm̃ dictuz est ꝙ si
est terra grauis opz vt sit frigida:⁊ nõ pot esse frigida nisi essentialr cõ
comitãter esse distantẽ a motu celi:⁊ etiã est locus a casu:⁊ tu imora
re ibi(Preterea:mũdus)nũc probat idẽ alia rõne principali ⁊ nõ cor
relaria:⁊ virtus sue rõnis est. Id est necessariũ in esse alterius qδ re
quirit ad hoc vt aliud sit finitũ ⁊ stans dimẽsionib⁹ terminatis. Sz
corpus celeste est necessariũ ad hoc vt mũdus habeat esse finitũ.ḡ ⁊c.
huius tãgit primo vim minoris.d.pterea mũdus finitus est rõe cor
poris sphericj:put illud corpus finitũ est de sua nã ⁊ de ipso circuitu
est ab vna supficie.sup.ɔtentũ.vult ergo hrẽ minorẽ.s.ꝙ corpus ce
leste est necessariũ ad esse limitatũ ⁊ finitũ elemẽtorũ ⁊ toti⁹ mũdi.
Deinde tangit vim maioris.d.⁊ corpa recta dimẽsionib⁹.i.ẽm dimẽ
siones nõ sunt finita ꝑ se qn possint diminui ⁊ augeri:⁊ ꝑ hoc vult ha
bere vim maioris:⁊ tu vide ꝓbationẽ prĩo celi cõmẽ.4.qm̃ ibi decla
raui totũ hoc.(quare hmõi rõne)hic infert correlariuz ex isto prĩo.d.
quare hmõi rõne opz ꝙ corpus ambiẽs mundũ.i.elemẽta:que mũ
dus inferior dr̃ primo meteoroꝝ:sit sphericũ:cuius rõnẽ breuiter tã
git.d.alioqn sequeret aut ꝙ corpa ꝑueniãt ad alia corpa.vult dicere
recta:⁊ illa vlterius ad alia:⁊ sic ad infinitũ:aut ꝙ finiẽt ad vacuũ
vt dicebat Jo.grãmaticus:⁊ ambo sunt impolia. ¶ Sed accidit qõ:
Dubitatio. qm̃ octau⁹ orbis etiã finit⁹ est:⁊ ꝑ ɔñs:aut finiet ad vacuũ circuiẽs
ipm:aut ad aliud corpus:⁊ sic argumẽtũ est vnũ⁹ vtriqꝫ. ¶ Ad qõnẽ
Solutio. dicebat Democrit⁹ ⁊ Leucipp⁹ ⁊ Joãnes grãmatic⁹ ꝙ extra corpus
octauũ erat vacuũ infinitũ:ad qδ terminabant corpa celestia: ad q̃
terminant elemẽta vt dictũ est. Huius aũt cã tangit ab Alexã.prĩo
celi vt refert Simplici⁹:⁊o qr ibi põt esse motus:qm̃ si esset homo ibi
posset extẽdere brachium:⁊ nõ extẽderet ipm in pleno: ergo in va
cuo. Scdo arguebãt:vt narrat Auer.4.phy.cõmẽ.43.⁊.45.qm̃ oẽ
corpus physicũ ⁊ naturale localiter per locũ qui est supficies alicui⁹
corporis ambiẽtis:⁊ per cõsequẽs octauus orbis locabit per supficiez
Impugna/tio. vacuit⁊ sic vt supra. ¶ Sed huic opinioni contradicit phs in summa
quarta primi celi.⁊.4.physi.prope finẽ.probat enim ꝙ extra mun
dum nihil est:neqꝫ plenũ neqꝫ vacuũ:sed entia optimã vitã ducen
tia:vt dicit primo celi.cõmẽ.100.Arguit etiã phs primo celi.tex.cõ.
95.mundũ constare ex tota sua materia:⁊ sic nihil extra ipm inue
niri:⁊ tu cõsidera rõnes Arist.ibidez.⁊.8.physi. ¶ Ad qõnem ergo
Solo ad qõnem. rñdebat Auẽpace:⁊ post ipsum Auer.primo celi comẽ.4.dicebat.n.
Auẽpa.vt narrat.4.physi.cõmẽ.43.ꝙ corpus sphericum/⁊ corpus
rectũ differũt:eo qr sphericũ ẽm eius rõnem intrinsecã/inqʒtũ sphe
ricum finit per se:⁊ nõ per aliud extrinsecũ.rectũ autẽ econtra.ꝑ pro

primam rõnem nõ finit sed p aliqd extra se: et ideo corpus celeste non finit ad vacuũ: neq ad plenũ. accidit enim sphęrico cõtineri: ppriũ enim est eius cõtinere magis q̃ contineri: vt dicit Auẽpa. et sic appet vis rõnis Auer. quare aut hec quidẽ sm eius rõnẽ ptinet. illud vero cõtinet in expone cõmẽti quarti primi celi. dictum quere. ¶ Ad obiectões. Ad primã dicit Alex. q illo casu manus vel brachiũ non posset extẽdi. Et cum arguit nihil sibi resistit: ergo in infinitũ velociter extẽdet. Dico q resistẽtia est duplex. positiua et priuatiua: vel meli' nõ resistere duob' modis: vel in medio ente: vel in medio nõ ente. pri mo mõ arguit motũ in infinitũ velocitari: et in infinitũ velocitari mo tũ. scdo mõ aufert oĩno rõnem motus: et sic rñdet in summa Alexã. vt potui colligere ex verbis Simplicij. ¶ Ad scdm Auẽpa. dixit q dictũ illud intelligit in corp(i)bus rectis. in sphęricis aũt accidit locari: sicut eis accidit ptineri. Auer. aũt. 4. physicoꝝ. cõmẽ. iam dicto. et Ari. in lib. de cã motuũ aĩaliũ dicunt q corpus celeste et maxime octauũ pr centrũ supra quo/ et circa qd mouet locat: et qões accidẽtes huic in qone mea facta in pueritia mea quere: qm̃ ibi forte subtilius scripsi q̃ debui quare &c. (Tandem manifestum) Hic redit ad ppositũ: et infert ex dictis correlarium. d. tandem manifestum est q corpa mũdi sint quinq. s. q̃ttuor ptẽta: et vnũ ptinẽs. ¶ Dubitat: qm̃ vel distinctio specifica corpoꝝ ponit in numero: vel nõ. si nõ: g vnũ est elementũ: qm̃ elemẽta tm̃ specie differũt. si ponit in numero: non tm̃ quinq erunt corpora: qm̃ corpora celestia differunt specie: sicut et motus eoꝝ: mõ multo plures sunt motus celi q̃ elementoꝝ. 12. metaphysi. tex. cõmen. 48. ¶ Ad qõnem dicit quidam homo huius tẽporis q in rei veritate plures sunt motus et corpora q̃ vnum. sed Ari. satisfacit vulgo: qui tm̃ iudicat diuersa: que sensu vident diuersa: et qz corpora celestia non iudicant sensu diuersa: ideo ea cõputat pro vna natura: qz vt dicit scdo topicoꝝ loquendũ vt plures: sentiẽdum vt pauci. ¶ Sed hec solutio est derisibilis. Arist. enim in sciẽtia demõstratiua nõ loquitur vulgaribus. ¶ Preterea vt dicit Auer. quarto celi etiam naturam ignis esse diuersam a natura aeris non nisi forti rõne compertum est. ¶ Preterea phi non nisi sensu inuenerunt corpora celestia diuersa: vt apparet per astrolabia et alia instrumẽta regularia. Tandem dico q Auer. scdo celi. cõmen. 49. respondet et dicit q motus celi diuersi nõ differunt tanq̃ motus totales: sed tanq̃ motus mẽbrorum: et ideo omnes illi constituunt vnum motum totalem: et põt tota natura celi dici vna natura totalis: lz sint ibi plura mẽbra: et plures motus: et tu vide: qm̃ Auer. respondet argumentis Auicẽ. ibidẽ (Predeclarato etiã q elementa) Hic infert aliud correlarium. d. predeclarato idest tanq̃ declaratũ accipit q elemẽta sint sphęrice figure: cuius rationem dicit: qz ambiunt a corpore sphęrico. ¶ Sed dubitat adhuc circa idem: qm̃ pauloante dictũ est corpora elemẽto contineri: eo qz sunt recte figure: et ecõtra. corpus sphęricum. ¶ Ad hoc dicit Auer. 2. celi. cõmen. 108. q corpus elemẽtũ limitare sibi figuram sphęricam naturalr est duobus modis. essentialr et inseparabilr: et naturalr separabilr. primo modo nõ: qm̃ solum celũ limitat sibi figuram sphęricã. scdo modo sic: qm̃ licet elemẽtũ possit stare sub quacunq figura: attamen vniuersalius stat sub sphęrica:

Dubitatio.

Solutio eiusdam.

Impegnatio.

Solo ppria

Dubitatio.

Solo.

Quo elemẽta limitant sibi figuram sphęricam et quo recta.

licet possit stare sub opposito eius. & ideo q2 potest stare sub opposito opz3 vt termineť per id qđ essentialr est tale. s. celum. verum non de termino nunc elemēta esse figure rotunde naturalr: sed als dicam: & dixi. (Et q2 dicta elemēta) tertio infert tertium correlariū. d. & quia motus orbium cōtinet dicta elemēta: ideo elemēta mouenť hincinde & pp idē miscenť & generatōes cōtrarie: & corruptōes sup. fiunt in individuis nō in speciebus: sicut dicit Arist. 2. pihermenias. tex. cōmē. 56. ¶ Deinde infert aliud. d. & si aliquis supcelestiu3 motuū cessaret ordo totius vniuersi destrueret: immo si esset celum sine motu adhuc destrueret: aut esset nouus ordo. & qōnes accidentes huic quere in penultimo caplo de substantia orbis in expōne mea. ¶ Deinde infert aliud. d. & pt3 q nullus hor motuū est fine necesse esse. i. motoribus: aut sine bene esse/ idest intellectus que dicuntur bene esse motuum qm̄ numerus motuū est p numerū intelligētiarum. & addit q omnia ista clare pbata sunt in singulis locis tam ab Aristo. q a suis posterioribus (Prelibatis igiť istis) Cum accepit primū fundamentum: vult modo accipere aliud: & primo cōtinuat se ad pcedentia. d. prelibatis igitur istis ptractabimus dūp̄ esare in obiectionib9 Alga. cum auctoritatibus. i. rōnibus auctēticis ad demonstrationes circūstantium. i. ascultantiū magis: sup. efficaciter q sint dicta huius hominis. Post ptinuationē ponit scōm fundamentū quodāmodo tanq cōclusionem. d. & dicemus q imaginandū q quelibet spherarū supercelestium est viua. hec est pclo. s. qđlibet corpus celeste seorsu3 ab altero ē viuū. Et primo tangit vim rōnis eius: que est in prima figura: cuius minorē accipit. d. put. i. qm̄ cōstituiť ex corporib9 terminatis in figura in mēsura: & mouebiť de seipsis. i. ab intrinseco: erga terminatas partes. ¶ Deinde accipit maiorem. d. & qōcunq sic se habet. v3. q quando videmus corpus terminatū in q̄titate & qualitate mobile de seipso in loco ab aliqua terminata parte: nō parte cuiusda3 extrinseci rei idest per pedes vel brachia: vel scardas: vel ab aliquo attrahente ipm: & q simul & semel mouetur ad oppositas partes dicendū est diffinitiue q tale corpus est animatū. ecce igitur maior & minor. ¶ Circa limitationes ppositionū. s. maioris & minoris debes scire q viuū differt a non viuente primo modo: quoniā omne viuens requirit corpus terminate q̄titatis: & hoc innuit per terminari mensura. Fingūt eni3 sapientes q elemētum vt sic potest crescere ad infinitum: vt apparet scđo de anima. vbi dicitur q si igni apponať cōbustibile in infinitum cresceret ignis. vbi dicit q non sic est corpus viuens cum sit determinate magnitudinis & augmenti: & sic dicit notanter terminatis in mensura. ¶ Secūdo differt viuēs: qm̄ omne viuens est limitate & certe figure: quoniā vt dicit Auer. tertio celi. cōmen. 67. figura est de dispositiōibus essentialr sequētib9 formā: & maxime animā. Manifestū est enim elementa nō limitare sibi certam figurā: vt pauloante dictū est. ecōtra est de viuentibus. vnūqđq viuum sibi limitat certā figurā eentialr: & tu lege. 3. & 4. celi. ¶ Differt & tertio. qm̄ inanimata nō mouenť a principijs in eis: vt dictum est. 8. physicorum. s. de potentia essentiali. animata autē econtra. & tu vide ibidem. s. cōmen. 32. & 31. ¶ Quarto differt: qm̄ inanimatū pluries moueť ab alio extrinseco. V. g. ferrum a magnete. pluries etiā ab impellente non sic contingit

Quibus modis differūt animata ab inanimatis

Secūdo.

Tertio.

Quarto.

de animato. recolligẽdo igitur naturas corporuꝫ animatoꝝ iam ap/
paret: q̃uo mouet᷑ ab extrĩseco. ¶ Quinto differt vt accipit in libro d̃ Quinto.
anima. qm̃ animatũ mouet᷑ ſm omnem dr̃iam positionis eque natu
ralr̄: vel nõ magis naturalr̄ versus vnam partez ꝙ versus alteram.
Inanimata aũt ad certũ punctũ mouent᷑ oı̃a: vt iam dictum est in li
bris phoꝝ. ¶ Ex his erigo ꝓpõnem maiorem. s. omne corpus termi Ratio.
natũ in mensura figura mobili a principio in eo fine concursu cuius/
cunq̄ʒ extrinseci versus partẽ terminatã per partẽ terminataʒ. supra
partẽ terminatã est corpus animatũ viuẽs. ⁊ hec maior est manifesta
ex quinq̄ʒ positis. minor aũt supponit᷑ p se tanq̃ nota: ⁊ inde ꝯcludi
tur cõclo posita. s. ꝙ corpa celestia sunt viua aı̃ata. (Dixim⁹ tñ) Limi
tat maiorẽ q̃tũ ad vltimã particulaʒ. dixim⁹ tñ ꝙ corpus supcẽleste
nõ ab aliqua cã extrĩseca mouet᷑: qꝛ ferrũ mouet᷑ a lapide magne/
tis: qñ ille lapis est pñs extra (Vñ istis) Deinde infert correlariũ q̃st
ad ꝓpositũ q̃onis. d. vñ istis ꝯlibatis sequit᷑ ꝙ in corpib⁹ supcẽlesti
bus sunt signati nãliter. s. poli mundi: sic ꝙ impoẽ est ꝙ sint alibi.
poli autẽ sunt sicꝰ sursum ⁊ deorsum in aı̃alibus: vt dicit᷑. 2. celi. cõ.
16. ⁊. 15. ⁊ dixit naturalr̄: qm̃ in omni periphería celi põt signari po/
lus: sed nõ nãliter. Deinde ꝓbat istud. d. sicut. n. aı̃alia presentia. i.
nobis manifesta. s. generabilia habent ꝓpria mẽbra in locis ꝓprijs
operib⁹ signata: ⁊ nõ decet ꝙ sint alibi: vt dicam⁹. i. exponendo me:
q̃tum ad mẽbra motus que sunt in locis proprijs animaliũ. ista. n.
mẽbra hñt situs in corpe aı̃alis nãliter. ⁊ hec est quasi vis maioris.
deinde accipit minorẽ. d. ⁊ qꝛ poli animati sphęrice figure sunt simi
les mẽbris motus nostroꝝ animaliũ: ⁊ tangit paruã dr̃iam que nõ
remouet ꝓpositũ. d. ⁊ nulla est dr̃ia in hoc inter animalia sphęrice fi/
gure: ⁊ insphęrice. i. rotunde figure: nisi qꝛ in nostris aı̃alibus diffe/
runt mẽbra predicta in figura ⁊ potentia. i. quo ad dispõnem figu/
re: p q̃to figura capitis differt ab illa pedum. ⁊ potẽtia: qm̃ virtus
capitis est alia a virtute pedum in animali insphęrice figure differũt
tm̃ in potẽtia. Et vult habere ꝙ ista dr̃ia nõ tollit cõclusionẽ iam di
ctam. s. ꝙ illi poli sunt terminati naturalr̄: ⁊ tanq̃ mẽbra animalis
ꝓpria. ¶ Declaratũ est igit᷑ vsq̄ʒ huc ꝙ corpus celeste est viuuʒ hñs
mẽbra: vel quasi mẽbra aı̃alis: vt dicet᷑. Sed q̃uo corpus celeste sit
viuũ ⁊ animatũ dictum est a me in pluribus locis quomodo sit di/
uersum ſm positionem. s. sursum ⁊ deorsum: ante/ retro: ⁊ dextrum
⁊ sinistrum. Dictum est in questione mea singulari propter hoc in/
scripta Vincentio Quirino Veneto meo scholari: ⁊ vbi acute decla
rata est tota ista materia: licet in fine colligam quedã dicta ad ꝓ/
positum. (Et ideo opinati sunt) Hic ponit peccatum theologoꝝ.
Et primo accipit propositionem quasi premissam. Secundo accipit
ꝓpõnem quasi cõclusionem: ⁊. d. primo. ⁊ ideo opinati sunt loquen/
tes ꝙ mẽbra huius animalis: vult dicere celestis: non differunt ali
quo modo: vult dicere ꝙ dextrum: sinistrum: ante: retro: sursum: ⁊
deorsum non differunt naturaliter ⁊ absolute: sed sunt ibi respecti
ue: sicut in colũna: ⁊ tunc infert ꝓpositionem quasi cõclusionem. d.
vnde. i. ꝓpter quã cãm. s. qꝛ ibi non sunt nisi respectiue: ⁊ non natu
raliter dicunt ꝙ poẽ est polum mundi esse in quibuscunq̄ʒ duobus
punctis fuerint in ipsa sphęra: vult dicere ꝙ sicut in colũna possunt

Nota. accipi illa puncta ad placitū: ita & in celo. ¶ Et debes scire q̄ Auer. nō reprobat hanc opinionē: sed quasi correlarie voluit habere eā ꝓ reprobata: qm̄ iam declarauit esse sic de celo & de aiali nostro pnti. Aristo. enī in scdo celi in loco eius vsus est rōne Auer. hic posita. s. Qd est d pfectiōe aniimalis inq̄tū aial iest aiali celesti q̄ pfectius. qm̄ qd est de pfectione animalis inq̄tum animal nō erit negandum ab animali celesti qd est perfectius: & multo honorabilius aiali generabili: modo declaratū est hmōi sex d'ias positionis esse de summa pfectione animalis inq̄tum animal: ideo non erit negandū ab animali celesti: & hanc rōnem voluit Simplicius esse intelligendam ex vi verbo℞ Arist. ibidē contra antiquos. ¶ Scdo debes scire: q̄ sicut Nota. in animali p̄senti nobis sunt nāliter sex virtutes diuerse: saltē in mō nāliter ei inexistētes ab ipsa anima. ita in quolibet corpe celesti. U. g. est virtus sursumitatis. s. in capite. virtus opposita. s. deorsū in pedibus. Uirtus anterioritatis. v3. ante visum & pectus: & virtus posterioritatis post humeros: & virtus dextreitatis & sinistreitatis que naturalr̄ sunt virtutes existētes in cōposito ex corpore & anima: ratione tamen anime principalr̄. quare autē sic sunt: & nō aliter: & tot & nō plures: neq̄ pauciores: & sic dicte & nō aliter nō est locus p̄sentis speculationis: sed in tractatu de bedixi. s. intitulato Magnifico viro Uincētio Quirino Patricio Ueneto. Sicut ergo iste sex virtutes naturales & absolute & vere in animali p̄senti: ita in animali absenti. s. celesti est virtus sursum & deorsum: vt sunt duo poli. antarticus quidē est sursum: articus / ad quem nostra habitatio vergit deorsum. nō q̄ isti puncti sunt iste virtutes: sed ibi habēt vires & partes. iterum sunt alie. s. ante & retro: vt sunt angulus medietatis diei: & angulus medietatis noctis. Diei qdē ante: noctis vero retro. Iterū sunt alie due. s. dextrū & sinistrū: & iste sunt: dextrū quidem oriens: sinistrum quidē occidens: & locutus sum hic sine ratione: quoniam ibi sum locutus valde subtiliter.

Sexta qd. **Sed sunt loca** qōnis quo℞ primus est: vtrū quilibet orbis habeat suas ꝓprias d'ias positionis: an totū colligatū ex omnibus orbibus: sicut animal totū colligatū ex mēbris. ¶ Scda questio: vtrū hmōi virtutes sunt substātie an accidentia: & si substātie an separate an in mātia: & si accidētia vtrū eterna an gn̄abilia: & hec quidē questio multū difficilis est. ¶ Pro intellectu solu. qōnū debes scire q̄ hmōi differētie positionis possunt capi dupl'r. Uno modo respectiue: & s'm cōpositionē. Scdo modo absolute & naturalr̄: & iterū absolute & naturalr̄ dupl'r: aut vniuersalr̄ respectu totius vniuersi aut particulariter respectu vnius determinati corpis & animalis proprij. Si respectiue & s'm coparationē: sic sunt relatiōes ex parte portionis terre habitabilis fixe in toto vniuerso. U. g. quelibet portio terre habitabilis: & quelibet ciuitas h3 ꝓpriā situationē respectu celi: respectu cuius pñt hmōi sex d'ie position is assignare. grā exēpli. Suessa vbi sum natus habet dextrū celi respectu orientis totius versus montes caschani. sinistrū versus situm montium cayete: ante in directo angulo diei: retro in opposito: deorsū respectu montis firni: sursum respectu maris Leonis: & sicut dico de suessa: ita dico de Padua & Uenetijs & Neapoli &c. quelibet enim ciuitas in celo habet sex istos respectus fixos &c. immo contingit istos

Solutio.

respectus

respectus variari respectu cuiuscūq3 portionis terre. ¶ Sed dices Petitio.
isti respect⁹ vbi sunt subiectiue. Rn̄deo: q͡ sicut colūna dr̄ dextra ⁊ Rn̄sio.
sinistra nullo accidēte nouo adueniente ei: sic nullo respectu accn̄te
reali celo accidētia illa variant̄ in celo variatiōe nostra: ⁊ sicut illi
respectus sunt subiectiue in nobis. ita illi respect⁹ celi sunt subiecti/
ue in terra habitabili. huius rō est: qm̄ cum ciuitates inouātur: tūc
celo accideret nouū aliquod qđ nō conceditᷣ: ⁊ sicut dico de portio/
ne terre parua: ita de tota terra magna h3 hmōi differētias respe/
ctu celi totius vltra illas nāliter ⁊ absolute existētes. Si vero loqui
mur de illis scđo modo sicut dixi duob⁹ modis vl̄r ⁊ particulariter.
loquendo primo de eis vl̄r dicēdum: q͡ ille sunt sex virtutes reales
⁊ nāles anime celi: mediātibus quib⁹ fiunt diuerse opationes circa
terram. imaginādu3 est eni3 q͡ sicut primus motor est primus finis
prima forma: ⁊ primus motor: nō quide3 tres res: sed vna res ⁊ mul
te in mō: vt dicit Auer. 12. metaphy. cōmen. 6. ita iste drie naturalr
⁊ absolute sumpte sunt vna res. s. ipsa anima celi vl̄r. diuersa tamē
in modo: prout diuersimode per portionē celi diuersa3 influit: ⁊ sic
sunt vna res in subiecto: plures tn̄ in mō prout multe ex ea per por/
tiones celi diuersas veniunt operatiōes: ⁊ sic ex aīa sic multa in vir/
tute operādi ⁊ corpore celesti simplici proueniūt diuerse operatiōes
rōne illaru3 virtutū: que sunt ipsa anima celi tot᷑⁹. Et per hoc satis/ Solo scđe
fit secūde qōni. Sūt eni3 substātia sepata vna in subiecto: multe tn̄ qōnis.
in mō vt dictū est. ex his sequit̄ primo q͡ siue terra habitabilis sit:
siue nō: iam possent ⁊ eēnt hmōi drīe celi sic sumpte: qm̄ nō sunt nisi
ipsa intelligētia plurib⁹ virtutib⁹ multa celo applicata ⁊ cōtinuata:
vt aīa ⁊ motor. Scđo sequit̄: q͡ sicut nulla est querēda cā: quare in/
telligētia vnitur celo: nisi q2 intelligētia ⁊ celu3 est celum: ita nulla
est cā quare ipsa sit multa in virtute. scđm dextrū vnit̄ orienti. ⁊ scđ3
sinistrū occidēti ⁊c̄. nisi q2 est intelligētia sic multa in virtute. ¶ S3 Dubitatio.
dices. sba celi est simplr̄ vniformis in toto: quō diuerse opatiōes pn̄t
ab vna intelligētia ꝓuenire in partes vnius rōnis. Dico q͡ ista fuit
ignorātia cuiusdam mei concurrētis: qui dicebat q͡ pp hoc erant in/
fluētie: sed ego dico q͡ sua rn̄sio non est intelligibilis nec digna poni Solutio.
hic. ¶ Ideo dico aliter q͡ nō ē imaginādū: q͡ sicut aqua fluit ab vno
puncto per partē: ita ille tales vires fluant ab intelligētia in portio/
nem celi: vt ille grossus imaginabat̄: sed op3 supponere ex aīa celi:
⁊ ipso celo cōstitutū esse quodda3 aīal. sic per ptes diuersas diuersi/
mode influere: nō q͡ successiue exeant ab intelligētia: sed exeūt a ce/
lo toto rōne intelligētie: ⁊ tu cōsidera in aīali pn̄ti. Si vero loquat̄
pticulariter dicēdum est sic: q͡ sicut respectu totius orbis dant̄ sex
drīe positiōis: ita respectu cuiuslibet sphere dant̄ sex alie. v. g. respcū
orbis lune ⁊ respectu orbis solis: ⁊ sic de alijs: ⁊ ia3 dicēdū est in to
to eode3 mō pticulariter ⁊ vl̄r: ⁊ tu recurre ad mō dicta: ⁊ per h iam
apparet expositio cōmēti. 16. ⁊. 15. scđi celi. vbi Auer. loquit̄ ð hmōi
differētijs celi: ⁊ multa dicta in illo tractatu: ⁊ p3 intētio eius in vlti
ma disputatiōe in solutōe vltimi dubij. ¶ Sed adhuc aīa non quie/ Pria dubi/
scit: qm̄ sunt tria que faciunt qōnem. videm⁹ enim in aīali presenti tatio.
q͡ hmōi virtutes sunt reales realr ⁊ in sbto diuerse quare nō sic seq̄t
in celesti corpe. Scđo videm⁹ hmōi virtutes regrere determinatas Scđa.

figuras.v.g.alia est figura que requirit sursū.alia que reqrit deorsum.ꝛ sic de alijs.quare nō sic est de celesti corpe. Tertio cū virtutes non inotescāt nisi ex ꝓprijs opationib⁹:que sunt opatiōes illaꝝ sex virtutū:p quas debeam⁹ arguere ibideȝ illas vires eē. ¶ Ad istam vltimā qōneȝ dicēduȝ:ꝙ in aiali pn̄ti.v.g.homine ex trib⁹ iam sumunt̄.s.ex motu locali ꝛ alteratiōe ꝛ motu augmēti: vt scis ex libro celi.v.g.ante in hoīe est pn̄cipiū motus sensatiōis que est quedā alteratio pfectiua:ꝛ p oppositū retro sumit̄ ex eo:q2 nō est pn̄cipiū illi⁹: sed finis.incipit.n.sensatio ab ante:ꝛ terminat̄ in retro.dextrū sir:q2 est pn̄cipiū mot⁹ localis:ꝛ sinistrū:q2 est finis illi⁹.incipit.n.mot⁹ localis nāliter a dextra pte:ꝛ terminat̄ in sinistra.sursuȝ ꝛ deorsum sumit̄ a motu augmēti:eo q2 sursuȝ est pn̄cipiū augmēti pro quāto p sursuȝ assumit̄ cibus:deorsuȝ finis eius.pp igitur istos tres diuersos motus inascunt̄ in aiali gn̄abili sex dr̄ie positionis diuerse:vt nunc suppono. Tunc applicādo ad ꝓpositū:q2 illa que sunt dispersa in nā inferiori:ꝛ p diuersas portiōes sumpta reperiunt̄ vnita in superiori: ꝛ per vnā portionē sumpta. Jō dicēduȝ ꝙ penes motū localē tm̄ sumunt̄ ille sex in celo:ꝛ notāter p motū localeȝ magis:qm̄ est simplicior:ꝛ plus corpori simplici accōmodatus. Jmaginādū est eniȝ sicut dicit Aristo.in lib.de aīalibus:ꝙ celuȝ est simile homini: qui sup pedem voluit̄ a dextro pede ꝛ manu in sinistruȝ pedeȝ ꝛ manū circum circa:veluti rota.vȝ.fixa per punctū capitis ꝛ pedū. Sicut ergo tūc dextrū est a quo incipit motus:ꝛ ante per qd̄ trāsit:ꝛ sinistrū ad qd̄ terminat̄:ꝛ retro per qd̄ girat redeūdo iteꝝ ad dextrū ꝛ sursuȝ:ꝛ sunt puncta fixa:supra que fiunt iste reuolutiōes. Jta in corpe celesti imaginādum.s.ꝙ dextruȝ est oriens:a quo incepit motus circularis.angulus diei ante per qd̄ transit.occidēs sinistrum in qd̄ terminat̄:angulus noctis retro per qd̄ redit ad dextrum:ꝛ antartic⁹ ꝛ articus polus sunt sursum ꝛ deorsum:ꝛ in quibus celuȝ fixe reuoluit̄:ꝛ tu lege de homine imaginato reuerti in naturā celi.2.celi cōmē.14. Ecce igit̄ qūo ad qōnes respondet̄.

Celuȝ ē sile homini.

Ad p̄mam. ¶ Ad primaȝ dicendum ꝙ cā diuersitatis est.q2 nā celi est natura superior: ꝛ nā aialis hic est nā inferior: ꝛ ideo que sunt diuersa hic:habēt vniri ibi:vt colligit̄.2.celi.cōmēto.42.

Ad scd̄am. per idem. ¶ Ad scd̄am que enim dispersas figuras requirūt hic in superiori pn̄t in vna figura vniri: eo q2 illa nā est superior:ꝛ hec inferior.

Ad tertiaȝ. ¶ Ad tertiaȝ iam apparet qualiter inotescunt ex vna opinione tm̄ pp eandeȝ cām:prout respectu illius diuersimode concurrūt:ꝛ vt visum est:ꝛ bene verum dicunt quidaȝ astronomi ꝙ sub dextro celi ꝛ sinistro:ꝛ sic de alijs fiunt diuerse influētie:ꝛ diuerse opationes que sunt nobis occulte:ꝛ tu vide Alber.2.celi: qui multū aduersat̄ mee opinioni:ꝛ credit cōtradicere Auer.ꝛ vt puto noluit ipsuȝ itelligere.

Dubitatio. ¶ Sed dices adhuc celū semp mouet̄ qūo pn̄t sumi iste partes ꝛ ista principia respectu eterni:ꝛ tu vide solutioneȝ.2.celi.cōmē.14.

Solo. Pōt tn̄ dici pro nunc ꝙ sunt ibi illa pro quāto si celum nouiter mouet̄ sic inciperet:ꝛ sic prosequit̄ ꝛ terminat̄. Declaratū est igitur qūo ꝛ qualiter hmōi dr̄ie sunt in corpe celesti:ꝛ pp quid ꝛ sub quibus respectibus:ꝛ dr̄ia hec sunt iam exposita.redeam⁹ ergo ad locuȝ nostrum. (Similr̄ dicēduȝ.) Dic vult ex dictis soluere qōneȝ iam tactaȝ.s.an hmōi dr̄ie sint sumende in quolibet orbe determinato:ꝛ sicut in toto

vniuerso colligato ex oibus orbib⁹: ꝛ dicit silr recte dicẽdũ in supce/lestibus corporib⁹ de ipsoꝝ polis. vult dicere pticulariter de quolibet determinato orbe quo ad polos ꝛ alias differentias positionis: cuius rationẽ tangit. d. eoq̇ corpora orbiũ nõ sunt vna in spẽ. i. non sunt vnũ naẽ specifice multa in numero: imo sunt multa in spẽ: sicut est indiuiduũ aialiũ vliũ: vult dicere generabiliũ: ꝛ ponit aliquaz driaz. d. quãuis nõ inueniat̃ de illa specie nisi vnũ idiuiduũ in tota specie: vt pz p̈ celi. cõmẽ. 90. sz quo modo sit illud: vide in. 2. ca. de sba orbis: qm̃ moui. q. in ꝓpria formas ꝛ solui cõtradictionẽ hic ꝛ. 2. celi. cõ. 49. ꝛ nõ est opus oia scribere. (Et hoc mõ rñdendũ) Et qz iã tacta sunt fundamẽta multũ bene ad ꝓpositũ. mõ vult ad formã rñdere. arguebat̃ eñ q̃re corpus celeste mouet̃ ad terminatã ptẽ ꝛc. aut eñ hoc fuit casu: aut sub volũtate pmi: vt iam dictũ est: ꝛ dicit. ꝛ hoc mõ rñdendũ est ad qõnez: q̃re orbes mouent̃ ad diuersas ptes: cui rñdet. d. qz ꝓut orbes sunt aiati ptinẽt vt moueant̃ a ptib⁹ terminatis: ꝛ v̓sus terminatas ptes. vz. dextra ꝛ sinistra: ꝛ añ ꝛ retro: q̇ ptes sunt motu in qbuscũq₃ aialibus terminate: ꝛ hoc iam declaratũ fuit. (Sz diuersis differũt) Sed qz iaz data est solo. ꝛ dictũ est in corpib⁹ celestib⁹ reperiri hmõi drias sex sit⁹ ꝛ positiõis: vult mõ tãgere driam inter hmõi in corpib⁹ celestib⁹ ꝛ gñabilib⁹: ꝛ dic̃: sz in diuersis drũt: vult dicere q̇ hmõi drie in generabilibus sunt diuerse: ꝛ celestib⁹. s. in figura ꝛ potẽtia: qm̃ in aialibus hmõi virtutes differũt: eo qz limitãt sibi mẽbra diuersarũ figurarũ: ꝛ sunt v̓tutes diuerse: sed in celestibus nõ differũt nisi potẽtia tm̃: vt iam tactũ est: ꝛ tu recurre ad digressionẽ pretactã: ꝛ addit q̇ hmõi rõne optiat̃ Aristo. q̇ celi hñt sex extremitates: ꝛ nõ sup. in figura diuersas: sz v̓tute tantũ. Et tũc cõcludit vim sol. d. ꝛ ideo dicimus q̇ diuersitas motuuz in tpe partiũ celoꝝ ꝓcedit ad diuersitatẽ. i. pp diuersitatẽ ipsarũ driarum celorum: ꝛ addit q̇ hoc est propriuz in predictis corporib⁹. s. q̇ corpora supercelestia differũt in specie diuersitate. i. ꝓpter diuersitatẽ partium ipsoruz motuũ. quasi dicat q̇ eo modo differũt motus celoruz: sicut differunt corpora celestia. ꝛ qz differũt specie: ideo differũt specie: ꝛ ideo dantur huiusmodi differẽtie in quolibet corpore celesti. (Unde cõsiderãduz.) Et qz iam soluta est questio ꝛ exposita est questio. vult modo ꝯcludere correlarie naturã corporis celestis: ꝛ illius motuũ: ꝛ. d. vnde cõsiderãduz est. i. concludẽduz ẜm veraz consideratiouẽ q̇ primuz corpus celeste. i. totũ colligatũ ex orbibus est vnũ animal per se: cuius natura est: aut ẜm necesse esse: aut ẜm bene eẽ: qꝫ mouet̃. i. cuius natura de necessitate: aut vtiliter debet moueri motu cum omnib⁹ suis partibus. i. cõmuni omnib⁹ eius partib⁹. vz. diuino motu. s. diurno: sicut animal colligatuz ex omnib⁹ membris mouetur vnico motu: ita totus celorum nexus vnico motu diurno vniuersali mouet̃: ꝛ de natura aliuin orbiuz est q̇ mouet̃ versus contrariaz partem: ꝛ huius nõ potest dari alia cã. Deinde cõparat inter motuz octaue sphere: ꝛ reliquaꝝ. d. ꝛ est sup. necessariuz q̇ pars motus vniuersalis est nobilior partib⁹ aliorũ: vult dicere q̇ illa portio motus ꝯueniẽs octauo orbi est nobilior aliis portiõib⁹ q̇ ꝯueniũt aliis: ꝓut. i. qm̃ hoc corp⁹. s. octauũ est nobili⁹ oibus corporib⁹: ꝛ nobilibus mobilibus debz attribui nobilior pars in suo motu: ꝛ recito

Nota histo riam.

tibi fabulam: imo veritatē: ꝙ quidā meus amicus Padue legēs cū eram⁹ i cena Rectoris nostri nouiter laureati noluit comedere plus q2 nō data fuit sibi portio marzepani ſm nobilitatē eius: ⁊ sic abijt: ⁊ oēs risu magno exaltati fuim⁹: ⁊ ita q2 octaua sphera est nobilior alijs: ideo sibi debet portio maior⁹ nobilior. Deīde excusat se.d. ⁊ oīa ista sunt ꝓbata demr̄atiua in suis locis: ⁊ iō nō indiget nūc ꝓbare: ⁊ ideo corrigit illuz.d. vñ frater mi si tibi placuerit diligere: pone in/tellectū tuū ad staterā ponderādaz inter phantasmata hui⁹ hois: ⁊ flores phoꝝ: ⁊ tandē impoīe est ꝙ ordo orbiū sit per aliū modū. ⁊ sic soluta est qō ita copiosa: sicut vides: ⁊ tam bona declarata sunt: ⁊ multa hoꝝ in sequēti disputatione declarabo: quoniā non est bonū omnia ponere in vno.

ALGA. DVB. XII.

Jt Algazel. adhuc arguendū est sup philo/sophorū opiniōe hoc modo. vos negatis aliqd innouari ab antiquo eternō: ⁊ nos dicimus ꝙ opz ꝓcedere hoc necessario: multa ei: in mundo sunt noua terminatis causis procedētia: vñ aut noua causant a nouis ad infinitū: aut perueniūt ad finē. Primū est falsum ab omnib⁹ cōcessuz: ⁊ si cōcederemus hoc possibile esse, oporteret negare primā cāz necr̄iā eē ad quā oīa posīa reducunt. opz ḡ ꝙ oīa noua i fine reducāt successiue ad extremitatē. vz. ad ātiquū: ⁊ si sic: ḡ nouū absolute pōt ab antiquo eterno inouari.

¶ Uult iteruz arguere cōtra phos.d. Adhuc arguendū est sup phoꝝ opiōne hoc mō. vos negatis aliqd inouari ab antiquo eterno: ⁊ nos dicimus ꝙ opz ꝓcedere hoc necessario: cui⁹ rōnez tangit.d. multa.n. in mundo sunt noua a terminatis causis procedentia: ⁊ probat hoc d. aut noua causant a nouis: ⁊ sic ad infinitū: aut pueniūt ad finem. primū est falsum: ⁊ ab oībus falsuz esse est cōcessuz: cuius rōnez tāgit d. ⁊ si ꝓcedimus hoc poīe esse. i. cōtinue nouū a nouo ꝓcedere in infinituz: opz negare primā cām necessariā eē: ad quā oīa possibilia reducuntur: ⁊ hoc declaratuz est. 2. metaphy. ⁊ tunc concludit veritatez alterius mēbri. d. opz ergo ꝙ oīa noua in fine. i. tandem reducantur ad extremitatem. vz. antiquum: ⁊ si sic: ergo nouum absolute pōt ab eterno innouari. ⁊ hec est ratio Auicen. ⁊ multi loquentes nostre le/gis vtuntur ea pro fortissima.

AVERROIS

Jcimus nos ꝙ phi ponerēt ꝙ inouatum inquātuz inouatū posse ꝓcedere ab antiquo: manifestū est: ꝙ nullaten⁹ possit a prefato argumēto euadere. ¶ Tū dōz ꝙ phi

ꝓcedűt ꝓcedere inouatű ab inouato ad ĩfinitű ꝑ accñs. hec.n.est replicatio in mã terminata ⁊ finita vt dicam⁹ ꝙ corruptio corrupti est cã eẽ subsequẽtis.v.g.op3 ꝓm phm ꝙ hõ ex hoĩe gñet.f.ꝙ ꝓcedẽs hõ corrũpat ita ꝙ fit mã subsequẽtis tertij:tandẽ ꝙ in duab⁹ materijs põt optiegñatio ꝓcedere ad infinitũ:⁊ nullu3 ex hoc ĩpoſſ'e sequit: ⁊ rõ huius est ꝙ dum agẽs fit pñs:⁊ fuerit sine principio in eẽ neqȝ fine:actus eius silr erit sine principio neqȝ fine. ¶ Silr si imaginaremur ĩ tpe ꝓterito.v3. ꝙ qñ fuit qdã hõ iam ꝓcedit eum alius hõ qui eũ generauit:⁊ est hõ corrupt⁹.id.n.qõ sic se h3 qñ de agente antiquo depẽdet/est de nã circuli.Sed si hõ ex hoĩe gnãtur de infinitis materijs:⁊ possint ad infinitu3 augmentari:tũc sine dubio sequeret falsu3:vt ꝓbauit Arist. in lib.phyficoꝝ. ¶ Patet ergo ex ꝓmissis ꝙ qñ antiqui ponebãt antiquũ imutabile oĩno nõ asserebãt ex ꝓcessu ĩnouatoꝝ ab eo inquãtũ inouant:imo inquantu3 sunt antiqui ex gñe:tandẽ veritas apud eos est ꝙ hic ꝓcessus ad infinitũ sequit eẽ antiq agẽtis.ĩnouatũ.n.d3 per se ĩnouari qñ a causa noua procedit. ¶ Qualiter tñ conati fuerunt antiqui ponere vnum ens in numero ab eterno ĩmutabili aliquo modo patefactum a philosophis:maxime ab Arist.vt in octauo phyficorũ.⁊ in.xi. metaphy. ¶ Unde hic nõ est locus iterãdi ea que sufficienter determinata sunt: vñ notãdu3 est ꝙ suppositis istis cessata est altercatio Algaz.cũ phis.

¶ Nunc Auer.vult rñdere argumẽto Algaze.Et prĩo ponit quõ est necessariũ illud qõ ꝯcludit argumẽtũ. Scdo ponit qualiter illud qõ negat etiã sit necessariũ. Tertio declarat vtrũqȝ.ptes declarabunt. Dicit ergo primo.dicimus nos ꝙ phi ponerẽt.i.ꝯcederẽt ꝙ inouatũ inquãtu3 inouatũ posse ꝓcedere ab antiquo. manifestũ est:ꝙ nullatenus possit a prefato argumẽto euadere.q.d.qr argumẽtũ ꝯcludit verum:tñ nõ explicat modũ;sed post dicet(Tamẽ dicẽdũ)vult mõ scdo declarare qualr illud qõ negauit est necessariũ apud phos.Et dicit: tñ dicendũ ꝙ phi ꝯcedũt ꝓcedere inouatũ.i.ens nouũ ab inouato idest ente nouo ad infinitũ per accidẽs:⁊ nõ per se;vt dicam:qõ declarat.d.hec eni3 est replicatio.i.successio in mã terminata ⁊ finita idest in reb⁹ materialib⁹ generabilib⁹:⁊ corruptibilib⁹.qõ declarat d.vt dicamus ꝙ corruptio corrupti saltem disposita,cã est eẽ subse

quentis.v.g.opз pbm:ꝙ homo ex hoīe generatur.s.ꝙ precedēs hō corrūpatur:ita ꝙ fit mā subsequētis tertij.i.differētis a patre ꝛ ma/tre.ꝛ cōcludit post.d.tandē dicimus ꝙ in duabus materijs pōt opti me generatio procedere ad infinitū: vult dicere in accidētaliter or/dinatis:ꝛ generabilib⁹ ꝛ corruptibilib⁹:ꝛ nullum ex hoc impossibi/le sequitur:cuius rationē dicit: ꝛ ratio huius est: ꝙ dum agens sit p̄sens:ꝛ fuerit sine principio ꝛ fine fine:actus eius similiter erit sine principio ꝛ sine fine:ꝛ sic nō sequitur infinitū actu: sed in potentia: ꝛ ideo in his nō incōuenit ire ad infinitū. Deinde declarat quomō in accidēter ordinatis hoc sit possibile.d.simlr si imaginaremur in tēpore preterito.vз.ꝙ quādo fuit quidā homo/iaз precedit eū alius homo qui euз generauit:ꝛ est homo corrupt⁹.illud enim qđ sic se hзt quādo de agente antiquo pendet:est de natura circuli.i.quasi eter/no tēpore potest se habere.

Septīa qō. Circa iam dicta prouenīūt.q.Primo qr ait ꝙ nouuз potest procedere ab antiquo per accidēs. Hoc videtur falsuз:ꝛ forte dubiuз:qm̄ generatio vnius ab alio simili in specie:vt d. Alber. primo meteoro:ꝛ:est per se:sed gnātio vnius ab aliquo dis/simili in specie est per accidēs. Cum igitur iste hō genitus sit vnius speciei cuз illo homine generāte: ergo erit per se:ꝛ nō per accidens. Item oē per accidēs reducit ad aliquod per se.si igitur iste hō ge/neratur per accidēs ab isto homine a quo per se generabit ideз: vel ad qđ per se generās reducet. Item illud qđ generat aliud per forma/men in eo est generās per se.modo iste homo generat illuз per forma/men in eo:ergo ꝛc̄.ꝛ multa alia argumēta feci alibi que queras.

Octaua qō. Secūda questio est:qm̄ ait:ꝙ homo genit⁹ fit ex homine corrupto: hoc falsum est: qm̄/secundo de generatione in fine/hoc nō fit nisi in plurib⁹ generationib⁹ intermedijs.ꝛ.2.metaphysi.cōmēto.6.declarat idem Auer.Secundo:qm̄ omne agens naturale prius transmutat de vno veniendo ad iperfectū:ꝙ ad per/fectum: vt scis scđo perihermenios.ergo ꝛc̄. ❡ Circa istas questiōes mihi videt esse dicēdum ꝙ generatio huius hominis.verbi grā.sortis a platone est per accidens multis modis:primo qm̄ inter gene/rans ꝛ genituз nō est ordo essentialis:vt dicit Auer.5.physi.cōmē.13.ꝛ.8.cōmē.45.accidit enim huic genito ꝙ sit post generās.secundo est per accidēs:quoniā per se secūdo.sicut eniз risibile primo cōuenit homini: ꝛ secūdo huic homini: ita esse rationē generādi pmo cōuenit homini:ꝛ secūdo huic homini:lз operatio sit primo suppositi:ratio tn̄ operādi primo inest nature:vt iam Auerro.dicit.2.phy. loco eius. Tertio est per accidēs:qm̄ pōt impediri: vt dicit Auerro. in.2.caplo de sba orbis.celum eniз generat per se a suo motore:qm̄ non pōt impediri.ecōtra est de corpore generabili.istis igitur respe/ctibus tribus cōsideratis phi volunt hmōi generationē esse per ac/cidens.

Solo p̄ma. ❡ Tunc ad primam dicendū ꝙ generatio illa est per se illo respectu queз tangit argumētuз primū.Similiter erit per se secūdo respectu quē tangit secūduз argumētuз.nō eniз est ita per accidēs:vt sit pure.s.taliter ꝙ debeat reduci ad aliquod per se: vel forte reducitur ad rōnem generandi.s.ad nāām cōem vtriqз.Tertio dico ꝙ est per se tertio respectu quē tangit tertiū argumētuз:ꝛ sic pōt singl:

tribus respectib⁹ est p̄ accñs: ⁊ trib⁹ p se: ⁊ sic argumētans militat.
¶ Ad scḋam q̄onem pōt dici q̄ vno mō p hoīem corruptū pōt intel/ligi id qḋ vltimate factum est ex hoīe corrupto: ⁊ sic sperma pōt dici homo corruptus: q̄m sperma fit ex cibo: cibus ex pane: panis ex fru/mēto: frumentū ex terra: terra ex corpe hoīs corrupti: ⁊ sic pōt sper/ma dici homo corruptus isto modo. Scḋo pōt dici q̄ homo generat ex hoīe corrupto pluribus medijs: ⁊ hoc itelligit ipse. Tertio pōt dici q̄ illud est exemplū: cuius nō requirit veritas: sed tm̄ manifestatio. potuit tm̄ exēplificare in elemētis sed noluit: q̄m est in mā exēplari de q̄ nō curandū quōcunq̄ dicat: ⁊ sic appet sol. ad scḋam q̄onē: ⁊ ad argumenta eius (Sed si homo ex hoīe) Dic remouet quendā falsum intellectū verbi dicti. posset eni3 dici. si hic homo ex hoīe hoc generat per accidēs: ergo casu: ⁊ sic posset dici q̄ homo iste ex hoc hoīe casu generat. Hūc intellectū remouet. d. S3 si homo ex hoīe generat ex infi/nitis materijs. i. a casu: ⁊ ille materie pñt ad infinitum augeri. i. sic q̄ non possit ex tot: quin ex pluribus: ⁊ sic in infinitu3: tunc sine du/bio sequit falsum: vt pbauit Aristo. in lib. phyfico. idest in. 8. ⁊ ipse Auer. ibidem cōtradicit Auic. in. 46. cōmen. (Patet ergo ex premis/sis) Dic vult rñdere ad vim argumēti. dicebat enim q̄ si nouum ex nouo generat: tunc non posset pbari primū innouabile eternū esse: vt dictū fuit. Ad hoc rñdet. d. p3 ergo ex premissis: q̄ q̄n antiqui po/nebant antiquū inutabile. i. aliqḋ eternū esse non asserebant. i. non pbabant illud ex pcessu innouatoꝝ ab eo inquantū innouant: imo inquantū sunt antiqui ex gñe inquantū veniūt ab eo aliquo mō me/dio: ⁊ inde resumit veritate3. d. tandem veritas apud eos est q̄ hic pcessus ad infinitum sequit esse antiqui agentis. i. reducit ad aliqḋ agens eternū: licet imediate a causa noua pcedat: cuius rationem tangit. innouatū em̄ d3 per se innouari quando a causa noua pcedit. (Qualr tm̄) Dic excusat se. d. qualr tm̄ conati fuerūt antiqui ponere vnū ens in numero ab eterno imutabili aliquo: patefactū est a phis. ⁊ maxime ab Arist. 8. phyfico. ⁊. 11. meta. ⁊ ideo dicit. vnde. i. ppter qḋ: hic non est locus iterandi ea que sufficiēter determinata sunt: ⁊ sic cōcludit. d. vnde notandū est: q̄ suppositis istis cessata est alter/catio Alga. cum philosophis.

Sed circa hec duo sunt tāgēda. Primū est: q̄m Auer. rñdet ad materiā argumēti: nō tm̄ multū ad vim for/me: q̄m pōt dici nō nemotus celi est nouus. ista em̄ hodierna reuolu/tio nunq̄ fuit: ⁊ tm̄ pcedit imediate a corpe celesti eterno. Scḋm est: q̄m nō dixit viā qua declarauit illud Arist. s. eternitatē primi. ¶ Ad primā dicendū q̄ satis rñdit in lib. de sḃa orbis: ⁊ attn̄ pro nunc dico q̄ l3 ista reuolutio est noua: tn̄ est cōtinuata alteri priori: ⁊ illa alteri: ⁊ sic est cōgregatio ex eis vnū eternū numero cōtinuū. ⁊ sic dictum eius est intelligendū q̄ ab eterno non pueniūt nouū simpl'r: nō tm̄ est negandū quin possit puenire nouū sm qd. s. prout est pars eterni: vt dixi: ⁊ melius tanget hec rñsio in sol. sequētis dubij. ¶ Ad scḋa3 illā s3 viā tetigit Aristo. tex. cōmen. 46. ⁊. 47. q̄m ois multitudo gene/rabilium d3 cōtinuari ab aliquo eterno: ⁊ scḋa via fuit tacta in vlti/mo tex. ⁊. 12. meta. text. cōmen. 41. in scḋa figura ex motu eterno: ⁊ tu vide in. 3. cap. de substantia orbis.

Solo. Rō.

Dubitatio.

Solutio.

ALGA. DVB. XIII.

Jt alga. arguēs ad phos d eo qd negabāt. vz. q nullū innouatū ab antiquo pcedere pōt: & dicit sic. motus orbiū: aut est ab eterno: aut est innouatus. Si est ab eterno: ql'r ergo pōt eē primū pncipiū inouatoꝝ cāꝝ: si innouatus indiget: ergo de inouata cā: & pcederet in infinitū. ℂ Et si forte dicerent phi q quodāmō retinet nām antiqui: & quodāmō noui nām: nām vero antiqui retinet inqztū est pmanēs: & nām noui inquātū ptinue fit: & egredit seriatim ad actū. ℂ Nos rñdemus eis: q ipse motus aut est principiū reꝝ innouataꝝ inqztū est permanēs: aut inqztū innouant ptinue: & egredies ad actum. Si primo modo concedunt necessario q quid innouatur ab aliqua inqztū ipa res est permanēs. Si secundo modo oportebit ponere causaz dantē ipsuz innouantē continue: & sic ad infinitum.

ℂ Hic vult adducere argumentū iam modo tactum: & primo introducit Alg. d. ait Alg. arguēs ad phos de eo qd negabāt. vz. qd nullū innouatū pōt pcedere ab antiquo. ista. n. fuit ppositio fundamētalis oīum phoꝝ: deinde ponit ea q adducit cōtra phos. d. & dicit sic. motus orbiū aut est ab eterno: aut inouatus. i. nouus. D. exequitur mēbra. d. Si est ab eterno. qualr ergo pōt eē primū pncipiū innouatarū causaꝝ: si inouatus. s. effectus: g indiget de inouata cā: & pcederet in infinitū: vult g dicere q si motus celi eēt eternus nō posset eē cā tot rerū nouarū: tacet aūt destructionē sc'bi mēbri qm manifesta est ei' destructio: & ponit solonē phoꝝ cōmunē quā declarauit Auer. 12. meta. cō. 41. d. Et si forte dicerent phi: q quodāmodo retinet naturam antiqui: & quodāmodo naturā noui. vult dicere q phi tenēt medium. s. q motus celi nec simplr est eternus: nec simplr nouus: imo retinet nām mediā: qd declarat. d. naturā vero antiqui retinet inquantū est permanens. i. sempiternus & infinitus; & naturā noui inquantū cōtinue fit: & regredit seriatim ad actum.

In motu celi duo cōsiderāda.

Circa hoc debes scire q in motu celi duo est considerare. s. nouitatem & eternitatē. Est quidē nouus in parte prout reuolutio presens nunq fuit ante hunc diem: nec vnq' erit post illuz: ergo fm partez potest dici nouus. Est aūt eternus: prout ante hanc reuolutionē prefuit altera: & ante illaz altera: & sic in infinitum ex quibus cōficitur quoddā vnū numero eternum successiuū: ergo est quodāmodo eternū (Nos respondemus) Hic cōtradicit illi responsioni. d. nos rñdemus eis q ipse motus: aut est principiū rerum innouatarū. i. generabiliū inquantū est permanēs. i. eternus

aut inquantū innouaт̄ cōtinue: ꝛ egredit̄ ad actū.i.inquantū est no uus.hз enī motus duplicē rationē.s.eterni ꝛ noui:ḡ cū oīs cā vnius effectus causet:put est vnius rōnis ꝑtit̄ satis bene: vtrū motus ce li sit causa gn̄abilis entis: prout est eternus: vel put est nouus. Tūc exequit̄ ꝺe mēbris.d.si pmo modo cōcedūt.i.si dicāt ꝙ ipse motus prout est eternus est causa rerū gn̄abiliū: tūc cōcedūt necio ꝙ aliqđ innouaт̄ ab aliq̄ re.i.ab aliqua causa inquantū ipsa res.i.illa cā est ꝑmanēs.s.eterna cōtra eos. Si scđo modo.i.si motus celi est causa gn̄abiliuз: put est qđ nouū: cū cuiuslibet noui detur causa noua: ḡ opз ponere causam dantē ipsuз.s.motū cōtinue innouantē euз: ꝛ sic in infinitum. ꝛ hoc argumentū est potissimum: qđ adducit quidam theologus: ꝛ maxime gloriat̄ in eo.

AVERROIS.

Dicimus nos ꝙ oīa p̄dicta sunt sophisma ta.nō.n.īnouata ꝓcedūt a circulari motu inq̄ztū est pmanēs: imo inq̄ztū ꝯtinue in nouātur: sз nō indiget de causa innouāte ꝯtinue: imo est opus antiquū absq; princi pio ꝛ fine: quapp oīo oporteret ꝙ tale agēs sit antiquū: opus nāq; antiquū fit necio ab agente antiquo: ꝛ opus īnouatū fit ēt ab agēte nouo: ꝛ antiqtas dr̄ in motu.vз. ꝙ nō h̄eat p̄ncipiū neq; finē: ꝛ hoc mō est pmanētia mo tus: q: motus est qđ ꝯtinue per se mutabile.

¶ Nūc soluit argumentū tactū.d.dicimus nos ꝙ oīa predicta sunt sophismata: ꝛ declarat.d.non enī innouata ꝓcedunt a circulari mo tu: inquantū est pmanēs.i.eternus: imo inquantū ꝯtinue innouaт̄. h̄ igit̄ est sor.dico.s.ꝙ h̄ gn̄abilia ꝓcedūt a motu celi: put ille ꝯtinue innouaт̄. Et cū dicebat̄: ergo indiget cā noua alia respondet.d. sed nō indiget ꝺe cā innouāte ꝯtinue ipm ꝛ imo est opus antiquuз absq; p̄ncipio ꝛ fine: quapp oīno opз ꝙ tale agēs sit antiquū: cui⁹ causam dicit. opus nāq; antiquū fit necio ab agēte antiquo: ꝛ opus innoua tum fit ēt ab agēte nouo. ¶ Deinde declarat q̄uo intelligit̄ antiqui tas in motu.d. ꝛ antiqtas dr̄ ī motu.vз.ꝙ nō hз p̄ncipiū neq; finē. ꝛ hoc mō est pmanētia motus: q: motus est qđ ꝯtinue p se mutabile.

¶ Debes scire ꝙ ex his voluit remouere quoddā dubiū. posset eniз qs dicere. Si motus est ꝑmanēs: ḡ est totus simul: ideo rn̄det.d.ꝙ ꝑmanēs est duobus modis.s. vno modo pro sempiterno. alio mo do put est totū simul. pmo modo intelligit̄ motū esse ꝑmanēs. scđo modo non. ¶ Sed hec sol. fuit ad materiā: non multū tn̄ ad formā: ideo ꝺebes scire vt colligitur.12.meta.tex.ꝛ cōmen.34.ꝛ.8. physic. cōmē.47.ꝛ.46.ꝛ.12.meta.cō.41.ꝙ in rebus generabilibus est duo cōsiderare.s.successionē nouam: ꝛ cōtinuationem successionis. pri mo modo attenditur ex parte materie passiue: ꝛ ex parte motus ce li inquantum nouus. scđo modo innuit̄ a motu inquantuз eternus. Duplex per manens.

¶ Ad formā ergo dicendū. cum querit generabilia quo modo ꝓueniunt a motu celi: dico ꝙ si loqueris de eis inquantū noua: sic ab eo ꝓueniunt inquantū generabilis. Si de eis inquantū cōtinua: vt sic proueniunt ab eo inquantum sempiternus. Et cum dicis: si proueniūt ab eo inquantū nouus: ergo ille ab alijs ⁊c. dico ꝙ nō opꝫ: q̄꞉ nō omne nouū hꝫ causam nouaꝫ: sed nouū simplr: modo motus est nouus ſm quid: ⁊ sic apparet sol. qōnis ad formā ⁊ materiā.

ALGA. DVB. XIIII.

Dit Alga. modo vero dicemus vnū phōꝝ argumentū ꝯ nos: ⁊ postea reprobabimus ipsuꝫ. Et tale est argumētū: si deus benedictus mundū p̄cederet: aut ista precessio eēt causalis: sicut corpꝰ suā vmbrā p̄cedit: aut tpalis: sicut edificator domū precedit. Si prio modo: ergo mūdus est ab eterno. Si scdo modo: opꝫ ergo ꝙ deus benedictus preecdat mundum in tpe sine principio: ergo tp̄s est ab eterno. postq̄ꝫ enim ante tp̄s fuerat tempus: nunq̄ꝫ ergo innouatum fuit: ⁊ post tempus est ab eterno: ergo ⁊ motus: Tempus eñ sine motu non est imaginandum: sed motus est quedā denominatio mobilis: ergo mobile ē ab eterno. Hoc est argumentū phoꝝ cōtra nos: super qd̄ taliter rn̄demus: vꝫ. ꝙ tp̄s apud nos non est creatū: ⁊ nullum tp̄s ipsuꝫ precedebat: ⁊ qñ deus precedebat mundū ⁊ tempus: intelligendū est ꝙ deus erat sine mundo ⁊ sine tēpore. post vero creationem fuit cū mundo ⁊ cum tempore. ¶ Unde quādo dicimus ꝙ deus erat: ⁊ non alius preter eum: postea fuit cum alio: non ex hoc significatur tp̄s ab eterno fuisse: lꝫ imaginatio non quiescat in hoc loco: donec ponat tp̄s: sed ſm veritatē non est respiciēdum ad imaginationis vitia.

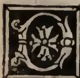
¶ Nunc vult nouā materiā ingredi: ⁊ p̄mo introducit Alg. ⁊ ordinē eius ꝓcedendi. d. ait Alg. modo v̄o dicemus vnū phoꝝ argumentū cōtra nos: ⁊ postea reprobabimus ipsum. In quibus verbis innuit duo tractādaꝫ quoꝝ vnū est. s. adducere argumentū phorum cōtra theologos. scd̄m est reprobare illud. (Et tale) Nūc exequit de p̄mo. d. ⁊ tale est argumētū. si deus benedictus mundū p̄cederet: aut ista precessio esset causalis. i. ſm nām. cuius expōnem ponit. d. sicut corpus suam vmbraꝫ precedit: aut tpalis: sicut edificator domum precedit

Si primo mo: ergo mūdus est ab eterno: pñam supponit: qm̄ si deus tm̄ nā mūdū p̄cedit: tūc erit mūdus ei etern⁹: ergo sicut etern⁹ de⁹: ita eternus mūdus. Si scdo mō: ergo op3 q de⁹ bñdict⁹ p̄cedat mūdū ī tpe sine p̄ncipio: ergo tps est ab eterno. postq̄. n. añ tps fuerat tps nunq̄ ergo īmo uatū fuit: et post Tps est ab eterno: ergo et mot⁹. Tps em̄ sine motu non est imaginandū: s3 mot⁹ est qdā denoīatio. s. passio mobilis. 3. phy. ergo et mobile ē ab eterno: et sic celū et mūdus et reliq: et addit q hoc est argumētū p̄hoꝝ (Sup qd) Nūc vult exeq de scdo. d. sup qd talr rñdemus: q tps apud nos nō est creatū: et nullū tps ipsū3 p̄cedit. ¶ Ad vim argumēti rñdet. d. et qñ deus p̄cedit mundū et tps: Jntelligēdum est q deus erat sine mūdo et sine tpe. post d̄o creationē fuit cu3 mūdo: et cū tpe. (vñ qñ) rñdet tacite qōni. d. vñ qñ dicim⁹ q de⁹ erat et nō alius p̄ter eū: postea fuit cū alio: nō ex hoc significat tps ab eterno fuisse: s3 imaginatio nō qescat ī hoc loco: donec ponat tps: s3 f̄m veritatē non est respiciendū ad imaginationis vitia.

Sed circa hāc sol. duo sunt vidēda: quoꝝ vnum est sol. ad forma3 qōnis. scdm est q̄ modo pōt sol. imaginari. Dubitatio.

¶ Quantū ad p̄mū dicendū. q argumētū erat: vel de⁹ p̄cedit mūdū nā vl tpe: si p̄mū: ergo sunt sil ec. dō3 q p̄cedit eū nā et tpe. nā q: causatiue. tpe p̄uatiue. s. q: iter ip̄m et tps et mundū potuit esse tps. Et qñ dicit. si nā: ergo sunt simul: pña negat: s3 verū est: qñ nā solu3 p̄cederet: et qñ dicit tpe p̄cedit. ergo tps ante tps: negat pña: qm̄ illa p̄cessio nō fuit positiua: s3 p̄uatiua: et sic p3 ad formā qōnis. ¶ Circa scdm dicendū: q sicut dr. 4. phys. in fine. extra mūdū nō est plenū neq3 vacuū: et nō est ibi: extra nec intra positiue: s3 negatiue. sic est in hoc casu. nō est. n. ibi p̄cessio positiua: sed negatiua: qm̄ sicut extra celū. est ista dria extra p̄uatiua p̄ ipso pōt imaginatio vltra ipsum aliqd imaginari sicut est in productione mundi. Solutio.

AVERROIS.

Dicimus nos q hec v̄ba sunt erronea. probatū. n. est demr̄atiue: q hic sunt due sp̄es esse. Quarū vna est de mot⁹ nā: et hec sp̄es nullatenus potest a tpe separi. Alia vero sp̄es non est de nā motus: et est ab eterno: et nequit aliquo modo de tpe denoīari. Pr̄ia vero istaꝝ aperte p3 sensu et itellectu. Scda tñ que ab itellectu tm̄ dep̄rehēdit declarat egregie demonstratiue apud oēs cōcedētes q omne mobile h3 mouēs: et ois effectus h3 agēs: et q cause mobiles sunt terminate. vz. q p̄ueniunt necio ad p̄rimā cām īmobilē aliquo modo: et p̄batum est demr̄atiue q id nām motus nō h3: et tñ est nāe mot⁹ h̄ntis. silr p̄batū est demr̄atiue: q id qd est de nā mot⁹ nō pōt aliquo mō a tpe separi: et id qd nō est de mot⁹ nā

nullatenus ingredit tp̄us. ¶ Prelibatis igit istis dici/mus q̄ precessio vnius dictoꝝ entiū ad alterū. vz. ad id qd̄ nō ingredit tp̄s nō est p̄cessio tp̄alis: neq̄ casualis que sunt de natura mobilis entis: sicut corpus precedit suā vmbrā. Et ideo quicūq̄ dicat q̄ precessio imobilis a mobili sit p̄cessioni vni⁹ mobiliū ab altero / errat: quelibet nāq̄ duo etiam huius gn̄is sic se habētia: aut sunt simul: aut vnū eoꝝ precedit alterū in tp̄e. ¶ Patet ergo q̄ p̄cessio vnius eoꝝ duoꝝ entiū ab altero est pre cessio esse impmutabilis: neq̄ in tp̄e de esse pmutabili qd̄ ē in tp̄e: vñ qñ ait Alga. q̄ deus bñdict⁹ nō p̄cedebat mundū in tp̄e / verū dicit: ꝛ postq̄ p̄cessio dei a mundo nō fuit tp̄alis: ergo tardatio mūdi a deo nō fuit tp̄alis.

¶ Et q2 solu. illa fuit necessaria oīno. vult hic alio modo reprobare solu. positā. ꝛ primo ponit qualr̄ est duplex gen⁹ entis. scd̄o ibi (Con/cedentes) declarat qualr̄ vna sp̄ēs ex alia declarat. deinde tertio vi/det inuere vim rōnis vt declarabit. Quartū ad primā partem dicit. dicim⁹ nos q̄ hec verba erronea sunt. pbatū eni3 est demr̄atiue q̄ h̄ sc3 in vniuerso sunt due sp̄ēs esse: quaꝝ vna est de nā mot⁹: ꝛ hec spe cies nullaten⁹ pōt a tp̄e separari. Alia vero sp̄ēs nō est de nā motus: ꝛ est ab eterno: ꝛ nequit. i. non pōt de tp̄e aliquo mō denoīari: ꝛ addit: Prima vero istaꝝ apte p3 sensu ꝛ intellectu. Scd̄a tñ q̄ ab intellectu dep̄hendit declarat egregie demōstratiue apud oēs sup. ex p̄ma sp̄ē.

Dubitatio. ¶ S3 contra istā diuisionē arguit. qm̄ multa sunt q̄ nec sunt mot⁹ nec sbe separate: vt gn̄abilia hic pmanētia. g̃ diuisio ei⁹ mala. Scd̄o sc̄dm dicit: qm̄ mot⁹ non sensu dep̄hendit: qm̄ de motu non habet nisi mu tatū esse: qd̄ est indiuisibile qd̄ apphēdi nō pōt. vt dr̄ in libro de sen/su. ¶ Preterea motus nō pōt apprehēdi nisi sensu interiori. 2. d̄ aīa. tex. cō. 64. maxime in cōmē. vbi dr̄ q̄ sensibile cōe sensu cōi appre/hendit. mō motus est sensibile cōe.

Solo. ¶ Ad hanc qōnē3 dōm q̄ aliqd

Multiplr̄ aliqd̄ pōt eē de nā mot⁹. esse de nā mot⁹ cōtingit multis modis: vel q2 recipit formalē p̄dica/tionē motus: ꝛ sic tm̄ augmētatio; alteratio: gn̄atio ꝛ motus loca/lis⁹ est de nā motus: vt p3 in libris Arist. Scd̄o aliquid dicit de na/tura motus: q2 sine motu esse non pōt: ꝛ sic oē ens est de natura mo/tus: qm̄ sm̄ ph̄os motores separati esse nō pn̄t nisi moueant; vt scis 8. physi. maxime cōmē. 52. ꝛ. 12. meta. cōmētis. 41. ꝛ. 48. ꝛ. 9. meta. cōmē. 7. Tertio modo aliquid est de nā motus: qm̄ incipere vel desi/nere nō pōt nisi per motū: vel q2 ip̄m in se est motus: ꝛ sic omne ens. vel est imobile simplr̄ vel mobile. ꝛ notāter dixit de natura mot⁹ intel ligens per naturā motus. i. mobile. ꝛ sic apparet vis qōnis. ¶ Ad ar gumēta. Ad primū p3 solu. ¶ Ad scd̄m dōm q̄ motus nō est sensibi/le ppriū: sed cōe. ꝛ ideo sufficit q̄ sit fundamentū primū vel remo/tum sensibilis pprij necessitate ppinqua vel remota: vt declaraui in qōne de hoc. ¶ Ad tertiū p3 solu. a sensu. n. interiori terminatiue cō

p͛hendit͛.a sensu exteriori imutatiue modo nūc dicto: ⁊ hoc sufficit.(Cōcedentes ꝙ oē)Cū posuit diuisionē illam.mō vult declarare quō ex prima specie entis declarat͛ scd̄a spēs: ⁊ accipit ꝓpōnes: quarum prima est.cōcedentes ꝙ omne mobile h̄z mouēs: cuius rōnē tangit .d.⁊ ꝑ qm̄ oīs effectus h̄z agēs. Deinde ponit scd̄am ꝓpōnem.d.⁊ ꝙ cāe mobiles sunt terminate.vz.ꝙ.i.tal͛r ꝙ ꝑueniāt ad primaꝫ cāuꝫ imobilē aliquo modo.est ergo scd̄a ꝓpō.dēs cāe reducunt͛ ad vnaꝫ primā cām. Deinde accipit tertiā.d.⁊ ꝓbatū est demōstratiue ꝙ id idest illud ad qđ fit vltima reductio nām motus nō h̄z: ⁊ tn̄ est nature motus habentis.i.attributꝰ ei qđ h̄z nām motus.s.corpori celesti habēti naturā motus: qm̄ est res mobilis. ⁊ redit ad primā.d.simil͛r ꝓbatū est demrātiue: ꝙ id qđ est de natura motus nō pōt aliquo modo a tēpore separari: ⁊ id qđ nō est de natura motus nullo mō ingredit͛ tp̄s. he sunt ꝓpōnes principales.(Prelibatis igit͛)Vult nūc ex his reprobare respōsionē Alga.⁊ declarat quō eius respōsio fuit insufficiens.d.p̄libatis igit͛ istis dicimꝰ ꝙ precessio vnius dictoꝝ entium ad alterū.vz.ad id qđ nō ingredit͛ tp̄s.vult dicere ꝙ precessio qua imobile.s.deus p̄cedit mobile.s.corpus celeste motū: nō est precessio tēporalis: neqꝫ cālis.s.p͛ cālitate noua.ideo addit que est de natura mobilis entis: sicut corpus p̄cedit suā vmbrā.vult dicere.nō dicit͛ p̄cessio nature mobilis: ꝓpter qđ cōcludit.d.⁊ ideo quicūqꝫ dicat ꝙ p̄cessio imobilis.s.dei a mobili.i.respectu rei mobilis sit sīlis precessioni vnius mobiliū ab altero: errat: cuius rōnē tangit.d.q̄libet nāqꝫ duo huiꝰ gn̄is.s.mobilis sic se habētia.s.in nā mobilis aut sunt simul: aut vnū eoꝝ p̄cedit alterū in tēpore.(Patet ergo)q͛ ergo nō est p̄cessio tp̄alis nec nāe mobilis cōcludit nām precessionis qua deus p̄cedit nām entis mobilis.d.ptꝫ ergo ꝙ precessio vnius eorum duoꝝ entiū ab altero.s.dei ad ens mobile est p̄cessio esse impmutabilis: neqꝫ est p̄cessio sup͛ illius qđ est in tp̄e de esse pmutabili.i.neqꝫ est p̄cessio vnius entis mobilis ad alterū ens mobile.(Unde quando ait)Verificat nunc dictū Alga.ad vnā parteꝫ.d.vnde quādo ait Alga.ꝙ deus benedictus nō p̄cedebat mundum in tp̄e.verum dicit.(Et postq̄)Tunc infert cōtra ipsum.d.⁊ postq̄ precessio dei a mūdo nō fuit tēporalis: ergo tardatio creationis mundi a deo nō fuit temporalis.iste est sup͛ficialis intell͛s littere Auer. ¶ Sed opꝫ imorari circa iam dicta. ¶ Primo quo modo ex illis tribus ꝓpositionibꝰ concludit͛ ꝓpositū.⁊ qual͛r faciunt ad rem. ¶ Scd̄o qual͛r illa prima propositio.s.motus nō accipit esse nō p̄cedente motu/habet veritatē simpliciter: ⁊ qual͛r dꝫ supponi a ph̄o hic. ¶ Tertio quō h̄z vim predicta rō tacta ab eo cōtra Alga. ¶ Dicamus ergo quantū ad primā: ꝙ ille tres ꝓpōnes sunt accepte ꝙtuꝫ ad hoc.s.ꝙ sit vnū primū ens imobile: qm̄ si oīs motus h̄z mobile: ⁊ oē mobile h̄z mouēs: ⁊ opꝫ multitudinē causarū reduci ad vnaꝫ primā cām illius totius multitudis: opꝫ oīno ꝙ illa cā sit extra illā multitudinē mobiliū: qm̄ si ad intra latitudinē mobiliū poneret͛.idē esset cā sui: vt deducit Auer.8.phy͛.cōmē.46.⁊.47.in simili verbo.ergo opꝫ vt illa causa sit separata a genere mobiliū: ⁊ ideo venit veritas tertie ꝓpositionis.s.ꝙ illa vt̄a sit simpl͛r immobilis: ⁊ sic satisfactū est ad primū. ¶ Circa scd̄m dico ꝙ aliud lege tenet͛ ⁊ aliud rōne naturali.lege enim credo motum

Al͛r aliqđ rōne nāli tenet͛ ⁊ aliter lege.

accepisse esse post nõ eẽ nullo p̃cedẽte motu:⁊ hoc nulla rõne põt evi/
dẽtiã hr̃e:sʒ tñ est ex lege:⁊ ex bonitate creatoris nobis reuelatuʒ.
Qđ vero ħ sit cõtra rõnẽ nãlẽ capiẽdo cõtra rõnẽ nãlẽ.i.supra rõnẽ
nãlẽ ðclarat:qm̃ vt tradit Ari.in toto lib.poste.hic est modus resolu
torius.s.ꝙ ðmr̃atio vel fit ex imediatis:vel q ex imediatis originẽ sum
pserũt.qñ ðmr̃atio fit ex p̃missis:opʒ inspicere ad p̃missas.⁊ qñ vide
mus oĩa singularia eaꝝ oib⁹ sensib⁹ eẽ cõueniẽtia:vel plurib⁹ vel vno
nullo alio ɔtradicẽte:ðmr̃atio est simplex ex imediatis imediatõe
cãe.V.g.oẽ qđ fit ðe nouo fit p̃cedẽte motu.motus fit ð nouo:ergo fit
p̃cedẽte motu.Hec ðmõstratio est ex imediatis:qm̃ maior est om/
nibus sensibus cõueniẽs:qm̃ visu videm⁹ ꝙ album fit ex nigro.i.ex
motu corruptiõis nigri.Gustu idem p̃cipimus.s.ꝙ dulce fit ex p̃mu/
tatione amari.Et tactu idẽ videmus.calidũ.n.nõ fit nisi ex corru/
ptione frigidi.Idẽ videmus auditu.nõ.n.fit acutum nisi ex graui.
Idẽ odoratu.⁊ tu discurre.Cũ igit illa ꝓpõ maior oib⁹ sensib⁹ sit cõ
ueniẽs:a pħo nãli dʒ accipi ꝓ imediata imediatiõe cãe.Qđ si dica
tur ꝙ est vn⁹ alius modus factõis trãscẽdens sensuʒ.ego cõcedaʒ il/
lud:sʒ dico ꝙ no dʒ esse cura apud nãleʒ pħm q ex sensib⁹ doctrinaʒ
accipit.⁊ maxie cũ illi ɔtradicãt oẽs sensus:⁊ hoc est qđ dicit elegã/
tissime Auer.8.phy.cõ.22.s.ꝙ expimẽtũ sermonũ veroꝝ est/vt ɔcor
det sensatis.⁊ ibideʒ cõ.25.s.ꝙ illa est ꝓpõ notior cui sunt ɔcordes
plures sensus:⁊ p̊ celi.cõ.22.vide idẽ.¶ Et in hoc appet error expo/
sitoꝝ latinoꝝ q volũt Ari.posuisse creationẽ nouã:⁊ eã transcẽdere
Error latinorum. sensus.nõ.n.hoc ẽ dictũ boni viri.forte.n.illud fuit Plato q ex itellu
sciaʒ sensibiliũ posuit p̄io meta.Ari.aũt ecõtra ex sensib⁹:⁊ vbi ðfi
ciũt sensus ex memorijs:⁊ vbi medie ex expiẽtijs:vt ðocet.2.poster.
cũ igit creatio trãscẽdat sensus:trãscendit pħos nãles.⁊ iđ bñ dicit
Ari.ꝙ p̃ncipiũ fuit eis q ð nã loquunt ꝙ nihil fit ex nihilo:sʒ vnđ qđqʒ
ex ɔueniẽti.⁊ iđ nullibi ꝓbauit illã:sʒ semp tãꝙ imediatã ꝓpõnẽ sup
posuit:⁊ tãꝙ famosaʒ.taceãt ḡ expositores.ðmr̃atio ḡ illa est ex ime/
diatis apđ pħos.¶ Circa tertiã dico ꝙ duob⁹ mõis vim hʒ.vno mõ
q: mot⁹ est etern⁹:vt arguit.oẽ qđ mouet tpe ĩfinito indiget motore
ĩmobili mouẽte tpe ĩfinito:sʒ celeste corp⁹ mouet motu in tpe ĩfinito.
ḡ idiget motore mouẽte ĩmobili tpe ĩfinito:⁊ sic hʒ vim rõ Auer.cõ
tra Alga.qm̃ si prim⁹ motor mouet tpe ĩfinito.ḡ de⁹ nõ p̃cedit tpe nec
nã ipm motũ.¶ Scđo pot hr̃e viʒ:qm̃ ɔclusuʒ ẽ ex trib⁹ ꝓpõibus
eẽ p̃mũ motorẽ ĩmobilẽ.ḡ imutabilr̃ se hʒ ad qđcũqʒ.⁊ ħ Auer.sup/
ponit:⁊ p ɔñs nõ p̃cedit motũ tpe:nec nã mobili:sʒ nã ĩmobili.⁊ istã
est eẽ cãʒ mot⁹ cãlitate imutabili.⁊ ꝙ subtilissima imagiatio est ista
Auer.⁊ nolo ampli⁹ ꝓlõgare sermonẽ:qm̃ supposito ꝙ mot⁹ sit eter/
nus:Alg.rñsio totalr̃ exterminat.⁊ tu vide illaʒ bñ:⁊ tu vides quã
rõ Auer.p̃cedit bñ f̃ʒ pħos.attñ nihil est ɔtra nos xp̄ianos:q tene/
mus principia vera supra sensus:vt scis.

ALGA. DVB. XV.

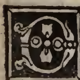

It Alga.adhuc dicim⁹ ꝙ p̃teritũ ⁊ futurum
sunt eadem:⁊ ante ⁊ post sunt due res tm̃ in
mẽte in nostra imaginatõe.Nos.n.possum⁹

imaginari futurũ id qđ fuit:⁊ ecóuerso:⁊ si sic:ergo p̃territũ ⁊ futurũ nõ sunt res in méte per se:neq̃ȝ habent esse aliqđ extra aiaȝ:imo est aliquid actũ ab anima. Uñ ista predicta duo cõparatiue sumunt. Et ideo cessato esse motus:cessatur prefata cõparatio.

¶ Cũ posuit argumẽta ⁊ sol. vult mõ iducere Alga. imo pbãtẽ veritatẽ istá.s.eẽ pole in imaginatõe p̃teritũ absq̃ȝ motu.⁊ dicit.adhuc dicim⁹ q̃ p̃teritũ ⁊ futurũ sunt eadẽ:⁊ añ ⁊ retro sunt due res tm̃ in mẽte in nr̃a imaginatiõe. Hec est igit ppõ q̃ in re nõ sunt diuersa: imo eadẽ:sȝ tm̃ in mẽte.(Nos.n.) Hãc ppõnẽ pbat.d.nos.n.possumus imaginari futurũ id qđ fuit:⁊ ecõuerso:qm̃ instãs heri fuit futurũ añ heri.⁊ ecõuerso:istãs crastinũ erit p̃teritũ post cras:⁊ tũc cõcludit.d.⁊ si sic.ḡ p̃teritũ ⁊ futuꝝ nõ sũt res i mẽte p se.s.diuerse seorsum:neq̃ȝ hñt esse aliqđ ex̃ aiaȝ:imo est aliqd actũ.i.factũ ab anima. (Uñ ista) Cũ ɔclusit ppõnẽ istã:vult mõ ɔcludere modũ quo põt ibi itelligi q̃ illa sunt due res.d.vñ ista p̃dicta duo.s.p̃teritũ ⁊ futurũ cõparatiue sumunt.i.nõ sunt duo absolute:sȝ in respcũ.(Et iõ cessato) Istis visis ɔcludit ɔclõnẽ.d.⁊ iõ cessato eẽ mot⁹.i.posito q̃ motus cesset nõ cessat tp̃s in re: q: hoc nõ fieret nisi in tp̃e:sȝ cessat predicta cõparatio.i.nõ est ampli⁹ id a q̃ sumit p̃dcã cõparatio. ¶ Et p h vult innuere sol. argu.pbo͡ꝝ.s. Ari.8.phy.si tp̃s cessat vel in instãti vel in tp̃e nõ i istãti:qre instãs est p̃ncipiũ futuri:⁊ finis p̃teriti:ḡ erit tp̃s: ⁊ fuit ante tp̃s.si in tp̃e idẽ seqt. His v̇bis inuit sol.d.q̃ nõ seqt:qm̃ illa cessatio nõ est in re:sȝ in mẽte:qm̃ ille tp̃is dr̃ie nõ sunt ex̃ aiaȝ sȝ cõpositiõe intell'u ⁊c̃.

AVERROIS.

Dicimus nos q̃ verũ est q̃ tp̃s ⁊ mot⁹ sequũtur seiuicẽ:⁊ q̃ tp̃s est qđ actũ ab aĩa cũ motu:nõ tñ mot⁹:neq̃ȝ tp̃us cessant. Esse náq̃ȝ tp̃is nõ est ipol'e nisi cũ entibus imobilib⁹: entia tñ mobilia sequunt tp̃us necessario. Hec.n.nõ sunt nisi duo entia.vȝ.ens recipiẽs motuȝ:⁊ ens inrecipiẽs.vñ ipol'e est q̃ vnũ istoꝝ entiũ cõuertatur ad alterũ:nisi esset pol'e q̃ necessariũ cõuersuȝ esset ad pol'e.vnde si motus pol'is nõ esset: ⁊ postea inuẽt⁹ fuerit:sequeret necessario q̃ nã entiũ motũ inrecipientium ad recipiẽdã nãm ɔuerteret:qđ est falsuȝ:⁊ rõ huius est q̃ mot⁹ est in re necessari⁹.vñ si mot⁹ esset pol'is ante mũdi esse:eẽnt res recipiẽtes necessario i tp̃e:motus.n.pol'is est in recipiẽte quietẽ:nõ in priuatõe:q: in priuatione nulla est pol'itas ; nisi esset pol'e q̃ priuatio

reduceret ad esse: ꝛ huiõi rõne priuatio ꝓcedit quod/
libet innouatũ: ꝛ recessa priuatõe inouata a subiecto re
cipit illud subiectũ eẽ ipsius innouati: ꝛ remouet inde
priuatio sicut in cõtrarijs in qbusdã subiectis vicissim
puenientibus reperitur: qñ nanqꝫ calidũ fit frigidum:
nõ caliditas fit frigiditas. imo calidũ. s. subiectũ amit/
tit calorẽ: ꝛ nouiter frigiditatẽ recipit: vt clare patefa/
ctũ est alibi a philosopho: suisqꝫ sequacibus.

¶ Quia Alga. subtilr soluit argumẽtũ phoꝝ. vult modo Auer. repro
bare sol. Alga. ꝛ primo resumit qd veritatis dicit rũsio Alga. d. di/
cimus nos ꝙ verũ est ꝙ tps ꝛ motus sequunt se adinuicẽ. vult dicere
se habẽt sicut passio ꝛ subiectũ. Deinde ponit scdm bene dictum. d.
ꝛ bene sup. dicit ꝙ tps est quid actũ ab aĩa cũ motu. i. ꝙ in nã mot⁹
anima elicit rõnẽ formalẽ tpis. (Nõ tñ) vult modo ponere quid falsi
dicit. ꝛ ait sup. lꝫ hec duo sunt cõuenientẽr cõcessa: nõ tñ sequit ꝙ mo
tus ꝛ tps cessant. ¶ Ubi debes scire ꝙ tẽpus põt duobus modis su/
mi. vno modo formalr: ꝛ sic nihil est nisi mẽsura mot⁹. Scdo mõ ma/
terialiter: ꝛ sic nihil aliud est nisi natura mot⁹ apta nata cõsiderari
ab intellectu sub forma mẽsure mot⁹. Uult ergo ꝓbare ꝙ lꝫ tps for/
maliter fiat nouiter ab aĩa: attamen tps mãliter nõ fit nouus: imo ẽ
semp: ꝛ semp fuit: ꝛ semp erit. Dicit ergo. esse nãqꝫ tẽporis non est im
poẽ nisi cum entibus imobilib⁹. i. separatis. vult dicere ꝙ sub tẽpo
re nõ est illud genus entiũ: tñ mobilia sequunt tps necessario. i. sub
tpe mãliter sumpto cõtinẽt oĩno: sic ꝙ nec ũlla pñt absolui a tẽpore
neqꝫ ecõtra. (Hic. n. nõ) posuit duas ꝓpõnes: quarũ prima est ꝙ im
poẽ est tps esse in rebus abstractis a motu ꝛ a materia. scda ꝙ om/
nino est in reb⁹ mobilib⁹. Primo ergo ꝓbat primã. d. hic. i. in natu/
ra nõ sunt nisi duo entia. i. duo genera entiũ. vꝫ. ens recipiẽs motũ
idest trãsmutabile generabile: ꝛ ens inrecipiẽs motũ. i. abstractum
a motu. ista distinctõe habita arguit ꝓsupponẽdo. vꝫ. ꝙ ipoẽ est ꝙ
vnũ istoꝝ sup. generũ entiũ cõuertat ad alterũ. s. gen⁹. vꝫ. ꝙ ens trãs
mutabile fiat intrãsmutabile: vel ecõtra. cuius rõnẽ dicit. nisi esset
poẽ ꝙ necessarium cõuersuꝫ esset ad poẽ. ꝓsupposito ergo isto. s. ꝙ
irecipiẽs motũ nõ põt ꝯuerti ad recipiẽs motu. arguit. d. vñ si mo/
tus polis nõ esset. i. si motus nõ esset in rerũ natura: ꝛ postea inuẽtus
fuerit. i. ꝛ postea esset. sequit cõtra suppositũ. s. ꝙ natura entiũ inre/
cipientiũ motũ ꝯuerteret ad recipiendã nãm mot⁹: qd est falsum: cu
ius falsitatis rõnẽ. d. ꝛ rõ hui⁹ est: qꝛ mot⁹ est in re necessari⁹: ꝛ ideo
nõ põt variari de nõ esse ad esse. (Unde si mot⁹) hic ꝓbat ꝯñaꝫ. Ubi
debes scire ꝙ inrecipiẽs motũ põt duob⁹ modis capi. Uno modo ꝓ
eo qd est: ꝛ tñ non est aptũ motũ recipere: sicut deus ꝛ substãtie sepa
rate. Scdo modo ꝓ eo qd nõ est sicut est pura priuatio. s. quies. Pri
mo mõ imobile dr inrecipiẽs. Scdo mõ quies dr inrecipiẽs motuꝫ.
Dico ergo ꝙ vtroqꝫ mõ inrecipiẽs motũ recipere motũ est impoẽ. vult
igit deducere ad hoc ꝙ aliqd inrecipientiũ motum alteratio conuer/
titur ad naturã recipientẽ motũ. ¶ His visis deduco cõsequẽtiã. vñ
si motus

si motus esset possibilis ante mundi eē essent res recipientes.i.apte natē recipere illum in tēpore.vel sup.nō essent ille res apte recipere illum motuȝ.nō sc̄dm.cuius rōnem dicit.motus.n.possibilis est in recipiente quieteȝ.i.in re mobili:nō in priuatiōe.i.in pura quiete: cuius rōnem dicit.q2 in priuatiōe nulla est possibilitas:nisi eēt possibileꝫ ꝙ priuatio reduceref ad eē.i.cōuerteref ad eē.ꝫ sic habef ꝯsequentia.s.ꝙ nā inrecipiens motū fiet natura recipiens motuȝ. Probat deinde ꝙ nō est possibile priuationē illā recipere motū per inductionem.d.ꝫ hmōi rōne priuatio p̄cedit quodlibet inouatū.ꝫ recessa priuatione inouata.i.annullata a subiecto recipit illud sc̄m esse ipsius inouatiꝫ renouat inde priuatio:qḋ declarat per simile:d.sicut in cōtrarijs in quibus subiectū vicissim peruenīētibus.i.alteratis reperitꝫ qm̄ nāq3 calidu3 fit frigidu3.nō caliditas fit frigiditas.imo calidum fit frigidu3.i.subiectū caloris amittit calorē:ꝫ nouiter frigiditatem recipit: vt clare patefactū est alibi a pħo ꝫ suis sequacib9.pꝫ ergo: qualiter priuatio motus non pōt recipere motuȝ. Tum q2 inrecipiēs motum fieret recipiēs motuȝ.Tum q2 in cōtrariū est inductio:neq3 pōt dicere aliquis ꝙ ante mundi esse prefuerint mobilia.q2 tūc ante mundū esset mūdus:ꝫ sic apparet ꝯsequētia ia3 dicta. ¶ Debes scire ꝙ virtus rōnis cōsistit in hoc.si mot9 incepit.ergo fuit ante eius eē ens possibile.si sic vel fuit ens pote recipi in pura priuatione:vel in ente mobili.nō primū neq3 sc̄dm.ergo mot9 nō potuit incipere eē. ergo fuit etern9.ꝫ sic tēpus ēt est salteȝ materialr eternum:ꝫ sic sol. Alga.nihil est. ¶ Sed dubitat:qm̄ diceret quis ꝙ mot9 fuit ante.a. instans eē mundi ens pote nō quidem ex parte passi:sed ex potentia agentisꝫ q2 ante.a.īstās deus potuit facere celuȝ:ꝫ simul cū celo motū ꝫ tēpus:iō possibilitas est ex parte agentis:ꝫ nō passi: vt dicit Ioā.chrīstian9 vt recitat Auer.12.metaphy.cō.18. ¶ Contra hanc sol.nolo arguere.sed tm̄ dico ꝙ phī non hn̄t illud dicere.qm̄ phi ex inductione sciunt istam vlem ꝙ oē factuȝ hꝫ agēs ex quo ꝫ subiectū in quo:vt deducit Auer.primo celi.cō.124.ꝫ in primo de sb̄a orbis: hec eniȝ ꝓpositio est cōueniēs omnib9 sensibus.color eniȝ albus fit ex nō albo.ꝫ recipitur in sb̄to.ꝫ breuiter oībus quinq3 sensibus illa vlis est manifesta:ꝫ ideo apud Aristo.ꝫ pħos habef tanꝙ ꝑncipiuȝ ꝫ Auer.8.phyſi.cōmen:22.ꝫ.26.ꝫ primo celi.cō.22.fere tetigit hoc. supponit ergo illaȝ Auer.vt principiū in nāli pħia.ꝫ eaȝ Aristo.nulſibi probauit nisi inductōe:vt dictū est in ꝑmo physico.ista ergo supposita Auer.elicit incōuenientia iam dicta. Quō aūt possit probari a potētiori esset longū ꝫ friuolū: qm̄ illa ꝓbatio procederet ex creditis:sicut ꝫ hec probatio modo:ꝫ quelibet philosophoruȝ:ꝫ tu quere libros meos alibi.

Dubitatio.

Sol.pħor.

ALGA. DVB. XVI.

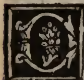
Dicit Alga.arguēs ad philosophos.si vos forte diceretis ꝙ necessario oportebit vos ponere precessionē ante p̄ncipiū primi mot9. ¶ Nos vero vobis respondem9 ꝙ hoc est sūma phantasia ꝫ imagiatiōis error.vꝫ.imaginari pre

cessionez ante primũ motũ qñ nullũ mobile erat: ⁊ hec phantasia seu imaginatio vl'e est imaginatiõi opinãtis: ꝙ terminus corporis mũdi.s.seorsuz puenit necessario: aut ad aliud corpus: aut ad vacuũ. Et dclaratio huius est: qz dimẽsio sequit corp⁹ sicuti tẽpus motũ. Uñ si im possibile est corpus infinitũ ĩueniri: ĩpossibile etiã erit ĩuenire dimẽsionez infinitã: ⁊ sic necessariũ est ꝙ corpa finiant: nõ ꝙ quodlibet corpus ad aliud corpus perue niet: vel ad rez in qua dimẽsio mẽsurari potest.s.vacuũ. ¶ Similiter motus est quid secutũ a tpe. ¶ Unde im possibile est ĩueniri motũ preteritũ ĩfinitũ posito motu primo finito a parte principij: esset etiam impossibile ꝙ attribuat sibi ante: qz si ante haberet: oporteret poni motus ante primuz motum.

¶ Cum Alga. adduxit ratione͂ illam. ⁊ Auer. sol. vult modo addu cere vnam aliam ratione͂ phoꝝ: ⁊ eam soluere. ⁊ primo adducit rõ nem breuiter. d. ait Alga. arguẽs ad phos. s. vos o phi diceretis for te ꝙ necessario oportebit vos ponere precessione͂ ante principiũ pri mi motus. hec est virtus rõnis phoꝝ cõtra theologos. Si prim⁹ mo tus incepit. ergo opz ponere ante primũ motuz alium motũ: qm̃ oẽ finitum terminat ad aliqđ ens: aliter ad nihil terminat. ⁊ sic nõ eẽt finitum. illud ens non põt fingi esse nisi motus: qm̃ ante primũ mo tum non põt esse nisi motus: cũ omnia sint post ipsum. (Nos vero.) Uult respõdere huic rationi: ⁊ eius sol. cõsistit in hoc ꝙ cõclusio illa nõ valet: nec opz vt terminet ad alium motuz: sed seipso terminatur. ⁊ hoc declarat per exẽpluz. dicit ergo. nos vero vobis. s. phis respon demus ꝙ hec. s. motuz primũ terminari ad alium motũ est summa phantasia ⁊ error imaginationis. ⁊ exponit que est summa phanta sia. d. vz. imaginari precessione͂ ante primũ motum: qñ nulluz erat mobile. hoc dico esse phantasiaz. (Et hec phantasia.) Cum negauit cõsequẽtiã declarat respõsionez eius esse cõuenienter datam per exẽ plum. d. ⁊ hec phantasia seu imaginatio vl'e. i. similis est imagina tioni opinãtis ꝙ termin⁹ corporis mundi seorsuz. i. globũ octaui or bis puenit necessario aut ad aliud corp⁹: aut ad vacuũ. Et dat cãm hui⁹ similitudinis. s. inter corp⁹ ⁊ motuz. d. ⁊ declaratio huius est: qz dimensio sequit corpus: sicut temp⁹ sequitur motũ: qm̃ dimensio est ꝓpria passio corporis: sicut tẽpus est propria passio mot⁹. ideo con cludit. d. vnde si impõle est corp⁹ infinituz inueniri: impossibile est inueniri dimẽsione͂ infinitaz: qm̃ dimẽsio est passio corporis. ⁊ si sic necessariũ est ꝙ corpora finiant: nõ ꝙ quodlibet corp⁹ ad aliud cor pus perueniat: vel ad rez in qua dimẽsio mẽsurari põt. s. vacuũ: qđ lz non sit corp⁹ naturale: est tñ res in qua põt mẽsurari dimensio. (Si militer motus.) Applicat exẽpluz ad propositũz. d. simil'r motus est

quid secutū a tpe.i.se hʒ ad tps eo mō: vt dimēsio ad corpus. & ideo cōcludit illud idem. D. vnde impole est inueniri motū preteritū infi/nitum posito motu primo finito a parte pncipij: & addit ꝙ eēt etiam impole ꝙ attribuat sibi ante. cuius rōnem dicit. q: si ante haberet: oporteret poni mot⁹ ante primū motuʒ. vult ergo ꝙ sicut corp⁹ mundi seipso finitur: ita mot⁹ primus. & sicut illud corp⁹ nō dr̄ infinitum ꝗtūcūqʒ nō terminat ad aliud. ita & mot⁹ nō dr̄ infinit⁹: ꝗlʒ nō termi/natur ad alium motum. ℂ Et hec est pulchra imaginatio: & Aristo. videtur tangere illam in fine quarti physi. vide cum quoniā Auer. etiam bene dicit ibidem.

AVERROIS

Dicimus nos ꝙ verba huius hoīs sunt so/phistica manifeste: & locus sophisticatiōis est in translationeʒ pdicati ppositiōis: vt in primo elencoꝝ patefit. ℂ Et declaratio hu ius est ꝙ ipse trāstulit indiuiduū insitualis quātitatis: & totū nō hn̄s corpus. s. tps & motū ad quātitatē situalē: & totuʒ hn̄s. s. corpus. Et indicauit impole. vʒ. ꝙ impole est ꝙ infinitū possit pdicari de situali quātitate: q: ipole est pdicari de situali q̄ntitate: & posuit actuʒ aīe imaginā do impossibilē augmētationē sup quocūqʒ ipsoꝝ duoꝝ vno & eodē mō. Et hoc summū falsuʒ est: q: imagina/ri super magnitudine psente in actu/ꝙ pueniat ad aliā magnitudinē: nō est qd inuentū in substātia eius: neqʒ in sua diffinitiōe. sed imaginari perfectionē subsequen/tiuʒ in motu inouato: est quid inuētū in substātia ipsius mot⁹. Impossibile eniʒ est ꝙ motus innouet nisi in tpe vʒ. ꝙ tēpus precedit suū principiū. Similiter ipossibile est imaginari tps habere extremitatē: ꝙ nō sit finis pre teriti: & cuiusdam tpis. diffinitio enim nunc est aliquid medium inter preteritū & futuruʒ. vnde imaginari pn̄s qd preteritū nō pcedat ipm̄ est falsuʒ. Pūctus nāqʒ nō sic se hʒ: punctus nāqʒ finis est linee: & cuʒ ea semper re peritur prout linea est qd quiescēs. & iō optime potest imaginari punct⁹ principiū linee: quāuis non sit alte/rius finis. ℂ Patet ergo ꝙ nunc est post preteritum & ante futurum: & id quod de se stare nequit impossibi/le est ꝙ reperiatur ante esse futuri nisi sit finis preteriti

tēporis. vnde sequit̄ ex istis q̄ causa erroris Algazelis sumit̄ in dando similitudinē inter nūc ⁊ pūctuȝ. Oratio tamē q̄ tempus precedit quēlibet motuȝ innouatum: hoc ē q̄ōlibet innouatū sine dubio erat priuatū: ⁊ est impossibile q̄ in illo nunc in quo innouatuȝ fuit priuatuȝ sit. Remanet ergo q̄ verificetur de deo q̄ erat priuatū in nunc: ⁊ preter primuȝ nunc innouationis: ⁊ inter duo nunc semp tēpus reperit̄: sicut inter quelibet duo pūcta potest linea protrahi: vt probatū est in libro physicoꝝ. ¶ Opȝ ergo q̄ ante nūc in quo inouat⁹ fuit mot⁹ sit tempus necessario. ergo seorsum non est simile. ante eniȝ ⁊ nūc simile est pūcto: neq̄ quātitas situalis similis est in situali quātitate. ¶ Amplius tempus nō sequitur motū eo mō quo finis sequit̄ magnitudinē: finis. n. magnitudinē sequtur īquātuȝ ī ea actualr̄ repit̄: īquātū. s. accn̄s reperit̄ in suo sb̄to sensibilr̄ indicato. sed tp̄s cuȝ motu nō sic se hȝ: īmo tēpus sequit̄ motū illo modo quo numer⁹ sequit̄ numeratū. sicut eniȝ numerus nō ꝑmutatur mutatione subiectoꝝ numerabiliū: neq̄ multiplicatur eoꝝ multiplicatiōe. similiter recte tēpus sic se hȝ cum motibus. ⁊ ideo tp̄s est vnū cū quolibȝ motu ⁊ mobile. ⁊ iō ait Arist. in tp̄is diffinitiōe: q̄ tēpus est numer⁹ motus ꝑm prius ⁊ posteri⁹. vnde sicut si nos ponerem⁹ quodam numeratum nouuȝ non sequeret̄ q̄ numerus esset nouus: immo opȝ q̄ ante eum sit numerus. Similiter est in motu. vȝ. si hic esset motus q̄ tēpus precedat eū: pȝ ergo ex oībus premissis: q̄ tēporis natura differt omnino a magnitudinis natura.

¶ Cum narrauit motiuū Alga. vult reprobare ipsuȝ quātū ad locū similitudinis. ⁊ ait. dicam⁹ nos q̄ verba huius hōis sunt sophistica manifeste. vult dicere q̄ argumētuȝ eius est sophisticuȝ. (Et locus) explanat locuȝ sophisticatiōis. d. ⁊ locus sophisticatiōis est intrans relationē vel latōeȝ. i. multiplicitatē ⁊ extēsionē p̄dicati ꝓpōnis. vt in lib. elencoꝝ patefit. ¶ Debes scire q̄ argu. ꝯsistebat ī hoc. q̄ sicut mūdus est finit⁹ seipso. ita tp̄s ⁊ mot⁹. q̄ sicut vltra octauū orbem nihil est. ita vltra tp̄s ⁊ motū ꝑmū nihil est. pōt ergo exponi vno mō q̄ hoc p̄dicatū infinit⁹ est multiplex ꝑm equocatiōeȝ: q̄m dr̄ d̄ infinitate in magnitudine: ⁊ de infinitate in successiōe. ⁊ q̄z ita est ꝛ iō pōt

sibi eēequocatio ꝛ fallacia in dictiōe. Uel pōt dici ꝙ est ibi fallacia in tota oīone merito multiplicitatis ꝑdicati.s.fallacia āphibologie ꝛ vr̄ mihi plus ad verba:qm̄ subdit rōnez.d.ꝛ declaratio hui⁹ est ꝙ ipse trāstulit indiuiduū insitualis quātitatis.i.rez de vna spē ꝗti/tatis.s.successiue:ꝛ totū nō hn̄s corp⁹.s.tp̄s ꝛ motū.ambo.n.carent situ.trāstulit dico ad ꝗtitatē situalē:ꝛ ad totū hn̄s corp⁹.ecce quo mō est amphibologia.qꝛ trāslatiue ꝛ metaphorice locut⁹ ē metaphora ꝛ silitudine incogrua. Deinde ex hoc Alga.opinat⁹ est hoc qd̄ po nit.d.ꝛ indicauit.i.intulit impolē.s.ꝙ impolē est ꝙ infinitū possit ꝑdicari de situali quātitate:ꝛ hoc qꝛ impolē est predicari de situali quātitate.hec.n.est imediata.corpus est finitū:vt declat Auer.ꝑ ce. cō.39.qm̄ corp⁹ inꝗtū corp⁹ claudiꝭ termino vel terminis:cū sit fi/guratū:ꝛ pp̄ hoc posuit actū aīe imaginādo impolēz augmētationē sup qdcūqꝫ ipsoꝝ.s.tam gen⁹ successiuoꝝ ꝗ ꝯtinuoꝝ vno ꝛ eodē mōꝛ ꝛ in hoc ꝯsistebat vis argumēti Alga.ꝛ locus sophisticatōis.(Et hoc summū falsuz estꝙ.)Cum declarauit sedem sophisticatōis:vult mō declarare peccatū:quasi quo ad mām:qm̄ mediū Alga.peccat in forma:vt demrauit:ꝛ peccat in mā:vt nūc declarat.d.ꝛ hoc sūmū falsuz est.i.illa silitudo nulla est:cuius rōnē assignat.d.qꝛ imaginari supra magnitudine pn̄ti in actu.i.exn̄ti in eē facto qd̄ perueniat ad aliam magnitudinē nō est qd inuētuz in sb̄a.i.diffōne eius neqꝫ pro.i.neqꝫ in sua diffōne. ¶ Debes scire vt dr̄.3.phy.ꝙ lꝫ corpus possit dimi/nui in infinitū:eo qꝛ vt dicit.59.cōmē.ibidē diuisio est rōne māꝛ:nō tn̄ pōt augeri ad infinitū:qm̄ augmētuz est rōne forme que termin⁹ diciꝭ:ꝛ rō ybi dicit.ꝛ ideo si aliqn̄ aliqd̄ posset augeri in infinitū: sequiꝭ ꝙ augereꝭ aliqn̄:non tn̄ si aliqd̄ pōt diuidi in infinituz aliqn̄ diuideꝭ:ꝛ tu lege bene cōmēta illa.(Sed imaginari.)Cum declauit qualr magnitudo cōtinua in permanēti nec ꝭm sb̄am:nec ꝭm diffō/nem pōt eē infinita. Declarat ꝙ non sic est in successiua.d.sꝫ imagi/nari pfectionē subsequētiuz post ꝑterita in motu inouato est qd inuē/tum in sb̄a ipsius motus.vult dicere ꝙ motus sit post motū:ꝛ sic in infinituz est de pfectione ꝛ substātia motus.qd̄ probat.d.impolē eiꝫ est ꝙ mot⁹ inoueꝭ nisi in tēpore:sic.vꝫ.ꝙ tp̄s precedat suūz princi/pium. Tunc vltra.similr impolē est imaginari tp̄s habere extremi/tatem ꝙ nō sit finis ꝑteriti ꝛ cuiusdaz tēporis ꝑncipiū.s.futuri. Cui⁹ rōnem adhuc assignat.d.diffinitio.n.nunc.i.instātis est esse aliquid mediuz inter ꝑterituz ꝛ futuruz.ꝛ ideo cōcludit.d.vn̄ imaginari pn̄s ꝙ ꝑterituz nō ꝑcedat ipsum est falsuz. Ecce quō declarauit ꝙ semp ante tp̄s fuit tp̄s.ergo per ꝯn̄s ante motū fuit motus.ꝛ sic de diffōne tēporis ꝛ motus est cremētuz in sucessione infinita.ꝛ totū hoc decla/rauit Aristo.in.6.phy.(Punctus nāqꝫ.) Hic remouet quādā taci/tam obiectionē.pot eniꝫ qs dicere sicut se hꝫ punctus ad lineaz.ita instans ad tp̄s.ꝛ mutatū esse ad motū:sed datur punctus ante qd̄ ni/hil est linee:neqꝫ puncti.ergo datur instās ante qd̄ nihil est tēporis. Cui rn̄det negando silitudinē.d.punctus nāqꝫ nō sic se hꝫ.ergo vult negare similitudinē:cuius rōnem dicit.punct⁹ nāqꝫ finis est linee:ꝛ cum ea semp reperiꝭ.i.ꝛ est pmanēs cuꝫ ea:ꝑut linea est quid quie/scens.i.pmanēs.ꝛ ideo optime pōt imaginari.i.intelligi punct⁹ ꝑn/cipium linee:ꝗuis nō sit alterius finis. ¶ Debes scire ꝙ tota virtus

Aliqd̄ pt̄ di/minui in in/finitū: nō tn̄ pōt augeri i infinitū.

dissilitudinis stat in hoc. qm̄ id in motu ⁊ tpe nūc est in medio pteriti ⁊ futuri: qm̄ eē mot⁹, ⁊ tpis cōsistit in fieri ⁊ nunq̄ est in actu termi/natuȝ ⁊ factū. Magnitudo aūt pmanēs: ideo pōt hr̄e terminū tota/leȝ: qm̄ eē eius consistit in facto eē. ⁊ sic appet locus dissilitudinis: ⁊ solo q̄onis. (Patet ergo.) Uult nūc ɔcludere peccatuȝ Alga. tota ro. d. pȝ ergo φ nūc est post pteritū ⁊ ante futurū. ⁊ pȝ vl̄r φ id qd̄ de se stare nequit. i. φ oē id cuius esse est successiuū: ⁊ in fieri impole est φ repiat ante esse futuri nisi sit finis pteriti tēporis. vn̄ sequr φ cā er/roris Alga. sumit in dādo silitudinē inter nūc ⁊ punctū. ⁊ sic soluta est rō quātū ad māmī ⁊ quātuȝ ad formā. (Demr̄atio tn̄.) Uult verifi/care aliquo mō dictū Alg. ⁊ pmo ostēdit illud non posse intelligi de priuato. i. de motu φ accipit eē post non eē. d. demr̄atio tn̄ φ temp⁹ pcedit quēlibet motū inouatū. i. nouū: hoc est qlibet inouatū sine dubio erit priuatus. i. sine dubio nō pōt intelligi nisi altero duorum modoꝝ: aut de puato. i. nouo: aut de eterno. nō pōt intelligi de puato: qm̄ est impole φ in illū nūc in quo inouatū fuit. i. res noua fuit: pro tūc fuerit res puata. ergo nō pōt intelligi de puato. Si ergo verifica/bitur remanet φ verificet de deo φ erat puatū in nūc. i. in aliq̄ instā/ti: ⁊ pter pmū nūc inouatiōis. q. d. sunt duo nunc. s. dei ⁊ inouatiōis motus. ⁊ inter duo nūc semp tps reperit: sicut inter quelibet duo pūcta pōt linea protrahi: vt pbatū est in lib. phy. s. 6. ¶ Debes scire φ hic Auer. duo tangit: quoꝝ pmuȝ est qūo pōt dictuȝ Alga. verifica/ri. s. de deo: vt dixit: Secūduȝ est qūo sequit adhuc ante motū fuisse motum: qd̄ declarat: qm̄ in aliquo instanti fuit deus apud Algaȝe. in quo nō fuit motus. ergo instans in quo fuit deus: ⁊ instans in quo in/cepit motus sunt duo instantia. ergo inter ea est temp⁹ per rationem illam positaȝ: sed temp⁹ sine motu nō est. ergo erit ante motum mo/tus: qd̄ erat probādū. Dis ɔcludit. d. oȝ ergo φ ante nunc in quo in/nouatus fuit motus: sit necessario tēpus. ergo seorsum magnitudo ⁊ successiuū nō sunt similia. cuius rationē dicit. ante eniȝ ⁊ nūc simile est puncto: ⁊ per ɔsequēs sicut inter punctū ⁊ punctū cadit linea me/dia: ita inter nunc ⁊ nunc. ⁊ addit: neq̄ quātitas situalis est similis quātitati insituali. vult dicere propterea argumētuȝ eius nihil est. (Amplius tēpus.) Nunc vult declarare moduȝ quo errauit in simi/litudine alio mō a pdicto. d. amplius tēpus nō sequr motuȝ eo mō quo finis sequitur magnitudinē. i. temp⁹ non se hȝ ad motuȝ: eo mo/do quo finis. i. terminus sequitur. i. se hȝ ad magnitudinē. cuius ra/tioneȝ dicit eniȝ pro/q: finis sequitur magnitudinē inquātum in ea reperitur actualiter. s. inquātum reperitur accidēs in suo subiecto sensibiliter indicato. Sed tēpus cuȝ motu nō sic se habȝ: imo temp⁹ sequitur motuȝ illo modo quo numerus sequitur numeratuȝ: cuius similitudineȝ declarat. d. sicut eniȝ numerus nō pmutat mutatio/ne subiectorū numeraliū: neq̄ multiplicat eoꝝ multiplicatiōe sic p recte tēpus sic se hȝ cum motib⁹. ¶ Debes scire φ numer⁹ trinari⁹ lapidū bouuȝ hoīum semp est vnus: qm̄ res numerate se hn̄t vt mā: rōne cui⁹ nō accidit variatio i fōia: variat tn̄ numer⁹ rōne forme. s. p additionē vnitatis ⁊c̄. sic ⁊ tps eo mō dōm. (Et id tps.) Cōcludit cor/relariū. d. ⁊ id tps est vnū cū quolȝ motu ⁊ mobili. cui⁹ rōnē dicit. ⁊ id Ari. in tpis diffōne ait. φ tps est numer⁹ mot⁹ fm̄ pus ⁊ posterius.

4. phor.

qd vlterius declarat.b.vñ sic si nos poneremus quoddã numeratũ nouũ:nõ sequeret φ nũerus eēt nouꝰ:imo opʒ φ añ ipʒ sit nũerus. sic est i motu.vʒ.φ si hic eēt motꝰ φ tps pcedit eũ.tũc pcludit intẽtũ.opʒ g̃ ex oĩbus pinissis φ nã tpis oẽ oĩno a nã magnitudinis.

Hic accidit qõ.alt.n.φ tps est vnũ oĩum.qꝛ est numerus. ¶ Cõtra arguitur: qm̃ sicut dicit ipse.8.phy. cõ.6.ꝛ.2.physi.cõmẽ.16.forma specificatur a materia.cuʒ igit motus siut.s.diuersi in specie.ergo ꝛ forme eoꝝ que sunt tpa. ¶ In oppositũ est Auer.hic.ꝛ Aristo.4.physi.plane. — Nona q̃o.

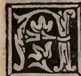
Circa questionẽ dꝫ scire pmo φ tps põt capi dupl'r. Unomõ mãliter ꝑ aptitudiẽ fundata in motu ad mẽsurariꝫ sic quot sunt motꝰꝫtot sũt aptitudines:cũ illa aptitudo sit vna res cũ motu vl' eiꝰ passio. Scdo mõ pt capi ꝑ nũero i.forialr ꝑ nũero q̃ ẽ actꝰ aĩe:vel tps aĩe.p qd motꝰ actu mẽsurat.ꝛ sic dr̃ foia motꝰnõ qdẽ inexñs motui:sʒ aĩe:sʒ dr̃ foia denolans motũ. — Tps dupl'r sumit.

Ad qõnem ergo rñdeo φ tps mãlr multiplicat̃ ẽm numeꝝ motuũ:qm̃ vt sic est foia itrĩseca eis: formalr aũt cũ cõpleat ab aĩa.ideo eadẽ forma est oĩum:sicut eodẽ actu numero aĩa mẽsurat decẽ lapides:ꝛ decẽ boues. ¶ Ad argumentũ dicẽdũ φ dictũ Auer.intelligit̃ de forma inhesionis:ꝛ nõ de foia denolationis. — Solutio.

¶ Sʒ adhuc intellꝰ nõ qescit:qm̃ aĩa eo actu quo numerat lapides non põt numerare boues:qm̃ actus aĩe definit eē.ergo saltem erunt plures actus numero. ¶ Adhuc.sicut numerus variabit̃ per additionẽ vnitatis.ita ꝛ tps p additionẽ mẽsure.v.g.dies distiguit̃ spẽ ab anno.g̃ saltẽ erunt plura tpa aliquo mõ. ¶ Preterea.tũc oĩa eēnt in eq̃li tpe:cũ vnũ numero sit tps oĩuʒ. ¶ Ad hec dicẽdũ φ tps põt psiderari vt ptinuũ ẽtꝫ vt discretũ:vt ptinuũ vt sic neqꝫ ẽ hora: neqꝫ dies:neqꝫ annus.sʒ mẽsura lõga motus:ꝛ vt sic est vnũ oĩum: sicut circulus pt psiderari vt circulus tm̃.ꝛ sic vnꝰ est i ligno.x.pedũ: sicut i ligno centũ pedũ. Alio mõ põt psiderari:vt trãsit i quãtitateʒ discretã.i.vt numerat̃ p horã:p minuta:p dies ꝛc̃.ꝛ sic p accñs multiplicat̃ tps rõne additi. — Dubitatio. — Tps q̃ñq̃ sumit̃ vt cõtinuũ q̃ñq̃ vt discretũ.

¶ Ad argumẽta.ad pmũ dico φ actꝰ illi sũt vnus equalẽter: sicut vox q̃ vocat̃ Socrates ẽ vna cũ eadẽ voce scdo plata q̃ vocat̃ idem.sunt g̃ vna vox equalẽter.ꝛ sic in ꝓposito. ¶ Ad scdm̃ dicendũ φ vt sic tps est multiplex in spẽ:nõ rõne eius: vt cõtinuũ:sʒ vt trãsit in discretũ:ꝛ sic rõnẽ itellexit Auer. ¶ Ad tertiũ pcedo φ oĩa sunt in eq̃li tpe absolute sumpto.s.vt nõ trãsit i discreto:nõ tñ vt transit in discreta quãtitate.ꝛ sic apparet q̃ño tps est vnum:ꝛ q̃ño non.ꝛ diu stetit Ioh.in errore:ꝛ ego cuʒ eo.modo aũt dñs pl's Auer.ad plenum satisfecit mihi. — Solutio.

ALGA. DVB. XXII.

It Algazel allegãs pro philosophis cõtra loquẽtes.vʒ.φ mũdus est ab eterno i his verbis.Nõ est dubitãdũ apud nos:φ ipse deus bñdictus poterat creare mundũ antequã creasset eũ i mẽsura vniꝰ anni vl' mille vel ifinite: ꝛ

he mēsuratiões sunt īfinite ꝯtinue ī mēsura ꝛ in quātita te. Vñ sine dubio opꝫ ponere aliqd añ eē mūdi extēsuꝫ mēsurabile: cuiꝰ ps est lōgioꝛ ꝛ dilatioꝛ alia pte. Opꝫ ꝙ ante mūdi esse sit aliqđ quātitabile. vꝫ. tp̄s: opꝫ ergo vos cōcedere ꝙ ante mundum tp̄s fuerat.

¶ Dic adducit Alga. argumentū ph̄oꝝ cōtra theologos. ꝛ p̄mo ītroducit Alga. loquētē. d. ait Alga. allegās ꝑ ph̄is ꝯtra loquētes istud vꝫ. ꝙ mūdus est ab eterno ī his ū bis (Nō est dubiū) Cuꝫ introduxit ū ba Alga. ponit eius ū ba. d. nō est dubiū apud nos: ꝙ ipse deꝰ benedictus poterat creare mundū anteꝗ̄ creasset eū. dico ante. s. ī mēsura vniꝰ anni: vel mille annoꝝ: vel īfinite. i. tp̄e īfinito. ante. adeo ꝙ he mēsuratōes sūt īfinite ꝯtinue ī mēsura ꝛ ī quātitate. Est ꝙ suppositū. anteꝗ̄ deus creauit mūdū: potuit ip̄m creare: vel igit̄ inter posse ꝛ eē fuit aliq̄ mora: vel nō. si nō. ꝙ deꝰ insimul fuit cū mūdi creatione. Si sic. habet̄ suppositū. s. ꝙ īter posse creare mūdū: ꝛ eē creatū eiꝰ stetit mēsura (Vñ sine) Ex ħ īfert vnū ꝯñs. d. vñ sine dubio opꝫ ponere aliqd ante eē mūdi extēsuꝫ: cuius vna pars est lōgioꝛ ꝛ dilatioꝛ altera: q̄m ps ꝑpinq̄ creatiōi mūdi est breuioꝛ pte remota. iō ꝯcludit. ꝙ opꝫ ꝙ ante mūdū eē sit aliqd quātitabile: ꝛ hoc nō p̄t eē nisi tp̄s. ꝙ opꝫ ꝯcedere ꝙ ante mūdū fuerat ip̄m tp̄s.

AVERROIS.

Dicimus nos ꝙ sn̄ia hoꝝ verboꝝ est ꝙ qñ imaginamur motū: nos non imaginamur nisi ꝓlongationē quādā: ꝛ mēsurationē q̄ si esset pondus vel mēsura motus mensurat̄ ea: ꝛ in hac mēsura ꝛ ꝓlongatiōe pōt poni motus longioꝛ motu p̄io posito: ꝛ forte equipollet ei. Et si sic ꝛ mūdus habebit ꝓlongationē apud eloquētes a suo p̄ncipio vsq; m̄o. Ponamus ergo per exēplū ħ fuisse spaciū mille annoꝝ: ꝛ q: deꝰ apud eos poterat creare/ aut hūc mūdū/ aut aliū mundū. eēt ꝙ ꝓlongatio mēsurati ab ea lōgioꝛ p̄ma ex q̄ p̄mus mūdus mēsurabat̄ in quātitate terminata. sil'r erat poſe alius mūdus tertiꝰ creari ante ip̄m scd̄ꝫ: ꝛ sine dubio poſe erat ꝙ ꝓlongatio in q̄ mēsurari poterat quātitas sui eē p̄cedebat quēlibet eoꝝ mundoꝝ. ꝛ hoc ergo poterat ꝓcedere ad infinitū. ꝙ hic est dare ꝓlongationē seu durationē p̄cedentē oēs mūdos. ¶ Et ħ duratio seu ꝓlōgatio q̄ mēsurat oēs ip̄oſe est ꝙ sit ꝓuatio. mūdus. n. necio est quātitas: ꝛ quātitas mēsurat̄ quātitate. ꝛ iō hec quātitas sine

dubio mēsurās est tp̄s. Et est manifestū q̄ p̄cedit in eē quālibet rē innouatā: sicut mēsura p̄cedit quēlibet innouatū in eē. Et sic dicendū eēt q̄ si ista p̱lōgatio q̄ est tp̄s innouata fuerit inouatiōe p̄mi mot⁹: sequeret̄ q̄ ante eā eēt p̱longatio mēsurās q̄ mēsuraret̄: ⁊ est tanq̄ʒ mensurans. Siľr est dicendū q̄ an̄ quēlibet mūdū imaginatiue eēt duratio ex q̄ mensuraret̄: ergo hec p̱longatio nō est noua. si em̄ noua eēt haberet durationē ex q̄ mēsuraretur: ⁊ quodlibet sic se hñs tp̄s nuncupat̄. hec est via Auic. ad asserendū tp̄s. ⁊ est valde difficilis sicut verba sua vt plurimū magnā retinent difficultatē.

¶ P̄rīo exponit vim argumēti Alga. dando ei efficaciā. scd̄o ibi (Et hec duratio) Remouet q̄ōnez: ⁊ colligit mēbrū de quo est sermo. dicit ergo. Dicimus nos q̄ snīa horum verboꝝ est q̄ quando imaginamur motum: nos non imaginamur nisi p̱longationem quandam: ⁊ mensurationē que si esset pondus vel mēsura mot⁹, mēsurat̄ ea. ⁊ ait q̄ lʒ in illa p̱longatiōe nō sit mot⁹ saltē ibi pōt poni motus vnus altero longior. s. longior primo motu. i. motu celi. vel si non potest esse longior motu celi saltē equipollet ei. i. est ei eq̄lis. sufficit g̃ q̄ ante mūduʒ possit poni ī illa p̱longatiōe mot⁹ maior motu celi: vel ei eq̄lis (Ponamus g̃) Tūc arguit. ponam⁹ g̃ p exēplū hoc fuisse spaciū mille annoꝝ: ⁊ q̄r deus apd̄ eos poterat creare aut hūc mūdū aut aliū mūdū. ergo p̱longatio qua p̱ductus fuit mūdus mēsuratus est longior illa prima qua potuit p̱duci alius prior isto: ex quo mūdus p̄mus mensuratur quātitate terminata. erit ergo breuior hac. Siľr erat possibile alius mūdus tertius creari ante ip̄m scd̄m. ⁊ sine dubio pōle erat q̄ p̱longatio in qua mēsurari poterat quātitas sui eē: p̄cedebat quēlibet eoꝝ mundoꝝ: ⁊ hoc poterat ire ⁊ p̱cedere ad infinitū. g̃ hic est dare p̱longationē p̄cedentē oēs mūdos. Vult g̃ hr̄e ex hoc: q̄ ante esse hui⁹ mūdi fuit mora media inter esse ⁊ posse: cū ante eē hui⁹ potuerint eē īfiniti mūdi: quoꝝ q̄libet potuit esse ante aliū. ⁊ sic in infinitū. (Et hec duratio) Remouet q̄ōnē. pōt em̄ fingi q̄ illa duratio p̄cedēs fuit p̄uatiua nō positiua: eo q̄r tūc nō fuerūt mūdi īfiniti: sʒ potuerūt esse. ⁊ ideo fuit p̄uatio p̱longatiōis cū p̄ōlitate ad illā. Cōtra istud arguit Auer. trib⁹ rōnibus. scd̄o ibi (Et est manifestū) tertio ibi (Et sic dēʒ) p̄mo ponit ɔclōnē quā intēdit. d. ⁊ hec duratio seu p̱longatio q̄ mēsurat oēs īpōle ē q̄ sit p̄uatio. Deinde ponit rōnē q̄ sic cōponit̄. oīs quātitas mensurat̄ quātitate positiua. mūdus est quātitas. ergo mēsurat̄ quātitate positiua. ⁊ sic tp̄e. Huius p̄mo ponit minorē. d. mūdus em̄ nec̄io est quātitas. deinde maiorē. d. ⁊ quātitas mensurat̄ quātitate. deinde ponit ɔn̄s ad ɔclōnē. d. ⁊ iō hec quātitas sine dubio mēsurās est tp̄s. (Et est manifestū) Hic ponit scd̄aʒ rōnē q̄ sic cōponit̄. oīs mēsura positiue ⁊ realr̄ p̄cedit mēsuratuʒ. sed illa p̱longatio est mēsura apd̄ eos ipsi⁹ mūdi. g̃ realr̄ ⁊ positiue p̄cedit mūdū. hui⁹ tāgit maiorem. d. ⁊ est manifestū q̄ oīs mēsura p̄cedit in eē. i. realr̄ ⁊ positiue

quālibet rē innouatā. sicut mēsura pcedit quēlibet inouatā mēsura/tū in eē. (Et sic dicendū) Hic tāgit tertia rō p ipoīe. d. ⁊ sic dicendus esset: ꝙ si ista ꝓlongatio/ q̄ est tps fuerit innouata inouatiōe pmi motus. ḡ ante eā esset ꝓlongatio mēsurās q̄ mensurat. ⁊ est tanq̄ mēsu/rans. ¶ Silr dicendū est: ꝙ ante quēlibet mundū verū vel imaginatiue eēt duratio ex q̄ mensurat. ergo hec ꝓlongatio nō est noua: sed semp fuit: si. n. noua eēt/ haberet durationē ex q̄ mēsurat. ⁊ qōlʒ sic sc hñs tps nūcupat. deide ponit auctorē hui⁹ vis ⁊ difficultatē: ⁊ pꝫ. ¶ Debes scire ꝙ sicut colūnaʒ esse dextrā: vel sinistrā pōt duob⁹ modis itelligi. vno mō p nām itrinsecā eo mō quo aīal p virtutē intrin/secā est dextrū. ⁊ sic falsum est ipsaʒ esse talē. scdo mō p accñs ⁊ respe

Duplr pōt itelligi tps finiri.

tiue p rōneʒ extrīsecā alteri⁹. ⁊ sic verū est. Ita tps finiri apud phos pōt itelligi duob⁹ modis. vno mō intrinsece. qꝛ detur vltimū instans ⁊ intrinsecū vltra qđ nō pcedit ampli⁹. alio mō extrinsece ⁊ respectiue pro quāto ī eo finit aliqd: ⁊ pro quāto hō signat ab intellu instās totius pteriti in eo: que signatio nihil ponit tpis: cū instans nō sit in actu apud Auer. nisi ī nr̄a mēte sicut vlē. ¶ Scdo debes scire ꝙ sicut circulo per rōnē intrinsecā repugnat finiri: eo qꝛ ibi intrinsece nō est dare pūctū ad quē terminat: ⁊ vltra quē ampli⁹ nō ꝓtendit. ita tps finiri ab intrinseco est impoīe apud eos: ⁊ sicut a nobis pōt circulus intelligi finitus: p hoc ꝙ signamus punctum a quo incipit: licet illa signatio nihil relinquet in eo: sʒ tantū in nobis. ita in tpe signamus instās huius diei esse finē totius tpis preteriti: ⁊ principiū totius fu/turi: licet intrinsece nihil sit in eo. cum actu nullum sit instans terminans: nec actu preteritum est diuersum a futuro: sed tantum in potētia: vt patet ab Auerro. alibi. ideo dicit Auer. 8. phy. cōmen. 5. ꝙ tps finiri per se ⁊ infinitū esse pertransitū per se est impossibile per rationē intrinsecam: vt patet ibidem. 13. cōmen. licet per accidēs nō incōue/

Ratio.

niat: vt pꝫ. 5. phy. c. 13. ⁊ ibidē. 8. cō. 47. ¶ Ex his pōt rō cōponi vna fortissima sic aggregās oēs alias. quicquid repugnat eēntialr tempori actuali: ⁊ per rōnē intrinsecā repugnat essentialr: ⁊ per rōnē intrin/secam tpi possibili esse. ptꝫ. si hinībile repugnat forti genito/ repugnat forti generādo. sed finiri p se: ⁊ rōne intrinseca repugnat tpi actua/li: ḡ tpi possibili qđ pcessit tps actu genitū simul cū mūdo: ergo ipoīe est tps potētiale finiri ad primū instans tpis geniti.

Decia qō.

Sed hic est questio nō parua. vr̄ cū ꝙ nulla istarū rōnuʒ valeat: qm̄ theologi dicūt ꝙ tps: ⁊ mot⁹ pmus nō seor

Pō theologoꝝ ⁊ Platonis.

sum creati vel gñati fuerunt: sʒ simul cuʒ mūdo: sicut Plato dicit. solus. n. Plato mūdū generat: ⁊ simul cū eo tps: ⁊ motū factū eē dicit: vt. 8. phy. ⁊ p̊ celi testatur Ari. Quando aūt arguit. omne innouatū mēsurat aliq̄ mensura: est veꝝ de inouato ppria inouatōe qualiter nō innouat motus/ ⁊ tps: vt Plato dicit. ⁊ sic posset defendi opi

Contra.

nio Pla. ⁊ ēt legis: ⁊ est optima rnsio ⁊ va. ¶ Attñ cōtra pōt replicari pro Auer. ⁊ Aristo. qm̄ oē qđ per se incepit vere aliqñ fuit: ⁊ aliqñ nō. ergo oē qđ icepit cū alio: cū alio aliqn fuit: ⁊ aliqn nō. Sʒ oē tale hʒ mēsurā ppriaʒ vel cōeʒ sibi: ⁊ illi/ cuʒ quo incepit. ḡ ⁊c. ¶ Qđ

Responsio.

si dicat ꝙ aliqñ: ⁊ aliqñ sunt cōditiones tpis imaginarij ⁊ nō veri.

Replica.

Contra. hmōi cōditiōes sumuntur ab aliquo ex pte rei: vel a nullo. Si a nullo. ḡ est chimericuʒ: ⁊ si ab aliquo. ergo est extensio vbi pōt

signari aliqñ ⁊ aliqñ. ¶ Preterea nõ plus esse debetur tẽpori: q̃ esse mensurã alicuius: sꝫ ad tale nihil requirit̃ nisi aĩa: g̃ illud vbi signabit̃ aliqñ ⁊ aliqñ erit v̾e tp̃s. ¶ Preterea nũc tp̃s ẽ determinando instãs in quo mũdus creatus fuit: ⁊ ante illd̾ nõ fuit. g̃ vere tp̃s icepit. g̃ sibi rñdet vera mẽsura inceptiõis eius. ¶ Pro fundamẽto phoꝝ debes scire q̃ ipsi non ponũt aliquã ꝓductionẽ nisi gñationẽ: qm̃ ipsi non ponũt/nisi illud qd̾ est cõe oĩbus sensib⁹: ⁊ vel cõtra ipsũ nullus sensus ↄtradicit. cũ igit̃ creatiõi oĩs sensus ↄtradicat: vt alibi declaraui. ideo tm̃ gñationẽ ponũt: oĩs aũt gñatio finis est alteratiõis. iõ si mũdus icepit v̾e genit⁹ fuit: ⁊ v̾e alteratio ipm̃ p̾cessit. g̃ añ tp̃s fuit vere tp̃s. ⁊ hoc fundamẽto vsi sunt phi: q̃ si verũ est: rõnes Auer. sunt demõ̃ratiue. Veruꝫ rõnes ↄtra rñsionẽ Platonis sunt posite a me: grã exercitij: ⁊ de facili soluunt̃. ¶ Ad p̃mã dico. q̃ tp̃s imaginatũ sumit̃ a politate rpis: q̃ est ĩ agẽte. ¶ Ad scd̾aꝫ negat̃ añs. imo reqrit̃ fundamentũ a q̃ sumit̃. s. aptitudo fundata ĩ motu de q̃ supius dixi. ¶ Ad tertiã dicendũ q̃ nũc tp̃s est accipiẽdo nũc positiue ⁊ v̾e. Añ nõ fuit. ly ante accipit̃ p̾uatiue. ⁊ nõ v̾e. ⁊ iõ rõnes phoꝝ sunt tm̃ ex supponẽ ⁊ lꝫ ita sit: istd̾ tñ est verũ fundamentũ coꝝ: ⁊ tu cõsidera.

Fundamẽtũ phoꝝ.

Solutio.

ALGA. DVB. XVIII.

Dixit Algazel. nos vero super hoc arguimus dicentes q̃ oĩa ista sunt phantasie: opus em̃ ⁊ facultas ad cassandũ p̾dicta est q̃ opponamus tẽpori cũ loco: ⁊ dicemus q̃ erat in potẽtia dei: vt faceret supremũ orbẽ maiorẽ q̃ꝫ mũdus est in quãtitate vni⁹ palme. Et si phi hoc negarẽt: attribuerẽt deo defectũ. Si v̾o ipsi ↄcederẽt: p̾nt cõfiteri de duabus palmis vel trib⁹: ⁊ sic ad infinitũ: ⁊ oportebit ergo ex hoc ponere retro mundũ spaciũ quãtitabile: in spacium em̃ duarũ palmaꝝ magis ipedit q̃ꝫ spaciũ vnius palme: ergo retro mundũ est dare spaciuꝫ quãtitabile: qd̾ est necessariũ ponere/aut corpus: aut vacuum. ⁊c. que sequuntur istum hominem.

¶ Declarauit Auer. q̃ siĩtudo Alga. nulla est. dixit em̃ Alg. q̃ sicut mũdus finitur sei p̃o ita ⁊ tp̃s: vt visum fuit. vult modo Alga. ꝓbare siĩtudinẽ. ⁊ dicit. ait Alga. nos vero super hoc arguemus dicẽtes q̃ oĩa ista sunt phantasie: cui⁹ rõnẽ dicit. opus em̃ ⁊ facultas ad cassandũ p̾dicta est q̃ opponamus tempori cũ loco. i. cõparemus naturã tp̃is cũ nã loci ⁊ locati: ⁊ dicemus q̃ erat in potẽtia dei/vt faceret supremũ orbẽ maiorẽ. s. octauũ: q̃ꝫ mũdus est in quãtitate vnius palme: ⁊ si phi hoc negarẽt attribuerent deo defectum. g̃ deus põt facere octauũ orbẽ multo maiorẽ q̃ꝫ nũc sit. (Si v̾o ipsi.) Nũc eligit mẽbrũ ad ꝓpositũ. d. si vero ipsi ↄcederent p̾nt ↄfiteri de duab⁹ palmis: vel tribus: ⁊ in infinitũ. tunc cõcludit. g̃ oportebit ex hoc cõcedere retro

mundũ spaciũ q̃titabile. in spaciũ eni3 duarꝫ palmarꝫ magis impedit q̃ spaciũ vnius palme: ergo retro mundũ est dare spaciũ q̃titatibi/le. i. magnũ qḋ est necessariũ ponere: aut corpus: aut vacuum ⁊c. que sequuntur istum hominē: ⁊ q̃ũo intelligitur hec ratio ad propositum Alga. nõ exponit: sed Auerrois statim.

AVERROIS.

Nos dicim⁹ q̄ id qḋ dixit Alga. bñ sequitur: posito q̄ q̃titas corpea mũdi possit ad ĩfi/nitũ augmentari: tũc. n. sequeret̃ q̄ possit a deo bñdicto ĩueniri res finita: quã p̄cede/rēt ĩfinite põitates q̃titabiles: vñ si hoc eēt põe in magnitudĩe/ sequeret̃ siſr in tpe: ergo ĩueniret̃ tp̄s finitũ ab vna extremitate: q̃uis p̄cedãt ipm possi/bilitates tpales ad ĩfinitũ. Rñsio hui⁹ est q̄ imaginari eē mũdũ maiorē: vel minorē: est põe s̃m veritatē si possi/bilitatis nã ante eē mũdi fuisset: ⁊ nõ fuissent ēt alie due nãe. v3. neciã ⁊ ĩpoõis: qḋ est falsu3: he nãq3 tres nature semp fuerũt: ⁊ iõ redargutio Algazelis nullo mõ cõtra pħos dirigit̃: ipsi nãq3 opinant̃ q̄ ĩpoõe est mũdu3 esse maiorē vel miorē. Si. n. põe eēt repiri magnitudo ma ior magnitudĩe: ⁊ sic ad ĩfinitũ sequeret̃ q̄ deberet repe riri magnitudo infinita in actu: qḋ est falsu3: vt declara tũ est ab Arist. in pricipio celi ⁊ mũdi: ƺ apud negãte3 p̄dictã ĩpoõitatē erit pfecta redargutio valde vehemẽs. op3. n. q̄ sit hic põitas ĩtellectualis: sicut ante mũdum apud pħos. ¶ Et iõ qcũq3 opinat⁹ fuit mũdũ creari in tpe: ⁊ dicat̃ q̄ qõlibet corp⁹ est in loco: op3 eũ cõcedere q̄ ante illũ sit locus. s. aut corpus aut vacuũ: locus nãq3 op3 q̄ p̄cedat ĩnouatũ necio: ⁊ iõ qcũq3 negaret esse va cuũ: ⁊ ↄcederet finitatē corpoꝝ: nõ est ausus ↄcedere q̄ mũdus sit creat⁹: vñ dicim⁹ q̄ si imaginaremur dictã de/nominationē vel durationē mẽsurante3 motũ est opus pħãtasie: sicut est imaginari mundũ esse maiorē vel mi/norē q̃3 esset: sequeret̃ q̄ tp̄s nõ hr̄et esse aliquo modo. Tp̄s. n. nõ est aliqd nisi id qḋ cõphēdit̃ ab intellectu ꝺ p̄dicta plongatiõe seu duratiõe motũ mẽsurante.

¶ Vult modo Auer. dare vim argumēto Alga. Deinde ibi (rñsio hu/
ius est) dat rñsionē. Primo ergo dicit. dicim⁹ nos ꝙ id qd̄ dixit Alga.
bene sequit̄ posito ꝙ q̄ntitas corporea mūdi possit ad infinitū augmē
tari: tūc. n. sequit̄ ꝙ possit a deo bñdicto inueniri res finita quā p̄ce
derent infinite potētates q̄ntitabiles. stat ergo in hoc ꝙ si mūdus pos
sit esse maior q̄ modo sit: tunc possent ante eū p̄cedere potētates in/
finite sub quib⁹ potuit esse ⁊ nō est. Tūc reducit exēpluꝫ ad ꝓpositū
d. vnde si hoc esset pol̄e in magnitudine sequit̄ silr in tpe: ergo inueni
retur tp̄s finitū ab vna extremitate. s. a pte ante: q̄ nis p̄cedāt ipsuꝫ
potētates tpales ad infinitū. Ecce igit̄ vim silitudinis. arguit̄ igitur
sic: sicut mundū p̄cesserūt infinite potētates q̄ntitabiles: ita ⁊ tp̄s. er/
go sicut mūdus a deo poīt finit⁹: ita ⁊ tp̄s. ⁊ sic appet vis argumēti
Alga. (Rñsio hui⁹.) cū dedit vim argumēto Alga. vult soluere ipsuꝫ.
vbi debes scire ꝙ tres sunt nāe entis. s. necessaria: impol̄is: ⁊ cotin/
gēs: oē. n. ens aut est necessariū: aut impol̄e: aut cōtingēs. ⁊ hoc d̄cla
rauit Arist. in priorib⁹. ⁊ Auer. p̄io celi. cōmē. 138. dicit ergo ꝙ mū/
dum fore maiorē vel minorē est natura entis impol̄is. ⁊ hoc primo po
nit. scđo ibi. (Si. n. pol̄e.) Probat hoc. Dicit ergo primo. rñsio hui⁹
est ꝙ imaginari esse mūdū maiorē vel minorē est pol̄e s̄m veritatē. si
natura potētatis ante esse mūdi fuisset ⁊ nō fuissent ēt alie due natu/
re. vꝫ. necessaria ⁊ ipol̄is: qd̄ est falsuꝫ: qm̄ mundū esse maiorem vel
minorē nō ē natura pol̄is: sꝫ ipol̄is: he nāq͡ꝫ tres nature semp fuerūt
⁊ iō redargutio Alga. cōtra p̄hos nullo modo dirigit̄. ipsi nāq͡ꝫ opi/
nant̄ ꝙ ipol̄e est mūdū esse maiorē vel minorē. (Si enīꝫ pol̄e) Nunc
ꝓbat hoc. d. si. n. eēt pol̄e repiri magnitudo maior magnitudine qua
mūdus nūc est: ⁊ sic in infinitū: sequeret̄ ꝙ deberet repiri magnitu/
do infinita in actu: cui⁹ ꝯñs destruit. d. qd̄ est falsuꝫ: vt declaratuꝫ est
ab Ari. in p̄ncipio celi ⁊ mūdi. At ꝯtra quos valet argumētuꝫ. d. sꝫ
apud negāteꝫ p̄dictā impotētatē: ⁊ dicentē esse pol̄e repiri mundum
maiorē q̄ nūc sit: erit redargutio illa p̄fecta: ⁊ valde vehemēs. optꝫ
enīꝫ ꝙ hec sit potētas saltē itellectualis: sicut ante mūdū apd̄ p̄hos.
Si g̊ ꝯcedit̄ ꝙ pōt esse maior mūdus q̄ nūc sit: tūc sequit̄ ꝙ possibili/
tates q̄ntitabiles potuerūt esse ⁊ precessisse infinite.

Sed circa hoc est qō: quō valet hec ꝯñia. pōt aliqua q̄ntitas
ad infinitū venire: ergo augebit̄ ad infinitū. Ar/ Undecia qō
guit̄ enim hoc nō valere: qm̄ non sequit̄ apud Auer. primo de genera.
cōmē. 9. cōtinuū pōt diminui in infinitū: ergo diminuet̄. ¶ Ad hoc
dixerūt quidā logici hanc ꝯñiam tenere: qm̄ primo prioꝝ diffinitum Rñsio quo/
est cōtingēs qd̄ est: quo posito inesse nullū sequit̄ incōueniēs: vbi pla rūdā logico
ne Auer. ⁊ Alber. volūt omne cōtingēs debere reduci ad esse. Sed re/ rum.
plicat̄: qm̄ a pari deberet tenere scđa ꝯñia per hanc regulam. s. ꝯtinuū Impugna
pōt diuidi in infinitū: ergo diuidet̄: qm̄ omne pol̄e dꝫ reduci ad actū. tio.
¶ Pōt rñderi ꝙ p̄ia ꝓpō est vera d̄ sensu cōposito: iō dꝫ poni in eē.
scđa aūt de sensu diuiso: iō non dꝫ poni inesse. ¶ Sed reuera hec rñsio Defensio.
peccat in duob⁹. Primo q: nō dat cām: quare hec quidē intelligitur Impugna/
de sensu cōposito: illa de sensu diuiso. Scđo qm̄ oīs ꝓpositio cuiuscūq͡ꝫ tio.
sensus est: ⁊ dꝫ poni inesse: alr̄ pol̄e reuertet̄ impol̄e: vt dictuꝫ est ibi/
dem. ⁊. 5. meta. cō. 8. ⁊ ego declaraui totū hoc in expōne mea p̄im
prioꝝ. Addunt alij ꝙ hec diuisio ꝓpōnis in sensum cōpositū ⁊ diui/

Solo ppa. fum: nunq̃ fuit dicta ab Aristo. ¶ Ideo videt mihi esse dicendum cum Auer. 3. phys. maxime cōmē. 69. q augeri est ire ad formā: diminui est ire ad mātotū: et qz ire ad formā est ire ad vnū actū. ideo prima intelligit de sensu cōposito. et ideo dz reduci ad vnū esse actu. scda autē est ire ad mām: et iō est ire ad plures diminutiones: et iō intelligit de sensu diuiso: que dz reduci ad actū diuisum. ols enim ppō qualr est cōtingens talr dz esse et poni inesse: qz igit prima est de possibili cōposito ad vnū simul: ideo dz poni inesse simul ad vnū: qz scda est de eē et posi diuiso et successiuo. iō dz poni in esse successiuo et multiplicato et sic apparet deductio pñe. et iam dū egi tertiū pheorū melius declaraui totū hoc. (Et ideo quicūq3.) Hic correlarie declarat cōtra quē valet rō Alga. et dicit. et ideo quicūq opinat' fuit mundū creari in tēpore: et dicat q qdlibet corpus est in loco: opz eum cōcedere q ante illum locū fit locus. s. aut corpus. i. plenū aut vacuū. Ecce igit consequentiā. si mūdus fit de nouo: ergo ante ipsum datur vacuum: aut plenū qui erit eius locus. Cuius pñe deductionē ponit. d. opz nāq q locus pcedat inouatū necessario. ¶ Hoc idez probat auctoritate Aristo. d. et ideo quicūq negaret esse vacuū: et cōcederet finitatē corporū. i. orbiū: et maxime supremi nō est ausus cōcedere q mundus fit creatus. i. nouiter factus. (Unde dicimus.) Ex his infert peccatū similitudinis. d. vnde dicimus q si imaginari dictā durationē mensurantē motū est opus phantasie. i. nō est verū: sed fictū: vt dixit Alga. sicut imaginari mundū esse maiorē vel minorē q̃ est: sequit q tempus nō haberet esse aliquo modo: qm̄ sicut imaginari mundū maiorem est imaginari falsum et impossibile erit de tpe: postq̃ sunt consimilia: modo hoc est falsuz. Tēpus. n. nō est aliō nisi illud qd cōprehēditur vera cōprehēsione ab intellectu de pdicta plongatione mēsurante motū. Ex his apparet reprobatio Alga. ¶ Tota difficultas huius ptis est: qm̄ nō video deductionē pñe. s. mūdus est nou': ergo ipm pcedit loc': plenū. s. vel vacuum. Qd declaro: qm̄ mūdus si eēt etern' esset eiusdē speciei a seipso: si esset nouus: sicut albedo eterna et albedo noua: ergo: sicut sequit. est nou'. ergo hz locū priorē tpe. sequet. est etern'. ergo hz locū priorē saltē nā. vel si nō valet vellez audire a sacerdote Ari. s. Auer. cur hec quidē tz: illa vero non. Qd si dicat q opz locū pcedere inouatū nescio: quare nō pcedit eternū saltē pcessione in natura: si nō in tpe. Multi fingūt q hmōi psequētia tenet ad hominē. s. ad Alga, qm̄ Alga. sustētabit in duabus ppōnib' scz q mūdus incepit nouiter: et q omne corpus sit in loco: et ad ipm sequit pdictū incōueniēs. apud aūt pipatheticos nō sequit: qm̄ non tenēt scdam: sz tm̄ de corpibus rectis. ¶ Sz hec deductio fatua est cum Auer. cōmē. 6. quarti physicoꝝ. faciat eādē pñam: et nō loquitur ad Alga. sed simplr. ait. n. q si mūdus esse nou': q oīno daret vacuū. et tu vide eū. ¶ Mihi igit videt q pña pōt duobus modis deduci. Primo accipiēdo: q ols pductio fit gñatio apud phos: qm̄ sicut pluries dixi phi oēs creationē ex nihilo nō pceperūt: imo habent eam negare cum sibi sensus omnes cōtradicāt: et tūc habēt ponere primū. s. ex nihilo nihil fieri. ¶ Scdo accipio q oē qd generat generat ex corpe: qm̄ oē genitū est alteratū: et oē alteratū ex corpe alterat. dictum est mihi in fine scdi capli d sba orbis. q alterās est corp'. et. 7. meta. cō. 31.

Quo mō vz pña. si mundus est nouus sz ante ipm pcessit plenū vl vacuum.

Positio q̄rūdam.

Impugnatio.

Pd ppria.

plane dixit. q forma pura nō pōt trāsmutare mām. Ex his eligo q. si mūdus fit nouiter factus: tūc erit generat^9. et si generat^9 ante ipm pcessit alteratio: et si alteratio pcessit ante ipm fuit locus in quo fit alteratio: et corpus alterās. ergo cōcedens mundū nouum hz cōcedere ante ipm precessisse vacuū vel plenū: et quādo dicit mundus nouus est eiusdē rōnis cū seipso eterno falsum est: imo vbi mūdus esset nou^9 esset corpus generabile et corruptibile: et forte nō rotūde figure. vbi aūt esset eternus: nō esset generabilis nec corruptibilis: et sic differret genere ab ipso corruptibili: qm corruptibile et incorruptibile dif ferunt genere. 10. meta. in fine. Dic igitur est primus modus dicēdi pñam apud phos. ¶ Scōs modus posset esse ex alio. declaratū ē eniz apud eos: q ante omne nouū pcessit duplex potētia. s. passiua et actiua vt deduxit Auer. primo celi. cō. 124. et quelibet potentia passiua est mā: ergo si mundus fuisset nouus etiam ante ipm pfuisset mā: sed māe coeterna est dimēsio. ergo ante mūduz pcessit mā dimēsionata. et si sic: tūc esset vacuū ante mundū: qm nihil est vacuum nisi mā spaciata p dimensionē. Et sic appet scōs modus deducēdi pñaz. tñ quilibet istorum modorum est ex principijs phorum: quō autem opz deduci simplr nō pōt dici. Nunc igit sit dictū in tm. Deductio pñtie. Scōs modus dedu ctiōis pñe.

ALGA. DVB. XIX.

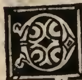
At Alga. tertia auctoritas phorum ad asserendum mundū fuisse ab eterno: hec est. Esse mūdi ipoſe erat anteq̄ esset. Impoſe ē dicere fuisse ipoſe: et post fit reductū ad possibilitatē. Et hec potitas ē sine pricipio: iō sp fuit pmanēs. s. nūq̄ mūdus fuissz absq; ipa potitate. Quare nūq̄ fuit: q2 mūdū fuisse impoſe est: q2 potitas nūq̄ cessauit: ergo poſe nunq̄ cessauit. Et qn sibi attribuim^9 potitatē, itellectū est q ipm hre eē nō ē falsuz: et postq̄ semp fuit polis: nūq̄ ergo fuit q attribueret sibi esse: et sic eēt falsuz: q2 si esset ipoſe dicere ipm semp fuisse poſe. Esset ergo falsuz dicere potitatē nūq̄ cessasse: et si ita sequeret q potitas principiū habuisset: vñ si potitas principiū habuisset: ergo mūdus esset ante hoc impoſe esse neq; deus in eiusdem poterat.

¶ Vult adducere Alg. tertiā rōnē phorum ad pbādū mūdū eē eternū. Et primo pponit vnā pñam. scōo ibi (Impoſe est) Probat eā. dicit ḡ i pria. ait Alga. tertia auctas phorum ad asserēdū mūdū fuisse ab eterno hec est. s. mūdi eē añq̄ erat. sup. si nou^9 est: erat ipoſe: q̄ nūq̄ reducit ad actū. hui^9 pñe tm tāgit añs. (Impoſe est) pbat pñam. d. q est impoſe et falsuz. sup. q mūdus añ sit ipolis: et q post fit reductuz ad potitatem. i. ad actū potitatis. (Et, hec potitas) Hic probat añs. d. et

hec possibilitas est sine principio: ideo semp fuit pmanens.s.taliter q nunq̃ mundus fuit absq ipsa possibilitate. Si igit mũdus incepit ante eius ee semp fuit eius pole esse. Tunc infert quare nunq̃ fuit: q: mundũ fuisse impole est: qm̃ si in sui natura semp est politas ad esse: et nũq̃ eet: ergo nunq̃ erit: ergo est ens impole: et p ɔñs nõ poterit exire ad actũ q: possibilitas nũq̃ cessauit: ergo pole nunq̃ cessauit. Ex hoc sequit q si mundũ esse est semp possibile mundũ esse est impole: qm̃ semper possibile est dicere q nunq̃ reducit ad actũ: et si nũq̃ reducitur ad actum est semp impolis. ergo si semp polis: semp impolis: et sic appet añs: et tota vis huius ɔsistit in hoc q natura impossibilis est illa que nunq̃ reducet ad actuz. (Et quãdo) Hic adhuc clarius declarat consequẽtiã. d. et quãdo sibi attribuun' politatẽ intellectũ est q ipsuz habere esse nõ est falsum. Tunc vltra: et postq̃ semp fuit polis: ergo nũq̃ fuit taliter q sibi attribueret esse: et sic illud pole est esse falsum: ergo esset impole. cuius rõnem tangit. d. quia si esset impole ipsum dicere semp fuisse pole. i. verum est ipm nõ fuisse possibile: ergo falsuz e possibilitatẽ dicere nunq̃ cessasse: et apud me vult dicere. si idẽ est ipsum esse semp possibile. et ipm esse impole. ergo falsuz est dicere nõ cessasse ab eo possibilitatẽ: qm̃ si in eo impossibilitas inest: possibilitas remouetur: ergo falsum est dicere possibilitatem nõ cessare. Deinde pbat q possibilitas semper inest dicens et si ita. s. possibilitas incepit: sequitur q possibilitas principium habuisset. et si sic: ergo mũdus ante hoc esset ipossibile esse. sup. postq̃ semp fuit possibilis: et sic neq dee eiusdẽ poterat. sup. esse ponere in effectu. ¶ Debes scire q virtus rationis tota cõsistit in hoc: si mũdus incepit. ergo ante ipsum precessit possibilitas infinita. ergo ex vtroq latere sempiterna: qm̃ vt deducit Auer. in celo et mundo. s. in pmo cõmẽtis. 128. 133. et 134. infinitum nõ magis determinat ad vnam partẽ q̃ alterã. ergo vel ad neutram vel ad vtrãq. Si igitur possibilitas est sempiterna: ergo mũdũ esse est semp possibile: et sic est ipm esse impossibile: et sic nũq̃ incepit. et hoc vult Alga. deducere.

Uigor rationis.

AVERROIS

Dicimus nos q ille qui cõcedit mũdũ fuisse anteq̃ haberet possibilitatẽ ĩfinitã: oportebit eum cõcedere mundũ fuisse ab eterno: si eniz id qd semp pole fuit: diceremus q nõ semp in esse fuisset: sequeret ex hoc esse falsum. et ideo optz q sit ab eterno. id. n. qd pole est q sit ab eterno est simplr pole q non corrũpat: nisi esset pole q corruptibile conuerteret eternale: et iccirco dicit phs q politas in rebus est necessitas.

¶ Hic Auer. vult cõfirmare rõnẽ phoz quã adduxit Alga. et pmo pponit ɔñam. d. dicimus nos q ille qui cõcedit mundũ fuisse. s. nouiter anteq̃ haberet politatem infinitam. cõcludit ɔñs. d. oportebit eum cõcedere mundũ fuisse ab eterno. Hanc ɔñam nõ probat. pot tamen

rū probari: qm̄ si mundus icepit in. a. tpe: vel igit ante pcessit infinita politas vel finita: nō finita: qm̄ tunc deus nō fuisset ab eterno: vt scis. ergo infinita. ꝛ hoc vult Auer. Tunc ex hoc cōfirmat pñaꝫ Alg. d. s. n. id qd̄ pole fuit semp: diceremꝰ ꝙ nō semp in eē fuissꝫ. sequit ex hoc eē falsuꝫ. i. sequeret ex hoc ꝙ mūdum fore esset impole: vt dedu/ctum fuit supra. (Et iō.) Hic colligit totū. d. ꝛ iō opꝫ ꝙ sit ab eterno. id. n. qd̄ pole est ꝙ sit ab eterno: est pole simplr ꝙ nō corrūpat. i. opꝫ vt sit eternuꝫ: nisi esset pole ꝙ corruptibile conuerteret eternale: qd̄ falsum est. ꝛ icirco dicit phs ꝙ possibilitas in rebus est necessitas.

¶ Sed circa hec tres accidūt difficultates. prima qm̄ ait. ꝙ oē pos/sibile semp est impole vt corrūpatur. hoc vr̄ falsum. qm̄ qua rōne est possibile eē: eadē rōne ꝛ possibile nō esse. ergo est possibile vt corrū/patur: sicut est pole vt generet. ¶ Scd̄a qm̄ multa sunt possibilia in rebus que nō sunt necessaria: vt scis. ¶ Tertia qm̄ Aris. nunꝗ̄ dixit istud qd̄ sibi Auer. attribuit. ¶ Ad primā pōt dici vno mō ꝙ possibi le semp est semp nō ens. ꝛ tunc arguitur. semp nō ens nō pōt corrūpi: qm̄ semp nō ens est nō ens: ꝛ hoc corrūpi nō pōt. ¶ Sed hoc nō est ad mentē Auer. ideo aliter intelligit. s. in sempiternis. vbi idem est possibile ꝛ necessariuꝫ. ꝛ hoc dicit. s. ꝙ possibile semper: sup. in necessarijs impole est ꝙ corrūpat: qm̄ ibi idē est necessariū ꝛ pole. ¶ Ad tertiā dicēduꝫ ꝙ lꝫ Arist. in. 3. phy si. nō dicat vir illaꝫ: vt ap/paret text. cō. 32. attn̄ intelligit in rebus necessarijs ꝛ sempiternis. ¶ Sed quo mō intelligit illa ppō in eternis ꝛ necessarijs nō differt eē a posse, nolo declarare: sed alibi dixi.

Prīa diffi/cultas.

Scd̄a.

Tertia Solo.

ALGA. DVB. XX.

Ait Algazel: sup hoc tn̄ arguemꝰ dicentes ꝙ mūdus semper fuit possibilis innouari: ꝛ si imaginaremur ipsum semp fuisse ꝛ nunꝗ̄ inouatū: non ergo id qd̄ puenit secutū fuit ordinē possibilitatis: imo totū cōtrariū. Et hoc est veri simile ei qd̄ dicūt de loco. vꝫ. ꝙ estimare mūdū maiorē vel miorē vl' eē corpꝰ supra mūdū sit pole: ꝛ sit corpus super corpꝰ vsqꝫ ad īfinitū: ꝛ nihilominꝰ eē plenitudinē absolute ad infinituꝫ est impossibile.

¶ Hic Auer. inducit Alga. rn̄dentem rōni posite a phis. ꝛ dicit. ait Alga. super hoc tn̄. s. argumēto rn̄demus dicentes ꝙ mundus semp fuit possibilis inouari: ꝛ si. i. posito ꝙ imaginaremur ipm̄ semp fuisse ꝛ nunꝗ̄ inouatū. i. nunꝗ̄ accepisse esse nouū: vult ergo dicere Alga. ꝙ ista apud quosdaꝫ phos stant simul. s. mundū semp eē; ꝛ ipsuꝫ esse possibile inouari. i. corrūpi. ꝛ iterum fieri: qm̄ phi arabes: vt Auic. ꝛ Alpharabius volunt aliqd̄ sempiternū habere potētiā ad nō esse: vt dictuꝫ est in libro de substātia orbis. (Non ergo.) Ex hoc respon/det ad argumētuꝫ. d. nō ergo illud qd̄ peruenit. i. ipsum esse mundi nouū: secutū fuit ordinem possibilitatis. i. nō fuit post esse possibiles quod dicatur ꝙ apd̄ philosophos simul fuit ꝛ fuit possibile eē ꝛ nō eē

et per consequēs non fuit esse mundi, secutum ordinez possibilitatis. imo totuz cōtrariuz.s.esse possibile secutū est esse mundi.(Et hoc &.) Declarat qđ dixit per exemplū.d.et hoc est verisimile ei/qđ dicunt. sup.philosophi de loco.vz.qđ estimare mundū maiorez vel minorez vel esse corpus supra mundūz sit possibile:ita qđ sit corpus supra corpus vsqz ad infinituz.et nihilominus esse plenitudinez.s.magnitudinem absolute ad infinitum est impossibile.ecce igitur qualr aliqđ est possibile:qđ tñ nunqđ erit actu.

AVERROIS

Dicimus nos qđ si aliquis cōcederet qđ ante mundū vna fuisset possibilitas in numero ad infinitū oportebit se ꝯcedere qđ mūdus sit ab eterno:sed si aliqs poneret qđ añ mūduz essent possibilitates infinite in numero:sicut posuit Algazel in sua respōsione:oportebit cōcedere qđ añ hūc mundū sit alius mūdus:et añ scđz tertiꝰ:et sic in infinitū sicut in idiuiduis hoīuz reperit:maxie posito qđ corruptio ꝓcedens sit cā esse subsequentis.V.g.si deus benedictus poterat creare ante hunc mundū aliuz mundū: et ante illū/aliuz:sequeret processio possibilitatū esse ad infinitū:aut ꝑueniret ad mūdū primū añ quē erat impossibile creari aliū: et hoc incōcessuz est apud loquentes: et omnes opinantes mundi creationem:et postqđ possibile esset qđ ante hunc mundū esset alius mundus ad infinituz:videretur qđ hec positio nō sit falsa. Sed quādo subtilissime interroget:tunc oportebit qđ falsa est: quia sequeret qđ natura huius mundi naturā vnius indiuiduorū generabiliuz et corruptibiliū haberet.vz.qđ hic mundus procederet necessario a prima causa: eodem modo indiuiduū procedit ab eadez causa.videlz mediante mobili.s.motus eterni.vnde hic mūdus eēt pars alteriꝰ mūdi:vt in indiuiduis gñabilibꝰ et corruptibilibus reperit in hoc mundo:vñ necessariū opz qđ ꝑueniat ad mūdū eternū:aut qđ ꝓcedat ad infinituz:sed ꝓcessus ad infinitum est impossīs.opz ergo qđ sit vnus mūdus:et ab inumero:et ab eterno.

¶ Hic reprobat sol.Alga.et primo recolligit per viam diuisionis qđ intelligit Alga.d.dicimus nos qđ si aliquis concederet qđ ante mun/

dus vna fuisset possibilitas in numero ad infinitū.i.a principio vsq; ad finem: oportebit se.s.ipsum concedere q mundus sit ab eterno. ista consequētia fuit superius deducta.(Sed si aliquis).Recolligit mēbrum; qd Alga.vult.d.Sed si aliquis poneret q ante mundū essent possibilitates infinite in numero: sicut posuit Alga.in sua responsione oportebit cōcedere q ante hunc mūdum sit alius mundus: z ante secūdum tertius: z sic in infinitum: sicut in indiuiduis hominū reperitur. z addit q hoc maxime sequitur: posito q corruptio precedens sit causa esse subsequētis. ¶ Sed dices. videt q Alga. concedat primum membrum: vt visum est: qm philosophi arabes volunt mundū semper esse: z ipsum semper esse possibilem non esse. ergo nō videt q Auer. attribuat Alga. veritatem. ¶ Dicēdum q Alga. inquātum philosophus h3 dicere primum membrū: z illud nō curat Auer. destruere: qm.12.metaphy.cōmē.41.z in.3.z.4.capl'o.de substātia orbis.z.8. physicorum.cōmē.71.satis destruxit. Alga. autē inquātum theologus h3 dicere q potuerūt esse infiniti mundi: z per cōsequēs plures. imo infinite precesserūt possibilitates ante mundum in quo sumus. z hoc destruit Auer.(Uerbi.g. si deus.) Hic probat consequētiam.d. U.g. si deus benedictus poterat creare ante hunc mundum alium mundum: z ante illum alium: sequeret processio possibilitatū esse ad infinitum: aut perueniret ad mundū primum ante quē erat impossibile creari alium. Hoc destruit.d.z hoc incōcessum est apud loquētes: z omnes opinātes mundi creationē. patet ergo q si mundus potuit creari ante mundū: z sic in infinitū infinite precesserunt possibilitates. Tūc arguit q de facto fuerunt infiniti.d.z postq possibile esset: q ante hunc mūdum esset alius mundus ad infinitū: videt q hec positio nō sit falsa id est vera q debuit poni in eē: co q possē nō fuit falsum. ergo fuit ita de facto q ante hunc mundū fuerūt infiniti.

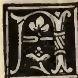
Sed accidit questio qm multi concedūt antecedēs: z negant cōsequētiam.s.potuerūt esse infiniti mūdi. ergo fuerunt. antecedēs apud theologos est verum. cōsequēs falsum. vt in multis pōt adduci instantia. ¶ Mihi videt q hec consequētia fundet in hoc q multitudo possibilitatū in mā fundat. qm materia est cā possibilis eē z possibilis nō esse. igitur si possibilitates fuerunt infinite; oēs in mā habēt fundamētum: z per cōsequēs mundi poterunt recipi in mā. igitur z habuerūt agens naturale potēs deducere eos de potētia ad actum. vbi autē fuit mā z agens iam fuit effectus. ergo iam fuerunt mundi infiniti. z sic apparet vis cōsequētie apud principia naturalia. ¶ Uel potest declarari cōsequētia: qm agens potens ponere plures effectus in esse qui sunt vnius rōnis in se z respectu agentis sublatis omnibus agentibus dispositiuis ad vnum: magis q ad alterum: aut nullum ponit: aut omnes: z hec propositio apud philosophos est manifesta: z Auerro. h3 eam pro principio in 8.physico.cōmē.15. In proposito sic est deus. est enim agens vniuersationis potens infinitos mūdos producere: qui sunt vnius rōnis in se z respectu agentis: z nullum est agens disponens magis ad mundum.a.q ad mundum.b. ergo vel omnes ponet in esse: vel nullum: z nullum dicere est cōtra sensum. z omnes est qd vult. Quid aūt dicerent diuini theologi patet: qm deus agit tantum quātum vult: z non

Dubitatio.

Solo.

est negandum quin deus possit facere nō tot mūdos quin plures. vt ponunt oēs: ⁊ ideo rō ista est tm̄ probabilis ⁊ ficta. (Sed quando.) Hic destruit ꝯsequēs. d. sed qn̄ subtilissime interrogaret: tūc oporte/bit ꝙ falsū est. i. sed illud est falsum: qd̄ probat. ⁊. q: sequeret ꝙ nā huius mūdi haberet nām vnius indiuiduoꝝ generabiliū ⁊ corrupti bilium. ⁊ declarat quā nām. d. vz. oporteret ꝙ hic mundus ꝓcede/ret necessario a ꝑma cā: eodē mō indiuiduū procedit ab eadē cā. vz. mediante mobili. s. mot⁹ eterni. i. celo. ⁊ sic sicut indiuiduū fieret ab agēte eterno tanꝙ a cā vlti. sic mūdus fieret a celo alio. tunc vltra. vn̄. i. ⁊ per ꝯn̄s hic mundus eēt pars alterius mundi vt in gn̄abilib⁹ ⁊ corruptibilibus reperit: ⁊ hoc idem Auer. intulit primo celi. cō. 33. ⁊ illud declarat per hoc ⁊ hoc per illud. Unde. i. per ꝯn̄s opz vt perue/niat ad mundū vnum eternū: aut ꝙ procedat ad infinitū. sed ꝓces sus ad infinitū est impossis. ergo opz ꝙ sit vnus mundus. ⁊ ab innu/mero. i. sine fine ⁊ principio ⁊ eterno ꝓueniēs. ⁊ hoc volo. Declaratū ergo est qualr Alga. inquātū theologus dicit impoēe.

ALGA. DV. XXI.

Et Algazel: quarta auctoritas phoꝝ hec est: opz necessario ꝙ mā ꝓcedat qdlibz inouatū: quelibet enim inouatio in quadā fine dubio mā iteruēit: vn̄ sequit ꝙ mā nullatenus in/nouetur: imo ea que inouant sunt forme ⁊ accn̄tia. Et quāuis quibusdam materijs quodāmō attribui posset: opz necessario ꝙ ꝓueniat ad primam materiā que fine dubio innouabilis est.

¶ Hic inducit Alga. quartā rōnem phoꝝ. d. ait Alga. quarta aucto ritas phoꝝ hec est: opz necessario ꝙ mā precedat quodlibet inouatū. cuius rōnem dicit. quelibet enim inouatio in quadā fine dubio ma/teria interuenit. ⁊ tunc infert. d. vn̄ sequitur ꝙ mā nullaten⁹ inouet idest fit eterna: imo ea que inouat sunt forme. (Et quāuis.) Hic sol/uit. q. quādā: posset enim quis dicere ꝙ mā cōposita: sicut est mate/ria scḋa: generat ⁊ corrūpitur. Soluit: ⁊ quāuis quodāmodo mate/rijs possit attribui. sup. corruptio: ⁊ dixit: materijs quodāmodo: qm̄ nō sunt simplr materie: sed aliquo modo respectu vltime forme: opz necessario ꝙ perueniat ad primā materiā que fine dubio innouabi/lis est. ex hoc arguit: ꝙ si mundus fieret: opz ꝙ ante ipsum precedat materia: ⁊ sic vt prius. ¶ Sed est dubiū: qm̄. 12. metaphy. cōmē. 18. Auer. videt dicere: ꝙ neqȝ mā neqȝ forma fit: sed totū cōpositū. hic aūt ait: ꝙ forme ⁊ accidētia fiunt: qm̄ mā est eterna. ¶ Ad hoc dicē dum ꝙ aliquid fieri potest duob⁹ modis intelligi. Uno modo tanꝙ illud qd̄ proprie inouatur. ⁊ rōne eius fit nouitas alioꝝ. Alio modo tanꝙ per se ens subsistēs: ⁊ separatū a causis sui esse. primo mō so/la forma fit: qm̄ ꝓprie accipit esse: ⁊ rōne eius cōpositū fit. scḋo modo cōpositū: qm̄ qd̄ per se subsistit est cōpositū vt declaraui in scḋo de ãia. in cō. 7. ⁊ sic cōcordant verba Auer.

Dubitatio.

Solu.

AVERROIS

Dicimus nos ꝙ sñia horum verborũ est ꝙ qôlibet inouatũ est possibile ante q̃ƺ innouetur: ⁊ ꝙ possibilitas exigit rẽ in qua sustẽtetur. s. subiectũ recipiens. Possibilitas. n. recipiẽtis differt a possibilitate agẽtis. ⁊ ideo nõ potest possibilitas perfecte attribui agenti: nisi conueniat cuƺ recipiente. Multa eniƺ sunt impossibilia in agentibus que respectu quorũdã recipiẽtiũ sunt ĩpossibilia. Unde postq̃ƺ illa possibilitas qđ innouaꝭ p̃cedit: impoñe est ꝙ repiaꝭ absqƺ subiecto. Neqƺ agens potest esse subiectũ: neqƺ possibile põt esse subiectu̅: q: quãdo possibile est in actu ẽ remota possibilitas. Remãet ergo ꝙ sit subiectuƺ possibilitatis res recipiẽs ea. s. mã: ⁊ mã inquantũ mã nõ generaꝭ: oporteret nãqƺ ꝙ mã hẽret mãƺ ad infinitũ: ⁊ si forte dici possƺ ꝙ generareꝭ est sine dubio inquantuƺ cõponiꝭ ex mã ⁊ forma: q: quodlibet gñabile ex aliqua re generaꝭ. Unde aut p̱cediꝭ ad ĩfinitũ recte in mã infinita: qđ est falsuƺ: licet põnamus mouentẽ ab eterno. Aut ꝙ forme aduẽiũt successiue vicissiƺ ĩ quodam subiectũ ingenerabile ⁊ incorruptibile: ⁊ sic circulariter ad infinitũ ab eterno. vnde ex hoc necessario sequitur ꝙ sit dare motuƺ ab eterno qui sit cã huius subsequẽtis futuri in istis generabilibus ⁊ corruptibilibus.

¶ Generatio nãqƺ cuiuscunqƺ est alterius corruptio: ⁊ eius corruptio est generatio alterius: nullum enim de nihilo fit. nihil enim aliud est generatio: nisi cõuerti res ab eo qđ est in potentia ad actum: nulla enim permutatio de summa priuatione fit. Patƺ ergo ex istis ꝙ hic necessario est res in cõtraria deferens formam: in quam rem ille forme successiue aduentũt vicissim.

¶ Hic Auer. vult cõfirmare argumẽtũ phoꝝ. ⁊ primo ponit intellectũ verboꝝ Algazelis. scđo ibi. (Politas eiƺ.) soluit. q. In p̃mo air. dicimus nos ꝙ sñia hoꝝ verboꝝ est: ꝙ qôlibet inouatũ est possibile ante q̃ƺ inouetur: qm̃ in primo de sbia orbis posse p̃cedit fieri. Et necessariuƺ est ꝙ politas exiuit rem in qua sustenteꝭ. s. sbm recipiens. (Possibilitas eniƺ.) Hic soluit q̃ õnem. qm̃ posse dici ꝙ res est possi/ Posse p̃cedit fieri.

bilis esse potētate agentis: sicut ponit lex nostra: & illa potētas nō differt a potētate agētis: imo potētas mãe & potētas motoris est vna: vt dicit Plato. ¶ Soluit ergo hoc. d. potētas .n. recipientis differt a potētate agētis. & iō non pōt potētas p̄fate attribui agēti: nisi cōueniat cum recipiēte: mō hoc est falsum. & iō duplex est potētas. s. ex p̄te agētis: & dr̄ potētas ab extrinseco: & potētas mãe: & dr̄ potētas ab intrinseco: vt dicit Auer. p̄ ce. cō. 124. (Multa. n.) Probat hoc. d. multa enim sunt pōlia in agentibus: que respectu quorūdam recipientium sunt impossibilia. Et dixit notanter respectu quorūdam recipiētium: qm̄ quicqd est pōle a potētia materie: est possibile a potētia agentis

Qd est pōle a potentia mãe est pōle a potentia agentis.

primo celi. cōmē. 124. attamē respectu quorūdam agentiū aliqd est possibile: vt respectu hoīs est possibile generare hominē. qd respectu materie musce est impōle: licet absolute respectu materie sit possibile (Unde postq̄) Dic recolligit vim verborum Alga. & philosophorum. d. vnde postq̄ illa possibilitas precedit illud qd inouatur. impossibile est q̄ reperiat absq̄ subiecto. (Neq̄ agens) remouet instātiam: qm̄ posset dici agens esse subiectū illius potentie. vel ipsum esse possibile est subiectum potētie. Dec remouet. d. neq̄ agens pōt esse subiectum. s. illius possibilitatis: neq̄ ipsum possibile pōt esse subiectum illius. q̄ agens nō sit subiectum relinquit manifestum: sed q̄ ipsum impossibile non sit subiectū. probat. d. q: qn̄ possibile est in actu est remota potētas: & per p̄ns ipsum possibile nō est ibm. cōcludit propositum. d. remanet ergo q̄ subiectū possibilitatis sit res recipiēs eam. s.

De potētate rex due sūt opiones.

materia. & sic apparet dictum Alga. ¶ Debes scire: vt dicit Auer. 12. metaphy. cōmē. 18. q̄ due fuerunt opiniones de potētate rerum. Una Joānis christiani: qui oēm possibilitatem posuit in agente: vt ibi declarat. Alia loquētium sue legis: que posuit potentiam fundari in pri-

Scda opio.

uatione simpl'r. i. in nihilo. Et has duas opiniones hic remouet. primam quidem cum p̄bat possibilitatē agentis esse aliam a possibilitate patiētis. scdam vero cum p̄bat possibile nō esse subiectum possibilitatis: & sic apparet intētio verborum Auer. (Et materia.) Dic recolligit cōditiones subiecti potētatis. & dicit. & mã inquātum mã non generatur. oporteret n. q̄ mã haberet mãm ad infinitū. (Et si forte.) Soluit dubium qm̄ posset dici q̄ elemētum generat: & tñ apud Aristo. vocat materia mixtorum. & dicit. & si forte dici possit q̄ generat vt apparet in materijs scdis. Soluit. d. est sine dubio inquātum illa mã cōponitur ex mã & forma. cuius rōnem dicit: q: quodlibet generabile ex aliqua re tanq̄ mã generat. (Unde aut.) Destruit p̄ns. si materia ex alia mã generat. d. vt̄ sup. Si mã ex alia mã generat: aut procedit ad infinitum recte. i. recto ordine in mã infinita: qd est falsum.

Dubitatio.

¶ Sed remouet dubiū: qm̄ posset dici q̄ nō est incōueniēs hoc: qm̄ potest vnum fieri ex alio. & sic in infinitum: dum sit vnum agens sempiternum continuās illa: vt videt dicere Aristo. 8. phys. tex. comē.

Solo.

47. & 46. & 2. de generatiōe. tex. cōmē. 56. ¶ Reipondet q̄ illud omnino est falsum. l3 ponamus mouentē ab eterno. i. quātūcunq̄ sit aliquod agens motum motu eterno. & falsitatē illam declarauit Auer. primo physicorum. cōmen. 82. vbi probauit q̄ si mã fieret ex materia: tunc idem esset anteq̄ fieret. & tu vide verba sua: qm̄ sunt manifesta. ideo ait q̄ quōcunq̄ sunt falsa. (Aut q̄ forme.) Colligit membrum

verum.d.aut si primū est impossibile.opʒ dicere ꝙ forme aduenīāt
successiue vicissiʒ in quoddā subiectū ingenerabile: ⁊ incorruptibile.
⁊ sic circulariter ad infinitū ab eterno.⁊ hoc volo.vnde ex hoc neces/
sario sequit̄ ꝙ sit dare motū ab eterno qui sit causa huius subseq̄ē/
tis futuri in istis generabilibus ⁊ corruptibilibus : ⁊ hec est opinio
Arist.qđ declarat per dictū eius p̄mo perihermenias.text.cō.17.d.gn̄atio
nāqʒ cuiuscūqʒ est alteri⁹ corruptio.⁊ ecōtra ei⁹ corruptio est gn̄atio
alterius.cuius rōnem dicit: nullū eīm de nihilo fit.Nihil eīm aliud est
gn̄atio: nisi cōuerti res ab eo qđ est in potētia ad actū: cuius rōnem
dicit.nulla.n.permutatio de summa p̄uatione.i.de nihilo simpl'r fit.
¶Tūc vltio recapitulādo ꝯcludit intētū.d.pʒ ḡ ex istis ꝙ hic necio
est res in cōtraria.i.nō cōtraria formis : sʒ media deferēs formas in
quā reʒ ille forme successiue aduenīūt vicissiʒ.⁊ sic apparet ꝓpositū
Aristo.⁊ vis argumenti phoꝝ: qm̄ si mūdus fieret oporteret ꝙ ante
fieri eius p̄supponeret mā.⁊ sic prefuit materia.⁊ per ꝯn̄s agens par
ticulare : ⁊ per ꝯn̄s celum.⁊ sic ante mūdū fuit mūdus: vt dem̄ fuit.
¶Debes scire ꝙ oēs rationes phoꝝ fundant̄ in hoc ꝙ oē factuʒ esse
precedit fieri.⁊ omne fieri p̄cedit posse eē.primū eīm declarauit Aris.
⁊ Auerro.6.phy.cō.7. scđa declarata est modo hic.¶Sʒ dices.du/
plex est fieri.s.p motū: ⁊ p simplicē emanationē: qđ dr̄ creari.modo
tota sn̄ia Aris.verificat̄ in p̄mo mō dicēdi: nō aūt in scđo.¶Propter
qđ latini multi ponūt ad mentē Arist.mundū incepisse sʒ nō p motū:
⁊ in hoc Plato ⁊ Arist.cōueniūt.rōnes eīm Arist.non cōcludūt
p̄us: nisi ꝙ mūdus nō incepit per motū.¶Sʒ hic modus dicēdi pec
cat multū.p̄mo q: est cōtra v̄ba Arist.scđo qm̄ est cōtra sn̄iam.ꝯtra
v̄ba quidē: qm̄ octauo cōcludit simpl'r.tex.cō.15.ꝙ mūdus sit eter/
nus.si ḡ intētio ei⁹ eēt ꝙ nō icepit p motū: nō cōcluderet ip̄m eē eter
num.cōmitteret.n.fallaciā ꝯn̄tis: vt vides.¶Preterea p̄ celi text.
cō.102.narrat duas extremas opiones de mūdo: ⁊ tandē ꝓbat ꝙ fa
ctū nō pōt dici eternū.dicit.n.factū eē qdē igit̄ sempiternū tn̄ eē di
cere impossibile.ḡ si mūdus nō incepit p gn̄ationē: ⁊ incepit nō dʒ dici
sempitern⁹: vt ibidē ꝓbat Arist.¶Preterea.12.meta.text.cō.41.⁊
in vlti.octaui phys.cōcludit p̄mū p̄ncipiuʒ esse ens simplex ⁊ eter/
num.⁊ nō vidimus adhuc in libris Arist.ꝓbatū illud: nisi per viaʒ
motus eterni.ergo opʒ ꝙ motus celi sit eternus.¶Cōtra fundamē/
ta vero: qm̄ p̄ncipiū est apud Arist.ꝙ oē qđ fit ex subiecto fit in quo
recipit̄ in q̄cunqʒ sp̄ē factionis: qm̄ vt sepe declaraui.principiū apud
Arist.in.2.post.vlti.cap.non habet̄: nisi ex sensibus.vnde.8.phys.
cōmē.26.⁊.22.ꝓpositio magis ꝓpinqua primis p̄ncipijs est que est
plus cōformis sensatis.illa ergo ꝓpositio: cuius significatū habetur
per cōcordiam pluriū sensuuʒ: sine discordia alicuius vocat̄ ꝓpositio
per se nota.Sicut est in ꝓposito.ꝙ eīm nihil fiat ex nihilo.ptʒ in o/
bus sensibus cōcorditer.⁊ nullus cōtradicit.⁊ ideo Arist.non ꝓbat
eam nisi cōfessione antiquoꝝ: sicut ꝓbant̄ ꝓpōnes per se note.⁊ sic
apparet q̄liter illa ꝓpositio cōcludit v̄bis ⁊ fundamētis Aris.vt alibi
dixi.⁊ forte aliqn̄ melius dicam.tn̄ illa opinio est vera: q: est opinio
nostre legis.lʒ Arist.⁊ Auer.errēt ibi sicut in alijs plurib⁹.⁊ lʒ illud
principium sit cōformm sensibus: attamen creatio est supra sensus.⁊
ideo credenda est per testimoniū ꝓphetie.

Fundamē tum rōnuʒ phoꝝ.

Positio q̄rūdaʒ lati/ norum.

Impugna/ tio.

Defensio nr̄e legis.

ALGA. DVB. XXII.

Dicit Algazel super predicta arguens: dicimus quod dicta possibilitas ad iudicium reducitur intellectus. Quodcunque enim natura iudicatum fuerit inesse ab intellectu: et illa indicatio falsa non appareat: dicitur possibile. si vero falsa apparet dicitur impossibile: et si non potest in priuationem iudicare: dicitur necessarium. Et he presuppositiones sunt sine dubio intellectuales non indigentes de aliquo ente in quo predicentur: et hoc potest probari duabus rationibus: quarum vna est: quod si possibilitas exigeret ens reale in quo denominetur: sequeretur etiam quod impossibile exigeret reale ens in quo denominetur: quod est falsum: quia impossibile non habet esse: neque materiam in qua adueniat: et possit de eo denominari.

¶ Hic inducit Alga. soluentem argumentum Aristote. et dicit. ait Alga. supra predicta arguens. dicimus quod predicta possibilitas reducitur ad iudicium intellectus. Quod declarat. d. quodcunque enim naturaliter iudicatum fuerit inesse ab intellectu: et illa iudicatio falsa non apparet: dicitur possibile. Si vero falsa apparet: dicitur impossibile. et si intellectus non potest iudicare: dicitur necessarium. ¶ Debes scire quod possibile apud hos totaliter ponitur ab intellectu, volunt enim quod illud dicitur possibile cuius compositio in re non dicit repugnantiam: vt for. est posito quod sit generandus: et impossibile est illud cuius compositio in re dicit repugnantiam: vt chimera est. et necessarium cuius compositio cum non esse dicit repugnantiam: vt deus non est. et cum isti sic loquuntur de possibili logyco omnino habent dicere quod illud est ens rationis et in iudicio intellectus consistens. et per hoc respondent ad vim argumenti cum dicebatur. si mundus fit: mundus fuit possibilis. concedit. quod ponitur materia etc. negatur: quoniam ista possibilitas non est nisi non implicatio contradictionis apud intellectum intelligentem illam. mundus est. et sic tota ratio Aristo. ruit (Et he) Hic probat iterum. d. et he presuppositiones sunt sine dubio intelligibiles non indigentes de aliquo ente in quo predicentur et sunt. Quod probat d. et hoc potest probari duabus rationibus. quarum vna est: quod si possibilitas exigeret ens rationale pro subiecto: et materiam: in qua denominetur: sequitur etiam quod impossibile exigeret reale ens in quo denominetur: quod est falsum: quia impossibile non habet esse neque materiam in qua adueniat: et possit de eo. i. ab eo denominari. Et consequentia potest probari: quoniam opposita tam contraria quam priuatiua habent fieri circa idem. vt. 10. metaphysi. probat Aristo. et patet inductione. modo possibile et impossibile sunt opposita: vel contrarie vel priuatiue. et hec patet. ergo habent fieri circa idem. si igitur possibile circa ipsum ens reale: et impossibile etiam: quod est propositum.

AVERROIS.

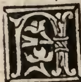

Dicimus nos ꝙ possibilitas sine dubio de reali materia indiget. Omnia.n. itelligibilia vera exigūt sine dubio ens reale extra aīaʒ. Veritas nāq; vt declaratū est in sua declaratione: est equare rē ad itellectū.s. ꝙ reperiaṫ in aīa: sicut est extra animaʒ. ℭ Unde opʒ q̄n dicimus de aliqua re ꝙ est possibilis: ꝙ hec snīa significet reʒ in qua hec possibilitas reperiaṫ. Sʒ id qđ dicebat Alg. vʒ. ꝙ possibilitas nō exigit ens reale: q: ipossibile nō exigit ipm: sophisticatio est: eo ꝙ impossibile exigit subiectū: sicut exigit possibilitas: possibilitas eñ ⁊ impossibilitas duo sunt opposita: ⁊ opponētia exigūt sine dubio subiectū: q: ipossibilitas est negatio possibilitatis. ℭ Unde si possibilitas exigit subiectū: ergo ⁊ ipossibilitas. Verbi.g. si nos dicim⁹ ꝙ eē vacuū ē ipossibile: q: esse dimēsiones extra corpora nālia seu infra est ipossibile. tandē ꝙ hec reprobatio est ita manifesta ꝙ non indigēt de exemplorꝫ multiplicatione.

ℭ Auer. modo arguit cōtra solu. Alga. ⁊. d. dicimus nos ꝙ possibilitas sine dubio indiget de reali mā. Hoc ꝓbat. d. oīa eñ itelligibilia vera exigūt sine dubio ens reale extra aīam: cuius rōnē addit. d. veritas eñ vt declaratū est in sua declaratiōe. i. in perihermenias: ⁊ in p̄dica mētis: est eq̄re rem ad intellm.s. ꝙ reperiaṫ in aīa sicut est ex̄ aīam. Tertio cōcludit illō. d. vnde opʒ q̄n dicimus de aliq̄ re ꝙ est polis: ꝙ hec snīa. i. sensus huius ꝓpositionis significet rē in qua hec possibilitas reperiṫ. ℭ Debes scire ꝙ vis rōnis Auer. i hoc cōsistit: q̄m vel illi iudicio intellꝰ rñdet aliqđ in re: vel nihil. Si nihil: ergo est fictio. ⁊ sic intellꝰus posset facere omne imaginabile possibile. Si aliqđ. ergo dictū Alga. est falsuʒ. ⁊ p ꝯñs. si ista est polis: mūdus est. opʒ ꝙ in re sit aliqđ a quo intellꝰ illā sumat possibilē. v.g. materiā: ⁊ hoc fuit dictū (Sʒ id qđ) hic soluit argumentū p̄mū Alga. ad ꝓbandū illud. ⁊ p̄mo resumit illud. d. sʒ illud qđ dicebat Alg. vʒ ꝙ possibilitas nō exigit ens reale: q: impossibile nō exigit ipm: sophisticatio est: qđ declarat. d. eo ꝙ ipossibile exigit sbm: sicut exigit possibilitas. cuius rōnē dicit. possibilitas eniʒ ⁊ ipossibilitas duo sunt opposita; ⁊ hec est velut minor. ⁊ opponētia exigunt sine dubio subiectū: ⁊ hec est quasi maior. deinde ꝓbat minorē. d. q: ipossibilitas est negatio possibilitatis. deinde cōcludit cōclusionē. d. vnde si possibilitas exigit sbʒ. g̃ ⁊ ipossibilitas. Uult g̃ Auer. ꝙ tā possibile q̄ꝫ impossibile in eodē sint subiecto. (v.g.) ꝓbat idē exēplo. d. v.g. si nos dicimus ꝙ esse vacuuʒ est ipossibile. hoc dicimus sup. q: eē dimēsiones extra corpa nālia seu infra. i. extra celū: vel infra celuʒ est ipossibile:

⁊ tunc recolligit sol. d. tandē sup. dicimus ꝙ hec reprobatio cōtra ipm est ita manifesta ꝙ nō indiget de exēploꝝ multiplicatiōe. q̄si di
Dubitatio. cat ꝙ illud qđ ipe hꝫ pro incōuenienti est necessariū. ¶ Sꝫ dubitatur: qm̄ si impossibile est in illo subiecto in quo est poſe. ergo ei correspon deret aliquid in re. ⁊ per ꝯñs aliquod eēt: ⁊ sic nō eēt pura negatio.
Solutio. ¶ Pōt dici ꝙ tā poſe q̄ impossibile in eodem subiecto sunt mō di/ uerso: qm̄ poſe est in eo subiectiue ⁊ formalr: impossibile est in eo de/ nolatiue: qm̄ principiū impoſitatis est mā: cōplementum est ratio ⁊ intelľs. qñ mā nō est in potētia ad chimerā: dicit chimerā eē impos/ sibile. istud ergo impossibile nō est in mā nisi denoiatiue. poſe vero formaliter: qm̄ potētia est ipsa dimensio materie: que est eius ꝓpriū ꝓprio ⁊ vt dixi in lib. de sbā orbis. Quidā tñ fingūt alibi: ꝙ ꝓposi/
Positio q̄/ rundā. tio phoꝝ est vera in oibus oppositis preter in cōtradictorijs: modo possibile ⁊ impoſe sunt quasi cōtradictorie opposita ⁊c̄.

ALGA. DVB. XXIII.

At Algazel. scđa rō est. q: aie separate hoim sunt subiectiue per se existētes: nō in corpo re: neq; in materia: neq; aliqualē hñt circū/ stantiam materialē qua innouenť. Ut opi/ natur Auic. ⁊ alij nobiliū phoꝝ: ⁊ hñt sine dubio possibilitatē anteq̄ innouenť: ⁊ non hꝫ subiectū neq; materiā. ergo earuꝫ poſitas est denoiatio relatiua non depēdens de patiēte neq; agēte.

¶ Hic ponit scđam rationē ipse Alga. ad ꝓbanduꝫ illud qđ supe/ rius dixit. s. ꝙ poſe nō reqrat subiectū. d. ait Alga. scđa rō est q: aie separate hoium sunt subiectiue. i. subsistēter per se exñtes nō in cor/ pore: neq; i mā: neq; aliqualē hñt circūstantiaꝫ mālēꝫ qua innouen tur: vt opinať Auicen. ⁊ alij de numero nobiliū phoꝝ. ⁊ tñ sine du/ bio anteq̄ innouenť. i. corpori vniant hñt possibilitatē: ⁊ tñ hec pos sibilitas nō hꝫ subiectū neq; mām: qm̄ nō fiunt ex mā. ergo earū pos/ sibilitas est denoiatio relatiua nō dependēs de patiēte neq; agente: sꝫ solū ex indiuiduo rationis contingētis extrema. His igitur dua/ bus rationibus voluit Alga. aliquod esse possibile ⁊ non indigere subiecto pro eius possibilitate: vt apparet.

AVERROIS.

Dicimus nos ꝙ nullus sapientū: vt inueni mus: opinať ꝙ aia innoueť ⁊ post morteꝫ corpis remaneat: nisi Aui. tm̄. imo oēs cōi ter opinati sunt ꝙ aie inouatio est relatiua s. ꝙ hec inouatio est eiꝰ adiūctio cū corpo/ reis poſiter dictā adiūctionē recipiētibꝰ eo mō quo pre parationes ⁊ poſitates speculoꝝ recipiūt adiunctioneꝫ

solis radiorum: & dicta possibilitas apud philosophos non est de natura formarū possibiliter innouatarum & corruptibiliū. imo vt opinant & allegāt demōstrasse est īposita in quadā natura preter materie naturā: & hoc nō pōt hic sufficiēter ostendi. exigit enim plurima preambula: que in singulis locis librorum philosophorum diffuse reperiuntur: maxime ab Arist. in tertio de anima.

¶ Hic respondet ad rationē Alga. & debes scire quod Alga. vr̄ quod opinet opinionē Platonis qui posuit aīas creari in quodā numero ab eterno: & eas iussu dei vniri corporibus in tpe per administrationē agentis nālis: & post mortē iterū remanere. & contra hoc nō arguit Auer. Alio modo videt opinari quod post mortem anime remaneāt eterne: licet habuerint principiū que prius vnirit: licet non vniant: & hoc destruit Auerro. pbat ergo quod hoc sit falsum auctē philosophorum. d. dicimus nos quod nullus sapientū: vt inuenimus: opinat quod aīa innouet: & post mortē corpis remaneat: nisi Auic. tm̄: qm̄ principiū est apud nāles quod oē qd incepit desinet: vt pbaui in lib. de intellu. Si em̄ aīa icepit: ipsa desinet: & si desinet: nec incepit. (imo oēs) Hic ponit modū quo aīe prius intelligi fieri. d. imo oēs cōiter opinati sunt: quod innouatio aīe est relatiua. s. quod hec innouatio: est eius adiūctio cū corporibus possibiliter dictā adiunctionē recipiētibus: cuius exēplū ponit. d. eo modo quo pparatiōes & possibilitates speculorum. i. eo mō quo potētia speculi recipit adiunctionē radiorum solis. ¶ Sed hic maxima orit questio: qd. s. sit ista vnio: & qd ista possitas adiunctionis. ¶ Et scias quod in libro de intellu exposui illud: attamen dicendū quod intellectiua aīa apud Auer. est fōa simplex separata actus purus: sicut qlibet ītelligētia mouens stellaz: vt ibi scripsi: vult tn̄ quod ista cōtinuet corpibus humanis p opationē. qn̄ em̄ corpus hoīs p cogitatiuā operat cōprehēdēdo singulare demr̄atiuū. tūc intells vnit ei: vt forma mouēs. g̃ intells & est intells: & est aīa. intells quidē prout sepatus & īmixtus intells p eēntiā eius: sicut qlibet intelligētia. aīa quoque prout corpori cōtinuat: p esse pncipiū intelligēdi & volēdi. g̃ innouatio aīe est relatiua: qm̄ qn̄ corpus fundat relationē illā qua cōprehēdit indiuiduū demōstratū: tūc intells dr̄ aīa eius: absolute tn̄ non dr̄ anima: sed prout corpus fundat illam. ¶ Sed dices. quid est ista relatiua vnio: & vbi est subiectiue? ¶ Dicendū quod nihil est aliud nisi denoiatio quedā ipsius aīe intellectiue q̄ dr̄ aīa: vbi prius non dicebat: sicut dextrū in colūna nihil aliud est: nisi innouata relatio qua denominat dextrū. Subiectiue aūt est in corpore: sicut relatio colūne in hoīe: vnde sicut deus dr̄ agens respectu exn̄te in re acta. & colūna dextra respectu existēte in aīali: sic intells dicit anima hominis respectu aīationis existētis in corpe. & ī hoc apparet exemplū de sole. pōt em̄ sol dici forma omniū speculorum licet nō recipit in eis prout specula vniuntur ei. Et hoc declarat. d. & dicta possibilitas apud philosophos non est de natura formaruz possibiliter innouatarum & corruptibiliū. imo vt opinantur & allegant ipsi demonstrasse imposita est in quadā natura preter naturā materie. Deinde se excusat. v.

Oplo Plato. de aīa.

Quid sit relatiua vnio ipsius aīe.

et hoc nõ põt hic sufficienter ostendi.exigit enim plurima preambula que in singulis locis librox phox diffuse reperiunt:maxime ab Ari. in tertio de anima. ¶ In his apparet defectus Joã.iandoni qui voluit vnicã esse animã intellectiuã in corporibus humanis.hoc enim pez:qm lз intellectus sit vnus simplex omniũ: nõ tamen anima intellectiua;qm anima intellectiua dicit duo.s.intellectum purum:e etiã fm illũ denominantẽ intellectũ:z subiectiue existentẽ in corpore.z per cõsequẽs põt cõcedi plures esse animas;quot sunt respect⁹ e corpora hominis. Scdo apparet q anime innouanf in hominibus cõtinue:nõ.s.nouitate accidente in eis: sз in nominib⁹. ¶ Sed dices quid est fundamentũ pximũ vnionis talis. Dicendum q sicut nauta nõ dicif anima nauis; nisi quãdo incipit operari:ita intellectus non dicif esse anima hominis:nisi quãdo incepit esse principiũ opationis in eo.fundamentũ ergo pximũ est operatio:z qz operationes hominũ sunt diuerse,ideo z anime relatiue sunt diuerse:absolute sunt vnus actus purus nõ cadens in continuo:z tempore. ¶ Et debes scire q hec est opinio Arist.z Auerrois:z est error purus.fз nos xpianos/aliter est dicẽdũ:vt declaraui in libro de intellectu;vbi cõtradixi his phis fortissimis rationibus.

Error Joãnis.

Aia itellectiua dicit duo.

Dubitatio. Solo.

Defensio legis nre contra Aristo. e Auer.

ALGA. DVB. XXIIII.

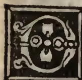

It Algazel.z si forte diceref q possibilitas in anime innouatione non imprimif in materia:sequeref eos igitur q possibilitas recipientis esset similis possibilitati agentis. vз.q possit actus pcedere ab eo: z hoc est falsum:qz sequeref q anima veniat in corpus tanq̃ cupiens z desiderãs ipsum dum est extra.vз.anteq̃ adueniat in corpe:sicut artifex:z hec nõ est dispõ in effectu.

¶ Contra hanc solu.arguit Alga.z primo pponit illam.d.z si forte diceretur q possibilitas in inouatione anime nõ imprimif in materia.i.si anima intellectiua nõ est possibilis vniri possibilitati materie.igif sequif eos q possibilitas recipientis esset similis possibilitati agentis isto modo.vз.q possit actus z operatio pcedere ab eo.i. in intellectu quãdo vult.s.intrare corpus:z cõsequentiã nõ probat: sed potest probari:qm omnis possibilitas est aut ab agẽte:aut a parte materie;vt dictum est.si igif possibilitas qua intellect⁹ vnitur corpori nõ est a parte agentis:e nullum videt agens nisi ipsemet intellectus.ergo ageret istã vnionẽ quando sibi placeret. Deinde destruit ɔñs.d.z hoc est falsum: qz sequif q anima veniat in corpus tanq̃.i.eo modo quo agens cupiens: z desiderans ipsum dum est extra anteq̃ adueniat in corpore: sicut artifex intrat domum.z hec non est dispositio in effectu. ¶ Et debes scire q virtus rationis consistit in hoc.intellectus siue actus purus: siue nõ:anteq̃ corpori cõtinuetur potest continuari. Uel igif ista possibilitas est ex parte materie vel agentis:vel vtriusq;.si vtriusq;:ergo est forma ge/

nerabilis et corruptibilis: vt scis. Si materie: ergo esset educibilis de potentia materie. Si agentis: quero de agente proximo et imediato huius vnionis: et nõ põt poni aliud: nisi ipsemet intellect⁹: ergo sequitur illud incõueniens. Et hec rõ est multũ subtilis cõtra positionem Auer. et mihi nõ parũ charare facit multũ ad intellm libri de intellu.

AVERROIS

Dicimus nos quod ad hoc respondenduz est. vz. quod non est impõe reperiri perfectiones similes dispõnibus que separant a subiecto vt nauta a naue: et artifex cum suo instrumẽto: vnde si corpus esset tanq̃ instrumentuz anime: esset ergo dispositio separata. Et est veruz quod instrumentum et possibilitas non est similis possibilitati agentis. Et ideo sunt instrumẽta mouentia et mobilia: vnde inquantũ mouentia retinent agẽtis possibilitatẽ: et inquantũ mobilia retinent possibilitatem patientis. Et ideo non sequitur ex animarum separatarum positione: quod dicatur quod possibilitas agentis et patiẽtis sunt vna et eadem. ¶ Rursus possibilitas agentis apud philosophos nõ est tm̃ quid intellectuale: immo est quid reale extra animã. Non optz amplius in hac reprobatione alia verba addere: qz de se nota est apud quẽcũqz hoiez intelligentẽ habituatũqz aliqualr in phia nãli.

¶ Hic soluit. q. hanc multũ subtiliter et preciose. Et primo ponit veram responsionem. scdo ibi (Rursus) quasi tangit scdam solu. Dicit ergo in prima. dicimus nos quod ad hoc respondendũ est. vz. quod non est impõe reperiri perfectiones similes dispositionibus que separantur a subiecto: vt nauta cum naue: et artifex cum suo instrumento. vult dicere quod potest inueniri hic forma quasi similis intellectus mouenti orbem vt apparet in nauta respectu nauis: et in artifice respectu instrumenti. Tunc declarat idem in intellectu. d. vnde si corpus esset tanq̃ instrumentũ anime. anima esset dispositio. i. forma separata. (Et est verum) Cum accepit istam ppõnez. vz. quod intellectiua anima cõparatur ad corpus: sicut artifex ad instrumentũ: accipit secundaz ex qua vult ad formã respondere. d. et est verum quod possibilitas instrumenti non est similis possibilitati agentis. Hec ergo est vis solu. dicendũ quod anima intellectiua potest vniri corpori potentia aliqua. et quãdo querit qua potẽtia: agẽtis vel materie? Dicẽdũ quod neutro modo: sed potẽtia agẽtis circa instrumentũ. et qñ dicitur. omnis potentia est et c. verum est de cõparatione forme proprie ad materiã: et non de possibilitate inter agens et instrumẽtum. (Et ideo sunt) Soluit. q. posset dici cõtra: qm̃ tunc vna esset politas agentis in vnione anime

et patientis. Respōdit. d. et ideo sunt instrumēta mouentia et mobilia idest instrumēta agētia: vt securis: et mobilia. i. passiua: vt dispōnes māe: vnde inquātum mouentia retinent agentis possibilitatē: et inquantum mobilia retinent possibilitatē patientis. vult ergo dicere q in ista vnione nulla est possibilitas agentis neqꝫ materie: sed reductiue est vtraqꝫ: qm̄ possibilitas qua intellectus in corpore vnit dicitur reductiue possibilitas agentis: et possibilitas qua corpus vnit dicitur possibilitas patientis reductiue. et ideo infert. nō sequitur ex positione animarum separatarum: qd dicatur q possibilitas agentis et patientis sit vna et eadē: qm̄ ibi cocurrunt due possibilitates. ¶ Sed dices. possibilitas qua intellectus vnitur est ex parte agentis. ergo vniuersalr quādo vult. et sic stat ratio Alga. ¶ Respōdetur q nō est ex parte agentis absolute: sed reductiue et metaphorice. proprie autem non est aliqua possibilitas: nisi qualis reperitur inter instrumentū et motorē illius. Ideo illa vnio nō est naturalis et propria: et q̄ subtilis sit ita sol. tu vides: et cognoscis ignorantiā Jo. iand. 3. de de anima. qui nunq̄ nouit istam vnionē: et scis veritatē libri mei de intellectu. (Rursus possibilitas) Hic quasi inducit solu. scdaꝫ. d. rursus possibilitas agentis apud phos: non est tm̄ quid intellectuale: immo est quid reale extra animā: cuius contrariū est in ista vt declaraui: qm̄ aliqualiter requiritur intellectus cōparans intellectū corpori: et ecōtra. vt dixi. Deinde excusat se. d. nō oportet amplius in hac reprobatione alia verba addere: qr de se nota est apud quēcunqꝫ hominē intelligentē habituatūqꝫ aliqualiter in philosophia naturali: et q̄ mihi chara: grataqꝫ fuerit ista declaratio de itellectu: cōsidera tu: et sic cōsumata est expositio in prima disputatōe. ¶ Ubi debes scire q Auer. multa adduxit argumēta contra Alga. que in rei veritate sunt contra legem nostram. attamen vt declaraui: illa non concludunt nisi physice. dixi enim q philosophi totam doctrinam a sensibus accipiunt: et qr dicta eorum sunt ex sensibus. ideo potest dici q ratione naturali sunt dicta. Illa autē que ponit lex nostra: cum sint supra sensus: et valde veriora: et per testimonium prophetie: et qd est multo firmius q̄ per sensus sunt tenenda. Quando ergo philosophi accipiunt aliquod principium debet negari: quoniam licet sit conforme sensibus: attamen contradicit rationi. Sensus enim in multis contradicit rationi: vt apparet in moribus. Sensus enim vult fornicari. ratio vero vult esse continens: vt apparet primo ethicorum. ¶ Omnia ergo principia hic dicta sunt falsa simpliciter: licet apparenter vera: non tamen apparentie est credendum: vt bene dixit Alga. Negatis ergo istis principijs: omnes rationes Auerrois sunt fatue. Et licet ego non adduxi illa principia: iterum tamen in singulo loco tetigi singulam solutionē.

Defensio nre legis.

¶ Et hic est finis prime disputationis.

Secunda disputatio Algazelis cum peripateticis. Utrum mundus sit infinitus in futuro tempore.

DVBIVM I.

Dixit Algazel. Modo vero excitati sumus investigare utrum mundus, et tempus, et motus sint infiniti in futuro. Unde dicimus quod hec questio est ramus preterite questionis. Philosophi enim opinati sunt: quod sicut mundus est ab eterno in preterito. Similiter asserūt ipsum esse sempiternum in futuro: unde quod semper fuit: et semper erit. Et eorum auctoritates sup hoc maxime quattuor reperiunt: dicunt tñ quod he auctoritates sunt ille quattuor que noīe ipsorum duximus ad pbādū in pcedētibus quod mūdus sit ab eterno in pterito tpe. Nāqz ab eisdē rōnib' pbat ipz mūdū esse sempiternū et creatū a cā eternali et sempiterna. et quia cā et causatū sunt duo relativa: et relativa optz quod sint semp simul: ergo mūdus semp fuit et erit: dū enim cā nō pmutat: nō et causatū pmutari dz. ergo et cetera. Hec ē pria ipsorum rō. Scda rō. si mūdus ad puationē pueīret: eēt ergo sua puatio post suū eē: sz post exigit tpus. ergo et cetera. Tertia rō hec est: quod possitas eē nō cessat: silr eē possitatis. Et hec rō debilis est apud nos: quia nos negamus quod sit ab eterno: et nō negamus quod sit sempiterna si deo placuerit quod eēt in ppetuū. Nō. n. est de necessitate inouati quod hēat finē: imo bñ est de necītate actus quod sit innouatus: et quod hēat pncipiū. Et nullus sapiētū opinatur quod mūdus debeat finire: nisi unus prudētū sarracenorum. ipse nāqz dicit quod sicut est īpossibile in pterito īuenire revolutōes īfinitas: silr et ī futuro. Et hec opīo ē erronea: nullū nāqz futurū īgressuz ē ad actū: neqz successiue: neqz continuate: et pteritū ingressuz est ad actū oīo successiue. Un postqz nō ē magnū mūdū remanere ī ppetuo ī intellu: imo sua finitio seu ppetuatio ē possis. Debemus nos igit īclinare erga unā istarum duarum cohortatōe legali nō intellectuali.

¶ Hec est scda disputatio principalis huius libri: vbi narratur de duratione müdi in futuro tpe. Et more cõsueto primo apponit motiua Alg. Scdo reprobat illa/ aliqua moderãdo. ¶ Circa primũ vr mihi ꝙ primo premittit intentionẽ eius. et dicit. Ait Alga. modo vero excitati sumus inuestigare vtrũ müdus et tps et motus sint infiniti in futuro. hec igit est eius intẽtio. ¶ Ubi debes scire: vt aperte. 8. physi. declarat: ꝙ ex solo motu eterno scit eternitas mundi: et tpis: et primi motoris. similr ex sola eternitate tpis scitur eternitas ceterorũ. et ex sola eternitate müdi scitur eadẽ eternitas. iõ posset esse dubitatio: quare exp̄ssit illa tria. satis. n. fuisset ei exprimere illorũ vnum tantũ.

Dubitatio.

¶ Et dicendũ ꝙ exp̄ssit illorũ tria ad significãdũ cõnexionẽ illorũ: qm̄ quocunqꝫ illorũ existente eterno infert eternitatẽ alterius cõparis: iõ vt significaret eorũ cõnexionẽ: expressit tria illorum: et dimisit quartũ. s. ꝙ est primus motor: qui potius demõstrat eternitatẽ mundi: sed a priori vt dicit Auer. 8. physi. cõmẽtis. 50. et. 52. et. 65. vbi ponit modũ quo ex vno illorũ triũ infertur eternitas primi et ecõtra. diuersis p̄cessibus. vide. (Unde dicimus) Probat et assignat cãm sue intẽtionis. et syllus dz sic cõponi. oĩs artifex qui sollicite p̄scrutat de aliq̃ scibili: dz p̄scrutari de ramo illius scibilis. ¶ Sed predicta intentio preposita est ramus qõnis dicentis: an müdus sit etern⁹: qđ est scibile circa qđ eramus solliciti. iõ in scda figura debemus exequi de intẽtione iam dicta. huius sylli tangit minorẽ et eius p̄bationem. et dicit. vñ dicimus ꝙ hec qđ est ramus p̄dicte qõnis. s. an mundus sit eternus. hec est minor. deinde declarat illam. d. phi enĩ opinati sunt ꝙ sicut müdus est ab eterno in preterito. silr asserunt ipm esse sempiternũ in futuro. vñ sup. opinant ꝙ semp fuit: et semp erit. vult dicere ꝙ opinant mundũ esse infinitũ ex vtroqꝫ latere. (Et eorum auctoritates) Prosequit suam intentionẽ: et primo in generali p̄mittit fundamẽta eorũ phorũ. Et dicit. et eorũ auctoritates. vult dicere fundamẽta: maxime quattuor reperiunt. dicunt tñ ꝙ ille: auctoritates: vult dicere fundamẽta. sunt ille quattuor quas noĩe ipsorũ duximus ad p̄bandũ in p̄cedẽtibus. s. qõne prima. ꝙ müdus sit ab eterno in p̄terito tpe. nãqꝫ ab eisdẽ rõnibus p̄bat ipm müdũ esse sempiternũ et creatũ a cã eternali et sempiterna. (Et qı causa) explicat illas vias seu auctoritates quib⁹ mouebant phi. et prima rõ sic cõponit. id ad qđ refert relatiuũ sempiternũ eterno tẽpore ipm in sui natura et esse potẽs ponere reliquũ correlatiuũ in esse: dz esse sempiternũ. sꝫ müdus est hmõi igit in prima figura sequit ipsum semper esse. maior est manifesta de sui natura. cum enĩ intelligit natura relatõis/ intelligit illa maior. Sꝫ minor p̄syllogizat in lr̃a sic. relatiua optꝫ ꝙ sint semp simul: vt ex diffõnibus eorũ apparet. causa et causatum sunt relatiua: ergo opꝫ vt sint semp simul. Tunc vltra. causa et causatum semp sunt simul. sed müdus est causatũ: et primus motor cã: et est in sui sba sempiternus. ergo müdus semp est: et sic nũꝙ̄ desinet esse. Huius syllogismi tangit tñ p̄syllogismũ minoris. et ꝯclusionẽ. vnde ait. et qı causa et causatũ sunt duo relatiua. et hec est minor prosyllogismi: et relatiua opꝫ ꝙ sint semp simul: et hec est eius maior. ergo müdus semp fuit et erit: et est ꝯclusio principalis. et addit. dum. n. causa non p̄mutat. nec etiã causatũ p̄mutari dꝫ: et est quasi confirmatio dicti sylli. et in hac

Solutio.

ratione

rōne sunt difficultates:quas dicaȝ forte post.vñ ait hic.est prima rō ipsoꝝ(Scđa ratio.si)Ponit scđaȝ rōnē.ꝛ videt mihi ꝙ est in forma hypothetica per impōle.ꝛ dȝ cōponi:vt dicit.si mūdus ad ꝑuationē ē vult dicere ad nō esse eius peruenireꝛ:esſꝫ ergo sua ꝑuatio post suū esse.ꝛ si esset ibi ante ꝛ post.tunc ibi esset tps:qm̄ ante ꝛ post exigit tps.vult dicere:q: sunt differētie essentiales eius.ergo tēpus erit postꝙ fuit corruptū:qđ est simplr impōle.ɔña aūt apparet.q: ꝑuato mūdo nō erit motus:ꝛ per ɔñs nec tēpus:cuius est passio vel mēsura.ꝛ sic nō erit tps:ꝛ tamē erit pp iam dicta.ergo aliqđ erit postꝙ erit corruptuȝ(Tertia rō hec est)Ponit tertia ratio.ꝛ dȝ componi sic,id cuius possibilitas essendi.nec esse politatis cessat in futurū est sempiternuȝ:sed mundus est hmōi:ergo erit semp.huiꝰ nō ponit nisi minor.d.possibilitas esse nō cessat.vult dicere ipsiꝰ mūdi nec eē possibilitatis(Et hec rō debilis ē)Et postꝙ adduxit rōnes icipit dbilitare illas.ꝛ pmo debilitat istam vltimā rōneȝ.ꝛ ait:ꝛ hec ratio debilis est apud nos q: nos negamus ꝙ sit ab eterno.vult dicere a parte ante.Sed nō negamus ꝙ sit sempiternus.i.perpetuꝰ a parte post.Si deo placuerit ꝙ esset in perpetuuȝ:vult dicere ſm voluntateȝ primi.¶ Ad formaȝ argumēti negatur minor:qm̄ possibilitas mundi eēndi a parte ante non fuit semper.imo incepit:ꝛ tamē voluntate dei potest semper esse(Non eniȝ)Remouet qđdaȝ dubiū:qm̄ posset quis dicere.oē factuȝ hȝ finem.Si igitur mūdus est factus.igitur hȝ finē.ergo nō poterit nec volūtate dei:nec aliqua cā perpetuari.Soluit.d.nō enim est de necessitate inouari:vult dicere nouiter producti ꝙ habeat finem.Imo bene est de necessitate actus:vult dicere facti ꝙ sit inouatum:ꝛ habeat principiū.¶ Circa hoc debes scire ꝙ isti opinati sunt sicut Plato.s.ꝙ postꝙ deus fecit mundū amplius nō destruet ipsuȝ.imo cōseruabit euȝ:cuius rō fuit:vt narrat Auer.primo celi.comē.124.aut q: agens aliqđ non est inatuȝ corrūpere ipsum.aut q: agens sapiens nō est inatuȝ corrūpere suum factuȝ.dementis eniȝ est corrūpere opus eius:aut q: corrūpens est cōtrariuȝ generāti.qđ in proposito nō cadit.aut q: nō corrūpitur oīno.q:.s.de rōne facti:nō est habere finem:vt dicit hic Alga.Sed de hoc dicam in solutiōe huius dubij aliqua pulchra.(Et nullus)ponit peccatuȝ cuiusdaȝ.ꝛ dicit.nullus sapientuȝ opinatur ꝙ mundus dȝ finiri:nisi vnus prudentuȝ saracenoruȝ:cuius motiuuȝ ponit.ꝛ videt sua ratio cōsistere in hoc ꝙ qua rōne est impossibile in preterito reuolutiōes infinitas precessisse.similiter ꝛ in futuro:s sup.infinitas succedere.ꝙ auteȝ antecedēs sit impossibile.iam declaratuȝ est in expositiōe prime disputatiōis:in solutione quinti dubij.Similitudo aūt apperet:qm̄ tēpus est vnius rōnis:ꝛ in preterito ꝛ in futuro ſm oēs.ideo equaliter est impossibile in vtroqꝫ.(sed hec opinio)Reprobat illud ꝛ soluit eius argumētū:ꝛ dicit.ꝛ hec opinio est erronea:nullum nāqꝫ futuruȝ ingressuȝ est ad actum:vult dicere cōpletuȝ:neqꝫ successiue neqꝫ cōtinuate.i.simul.ꝛ preterituȝ ingressum est ad actuȝ oīno successiue.i.cōpletuȝ.Sol.igitur cōsistit in hoc ꝙ nō est simile de preterito ꝛ de futuro:qm̄ preteritum est terminatuȝ ad instans huius diei:futuruȝ autē nō terminabitur.ideo nō est simile.modo in infinituȝ terminari est impossibile:ꝛ cōcludit intētum.d.vnde postꝙ nō est magnuȝ.ꝛ si littera non

est corrupta. vult dicere extraneũ mundũ remanere in perpetuo in intellectu. ergo sup. nec in esse: qm̃ deus potest facere quid intelligit nõ implicans impossibilia. imo sua finitio et sua perpetuatio est possibilis. ergo vtrũq; potest facere deus. Ideo concludit. d. debem⁹ nos igitur inclinare erga vnam istarũ. s. vel q̃ deus finiet: vel deus perpetuet cũ vtrũq; ponit cohortatiõe legali. i. precepto legis: nõ intellectuali. i. nõ rõne: sed fide: quasi dicat. q̃ alterũ illorũ debem⁹ credere ex lege nõ rõne. q: lex non rõne cõstituit: vt credunt phi: vt declarauit Auic. in. 9. metaphy. sue. et sic cõplet intentio Algazelis de quibus dicet nunc Auerrois.

AVERROIS

Dicimus nos q̃ due prime harũ predictarũ rõnũ sunt cõcedẽde: q: vere sunt totaliter. ¶ Sed id qđ dixerat in tertia rõne non est ita. Quia postq̃ cõcederem⁹ mũdũ fuisse: semper possibilẽ: et q̃ aliqua res extensa sequit̃ eandẽ possibilitatẽ: et ab ea mensurat̃: sicut sequit̃ possibilem rem quãdo egreditur ad actũ: et q̃ hec extensio sit sine principio. ¶ Cõcedendũ igit̃ q̃ tẽpus nõ hʒ principiũ. Dicta enĩ extensio nõ est aliud nisi tẽpus. Et cũ tempus dicte possibilitati adhereat: ergo potitas adheret mobili esse. Ergo esse mobile nõ hʒ principiũ. ¶ Sed id qđ dicebat. s. q̃ quodcũq; fuerit in p̃terito hʒ et principium: propositio falsa est. Principiũ nãq; reperitur in eterno: sicut in futuro. ¶ Sed id per quod ponebant differentiã inter primũ et eius actũ non est concedendũ sine demõstratiõe: sed esse illius qđ in preterito tpe fuit: non ab eterno differt ab esse p̃teriti rei eternalis: id nãq; qđ in p̃terito ineternale fuit/ est finitũ suis duabus extremitatib⁹: et qđ fuit in p̃terito ab eterno erat in principio et fine. ¶ Vñ q: philosophi negãt motũ circularẽ habere principiũ: non sequit̃ eos q̃ habeat finem: vñ dicimus idcirco q̃ dicere quodcũq; habeat pricipiũ hʒ finẽ: est propositio vera. ¶ Sed q̃ sit aliqđ principiatũ sine fine hoc est falsũ: nisi dicamus q̃ potẽ possit conuerti eternale: qđlibet nãq; principiatum habet finẽ: Sed q̃ sit aliqua res possibilis/ que possit corrumpi: et sit ab eterno: est valde dubitabile et opacum: et est quid

investigandum: et multi sapientū insudauere erga propositum.

¶ Cum narrauit Auer. totā sniām Alga. vult modo videre quid veritatis cōtinet: et quid falsitatis. et pmo declarat quid veritatis. et dicit. dicimus nos ꝙ due prime haruz predictaꝝ rōnuz sunt ꝯcedēde, q: vere sunt totaliter (Sed id qd.) Ostendit peccata illius: et primo ostēdit tertiā rōnem eē firmā. et vr̄ mihi ꝙ ꝓbatio eius sit entimema, et primo illi⁹ accipit añs. d. Sed id qd dixit in tertia rōne nō est ita, q: postꝗ̄ cōcederem⁹ mundū fuisse semp possibilē: et ꝙ aliqua res extensa seqtur eandē potētatez: vult dicere mundi: et ab ea mēsuratur: vult dicere taliter ꝙ illa potēas mēsuratur illa re extensa: taliter. s. seqtur illa res extēsa illam possibilitatē: qualiter seqtur possibilē rez qñ egreditur ad actum. s. eo mō quo mēsurat rem existentē actu: et ꝙ hec extēsio est sine principio: totuz hoc est antecedēs. ¶ Nunc apponit ꝯsequēs. d. cōcedēduz igitur ꝙ tēpus nō hȝ pncipiū. (Dicta. n.) Probat ꝯñam. d. dicta eniz extensio nō est aliud nisi tēpus. (Et cum tēpus.) Facit scdm entimema: et dicit. et cum tps dicte possibilitati adhereat. ergo possibilitas adheret eē mobili. et tunc infert tertiuz. et sup. cum mobili eē adhereat. ergo esse mobile non hȝ principium. ¶ Primo debes scire ꝙ antecedēs hȝ partes. Prima ꝙ natura mūdi sit semp natura entis possibilitatis. Secūda ꝙ illi possibilitati coextēdatur aliqua res extēsa. s. aliqua ꝯtinua mora coeua ei eo modo quo rei existēti coextēditur aliqua cōtinua mensura. Tertia ꝙ talis possibilitas mēsuratur illa re extēsa tanꝗ̄ propria mēsura. Quarta ꝙ hec extēsio sit sine principio. Tunc sequitur cōsequēs iam dictū. s. tēpus nō incepisse. ¶ Sed circa hanc cōsequētiaz primo dubitatur de veritate antecedētis. scdo d necessitate ꝯsequētis ex añte illati. tertio videbit de aliis entimematib⁹. ¶ Quātuz ad primū videt mihi ꝙ pria pars non sit vera: qm̄ ꝫ phos: qd semp est nō est ens possibile: vt dicit Ari. scdo de gña. tex. cō. 51. et Auer. p celi. cō. 138. mō mundus est nā semp ens. id nō erit nā potēs. ¶ Scdo nō vr̄ verū ꝙ illi potētati coextēdit aliqua res extēsa: qñ vel illa potētas est aliqua res in actu s. mūdus semp exñs: vel mūdus nō semp exñs. pmū dici nō pōt: qm̄ dictū est. 4. physi. ꝙ eterna nō mēsurant tpe: nec extēsione aliqua. Si vero intelligat rez. s. mūdū nō semp ens nec hoc mēsurat tpe: qm̄ est sempiternum nō ens: et ēt nō mēsurabit sicut res exñs: sicut dicit ipse: et per hoc appet tertium eē impoē. illud aūt qd dicit quarto non vr̄ ad propositū: qñ illa extensio nō est extra animā. sed tantum in mēte. id non videtur inferre cōsequēs. et per hoc apparet ꝯsequētiam illam nihil eē, vt potes intelligere. ¶ Preterea scdm entimema videtur valde debile: qm̄ tēpus non inheret potētati: vt apparet: nec possibilitas mobili: et vltimū nihil est: qm̄ per idem possem probare sor. eē semper: qm̄ sor. est semper eē possibile: et tñ hȝ principiū. vt omnes sciunt. ¶ Sed circa istam rationē opȝ considerare. est. n. nimis breuis. ideo pp breuitatē latet. Dicēdum igitur ꝙ rō vel potest esse simpliciter: vel ad hominē. siquidē ratio ē ad hoīez: vt puto: vr̄ mihi ꝙ Alga. opinat ꝙ nā mūdi sit nā entis potēs: qñ ipse opinat⁹ est cuz Plato. ꝙ aliqd ꝯtingēs in sui nā posset a deo ppetuari: vt ēt opinat

Qd semper est nō ē ens potē.

lex nr̃a: et si sic opz ipsum dicere ꝙ nã mundi põt non esse et põt esse; Sed volũtate et sapiẽtia primi a pte post ꝑpetuabit: vt dicebãt in sn̄ia eius dicta. ex hoc seqtur ꝙ p̄ma ps est vera. s. ꝙ nã mũdi sit nã polis semp: sed ꝙ illi politati coextẽdat aliqua res extẽsa coeua ei est diffi cile: et tñ vt accipitur a pte ex dictis phoꝝ eã politatis et ꝯtingẽtie est mã prima. vt Auer. p̄ physi. cõ. 60. in fine declarauit. et. 2. de gñã. cõ. 51. et. 9. meta. cõ. 2. et alibi. Ex hoc sequit ꝙ politas mũdi cõtinet in p̄ma mã et in p̄mo motore. oĩs. n. forma ꝯtinet actu in p̄mo motore: et potẽtia in p̄ma mã: vt dicit ipse. 12. meta. cõ. 18. circa finem. Sed deus non põt exhere formã a mã p̄ma: nisi mediãte corpe celesti. vt 8. physi. cõ. 15. et p̄ celi. cõ. 22. et. 33. dixit. et ego declaraui in q̃one de intellectu. ergo erit corpus celeste: mediãte quo exhet a mã formam mundi. Ex hoc sequit ꝙ illi politati coextẽdit successio mot⁹ corpo/ ris celestis tanꝙ mẽsura cõi oĩbus politatib⁹ entibus infra ipsuz cõ tentis. et per ꝯñs apparet tertiũ. Q̃d aũt talis mot⁹ sit ꝑpetu⁹ appet. qm̃ vt declarauit ipse p̄mo celi. cõ. 33. aliter eẽt ꝓcessus in infinitũ: et ego in expõne mea ibidem dixi multa de hoc. Ex his sequit veritas añtis. est enim mundus ens semp polẽ: vt dicit Alga. illi ẽt politati coextendit aliqua res semp ens: qz motus celi. Talis ẽt politas mẽ/ surat illo motu. et talis motus est sine p̄ncipio. et oĩa hec sunt declara ta ex fudamẽtis eius. Et cũ ita sit appet qualr necessario sequit ꝙ tp̄s nõ incepit: qm̃ illa res extẽsa. s. motus est ipsuz tp̄s scd̃m sm̃ l3 d̄rat motor: vt dixi i. 4. physi. et per totũ hoc appet p̄mũ entimema. scd̃m aũt appet facile: qm̃ tp̄s adheret dicte politati nõ q̃dem tanꝙ sbo: sed bene motui qui est illa politas: pro quãto continet illãt qm̃ virtute motus sit exitus illius politatis ad actuz: et sic appet qualiter politas adheret mobili: qz corpori celesti cui adheret motus tanꝙ sbo. et tertiuz est manifestuz per se. modo apparet igitur q̃ão valeat ad hominẽ hec rõ. Sed q̃uo valeat per se est valde occultum. Si eĩz valeat per se opz ꝓbare ꝙ oĩs possibilitas cõtinet in p̄ma mã. et se/ cundo ꝙ prim⁹ motor nõ possit agere sine corpore celesti. Si eĩz iste due ꝓpositiões sunt vere simpliciter ex nã rei sine dubio via ista est demonstratiua simplr. Sed ego nolo imorari modo: qm̃ imoratus sum in q̃one de intellectu. vbi probaui vĩjs phoꝝ: ꝙ oĩs possibilitas est in mã et primo motore: qui nihil agit nec agere põt sine concursu primi moti: q̃d est corpus quintũ. et ibi adduxi sol. nostre legis opti/ mas. et argumẽtuz q̃d hic facit Auer. nihil est cõtra nos: qm̃ funda/ menta eius sunt falsa apud nos christicolas. vt p3. ¶ Ad primã ap/ paret solo. mundus enĩz s̄m phos nõ est ens possibile: vt ly possibile distinguit ꝯtra semp ens et semp nõ ens: s3 illud est s̄m Alga. et loquẽ res sue legis. ¶ Ad scd̃m apparet qualr illi politati coextẽdit res ex/ tensa: qz motus celi: et l3 s̄m phos eternũ nõ mensurat: attñ illud est satis cõtra Alga. ¶ Ad quartũ iam apparet sol. illa enĩz res exten/ sa est res extra aĩam. s. motus quinti corporis: vt ego declaraui per fundamẽta Auer. ¶ Ad vltimũ nego similitudinẽ: et nego consequẽ tiam. vnde intẽtio Auer. nõ est ꝙ mundus possibilis semp sit: s3 tẽ/ pus semp sit pp cãm iam dictam. ꝙ aũt for. sit semp polis nõ sequit ipsum semp esse: sed ꝙ tp̄s mensurãs ipsum semp sit: et tunc apparet defectus rõnis. et ista rõ indiget maiori expõne: sed satis est pro nũc

Possibili/ tas mundi ꝯtinet in p̄/ ma mã et p̄/ mo motore.

Tp̄s nõ in/ cepit.

Solo.

qm̃ intelligit ſm fundamẽta eius.(Sed id qđ).Oſtẽdit aliud pecca tum.⁊ dicit:ſed id qđ dicebat.ſ.ꝙ qđcunqꝫ fuerit in pterito hꝫ ⁊ pn/ cipiuꝫ.vult dicere tẽporis ꝓpoſitio falſa eſt:principiũ náqꝫ reperit in eterno:ſicut in futuro.⁊ ſi littera nõ eſt corrupta:vult dicere ſicut in ente futuro nõdum facto.⁊ innuit ens nouũ: vel forte lr̃a eſt corru/ pta:⁊ intendit ſicut in facto.⁊ ſic eſt ſermo manifeſtus p ſe.(Sed id in qđ)remouet aliud peccatũ.⁊ dicit:ſed id per qđ ponebat differẽ/ tiaꝫ inter primũ ⁊ eius actuꝫ:vult dicere primũ motorẽ ⁊ eius opus⁊ dixit.n.ꝙ primus motor nec hꝫ principiũ in tp̃e:nec fineꝫ.Opus aũt eius lꝫ habeat pncipiũ in tp̃e:non tñ finem.hoc inquã nõ eſt conce/ dendũ ſine demõſtratione.(Sed eſſe.)Ponit veritatẽ huius⁊ dicit: ſed eſſe illius qđ in preterito tp̃e fuit:non ab eterno differt ab eẽ pre/ terite rei eternalis;id náqꝫ qđ in preterito ineternale.i.nõ eternale: ſed hñs principiuꝫ in tp̃e eſt finitum ſuis duabus extremitatibꝰ:ſed id qđ fuit in pterito ab eterno erat in principio ⁊ fine: ⁊ forte littera eſt corrupta;⁊ dꝫ legi.caret principio ⁊ fine:⁊ hoc dat intelligere ſer mo ſequẽs.vel põt legi vt ſtat:qm̃ eternuꝫ ex vtroqꝫ latere hꝫ:quaſi motuꝫ circuli qui eſt in principio ⁊ fine.pro quãto principiuꝫ ⁊ finis in eo ſunt ideꝫ.(Unde quãdo.)Probat hoc ſigno ⁊ dicit:vñ qꝛ ph̃i negant motum circularẽ habere principiũ.nõ ſequit eos ꝙ habeat finem:⁊ hoc qꝛ eſt carẽs pncipio.ideo ꝯcludit cõcluſionẽ.d.vñ dici/ mus iccirco ꝙ dicerẽ:quodcũqꝫ hꝫ principiũ/hꝫ fineꝫ:eſt ꝓpõ necef ſaria ⁊ vera.(Sed ꝙ ſit.)Probat cõcluſionẽ illaꝫ iteruꝫ per rõnem poſitã in multis locis:⁊ maxime pmo celi.cõmẽ.138.⁊ dicit:ſed ꝙ ſit aliquid principiatũ.vult dicere in tp̃e ſine fine.hoc eſt falſuꝫ:niſi di camus ꝙ poſſe.i.ens ꝯtingẽs poſſet cõuerti eternale:qđlꝫ náqꝫ pnci piatũ:vult dicere pp iſtam cãm hꝫ finem.(Sed ꝙ ſit aliqua)Innuit id ĩ quo ẽ locꝰ qõnis:⁊ põt duobꝰ modis ĩtelligi.vno mõ:ſꝫ ꝙ ſit aliq̃ res poſſis que poſſet corrũpi:⁊ ſit ab eterno.i.que in futurum nunq̃ corrũpitur: vt Plato dixit:eſt valde dubitabile ⁊ opacũ.i.obſcurũ. vel ſcđo põt intelligi:⁊ forte meliꝰ:ſed ꝙ ſit aliq̃ res poſſis q̃ poſſit cor rũpi ab eterno.i.q̃ nõ habuerit pncipiuꝫ in tp̃e a pte ante: ſicut dicet de motu celi: eſt valde dubitabile ⁊ opacũ.⁊ eſt qđ inueſtigãdum:⁊ multi ſapiẽtuꝫ inſudauerũt erga ꝓpoſitũ iſtud ſup.⁊ ſcđs modus eſt plus cõſonus verbis: vt apparet.

Sed circa iam dicta pñt eſſe multe q̃ões de quibꝰ dixi in multis locis.ſ.in libro de intellectu:⁊ expõne de ſb̃a orbis:nõ pro nũc nolo immorari in eis.Niſi ꝙ debes ſcire ꝙ duabꝰ vijs ad pñs põt declarari ꝯñs Auer.eſſe falſuꝫ.ſ.ꝯtingẽs eẽ eternũ: Ex qbꝰ ẽt apparebit ꝯñtia.¶ Prima via ponit in p̃ cap.de ſb̃a orb. vbi declaratũ eſt cãs gñationis ⁊ corruptiõis eẽ duas.ſ.ſbm dimẽ/ ſionatũ dimenſione interminata ⁊ cõtinuitas formaꝝ in ſe: vel in ſuis qualitatibꝰ:⁊ hoc diffuſe declaraui in expõne mea.Si igit hę ſũt cauſe gñationis ⁊ corruptiõis.oppoſite cauſe erunt oppoſitoꝝ effe/ ctuum:⁊ ſeqtur ꝙ eternitatis cauſe erunt pũatio materie ⁊ cõtrarij: vt dicit Auer.in vltimo illius libri.In cauſis eniꝫ adeq̃tis ſi affirmatio cã eſt affirmatiõis:negatio erit cã negatõis:⁊ ſm oẽs ph̃os:⁊ maxime Ariſto.in poſterioribꝰ.Ḣis ſequit ꝙ ſi aliq̃ res gñabilis erit eterna. illa erit nõ neceſſaria ſimplr ⁊ ꝯtingẽs:erit.n.neceſſaria ſimplr pro

Duplici via declarat cõ/ tra Auerro. cõtingẽs nõ eẽ eternũ.

quãto caret causis corruptõis & gñatiõis. Erit quoqꝫ ꝯtingẽs pro quãto ponit gñabilis & corruptibilis: & sic vna nã erit due nãe valde opposite: vt vides. ¶ Uia scõa põt eẽ: qm̃ in reb⁹ corruptibilib⁹ scimus ꝙ si aliq̃ res durat p ãnũ est aliquãte virtutis cõparãdo ad rẽ sui gñis nõ durãtis nisi p mẽsẽ: & eã est manifesta p se: qm̃ illa res durans p ãnũ nõ durat p ãnũ: nisi q: resistit causis ꝯtrariis potẽtibus ipsa ponere in nõ eẽ: sed id resistere est aliquãta virt⁹ in ea. iõ si durabit p duos ãnos: erit in dupla pfẽctiõe & virtute: & si p tres annos erit in tripla. & ita si in infinitũ erit infiniti vigoris & potẽtie: & ex hꝫ appet incõueniẽs illud. s. ꝙ ꝯtingẽs sit semp ens. eẽt. n. illud cõtingẽs in infinitũ in pfẽctõe: & sic nã necessaria simplr. & sic vna nã erit due nãe. s. q: nã finita eo q: gñabile: & nã infinita eo q: sempiternũ. Solõnes aũt theologorũ distincte sunt in libro de intellectu. vbi dixi ꝙ hmõi rõnes supponũt pncipia falsa. & ex illis ꝯcludũt ꝯclõnes falsas. Nos. n. dicim⁹ ꝙ res est polis volũtate dei & eterna volũtate ei⁹: & sic negam⁹ cãs politatis eẽ illas q̃s ponit iste hõ: & nõ me extẽdo hꝫ: qm̃ ibi dixi plura: & ẽt q: friuola sũt. Rõnes. n. phoꝝ ex suppõne ꝓcedunt: quaꝝ nulla valet. Hic posset queri vtrũ de rõne effect⁹ vt effectus est sit hr̃e pncipiũ & finẽ. Sed q: in q̃õnibus libri phy. iu primo dixi multa de hoc: nõ opus est imorari in his.

ALGA. DUB. II.

Dixit Algazel: quarta vero ratio pdictorũ est ꝙ ipsi dicũt: ꝙ si mundus priuaret remaneret possibilitas sui esse. possibile enĩ nõ põt ad ipossibile cõuerti. Et possibilitas est denominatio relatiua. ergo opꝫ ꝙ q̃dlibet innouatũ indigeat de mã. s. ꝙ mã precedat eũ. & q̃dlibet priuatũ ad mã corrũpit: & mãe & radices nõ priuant: imo tm̃ forme & accidẽtia: que in eis materiis consistũt.

¶ Hic ponit quartã rõnẽ. & vr̃ mihi ꝙ sit in forma entimematis. & d. ait Alga. quarta vero rõ pdictoꝝ est ꝙ ipsi dñt: ꝙ si mũdus priuaretur adhuc remaneret politas sui esse. quã ꝯñam declarat. d. polẽ eĩ non põt in impolẽ cõuerti. si igitur semel fuit nã entis polis semp erit nã illa. aliter vel erit nã impolis: vel nã necessaria: vt iam dictũ fuit. (Et politas) adducit scõ entimemat & ait: & politas est denoĩatio relatiua. i. relatio respiciẽs aliq̃d tanꝙ sbm: & aliq̃d tanꝙ agẽs: vt dictũ est primo celi. cõ. 124. ergo opꝫ ꝙ q̃dlibet inouatũ idigeat de mã taliter. s. ꝙ mã pcedat ipsũ. (Et q̃dlibet priuatũ.) Probat hoc scõo & ait. & q̃dlibet puatũ ad mãm corrũpit: cuius rõnẽ ponit. & dicit. q: mãe & radices. i. pncipia nõ priuant. imo tm̃ forme exñtes in illa mã. & accñtia que in eis materiis cõsistũt corrũpunt. iõ forma in mãm corrũpitur: qm̃ corruptio nõ fit in nihil. & tunc adde minorẽ: sed mundus per te corrũpitur. ergo in mãm corrũpit. Sed mã non ponit sine forma. ergo aliqua alia forma gñabit. & sic adhuc erit mũdus vt dixi in expõne iam dicta.

AVERROIS.

Dicimus nos ꝙ posito ꝙ forme circulr adueniāt ī subiecto vno viciſſi: ꝛ ꝙ agēs circulare nūq̄ ceſſauit: nō ex hoc ſequit̄ incōueniēs. Sȝ poſito ꝙ hec circulatio ſit ī materijs īfinitis: aut ſint infinite forme in ſpecie: Dicimus ꝙ hoc ē falſuȝ ſiue illō agēs ſit ab eterno aut nō ſit. ſi eñ eēnt hic infinite māe: ſequeret̄ ꝙ eēt qd infinitū ī actu: qđ ē falſuȝ: Quāto magis eēt falſitas manifeſta ſi dicta circulatio fuerit ab agētibꝰ innouatis. Et ideo dicimus ꝙ non pōt vere dici ꝙ hō ſine dubio ex hoīe gñat̄ niſi h̄ ſit ſucceſſiue in vna mā: ita ꝙ ſi corruptio cuiuſdā hoīuȝ prioꝝ in mā alteriꝰ poſterioꝝ: ꝛ eſſe cuiuſdā hoīs ſit in ō agētis ꝛ eternalis: īfert ꝙ hō generaret̄ ex alio hoīe: ꝛ de mā alterius hoīs: ꝛ hec res duȝ ſubtiliſſime nō reſpiciat̄: neq̧ p̄dicta diuiſio: nō euadet hō quin cadat in diuerſis erroribus pp nimiā difficultatē poſiti. Et ideo ē valde bonū audire ꝛ ſpeculari ratione duarū partiū in quacūq̧ qōne ſit: maxime qñ partes ſunt prudētes vel famoſe ꝙ ſint.

¶ Hic Auer. ꝑ moderat intellm̄ p̄dicte rōnis. pōt. n. rō illa hīe duos itellc̄s. vñ. d. dicimꝰ nos ꝙ poſito ꝙ foīe circulr adueniāt ī ſb̄o vno viciſſim: ꝛ ꝙ agēs circulare nūq̄ ceſſauit: nō ex h̄ ſeq̄t īcōueniēs. vult dicere nō eſt ipoſſis ex q̄ ſeq̄t īcōueniēs. (Sȝ poſito) Dat itellc̄ȝ falſuȝ ꝛ. d. ſȝ poſito ꝙ hec circulatio ſit in materijs infinitis: aut ſint īfinite foīe in ſpē: dicimꝰ ꝙ hoc. i. hec poſitio eſt falſa: ſiue ſit illō agēs ab eterno: aut nō ſit. Et ꝓ arguit ꝯtra illō ꝑ ſyllm̄ hypotheticū ſic. ſi eēnt hic īfinite māe: eēt qd infinitū ī actu: qđ ē falſuȝ. i. ſȝ nō eſt īfinitū ī actu. ḡ nō ſunt īfinite māe. (Quāto magis) Remouet qđdā dubiuȝ. poſſet q̄s dicere ꝙ ꝯueniēs illō ſequit̄ vbi poneret̄ vnū agēs circulare ſempiternū: tūc. n. eēnt infinite māe. ꝛ ſic īnfinitū in actu. Sȝ ego ponaȝ vnū agēs agere ī māȝ nouiter: ꝛ illō corrūpi tādē. ꝛ ſic de alijs. ¶ Contra arguit. d. quāto magis eēt falſitas manifeſta ſi dicta circulatio. ſ. foīaꝝ fuerit ab agētibꝰ īfinitis īnouatis. i. nouis. q. d. q: tūc plus ſequit̄ ꝯña illa ipoſſis. (Et iō dicimꝰ) Ponit ſcđam rōnē ēt in foīa ſylli hypothetici. vñ ait. ꝛ iō dicimꝰ. vult dicere ꝙ ſi māe eēnt multe: nō pōt vere dici: ꝙ hō ſine dubio ex hoīe gñaret̄: niſi h̄ ſit ſucceſſiue ī vna mā ḡ ſylls ꝯditionalis ē. ſi eēnt māe īfinite: hō nō fieret ex hoīe. ſȝ hō ve ſit ex hoīe: iō māe ñ ſūt īfinite (Ita ꝙ ſi) Exponit ꝯñaȝ. d. ita ꝙ ſi corruptio cuiuſdā de nūero hoīuȝ pⱺꝝ ī mā poſterioꝝ alteriꝰ: ꝛ eē cuiuſdā hoīs ſit in ō agētis ꝛ eternalis: vult dicē ꝙ ſi corruptio vniꝰ hoīs erit

generatio alterius in eadē mā nō agētis ꝛ eternalis.i.taliter quaſ agēs agit actione eterna.infert ꝙ hō fiet ex alio hoīe: ꝛ de mā alteri⁹ hoīs: ſicut vnū elementū fit ex alio: ꝛ de mā alterius.ergo ꝑ cōtrariū vbi nec in mā nec in aliquo conueniret nō fieret ex hoīe: ꝛ h̄ lrā eſt val de inordinata.tñ ordina tu vt dixi. (Et ideo) Oſtēdit modum quo iſtud eſt difficile: ꝛ ait.ꝛ ideo hec res dū ſubtiliſſime nō reſpicit: neq̄ predicta diuiſio.vult dicere illoꝝ duoꝝ intellectuum: quos poſuit in intelligēdo illā rōnem.nō euadet hō quin cadat in diuerſis erroꝛib⁹ ꝑꝑ nimiā difficultatem poſiti (Et ideo eſt) Ultimo ponit preceptum ad acquirendū ſcire.ꝛ dicit.ꝛ ideo eſt valde bonū audire ꝛ ſpeculari rōnes duaꝝ partiū in quacūq̄ qōne fit: maxīe qn̄ partes ſunt prudētes vel famoſe ꝙ ſint: vult dicere vere in rei natura.

Dubitatio. Sed hic occurrūt qōnes.primo circa rōnes ꝛ ſol. dubij moti. ſcdō circa expōnē ꝯñtie: qm̄ tūc tota ſnīa Auer. eſt manifeſta hic. ¶ Quantū ad primū: vr̄ ꝙ pma rō poſſet īpediri: qm̄ poſſet quis fingere mās infinitas ſm ſucceſſionē: ꝛ ſic non ſequitur infinitū ī actu. Preterea ſcda rō nihil valet: qm̄ poſſet qs dicere materiā diuerſari a mā ſm numerū: nō ſm ſpeciē: ꝛ tūc nō ſequit̄ materiā eē cauſā diuerſitatis in gñatione hoīs. Et qđ plus eſt: Auic. cōcedit ex materijs diuerſis ſpē poſſe idē gñe nō ſpē fieri. vt dicit ītractatu de diluuio.ꝛ.15.de aīalib⁹ ſuis. ¶ Pro intellu igit̄ dictoꝝ vr̄ mihi

Solutio. ꝙ prima ꝯñtia teneat. acceptis iſtis ꝓpoſitionibus. Pria.ſ.ꝙ mā

Pria ꝓpoſitio. nō poſſit eē ſine forma; ꝛ hoc oſtēſuz eſt.2.phy.cō.12.ꝛ.3.celi. cō.29.ꝛ

Scda. ego demonſtraui iſtud in quadā qōne pulchra. Scda ꝓpō.oē qđ generatur: gñatur ex mā ꝛ cōtrario.ꝛ iſtō declarauit Ariſt.ꝛ Auer. in phyſicis.maxime in pmo circa cōmēta.59.ꝛ.60.ꝛ ibidē in multis locis. Ex his pōt ꝓpoſitio illa cōditionalis declarari: qm̄ ſi māe ſunt infinite: vel idē erit ſm ſucceſſionē: ſic ꝙ mā.a.fiet ex mā.b.ꝛ.b.ex mā.c.ꝛ ſic in infinitū: vel erunt oēs actu ſimul. Si pmū: tūc ꝑ ſcdam ꝓpoſitionē mā fiet ex mā priori ꝛ cōtrario: ꝛ tunc ſequit̄ ꝙ mā facta ꝛ mā ex qua fit erit vna mā numero: vt deductū eſt pmo phyſi. cō.82.ꝛ ſequit̄ ꝙ materie eēt aliquid cōtrariū: qđ eſt falſius: qm̄ enti in potentia nō cōtrariat̄ aliqs actus: qm̄ ipſa vt ſic eſt nata ſtare cū oī forma. Si erūt oēs actu ſimul: tūc habet̄ intentū Auer.ſ.ꝙ actu detur infinitū: qm̄ per pmā ꝓpōnē mā non eſt ſine forma.ḡ ſi erūt infinite.ſ. materie erūt ꝛ actu infinite forme ſeorſuz.ḡ actu infinitū; ꝛ ſic apparet ꝯñā Auer. ¶ Et ſcdō debes ſcire: ꝙ ſi ponat̄ ꝙ iſte māe ſint ab agēte vnī.ſ.a corpore celeſti: tūc plus habet̄ infinitū ī actu: qm̄ tale agēs eſt actu totū.ergo poterit cōſeruare illas actu ſimul cū ſuis forīs. vel ſaltē meli⁹ cōſernabit.ꝛ ſic ſequit̄ plus incōueniēs.ſ.ꝙ detur infinitū actu.ꝛ ſic appet ꝯñā: ꝛ ſol. dubij. quocūq̄.n. dicat̄ ſequit̄ ꝓpoſitum.

Deductio ¶ Pro deductiōe ſcde ꝯñe vr̄ mihi ꝙ illa ſubſtentet̄ in ꝓpoſitionib⁹.

ſcde ꝯñe. Quaꝝ pria ē.ꝙ ſi māe ſint multe ſꝫ eēntiā erūt differētes ſpē. hoc eſt manifeſtū; qm̄ dr̄ia mālis eſt ꝑ accñtia: vt dicit ipſe ſupra in ſol. ſeptimi dubij. igit̄ ſi ibidē erit dr̄ia per eēntiā ibidē erit ſpecifica dr̄ia. Scda ꝓpō. mā diuerſa ſpecie diuerſificat effectū. ꝛ hoc declarauit Auer.8.phy.cōmē.46.ꝛ nolo adducere eius deductionē. vide ibi.

Certitudo ¶ Ex his a[illegible]ipit̄ certitudo ꝯñe: qm̄ ſi materie erunt multe: vel ſm

ꝯñe Auer. eſſentiam ꝛ eſſentias: [illegible] ſm accidētia. ſi ſcdm.ergo vna erit mā ſm eſſentiam ꝛ

priuationē ab oībus formis: ꝛ sic habet ꝙ sint nō multe. mā em̄ non est vna nisi isto mō: vt dicit Auer. 12. me. cō. 14. ḡ si erūt multe: erūt multe p eēntias: ꝛ sic p primā ꝓpōnē erūt distincte specie. ꝛ tūc per scdam sequit ꝙ hō hñs mā. a. differt spē ab hoīe hñte mām. b. ꝛ sic appet vis ꝯñe: ꝛ tu potes cōponere sylls. ℭ Pro itellu ex pōnis ꝯñe debes scire. ꝙ declaratū est qdlibet elemētū posse imediate trāsmutari in qdlibet elementū. ꝛ hoc. 2. de gñatione. tex. cō. 14. ꝛ dictū est ibidē in vlt. ꝙ aer ꝛ aq̄ in actu ita generant: hoīes ꝛo ꝛ aialia nō reiterant in seipsos vt rursus gñet idē. vñ. 2. meta. cō. 7. declaratū est ꝙ nō fit reditus nisi p plura media. v.g. ꝙ ex hoīe corrupto gñat hō: hoc nō fit nisi p plura media: qm̄ post ꝙ hō erit corrupt⁹ ex eo fiet cib⁹ terrest de q̄ fiet cibus hoīs: de q̄ fiet sperma: de quo hō: ꝛ sic p plura media fit ista gñatio. ℭ Et his appet intētio Auer. vult em̄ dicere ꝙ si vnus hō fiet imediate ex alio corrupto sicut vnū elm̄ ex alio: vt dictū est: tūc opz vt sit vna mā vtrinsq; sicut est in elm̄tis iuicē imediate gñatis ad significādū ꝙ vbi nō cōueniret in mā: nec posset hō imediate nec p plura media ex hoīe fieri: ꝛ h̄ ad dicendū ꝟitatē ꝑdicte ꝯñie. Ex his appet tota sn̄ia Auer. h̄ ꝛ solo. argumentoꝝ factoꝝ i ꝑncipio.

Qdlibꝫ elemētū imediate ꝑt trāsmutari in aliud.

Intentio Auer.

ALGA. DVB. III.

Jt Alg. nos vero distiguim⁹ hāc qōnē per se: q2 lꝫ sint ꝑdicte rōes cōes ad hāc qōnē: ꝛ ad ꝑcedentē: nihilomin⁹ sunt apd̄ phos alie due rōnes: quaꝝ pria est: id qd̄ allegat Galen⁹. v3. ꝙ si sol exēplo ꝓuationē recipet inueniret diminui i lōgo tpe: sꝫ speculātes miliarib⁹ an/ noꝝ dixerūt ꝙ ei⁹ quātitas vna ꝛ eadē repit: ḡ magis est ꝑsumptio ꝙ sol non corrūpit. ℭ Sꝫ in hac auctate arguēdū est dupl'r. prio ꝙ figura hui⁹ syll'i nō ꝯcludit. figura. n. talis est si sol corrūperet: ꝯtingeret ei sine du/ bio aliq̄ dissolō: sꝫ ꝯñs est falsū: ergo ꝛ añs: ꝛ h̄ syll's dr̄ ꝯditionalis ꝯtinuus. Et hec ꝯcl'o nō seq̄t ꝑmissis q2 añs nō est veꝝ dū nō addat sibi alia ꝯditio. s. si cor/ rūperet ꝛ dissolueret sine dubio: ḡ h̄ ꝯñs nō infert añs predictū nisi cū alio addito plus. s. ꝙ corrūpat corru/ ptione dissolubili: ꝛ tūc sine dubio sequit ꝙ dissoluat i lōgo tpe. Aut oporteret eū declarare ꝙ nō corrūpit nisi mō dissolutiōis: ita ꝙ ꝯñs sequat añs: ꝛ nō est cōcedē/ dū ꝙ res nō corrūpat nisi dissolutiue. imo dissolō vna est specꝝ corruptiōis. Nō em̄ est negādū ꝙ possit aliq̄ res corrūpi subito in sua ꝑfectione exñs.

¶ Modo vult adducere alias vias phoꝝ. et primo continuat dicta ad dicenda. t. d. Ait Alga. non vero distinguimus hác qõnē p se: vult dicere seorsum a p̄ma: qꝛ lz sint p̄dicte rōnes: vult dicere q̄ttuoꝛ: mō dicte cōes ad hanc qōnem: et ad p̄cedentē. nihilominus sunt apud phos alie due rationes. vult dicere ꝓprie huic questiōi simpliciter. (Quarū prima.) Ponit rōnem. et ait: quarū prima est id qd allegat Galenus. vz. q̄ si sol exēplo. i. gratia exempli: ꝓuationem reciperet: vult dicere a parte post. inueniret̄ diminui in lōgo tēpore. et forte in/telligit: sicut accidit senibus qui in tpe senectutis diminuunt̄: tpe quidē pueritie crescūt: tempore consistētie/nec crescunt/nec dimi/nuunt̄: tpe senij decrescūt. vel forte intēdit q̄ sol p̄pararet̄ ad corrup/tionem: sz prima est ad verba: sz speculātes milliaribus annorū: vult dicere, astronomi dixerunt q̄ eius q̄titas vna et eadē. i. equalis re/perit̄. ergo magis est p̄sumptio q̄ sol nō corrūpit̄. (Sed in hac.) Sol uit hoc argumentū. et primo format ipm̄. t. d. sed in hac auctoritate. vult dicere rōne. arguendū est dupl'r. p̄ q̄ figura huius syl'li nō ꝯclu dit. figura. n. talis est si sol corrūperet̄ ꝯtingeret ei sine dubio aliqua dissolo. i. aliqua diminutio. sz ꝯn̄s est falsuz. ergo et an̄s: et h̄ syll's d'r ꝯditiōalis ꝯtinuus: qm̄ est fact' ex hypothetica ꝯditiōali. p̄mū ḡ pec catū est q̄ syll's isto modo non cōcludit. Sed re vera hic Alga. peccat ex mala logica. dictū est millies in p̄oribus syllogismū in tali forma necessario nō ꝯcludere: et iō hoc nihil est: vel voluit dicere q̄ figura huius syl'li hypothetici nō cōcludit aliq̄d ignotū simpl'r: vt dicit ipse Auer. in. 2. phy. cō. 3. et Ari. in primo prioꝝ. per istos. n. syl'los nō cō/cludit̄ simpliciter ignotū: et sic p̄ma reprehēsio est alicuius valoris.

Peccatum Alga. in logica.

Excusatio.

Deinde reprehēdit illud scd̄a reprehēsione plus apparenti: t. d. et h̄ ꝯcl'o nō seq̄t ex p̄missis: qꝛ an̄s. vult dicere tota hypothetica ꝯditio/nalis. vz. si sol corrūperet̄ in longo tpe diminuit̄. nō est verū duz nō addat̄ sibi alia cōditio. s. si corrūperet̄ et dissolueret̄. vult dicere: tūc sequit̄ q̄ diminuit̄ sine dubio. ḡ hoc ꝯn̄s. s. sz nō diminuit: non infert an̄s. s. ergo nō corrumpit̄ predictū: nisi cū alio addito. s. q̄ corrūpit̄ corruptiōe dissolubili. et tūc sine dubio sequit̄ q̄ dissoluit̄. i. diminuit̄ in lōgo tpe. (Aut ḡ.) Remouet qōdā dubiū. posset em̄ qs dicere q̄ cor pus solare nō p̄t corrūpi nisi corruptiōe dissolubili. iō etiā sine illo addito sequit̄ ꝯn̄s in illa ꝯditionali: et sic argumētū valet. cōtra ar/guit. d. aut opz declare q̄ nō corrūpit̄ nisi mō dissolutiōis. ita q̄ ꝯn̄s sequit̄ an̄s. mō on̄dit q̄ illō nō p̄t ꝓbari: t. d. et non est cōcedenduz q̄ res nō corrūpit̄ nisi dissolutiue. imo dissolutio vna est species cor ruptionis. vult dicere q̄ nō ois corruptio est sol'o: qꝛ sol'o est sp̄es cor/ruptiōis: nō em̄ est negandū q̄ possit aliq̄ res corrūpi subito in sua perfectione existēs. ¶ Pro intell'u dictoꝝ debes scire q̄ phs in lib. de de morte declarauit q̄ mors seu corruptio est duplex. s. ab itrinseco: et vocat̄ mors forte nālis. et ab extrīseco: et est q̄si violēta. Primā appel/lat hic Alga. dissolutionē, scd̄am appellat subito pro quanto non fit per cōtinuā humidi resolutionē. Ex hoc vult soluere motiuum Gale. qm̄ non valet illa cōditionalis. sol corrumpit̄. ergo diminuit̄. ante/cedens enim nō infert necessario ꝯn̄s: qm̄ soꝛ. violēter corrūpit̄ ali/quando: qui nunq̄ fuit diminutus: vt si forte plato eū iterficeret in pueritia eius. ideo ait antecedēti eē addendū dissoluit̄. ita q̄ fit an̄s

Duplex corruptio.

sol corrumpitur corruptione dissolubili. ergo aliqñ eius quãtitas minuetur: modo antecedens est negandũ: quĩ deus posset solẽ violenter ponere in esse sine dissolutione illius.

AVERROIS.

Dicimus nos ꝙ alteratio huius hoĩs in prefata auctoritate est ꝙ cõclusio illius sylli nõ sequit: nec vera est: non em̃ opꝫ ꝙ corruptibile dissoluat: res nãqꝫ bene põt corrũpi. ğ. ꝯñtia est vera, posito ꝙ corruptio fiat cursu nãli: ꝛ non fit violẽter: ꝛ posito etiã ꝙ corpus supceleste sit aĩatuꝫ: qδlibet nãqꝫ animal corruptibile dissoluit anteqꝫ corrũpat necio. Sed aduersarius nõ cõcederet has ꝑpões in corpore supcelesti sine demonstratiõe: hoc ꝑpositũ bene cõcederet. Sꝫ poterit ꝑbari alio modo meliori: qui talis est. ℭ Si celum corrumperet aut corrumperet ad elementa ex quibus cõpositũ fuit: aut ad aliaꝫ formã preter eam quã retinet: sicut accidit forme simpliciũ. s. elemẽta que generant abinuicẽ. Unde si celi corrũperent ꝛ reducerent ad elemẽta: eẽnt ergo partes alterius mũdi. impoĩe est ꝙ generent ex elemẽtis infra eos ĩclusis: qꝛ ista elemẽta sunt partes sine mẽsura respectu orbiũ. imo cõparatio elemẽtoꝝ ad celos est sicut cõparatio puncti ad circuluꝫ. Silr̃ si ipsoꝝ forma expoliaret ꝛ aliã reciperet: oporteret dare sextum corpus qδ non esset celum: neqꝫ terra: neqꝫ vllũ elemẽtoꝝ: ꝛ omnia ista sunt falsa.

ℭ Auer. modo vr̃ cõfirmare dicta Alga. ꝛ ideo ꝑmo cõfirmat dicta eius: ꝛ vr̃ mihi ꝙ Auer. velit cũ Alg. ꝙ illud añs. s. corrũpit. non infert illud añs. ergo diminuit: nisi duabꝰ cõditionibꝰ. ꝑmo ꝙ sit corruptio nãlis. scδo ꝙ sol sit res aĩata. vnde dꝫ añs sic accipi. sol corrũpit corruptione nãli: ꝛ est aĩal. ğ diminuit. dicit ꝑmo corruptione nãli ꝓꝑ instantiã Alga. iam dictã. dicit scδo. ꝛ est aĩal vel pars aĩalis: qm̃ de facto ignis ꝛ res inaĩate corrũpunt corruptione nãli: que non tñ diminuunt: qꝛ nec ꝓꝑrie crescũt. vt dicit Auer. ꝑmo celi. cõmen. 2. nisi capiẽdo diminutionẽ pro cõdensatione: ꝛ crementũ pro rarefactione: ꝛ hoc non est in ꝑposito Gal. ideo antecedẽs dꝫ intelligi illis duabus cõditionibus: ꝛ tunc valet ꝯñtia: sed añs est negandũ vt scis. Unde. d. dicimus nos ꝙ altercatio huius hoĩs in prefata auctẽtate est ꝙ cõclusio illiꝰ sylli nõ sequit: nec vera est, nõ em̃ opꝫ vt corruptibile

dissoluit: vult dicere diminuit: res nãq3 bene põt corrũpi: vult dice/
re subito sine eius diminutiõe. ergo 9ña ẽ vera. vult dicere neccariaz
posito q̃ corruptio fuit cursu nãli: et nõ fiat violẽter: et posito etiã q̃
corp⁹ supceleste sit animatũ. qõlibz nãq3 aĩal corruptibile dissoluit.
vult dicere diminuit anteq̃ corrũpatur corruptione nãli neccio. Sed
aduersarius nõ cõcederet has ppões in corpe supcelesti sine dimi
nutione. q. d. q̃ illas 9ditiões inesse corpori celesti opz pbare demõ
strationẽ: et hoc ppositũ bñ cõcederet: vult dicere. si demõstratione
illud pbaret. (Sz poterit) Ponit verũ modũ: et. d. sed poterit pbari
alio mõ meliori q̃ talis est. Si celũ corrũperet: aut corrũperet ad ele
mẽta: ex quib⁹ cõpositũ fuit: aut ad aliã formã pter eã quaz retinet:
sicut accidit forme simpliciũ. s. elemẽtoꝝ que generant adinuicem:
quasi dicat. ex quo oĩs corruptio est ad entrop3 q̃ celũ vel corrũpat
ad elemẽta: vel corrũpat/eo q2 mã eius recipit aliquã formaz aliam
a pdicta quã hz. Deinde destruit primũ mẽbrũ: et videt mihi q̃ intẽ
dat. q̃ si corrũperet ad elũta: vel corrũperet ad elemẽta ex mundũ
existẽtia: vel ad elemẽta infra ipm existẽtia. et prio oñdit primũ esse im/
pole et dicit. vñ si celi corrũperet̃ et reducerent̃ ad elemẽta. eẽnt g̃ ptes
alteri⁹ mũdi. 9ña est manifesta: qm̃ eẽnt mixta: et p 9ñs 9tẽta in aliq̃
mũdo maiori. Deinde oñdit scdm esse impole et dicit. ipole est q̃ gene
rent ex elemẽtis infra eos inclusis: et p 9ñs nec pñt resolui in illa: qm̃
ista elemẽta sunt partes sine mẽsura. i. sine pportiõe respectu orbiũ.
imo cõparatio elemẽtoꝝ ad celos est: sicut cõparatio pũcti ad cir/
culũ. Deinde destruit scdm mẽbrũ ptactũ. d. silr si ab ipsorum forma
expoliarent̃ et aliã reciperẽt oporteret dare sextũ corpus: qd̃ nõ esset ce
lum: neq3 terra: nec vllum elementoꝝ: et oĩa ista sunt falsa.

Prima dubitatio. Sed hic videntur due dubitatões. Prima circa reprobationẽ
rõnis Gal. vr̃ enĩ mihi q̃ corp⁹ celeste sit animatũ
vt Auer. declarabit disputatiõe. 13. et tunc vr̃ q̃ rõ Gal. sit firma: qm̃
ipse intẽdit q̃ si sol corrũpit: ergo in longo tpe diminuit. pbat 9ñas
qm̃ est aĩatũ: ergo augmẽtabile: ergo diminuibile. et etiã supponit
Gal. q̃ celũ nõ possit corrũpi violẽter: qm̃ oĩs corruptio est a corpe
violẽto. modo nullũ põt esse corpus: qd̃ possit celuz violẽtare. ideo illa
Scda dubitatio. rõ est demõstratiua. ¶ Scdo dubitat: qm̃ nõ vr̃ valere hec 9ña. s. ce/
lum expoliat a forma recipiẽdo aliaz: ergo datur sextũ corpus. sic. n.
posset argui de quattuor elemẽtis. ¶ Mihi videt q̃ rõ Gal. sit de/
Solutio. mõstratiua. appellat tñ ab Auer. debilis: eo q2 indiget maiori decla/
ratiõne ad hoc vt appareat necessaria. vñ q̃ celũ sit aĩatũ est verum:
nõ tñ demõstratũ. silr q̃ celũ nõ sit violabile est verũ: nõ tñ demon/
stratũ. et ideo Auer. nõ dixit illã simplr nõ valere: sz dixit illam valere
ex psuppositis. imo si bene inspiciat hec rõ vr̃ Ari. et Auer. in prio celi
cõmen. 22. ¶ Ad aliud dicendu3 q̃ cõsequentia est valde difficilis.
Ad scdam. attamen Auer. supponit vnum qd̃ sepe est declaratũ ab eo. s. q̃ cor/
ruptio entis nobilis nõ fit imediate ad aliqd̃ eiusdem speciei cuz eo
qd̃ põtest declarari exẽplo. Uidemus enim q̃ si asinus corrũpit non
corrũpitur in asinum nisi per multa media: vt dicebat: et sic de homi
ne. elementũ eniz põt imediate transmutari in qdlibet pter sui im
perfectionẽ: imo a plurib⁹: vt dicit Auer. 3. celi. cõmen. 56. põt ignis
generari. vide. hoc supposito arguit Auer. Si celum dissoluit cũ non

possit dissolui imediate in corpus celeste sibi simile in specie: eo quia corpus celeste est ens nobilius animalib⁹: vt dicit. 2. celi. cōmē. 21. & 2. phyfi. co. 45. nec possit esse in elementa infra ipm: nec in elementa extra ipm. erit ergo in corpus sextum alterius speciei ab oibus: & sic dareť sextū corpus. z. 4. natura. cōtra demōstrationē Ari. in lib. de celo. & tu potes videre ꝙ mirabilis sit quelibz ratio Auer. ¶ Debes scire ꝙ hmōi rōnes bene cōcludunt celum phica trāsmutatiōe nō posse corrūpi: attamen ānihilatiōe dei pōt celū annihilari: & sic non cōcludunt cōtra nos.

Physica trāsmutatione celuz nō pōt corrūpi: tñ deꝰ pōt ipsum ānihilare.

ALGA. DVB. IIII.

Jit Algazel. Scōm argumētū est ꝙ si nos cōcederemꝰ hoc: & ꝙ corruptio nō fit nisi ex dissolutōe: qualr ergo pōt sciri ꝙ corpōra supcelestia nō recipiāt dissolutionē. Auctoritas eniz eius est. s. de mēsuris corpis solis demōstrationibꝰ speculatiuis: & hoc nihil est. Ille nāqz mēsure nō reperiunť nisi forte: vt dicūt nostri huiꝰ artis ꝙ sol maior est tota terra. clxx. vicibꝰ fere. s. paruz plus vel parum minus. Et forte est in dissolutione: ita ꝙ diminutꝰ est ab illo tpe in antea in quātitate vniꝰ mōtis vel plus: lz ad sensum nō appareat. Hec eniz cognitio cū pspectiua arte nō cōprehēdit nisi fere: imo quod plus est: nos videmꝰ ꝙ lapis rubini vel aurū que ex elemētis cōponūť: & sunt res corruptibiles: & nō diminuūtur sensitiue in centū ānis vel plus: & forte id qd̄ de sole in tpibus speculationū antiquoꝝ talē hñt cōparationē ꝓportionabilē ꝙ diminuit in vno rubino in cētū ānis. & iō talis diminutio ad sensuz neqt apparere. opz ergo ex hoc ꝙ predicta ꝓbatio est in antea: & licet sint multe alie auctates apud pdictā opinionē obtinētes: qz erro nee sunt manifeste: sufficiat ergo hoc de q̄ttuor pdictis.

¶ Nūc ponit scōm motiuū qd̄ parū differt a p̄io & dicit. Ait Alga. Scōm argumētū est ꝙ si nos cōcederemꝰ hoc. s. ꝙ corpꝰ celeste ante eius corruptionē dz diminui: & ꝙ corruptio eius nō fit ex dissolone. i. nāli p̄iuatiōe: imo si accipit totū añs: vt voluit Auer. qualr ergo potest sciri ꝙ corpora celestia nō recipiāt dissolutionē. i. diminutionez. q. d. sequiť 2ña. s. corpus celeste diminuiť: attamen non pōt pcipi eius diminutio: qm̄ sup. Si posset sciri auctoritas. i. rō eius erit. s. de mensuris corpis solis demōstrationibus speculatiuis. i. pspectiuis: vult dicere ꝙ si posset sciri erit ista sciētia p argumēta sumpta a mēsuris q̄titatis solis que faciunt pspectiui. (Et hoc.) Declarat istū modum

fictā nō esse ꝯuenientē ⁊c. d. ⁊ hoc nihil est. ille nāq3 mēsure nō reperiunt nisi forte: vt dicūt nostri huius artis ꝙ sol maior est tota terra 170. vicibus fere. s. parū plus: vel parū minus. Argumentū ergo est illud. sol est in cētuplo maior terra: sed tm̄ est nūc q̄ntum fuit in millibus ānoꝝ antea vt appareret mēsurādo: ergo sol nō est diminutus. (Et forte) soluit Alg. hoc argumētū ⁊ dicit. ⁊ forte est in dissolutiōe. vult dicere argumēti dicti: vel in dissolutiōe. i. corruptiōe nāliꝫ ita ꝙ diminut⁹ est ab illo tpe in antea in q̄ntitate vnius mōtis vel plus: sꝫ ad sensuz nō appeat. hec eniz cōgnitio. s. q̄ntitatis solis cum pspectiua arte nō cōprehendit nisi fere: vult dicere nō punctualiter: sꝫ in magna latitudīe (Jmmo qđ plus.) Cōfirmat hāc solōnē. d. imo qđ plus est: nos videm⁹ ꝙ lapis rubinus: vel aurū que ex elemētis cōponuntur ⁊ sunt res corruptibiles. i. facilis corruptiōis: ⁊ nō diminuuntur sensitiue in centū ānis vel plus. (Et forte) Ponit quasi scđaz solutionem ⁊ dicit. ⁊ forte id. i. diminutio qđ de sole in tpibus speculationū antiquoꝝ. i. astrologoꝝ speculatiuoꝝ: talem hꝫ cōparationez ꝓportionalē: ꝙ diminuitur in vno rubino. i. q̄ntitatis vnius rubini in. 100. ānis. ⁊ ideo talis diminutio ad sensuz negt apparere. (Patet ḡ) Cōcludit cōclusionē ⁊ dicit. pꝫ igit ex hoc ꝙ p̄dicta ꝓbatio est inanis: ⁊ si lr̄a nō est corrupta: vult dicere nullius valoris sicut dicte antea. deinde excusat se a multis alijs rōnib⁹ q̄s tacuit: ⁊ sermo ei⁹ est manifestus per se.

AVERROIS.

Qđ dicimus ꝙ si sol dissolueretur in temporibus speculationū antiquorum qđ esset insensibile ratione magni corporis solis: oporteret ꝙ id generatum hic ex sua dissolutione haberet sensibilem quātitatē. Dissolutio enim cuiuslibet dissolubilis fit ex corruptione quarūdā partium. vnde opꝫ sine dubio ꝙ ille dissolute partes remaneant in mundo: ⁊ hoc infert mutationē manifestam in mundo: tam in numero ipsarum partium: q̄3 in earuz qualitatibus. Unde si quātitates corporū permutarent: actiones igitur ⁊ passiones eorum corporū permutarent: ⁊ sic actiones corporum supercelestium. vꝫ. planetarū ⁊ syderum: ⁊ totus ordo mūdi deberet pmutari: ⁊ omnes nature regule ⁊ diuine ordinatiōes deberent irregulariter sequi. Et est notanduz ꝙ quāuis hec reprobatio sit acerrima: nō est demōstratiua.

¶ Modo Auer. reprobat Alga. q̄ntū ad illud qđ adduxit in solutiōe argumēti pspectiuoꝝ. ⁊ declarat ꝙ Alga. nō pōt dicere solez esse diminutū. vn̄ lꝫ id nō possit sciri rōne pspectiua: attamen declarat illū

non esse per rõne naturali. et vr mihi q Auer. supponat q ex omni corruptione siue simpliciter: siue sm quid semper aliquid generat: vt dicit Aristo. et ipse primo de generatiõe. cõmen. 17. et ex hoc arguit et dicit. dicimus nos q si sol dissolueret in tẽporibus speculationũ antiquorum. i. diminueret ita q aliquid ab eo resecatur: de quo generabitur aliqd aliõ vt dixi in illa ppõne sumpta: et qd est insensibile ratione magni corporis solis: opz q id generatũ hic. i. in istis inferioribus ex sua dissolutione. i. diminutione que est corruptio sm quid haberet sensibilem quãtitatẽ. Dissolutio enim cuiuslibet dissolubilis fit ex corruptione quarũdam partium: et per consequens illa diminutio est aliqua corruptio: vnde optz sine dubio q ille dissolute partes remaneant in mũdo: et si sic. sup. infert mutationez manifestam: idest notabilem in istis hic tam in numero ipsorũ. i. quãtitate: q in earum qualitatibus. i. virtutibus: qm si quãtitates corporũ hic permutarent. s. in maiorem quãtitatez: actiones et passiones eorũ corporum permutarentur: quoniã in maiori quanto est maior virtus: vt dictum est in libro de celo. et sic actiones corporum celestium. vz. planetarum et syderum: vult dicere fixorum permutarent: quoniam diminuit: sicut magnitudo eorum diminuit: et sic totus ordo mundi deberet permutari: et oẽs nature regule et diuine deberent irregulariter sequi. (Et est) Auer. excusat se et dicit. est notan. q q̃uis reprobatio sit acerrima: nõ est demonstratiua.

Ex oĩ corruptiõe taz simplr q̃ sz quid semp aliqd generatur.

In maiori quãto maior virtus.

Ubi debes scire q pro tanto hec reprobatio non dicitur demonstratiua: qz accipit ppositionem falsaz: scz q si ista hic sunt illa vbi partes celi sunt solute q debeant augeri. dictum est in scdo perihermenias. cõmẽ. 37. et est in littera q ex vno pugillo terre fiunt decem aque. ex vno aque. 10. aeris. et sic proportionaliter ex vno aeris. 10. ignis. et ex vno ignis fierent. 10. corporis celestis si esset generabile. Similr est ordo contrarius qui ex. 10. celi fieret vnus ignis. et sic proportionabiliter vsqz ad terram. ex quo apparet q nõ optz: vt ista essent maioris quãtitatis q̃ sint in dispositionibus proprijs: qm quãtitas illa est coeterna materie. et accipit variationem sm exigentiam forme recepte in materia. et vide in expositione mea ibidem. ¶ Secundo videtur q hec ratio pro tãto nõ sit demõstratiua: quoniã quis potest dicere q elementa hic inferius sunt aucta: et virtutes: sed ppter cõsuetudinem in eis: nec quãtitas maior: nec virtus sentit maior: sicut dixerunt antiqui de celis qui sonant: et tamen propter consuetudinẽ eorum sonus non sentit. ¶ Tertio videtur q hec via nõ sit demonstratiua: quoniã posset quis fingere q sol diminuit q̃titate vnius rubini vel minus propter eius naturam in resistendo causis resolutiuis: et sic posset dicere q hec inferiora sunt aucta quãtitate vnius rubini: et propter eius paruitatẽ non sentiuntur esse aucta. Ex his ergo apparet q ratio illa et si sit acerrima non est propter hoc demonstratiua: cum tribus in odis possit solui: et forte pluribus: quos considera. Attamẽ Philosophus in primo celi. demonstrauit corpus celeste nec esse generabile: nec esse alterabile: nec esse augmentabile vel diminuibile: nec aliquo motu corruptiuo mobile: ideo rationes horum vide ibidem: quoniã sunt manifeste per se.

Trib᷒ mõis rõ Auer. nõ est demonstratiua.

Secundus

Tertius.

ALGA. DUB. V.

Ratio vero p̄dictoꝝ: Ait Algazel: ad reprobandū priuationē mūdi est ista. ¶ Dicunt ꝙ substātie mūdi nō priuant: nulla enim in hoc cognoscit cā: ⁊ id qđ est ⁊ postea priuat opꝫ ꝙ habeat quādā cām. Et nō euadit ipsa cā quin sit ab antiqua voluntate: qđ est falsuꝫ: qm̄ postq̄ꝫ volens nō expediebat priuationē: ⁊ postea volebat eā: mutata ergo erat eius voluntas. Et sequeret ex hoc ꝙ antiquū cuꝫ sua voluntate nō sit in vno ⁊ eodem modo oībus tp̄ibus: ⁊ id in quo est voluntas p̄mutat ð priuatione ad esse: ⁊ de esse ad priuationeꝫ. ¶ Rursus id qđ superius dictū fuit. vꝫ. ꝙ ipoſ'e est ꝑcedere inouatū ab antiqua voluntate: ostēdit ꝙ priuatio mundi est ipoſ'is. ¶ Aliud dubiū fortius primo manifestū ꝙ id in quo ē volūtas est volētis opio: ⁊ illud qđ agēs nō fuerat ⁊ postea fuit absq̄ꝫ mutatiōe aliqua in se nō est dubiū ꝙ sua actio reperit postq̄ꝫ nō erat. vñ si mūdus priuatus fuit: qđdā opus inouatuꝫ est: qđ ergo est illud opus aut est esse mūdi qđ est falsuꝫ: qꝛ cessatū est: aut illud opus est priuatio mūdi: ⁊ hoc est siſr falsuꝫ: qꝛ priuatio nihil est: quare nō dꝫ opus nūcupari. In mō eni graduū opis ē ꝙ reperiat realiter: ⁊ priuatio mūdi nō est aliquid reale: ⁊ ideo nō dꝫ actio agētis dici: hoc est dubiū qđ fortissimum est: ⁊ est notuꝫ ꝙ difficultate huius dubij diuise sunt secte inter sarracenos quattuor modis.

¶ Modo vult dicere alias rōnes ad idē ⁊ dicit. Ait Alga. rō vero p̄dictoꝝ ad reprobandū priuationē mūdi est ista. dicūt ꝙ substantie mūdi nō priuant. hoc ꝓbat. ⁊ syll'o sic cōponit. id qđ est: ⁊ postea priuatur: opꝫ ꝙ habeat quādā cām: sꝫ mūdi priuatio nō pōt hr̄e cām. ergo priuatio mundi nō poterit nouiter esse. maior est nota p̄ se: minor ꝓsyllogizat p syll'm a maiori sic. Si hec p̄uatio hēat cāꝫ maxie erit p̄ria p antiquā volūtatē cāns: sꝫ declarabit primā nō posse esse. Dicit ergo primo minorē: nulla. n. in hac cognoscit cā: ⁊ hec ē minor. Deinde pōit maiorē ⁊ dicit. ⁊ id qđ est: ⁊ postea p̄uat. i. oē notat p̄ug tū: opꝫ ꝙ hēat quādā cāꝫ. Deide ponit viꝫ ꝓsyll'i minoris ⁊ dicit. ⁊ nō vadit ipsa cā q̄n sit ab antiq̄ volūtate. vult dicere nō est nisi cā cāns antiq̄ volūtate. Deide destruit ꝯñs syll'i p locū a maiori: ⁊ syll'o sic cōponit. oīs volēs nūc p̄uatiouē ⁊ pri' nō est in sui nā mutatū: sꝫ volūtas

primo

primi est simplr immutabilis. g nō pōt nūc velle puatiōēs postq̄ no/luit illā3. dicit g qd est falsu3: qm̄ postq̄ volēs nō expediebat puatio/nē3. & postea volebat eā. mutata ergo erat ei⁹ volūtas. & hec fuit vis maioris. & tacuit minorē & pclonē: q2 intelligit potentia pxia in suo sermone. Deinde iterū pbat idē pñs eē falsu3. & syllus sic cōponit. oē id in quo est volūtas ad duo opposita pmutat de puatiōe. s. nō velle ad eē. i. ad velle. Sed p te in deo est volūtas ad duo opposita: sequitur ex hoc q̄ antiquā cū sua volūtate nō sit in vno & eodē mō oib⁹ tpib⁹ qd est falsu3. huius sylli pponit pclonē. deinde maiorē: & tacuit mi/norē: q2 est q̄si manifesta in suo sermone. & sermo ei⁹ est manifest⁹ p se. ¶ Deinde a3 hucertio arguit ad idē. & sylls sic pōt cōponi. nullum nouū pcedit ab antiq̄ volūtate. deus est volūtas antiq̄: vel h̄ns vo lūtatē antiquā. ergo mūdus nō pōt puenire ab eo in ei⁹ corruptiōe. hui⁹ tāgit maiorē & pclonis vi3: & sermo ei⁹ vt pus est manifest⁹ p se. ¶ Deinde ponit q̄rtū arg. ad idē: & sylls sic cōponit. oē agēs qd pus nō fuit in actiōe. & postea fuit in ea absq̄ mutatiōe sui de necessitate agit circa aliqd opus: qd per eius actionē inouatur: sed deus nō po/test circa aliqd op⁹ inouatū agere. g nō pōt agere circa corruptionē mūdi. p pbat maiorē. & dicit. aliō dubiū forti⁹ p manifestū q̄ id in q̄ est volūtas est volētis opio. vult dicere circa aliqd volibile: & illud qd agēs nō fuerat & postea fuit. vult dicere fm actiōes absq̄ mutatōe aliq̄ in se. nō est dubiū q̄ sua actio repit postq̄ nō erat. vn̄ si mūdus puat⁹ fuit qddā opus inouatū est. ex hoc accipit maior: & vis illius pbatiōis. ¶ Deinde pbat minorē3. & dicit qd est illud op⁹/circa qd deus opabit: aut est eē mūdi: qd est falsu3: q2 cessatū est. i. corruptū: aut illud opus est puatio mūdi. & hoc est fitr falsu3: q2 puatio pibl ē: quare nō d3 op⁹ nūcupari. ¶ Deinde pbat quar op⁹ nō d3 dici pua tiomec ecōtra. & sylls cōponit in scda figura. vn̄ dic. mior. n. graduū opis est q̄ repit reale. vult dicere q̄ oē op⁹ ad min⁹ est ens reale: & puatio mūdi nō est aliqd reale. iō in scda figura nō d3 actio agentis dici. vult dicere illa puatio. ¶ Deinde oñdit nām hui⁹ dubij. d. hoc ē dubiū qd fortissimū est. & est notū q̄ difficultate hui⁹ dubij diuise sūt secte inter saracenos q̄ttuor modis: vel forte lr̄a est corruptate deb3 dici sex inter saracenos sicut est in libro meo.

Debes scire vt Auer. narrat. 12. meta. cō. 18. q̄ loquētes sue lēgis opinati sunt q̄ deus possit bene agere mūdū ex ni/hilo: sed nō possit ipsu3 priuare in nihil. qm̄ actio agētis nō est nisi in inueniēdo: & aliqd operādo. ideo pp hoc reputāt deum nō posse mūdū āihilare. & pp hoc forte Alg. magnificauit qōnē istā iter alias dictas. ¶ Et debes scire scdo q̄ hmōi rōes nō pcludūt ptra nos: & q2 Auer. infra. tractabit illas. ideo ibi ego solua3: & solui in disputatio/ne prima.

Deus potest agere mun/dum ex ni/hilo: non tñ pōt reduce re ipsu3 ī ni hil f3 Saur ros & loquē tes legis Auer.

AVERROIS

Nos dicimus q̄ id qd retulit nomine philo/sophorū q̄ isti cogebāt eop aduersarios ex istis cōcedere. s. pcedēdo priuationē mūdi: sicut cogebāt eos inouatōe mūdi. dubia. n.

iteruenietia in inouatiōe ꝛ in priuatiōe sunt vnū ꝛ idez: ꝛ ideo nō opꝫ amplius explicare. Sed id qd in hoc loco expresse ptinet.s. ꝙ quicūqꝫ cōcedat creationē mūdi oportebit eū ꝯcedere ꝙ actio agētis depēdet de priuatione. ita ꝙ agens agat priuationezest qd negatum ab oībus quattuor sectis. Etiā sequit hoc necessario ꝙ act9 agentis depēdet de pura priuatiōe.s.de pductione cuiusdaz rei que nō erat ante nisi in potētia. imo agēs creauit euz oīno. Actio nāqꝫ agētis apud pħos nō est aliud nisi extrahere rez de potētia ad actuz. ꝛ dependet apud eos de quodaz ente in esse duabus suis extremitatibus quādo dat sibi esse transfert eam rē de potētia ad actuz: ꝛ remouet sua puatio: sed in puatiōe totū ꝓriū se hꝫ: vbi nunc inuouat sua priuatio ad actum. Qui hoc negaret sequeretur eum hoc dubium. vꝫ. ꝙ agentis actio dependeat de priuatione vtraqꝫ extremitatum.s.in actione ꝛ priuatione. Sed q: in priuatione obscurius est: nequiuerūt loquētes diuidere pdicta diuisione. Manifestuz enīz ꝙ sequit opinantez ipsoꝝ opionez ꝙ agens efficiat priuationem: q: qñ tale agens trāsferret rem de esse ad puraz priuationez: aget sine dubio priuationem preter intentionez. ¶ Et nō est qñ transfert de esse actuali ad potētiale: esse enī priuationis tunc innouat modo ꝓñe: ꝛ simile huic sequetur eos in productone: tñ obscurior est: eo ꝙ quādo res ducta est ad esse cessat sua priuatio necessario: ꝛ si sic. ergo pductio nō est aliud nisi ꝯuerti priuationez rei ad esse. Sed q: finis huius mot9 est productio: pñt dicere ꝙ eius actus dependeat de cessatiōe priuationis: imo dependet de pductione: quare ex hoc sequit annihilatio priuatōis. ¶ Sed adhuc sequit eos ꝙ actio agentis de priuatione dependeat: qōlibet enim ens ƀm istoꝝ opionez duos hꝫ modos tm̄.s.qñ priuatur omnino: ꝛ quādo realiter est in actu. tunc nō est ibi attribuenduz actionez agentis: neqꝫ quando est in priuatione. Remanet ergo ꝙ opꝫ necessario ꝙ sit duorum

vnū:aut ꝙ in effectu nō depēdeat actio agentis:aut ꝙ dependeat de priuatiōe.vnde sequeret̄ necessario opinantem hanc opinionē in agente ꝙ ipsa priuatio possit conuerti ad esse ⁊ esse ad priuationē: ⁊ actio agentis dicetur translatio cuiuscūq; istoꝝ opponētium ad alterum:⁊ omnia ista falsa sunt in cunctis opponentibus:maxime in esse ⁊ priuatione.s.ꝙ conuertātur ad inuicē. ¶Unde patet ex istis ꝙisti homines comprehenderunt de veritate agentis id qd̄ comprehēdit debilis visus de vmbra rei in loco ipsius rei:ita ꝙ putant vmbrā rei esse rem:⁊ hoc nō tm̄ accidit eis in hoc proposito:imo silr̄ in pluribus alijs.

¶Apponit id qd̄ vult facere:⁊ id qd̄ vult tractare.⁊ dicit.dicimus nos ꝙ id qd̄ retulit nomine phoꝝ:ꝙ isti.s.phi cogebant eoꝝ aduersarios ex istis.s.cōcedendo priuationē mūdi.⁊ hoc quo ad vltimum argumentū:sicut cogebant eos inouatōe mūdi:⁊ hoc quo ad alia argumenta.dicimus sup. ꝙ dubia interuenientia in inouatione ⁊ priuatione sunt vnū ⁊ idem:⁊ ideo nō opꝫ amplius explicare: qm̄ dictū est in pria disputatōe de hoc.⁊ lr̄a est valde difficilis.ē tm̄ vsus loquēdi arabū.¶Deinde explicat id qd̄ vult tractare.⁊ dicit:sed id qd̄ in hoc loco exp̄sse ptinet.s.ꝙ quicūq; ꝯcedet creationē mūdi opꝫ eū ꝯcedere ꝙ actio agentis dependet de priuatione.i. cōsistit circa priuationē.ita ꝙ agēs agat priuatiōē.hoc qdē totū est quid negatū a quattuor sectis.Deīde ponit modū quō possit id ꝯcedi aliqualiter:⁊ ait:⁊ ēt sequitur hoc necessario ꝙ actus agentis dependet de pura priuatione.i. est circa purā priuationē hoc modo.s.de productione cuiusdā rei que nō erat aā nisi potentia.imo agens creauit eum oīo de nō esse ad esse.Actio nāq; agētis apud phos:nō est aliud nisi extrahere rem de potentia ad actum.⁊ dependet sup.agens de quodam ente.s.mā in esse duab⁹ suis extremitatibus qn̄ dat sibi esse trāsfert rem de potentia ad actū ⁊ remouetur sua priuatio. ¶Ex his appet quō agens agit circa priuationē tanꝗ̄ terminum a quo:non tanꝗ̄ circa terminū ad quē.(Sed in priuatione.) Ponit dr̄iam in corruptione.⁊ dicit:sed in priuatione.i. rei corruptione totū cōtrariū se hꝫ:qm̄ vult dicere: q: priuatio est terminus ad quem: ⁊ esse terminus a quo:vbi nūc inouat̄ sua priuatio ad actū.i.vbi priuatio ponit̄ in eē suo:⁊ addit.q hoc negaret.s.si quis eēt:qui diceret semp agēs agere circa priuationē: sequit̄ eū hoc dubium.vꝫ.ꝙ agentis actio dependeat de priuatione.i.sit circa priuationē vtraq; extremitatum.s.in actione ⁊ priuatione que sunt extremitaliter opposite rōne terminoꝝ:qd̄ est valde incōueniens.(Sed q:) ponit opinionē loquentium sue legis.⁊ dicit.sed q: in priuatione obscurius est.vult dicere: sed q: nō vr̄ intelligibile qualiter agens possit agere priuationem.nequerūt loquētes diuidere p̄dicta diuisione.⁊ si littera nō est

Actio agentis s̄ꝫ phos.

Quomodo agens agit circa priuationem.

corrupta. vult dicere. i. nequiuerunt inuenire membrum diuisionis quo sciatur actio dei esse in priuatione: et forte est error translatoris et debet sic dicere. nequiuerunt loquentes euadere a predicta diuisione: et tunc sermo eius est manifest⁹ per se. (Manifestum est.) Explanat qualiter non possunt euadere. et dicit. manifestum est enim quod sequitur opinantem ipsorum opinionem quod agens efficiat priuationem. quoniam quando tale agens transfert rem de esse ad puram priuationem. i. ad nihil aget sine dubio priuationem preter intentionem: vult dicere circa generationem alicuius alterius. Ubi debes scire quod pura priuatio est quando ex ea nihil fit. modo si agens: vt volunt loquentes: agit puram priuationem sine generatione alterius: sine dubio sequitur quod opus eius erit priuatio. (Et non est.) Ponit modum quomodo philosophi possunt euadere ab hoc argumento. et dicit. et non est. i. non contingit quando transfert de esse actuali ad potentiale. esse enim priuationis tunc innouatur modo consequentie. vult dicere quod secundum philosophos non accidit hoc: quoniam philosophi nolunt priuationem esse per se intentum primum nature: sed volunt quod natura primo intendat esse cui concomitatur priuatio illius esse. verum agens aquam per accidens: et concomitanter generat priuationem eius. vt dictum est in lib. de generatione. (Et simile.) Ostendit qualiter etiam in factione entis ex nihilo accidit simile inconueniens. verum sit. et simile huic sequitur eos in productione. et dixit simile: quoniam non sequitur nisi quod natura priuationis fit natura esse. Tamen: vt dicit: obscurum est: quia quando res ducta est ad esse cessat sua priuatio necessario. et sic non videtur quod natura priuationis fit natura entis. (Et si sic.) Declarat quomodo sequitur simile illi. et dicit. et si sic. i. et si esset vt dicunt quod res fieret ex puro nihilo nullo presupposito. ergo productio non esset aliud nisi conuerti priuationem rei ad esse. (Sed quia.) Ponit eorum euasionem: et dicit: sed quia finis huius mot⁹ est productio. possunt dicere quod ei⁹ actus. i. actio agentis dependet de cessatione priuationis. i. consistit circa priuationem cessando illam: immo dependet de productione. i. est circa productionem mundi: quare ex hoc sequitur annihilatio priuationis. ¶ Ex his possunt soluere argumentum Auer. et dicere quod non sequitur: priuatio conuertetur ad esse: quoniam non agit circa priuationem: sed circa cessationem priuationis producendo aliquod ens. (Sed adhuc.) Adhuc reprobat eos. et dicit. sed adhuc sequitur eos quod actio agentis de priuatione dependet. i. circa priuationem consistit. quod declarat. d. quodlibet enim ens secundum istorum opinionem duos habet modos tantum. s. quando priuatur omnino. i. quando est purum nihil: et quando realiter est in actu. ¶ Debes scire quod loquentes saraceni differunt a philosophis: quoniam philosophi volunt quod res factibilis habeat tres dispositiones. s. quando omnino nihil est nisi solum in potentia: et quando omnino est. s. in actu: et quando habet medium. s. inter esse in actu et omnino nihil. s. quando est in hora factionis: loquentes saraceni autem non ponunt nisi duas dispositiones. s. priuationem simpliciter et esse simpliciter: non autem ponunt medium: quia negant materiam. ¶ Isto supposito arguit Auer. dicendo ex quo effect⁹ duas habet dispositiones tantum: circa quam illius consistit actio agentis. et dicit primo tunc non est ibi. i. quando res omnino est attribuendum actionem agentis: quoniam tunc cessat actio: neque quando est in priuatione simpliciter. deinde quando recolligit inconuenientes contra loquentes. et dicit. Remanet ergo quod opus necessario quod sit duorum vnum. aut quod in effectu non dependet actio agentis. i. aut quod actio agentis nihil operetur circa effectum: aut quod dependeat circa priuationem. i. operetur circa priuationem simpliciter. Et primum supponit esse fal

Quid sit pura priuatio.

Differentia inter loquentes sarracenos et philosophos.

sum. ⁊ ex scđo infert intẽtuz. ⁊ dicit. vñ sequit̃ necessario opinantez hanc opinionẽ in agẽte. i. hoc scđz mẽbruz ꝙ ipsa priuatio possit cõuerti ad esse ⁊ esse ad priuationẽ. ⁊ sequitur secũdo ꝙ actio agentis dicetur trãslatio cuiuscũqȝ istoruz opponẽtiuz. i. oppositoꝝ ad alterum. ⁊ oĩa ista sunt falsa. Accidit eniz opponẽtibus. i. oppositis maxime in eẽ ⁊ priuatione. i. in oppositis cõtradictorijs. s. ꝙ cõuertant̃ adinuicẽ: qđ est valde impossibile. ¶ Debes scire ꝙ sic actio agentis cõsistit circa priuationẽ simpliciter cũ actio nõ operet̃ nisi circa id qđ aliquãdo erit sub termino factionis: aliter actio esset ociosa. ideo sequitur ꝙ nã priuatiõis fiet aliquãdo in nãm entis: ⁊ sic vnuz contradictoriorũ mutabit̃ in reliquũ: qđ est ĩpossibile. Solutiões aũt latinoruz ad hoc dicte sunt in lib. de intellectu ₰m opi. Auer. in propositione dicente. creatio apud phõs est impossibilis. vbi adduxi respõsiones latinoꝝ. Attamẽ pro nũc dici põt ꝙ ratio huius hoĩs supponit vnuz falsuz. s. ꝙ actio dei circa aliquid sit: qđ falsuz est apud nos. Imo eius actio nõ est nisi res acta; prout intelligit̃ per moduz fieri. ⁊ sic argumenta phõrum nihil sunt. vide ibidem in lib. de intellectu. ¶ Deinde ponit quasi quoddã correlariuz. ⁊ dicit. vnde ptz ex istis: ꝙ isti hoĩes: vult dicere loquẽtes saraceni cõprehẽderũt đv̄itate. i. nã agẽtis id qđ cõprehẽdit debilis visus de vmbra rei in loco ipsius rei. ita ꝙ putãt vmbrã rei eẽ rem: ⁊ addit ꝙ hoc non tm̃ accidit eis in hoc ꝑposito: imo fit̃ in pluribus alijs.

Nota.

Actio dei ₰z Auer. est circa aliquid: apđ nos vero actio eius est res acta.

Debes scire ꝙ vmbra alicui⁹ rei est quodãmodo ipsa res pro quanto ab ipsa re deriuatur. sicut ergo vmbra est quodãmodo ipsa res. ita positio loquẽtiũ de nã agentis est quodãmodo ipsum agens. ideo similitudo Auer. est multũ conueniẽs. attamẽ totum cõtrariuz opz dicere. imo theologi perceperũt veritatem: qꝛ per testimoniũ ꝓphetie: ⁊ philosophi vmbrã veritatis: qꝛ per sensus qui sunt testes mendaces.

ALGA. DVB. VI.

Ĩt Alga. sunt aliq alij loquẽtiũ opĩnãtes ꝙ accñtia finiũt de seipsis: sed sbe remanẽt. in eis eniz nõ creauit deus motuz: neqȝ quietẽ neqȝ aggregatõez: neqȝ disgregationẽ. ergo ĩpossibile est ꝙ corp⁹ remaneat ĩmobile: neqȝ quiescẽs: ⁊ ꝙ priuetur. Alij vero dñt ꝙ priuare nõ est actus: ĩmo ẽ cessatio actõis: qꝛ nõ ĩtelligũt ꝓuatõis veritatẽ. Tãdẽ dñt phi ꝙ ãnulatis istis opĩonib⁹ nõ remãet via aliqua ex qua probari possit ꝙ priuatio mundi sit possibilis. s. ꝯcesso ꝙ hic mundus sit ĩnouat⁹. ꝯcesso ẽt ꝙ aĩe hũane innouentur allegant ꝙ ipsoꝝ priuatio est ĩmpossibilis. Dñt ðniqȝ ꝙ nõ qđcũqȝ p se exñs fuit nõ pt imaginari ꝙ priuet̃ post suuz eẽ taz si fuerit antiquũ qȝ nouuz.

¶ Dicit in primis narrat aliam sectam loquētium sue legis: ꝛ dicit. ait Alga. sunt aliqui alij loquētiū opinātes ꝙ accidētia finiunt de seipsis. i. credētes accidētium naturā esse cōtingētē: sed sibe remanent. i. sibe vero nō sunt in naturis earū oēs possibiles. In eis eniz. i. subiectis nō creauit deus motū: neqꝫ quietē: neqꝫ aggregationē. i. densitatē: neqꝫ disgregationē. i. raritatē: ꝛ vniuersaliter deus nullū accidēs creat. ergo impossibile est ꝙ corp⁹ remaneat imobile: neqꝫ quiescēs: ꝛ ꝙ priuetur. Illa littera si nō est corrupta pōt intelligi primo. ꝙ qꝛ deus non pōt: nec creat accidēs ꝓpria creatiōe alia a creatione sibe: impossibile est remanere corpus sine omni accidēte. Uꝫ. sine motu: ꝛ sine quiete: ꝛ ꝙ priuet illis. vult dicere etiā si istis priuetur: qm̄ accidēs ſm sui naturā consequit sibam. ideo si corpus remanet: oportet vt remaneat subiectū alicuius accidētis. Uel potest intelligi scđo ꝙ qꝛ deus non creat accidēs: sed tantū substantiā. ergo impossibile est: vt corp⁹ remaneat imobile ꝛ quiescēs: ꝛ ꝙ priuetur idest taliter ꝙ nihil sit simpliciter. vnde virt⁹ cōsequētie est ista. deus non creat accidēs. ergo deus nō potest priuare corpus simpliciter: ꝛ hec expositio est plus cōsona verbis.

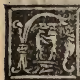
Deductio ꝯsequētie. Sed tunc est locus qōnis quō valet illa ꝯsequētia: ꝛ videt mihi ꝙ tenet in virtute huius. s. ꝙ priuatio sit accidēs ꝛ nō alicuius siba: ꝛ hoc sine dubio est verū: vt dixi de hoc in lib. de intellectu. aliqūa: ꝛ in lib. phyſi. hoc accepto. cōsequētia est manifesta per se: qm̄ si deus posset priuare mundū posset creare priuationē. Sed priuatio est accidēs. ergo posset facere accidens. ideo intellecto illo scꝫ ꝙ deus non pōt creare accidēs statim apparet deū nō posse mūdum priuare.

Dubitatio. ¶ Sed hic dubitaṫ primo: qꝛ si priuatio est accidens: vel propriū vel cōmune: nō propriū: qm̄ tunc esset ſm rei essentiā: neqꝫ cōe: qm̄ tunc eēt separabile ab eo / cuius est: ꝛ sic possem dicere ꝙ celum est cōpositū ex mā ꝛ forma: ꝛ ꝙ ineſt ei priuatio aliquādo.

Solo. Priuatio ñ est accñs ꝓ pue: sed tm̄ ſm modū ꝛ rōnem. attamē ab eo est remota: ꝛ sic nunꝗ corrūpitur: ꝛ sic destruitur intētio Auer. primo phyſi. in fine cōmēti. 63. ꝛ primo celi. cōmēto. 2. pōt dici ꝙ priuatio nō dicit accidēs proprie loquēdo: qm̄ nullius quātī est. sed intelligēdo accidēs ſm rōnem: ꝛ modū: ꝛ sic pōt dici accñs: imo vt declaraui in qōne seu lib. de intellectu: priuatio nō distinguitur re ab eo: cuius est priuatio. ideo proprie: nec pōt dici accidēs proprium: nec cōe: sed hꝫ modum accidētis cōis pro quāto in aduentu forme abijcitur a mā. ¶ Sed qꝛ loquētes saraceni nō ponunt materiam. ideo habēt dicere ꝙ priuatio sit aliqđ accñs sine subiecto factum a deo in hora corruptiōis mundi. (Alij vero.) Narrat secundā sectam. ꝛ dicit. alij vero dicūt ꝙ priuare nō est actus. imo est cessatio actionis: qꝛ nō intelligūt priuationis veritatē. i. naām verā. ¶ Debes scire ꝙ forte hꝫ est opinio nostre legis. vult enim ꝙ deus creauit mundum ꝛ animas ꝛ illas volendo construat. ꝛ dicunt ꝙ mundus ꝛ anime ꝛ res omnes in suis naturis sunt cōtingētes: adeo ꝙ si relinquerent in proprijs esse iam annihilarentur: ꝛ tunc opꝫ dicere ſm hec ꝙ annihilatio nō est aliud ꝙ̄ cessatio actionis dei. s. cōseruatiue. cessata enī actione res in nihil tendit. ꝛ hec videt opinio legis nostre sine dubio ꝛ vera in se. ecōtra hoc nō possunt argumēta istorū procedere: vt ptꝫ. ¶ Deinde ponit summā opinionis phoꝝ. ꝛ dicit. tandē

dicũt phi ꝙ annullatis istis opionib⁹ nõ remanet via aliq̃ ex q̃ pbari possit: ꝙ pduatio mũdi sit polis.s. ꝯcesso ꝙ hic mũdus sit inouat⁹.i.no uiter creat⁹.ꝯcesso ẽt ꝙ aĩe hũanę inouenť.i.a deo imediate creenť. allegát.i.apte pbát ꝙ ipsoꝝ pduatio est ipolis.dñt deniqꝫ ꝙ nõ qđcũqꝫ p se exñs fuit. vult dicere factũ: nec pt imaginari ꝙ priueť post suũ eẽ tãꝫ si fuit antiquũ.i.eternũ ꝙ nouũ.hec igiť est opinio phoꝝ.

AVERROIS

Nos dicimus ꝙ illi q opinanť ꝙ accñs non remanet duob⁹ tpib⁹: ⁊ ꝙ eẽ hoꝝ ĩ subiectis est idẽ relinqtatis sbe: non estimãt id recte. accidit eñ ei õ redargutõe. Si eñ sbe eẽnt causę accñtiũ postq̃ p se sustẽtari nequeũt: sequereť ex hoc ꝙ sbe eẽnt cãe suaꝝ ipsaꝝ: qđ est ipole: ꝙ aliq̃ res sit cã suĳpsi⁹. Rursus q̃lr eẽt hoc postq̃ acciđẽtia aliquot duob⁹ tpib⁹ nõ permanẽt: qꝛ ĩ illo nũc qđ ẽ pncipiũ pduatiõis illi⁹ qđ reperiť deesse: opꝫ ꝙ sba eoꝝ nõ sit. in illo.n.nũc nõ est aliqd de pte pduati: neqꝫ de re perti pte. Eãdeꝫ ponere id qđ nõ remanet duob⁹ tpib⁹ cãm illi⁹ qđ remanet duob⁹ tpib⁹ absurdũ appet. id nãqꝫ qđ remanet duob⁹ tpib⁹ digni⁹ est remanere q̃ꝫ illud qđ nõ remanet: id eñ qđ nõ remanet nõ hꝫ eẽ nisi in nũc: ⁊ qđ remanet hꝫ eẽ pmanẽs: q̃lr g erit id qđ ẽ ipermanẽs duo nũc cã illi⁹ qđ remanet: vel qualr erit id qđ remanet in spẽ cã illi⁹ qđ remanet in indiuiduo: q̃re g oĩa ista pñt summi errores reputari. Et ideo notãdũ est: ꝙ q negat rẽ gñabilẽ hře mãm: sequiť eũ ꝙ illa res sit simplex ⁊ impolis pduari: simplex eñ non pmutať: neqꝫ ad aliã sbam cõuertiť. ⁊ ideo ait Hippo. ꝙ si hõ ex vna sola re cõstitutus eẽt, nunq̃ꝫ aliquã passionẽ passus esset: ĩmo eẽt semp incorruptibilis ⁊ ipermutabilis: neqꝫ generabilis esset. ĩmo esset ab eterno.

¶ Nunc Auer. reprehẽdit Alga. ⁊ primo quantũ ad id qđ opinať ꝙ accñs nõ sit a deo: sꝫ causať a sba imediate: ⁊.d. dicimus ꝙ illi q opinanť ꝙ accñs non remanet duob⁹ tpibus.s. tpe eẽ subiecti: ⁊ tpe nõ eẽ subiecti: qꝛ reputãt accñs fieri ⁊ ꝯseruari p subiectũ: vt dictũ est. adeo ꝙ dñt ꝙ hõ mortuus nõ est alb⁹ albedine eadẽ numero qñ erat viuẽs. sicut latini fingũt. ⁊ dicũt ꝙ eẽ eoꝝ ĩ subiectis est idẽ relinquitatis sbe.i. tam diu relinquunť ꝙ diu sbe relinquunť: qm̃ vna est relinquitas ⁊ duratio subiecti ⁊ accidentis. Isti quidẽ non estimãt id

recte. accidit eñi eis de redargutiõe. et ponit rõnẽ in fõia hypothetica. d. si eñi sbe eẽnt cause accñtiũ postq̃ p se. s. accñtia sustẽtari nequeũt s. postq̃ per se nõ existũt: sequit ex hoc q sbe essent cãe sua ipsa: qd est impoſſe. q aliqua res sit causa suipsius. ¶ Sed difficile est deducere istam ꝯñtiam: et forte vr̃ q virtus huius sit q sequit q sba sustineret se: probo: qm̃ sba maxime forma non inest materie nisi pp dispositiones cõseruantes illã: sʒ illa est causa dispõnuʒ. ḡ ipsa est causa sui

Positio latinoꝝ dicẽtiũ oppões cãs mãles esse.

per ꝓpõnem cõem: qcqd est causa cãe est cã causati. si ḡ sba est causa effectiua dispõnum erit causa effectiua eius. Sʒ latini fingunt q dispositiones sunt cause mãles: et ideo non incõuenit q dispões sint cause in genere materie sbe: et ecõtra in gñe efficientis: qr cause pñt eẽ sibi inuicẽ cãe in diuersis gñibus. vt dicit Auer. 2. phyſi. cõ. 30. et sic nõ valet illa cõis ꝓpositio. vbi cause variant.

Impugnatio.

¶ Sed mihi vr̃ q ista solo sit fatua: qm̃ dispões non cõseruant formã nisi inquantuʒ retinẽt ipressionẽ vel materie vel agentis: et si detur licentia fingẽdi nõ mãe: qm̃ per naturã mãe nõ magis eẽnt apte retinere hanc formam q̃ alia: qm̃ nã materie est nã entis in potẽtia ad oẽs foias: et vt dictũ est in multis locis: ḡ dispões cõseruãt formã vt retinẽt ipressionẽ agentis. et si sic. ergo hñt rõnem agẽtis/ et non materie: et sic arguitur vt supra.

Error latinoꝝ ac Jo. iand.

¶ Ubi debes scire q latini sunt in maximo errore circa istud: et maxime Joh. iand. in qonibus libri phy. oẽs eniʒ opinati sunt q dispões in materia hñt vim et impressioneʒ materie: et h est purus error.

Põ ꝓpria.

¶ Dicendũ est eñi ƀm Auer. q sicut virtus gignitiua in hora factionis fiens hʒ vim agẽtis: qm̃ agit vt instrm̃ agẽtis. vt dicit Auer. 12. meta. cõ. 18. et 7. meta. cõ. 32. postq̃ aũt factũ animal hʒ vim cõseruantis: et corporis regẽtis: ita estimandum est q dispões inducte ab agente in mã in hora ꝓductionis forme habent vim agẽtis: qr sunt instrm̃ eius: et in hora exitus forme a materia reuertũtur cõseruantes que cõseruant effectiue formã: vt instrm̃ agẽtis. ideo nõ hñt naturaʒ materie: sed magis agẽtis cõseruantis. et si inuenit ab aliquo q ille dispões hñt vim materie: doʒ intelligi ƀm sensuʒ istũ. s. pro quãto disponũt illam. ¶ Ex his apparet deductio ꝯñe Auer. Si eñi forma est causa effectiua accidentiũ quibus cõseruat. ḡ est causa effectiua sui: qm̃ quicqd est cã cause est cã causati in eodẽ gñe cause: vt dicebat. ¶ Preterea illa accidẽtia cõseruãt formã nõ nisi inquantum hñt esse: qr non nisi inquantũ sunt et nõ sunt nisi forma: vt dñt. ergo forma sine accñtibus põt esse: qm̃ tota virtus cãe scõe saluat in pma. si eñi accñtia illa nõ cõseruant formã nisi inquantũ hñt esse ab ea etiã non cõseruabũt illã nisi inquantũ hñt virtutẽ ab eadem: qm̃ virtus inseqnit esse: et sic etiã sine accidẽtibus posset forma existere in mã: et sic idẽ est causa sui.

Subiectuʒ est cã accñtiũ vt mã. Suba non est cã acidẽtiũ.

Dicendũ tñ est subiectũ esse causaʒ accidentiũ vt mã: vt. d. Auer. 4. meta. cõ. 2. sʒ vt efficiens est oĩno extraneũ: pp qd ait Auer. 3. celi. cõ. 28. et 4. celi. cõ. 22. et 25. q dans formã dat ꝯña formã mediãte forma. vide euʒ ibi. (Rursus qualr) Adducit scdam rõnem q sba non sit causa accidentiũ effectiua. et vr̃ mihi q syllis doʒ sic cõponi. nihil qd nõ permanet in duob' tpibus. s. esse et nõ esse. est causa eius qd permanet illis tpibus. sʒ sba nõ permanet in tpe eius priuationis: et accidẽs ideʒ numero permanet in illis. ergo sba non est causa accidẽtis. d. ergo. rursus qualr esset hoc postq̃ accidẽs

aliqd duobus tpibus permanet: qz in illo nunc.s. instati qd est principiu priuationis illius qd reperit de esse: opz q substatia.i.subiectu eoru non fit: qd declarat.in illo enim nuc non est aliquid de parte priuati. nec de reperti.i.entis parte: ex hoc vult habere pbationem minoris fm vnam parte.vz.q substantia no manet. deinde resumit maiorem. tande ponere id qd remanet duob' tpibus cam illius qd no remanet duob' tpibus absurduz apparet. Id naqz qd remanet duob' tpibus dignius est remanere. vult dicere tanq causa q illud qd non remanet. id em qd non remanet non hz esse nisi in nunc.i.certo tempore. z qd remanet hz esse permanens. vult dicere per multum tpis. concludit maiore.d. qualiter ergo erit id qd est impertinens duo nunc causa illius qd remanet. vult dicere illis duobus nuc: vel: qd qsi ide est. qualr erit id qd remanet in spe: sicut est sba ca illius qd remanet in indiuiduo. z sic appet maior. z pbatio eius. concludit intentuz.d. quare ergo omnia ista put sumunt errores reputari.

Sed hic sunt due qones: qm non vr verum id qd Auer. supponit.s.q accides semper permanet in duob' temporibus.s.priuationis z esse: qm si corrupitur ignis in aqua sine dubio accidetia ignis no remanet in aqua: qm aqua portat secu accidetia cotraria accidetibus ignis expellentia illa. Scdo non vr veru q illo nunc qd est principiu puationis rei existetis non sit nec pars priuati nec pars entis: qm tuc in illo instanti materia eet sine forma. Pria qo. Scda.

Dicendu q fm Auerro. accidetia sunt duobus modis.s.simbola: que.s.possunt manere eade in subiecto succedeti: qm non fert secum cotrariu: z accidetia diuersa. modo hic loquitur Auer. salte in accidetibus simbolis: de quibus. primo de generatione. comen. 17. z scdo de generatione. co. 24. dixit illa manere eadez. vt in primo de substatia orbis. ratio ergo Auer. est salte specialis e accidentibus simbolis: de quibus pter hanc ronem apparet q subiectum non sit causa effectiua eoz quantuz remanent eade numero in generato z corrupto. Solo ad primam.

Ad scdm. dicendum q in primo instanti non esse rei entis cosideratur multa nunc nature. in illo enim instanti pot intelligi materia sine forma; licet de facto sit cum forma genita: qm primum esse geniti est vltimu no esse corrupti: vt dicut sophiste huius tpis. Ad formã argumeti dicendu q per nuc Auer. intelligit nuc nature: nec loquit vniformiter in oibus suis verbis: vt apparet: z sic nihil est ptra ppositu. (Et ideo notadu) Probat vnuz qd supponit in oibus ronibus.s.q mã est necessaria in omni gnatioe z factione. z dicit. z ideo notadu est q qui negat rem gnabilez habere mãz. sequitur eu q illa res sit simplex: z tunc erit incorruptibilis: cuius ronez ponit.d. simplex.n. no pmutatur: nec ad alia sbam couertit. deinde pbat ide auctoritate Hippo. di. z ideo alt Hippo. q si ho ex vna sola recostitutus esset nuq aliqua passione passus esset: imo esset semp incorruptibilis z impermutabilis: nec generabilis esset. imo esset ab eterno: sicut aliqua intelligentia z mouentium orbes. Ad scdm.

Debes scire q pmo phy. come. 51. dixit Auer. si pncipia eent ptraria tm: tunc gnatu esset simplex z no copositu: vbi apparet mo q Auer. itendit p simplex no mo simplicitate opposita coponi ex mã z forma vt qdam fingunt. imo simplicitate oppo Quid itelligit Auer. p simplex.

sta cōponi ex esse & eētia: & ex genere & dria. atr ꝯſia eius hic nihil esset: qm̄ latini fingūt ꝙ cōpositū ex esse & eētia pōt annihilari: qꝛ redire in sui essentiā: pōt qdē ꝓuari eē & remanere in sui eētia que est in potētia sue cāe. vt dicūt. ideo reputo ꝙ Auer. hic p simplex intelligit simplex: vt excludit oēm cōpositionē. & tūc sine dubio seqtur ꝙ nec sit corruptibile: nec aliquo modo distinguibile. Sed qlr ex hoc ꝙ res ꝓuat mā priuet cōpositione simplr dictū in expōne tertij de anima. vide ibidē. cō. 9. & 10. Et nolo nunc imorari. Qm̄ dicta phoꝝ vt sepe dixi vol. sunt tm̄ ex suppositiōe. & ideo vt plurimū sunt falsa. Et sic cōsūmata est expositio scde disputationis cū Dei laude q est trinus & vnus: & gloriose virginis Marie.

¶ Tertia Disputatio Algazelis cum phis in eo qd dicunt: ꝙ Deus est agēs mundum: & ꝙ mundus est eius effectus.

DVBIVM I.

Dixit Alga. Dīt phi ꝙ ipe deꝰ bñdictꝰ est agēs in mūdū: & mūdus est eius effectꝰ: & opus suū. & declaratio huius ab eisdē facta sup h̄ nō est demrātiua: immo dialecticalis. &c. vsq; quo illud qd dixit ꝙ mūdus cōponit̄ ex diuersis. quaꝛ ergo non possunt ab ipso deo glorioso ꝓcedere.

¶ Et postq̄ dictū est de eternitate mundi a pte ante. & a pte post: superest modo inuestigare an mūdus sit eternꝰ ex vtroq; sit effectus alicuius agētis: & sicut primo in alijs disputationibus ita nūc adducit suiaz Alga. vñ di. Ait Alga. dicūt phi ꝙ ipse deus bñdictus est agēs in mūdū: & mūdus est eius effectus & opus suū. Et di. ꝙ declaratio huius ab eisdē facta super hoc nō est demrātiua. imo dialecticalis. i. probabilis. & addit. Usq; quo illud qd dixit ꝙ mūdus cōponit̄ ex diuersis: quaꝛ ergo pñt ab ipso deo glioso ꝓcedere. ¶ Hic notat terminum vboꝝ Alga. qsi dicat. ego accepi verba vsq; ibi: illd qd dixerūt Ari. & infra in dubio sequēti declarabit hoc.

AVERROIS.

Dicimus nos ꝙ id qd dicit. vz. ꝙ illd qd est ī agēte ē sine dubio ꝙ sit volēs/ eligēs/ sciēs id qd vult: ita ꝙ agat in illud qd vult: sunt verba ignota & dubitabilia in agēte mūdi nisi demrātiue ꝓbaret̄ aut inditum noti in ignotū possit trāsferri. ¶ Nos. n. inuenimus agētia & iprimētia duobus modis diuisa: quorū vnus est ꝙ vna tm̄ est sua actio per se: vt caloꝛ agit caloꝛez: & frigiditas

frigiditatem; ꝛ talia agentia naturalia nuncupantur. ¶ Scḋs vero modus est qn̄ aliqḋ agēs quandā interdum agit actionē: ꝛ interdū eius ꝯrium: ꝛ talia agentia vocant a phis volentia ꝛ eligentia quodcūqꝫ agēs fuerit hmōi agit sine dubio cū deliberatiōe ꝛ meditatiōe. ¶ Unde primū agens benedictū nequit aliquo modo de aliquo istoꝝ denoīari eo mō quo gn̄abile ꝛ corruptibile denoīaf: ꝛ rō hui⁹ est ꝙ volēs ꝛ eligēs deficit id qḋ vult: ꝛ ipse deus nō deficit aliquid de eo qḋ vult. silr eligens eligit vnum duoꝝ melioꝝ per se: ꝛ deus benedictus nulla talia sibi debēt attribui. tandē ꝙ volūtas est passio ꝛ mutatio: ꝛ absit ꝙ deus de talibus denoīetur. ¶ Maxime ꝙ de actione nāli nō debet denominari. actio nāqꝫ nālis necessario est in sua substātia: non tn̄ in volētis substantia. ¶ Rursus opus nāle non ꝓcedit a scīa. demonstratū est em̄ ꝙ eius actio ꝓcedit a sciētia. vnde illo modo quo deus est agēs volēs nō est hic: qḋ manifeste apparet: nulla em̄ volūtas nobis presens silis est volūtati dei: qualiter ergo dici pōt ꝙ non intelligif de agēte nisi illud qḋ agit cū deliberatiōe ꝛ electione: neqꝫ hec diffinitio pōt poni equaliter in agēte noto ꝛ ignoto. Unde duꝫ phi negant ꝙ hec diffinitio non possit de predictis equaliter denominari sequif eos: ꝙ remota hac diffinitione de primo agēte remoueaf actio de eo: ꝛ hoc satis per se notum.

¶ Nunc Auer. reprehēdit Alga. quantū ad vnū qḋ vr̄ supponere in rōne quā voluit esse demonstratiuā qḋ est deum agere voluntate. vnde ait. dicimus nos ꝙ id qḋ dixit. vꝫ. ꝙ illud qḋ est in agente est sine dubio ꝙ sit volens eligens ꝛ sciens id qḋ vult ita ꝙ agat in id qḋ vult. hec quidē verba sunt verba ignota ꝛ dubitabilia in agente mundi nisi demonstratiue probaretur aut inditum idest natura noti possit transferri in ignotum. (Nos enim) declarat qualiter illa verba sunt dubitabilia: ꝛ. d. nos enim inuenimus agentia ꝛ imprimentia idest causantia duobus modis diuisa: quoꝝ vnus est: ꝙ vna tantū est sua actio per se. vt calor agit calorem. ꝛ frigiditas frigiditatem. ꝛ talia agentia naturalia nuncupantur. ꝛ dixit Auerro. per se: quoniam per accidens calor pōt infrigidare. vt dictum est in metauris. vnde dicitur. S. cō. 8. ꝛ. 9. meta. cōmen. 3. ꝛ. 10. ꝙ agens naturalr̄ determinaf ad vnū: qḋ dꝫ intelligi primo per se: ꝛ hec est mens eius. 3. celi. cō. 72. ꝛ

primo ce.cõm.8.vbi dicitur q ab vna natura vnum tantũ pueniț. (Scđs vero modus) Ponit scđm modũ.d.Scđs vero modus est qñ aliqđ agens interdũ quandã agit actionẽ: ⁊ interdũ eius cõtrariũ: ⁊ talia agẽtia vocant a phis volẽtia ⁊ eligẽtia qđcunqȝ agens fue/ rit hmõi agit sine dubio cum deliberatione ⁊ meditatione. ¶ Debes scire q ista distinctio p parte põt accipi a pho in.9.meta.tex.cõm. 3.⁊.10.⁊ vide expositores latinos: q2 multa dicunt de hoc.(Vñ pri/ mum) declarat quõ deus sit agẽs: dicens. vnde primũ agens benedi ctum nequit aliquo modo de aliquo istoꝝ denominari: eo mõ quo generabile ⁊ corruptibile denominaṫ: qñ aliquo mõ nõ inconuenit vt dicit post. ⁊ primo ostẽdit q deus non sit agens volens ⁊ eligẽs. Et arguit primo in prima figura sic. volens ⁊ eligens deficit id qđ vult.i.diminuit factum. ⁊ ipse deus non deficit aliquid de eo qđ vult. Et sic in secũda figura sequiṫ conclusio iam dicta.

PRO intellectu huius rõnis debes scire q illud qđ eligiṫ a volen te appetitur a volente: ⁊ etiã id qđ dimittitur: ⁊ ambo sunt possibilia: qñ si vnum tm̃ esset pole electio esset vna. Eligibile autẽ est duobus modis. qđdam ſm melius: ⁊ qđdam ſm peius. Exẽplum primi. vt si eligerem furtũ. Exẽplum scđi. vt si eligerẽ studium me/ lius furto. Ex his sequiṫ veritas maioris: qñ omne eligẽs diminuit ab electo: qñ si eligit ad peius manifestũ est ipsum esse diminutum. si eligit ad melius. ergo diminuit saltẽ ab alio: ⁊ sic semper diminuit saltem aliquo modo. Sed deus nullo modo diminuit: qñ esset inui/ dus: vt ait phs in libro de bona fortuna. ideo sequiṫ in secũda figura cõclo iam dicta. ¶ Et debes scire q ſm nos deus respectiue põt di/ minui. simplr autẽ nõ. vnde dicim⁹ q deus multa põt que nõ facit: nec hoc apud nos est incõueniens. (Similr eligens) Ponit scđam ra tionem ⁊.d. similr eligens eligit vnū duoꝝ meliorum per se. ⁊ deus benedictus nulla talia debent attribui sibi: q2 tunc vt dixi inuidus esset. ¶ Et debes scire q hec scđa rõ differt a prima in hoc q pria vult q eligens eligit aliquãdo ſm peius. scđa aũt assumit simplr: q omne eligens eligendo diminuit aliquid. ⁊ vt dixi. sicut prima nulla est apud nos. ita nec scđa. eodẽ enim modo soluiṫ; vt pz (Tandẽ q vo/ luntas) Arguit tertio modo eadẽ forma ⁊.d. tandem q voluntas ⁊ passio est mutatio.s.in volente: ⁊ absit q deus de talibus denomineṫ. Et oibus his in scđa figura sequiṫ cõclusio iam dicta. ¶ Sȝ an iste rõnes sint simplr necessarie an probabiles nõ opus est facere modo moram: qñ dixi satis in qõnibus. an deus sit infiniti vigoris: ⁊ de intellectu: vbi dixi q magna ps rõnum phoꝝ sunt ex suppositiõe: ⁊ ideo nihil cõcludunt: ⁊ quilibet modici cerebri soluere põt dicta il/ lorum. (Maxime de actiõe) Declarat q deus nõ est agens sicut ca/ lor simplr: ⁊ dixit: maxime de actione naturali non dȝ denominari. vult dicere q nec deus dȝ dici agens naturale actiõe naturali sicut calor. ⁊ primo arguit sic, actio nãqȝ agentis naturalis nec io est sua sba: nõ tñ in volentis sba. ⁊ forte intendit per hoc minorẽ. s. sed actio dei nõ est in substãtia volentis. i. ipsi⁹. ⁊ forte intẽdit per totum illud expõnem maioris sic. s. q agẽs naturalr hȝ actionẽ qua in sui sub/ stantia pficiṫ: nõ q velit illã pfectionem: ⁊ tñ sine cognitiõe. Primo mõ ponit sylli maior ⁊ minor ⁊ deficit cõclo. Scđo mõ poniṫ tm̃ maior ⁊

Duplex eli gibile.

Nõ est incõ ueniẽs deũ posse plura facere/ que nõ facit.

ds subintelligi cōclo̅ ⁊ minor. ¶ Sꝫ pro intellectu huius rōnis dbes scire ꝙ agēs naturale in agēdo cōfortat ⁊ crescit. vnde sicut dicit in libro de aīa. agēs crescit in infinitū posito cōbustibili. iō oē agēs nāle pp eius actionē in sba ꝓpria: valde pficit. mō appet minor: qm̄ deꝰ pp actionē eius nō sic pficit: īmo ipse est pfectus in fine: vt dictum est in metaphica. Ex his accipit intellectꝰ huius rōnis phi si bene cōsideres. (Rursus opus) ponit scđam rōnem in eadē figura. ⁊ .d. rursus opus nāle nō ꝓcedit a scia: sꝫ demōstratū est ꝙ eius. s. dei actio ꝓcedit a scia: vt declarabit in alijs disputationibꝰ. ideo in scđa figura cōcludit cōclōiam dicta. (Unde illo mō quo deus) Remouet dubium. posset quis dicere. si deus nō est nāle: nec eligēs ⁊ deliberās: quō est agēs? Soluit. d. vn̄ illo mō quo deus est agēs volens nō est hic. vult dicere aliqd: qđ manifeste appet. nulla eni3 voluntas nobis nōs silis est volūtati dei. Deinde ꝯcludit peccatū Alga. d. qualr ergo dici potest ꝙ nō intelligit de agēte nisi illđ qđ agit cū deliberatōe ⁊ electōe. (Neqꝫ hec diffō) soluit qđdā aliud dubiu3: qm̄ posset qs dicere. si hec diffō agētis liberi ⁊ eligētis nō ꝯuenit deo an sit aliqua cōis volūtati nostre ⁊ deo vniuoce ꝯueniens vtrīqꝫ. soluit. d. nec hic. i. in ꝓposito diffō pōt poni equalr. i. vniuoca in agente noto. vult dicere hoīe. ⁊ ignoto. vult dicere deo. (Unde dum phs) Concludit id qđ phi possunt scire. d. vnde phi dum negant ꝙ hec diffō non possit de predictis. s. agente noto ⁊ ignoto equalr. i. vniuoce denominari: sequitur eos: ꝙ remota hac diffinitione de primo agente remouebitur actio. vult dicere agētis eligētis. ⁊ hoc satis per se notum.

Ex his voluit ꝙ phi nō pñt scire nisi negatiue quō deus vult: qm̄ sciunt ꝙ nō agit sicut eligēs ⁊ deliberans: eo qꝫ ei nō cōuenit diffō agentis deliberātis ⁊ eligentis. ¶ Debes scire ꝙ vt accipit primo celi. cō. 19. ꝙ ea que sunt eadē diffōne sunt eade3 formas: ⁊ ea que sunt eadē forma sunt eadē opatione. ⁊ ide3 di. 3. phyfi. cō. 52. videergo a pari q̄ nō sunt vnū in opatione: nec sunt vnu3 formatꝫ p ꝯñs nec diffōne. Ex his sequit veritas Auer. s. ꝙ ex quo deo nō cōuenit diffō agentis deliberātis ⁊ eligēt is/ei nō cōuenit operatio illius: ⁊ sic potest intelligi tm̄ negatiue. Et istud voluit hic dicere Auer. vt apparet ex verbis eius. Et qđ dixit hic nō cōtradicit nobis nisi in parte. s. quantū ad hoc ꝙ probat deū nō agere ex deliberatione. Et rōnes eius nihil sunt: ⁊ sunt solute superius.

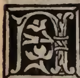
Agēs nāle agēdo crescit ⁊ cōfortatur.

Dria inter opus nāle ⁊ actionē dei

Negatiue tm̄ scit aphs phos: quō deus vult.

Que sunt eadē diffōe sunt eadem forma. ⁊ q̄ eadē forma sunt eadem opatione.

ALGA. DVB. II.

Dixit Alga. Modo vero declarabimꝰ quēlibꝫ istoꝝ triu3 modoꝝ. Ad primū vero dicimus ꝙ per agens intelligit illud qđ ab eo ꝓcedit actus cū volūtate illius actꝰ modo electōis: ⁊ ꝙ sciat illđ qđ vult: sꝫ mūdus apđ eos ꝓcedit a deo ꝓcessu cāto a cā. ⁊ iō seqt eos necio ꝙ mundus ꝓcedat a deo: vt vmbra ꝓcedit a corpe: ⁊ lux a sole ⁊c. vsqꝫ quando dixit. Et oīa ista ꝓcederēt ab eo: qđ est falsum.

¶ Hic primo ponit d'riam inter phos & opinionē eius &c. Ait Alga. nos vero declarabimus quēlibet istorum trium modorum: & forte intēdit modorum agētis dictorum ab Auer. s. nālis eligētis & neutri': & forte itēdit modorum arguēdi quos nō dixit: sꝫ voluit illos subintelligi. &c. Ad primū vero dicimus. vult dicere argumentū vel modū agentis sm expōnes positas. ꝙ per agēs intelligebat illud qd ab eo ꝑcedit act' cum voluntate illius actus. modo electiōis: & ꝙ sciat illud qd vult & intēdit ꝙ deus est agēs eligēs per voluntatē & intellectū. attamē nō soluit hic argumēta Auer. (Sꝫ mūdus apud eos) Ponit opinionem phorum & dicit: sꝫ mūdus apud eos procedit a deo: vt vmbra ꝑcedit a corpore: & lux a sole. Et cetera vsqꝫ quādo dixerat: & oīa ista ꝑcederēt ab eo qd est falsuꝫ. Et dixit mihi trāslator ꝙ Auer. qñ scribebat verba Alga. accipiebat a libro eius vsqꝫ ad certū terminū. & hoc per ly vsqꝫ notat. s. terminū verborum que accipiebat: & hoc di. in sequētibus frequēter. Sꝫ qñocunqꝫ difficile est mihi multa verba huius libri interpretari: qm nullos habeo expositores & paucos libros emēdatos nisi meum qui est emēdatissimus: sꝫ multa opꝫ sine dubio declarari: partim propter defectum translatoris: et partim ꝑpter obscurum modum loquendi arabum.

Difficultas in exponendo hunc librum.

AVERROIS.

Dicimus nos ꝙ snīa horuꝫ in duob' cōtinetur: quorum vnum est ꝙ nō dꝫ attribui agētibus causis id qd non agit cum deliberatione & electione: & iō actus naturalr agentis non dꝫ attribui agenti cause. Secūdus modus est ex quo opinatur ꝙ mundus procedit a deo modo ꝑcessus particularis vmbre a corpore: vel lucis a sole. Et hic modus non dicitur actus: q: actus differt & separatur ab agente. hec est sententia huius hominis. ¶ Et nos dicimus ꝙ hoc est falsuꝫ. Phi nāqꝫ opinati sunt quatuor esse causas. s. materia & forma efficiens & finis. Efficiens est illud qd detrahit alterum de potentia ad actum & de priuatiōe ad esse: & hec actio forte fit cum deliberatione. i. aliquando: & forsitan naturaliter. Philosophi vero non dicunt ꝙ corpus sit agens vmbram: q: ab eo causatur nisi largo modo. agens enī sꝫ separari dꝫ naturalr ab effectu: & corpus cum vmbra nō sic se habet. ¶ Et isti opinati sunt ꝙ deus benedictus differt a mundo: & est eum agens: ergo nulla est similitudo inter dei actionem: & actionem agentium nobis presentiū tam naturaliuꝫ qꝫ voluntariorum: immo ipse

deus est agens et efficiens dictas causas protrahensq; totum de priuatione ad actum: et conseruans eũ in nobiliori gradu: et modo quo attribui potest null'is agentibus nobis presentibus. ¶ Patet ergo ex istis q' dictum argumentum Algazelis nõ erga phõs dirigitur: ipsi enim meditati sunt q' actio dei procedit de scientia absq; necessitate inducente eum ad agendum: neq; de se: neq; de aliqua re extrinseca: immo tm̃ ex sua bonitate. Et ideo necessario vult et eligit in preciosiori omnibus gradibus volentium eligentium: non nãq; cõmittit ei defectum cõmittentium volentibus nobis presentibus in hoc mundo.

¶ Hic exponit primo mentẽ Alg. et dicit. dicimus nos q' sñia horũ scz vbor̃ in duob' ptinet. ¶ Quor̃ vnũ est q' nõ dz attribui agẽtib' cãis. i. causis agẽtibus mũdũ id qd nõ agit cũ deliberatiõe et electione: imo quasi dicat. deo qui agit mũdũ dz attribui cõditio agentis deliberãtis et eligẽtis. et id actus naturalr agẽtis nõ dz attribui agẽti cãe. i. prime cãe. primũ ergo qd Alg. intẽdebat ẽ q' deus sit agẽs eligens et deliberãs et rõnalr: et hec fuit opinio eius. ¶ Scd's modus est: ex quo opponit q' mũdus pcedit a deo modo pcessus particularis vmbre a corpe: vel lucis a sole. et hic modus nõ dr actus. vult dicere q' effect' isto modo causat' nõ dicit actus: qz act'. i. effect' pprie differt et separat ab agẽte. et hec est sñia huius hõis. Est ergo sciendũ q' mũdus pcedit a deo qualr vmbra pcedit a corpe: et q' ista nõ sit vera causatio. (Et nos dicimus) Reprehendit Alga. et primo declarat quid sit agens proprie. et dicit. et nos dicimus q' hoc est falsum. Phi losophi nãq; opinati sunt quattuor esse causas. s. materia forma et efficiens et finis. Efficiens est illud qd detrahit alterum. i. formã de potentia ad actum: et de priuatione ad esse: et hec actio fit forte cum deliberatione. i. aliquãdo: vt in generatione hominis: et forsitan naturaliter. i. in generatiõe ignis. (Phi vero) Modo cõcludit errorẽ illius. d. phi vero nõ dicunt q' corpus sit agẽs vmbram: qz ab eo causat nisi largo modo. (Agẽs enĩ) Probat illud. s. q' corpus nõ sit pprie agẽs vmbrã. d. agẽs. n. separari dz naturalr ab effectu. et corp' cum vmbra nõ sic se hz. ergo in scd'a figura corpus nõ est pprie agẽs vmbrã: cõfirmat hoc auctoritate: et isti opinati sunt q' deus bñdictus differt a mũdo: et est eũ agẽs. (Ergo nulla) pcludit intentũ. d. g' nulla est siltudo inter dei actionẽ et actionẽ agentiũ nobis presentiũ tã naturaliũ q̃ voluntarior̃. (Immo ipse) Et explanat quasi qũo deus est agens. d. imo ipse deus est agens et efficiens dictas causas. vult dicere que sunt nobis presentes: et continentur in mundo protrahens totũ de priuatione ad actũ: et conseruans eum in nobiliori gradu. et modo qui attribui põt nullis agẽtibus nobis presentibus. i. q' modus nullis agẽtibus nobis manifestis attribui potest: qm̃ deus tali

modo mūdū ꝑducit: ꝙ ei nō pōt inueniri modus cōuenies in agen/tibus hic quo sciremus illum: vt vides. (Ptʒ ergo ex istis) Exponit plus quō deus est agens mundū concludens ppositum & di. ptʒ ergo ex istis ꝙ dictū argumentū Alga. non erga phos dirigitur. ipsi enīʒ meditati sunt ꝙ actio dei ꝓcedit de sciētia absqꝫ necessitate in/ducēte eū ad agēdū nec de se: nec de re aliqua extrinseca.

Sed qꝛ istud est valde difficile: iō in expōne huius debes scire in quo differt agēs liberū ab agente nālitqm̄ dr̄ia inter agēs ꝯtingēs: & agēs necessariū est p se nota: eo qꝛ necessario agens agit talr̄ ꝙ effect⁹ eius euenit. ita ꝙ nō pōt īpediri vel ab aliquo in/tra se: sicut homo: vel ab aliquo extra se. homo enim per intentionēʒ quā hʒ eundi ad cenā: ita vadit ꝙ si sibi occurrit aliqua rō nō eūdi. U. g. qꝛ non digessit retineret: & sic a rōne intrinseca impedit. ignis quidē qm̄ lʒ agat ꝯm sui naturā ꝗtum pōt: tamen ab aliquo agē/te fortiori vel volenti pōt eius actio impediri. & qꝛ deus benedictus nec ab aliquo intra se: nec ab aliquo extra se in agēdo impediri pōt. ideo phi opinati sunt ipm̄ esse agēs necessario & nullo modo contin/gēter. Et sic apparet qualr̄ isti duo modi agēdi. s. ꝯtingēter & necess/ario sunt simplr̄ impossibiles vni: & inter se incōpossibiles. Et qꝛ hec sunt manifesta: ideo opʒ declarare quō differt agēs libere ab agēte natu/rali: & quō cuʒ libera actiōe stant necessario & ꝯtingēter agere: & quō cum naturali etiā stant hmōi duo modi. ¶ Dicendū igit vt Aui. di/cit in. 6. sue meta. vltimo cap. vltra dimidiū. Illius liberalitas apd̄ oēs linguas est donatio extra se tribuens alij donum nō propter re/tributionē. vbi Aui. pauloante dixit ꝙ vnamet res est bonum & li/beralitas respectu diuersoꝛuʒ. U. g. si donabo tibi librum liber pōt dici liberalitas: & bonū inquantū quidem perficit recipiens ipsum: vt sic bonū dr̄ ex diffōne boni. primo ethico. inquātū vero respicit agēs a quo ꝓuenit taliter ꝙ nō expectat hmōi doni retributionē: vt sic li/beralitas appellatur: sed Auic. hic loquitur de effectu liberalitatis: vñ liberalitas ꝓpriē ē act⁹ donādi aliqd̄ bōi alicui sine retributōe. ¶ Ex hoc sequitur ꝙ libere agere est actus volētis eligibiliter & de/lectabiliter agentis ꝯm permanentiam eius in operato. in hoc enim cō/sistit actus & forma liberalitatis vt Auic. innuit. Et cum oīa ista sint apparet ꝙ cum libere agere stat necessario agere: qm̄ si agens libe/rum sit bonum per essentiā: & perfectū per essentiam: sicut est pmus motoꝛ: tunc necessario agēt: qm̄ de rōne boni est cōmutare: vt dicit primo ethi. & de rōne perfecti est in alium pfectionē causare vt dicit 4. meteoroꝝ. Qꝛ igit primus motoꝛ per eēntiā est bonus & perfectus. ideo necessario agit bonitatē suam in alijs: & pfectionem eius. vnde sicut ignis qꝛ ꝯm essentiā & primo est calidus: scdo meta. ideo necessa/rio applicat⁹ cōbustibili calefacit: qm̄ est ignis & calidus per essentiā: & ita deus cum sit per essentiā bonus & perfectus cum necessario & essen/tialiter cōsequit agere & entia perficere. & hoc innuit Auer. 2. phyfic. cōmē. 88. vbi dicit ꝙ hec est dispositio entis necessarij simplr̄. s. vt nō sit ꝓpter suam actionem: sed actio sequitur ipm̄: eo qꝛ est bonum cui essentiale est alteri cōicare bonitatē eius: & cū hoc sit: ita apparet ꝙ deus libere agit & necessario. libere quidē ꝓ quāto voluntate & in/tellectu delectabilr̄ & eligibilr̄ nō expectās a reb⁹ perfectis & benefi/ciatis

Dr̄ia inter agēs cōtingēs & agēs necessariū.

Quid sit liberalitas.

Quid sit libere agere.

Qō libere agit necessario agit.

Perfectū i agendo: in aliū pfectionē causat.

ciatis ab eo retributionē. necessario quidē ꝓpterea: qꝛ est ꝺm eēn/tiam bonum: cui essentialr̄ cōcomitat bonitatē eius coīcare. ꝛ ideo agit quātuꝫ pōt: sicut ignis quātuꝫ pōt calefacit. qꝛ illa calefactio sequitur essentiam ignis. ❡ Qđ vero agat quātuꝫ pōt ꝛ ꝺm sui totam essentiā pōt declarari. qm̄ si nō ageret quātū pōt sua essentia: ꝛ ꝺm totam eius essentiā. ergo ꝺm partē ageret ꝛ ꝺm partē nō. ꝛ si ꝺm pteꝫ ageret ꝛ ꝺm partē nō: tunc ꝺm partē eēt bon⁹ ꝛ perfect⁹: ꝛ ꝺm partē non eēt bon⁹ nec pfectus: qm̄ vt dixi bonū ꝛ pfectū est qđ pōt in alio cōīcare suam bonitatē ꝛ suam opationē. ergo si ꝺm ptem sue essentie agit: ꝛ ꝺm partē nō: sine dubio ꝺm partē erit bon⁹ ꝛ pfect⁹: ꝛ ꝺm partem nec bon⁹ nec pfectus. ꝛ sic sine dubio deus agit ꝺm totū ambitū sue essentie: ꝛ quātum pōt. Si vero si agens nō est bonum p essentiaꝫ nec perfectū per eēntiaꝫ: sed rōne ꝛ discursu: sicut est hō qui in agēdo libere tm̄ nō expectat retributionē pp discursum p quē scit libere agere esse melius: ꝙ agere per retributioneꝫ. tunc tale agens erit libere agens pro quāto delectabiliter ꝛ eligibiliter agit nō expectās retributionē a re pfecta per ipsuꝫ. est tn̄ cōtingēs: qꝛ per rōnem interioreꝫ pōt impediri: vl' exteriorē. Ex his apparet qđ sit libere agere: ꝛ quāto cū eo stat necessario ꝛ cōtingēter agere.

Quare de⁹ agit quantū pōt.

Quid sit bonuꝫ ꝛ perfectum.

Restat modo declarare quid sit modo naturalr̄ agens: ꝛ quō cum eo stat necessitas ꝛ ꝯtingētia. ꝛ videt mihi ꝙ agēs naturale apud phōs sit illud qđ agit pp finem acquirēduꝫ quo in eē meliori ponat: vt apparet in oībus: ꝛ hoc dicit ibidem Auicē. pp qđ agens nāle in agendo expectat ab acto retributionē ꝛ pfectioneꝫ. iō agere libere ꝛ naturalr̄ sunt modi impossibiles: ꝛ istud agens qn̄qꝫ ita agit ꝙ ab aliquo perfectiori pōt īpediri. V.g. sicut ignis ꝛ aqua. ꝛ sic contingēter agit: quādoqꝫ vero non pōt impediri: sicut ignis respectu calefactionis: ꝛ aqua respectu frigefactiōis. vnde ignis si cōparetur ad motuꝫ eius se hꝫ contingēter: naturalr̄ tamē. respectu vero proprij eius se habꝫ naturalr̄ necessario: ꝛ sic apparēt tria. Primo qualiter deus nō est agens naturalr̄: quoniā nō agit ꝓpter finem: vt bene dicebat Auer. in solutione tertij dubij. ꝛ scđo phys. cōmē. 88. dicto. Scđo apparet qualiter agēs naturale est impossibile agere libere. Appet tertio qualiter necessario agere ꝛ ꝯtingenter agere possunt esse cōpossibiles agenti naturali. ❡ Ex his apparet solutio ad formā argumēti: qm̄ deus de necessitate agit: sed de necessitate sue scientie: nō de necessitate nature: sicut ignis ꝛ reliqua. ideo nego cōsequētiā vt scis ex dictis. ❡ Ad secūdum apparet quō valeat cōsequētia illa Auer. qm̄ sine dubio deus agit quātuꝫ potest: qꝛ per essentiaꝫ. ergo si essentia eius esset infinita ageret motuꝫ in nō tēpore: vt sepe dictum est in qōne de infinitate primi. qꝛ igitur sua bonitas ꝛ sua perfectio est eius essentia. ideo sicut essentia eius est finita in qualitate actiua: ꝛ ita bonitas eius. ideo istud qđ dicit hic Auer. nō cōtradicit dictis ab eo in nālibus. Et cū oīa hec sint ita: apparet manifeste qualr̄ deus nec est agens nāle: nec agens eligens ꝛ deliberans. vt Auer. dicit. imo est aliqđ agens cui non pōt inueniri simile in agētibus hꝫ pn̄tib⁹: sed si pōt aliquo modo describi deus est agens bonuꝫ ꝛ pfectuꝫ in fine p intellectum ꝛ voluntatē libere: ꝛ necessario agens nō naturalr̄ nec contingenter: ꝛ tunc eius intellectus pōt aliqualr̄ haberi. in rebus enīꝫ nō

Agēs nāle quid sit.

Agens nāle impoīe ē libere agere.

Cōtingēter agere ꝛ necessario agere pn̄t in eē agēti nāli.

De⁹ dē necessitate agit: nō necessitate nāe. sꝫ scie sue.

Descriptio dei.

possumus inuenire tale habens tot conditiones: sed bene possumus ex diuersis accipere perfectiões diuersas: et eas colligare et ascribere

Error Joã.

deo: sicut ego feci: et pp hoc apparet peccatum Joã. in qõnibus libri physi. et peccatũ meum longo tẽpore. Tenuit eniz ille: et ego secuz q deus sit agens mere naturale nãliter et ∫m naturã: et iam mõ apparet error: qm̃ quõ deus põt esse agens naturalr si non est nã: imo est supra naturã: et quõ potest esse agens naturale si nõ agit pp finem: sed ipse sue actionis sit finis? ℭ Uerum ppter famositatẽ illius opinionis debes scire q natura dz sumi: vt se extendit ad oẽ ens. et sic põt dici voluntas nã pro quãto est ens extra animaz. imo potest dici nã negationis: et sic extense necessitas in eẽ rei potest dici necessitas na

Impugnatio.

turalis. et sic potest dici deus agens naturale. ℭ Sed istud nõ valet ad propositũ. Alio modo capitur natura: vt est prima differẽtia agẽtis distincta cõtra libertatẽ: vt videt Aristo. innuere scdo phy. circa principiũ. vbi distinguit causaz agentem in naturã et propositũz. et idem videt innuere. 9. metaphy. tex. cõmẽ. 3. et ideo vide verba ei9: et isto modo capiẽdo naturã: deus nec est agens nature: nec agẽs deliberans et eligens: sed agens liberuz ex sua scientia: vt declaraui. et

Error phoz

quõcũqz Joã. ignorauit istud: sicut et ego ẽt. ℭ Et debes scire q phi multũ errãt in hiisriõ qñ accipit Auer. q deus agit necessario est dictuz tñ: et qñ pbat: qm̃ rõ agendi est eẽntia. dicẽduz q est eẽntia cõtracta p volũtatẽ. i. eẽntia volẽs. et p ɔñs nõ sequit. ergo necio agit: qm̃ eẽntia volẽs ad eẽ cõparat cõtingẽter et libere ∫m nos. et sic pmũ argu. nihil est. ℭ Ad scdz essentiale est pfecto cõicare et̃c. Dicẽdum q eẽntiale est pfecto nãli: sed libero et volũtario est cõtingẽs cõicare: lz eẽ cõicatuz sit nãle et essentiale. sicut hõ ridet ɔtingẽter: et tñ necessa

Deus agit ∫m totã suã essentiã nõ tñ ∫m totaz suã potẽtiã.

rio hõ est risibilis. ℭ Ad tertiuz dicimus nos q deus agit ∫m totam eius essentiã: non tñ ∫m totam suam potẽtiaz: qm̃ et si potẽtia et eẽntia sint idem: tñ differũt mõ: et sic ∫m totaz suam potẽtiam nõ agit: et si agat ∫m totam suã essentiaz. et sic ∫m totam suã essentiã est perfectus simplr: et hec est vere nostra religio: et nõ est miruz de phis: qm̃ sequũtur sensus mendaces: vt sepe dixi.

ALGA. DVB. III.

At Algazel respõdens pro phis: et si forte aliquis diceret q nulluz ens nõ necessariũ per se: sed per alium nũcupari põt efficiẽs. nãqz eius cã agens: neqz q illa causa fuit naturaliter aut voluntarie et̃c. vsqz quãdo dixit. vt dicemus egit et non egit.

ℭ Ponit hic sol. Alga. pro phis. ait Alg. respondẽs pro phis. et si forte aliquis diceret q nulluz ens nõ necessariuz per se. i. a se: sed p aliũ nũcupari põt efficiens. vult dicere pmum: qm̃ nullũ causatũ ab alio põt dici primũ efficiẽs: qr primum excludit aliud prius. nãqz eius. i. mundi cã agens: neqz q illa cã fuit nãliter aut volũtarie. vult dicere q quãtũcũqz nullũ ens ab alio possit dici agẽs primũ: nec agẽs mundi: sed soluz ens p se: nec tñ dz esse illa cã pma nãliter aut voluntarie.

vsqꝫ qñ dixit, eo modo quo dicimus egit ꝛ nõ egit. ly. Usqꝫ qñ dixit, est terminus verboꝝ vt dixi al's in superiori dubio.

AVERROIS

Dicimus nos ꝙ sup p̃dicta verba duobus modis rñdit Algazel: quoꝝ vnꝰ est, q̃d cũqꝫ necessariũ fuerit nõ per aliud est effectꝰ necessarij p se: ꝛ hec rñsio est in antea. non enī opꝫ ꝙ illud q̃d est necessariũ p se sit agens. non. n. põt ẽm veritatẽ denoĩari denoĩatiõe agentis. s. ꝙ attrahat de potentia ad actum. Scd̃a vero rñsio hoĩs est ꝙ modus agentis est tanq̃ genus sub quo cõtinent̃ sp̃es. s. agens p intellectionẽ ꝛ agens p nãm: ꝛ h̃ verba sine dubio sunt vera. Uerũtñ p̃dicta verba ĩdicãt ꝙ ph̃i nõ opinãtur ꝙ deus habeat volũtatẽ. Amplius ꝙ sua p̃missa ꝓpositio nõ est nota. s. ꝙ quodlibet ens aut est necessariuꝫ per se: aut per aliud.

¶ Hic Auer. rep̃hẽdit Alga. in duobus. ꝛ primo dicit. dicimus nos ꝙ sup predicta verba duobꝰ modis exponit' Alga. vult dicere duas rñsiones innuit. quorum vnus est, quod dcũqꝫ necessarium fuerit non per aliud: sed. s. per se ꝛ a se est efficiens necessarij per se. i. primum ꝛ efficiens mundi. (Et hec rñsio.) Reprehendit hic: ꝛ dicit. ꝛ hec rñsio est antea. i. falsa sicut illa saꝫ dicta. ꝛ syllogismus sic cõponitur. ens simpliciter ꝛ p se necessariũ non põt esse agens. deus est simpliciter ꝛ a se necessarius. ergo non potest dici agens. maior componit̃ sic. oẽ agens est extrahẽs de potẽtia ad actũ simpliciter ens: sicut est. deus non est extrahens de priuatione ad actum. ergo nõ potest dici agẽs que fuit maior huius. primo ponit maiorem. d. non enim põt ẽm virtutem denominari denominatione agentis. s. ꝙ attrahat de potẽtia ad actũ. ꝛ hec fuit minor ꝓsyllogismi. reliquas ꝓpõnes voluit subintelligi. (Scd̃a vero rñsio.) Exponit Alg. quãtũ ad scd̃aꝫ sol. ꝛ arguit ꝯtra illã. ꝛ dicit. scd̃a vero rñsio hoĩs est ꝙ modus agentis est tanq̃ genus: sub quo ꝯtinent̃ multe sp̃es. s. agens per intellectũ ꝛ agẽs per nãm. deinde dicit quid veritatis ꝛ quid falsitatis ꝯtineant. d. ꝛ hec v̾ba sine dubio sunt vera. s. quãtũ ad istã distinctionẽ. Deinde ostẽdit quid falsitatis. d. veruꝫ tñ p̃dicta verba indicãt ꝙ deus nõ hꝫ volũtatem: q̃d sup. falsuꝫ est. (Amplius) Ponit scd̃m errorem. ꝛ. d. amp. ꝙ sua p̃missa ꝓpositio nõ est nota. s. ꝙ q̃libet ens: aut est necessariũ per se aut p aliud: q̃m sup. quidã existimãt nullũ esse ens necessario ab alio: q: ly ab alio notat ꝯtingentiã in tali effectu.

Pro intellectu huius debes scire vt Auer. narrat. 8. phy. comẽ to. 79. ꝙ Aui. opinatus est ꝙ aliq̃d in sui natura sit contingens actio ab alio necessariuꝫ. ꝛ hoc videtur dicere Alexã. vt Auer. ibidem dicit: vnde hic vir opinatus est ꝙ omne ens ab alio sit in

Cõtingẽs i suĩ nã p̃t ab aliq̃ ꝑpetua riꝫ Auer. ꝛ Alex.

sui natura cōtingēs: ⁊ possibile esse ⁊ nō esse: ⁊ nō habuit pro incōue/nienti cōtingēs in sui nā ab alio perpetuari: vt Auer. dicit in pino de sba orbis prope finē. Et pro hac opinione arguūt quidā latinorum sic. ens ab alio nō ens a se. ergo ens ab alio est non ens a se. ⁊ sic nā cōtingens. ⁊ sic oē ens ab alio in sui nā est contingēs. añs est manifestum. ꝯñtia probat a negatiua de pdicato finito ad affirmatiuā de predicato infinito. ¶ Sed ista opinio reprobabitur ab Auer. ibidē: qm̄ tunc nā contingēs efficit necessaria. ⁊ alia multa contra que arguit Aristo. in fine pmi celi. ideo opꝫ dicere ꝙ lꝫ illa distinctio non sit nota: vt apparet per iam dicta. attamē opinādū est ꝙ non oē ens ab alio in sui nā est ꝯtingēs: qm̄ necessariū ꝑm phm̄ pōt habere cām: vt declaraui in disputatōe dicta: ⁊ in. q. de intellectu. ¶ Ad argumētum dico ꝙ istud argu. nihil est. nego. n. añs. s. ꝙ ens ab alio non sit ens a se: vt ly se dicit necessitatē. imo ens ab alio pōt esse a se. i. nā necessaria: si ens a se. i. non causatum concedo: sed nihil est pro eis. ¶ Sed dices ens ab alio hꝫ esse ab alio. ergo de se nō hꝫ esse. ꝯcedo. Et cum infers. ergo de se hꝫ non esse. nego argumētū. q: non arguit per regulas secūdi perihermenias. Sed dꝫ argui. ergo de se non habens esse: ⁊ illud tantū ꝯcedo: qm̄ nihil est cōtra me. Alia argumēta soluta sunt locis ꝓprijs: ⁊ ibidē declarata est opinio Auer.

Impugna.

Necessariū pōt hr̄e cāꝫ. Solo.

Replica.

ALGA. DV. IIII

Jt Algazel rñdens pro phis. dicim⁹ ꝙ hec nominatio est erronea. nos enīꝫ nō dicim⁹ ꝙ quelibet cā qualitercunq̧ sit nūcupetur agens: neq̧ qōlibet causatū debeat effectus nūcupari. Si enīꝫ ita esse: nō ergo dici poterit ꝙ brutuꝫ habeat actiona. imo actio tm̄ animalibus dꝫ attribui qd̄ cōcessuꝫ est ab omnibus.

¶ Inducit quādam euasionē Alga. pro philosophis. respondēs pro phis. ⁊ di. Alga. dicimus ꝙ hec nominatio est erronea. nos enīꝫ nō dicim⁹ ꝙ qlibet cā qualitercūq̧ sit nūcupet agēs: nec qōlꝫ cātuꝫ dꝫ effectus nūcupari. cuius rōnem ait. d. si enīꝫ ita esset vult dicere ꝙ agens solum dicat vno mō. vꝫ. de volente. nō ergo dici posset ꝙ brutum habeat actionē: q: non hꝫ voluntatē. imo actio tm̄ in aīalibus dꝫ attribui: qd̄ concessuꝫ est ab oībus.

AVERROIS

Jcimus nos ꝙ id qd̄ dixit. vꝫ. ꝙ nō dꝫ quelibet cā agens nūcupari: verū est: sed id qd̄ super hoc arguit. s. ꝙ brutuꝫ non dr̄ agens: hoc ē falsuꝫ. A brutis nāq; nō dꝫ remoueri actio nisi in ītellectu. s. volūtaria: nō tñ quelibꝫ actio absolute. ¶ Nos eīꝫ iuenim⁹ aliqua entia bruta que attra

hūt eis filia.i.de potētia ad actū: vt ignis qui ɔuertit eē humidū & siccū ad aliū ignē sibi similē: & hec sine dubio fit attrahendo rez que fieri hz de potētia ad actū: & ideo quecūq potentia vel aptitudo recipiēdi actionē ignis fuerit ignis nō agit in eaz: nisi similē. ¶ Rursus nullus est ausus negare ꝙ in aīaliū corporibus sunt nāles virtutes ɔuertētes cibaria ad sbaz sil'ez nutrito: & ex hoc hoc regimine vocat animal viuū. & cessata ista virtute de eo dicitur mortuuz: vt notuz est sensitiue. ¶ Preterea. qñ dixit ꝙ si brutuz dici poterit agens esset largo mō. sicut forte querens dicit volens. ¶ Nos vero ad hoc rñdere possum᷒ ꝙ qñ agēs dicit agēs: & itelligit ex hoc ꝙ agat actiōez volētis: tūc dicit largo mō: sicut qñ dicitur ꝙ hō q̄rit qđ ipse vult: sed qñ ex hoc intelligit ꝙ ipse attrahat de potētia ad actū: tūc ē agēs ꝓm veritatē & pfecte.

¶ Hic verificat dicta Alga. & primo primū. d. dicim᷒ nos ꝙ id qđ dixit. vz. ꝙ nō dz quelibz cā agens nūcupari: verū est: tamen verificat aliud: qm Alga. duxit ad hoc incōueniēs. s. ꝙ sequit brutū non esse agens. ideo Auer. verificat qualr' falsuz est hoc ɔñs. & dicit. sed id qđ super hoc arguit. s. ꝙ brutum nō diceret agens; hoc est falsuz. vult dicere ꝙ bene dictuz est. ꝙ brutum nō esset agens: & hoc declarat. d. a bruto non dz remoueri actio: nisi intellectu. s. volūtaria. nō tñ que/libet actio absolute. & probat primo inductione. d. nos eniz inueni/mus aliqua ēt bruta que attrahunt. i. extrahūt eis similia. s. de po/tentia ad actuz. sicut ignis qui cōuertit omne humidū & siccuz: vult dicere aquā & terram: ad alium ignem sibi similē. vult dicere in spe/cie. & hoc sine dubio fit attrahendo rem: que fieri hz de potentia ad actum. ideo quecūq potētia vel aptitudo recipiendi actionē ignis fuerit ignis non agit in eam nisi similez: & per cōsequēs apparet ens brutum esse agens. (Rursus) probat idem rōne que dz sic componi. omne ens habēs virtutes cōuertēdi cibaria & nutrimēta in suis sub/stantijs sunt vere agentia: sed animalia bruta habēt hmōi virtutes: vt supra. ergo animalia bruta sunt vere agentia. maior est manifesta per se. minor declarat. & cōponit syllogism᷒ sic. omne id p qđ animal distinguit a mortuo & nō viuente habet ab animali. sed virtus cōuer/tendi cibaria & nutrimēta est hmōi. ergo talis virtus est in animali. & sic apparet minor syllogismi primi huius. ꝓmo ponit minorez sylli d. rursus nullus est ausus negare ꝙ in aīalibus corporalib᷒ sint na/turales virtutes cōuertēdi cibaria ad substātiā similē nutrito. Dein/de ponit minorē prosylli. d. & ex hoc hoc regimine. i. hac opatōe voca/tur animal viuū: & cessata ista virtute de eo dicit mortuuz vt notum est manifestissime. i. per se: & hec fuit minor prosyllogismi. relique aūt ppositiones cōtinent in potētia in illis duabus. & est sermo eius no/

tus per se. ¶ Debes scire q̄ vt ab Auer. 8. phy. cōmē. 2. prope prin/cipium colligit̄: ⁊ hic q̄ nō semp aīa nutritiua actu conuertit cibum in substantiā eius nutribilis. ⁊ ideo aliquādo resoluit: aliquādo au/get: aliquādo diminuit. vt dictum est in libro de morte ⁊ vita. ⁊ de nutrimento ⁊ nutribili. ideo videt̄ mihi q̄ dictum Auer. hic debet intelligi ſm̄ bonū sensum. est enim hoc simpliciter verū q̄ anima nutritiua semper est operās: quoniā illa non est in animali mediante calore. vt dictū est in libro predicto de morte ⁊ vita. ⁊ calor est agēs naturale: ideo semp approximat᷒ alicui passo agit semper ⁊ alterat: vt dicit Auer. ibidem. cōmēto illo. 20. dictū ergo Auer. dz intelligi q̄ semper cōuertit vel actu: vel preparat ad cōuersionē illam actua/lem. ⁊ hoc sine dubio est verum.

Aīa nutritiua nō semp ꝯuertit cibū i s̄bā nutriti

Prīa qō.

Sed tunc est locus qōnis: qm̄ posset quis dicere. si igitur anima nutritiua semp est operans. ergo est actus secūdus solum ⁊ nō primus: qm̄ actus prim᷒ est forma nō operans actu sed habitu: actus vero secūdus est forma operās. si ergo anima nutritiua est sem/per existēs in opatōe. ergo est solū actus secūdus. ¶ Ad hoc Auer. 2. de aīa. cō. 5. innuit quattuor solutiōes. ⁊ p̄mo dicit. q̄ hoc. i. hec di/stinctio de actu primo ⁊ scd̄o est in aīa sensibili tm̄. anima aūt nutri/tiua nunq̄ inenit̄ in aīalib᷒ nisi ſm̄ postremā pfectionē. i. in opatōe. Est ergo p̄ma solō q̄ illa distictio nō cadit nisi ī aīa sensibili: nō ī aīa nutritiua. ¶ Deinde ibidē innuit scd̄a solō. d. si aliqs ponit q̄ sit qui/dam modus animaliū qui nō nutriunt̄ in aliquo tpe. s. in tpe in quo manent in lapidibus: vt rane magne que nihil thesaurizant ⁊ ma/nent in hyeme tota in lapidibus: ⁊ similiter plures serpētes. Et ſm̄ hoc. i. secūdā solō. erit hoc. i. hec distinctio cōis anime sensibili ⁊ nu/tritiue. ¶ Deinde ponit tertiam solō. d. ⁊ si nō. tunc perfectio accepta in eis erit ſm̄ equocationē. vult dicere q̄ nō debēt diffiniri vna dif/finitione: sed anima sensibilis per actū primū: ⁊ nutritiua per actū scd̄m: ⁊ tunc quasi redit in primā. ¶ Deinde ponit quartā. d. ⁊ quo/modocūq3 sit qn̄ fuerit sit in actu diuersitas inter vtrūq3. s. actū pri/mum ⁊ secūdū non nocebit accipere indefinite. vult dicere q̄ quō/cunq3 sit nō nocebit ly actus accipere sub disiunctiōe. s. vel primus vel secūdus vel indefinite. i. in diffinitōe absq3 hoc q̄ dicat ly p̄mus cum sit impole aliter. vul dicere intelligere: sed quō iste sint vere: ⁊ quō nō: vide in expōne mea scd̄i de aīa illius cō. 5. ¶ Deinde vult re/prehēdere Alga. quātū ad vnū qd̄ nō dixit formalr̄: sed in virtute. ⁊. d. preterea qn̄ dixit q̄ si brutū dici possit agēs eēt largo mō: sicut forte querēs dr̄ videns. Est ergo ſm̄ Alga. agens nomē analogū cōe agenti volenti ⁊ agenti nāli. ⁊ vult q̄ primū analogatū sit agens volens. Auer. reprehendit ipsū. d. nos vero ad istud rn̄dere possu/mus. q̄ qn̄ agens dicit̄ agens: ⁊ intelligit̄ ex hoc q̄ agit. actio. n. vo/lentis. i. ⁊ intelligit̄ agens volens dicat̄ tunc agens largo mō: sicut qn̄ dicit̄ q̄ hō querit qd̄ ipse vult: sed qd̄ ex hoc intelligit̄ q̄ ipse attra/hat de potentia ad actū. tunc est agens ſm̄ veritatē ⁊ pfecte. ecce quomodo Auer. totum cōtrariū vult. vult enim q̄ totum analogatū sit agens naturale extrahēs de potētia ad actū: ⁊ aliud dicit̄ impro/prie: ⁊ per similem ad illud primum. ⁊ hoc innuit Auer. primo celi. cōmento. 20. ⁊ alibi.

Solō p̄ma.

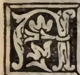
Scd̄a.

Tertia.

Quarta.

Agens ſm̄ Alga. dicit̄ analogice d̄ agēte nāli ⁊ volenti.

ALGA. DVB. V.

It Algazel rñdens pro phis: et si aliqs diceret nos intendimus qđ deus est agés: qr ipse est causa cuiuslibet entis preter eum: et qđ mūdus sustētat in eo. et si esse dei benedicti nō eēt vno mō eē mūdi imaginari poterit etc. vsq; qñ dixit qđ non est curandū de deriuatione noium post apparentiā veritatis rerum.

¶ Adducit rñsionē Alga. pro phis. d. ait Alg. rñdens pro phis. et si aliqs dixerit nos intēdimus qđ deus est agēs: qr ipse est cā cuiuslibet entis pter eū: et qđ mūdus sustētat in eo. vult dicere causa cōseruās. Deinde innuit terminū intrinsecū et terminū extrinsecū verbor Alg. d. et si esse dei bñdicti nō esset vno mō eē mūdi imaginari poterit. hic est intrinsecus: et innuit ibidē exemplū. et pz.

AVERROIS.

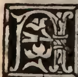

Dicimus nos qđ snia hor verbor est cōcedere aduersarijs qđ deus bñdictus nō est agēs. imo ē aliqua causar q̃ nulla rer sine ea perficit. Uñ dicim⁹ qđ hec rñsio est debilis. nāq; ex hoc sequit phos qđ primum sit principiū totius modo forme sicut aīa est principiū corporis: et nullus eor sic opinat.

¶ Reprehēdit Auer. illū: scz pmo dat intellm ei⁹ vbis. d. dicim⁹ nos qđ snia hor verbor est ɔcedere aduersarijs qđ deus bñdictus nō est agēs: imo est aliq̃ causarū q̃ nulla rerū sine ea pficit. i. imo est causa formalis et nō agēs. vñ forma vocat cā pficiēs mām. deinde reprehēdit illā. d. vñ dicimus qđ hec rñsio est debilis. nāq;. i. qm̄ ex hoc sequit phos qđ primū sit pncipiū totius. i. mūdi modo forme. i. in genere cē formalis: sicut aīa est pncipiū corporis: et nullus eor. s. phor sic opinatur. ¶ Sed debes scire qđ Auer. nō cōcludit sibi hic. et 4. celi. cō. p. vbi voluit deum esse causaz vt forma. qm̄ hic reprehendit Alg. qđ voluit deum esse causam vt forma tantū. sed Auer. vult in illo loco ipsuz esse causaz in triplici genere cause. s. vt finis et vt forma: et vt motor: et vt dicit. 12. meta. comen. 7. et in cōmen. 6.

Deus est cā i triplici genere cāe fm Auer. Alg. do ponit ipz i gñe cāe formalis tm̄.

ALGA. DVB. VI.

It Alg. rñdēs phis: dicim⁹ qđ nr̃a intētio est qđ talis res non dicat actio neq; effect⁹. imo intēdimus pro actiōe id qđ pcedit a pura et vera volūtate: et iaz declarauimus in pcedētibus cur est actio fm veritatē etc.

¶ Sermo iste est quasi per se manifestus. resp. d. ait Alg. rñdens phis di cimus q nostra intētio est q talis res: vult dicere mūdus: non dica tur actio neq effectus. imo intēdimus p actione. id qd pcedit a pu ra & vera volūtate. & iam declarauimus in pcedētib' cur est actio sm veritatē &c. & sermo iste est manifestus per se.

AVERROIS.

Dicimus nos q hoc bene sequeret phos si ipsi dicerēt id qd eis attribuit. tūc eni se querēt eos. s. suppositis istis q mūdus nō habeat agēs neq nālr neq p volūtatē: cū aūt agēs tertio mō inueniri nequeat. ergo id qd dixerat noīe phoz nihil est.

¶ Auer. rñdet his. d. dicim' nos q h. s. mūdū nō hre agēs sequeret phos si ipsi dicerēt id qd eis attribuit. tūc. n. sequit eos. s. suppositis istis. s. q mūdus nō hēat agēs: nec nālr nec p volūtatē. cū aūt agēs tertio mō īueniri nequeat vult dicere q si solū eēt agens deliberās & agēs nāle: & nō agēs mediū īter ista ad phos seqt q ipse mundus sit īcausatus: sz id qd dixit noīe phoz nihil ē. vult dicere. qm dat agēs tertio mō vt dixit supra.

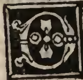
ALGA. DVB. VII.

Dixit Alga. scds vo modus ad pbādū q mū dus nō sit effect' dei sm phoz radices hic est / interptatio actiōis q est īnouare aliqd: sz mūdus apd eos est ab eterno. Et p actio nē ītelligit attrahere rē de puatiōe ad eē ī inouādo: & h in antiquo nō pōt imaginari: q: actio opz q sit noua: sz mūdus apud eos est ab eterno. ergo nō est effect' dei.

¶ Hic adducit aliud motiuū ad idē. & d. ait Alg. scds vo modus ad pbandū q mūdus nō sit effect' dei sm phoz radices h est īterptatio actōis q est īnouare aliqd. sz mūdus apd eos est ab eterno. i. nō inno uatus. g in scda figura. ipse mūdus nō est effect' dei (Et per actionē) Probat maiorē. d. & p actionē ītelligit attrahere rē de puatōe ad actū īnouādo. deinde pbat minorē. d. & hoc. i. actio noua nō pōt ītelligi in antiquo: q: actio opz q sit noua. sz mūdus apd eos est ab eterno. & cōcludit cōclusionē. d. g nō est effect' dei: vel lra reperit aliter sic. se quitur q actio opz q sit noua: sed mūdus apud eos est ab eterno. & tūc est replicatio scdi syllogismi. & ambe possunt stare.

AVERROIS.

Dicimus nos q si mūdus eēt ab eterno p se ens nō inquātū est mobilis: q: qlibet mot' cōponit ex nouis ptib'. mūdus igit nullū

hʒ agẽs:ſʒ ſi eſſet antiquus cũ cõtinua innouatiõe:⁊ ei⁹ innouatio nõ hʒ ꝑncipiũ neq; finẽ:tũc illud qḋ fecit acq rere cõtinuã innouationẽ digni⁹ eſt nũcupari innouãs ꝙ̃ illud qḋ facit acgrere innouationẽ deficiẽtẽ. Uñ hoc mõ mũdus eſt ĩnouat⁹ a deo bñdicto:phi tñ dicũt mũ/duʒ eẽ ab eterno:⁊ noiaꝛ ab eis antiquus ad differẽdũ ab illo qḋ innouaꝛ ex aliq̃ re:⁊ in tpe:⁊ poſt ꝑuatione.

❡ Hic rñdet argumẽto Alg. ⁊ ad formã opʒ negare minorẽ:qm̃ mũdus ↄtinue ĩnouaꝛ ꝑ quãto eſt res mobilis ⁊ variabilis. d. g̃ dicim⁹ nos ꝙ ſi mũdus eẽt ab eterno ꝑ ſe ens. i. nõ variabilis nec ꝑ ſe ⁊ nec ꝑ accñs:nõ inquãtũ eſt mobilis:vt ſic mũdus nullũ hʒ agẽs;ſʒ ſup. mũdus ẽ mobilis ⁊ variabilis:q2 glibet mot⁹ ↄponiꝛ ex nouis ꝑtib⁹;⁊ vñ lrã eſt trãſpoſita. ⁊ dʒ ſic ordinari. ſ. nõ inq̃tũ eſt mobilis mũd⁹. igiꝛ nullũ hʒ agẽs:q2 glibet mot⁹ cõponiꝛ ex nouis ꝑtib⁹. ⁊ ſic tũc dʒ ſuppleri. iõ mũdus inouaꝛ. ❡ Deinde rñdet cuidã tacite obiectionĩ: qm̃ poſſet qs dicere:vtrũ iſtḋ agẽs innouãs ↄtinue mũdũ dʒ dici magis agẽs:ꝙ̃ ſi totũ faceret ipſuʒ ſemel ſiꝛ. Rñdet. d. ⁊ ſi eẽt antiquus cũ ↄtinua ĩnouatiõe:⁊ ei⁹ inouatio nõ hʒ ꝑncipiũ ⁊ finẽ: tũc illḋ qḋ fecit acgrere cõtinuã illã inouationẽ. i. agẽs ei⁹ digni⁹ eſt nũcupari innouãs. i. agẽs innouãs ꝙ̃ id qḋ facit acgrere inouationẽ deficiẽtẽ i. finitã. Deinde recolligit ſoꝛ. ad formã. d. vñ ħ mõ mũdus eſt inouatus a deo bñdicto:⁊ ꝑ hoc vult negare minorẽ illi⁹ ſyllı̃. Deĩde ſoluit quoddã dubiũ: qm̃ phi volũt mũdũ eẽ eternũ. ⁊ dicis ipm̃ eẽ nouũ. ergo cõtradicis eis. ſoluit. ⁊ ſoꝛ. eſt nota legẽti verba eius.

Sed hic ꝓuenit queſtio:qm̃ Auer. 12. me. cõ. 44. ponit ꝙ numerus intelligẽtiaꝝ cauſaꝛ a ꝑma ordine q̇dã tanꝙ̃ a cauſa agẽte:⁊ tñ ħ in ꝑncipio ſoꝛ. ait ꝙ ens ꝑ ſe nõ nouũ inouabile ſimplr nõ cauſaꝛ ab aliq̃ agẽte. ⁊ ſic vr̃ ↄtradictio. ❡ Põt ſolui multũ ſubtilr:qm̃ Auer. ħ loquiꝛ de agẽte ꝓprie qḋ agit cũ aliq̃ inouatione. iſto mõ em̃ vult ꝙ oẽ factũ ab agẽte aliq̃ mõ innouãte dʒ eẽ i ſui eſſe nouũ aliter nõ fiet:cũ quo tñ ſtat ꝙ loquẽdo de agẽte nõ innouãte ĩtelligẽtie pñt hr̃e agẽs:vt ibidẽ. d. Auer. ⁊ ſic ſoluiꝛ cõtradictio: ⁊ dixi hoc in q̃one de intellectu. ⁊ in q̃one de motore. vide ibidẽ. *Dubitatio.* *Solutio.*

ALGA. DVB. VIII.

[N]it Alga. rñdẽs pro phis. Et ſi forte aliqs diceret ꝙ pro innouato intelligiꝛ id qḋ hʒ eẽ poſt ꝑuationẽ:dicimus ꝙ ex hoc ſequeretur ꝙ ſiq uoddaʒ agẽs ĩnouaret aliqd ꝙ id qḋ ab eodeʒ agente dependet de eo fit aut purum eſſe:aut pura priuatio:aut ambo:impoſſe eſt ꝙ ſit priuatio precedẽs; q2 nulla ĩpreſſio fit per priuationẽ:⁊ eſt ipoſſe ꝙ ſint ambo eadẽ rõne. Remanet ergo

ꝙ id qđ ꝓcedit ab eodē agēte fit purū eſſe: vñ ſi eſſe cō tinue fuerit: ⁊ illa etiā cōparatio cōtinua erit: ⁊ ſi vero defecerit defectibilis eēt. Et ideo cōparata hec cōparatio erit illud cui cōparatio fit nobilis ⁊ magis cōtinuās imprimere: ſꝫ priuatio non depēdet de actione in tpe. Remanet ergo ꝙ depēdet de eo inquātū innouatur: ⁊ eſſe ipſuꝫ innouatū non eſt aliud niſi ꝙ ſit ens poſt priuationē: ⁊ priuatio non dependet de eo.

¶ Inducit Alg. pro phis. ⁊. d. ait Alg. rñdēs ꝓ phis. ⁊ ſi forte aliqs diceret ꝙ ꝑ innouato intelligit id qđ hꝫ eſſe poſt ꝑuationē: ⁊ mūdus ſup. hꝫ eē poſt priuationē. ḡ eſt inouat᷒. ⁊ ſic effect᷒ alicui᷒ agētis: vī mihi ꝙ ħ intēdit ꝓbare mundū nō depēdere a ꝑmo: ⁊ arguit ſic. dicimus ꝙ ex hꝫ ſeqꝉ qđdā agēs inouare aliqđ ꝙ id qđ ab eodē agēte depēdet de eo. ſ. reſpcū illi᷒ ſit aut purū eē: aut pura ꝑuatio: aut ambo. ⁊ declarat ꝙ nullū iſtoꝝ pt dici: ⁊ p ꝯñs mūdus nō poterit eē effect᷒ dei: q2 nec ꝓut habet purū eē: nec prout hꝫ priuationeꝫ: nec prout hꝫ vtrūqꝫ. ⁊. d. īpoſſe eſt ꝙ ſi ꝑuatio ꝑcedēs: q2 nulla ꝑceſſio. ſ. actio ſit ꝑ priuationē: ſꝫ potius defectio: ⁊ eſt īpoſſe ꝙ ſint ambo. ſ. purū eē. ⁊ pura ꝑuatio eadē rōe. remanet ḡ ꝙ id qđ ꝓcedit ab eodē agēte ſit purū eē. declarauit quō eſt illđ eē purū. ⁊. d. vñ ſi eē cōtinue fuerit ⁊ illa cōparatio. i. illa depēdētia cōtinua erit. ⁊ ſi vō defecerit. ſ. talis dependentia vel tale eē: defectibilis eēt. ſ. illa depēdentia vel illud eē. Et concludit ꝓp hoc correlariū. d. ⁊ ideo cōparata hec cōparatio. i. relatiua hec depēdentia erit illud cui cōparatio fit nobilis. i. cauſa eēndi q̄ nobilis ħ vocatur. ⁊ magis cōtinuās imprimere. ⁊ vult dicere ꝙ illa depēdentia erit res depēdens cū qua eſt cōtinua ⁊ noua. Ex quo ſequiꝉ ꝙ mūdus ſꝫ hꝫ purū eſſe nō ſit effectus Dei. q2 pro quāto hꝫ eſſe nō accipit eſſe poſt non eſſe. ſꝫ cōſeruaꝉ in eſſe. Deinde redit ad illud qđ iam dixerat. ſ. ꝙ priuatio non ſit effectus agentis. d. ſed priuatio non dependet de actione in tempore: q2 qđ non eſt non dependet. q2 igiꝉ effectus agētis nec eſt purum eſſe nec pura priuatio ꝯcludit propoſitū. dicēs. ergo qđ depēdet de eo. i. de eo inquātū innouatur. ⁊ pro. l. ſpm eſſe innouatum nō eſt aliud niſi qđ ſit ens poſt ꝑuationē. ⁊ addit ꝙ iſto modo priuatio non dependet de eo. ¶ Ex quibus apparet rñſio pro phis: qm̄ dici non pōt ꝙ mūdus ſit effectus dei: q2 non prout hꝫ puruꝫ eſſe: q2 vt ſic nō eſt effectus. ſed potius conſeruaꝉ. nec prout hꝫ priuationem. q2 pro illo non dependet. q2 vt ſic nihil eſt: nec pro eſſe vtroqꝫ. ideo nō eſt effectus dei. ⁊ ſic rñdet pro phis.

AVERROIS.

Dicimus nos ꝙ v̄ba hec ſunt de rñſiōe Aui. in pñti qōne nomīe phoꝝ: ⁊ ſunt verba erronea: dimiſit enī vnū diuiſionis mēbroꝝ vꝫ. qđ ipſe dixit eſt ꝙ actus agētis nō eua

det qn depédeat de innouato in eé aut priuatióe pcedéte eius: put priuatū est: aut in ambo simul impos'e est q dependat de priuatióe: qr priuatio nō ingredit actioné: & ideo impos'e est de priuatióe eis duobus. Remanet ergo q dependeat ad eé: & innouare nō est aliō nisi dependere actióes ad eé. s. q actio agés sit de re eé. g sequeret ex hoc q eé qō est post puationé: & eé qō puatio pcedit cū sint equalia. Et hec est sophisticatio: & locus eius est: q actio agétis nō depédet de eé in tpe puatióis: qō est eé in potétia: & nō depédet de eé in actu inqtū in actu: neqz de priuatóe inqtū priuatio: imo de eé defectibile qō contingit ei priuatio. ergo actio agentis nō dependet de priuatióe: quia puatio nō est actio: neqz depédet de eé i cōiuncto puatiói: id nāqz qō hz eé in vltima pfectóe nō idiget de aliq dāte eé: & eé cōiunctū puatiói nō reperit nisi in tpe inouati inouatióis. & ideo nullus a dicto dubio euadere pōt: nisi supponat q mūdus in suo eé semp adiunct9 fuit puationi: & adhuc adiungit ei: sicut est incé mot9. s. q semp idiget de mouéte. ¶ Et veraces phi putát q mūd9 suprem9 sic se hz cū ipso deo glorioso maxíe cū reb9 inferiorib9. & in hoc differūt res create ab eternis: qr effecte qn sunt nō adiungit eis priuatio ex q de agéte indigeát: & ab eo ptinuat ipsaz eé.

¶ Primo inducit summā verborum istius. deinde declarat solutioné aliā pro phis. d. igitur pmo. dicimus nos q verba hec sunt de rńsione Auicen. in presenti qōne noíe phorum: & sunt verba erronea: dimisit eni vnū diuisionis membrū: deinde repetit sniam illoz verborū: & d. vz. qō ipse dixit est q actus agétis. i. operatio agétis nō euadet quin dependeat de innouato. i. q nō sit circa innouatū. in esse. l. inquantuz hz purum esse: aut priuatione precedéte. i. circa priuationé precedétem eum: prout priuatum est: aut in ambo simul: idest. circa ambo. Deinde destruit mébra: sicut fecit Alga. d. impos'e est q dependeat de priuatione: qr priuatio non ingredit actioné: & ideo impos'e est de priuatione eis duobus modis. i. & per idez impos'e est vt sit circa ambo. remanet ergo q dependeat ad esse. s. q actio agétis sit de re esse. ergo sequitur ex hoc q esse qō est post priuatioé: & esse qō priuatio pcedit ipm sint equalia. i. q priuatio & esse sint idé. pbatur. qm res dependet prout est: sed prout est non requirit agens. ergo prout dependet non requirit non esse. igit esse & non esse sunt vnuz & idem. ¶ Soluit Auer. quoniam non teneat mundū non esse effectum dei. vt eis im/

ponit Algaz.ideo respōdet argumēto Algaz.d.φ hec est sophisticatio ⁊ locus eius⁊vult dicere sophisticatiōis:q2 actio agētis nō depēdet de esse in tpe priuationis qđ est esse in potentia: vult dicere φ actio agētis nō cōsistit circa purā priuationē de esse in actu.i.nō consistit circa esse in actu inꝑfectum in actu:imo de esse defectibili.i. circa esse cōtingēs qđ cōtingit ei priuatio.¶ Deinde resumit argumentuз.d. ergo actio agētis nō depēdet de priuatiōe:q2 priuatio nō est actio.i. effect⁹;nec depēdet de esse incōiuncto.i.nō iuncto priuatiōi.id nāq3 qđ h3 esse in vltima pfectiōe.i.vltima actualitate nō indiget de aliq̄ dante esse.i.aliquo agēte.Deinde cōcludit circa qđ esse cōsistit.⁊ dicit⁊ esse cōiunctū priuationi nō reperit nisi in tēpore inouari innouationis.i.in tēpore inouationis alicuius inouati.i.rei habētis aliquam ꝑtinuā nouitatē.⁊ ideo nullus a dicto dubio euadere pōt:nisi supponat φ mūdus in suo esse semper cōiunctus fuit priuatiōi: ⁊ adhuc adiungitur ei:sicut est in esse motus qui semper indiget de mouente:quasi dicat:φ sicut de motu:ita de mūdo:s3 motus q2 est actui admiscet semp aliquid factū aliquid fiendū:ideo indiget mouente.ita in ꝓposito de mūdo.vnde dicit⁊ vt veraces phi putant φ mūdus supremus.i.vniuersus sic se h3 cum ipso deo glorioso.vult dicere.sicut motus se h3 cum mouēte;maxime cuз rebus inferioribus.i. maxime ꝑm mundū inferiorē cōtentū in sphera actiuo⁊ ⁊ passiuo⁊. Ex his sequit solo qōnis.s.φ mūdus sit effectus dei:qm̄ semp est in cōtinua inouatiōe.(Et in hoc)annectit quandā dr̄iam inter res nouas ⁊ eternas:⁊ dicit.in hoc differūt res create ab eternis.i.res nouate ab eternis:q2 effecte.i.res eterne facte quādo sunt:nō adiungitur eis priuatio ex qua de agente indigeant propter quam indigeāt agente:⁊ ab eo continuatur ipsarum esse.vult dicere quo continueſ ⁊ perpetue ipsarum esse.

Prima dubitatio. Hic sunt multe qōnes. Prima q2 Auer.dicebat Algaz.esse diminutū ꝑtum ad hoc φ nō posuit quartū mēbrum diuisionis dicte:⁊ tamen videmus Auerroim nō posuisse illud quartum mēbrum.¶ Scđa.q2 sicut mūdus cessaret ablato primo motore:ita itelligētie cessarēt ablato primo motore.ergo sicut mūdus ꝓpter id depēdet a primo:ita intelligētie.ergo intelligētie habēt verum efficiēs:sicut mundus h3.¶ Tertia:qm̄ si mūdus cōtinue innouatur:ergo in sui natura pōt desinere esse,ergo aliquādo desinet eē. aliter aliqđ in sui natura corruptibile nunq̄ desineret esse:cōtra vltimum primiceli.¶ Quarta videt adhuc sol.Auer.nō esse cōueniens qm̄ si effect⁹ dependet ab aliquo agēte:vel depēdet quando est:vel quādo nō est.⁊ ad hoc Auer.nō respondet.¶ Quinta:vr̄ φ effectus postq̄ est:nō dependeat ab eius causa agente.Socra.eni3 postq̄ est non dependet a patre nec semine.

Scđa. Tertia. Quarta. Quinta.

Hic volo aliqua cōgregare.Et primo debes scire φ aliquod ens pōt apud pħos trib⁹ modis poni in esse.Uno modo φ ex se formal̄r sit nec̄e esse:s3 ab alio effectiue:sicut ista ꝓpositio.hō est risibilis.est formal̄r:⁊ scđm φ talis necessaria.attn̄ a pmissis effectiue depēdet:qm̄ cū necītate formalis illius cōpolis est depēdentia ab alio in gn̄e agētis:l3 nō sit illi compolis in gn̄e esse formalis.Scđo mō φ eē aliqđ est ex se formal̄r eē necāriō:⁊ tn̄ ab alio de

Triplr aliqđ ens ponit in esse.

pendẽter ꝓpter ordinẽ essentialẽ: qm̃ ꝓpter ordinẽ essentialẽ ordina
toꝝ cõtradictio esset ẽm esse sine primo: lʒ nõ ecõtra. Et tertiũ eẽ sine
scđo. ⁊ nõ ecõtra. Unde lʒ scđm depẽdet a primo: nõ tamẽ causat a
primo nec in gñe forme: nec in generẽ agẽtis: nec in aliquo gñe esse
ẽm istum scđm modũ. Attamen scđm est a primo depẽdẽter pp ordi
nem essentialẽ scđi ad primũ. ⁊ tertij ad scđm. vnde proprie hic ordo
est inter pfectius ⁊ impfectius: nõ inter causam ⁊ causatũ. Tertio aliđ
quod habʒ esse ex se formalr pole: necessario tñ ab alio: qꝛ illud a quo
hʒ esse necessario causat illud. ⸿ His tribus modis visis dicendum
modo qualr res oẽs cõparant ad primũ simplr ẽm opinionẽ huius
phi. Et videt mihi q̃ si loquamur de rebus simplr ⁊ formalr eternis
cuiusmodi sunt substãtie mouẽtes orbes duob⁹ modis comparãtur
ad primũ. s. causalr ⁊ depẽdenter: ⁊ hmõi declaratio est: qm̃ lʒ in suis
naturis sint formalr ⁊ p se necessarie: attamen ẽm istos phos optʒ vt
effectiue sint ab alio: qđ ponit Auer. in. 12. meta. cõmen. 44. sicut. n.
cõclusio ista. homo est risibilis. est formalr necessaria: attamẽ effecti
ue dependet a pmissis ẽm oẽs. sic oẽs intelligẽtie sunt ẽm eorum na
turas: ⁊ formalr necessarie: attamen a primo effectiue. ⁊ hoc plane po
nit Auer. in. 4. celi. cõmen. primo. vr etiã mihi q̃ cõparent ad pmũʒ
dependẽter: qm̃ ẽm phos ponit ordo essentialis in opationib⁹ istarũ.
⁊ p ɔñs in essentijs. ⁊ hoc significauit Auer. 12. meta. cõ. pdicto. 44.
⁊. 9. meta. cõ. 17. vbi dixit: qñ intelligẽtie mouẽt primarie ⁊ per se:
adeo q̃ si deus posset agere sine eis essent ociose. ⁊ idẽ. 2. celi. cõm.
17. ⁊. 21. ideo cõparant etiã scđo modo sine dubio: ⁊ hoc innuit Auer. in
fine solonis huius dubij: cuʒ dicit: q̃ intelligẽtie seu res eterne quã
do sunt nõ adiungit eis priuatio: vult dicere: qꝛ sunt formalr necessa
rie: ideo sic sunt effecte. ⸿ Ex his appet qualr intelligẽtie nõ habẽt
agens ẽm famositatẽ dictũ. qđ intelligit cum noua causatione. ⁊ hoc
negat Auer. sepe de eternis volens entia eterna simplr nõ hr̃e agẽs
ẽm famositatẽ dictũ. qđ agit inouatione media. Si vero loquamur
de rebus corruptibilib⁹. Dicẽduʒ q̃ nulla res vna numero in sui na
tura polis ⁊ formalr cõtingens põt ab alio eadẽ numero ppetuari: sed
bene eadẽ ẽm speciẽ: qm̃ elementũ ẽm partẽ corrũpit: ⁊ tñ totũ ẽm
speciẽ remanet: vt dicit. 2. de genera. cõ. 37. similr motus celi qui cõ
tinue forte est alius ⁊ alius: vel saltẽ in accidentibus nõ hʒ modo lo
cum. Ex his sequit q̃ mũdus est etern⁹ ẽm speciẽ: nõ ẽm numerũ: qm̃
sicut elementũ cõtinue est aliud ⁊ aliud: ita mũdus est alius ⁊ alius
cõtinue: ⁊ sicut elemẽtum manet eternũ ẽm spẽm: ita mundus. põt
tamen dici eternus ẽm numerũ equiualẽter: vt alibi dixi. ⸿ Sʒ si to
tum hoc est ita appa et qualr mũdus põt habere agẽs ẽt ẽm famosi
tatẽ dictũ: qꝛ ei inest aliqua inouatio que est requisita in rõne famo
si agẽtis. ⸿ His habitis rñdeo mõ rõnib⁹ in cõtrariũ. ⸿ Ad primũ
dicendũ. q̃ quattuor sunt mẽbra que innuit Auer. primũ. s. q̃ est pri
uatio. scđm esse purũ. tertio cõmixtio priuationis ⁊ esse vt motus.
quartũ esse in cõtinua immutatione cum aliqua pmanentia: sicut est
in substantijs pmanentibus: tamen occulte nutribili. vbi. n. nõ ap
paret nutritio ita manifeste: ⁊ de quo dixit esse mundũ: si bene consi
deres. Et hoc intẽdit Auer. ⸿ Ad scđm cõcedo intelligẽtias depen
dere a primo: sʒ nõ eo mõ sicut mũdus: qm̃ mũdus depẽdet tãq̃ res

Quomodo res cõparã tur ad pmũ

Intelligẽtie duplr cõparant ad primum.

Correlariũ

Nulla res corruptibil põt ab alio eadẽ nũero ppetuari: sʒ bene eadeʒ specie.

Mundus põt habere agẽs ẽm famositatẽ.

Solo ad pmam.

Non eodez modo depen/dent intelligétie a deo sicut mun/dus.

Intelligentie nō hñt agēs fm fa mositatē.sicut mūdus

cū aliq̄ inouatōe:q: nō est formal'r necessari':intelligētie sine inoua/tione:q: sunt formal'r necie:iō ipse mūdus pōt hr̄e verū ⁊ famosum agēs nō sic intelligētie:iō negat̄ silitudo ⁊ p̄cedit ōn̄s fm modū di/ctū. ¶ Ad tertiū appet solutio.cōtinue.n.desinit eē:q: ōtinue ē ali⁹ ⁊ alius:nō tn̄ sic desinit esse ꝙ nihil ei equalenter sibi succedat: q: ē ppetuus:sicut fluuius maxie quo ad ptē ifrio:ē. ¶ Ad quartū appa ret solo. Si.n.loquamur de potētia in fieri depēdet:q: hȝ mediū eē inter priuationē eius ⁊ esse:q: actio actualis ōsistit circa reȝ habēteȝ esse in medio: vt dixi supra. Si vero loquamur de potētia in facto dr ꝙ ōtinue depēdet:q: ōtinue inouat̄:vt ergo equalēter sit:oportȝ vt sit aliqd ppetuū: vt dixit Auer.⁊ tūc dico ꝙ depēdet qn̄ est.⁊ hoc voluit Auer. ¶ Ad vltimū iaȝ rn̄det Auic.in sexto sue meta.caplo vltimo. Vult.n.ꝙ cā simul sit cum cāto vl'r.iō fortes qn̄ est adhuc hȝ agens cōseruās:q̄m ille dispōnes que fuerūt eius effectiue cōuerse sunt ⁊ fa cte sunt eius cōseruatiue ⁊ regitiue:ideo dimisso humido radicali ⁊ calore naturali a principio generationis cōtractis dimittit̄ vita: vt dicit Alex.in primo de genera.⁊ Auer.refert ipm cō.38.ibidē. ¶ Ex his apparet intentio Auer.aliqual'r. Licet multū loquut⁹ sim de hoc in q̄one de intellectu.in.q.an sit aliqua virtus infinita in tertio de aīa.in expōne mea de sba orbis.ibi.n.dclaraui infinities istud. ¶ Et debes scire ꝙ oīa hec dicta sunt hic posita:⁊ nō pbata. fm eniȝ fideȝ nostrā opȝ dicere ꝙ deus vniuoca actione pduxit mundum:⁊ in in/stanti: vt ptȝ. Et iam hoc declaraui sepe.

ALGA. DVB. IX.

Et Algazel respōdens ad phos. Nos dici/mus ꝙ actio depēdet de agēte inq̄ȝtum illa actio innouat̄: nō rōne priuationis eam p̄ce dentis: neq; inq̄ȝtum hȝ esse tm̄: q: nō depē det de eo ad inducēduȝ innouationē ipsum ens existēs. ergo depēdet de eo in sua innouatōe inq̄ȝ/tum est innouatio ⁊ exitus de priuatione ad esse. Et si ab eo innouatio remoueret̄/nō intelligeremus deinde ipsum agens esse. Et quādo dicit̄ ꝙ esse ipm nouū in/telligit̄ ꝙ priuatio p̄cedit eū: ⁊ hoc nō est de agente ac/tionem. Dico ꝙ veruȝ est: sed hoc est pactum actionis agentis.vȝ.ꝙ priuatio precedat eum: ergo ꝙ non sic se habet: imo est cōtinuū: nō pertinet ꝙ sit actio agētis. ¶ Neq; q̄ocunq; fuerit in agēte in esse est agens: lȝ non sit rō agētis: substātia nāq; agētis ⁊ sua voluntas: ⁊ sua scientia sunt vnum re in esse agentis: ⁊ non sunt de agen tis proprietatibus inq̄ȝtum agens.

¶ Inducit Alga. responsionem ad phos r.d. Ait Alga: rñdẽns ad phos: nos dicim⁹ q actio.i.effectus dependet de agente inq̃tuz illa actio in ouat.i.inq̃tuz ille effectus innouat: nõ rõne priuationis eã pcedentis: nec inq̃tuz hz esse: vult dicere formam. vult dicere nullo mõ inouatũ tm̃: qz ipm ens existens non dependet de deo in agente ad iducendũ inouationẽ: qz nullã hz. ¶ Debes scire q res põt depẽdere ab agẽte. Uno mõ: qz nũc est: r imediate ante hoc nõ extiterit: sicut sortes qñ est actu. Alio mõ põt dependere. qz nunc est: r ante nõ fuit: sz nõ sub isto esse pcise: sz bñ huic equiualenti: sicut est de mũdo vel motu r elemẽto: vt dixi. Dicit modo Alga. q actio non depẽdet ab agente inq̃tum inouat sine pcessione priuationis illius: nec inquantũ hz esse.s.simplr nullo modo inouatũ: ergo dependet de eo.s. agẽte in sua inouatione inq̃tũ est inouatio r exitus de priuatiõe ad esse. vult dicere inq̃tum hz esse qd est admixtũ alicui priuatiõi vt dixi scdo modo. Uel forte lrã est corrupta: r dz legi sic: r nõ exitus de priuatione ad esse: r intẽtio talr q ipsum agens nõ intelligeremus si ab eo inouatio remoueret. hec igit fuit argumẽtatio phoꝝ vt dictũ fuit. ¶ Cõtra arguit Alg. Et qñ dr q esse ipm nouũ intelligit q priuatio pcedit eũ: r hoc nõ est de agẽte actionẽ.i.mundũ: vult subintelligere rñsionẽ datã huic. iõ cõfutat illã cõfirmãdo istud. v. Dico q verum est: sz hoc est pactũ.i.conditio actionis agentis.i.effectus. vz. q priuatio pcedat eam: ergo nõ sic se hz: imo est cõtinuũ.i.semp ens: r nõ ptinet q sit actio.i.effectus agẽtis. vnde syllo põt sic cõponi. Omnis effect⁹ hz esse post priuationẽ: mũdus qui est actio agẽtis p te nõ hz esse post priuationem: ergo non est effectus agẽtis in scda figura. (Neqz qdcũqz) Remouet qdã dubiũ: posset qs dicere vtrũ qcqd est idẽ agẽti est rõ agẽdi. Et hoc dubiũ hz ortũ ex supioribus: qm̃ supra dixit: debẽt agere mundũ per suã sciam: que est sua essentia. Soluit dicẽs neqz qdcũqz fuerit in agẽte in eẽ est agẽs: vult dicere fm rez: lz non sit ratio agentis. substantia nãqz agentis: r sua voluntas: r sua scientia sunt vnũ re in esse agẽtis: r nõ sunt de partib⁹ agẽtis inq̃tũ agẽs. ¶ Ex his appet solutio ad rõnem phorum.

Res dupl᷑ depẽdẽt ab agente.

AVERROIS.

Os dicimus q omnia ista verba sunt vera: quia actio agentis dependet de effectu: put est mobilis r motus de primo suo esse qd est in potentia: vsqz ad suum esse in actu dicitur innouatio r priuatio: sicut dicit ipse: quia est vnus pactoruz esse motus a mobili. ¶ Et non optz quãdo id qd est necessarium in actione agẽtis non dependeat de actione agẽtis q debeat de suo cõtrario: sicut asserebat Auic. ¶ Phi tamen opinati sunt q sunt aliqua entia q̃ ipsaꝝ diffõnes substãtiales cõsistũt in motu: sicut vẽtus r alie res: r q celi r inferiores res sunt

de hoc genere.s.sunt de entibus que ipsoꝝ esse cōsistāt in motu. Et si sic.ergo sunt in cōtinua innouatōe ab eterno:⁊ sempiterno. Unde sicut ens eternale dignius est q̄ ineternale. Silr̄ id qḋ sua inouatio est ab eterno princi palius est in nomine noui:q̄ȝ illud qḋ sua inouatio est aliquo tpe. Et nisi mūdus in tali casu esset.s. ꝙ eiꝰ sub/ stātia nō est in motu:mūdus nō indigeret post ipsiꝰ esse de deo benedicto:sicut domus post suū esse nō indiget de edificatore:nisi mūdus esset de p̄dicamēto relatiōis vt insudauit se Aui. ostendere. ¶ Nos vero dicimus ꝙ id qḋ ipse posuerat verū est in supercelestiuȝ corporum forma. Et si sic:ergo mūdus indiget de agēte in tpe sui esse inq̄ȝtuȝ est agens duobus modis.s.inesse subiecto mūdi existens in motu:⁊ esse eius forma ex qua consti tuitur. Et si ipsius esse de natura relatiōis:nō de natura qualitatis nō indigeret agēte:qḋlibet enī ꝙ sua forma ingredit̄ in hoc genus quādo reperit̄ ⁊ perficit̄ simplr̄ esse nō indiget de agente:⁊ ab hoc remouet̄ p̄dictū du bium cadens super predicta verba.

¶ Modo Auer. respōdet argumēto Alga. qḋ erat in scḋa figura. d. Dicimus nos ꝙ omnia ista verba sunt vera. Uult dicere ꝙ tā maior q̄ minor sunt vere ad bonū sensum:cuius cām dat. d. q2 actio agen tis dependet de effectu.i.circa effectū prout est mobile: ⁊ motus de primo suo esse:qḋ est in potētia vsq̄ȝ ad suū esse in actu:dicit̄ inoua/ tio ⁊ priuatio:sicut dicit ipse:q2 est vnus pactoꝝ. Uult dicere p̄ua/ tio est vna cōditio esse motꝰ a mobili. Et p̄ hoc ad formā appet. mun/ dus enīȝ cū innouat̄ ꝯtinue.i.h̄ȝ priuationē aliquā.ideo appet solu/ tio.(Et nō opȝ) Soluit ad idē manifestius. d. Et nō opȝ q̄n id qḋ est necessariū.i.cōtinuū in actione agentis nō dependet de actione agen tis qḋ debeat de suo cōtrario:imo debeat nō dependere:qḋ est cōtra/ rium ad depēdere:sicut asserebat Aui. Uoluit dicere ꝙ non est vera maior sylli dicti. Et p̄bat hoc auctate phoruȝ. d. Phi tamen opinati sunt ꝙ sunt aliqua entia:que ipsaꝝ diffōnes substātiales cōsistūt in motu. Uult dicere quarū nō sunt in motu:sicut ventus ⁊ alie res:⁊ ꝙ celi inferiores. vȝ. ignis ⁊ aer ⁊c̄. sunt de hoc gn̄e.s.sunt de entibus que ipsaꝝ esse consistūt in motu.(Et si sic.) Probat hoc rōne:⁊ cōpo/ nit̄ sic:res sempiterne noue h̄ nt agēs:sȝ multe res:vt mūdus ⁊ ele/ mēta ⁊ reliqua sunt entia sempiterna noua:ergo dependent ab eter no agēte. huius sylli p̄bat̄ minor auctoritate phoꝝ. ¶ Deinde ponit vim argumēti dicēs. Si sic:ergo sunt in ꝯtinua inouatione ab eter/ no. Uult dicere ab agēte semp̄ ⁊ sempiterno. ¶ Deīde p̄bat maiorē. d.

Sicut

Sicut ens eternale digni⁹ est q̄ ineternale.i.corruptibile.siĉr id qd sua inouatio est ab eterno/principalius est in nomine noui q̄ id qd sua inouatio est aliquo tpe. Ex hoc apparet maior: qr ex quo est di/gnius inouatõe noui:ergo dz hr̄e agens.(Et si mūdus.) Probat id ē per syllm hypotheticū sic.d.Et si mūdus in tali casu eēt.s.q ei⁹ sba nō est in motu.Uult dicere semp.mūdus nō indiget post ipsi⁹ esse de deo benedicto:sed mūdus semp idiget.ergo eius eē est semp in noui/tate.(Sicut dom⁹.) Probat illaz coditionalē p sile3.d.sic̄ dom⁹ post suū eē nō indiget de edificatore.(Nisi mundus.) Ponit solonē Aui. d.nisi mū dus eēt de pdicamēto relonis:vt insudauit se Aui.oñdere. Uoluit dicere:nisi mundus nō sit factus a deo: sed depēdens ab eo.

¶ Cōtra arguit Auer.p.d.Nos vero dicim⁹.qd ipse posuerat de mū/do.vez est in forma.i.substātijs sepatl̄ supcelestiū corpoz: ꝛ non in reb⁹ inouatis.(Et si sic.) Arguit meli⁹ ꝛ declarat q magis ppositū habeat p hoc.d.Et si sic:ergo mūdus indiget de agente in tpe sui eē inquātum est agēs duob⁹ modis.s.in eē exñs sm mundi in motu:ꝛ eē eius: vt forma ex qua ꝯstituit.Uult dicere q si sic ipse mūdus duo bus modis indigeret agēte.Uno mō pro quāto ꝯtinuo mouet. Alio mō inquātū hz formā p quā existit.¶ Deinde remouet qdā dubiu3. Posset qs dicere q mūdus nō inouat:iō vno mō tm̄ depēdet.s.quo ad formā.dicit.Et si ipsi⁹ eē. Uult dicere eēt de nā relatiōis: nō qli/tatis.i.eēt tm̄ depēdēs nō mobile nō indigeret agēte.qd l3.n.qd sua forma igredit hoc gen⁹.s.relonis qñ repit ꝛ pficit.i.est cōpletū sim/pliciter:non indiget esse de agente.Uult dicere vere ꝛ famose.Et ad/dit.ob l3.i.pp l3 remouet pdicatū dubiū qd posset cadere i rōne ꝯtra Aui.Et pmo ci⁹ p3.Et oia h sunt māifesta p se ex dictis i alio dubio.

Dupl'r mū/dus depēdet a deo.

Sed debes scire pro intellectu sñie Auer.q mūdus potest duob⁹ modis depēdere ab ipso deo.Uno mō in genere esse agentis famosi.Alio mō in gñe esse agentis occulti.Si eni3 mūdus cōsideret quātu3 ad motū ꝛ opationes eoz que sunt in mundo:qr esse eoz que sunt in ipso nō pñt eē sine opationibus.ideo cōseruās ꝛ efficiēs opatiōes ꝛ motū mundi dicit agere mundum ꝛ entia in mundo.Et sic mundus fit ab agēte famoso pro quāto:vt sic participat nouationē quāda3.Et sic mūdus est de pdicamēto qlita/tis:vel effect⁹ d pdicamēto qlitatis pro quāto fit pp motū:ꝛ opatio/nes q sunt qlitas.Alio mō pōt ꝯsiderari mūdus:vt est qdā sba in se pmanēs ꝛ sempiterna et:qr vt sic nō pticipat nouatiōe3.iō vt sic nō h3 agēs pprie ꝛ famose: s3 tm̄ est de pdicamēto relonis.i.dr̄ effect⁹ depēdēs. Et sic apparet qualr ipse duobus modis fit:ꝛ psistite.h est sñia Auer.Attñ pm nos alr dicēdu3:vt scis ex dictis.

ALGA. DVB. X.

It Alga.rñdens pro phis.Et si aliqs dice/ret sic. si vos tamen dixeritis vel ꝯceditis q proportio actionis ad agentē inquātū agēs est siṁs pportioni causati ad causa3.Et post mediam cōcederitis q cōtinuatio dicte proportionis

possit imaginari. ¶Nos vero rñdemus ꝙ nos nõ intendimus ad esse mundi actu:nisi ꝙ est causat⁹ in cõtinua proportione ad deuz. Unde si hoc non nũcuparemini actus seu effectus: nihil de noibus curanduz est: postꝙ̃ res appentvere. ¶Sed nos dicim⁹ eis ꝙ in hac qõne dicerẽt ita nisi oñderẽt ꝙ ipsi asserũt deũ bñdictũ nõ esse verꝫ agẽtẽ. Neqꝫ dici põt nisi largo modo.

¶Inducit modo Alga. iterꝫ responsionẽ pro phis. Et dicit. ait Alg. rñdens pro phis. Et si aliquis diceret sic. si vos. s. phi dixeritis vel cõceditis ꝙ proportio actionis. i. effectus qui est mundus ad agentem inquãtuz agens est similis proportioni causati ad cãm. Et post mediaz. vult dicere loqutionẽ: cõcederetis ꝙ cõtinuatio dicte proportionis possit imaginari. Uult dicere. si vos conceditis ꝙ proportio mundi ad deum est causati ad cãm: ꝙ talis proportio sit continua ꝛ sempiterna. ita ꝙ semp ab ipso deo depẽdet mundus: quasi dicat. hoc non põt: qꝛ effectus nõ dependet cõtinue a cã agente. (Nos vero.) Respondẽs dicit. Nos vero respõdem⁹ ꝙ nos nõ intẽdimus ad esse mundi actuz. i. effectũ: nisi ꝙ sit causat⁹ in cõtinua proportione ad deum. Uult dicere ꝙ nõ intendendo verũ effectuz qui accipit esse post nõ esse tẽpore: qꝛ talis effectus nõ potest cõtinue proportionari ꝛ dependere a prio. ꝛ addit. Unde si hoc nõ nũcuparemini act⁹ seu effect⁹ nihil de noib⁹ curãdũ est postꝙ̃ res apparẽt vera. Uult dicere: dũ mo nã rei sit ita. Sed nos dicim⁹ eis ꝙ in hac qõne dicerẽt ita. Uult dicere verꝫ: si lr̃a nõ est corrupta: nisi oñderẽt ꝙ ipsi asserũt deũ bñdictũ nõ eẽ verꝫ agẽtẽ. Nec dici possit: nisi largo mõ. Uult dr̃e ꝙ tũc hr̃ent intẽtuz qñ oñderẽt deũ nõ eẽ agentẽ verꝫ: nec large.

AVERROIS

Os dicimus ꝙ in hoc sermone posituz fuit s. ꝙ phi cõcedunt ꝙ intentio ipsorum est ꝙ deus est agens mundũ: ꝛ ꝙ est eius causa tñ: ꝛ ꝙ cã semp est cũ causato: ꝛ ob hoc putant euadere a põne prima. causatuz eniz sequitur cãm qñ causa est modo forme vel modo finis: sed nõ qñ est cã modo agẽtis: bene eniz potest inueniri causa agens sine suo causato. Sed phi sunt opiati ꝙ mũdus habeat agentez ab eterno qui semper produxit eum de priuatione ad esse. ¶Et est notandum ꝙ hec qõ est antiqua inter sequaces Arist. ꝛ sequaces Platonis. Plato nãqꝫ prout putabat mundum esse innouatuz non dubitabat ꝙ mundus habet agentem. ¶Aristo. tamẽ qꝛ opina/

tus erat mundu3 esse ab eterno: redarguebant eum se quaces Platonis cu3 predicto dubio: ꝛ putabant mũdum non habere agentem: quapropter conati fuerunt sequaces argumentabiliter respõdere rñsionibus inferentibus ꝙ argumẽtabiliter opinatus erat mundũ habere agentem. Et hoc satis patefecit in suo loco. Et radix huius est ꝙ esse corporum supercelestium consistit in motu: ꝛ ideo dans motu3 est ẜm veritate3 dans esse ꝛ sic ergo dans motum supercelestiu3 corporum dicitur agens. ℭ Rursus declaratum est ꝙ dans vnitatem ex qua mundus est vnus: ꝛ dans vnitatem ex qua res composita habet esse ipse dat partes ex quibus fit compositio: q2 compositio vt declaratum est causa est ipsarum. vnde primum principium. s. deus benedictus sic se h3 cum toto vniuerso.

ℭ Hic vult ↄtradicere Alg. quãtũ ad vnũ. ꝛ dicit. Dicim⁹ nos ꝙ in hoc sermone fuit positum. s. ꝙ philosophi ↄcedũt ꝙ intentio ipsoꝝ est ꝙ de⁹ est agẽs mũdu3: ꝛ ꝙ est eius cã tm̃: sꝗm̃ ipse voluit ꝙ nulla sit dr̃ia inter agẽs mundũ ꝛ cãm mũdi: ꝛ ꝙ cã semp est cũ causato: ꝛ ab hoc. i. pp hoc putant euadere a põnepĩna. i. ab argumẽto dicto cõtra phos. hec fuit illi⁹ sn̄ia. ℭ Cõtra arguit. Et vult declarare qualr nõ est idem ens ꝛ cãt sicẽ dixit Alga. cũ dixit illa nõ differre nisi noie: de quo nõ est curãdu3 vt vidisti. Et sylls d3 sic cõponi: causatũ sequit cãm. Vult dicere sir adeo ꝙ cã nõ ꝑcedit cãtu3: nisi nã qñ cã est mõ forme vel mõ finis. sed agẽs nec est forma: nec est finis saltẽ3 ẜm modũ. ergo nullus effect⁹ põt seq ipsu3 immediate: ꝛ sic nec mũdus: hui⁹ nõ ponit nisi maiorẽ. d. causatu3. n. sequit cãm qñ cã est mõ forme vel mõ finis: sed nõ qñ cã est mõ agentis: hec est maior. Et probat pro parte istam maiorẽ. s. quãtu3 ad agẽs. d. bene. n. põt inueniri cã agens sine suo causato. ℭ Deinde arguit auctoritate phoꝝ. d. Sed phi sunt opinati ꝙ mũdus habeat agẽtem ab eterno qui semp produxit eum de priuatione ad esse. (Et est notãdu3.) Pro intellectu huius narrat opinione3 phoꝝ. Et dicit. Et est notandũ ꝙ hec qõ est antiqua inter sequaces Arist. ꝛ sequaces Platonis. Plato nãq3 pront putat mundũ esse inouatũ: nõ dubitat ꝙ mũdus habeat agentẽ: qm̃ Plato est opinatus mũdu3 post priuationẽ tẽpore accepisse eẽ. Arist. tñ q2 opinatus erat mundũ esse ab eterno: redarguebãt eum. s. Aristo. ꝛ sequaces Platonis cũ ꝑdicto dubio. s. qõ facit Alg. ꝛ putabãt. s. de mente Arist. mundũ nõ habere agentẽ: quapp conati sunt sequaces. s. Arist. ꝛ Pla. argumẽtabilr. i. ꝓbabiliter respondere rñsionib⁹ inferentib⁹ ꝙ argumẽtabiliter. i. probabiliter opinatus erat mũdu3 habere agẽtem: ꝛ hoc satis patefecit in suo loco. ℭ Ecce quõ isti voluerunt Arist. ꝛ Pla. non differre nisi aliquo modo: tamen in re nullam ponunt

differẽtiaȝ.(Et radix huius.)Auer.ponit modum quõ põt teneri ꝙ eternuȝ habeat verũ agens.Et ex hoc appet opio Arist.Et dicit.Et radix hui⁹ est ꝙ eẽ corpoꝝ supcelestiũ ꝯsistit in motu. Uult dicere ꝙ mot⁹ sunt pprie:⁊ p se opatiões eoꝝ adeo ꝙ sine ipsis nõ essent nec possent eẽ:⁊ iõ dans motũ est ꝓin veritatẽ dans eẽ.⁊ sic dãs motũ supcelestiũ corpoꝝ dr̃ veꝝ agẽs.(Rursus declatũ.) Declat scdaȝ radicem.ꝯ.rursus declatũ est ꝙ dans vnitatẽ ex qua mundus est vn⁹:⁊ dans vnitatẽ ex q̃ res cõposita hȝ eẽ ipse dat ptes ex qbus fit cõpõ: q: cõpõ vt declatũ est cã est ipsaꝝ:vñ pmũ pncipiũ.s.de⁹ bñdictus sic se hȝ in toto vniuerso.s.ꝙ est agẽs verum illius.

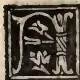
Prim⁹ syll⁹ pbãs deum esse verum agẽs mũdũ

Debes scire ꝙ h̃ debet cõponi duo sylli.¶ Prim⁹ oẽ dans alicui motũ sine quo illud eẽ nõ põt est verũ agẽs illius. sed deus bñdict⁹ est dans motuȝ mũdo:⁊ rebus faciẽtib⁹ ipsuȝ sine quo mũdus esse nõ põt:ḡ deus bñdict⁹ est veꝝ agẽs mũdũ.¶ Scds sylls põt sic cõponi. Oẽ dans vnitatẽ ⁊ ꝯpõnẽ ⁊ ordinationeȝ alicui cõposito p qd id cõpositũ est.est veꝝ agẽs illius cõpositi:sed deus dat mũdo vnitatẽ ꝯpõnẽ ⁊ ordinẽ eẽntialẽ:iõ erit veꝝ agẽs mũdi. ¶ Et ex his appet qualr peccauit Alga.supra. Putauit.n.ꝙ agens mundũ nõ distinguit nisi noĩe a cã.Tñ vides quõ distiguit mõ ⁊ re.

Error Joã.

¶ Ex his appet error Joã.Jan.qui posuit deuȝ esse tm̃ fineȝ.⁊ nullo mõ agentẽ.Et vere iš fuit sine sensibus.

ALGA. DVB. XI.

Jt Algazel.Tertius modus ad pbandũ q impoĩe est mũduȝ eẽ effectũ dei cuȝ pprio pacto inter agẽteȝ ⁊ effectũ dicũt sic.Propõ ꝯcessa est ꝙ ab vno nõ pcedit nisi vnũ:⁊ pncipiuȝ est vnũ oĩmode:⁊ mũdus ex diuersis cõponit:ergo nõ dȝ imaginari tm̃ radices ipsoꝝ pħoꝝ.

¶ Modo Alga.adducit vias ꝯtra pħos.Et dicit:ait Alg.terti⁹ modus ad pbandũ ꝙ ipoĩe est mũdũ eẽ effectũ dei cũ pprio pacto inter agentẽ ⁊ effectũ.Uult dicere talr ꝙ fiat cũ aliq̃ priuatione: vt dixit Auer.ẽ sic.ppõ ꝯcessa est ꝙ ab vno ñ pcedit nisi vnũ.⁊ est ppõ Ari. 2.pihermẽ.tex.cõ.56.Deinde ponit minorẽ.ꝯ Et pncipiũ est vnum omnimode.Uult dicere summe simplex.⁊ mundus ex diuersis componitur:⁊ per consequẽs in se est multe nature:ergo in secũda figura vel prima mundus nõ est effectus dei:⁊ per consequẽs non debet homo imaginari tantuȝ radices philosophorũ.i.omnes propositiones eorum esse veras.

AVERROIS

Os dicimus ꝙ concessa hac radice difficile est respondere de p̃dicto dubio. Sȝ nullus modernoꝝ pħoꝝ saracenoꝝ hoc cõcedit: ⁊ nos in predicte propositionis reprobatiõe tractabim⁹ diffuse in sequẽtibus.

¶ In hoc argumēto dicit Auer. sic dicimus ꝙ ɔcessa hac radice. s. propositione dicta difficile est respōdere de predicto dubio. Sed ipse dat solonē ꝯm phōs sui tpis. Et dicit: sed nullus modernoꝝ phoꝝ sa racenorum hoc. s. illaȝ propositionē cōcēdit. Et sic negant maiores. Deinde ordinat se. Et patet.

ALGA DVB XII

It Alga. rñdens pro phis. Et si forte aliquis diceret ꝙ mūdus nō ꝓcedit a deo sine medio: imo id qđ ꝓcedit ab eo est vnū ens qđ est primū creaturarū: ⁊ est intellectꝰ separatꝰ. vȝ. sbā per se existēs: ⁊ cognoscit seipsam ⁊ suum principiuȝ. ⁊ iste apud legales dicit angelus. deinde ꝓcedit ab eo tertius: ⁊ de tertio quartꝰ: ⁊ sic multiplicare est entia ab istis mediis. ¶ Multiplicatio. n. entis: ⁊ eiꝰ diuersitas. Aut ꝓcedit a diuersitate virtutū: sicut nos ex virtute appetitiua agimus aliquid: ⁊ ex virtute irascibili agimus aliud. Aut ꝓcedit ex diuersitate modorū: vt sol qui tunicā albefacit: ⁊ faciem lauātis nigrefacit: ⁊ dissoluit quasdā substātias: ⁊ coagulat alias. Aut procedit a diuersitate instrumētoꝝ: vt latomꝰ secat cū serra: ⁊ penetrat cum verruca. Aut multiplicat rōne mediorū. vȝ. ꝙ vnum agens efficiat vnum effectū: deinde ille facit alium. ⁊ sic vlterius. ¶ Dicimus ꝙ oēs iste diuisiones sunt false in primo principio postq̃ȝ in sua substantia nulla est diuersitas neqȝ cōbinatio neqȝ pluralitas: vt declarabitur in sequētibꝰ: neqȝ variatio materierum: neqȝ diuersitas instrumētoꝝ. Remanet ergo ꝙ hec pluralitas mundi procedat a deo benedicto ex mediantibus: vt supra dictum fuit.

¶ Postꝙ̄ adduxit motiuū fundatū in dicto phi. adducit mō rñsionē Alga. in dubio illo. Et dicit: ait Alg. rñdēs pro phis. Et si forte aliqs diceret ꝙ mundus nō ꝓcedit a deo sine medio. Vult dicere totiꝰ sitꝫ imo id qđ ꝓcedit ab eo ē vnū ens qđ est pmū creaturaꝝ ⁊ est intellſs sepatꝰ. vȝ. sbā p se exñs: q̄ cognoscit seipsaȝ ⁊ suū pncipiū: ⁊ iste apud legales dr angelus: deinde ꝓcedit ab eo. s. isto angelo. tertiꝰ eo mō quo ipse ꝓcessit a pmo: ⁊ de tertio. quartꝰ eodē mō: ⁊ sic multiplicare est entia ab istis mediis. Et ex hoc appet solō pro phis ad rōnem iam dictā. (Multiplicatio. n.) Declarat qñō est impoꝛe ꝙ a deo īmediate ꝓueniāt tot nāe quot sunt in mūdo. Et accepit qđ dam q̄si ma

torez. Et dicit. Multiplicatio.n.entis et eius diuersitas. Aut pcedit a diuersitate virtutu: sic nos ex virtute appetitiua q vocat cocupi/scibilis agim aliqd: puta bonu vel appares bonu: et ex veritate ira/scibili agim aliud: puta cotrariu: ecce q lz ho sit vn pot agere di/uersos effect pp diuersas vtutes. Aut pcedit ex diuersitate modoru seu maru3: vt sol qui tunica albefacit et facie lauatis.i.tota nigrefa/cit: et dissoluit quasda sbas: vtputa glacie: et ogelat alias: puta lutu. Aut pcedit ex diuersitate instroz: vt latom seu artifex secat cu ser/ra: et penetrat cu veruca.i.triuello. Aut multiplr rone medioz.vz.q vnu agens efficiat vnu effectu. Deinde ille facit aliu. Et vlteri. Ex oib his pot accipi maior. Multitudo entiu diuersoz ois pueniens ab agente: vel pcedit pp diuersitate virtutu: vel pp diuersitate ma/teriez: aut ex diuersitate instroz: aut ex diuersitate medioru3: sed a deo no pot procedere multitudo entiu3 in mundo: nec pter diuer/sas virtutes: nec pter materias diuersas: nec pter instrumeta di/uersa: ergo rone medioz: vt dictu3 est. Postq accepit maior e ac/cipit minore: et cocludit oclusione.d. dicimus q oes iste diuisiones sunt false in primo principio postq in sba sua nulla est diuersitas: nec cobinatio: nec pluralitas: vt declarabit in sequentib: nec variatio materieru3: nec diuersitas instrumetoru3. Remanet ergo q hec plu/ralitas mundi procedit a deo ex mediatibus.i.per media inuice or/ta: vt dictum fuit. Et ex hoc apparet solutio qonis cotra phos. Et hec est solutio Auice. in metaphysica sua. maxime in.9. caplo quar/to: et alibi sepe.

AVERROIS

Os dicimus q sententia horu verboz est q postq primu est simplex et vnu: non oz ab eo procedere nisi vnu. Sed actoes agetis dnt abinuicem. Aut ex materijs: et nulla est ma cu3 deo. Aut rone instri: et nullu est instrm cu ipso deo. Remanet ergo q fit rone ipsoz medioz.s. q vnu pce/dat ab eo et ab illo aliud: et sic successiue fit pluralitas mu/di. Sed ipse rndit eis hoc q no fit in mudo nisi vna res coposita ex pticularib. imo q sint oia entia vnita/tis: et quelibet eaz creat ab altero vno supremo: et illud fit ca alicui alterius sbalr in eo donec pueniat ad vlti/mu3 causatu: sicut et ascededo puenit ad pma ca3. Et no e sic: q corp apd eos coponit ex ma et forma: et ex copaginatione eaz fit vna res. Ho.n.coponit ex corpe et aia: et esse vnu eaz no procedit ab alia: imo illud co/pactum causat ab alia ca. Similiter orbis apud eos est corp animatu3: et non aduenit eius anima in ipso cor/

po2e:neq3 co2pus in illa aïa.imo ambo ꝓcedũt ab aliq̃ extrinseca causa: q̃liter ĝ inuẽta sunt ista cõposita: nõ em euadet quin ꝓcedãt ab vna causa: ꝛ remanebit cassa p2e fata ꝓpositio: aut de causa cõposita. Et adhuc remanet questio super ipsa3 causa3 donec perueniat nec͠io ad cõ positum ꝛ simplex: q2 principiũ est simplex: ꝛ aliud est cõpositũ. Et hoc mõ est imaginandũ: nisi cũ obuiatio/ne. Et tunc annihilatur p2edicta ꝓpositio.s. ꝙ ab vno non ꝓceditnisi vnum. Et hec est rñsio Alga. ℂ Et nos dicimus ꝙ hoc bene ꝓcedere sequeret̃ pħos: posito ꝙ p2imũ agens sit simile simplici agẽti nobis p2esenti.v3. ꝙ sint oïa entia simplicia: s3 hoc sequit̃ illum qui ponit hanc inuestigationẽ vniuersalẽ.s.in cũctis entibus. S3 qui diuidit ens ad ens separatũ: ꝛ ens materiale sensibi le: non euadet quin concedat ꝙ p2incipia ad que ens sensibile ostendit etiã ꝙ p2incipia sensibiliũ entium ma teria ꝛ fo2ma: ꝛ dicta entia agunt in inuicẽ donec ad co2 pus celeste ꝑueniũt: ꝛ ꝙ intelligibiles substãtie ad p2i mu3 p2incipiũ.ostẽdũt.n.ꝙ est p2incipiũ modo fo2me finis ꝛ agẽtis. Et oïa ista satis patefiũt in ipso2 lib2is. vnde sumpta dicta ꝓpositio cõis dicta dubia eos nõ se quunt̃. Et hec argumẽtalis opinio est. Et hec ꝓpositio p2edicta.s.ꝙ ab vno vnũ tantũ ꝓcedit ꝯcessa est ab an/tiquis pħis qñ conati fuerũt inuestigare de p2imo p2in cipio mundi dialectice: quãuis putassent demonstrati/ue p2obauisse.s.ꝙ totus mũdus h3 vnũ p2incipiũ: ꝛ ꝙ ab illo vno tantũ vnum p2ocedit. Et ideo cõcessis his duabus radicib⁹ coacti fuerũt inuestigare vnde p2oce/dat pluralitas mundi. ℂ Cassata vero est quedã anti/qua opinio.v3.ꝙ p2imũ p2incipiũ erant duo.s. bonũ ꝛ malum.impo͠e erat apud illos antiquos reducere cõ traria ad vnũ p2incipiũ: quapp conati fuerunt ponere duo p2incipia. Et qñ antiqui speculati sunt entia: ꝛ in/uenerunt ꝙ omnia erga vnum finem tendũt.s.ꝙ o2do entis in mundo similis est o2dini exercitus ex parte

ipsius rectoris: et ideo opinati sunt q opz mundu3 esse modo pdicto. Et opinati sunt multos errores sequētes ex dictis radicib⁹. Et qñ in fine plibatū fuit eis q primū principiū dz esse vnū: et aduenit eis pdictū dubiu3 conati fuerūt indagare solōnes: et rñderūt ad h triplr. ¶ Quida3 eoz dicunt q pluralitas pcedit a materia: et isti sunt sequaces Pythagore. ¶ Quidā vero alij dicūt q pluralitas pcedit ab instroz multitudine. ¶ Quidā quoq3 alij dicūt q pluralitas pcedat a mediantib⁹. Et primus hoc opinantiū fuit Plato. Et non est dubiū q hec opinio sine dubio sit ppinquior vitati ceteris alijs. ¶ Etq2 in alijs duabus rñsionib⁹ remanet questio. v3. vnde pcedat pluralitas a mā: siue ab instro. vñ quicūq3 dictā ppositionē cōcedit: oportebit de predicto dubio admirari. Et ideo notandū est q id qd hodie opinat impole ab excellētibus phoz totū 9riu3 huius est. s. q ab vno primo pcedunt principalr oia entia mutabilia. ¶ Sed id qd arguit Alga. super peripatheticos nō sequitur eos. s. q si pluralitas pueniret ex parte medioz nō sequeret ex hoc: nisi pluralitas simplr qlibet quarū cōponit ex pluralitate. Philosophi nāq3 opinati sunt q hic est pluralitas istis duob⁹ modis. s. pluralitas simpliciū rerū. v3. entia simplicia imaterialia q sunt cāe adinuicē donec ad vna3 ascēdunt cām de eoz gñe: et illa est prima illius gñis. Et pluralitas orbiū pcedit a pluralitate horū principioz. Et pluralitas rerū inferiorū pcedit a mā et forma et corporibus supercelestibus. Patet ergo ex istis q phi non sequunt dictū dubiū. Amplius orbes mouent principalr ex mouētibus suis: qua nullatenus in materia cōsistunt. ergo eorū forme pcedunt ab eisdē mouētibus: et forme inferioz corporum pcedunt a corporibus supercelestibus: et quedā ipsoz ab alijs earum. v3. tam forme simpliciū rerū q3 cōpositarum: et cōpositio earū a supercelestibus pcedit: hec est philosophoru3 opinio in ordine mundi. ¶ Sed id qd

inducit philosophos ad hāc opinionē nō pōt h declarari. indiget. n. de pluribꝰ ppōnibus ostēsis in diuersis artibus. Attn̄ saracenoꝝ phi Alpharabiꝰ ꝛ Aui. cōcesserunt eis aduersarijs ꝙ agēs absens simul est agēti patienti. Et ꝙ ab vno agēte neqt pcedere/ nisi vnus effectus. Et cū primū sit vnus simplex apud oēm hoīem fuit eis difficile repire qualr pluralitas pcedit ab ipso deo benedicto. Et ideo conati fuerūt opinari ꝙ ille nō sit motor diurni motus. Immo dīt ꝙ est quidā alius simplex a quo motor supremi orbis pcedit: ꝛ ab illo motore pcedit dicta suprema sphera: ꝛ motor scd̄e sphere: hic enī motor cōpositus est ex eo qd̄ intelligit de prīa cā. s. ꝙ est ipsius principiū mō forme efficiētis ꝛ finis: ꝛ de eo qd̄ intelligit de seipo ꝙ est principiū orbis ꝛ scd̄i motoris mō efficiētis. ¶ Sꝫ nos dicimus ꝙ hec ordinatio est error. agēs nāqꝫ ꝛ effectus sunt vnū: ꝛ idē i humano intellectu maxīe in sepatis intelligētijs. Et iste ordo sequit argumētaliter: agēs em̄ vnū nostroꝝ p̄sentium ꝙ ab eodē tm̄ tantū vnus effectus pcedat dr̄ agēs cū primo agēte equiuoce: eoꝙ primū agēs est absolute: ꝛ agēs nostroꝝ presentiū cū cōditione seu cōditionibus agit: ꝛ ideo ab agente absolute absolutus effectus pcedit. Et hmōi rōnes pbant argumentalr. Et agēs intelligibiliū humanoꝝ est prius in intellectu possibili: ꝛ non est gn̄abilis neqꝫ corruptibilis: qꝛ oīa recipit. Et rn̄sio vera p̄dictoꝝ iuxta Philosophi opinionē est hec. s. ꝙ esse rerū ipsarū in colligatiōe earū in inuicē cōsistat: vt mā cū forma: ꝛ mūdi partes simplices quādo inuicē colligant. Dicimus qd̄ eē ipsarūꝫ sequit earum colligationē. ꝛ si sic. ergo dans colligationē est dans eē. Et qꝛ qd̄libet colligatū vnit ex aliqua re a qua fit vnuꝫ: ꝛ vnū ex quo colligat pcedit ab vno per se semper existens: sequit ğ ꝙ hic sit vnus solus p se exn̄s. Et opꝫ ꝙ ille vnus det vnā rem per se. Et ex hoc pcedunt entiū species s̄m ipsarū naturalem diuisionē. Et influitur ab

illa vnitate data in quolibet ente eē illi⁹ entis donec ad prima perueniat vnitatē: sicut calor cuiuscūqꝫ calidarū rerum a primo calido ꝓcedit. s. ab igne. ¶ Et hoc modo cōcedit Arist. esse sensibile ⁊ intelligibile. Et dicit ꝙ mūdus est vnus ⁊ ab vno ꝓcedit: ⁊ ꝙ vnū est cā vnitatis quodāmodo ⁊ pluralitatis cā alio modo. Pꝫ ergo ex his pmissis ꝙ hoc est vnū ens ex quo vna simplex influit virtus a qua oīa entia esse habent. Et qꝛ multa sunt entia ꝓcedentia ab illo vno inquantū vnum sequitur pluralitas de necessitate.

¶ Auer. mō pmo repetit argumentū Alga. iterū: sicut sepe ꝯsueuit in alijs. Deinde repetit scdo solonē eoꝝ. ⁊. d. dicimus nos ꝙ snīa horum dboꝝ est postꝙ primus est simplex ⁊ vnus: nō dꝫ ab eo ꝓcedere nisi vnū: ⁊ hoc fuit argumētū. (Sꝫ actiōes.) Repetit scdꝫ. d. sꝫ actiones. i. effectus agētis differūt adinuicēꝫ: aut ex materijs: ⁊ nulla est mā cū deo. vult dicere mediāte q̄ cāt: aut rōne instrī: ⁊ nullū ē instrꝫ cū ipo deo. vult dr̄e mediāte q̄ agat totū mūdū: remāet ḡ ꝙ sit rōne ipsoꝝ medioꝝ. s. ꝙ vnū ꝓcedit ab eo. s. deo: ⁊ ab illo. s. scdo aliud. s. tertiuꝫ. ⁊ sic successiue fit pluralitas mūdi. (Sed ipse.) inducit solutionē iterū sub forma clariori. d. sed ipse respondet eis hoc ꝙ nō fit in mūdo: nisi vna res ꝯposita ex ptibus. vult dr̄e ꝙ mūdus sit vnus effectus tm̄ vniuoce ordinatus: q ꝯpositus ē ex pluribus ordinatis: imo ꝙ sint oīa entia vnitate ⁊ ordine sup. talr ꝙ quelibet eaꝝ ab altero vno sūmo: ⁊ illud sit cā alicui⁹ alterius ī eo sbaliter ⁊ p se: donec pueniat ad vltimū cātūꝫ declarat hoc p sile. d. sicut etiāꝫ ascēdēdo quis puenit ad pmaꝫ cāꝫ: est ergo solutio ꝙ dꝫ negari minor pro scda parte. s. mūdus est multa diuersa. imo est vn⁹ vnitate ordinis: eo qꝛ scdm ꝓuenit a pmo. ⁊ tertiū a scdo ⁊ sic donec puenimus ad vltimū causatū. (Et nō est sic.) Cōtra hoc arguit Auer. volens ꝓbare ꝙ neqꝫ opꝫ ꝙ illa q̄ sunt vnū: ⁊ ordinata sint sic ꝙ pmū sit effect⁹ scdi. ⁊ sic de alijs: ⁊. d. ⁊ nō est sic ꝙ corp⁹ apd eos cōponitur ex mā ⁊ forā: ⁊ ex cōpaginatione eaꝝ. i. cōpōne illarū fit vna res: hō eīn cōponit ex corpe ⁊ aīa: ⁊ eē vni⁹ earū nō ꝓcedit ab alia. vult dicere in cā agētis: sicut vult Alg. imo id cōpactū. i. ꝯpositū causat ab alia cā: vult dicere ab agēte qui extraxit formā de potētia ad actū ī genere cause efficiētis.

¶ Scdo arguit sic. sr̄ro orbis apd eos est corp⁹ aīatū: ⁊ nō aduenit ei⁹ aīa in corpore. vult dicere tanꝙ agēs: nec corp⁹ in illa aīa: vult dicere tanꝙ agēs. imo ambo ꝓcedūt ab aliq̄ extrinseca cā: q̄lr aūt inuēta sunt ista cōposita: vult dicere gn̄alia. q. d. nō nisi ab agēte: nō eīn euadet quin procedat ab vna cā: ⁊ tm̄ in illi⁹ cōmixtione sunt plures nature. Et remouebit eā prefata ꝓpositio. (Aut de cā.) Inducit aliū mēbrū qd pōt īduci in solone huius. d. aut de cā cōposita. vult dicere: aut ista cōposita ꝓcedunt de causa cōposita tanꝙ ab agente: ⁊ cōtra arguit. d. ⁊ adhuc remanet questio sup ipsaꝫ causaꝫ: qm oē cōpositum ꝓcedit ab alio: ergo adhuc in ea est locus q̄ōnis ⁊ an ꝓcedit a

causa cõposita: an a simplici: donec pueniat ad cõpositũ e simplex. s.
aut simplex agẽs. q: pncipiũ est simplex: ad ꝓpositũ: vult dicere ꝙ
remanebit qd an ꝑcedit vsq ad duo pncipia: quoꝝ vnũ est simplex:
relinquũ cõpositũ: hoc mõ est imaginandũ; nisi cũ obiectione. i.
illa rñsio eẽt vera nisi eẽt obuiatio cõtra illã q̃ est ꝙ oẽ cõpositũ est fa
ctũ: tũc cũ ꝑuenit ad simplex anuihilat ꝑdicta ꝓpõ. s. ꝙ ab vno nõ
ꝑcedit nisi vnũ. hic. vult dicere q̃ dicta sunt erat rñsio dicta Alg.
sic appet q̃lr redarguit Alg. ex ꝓponib' cõcessis ab eo. (Et nos dici/
mus.) Auer. incipit aliq̃lr seminare solonez: z. d. nos dicim' ꝙ hoc
bene ꝑcedere. i. hic ꝑcessus sequeret phos: posito ꝙ primũ agẽs sit
sile simplici agẽti nobis pñti. vult dicere posito ꝙ deus sit agẽs nãle
existẽs h presens nobis. vz. ꝙ fiunt omnia entia. vult dicere agentia
simplicia sicut agẽtia nãlia: sz hoc. s. istud argumentũ sequit illũ qui
ponit hãc inuestigationẽ vniuersalẽ. s. in cũctis entib': vult dicere: q
dicũt deũ esse agens nãle: sicut agẽtia hic: sz q diuidit ens ad ens sepa
ratũ: ens mãle sensibile: sicut facit Arist. nõ euadit quin cõcedat ꝙ
pncipia ad q̃ ens sensibile se extẽdit: vult dicere. pncipia mãlia gene
rabilia corruptibilia: ẽt posito sup. ꝙ pncipia sensibiliũ entiũ mã
forma: dicta entia agũt inuicẽ. vult dicere. posito ꝙ istis sit actio
tam a mã forma q̃ ab agente: nõ euadent: donec ad corpus celeste
perueniẽt: tota multitudo reducit ad corpus celeste: non euadũt
etiã ꝙ intelligibiles substãtie ad primũ pncipiũ. s. nõ reducent. ostẽ
dunt em ꝙ pncipiũ. vult dicere. primũ sint modo forme finis agẽ
tis. oĩa ista satis patefiũt in ipsoꝝ libris: vñ sumpta dicta ꝓpositio
cõis dicta dubia eos nõ sequunt: vult dicere illos q ponũt ens diui/
di i sensibile separatũ: ista opinio est argumẽtabilis. i. ꝓbabilis
sine dubio. Ex his voluit intelligere pmã solonẽ ad dictã argumẽta/
tionẽ. ¶ Sz pro intellu hui' debes scire: vt Auer. plane dicit i. 12. me
ta. cõ. 36. z. 18. ꝙ oẽs forme hñt duplex esse. s. vnũ in primo motore:
aliud in mã: hoc de reb' mãlibus: ideo deus nõ est agẽs simplex: sz
multiplex: qm lz ipm in se sit vnũ in esse: summe simplex in esse: est
tñ multũ in ṽtute pfectione. ideo põt mediãte corpe celesti moto/
re ꝓpinquo extrahere oẽs formas mãles de potẽtia ad actũ: sic oẽs
res h reducunt ad corpus celeste: cuius pmus motor est agẽs primũ:
forma pma: finis pmus. sic apparet quõ deus est agẽs nõ eo mõ
vniuoce cũ istis hic. Et per hoc apparet solutio ad formã argumẽti:
negãda est em minor pro pma parte. s. dicẽte. sz deus est vnus sim/
plex: apparet em qualr est multũ. ¶ Scdo debes scire: vt Auer. d. 12.
meta. cõ. 44. ꝙ deus est vnũ simul intelligibile simplex: at tñ causat
multitudinẽ in alijs substãtijs sepatis sm ꝙ ille intelligũt diuersa de
primo. sic a primo possunt ꝑuenire multe intelligẽtie ordine quo/
dam per diuersas rationes quas habent ille substantie de ipso. sic
apparet illud qd Auer. hic dicit. melius apparebit. (Vñ sumpta)
Declarat quõ ex ista ꝓpõne multe opiniones venerũt. hoc vt ostẽ
dant difficultatẽ argumenti dicti. dicit. hec ꝓpositio ꝑdicta. s. ꝙ
ab vno tm vnũ ꝑcedit cõcessa est ab antiquis phis: imo senioribus
Arist. qñ fuerũt conati inuestigare de pmo pncipio mundi dialectice
quãuis putassent demrãtiue ꝓbauisse: accipit ꝓpõnes quib' fundã
tur dicta antiquoꝝ. d. s. ꝙ totus mũdus hz vnum principiũ. scda est

Res mãles hñt duplex esse.

Licet de' sit simplex i eẽ ẽ tñ multũ i ṽtute pfe/ ctione.

Licet de' sit vnũ itelligi bile simplx cãt tñ mul/ titudinẽ in substãtijs se paratis.

ꝙ ab illo vno tm̄ vnū ꝓcedit: ⁊ iō ꝯcessis his duab⁹ radicib⁹ coacti fuerūt inuestigare: vñ ꝓcedat pluralitas mundi. ¶ Deinde narrat primā opionē ⁊ dicit. ⁊ cassata vero est quedā antiqua opio. s. ꝙ primum principiū erat duo. s. bonū ⁊ malū: vult dicere: quoꝝ vnuȝ est principiū bonoꝝ: alterū maloꝝ: ⁊ potētia sylli eoꝝ ē: ipoſe est cōtraria reduci ad vnū principiū: entia bona ⁊ entia mala sunt cōtraria: ergo nō pñt reduci ad vnū principiū: quapp conati sunt ponere duo principia: ista igit̄ fuit opio antiquoꝝ. ¶ Et debes scire ꝙ Auer. 12. meta. cō. 52. recitauit hāc opinionē que adhuc habuit argumentū ex scīa dei: qđ dicā forte in qōne de eius scīa. (Et quādo antiq.) Narrat scđam opinionē que ponit vnū principē: ⁊ potētia sylli eoꝝ est: sicut est ordo exercit⁹ ad vnū rectorē primū. ita dȝ esse ordo mūdi. sȝ ordo exercitus est p attributionē ad vnū: ergo ita est in mundo. Dicit ergo: ⁊ qñ antiqui speculati sunt entia: ⁊ inuenerūt ꝙ omnia erga vnū finem tēdunt. s. ꝙ ordo entis in mūdo silis est ordini exercit⁹ ex parte ipsius rectoris: ⁊ hec fuit maior: ⁊ infert cōclusionē: ⁊ iō opinati sunt ꝙ opȝ mundū esse modo pdicto: vult dicere per ordinē ad vnuȝ principē: ⁊ addit ꝙ opinati sunt multos errores sequentes ex dictis radicibus. (Et quādo in fine) Ponit respōsiones eoꝝ ⁊ dicit primo: ⁊ qñ in fine prelibatū fuit eis ꝙ primū principiū dȝ esse vnū: ⁊ aduenit eis predictū dubium. s. quō est poſe ab eo ꝓuenire tot entia: conati fuerunt indagare solutiones: ⁊ rñderunt ad hoc tripl̄r. (Quidā eorū) Inducit primā solutionē. ⁊ dicit quidā eoꝝ dicunt ꝙ pluralitas. vult dicere entiū in mūdo ꝓcedit a mā. Et isti sunt seq̄ces Pythagore. (Quidā vero) Ponit scđaȝ solonē. d. quidā vero alij dicunt ꝙ pluralitas ꝓcedit a multitudine instrumētoꝝ. (Quidā vero) Adducit tertiā solonem. d. quidā quoq; alij dicūt ꝙ pluralitas ꝓcedit a mediātibus: vult dicere p intermedia ordinata: vt dictū est supra. ⁊ primus hoc. i. tertiā solonē opinantiū fuit Plato: ⁊ nō est dubium ꝙ hec opio sine dubio sit ꝓpinquior veritati ceteris alijs. (Et qr̄ ī alijs) Ostendit hoc esse ita. d. ⁊ qr̄ in alijs duab⁹ rñsionib⁹ remanet qō. vȝ. vtrum vnde procedat pluralitas a mā siue ab instrō: ⁊ si littera non est corrupta: vult dicere ꝙ in alijs primis duob⁹ est dubium: vñ ꝓcedat pluralitas materie ⁊ instroꝝ: ⁊ sic questio adhuc habet locuȝ. (Unde quicūq;) Uult dicere suam intētionē in illo: ⁊ primo dat cāȝ sue intētionis. d. vnde quicūq; cōcedit dictam ꝓpōnē oportebit de predicto dubio admirari ꝓpter eius difficultatē: ideo notāduȝ est ꝙ id qđ hodie opinamur. i. credit̄ impoſe ab excellentibus phorum totum cōtrariū eius est. s. ꝙ ab vno primo procedūt principal̄r omnia entia mutabilia: ecce quō cōtrariū est. dicti enī phi voluerūt vt visum est: ꝙ ab vno nō ꝓueniant entia oīa. Auer. aūt vult totū cōtrarium: vt dictū est in ꝑte: ⁊ melius dicet̄. (Sȝ id qđ arguit) Rñdet argumento Alga. ⁊ declarat quō res sunt ordinate. ⁊. d. sȝ id qđ arguit Alga. supra peripatheticos nō sequit̄ eos. s. ꝙ si pluralitas ꝓueniret ex ꝑte medioꝝ nō sequeret̄ ex hoc nisi pluralitas simpl̄r eoruȝ: quaꝝ quelibet cōponit̄ ex pluralitate: sȝ hoc est occultū: ideo debes scire ꝙ Auer. voluit dicere ꝙ si res essent diuerse p ordinem in causando: vt dictū est ab istis: tūc res essent simpl̄r diuerse. ergo ibi nō est vnum primū simpl̄r ad qđ entia reducant̄. ⁊ ꝙ sit cā illius multitudinis: ⁊

ſic ibi non eſt vnitas:ſʒ pluralitas ſimplr rerum: quaꝝ quelibet hʒ
cõpoſitionẽ quandá ꝑ quáto hʒ illud quo intelligit primá:⁊ id quo
intelligit ſe:⁊vt dicit Aui.pp qͦ vult habere qͦ dʒ eſſe vnũ primũ qͦ
ſit cá oĩuʒ alioꝝ in illo gñe:vt dictum eſt.10.meta.cõ.7.(Phi náqꝫ)
Ponit veritatẽ.d.phi náqꝫ opinati ſunt ꝙ hic.ſ.in mũdo eſt plurali
tas iſtis duob⁹ modis.ſ.pluralitas ſimplicíũ reruʒ.vʒ.entia ſimpli/
cia ĩmaterialia q̃ ſunt eſſe adinuicẽ donec ad vnã aſcẽdunt cám.vult
dicere prima de eaꝝ genere.vult dicere q̃ ſit in gñe eaꝝ:⁊ illa eſt pri
ma illi⁹ gñis:⁊ cá oĩuʒ eaꝝ:⁊ addit ꝙ pluralitas orbiũ q̃ ẽt ſunt ſbe
ĩmateriales ꝓcedit a pluralitate hoꝝ principioꝝ.¶ Sed debes ſcire
ꝙ iſte cáe nõ ſunt inuicẽ cáe:niſi capiẽdo cám ꝑ illa que dicit cá ſine
qua nõ.prima eniʒ ſola eſt cá reliquoꝝ:ſʒ nõ ſcḋe niſi mediáte pria.
nõ ꝙ ex ſcḋa ⁊ prima fiat vna cá totalis cáns tertiá:ſʒ ſola prima cõ
currẽte ſcḋa tanq̃ cá ſine qua nõ.vñ ibidẽ eſt magis ordo effectuuʒ
q̃ cáruʒ:vt.12.meta.cõ.44.(Pluralitas rerũ) Ponit ſcḋm mẽbruʒ
d.ꝙ pluralitas rerũ inferioꝝ ꝓcedit a mã ⁊:forma ⁊ corpib⁹ celeſti/
bus.¶ Debes ſcire ꝙ poſtq̃ ſcripſi hoc repperi opinionẽ ſatis pueniẽ Nota.
tem dictis huius phi ꝙ deus ſit cá prima oĩum virtute eius:⁊ ſm ſe:
qm̃ eſt cá prima ſimplr ⁊ ſimplr pfecta.⁊ vult ꝙ iſta cauſat primam
ĩmediate eo modo quo intelligibile cauſat intelligens.Deinde ſcḋa
cauſat tertiá tanq̃ cá ꝓxima:⁊ prima cauſat tertiá vt cá vlis:vñ ſicut
a ſole tãq̃ a cá vniuerſali:⁊ patre tãq̃ cá ꝓxima puenit hõ:ita a deo
tanq̃ a cá vli:⁊ ſcḋa intelligẽtia tanq̃ cá ꝓxima.procedit tertia.Et Celũ pueit
ſic ḋ quarta mediáte ſcḋa ⁊ prima eo modo.Et ſic dicerẽ ꝙ orbis ꝓ/ a deo tanq̃
uenit tanq̃ a cá vniuerſali a deo ĩ cuius virtute oĩa ꝯtinent:⁊ a mo/ a cá vli:⁊ a
tore tanq̃ a cá proxima:⁊ ſimilr hoc in reb⁹ generabilib⁹:qm̃ oĩa ꝓ/ motore tan
ueniunt a deo:velut a cá vniuerſaliſſima:⁊ a cáis particularibus ve q̃ a cá ꝓxia
lut a proximis.⁊ ſic apparet qualr oĩa ꝓcedũt ab vno:⁊ hec poſitio
eſt ſatis intelligibilis ⁊ pulchra.

Sed circa iſta videt eſſe qͦ:qm̃ nõ eſſet dña inter opiõneʒ Scḋa qͦ.
Auer.⁊ Aui.in ꝓductione intelligẽtiaꝝ a prio:
cuius cõtrariũ nitit ꝓbare Auer.12.meta.cõ.44.¶ Scḋa dubitat
ẽt:qꝛ tũc tertia nõ intelligeret niſi ſcḋaʒ ⁊ nõ primá:qm̃ ſi a ſecũda
cauſat tanq̃ a cá ꝓxima:g̃ redit⁹ ad illá erit ſibi completa pfectio ⁊
beatitudo:⁊ ſic nulla itelligit primá.cõtra Auer.12.met.cõ.36.⁊.39.
⁊ Ari.ibidẽ.¶ Et cũ ꝯſideraui in dicta Auer.vr̃ mihi ꝙ iſta nũc ſit
mẽs eius.iõ tenẽdo ꝙ ſcḋa eſt cá tertie nõ mõ:ſicut cá ſine qua nõ:
imo ſicut cá ꝓxima.Dõm ad hec ad primũ ꝙ dña eſt valde:quoniá
Aui.voluit ꝙ ſcḋa cauſat tertiá virtute ꝓpria:⁊ nõ inq̃tũ inſtrm pri
me cáe:imo voluit ꝙ prim⁹ nõ ſit cá tertie:nec vt vlis:nec vt ꝓxima.
Auer.autẽ opinat ꝙ prima ſit cá ꝓxima reſpectu ſcḋe tm̃:⁊ cá vlis
tertie:cuius ſcḋa eſt ꝓxima cá.¶ Et ſi dicas quare non eſt cá tertie
virtute ꝓpria:ſicut ponis ipm cám ſcḋe virtute ꝓpria.Et ſolo ẽ:qm̃
ſcḋa eſt pfectiſſima ⁊ vliſſima:iõ eſt adeo ꝓpinqua deo ꝙ nullaʒ põt
habere cám aliá a prima:⁊ tertia aũt deficit a pria ⁊ in gradu:⁊ in eſſe
valde:iõ indiget ſcḋa nõ tanq̃ adiuuãte ipſam in cãndo:qꝛ potuit in
maius:ſed tanq̃ limitãte eius cauſationẽ vlem ⁊ pfectiſſimam.ad
hoc particulare ⁊ vile:⁊ ideo nõ eſt ſimile.¶ Ad ſcḋam principalẽ di/
cendũ qͦ bene illud hʒ dicere Aui.qui poſuit ſcḋam cauſare tertiaʒ

ꝙ ab illo vno tm̄ vnū ꝓcedit: ⁊ iō ꝯcessis his duab⁹ radicib⁹ coacti fuerūt inuestigare: vñ ꝓcedat pluralitas mundi. ¶ Deinde narrat primā opionē ⁊ dicit. ⁊ cassata vero est quedā antiqua opio. s. ꝙ primum principiū erat duo. s. bonū ⁊ malū: vult dicere: quoꝝ vnum est principiū bonoꝝ: alterū maloꝝ: ⁊ potētia syllicoꝝ ē: ipōle est cōtraria reduci ad vnū principiū: entia bona ⁊ entia mala sunt cōtraria: ergo nō pñt reduci ad vnū principiū: quapp conati sunt ponere duo principia: ista igit̄ fuit opio antiquoꝝ. ¶ Et debes scire ꝙ Auer. 12. meta. cō. 52. recitauit hāc opinionē que adhuc habuit argumentū ex scīa dei: qđ dicā forte in qōne de eius scīa. (Et quādo antiq.) Narrat scđam opinionē que ponit vnū principē: ⁊ potētia syllicoꝝ est: sicut est ordo exercit⁹ ad vnū rectorē primū. ita dꝫ esse ordo mūdi. sꝫ ordo exercitus est p attributionē ad vnū: ergo ita est in mundo. Dicit ergo ⁊ qñ antiqui speculati sunt entia: ⁊ inuenerūt ꝙ omnia erga vnū finem tēdunt. s. ꝙ ordo entis in mūdo silis est ordini exercit⁹ ex parte ipsius rectoris: ⁊ hec fuit maior: ⁊ infert cōclusionem: ⁊ iō opinati sunt ꝙ opꝫ mundū esse modo pdicto: vult dicere per ordinē ad vnum principē: ⁊ addit ꝙ opinati sunt multos errores sequentes ex dictis radicibus. (Et quādo in fine) Ponit respōsiones eoꝝ ⁊ dicit primo: ⁊ qñ in fine prelibatū fuit eis ꝙ primū principiū dꝫ esse vnū: ⁊ aduenit eis predictū dubium. s. quō est pōle ab eo ꝓuenire tot entia: conati fuerunt indagare solutiones: ⁊ rñderunt ad hoc tripl̄r. (Quidā eorū) Inducit primā solutionē. ⁊ dicit quidā eoꝝ dicunt ꝙ pluralitas. vult dicere entiū in mūdo ꝓcedit a mā. Et isti sunt seqces Pythagore. (Quidā vero) Ponit scđam solonē. d. quidā vero alij dicunt ꝙ pluralitas ꝓcedit a multitudine instrumētoꝝ. (Quidā vero) Adducit tertiā solonem. d. quidā quoqꝫ alij dicūt ꝙ pluralitas ꝓcedit a mediātibus: vult dicere p intermedia ordinata: vt dictū est supra. ⁊ primus hoc. i. tertiā solonem opinantiū fuit Plato: ⁊ nō est dubium ꝙ hec opio sine dubio sit ꝓpinquior veritati ceteris alijs. (Et qꝛ in alijs) Ostendit hoc esse ita. d. ⁊ qꝛ in alijs duab⁹ rñsionib⁹ remanet qō. vꝫ. vtrum vnde procedat pluralitas a mā siue ab instrō: ⁊ si littera non est corrupta: vult dicere ꝙ in alijs primis duob⁹ est dubium: vñ ꝓcedat pluralitas materieꝝ ⁊ instroꝝ: ⁊ sic questio adhuc habet locum. (Unde quicūqꝫ) Uult dicere suam intētionē in illo: ⁊ primo dat cām sue intētionis. d. vnde quicūqꝫ cōcedit dictam ꝓpōnem oportebit de predicto dubio admirari ꝓpter eius difficultatē: ideo notādum est ꝙ id qđ hodie opinamur. i. credit̄ impōle ab excellentibus phorum totum cōtrariū eius est. s. ꝙ ab vno primo procedūt principal̄r omnia entia mutabilia: ecce quō cōtrariū est. dicti enim phi voluerūt vt visum est: ꝙ ab vno nō ꝓueniant entia oīa. Auer. aūt vult totū cōtrarium: ⁊ vt dictū est in pte: ⁊ melius dicet̄. (Sꝫ id qđ arguit) Rñdet argumento Alga. ⁊ declarat quō res sunt ordinate. ⁊. d. sꝫ id qđ arguit Alga. supra peripatheticos nō sequit̄ eos. s. ꝙ si pluralitas ꝓueniret ex pte medioꝝ nō sequeret̄ ex hoc nisi pluralitas simpl̄r eorum: quaꝝ quelibet cōponit̄ ex pluralitate: sꝫ hoc est occultū: ideo debes scire ꝙ Auer. voluit dicere ꝙ si res essent diuerse p ordinem in causando: vt dictū est ab istis: tūc res essent simpl̄r diuerse. ergo ibi nō est vnum primū simpl̄r ad qđ entia reducant̄. ⁊ ꝙ sit cā illius multitudinis: ⁊

ſic ibi non eſt vnitas: ſʒ pluralitas ſimplr rerum: quaꝝ quelibet hʒ
cõpoſitionē quandã ꝑ quãto hʒ illud quo intelligit primãte id quo
intelligit ſe: vt dicit Aui. ꝑꝑ qd̄ vult habere qd̄ dʒ eſſe vnũ primũ qd̄
ſit cã oĩuʒ alioꝝ in illo gñe: vt dictum eſt. 10. meta. cõ. 7. (Phi nãqʒ)
Ponit veritatē. d. phi nãqʒ opinati ſunt ꝙ hic. ſ. in mũdo eſt plurali
tas iſtis duob⁹ modis. ſ. pluralitas ſimplicium reruʒ. vʒ. entia ſimpli/
cia imaterialia q̄ ſunt eſſe adinuicē donec ad vnã aſcēdunt cãm. vult
dicere prima de eaꝝ genere. vult dicere q̄ ſit in gñe eaꝝ: ⁊ illa eſt pri
ma illi⁹ gñis: ⁊ cã oĩuʒ eaꝝ: ⁊ addit ꝙ pluralitas orbiũ q̄ ēt ſunt ſb̄e
imateriales ꝓcedit a pluralitate hoꝝ principioꝝ. ¶ Sed debes ſcire
ꝙ iſte cãe nõ ſunt inuicē cãe: niſi capiẽdo cãm ꝑ illa que dicit cã ſine
qua nõ. prima enim ſola eſt cã reliquoꝝ: ſʒ nõ ſcd̄e niſi mediãte pria.
nõ ꝙ ex ſcd̄a ⁊ prima fiat vna cã totalis cãns tertiã: ſʒ ſola prima cõ
currēte ſcd̄a tanq̄ cã ſine qua nõ. vñ ibidē eſt magis ordo effectuuʒ
q̄ cãruʒ: vt. 12. meta. cõ. 44. (Pluralitas rerũ) Ponit ſcd̄m mẽbruʒ
d. ꝙ pluralitas rerũ inferioꝝ ꝓcedit a mã ⁊ forma ⁊ corpib⁹ celeſti/
bus. ¶ Debes ſcire ꝙ poſtq̄ ſcripſi hoc reppri opinionē ſatis ꝑuenie̅ Nota.
tem dictis huius phi ꝙ deus ſit cã prima oĩum virtute eius: ⁊ ſm ſe:
qm̄ eſt cã prima ſimplr ⁊ ſimplr pfecta. ⁊ vult ꝙ iſta cauſat primam
imediate eo modo quo intelligibile cauſat intelligens. Deinde ſcd̄a
cauſat tertiã tanq̄ cã ꝓxima: ⁊ prima cauſat tertiã vt cã vlis: vñ ſicut
a ſole tanq̄ a cã vniuerſali: ⁊ patre tanq̄ cã ꝓxima ꝑuenit hõ: ita a deo
tanq̄ a cã vli: ⁊ ſcd̄a intelligẽtia tanq̄ cã ꝓxima procedit tertia. Et
ſic d̄ quarta mediãte ſcd̄a ⁊ prima eo modo. Et ſic dicerē ꝙ orbis ꝑ/
uenit tanq̄ a cã vniuerſali a deo ĩ cuius virtute oĩa ꝯtinent: ⁊ a mo/
tore tanq̄ a cã proxima: ⁊ ſimilr hoc in reb⁹ generabilib⁹: qm̄ oĩa ꝑ/
ueniunt a deo: velut a cã vniuerſaliſſima: ⁊ a cãis particularibus ve
lut a proximis. ⁊ ſic apparet qualr oĩa ꝓcedũt ab vno: ⁊ hec poſitio
eſt ſatis intelligibilis ⁊ pulchra.

Celũ ꝑuēit a deo tanq̄ a cã vli: ⁊ a motore tanq̄ a cã ꝓxia

Sed circa iſta videt eſſe qd̄: qm̄ nõ eſſet dr̄ia inter opiones
Auer. ⁊ Aui. in ꝓductione intelligẽtiaꝝ a prior
cuius cõtrariũ nitit ꝓbare Auer. 12. meta. cõ. 44. ¶ Scd̄a dubitat
ēt: q2 tũc tertia nõ intelligeret niſi ſcd̄aʒ ⁊ nõ primã: qm̄ ſi a ſecũda
cauſat tanq̄ a cã ꝓxima: g̃ redit⁹ ad illã erit ſibi completa pfectio ⁊
beatitudo: ⁊ ſic nulla itelligit primã. cõtra Auer. 12. met. cõ. 36. ⁊. 39.
⁊ Ari. ibidē. ¶ Et cũ ꝯſideraui in dicta Auer. vr̄ mihi ꝙ iſta nũc ſit
mēs eius. iõ tenẽdo ꝙ ſcd̄a eſt cã tertie nõ mõ: ſicut cã ſine qua nõ:
imo ſicut cã ꝓxima. Dr̄m ad hec ad primũ ꝙ dr̄ia eſt valde: quoniã
Aui. voluit ꝙ ſcd̄a cauſat tertiã virtute ꝓpria: ⁊ nõ inq̄tũ inſtrm pri
me cãe: imo voluit ꝙ prim⁹ nõ ſit cã tertie: nec vt vlis: nec vt ꝓxima.
Auer. autē opinat ꝙ prima ſit cã ꝓxima reſpectu ſcd̄e tm̄: ⁊ cã vlis
tertie: cuius ſcd̄a eſt ꝓxima cã. ¶ Et ſi dicas quare non eſt cã tertie
virtute ꝓpria: ſicut ponis ipm̄ cãm ſcd̄e virtute ꝓpria. Et ſolo ēt qm̄
ſcd̄a eſt pfectiſſima ⁊ vliſſima: iõ eſt adeo ꝓpinqua deo ꝙ nullaʒ põt
habere cãm aliã a prima: tertia aũt deficit a pria ⁊ in gradu: ⁊ in eſſe
valde: iõ indiget ſcd̄a nõ tanq̄ adiuuãte ipſam in cãndo: q2 potuit in
maius: ſed tanq̄ limitãte eius cauſationē vlem ⁊ pfectiſſimam. ad
hoc particulare ⁊ vile: ideo nõ eſt ſimile. ¶ Ad ſcd̄am principalē di/
cendũ qd̄ bene illud hʒ dicere Aui. qui poſuit ſcd̄am cauſare tertiaʒ

Scd̄a qd̄.

ꝓpria virtute: ideo hȝ ponere ꝙ tertia est beata ꝑfecte reddendo ad
scđaȝ: q2 illa scđa est sola cā tertie. Sed Auer. q ponit primā esse cām
primā que est deus que plus influit ſm auctorē de cāis. iō hȝ ponere
ꝙ tertia primo redit ad cām primā tanꝗ̄ ad potiorē cām: ⁊ scđo ad
ꝓximā cām tanꝗ̄ ad cām impfectiorē. magis. n. depēdet effect⁹ a pri
ma cā que agit virtute ꝓpria: ꝗ̄ a scđa que agit virtute prime: ⁊ sic
appet qualr hec opinio est pulchra ⁊ ei vſqȝ nūc nō video cōtraria: ⁊
si occurrit aliqd cōtra hoc dicā loco ꝓprio: ꝑ nunc autē sit dictum
intm̄. (Et pluralitas orbiū) Redit ad declarationē qualr orbes cānt
ab intelligētijs: ⁊ vr̄ mihi ꝙ potētia eius sermonis sit in pria figura
sic: oīa hn̄tia opatiōes sine qb⁹ esse nō pn̄t depēdēt tanꝗ̄ a cā ab il/
lis que dāt eis opatiōes ꝓprias. sȝ corpa celestia depēdēt ſm eoruȝ
opatiōes q̄ sunt mot⁹ ꝓprij ⁊ eēntiales eis ab intelligētijs. ḡ intelliḡ
tie sunt esse corpoꝝ celestiū. hui⁹ nō tāgit nisi viȝ minoris. d. ampli⁹
orbes mouent̄ pn̄cipalr ex mouētib⁹ suis q̄ nullaten⁹ in mā cōsistūt.
Et hec est virt⁹ minoris. deinde ꝯcludit q̄ eoꝝ vult dicere: celoꝝ for
me. i. sbe ꝓcedūt ab eisdē mouētib⁹. (Et forme inferiorum) Declarat
qualr ea q̄ sunt hic ꝓcedūt a corpibus celestib⁹. ⁊. d. ⁊ forme inferio/
rum corpoꝝ ꝓcedūt a corpibus supcelestib⁹: vult dicere ꝑ idē argu/
mentū ⁊ q̄dā ipsoꝝ. i. corpoꝝ generabiliū ꝓcedunt ab alijs eoꝝ: quia
mixta ab elemētis: ⁊ hō ab hoīe. vȝ. tā forme simpliciū rerū: vult dice
re elemētoꝝ: ꝗ̄ cōpositaꝝ: vult dicere ꝓcedūt inter se: ⁊ tandē cōpō
eaꝝ a supcelestib⁹ ꝓcedit tanꝗ̄ a cā prima: ꝯcludit ꝓpositū. d. hec ē
opio phoꝝ in ordine mūdi: sȝ id qđ inducit phos ad hāc opinionem
nō pōt declarari. i. indiget. n. de plurib⁹ ꝓpōnib⁹ ostēsis in diuersis ar
tib⁹. Ex his appet solō ad argumētū aliqa. ⁊ vr̄ scđa solō distincta a
prima: ⁊ forte pn̄t iuicē reduci: qm̄ sunt ꝓplque: vt pȝ. (Attn̄ sarace/
ni) Adducit opinionē modernoꝝ suitpis: ⁊ dicit. Attamē saracenoꝝ
phi Alpharabius ⁊ Auic. cōcesserūt eis aduersarijs: ꝙ agēs absens
simul est agēti ⁊ patiēti. i. agēti gn̄abili adeo ꝙ est ei silē in agēdo.
Scđo ꝯcesserūt ꝙ ab vno agēte neqt procedere/ nisi vn⁹ effectus: ⁊
cū primū sit vnū simplex apđ oēs hoīes fuit eis difficile repire qualr
pluralitas ꝓcedit ab ipso deo bn̄dicto: ⁊ iō conati sunt opinari ꝙ id
nō sit motor diurni motus. i. ꝙ primus motor non sit motor diurni
mot⁹: imo dicunt ꝙ est quidā alius simplex a quo motor supmi or/
bis ꝓcedit: ⁊ ab illo motore. s. scđo ꝓcedit dicta suprema sphera: ⁊
motor scđe sphere: cuius rōnē dicit: qm̄ hic motor cōposit⁹ est ex eo
ꝙ itelligit de prima cā qđ est tm̄ primū mō forme efficiētis ⁊ finis: ⁊
de eo qđ intelligit de seipso: qđ est principiū orbis: ⁊ scđi motoris mō
efficiētis. ⁊ hec opinio declarata est a me in q̄ōne de intellectu diffu/
se. vbi posita sunt fundamēta eius: ⁊ modus illius: ⁊ solones q̄ōnuȝ
ꝯtra illi. (Sȝ nos) Auer. ꝯtradicit illis. d. sȝ nos dicam⁹ ꝙ hec ordi/
natio est error: agēs n. aqȝ ⁊ effect⁹ sunt vnū ⁊ idē in humano intelle/
ctu: maxie in sepatis intelligētijs: vr̄ mihi ꝙ syll's iste sit hypotheti/
cus si agēs ⁊ effect⁹ sunt vnū: ⁊ idē intellectu erūt idē intellectis se/
paratis altiorib⁹: ḡ erūt vnū ⁊ idē in illis. Sȝ mihi vr̄ ꝙ Auer. intē
dat repħēdere illud qđ dixerūt. s. ꝙ in illis sit cōpō ex duab⁹ reb⁹ in/
tellectis. s. ex intellectu primi ⁊ itellectu ei⁹. Cōtra qđ arguit Auer.
qm̄ intellect⁹ ⁊ res intellecta sunt vnuȝ in intellectu hominis. ḡ in illis

a fortiori cū sint simpliciores: ꝙ aūt intellectꝰ ⁊ res itellecta sint vnū declaraui in expōne tex.cō.8.tertij de aīa.⁊ in.q.de intellectu.⁊ dicam hic in septima disputatiōe meliꝰ: ꝙ ibi nō est ponēda cōpositio. (Et iste ordo) Soluit id in quo visi sunt firmari.ipsi.n.crediderunt ꝙ sicut agēs nāle hic exn̄s nō possit agere nisi vnum: ita ⁊ deus.mō Auer.declarat qualr̃ hoc nō est sic.d.⁊ iste ordo sequit̃ argumentalr̃ idest ꝓbabilr̃.agēs.n.vnū nostroꝝ p̄ntiū ꝙ ab eodē tn̄.i.ab aliquo tn̄ vnus effectꝰ ꝓcedit: dicit̃ agēs cū prio agente equoce: ⁊ declarat hoc.d.eo ꝙ primū agēs est absolute.i.liberalr̃: ⁊ agēs nr̃oꝝ p̄ntiū cū ꝯditiōe seu ꝯditionibꝰ agit.s.gr̃a finis: vt ex actiōe expectet ꝑfectionem: ⁊ iō ab agēte absolute.i.liberalr̃ absolutꝰ effectus ꝓcedit.vult dicere ꝙ effectꝰ nō ꝑmiet agēs ipm̄. ¶ Debes scire ꝙ vnius rei ordinabilis ad finē vnius est finis vltimus ⁊ primꝰ: ⁊ ideo agens naturale tm̄ vnū intēdit: ⁊ eius nō est effectꝰ nisi vnus: ab eo vnus tm̄ vt sic ꝓcedit: agēs aūt ꝙ ipm̄ est finis sue actiōis nō ordinat̃ ad vnum finem: nec ad plures: sꝫ ipse agēs est ipse finis: iō ab eo nihil prohibet euenire plures effectus.ex hoc appet peccatū illoꝝ cū nullā drīam fecerint inter agēs mere nāle ⁊ agēs liberū.(Et hmōi rōnes) Declarat defectū rōnis quasi ꝯcludēdo.d.⁊ hmōi rōes: vult dicere Alpharabij ⁊ Aui.ꝓbāt argumētalr̃.i.ꝓbabilr̃: vl̃ forte vult dicere ꝙ rōes eiꝰ ꝯtra illos sunt ꝓbabiles: arguit.n.ꝑ locū a maiori de intellectu agēte: declarās ꝙ ipse cū suo effectu non diuersus sit.⁊ q̄nto maxie in substantijs separatis: modo quasi vult dicere ꝙ rōnes eius contra illos sunt ꝓbabiles. Et hec expō vr̃ mihi vera ꝓpter id qd̓ dicet: ⁊ declarat qualr̃ est polis: qm̄ ꝑsupponit vnū quasi falsuꝫ.s.ꝙ in intellectu sit nō cōpō aliq̄.mō hoc est falsum: qd̓ declarat.d.⁊ agēs intellectuuꝫ humanaꝝ.s.reruꝫ corruptibiliū est prius intellectu polis: ⁊ non est generabilis ⁊ corruptibilis: q2 oīa recipit: ⁊ hoc signat ꝙ in aīa est qdā cōpositio ex itellectu agēte priori: ⁊ itellectu poli posteriori: ⁊ sic assumptū ꝯtra illos ē falsuꝫ. Uel pōt tertio exponi: ⁊ forte meliꝰ: vt dicamꝰ ꝙ ipse velit ꝙ rōnes illoꝝ sunt ꝓbabiles: qm̄ sunt modo solute ab eo: ⁊ tūc iste.§. Et agēs intelligibiliū ⁊c̃.est solutio cuiusdā dubij: qm̄ posset qs dubitare: tu dixisti ꝙ intellectꝰ agēs ⁊ suus effectꝰ sunt vnū: ⁊ ꝑ ꝯn̄s posset qs credere ꝙ ibi nō sit cōpō.iō soluit in his v̄bis volēs ꝙ lꝫ agens intellectꝰ sit vnus cū rebꝰ intellectis: vt dicā in disputatione septima: eo q2 sunt eius effectus: nō tn̄ opꝫ ꝙ agēs ⁊ polis sint vnus oībus modis: qm̄ polis nō est effectus agētis: eo q2 polis intellectus est simplr̃ incorruptibilis: sicut ⁊ agēs q nō hꝫ agentem ꝑ cā: sicut nec econtra: lꝫ agens sit plus ꝑfectiōe ipso possibili.vt dictū est tertio de aīa.tex.cō.19.⁊ hec expositio est mihi valde cōsona ex v̄bis Auer.hic.nec possum tibi aliter exponere: tum ꝑꝑ inordinationē traductoris: tum ꝑꝑ corruptionem que accidit in libro: tum propter rei difficultatē: ⁊ bonum est/vt persistas plus.(Et responsio vera) Redit ad soluendum vltimo argumentum Alga.⁊ dicit: ⁊ responsio vera predictorum.s.argumentoꝝ iuxta ph̄i opinionē est hec.s.ꝙ esse reruꝫ ipsarum est in colligatione earuꝫ inuicē consistens: vt materia cū forma: ⁊ mundi partes simplices quando inuicem colligant̃.sup.tu.nō habent esse nisi in colligatione earum adinuicem: dicimus ꝙ esse ipsarum sequit̃ earuꝫ colligationeꝫ. Et si littera nō est corrupta: puto

Dr̃ia inter agēs nālē ⁊ agēs liberꝫ

Dr̃ia inter intelligibilem possibilē ⁊ agētē.

ꝙ hoc fundat vnū quasi principiū: ꝙ oē cōpositū nō cōsistit/nisi in colligatiōe partiū a dinuicē: qm̄ vt dicit ipse p̄ phy si. cō. 17. totū nō est aliud a partib⁹ simul sumptis: iō esse ipsaruʒ est esse in colligatōe ideo videm⁹ partē abscissam a toto esse equiuoce partē: vt dicit phs in multis locis nālis. ⁊ metaphy. hoc supposito arguit ⁊ syll's dʒ cō/poni sic: omne dās colligatiōnē aliq̄bus: vel alicui dat esse illi vel il/lis tanꝗ agēs: sʒ deus dat colligatiōnē oībus entibus: iō vt supra: ⁊ iō ponit veritatē. d. ⁊ si sic. ḡ dās colligationeʒ est dās esse. (Et quia q̄ōlibet colligatū) declarat quō primus sit vn⁹: ⁊ cā oīum: ⁊ p̄io di/cit. ⁊ q: q̄ōlibet colligatū. i. cōpositū vnit. i. est vnuʒ ex aliq̄ re a qua fit vnū. vñ sc̄do de aīa. cō. 7. declarat Auer. qualr cōpositū est vnum p̄ vnā formā que est ei cā eēndi ⁊ vnitatis: ⁊ vnū ex quo colligāt. s. illud cōpositū p̄cedit ab vno. vult dicere agēte p̄ se semp̄ existens: qđ est deus: sequit ꝙ hie sit vnus solus p̄ se existens. Ex hoc declarat quō illud vnū sit cā oīuʒ. ⁊ dicit: ⁊ opʒ ꝙ ille vn⁹ det vnam rē per se ⁊ ex hac vult dicere. re. p̄cedūt entiū sp̄ēs s̄m ipsaꝝ naturalē diuisio/nem. i. d̄rias p̄prias: ⁊ influit ab illa vnitate data in quolibet ente esse illius entis donec ad primā p̄ueniat vnitatē. Deinde ponit exē/plum. d. sicut calor cuiuscūq; calidioꝝ reruʒ a p̄io calido p̄cedit. s. ab igne. vult dicere sic oīa entia procedunt a primo. Deinde soluit q̄ōdam dubiū: qm̄ posset quis dicere quō est pōle ꝙ vnuʒ sit cā vni/tatis inter esse intelligibile: sicut est esse intelligētiarū: ⁊ esse sensibi/le: sicut est esse corruptibile. iste. n. differūt: ergo nō p̄nt esse colliga/te adeo ꝙ ex eis p̄ueniat vnū. Rñdit. d. ⁊ hoc mō cōcedit Arist. esse sensibile ⁊ intelligibile: ⁊ dicit: ꝙ mundus est vnus: ⁊ vult dicere fa/ctus ex eis sic diuersis: ⁊ ab vno p̄cedit: ⁊ ꝙ vnū est cā vnitatis quō/dā mō: ⁊ cā p̄sentātis alio mō: ꝯcludit mō solonē totalē. d. pʒ ḡ ex his p̄missis ꝙ hoc est vnū ens ex quo vna simplex virt⁹ influit a qua om/nia entia esse h̄nt. ⁊ pʒ ꝙ multa sunt entia procedētia ab illo vno in/q̄tum illud vnum sequit pluralitas de necessitate: ⁊ ista est solutio vltima Auer. in solutionibus p̄dictis ad illud argumentū.

Tertia q̄ō. Sed hic sunt loca q̄ōnis. Et p̄mo qd sit ista virt⁹ p̄ quam entia ligant ⁊ sunt vnū: vtrū sit effect⁹ dei p̄ueniēs in oīb⁹ reb⁹: aut q̄litas: aut s̄bā: aut qd. ¶ Sc̄da difficultas est: q: nō v̄r solo ad p̄positū: qm̄ non appet adhuc quō de⁹ vn⁹ possit cāre tot diuersa entia: qm̄ ⁊ si p̄ducat illā virtutē p̄ quā est cā tot di/uersoꝝ entiū: adhuc q̄rerē quō virt⁹ illa est cā illorū. ¶ Pro intelle/ctu igit oīuʒ dictoꝝ dicā p̄io opinionē vnā quā vidi in quodā libro d̄ s̄bā orbis. q exponit Auer. ⁊ mō nō habeo ip̄m: attñ reputo dictū est ibidē ꝙ deus est vnū simplex: a quo p̄ducit vna q̄litas sp̄ūalis: q̄ recipit in oībus entib⁹ extra deū: per quā ligant oīa entia ligatione maiori ꝗ̄ sit p̄ villos ⁊ lacertos i aīali: ⁊ mediāte ista: deus est causa oīuʒ q̄ sunt in vniuerso. ⁊ p̄ hoc facit Auer. 2. celi. cō. 71. vbi dicit. si to/tus orbis est quasi vnū aīal: sʒ nō est q̄si vnū aīal q̄si ligatuʒ multis ligamētis: sicut aīal dissiliū p̄inʒ: vult dicere cōpositū ex partibus etherogeneis: sʒ est ligatū p̄ia potētia sp̄ūali diuisa in suo toto: ⁊ hoc igit vnū corp⁹ p̄ vnā potentiā sp̄ūalē q̄ est in eo dʒ h̄re magnitudinē terminatā ⁊ reliq̄: post ibidē q̄busdā interpositis dicit. Et sil'r intelli/gēdū est ꝙ vltim⁹ orbis mouet alios orbes. s. sicut d̄r ꝙ in nobilibus

Opinio cu/iusdam.

movet

mouet totum. V.g. cor mouet reliquũ corporis: qm̃ ista pma potẽtia spiritualis nõ diuidit in aliis orbib⁹: nisi qr diuidit in isto orbe quẽadmoduz potentia mouẽs aial non diuidit in aliis membris: nisi qr primo diuidit in corde: ꝛ reliqua ibidẽ lege. Ex quib⁹ apparet plane quõ dispõ mundi est in vnitate pp illaz potẽtiã: que est pria qualitas diffusa in oib⁹ entib⁹: ꝛ apparet: qm̃ ſm istos vnum sit cã multitudinis: vnde sicut agens materiale est cã vnitatis ꝛ esse aliis mediante formaꝫ ita deus est causa esse: ꝛ vnitatis mundi mediante illa virtute spirituali diffusa in omnibus entibus. ℂ Sed licet hꝫ opinio sit multum consona verbis Auer. hic ꝛ ibi. attamẽ non videt mihi cõsona: nec possuz eam intelligere. ideo arguo contra illam. pmo qm̃ vel ista virtus que est qualitas est vna numero: vel multiplicata ſm multitudinẽ entiuz. si pmũ: ergo adhuc qõ non est soluta. s. quõ ex quo ista est vna posset esse cã tot entiũ diuersoꝝ: qm̃ ab vno tm̃ vnuz ꝓuenit. Si vero dicam ipsaz esse multuz ſm entia: adhuc est locus qstionis: qm̃ ista est ĩmediate a deo: ergo ab vno proueniunt multa. ꝛ sic ratio adhuc stat. ℂ Secundo per istos ista qualitas spiritualis est accñs. ergo mũdus est vnus per accñs. ꝛ sic Auer. somniasset in illo cõmẽto 71. 2. celi. vbi dixit ꝙ aial ligatum diuinum est magis animal ꝙ̃ aial ligatum generabile: vide eum ibidẽ: modo hoc nõ esset ita: qm̃ aial est vnũ per formã: ꝛ scdo de aia. cõmẽ. 7. dixit ipse. ℂ Tertio vel ista qualitas spiritualis est eterna vel gñabilis: si gñabilis: ergo vnitas ꝛ ligatio mundi est per aliquod generabile: ꝛ sic nõ semp: si eterna: vel est in subiecto: vel separata a subiecto. Et si in subiecto: ergo ipsa est vnũ per subiectũ: ꝛ nõ ecõtra: ꝛ si extra ſbm cogita incõuenientia ꝯtra hoc. ℂ Quarto ista qualitas est minoris pfectionis ꝙ̃ eẽ dei: ergo si ista sufficit ligare entia esse dei: erit plus sufficiens sine ista: ꝛ sic ista supfluit. Et maxime vr̃ mihi extraneũ quõ deus produxit istud accidens: vt vniret ꝛ entia: ꝛ tu cõsidera multa alia ꝯtra hoc: hꝫ igitur opinio: vt mihi vr̃ non fuit: nisi ad verba Auer. nõ ad intẽtionez eius: ꝛ vere est purus error. ℂ Aliter igitur dicẽduz cum ꝓtestatiõe dicendi aliter si mihi aliter prouenit loc⁹ dicẽdi qõ Auer. in solutiõe p̃ntis dubii tres solutiões inuebat. attñ sunt due tm̃ inuicẽ nõ reducibiles: quaꝝ prima fuit ꝙ illa ꝓpositio nõ dꝫ intelligi de agẽte equiuoce dicto cũ agente nãli: qr vt dixi aliter est in agente nãli: aliter in agente primo sepato: eo qr agens naturale agit pp vnuz tm̃ finẽ: ꝛ tñ eius actio nõ est nisi vnuz ꝛ simplex: agens aũt primuꝫ cum nõ agat pp finez: sed ipse sit cã actionis: ideo nihil prohibet agere multa pp se ꝛ bonitates eius: ꝛ hoc fuit dictum supra. ℂ Secunda solutio est mõ vltima: ꝛ qr est difficilis primo declaro quid Auer. intelligat per virtutẽ illam spiritualẽ diffusam in oibus rebus. scdo applicabo ad propositum solutionẽ. ℂ Quãtum ad primũ dicẽduz ꝙ p virtutem spiritualẽ intelligẽduz est eẽ dei: qõ esse est vnũ simplr̃ numero: sicut ꝛ ipse deus est vn⁹ numero simplr̃: mõ istud esse diffundit in reliqua entia causata a pmo pro quãto illa nõ sunt nisi participãdo idẽ vnũ esse numero: qõ est pmũ pncipiũ oib⁹ modis: ꝛ hoc dicit. 12. meta. cõ. 51. ꝛ. 2. meta. cõ. 4. vñ opꝫ imaginari ꝙ sicut vn⁹ est calor p eẽtiaz qui est ignis: gr̃a exẽplitã quo ꝓueniũt oĩa que sunt calida pticipando illud vnuz: ita vnũ est eẽ p essentiã a quo proueniũt omnia entia

Impugna. Scdo. Tertio. Quarto. Oplo ppria. Ad pmã qõnem.

Nota correlarium. participãdo illud eē vnū simplr. Ex his sequit̃ ꝙ sicut forma est esse qđ posit̃ pp qđ cōpositum est vnū simplr: ita entia vniuersi oīa sunt vnū per eē qđ h₃ pticipatū a pmo. Et ꝓ hoc appet pmū.s.cū q̃ritur qd sit hec virtus spiritualis nō est qualitas: nec accñs: sed est eē oiu₃ reru₃ diffusu₃ per spēs ⁊ naturas rerū vsq₃ ad mām: huic quidē₃ clarius: huic vero obscurius pticipatū. ¶ Quātu₃ ad scōm dicendū: ꝙ

Ad scōm. q: mūdus est p id eē vnū simplr pmū: q: vniuersa colligant̃ in ente: qđ est vnū p essentiā in pmo: iō h₃ vnitatē ⁊ colligationē: cui⁹ vnitatis ⁊ ligatiōis deus est cā: ⁊ sic apparet qualr deus est cā oium: l₃ sit vnus simplex summe. ¶ Ad formā₃ qōnis dicēdum ꝙ illa maior: ab vno nō ꝓuenit nisi vnū: veru₃ est illud simplr: sed deus eē est vnus: ergo ab eo nō nisi vnū ꝓcedit. Et tu dicis: sed mūdus nō est vn⁹: apparet hoc qualr falsu₃ est. est.n. vnus pp eē simplex pmi qđ diffusu₃ ē

Quo mō intelligit̃ deū esse vbiq₃ p essentiā. in oīb⁹ entibus: vt apparuit. ⁊ sic appet intellꝰ vborū Auer. hic. ⁊ 2. celi: loco dicto: ⁊ appet verificatio theologoꝝ nr̃oꝝ cū dnt deu₃ eē vbiq₃ p essentiā: volunt.n. dicere qđ eē eius est esse oium: ⁊ illo esse ligantur oīa: sicut mēbra aīalis ligant̃ aīa: sic mūdus ligat̃ esse dei qđ oīa participāt: ⁊ tu psiste. Ad opposita in principio appet solo. ¶ Et post ꝙ scripsi istud occurrit mihi modus ꝓbabilis multū de illa virtute: ⁊ per ꝯñs de solonis Auer. intellectu. Et pro illius intellectu o₃ accipere vnum ꝙ oē ens factu₃ nō agit nisi per virtute₃ distinctā ab essentia: vel ſm rem: sicut forte est in gñabilibus: vel ſm modū: sicut est in rebus sepatis: vlr tñ dicēdu₃ est: ꝙ in oībus agētibus er pmū virtus: ⁊ esse nō est ide₃ oībus modis: sed hoc est veꝝ in pmo qđ agit p essentiā. alia aūt: q: agunt p participationē: q: sunt p participationem: o₃ dicere ꝙ virtutes nō sint eis p essentiā: sed quodāmō ſm distinctionē. Illo igitur supposito dicendu₃ ꝙ oēs virtutes oium entium sunt vna virtus numero pp vnū finē: ad quē vltimate ordinantur: qui est pticipatio bonitatis dei: p hoc est rñsio que est data h ma nifesta.s. ꝙ Auer. per virtutē nō intelligit esse: sed intelligit virtutes oium que sunt ꝓpinque eē ipsi pro quāto sequr esse ipsu₃: ⁊ ista virt⁹ causat̃ a pmo pro quāto oīa entia sunt ab eo: ⁊ diffinit̃ in oibus sicut dictu₃ est. Et per hoc potes rñdere ad formā₃ qōnis cum querit̃ quō mūdus multus pōt ꝓcedere ab vno agēte. dicēdu₃.n. ꝙ sicut cōpositū nāle multū ꝓcedit ab vno agēte: q: ab eo recipit formā mediante qua cōstituit̃ in vnitate ⁊ colligatiōe: ita multitudo mundi pōt ꝓcedere a primo: eo q: oīa entia in eo colligant̃ pp virtute₃ illam diffusam in eis: que virtus est vna numero saltē: eo q: ordinat̃ ad vnum finem numero: ⁊ sic iste intellect⁹ est plus cōformis verbis Auer. ille aūt est plus cōsonus veritati: ⁊ iō tu plus persiste.

Propter vnū finem oēs vtutes sūt vna virtus nūero.

Ab vno pñt plura prouenire.

ALGA. DVB. XIII.

Ait Alga. rñdens pro phis. ⁊ si aliqs dīcet ꝙ hoc dubiu₃ facile pōt remoueri: q: entia diuidunt̃ ad id qđ est alterius sb₃ vt corp⁹: ⁊ ad qđ non sic se hñt: vt sbe per se existentes: ⁊ h pars in duas diuidit̃ ptes: quaꝝ prima: qđ agit

in corp⁹: ꝛ hec dicit̃ aīa. scḋa vero q̄ nō agit in corpe: sꝫ in aīa: ꝛ dr̃ intell's sepatus: entia tñ que in sbtis ꝯsistūt vt accñtia innonātur: ꝛ habent sine dubio sbm nouum ꝛ perueniunt sine dubio ad nouuꝫ principiuꝫ quodāmodo: ꝛ ꝯtinuū quodāmodo: ꝛ hic est mot⁹ circl'aris: ꝛ de talibus modis nō curamus: imo curam⁹ de radicibus p se exñtib⁹ nō in sbto: que sunt sine dubio tres. s. corp⁹: ꝛ est vilior istis trib⁹: ꝛ itelligētia ꝺpēdētiā nō innitens de corpib⁹: nisi depēdētiā actiōis nō ipressiōis: ꝛ est nobilior istis trib⁹: ꝛ aīe que sunt medie inter istas nās: ꝛ hñt aliquā dependentiaꝫ ad corpus. vꝫ. actionē ꝛ impressionē. ℞ursus corpora sunt decem: nouem sunt orbes: ꝛ decimuꝫ est mā: nouē vero orbes. s. sunt aīati. s. sunt corpora cum animalibus: ꝛ hñt ordinem in esse hoc mō. vꝫ. ꝙ a primo principio influit̃ primus intell's qui est per se existens: ꝛ non est corpus: neqꝫ virtus in corpore cognoscēs seipsuꝫ ꝛ suū principiuꝫ: ꝛ procedūt ab eo tres res. s. intellectus ꝛ aīa none sphere: ꝛ corpus supreme sphere: deinde ab eodeꝫ itellectu scḋo ꝓcedit tertius ꝛ aīa firmamenti: ꝛ eius corpus: ꝛ deinde ab intellectu tertio ꝓcedit quart⁹: ꝛ aīa orbis saturni ꝛ eius corpus: deinde donec peruenit ad intellcm̄ ex quo ꝓcedit intell'us ꝛ aīa ꝛ corpus lune orbis: ꝛ vltima intelligentia: que itelligentia agens dr̃: deinde causatur plenitudo lune orbis. s. materia recipiens gnātioneꝫ ꝛ corruptioneꝫ de agente intelligētia. ℞ursus fiunt deinde mixtiones materierum aliis de causis: radii nāqꝫ syderuꝫ mixtiones habent ex quibus fiunt mineralia ꝛ plante ꝛ animalia. Et non opꝫ ꝙ a quolibet intellectu procedat intell'us ad infinituꝫ: hic nāqꝫ intelligentie dr̄nt in spē. ℞ꝫ ergo ex istis ꝙ intelligētie post primuꝫ principiuꝫ sunt decē ꝛ orbes nouē: ergo oīa ista nobilia principia sunt decē post primuꝫ principiū: etiaꝫ sub quocūqꝫ intellectu tres cōtinentur res. s. intellectus: ꝛ aīa orbis: ꝛ corpus ipsius; ꝛ ideo opꝫ ꝙ in suo principio trinitas nulla

pōt imaginari pl'alitas in prio itelligibili nisi vno mō tm̄.vz.put itelligit suū pricipiū: ⁊ seipsuz.vñ respectus suipsi⁹ est potis esse: necitas eiz sui esse ɔsistit in alio nō in seipso. ¶ Ecce ergo ꝙ h̄ res sunt tres diuerse: vñ no bilioꝛ trium tantoꝛum dz nobilioꝛi attribui. ergo suum principiū ⁊ aīa oꝛbis prout intelligit seipsuz: ⁊ coꝛp⁹ oꝛ bis inquātū est apud de seipso: ⁊ iō iuestigāda est h̄ tri nitas: vnde procedit ī causato ꝙ suū principiū sit vnuz: vnde dicimus ꝙ a primo principio nō pcedit nisi vnū. vz.sḃa huius intell's ex quo intelligit seipsuz: ⁊ sequitur euz necessario nō ex pte pricipij ꝙ intelligat suū princi/ piuz: sed ipse de se ē possibilis eē: ⁊ nō h̄z possibilitatez a primo principio: imo de seipso.

¶ Inducit Alg.rñsionē pro ph̄is: ⁊ dicit.ait Alg.rñdēs pro ph̄is.⁊ loquit suspēsiue vsq3 ad dubiū.14.vñ dic.⁊ si aliqs diceret ꝙ hoc du biuz facile pōt remoueri: ⁊ dixi ꝙ loqtur suspēsiue: qꝛ statiz in dubio 14.ipugnabit istō: ⁊ ponit modū quo qs pōt pro ph̄is rñdere.qꝛ dic. qꝛ entia diuidit ad id qd̄ est alteri⁹ sb̄z vt coꝛp⁹: ⁊ ad qd̄ nō sic se h̄nt vt sb̄e p se exñtes.est ergo diuisio ꝙ ens diuidit ī coꝛpalia ⁊ spūalia. Deiñ.subdit spūale.d.⁊ h̄ p sī duas diuidit ptes.q̄z pma: vult dicere est qd̄ agit in coꝛp⁹ tanq̄ pncipiū mot⁹ ⁊ opationū coꝛpis: ⁊ h̄ dr̄ aīa tam coꝛpib⁹ gñabilib⁹ q̄ eternis cōis.sc̄da vero q̄ nō agit in coꝛpe: s3 in aīateo mō quo finis agit in agēs: vel agēs in formā educendo vel creādo illaz: ⁊ dr̄ intell's separ⁹.(Entia tn̄.) Remouet qd̄dā dubiuz: qm̄ h̄ diuisio nō est sufficiēs: qꝛ dimittit aliqd̄: soluit.d.entia tn̄ q̄ in subiectis ɔsistunt: ⁊ vt accñtia inouant: ⁊ h̄nt sine dubio sb̄m nouū: ⁊ puenīūt sine dubio ad nouū pncipiū quodāmō.i.gñabile quodāmō: ⁊ ɔtinuū.i.eternū quodāmō: ⁊ h̄ est mot⁹ circularis: est ḡ pma solo ꝙ iō nō fecim⁹ mētionē de his: qꝛ iaz manifestū est illa reduci ad vnuz pmū: qd̄ est manifestū.(Et de talib⁹.) Quasi inuit sc̄daz solonē.d.⁊ de talibus modis nō curam⁹: imo curam⁹ de radicib⁹ p se exñtibus nō in sb̄to.i.de substātijs: vult dicere: qꝛ dicēdo d̄ istis erit dictuz de accñtib⁹.(Que).s.sb̄e. Cōparat radices interse.⁊ dicit.q̄.s.sb̄e sunt sine dubio tres.s.coꝛp⁹: ⁊ iste vilioꝛ istis trib⁹: vult dicere ī istis trib⁹ s.aīa ⁊ itelligētia: ⁊ itelligētia nō īnitēs depēdentiā: vult dicere nō cāns depēdētiaz de coꝛpoꝛib⁹.i.in coꝛpoꝛib⁹ nisi depēdentiā actiōis nō impressionis: ⁊ est nobilioꝛ istis tribus.s.anima ⁊ coꝛpoꝛe. Et de/ bens intelligere ꝙ ipsa in istis tribus est quid melius alijs. ¶ Debes scire ꝙ sicut quattuoꝛ sunt cause: ita q̄ttuoꝛ sunt depēdētie: ⁊ iō in pro/ posito pñt eē due depēdētie.s.finis: ⁊ vocat depēdentia actionis: qꝛ causalitas finis nō est cā eē agētis: sed actionis agentis: ⁊ depēden tia impssiōis q̄ est depēdentia agentis: qm̄ agens imprimit dando eē vel operari: voluit ergo ꝙ intelligētia nō causat nisi dependentiam actionis.i.nō sit causa nisi in genere finis: ⁊ nō causaret depēdētiam/

Sic.4.Tūt cāe ita quattuoꝛ depen dentie

īpꝛessionis.i.nō eēt cā in gñe agētis.(Et aīe q̄) Accipit tertiā rez: ꝛ
dicit.ꝛ aīe q̄ sunt medie inter istas nās.s.intelligentiā ꝛ corp⁹:ꝛ hñt
aliquā depēdentiā ad corp⁹.i.sunt cā corpis.vz.actionē: vult dicere
in gñe finis:ꝛ impꝛessorē: vult dicere in gñe agētis;qm̄ aīe celoꝝ ꝛ ge
nerabiliū sunt finis corpoꝝ illoꝝ:ꝛ agētia opationū illoꝝ vt scis; ap
paret mō diuisio entis ꝛ mēbꝛa eius.(Rursus corpora.)Uult ponere
motiuū ꝛ ordinē hoꝝ diuersoꝝ; ꝛ dicit.rursus corpa sunt decē.s.no/
uem orbes:ꝛ decimū est mā: apud.n.istos mā est corp⁹; vt appet ab
Aui.i pmo sue sufficiētie.vł forte p māз intelligit corp⁹ gñabile:ꝛ.q.d.
ꝙ corpa oīa sunt decē.s.nouē orbes celestes:ꝛ corp⁹ gñabile est deci/
muз.(Nouē vero.)Declarat dispōnez orbium.d.nouē vero orbes.s.
sunt aīati.s.sunt corpora cuз aīalibus: vñ ꝼm istos: quilibet orbis est
vnum aīal colligatū ex aīa ꝛ corpe hñs motū ꝛ opationē vnam.(Et
hñt.)Exponit ordinē coꝝ.d.ꝛ hñt ordinē in eē hoc mō.vz.ꝙ a pᵒ pn/
cipio q est deus;ꝛ motor extra vniuersuз influit.i.causat pm⁹ intelle
ctus.i.pma intelligētia qui est p se exñs.i.nulli inherēs: nec p assistē
tiaз: nec p iformationē:ꝛ nō est corp⁹:nec virtus in corpe cognoscēs
seipsuз ꝛ suū pncipiū.i.deuз.(Et pcedūt.)Exponit quō istud causat
reliqua.d.ꝛ pcedūt ab eo tres res.s.intellus; vult dicere pxie sphe/
re qui mouet vt finis respectu illi⁹: sicut ipse respectu sui:ꝛ aīa none
sphere:ꝛ corp⁹ supme sphere.(Deide ab eodē itellu scdo.)Uult dicere
cāto ab isto pmo pcedit terti⁹ intellꝰ q adhuc mouet vt finis respcū
sui orbis ꝛ aīa firmamenti.s.octaue sphere ꝛ ei⁹ corp⁹. ¶ Deinde ab
intellectu tertio pcedit q̄rtus.s.q mouet: vt finis respectu pximi or/
bis:ꝛ aīa orbis saturni:ꝛ eius corp⁹.Deinde donec puenit ad intelle
ctum ex quo pcedit intellect⁹ ꝛ aīa; ꝛ corp⁹ lune orbis ꝛ vltia intelli/
gentia: que.s.pcedit in eēntia ab itelligētia lune q̄ intelligētia agēs
dr̄: deinde ab ista causat plenitudo lune orbis.s.mā recipiēs gñatio/
nez ꝛ corruptionē de agēte intelligētia.i.a colcodea. ¶ Debes scire
ꝙ mā dr̄ plenitudo lune orbis pro quāto est effect⁹ silis orbi lune cau
satus imediate post illū ab intellectu agēte ꝼm istos: vel forte dr̄ ple
nitudo pro quāto totā spherā actiuoꝝ iplet:ꝛ tu ꝯsidera.deinde pse
quit ordinē.d.rursus fiunt: deinde.i.post gñationē māe mixtionis
materieꝝ aliјs de causis: vult dicere aliјs causis ꝯcurrētib⁹:ꝛ decla/
rat quō.d.radiј nāqȝ siderū mixtiōes hñt: vult dicere i potētia acti/
ua sicut virtus genitiua aīaз:ꝛ ex qbus fiunt mineralia ꝛ plante ꝛ aīa/
lia.(Et nō opз.)Soluit qōdaз dubiū: posset qs dicere quare post in/
telligētiā actiuoꝝ ꝛ passiuoꝝ nō fuit facta vlteri⁹ alia intelligētia ab
illa alia; ꝛ sic inde soluit.d.ꝛ nō opз ꝙ a quolз intellectu pcedat itel
lectus ad infinitū.i.vlteri⁹: h nāqȝ intelligētie dr̄nt spē: vult dicere:
ꝙ nō est eadem rō de vltima:ꝛ de aliјs: qm̄ differt spē ab illis: iō ista
nō pducit ampli⁹ aliaз:ꝛ q: hui⁹ nāe: ille aūt sic.q: hmōi nāe. Sic ap
paret solo qōnis.(Ptз ergo.)Cōcludit ordinē ꝛ disputatiōez haruз
intelligētiaꝝ.d.ptз ergo ex istis ꝙ intelligētie post pmū sunt decē ꝛ
orbes nouē, ergo oīa ista mobilia pncipia.i.intelligētie mouētes vt
finis tm̄ sunt decē post pmū pncipiū: vult dicere dato pmo pncipio.
Deinde declarat dispōnē cuiuslз intellect⁹.d.ēt sub quocūqȝ intelle
ctu tres cōtinent res cōputādo ipsuз.s.intellectus ipse ꝛ aīa orbis ꝛ
corpus ipsi⁹.s.aīe.Deinde dat quasi cām correlarie: quare pmū pnci

Quare mā dr̄ plenitudo orbis lune.

pium nō potuit nisi vnū cāre.d.ᷓ ꝛ iō oꝫ in suo pncipio trinitas nullā
possit imaginari pluralitas in p̄ intelligibili: sic repit lrā i libꝛo meo:
ꝛ forte est coꝛrupta: vel trāslatoꝛ male trāstulit: vt reputo: sꝫ quōcūq;
oꝫ sic oꝛdinari: ꝛ iō opꝫ ꝙ in suo pncipio pmo itelligibili nulla possit
imaginari pluralitas trinitas.i.pluralitas trinaria nisi vno mō tm̄.
in alio aūt opꝫ.vꝫ.put intelligit suū pncipiū ꝛ seipsum.ꝛ sic oꝫ legi
ista lrā: ꝛ tūc appet solo q̄re pmū vnū tm̄ causat: ꝛ scōm tria: pmū.n.
vnū tm̄: q: nō intelligit nisi se: reliqu⁹ aūt pro quāto itelligit.pmū.ꝛ
se pōt cāre multitudinē.(Uñ respcū sui.) Soluit qōdā aliud dubiuꝫ
posset qs ōre: vtrū pm⁹ intellus cāt⁹ a p̄ motoꝛe vniuersi sit nec̄e ec̄
an nālr ens polis: soluit.d.vñ respcū suiipsi⁹.i.nā ei⁹ est polis esse:
nec̄itas.n.sui ec̄ ꝯsistit i alio: ꝛ nō i seipso: vult ōre ꝙ nā ei⁹ est nā polis
attñ ab alio est ppetua ꝛ sempiterna.(Ecce ḡ.) Remouet aliō dubiuꝫ
ex q̄ intelligentia imediata pducta a deo pducit tria pp dispōnem
multā quā hꝫ: qm̄ p illas dispōnes pducit illa tria. Soluit.d.ecce ḡ
ꝙ hic res sunt tres diuerse: vult dicere pducte ab illa: q: intelligētia
primi oꝛbis aīa sui oꝛbis: ꝛ su⁹ oꝛbis: vñ nobilioꝛ triū tātoꝝ oꝫ no/
bilioꝛi attribui.ergo suū principiū: sic hꝫ lrā mea: sed est coꝛrupta: ꝛ
oꝫ dici.ergo put intelligit suū pncipiū: ꝛ aīa oꝛbis put itelligit seip
sum est coꝛp⁹ oꝛbis in quantuꝫ est apud de seipso: ꝛ iō inuestigāda est
ista trinitas rez facta: ꝛ ab illa vna: ꝛ vñ pcedit in causato ꝙ suū prin
cipiuꝫ sit vnuꝫ: ꝛ tñ ipsum sit tres res: vt vides: ꝛ voluit dicere ꝙ tu
debes h̄ ꝯsistere: qm̄ est difficile ꝛ forte ly vñ procedit in causato: oꝫ
cōtinuari cū littera que sequit̃ ita ꝙ sit quasi quedā qō: que sic moue
tur: vñ pcedit in causato: ꝙ suū principiū sit vnū.i.ꝙ deus sit sim/
plex ꝺm esse ꝛ virtutē: ꝛ tunc p litterā sequētem inuit solonē.d.vnde
dicim⁹ ꝙ a p̄ principio nō pcedit nisi vnū.vꝫ.ꝺba hui⁹ intellus ex q̄
intelligit seipsuꝫ: hec rñsio primo aspectu nō vr̄ esse ad pūctū qōnis
sed dico ꝙ voluit dicere.ꝙ iō fuit vn⁹: q: talis. Et eius nām nō possu
mus scire alr̄: nisi q: effect⁹ eius est vn⁹: vel pōt tertio illud verbuꝫ:
vñ pcedit in cāto exponi sic: vt dicam⁹ ꝙ intētio qōnis est ista.vꝫ.
vñ procedit in causato ꝙ suū principiū sit vnuꝫ.i.vnus effectus: qō
eniꝫ dr̄ principiū vnū: qō vnū tm̄ producit.est ergo sensus qōnis: vñ
pcedit in causato ꝙ eius effect⁹ ꝛ efficiēs sit tm̄ vnū in causando: ꝛ
tunc verba sequētia sunt manifesta: vñ dicimus ꝙ a primo pncipio
nō pcedit nisi vnū.vꝫ.ꝺba huius intellect⁹ ex quo intelligit seipsuꝫ:
ꝛ h̄ tertia expō est mihi plus appens ꝛ vera in se. Deinde vltimo re
mouet qōdam dubiū: pōt.n.qs querere ex quo pm⁹ intellect⁹ cātus
intelligit: ꝛ est nec̄io quō pōt ec̄ a pmo. Uel pōt qō esset: primū nec̄io
causat quō effect⁹ eius pōt esse cōtingens: ꝛ ambo sunt boni sensus.
Ad scōm tñ sensuꝫ rñdet.ex quo apparet solo ad primū.vñ dicit.ꝛ se
quit̃ cuꝫ nec̄io hꝫ a primo qō intelligat illud: qm̄ in sui nā nō est nec̄e
esse: sed ipse de se est polis esse: ꝛ polis nō esse: ꝛ nō hꝫ politatē a pmo
principio: imo de seipso.ecce igitur solutio ad foꝛmā. Dicēduꝫ.n.ꝙ lꝫ
primū necessario causat illud: attñ politatē hꝫ ex sui nā que est ꝺm se
cōtingēs: ex quo apparet solutio ad primū sensuꝫ: negat̃ eniꝫ ꝙ pmū
causatuꝫ sit ens necessario intellectus necessario: sed in sui nā est cō/
tingens: ideo pōt esse a primo: isti eniꝫ crediderunt ꝙ necesse esse nō
possit ab alio causari: vt alibi dixi.

Sed hic dubitat pmo. qr primu3 causatu est simplex adhuc fm re. g adhuc no pot pducere multa fm re: qm si distio ronis in pucipijs catiuis sufficeret i pmo no eet repugnatia ex pte intells nri itelligere multitudine. g posset ee ca multox. ¶ Scdo dubitat forti: qm si itells ille pducit op3 q heat tres rones: mo no h3 nisi duas. s. itelligere pmu a q fit: z itelligere se. g p ipsa duo no pt pducere tertiu. s. orbe. Alias qoes adduxit lib. de itellu otra B: videas: qr multu ostrut ad ppositu. ¶ Ad pma dicedu3 q distictio fm modu q apud nouos di disto ronis est duob modis. qda ficta non fundata in re: nec accepta i re: vt si velle osiderare ens qocuq3 pos sez ei fingere ronis distinctione isto mo: alio modo va q accipit a re: z fundat in re. vt i hoie est disto ronis isto mo respectu aialis: qr accipitur a re. ¶ Ad ppositu dicendu q diuisibilitas ronis seu modi in pricipijs scdo mo sufficit ad cadu diuersa fm istos: z no op3 q illa sint distitcta re z subo: qm q sunt dispsa i causatis colligant in catmo h disto ronis bn pot ueniri in scdo ente z no i prio: pot em scdm ens intelligi inquatu intelliges primu: eo qr causat ab eo: z inquatu itelliges se. primu aut qr est simplr i causatu: io no pot itelligi inquatu3 intelligit alid a se: z iquatu itelligit se nisi distone facta: io est simplr vnu re z mo apud istos: io tm vnu pduxit. v3. pro quato itelligit se. vn itentio sui est pricipiu q pducit pmu intellm. ¶ Ad scd3 dicedu q diu reputaui q ille intells: intelligedo se pduxit tm aiam orbis: z orbis fuit catus ab illa aia imediate: z pt salte h teneri de mete Auic. attame p nuc puto ee dicendu fm istos q orbis z aia sunt vnu colligatione: io ille intells pduxit p hoc q itelligit se totu illo colligatum mediate aia illa: sicut i copofito nali appet. ¶ S3 dices a pari pot dici q tot mudus pducit a pmo: qr est vnus colligatioe z ee: vt dictu est. g vel ista positio cotradicit sibi: vel tua no est ad mete3 ei. ¶ Dicendu q Auer. facit istud argumentu cotra illos: vt apparuit i principio dubij pntis: attn posset dici q non est sile de toto vniuerso apud istos: z de isto paruo vniuerso qm entia i toto mudo sunt valde diuersa vt appet ex operationib: s3 istud est colligatu ope z esse: ideo forte pot sic intelligi: z tu cosidera melius.

Pria dubitatio.

Scda.

Solo ad pmam.

Duplex est disto ronis

Ad scdam.

Replica.

Solo.

AVERROIS.

[Q]Os dicimus q oia ista sunt limitatioes philosophox antiqx. v3. Auic. z Alpharabij z ipsox sequetiu: z opinio tn antiquox est q hec sunt pncipia corpa supcelestia: z principia corporu3 sunt entia sepata de materijs que mouetia sunt corpora supercelestia: z illa corpora mouentur. ergo ea principia modo obedientie z amoris: z ipsa corpora fuerunt creata propter motu3. ¶ Cum enim declaratum sit q principia mouentia supercelestia corpora separata sunt a materijs: z q ipsa prin

cipia non sint corpa. nõ ergo remanet modus quo di/
ci possit q ipsa pncipia mouēt corpora nisi q dicamus
q mobile mouetur modo obediētie: quare sequit eos
iccirco q corpora supercelestia sint viua et rationabilia:
et intelligūt seipsa et ipsorum principiorum mouētia. Cū ergo
prelibatū sit a phis q nulla sit dria inter scientiā et scibi/
le: nisi q scibile est in mā et sciētia minime: vt declaratū
est in libro de aia. ergo si inuenirētur entia īmaterialia
oporteret q ipsorum substātia esset sciētia aut intellectus.
¶ Et declaratū est apud eos q ista pncipia separant a
mā: prout dant orbibus motus cōtinuos absq aliqua fa
tigatione seu passione: et qdcūq tali modo mouet opz
sine dubio q non sit corpus neq virtus in corpore: et q
corpus celeste acquirit sempiternitatē ab eis separatis.
¶ Etiā declaratū est q ista principia separata hñt esse
colligatū cum primo principio ipsorum: et nisi ita esset: nul
lus esset hic ordo: et oia ista egregie declarant in pro/
prijs locis librorum physicorū. ¶ Et declaratum est cum
oēs orbes moueantur diurno motu seruantes ordines
proprios motuum ipsorum: ideo huius est ratio: et cum
deus benedictus pcipit alia pncipia q precipiūt alios
orbes vt moueant: et ab hoc precepto consistant celi et
terra: sicut ex precepto regis seu principis in ciuitatē
obtinentur omnia cetera posteriora precepta ex regia
parte ibidē cōmissa. ¶ Sed id qd innuit Auic. de pro/
cessu horum principiorum abinuicem sunt verba ignota
apud phos: attamen id qd opinati sunt peripathetici
in hoc est q dicta principia hñt miseratione diuina di/
uersos gradus et colligationē que est illud qd infert ea
esse causata successiue abinuicē: et omnia a primo prin/
cipio causantur: et aliud non debet intelligi de agente et
effectu: vel de creatore et creato nisi hoc tantū: hec igi/
tur est ppinquior via ad aduertendū opinionem pre/
dictorū hominū: et cōtingent ex hoc errores cōtingen/
tes predictos phos: vt narrauit Algazel in precedēti/

bus: et diffusius declaratū est in eoꝝ libris: quare notā/dum est: ꝙ quicūqꝫ speculatus est in dictoꝝ libris cum cōditionibus necessarijs pōt egregie cernere veritatē omniū istoꝝ opinionuꝫ: et non dꝫ intelligi de opinione Arist. nisi id qđ dictū est: et opinio sua est summa veri/tas prout suus intell'x fuit finis humani intell'x precla/re de Arist. quare dr ꝙ ipse creatus fuit et datus nobis diuina puisione: vt non ignoremus possibilia sciendi.

¶ Et est notādū ꝙ predicta pnt optime ostēdi alio mō do difficillime. vꝫ. cuꝫ quibusdā rōnibus: et quāuis sint probabiles de seipsis sunt sine dubio intelligibiles per accñs: et qꝛ probabilia dilectiora sunt cōiter qꝫ demon/strabilia ostēdimus viā: vt breuiꝰ et clarius poterimus: vñ dicimus ꝙ vna propositionū est ꝙ qñ hō respicit ħ apud nos res mūdanas: vr sibi ꝙ res que viue et scien tes dicunt sunt p se mobiles terminatis motibus erga volūtates et actiones terminatas ex quibꝰ oriunt multa in hoc mūdo. Supposita ergo hac radice: dicimꝰ ꝙ si ei adiungeret alia ꝓpositio ad sensuꝫ apparēs. vꝫ. ꝙ ce/li mouent de seipsis motibꝰ terminatis ex quibus ter/minantur inferioribus entibus multa terminata opera et ordines: in quibus dicta entia cōsistāt. dꝫ ergo cōclu/di ex istis duabus ꝓpositionibus ꝙ celi sunt corpora vi ua rōnabilia. qualiter tñ patefit ꝙ ex ipsoꝝ motibꝰ ope/ra terminant a quibꝰ causat cōseruatio inferioꝝ entiū: hoc satis manifestū est cū speculatione modica: nisi em̄ sol aliquotiēs propinquius nobis esset: et aliquotiēs di/stans dum in suo circulo obliquo mouet non habere/mus in hoc mundo quattuor anni terminos: sicut mo/do habemus ordinatū in mūdo: neqꝫ inuenirent plan te: neqꝫ aīalia: neqꝫ sequerent gñationes rerū gñabiliū modo cōsueto. verbi gratia. qñ sol a nobis distat et ten/dit erga meridionalem partem refrigidatur aer septē/trionalis partis: et fiunt pluuie: et multiplicatur elemē/tum aquosum: et in meridionali parte multiplicatur

elementum aereũ: ꝛ in estate totuȝ contrariũ reperit: ꝛ ista opera a sole ꝓcedētia: ꝛ sua ꝓpinquitate ꝛ distātia a nobis in quolȝ ente aperte in mundo apparent: ꝛ similiter de luna plurima vtilia sunt ꝓcedentia: etiam ab alijs planetis syderibusq; multa ardua ꝛ ꝑciosa cōmoda diuina potētia influuntur in hoc mūdo: licet opera quinq; planetaꝝ ꝛ alioꝝ syderũ nō tm̄ manifeste appareant: quilibet nanq; ipsoꝝ circuluȝ hȝ obliquũ: ꝛ facit quattuor tēpora in suo circulari motu. Et est notādũ ꝙ principaliter superius ad causandũ predicta cōmoda est motus diurnus a quo dies ꝛ noctes fiunt: vnde qñ quidē itelligēs homo talia ordinata regimina respicit: ꝛ qualiter distincte a corpoꝝ supercelestiuȝ motib⁹ ꝓcedunt: ꝛ .vȝ. qualiter stelle seu planete moueant terminatis motib⁹ ꝛ terminatis figuris: ꝛ terminatis partibus facile pōt iudicare ꝙ talia opera necio causant ex viuis intelligētibus motorib⁹. Et valde pōt de hac informatione adminiculari. vȝ. multa paruuloꝝ ꝛ vtiliuȝ corporum turbidoꝝ nobiscū inuentoꝝ que vita non carere: īmo cum toto ipsoꝝ defectu ꝛ vtilitate eoꝝ substantie ꝛ paruitatis illoꝝ quātitatis placuit deo glorioso īfluere in eos vitam ꝛ rōnem ex quibus possit ipsoꝝ esse regere ꝛ conseruare: vt prius fieri pōt. Tāto ergo melius ꝙ supercelestia corpora dignissima sunt tale munus ab ipso deo benedicto recipere. vȝ. vitam ꝛ intelligentiā: cōsiderato magnitudine corpoꝝ ꝛ substantiaruȝ eoruȝ nobilitate: sed multi hoīes putando scientiam habere ignorant: ꝛ respecto regimine eoruȝ nobilium corporum viuoꝝ nobis presentiū ꝙ ipsa corpora debeātesse viua qđ est sine dubio error eorum hominum: q: regimen viuoꝝ a viuis debet ꝓcedere. s. a viuis nobilioribus rectis in vita ꝛ discretione. Unde qñ homo discretus respicit ista corpora magna ꝛ viua ꝛ rationalia nos circuentia: ꝛ meditatur in quadaȝ tertia ꝓpositione. s. ꝙ ꝓuidentia ipsoꝝ in nobis non reducitur aliquo modo

hi quoddá cómodum ipsoꝝ pót aperte notaré ꝙ dicta
principia precipiunt a p͛io principio de his motib⁹:
ꝛ ꝙ ipse ꝑceptor nó est corpus neqꝫ virtus in corpore.
¶ Prelibatis ergo istis notandum est ꝙ non decet ꝙ
sit creator horum corporum: ꝛ principium ipsorū esse
simul esse inferiorū corporū: ꝛ ꝙ humanus intellectus
caret fine dubio cóprehendentia esse orbiū. Hic est de/
niqꝫ finis intentionis pȟorum in corporibus supercele
stibus in assertione ipsoꝝ primi principij: ꝛ ꝙ non est
corpus neqꝫ virtus in eo.

¶ Postꝙ̄ dicta est opinio istoꝝ: vult mᵒ adducere Auer. opinionē
veroꝝ pȟoꝝ de ordine orbiū: ꝛ disputatióe ipsoꝝ ꝛ motoꝝ eoꝝ: ꝛ qúo
colligant cū ꝓmo: ꝛ vñ appeat defectus opinionis ꝓdicte: vñ. d. dici/
mus nos ꝙ oïa ista sunt limitatóes pȟoꝝ antiq̊ꝝ. vꝫ. Auic. ꝛ Alpha
rabij: ꝛ ipsoꝝ sequentiū: voluit dicere ꝙ ista opinio credit esse ad me
tem antiquoꝝ: non tñ est. ideo ponit illá. d. ꝛ opinio tñ antiquoꝝ est
ꝙ hec: vult dicere: motores celoꝝ: sunt ꝓncipiátia corpora celestia ꝛ
ꝓncipia corpoꝝ sunt entia separata de materijs. ergo sunt ista principia
separata: ꝛ syllogismus est in prima figura sic. principia corpoꝝ ce/
lestium sunt separata: motores celestiū sunt ꝓncipia illoꝝ. ergo sepa
rata: hꝫ igit est prima ꝓpositio quá vult habere cótra eos qui ponunt
aïas inesse corporib⁹ illis: neqꝫ eē eis veras formas. Deinde vult re/
mouere aliū errorē per aliá ꝓpositionē: alius eñ error fuit ꝙ aïe celo
rum trahunt ab intellectib⁹ separatis que mouēt eos eo modo quo
finis mouet agēs: cōtra istud ꝓbat istá ꝓpositionē. s. ꝙ illi motores
mouēt ꝑ cóplacentiá: ꝛ corpora illa mota mouent tanꝙ̄ obedientia:
ꝛ syll's cóponit sic: quecūqꝫ mouēt aliqua que nō eis resistūt. sꝫ mo
uent mota ipsa mouēt grā amoris ꝛ cóplacētie. ꝛ illa mouent ꝑ obe
dientiaꝫ: sꝫ motores illi separati respectu corpoꝝ celestiū sunt hmói.
ergo ꝯclusio illa dicta sequit. d. ergo: que. s. ꝓncipia sunt mouētia cor
pora celestia: ꝛ illa corpa mouent: hꝫ est v͛tus minoris: ꝛ īfert cōclusio
nem. d. ḡ ea ꝓncipia mó obediētie ꝛ amoris: vult dicere mouēt: ꝛ cor
pora obediēter mouent: ꝛ tūc est ꝯclo. Deinde ꝓbat minorē quantuꝫ
ad istá partē. s. ꝙ corpa illá mouent: ꝛ pōt syll's sic cóponi: que sunt
creata ꝑ moueri sunt nata moueri cū obediētia: sꝫ corpora celestia
sunt facta ꝑ motuꝫ. ḡ sunt nata moueri: maior est manifesta: aliter
essent ociosa ꝛ suꝑflua: minor aūt accipit hꝫ: tanꝙ̄ nota: ꝛ hui⁹ tantū
minorē accipit. d. ꝛ ipsa corpora fuerūt creata ꝑ motū: ꝛ tūc sup. tu
residuū: ꝛ deinde ꝓbat idē per syll'm alio modo: lꝫ sit quasi virtualr po
situs: ꝛ potest sic cóponi: ꝓncipia separata a mā ꝛ a corpore: ꝛ simpl'r
impartibilia mouēt amore ꝛ intelligētia corpora mota: ꝛ corpa mo/
ta obediēter: sꝫ motores orbiū sunt hmói: ergo vt supra. vnde huius
ponit minorē ꝛ cóclusionē. d. cū eñ declaratū sit ꝙ ꝓncipia mouētia
supercelestia corpora separata sunt a materijs: ꝛ ꝙ ista ꝓncipia non
sunt corpa ista est minor: non ergo remanet modus q̄ dici possit quo

ipsa principia mouēt corpa: nisi q dicamus q mobile mouet modo obedientie. Et hec est potētia ꝑfectionis. ¶ Debes scire q motores orbiū

Quia motores orbiū sunt separati: iō tripl'r mouent orbes. scʒ ꝑ amorē: intelligētiā ⁊ cōplacētiam.

q: sunt separati mouēt ꝑ amorē intelligētiā ⁊ cōplacētiā: amorem quidē qm amāt ꝑmū: qd nō pōt amare amore intelligibili nisi essent separati: intelligentiā quidē qm mouēt ꝑ id qd intelligūt de primo: vt dicā post: cōplacētiā vero qm intentio primi est ꝯseruare entia in suis dispōnibus: ⁊ iō in mouēdo exequunt intentū primi: iō cōplacēt ei: ⁊ sic mouēt ꝑ cōplacentiā: ⁊ hec oīa sunt dicta in qōne de intellectu. ⁊ alibi. s. in de sba orbis: vt dicā forte post. ¶ Scdo debes scire q corpus celeste mouet obedienter: eo q: nō resistit motori separato. imo maxime inclinat ad motū illius: eo q: factū fuit ꝑ motū illuʒ: vt colligitur ab Auer. hic. ⁊. 3. cō. scdi celi. vñ obedire ꝓprie est sine resistentia trahi ab alio: ⁊ q: corpus sic trahit: iō dicitur obedienter moueri.

Quia corpus celeste non resistit motori: iō mouet obedienter.

¶ Sʒ tunc occurrit dubiū: qm tūc mouent in instanti: qm ꝑm dicta Auer. intelligētie mouēt q̄tū pñt: ⁊ ꝑm vltimū sue potētie: ergo si mobile nullo modo resistit eis: mot⁹ erit in instāti: qm successio in motu causat: vel a resistētia medij vel mobilis: vt. 4. phys. cō. 71. dictū est.

Dubitatio.

Solo.

¶ Et dicēdū q ibi est resistētia: q: celuʒ est corpus actuale q̄tum ⁊ extēsum: vt dictū est in qōne de resistētia: vñ celū resistit intelligentie: q: est corpus actuale: q̄tum extensum dico corpus actuale: qm corpus in potētia: sicut est forma corporis substantialis materie coeterna nullā resistētiā hʒ ad motum: sicut nec materia: q: est illimitata ad omne vbi. q: igit celum est corpus actu vltima actualitate: iō impoe est ei qn est sub. a. eē sub. b. vbi ⁊ nulla ē querēda cā. quare resistit: nisi q: corpus actuale vltimū q̄tū. Et hoc dicit Auer. 7. phy. solu ēs pñtē. q. d. ⁊ forte hoc accidit ex diuersitate naturaꝝ mouētiū que nō sunt in materia in nobilitate ꝑm magis ⁊ minus ⁊ diuersitate naturaꝝ corpoꝝ que mouent ex eis: ecce quō ptʒ solu. presens.

Replica.

¶ Sʒ dices si resistit: ergo nō obedit ei: ergo destruit opinio Auer. hic. dicendum q duplex est resistētia quedā cum inclinatione ad contrariuʒ: imo impellens ad contrariū: ⁊ hic affert obedientiā: sicut apparet in homine qui trahitur violenter in aliquo: quedam cum determinata pausa sue obedientie: nō tamen inclinatione impellente ad ꝯtrariuʒ: si quis eniʒ imperat mihi vt vadā ad eum: ⁊ ego vado libenter: certum est q nō vado ad ipsum in instanti: lʒ ipse appetat me in instanti qm nā media est limitata ad certū motū: ꝑ hoc nō dico: inobediēs. ita in ꝓposito celum obedit intelligentie: eo q: nō inclinat vi ad contrarium: attamen sua natura: q: corpus limitat ad motum tāte velocitatis. ⁊ istud nō aufert obedientiaʒ: vt dixi in exēplo. ⁊ de hoc dixi in qōne de resistētia celi.

Duplex est resistētia.

Et postq̄ remouit duas ꝓpōnes. s. dicentes corpora celestia esse animata animabus mālibus: ⁊ dicentē corpora celestia moueri a motorib⁹ separatis trahētibus animas eoꝝ: vult modo cōcludere dispōnem corporum celestiū ꝑm veritatē Arist. ⁊ dicit. quare sequit eos. vult dicere phos antiquos. idcirco q corpora celestia sunt viua ⁊ rōnalia: ⁊ q intelligāt seipsa: ⁊ ipsorum principioꝝ mouentia. Et videtur mihi q innuat hunc syllm: omne cōpositū ex forma separata mouente amore intelligentia ⁊ cōplacentia: ⁊ ex corpore obedientie illi motori est animal rōnale viuens intelligens se: ⁊ suum principiū: sʒ corpora celestia sunt cōposita hmōi: ergo in prima

figura sequit̃ cõcl'o quã hic intulit: maior declarabit̃: lz sit aliqualiter nota. minor fuit declarata ex iam dictis: ⁊ cõclusionẽ hic posuit tñ. Deinde vult remouere dubiũ: q2 posset qs opinari si corp⁹ celeste est aĩal rõnale viuẽs: g̃ intẽtio eius ⁊ eius scia causatur a rebus: ergo recipit accidẽtia. ¶ Preterea si ita esset corp⁹ celeste esset hõ: qm̃ nulla esset dr̃ia inter sciam corpis celestis ⁊ hois: vt ergo remoueat ista dubia: vult declarare qualr̃ scia illoꝝ cũ scia nostra est equoce dicta: ⁊ sic erit qõ soluta. Et intẽdit pbare hanc ꝯcl'onẽ ꝙ in separatis a mã scia ⁊ scibile nõ differũt: imo sunt vna sba: ⁊ syll's est: oẽ scibile separatũ a mã est vnũ in sba cũ sba illius sciẽtie: sz in sepatis a mã omne scibile est separatũ a mã: ergo in separatis a mã oẽ scibile est sciẽtia sciẽtis in sba. maior declarat̃: qm̃ scia ⁊ scibile differũt mõ: eo q2 scibile est in mã: q2 est vle in potẽtia qd̃ est actu idiuiduũ: vt dixi in qõne de vli: scia autẽ est sepata a mã: sola dr̃ia est in mõ rõne mãe: ⁊ vbi ergo erit abscissa mã: ibidẽ remanebit abscissa cã dispõnis scibilis a scia: ⁊ sic appet maior. Et põt syll's sic cõponi: scia ⁊ scibile solũmõ dr̃nt a mã: scia ⁊ scibile in sepatis nõ dr̃nt modo mãe: g̃ scia ⁊ scibile in illis nõ dr̃nt in scd̃a figura. minor autẽ alibi declarat̃. s. 12. meta. tex. cõ. 51. ⁊ nolo ꝓ nũc imorari in illo. hui⁹ sylli ponit̃ maior ꝓsylli. d. cũ ergo ꝓlibatũ sit a phis ꝙ nulla sit dr̃ia inter sciam ⁊ scibile: nisi ꝙ scibile est in mã ⁊ scia minime: vt declaratum est in lib. de aĩa. hic fuit maior ꝓsylli. Deinde ponit ꝯcl'onẽ principalẽ sylli. d. g̃ si inuenirent̃ entia imãlia. opz ꝙ ipsoꝝ substãtia esset scia aut intellect⁹: imo ⁊ itellect⁹. ¶ Hic esset videndũ quõ scibile in substãtijs sepatis sit sepatũ a mã: ⁊ eẽt ẽt videndũ quõ ibi scia ⁊ scitũ sunt vna sba: esset videndũ ẽt de intellectu nostro aliqd: ⁊ tñ ꝓ euidẽtia dictoꝝ recurre ad qõnẽ de intellectu circa finẽ. Deinde pbat minorẽ sylli principalis. s. dicentem ꝙ illa entia sint sepata a mã: ⁊ syll's cõponit̃ sic. oẽ agẽs mouẽs motu ꝯtinuo ⁊ sempiterno est sepatũ a mã ⁊ corpe: ⁊ fm esse: sz oẽs motores corporũ celestiũ mouẽt illa motu ꝯtinuo ⁊ eterno. ergo in pria figura oẽs illi sunt sepati simplr̃. hui⁹ prio tãgit minorẽ. d. ⁊ declaratũ est apud eos ꝙ ista principia sepant̃ a mã: ꝓut dãt orbib⁹ motus continuos. i. eternos absq3 aliq̃ fatigatiõe seu passione. Deinde ponit vim maioris. d. Et qñcũq3 tali mõ mouet: opz ꝙ sine dubio nõ sit corp⁹ nec virt⁹ in corpe. Et hec fuit maior: cui accidẽtalr̃ addit: ⁊ opz ꝙ corpus celeste acqrat sempiternitatẽ ab eis separatis: vt declaratũ est in libro de sba orbis. Deinde redit ad remouendũ illud scd̃m peccatum illoꝝ qui finxerũt ꝙ motores nõ intelligãt primũ. ⁊ dicit: ⁊ etiã est declaratũ ꝙ ista principia sepata habẽt esse colligatũ cum primo principio ipsoꝝ ꝓ quãto intelligũt ipm: vñ syll's hui⁹ põt sic cõponi: omnes motores mouẽtes pp cõplacentiã ⁊ intellectũ ⁊ amorẽ vni⁹ colligant̃ illi: sz oẽs motores mouẽt pp cõplacentiã amorẽ ⁊ intelligentiã pmi: g̃ illi colligãt̃. hui⁹ ponit̃ ꝯcl'o. scd̃o pbat hãc ꝯcl'onẽ hypothetice sic. si oẽs motores nõ eẽnt colligati prio null⁹ esset in eis ordo: sz oẽs motores sunt ordinati: vt dictũ est: ergo omnes sunt colligati primo. hui⁹ ponit hypotheticã. d. ⁊ nisi ita eẽt: nullus eẽt hic ordo. vltio pbat hoc auctoritate phoꝝ. d. ⁊ oĩa ista egregie declarata sunt in libris phoꝝ. ⁊ iste rõnes sunt note per se ex iam dictis. ideo nolo imorari in eis plus. Tertio probat idẽ: ⁊ syll's sic cõponit̃. oĩa mota que

Dubitatio.

Solutio.

Scia ⁊ scibile nõ dr̃nt i separatis.

Scibile ⁊ scia nõ differunt rõne materie.

Quare in/telligit intelligentias deo obedire.

mouent motu diurno colligant primo principio qd mouet illud motum illo motu: sed oia corpa celestia mouentur motu diurno: ergo oia colligant primo pncipio. huius ponit minor. d. et declaratu est cu omnes orbes mouent diurno motu seruates ordines pprios motuum ipsorum. id huius. i. illius coclonis est ro. Deinde explicat modu ordis illorum. d. et cu deus bndictus pcepit alia principia. i. motores que pcipiant alios orbes vt moueant. et ob hoc pceptu 9sistat celi et terra. i. pp hoc sint celi. i. supiora et terra. i. infriora: sicut ex pcepto regis seu pncipis in ciuitate obtinetur oia cetera posteriora precepta ex regia pte ibide comissa. ¶ Debes scire q deus no est rex: neqz princeps: nisi equiuoce: vt dictu est sepe. ideo ista pcepta et oia ista no sunt nisi equiuoce. No enim opz credere q intelligetie obediant deo: qr velint obedire: eo qr obedire psupponit posse no obedire. modo si no disponunt p inobedientia: nec possunt disponi per obedientia: qr qd non potest disponi per vnum cotrariu: nec p suu cotrariu: vt dixit Auer. 12. meta. co. 51. in fine. sed istud fit eo qr intelligetie intelligat primu et pp illud qd intelligut de illo cu amant assimilari illi: et desiderat illud sic mouent: et de9 pcipit p qnto causat eos: quorum ee cosistit in motore. et multu cofert dictu Auer. in. 12. meta. co. 44. et primo celi co. 54. in fine. et bonu est vt videas illud: qm ista sunt tibi clara. ¶ Et postq declarauit colligationez sm intellectione et amorem et coplacentiam: vult modo narrare colligationez illorum sm esse: et dicit: sed illud qd inuit Auic. de processu horum principiorum adinuice sunt verba ignota apud phos: attamen. illud qd opinati sunt peripathetici in hoc est q dicta principia miseratione diuina. i. prouidentia dei habent diuersos gradus. i. naturas: et habent diuersam colligationem que est id qd infert ea esse causata successiue adinuice: et omnia a primo principio causant: et addit: et aliud no dz intelligi de agente et effectu: vel de creatore et creato: nisi hoc tm: vult dicere: non sicut intelligit Aui. ¶ Et debes scire q Auer. caute vsus est copulatione cum dixit adinuice: et a primo: ad notadu modum quo procedunt a primo qr vt supra declaraui prima intelligetia causatur imediate a deo in rone cause proxime: vt dictu est: reliqua vero causantur a prima in rone cae vniuersalis: et ab aliis inqntum sunt proxime cae. et id dixit q causant adinuicez a primo motore. et istud melius fuit dictum supra: et nolo plus dicere. ¶ Et postq dixit hic. vult ponere differetiaz inter opinione eius: et opinione aliorum: et dicit. hec enim est ppinquior via ad aduertedu opinione predictorum hominu. pria ergo dria est q p opinione eius intelligit opinio antiquorum: no sic p opinione illorum. ¶ Deinde ponit scdam driam. d. et cotinget ex hoc. i. opinione Alpharabii et Aui. errores contingetes predictis phis: vt narrauit Alga. in pcedentibus: et diffusius declaratu est in eorum libris: no autez opinioni eius cotingunt errores. ¶ Deinde dat modum quomodo scit veritas. d. Et notandu est q quicuqz speculat9 est in libris dictoruz cum conditionibus necessariis. i. euidentiis firmis potest egregie cernere veritate omniu istorum opinionu. Vel pot intelligi cuz coditionibus necessariis. i. oibus requisitis que sunt pfecta speculatio: semotio a negociis aliis que requirit studiosis. ¶ Deinde declarat cuius phi fuit opinio eius. d. et no dz intelligi de opinione Ari. nisi id qd di

ctū est: deīde cōcludi t ꝙ tenēdū est ꝙ illa opīo. d. ꝙ opīo sua ē sūma veritas: hoc ꝓbat: ⁊ syll'ꝰ sic cōponitur. opinio hoīs cuius itellectus est finis. s. vltimū posse humani intellectꝰ est summa veritas. ſʒ opīo Ari. est hmōi. ḡ illa est sūma veritas: minor ꝓsyllogizat: itellectꝰ datꝰ nobis diuina ꝓuisiōe: vt nō ignorarem' polia sciēdi est finis ⁊ terminus itellectꝰ humāi. ſʒ itellectꝰ Ari. est hmōi. ḡ minor appet. syllī nō ponit nisi minorē. d. put suꝰ intellectꝰ fuit finis hūaui itellectꝰ: deīde accipit minorē ꝓsylli. d. ꝓclare ꝺ Ari. q̄si. d. trāspone eā sic: q̄re ꝓdcā re de Ari. dr̄ ꝙ ipse creatꝰ fuit: ⁊ datꝰ nobis diuīa ꝓuisiōe: vt nō ignorarem' polia sciēdi: ⁊ sic appet opīo Auer. Et postq̄ declaratū est corpora celestia eē obediētia: ⁊ eē rōnalia: ⁊ ꝙ colligant̄ ꝑncipio tribus modis: vult oñdere nūc via firmiori illa eē hmōi. ⁊ prio ꝓponit intētionē. Et est notādum ꝙ ꝓdicta p̄nt optime oñdi: alio mō difficillime vult dicere fortissime. vʒ. cū q̄busdā rōnibꝰ: ⁊ q̄uis sint ꝓbabiles de seipsis sunt sine dubio itelligibiles p accñs: ⁊ q: ꝓbabilia delectabiliora suut q̄ demōstrabilia: ostēdem' viā vt breuiꝰ ⁊ clarius poterimus. Hec sunt verba eius in quibus apparet intētio eius. s. declarare iterum illas ꝓpositiones cōtra illos rōnibus ꝓbabilibus: ⁊ cā intentiōis appetteo q: rōnes ꝓbabiles appetibiliores: ⁊ delectatiores.

Quarta q̄ō Quid itelligit Auer. p rōnes ꝓbabiles.

Sed est qō qd intelligat hic p rōnes ꝓbabiles p accidēs intelligibiles. Et videt̄ mihi ꝙ vna expō pōt accipi ex p̄mo de celo. cō. 22. s. ꝙ p rōnes ꝓbabiles intelligat sufficientias fundatas in sensatis. vnde sufficiētia est duplex. s. sustētata per rōnem intelligibilem. s. demōstrabilē per se: ⁊ hec est demōstratio vno modo: ⁊ alio mō ꝓbabilis rō vt dicit ibidē Auer. alio mō est sustētata p accidēs rōne demōstratiua p q̄to pōt demōstrari aliqua ꝓpō accepta in ipsa: ⁊ sic intelligit hic Auer. q: arguit p sensata: vt videbis: ⁊ in hoc aliq ꝓpositiones accepte p̄nt demōstrari: vel puto ꝙ hic itelligat p rōnes ꝓbabiles inductionē demōstratiuā: q: ꝯm ipm in sūma scdi prior. cō. 19. inductio est triplex. s. dialectica ⁊ sophistica ⁊ demōstratiua. Loquendo ꝺ īductiōe demr̄atiua q̄ hʒ vim demr̄ationis: vt dicit. 2. phyſi. cō. 80. Dicēdū puto ꝙ illa rō est ꝓbabilis p se: demōstratiua p accidēs p q̄to accidit ei inq̄tum inductio ꝙ fit ex ꝓpōnibus ꝺmōstratiuis ⁊ dicit̄ demōstratiua inductio: cuius ꝓpōnes sunt simpl'r necessarie: vnde dicit ibidē Auer. in ca. 19. ꝙ differt inductio demr̄atiua a topica in hoc ꝙ ꝓdicatū ꝯbale p se inest ꝯbto. V. g. si ignorarez istā: ois hō est disciplinabilis: tiam possez inducere illā accipiēdo vnam vel duas singulares: dicēdo. hic hō est disciplinabilis: ⁊ hic. ergo ois homo: qm̄ ꝓdicatū inest eēntial'r ꝯbto: ⁊ ꝙ essentiale est vni indiuiduo vniꝰ speciei est essentiale oībus illius: cū sint equalia in illa: tñ ista vocat̄ inductio demōstratiua: ⁊ hoc idē ibidē. intelligit ergo hic p rōnē ꝓbabilem inductionē: q̄ est rō ꝓbabilis p se: ⁊ demōstratiua p accidens.

Triplex inductio.

Inductio demr̄atiua est ex ꝓpositionibꝰ necessarijs.

Dr̄ia inter inductiōez demr̄atiuā ⁊ topicā.

¶ Deinde apponit rōnez illam que dʒ cōponi sic in prima figura. omne per se mobile a principio in eo terminatis motibus ꝯm voluntatē ⁊ actiones terminatas est viuens ⁊ rōnale: hoc est vna vl's que pōt ex vna sola singulari induci: eo q ꝓdicatū necessario inest subiecto: ⁊ singularē accipit. d. vnde dicimus ꝙ vna ꝓpositionū est ꝙ qū hō aspicit hic res mūdanas apud nos videt̄ sibi ꝙ res que viuc ⁊ sciētes dicūtur sunt per se mobiles terminatis motibus erga volūtates

Iō opinio Auer. est veritas: q: sequutꝰ ē Aristo. cuiꝰ itellectꝰ ē finis intellectus humani.

⁊ actões terminatas ex qbus oriunť multa in hoc mũdo.i.ſiűt multa in hoc mũdo:⁊ ex hac vna pót ĩduci illa vliſ:ſicut ex iſta vna.ignis hic eſt calefactiuus:ergo oīs q̃ñ ꝓpoſitio illa eſt neceſſaria ⁊ per ſe:eo q2 p̃dicatũ per ſe ⁊ eſſentialr̃ ineſt ſubiecto:deinde accipit minorem.d.ſumpta hac radice dicimus ꝙ ſi ei adiungetur alia ꝓpoſitio ad ſenſum apparẽs.v3.ꝙ celi mouenť de ſeipſis motibus terminatis ex quib⁹ terminanť inferiorib⁹ entibus multa terminata opera:⁊ ordines in quib⁹ dicta entia cõſiſtũt. S3 ergo ꝯcludit ex iſtis ꝓpoſitionibus ꝙ celi ſunt corpa viua ⁊ rõnalia. Ecce igitur quõ hec rõ eſt inductiua ꝓ q̃to maior inductiõe vnius tm̃ ꝓbabilr̃:⁊ vere nõ hab3 niſi vim inductiõis iſta: ⁊ ſic d3 intelligi. Deinde ꝓbat vltimã ptẽ3 minoris.ſ.ꝙ ex motib⁹ terminatis illoꝝ ſequunť multa commoda hic inferius:⁊ ſyll'ſ ſic cõponi põt:illi mot⁹ p quos ſequunť trãſmutationes in his quib⁹ vita eſt:⁊ pmanẽtia exiſtit alibi:cãnt multa cõmoda hic:ſ3 mot⁹ corporũ celeſtiũ ſunt hmõi.ergo ꝯclo' illa eſt manifeſta per ſe:⁊ minor autẽ inducit per planetaꝝ mot⁹.vñ dicit qualr̃ tñ patefit qđ ex ipſoꝝ motibus opa terminanť a qb⁹ cãtur ꝯſtitutio inferioꝝ entiũ q̃ fuit minor:hoc ſatis manifeſtũ eſt cu3 ſpeculatiõe modica:niſi.n.ſol aliquotiẽs ꝓpinquus nobis eſſet:⁊ aliquotiens diſtans dum in ſuo circulo obliquo mouet non haberem⁹ in hoc mundo q̃ttuor terminos ãni.ſicut mõ hẽmus ordinatũ ĩ mũdo.ſ.ver eſtatẽ: ⁊ reliq̃ duo:nec ĩuenirent plãte:nec aĩalia:nec ſequeref gñationes rerũ gnãbiliu3 modo ꝯſueto.V.g.qm̃ ſol a nobis diſtat ⁊ tẽdit erga meridionalẽ ptẽ refrigeraf aer ſeptẽtriõalis ptis:⁊ ſiũt plãte ibidẽ ⁊ multiplicaf elr̃ntũ aquoſu3.⁊ ĩ ſeptẽtrionali pte elr̃ntũ aereũ multiplicaf:⁊ ĩ eſtate totũ cõtrariũ repit:⁊ iſta opa a ſole ꝓcedẽtia:⁊ ſua ꝓpĩnqtate ⁊ diſtãtia a nobis in quolibet ente apte apparẽt. Deinde explanat idẽ in alijs planetis:⁊ primo de luna.d.ſimilr̃ de luna plurima vtilia ſunt ꝓcedentia:⁊ etiam exponit idem de alijs.d.etiam ab alijs ſyderibus planetis multa ardua ⁊ precioſa cõmoda diuina potentia influuntur in hoc mundo:l3 opera quinq3 planetarum:vult dicere aliorum exceptis ſole ⁊ luna ⁊ aliorum ſyderum:vult dicere fixorũ nõ tm̃ manifeſte appareãt:attamen declarat hoc aliqualr̃ in illis.d.quilibet nãq3 ipſorum:vult dicere quinq3 planetaꝝ circulu3 h3 obliquum:⁊ facit quattuor tẽpora in ſuo circuli motu: vt dictu3 eſt in aſtronomia. Deinde exponit hoc in.8.ſphera.d.⁊ eſt notandu3 ꝙ principalr̃ ad cauſandũ p̃dicta cõmoda in iſtis rebus ſuperius.i.fortius eſt motus diurnus a quo dies ⁊ noctes fiunt.vult dicere:⁊ qm̃ ſicut id corpus fuit ſuperius ſitu:ita multitudine ſtellarum dignitate motoris ⁊ reliqs mouẽtib⁹:⁊ iõ in iſtis reb⁹ h3 potentiã maiorem:pp qđ fuit cõtinuus per totã terrã.reliqui aũt q2 nõ ſunt ita ſimplr̃ neceſſarij.iõ pñt difformiter circũdare terram:⁊ ideo fiunt nobis quãdoq3 ꝓpĩnqui:quãdoq3 remoti.octaua aũt ſphera cũ ſuis poſitis ⁊ fixis ſyderibus ſemp eſt vniformis toti terre: ⁊ cuilibet parti terre.
¶ Deinde ꝯcludit cõcluſionẽ principalẽ.d.vnde quãdoquidem intelligẽs hõ:vult dicere nõ hñs caput habilitatũ ad malũ:nec imaginatiuã ſupra cogitatiuã:nec aliq̃ diſpõne p̃ternãli diſpoſit⁹ talia ordinata regimina reſpicit:⁊ qualr̃ diſtincte a corpoꝝ ſupceleſtiũ motibus ꝓcedũt.vult dicere p̃dicte vtilitates:⁊ talia regimina.⁊.v3.q̃lr̃
ſtelle

stelle seu planete mouet terminatis motibus: et terminatis figuris: et terminatis partibus facile pōt iudicare ꝙ talia operata causant necessario ex motoribus viuis intelligētibus motoribus. ¶ Deinde adducit scdām rōnem probabilē. et dz sic cōponi. id qd cōuenit vilissimo sm aliquā pfectionē eius nō dz a nobilissimo remoueri: sed vita et animatio cōuenit vilissimo. ergo nō dz remoueri a corpe celesti: qd est pfectius alijs h. hui⁹ ponit veritatē. d. et valde pōt de hac infirmatione adminiculari. vz. multa paruulorꝫ et viliū corporꝫ turbidorū: et nobiscū inuētorꝫ: que vita nō carere. vult dicere. dicant viua. imo cuz toto ipsorꝫ defectu et vilitate sbe eorumet illorꝫ paruitatis placuit deo glorioso influere in eos vitam et rōnem. i. prudētiā quādam ex qbus pñt esse et vite ipsorū scipsa regere et conseruare: et plus vel plus fieri pōt. tanto ergo melius ꝙ supcelestia corpora dignissima sunt recipere tale munus. s. vitam et rōnem et intellectuz. dico illas esse dignissimas considerato magnitudine corporū: et nobilitate sbarꝫ. i. formarꝫ corꝫ: que oīa significant illas substātias valde: vt dicetur est. 12. meta. cō. 44. pp qd infert. sed multi homines putando sciam habere ignorāt. vult dicere istud: qꝛ nō sunt vere sciētes: sꝫ apparenter. ¶ Unde debes scire ꝙ apud me lrā est transposita. et dz sic legi. cōsiderato magnitudine corporꝫ et sbarꝫ eorum nobilitate: et respecto regimine corꝫ nobiliuz corporū viuorum uobis pñtiuz ꝙ ipsa corpora debent esse viua: sed multi hoīes putando scientiaz habere ignorant: qd est sine dubio error eorum hominū: et tunc apud me vꝫ ꝙ Auer. velit inuere ꝙ pp duas pcipuas causas deus dz corpib⁹ celestibus douare vitam. et prima rō est: qꝛ magnitudine corporuꝫ et formarum dignitate excedit alia h. secūda est: qꝛ regunt ea corpa viua que sunt hic: et per ɔsequēs debēt esse viua. secūdo videt mihi ꝙ pp hoc remoueat opinionē illorꝫ qui vident scire: et tñ in veritate ignorant: posset et aliter exponi: sed intentiōes sunt vicine. ideo sufficiat istud modo. ¶ Deinde probat per tertiaz rōnem idem. et dz sic componi. corpora regentia alia corpora viua debēt excellere illa in vno gradu nobiliori: et rōne maiori: sed corpora celestia regunt viua. h ergo erunt discretiora et vite nobilioris: huius nō ponit nisi probationem maioris. d. qꝛ regimen viuoruꝫ a viuis dz procedere. s. viuis nobilioribus rectis in vita: et discretione. ¶ Debes scire ꝙ vt accipitur primo Politice: ꝙ cōditio regis et principis dz esse excellentia prudentie sensuuꝫ: excellere prudentia et intellectu: pp qd ait ibidem ꝙ domin⁹ est intellectu vigens sensus vero robusti corporis. ideo concludit ibidem: principatuz regalem esse ex vno prudentia vigente: et alio robustitate valente. Ex his accipi potest veritas Auer. hic. ¶ Et postꝙ declarauit totum hoc. vult cōcludere duo: quorꝫ primū est ꝙ omniū est vnus preceptor et princeps. secūduz est ꝙ ille est separatus: nec corpus: nec virtus in corpore. Et primū potest sic probari syllogismo in prima figura. oīa prudentia aliqualiter imperfecta de alijs fine eorum vtilitatib⁹ prouident precepto vnius primi preceptoris et principis: sed corpora celestia prouidētia aliqualiter imperfecta sunt de rebus existētibus h fine eoruꝫ vtilitatibus. iō in prima figura: precipiūtur ab vno principe existente in mundo. dixi in maiori aliqualiter imperfecta. qm̄ deus prouidet de nobis fine sui

Qd cōpetit pꝫ aliquā pfectionē vilissimo: illd̄ ēt competit nobilissimo

Propter duas cās deus corporib⁹ celestibus vitā dedit.

Cōditio regis.

vtilitate: attamē non pp aliuz: sed pp se: sed q̄ est optim⁹: ideo exclu- dit ab illa maiori: huius ponit minorē. d. vñ q̄ñ hō discret⁹ respicit ista corpora. s. celestia ⁊ viua ⁊ rōnalia nos circuere. h minor. Deinde ponit maiorē. d. ⁊ meditat̄ in quādā tertia ꝓpositione. s. prouidētie ipsoꝝ in nobis nō reducit̄ aliquo mō in quoddā cōmodū ipsoꝝ: pōt aperte notare ꝙ dicta principia precipiunt̄ a primo ꝑncipio de his motib⁹. Deinde infert scdm. d. ⁊ ꝙ ipse preceptor nō est corpus: nec virt⁹ in corpe. ¶ Debes scire ꝙ vtilitas seu cōmoduz pōt itelligi duo- bus modis. vno mō ꝙ sint finis laboꝝ alicuius operātis. alio mō pro perfectōe alicuius opantis: qua opatione nō acquirit: sed ꝯseruat̄ in acquisito eē. Primo mō intelligēdo intelligētie nō mouēt pp eorum vtilitates: nec cōmoda: q̄m motus eaꝝ perpetu⁹ est: ideo nunq̄ finis erit eius: ⁊ qd̄ mouet tali mō rōne vnius primi mouet. Scdo mō lo- quendo intelligētie mouēt pp eoꝝ cōmoduz. vt dicit Auer. 12. meta. cō. 36. ⁊ sic nō intendit h: sed pmo mō: ⁊ sic soluit̄ ꝯtradictio h: ⁊. 12. meta. cō. 36. ⁊. 2. celi. cō. 17. ⁊. 21. vbi dicit̄ ꝙ prima intētione mouēt pp se: secundaria pp h: qd̄ nō posset intelligi nisi mouerent̄ pp eorum cōmoda. ¶ Deinde probat illud scdm dictū: ⁊ syllus cōponitur sic. nō decet creatorē ⁊ ꝑncipiū hoꝝ corpoꝝ: ⁊ aliorūz esse de nā corpoꝝ inferioꝝ. i. virtutē in corpore vel corpus: sed deus est creator ⁊ prin- cipium horū: vt dictuz est: ideo apparet ipsuz nō esse nec corpus: nec virtutē in corpe. dicit ergo. prelibatis ergo istis notāduz est ꝙ nō do- cet ꝙ sit creator horuz corpoꝝ: ⁊ ꝑncipiū ipsoꝝ eē simul. i. vnius na- ture cum esse inferioꝝ corpoꝝ: h est maior: ⁊ addit ꝙ human⁹ intelle- ctus caret sine dubio cōprehēdētia. i. cōprehēdente eē. i. q̄ditatis or- bium: ⁊ hoc vt nobis cōtinu⁹ lz in se sempintelligat. Deinde ꝯcludit vltimo intentionē phoꝝ. d. h est deniq̄ finis. i. finalis intentio phoꝝ in corporibus celestibus in assertione primi principij ipsoꝝ: ⁊ ꝙ non est corpus: nec virtus in eo.

Q̄ō q̄nta. **Hic quero** duo. Primo an corp⁹ celeste sit viuēs. Scdo an corpus celeste sit anīal rōnale: vt dicit h Auer. Ad primā q̄onem arguo ꝙ nō. corpus celeste nō est mortale. ergo nō viuens. ꝯsequētia apparet: q̄m vita ⁊ mors opponunt̄: vt dicit̄ in li- bro de morte ⁊ vita. ergo si non est corpus celeste natus disponi per mortē: nec p vitā: p cām cōtrarioꝝ: vt dr̄. 12. meta. cō. 51. añs est ma- nifestuz. p celi tex. cō. 20. ¶ Scdo vita est pmāsio aīe nutritiue in ca- lore nāli: vt dicit phus in libr. de morte ⁊ vita. mō istud nō pōt inue- niri in illo. ¶ In ꝯtrariū est Arist. 12. meta. tex. cō. 39. vbi ait. ⁊ vita vtiq̄ existit: ⁊. n. intellect⁹ actu vita: illud autē ipse actus est actus qd̄ ꝑm se illius vita optima ⁊ sempiterna.

Solo. Viuere mul tipliciter. **Pro solōne** q̄onis breuiter dicendum: ꝙ vt dicit̄ scdo de aīa tex. cōmē. 15. animatuz ab inanimato vita differt: viuere aūt multipliciter: vt intellectus ⁊ sensus: motus ⁊ sta- tus ꝑm locum: adhuc motus ꝑm alimētum: istis enim quattuor mo- dis viuens distinguit̄ a non viuente: ⁊ animatū ab inanimato: vt phus ait ibidem. ¶ Ex hoc sequitur solutio q̄onis. s. ꝙ corpus celeste

Duplici vi- ta corp⁹ cele ste viuit. viuit duplici vita. s. intellectiua: ⁊ hec dignissima est vitaruz: vt p3: ⁊ hoc Auer. dicit. 12. metaphy. cōmē. 39. vbi ait. hoc nomen. s. vita dicitur de cōprehensione: ⁊ cuz actio intellectus est cōprehēsio. ergo

Vtilitas du plex.

actio intellect⁹ est vita. ideo cum corpus celeste sit intelligēs ꝛ appetens: ideo viuere ipsum dicimus: ꝛ secūdo viuens vita motiua: q̄m videmus ipsū moueri motu terminato voluntate terminata: ꝛ alijs conditionib⁹ seruatis in motu animalis: ideo scitur ꝙ viuit secundo gradu vite: istis igitur duobus gradibus viuorū corpus celeste viuit. hoc apparet secūdo. qꝺ pp hoc animal est: vnde ꝛ phus ibidem appellat deum animal sempiternū a quo celum ꝛ tota natura dependent: vnde scdo celi cōmētis. 42. ꝛ. 71. ꝛ. 74. Auer. voluit celum esse animal magnū sine dubio. ꝛ istud voluit Auer. plane. 8. metaphy. cōmē. 12. ꝛ in multis locis naturalis phie. ¶ Ad argumēta. Ad primum apparet solo. id. n. verū est de vita vniuoca que ꝯsistit in calo ꝛ humido. ꝛ scdm et argumētū nihil est: q̄m intelligit de viuēte quarto gradu vite: vt apparet ibidem.

Circa scdam questionē arguo ꝙ nō sit animal rōnale: q̄m rōnale dicitur ideo q: rōne ꝛ discursu vtitur vel potest vti ꝼm vim nominis: modo deductū est. 3. de anima. cō. 26. ꝛ. 27. ꝙ sbe separate nō possunt cōplexe intelligere. ergo nec discursiue: cū tertius actus ꝓsupponat secūdū. ¶ Secūdo arguo sic. ergo homo ꝛ corpus celeste sunt vnius speciei: probatur. quoniā operationes sunt vnius speciei. ergo ꝛ forme. ¶ Ad oppositū est Auer. ḣ. Dic respondēt latini. maxime Thomas in q̄nibus de aīa. q̄ne septima. in solutione ad primū. voluit eniꝫ ꝙ aīa intellectiua ꝛ intelligentia differunt specie. ꝛ ideo intelligere eorū differūt specie. vnde dicit. manifestū est eniꝫ ꝙ intelligere aīe ꝛ angeli nō est eiusdē speciei. manifestū est eniꝫ ꝙ si forme que sunt principia opationū differunt specie: necesse est ꝛ opationes ipsas spē differre. sicut calefacere ꝛ infrigidare differūt ꝼm drīam caloris ꝛ frigoris: spēs aūt intelligibiles quib⁹ nostri intellect⁹ intelligūt sunt a phātasmatib⁹ abstracte: ꝛ ita nō sunt eiusdē rōnis cum spēbus intelligibilibus quib⁹ angeli intelligūt: que sunt eis inate: ꝼm ꝙ dicit in libro de causis: ꝙ ois intelligētia est plena formis. vnde ꝛ itelligere hoīs ꝛ angeli nō sunt eiusdem spēi: ꝛ ex hac differētia prouenit ꝙ angeli intelligūt sine discursu. anima autē cum discursu que necesse hꝫ ex sensibilibus effectibus in virtutes causa ꝛ prouenire ab accidētibus sensibilibus in essentijs rerum que nō subiacent sensibus. In quibus verbis appareret qualiter intelligentia est rōnabilis: sicut intellectus hominis lꝫ rōnabilitas illius differat specie a rōnabilitate hominis seu anime. ꝛ per hoc apparet qualiter corpus celeste ē rōnale per intelligētiaꝫ rationabilitate differēte specie a rōnabilitate hoīs. ¶ Sed h̄ solo cum reuerētia peccat in duob⁹. Pūo q: ponit ꝙ spēs intelligibiles intelligentia ꝛ eis cōcreate drūt spē ꝛ essentialr a spēbus intelligibilib⁹ causatis a phantasmatib⁹. Scdo peccat. eo q: ponit intelligētiā intelligere p accūtia essentialr ꝛ ꝼm rem distincta ab eius eēntia. pmū eē impoē pbo: q̄m vbi spēs repꝛesentatiua lapidis aīe mee eēt con genita a deo intentio lapidis per illam ꝛ per aliam generatam a phātasmatib⁹ nō differt spē. ¶ Preterea si ita eēt sequr ꝙ hō creatus ꝛ hō gn̄atus differunt spē. cōsequēs est cōtra illos. ꝯn̄a aūt pbatur medio eius: q̄m cā homis creati differt gn̄e a cā hoīs geniti. ergo ꝛ effect⁹ illi. vñ sicut valet ei⁹ rō. ita ꝛ mea. ¶ Preterea species

Q̄ 6 sexta.

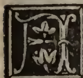
Pō sancti Tho.

Impugnatio.

nõ distinguit a spẽ nisi rõne obiectiua:qm̃ distinctio actuū est p obie/
cta.3.de aĩa cõ.38.ergo posito q̃ ille spẽs essent cõcreate:cũ sint re/
spectu eiusdẽ obiectiue erũt eiusdẽ spẽi siue dubio. Scdõ3 et si sit verū
fm nos christianos.attñ est ɔtra totã phiam.ꝛ maxĩe Ari.12.meta.
tex.cõ.51.ꝛ.3.de aĩa.tex.cõ.15.ꝛ põt esse rõ.q: dñia inter intelligẽs ꝛ
intellectũ est solum pp mãm:eo q: intelligibile est in mã.ꝛ intelligẽs
separatū a mã.ergo vbi est abscissa mã ibide3 nulla põt poni diffe/
rentia.iõ.12.meta.cõ.17.dicit Auer.q̃ oẽ qd̃ recipitur in intellectu
separatū est idem illi nisi sit in mãt vel dependens a mã: ꝛ hoc di/
xit h in hoc dubio ꝛ dicet disputatione septima.¶ Preterea ociose
ponitur illa species: qm̃ sicut deus intelligit entia apud eos: eo q:
est cã eorum.ꝛ vere intelligit illa.ita intelligentia d3 intelligere en/
tia:q: est cã eorum.ergo intelligentia duobus modis intelligeret.er/
Euasio. go.aliter superfluit.¶ Sed dices q̃ istud est pluribus modis perfi/
ci.ꝛ sic non inconuenit duobus modis intelligere idem.cõtra.qm̃ a
pari posset hoc conuenire deo.ergo sicut superfluit deo: eo q: intelli
git illa perfectissimo modo:q:est cã illorũ:ita superfluet intelligẽtijs.
Impugna/tio. ¶ Preterea intelligentia separata semota a speciebus est fortior ho/
mine:ꝛ anima hominis adhuc plena formis.ergo ei d3 conuenire to
ta perfectio intellect⁹ hominis informati:ꝛ hoc nõ erit nisi intellige
ret rem sine speciebus.antecedẽs apparet:qm̃ vbi intelligentia esset
abscissa a speciebus.adhuc esset virtus abstracta a mã: ꝛ maxime
cum ab ea nõ sit remotũ nisi accidens qd̃ nõ aufert a rei substantia.
nõ sic anima hominis.vt dicit.¶ Preterea rõ phi.12.metaphi.tex.
cõmẽ.51.est pulchra.si intellectus illius intelligeret per species rece/
ptas in potentia pura passiuas: sine dubio intellectus esset pura po/
tentia passiua.ergo cõtradictionis.ergo aliqua hora priuabitur illa
intentione:nisi violẽtum erit perpetuũ que omnia sunt cõtra philo/
sophia3.¶ Preterea ibide3 infert:q̃ optima substãtia quale est ens
separatū significat per aliquid extra essentiã eius.ergo eius eẽntia
esset in se incompleta.Et ideo op3 aliter dici in phia Aristo.ꝛ Auer.
¶ Pro cuius intellectu debes scire q̃ sciẽtia intelligẽtie differt a sciẽ
tia intellect⁹ hominis.eo q: illa est per essentiã intelligẽtie.sciã intel/
lectus est pp res cõprehẽsas mãles:ꝛ iõ in aĩa nr̃a nõ est ide3 sciã cũ
sciente nisi accidẽtaliter:vt declaratũ est in qõne de intellectu: in in/
telligẽtia sunt idem per se: sed nõ primo.¶ Ex hoc sequit q̃ intelli/
Drĩ rõnali/tas intelligẽ/tie a rõnali/tate intell's. gentia est suã rõnalitas.intellect⁹ aũt differt a sua rõnalitate:ꝛ cum
totum hoc sit ita:apparet solutio qõnis: qm̃ rõnalitas intelligentie
differt a rõnalitate intellect⁹.sicut eẽntia intelligẽtie:cũ qua est idẽ
a rebus cognitis in intellectu receptis vr̃ cũ quibus sciã intellectus
est ide3.iste igitur due rõnalitates drũt spẽ ꝛ genere in illis.sicut vi/
Solo ad q̃/stione3. deo.¶ Ad qõne3 cum querit vtrũ sit rõnale dicẽdu3.q̃ sicut ex ho
mine ꝛ intellectu constituit vnu3 aĩ opans vnũ intelligẽs vnũ sciẽs:
ꝛ vnu3 volens:qd̃ vnu3 dr̃ rõnale nõ a forma in eo cõstituta in eẽ per
subiectũ:sed per forma3 vnitam fm opationẽ.sic celũ dr̃ esse cõstitu/
tum ex intelligẽtia ꝛ orbe: pp qd̃ est vnu3 aĩal sciens vnum appetẽs:
vnum volens:ꝛ vnu3 rõnale:nõ rõnalitate sumpta a forma ɔstituta
per mãm:sed a forma vnita ei fm oprationẽ: ꝛ fm pñtiã ꝛ indistan
tiam loci ꝛ subiecti:ꝛ sic dr̃ rõnale aĩal.Dicitur quidẽ aĩal pro quãto

est viuens: et a seipso mouens et mobile: et dr̃ quoqꝫ rõnale: qꝛ aĩa est forma intellectiua vnita ei ſm operationẽ: et sic apparet solo qõnis.
¶ Ad principalia. ad primũ dicẽduꝫ ꝙ illud verũ est de rõnali participatiue: cuiusmodi est hõ: hõ. n. participãs rõnale. eo qꝛ ei appropriatur intellectus. dr̃ rõnale a rõcinatiõe: sed rõnale p essentiã: cuiusmodi est intelligẽtia. Et forte intellectus in se nõ rõnales põt vti rõne. sed qꝛ effectus ꝓueniẽtes ab eis sunt facti ita apte ꝙ rõnaliter põt dici facti. ¶ Ad scdm apparet solutio: qm̃ sicut rõnalitas hoĩs: et rõnalitas celi differunt spẽ. ita celum dicit rõnale equiuoce. et hoc multum plane est dictũ. appet ergo corp⁹ celeste eẽ viuẽs al' rõnale. ¶ Debes scire ꝙ quidam nr̃i sapiẽtes theologi volũt ꝙ intelligẽtie intelligãt p spẽs ꝯcreatas. et tu facile rñdeas ad argumẽta ꝯtra hoc dicẽdo. ꝙ illa ꝯcludũt ꝑsuppositis ꝓncipijs Ari. attñ ſm hoc neganda sunt oĩa illa. Sed qdaꝫ tenet ꝙ intelligẽtie intelligũt p eẽntiam earum. et iõ tu cõsidera et vide in theologia. Positio & rñdã theologoꝝ.

ALGA. DVB. XIIII.

At Alga. respondens ad phos. dicim⁹ ꝙ id qd dixistis nõ sunt nisi ingenia et euasiões: imo põt reputari phantasmata et errores ita ꝙ argumẽta sup vos cadentia quasi sunt innumerabilia. nihilominus dicemus aliqua. primum quoꝝ: ꝙ qñ dixistis ꝙ vna pluralitatis causaꝝ est primi causati ꝙ iste est possibilis eẽ. ¶ Dicim⁹ nos ꝙ ista verba sunt erronea. et ratio hui⁹ est hec: ꝙ nõ euadit qn dicta possibilitas sit eadem cuꝫ suo esse: aut dr̃ ab eo. si primo mõ. nulla ergo deberet ab eo sequi pluralitas. si scdo mõ. adhuc petẽdũ est. Utrum in primo sit pluralitas. qꝛ dicitis ꝙ est ens: et est necessariũ eẽ. ergo dcã necessitas dr̃ ab illo eẽ. et ideo querenduꝫ est quid infert pluralitateꝫ diuersoꝝ. et si forte diceretis ꝙ necessitas esse prime cause nihil infert. silr dicimus ꝙ possibilitas esse primi causati nihil infert prius q̃ꝫ esse tm̃ eandẽ dicimus ꝙ si aliqua res denoĩaret de nec̃itate et ĩpossibilitate: et vnaqueqꝫ istaruꝫ esset quid additum super illa sba eodeꝫ modo põt dici de alia tandẽ ꝙ nulla. s. dr̃ia inter eos in denominatione.

¶ Postq̃ recitauit Alga. opinionẽ phoꝝ Alpharabij. s. et Auic. vult mõ arguere cõtra eos. et primo ponit intẽtionẽ. d. ait Alga. rñdens ad phos. dicimus ꝙ id qd dixistis nõ sunt nisi ingenia. i. fictiones et euasiones. i. fuge. imo põt reputari phantasmata et errores cuius rõ

tionem dat.d.ita ꝙ.i.qm̄ argumēta super vos cadentia quasi sunt inumerabilia.nihilomin⁹ dicemus aliqua.ecce intētionē & cām intentionis. Deinde arguit.& primo resumit id cōtra qd̓ vult arguere d.quorū primū est ꝙ qm̄ dixistis ꝙ vna causa pluralitatis est primi causati.ꝙ iste est possibilis esse. ℭ Debes scire ꝙ Auicē.voluit ꝙ ideo causata pñt esse plura:q2 sunt possibilia esse & non esse.ideo ibi pōt poni multiplicitas.sed primū est tm̄ vnum.q2 est necesse eē.ptra arguit.d.dicamus nos ꝙ ista verba sunt erronea.& rō huius est h̄ ꝙ nō euadit quin dicta positas sit idem cum esse suo:aut differt ab eo. Est ergo necessariū ꝙ positas qua causatū dr̄ poēest vel idem illi eē vel diuersū quid ab illo esse. Si primo mō nulla ergo deberet ab eo sequi pluralitas:qm̄ sicut necessitas id q2 est idē cū esse dei nō infert pluralitatē deo:ita erit idem. Deinde destruit scd̓m mēbrū.d.si scd̓o mō adhuc petēdū est vtrū in p̄mo sit pluralitas:q2 dicitis ꝙ ē ens & est necessariū eē.q.d.ergo dicta necessitas differt ab illo eē:qm̄ sic primū causatū:q2 est ens & poēe:differt positas eius ab eē ei⁹:ita erit in p̄.s.ꝙ q2 est ens & necessarium differt necessitas ab eē.& ideo querendū est quid infert pluralitatē diuersorū:quasi dicat pluralitatē esse idem.an pluralitatē esse diuersum:& q̄uocunq3 dicatur sequitur impossibile. Deinde confutat quādā solutionē dicens. Et si forte diceretis ꝙ necessitas cause prime esse nihil infert.vult dicere ꝙ solutio potest esse ꝙ necessitas inquātū necessitas aufert pluralitatē:& possibilitas inquātū possibilitas multitudinē.cōtra arguit.d.similiter dicimus ꝙ possibilitas eē primi causati nihil infert plusq̄ vnū vel plusq̄ esse tantū eandem. Deinde remouet aliam solutionē:q2 posset quis dicere ꝙ necessitas denominatiua addita infert pluralitatem.nō autem per essentiam.cōtra arguit.d.dicimus ꝙ si aliqua res denominaret de necessitate & possibilitate vnaqueq3 istarū esset quid additum super illa substantia.eodem modo potest dici de aliis quasi dicat ꝙ q̄uocunq3 dicas de necessitate.ego dicam de possibilitate tandem ꝙ nulla est differentia inter eos in demonstratione.i.quātum hoc qd̓ tu ponis.

Cāta sūt plura: q2 sunt posita ad eē & nō eē fm Auicē.

AVERROIS

Icimus nos ꝙ quādo ipse fecit primo diuisionē.vz.ꝙ non euadet quin sit possibilitas eadē cum esse:aut dr̄t.dicimus ꝙ non sunt verba vera neq3 perfecta.dimisit enim tertiū mēbrū in hac diuisiōe.s.ꝙ necītas esse nō est qd additū super esse extra aiā.imo est quedā pprietas in ente necessario:nullāq3 infert additionē super ipsius substātiam:& nō aliud nisi cause remotionē.vz.ꝙ illud principium non causat ab aliquo:vt diceremus de illo ente qd̓ est vnū:tādē ꝙ esse nō infert in ente quid additū extra animam super sua sbā:sicut infert albedo in

ente: ꝛ ideo dicimus ꝙ non debet intelligi de vnitate entis nisi significatio priuatiua.s. diuisionis priuatio. ¶ Silr dicimus ꝙ necessariū esse est denoiatio priuatiua.vꝫ.ꝙ suum esse non est ab alio. ¶ Silr qñ dicimus poſſe esse de se non est intelligendum ꝙ ipsa potitas sit denominatio addita super denoiati substātiā extra animam: sicut intelligebat ipse de vero.s. possibili. imo dꝫ intelligi ꝙ eius sba nō infert ꝙ suum esse sit necessariū. imo ex cā.ergo significatio sua priuatiua est.s.separatio necessitatis: quasi si diceref ꝙ necesse esse duas haberet species.vꝫ.necesse per se: ꝛ necesse per aliud: scilꝫ ex cā non per se.ergo nō est dubitandū ꝙ he differentie non sunt substātiales.s.substantiaꝫ diuidentes: neqꝫ addite super substantiā: imo sunt res negatiue ꝛ relatiue. ergo quando dicimus ꝙ res est ens: non significat quid additum super rei substantiā extra animaꝫ: vt significat qñ dicimus albus: ꝛ ideo inuenimus ꝙ hac de causa errauit Auic. prout opinatus fuit ꝙ vnitas est quid additū super vnius substantiā. ꝛ adhuc diffusius in sequentibus de hac qōne disputabitur: ꝛ primus opinantiū hunc errorem fuit Auicen. ipse enim dicit ꝙ id qd possibile est de se necessariū est per aliud. Possibilitas eniꝫ est quedam denoiatio in quadaꝫ re: ꝛ differt sine dubio ab illa re. ¶ Apparet ergo ex verbis Alg. ꝙ qdlibet ens posterioꝝ a deo cōponit ex duobus: vnū quoꝝ denominatur de possibilitate sine denoiatione ꝺ necesse eē. ¶ Et nos dicimus ꝙ hec intētio est erronea: vt predicti erant. Sed qñ itelligit mō superius a nobis dicto nō sequit inconueniēs qd sequebat Algazelē. ¶ Sꝫ adhuc petēdū est. scꝫ vtruꝫ qñ attribuit possibilitas primo causato infert ꝙ cōponatur aut non: si enim illa denoiatio esset relatiua nullam inferret cōpositionē: non nāqꝫ necessariuꝫ est ꝙ quedaꝫ res differentes denominantur ab aliquo: inferat ꝙ sint denominationes addite extra animaꝫ: qꝛ priuationes ꝛ relaxationes sic se habent: ꝛ ideo qui opi-

nati erant q̄ p̄dicamētū rel'onis nō pz cōputari cū enti/
bus extra animā esse hn̄tibus: ⁊ Alga. ex sua ignorātia
putabat q̄ qd̄cūq̄ haberet additā significationē infer/
ret quid additū extra animā in actu: ⁊ hoc est falsum ⁊
sophisticatio. Tandē dicimus q̄ ens qd̄ est vl'e diuidi
tur ad necessariū ⁊ possibile. vnde si dr̄ia vnius partiū
super illud vniuersale additū fuerit eodē modo necio
diceret de reliqua: q2 nulla est dr̄ia. Diuisio enī entis
ad possibile ⁊ neciuz nō est sil'is diuisioni animalis ad
rōnale ⁊ irrationale: aut ad ambulās ⁊ natans ⁊ volās:
ea enim addita sunt super genus: ⁊ inferūt additionez
in speciebus. s. q̄ animalitas est quid cause. ⁊ he dr̄ie
sunt addite super eū: sed possibile egresso ex Auic. diui
sione nullū quid extra animā actual'r: imo est significa/
tio erronea: vt supra dictū est: eo q̄ ens suū esse causam
habeat nullā habeat significantiā nisi priuatio tantū. vz.
q̄ quodcūq; ens esse habuerit ab alio non hz de se nisi
priuationē nisi natura ipsius fuerit de natura veri possi
bilis: ⁊ ideo diuisio Auic. de ente ad necessarium esse:
⁊ ad possibile diuisio ignota est qn̄ ex hoc non intelligi
tur veruz necessariū: ⁊ hec melius in sequētibus decla
rabitur: id tn̄ qd̄ in hoc loco declarari pz q̄ ens necessa
rio diuiditur: aut ad substātiales differētias: aut dispo
tiones relatiuas: aut ad accidentia addita super entis
substantiā: vnde prima istarum diuisio infert multipli/
cationem actionū in eodem ente: due vero relique diui
siones nullaz inferunt pluralitatez. Et si aliquis diceret
q̄ denominationes dispositiue diuersitatem actionum
inferunt. ergo a primo principio p̄cedit pluralitas ne/
cessario. ⁊ ideo primū principiū non indiget de primo
causato. vnde p̄cedat pluralitas. Et si vera pluralitas di
ctarum denominationū p̄cessum diuersarū actionuz a
p̄rio principio nō inferret. sil'r dici pōt qd̄ de primi cau
sati denoīationibus. pz ergo ex hoc error huius hoīs.
Tandē dicimus q̄ non est possibile q̄ ex vna ⁊ eadez

ſubſtātia ſeq̄tur affirmatio ⁊ negatio ꝺe ēn oīationū: ⁊ ex hoc non ſequiť pluralitas in ipſa ſb̄a: vt opinatus eſt Alg. ⁊ ad hoc pn̄t ſolui p̄dicta dubia huius capl̄i. Et ſi forte aliquis arguat ꝺicēs ꝙ ex hoc ſequereť ꝙ nulla ſit cōpoſitio in nec̄io eē ꝺe ſe: neq̄ȝ in nec̄io p aliꝺ. Nos vero ad h̄ rn̄demus ꝙ human⁹ intell̄s facilē cōprehē/ dit cōpōneȝ i eo ꝙ nec̄iū eſt p aliꝺ. vȝ. ꝺe cāto. vn̄ ſi eēt corpus ſequereť ꝙ ꝺebeat repiri i eo vnitio quoꝺámō. ⁊ pluralitas quoꝺámō. ſ. corp⁹ gn̄abile ⁊ corruptibile. ſ. ꝙ i eo eſt vnitio i actu: ⁊ multiplicatio i potētia. ſȝ ſi corpus nō eēt intell̄s: nō cōprehēꝺit in eum pl̄itatē i actu neq̄ȝ i potētia. imo eſt ibi vnitio oīmoꝺe. ⁊ iō putabát antiq̄ ꝙ hec ſp̄ēs entiū eſt ſimplex: ſȝ ꝺn̄t ꝙ cā hoꝝ entiū eſt ſimplicior cāto. ſil̄r opinat⁹ eſt ꝙ p̄cipiū ſimplicius oībus eſt ꝺe p̄rīo p̄cipio nō pōt itell̄i cā nȝ cātū: ſȝ i poſterior ib⁹ p̄rīo bn̄ pōt pl̄itas itelligi. ⁊ iō ſm̄ eos ſcꝺȝ cātū eſt ſimplici⁹ tertio. ⁊ ſic ꝺeinꝺe. Ita ꝺȝ itelligi p̄hoꝝ opinio. q̄ ſignificatio cāe ⁊ cāti in his entib⁹ q̄ſi ſi eēt i eis pluralitas i potētia apparēs i cauſato. Vn̄ ꝺicimus ꝙ ꝯceſſis iſtis nulla nos ſequunť Alg. argumentoꝝ: ſȝ qn̄ intelligiť ab eis p̄hīs ꝙ ſcꝺs intell̄s intelligit ſeipm ⁊ ſuū principiū: ⁊ ex eo ꝙ itelligit ſe p̄ceꝺit ab eo queꝺā res: ⁊ ex eo ꝙ itelligit ſuū principiuȝ p̄ceꝺit ab eo alia res: q̄ ꝺuas hȝ formas ſeu ſubſtantias vt putabat Alg. Dicimus ꝙ eſt error. ſi eīm ita eſſet cōpoſitus. ergo eēt ꝺe pluri q̄ȝ ꝺe vna forma: ⁊ eſſet illa forma vna in ſubiecto: multe in ꝺiffinitione.

¶ Vult modo r̄ſiꝺere rōnſbus Alg. ſm̄ veros p̄hos ⁊ repellere errorē Alph. ⁊ Auic. ⁊ p̄mo ꝺeclarat q̄ūo ei⁹ ꝺiuiſio eſt inſufficiēs. ꝺ. ꝺicim⁹ nos ꝙ qn̄ ipſe fecit p̄ ꝺiuiſionē. vȝ. ꝙ nō euaꝺit q̄n ſit poſitas eaꝺeȝ cū eē aut ꝺiffert. vult ꝺicere ab eē illi⁹ poſis. ꝺicimus ꝙ nō ſunt v̄ba ꝺ̄a nec p̄fecta. ꝺimiſit em̄ tertiū mēbrū i hac ꝺiuiſiōe. vn̄ ꝺio ei⁹ fuit. ꝙ iſta. ſ. nec̄itas ⁊ poſitas vel ſunt aꝺꝺite eēntie vel p̄me eaꝺeȝ eſſentialr. Deinꝺe exponit tertiū mēbrū qꝺ ꝺimiſit. ꝺ. ſ. ꝙ nec̄itas eē nō eſt qꝺ aꝺꝺitū ſup eē ex̄ aīaȝ. imo eſt q̄ꝺā poſitas i ente nec̄io: nulláq̄ȝ inferēs aꝺꝺitionē ſup ipſi⁹ ſb̄am ⁊ nō aliꝺ niſi cāe remotionē. vȝ. ꝙ illꝺ p̄ncipiū n ō cauſať ab alio. Deiꝺe exēplificat. ꝺ. vt ꝺicem⁹ ꝺe illo qꝺ eſt vnū táꝺē qꝺ eē nō iſert i ente qꝺ aꝺꝺituȝ ex̄ aīaȝ ſup ſua ſb̄a.

sicut ifert albedo i ente. ⁊ iō dicimus ꝙ nō dꝫ itelligi de vnitate entis
nisi significatio ꝑuatiua. s. diuisionis ꝑuatio. Silr dicim⁹ ꝙ necīu ēē
est denoiatio ꝑuatiua. vꝫ. ꝙ suū ēē nō est ab alio. ⁊ sic ptꝫ qˡr necītas
nihil ponit i re necīa nisi ꝑuationē ēē agētis. Deinde declat de polītate
illd idē. d. silr qñ dicim⁹ polē ēē de se nō est intelligēdū ꝙ ipsa polītas
sit denoiatio. i. res addita sup denoiati sbaꝫ ex aīam: sicut ipse de vero
poli: imo dꝫ itelligi ꝙ ei⁹ sba nō ifert ꝙ suū ēē sit necīū. imo ex e. i. ḡ
significatio sua ꝑuatiua est. s. sepatio necītatis. Deiñ ex his resumit
diuisionē quādā. d. qñ diceret ꝙ necē ēē duas hꝫ spēs. vꝫ. necē ēē ꝑ
se: ⁊ necē ꝑ aliō. s. ex cā nō ꝑ se. scdo ifert qōdā correlariū. d. ḡ nō est
dubitandū ꝙ he drie nō sunt sbales. i. ꝓprie diuidētes ens sicut dria
gñis. s. sbam diuidētes nec addite sup sbaꝫ. imo sunt res negatiue ⁊
relatiue. vñ pōt syll's sic cōponi. denoiatiōes q̄ nihil ex aīaꝫ positiuuꝫ
addūt denoiatis nō sunt drie eēntiales ⁊ addite sbe diuise. sed hmōi
denoiatiōes. s. necītas ⁊ polītas nō addūt ex aīam aliquā rē: nisi ꝑua
tiuā: vt dixi. iō nō erūt drie eēntiales ponētes aliqd additū ipsi di
uiso. ℭ Deinde infert scdꝫ correlariū. d. ḡ qñ dicim⁹ ꝙ res est ens nō
significat qd additū sup rei sbam ex aīam: vt sigbat qñ dicim⁹ alb⁹.
hoc ꝓbat qm̄ id qō nō distinguit ex aīaꝫ ab alio nō addit ei aliqd ex
aīam: sꝫ ens nō distinguit ex aīaꝫ a re denoiata. ḡ ens ex aīaꝫ nihil
addit rei denoiate. ḡ appet correlariū ꝑ ideꝫ. ℭ Deinde infert tertiū
correlariū ⁊ ē pctm Aui. d. ⁊ iō iuenim⁹ ꝙ hac de cā errauit Aui. put
opinatus fuit ꝙ vnitas est qd additū sup vni⁹ sbaꝫ. ⁊ de hoc dixi. 4.
meta. cō. 3. i qōe mea de hoc. ⁊ dicā ifra i qnta disputatiōe. Deiñ ordi
nat se ad sequētia. d. ⁊ adhuc diffusi⁹ i sequētib⁹ de hac. q. disputabit
s. qūo difñ rt necītas ab ēē rei. Deiñ ponit cui⁹ fuit herror. d. ⁊ prim⁹
opinantiū hūc errorē fuit Auic. ipse em̄. d. ꝙ id qō polē est de se necīū
est ꝑ aliō cui⁹ rōnē. d. polītas. n. est qdā denoiatio i qdā re: ⁊ drt sine
dubio ab illa re. iō opinatus est illū errorē. Deiñ ponit pctm̄ Alg. d.
appet ḡ ex vbis Alg. ꝙ qōlibet ens posterioꝝ a deo cōponit ex duob⁹.
quoꝝ vnū denoiat de polītate sꝫ denoiatione de necē ēē. sic repit i lra.
⁊ forte vult dicere ꝙ oē post deū cōponit ex duob⁹. qꝝ vnū ē ens polē.
attñ necē denoiatiōe extrinseca ab exñte. ⁊ tacuit alterū cōpar pp fa
mositatē. vel forte lra est corrupta. ⁊ dꝫ legi scdm est denoiatū de necē
ēē. ⁊ tūc res est plana. vt ꝑdicti eram⁹. i. vt ꝑdiximus. Deinde ponit
modū verū. d. sꝫ qñ intelligit mō supius a nobis dicto nō sequit incō
ueniēs. qō seqbat Alg. mod⁹ aūt fuit ꝙ nō dicāt illa nisi ꝑuatōes vel
relōnes. Deinde mouet qōnē. d. sꝫ adhuc petendū est. s. vtrū qñ attri
buit polītas ꝑ cāto iferat qō illd causatū cōponit aut nō. Rñdet. d.
si em̄ illa denoiatio relatiua eēt nullā ifert cōpōnē. cui⁹ cām ponit. d.
nō nāqꝫ necīuꝫ est ꝙ qdaꝫ res denoiantes denoient ab aliq inferat ꝙ
sint denoiatōes addite ex aīaꝫ. vult dicere ꝙ nō seqt. iste res differūt
istis vel illis denoiatiōib⁹. ḡ iste vel ille denoiatōes sunt addite eēntijs
illarū rerū differētiū. Deiñ ifert qōdā. d. ⁊ iō q opinati erāt. vult di
cere qdā opinati sunt ꝙ ꝑdicamētū relōnis nō dꝫ cōputari cū ēē ex
aīaꝫ hñtib⁹. vult dre realib⁹: vt. d. 12. meta. cō. 19. vel forte h vba est
ꝓbatio illi⁹ qō dixit aucte istoꝝ sic dicētiū de ꝑdicamēto relationis.
ℭ Debes scire ꝙ necē ēē ⁊ polē ēē dñt cōpōneꝫ quādā fm modū. s. ex
re ⁊ carētia causarum: qm̄ necīuꝫ dr̄ q̄ caret causis ⁊ est. ḡ dicit cō/

Polē esse ⁊ necē ēē di/ cūt cōpōnē quādam.

positionē ex eē ꝛ ꝑuatiōe causarū. silr posse dr̄ qꝛ nō est necīm. iō dr̄ cō positū ex esse ꝛ carētia necitatis. ḡ oēs iste cōpōnes dn̄r relatiue nō absolute. ꝛ hoc iam declaratū fuit: ꝛ meli⁹ declarabit. ¶ Deīn remouet cām erroris Alg. d. ꝛ Alga. ex sua ignorātia putabat ꝙ qdcūqꝫ hr̄et additā significationē īfert qd additū ex̄ aīaꝫ ī actu: ꝛ hoc est falsuꝫ ꝛ sophisticatio. ¶ Debes scire ꝙ ad hoc ꝙ alicui addat significatio diuersa sufficit diuersitas modi intelligēdi vnā rē. vel diuersitas cōnotatoꝝ. vñ albedo ꝛ albū differūt in significatiōe adeo ꝙ albuꝫ addit ī signātiōe aliqd albedini. nō tñ actu sūt due res: sꝫ due ī mō. sic ēt eē ꝛ necē eē. eē em nō differt sꝫ rē a necē eē: nec ecōtra: attñ necē eē addit in signātiōe ipsius eē: eo qꝛ addit diuersitatē modi ꝛ cōnotati. Ex hoc appet error Alg. q putat ꝙ oē addēs alteri in signātiōe addat in re ꝛ eē. ꝛ hoc est error purus. Et postq̄ dixit id. vult declarare rōne metaphysica q̄lr id sit verū. d. tādē dicim⁹ ꝙ ens qd est vl'e. i. cōissimū diuidit ad neciū: ꝛ ad posse. tūc isto supposito ex meta. arguit. vñ si dr̄ia vni⁹ partiū. i. vnuꝫ illi⁹ diuisi mēbrū sup id vl'e additū fuerit eo mō necio dicet de reliqua. s. ꝙ illa sit addita sup illd vl'e. v. grā: si posse est additū sup id vl'e tanq̄ res distincta eo mō erit de necio. qꝛ nulla est dr̄ia. sꝫ ille dr̄ie nō pñt eē ambe addite sup illd vl'e: ḡ hypothetice arguēdo neutra addit sup id vl'e. maior ē manifesta. minor declarat q̄ fuit oppositū ꝯñtis cōditionalis. ꝛ. d. diuisio em̄ entis ad posse ꝛ necio non est silis diuisioni aīalis ad rōnale ꝛ irrōnale: aut diuisioni ei⁹ ad ambulās ꝛ natās ꝛ volās. cui⁹ rōnē dicit: ea em̄ addita sūt sup gen⁹. ꝛ īferūt additionē. i. cōpōnē ī spēb⁹. ꝛ exēplificat. d. s. ꝙ aīalitas est qd cōe. ꝛ he dr̄ie sunt addite sup eū. i. ipm. sꝫ posse egressuꝫ. i. posituꝫ ab Aui. divisione nullū qd ex aīaꝫ actualr. vult dr̄e addit enti diuiso. ꝛ p ꝯñs: nec ī inferiorib⁹ ei⁹. imo est signātio erronea: vt. s. dictū est: eo ꝙ ens ꝙ suū eē cāꝫ hēat: nullā hꝫ signātiā nisi ꝑuatio tñ. sic hꝫ l'i liber me⁹: ꝛ sine dubio ē male traductare dꝫ sic ordiari. eo ꝙ ens posse ꝙ suā cāꝫ hēat. nullā hꝫ signātōeꝫ nisi ꝑuatio. vult dr̄e nisi signātōeꝫ q̄ est ꝑuatio. vꝫ. ꝙ qdcūqꝫ ens esse habuerit ab alio. i. dicat ens posse non hꝫ de se nisi ꝑuationē. vult dr̄e necitatis. vel forte lr̄a pōt stare. ꝛ vult dr̄e. opꝫ ꝙ ens ꝙ suū eē cām hꝫ. i. nō hꝫ cām eēndi nisi suū eē: ꝛ intēdit ens necē eē nullā hꝫ signātionē nisi ꝑuatio tñ. Et scdm verbum. s. d. vꝫ. ꝙ qdcūqꝫ ens eē habuerit ab alio. nō hꝫ de se nisi ꝑuationē: nisi nā ipsi⁹ fuerit de nā rei polis. vult dr̄e per hoc ꝙ aliđ ens est posse eē ꝙ est ēt dicēs ꝑuationē nisi ei⁹ nā sit polis politate addita. ꝛ sic cōtra ea q̄ dicta sunt. Deīn infert petm̄ Aui. d. ꝛ iō diuisio Aui. de ente ad neciuꝫ eē: ꝛ ad posse diuisio ignota est: qm̄ ex hoc nō intelligit verū neciū. ꝛ hoc meli⁹ in sequētib⁹ declarabit. Deinde ponit vltimā cōclonē ī hoc. d. ꝙ tñ qd declari dꝫ est ꝙ ens necio diuidit ad sb̄ales dr̄ias. i. p dr̄ias eēntiales: aut ad dispōnes. i. p modos relatiuos aut accidētia addita sup entis sb̄aꝫ. vñ ꝑma istarū diuisio īfert multiplicationē actionū. i. cōpōnē ex plurib⁹ in eodē ente. due vo reliq̄ diuisiones nullā īferūt plitatē. ¶ Sꝫ debes scire ꝙ ipm ens pōt diuidi tribus modis vel diuisione eēntiali p dr̄ias eēntiales. ꝛ sic est ī posse: qm̄ tūc eēt gen⁹. ꝛ sic oē cōtentū sub eo eēt cōpositū. ꝛ sic de⁹ eēt ī se cōpositus. vl' diuisione accñtali p accñtia: ꝛ tūc diuidit ī vnū ꝛ multa: q̄ diuisio est fm hūc phm nec in dr̄ias nec in modos entis: sꝫ ī accñtia entis. Tripl'r diuidit ens.

z sic nõ facit cõpositionẽ in cõtẽtis sub eo. p hoc eniz ꝙ ens aliqđ est ens z vnũ nõ est cõpositũ. vel forte intelligit p diuisionẽ in accñtia nõ diuisionẽ adeq̃tã: qm̃ ens adeq̃te nõ põt diuidi p accñtia: qm̃ accidẽs est vnũ mẽbrũ entis: sꝫ diuisionẽ inadeq̃tã: sꝫ q̃uocũqꝫ nõ facit cõpõnẽ verã in ꝯtẽtis sub ente. tertia diuisio in modos est optia diuisio: z sic ens diuidit: z sic appet vltima resolõ hui⁹ ſm hunc phm. ℭ Et postq̃ declarauit errores istoꝝ: z vltiate posuit dterminationẽ hui⁹ ad ꝓbãdũ hoc remouet q̃dã dubia: vt vltio veritas elucescat. z prio mouet dubiũ: qđ poti⁹ cadit in oppõne Alg. q̃ Auer. z. d. z si aliqs diceret ꝙ denoĩatões dispositiue diuersitatẽ actionũ iferũt. vult dicere ꝙ posset qs dicere ꝙ plalitas modoꝝ in aliq̃ facit ꝙ ab eo possit ꝑuenire multitudo: z tũc ifert. g̃ a prĩo pncipio ꝓcedit pluralitas necessario; vult dicere: qꝛ in eo est pluralitas ſm modũ: z tũc ifert. z iõ primũ pncipiũ nõ ĩdiget de prĩo cãto. i. ipso prĩo cãto. vñ. i. a quo ꝓcedat pluralitas pp illius cõpõnẽ si sine illo põt saluari pluralitas effectuũ ꝯtra illos. Deinde inducit solonẽ quã pñt dare illi: z eaꝫ remouet. d. z si vero. vult dicere dicat ꝙ pluralitas dictaꝝ demõstrationũ ꝓcessuꝫ diuersaꝝ actionũ a prĩo pñcipio nõ ifert. cõtra arguit d. sic dici põt ꝙ primi cãti de noĩbus. vult dicere. nõ ꝓcedat distinctio effectuũ: qm̃ nõ maior distinctio erit in dispõnib⁹ causati primi q̃ cãe prime. z ꝯcludit errorẽ istoꝝ. d. pꝫ ergo ex hoc error hui⁹ hoĩs. ℭ Postq̃ remouit istã opinionẽ dat vltio verã solonẽ. d. tandẽ dicimus ꝙ nõ est ipoĩe ꝙ ex vna z eadẽ sba sequaĩ affirmatio z negatio demõstrationũ. forte vult dicere effect⁹ contradictoriꝫ ꝑuenientes a denoĩatõib⁹ illis. z ex h̃ nõ sequiĩ pluralitas in ipsa sba: vt opinat⁹ est Alga. Et ad hoc pñt solui p̃dicta dubia huius capli. ℭ Sꝫ hic in-

Dubitatio. cidit dubiũ: qm̃ nõ videĩ rõ Auer. ꝯtra solonẽ illoꝝ aliqđ valere: qm̃ dispõnes in prĩo cãto sunt in mõ distincte distinctõe vera nõ ficta: in

Solutio. primo nõ nisi ficta distinctiõe: vt ibi dixi in expõne sui capli. ℭ Mihi est valde difficilis solõ. attñ debes scire ꝙ deus z si nõ dicat aliquaꝫ multitudinẽ: vtñ cõparatiõe ad prius. attamen in se dicit multitudinẽ in cõparatiõe ad posterius: eo qꝛ est mult⁹ in pfectione z virtute etiã ſꝫ eos. Ex hoc dicit Auer. 12. meta. cõ. 18. z. 36. cũ ait oẽs formas ꝯtineri in eo. iõ distinctio virtutũ in deo in cõparatõe ad pri⁹ est ficta sꝫ in cõparatõe ad posteri⁹ est vera. Ex hoc appet dictũ Auer. ꝙ sicut illa sufficit in prĩo cãto: ita z ista in pria cã: qm̃ sicut illa nõ est ficta: ita nec ista: vt dixi. z p hoc appet solõ ad dubiũ. ℭ Et postq̃ soluit dubiũ illud. vult mõ soluere ſcðm dubiũ. d. z si forte aliqs arguit. d. ꝙ ex hoc sequereĩ ꝙ nulla sit cõpositio in neĝio eẽ ex se; nec in neĝio p aliud. hoc dubiũ ſm me hꝫ colligationẽ cũ dictis. dixerat. n. ꝙ neĝiuꝫ nõ diçit nisi priuationẽ. z silr poĩe. mõ ex hoc appet vis ꝯõnis. qm̃ si neĝium positiue nihil dicit; sꝫ tñ puationẽ nullã poterit facere cõpositionẽ. vñ syll's sic põt cõponi. illa nõ dñt quoꝝ neutrũ facit cõpositionẽ in eo in quo est: sꝫ neĝiuꝫ ex se: z neĝiuꝫ p aliud nõ faciũt cõpositionẽ in eis in q̃bus sunt. g̃ nõ dñt. minor appet; qꝛ ambe puationem dicũt. Et ad hoc rñdet. d. nos vero ad hoc rñdem⁹ ꝙ humanus intellect⁹ facile cõprehẽdit cõpositionẽ in eo ꝙ neĝium est p aliud. vꝫ. de cãto. vult dicere in cãto. Deide ponit vbi facili⁹ z vbi difficili⁹ id cõprehẽdit. d. vñ. vult dicere si necesse esse p aliud esset corpus sed

quereť ꝙ debeat repiri in eo vnitio. vult dicere duoꝝ q̄dāmō: ⁊ pluralitas quodāmō. s. corp⁹ gn̄abile ⁊ corruptibile. vult dicere ꝙ ī istis appet facilius adhuc ꝙ in corpe celesti. s. q: in eo est vnitio in actu ⁊ multiplicatio in potentiā eo mō quo ptes in potētia ptineňť in toto vñ ptes actu in toto sunt vnū. in potētia vero multa. Deinde expōit vbi eēt difficile. d. sz si nō esset corp⁹ intellect⁹ nō cōprehēdit ī eo pluralitatē in actu: nec in potētia: imō est ibi vnitio simplr. i. sūma idētitas. hoc ꝯfirmat aucťe antiquoꝝ. d. ⁊ iō putabāt antiq̄ h̄ ipēs entiū. vult dicere incorpaliū est simplex. sz dicūt ꝙ cā hoꝝ entiū est simplicior cāto. silr opinanť ꝙ primū simplici⁹ oībus est de prio principio. ⁊ iō illud primū principiū nō pōt intelligi cā nec cātū: sz posteriorib⁹ prio bn̄ pōt pluralitas intelligi: ⁊ iō sm eos scdm cātū est simplicius tertio. ⁊ deīde hic nō rn̄det ad formā ꝓpriē. attn̄ pōt ad formaz dici ꝙ lz maior sit falsa. minor est in ꝓposito negāda sm dicta ei⁹. ¶ Ad ꝓbationē dicēdū ꝙ lz ambo puationē dicāt. attn̄ non eodē mō: qm̄ necium ab alio dicit priuationē politatis: nō tn̄ priuationez esse: qm̄ dependet ex alio. ⁊ ita illa ꝓbatio nulla est: qm̄ credit ꝙ ābo neciam priuationē dicāt eodē mō: qd̄ falsuz est. ¶ Sz hic dubitať: q: nō vr̄ ꝙ primū cātū sit simplici⁹ tertio: qm̄ sicut primū cātū dr̄ a cā depēdere. ita ⁊ tertiū. ḡ cōpositio nō est maior ī illo q̄ in scdo. Dōm ꝙ semp cātū deficit a cā. iō q̄to cātū causať a prima cā mediātibus cāis ꝓprimis plurib⁹ tanto plus deficit ab illa prima vltimata: ⁊ q̄to causatur a prima paucioribus: tāto minus deficit. Ex quo seqňť ꝙ tertiū causatū est imꝑfectius scdo: qm̄ causať a prima cā simplr mediāte primo cāto nunq̄ ꝓprio agēte: ⁊ p ꝯñs deficit a prima ⁊ scda cā ei ꝓpria: ⁊ sic est imꝑfectior. ¶ Ad formā dōm ꝙ si loquamur de cōpōne ex duab⁹ ptibus realr distinctis nullū illoꝝ est altero cōpositi⁹: qm̄ ibi nō est cōpositio ista: sz ibi loqmur de cōpōne ex priuatiuo seu iꝑfectione ⁊ positiuo seu pfectiōe. Tertiū cātū est cōpositi⁹ primo pp cām dictam.

Dubitatio.

Solutio.

¶ Deinde ꝯcludit. d. ita dz itelligi phoꝝ opio. ḡ signatio cāe ⁊ cāti ī his entibus. vult dicere. arguit cōpōnē q̄si si eēt pluralitas in potentia appens in cāto. vult dicere ꝙ vr̄ ista cōpō silis cōpōni vere. ¶ Et debes scire ꝙ q: qlibet itelligētia alia a pria est cā ⁊ cātū: iō qlibz est cōposita ex pfectione ⁊ impfectione: qm̄ q: est cā est pfectior cāto: ⁊ q: cātū iō impfectior. iō in qlibet aggregať cōpō ex pfectione ⁊ impfectione vt vides. ¶ Deinde vltio declarat istā opinionē meliorez esse alia. d. vñ dicim⁹ ꝙ cōcessis istis nullū nos sequiť Alg. argumentoꝝ sz qn̄ intelligiť ab eis phis ꝙ scds itellect⁹ intelligit seipm ⁊ suū pn̄cipiū: ⁊ ex eo ꝙ itelligit se ꝓcedit ab eo q̄dā res. vult dicere intellect⁹ ꝓximi orbis: sz aīa sui orbis: ⁊ ex eo ꝙ intelligit suū pn̄cipiū ꝓcedit ab eo alia res: puta itelligētia ꝓximi orbis: q: scdas hz formas seu duas scdas vt putabat Alg. Dicim⁹ ꝙ tota hec pō ē error. ⁊ arguit cōtra illō. d. si. n. ita esset cōposit⁹ vult dicere sicut ille dicit. ḡ eēt d̄ plurali q̄ de vna forma: ⁊ eēt illa forma vna in sbo: ⁊ multe in diffōne.

Quelibz intelligētia p̄ter primā ē cōposita ex pfectione ⁊ impfectiōe qm̄ qlibet est cā ⁊ causatum.

¶ Sz dubitať: q: nō vr̄ ꝙ istud ꝯñs sit incōueniēs: imo neciuz. Et h̄ nō soluz esset verū in illis: imo in prio: qm̄. 12. meta. cō. 39. in prio est mltiplicitas aliquoꝝ q̄ sunt vnū in sbo. ꝯtra ī mō: vt Aue. ibidē. d. ḡ a fortiori: nec h̄ est incōueniēs. Prio pōt dici ꝙ Auer. nō arguit cōtra illū: sz tm̄. d. illa q̄ hz ꝯcedere ex positis ab eo. ⁊ hoc est vnū qd̄ nō

Dubitatio.

Solutio.

Aliter. reputat falsuz: & sz sequēs ex positis ab eo. Uel forte pōt dici q̄ aliqua multiplicitas modoꝝ in vno est cōposiis vno mō: & alio mō nō. vnde multiplicitas modoꝝ in attributis est posis deo nō multiplicitas modoꝝ gn̄is & dr̄ie. pp qd̄ illa ab eo negaret. sic dico q̄ multiplicitas modoꝝ sicut ponit Alga. est ipossis itelligētie: qm̄ ponit q̄ intelligentia sit cōposita ex duab⁹ sb̄ys: quaꝝ vna est de sb̄a primi: altera de sb̄a ppria: qd̄ pz: qm̄ aliter nō caret diuersitate: mō hanc cōpōnem reputat Auer. ipoſſibilē: q̄ lz sit cōpō ex modis distictis attn̄ est iposis: q: vna nā cēnt due nāe: qd̄ ē valde appens ipose: & tu meli⁹ phiste: qm̄ ē difficile.

Nō septia. Hic q̄ro vtruz pose possit diuidi in pose ex se: & pose ab alio: sicut neciuz. Scdo q̄ro qd sit pose vt distinguit cōtra

Secunda. neciuz. Tertio q̄ro vtrū diuisio entis sit p neciuz & pose: an p q̄. Quar

Tertia. to q̄ro an diuisio entis in illa diuisa sit diuisio gn̄is in spēs vel dr̄ias

Quarta. & quō differt a diuisiōe illa: & nō est illa. ¶ Sine argumētis dōm ad

Ad primā. pmā. q. q̄ pose sine dubio est duob⁹ mōis: vt dicit Auer. in principio

Sicut duplex pose: ita duplex necessariū. hui⁹ sol. s. a se & ab alio. sicut duplex est neciuz. s. a se & ab alio. dr̄ia mēbroꝝ appet in hoc: qm̄ pose a se nihil addit nāe posi nisi priuationē: pose aūt ab alio addit aliqd reale vltra esse pose. silr necium a se nihil addit vltra eē ei⁹ neciuz ab alio addit aliqd vltra esse eius: sed id qd̄ plus auget difficultatē est ex pncipio hoꝝ: hec. n. sunt vera sz adhuc nō itelligibilia. ¶ Jō prio debes scire q̄ pose ab alio addit cām positatis. Cā aūt positatis pria est mā: vt dictuz est scdo phy. cō. 48.

Cā possibilitatis ē mā. & 2. de genera. cō. 51. & est in lr̄a Ari. vn̄ pose ab alio addit aliquā rē vltra esse positatis. vn̄ mā distinguit bm rez ab esse forme: qd̄ est esse positatis. vel ab esse cōpositi: qd̄ est esse positatis. g̃ pose ab alio pōit aliud: p qd̄ est pose vltra esse positatis. & p hoc appet qd sit esse pose a se. qm̄ sicut pose ab alio ponit illud aliud per quod est pose vltra esse possibilis & cām possibilitatis per quā est tale: ita pose a se ponit priuationē cārum possibilitatis. & sic pose ab alio: & pose a se differunt sicut priuatio & habitus. ¶ Sed dices id qd̄ caret cāis positatis est

Replica. necessariū. ergo pose a se est necessariū. cn̄s est falsum. qm̄ pose non

Solutio. est necessariū. vr̄ mihi q̄ Auer. velit q̄ pose a se sit necessariuz: sz nō absolute sed ab⁹ alio. vnde necesse esse ab alio & pose a se sunt vnū in re: & differunt in modo. qm̄ pose a se dicit pose a se p q̄to caret causis possibilitatis per cōtrariū ad pose ab alio qd̄ hz cās possibilitatis dicit quoqꝫ necesse esse ab alio p q̄to nō est natura cōtingēs: sz semp ens. ab alio tn̄ efficiēte. Et appet quid sit pose a se: & pose ab alio: & quō differūt. ¶ Superest mō declarare qd sit necesse esse a se: & neces

Quid sit necesse eē a se & necesse eē ab alio. se esse ab alio. Et videt mihi q̄ necessariū a se est ens semp carēs causis necessitatis & sempiternitatis tam agētis q̄ cuiuscūqꝫ ordinis & generis: & sic solus deus est necesse esse a se: qm̄ ipse solus habz esse necesse: & p carētiā cāruz: necessariū vero ab alio dicit qd̄ in se est semp ens. hz tn̄ cām extrinsecā sue necessitatis. s. agēs: lz adhuc priuationem dicat. s. cārum positatis. Et sic vno mō est habitus alio mō priuatio. Si. n. refert ad cām positatis erit priuatio. si ad cās necessitatis erit habitus. Et cū oia hec sint ita: appet verificatio dictoꝝ Auer. & primo cū dixit q̄ necesse esse ex se & ab alio: nō addit rei aliqd extra animā. veruz. n. est vno mō: & falsum vno mō. vn̄ necesse esse ab alio addit aliqd vltra esse illius: sed nō intrinsecum necesse esse a se. nec

intrinsecū nec extrinsecū aliquid extra animā addit. ¶ Scđo veri/ficat̄ q̄ necessariū diuidit̄ in necessariū a se ⁊ in necessarium ab alio. ¶ Tertio verificat̄ qualr̄ pos̄e a se nō addit aliqd extra aīam vltra rem: cuius est: sz solū priuationē cāru᷑ possitatis: ⁊ q̄ pos̄e ab alio ad/dit cām possitatis. s. māām que est prima cā hui⁹. ¶ Uerificat̄ q̄rto qlr̄ pos̄e diuidit̄: qm̄ quoddā est pos̄e a se qđdā ab alio. ¶ Sz adhuc re/manet locus qōnis: qm̄ opposita debēt hr̄e mēbra subdiuisionis op/posita. modo necessariū ⁊ pos̄e nō hn̄t mēbra subdiuisiōis opposita ḡ nō erūt opposita: qđ est simplr̄ fl̄m. ¶ Pōt dici apđ me q̄ ista oppo/sita nō hn̄t mēbra subdiuisiōis opposita ſm eē distictaz sicut nec ipsa sunt sic disticta. hn̄t tn̄ mēbra subdiuisiōis distincta ſm diffōnem ⁊ modū: qm̄ lz vna res sit posis ex se: ⁊ necesse esse ab alio. attn̄ ſm di/uersos modos ⁊ diffōnes: qm̄ necesse esse ab alio dr̄ mēbrū subdiui/sionis necessarij: vt est habitus ad ens cām necessitatis ⁊ idmet est mēbrū posis: vt priuatio cāruz possitatis. Et vna est res in sb̄to: dif/ferunt in mō ⁊ diffōne: ⁊ sic appet solo hui⁹ qōnis ſm Auer. ¶ Ad se/cūdā qōnē appet statiz solo ex positis. vr̄. n. mihi q̄ pos̄e vt distiguit̄ cōtra necessariū est ꝯditio qua aliqd hz cāz possitatis: indr̄ns tn̄ ad hr̄e ⁊ ad carere illa cā. necessariū vero est ēt indr̄ns ad carere causis necessarijs: ⁊ ad hr̄e. vn̄ opsio istoꝝ nō pōt bn̄ īspici in eis ꝑꝑ equoca/tionē: qm̄ equoca nō opponunt̄. pōt tn̄ inspici facta diuisiōe in mē/bra subdiuisionis: ⁊ tūc meli⁹ appet quō opponunt̄: ⁊ iā tibi declara/tum est. ¶ Ad tertiā qōnē appet solo: qm̄ diuisio entis fit per pos̄e ⁊ necessariū: non tanq̄ in res distinctas extra aīam: qm̄ sine dubio vt dixi nō opponunt̄ ſm esse: sz in mō tm̄. Sz tanq̄ in duos primos cō/pos̄es vni in sb̄to: nō tn̄ in diffōne: vt satis exposui. Et hec qualr̄ opi/nio phoꝝ nō est q̄ ens diuidit̄ tāq̄ primos modos in esse necessariū ⁊ in esse pos̄e: ⁊ vt ly pos̄e causat̄ ꝑ eo qđ pōt esse ⁊ nō esse: vt iam tibi appet: qm̄ pos̄e vt est mēbrū diuisionis entis: nō dicit cōceptuz: nisi indr̄nte vt dixi. ¶ Ad quartaz iam appet solo: qm̄ dr̄ie semp dicunt cōcept⁹ positiuos: q2 sumit̄ a diuersis gradibus in re exn̄tibus: q lz nō distinguant̄ extra aīam: attn̄ semp sunt positiui extra aīaz exn̄tes sz diuisio illa in nec̄ium ⁊ pos̄e non est tanq̄ in ētia simplr̄ positiua sz indr̄ia: vt dixi satis. vn̄ diuisio gn̄is ⁊ diuisio entis differūt. p̄io ex pte diuisi. scđo ex pte diuidentiū. ex pte diuisi: qm̄ ens nō ponit̄ rem aliquā extra aīam. sz oia entia mō cōfuso. genus aūt ponit̄ rez extra aīam: lz nō distinctā a dr̄ijs extra animā dr̄nt ex parte diuidentiuz: vt dictū est. esset tamen facilioꝛ solutio ſm tenētes pluralitatēz foꝛ/marum: de quo considera.

Dubitatio.

Solutio.

Ad secūdā qōnem.

Ad tertiaz.

Ad quartā

ALGA: DVB. XV

Dixit Algazel. scđz argumētū est hoc. dicem⁹ q̄ intelligere suum principiū est idem cuz suo esse ⁊ cū intelligere seipm̄: aut differūt. si pri/mo modo. ergo nulla est ibi pluralitas. si se/cūdo modo. ergo pluralitas repit̄ in primo principio. ergo intelligit seipsum ⁊ aliud p̄ter eum.

¶ Modo Alga. adducit scōm argumentū contra phos. s. Alphą. e Aui. e dicit. Ait Alga. scōm argumētū est hoc. dicemus ꝙ intelligere suū principiū. vult dicere in primo cāto est idē cū suo esse e cū intelligere sequit̄ ipm̄ aut dr̄nt. si p̄io: ḡ ibidē nulla est pluralitas: e p̄ ꝯn̄a carebit diuersitates. si scōo mō. ḡ pluralitas repit̄ in p̄io principio. ḡ intelligit seipm̄ e aliud p̄ter eū. Et hoc pōt duob⁹ modis itelligi. vno mō p̄ primū p̄ncipiū intelligēdo primū cātuꝫ: qd̄ apud eos est motor vniuersi: e sic appet ꝯn̄a facile: lꝫ nō vr̄ valde incōueniēs id ad quod adducit: nisi tm̄ apparēter. Et pōt itelligi p̄ primū p̄ncipiuꝫ deū qui tm̄ vnū dixit: e tūc ꝯn̄a nullo mō valere vr̄: attn̄ pōt collocari ꝙ valet: eo q: illa multiplicitas in p̄io cāto nō est rex̄ distincta: in esse sꝫ tm̄ modo. ḡ illa est polis deo: qm̄ non est plus polis scōo ꝙ̄ p̄io q: illa nō ponit aliqd reale extra illius esse.

AVERROIS.

Dicim⁹ nos ꝙ verū est ꝙ id qd̄ de sui principio intelligit idē est qd̄ seipm̄: e est de relationis nā: e ab hoc puncto deficit a gradu primi principij. primū enīꝫ est de nā entis esse de se hn̄tis: e veritas cōcessa a phis est ꝙ primus intellect⁹ nō intelligit de seipso nisi seipsum (nō aliud relatiuū). s. ipm̄ esse principiū: sꝫ ipse ē apud phos oīa entia in gradu nobiliori ꝙ̄ ipsa sunt in seipsis vt diffusius declarabit̄ in antea. pꝫ ergo ex istis ꝙ nō sequitur huius hominis argumentū.

¶ Auerrois mō vult dicere id qd̄ est ꝯōm s̄m phiaꝫ ei⁹ e. d. primuꝫ mēbrū argumēti. d. dicimus nos ꝙ veruꝫ est ꝙ id qd̄ itelligit de sui p̄ncipio idē est ꝙ intelligere seipm̄. Deīde remouet qd̄ iā dubiū: qm̄ posset qs īferre. ḡ nō differt a deo. Soluit ponēdo drīam iter ipm̄ e deū dicēs. e est d̄ nā ordis: qd̄ id intelligere est q̄si de nā relonis p̄ro q̄to ē respcū rei extra se: e in h̄ puncto deficit a gradu primi p̄ncipij: qd̄ declarat. d. primū. n. est de nā entis hn̄tis esse de se: iō nō itelligit nisi se. e addit. d. e veritas ꝯcessa a phis est ꝙ p̄m⁹ itellect⁹ nō itelligit de seipo: nisi seipm̄. s. ipm̄ eē p̄ncipiū nō aliō relatū. s. eē p̄dicamētū ab alio. e lr̄a est trāsposita: e dꝫ sic ordīari: sꝫ nihil de seipo. s. ipꝫ esse p̄ncipiū: nō aliud relatū: e tūc itelligētie sicut dixi. Deīde expoīt quō pōt itelligere oīa. d. sꝫ ipse est apud phos oīa entia ī gradu nobiliori ꝙ̄ ipa sunt in seipsis: vt diffusi⁹ declarat̄ in antea. pꝫ ḡ ex istis ꝙ nō sequit̄ hui⁹ hoīs argumētū. h̄ qd̄ hoc dicit Auer. meli⁹ declarabit̄ in dubio seqnti: iō dimittat̄.

ALGA. DVB. XVI.

Ait Alga. e dicimus ꝙ si intelligere cātuꝫ seipm̄ idē est ꝙ seipm̄: q: in se est intellect⁹. ergo intelligit seipm̄. e intellect⁹ e intelligēs e intelligibile in eo sunt vnū e idē. vn̄ si ipsuꝫ

intelligere

itelligere seipm idē esset cū seipso.ergo itelligit qd ipm cātū est cā.g talis est:sz itellect⁹ ꝯuēit cū eo qd itelligit. ergo oīa ista reducunt ad seipsum.nulla igitur reperit plītas:ꝛ si ipsi esset plītas esset.ergo silr in primo.ergo ab eodē primo plura ꝛ diuersa nō ꝓcederēt.

¶ Hic vult dicere quasi cōfirmationē argumēti:ꝛ dicit.ait Alga.ꝛ dicimus ꝙ si intelligere causatū seipsuz idē est ꝙ seipsuz: qꝛ in se est intellect⁹.vult dicere nō medio vnit⁹.ergo intelligit seipsuz ꝛ totalr ꝙ intelligens ꝛ intelligibile in eo sunt vnum ꝛ idem. Deinde infert scdm ꝯñs.d.vnuz sit ipsuz intelligere seipsum idē est cū seipso.ergo intelligit ꝙ ipsuz cātuz ē cā.vult dicere reliquoꝝ.g talis est.vult dīe est vera cāꝛalr intelligēdo falsa eēt:ꝛ tūc dz supplere.sz itelligere se eē cām est intelligere absolute a se:ꝛ tūc arguit.sed intells ꝯuenit cū eo qd intelligit.g oīa ista reducunt ad seipsa.i.ad intelligere se ꝛ vt cā:qd est intelligere absolute. Et tunc infert.nulla igit repit pluralitas:qd ꝓbatꝛ si ibi eēt pluralitas.vult dīe in intelligēdo se ꝛ vt cā ē inuenit aliqua pluralitas.eēt ergo silr in pmo:qm primuz intelligit se vt cā.ergo ab eodē pmo.s.causato plura ꝛ diuersa nō prouenirēt.

¶ Debes scire ꝙ tota vis huius ꝯsistit in hoc ꝙ pmū causatū intelligit se vt cā:vt apparet: eo qꝛ oībus modis intelligibile ꝛ intelligēs in eo sunt idem:sed vt se intelligit vt cā nō est in eo multiplicitas.g nō pōt ꝓducere multa. ¶ Secūdo debes scire ꝙ lrā illa.ergo intelligit qd ipsuz causatū ꝛc.reperit aliter in libro Alga.dicit.n.sic.ergo intelligit ꝙ ipsum causatū est a cā.ergo talis est. Et tunc vult dicere alr ꝙ dixi.apud enim me ꝙ illud nō intelligit:nisi se vt cātuz:ꝛ qcqd intelligit erit intellectū vt causatū.ergo oīa intellecta reducunt ad seipsuz.i.ad intelligere se vno mō.s.vt causatū.ergo in eo nō reperit pluralitas.ꝛ si sic:vult dicere intelligere se vt cātuz eēt pluralitas ꝛ tūc in pᵒ ꝙ intelligit se vt cā eēt pluralitas p locū ab opposito:ꝛ tunc sequitur aliud:ꝛ sic vr mihi ꝙ iste locus pōt duobus modis exponi fm ꝙ lrā reperit duobus modis:ꝛ secūdus modus videt dictus ab Auer.in solutione eius.

AVERROIS

Scimus nos ꝙ id qd narrauit noīe phoꝝ in esse pluralitatis tm in posterioribus deo sunt erronea verba: ꝛ peripateticoꝝ radices nō inseqntia.nōnulla.n.est plītas in ipsis intellectib⁹ apud phos:neqꝫ apud eos differūt ex simplicitate ꝛ pluralitate:sz differūt ex causa ꝛ causato. Et dīa que est inter intelligere primū intellꝫ seipꝫ ꝛ intelligere alios intellect⁹ seipos est ꝙ pm⁹ intellect⁹ de seipso qd ens de seipso itelligit nō relatū ad aliaꝫ cām: ꝛ alij intells intelligūt de seipsis ꝙ relatū ad ipsaꝝ cāꝫ.

& ideo hoc mō multitudinē3 detinet. Quapp nō sequit̄ q̄ sint oēs in vno simplicitatis gradu. non enim sunt in vno relationis gradu ad primum principiu3: neq3 aliquis eoru3 simplicitate3 habet sil'em simplicitati primi principij. Primus enim habet esse de se: & ipsi hūt esse relatu3. ¶ Sed id qd̄ dixerat. v3. q̄ si intelligere seipsu3 idē est qd̄ seipsu3 qūo intelligit se causatū a causa: ergo talis est: s3 intell's adequat ad itelligibile. ergo oio ista reducuntur ad seipsum. nulla igitur est ibi pluralitas. & si esset repta sil'r eēt in primo intellectu. Nō nāq3 sequit̄ q̄ quāuis itellect⁹ intelligēs & intelligibile sit in sepatis intelligentijs vnu3 & ide3 q̄ sint equales in simplicitate: phi eni3 ponūt q̄ intellect⁹ dr̄nt in hac ꝓprietate s3 magis & minus: & dcā simplicitas non reperitur s̄m veritatem: nisi in primo itellectu. & cā hui⁹ est q̄ s̄ba primi intellect⁹ est qd p se exn̄s: & alij itellect⁹ itelligūt de seipsis q̄ in primo itellectu ꝯsistant. Vn̄ si itell'us intelligens & itelligibile in quolibet horu3 itellectuū essent in gradu vnitatis: qd̄ sunt in primo esset ipsoru3 s̄ba similis s̄be aliorum: qd̄ ēst falsu3. ¶ Et ē notādū q̄ ista verba & eorū rn̄siones sunt dialectcalia: s3 bene pōt iuestigari de hoc demr̄atiue qui vellet: licet cōprehēsio humana intelligibilib⁹ ꝓpositis ꝓfundis deficiat: sed o3 pscrutatores3 prescire: quid est itellectus: & ante prescire quid est anima: & ante p̄scire quid est animatu?: & oīa op3 q̄ presciantur alibi diligenter & seriatī3. Nō igitur in presenti loco possunt talia ex improuiso declarari quare quo ad presens sunt dimittenda.

¶ Postq̄ adduxit snīam Alga. vult mō adducere solones dict orū s̄m veros phos: &. d. dicimus nos q̄ id qd̄ narrauit nomine phoꝝ in esse plitatis tm̄ in posteriorib⁹ deo. vult dr̄e in eo qd̄ dicit solu3 in posteriorib⁹ deo esse plitate3. sunt v̄ba erronea: & pipatheticoꝝ radices nō sequentia. Deide assignat cā3. d. nulla eni3 est plitas in ipsis actibus. vult dicere sepatis apd̄ phos: neq3 apd̄ eos dr̄nt ex simplicitate & pluralitate, i. penes simplicitatē & pluralitatē. sed differūt ex causa & causato. & tūc adde maiorē. s. sed motores corpoꝝ celestiu3 sunt intellectus separati. ergo in eis nō est dr̄ia s̄m pluralitatē & simplicitatē: sed solum s̄m cām & causatū. qūo differūt s̄m cām & causatū di/

ctum est: z dicaȝ forte post: z quõ nõ ꝑm pluralitatẽ z simplicitatẽ di cam post forretlȝ dixi multũ in alijs. ❡ Et postꝙ̃ remouit vnũ errorem: vult modo remouere aliud quãtuȝ ad intelligere in illis declarando quõ differt intelligere primi z intelligere reliquorũ; z dicit. z dr̃ia que est inter intelligere primũ intellectũ seipsum; z intelligere alios intellꝰus seipsos est ꝙ ꝓmꝰ intellꝰus. vult dicere dei de seipso qđ cũs de seipso intelligit nõ relatũ ad cãm: vult dicere ꝙ ꝓmꝰ intellꝰus nõ intelligit nisi se nõ intellectõe relata ad cãm ꝓorẽ z alij intellꝰs de seipsis qđ relatũ ad cãs ipsaꝝ. z iõ vult dicere intelligere reliquorũ multitudinẽ retinere. vult dicere. q: in eis intelligẽs z intellectũ nõ vniunt oĩbus modis: vt dicã. ❡ Deinde īfert modũ quõ ille sunt cõposite alio a mõ Alga. d. quapp nõ sequit ꝙ sint oẽs in vno simplicitatis gradu. vult dicere equalr simplices. Et syllꝰus sic cõponitur. oĩa cãta que nõ sunt in vno gradu relõnis ad ꝓmũ ꝓncipiũ coꝝ: nec hñt simplicitatẽ illi similẽ nõ sunt in vno gradu: sȝ nulla causata ad eoꝝ cãm hñt vnũ gradũ relatiõis: nec sunt ei similia in simplicitate ergo nulla cãta coꝝ sunt in vno gradu simplicitatis. maior est manifesta per se. minor aũt hȝ duas ptes: z ꝓmã relinqt pro manifesta. secundaȝ ꝓbat. d. ꝓmꝰ. n. hȝ eẽ de se. vult dr̃e nõ a cã ꝓori eo. z alij hñt eẽ relatũ. z per ꝯñs nõ hȝ equalem gradum simplicitatis ad ꝓmum. ❡ Deinde venit ad formã argumẽti: z ꝓmo repetit illud. d. sed id qđ dixerat. vȝ. ꝙ si intelligere seipsuȝ idem est qđ seipsuȝ. ergo intelligit se causatũ a cã. ergo talis est: sed intellꝰus adequat ad intelligibile. ergo oĩa ista reducunt ad seipsuȝ: nulla igit est ibi pluralitas: z si eẽt recepta. vult dicere ibi pluralitas. silr eẽt in ꝓmo intellꝰu; z hoc fuit motuȝ Alga. voluit quasi argumẽtare. in separatis idẽ est intelligẽs z intelligibile: vt ꝓbatũ est ꝑ argumẽtũ iaȝ dictũ ab eo. ergo oẽs sunt eq̃les in simplicitate. ꝯña ꝓbat: eo q: alr in deo eẽt ꝯpõ: vt dcm̃ fuit. Auer. negat ꝯñaȝ. ꝯcedit. n. añs. z negat ꝯñaȝ. qm̃ posita idẽtitate in illis inter intelligẽs z intelligibile adhuc hȝ latitudinẽ: z soluȝ in ꝓmo est simplicitas sũma z sũma idẽtitas. in reliqs vero: q: nõ sunt equales in gradu relõnis ad primum: nec erit equalis idẽtitas: imo quãto intelligẽtia est inferior tãto in ea repit maior ꝯpõ: vt dicã: z si ꝓbatio nihil est: z hoc dicit. phi. n. ponũt ꝙ intellꝰus in hac ꝓꝓetate in hoc ꝙ est idem intelligẽs z intelligibile in eis ꝑm magis z minus z dicta simplicitas nõ reperit ꝑm rei veritatẽ. vult dicere in fine nisi in primo intellectu. Deinde dat cãm diuersitatis. d. z cã huius est: q: sbã ꝓmi intellectꝰ est quid ꝑ se existens. vult dicere in causatis z absolutis: z alij intellꝰus intelligũt de seipsis: ꝙ in ꝓmo intellectu cõsistant. vult dicere ꝙ itelligũt ipsos eẽ cãtos a ꝓmo. Et tu potes ex hoc cõponere duos syllꝰos: z sic ꝓsiste. Deinde redit ad id qđ iam dixit. d. vñ si intellectꝰ intelligens z intelligibile in quolibet horuȝ essent in gradu vnitatis. vult dicere simplicitatis: quod sunt. i. qualiter sunt in primo esset earuȝ substantia similis substãtie aliorum. vult dicere. omnes essent vnius z equalis perfectionis: qđ est falsum. z hoc fuit iam declaratum. ❡ Et postꝙ̃ dixit tot. vult modo se excusare a diligentiori explanatione: z causam ponit. d. z est notandum ꝙ ista verba. vult dicere sua z eorũ rõnes sunt dialecticalia: sed bene põt inuestigari de hoc demõratiue q̃ vellet; lȝ cõprehẽsio hũana intelligibili

bus prepositis profundis deficiat: et si lra nō est corrupta. vult dicere: qꝛ est ei difficultas aliqua circa cognitionē illoꝝ pfundā. Et opꝫ pscrutatorē pscire: qd est intellect⁹: et ante pscire: qd est aīa: et ante pscire: qd est aīatū: et oīa opꝫ vt psciant alibi diligēter et seriatiꝫ: non eniꝫ in pñti loco pñtalia ex improuiso declarari. quare ergo ad presens sunt dimittenda. Ecce quomō Auer. excusat sete cām sue excusationis innuit: et tu considera.

Sed hic est qō que lꝫ sit dicta ante in qōne de intellectu: attñ pro nunc volo eaꝫ aliqualiter discutere. s. vtrū in prīo intelligēs et intelligibile sint vnū et ideꝫ oībus modis: et pr q̄ñs quō in reliquis vera sit. ipsuꝫ intelligēs et intelligibile nō sunt idē oīb⁹ modis: sicut in primo. arguo ꝙ nō in pmo vniunt oībus modis: qm̄ intellect⁹ primi nō intelligit nisi inquātuꝫ cā reliquoꝝ. sed cā refert ad causatū. ergo intellectio primi est relatiua: sicut intellectio alioꝝ. ergo intelligibile et intellect⁹ ille non oībus modis vniunt. sic. n. arguit Auer. de alijs intelligibilib⁹. ¶ In ꝯtrariū est Auer. h. ¶ Pro solone pñtis qōnis: prīo volo accipe aliqua quasi pmissas. Scđo ex illis declarabit intētio hui⁹ phi. ¶ Quātū ad pmū opꝫ accipe ꝙ itelligētie respectu pmi sunt in dissimili gradu. volo dicere ꝙ intelligētie nō sunt eiusdē et equalis pfectiōis cū pmo. hec ppō est manifesta: eo qꝛ causant a pmo. ergo deficiūt a pfectiōe pmi: qm̄ cātuꝫ causat pfectiōe aliqua q̄ saltem cōtinet in cā eius. ¶ Scđa ppō est. ꝙ intelligētie nō sunt a pmo equalr punctualr recedētes. imo vna plus: alia minus recedit. hec ppō appet: tum ex verbis Ari. 2. celi tex. cō. 62. vide verba Auer. ibidē. tum rōne: qm̄ deus est cā pme intelligētie in gn̄e cāe pxime: et in gn̄e cāe vlis. scđa aūt est cā tertie in gn̄e cāe pxie. et pma s. deus est cā illius tertie in gn̄e cāe vlis: et tertia est cā qrte in gn̄e cāe pxime. et scđa cā quarte in gn̄e cause vlis. deus aūt in gn̄e cause vlissime. et sic de oībus. vñ vltima causat a penultima tanꝙ a cā pxima et particulari ab alijs tanꝙ a causis scđis. et a deo tanꝙ ab vlissima causa: et hoc est manifestū sepe in ista disputatiōe. ¶ Ex hoc apparet qualr intelligētie nō sunt oēs equalr punctualr recedētes: qꝛ prima recedit min⁹ scđa: et scđa min⁹ tertia: eo qꝛ semp cātuꝫ deficis a cā eius tam pxima ꝙ vlissima. ¶ Tertia ppō. quelꝫ intelligētia citra primā intelligit primū. s. deuꝫ. qm̄ oīs talis mouet pp pmū tanꝙ pp finē intellectū: vt dicaꝫ deo duce in vltia disputatiōe hui⁹ libri. s. 14. vñ et Ari. 12. meta. tex. cō. 36. declarauit idem. ¶ Quarta ppō. in oībus separatis intellectionib⁹ intellectio et eoꝝ sba est vna et eadem aliquo mō: et lꝫ sit declaratū hoc pro pte. attñ in disputatiōibus sexta et septima melius rōnibus fortissimis declarabit. ergo itelligere exñs in substantijs separatis citra primū nō est deus oībus modis. hoc apparet eo qꝛ tunc oēs eēnt deus: qm̄ intelligere est sba intelligētiarū: vt dixi in quarta. ¶ Ex his opꝫ declarare modū quō pmū principiū intelligit reliqua post ipsuꝫ: et quō reliqua intelligūt ipsuꝫ et illud qđ primo aspectu apparet est ꝙ intelligētie nō intelligūt primuꝫ: qꝛ hn̄t a mā que sunt silitudines deriuate a primo. sicut oculus meus p similitudinē coloris ipsuꝫ colorē inspicit. hoc apparet: eo qꝛ in illis intellect⁹ et intellectus sunt vnū in esse vt dictū est. ¶ Scđo apparet ꝙ nō intelligūt primū: qꝛ sunt esse pmi: qm̄ vt dictū est. oēs

Margin notes: Solo. — Pria ppō. — Scđa. — Tertia. — Quarta. — Quō pmuꝫ pncipiū intelligit oīa post ipsuꝫ et ecōuerso.

recedūt a ꝑmo: eo q꞉ causant ab illo: vt scis ex dictis. ℭ Tertio apparet ꝙ intelligāt ꝑmū per ea꞉ ſbas ⁊ eēntias: qm̄ intellectio ⁊ intellectus sunt vnū vt dixi. Et cū nō intelligāt ꝑmuꝫ ꝑ spēs: nec per hoc ꝙ sint illius cause: ⁊ ꝑ hoc ꝙ per eēntias eo꞉ intelligunt. ergo vt sunt causata a ꝑmo intelligūt illud ꝑmuꝫ. intelligētie igit꞉ q꞉ intelligūt se causatas a ꝑmo: iō intelligūt primū. ℭ Et cū dixi tibi modū quo intelligūt ꝑmuꝫ opꝫ declarare quō in intellectionib⁹ nō se hñt equalr ⁊ punctualr respectu primi: qm̄ ꝑma intelligētia que est ꝑmo causata intelligit ꝑmuꝫ in gradu ꝓximo sibi: vt. s. est causatū ei proximuꝫ. iō vnio inter intellectū eius ⁊ intelligibile paruꝫ recedit ab vnione intellectus ⁊ intelligibilis in ꝑmo. tertia aūt intelligētia duo causata intelligit ꝑmuꝫ. sed vnio intelligibilis cū eius intellectu est minor ꝙ̄ in scđa: qm̄ ibi nō solum est intellectio ꝑme simplr. s. dei: sed ēt scđe: que fuit eius cā. ideo intellectio in tertia ⁊ intelligibile multiplicat sm̄ ꝙ vt causatū non mō intelligit ꝑmum qđ fuit illius cā vltimo ⁊ scđm: ⁊ sic de quarta ⁊ q̄nta vsq꞉ ad infimā. ℭ Ex q̄bus apparet ꝙ vnitas in reliq̄s intelligētijs cum intellectu nō est punctualis: imo ibi reperit plus ⁊ minus. ℭ Et cum oīa hec sint verificata apparet qualiter intelligentia vna est altera simplicior: qm̄ proxima deo: q꞉ paruꝫ recedit a deo. imo vnio intellectus eius cū intelligibili: qđ est deus est paruꝫ recedēs a simplicitate summa: ⁊ sic minus cōposita. tertia vero q꞉ recedit per secūdam plus intelligibile ⁊ intellect⁹ multiplicatur: qm̄ intelligibilia sunt duo: ⁊ intellect⁹ vnus. ergo intellectus eius est cōpositior tali cōpositione. ℭ Superest mō videre quō deus intelligit reliqua. ⁊ dicēduꝫ ꝙ deus nō intelligit reliqua: nec ꝑ spēs nec per hoc ꝙ causat ab eis. ergo per hoc ꝙ est eis cā eēndi. Tūc ꝑmo aspectu apparet ꝙ deus intelligit illa intelligēdo se tantū: qm̄ perfectio eius est tanta quāta intelligētiaruꝫ: ⁊ maior: qm̄ est cā earū: ⁊ ideo nō intelligit: q꞉ deficit ab illis: imo ⁊ q꞉ cōtinet illas ꝑfectiōes illorum. Scđo apparet ꝙ intellectus eius ⁊ intelligibile oībus modis est idem. qm̄ intellecta non sunt in eo tanꝙ̄ cā in causato: sed potius ipse est in illis isto mō. ideo intellectus ⁊ illud intelligibile sunt vnum oībus modis. Tertio apparet ꝙ intelligētia sibi ꝓxima intelligit tertiam ei proximā eodem mō sicut ꝑma intelligit reliquas. s. q꞉ est cā illius. ⁊ sic de alijs. ℭ Pro intellectu q̄ōnis argumēti debes scire ꝙ per cōpositionē nō intelligit Auer. cōpositionē ex intellectu ⁊ re intellecta: vel ex duab⁹ rebus sm̄ esse distinctis: sed ex gradu perfectionis a gradu impfectiōis. ⁊ iō intelligētia ꝓxima deo est cōposita parua cōpositiōe: q꞉ ei tm̄ vn⁹ gradus ꝑfectiōis deficit. ꝑꝑ qđ intellectus ⁊ intelligibile plus vniunt ꝙ̄ in reliq̄s. in tertia: q꞉ duo gradus deficiunt. s. prime ⁊ scđe: ⁊ ideo intellect⁹ ⁊ intelligibile plus componunt cōpositiōe dicta: ⁊ sic de alijs. ⁊ q꞉ in prima nulla deest ꝑfectio: sed omniuꝫ ꝑfectiones cōtinet. iō ibi nulla est cōpositio inter intellectum ⁊ intelligibile. ℭ Ad argumētuꝫ igit dicēduꝫ ꝙ deus nō intelligit alia sub isto respectu cause: q꞉ sic intelligeret rem respectiue: ⁊ sic cognitio nō eēt absoluta. vñ deus intelligit illa: q꞉ eē suū. vel posito ꝙ intelligat se esse cām: adhuc nō sequit ꝙ sua intellectio sit aliomō cōposita: qm̄ vt cā nō deficit a ꝑfectione si prehabet illā. Et non oꝫ dici intellectio illa cōposita. ℭ Sed dices. ergo eius intellectio

Intelligentie intelligūt deū inquātum intelligunt se causatas esse a deo.

Intellectiones intelligētiarū nō sunt equales respectu primi.

Deus intelligēdo se intelligit alia

Replica.

Solo.

erit relatiua. nego argumentū. qm̄ nō refert ad aliū ex se: sȝ ad se: qm̄ pfectiones alie oēs continentur sub eo: iō nō refert nisi ad se: nō sic de alijs: qm̄ alie intelligūt deū: nō per pfectionē quā hñt illius: ideo intellectio earū refert ad aliquid extra se: & ideo solus deus nihil intelligit extra se. Et hec non pnt pfecte intelligi nisi videas ea que dixi in lib. de intellectu. & forte dicaȝ post. ℂ Et debes scire q oīa hec sunt dicta phoꝝ & nō sunt h̄ pbata rōnibus: sed posita. ego aūt in lib. meo de intellectu adduxi vias eoꝝ quib⁹ cōcluserūt ista. & ibi adduxi solutiones veras nr̄e legis. nūc aūt sit dictū in tantum.

Deus ex se nihil intelligit.

Excusatio.

ALGA. DVB. XVII

Jt Algazel: & modo nos dimittemus allegationes vnitatis primi principij. nō enīȝ appet q sit vnū oīmode: qz ex dicta pluralitate remouetur ab eo vnitas.

ℂ Dic Alga. arguit iterū cōtra phos vsi dixit. ait Alga. Et mō nos dimittem⁹ allegatiōes vnitatis primi pncipij. vult dicere argumēta probātia ipsuȝ esse vnū. nō. n. apparet q sit vnū oīmode: qz ex dicta pluralitate remouet ab eo vnitas. vult dicere. si primuȝ principium pōt multa producere: remouet ab eo vnitas: sed ipse est summe vnū. nos enīȝ dimittem⁹ ipsuȝ esse vnuȝ: qm̄ pōt pbari demōstratiue. ergo pmū pncipiū nō pōt multa pducere.

AVERROIS

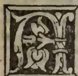
Nos dicim⁹ q intēdit hic Algazel dicere q posito q primus itellectus seipȝ itelligat de seipso: qō est cā eius posterioꝝ. pōt igit dici q nō est summe vnus nisi alio mō pbet: & hoc qō dixit hic Alg. ē sine dubio pipatheticoꝝ opioꝝ & asserūt eaȝ esse argumētabilē opinioneȝ.

ℂ Huic rn̄det Auer. sed prio repetit vim argumēti. d. dicim⁹ nos q intendit h̄ Alga. dicere q posito q primus intellectus seipsum intelligat de seipso qō est cā posterioruȝ eius. vult dicere. posito q intelligat se esse causaȝ multorū posteriorū. potest igitur dici q nō est summe vnus nisi alio modo probabit. vult dicere. posito illo antecedēte sequitur ipsum esse summe vnum: cui rn̄det Auer. d. & hoc q h̄ dixit. vult dicere cōsequēs illatuȝ est sine dubio peripatheticoꝝ opioꝝ & asserunt eam esse argumētabilē. i. probabileȝ opinionē. vnde apud peripatheticos deus est multiplex in virtute. & ita nō est sūme vn⁹ & licet sit summe simplex fm omnes. & sic nō illud est necessarium: licet videtur impossibile. ℂ Debes scire q vnum inquātum vnum: nec excludit summam simplicitatem: nec includit. quoniā ratio formalis vnius consistit in priuatione: vt dictum est. s. in diuisione in se a quolibet alio. modo cum ista ratione potest stare summa simplicitas: & remoueri: vnde vnitas numeralis est summa & maxima vni/

Quāuis deus sit sūme simplex nō tn̄ est sūme vnus.

tas: attamen cōpositionē patitur: et sic apparet quare licet sit summe simplex: nō tñ pp hoc dicē summe vnus. imo summa simplicitas arguit multitudinē perfectionū: vt dictū est. 12. meta. cō. 39.

ALGA. DVB. XVIII.

It Algazel: et si aliquis diceret q primus intell's nō intelligit nisi seipsum: et intelligere seipsū idē est qd seipm. ergo intell's intelligens et intelligibile est vnū oīmode: et nō intelligit aliud. nos rñdemus. d. q hec opinio reprobata est ab Aui. et aliis veracib⁹ phorum. Dicūt em q primus itelligit seipm principiū ei⁹ qd ab eo influit: et itelligit oīa entia distincte spēbus: sz vlī modo: non tñ particulari. Ipsi nāq; negāt opinionē dicētes q a prio principio nō pcedit nisi vnus intell's tm: et id qd intelligit est intell's: et influit ab eo intell's: et aīa orbis: et corpus orbis: et itelligit seipm et sua tria causata: et ipsius cām: et suū principiū nō intelligit nisi seipm. ergo sequit ex hoc q causatū est nobili⁹ causa: puta cā non influit nisi vnū: et ab isto tres influūt. vz. q primus intell's non intelligit nisi seipsū: et istud primū causatū itelligit seipsum et suā causam et suū principiū. ergo talē deū gloriosum ponere facit eū defectuosiorē vllo ente seipsum intelligēte: q: sine dubio qui eum intelligit: et seipsum etiā: nobilior est illo: put ille tantum seipsum intelligit. Tandē q isti phi quasi esse benedicti equiparant esse mortui: sz differt a mortuo prout mortuus seipsum non sentit: sed ipse deus sentit. quare dicimus q oīa ista sunt erronea. Absit q attribuant benedicto deo imo meditāmur q hanc opinionē obtinentes debent ab ipso deo turpiter puniri: et virum ab eodem debent indulgentiā neq; veniam reperire.

¶ Hic Alga. soluit motiuū phorum. vnde dicit. ait Alga. et si aliquis diceret q primus intellectus non intelligit nisi seipsum: et intelligere seipsum idem est qd seipsum. vult dicere. sunt omnibus modis esse illius. ergo intellectus intelligens et intelligibile est vnū omnimode: et non intelligit aliud. hoc igit est argumentum phorum cui rñdet Alga. d. hec verba. nos respondemus dicentes q hec opinio reprobata est ab Auic. et aliis veracibus phorum. dicunt enim q primus

intelligit seipsum principium qd ab eo influit: intelligit oia entia distincte speciebus: sed vli modo: non tn particulari. ipsi nanq negant opinionem dicentes q a pmo pncipio no pcedit nisi vnus intellus tantu: et id qd intelligit est intellus: et influit ab eo intellus: et aia orbis: et corpus orbis. hec verba pnt intelligi primo sicut iacent: et tunc sine dubio vr sibi cotrarius: qm ipse non ponit illud qd modo sibi imponit Alg. nisi forte ille Auic. non habebat inconueniens dicere duo opposita fm diuersum modu. s. quorum vnum creditu: aliud fm phiam. vel forte littera est corrupta. et vbi dicit hec opinio reprobata est. vult et debet dici approbata est: et vbi dicit. et intelligit oia entia distincte speciebus. dz dicere non intelligit: et tunc sermo est manifestus per se. Sed quo est et qualiter sit videbimus hec in solutione dubij forte vel saltem apparebit ibidem intentio istorum. ¶ Deinde videt mihi q arguit cotra opinionem illam peripatheticorum. d. et intelligit. vult dicere primus intellectus seipsum et sua tria causata. s. anima orbis: et orbem: et intellectu alterius orbis: et intelligit etiam ipsius causam: et suum principiu. vult dicere deus non intelligit nisi seipsum. ergo sequitur ex hoc q causatum est nobilius causa. vnde pot syllus sic coponi. Intellus intelliges deu et tria alia est nobilior intellu intelligete deus tantu. Sz primus intellus causatus intelligit deum et tria alia: et deus no nisi se. g primus intellus causatus est nobilior deo. minor pbat. et sic coponit. intellus a quo pcedunt tria illa oia intelligit. a quo vnu: vnu intelligit: sz deus non nisi vnu causat: et primus intellus tria. g sequitur pcto illa. huius ponit minore tm. d. put a ca. vult dicere a deo non influit nisi vnu: et ab isto. s. causato tria influut. vz. q primus intellus no intelligit nisi seipsum: et istud pmu causatu intelligit seipsum et sua causam: et suu principiu. ergo tale deum gloriosum ponere facit eum defectuosiorem vllo ente seipsum intelligente: q: sine dubio qui eum intelligit et seipsum etiam nobilior est illo: prout ille tantum seipsum intelligit. Deinde ostedit vltimate quid dicunt. d. tandem q isti phi esse benedicti vult dicere dei: equiparat quasi ad esse mortui. Sed differt a mortuo prout mortuus seipsum non sentit: sed ipse deus sentit. quare dicimus q oia ista sunt erronea: et absit q attribuant ipsi benedicto deo. imo meditamur q hanc opinionem opinantes debent ab ipso deo turpiter puniri: et vix ab eode debent. i. sunt digni indulgentia: et nec veniam reperire.

AVERROIS.

Dicimus q opz illu qui de talibus eximijs propositis tractare vult: et sciat de certo q multe reru in artibus positaru qn improuiso intellectui adueniunt vt cosuetum est inter vulgos: apparet illi intellectui recte somnia maxime q multi istorum carent ppositionibus similibus illis que note sunt apud vulgos. et ideo nulla via est apud eos vt possint de talibus clare informari.

Ueritas enim nequit vt plurimum ostendi nisi illis qui per suam viaȝ recte ambularēt: ⁊ ideo multa que sapiē/tibus patefiunt demonstratiue apparēt vulgo somnia. verbi gratia. Si diceret alicui vulgari: lȝ esset in altiori gradu omnium discretio: ⁊ ꝙ sol qui nobis apparet de mēsura vnius pedis maior est tota terra centū sexagin tasex vicibus: negaret sine dubio totalr̄ ⁊ iudicaret sine dubio: qd̄ est falsum: neqȝ sapientes quodū ingenio ad informandū eum preualerent: nisi cum ꝓprijs pream/bulis necessarijs per longū tp̄s assiduatis. Unde si pre supposita mathematicalia sic se habēt quanto magis in arduis ꝓpositis diuinis. s. ꝙ quādo ꝓposita diuine sciē tie exponunt vulgis: ⁊ ea improuiso audiunt: apparēt eis errores ⁊ somnia. Non enīȝ in hac sciētia reperiun/tur ꝓpositiones ꝙ intell's cōis possit de eis cōtentari: ⁊ non tantum nobis accidit hoc in artibus speculatiuis: imo etiam in artificijs: ⁊ si imaginaremur ꝙ quedā ars ab hoc mūdo amissa esset/postea imaginaremur ean/deȝ iterare videret improuiso hec impossibilis. Quā/obrem opinati sunt multi hominuȝ ꝙ multe artes non acquirunt ex humanis cōprehensionibus: imo dicunt aliqui ꝙ tradunt a demonibus. aliqui vero dicūt ꝙ tra duntur ab angelis. s. ꝓphetis. ⁊ ideo dixit quidam sa/pientum ꝙ he artes maximū sunt testimoniū ꝓphetie. Unde dicimus ꝙ quicūqȝ veritatē inuenire desiderat: ⁊ reperit aliquotiēs dicta quedam erronea apparentia que non habēt ꝓpositiones sufficiētes: que possint eis auferre errores: nō ex hoc debet iudicare ꝙ illa verba sint falsa: imo debet diligēter inuestigare cū veris syllo gismis: vtruȝ illa dicta possint quodāmodo saluari. vȝ. addiscendo demonstratiuas artes gradatim donec lu/men cognitionis intret tabernaculum: ⁊ imago veri/tatis pulcherrime sibi appareat. Unde quicunqȝ cum fraude ⁊ seductione iter veritatis prepedit magnum onus facinorum super suum cerebrū fert: vt putamus

hoc Algazel fecisse: ita q tantum decepit hoies in hac scientia q multi opinati sunt q phia sit scientiarū debilior: tandē q Algazel nect ait q diuina sciētia phorum reputatur phantasia. Nos tñ demonstratiua speramus prefata pposita egregie declarare: mediātib⁹ ppositionibus notis τ scitis: lȝ demōstratiue non sint: τ nos ad hoc conamur per huius hoīs prauitatē. ipse enīȝ vt prediperamus claudit veritatis ianuam τ meatus obturauit beatitudinē: ita q quasi lumen diuine scientie extinguit: τ multi dispositorū ad cōprehendendū dei archana ex suis sermonibus erroneis a pcessu vtilitatis eterne retrocedunt. vnde nos zelo opprobriorꝫ sacre philosophie factorū posuimus in mentē: vt cuȝ ensibus verarum rationū: cum iaculisqȝ iustorū syllogismorꝫ dictā nostram matrē de manibus seuerorū hostium auferamus: ita q in agone philosophantiū cōtra eam persecutantes vigeat τ valeat: τ pphanorum etiā nefanduȝ deinde non timeat: maxime q hac de causa ī presenteȝ libruȝ pcedimus laborātes. Unde dicimus q volūtas nostra est vt ducamus motores phorum ad opinandū predicta tam in pmo principio q̄ȝ in suis posteriorib⁹: τ flores peripatheticoruȝ auctoritates: τ dubia: τ argumenta super predictas rōnes aduenientia tam a loquētibus q̄ȝ ab alijs: τ ea que eos pmouit ad obijciendūȝ phorum opinionibus. itaqȝ quicūqȝ cernere cupiat veritatem posset acherumorē opinionē duarū predictarū sectarum ad seipsum retinere. Unde modo incipiētes dicimus q phi qñ intelligētie de certitudine entiū nostrarum inuestigant. vȝ. cū separato intellectu: nō id qd vr̄ decens improuiso recipi. vȝ. sine demonstratione respiciunt: imo forte asserunt multa opponentia sensibilibus demonstratiue. Ipsi enim inuenerunt sensibilis inferiora. vȝ. ea que sub orbe lune reperiūtur duabus naturis diuisa. s. animata τ inanimata. Etiam viderunt q ea q̄ sunt generabilia predictorꝫ cōstituunt in quadā

re que forma dicit:ꝛ in quolibet ente generabili hꝫ esse post priuationē:ꝛ illa forma in alia re que mā noīatur cōsistit:ꝛ motor pħoꝝ ad hec fuit ꝙ ipsi reperiebant ꝙ omne generabile ex aliquo ente aliquo alio fit:qꝺ mā nuncupaṫ. Etiā videbāt ꝙ illud generabile ex vi cuiusdam fiebat:ꝛ nominaṫ agens ad quandā intentionem notā vel ignotam. Unde breuiter hmōi conati fuerunt ponere causas predictas q̄ttuor. deinde ꝓcedentes in nature cursuꝫ inuenerūt ꝙ forma rei generabilis: ꝛ res a qua generatio fit.s.agens propinquū sunt vnū ꝛ ideꝫ tam in gn̄e q̄ꝫ in specie.vꝫ.ꝙ homo hoīem generat:qui sibi silis est in spē. mulus generaṫ ab asino ꝛ equo qui sunt ei sil'es in genere. ꝛ qꝛ impoſſe est ꝙ cause successiue ad infinitū procedāt coacti fuerūt ponere causaꝫ primam agentē:sꝫ in ista causa pħi differunt. Aliqui nāqꝫ eoꝝ dicūt ꝙ hec causa est corpus supercaeleste. Alij vero dicūt ꝙ est principiū separatū a supercorporibus celestibus:ꝛ a principio illorū corpoꝝ:sed entia inferiora ex inuicē generabilia:que aīata sunt indigēt de alio principio rōne anime:qꝺ dictā animaꝫ det ēt ꝛ formā. ꝛ Gal. nuncupat eam virtutē formatiuam. Et aliquot sapientiū dicūt ꝙ ipsa virtus est separatum principiuꝫ. quidam vero istorū dicūt ꝙ est intellectus. quidā dicūt ꝙ est aīa. quidā dicūt ꝙ est corpus supceleste. quidā dicunt ꝙ non est aliud nisi deus. ꝛ ideo dubitauit Gale. vtrum agens hanc actioneꝫ sit ipsemet deus:aut aliud.

¶ Et est notandū ꝙ hec discrepatio inter pħos est in plantis ꝛ in aīalibus de eis sil'ibus generatis. Sed de his que ex insimilibus generanṫ dixerūt ꝙ nō opꝫ ponere dictū principiū. Hec summatiꝫ est snīa peripatheticoꝝ in entibus inferioribus.s.generabilibus ꝛ corruptibilibus. Deinde vero gradatim ascenderunt inuestigare de supercelestibus corporibus: ꝛ apparuit eis ꝙ sunt ingenerabilia:non sicut sunt inferiora corpora. Generabile enim inquantum generabile pars est

huius mūdi sensibilis: cuiꝰ generatio non sequeref nisi
prout est eius pars: eo ꝙ omne gnābile generatur sine
dubio de re: ⁊ ex re: ⁊ p re: ⁊ in loco: ⁊ in tpe. ⁊ inuene/
runt ꝙ orbiū corpa necessaria sunt in gnātiōe inferioꝝ
corpoꝝ put sunt agētia remota. Vn̄ si corpa supcelestia
generabilia essent mō istius gnātiōis indigerēt de aliis
corporibꝰ precedentibus eis: ꝙ filr essent partes alteriꝰ
mūdi. ergo essent supcelestia corpora alia: ⁊ indigerent
etiā de aliis pcedētibus corporibus: ⁊ sic ad infinitum.
¶ Ptz ergo ex hoc ⁊ ex aliis viis ppinquioribꝰ istis ꝙ
corpora supcelestia sunt ingenerabilia ⁊ incorruptibilia
eo modo qd̄ accidit corpibus inferioribꝰ. Et apparuit
eis ꝙ corpora supcelestia principia mouentia habent: ⁊
apparuit eis ꝙ hec principia mouētia sunt incorporea:
neqꝫ sunt virtutes corporee: non tamen sunt corporea:
qꝛ principia sunt corporuꝫ mūdum ambientium. Neqꝫ
etiā sunt virtutes in corporibus existētibus sicut princi
pia cōposita inferiora se habent. vꝫ. pricipia animaliū.
Quelibet enim virtus corporea est finita prout diuisio
ne sui subiecti diuidif. ⁊ qdcunqꝫ corpus sic se habens
est sine dubio generabile ⁊ corruptibile. s. cōpositum ex
materia ⁊ forma: cuius materia necessariū est in eiusdē
forma esse. Rursus si principia eorū corporum similia
essent principiis superioꝝ corporū. essent ergo illa cor/
pora ⁊ ista similia: ⁊ indigerēt illa corpora de aliis cor
poribus precedentibꝰ istis. Unde prelibatis istis apud
eos: ⁊ prelibato etiā apud eos ꝙ quelibet forma duo/
bus modis hꝫ esse. vꝫ. esse intelligibile quādo cōprehē
ditur separatū de materia ab intellectu: ⁊ esse sensibile.
vꝫ. id qd̄ habet actualr in materia. Verbi gratia. lapis
sine dubio formā habet materialē extra animā: ⁊ aliam
formā que est intellectio ⁊ cōprehensio facta in anima:
put ala rōnabilis capit eaꝫ separatā. vn̄ sequi dꝫ igif ꝙ
predicta entia separata absolute sunt pure intelligētie.
Similiter opꝫ ſm ipsorū radices ꝙ illud qd̄ per istam

intelligentiā intelligit esse entiū formas ⁊ mūdi ordinē sicut se habet humanus intellectus. Intellect⁹ enim nō est aliud nisi cōprehensio entium formarū: put imate/riales sunt: quapropter concludit φ ex hoc φ entia duo habent esse. vz. sensibile ⁊ insensibile siue potius intelli gibile. Unde putant phi φ orbes dicta principia sepa/rata intelligunt: ⁊ φ regimen dictoꝝ orbium in entibus inferioribus sequit: ita φ ordinate prout ipsa c orpora animata sunt: ⁊ ipsi cōparantes intelligunt ipsa separata intelligētia ⁊ humanū intellectū inueniuntur ea intelli gentia nobiliora humano intellectu: licet cōicent put intelligunt entium formas: ⁊ φ forma cuiuslibet eorū est id qđ cōprehendunt de formis entium ⁊ ipsorū or dinem. ⁊ ita simil'r se habet intellectus humanus: sed differunt qr entiū forme cause sunt humani intellect⁹, ab eis ita φ perficitur: sicut quelibet res perficit in sua forma: sed intelligibilia dictaꝝ intelligentiaꝝ sunt cau/se entium formaꝝ. Ordo eniꝫ entiū sequit ordinē intel ligentiarū separataꝝ: sed ordo nostri intellectus sequit ordinem entium. Quare huius rō defectiua est. ⁊ si sic, ergo esse sensibilium entiū multos habet gradus: quo/rum vilior est in materia. nobilior illo est esse: qđ habet in humano intellectu: ⁊ nobilior isto est esse qđ habent in separatis intelligentijs. Deinde in ipsis separatis intelligentijs dicte forme gradus habent adinuicē dif ferentes fm φ differunt ille intelligētie adinuicē. Rur sus quādo ipsi speculati fuerunt de corpore supercele/sti inuenerunt eum fm veritatem vnum corpus simile vni animali vnū motū vl'em habenti: sicut qđlibet ani/mal vnum vl'em hꝫ motū. s. translationē sui corporis: ⁊ hic motus vniuersalis in corpore supceleſti est vn⁹ mo/tus qui in suprema sphera fit. Postea inuenerūt φ alij orbes motus habent particulares similes motibus par ticularibus mēbrorum vnius animalis. Et dicunt phi φ colligatione horum corporum inuicem ⁊ reductione

ipsorum ad vnum corpus et vnum finem est conueniētia omnium in vno opere.s.regimine huius mundi: et quod ex hoc sequitur quod omnes motus celorum ad vnum reducuntur principiū: vt vere simile reperit in pluribus artibus erga vnum finē tendētibus. Omnes nāque ille artes ad vnam et eandē reducunt: que princeps aliarū artiū sine dubio est. et ideo coacti fuerunt opinari quod illa separata principia ad vnum principium separatū reducunt: quod est primū omniū causarum: et forma et ordo que in hoc principio sunt nobilior est formarum et ordinum: et hic ordo est causa et principiū omnium ordinū huius mūdi. Amplius quod dicte intelligentie inter se differunt in nobilitate secundum statum quem habēt de primo principio in propinquitate et longitudine. Unde primus intellectus non intelligit nisi seipsum: et intelligens seipsum omnia entia intelligit: sed in nobiliori esse et ordine qui esse pōt. Substantia tamen dicti primi intellectus posterioris: et id quod intelligit de formis: et ordinibus in primo intellectu existentibus: et dicte separate intelligentie abinuicē differunt in hoc puncto. Unde sequitur ex hoc quod nullus infimorum intelligit de nobiliori illo: quod ille nobilior intelligit de seipso: neque econuerso.s. quod quelibet intelligētiarum entia intelligit in vno et eodem gradu. si enim ita esset sequeretur quod essent vnum et idem: et non differrent in numero. Unde hoc modo differunt: et dicunt quod primus non intelligit nisi seipsum: et primus intellectus qui procedit ab eo qui intelligit primum: non intelligit eo posteriora: quia causatus est: et si intelligeret eum rursus esset causatus a causa. Etiam dicunt quod id quod intelligit primus de seipso est omnium entium causa: et id quod intelligit quilibet posteriorum de primo est quodāmodo quod est causa propriorum entium: et quod est causa suiipsius. Hoc modo igitur debent philosophorum opiniones in premissis intelligi: et in motoribus ipsorum secundum omnia predicta: et quando diligēter respiciuntur re/

periuntur in sublimi gradu sufficientie maxime respe/
ctu motorum loquentium: presertim sarracenorum: vt
sunt due secte que dicuntur mobazela: et asbaria: que in
primo principio opinantur. s. quod in mundo est vna sub
stantia incorporea neque in corpore consistens: et est viua
volens: sciens: potens: loquens: videns: et audiens: sed
asbaria expresse opinatur quod hec substantia est efficiēs
omnia entia absque aliquo medio: et sit in eis infinita sciē
tia: prout entia infinita sunt: et negant causas hinc esse
in rebus inferioribus: et dicunt quod hec substantia repe/
ritur cum qualibet re. vz. adiungentibus adiunctione
essentiali: et non est dubium quod multa inconuenientia se
quuntur hanc positionem: eo quod ens quod tale est oportet
necessario quod sit de genere anime. Anima enim est sub/
stantia incorporea viua: et sciens: et potens: volens: vi/
dens: et audiens: et loquens. ergo ista ponunt entium
principium animam vniuersalem separatā a materia: et
ipsi non putant etiam opinari. ¶ Unde ducemus du/
bia super hos errores cadentia: cuius fortius est id quod
opinati sunt de dei denominationibus. ipsi enim dicūt
quod hec est quedam substantia antiqua composita: sed se/
cte asbarie hoc negant. ipsi enim dicunt quod quelibet cō/
positio est noua prout accidēs est: et quodlibet accidēs
apud eos est nouum: et opinantur cum hoc quod omnia
entia sunt irregularia. s. que non sunt sub terminato or/
dine naturali: neque sub cuiusdam sapientie ministratio/
ne dantis entibus ordinatam mensuram: imo opinan/
tur quod quodlibet ens aliam naturā habere potest preter
illam quā habet: et hoc sequitur eos necessario in intel/
lectu: licet videant quod effectus mundi sequunt ordinem
et regulam: et vocant eum ordinē sapiētie: et ipsum effi/
ciens sapiens: et assimilant opera nālia ad volūtaria: et
dicunt quod quilibet actus inquantū actus procedit ab agē/
te volente viuo et sapiēte: et quod actionis natura inquan/
tum actio infert hoc: et allegant in hoc dicentes quod id

qd nō est viuū est mortuū: et de mortuo nullū opus pce dere oz: et negant opera pcedentia a naturalibus virtu tibus: et negant q res viue nobis presentia opera habe ant. Et dicunt q hec opera nobis apparētia adiungun tur viuo: et lz appareat q corpus brutum ea agat: non est dubium q procedant ab agēte viuo occulto: et ideo sequit eos q nulla vita sit presens. Rursus valde mirā dum est de eis: qualr talia incongrua et incōuenientia possunt opinari: qd sensibiliter reprobanda sunt. vz. q nulla sit vita presens. Qualr tamen primuz agens seu efficiens asserunt hac via ipsi posuerunt q qdlibet inno uatum habet innouantē: et est impole q hoc procedat ad infinitum: ergo optz necessario q hoc proueniat ad innouās antiquū. Et nos dicemus q hoc est verum: sz nō ex hoc sequitur q sit incorporeum: et ideo optz ap/ plicare eos ad hoc vnam aliaz ppōnem. s. q omne cor pus nō est antiquū. ¶ Et est notādum q hanc opinio/ nem plurimi sequunt: q: ex hoc nō patefit q mundus habeat innouantē. dici enim potest q innouās est opus antiquū nudum de omnibus accidentibus: ex quibus ipsi pbant q corpora supcelestia sunt innouata. et posi/ to ab eis q celi generant attribuunt eis generationem modo incōsueto in corporibus inferioribus. vz. q ipsi dicunt celos generari: nō de re: neqz in tēpore: neqz in loco. In corporibus enim nobis presentibus nulla fit generatio taliter. s. de nihilo. vz. attribuunt mundo agē tem similem agenti rerum nobis presentiū. Agēs nāqz nobis presens aget sine dubio alterādo ens de quadaz dispōne ad aliam: nō de priuatione ad esse: imo expo/ liat eum de suo indumento formali: et induit eum alia forma: et ideo opinati sunt antiqui q ens absolute non generat: neqz corrumpitur. vnde concesso ab eis q celi innouant: nequeunt declarare: qd fuit primum innoua torum. Sed agens apud eos materiā et formā genera/ liter facit si opinati sunt ipsuz habere materiā: aut facit

eum

eū totaſr ſi fuerit ſimplex ſicuti opinati ſunt de parte in/diuiſibili: ꝛ ſi ſic: hec ſpēs agentis permittat priuationē ad eſſe in generatione. vz. in generatione ſbe indiuiſibilis: que apud eos eſt corpoꝝ elemētūꝝ: ꝛ pmutat eē ad priuationē qn̄ illa pars indiuiſibilis corrūpit: ꝛ eſt manifeſtuz ꝙ nullum cōtrariū ad ſuū contrariuz cōuertit: ꝛ iō pura priuatio nequit conuerti ad eſſe: qꝛ calor non pōt ad frigiditatez conuerti: ſed priuatuz reducatur ad ens: ꝛ calidu3 reducat ad frigidu3: ꝛ eſt econuerſo. Et ideo dixit Mohanzela ꝙ priuatio eſt que daz ſubſtātia: ſed putat ꝙ ipſa ſubſtātia ante mundi creationē nuda erat de denominatiōe eſſe. ℂ Et eſt notandu3 ꝙ auctoritates ex quibus meditant cōcludere ꝙ res ab aliqua re non fit/erronee ſunt: ꝛ fortior illis eſt id qd̄ dicunt. vz. ꝙ ſi ſemper res de re deberet fieri: procederet igitur ad infinitu3. ℂ Sed ad hoc reſpondēdu3 eſt ꝙ hoc impoſſibile eſſet: ſi generatio procederet recte: qꝛ ſequeretur ex hoc reperiri infinitu3 in actu: ſed circulariter nō eſt impoſſibile. vz. ꝙ ex aere fiat ignis: ꝛ ex igne aer ad infinitu3 circulariter cum eterno ſubiecto. ꝛ fortior opinio eorum eſt ad aſſerēdum ꝙ totu3 vniuerſu3 inouatur. tale eſt. id qd̄ euadere nequit a nouitatibus eſt nouū: ſed totu3 ſic ſe hz. ergo ꝛc. Sed nos dicimus ꝙ in hac probatione maxima eſt reprehenſio. ipſi eni3 nō dicunt ꝙ id qd̄ non euadet a nouitatibus in preſente eſt nouū de nihilo: ꝛ ponunt ꝙ totum inouatur de nihilo. Preterea: illud ſubiectu3 qd̄ apud eos prima materia vocatur: ꝛ nō euadet de corporeitate: ꝛ corporeitas abſoluta apud eos non inouatur: ꝛ propoſitio dicta ab eis ꝙ id qd̄ non euadet a nouitatibus eſt nouū: non eſt cōcedenda niſi in eo qd̄ non euadet de vno innouato: ſed id quod nō euadet a nouitatibus vna in genere principiu3 nō habentibꝰ non ſequitur eos ꝙ ſubiectu3 eorum nouitatū ſit nouū. ℂ Quare loquentes iccirco. vz. de ſecta aſharie conati ſunt applicare ad predicta3

propositionez aliam.vz.qd impossibile est inuenire no uitates infinitas.s.principiu: neqz finem habetes.z hoc est apud philosophos necessarium. Patet ergo q hoc inconueniés z multa alia sequunt loquetes z eorz se/ quentes: z sunt sine dubio plusqz incóueniétia philoso/ phos sequentia. Rursus dicimus q id qd posuerit.vz. q vnum z idem agens qd primuz principiuz est: effi/ cit omnia mudi entia absqz aliquo medio posito: falsa est: z cótra sensum.s.q nos inuenim⁹ in mundo multa entia minime agentia: sed fortior allegationib⁹ eorum est super hoc qd si agens actus esset procederet necessa rio ad infinituz. Sed nos dicimus q hoc bene sequere tur si agens esset agens inquatuz sic actus: z moués eét mouens inquatu mobile. Sed rursus.nó sic se hz.imo agens est agens inquatum est agens in actu quare non agit aliquid.z ex hoc sequeref q agentia perueniét ad vnu agens sine dubio: qd nullum in eo agit. ¶ Osten/ sis igitur opinionibus duarum sectarum z quorulibet opinantium: mouétia.vz.de primo mundi principio z incóueniétia vtraruqz sectaru sequi pót tam inconue/ nientia philosophoru ab Algazele ducta: de quibus in/ sudauimus nos respondere: qz inconueniétia loquen/ tium sectaruz de quibus etiaz facile respondem⁹. Re/ deamus ergo ad nostrum propositum.vz.ad distin/ guenduz hui⁹ hominis dicta in presenti libro: sed ante nos excusantes dicimus q in hoc capitulo coacti fui/ mus ducere phoz mouentia ad opinanduz id qd opi/ nantur in principijs mundi: quare de ipsis dictis su/ munt eorum aduersarioz responsoria. Similiter dici/ mus loquétiuz inconueniétia z eorum mouétia: quare ratio est q quilibet litigans ducat sui cótrarij obiectio/ nes acerrimas: vt paret se ad defendédum de cunctis obstaculis faciendis: sicut Philosoph⁹ cósuetus est in omnib⁹ suis libris. Facta igitur hac excusatóe dicimus q id qd dixerat Algazel.videlz.q si primum principiu

tantũ seipsuʒ intelligeret: ignoraret oĩa que creauit: bene sequeretur si id qđ intelligit de seipso esset aliquid preter entia absolute. sed id qđ ponunt. s. ꝙ id qđ intelligit de seipso sunt entia in nobiliori esse: qđ fieri posset. s. ꝙ ipse est intellect⁹ qui omniuʒ entium est cã: non ꝙ ipse intelligit entia absolute. s. inquãtum sunt cause ꝙ ipse ea intelligit: sicut noster intellectus sic se hʒ: intendunt dicere ꝙ ipse de⁹ entia posteriora ab eo nõ intelligit eo modo quo nos ea intelligimus: imo modo quo nullus intellect⁹ preter eum ea intelligere potest. Si enim alius intellectus entia intelligeret illo modo quo deus benedictus intelligit ea: cõmunicaret ergo cum eo in sua sciẽtia: qđ est falsum: ⁊ est manifestuʒ ꝙ de⁹ ab alijs in hac proprietate differt expresse: ⁊ ideo cauemus nobis concedere ꝙ dei sciẽtia sit vniuersalis: neqʒ particularis: quoniã ambe iste scientie causant ab entibus: ⁊ sunt generabiles ⁊ corruptibiles: ⁊ hec diffusius declarabimus in sequentib⁹ quãdo tractabim⁹ de sciẽtia dei. Attamẽ quo ad presens dicim⁹ summatiʒ ꝙ hec q̃stio duo hʒ membra: quorũ vnum est: ꝙ si ipse deus intelligeret entia prout sunt cause ipsius scientie: sequeret ꝙ dei intellect⁹ esset generabilis ⁊ corruptibilis: ⁊ ꝙ nobilior ex viliori perficeret. Unde si eius substantia ab intelligibilibus reruʒ ⁊ earum ordine differret: oporteret ergo dare huic intellectuʒ qui nõ est comprehensio formarũ entium: sicut in se in gradu ⁊ ordine. vnde postq̃ʒ ista duo sunt falsa: sequitur ꝙ id quod seipsum intelligit: sicut omnia entia: sed in nobiliori esse q̃ʒ illud quod habet in seipsis. Sed quomõ vnum ⁊ idem ens gradus habeat diuersos in suo esse manifeste apparet ab anima. Color enim gradus hʒ in suo esse adinuiceʒ differentes in nobilitate. Uilior enim suis gradibus est ille quem habʒ in materia. deinde habet nobilioreʒ eo sciliʒ in visu: quare ex visu comprehẽditur: ⁊ in materia minime. ¶ Propterea declaratum est in naturalibus.

quomõ color hз aliud esse in virtute phantasie qui est nobilior ⁊ simplicior esse q̃ȝ in visu hз. deinde hз nobilius esse isto in memorie virtute. deinde hз in intellectu esse nobiliꝰ alio precedẽtibus gradibus. Etiaȝ dicunt peripathetici ꝙ adhuc esse hз aliud nobilius omnibus predictis sine cõparatione aliqua. s. in sciẽtia dei q̃uo nobilius illo cõsiderari non põt. Id qȯ tantũ narrauit Algazel nomine pħorum in intelligẽtiaꝝ ordine: ⁊ modo ipsaruȝ influentie: ⁊ in earũ numero nõ est demonstratuȝ: neq̧ determinatũ a pħis: ⁊ ideo de hoc nihil in libris antiquorũ reperitur. Sed illud qȯ dixit nomine philosophoꝝ. vȝ. ꝙ oĩa principia separata ⁊ inseparata a primo principio inde fluũt. ⁊ ꝙ ex fluxu huius virtutis vnius fit mundus vnus: ⁊ eius partes in inuicem colligantur: ita ꝙ totum vniuersuȝ erga vnam tendit actioneȝ: sicut corpus vnius animalis: qȯ est vnũ in colligatione ⁊ plura in virtutibus ⁊ membris ⁊ operibus. Dicimꝰ ꝙ hoc est concessuȝ ab omnibꝰ pħis. corpꝰ eñi superceleste simile est vni animali: ⁊ suus motus diurnus qui est cõis oĩbus celis / similis est vniuersali motui locali eiusdẽ animalis: ⁊ motꝰ particulares celoruȝ similes sunt motibus particularibꝰ membroruȝ ipsius animalis: ⁊ est pħis manifestuȝ q̃uo in animali vna est virtus ex qua fit vnum: ⁊ ab eadem oẽs virtutes ipsius erga vnum opus tendũt. s. regimẽ ⁊ conseruatio ipsius corporis: ⁊ hec virtus colligatur cum virtute a primo principio influente. vnde si hoc necessarium est in vno animali. s. ꝙ vnaȝ habeat virtutẽ spetialẽ in oĩbus suis partibus extensaȝ: ex qua virtus ⁊ membra illius fiunt vnum ⁊ idem: ⁊ oẽs eius virtutes fiunt vna ⁊ eadem: ⁊ operatio partiuȝ entium ad moduȝ similis est operationi partiuȝ animalis ad illud animal: sequit ergo ꝙ opȝ ꝙ sit vna hec virtus spiritualis: ex qua colligũtur oẽs virtutes spirituales ⁊ corporee. ⁊ est vnigenea extẽsa in toto vniuerso. alioquin nullus ordo sequeretur in

hoc mundo: & nõ sequitur ex extensione vnius virtutis in pluribus rebus: q fit in ipsa virtute pluralitas: sicut opinati sunt multi. vz. q ab vno primo principio influit vnum: & ab illo influit pluralitas. Patet ergo ex istis q pluralitas potest procedere ab vno. Rursus ex aliorũ principiorũ separatorũ esse consistat in eo qđ imaginatur de primo principio: & nõ est impossibile q ab vna & eadem re sumantur diuerse imaginatiões: sicut non est impossibile q ex aliqua pluralitate sumat vna imaginatio. Nos eniz omnia corpora supercelestia in diuino motu vnaz & eandez rem imaginamur: quare omnes mouẽtur in hoc motu ab vno motore. s. motore orbis stellarum fixarũ. Et reperimus alios orbes particulares & diuersos habẽtes motus: quare oportet q ipsi motus diuersi procedãt a motoribus quodãmodo diuersis & quodã modo sunt vnum prout colligũtur in motu supreme sphere: quare sicut si aliquis imaginatus esset q membrũ cõmune alijs membris cuiusdaz animalis vel virtus animalis ab eodez animali auferretur: auferrẽtur simil' omnia illius animalis mẽbra: & omnes eius virtutes. Similiter corp' superceleste sub se hz cum suis motorib' virtutes & tãdem sic se habent principia mundi & ipsius partes cuz primo principio. Unde dicũt philosophi q mũdus est vere similis vni ciuitati: quare sicut vna ciuitas ab vno rege seu principe regitur & cõseruat: & multi principat' subijciunt illi princip. Similiter recte est in mũdo: vt ostẽsuz est a nobis superius. Amplius declaratũ est a philosophis q id qđ dat entiuz separatorũ a materia finem: est illud qđ dat eis esse: forma eniz & finis sunt vnum & idem in hac specie entiuz, ergo illud qđ dat finem entibus illud met dat formaz: & illud qđ dat formaz est agens. ergo illud quod dat finem huic esse est agens: apparet. ideo q primum principiuz est omniuz istorum principiũ scz agens: & forma & finis. Qualiter tamẽ principiũ pri

nium sic se habz cum entibus sensibilibus. Dicimus q ipsum dat eis vnitatem: et eorum vnitas causa est colligatiue pluralitatis ab illa vnitate: et ideo est principium horum entium. s. efficiens: et forma: et finis: et quodlibet entium appetit eius finem cum motu. s. prout erga eũ mouetur desiderãs finẽ. Homo tamẽ voluntarie et alia entia naturaliter. Sed id qd notandum est hic est q motor predictorum philosophorum ad opinãdum q entia procedunt gradatim a primo principio secundum localem ordinem celorum fuit q suprema sphera vt apparet nobilior est suis inferioribus: et alie sphere eundem ordinem sequũtur in suo motu. Quare conati fuerunt opinari id qd Algazel narrauit nomine ipsorum. videlz. in ordine principiorum: vt predicauimus. Prelibatis igitur istis premissis redibimus ad nostrum propositum ad inuestigandum huius hominis verba: vt consueuimus ab initio libri: et intendimus in antea sequi. Nostra enim intentio principalis hec fuit.

¶ Ad remouendũ errorẽ Alga. Auer. premittit quoddã valde vtile deinde prosequitur accipiẽdo quedam quasi fundamẽta: ex quibus apparebit peccatum Alga. vnde dicit. dicimus q oportet illum qui de talibus eximijs propositis tradere vult q sciat de certo q multe rerum in artibus positarũ qñ improuiso et sine doctrina precedẽtis adueniunt vt cõsuetum est inter vulgares apparent illi intellectui recte somnia. vult dicere quãtum ad hoc: qz vulgus ei nõ credit. ideo propositiões ille inuente apparent somnia: maxime q multi istorum. s. sapientum carent propositionibus similibus illis que recte sunt apud vulgares: et ideo nulla via est de eis vt possint de talibus clare informari. deinde dat causam huius. d. veritas enim nequit vt plurimũ ostẽdi. nisi illis qui per suam vitam recte ambulant: vult dicere secundum naturalem et moralẽ dispositionẽ. et ideo multa que sapientibus patefiunt demõstratiue apparẽt vulgo somnia. V. g. si diceret alicui vulgari: licet essent in altiori gradu omnium discretior: vult dicere quãtumcunque esset omnibus alijs prudentior. q sol qui nobis apparet de mẽsura vnius pedis. i. quãtitatis vnius pedis: maior est tota terra. 166. vicibus: negaret sine dubio totaliter: et iudicaret sine dubio q est falsum: nec sapiẽtes quodã igenio ad informandũ eum preualerẽt nisi cum proprijs preambulis necessarijs per longum tempus assiduatis. Deinde per locũ a maiori arguit. d. vñ si presupposita mathematicalia sic se hñt: quãto magis in radijs propositis diuinis. i. metaphysicalibus. s. qñ proposita dine sine exponunt vulgis: et ea improuiso audiunt / apparẽt eis errores et somnia. non enim in hac sciẽtia

reperiunt ppositiones q intellr cōis.s.vulgo r sapiētib' possit quie/tari. Deinde cōfirmat hoc.d.r non tantū nobis accidit hoc in arti bus speculatiuis.imo etiam in artificijs.qd declarat.d.r si imagine mur q quedā ars ab hoc mundo amissa esset: postea imaginaremur eandē iterare: vult dicere in mūdo: videret improuiso b impossibilis r hoc maxime accidit in artibus nigromātie: quarobrez opinati sunt multi hominū q iste artes non acquirunt ex humanis cōprehēsioni/bus: imo dicūt aliqui q tradunt a demonibus: aliqui vero dicūt q tradunt ab angelis.s.pphetis.r ideo dixit quidā sapientū q he ar/tes maximum sunt testimoniū prophetie. ¶ Debes scire q quidam Neapoli multū in his artibus vacabat: r cōtinue incantabat demo nes vt sibi prediceret ingeniū faciendi alchimiā: tandē venit semel ei quidam in somnijs barbatus r dixit: Joānes surge r accipe char tam illam existentē in tabula: r operare sicut dicit. iste subito surre/xit r accepit illam r operatus est artē faciendi alchimiā mirabilem: r illo die fecit: tandē deposuit chartam iterū in capsa bene clausa: r nocte ventura demon rapuit illā: iste mane quesiuit eam r nusq̄ inue nit: tertia nocte iterum demon dixit sibi: Joānes parum sci/uisti. non amplius iste cogitabat quicq̄: r tandem sciuit q error eius fuit: q non trāscripsit illam. hoc scio r pbatū fuit: r vidi argentum mirabile: licet amplius nō poterat facere. ¶ Ego tn̄ in istis per ratio/nes naturales pcedendo nescio quid dicā. Si enim teneamus ope/rationē r fundamenta peripatetica.s.q oīs substātia separata mo/uet aliquā stellā. difficile est saluare ista fieri ex virtute demonū. imo impole. Ex alio videmus tot famosos viros in hac arte: vt narrat Auic. in sua nigromātia inuocasse demones: r fecisse effectus mirabi les: adeo q homo rapitur de pvincia in pvinciam: de loco ad locū: r multa alia mirabilia: que non possunt nisi ex demone fieri. Preterea relatum est mihi sepe visum esse hominē vnum senem influere doctri nas deputatas: ita.s.Aristo. q non Platonis: ita Auer. q non Auic. qui virtute quorūdā verbo inuocat in aula: r tecū loquit: r facit actus humanos: r operationes corporales: r dicit se esse demonem. ver.g. Aristo. vel Auer. qui scit tantū quantū Auer. neq plus: neq minus: r hoc non pōt esse nisi intellectq̄m operationes scietifice non possunt peruenire nisi ab intellectu: licet enim corporales possumus reducere ad vtutes in materia quid de istis operatiōibus separatis: sic doctrinari r speculari. ¶ Preterea. ista ars est nimis famosa apd omnes. r nō est possibile q famosum sit falsū in toto: vt dicit Auer. in lib. de somno. pbās somnia vera eē in parte. ¶ Preterea vidi tot libros de imaginibus: quot sunt infiniti: r oēs testantur istam artem esse veram in se: licet difficilis inuentionis: r sine dubio faciunt ra/pere mulieres r multa. ¶ Preterea videmus omnes leges prohibe re istam: qd non esset nisi esset vera in se. dicunt em̄ q ex hac sequun tur effectus mirabiles extranei. ¶ Preterea in multis vniuersitati/bus legitur: r ibidem apparent res terribiles r difficile est saluare talia p fundamēta peripatetica. ¶ Preterea legi in vno libro ima/ginum q in Anglia fuit quidā homo honeste vite qui asserebat se fuis/se in quodam loco vbi fuit inuocatus spiritus: qui promisit portare ficus maturos omni tempore anni: nec amplius sic citarectur: r vult

Nota de de/mone manifestāte artē alchimie.

Q̄o: an ars nigromātie sit vera.

portare de loco qui existimaẽ inhabitabilis: et tñ semper sunt ibi fru
ctus: et tandẽ die sequẽti natiuitatẽ xpi portauit recentes fruct⁹. vbi
apparet quo spiritus dantur. ¶ Propter hec igiẽ Apuleius plato/
nicus opinatus est demones esse aialia corpore aerea aliquo mõ pas
siua: et tũc opinatus est ꝙ ista pñt cogi: tum ex corporis celestis im/
pressiõe: tũ ex rebus hmõi virtutẽ habẽtibus. vñ vt dicit delectanẽ
in fumis sacrificiorꝫ: ppꝑ qd vt dicũt incãtatores suffumigãt suas ap/
Opio Apu/lei. positiones in hoc genere. ¶ Probat aũt Apuleius tribus signis hoc
primo ex motu; qm̃ enim mouenẽ localiter. ideo opꝫ eos eẽ corpora.
scdo ex opere. operanẽ enim ope corporali. iõ opꝫ eẽ ꝯposita ex corpe
et intellectu. tertio ex affectione: qm̃ vt dicit: delectanẽ cuꝫ puellis:
Opio Alex. ꝗtũ ad mãsionẽ cũ eis et alijs operib⁹. ¶ Alex. aũt peripatheticus
et Porphirius opinati sunt ꝙ effectus huius artis pficiunẽ per potẽ
tias et virtutes in rebus inferioribus cũ obseruatione celestiuꝫ mo/
tuũ: et cũ vbis et quibusdã figuris et signis: cũ enim iste res colliganẽ
inuicẽ sub aspectu alicuius vel aliquorꝫ syderũꝫ generant apud nos
effectus mirabiles: quos nulla illarũ se sola posset causare: licet cum
Opio quorũdã reprobãtium hanc artem. alia bene vt dicunt. ¶ Alij aũt posteriores simpliciter negauerunt
hec: et dixerũt omnia esse fictiones: attñ in veritate nihil esse in rebꝫ
solum aliqui propter gloriam pmittũt hec. nunꝙ̃ tamen talia mira
bilia fuerunt. ¶ Lex aũt nostra ponit ꝙ demones cogi non possunt:
Opio legis nostre. sed bene allici: ex quibus fiunt multi effectus mirabiles: qui apparẽt
cõtinue apud nos. ¶ Sed in his videtur mihi ꝙ oẽs iste opiniones
Reductio opionuꝫ ad duas tantũ in duas possunt reduci; quarum vna est ꝙ ipsi demones non sunt: et
hec voluit Alex. Por. et illi qui negant simpliciter hãc artẽ: vt Iscl/
pius et Lelius astronomi. secũda est ꝙ ista ars est; et ꝙ demones sunt.
prĩa opinio diuisa est in duas: aut illorꝫ qui ponũt aliquos effectus
venire ex his. aut illorꝫ qui negãt simpliciter illos: et scda ẽt diuidiẽ
in duas. vna enim ponit demones corpora et aialia: vt Apuleius.
alia ponit demones spiritus allici. illaqꝫ vt lex videtur modo tñ in
An sint de/mones. omnibus his difficultatem facere an sint demones. ideo vr̃ mihi ꝙ
si demones sint: aut sunt corpora; aut sbe separate. si corpora vel na
turalia: vel violẽta. si violẽta: ergo nõ ppetua. si nãlia vel mixta vel
simplicia. si mixta: ergo corruptibilia: et si simplicia: ergo mouentur.
vel circa medium: et sic celũ. vel a medio: et sic ignis vel aer. vel ad
medium: et sic terra vel aqua. Si vero dicaẽ ꝙ sunt substantie sepa/
rate: tunc sequunẽ multa. et primo ꝙ in eis nõ sit malitia: qm̃ mali/
tia est ratione materie. vt dicitur. 9. meta. tex. cõ. 22. ibi eniꝫ semper
est virtus et bonitas &c. ꝯtra eos secundo sequiẽ ꝙ nõ possunt corpo/
rale operari: qm̃ a virtute separata nõ prouenit nouuꝫ ꝑm fundamẽ
ta Ari. et Auer. tertio nõ poterit vere actus animales et vitales hu/
manos facere. vñ sine dubio isti demones videntur remoti ab opi/
nione sapentũ peripatheticorꝫ. Ex alia parte propter iaꝫ dicta opꝫ
eos ponere: qm̃ phi vident effectus et operationes mirabiles: quos opꝫ
habere agẽtia nisi esset factũ sine faciente: et motũ sine mouente. cõ/
tra principiũ septimi phys. et operationes ille: et effectus illi de ne/
cessitate reducunẽ vel in corpus vel in virtutẽ extra corpus: qm̃ non
datur mediũ ꝑm Auer. 8 meta. cõ. 39. et ideo non vr̃ ꝙ possunt multa
eorꝫ reduci in corpus solum: vt sunt locutio ad ꝓpositũ interrogãtis:

disputatio in strictijs et similiate sic opzeos olo reducere ad formas
separatas. ℭ Et vere sum valde dubius in his. in terminando que/
stionem hãc ex principijs nãlibus. et vtinã qd inuenirez aliquos qui
soluissent has qões. Tamen vr̃ si velimus peripateticos defende/
re: cõsiteri hos effectus et operationes reduci ad virtutẽ in corpore:
vt Alex. et Por. dicunt. Unde dicendũ est q̄ per magicam artem non
pñt nisi operationes corporales fieri. itelligibiles aũt vt locutio et di
sputatio: et doctrinatio et similes non pñt facere per magicam artẽ.
ℭ Ad experientiã vero dicendum puto q̄ sine dubio potest eẽ illud
ppter imaginationẽ imaginationis incantantis. apparet eniz ei ex
imaginatione videre alium hominẽ ei respondentem. Unde Auer.
in summa libri de somno. ponit q̄ non est remotum vt aliquis homo
cõprehẽdat in vigilia q̄ dormiens in somno: imo forte videbit ipsaz
formaz rei: non suã similem: sicut dr̃ de quodã. videt ergo mihi q̄ sicut
non est incõueniens in somno tangere manu et loqui: et videre oculis
sm̃ existimationem pp retentionem similitudinum obiectorum: ita
non incõuenit q̄ homo ppter fortissimã imaginationẽ videt sentire
sonum: et vocez: et talia in vigilia. ℭ Sed cõtra hoc adhuc est questio:
qm̃ iste voces non audirent ab omnibus circũstantib'. ℭ Preterea
fugere non potes alterũ duox. vel q̄ iste operationes fiant a virtute
anime hois magicis artibus vtentis: aut fiant ab alio exteriori ha/
bente intellectũ. pmum est difficile: qm̃ anima hois ex sua virtute nõ
põt venire ad cognitionem ignotorũ nisi per aliqua ei nota. ℭ Pre/
terea quõ ex voluntate hois põt fieri reuelatio occultorũ ad que non
sufficiunt pncipia rationis. ℭ Preterea ad qd indigeret magicis ar
tibus si sua virtute põt id facere. ℭ Si vero pueniat ab aliquo exte
riori iam non põt id esse nisi demonstratio sit spiritus. et postq̃ ego
cõsideraui oĩa visuz est mihi hucusq3 ignorare huius qõnis solutio/
nem per principia nãlia. et ideo reputo q̄ opinio nostre legis sit opti/
ma et vera: et negare illa est signũ infirmi intellẽs: sicut dicit Arĩ. nega/
re sensum pp rõnem est signũ indiscreti viri. pro nunc vero sit dictuz
in tantũ. Et redeamus ergo ad locũ vbi steterimus. Dat igitur vnum
quasi documentũ. d. vnde dicimus q̄ quicũq3 veritatẽ desiderat et re/
perit aliquotiẽs dicta quedã erronea apparẽtia: que nõ habẽt pro/
positiones sufficiẽtes: vult dicere pbabiles vel sensatas: que possunt
eis. s. dictis auferre errores falsitatis: non ex hoc dz iudicare q̄ illa
verba sint falsa. imo diligenter inuestigare cũ veris syllogismis: vtrũ
illa dicta possint quodãmodo saluari. vz. addiscẽdo artes demõstra
tiuas gradatim donec lumen cognitionis intrat tabernaculum. i.
ipsum intelligibile: et imago virtutis pulcherrime sibi appareat. Ex
hoc infert quid euenit mali apud cõtrarium facientes. d. Unde qui/
cũq3 cũ fraude et seditione iter veritatis prepedit. i. percurrit: magnuz
onus facinoruz super suum cerebrum fert; vt putamus hoc Alga. fe/
cisse: itaq3 tantum decipit homines in hac scientia: qd. i. ppter qd opi
nati sunt q̄ phĩa sit scientiaruz debilior. tandem q̄ Alga. met ait: q̄
diuina scientia phorum reputat phantasia. i. apparentia non veri/
tas. Deinde ponit intentionẽ eius circa hoc ppositũ. d. nos tamen
demonstratiue speramus prefata preposita egregie declarare medijs
ipsis ppositionibus notis et scitis: licet demonstratiue non sint. vnde

Sicut nõ i/
conuenit in
somno loq
et tangẽ: ita
nõ icõueniẽs
i vigilia pp
maximam
imaginatio
nez sentire
sonũ et vo/
ces.

dicere simplr. Et dat causa3 huius intẽtionis. d. ⁊ nos ad hoc cona/
mur: pp huius hois prauitate3. ipse em̃ vt predixit claudit virtutis
ianuam: ⁊ meatus. i. vias eius obturauit: beatitudinem itaq3 quasi
lumen diuine scientie extinguit: ⁊ pouit exemplu3: qd sequit ex. d. ⁊
multi discipuloꝝ: vult dicere ad philosophandũ ⁊ cõprehendendu3
dei archana ex Alga. sermonibus erroneis ⁊ pcessu vtilitatis eter/
ne recedunt: ⁊ forte per vtilitatem eterna3 intelligit felicitatem: que
ẽm fatuos est vita eterna. vt dicit in pxmio. 8. phys. isti eni3 despe/
rant addiscere philosophiã: ppter qd eis non põt intells agens co/
pulari. i. priuant tali eterna vtilitate: imo perfectiõe summa. Recol
ligit ppter hoc suam intentionem. d. vnde nos 3elo opprobriorũ fa/
ctorum sacre philosophie posuimus in mentẽ. i. ordinauimus: vt cu3
ensibus verarũ rationũ: ⁊ cum iaculis iustorũ syllogismorũ dictam
nostram matrem. s. philosophiã de manibus nouorũ hostium aufera/
mus: ita q in agone philosophantiũ cõtra eã persecutantes vigeat
⁊ preualeat ⁊ pfanorũ nefandum non timeat: maxime q nos labo/
rantes pcedimus in presentem libru3 hac de causa: vult dicere vt de/
struamus fundamenta Alga. Iterũ recolligit suam intentionẽ appli
cando illam. d. vnde dicimus q volũtas nostra est: vt ducamus mo/
tores philosophoꝝ ad opinandũ predicta tam in primo principio q̃
in posterioribus suis. i. effectibus: est etiã ad adducendũ mores phi
losophie credere: ⁊ flores pipatheticoꝝ auctoritates. i. motiua: ⁊ du/
biate argumenta sup p̃dictas rõnes aduenientia tam a loquẽtibus
q̃ ab alijs: ⁊ est remouere ea que eos p̃mouit ad obediendu3 phoꝝ
opinionib⁹: itaq3 qcũq3 cernere cupiat v̈turẽ facile ⁊ leue ponit acte/
rumorẽ: vel meliore3 opinionẽ duarũ dictaꝝ sectaꝝ ad seipsum reti
nere. In his igit apparet intellectio ⁊ cã intentionis in hoc lib. si/
cut appuit a p̃ncipio. ⁊ postq̃ p̃misit hec quasi vi dispositiones ad as
sentiendum eis que vult dicere incipit ponere virtutem in esse ⁊ mo
do intelligentiarum: ⁊ primo accipit aliqua quasi fundamenta ⁊ ra/
dices: vt inde concludat intentionem eius/ ibide3. ⁊ primo facit in/
troitum ad dicendum. d. vnde dicimus modo incipientes q quan/
do philosophi certitudine entium naturarum intelligentie inuesti/
gant. v3. de separato intellectu: non id qd videtur dicere improuiso
recipi. v3. sine demonstratione recipiũt: imo asserũt multa opponen
tia sensibus demonstratiõe: h est sui sermonis introitus. ¶ Debes sci/
re q aliter reperitur littera. s. sic. vnde modo incipiẽtes dicimus q
phi quando sub intelligentia de certitudine entium naturaru3 inue/
stigant. v3. cum separato intellectu: non id qd videtur. d. improuiso
respici. v3. sine demonstratione respiciunt. ⁊ tunc vult dicere q phi
quando de certitudine naturarum entium. i. existentium sub intelli/
gentia. vult dicere rebus sensibilibus cu3 intellectu separato. i. in cõ
paratione ad intellectum separatum: non id qd videtur. d. i. dignũ
improuiso respici: respiciũt sine demonstratione: ⁊ hec littera melior
est: attamen nihil refert. ¶ Deinde accipit primam radicem. d. Ipsi
em̃ inuenerũt sensibilia inferiora. v3. ea que sub orbe lune reperiun/
tur duabus naturis diuisa. s. aĩata ⁊ inanimata. p̃ma ergo radix est,
q omne ens generabile ⁊ corruptibile est animatum vel inanima/
tum: hoc non alio testimonio probat pro nunc nisi testimonio visus.

¶ Deinde accipit scdam radicē: cuius potentia est: q cuiuslibet rei gñalis requirunt quattuor cause necessario: qd declarat. d. r viderut q causa de numero predictorū. s. existentiū sub luna: que sunt genera bilia cōstituuntur quedam. i. ex quadā re: qr forma dicit huius testi/monio visus apparet ex operatione eius: que formam scire facit. Deinde declarat scdam causam. s. materiā. d. r in quolibet ente gene rabili. vult dicere forme illius habetur esse post priuationē: r illa. i. ppter qd illa forma: que res generabilis cōsistit in alia re: que mā no minatur. Ecce quō est exigentia materie: eo qr forma de priuatione extrahit. priuatio autē cōtinet in materia: vt forma ppria illius: vt scdo phy. Auer. cōmen. 15. dicit. Deinde quasi tangit aliud motiuū phorum. d. r motor. i. argumentū phor ad hec. i. ponendū materiā fuit q ipsi reperiebant q omne gñabile fit ex aliquo ente aliquo alio. vult dicere ab ipso facto qd materia nuncupat. vnde sylls sic cōpo/nitur. Omne qd generat ex ente aliquo modo exigit materiā: sed oē generabile generat ex ente aliquo modo. ergo omne generabile exi git materiā. huius ergo ponit tantū minorē: qm̄ reliquū est manife/stum: r totū hoc iam apparuit in lib. phyſi. Deinde explicat tertiam causam. s. ipsum agens: r sylls sic cōponitur. Omne qd fit non a se: sed ex vi cuiusdā indiget agente: sed omne generabile fit non a se: sed ex vi cuiusdā. ergo in prima figura omne gñabile indiget agen/te. huius explicat minorē. d. r etiā videbant q id generabile ex vi cuiusdā fiebat: r nominat agens ad quandā intentionē notam vel ignotā. Et hoc pōt intelligi pmo: q agēs duobus modis est. s. a pro/posito: qd est agens ad quandam intentionē notam vel ignotam. i. cōprehensā alicuius ei noti. scdo modo naturale: r hoc agit fine co/gnitione in se licet dirigatur a cognoscente. vt dicit. 12. meta. cōmen. 18. Uel potest scdo intelligi q agēs est duobus modis. s. gratia finis sibi noti. r dicitur agens per se: r gratia finis ignoti. r dicitur agens casuale. Uel potest tertio intelligi q agēs est duobus modis. s. famo sum: qd est mouens: r hoc vocat agens fm intētionē notam: qr est famosum. scdo modo capitur agens pro efficiente: r qd non habet de intentione agentis: nisi hoc q effectus ab eodem dependet: r illum cōseruat: r omnes iste expositiones sunt possibiles: r vere in se: r tu applica alteram: que tibi melior apparet. ¶ Ex his concludit secun dam radicem. d. vnde breuiter hmōi. scilicet philosophi conati fue/runt ponere causas predictas quattuor. Et non expressit finem: qr finis r forma sunt idem. ideo tacuit illum: vel qr finis est causa cau/sarum quem nullus phorum nālium negauit: nisi antiqui: r tu inue/stiga aliā causam pp quam tacuit illā. ¶ Deinde ponit tertiā radi/cem: cuius potētia est: q omne factū fit a sibi simili in specie vel gene re. r dicit. deinde pcedentes inuenerunt q forma rei generabilis: r res a qua generatio fit. s. agens ppinquum sunt vnum r idem tam in genere q in specie: saltem in aliquibus eorum. vt. q homo homi/nem generat: qui sibi silis est in specie: etiā aliq sunt silia in gñe tan/tum: sicut mulus qui gñat ab asino r equo q sunt ei siles in genere. ¶ Debes scire q multū imoratus sum in multis locis quō simile fit a simili sibi: pro nunc autē potes id declarare per dictum Auerro. 12. meta. cōmen. 24. vbi ponit tres conditiones fm mentem Alexan.

vide ibidē si placet. ¶ Et postq̄ accepit illas ꝓpōnes concludit per modum correlarij vltimū. d. ꝛ qꝛ impossibile est q̄ cause successiue ad infinitum ꝓcedant: coacti fuerūt ponere cām primā agentē. vnde pōt syllo sic cōponi. in omni multitudine agentiū ꝛ patientium est aliqđ agens primū: sꝫ genitoꝝ ꝛ agentiū est multitudo hmōi. ergo opꝫ venire ad primū agēs. ꝛ demōstratio declarata est in principio septimi ꝛ melius in. 8. physi. ꝛ cū cōclusit hoc narrat opiniones sapientum in natura illius prime cāe. d. in ista cā phi differunt. aliqui nāq₃ eorum dicunt q̄ hec causa est corpus celeste: ꝛ hec est opinio caldeoꝝ. vt appꝫ. 2. celi. cōm. 58. qꝛ putauerunt celos esse deos: vt dixi in. q. de animatione corporis celestis. ꝛ dicā in disputatione de hoc. Deinde narrat scđam sectā. d. ꝛ alij q̄ principiū istud primū agēs ꝛ principiū separatū a supcelestibus corporibus: ꝛ distinctum a principio illorum corporum. vult dicere est motor alius a motore vniuersi: vt videt dicere Aui. deinde ponit diuersitatē circa principiuꝫ animationis corporū animatoꝝ generabiliū. d. sed entia inferiora ex inuicem generabilia: que animata sunt indigēt de alio principio nomine anime qđ dicā animā det. s. ipsi corporiꝛ etiā formaꝫ. Est igitur cōis snīa omniū: q̄ necessariuꝫ est ponere principium animationis. ¶ Et narrat opinionē Gal. d. ꝛ Gal. nuncupat eam virtutē formatiuā. Deinde ponit scđam opinionē. d. ꝛ aliqui sapientum dicunt q̄ ipsa virtus est separatū principiū; ꝛ hi diuersati sunt. quidaꝫ enim ipsorum dicūt q̄ est intellectus. quidā dicūt q̄ est anima. quidaꝫ dicunt q̄ est corpus supceleste. quidā dicunt q̄ nō est alius nisi deus: cuius signū ponit. d. ꝛ ideo dubitat Gal. vtrū agens animationem hanc. s. animā sit ipsemet deus: aut aliud. Et cum narrauit istas opiniones. vult limitare id in quo cadit diuersitas opinionuꝫ ꝛ dicit ꝛ est notandū q̄ hec discrepatio inter phos est in plantis ꝛ animalibus generatis ab eis similib᷒; sed de eis que ex sīlibus generantur dicit q̄ nō opꝫ ponere dictū principiū. Hec summatiꝫ est snīa peripatheticoꝝ in entibus inferioribus. s. generabilib᷒ ꝛ corruptibilib᷒.

¶ Debes scire vt accipit septio met. cō. 31. ꝛ. 12. met. cō. 18. q̄ de principio animoꝝ apud peripatheticos: oꝫ dicere q̄ illud principiū vel est ens in mā: vel separatū. ꝛ si est ens in mā: tunc illud est virt᷒ formatiua existēs in semine deciso a patre: que vi instrm̄ anime generantis animas cōtentas in mā educit ad actū: ꝛ hec est opinio Gal. ꝛ ꝑ pte Arist. ¶ Si vero est ens separatuꝫ erit corpus vel virtus extra corpus: si corpus sic erit celum mediāte lumine ꝛ motu: ꝛ alijs vehens calorem solis ꝛ stellarum: ꝛ hec est opinio Astronomoꝝ. ꝛ pro parte Ari. qm̄ opinio Ari. est vt a sole ꝛ homine fiat hō: ꝛ sic de alijs. ¶ Si vero est principiū separatū hoc est duob᷒ modis: vel erit intellect᷒: ꝛ hec est opinio Aui. qui posuit intellectū agentē datorē formarū: vt dicit in sua metaphica. Si vero est aīa: tunc est opinio Themistij q̄ posuit animā ꝓductā ex sole ꝛ orbe decliui ꝫm Ari. ꝛ oēs iste opiniones declarate sunt in multis locis a me: ꝛ posita sunt fundamenta ꝛ euasiones eoꝝ: ꝛ nolo nunc plus imorari in hoc. ¶ Scđo debes scire q̄ maior pars peripatheticoꝝ opinatur hoc solum in viuentib᷒ ꝛ nō in reliquis carentibus vita: vnde positio istoꝝ fundat in duab᷒ ꝓpositionibus. Quarū prima est q̄ omne viuēs oꝫ fieri a viuēte: aliter

De principio aīoruꝫ.

Opīo Gal.

Opīo astronomorū.

Opīo Aui.

Opīo Themistij.

Pria ꝓpō.

effectus esset nobilior causa. & vir factū esset nobilius agēte. ¶ Se/ Scda
cūda ppō est q animalia & plante solū sunt viuentia: reliqua caren
tia vita. Ideo in scda figura cōcluserunt aialia & plantas solum indi
gere principio aliquo modo animato vel animato: & ideo post in illo di
uersati sunt vt vides. & ideo Auerr. limitauit optime dictū peripathe
ticorum. attamen ppositio. d. q omne viuēs est a viuēte fm peripathe
ticos veros intelligit instrumentaliter vel principaliter. vn̄ lz virtus for/ Licz virtus
matiua nō sit viuens: qm̄ est qualitas: attamen vt instrumentū hois formatiua
viuentis: & corporū celestiū pot esse principiū dandi vitā: vt Aristo. fit qualitas
dicit in lib. de generatione animaliū. vnde sicut calor est calor ē in/ tn̄ vt instru
strumētum anime in corpe existētis. & vt calor calorē facit: & vt istru mentū ho/
mētum anime facit operatioēs anime: sic virtus illa: lz vt virtus nō minis viuē
possit nisi qualitatē generare: attamen vt instrm̄ hois & corporis cele/ tis & corpo/
stis pōt animā cōtentā in mā educere de potētia ad actū: & hec ē sen rum celestiū
tentia peripatheticorum. ¶ Et post q dixit hec in rebus generabilibus est principiū
ascēdit ad res celestes & dicit. deinde vero gradatim ascēdūt. s. phi dandi vitā.
inuestigare de supcelestibus corporib9 & apparuit eis q sunt ingene
rabilia: nō sicut sunt inferiora corpa. & hoc pbat: & vr̄ q sylls fundet
in duabus ppōnib9. quarum prima est q oē gn̄abile inquantū generā
bile est ps huius mūdi sensibilis & causatū ab orbibus tanq̄ a cāis
remotis: cuius ppōnis pbatio est in pria figura sic. oē qd fit ex re. i.
agēte de re. i. materia: & p re. i. forma & fine & in loco: & in tpe: est ps
huius mundi sensibilis & est ab orbibus tanq̄ a causis remotis: hec
ppō est manifesta p se apud oēs: & dicta est in pmo celi. cō. 5. & in fine
quarti phy. Deinde assumit scda sictz oē generabile fit de re ex re &
p re in tpe & loco. ergo in primo prime figure. oē generabile est pars
mūdi sensibilis: & ab orbibus tanq̄ a causis remotis: & sic apparet
prima ppō principalis sylli. ¶ Scda ppositio principalis est: q fm
aduersarios corpa celestia sunt generabilia & corruptibilia: ergo in
tertio prime corpa celestia sunt partes huius mūdi sensibilis: & essent
ab orbibus alijs tanq̄ a causis remotis: & sic extra mundū esset ali9
mundus: sicut declaraui pmo celi cōm. 33. in expositione mea. vide
ibidē. huius syllogismi ponit maiorē. d. generabile inquātū genera/
bile ps est hui9 mūdi sensibilis: cuius gn̄atio nō sequit nisi put ē ei9
ps: hec est prima pars maioris. huius ponit minorē psyllogismi. d.
eo q oē gn̄atū generat sine dubio de re. i. materia ex re. i. agente pro
re. i. forma & fine: & in loco & tpe. Deinde cōplet maiorē & accipit secū
dā partē. d. & inuenit q orbiū corpora necessaria sunt in gn̄atiōe in/
feriorū corporū put sunt agētia remota. est ergo maior q oē gn̄abilē
inquātū generabile est ps huius mūdi sensibilis: & cātum ab orbib9
tanq̄ a causis remotis. Deinde ponit minorē. d. vnde si corpora celē/
stia generabilia sunt. vult dicere: sed corpora celestia sunt generabi/
lia fm aduersarios. cōcludit cōclusionē. d. mō istius generationis in
digerēt de alijs corporib9 pcedētib9 eis q sic essent partes alterius
mūdi. ergo erūt supcelestia corpora alia: & indigerēt ēt de alijs pcedē
tibus corporib9 & sic in infinitū. Tandē cōcludit cōclusionē. d. pz er/
go ex hoc & ex alijs vijs ppinquiorib9 istis: q qui vellent q corporā
supcelestia essent ingenerabilia & incorruptibilia. i. eterna eo mō quo
accidit corporib9 inferiorib9 quibus accidit p cōtrariū gn̄atio & cor/

ruptio vt vides. ¶ Hic adduxi istātias quasdā in lib. celi. in expōne cō. 33. primi: quas bonū est vt colligas cū istis hic. ⁊ erit vobis intellectus Auer. manifestus per se. ¶ Postq̄ cōclusit corpa celestia esse simplr incorruptibilia ⁊ ingenerabilia accipit aliud: qđ est notū ad sensum. d. etiā apparuit eis q̄ corpora supcelestia habent principia mouentia: ⁊ hoc apparet ex declaratis in. 8. phyſi. qm̄ omne qđ mouetur ex se est diuisibile in principiū mouēs ⁊ partē motā. Et corpora celestia moueri ex se apparet sensibus: ideo sciuerūt corpora celestia habere principia mouētia. Deinde accipit. d. ⁊ apparet eis q̄ hec pncipia mouētia sunt incorporea: neq̄ sunt virtutes in corpore. nō sunt corpora: q: principia sunt corporū mundū ambientiū: sicut dixerūt caldei: qui voluerūt principia prima esse corpa: q: sunt pncipia corporū: neq̄ sunt virtutes in corpibus existētes: sicut principia cōposita inferiora se habent. vz. pncipia animaliū. Est igit tertia ppositio q̄ pncipia mouētia orbes: nec sunt corpus: nec virtus in corpe: cuius pbationē ponit multiplicē. ⁊ prima cōponit sic. quelibet virtus corporea est finita. vult dicere in tpe: qm̄ diuisione subiecti diuidit. iō est finita in tpe vt declaratū est in lib. de sba orbis. cui addo istaz minorē: sed principia mouētia orbes non sunt finita in tpe: q: mouent sempiterno motu: ideo in scda figura principia mouētia orbes non sunt virtutes in corpe. huius tm̄ accipit ppone primā cum eius declaratione. Deinde pbat illa principia nō esse corpa: cuius rō sic cōponit. omne corpus generabile ⁊ corruptibile est cōpositū ex materia ⁊ forma: principia orbium nō sunt corpora composita ex materia ⁊ forma generabilia ⁊ corruptibilia: ideo in scda figura nō erunt corpora: huius tm̄ accipit maiorē. ¶ Debes scire q̄ hic presuppōit Auer. q̄ pncipia mouētia orbes nō pñt esse de nā orbis: qm̄ tūc illud idem esset de natura moti ⁊ rei mouētis: iō maior dz intelligi sic. oē corpus alterius nature a corporibus celestibus est generabile ⁊ corruptibile cōpositū ex mā ⁊ forma: ⁊ tūc syllis eius est demōstratiuus nō habens instantiā. Deinde ponit scdam rōnez que pōt sic cōponi: quorū corporū pncipia sufficiētia sunt filia de necessitate: si qđ ā eor sunt indigētia corpibus priorib⁹ eis ⁊ reliqua eor: sz si corpa celestia haberent pncipia eor virtutes corpales essent filia corpibus generabilibus ⁊ corruptibilib⁹. ergo si corpa gñabilia haberēt pncipia corporalia pora eis: ⁊ corpa celestia adhuc habebūt corpa pora eis. huius sylli accipit minorē. d. rursus si pncipia eor corpor. s. gñabiliū eēnt filia pncipijs supior corpor. g̃ eēnt illa ⁊ ista filia: ⁊ indigerēt illa corpora. s. celestia de alijs corpibus pcedētibus istis: ⁊ hec est conclusio. ¶ Ex his appet q̄ corpa celestia ingñabilia ⁊ incorruptibilia sunt: ⁊ q̄ habēt principia mouentia: ⁊ q̄ illa pncipia nec sunt corpus: nec virtutes in corpe. Sed qōnes que pñt accidere dictis istis dicte sunt in lib. de sba orbis. ⁊ nolo dicere hic oīa nisi illa que oportz vt intellectus Auer. habeat. iō vide illic. Cuz oīa hic posita ⁊ pterete declarata cōcludit aliqua de pncipijs corpor celestiū ⁊ dicit. vñ plibatis istis apud eos: ⁊ plibato etiā apud eos q̄ quelibet forma duob⁹ modis hz esse. vz. esse intelligibile qñ cōprehēdit separata de materia ab intellectu ⁊ eē sensibile. vz. illud qđ actualr in mā. ⁊ exēplū ponit dñs. d. v. g. lapis sine dubio formā hz mālem extra aiam: vult dicere vt as-

Margin notes:

Motores orbium nec sunt corpa nec virtutes in corpe.

Mouentes orbes non sunt de natura orbiū.

Correlariū

cipit extra opus intellectus: et hʒ aliam formā que est intellectio et cō prehensio facta in anima put anima rōnalis capit eam separatam. ¶ Debes scire ꝙ hic appet error Jo. qui posuit species intelligibiles nouas ipsi intellectui causatas a phantasmatibus virtute intellectus agētis. Jam appet hic qualr cōprehēsio et intellectio nō est nisi res cōprehensa et intellecta. vnde vt declaraui in qōne de intellectu vnamet forma ſm rem est indiuiduū et qdditas. U.g. forma lapidis. ſm eniʒ ꝙ est extra animā in se nō cōparata intellectui vt sic ē indiuiduū: ſm vero ꝙ intellectu cōparat̄ prout ab eo cōcipit̄ et cōprehēditur vt sic est qdditas: et sō qdditas et indiuiduū dr̄nt in reb⁹ materialib⁹: qm̄ quidditas nō cōcernit mām. indiuiduū aūt sic. et hoc iaʒ dictū est in qone de vlibus. ¶ Sed dices si nō ponunt̄ spēs intelligibiles ſm hunc phm quid est intellectio et cōprehensio. ¶ Dicendū: vt innuit hic Auer. et ego in lib. de intellectu: ꝙ intellectio nō est ſm reʒ nisi forma et quidditas intellecta seu cōprehensa. ver. g. pro iuniorib⁹ quidditas lapidis et est res intellecta: et est intētio. vt enī abstracta a mā et cōditionib⁹ illius dr̄ quidditas: et vt sic recepta in intellectu nō quidē subiectiue: vt Jo. finxit de spē intelligibili: sed perfectiue et obiectiue dr̄ intellectio: et sic intellectio et res ītellecta sunt vnuʒ et idē ſm rē et dr̄nt in mō et ſm cōnotata: et hoc dicebat Auer. cū dixit ꝙ lapis hʒ aliā formā que est intellectio et cōprehēsio facta in aīa put aīa rōnalis capit eā separatā. Qōnes et difficultates accidētes huic remote sunt in lib. de intellectu loco suo: idō lege illic: q: multa declarant̄ de hoc. ¶ Et postꝙ dixit de hoc cōcludit intentum in principijs corporum celestiuʒ. d. vnde igitur sequi dʒ ꝙ predicta entia separata. vult dr̄e: que sunt principia corporū celestiū absolute sunt pure intelligētie. i. purus intellect⁹. et intelligo p purū intellectū rē absolutā a materia ſm rē et modū. vnde quidditas lapidis: licʒ sit aliquo mō intellect⁹: nō tn̄ est purus intellect⁹: q: ſm reʒ est in materia. hec aūt quasi cōclusio pōt pbari sic. oē absolutū a materia et eius cōditionib⁹ ſm rē et modū est abstracte et purus intellectus: sed principia corporū celestiū sunt absoluta a materia ſm rem et modū. ideo erunt simplr̄ intellectus. maior apparet ex iam dictis de forma lapidis. minor aūt apparet similiter ex dictis: q: sunt simplr̄ sempiterni: vt fuit conclusum per longum processum. Deinde iterum ex dictis concludit quasi secūdā conclusionē que est. ꝙ res intellecte ab illis intellectis sunt forme et mūdi ordo. vnde dicit. sir opʒ ſm ipsorū radices id qd̄ p istā intelligentiā intelligit̄ esse entiū formas et mundi ordinē: sed hoc pōt declarari duobus modis apud ipsum: quorū vnuʒ ponit quī dʒ sic componi. Sicut intellectus humanus ad formas materiales: ita intelligētia ad illas: qd̄ nō pbat: q: est manifestū simplr̄ vt dicāt sed intellect⁹ humanus nō est alius ꝙ res māles: vt cōprehense. ergo et intellēs intelligētiarū erit res et forme māles et̄. Et hoc dicit. sicut se hʒ humanus intellectus ad res māles ita intelligētie ad illas. Deinde accipit minorē. d. Intellēs enim nō est aliud nisi cōprehensio entiū formarū put materiales sunt. Deinde ponit conclusionē. d. quapropter concludit̄ ex hoc ꝙ entia duo hn̄t esse. vʒ. sensibile et insensibile siue potius intelligibile: et hec est cōclusio predicti syllogismi equiualenter saltem vt apparet.

Error Joānis de spē intelligibili.

Opinio propria.

Secda qō. Sed hic puenit qō: an eodē mō intellectus humanus se habeat respectu formarū materialiū ꝛ intelligētia respectu illarū: vt maior assumebat. Dicendū ꝑm doctrinā Auer. Intellꝰ hoīs nō est causans res intellectas simplr̄: sed tm̄ in esse: ꝛ ꝑm qđ qd est esse diminutū. s. in esse intelligibili. vt Auer. dicit. 7. meta. cōmen. 31. in fine. intelligētia aūt nō mō est virtus causans formas materiales in esse intelligibili. imo in esse simplr̄. ideo intelligētia pp esse in gradu altiori ad intellectū habuit p̄eminētiā in causando res materiales duobꝰ modis. s. in esse intelligibili: qđ est esse diminutū: in esse existentie: qđ est ens simplr̄ ꝑpter qđ intelligentia non solū est res comprehensiue: sed effectiue. ꝛ ideo intelligentia non solum fuit res ipse: imo ordo ipsarū: qui ordo puenit ex eis: ꝑut habēt esse simplr̄. intellectus aūt solū est res cōprehensiue: ꝛ non est ordo illarū; nec ipse effectiue: ꝛ sic apparet maior illius syllogismi. Sed qn̄o verificat minor est multū difficile: ꝛ dixi quedā de hoc in libro de intellectu. sꝫ qꝛ ibi dixi ad longum: volo aliquālr̄ abbreuiare ꝛ dicere ꝙ intellꝰ hominis ꝛ intelligibilia sunt vnum numero: nō in dispōne essentiali sicut est intelligētia: sed per accidēs: vt declaraui in expositione cōmēti. 15. ꝛ. 8. 3. de aīa: ꝛ aliqualiter dixi hic antea. oīa ergo intellecta vniunt in ipsa pro quanto eam perficiunt: ꝛ nō intelligo illa esse vnū numero: sicut est vnitas numeralis in formis materialibꝰ: sed dico sicut est dispositio in formis absolutis. isto mō igit intellectus hoīs ꝛ

Replica. res intellecte sunt vnū. ¶ Sed dices. quare intellectus hoīs ꝛ forme intellecte nō sunt simplr̄ idē numero cū intellectu: sicut forme intellecte cū intelligentia separata. ¶ Dicendū ꝙ ideo est: qm̄ intelligētia

Solutio. non est res materialis: qꝛ causat eas in esse cognito tantū: sed qꝛ in esse simplr̄. vnde ideo intelligit illas: qꝛ causare pōt illas in esse simpliciter. ideo scīa eius est cā rei: qꝛ ipsa que est scīa est cā rei intellꝰ aūt nō intelligit res: qꝛ causat illas. ideo nō oportet ꝙ simplr̄ intellectus sit idē oībus modis rebus intellectis. Si enim posset illas causare simplr̄ tunc intelligeret per essentiā eius rationē: cuius posset illas causare: qꝛ igit nō causat illas in esse simplr̄: ideo nō intelligit illas ꝑm ꝙ intelligit se esse cām illarum. ideo intelligibiles res nō sunt idē in dispōne vnitatis essentialis: sꝫ accidētalis. ideo videt ꝙ scientia eius sit causata a rebꝰ quodāmodo. Ex his appet minor. s. qualr̄ intellectus hoīs est res ꝛ forme intellecte.

Dubitatio. Circa cōclōnē adhuc est locus qōnis. qꝛ nō vr̄ ꝙ vna res habeat duo esse. s. absolutū ꝛ in mā. ¶ Scđa questio. posito ꝙ aliquo modo habeat duo esse qđ est melius ei ꝛ simplicius ꝛ nobilius an esse absolutū: an esse existētie qđ est esse extra eius cās oēs. ¶ Ad hec dicendū puto ꝙ oīs res que est effectus alicuius cāe habꝫ duplex esse. s. ꝑpriūm p qđ cadit in ambitu entis: ꝛ extraneū qđ est in potētia sue cause. ꝛ hoc est qđ Auer. 12. meta. cōmē. 18. ꝛ. 36. itēdit in suis verbis obscuris. ¶ Ad formā qōnis iam apparet solutio. cōcedo. n. ꝙ vna res non pōt habere nisi vnum esse ꝑprium. attamen non inconueniit ꝙ habeat vnum propriū: per qđ cadit sub ente: ꝛ vnū participatiue per qđ habuit esse propriū: ꝛ cōseruat in esse ꝑprio: vt vides in exēplo de medicina seu sanitate. Ex hoc verificat tibi: quare intelligibiles forme in intelligētia mouēte orbem dicunt omnibꝰ modis

ꝑm rem

ſm rem idem ſimpl'r non tñ in ſba intellectus hominis. hõ eniz ideo eſt: qm̄ illa intelligētia eſt cā earum. ideo intelligit illas ſm ꝙ intelligit vbi eſt eſſe rerum factarū: vt dixi. ⁊ ideo intelligit alia: q̄ꝛ intelligit ſe in quātū eſt cā. ideo intelligibiles forme ⁊ intellect⁹ ſunt vnuz in diſpoſitione eſſentiali in intelligētia illa: nō ſic in intellectu noſtro vbi nō ponitur eſſe rerū ad extra. ideo nō intelligit illas ſm ꝙ intelligit ſe: ⁊ tunc tibi eſt manifeſtuz totum iſtud ſi bene inſpexeris dicta Auer.

Cōtra.

¶ Sed dices ſaltem aīa hominis eſt potens ꝑducere res in aliquo eſſe ſaltem diminuto. ergo pōt intelligere illas intelligēdo ſe eſſe cām illorum aliquo mō.

Reſponſio.

¶ Poteſt dici apud me ꝙ ſi tenem⁹ intellectum agentem eſſe dum ſine dubio intelligit illas nō modo ſm ꝙ pōt producere illas in eſſe intelligibili. imo ſm ꝙ pōt producere illas ſimpliciter. vt dixi in qōne de intellectu. ¶ Sed ſi teneam⁹ ꝙ intellectus agens ſit vna intelligētiarū ſm ꝙ dicit Joan. adhuc poteſt fingi ꝙ intellectus agens intelligit res ſm ꝙ pōt illas producere aliquo mō in intellectu poſſibili: ⁊ ſic intelliget illas intelligendo ſe. ¶ Sed tenendo opinionē veram ꝙ intellect⁹ agens ⁊ poſſibilis ſunt vna res ⁊ diuerſe operatiōes. vt dicit Auer. Tunc reputo eſſe dicēdum ꝙ illud nō oportet: qm̄ intellectuz producere res in eſſe intelligibili non eſt niſi recipere illas perfectiue. ideo nō opȝ vt intelligat illas: q̄ꝛ cauſat illas: ſed q̄ꝛ perficiť ab illis. ideo intelligit illas. ⁊ tu perſiſtes: qm̄ diu conſideraui in hoc: ⁊ aliqualiter tetigi totuz hoc in libro de intellectu. Et ſi deus dabit mihi vitam: dicam melius de hoc.

Intellect⁹ agēs ⁊ poſſi⁹ ſūt vna res ſm rem: res dr̄nt tñ ſm rōnem.

Solō ad ſecūdā qōnē.

¶ Ad ſecūdam queſtionē dicēdum ꝙ eſſe proprium eſt eſſe ſimpl'r ei. ⁊ ideo eſt melius ei: ⁊ ideo opȝ dicere ꝙ lȝ eſſe abſolutū formaruz ſit abſolute nobilius ⁊ melius: q̄ꝛ ſine dubio eſt eſſe nobile intelligētiaꝝ. attamē non eſt melius ⁊ nobilius ipſi rei producte: quoniā illud eſſe in cā nō eſt eſſe propriuz ſibi. V. g. roſa modo que nō eſt: hȝ eſſe in cā prima: ⁊ in cauſis proximis: ⁊ ſine dubio eſt eſſe melius ⁊ nobilius: nō tamen eſt melius ipſi roſe: ꝓpter qḋ roſa abſolute modo nō diciť eſſe: ſed dicitur ꝙ eſt in ſuis cauſis: ⁊ ſic eſt ſm quid: ⁊ oēs res anteꝗ̄ ſint ſimpliciter ſunt ſm quid: qm̄ habēt eſſe in ſuis cauſis: qḋ eſſe eſt ſimpliciter nobilius: nō tamē eis vt ſic eſt ſimpliciter nobili⁹: q̄ꝛ tunc fruſtra fierent. ⁊ ſic apparet ſolutio qōnis ſecūde. Et cuȝ omnia iſta ſint ſic declarata verificata eſt maior: ⁊ minor: ⁊ ꝯcluſio iſtius loci. ¶ Et poſtꝗ̄ dixit, totum hoc declarat qualiter iſta ſe habēt vlterius: ⁊ diciť. vnde putant ph̄i ꝙ orbes dicta principia ſeparata intelligunt. ⁊ hoc pōt intelligi duobus modis: vel ꝙ ipſi orbes ſunt intelligentes illa principia ſeparata: vel ꝙ illa principia ſunt intelligētia dictos orbes: ⁊ ſi intelligiť primo modo: videť mihi ꝙ per orbes intelligat ipſa corpora aīata colligata ex intellectu ⁊ orbe que intelligunt illi tanꝗ̄ partes ſui: ⁊ hoc eſt declaratuȝ in libro de ſubſtātia orbis. ⁊ eſt dictuȝ ꝙ ſicut ex intellectu humano ⁊ homine cōſtituiť vnum intelligens: ⁊ vnum volens: qḋ intelligit ſe ⁊ intellectuȝ ſeparatū. ita ex intelligētia ⁊ orbe prouenit vnum intelligēs ⁊ vnum operās qḋ intelligit intelligentiā ſeparatā que eſt pars: vel quaſi pars illius. ſi intelligitur ſecundo modo: res eſt manifeſta: quoniā intelligētie intelligunt orbes pro quāto ſunt cauſe orbium: eo modo quo deus intelligit reliqua pro quāto eſt cauſa reliquoruȝ: ſicut dixi ſepe in alijs: ⁊ diciť mer

lius. Deinde infert aliud. d. q regimen dictorum orbiuz in entibus inferioribus sequitur ita q ordinate put ipsa corpora animata sunt: et ipsi. s. orbes cõparãtes. i. intelligẽtes cõparationi. et sapiẽtia sapiẽtiali: vel littera est corrupta et dz dicere cooperantes intelligunt ipsa sepata principia intelligentia et humanũ intellectum. attamen videt mihi q littera ista debz aliter intelligi. s. et ipse vult dicere. phi cõparantes inter ipsa sepata intelligentia: et inter humanuz intellectum inueniũt ea intelligentia nobiliora humano intellectu: et tũc littera est manifesta per se: sed q natura comparationis est vt cõparata differant et cõueniãt. ideo cuz dixit illas differre penes nobilitatẽ et ignobilitatem põnit ea cõuenire. et dicit lz cõicent prout intelligunt entiũ formas: et q forma cuiuslibet eoruz est id qd cõprehendit de formis entiuz et ipsoꝝ ordinẽ: vult dicere de natura intelligentiaꝝ est in cõprehẽdere formas entium et ordinẽ illorum: et ita silr est intellectus humanus. et q dixit differẽtiaz et cõuenientiã. exponit differẽtiam dicens: sed differũt: q entiuz forme cause sunt humani intellectus: cuius causam dicit. ab eis nãq perficitur: sicut quelibet res perficitur in sua forma: sed intelligẽtia dictarum intelligẽtiaruz sunt cause entium. i. existentiuz formarum. ordo enim entiuz sequitur ordinem intelligentiaruz separatarũ: sicut ordo sanabiliũ sequitur ordinem sanabiliũ intellectoꝝ: sed ordo nostri intellus sequit ordinẽ entiũ.

Dubitatio. Sed prouenit locus questiõis quare intellect⁹ noster sic intelligit et intelligẽtie nõ perficiunt ab illis intelligibilib⁹ et ẽt si intelligit: q causat ab eis. ergo intelligit illã per essentiã eius: sicut intelligẽtie intelligũt primũ ens. et hoc est multum difficile: et diu imoratus sum: et diu ignoraui hoc. ¶ Pro intellectu hoc primo debes scire q in intelligẽtijs vt declarabit sunt gradus adeo q inferior est vilior: quãto eniz itelligẽtia est remotior a prima tanto in gradu perfectiõis remouet: et ideo sicut esse illaꝝ diminuit: ita et potentia: et q intellect⁹ humanus fuit infimus: vt dicit Auer. 3. de anĩa. cõmẽ. 19. ideo est diminut⁹ in potentia. et ideo nõ habuit causalitatez in entibus nisi fm quid: et dixi pro quãto cõseruat illas in eẽ intellecti: et q ita est apparet solutio questiõis prime: q eniz intellectus human⁹ nõ fuit causa entiũ non potuit intelligere illa fm q est illorum cã. q vero intelligẽtie sunt cause entiuz. ideo potuerũt intelligere illa fm q intelligũt se vbi sunt cause eorũ: intellect⁹ igitur humanus nõ potuit intelligere illas formas: vt est cã. ergo opz vt intelligat illas: vt colligat illis aliqua colligatiõe: hoc autẽ non potest eẽ nisi: q colligatur illis fm cãtuz colligat causis. iõ intelligit illas: eo q est causatuz ab illis in aliquo genere cause. et sic apparet solutio prime questiõis. ¶ Pro intellectu secũde debes scire q intellect⁹ non intelligit illas: eo q intelligit se causatũ: sicut alie intelligẽtie intelligunt primũ. qm intellect⁹ nõ causat ab illis simplr. ita q esse intellectus sit a reb⁹: sicut eẽ intelligẽtiarũ a pmo: qm intelligẽtie depẽdẽt a pmo tanq ab agẽte simplr. iõ ille intelligẽdo se sufficiẽter pñt pmũ intelligere: q ipse sunt simplr effect⁹ pmi. Quia igit intells nõ causat simplr. ita q ab illis accipiũt eẽ: iõ nõ potuit intelligere illas ĩtelligẽdo se. intelligit g intelligẽtias pro quãto causat ab illis in gñe forme. ipse. n. pficiũt intellectũ eo mõ quo forme nãles pficiũt mãm: et ideo

Quãto itelligẽtia est remotior a pma tãto imꝑfectior est et ecõuerso.

intelligit illas pro quãto recipit illas: nõ dico subiectiue: sed pfectiue & obiectiue: sicut dixi in qõne de intellectu. & iõ intellectio hũani intellect⁹ nõ est nisi receptio formaꝝ pfectiue. Et ex his appet scda qõ. & diu ignorani hoc: & als dicã plus de hoc. Et cũ oĩa hec sint declarata cõcludit oñiam. d. quare hui⁹ rõ. i. forma humani intellectus defectiua est. vult dicere est vilior intellect⁹: & h fuit oñia. Et postꝙ dixit hoc cõcludit aliud de rerum formis. & si sic. vult dicere est sicut dictũ est. ergo esse sensibiliũ entium multos hꝫ gradus: quoꝝ vilior est in mã. nobilior illo est eẽ qd habet in hũano itellu: & nobilior isto est eẽ qd hr̃ in sepatis intelligẽtijs: & adhuc ibi est ordo qd declat. d. deide in ipsis sepatis intelligẽtijs dicte forme gradus hñt adinuicẽ differẽtes ſm ꝙ dñt ille intelligẽtie adinuicẽ. ecce igitur dispõnẽ entiũ.

Sed hic est locus questõis: qꝛ vr̃ ꝙ forme habẽt nobilius eẽ in mã: eo qꝛ ibi habẽt esse simpliciter. Scdo videt ꝙ hñt esse nobilius in intellectu hoĩs: & ibi hñt esse ꝓut sunt cause ei⁹ in intellectu prout sunt causate. Qõ. II.

¶ Ad has. ad primã potuit apparere solutio ex iam dictis. sine dubio eniꝫ intelligẽtie habẽt eẽ simplr̃ melius eis in mã ꝙ alibi: attamẽ Auer. loquit de eẽ in se. lꝫ enim eẽ musice sit nobilius ea: nõ tñ est melius eẽ hominis: & sic forme nãles simpliciter eis hñt esse melius in mã: lꝫ absolute esse earuꝫ in intellectu & intellectus sit nobilius & melius: & hoc totum fuit declaratũ supra.

¶ Ad scdm iam appet solo. esse formaꝝ in intelligẽtijs est eẽ cã rerũ: eo qꝛ illud eẽ nõ est nisi eẽntia intelligẽtiaꝝ: que põt ꝓducere res: & sic ibi sunt cause. Sed intellecta hoĩs hñt esse cause in gñe forme. hñt tñ eẽ causati ſm qd. iõ simplr̃ nobilius est eẽ eaꝝ in reliqs. & hoc ptꝫ. Et postꝙ tractauit de dispõne intelligẽtiaruꝫ & ordine entium: vult mõ tractare de dispõne primi principij: & accipit primo illud qd dicit ad primũ pncipiũ: & ad eius nãm. & dicit. rursus qñ ipsi speculati fuerunt de corpe supceleſti inuenerũt ipsum ſm veritatẽ corpus sile vni aĩali vnũ motuꝫ vlem. i. totalẽ habẽti: & intelligit h p corpus celeste non octauũ orbem: nec aliquem alium: sed compositũ ex omnib⁹ orbibus: & declarat illam cõuenientiaꝫ. d. sicut eniꝫ quodlibet animal vnum vniuersalẽ hꝫ motum. s. translationẽ sui corporis: ita sup. & h motus. vult dicere circularis vniuersalis in corpore celesti: est vnus motus qui in suprema sphera fit. est ergo similitudo ꝙ sicut aĩal gñabile mouet vno motu qui cõuenit oĩbus mẽbris & toti cõgregato. ita est in aĩali celesti. s. ꝙ mouetur vno motu totali qui cõuenit omnibus membris & toti vniuersalr. Deinde exponit alios. d. postea inuenerunt ꝙ alij orbes motus habẽt particulares similes omnib⁹ partib⁹ membroꝝ vnius animalis. Deinde exponit dispõnem vnitatis illorum. d. dñt phi ꝙ colligatione horum corpoꝝ inuicem & reductione ipsorum ad vnuꝫ corpus: & vnum finem est cõuenientia omniũ in vno opere, s. regimine huius mundi: & ꝙ ex hoc sequitur ꝙ oẽs motus celorum ad vnum primũ reducũtur. & ponit exempluꝫ cõueniens. d. vt vere simile reperire in pluribus artibus erga vnum finem tendentibus. omnes eniꝫ ille artes ad vnam & candeꝫ reducũtur que est princeps aliarum artium sine dubio. & ideo coacti fuerunt opinari ꝙ illa separata principia ad vnũ sepatũ principiũ reducunt: qd est pmũ oĩuꝫ causaꝝ: & forma & ordo q in hoc pncipio sunt: nobilior ẽ formaꝝ

& ordinum: vult dicere q cause rerum & ordo earum in primo habent esse nobilissimu simpliciter. & hordo est causa & pncipium omniu ordinum huius mundi. amplius vult dicere inuenerut q dicte intelligentie inter se differut in nobilitate sm statum que habet de primo pncipio in propinquitate & longitudine.

Rō. 11. Sed in his est locus qonis. quare no videt veru q similitudo sit couenie ns: qm sedes anime est cor sm oes: qd ponitur in medio omniu membroru: & totius. ergo mediu omniu orbium cu dicatur esse sol. ideo deus deberet esse in orbe solis tanq in sua sede. Et vel similitudo no est cosequens: vel deus non erit in octaua sphera. qd est falsum. ¶ Dic dixerunt quidam phi q deus sine dubio est in orbe solis pp multa. primo esse in medio: qm de natura pncipii est vt sit in medio vt dicitur in lib. de ca motuu animaliu. modo costat inter orbes mediu esse solem. ¶ Secudo pp dignitate orbis: quoniam orbis est finaliter pp stellas: vt dictu est in lib. celi. ideo orbis qui habet stellam nobiliore erit nobilior. modo costat solem esse nobiliorem omnium: vt apparet apud oes. ¶ Tertio pp propinquitate ad nos pp quos mouetur. op enim coseruas & agens no esse distans a coseruato & actoi vt apparet comuniter in omnibus. pp hec & multa alia dixerut q sol respectu totius firmameti est sicut cor: qm sicut cor est fons caloris. ita & sol. & sicut cor est illud: vnde oes virtutes proueniut in mebris animalis. sic sol pter lumen & alia est id. vnde oes virtutes in reliqua celestia diffunduntur: & sic sicut anima est in toto corpore & appropriatur tame cordi tanq parti dignissime: sic deus est in toto cogregato primo: & appropriat tame in sole tanq in parte principalissima. ¶ Sed sine dubio hec opinio est falsa. & cotra phos quidem: qz octauo phy. Aristo. vt dicit Auer. ibidem cometo. 84. determinat q deus est in maximo circulo. & in scdo celi: vt dicit sbi cometo. 15. determinat q sit in oriente. falsa quidem. vt probat ab Auer. 12. meta. cometo. 44. qm oes orbes diurnu motum intedunt qui prouenit ab octauo orbe: hoc aut non esset nisi qz ille orbis octaus est nobilior omnibus alijs. ¶ Secunda via sumitur ibidem ex dignitate corporis & magnitudinis: qm maiori quato d3 appropriari maior virtus: vt dictum est in lib. celi. & in lib. phy. modo costat octauu orbem esse maximu omniu. ergo ei approriabit maior virtus. modo declaratu est in loco eius q virtus primi est maxima. imo sine dubio d3 appropriari octaui orbis sedi. ¶ Tertia via ibidem colligit: qm princeps deb3 poni in loco dignissimo. modo costat supremu locum esse omniu dignissimu: vt dicunt: & videmus hoc apud principes huius mudi qui semper appropriatur arci & castris pter nobilitate coru. ¶ Quarta via est ex multitudine stellaru: & nobilitate earu: vt Auer. ibidem dicit. manifestu est enim illum orbem excellere orbe solis pter magnitudine stellarum & nobilitate earum. vt Auer. ibidem dicit. manifestum est enim illu m orbem excellere orbem solis pter multitudine stellarum. ibi enim multe sunt stelle & dignissime: & reputo q omnes vel multe earu sint nobiliores sole: oculus signu videtur eo qz oportet: vt motu diurno oes sint presentes cuilibet parti terre: qd no eet: nisi qz virtutibus earu coseruant mundu: videm enim solem per multum tepus distare a nobis: & tn parte vbi nos sum sine ppinquitate

Pō qrūdā. Prima rō. Scda rō. Tertia rō. Impugnatio. Scda via. Tertia. Quarta. Stelle fixe motu diurno sp sunt presentes cuili3 pti terre.

eius ad nos est adhuc in sui esse cōstituta: ⁊ hoc significat ꝙ esse eius
non est ita necessariuz: sicut esse octau⁹ sphere ⁊ stellaruz eius. Ultra
a signo potest ibidez probari: quoniā motus maxim⁹ circuli est velo/
cissimus: ⁊ tamē est corporis maioris. ⁊ hoc nō esset nisi ex nobilita/
te ⁊ fortitudine virtutis: quoniā ex paruitate corporis esse nō potest:
sicut forte accidit in luna: ⁊ ex hoc scimus ꝙ virtus mouens illam
spheraz est fortior omnib⁹ alijs: ⁊ ideo nō potest esse nisi sit deus. Ex
omnib⁹ his sequitur ꝙ octau⁹ orbis est simpliciter nobilior omnib⁹
alijs: lz alij inter se cōparatiue sint in nobilitate: qr quidaz eoꝝ sunt
nobiliores ꝛm vnuz graduz nobilitatis: qui tamē ꝛm alium sunt vi/
liores: vt dicit ibidem Auer. ¶ Pro solutiōe ad ratiōes alterius opi/
nionis debes scire ꝙ dignitas loci: ⁊ magnitudo corporis sunt digni
tates absolute maiores ꝙ̄ relique: ⁊ ideo si vn⁹ orbis sit alio dignior
in vna dignitate: ⁊ alius in illis duabus. s. loco ⁊ corpore: secūdus
erit simpliciter nobilior. ¶ Modo ad rationes. Ad primaz dicēduz Ad ꝑmam.
ꝙ si illa causa esset vera: tunc deus deberet esse in terra: quoniā ibi/
dem est maxime in medio cuz mediū simpliciter sit centruz mundi.
Ideo dico ꝙ dz locari in medio alijs saluatis que reddunt locatū sim
pliciter dignius: cuiusmodi sunt corporis magnitudo: ⁊ eius loci su/
premitas. ¶ Ad secūdam. dicit ibidez Auer. ꝙ sol est nobilior erra/
ticis nō tamē fixis: imo puto ꝙ stelle octaui orbis sint nobiliores so/ Ad scdam.
le: saltem quedā earum. ¶ Sed dices cōtra: quoniā saltem intelligē/ Cōtra.
tia saturni erit nobilior intelligētia solis: ⁊ tn̄ orbis solis est nobilior
orbe illo. ¶ Preterea oēs stelle recipiunt lumen a sole. vt dicit in lib.
de partibus elemētoruz. ¶ Ad primū dicenduz ꝙ intelligētie orbiū Solo.
superiorū sunt nobiliores ⁊ fortiores ꝑpter magnitudinē corporuz:
⁊ pp supremitatē loci: que arguūt esse simpliciter nobiliores: lz sol sit
nobilior ꝛm quid. ¶ Ad secūdum dixi in libro de substātia orbis il/
lud esse falsum. ⁊ Aristo. intēdit ꝙ a sole stelle intendūtur in lumine:
⁊ hoc nō arguit solem esse nobiliorez nisi ꝛm quid: lz absolute octaua
sphera ꝑpter illa sit simpliciter nobilior. ¶ Ex his apparet ꝙ deus Licet de⁹ sit
est in maximo circulo: vt dicit Auer. primo. lz sit in omnib⁹ adequa/ adequate in
te: nō tamē primarie: vnde sicut totuz animal est adequatū subiectū oībus orbi/
anime: ⁊ cor principale: ita totum celum est subiectū adequatuz dei: bus tn̄ ꝑnci
attamē principale est maxim⁹ orbis. Et ex hoc sequit ꝙ illa simili/ palr est in
tudo nō est in omnib⁹ conueniēs: ⁊ sic apparet illud qḋ dicit Auer. maximo cir
scđo celi cōmēto. 64. vide ibidem. Et postꝙ̄ dixit totum istud: vult culo.
declarare dispositionē eius intelligendo entia: ⁊ dicit. vnde primus
intellectus nō intelligit nisi seipsum: ⁊ intelligēs seipsuz omnia entia
intelligit: sed in nobiliori esse: ⁊ ordine qui esse pōt. Deinde innuit diffe
rentiaz inter primū ⁊ reliqua. d. substātia tamē dicti primi intellect⁹
posterioris. i. respectu posterioris: vel qui intelligit posterius: ⁊ id qḋ
intelligit de formis ⁊ ordinib⁹ in primo intellectu existētibus: ⁊ dicta
separata intelligētia adinuicē differūt in hoc puncto: vult dicere ꝛm
diuersitatez graduuz: ꝑpter qḋ cōcludit. d. sequit ꝙ nullus infimo/
rum intelligit de nobiliori illo. i. intelligit nobilius eo ꝙ ille nobilior
idest intellect⁹ primi intelligit de seipso. vult dicere ꝙ nulla intelli/
gentiarū potest intelligere melius deo: nec intelligēdo se: nec intelli/
gendo aliud. intelligēdo se non: qr nulla est nobilior deo: nec intelli/

gēdo aliā: qr nihil deo est melius ⁊ nobilius: nec ēcōuerso: vult dice-re: nec inter se intelligūt in vno ⁊ eodez puncto idem intelligibile. s. ꝙ quelibet intelligētiarū entia intelligit in vno ⁊ eodem gradu: cu-ius rōnes ponit. d. si eniz ita esset sequit ꝙ esset vnū ⁊ idez: ⁊ nō diffe-runt numero. cōcludit cōclusionē. d. vnde. i. ergo hoc mō. s. fm gra-dus differunt. Sed in ista cōclusione Joā. tertio de aīa laborauit: ⁊ ego in expositiōe qnti cōmēti. dixi id qđ mihi apparuit: attamē pro nunc videt mihi ꝙ ista rō sustentet in duabus ꝓpositionib⁹: quaruz prima est ꝙ actus purus: cui nulla potētia/ nec imperfectiōis/ nec re-ceptiōis est admixta nō est plus vno in specie: vt declaratū est pmo celi cōmēto. 90. vel. 9. qm̄ duo indiuidua eiusdē speciei vere sunt cor-ruptibilia. ⁊ act⁹ purus nō est corruptibilis: ergo in secūda figura nō potest esse plus vno in specie: ⁊ maior huius prosyllogismi est manife-sta: qm̄ multitudo numeralis est per materiā aliquo modo: vt dixi in multis locis: ⁊ sic apparet ꝓpositio principalis. s. ꝙ actus purus nō est plus vno in specie. scđa propositio est cōcessa ab aduersario. s. sed intelligētie sunt actus puri quibus nō est admixta potētia imperfe-ctionis: nec receptiōis: ergo oēs sunt vnum numero: ⁊ nō differūt: qđ erit cōsequēs: ⁊ qr cōsequēs est impossibile: opz vt minor sit impossi-bilis: qr maior est nota per se: ⁊ ideo dicit Auer. tertio de aīa. cōmēto qnto. ꝙ declaratū est in prima phīa ꝙ nulla est forma liberata a potē-tia nisi forma prima: que nihil intelligit extra se: sed essentia eius est quiditas eius: talie aūt forme admiscētur in quiditate ⁊ essentia quo-quomōdo: ⁊ hoc qđ dixit esse dictuz in metaphysica forte inuit. 12. illus tex. cōmēti. 51. vbi declarauit ꝙ deus nihil intelligit extra se: ⁊ forte inuit textū cōmēti. 37. vbi declarauit ꝙ deus est simplex: qr mouet re-liquas intelligētias. ⁊ forte ex his duob⁹ erit declaratū illud: ⁊ tu vi-de tertio de aīa. qr declaraui totum istud. Et postq̄ dixit: hoc dicit. ⁊ dicunt predicti phi ꝙ primus nō intelligit: nisi seipsuz: ⁊ prim⁹ intel-lectus qui procedit ab eo. s. scđa intelligētia que intelligit pmū: qr cau-satura primo nō intelligit eo posteri⁹: qr causatus est: vult dicere ab illo: ⁊ si intelligeret eum rursus esset causatus a cā: vult dicere alia a prima: ⁊ forte hec verba sunt colligāda cum illis. s. ⁊ dicunt ꝙ prim⁹ nō intelligit: nisi seipsuz: ⁊ si intelligeret euz. i. aliud ab eo: rursus eēt causatus a cā: ⁊ sic ordo est preposter⁹: ⁊ ambo sermones sunt veri in se: ⁊ postq̄ dixit hoc complet id. d. ⁊ etiā dūt ꝙ id qđ intelligit prim⁹ de seipso est omniū entiuz cā: ⁊ id qđ intelligit quilibet posteruz de primo est quodāmodo qđ est cā: vult dicere quasi cā: ⁊ qđ est. i. quo-dāmodo cā suiipsius: ⁊ quō sit hoc est dictum in alijs supra. Sed pro hoc in vltimo dicto debes scire ꝙ id qđ intelligit secūda intelligētia ⁊ sic de alijs est inquātuz intelligit se causatā a pma: ⁊ qr esse eius est causa posteriorū: ideo intelligēdo se quasi est cā reliquoruz: ⁊ cā suis quoniā intantū intelligit se inquātum causatur a prima: ⁊ ideo quo-dāmodo est cā propriorū per id qđ intelligit de pmo: ⁊ cā sui: ⁊ hoc est manifestū per se: ⁊ postq̄ declarauit tibi totuz hoc tam in dispōnibus generabiliuz q̄ eternoruz q̄ separatorū dicit. ⁊ hoc mō debent phorū opiniones in premissis intelligi: ⁊ in motorib⁹. i. argumētis eoruz ad omnia predicta. Et qñ diligenter inspiciunt reperiūtur in sublimiori gradu sufficientie. i. certitudinis maxime respectu motoruz. i. omniū

loquentiu3 presertim sarracenoꝝ: vt sunt.i.cuiusmodi sunt due secte
que dicunt mohanzela ꝛ asharia: ꝛ ponit opiniones haru3.d.que in
primo principio opinant ꝙ in mundo est vna sba incorporea nec in
corpore cōsistens: ꝛ est viua volens sciens potens loquens videns ꝛ
audiens.sed asharia.vult dicere scda secta expresse opinatur ꝙ hec
substantia sit efficiens omnia entia absqꝫ aliquo medio: ꝛ sit in eis
infinita sciētia prout entia infinita sunt: que sup.vno actu intelligit:
ꝛ negant hinc causas esse in rebus inferioribus: vult dicere ꝙ aufe/
runt virtutes causatiuas a rebus: ꝛ dicunt ꝙ ex substantia reperitur
cum qualibet re adiungentibus adiunctione essentiali: vult dicere
ꝙ ista est innata cum omnibus rebus essentialiter: he igitur sunt due
secte quas hic adduxit Auer.vt vides in dispositione primi pncipij.
Postqꝫ adduxit illas: vult remouere illas: ꝛ arguit cōtra eas: ꝛ pri/
mo cōtra primam. Et syllis cōponitur sic: ois substātia incorporea vi
uens videns: ꝛ reliqua est generis aie: sed per loquētes sue legis pri/
ma suba est viuēs: ꝛ reliqua: ergo est generis anime: cuius cōtrariū
opinati sunt: vnde.d.ꝛ non est dubium ꝙ multa incōuenientia se/
quunt hanc opinionē: eo ꝙ ens qd tale est: vult dicere suba incorpo/
rea viua: ꝛ reliqua op3 necessario ꝙ sit de gñe anime: hec est vis ma/
ioris cū causam.d.anima enim est substantia incorporea viua sciens
potens volens audiens ꝛ loquens. Deinde infert cōclusionē.d.ergo
isti ponunt entiu3 principiū animatū vniuersalem separatu3 a mate
ria: ꝛ ipsi non putant etia3 opinari illud. Deinde arguit cōtra aliud
d.vnde dicemus dubia super hos errores cadentia: cuius fortius est
id qd opinati sunt de dei denominibus.i.attributis.ipsi eni3 dicūt ꝙ
hec est quedā suba antiqua composita: sed secta asharie vel assarie
hoc negant.ipsi eni3 dicunt ꝙ quelibet cōpositio est noua: vnde syl/
logismus sic cōponit: omnis cōpositio est noua: deus est cōpositus:
ergo est nouus: maior psyllogizat: omne accidēs nouū est: cōpositio
est accidēs.s.ipsis partibꝰ.ideo maior manifesta.quō hrō sit vera di
ctū est.2.meta.cō.39.ꝛ nolo plus imorari in hoc. Et postqꝫ dixit hoc
ponit alia que cōcedit secta illa: ꝛ dicit opinant cum hoc ꝙ oia entia
sunt irregularia.s.q nō sunt sub terminato ordine nāli: vult dicere s3
suas nās: nec sub ministratiōe cuiusdā sapiētie dātis entibꝰ determi/
natam mensurā: ideo opinant ꝙ quodlibet ens alia3 naturā hre pōt
preter illā qua3 h3: ꝛ hoc.i.ordo ꝛ mensura: ꝛ natura determinata se/
quunt eos.i.illa entia nec io in intellectu: vult dicere pro quāto pue
niunt ab intellectu. Et vr mihi ꝙ potētia syllogismi istoꝝ sit in dua/
bus ppositionibus: quarū pma est: omne ordinatū terminatū in nā:
ꝛ mensuratū in debita mensura in sui nā non ordinatum nec termi/
natum in nā: nec mensuratū in debita mensura ab alio intellectuali
ordinatur ꝛ terminatur in natura: ꝛ in debita mensura ponitur: hec
ppositio est manifesta per se: scda est ꝙ nulla res est ordinata: nec na
ture terminate: nec in debita mēsura existens: vt accipiunt ꝛ credūt:
ideo cōcluserunt ordinē ꝛ terminationē ꝛ mensuram in entibus esse
a virtute aliq intellectuali: ꝛ nō apparuit eis alia: nisi pmi principij
pp qd addit Auer.l3 videant ꝙ effectus mundi sequit ordine3 ꝛ re/
gulam: vult dicere pmi principij. Deinde ponit alia que dicūt.d.ꝛ vo
cant eum ordinē sapientie. ꝛ ipsu3 existens sapiēs: ꝛ assimilant opera

naturalia ad volũtaria: ⁊ dicũt ꝙ quilibet actus.i.effectus inquantũ actus ꝓcedit ab agēte volente viuo ⁊ sapiēte. ⁊ dicũt ꝙ actionis nã inquantum actio infert hoc.i.esse sapientia. Deinde probat ſm eos vnde deus est viuens.d. ⁊ allegãt in hoc dicētes ꝙ id qđ nõ est viuuz est mortuũ: ⁊ de mortuo nulluz opus ꝓcedere debet. ⁊ vult dicere ꝙ ꝓpter hoc opꝫ/ vt deus sit viuēs: ⁊ negant opera ꝓcedētia a naturalibus v̄tutibus: vult dicere: qꝛ oĩa ponũt in posse dei: ⁊ ideo negãt ꝙ res viue nobis presentes opera habeãt: ⁊ dicũt ꝙ ħ opera nobis apparentia adiungunt̃ viuo. vult dicere deo ꝑmo viuoꝝ. ⁊ licet appareat ꝙ corpus brutũ ea agat non est dubiũ ꝙ ꝓcedant a corpore viuo occulto: ⁊ ideo sequit̃ eos ꝙ nulla vita sit p̄sens: vult dicere in rebus ſm earũ nãs. ħ sunt illa q̄ isti loquētes cõcedunt. Et postꝙ dixit totũ hoc: vr̃ adducere vnũ qđ apparet ei inopinabile inter alia plus: ⁊.d. rursus valde mirandũ est de eis qualiter talia incõgrua ⁊ inconuenientia possunt opinari: qꝛ sensibiliter reprobata sunt. vꝫ. ꝙ nulla sit vita presens: vult dicere ꝙ dicere nullaz vitam esse in rebus ħ reprobatum est sensibilr̃. Deinde cõplet illud qđ dicunt.d. qualiter tñ ꝑncipium agēs seu efficiēs asserunt hac via: quasi.d. dubiuz est: ipsi posuerũt ꝙ qđlibet innouatũ hꝫ innouantē: vult dicere quilibet effectus nouus hꝫ agens nouum: ⁊ est impoſſe ꝙ hoc ꝓcedat ad infinitũ: ergo opꝫ necessario ꝙ hoc perueniat ad innouans antiquũ.i.ad agēs antiquuꝫ.d.modo Auerro. ⁊ nos dicimus ꝙ hoc est verum: sed non ex hoc sequit̃ ꝙ agens ponat̃ incorporeũ: ⁊ ideo opꝫ applicare eis ad hoc vnaz aliã ꝓpositionē: sed ꝙ omne corpus non est antiquũ: vult dicere: nullum corpus est eternuꝫ: ⁊ tunc opꝫ addere ꝙ deus est eternus: ⁊ cõcludit̃ in scđa figura. ergo deus est non corpus. Et postꝙ dixit totum istud: vult dicere de eo aliqua: ⁊ primo dicit: ⁊ est notandũ ꝙ hanc opinionē. vult dicere. illud totũ qđ dictum est: vel forte intēdit per hanc opinionem.s. illud vltimam qđ dictũ est per syllogismũ in scđa figura. vꝫ. ꝙ deus sit virtus extra corpus plurimi sequuntur. Deinde apud me: vt mihi videt̃ remouet quasi dubiuz cõtra illos: ⁊ dixit. dici enim potest. vult dicere ꝙ si deus generat corpora celestia dici pōt ꝙ innouans.i. agens est corpus antiquum nudum ab omnibus accidentibus: vult dicere nouis: vel per accidentia intēdit motus: ita ꝙ sit sensus ꝙ deus sit corpus imobile simpliciter. vel intēdit id qđ vobis placet. Ex quibus. vult dicere. propterea qꝛ ipsi ꝓbant ꝙ corpora celestia sunt innouata: ⁊ virtus ergo questionis est: ex quo isti ponunt corpora celestia esse generata: ⁊ generatio omnis est ex corpore: ideo sequit̃ id qđ dictũ est. Et syll's questionis pōt sic componi: omne generans est corpus agens: primum est generans: eo: qꝛ apud eos generauit corpora celestia: ergo primum agens est corpus: sed hec littera potest aliter intelligi: ⁊ vt velit ponere opinionem: que dicit deum esse corpus: ⁊ tunc non dubitauit: sed ponit opinioneꝫ ⁊ causam opinionis: ⁊ tunc vult dicere ꝙ hanc opinionē.s. ꝙ deus sit corpus multi sequuntur: qꝛ aliter non pateficeret munduz habere agens: opinatur enĩꝫ ꝙ omne agens sit corpus: ⁊ tunc determinat quale corpus sit illud: ⁊ dicit. dici enim potest ꝙ est corpus simplex nudum ab accidentibus: differt ergo scđa expositio a prima: qꝛ prima vult ꝙ Auer. dubitat contra illos loquentes: scđa vult ꝙ determinando lo/

quitur. Deinde addit: et posito ab eis quod celi generentur: et retribuunt eis generationem modo inconsueto in corporibus inferioribus. vz. quia ipsi dicunt celos generari: nec de re: nec in tempore neque in loco: hec sunt verba eius: et videtur mihi quod possunt intelligi duobus modis: primus modus est quod sit solutio prime dubitationis secundum primam expositionem: et secundum hoc vult distinguere generationem. s. quod quedam est in tempore: loco: et ex materia: vt dictum est in lib. physi. quedam autem est sine materia: et non in loco: nec in tempore. imo apud plures appellatur simplex emanatio. ¶ Ad formam questionis dicendum quod si maior intelligit primo modo est vera: et tunc minor est falsa: sed si maior intelligit secundo modo est falsa. et minor vera in se. hic igitur est primus modus intelligendi verba ista. secundus modus est quod ex his velit remouere dubium si tenetur opinio: que dicta est in secunda expositione: quoniam posset quis dicere quod falsum est deum esse corpus sine accidentibus: sicut dictum fuit: imo oportet vt habeat accidentia: eo quia omne corpus generans habet accidentia quibus potest transmutari: deus est corpus generans. ergo in prima figura deus habet accidentia quibus potest transmutari. et solutio innuitur his verbis quod maior est vera de generatione primo modo: non secundo modo: vt dictum fuit in solutione questionis prime expositionis. Et quia dixit corpora celestia generari non de re: nec in tempore: nec in loco exponit quid est generatum de re in tempore: et in loco: et. d. in corporibus. i. nobis presentibus nulla fit generatio totaliter. s. ex nihilo. et dicit. vz. attribuunt mundo agentem similem agenti rerum nobis presentium: sic reperitur in exemplari meo: et forte littera est diminuta: et debet stare. vz. quia non attribuitur. etc. et tunc hoc quod diminutum est causa eius quod dixit: et est manifestum per se. et forte littera potest stare. et tunc intentio est quod deus qui facit generationem: totaliter est similis agenti nobis presenti aliqualiter: licet sit differens: quod declarat. d. agens namque nobis presens agit sine dubio alterando ens in quadam dispositione. i. forma ad aliam: non de priuatione simpliciter. et nihilo simpliciter ad esse: imo expoliat eum. i. subiectum de suo indumento formaliter: induit eum alia forma. et ideo opinati sunt antiqui quod ens absolute. i. simpliciter non generatur: nec absolute corrumpitur. est ergo sensus quod agens hic presens non est agens esse simpliciter: sed hoc esse. vnde sor. generans non simpliciter est causa: quia Plato sit ens: sed quare forma Platonis fuit in materia: ideo est generatio ex ente supposito. deus autem est causa entis simpliciter: propter quod dicit quod antiqui sunt opinati quod nihil simpliciter generatur. i. ex puro non ente. imo quidam dixerunt hominem fieri ex homine: et quod generatio non est nisi exitus: vt dicit Anaxa. quidam dicunt generationem esse congregationem: vt Democritus: et hec sunt iam dicta in lib. physi. et dat causam illius quod dixit. s. quod celi non generantur generatione famosa: et dicit. vnde concesso ab eis quod celi innouantur nequeunt declarare: quod fuit primum innouatorum. mihi videtur quod velit dicere quod si celi generentur generatione proprie dicta esset processus in infinitum in generabilibus. et sic non daretur primum innouatorum. imo erit ire in infinitum: et hoc iam declaraui: et maxime in primo celi. commen. 33. ¶ Deinde exponit quomodo hoc agens primum non comparatur effectibus secundum vnum modum. et videtur mihi quod apud illos actum est duobus modis. s. compositum ex materia et forma: et simplex et indiuisibiles sicut intellectus et intelligentie: et corpora celestia: que materia carentes

modo vult ista opinio ꝙ agens illud si cōparetur ad effectuȝ primo modo non creat illud: sed tantum facit materiā ꝛ formam vnirī si cō paretur ad effectuȝ. scḋo modo dicit. ꝙ illud creat ex nihilo: ꝛ hoc dicit: sed agens apud eas materiam ꝛ formaȝ facit generaliter. vult dicere tantum si opinati sunt ipsum habere materiā. i. si factum est cōpositum: aut facit eum totaliter. i. ex nihilo si factum fuerit simplex: ꝛ sicut opinati sunt de parte indiuisibili: sicut est anima hominis. Et postꝙ dixit hoc arguit contra illud. d. ꝛ si sit hec species agentis permutat priuationē. i. purum nihil ad esse in generatione. vȝ. in generatione substantie indiuisibilis que apud eos est corporum elementum. i. pars integralis: sicut est anima intellectiua: ꝛ permutat eē ad priuationeȝ qn̄ illa pars indiuisibilis corrūpit: ꝛ huius argumēti potentia fuit entimematis. cuius ꝯn̄s destruit. d. ꝛ est manifestū ꝙ nullum cōtrariū ad suum cōtrariū couertit: ꝛ ideo priuatio nequit. i. nō pōt couerti ad esse: cuius exemplū ponit. d. q: calor non pōt ad frigiditatem couerti: ꝛ. d. sed priuatū reducit ad esse: ꝛ calidū reducit ad frigidū: ꝛ est cōclusio: ꝛ vr̄ mihi ꝙ pōt intelligi duob' modis: pmus est ꝙ vnū cōtrariū nō pōt ꝯuerti: ſȝ bn̄ priuatū ꝛ positū pn̄t reduci ad sua cōtraria: lȝ nō couerti in naturā alioꝝ. ꝛ ecōuerso: vel lr̄a est diminuta: ꝛ debet legi: sed ꝙ priuatū reducat ad ens: ꝛ calidū reducat ad frigidū: ꝛ ecōuerso est impōle: ꝛ tunc reduci ideȝ est qḋ couerti: ꝛ sermo vtroqȝ modo manifestus est per se.

Dubitatio. Sed accidit locus qōnis: qm̄ Auer. hȝ ꝙ cōuertit id' qḋ vl necium. ꝙ em̄ vnū oppositū cōuertat in nām sui oppositi non incōuenit: qm̄ for. in potentia fit for. in actu: ꝛ etiaȝ nullum incōueniens vr̄ si cōuertat illo nō permanēti: vnde caliduȝ couertit in frigidū calido corrupto sine dubio. sic potest dici in ppo

Solo. sito. Dicendū pro Auer. ꝙ ipse supponit ꝙ in omni trāsmutatione est subiectū recipiēs terminū: vt alīs declaraui. modo arguit sic. si ex nihilo aliquid fit factum ex hȝ subiectū: opȝ vt eius subiectuȝ sit ipsa simplr̄ priuatio: ꝛ tunc pura priuatio cōuertit in naturam entis receptiue cū eius permanētia. ꝛ hoc intēdit Auer. id aūt qḋ dictū est nihil est: qm̄ si calidū in frigidū transmutat illud est: q: calidū actu est potentia frigidū ratione materie: ꝛ silr̄ de Socrate in potētia: sed ꝙ calidū cōuertat in naturā frigidi: sicut naturā materie in naturā forme recipiēdo illa sine dubio est error purus: ꝛ hoc est in pmo phyfico. cō. 71. ꝛ ego exposui illud in lib. de intellectu. ¶ Et debes scire ꝙ hec ratio tenet suppositis pncipijs Auer. sed fm̄ nos non est dicendū omne factum indigere materia: ꝛ postꝙ reprobauit illam dicit. cōfirmationem sui argumenti ex hoc ꝙ cogit alios alterius secte. ꝛ dicit. ꝛ ideo dixit mohanzela: vel mohatinlla. i. alia secta loquentiū ꝙ priuatio est quedam substātia: sed putat ꝙ ipsa substātia ante mundi creationeȝ nuda erat de noīe esse: ecce igitur quō argumentū Auer. valoris fuit maximi: qm̄ ppter ipsum opȝ illos dicere illam scḋam opinionē mirabilem: ꝛ postꝙ dixit: vult remouere rōnes illoꝝ ꝛ dicit. ꝛ notanduȝ ꝙ auctoritates ex quibus meditantur ꝙ res ab aliqua re non fit. i. ꝙ detur creatio ex nihilo erronee sunt ꝛ fortior illis est illud qḋ dicūt. s. ꝙ si semper res de re deberet fieri pcederet ad infinitum. ꝛ ꝯn̄tia est manifesta per se apud eos: qm̄ vel opȝ venire ad primum generatuȝ

ex nihilo: vel semper qđ generat ex ente priori generat: si primum habeo ꝓpositum. si scđm cum illud esse in potentia non sit nisi materia: que non potest stare sine forma: ideo ante factum fuit ens actu: ergo illud non fuit primum: ⁊ sic de illo erit ⁊ tandem in infinitum ibitur: ideo concesserunt primum hominem: vt dicit Auerro. in libro physic. Respondet. sicut dixit eis. quinto physi. cōmen. 13. ⁊ in octauo illius. cōmen. 47. ⁊ in prima disputatione huius. in solutione sexti dubij. ⁊ dicit ad hoc respondendū est ꝙ hoc impossē esset si generatio ꝓcederet recte: qꝛ sequitur ex hoc reperiri infinitū in actu: sed circulariter nō est impossē: qđ exponit. d. v3. ꝙ ex aere fiat ignis: ⁊ ex igne aer ad infinitum circulariter cum eterno subiecto.

Sed in hac solutione est locus questionis quomodo valeat illa cōsequentia si generatio entiū ꝓcederet recte: ergo esset actu infinitū. qm̄ posset quis dicere ꝙ aer fit ex igne: ⁊ ignis ex quinto corpore: ⁊ quintū corpus ex sexto. ⁊ sic in infinitū: non tm̄ cū ꝑmanentia corꝑis: istud declaratum est in. 2. perygenescos. cō. 36. ⁊ videt mihi ꝙ pōt pmo deduci accipiēdo ꝓpositiones ibidē declaratas: quarum prima est. ꝙ si ignis fit ex alio elemento vel corpore: oportet vt cōtrariet illi: vel ꝺm oēs qualitates: vel ꝺm alteram. Uer. g. si ignis fit ex aqua: planū est ꝙ ignis cōtrariatur ei ꝺm ambas qualitates: ⁊ si ignis fit ex aere tantum in vna ei cōtrariat. Et scđa ꝓpositio est ꝙ si vnum cōtrarium est in rerum natura: opꝫ ⁊ reliquū. ⁊ hoc itelligit bono modo: sicut dicā loco eius: ⁊ hāc declarauit Auer. 2. celi. cōmen. 18. Et in his deducit ꝯntia duobus modis: ex pma deducit: qm̄ si ignis fit ex corpore quinto: tūc cōtrariabit illi ꝺm vnam qualitatē: vel ꝺm ambas ponit ꝺm vnum. ⁊ quintū corpus fit ex sexto. tunc opꝫ vt ignis cōueniat ei cū illo sexto. ⁊ cōtrariet: vt ibidē declaratū est. ideo ibidē cōcludit Arist. tex. illo. ꝙ si infinita essent elementa infinita essent cōtraria in vno elemēto: vt apparet. vide ibidē. Ex scđo pōt argui sic. ignis est. ergo quintum corpus est: qđ est suū cōtrariū per scđaꝫ. ⁊ eadē ratione: si quintū est: erit ⁊ sextū. ⁊ sic si daretur generatio in directum erit ire in infinitū: vt apparet: ⁊ sic aliqualiter est declarata cōsequētia ista: sed melius ibidē exponit. pro nunc sit dictū in tantum. Et postꝙ respondit ad hanc vult dare solutionē alterius: ⁊ dicit. ⁊ fortior opinio. i. ⁊ fortius argumentū ꝓbabile est ad asserendū ꝙ totum vniuersū innouat tale est: ⁊ syllogismū ponit in forma sic: illud qđ euadere nequit a nouitatibus est nouū: sed totum sic se habet: vult dicere ꝙ non potest euadere a nouitatibus. ergo ⁊c. i. ergo est nouus. sed Auer. redarguit istud declarādo non cōcludere qđ volunt. ⁊ dicit. sed nos dicimus ꝙ in hac ꝓbatione maxima est cōprehensio. ipsi enim non dicūt ꝙ illud qđ non euadet a nouitatibus in precedenti sit nouum de nihilo: vult dicere ꝙ non cōcludit argumentum ꝙ mundus fit ex nihilo. qꝛ debet sumere in maiori: omne nouum fit ex nihilo: qđ est falsuꝫ. ideo nō cōcludit mundū esse ex nihilo: ⁊ tamen ponunt ꝙ totum innouat de nihilo: ⁊ postꝙ arguit cōtra maiorem. arguit cōtra minorē. est enim minor ꝙ vniuersum totum est nouum. contra arguit. d. ¶ Preterea illud subiectū: qđ apud eos pma mā vocatur non euadet de corporeitate: vult dicere est semꝑ sub fōia corꝑis: ⁊ corꝑeitas absoluta apud

eos nō inouatur: qm̄ corpus sub rōne qua corpus est sempiternum: ⁊ per ꝯñs falsum est ꝙ vniuersuȝ sit nouū: q: tunc singulum eius esset nouū: cuius cōtrariū dicūt: vel sequit̃ ad eos. Deinde verificauit ma iorem taliter: qual'r nō est ad ꝓpositum eorū dicēs: ⁊ propositio di/ cta ab eis ꝙ id qđ nō euadet a nouitatibus est nouū. i. in tpe factum nō est cōcedēda: vult dicere absolute: nisi de eo ꝙ nō euadet de vno inouato: vult dicere nisi sit inouatū sine mā: sed id qđ non euadet a nouitatibus in vna generatiōe principiū nō habentib⁹: vult dicere que nouitates nō habēt principiū: nō sequit̃ eos ꝙ subiectū eorū no uitatū sit nouū: vult igit̃ dicere ꝙ duplex est nouū: qđdam factuȝ ex materia in loco ⁊ in tpe: ⁊ qđdam factuȝ nouitate carente principio materiali ⁊ loco ⁊ tpe. dico ergo ꝙ maior dȝ sic verificari omne no/ uum nouitate primo modo fit in tēpore: sed nouitate scđo modo non opȝ: ⁊ per hoc habet̃ solo ad argumentū ad formā. Et postq̈ soluit ista duo motiua istius secte soluit motiuū alterius secte: ⁊ dicit: q: loquē tes idcirco. vȝ. de secta asharie conati sunt applicare ad predictam propōneȝ aliam. vȝ. ꝙ īpol'e est inuenire nouitates infinitas: vult di cere effectus infinitos vnus post alium. s. principiū: nec finem habē/ tes. soluit. d. ⁊ hoc est apud philosophos necessarium. ⁊ pōt intelligi hoc. s. ꝙ non procedatur in infinitū est apud philosophos necessariū qm̄ sm̄ phos non proceditur in infinitum. s. in essentialiter ordinatis ⁊ potest intelligi: ⁊ hoc. i. ire in infinitū est necessarium apud philoso/ phos. cōcedunt enim in accidental'r ordinatis successiue processum in infinitū: ⁊ addit. ptȝ ergo ꝙ hoc inconueniēs: ⁊ multa alia sequū tur loquentes: ⁊ eorum sequentes: ⁊ sunt sine dubio plusq̈ inconue/ nientia philosophos sequentia: ⁊ forte vult dicere ꝙ ptȝ hoc. s. ꝓces/ sum in infinitum in essentialiter ordinatis sequitur ad loquētes: qm̄ vt declaratū est omne generatū nouiter est ab alio nouo generato: ⁊ sic in infinitum. vel potest intelligi ꝙ hoc. s. illud qđ dictum est iam se quitur loquentes: ⁊ incōueniens fuit ꝙ natura nō entis mutetur ad naturā entis: ⁊ multa alia que tibi dicta sunt. Et forte intendit aliud sed non error: ⁊ postq̈ dixit hoc reprehendit eos in alio. d. rursus dici/ mus ꝙ id qđ posuit. vȝ. ꝙ vnum ⁊ idem qđ primū principiuȝ est effi/ cit omnia mundi entia absq3 aliquo alio medio posito. falsa est: ⁊ cō tra sensum. s. ꝙ nos inuenimus in mundo multa entia minime agen/ tia: vel forte ista littera debet sic legi. rursus dicimus ꝙ id qđ posuit ꝙ vnum ⁊ idem ꝙ primum principiuȝ est: efficit omnia mundi entia scȝ ꝙ pro q: nos inuenimus multa entia minime agentia. i. que nul/ lo modo agunt est contra sensum: q: videmus igneȝ agere: ⁊ reliqua: vel littera est corrupta: ⁊ debet intelligi ꝙ nos inuenimus multa agē tia ipsorum entiū: ⁊ tunc ly minime est superfluum: ⁊ quomodocūq3 sensus est vnus. sicut apparet in eius verbis. Et postq̈ dixit totum hoc: vult dissoluere aliud motiuum ⁊ dicit. sed fortior allegationibus eorum. i. fortissima argumētatio est super hoc ꝙ si agens actus esset: vult dicere esset effectus/ ꝓcederet̃ necessario ad infinitum: vult dice re qm̄ ageret inquantum causatus ab alio: ⁊ eadem ratione illud qđ causauit ipsum: ⁊ sic inde. Respondet. d. sed nos dicimus ꝙ hoc be/ ne sequetur si agens esset agens inquantū actus. i. causatus ⁊ mouēs esset mouens inquantū mobile: sed nō sic se habet: unus agēs est agēs

inq̄tum est ens in actu: quare priuatū.i.ens in potentia non agit aliquid: ⁊ ex hoc sequitur sine dubio ꝙ agentia ꝑueniunt ad vnū agēs: qd nullū i eo agit: imo est oino ⁊ simplr imobilis ⁊ incausatus: ⁊ omnia causans. ¶ Debes scire ꝙ agens nō agit inquantū non ens priuatū: nec inquātū ens factū: sꝫ inq̄tū ens in actu. isto mō.n.est ratio cōis entibus separatis ⁊ mālibus. iō argumētum illoꝝ nihil est. Et postq̄ remouit opiones loquētiū ⁊ eoꝝ argumētatrecapitulat illa q̄ dixit ⁊ ordinat se ad dicēdat ⁊ excusat se de suo modo dicēdi: ⁊ sermo suus est manifestus per se. Et cum fecerit hoc statim incepit soluere argumentū Alga. ⁊ dicit. facta igitur hac excusatiōe dicimus ꝙ id qd dixerat Alga. vꝫ. ꝙ si supremū principiū tm̄ seipsuꝫ intelligeret ignoraret omnia que creabit: bene sequit si illud qd intelligit de seipso esset aliquid preter entia absolute: sed illud qd ponunt. vult dicere phs scꝫ ꝙ illud qd intelligit de seipso sunt entia in nobiliori esse quod fieri potest.s.ꝙ ipse est intellectus: qui omnium entium est causa non ꝙ ipse intelligat entia absolute.s. inq̄tum sunt esse ꝙ ipse ea intelligit: sicut noster intellect⁹ sic se hꝫ: ⁊ exponit illud.d.⁊ intendit.s.phs dicere ꝙ ipse deus entia posteriora ab eo nō intelligit eo modo quo nos ea intelligimus: imo modo quo nullus intellectus preter eum ea intelligere potest: hoc autē probat.d.si enim alius intellectus entia intelligeret illo modo quo deus benedict⁹ intelligit ea: ergo cōmunicaret cuꝫ eo in sui natura: qd est falsum: qm̄ tunc darētur duo prima principia simpliciter equalis perfectionis: ⁊ eo q: scientia ⁊ scitum in primo vniūtur omnibus modis: ideo si esset aliqd sciens scientia dei: ⁊ sm modum eius precise sine dubio esset alius deus eiusdem rationis cum eo: ꝑpter qd concludit.d.⁊ est manifestum ꝙ deus ab alijs in hac ꝑprietate differt expresse: ⁊ inde vlterius cōcludit aliud.d.⁊ ideo cauem⁹ nobis cōcedere ꝙ dei sciētia sit vniuersalis: nec particularis: cuius rationem ponit: que dꝫ sic componi. sciētia vniuersalis ⁊ particularis causant ab entibus: ⁊ sunt generabiles ⁊ corruptibiles. hec est maior: sed scientia dei nec causat a rebus: nec est generabilis: nec est corruptibilis: ergo in secunda figura scientia dei nec est vniuersalis: nec particularis: ⁊ hoc diffusius tractabimus in sequētibus: quando tractabimus de sciētia dei. Deinde aliqualr declarat istud.d. dicimus tamen ad presens ꝙ hec questio duo habet membra. quorū vnū est ꝙ si ipse deus intelligeret entia prout sunt esse ipsius: sequit ꝙ dei intellectus esset generabilis ⁊ corruptibilis. ⁊ cōponitur syllogism⁹ sic: omne causatū ab alio est generabile ⁊ corruptibile. per te. intellectus diuinus causat a rebus: ergo erit generabilis ⁊ corruptibilis. Deinde infert scdm.d.⁊ ꝙ nobilior ex viliori perficeretur. ⁊ syllogismus cōponitur sic. deus est nobilissimum: deus perficit per ipsas res generabiles viles: ergo nobilissimuꝫ perficitur a vili. Deinde arguit dicēs. vnde si eius substantia ab intelligibilib⁹ rerum ⁊ earū ordine differret: ergo oporteret dare huic intellectū qui nō est cōprehēsio formarū entiū: sicut in se in gradu ⁊ ordine: vult dicere si lrā nō est corrupta: ꝙ forme rerum nō essent cōprehense in gradu aliquo: ⁊ nec in ordine aliquo: ⁊ sic essent inordinate: ⁊ sic nō haberent esse cognituꝫ: sicut sunt in se ⁊ in ordine: ⁊ hoc habet Auer. pro inconuenienti: ideo cōcludit. vnde postq̄ ista duo sunt falsa.s.ꝙ deus perficitur a vili. ⁊

Agēs agit inq̄tum est ens i actu.

generatur et corrūpitur: et sm q res nō sunt comprehense in gradu et ordine: sequitur illud qd seipsum intelligit sit omnia entia: sed in nobiliori esse q̄ illud qd habent in seipsis.

Dubitatio

Sed hic est locus q̄onis: qr prima ratio non videtur valere: quonia intellectus noster causatur ab intelligibilibus: et tamen nō est generabilis. ppositio enim. d. q oē causatum est generabile et corruptibile: est ppositio falsa in multis: vt iam dixi. tertia ratio nō videtur necessitatē habere: qm sine dubio posset quis dicere q res sunt ordinate in suis naturis: et ideo nō opz vt ordo earū sit res cōprehensa ab aliquo: vnde videmus q si sub possibilitate principis sit aliqd ens ordinem habens in eo princeps ordinē non ponit: nec oportet de ordine illius scientiam habere: ita diceret aduersarius q in naturis rerum est ordo de se. ideo potest ibi esse dato q nullus ibidem cōsideret: et sic iste due rationes videntur multū debiles. ¶ Pro intellectu istarū primo debes scire: vt declaraui in lib. de intellectu q scientia nostri intellectus est per accidens corruptibilis: sicut apparet: qm sciētia illius cōsistit circa formas rerū: que conseruant in imaginib' vt colligatis: quibus destructis per accidēs destruitur: sicut vniuersale corrūpit sm corruptionē indiuidui: ergo apparet q omne intelligens aliud a se aliqualiter respectu illius rei intellectu corrūpit saltem per accidens. Ex hoc apparet inconueniens Auer. s. qd sequitur q deus esset generabilis isto modo saltē per accidens vt dixi: vel potest dici q generari et corrūpi possunt accipi duobus modis: vno modo proprie pro eis: vt dicta sunt in primo de generatione: alio modo prout dictū est: q cum difficultate intelligit videtur generari p omni dependētia: et corrūpi pro opposito illius: et tunc incōueniēs Auer. est qd sequit q intellect' dei esset gnābilis. i. dependens ab alio: qd est falsum: qm est primū simplr independēs: ppositio. d. q omne causatū est generabile est vera sub istomet sensu: vt vides. ¶ Pro intellectu scdo debes scire q omnes res causate opz vt cōtineant in causis: sicut sunt: qm ex quo sunt causate inesse simpliciter: et inesse tali: opz vt cōtineant in vnoquoq: ideo opz q omnes res: sicut sunt ordinate: ita oportet vt cōtineant in sua causa: modo si earū causa prima est intellect': opz vt contineant: sicut in puro intellectu: qd esse non pōt: nisi ordo rez sit ordo intellectus a prima cā: ideo incōueniens est q res sint in se ordinate: et tamen non sint comprehense a causa sub tali ordine: illud autē qd de principe dicebatur non est simile: qm res existētes sub principe nō sunt causate a principe: ideo ordo earū non opz vt cōtineatur in intellectu principis. Et preterea nō incōuenit q res sm se sint ordinate. et tamen earū ordo est ab alio: sicut esse earum est ab alio: et sic apparet virtus illarum rationum. Et postq̄ dixit hoc: vult modo declarare illud quod dixit in exemplo: et dicit: sed quomodo vnum: et idem ens gradus habeat diuersos in suo esse manifeste apparet ab anima. color enim gradus habet diuersos in suo esse adinuicē differentes in nobilitate: vilior enim suis gradibus est ille quem habet in materia. Deinde habet nobiliorem eo. s. in visu: quare ex visu comprehēditur ipse color ex materia minime: propterea declaratū est in naturalibus quomodo color habet esse in virtute phātasie q est nobilior et simplicior eē q̄ in visu hz.

Scia nostri itellect' est p accidens corruptibil

Generari et corrūpi dupliciter.

Res cāte cōtinentur in causis.

Deinde habet nobilius esse isto in memorie virtute: sed quomodo sit hoc: ego declaraui in tertio de anima. in expositione cōmenti. 6. vide. Deinde habet in intellectu esse nobilius alio precedentibus gradibus: etiā dicūt peripathetici φ adhuc esse habet ad aliud nobilius oibus predictis sine aliqua cōparatione. s. in scientia dei quomodo nobilius illo considerari non potest: vult dicere cōsideratione vera. Et postφ dixit hoc. vult ponderare alia dicta Alga. et primo dicit id quod tm narrauit Alga. nomine philosophoꝝ in intelligentiaꝝ ordine: et modo influentie istaꝝ: et in eaꝝ numero non est demonstratum: nec determinatū a phis: et ideo de hoc nihil in libris antiquorum reperitur. Deinde ponderat aliud quod circa idem dixit Alga. et dicit: s3 id qđ dixit nomine philosophoꝝ. s. omnia principia separata et inseparata a primo principio influunt. i. emanāt: et φ ex fluxu vnius virtutis huius mundi fit mundus vnus: et eius partes inuicē colligātur ita φ totum vniuersum erga vnam tendit actionē: sicut corpus vnius animalis qđ est vnum in colligatione: et plura in virtutibus et membris et operibus: dicimus φ hoc est cōcessuȝ ab omnibus philosophis qđ declarat. d. corpus enī3 supercęleste simile est vni animali: et suus motus diuinus qui est totius cōgregati qui est cōis oibus celis similis est vniuersalr toti motui locali eiusdē aīalis: et mot⁹ particulares celorum similes sunt motibus particularibus membrorum ipsi⁹ animalis: et est phis manifestū φ in animali vna est virtus ex qua fit vnū et ab eadem oēs virtutes ipsius erga vnum opus tendunt. s. in regimen et conseruationeȝ ipsius corporis: et dicit. et hec virtus colligatur cum virtute a primo principio influente: et potest intelligi a deo: et potest intelligi a primo principio ipsius animalis. Deīde arguit per locum a maiori. d. vnde si hoc necessarium est in vno animali. sc3 φ vnam habeat virtutem spiritualeȝ in oibus suis partibus extensam ex qua virtus et membra illius fiunt vnum et ideȝ: et omnes eius virtutes fiunt vna et eadem et operatio partium entium ad modum similis est operationi partiuȝ animalis ad illud animal. sequitur ergo φ opȝ φ sit vna hec virtus spiritualis: ex qua colliguntur omnes virtutes spirituales et corporee. et est vnigenea extēsa i toto vniuerso: alioquin nullus ordo sequitur in hoc mundo. ¶ Debes scire φ hec virtus non extendit corporaliter: sicut anima asini per eius materiā: sed extenditur: sicut iam in solone. 12. dubij dictū est: vel spāliter rōne esse: vel rōne operatiōis ordinate ad vnū: vide ibidē. Deinde remouet dubium: posset enim quis arguere φ ista virtus esset multa: q2 ex ea ꝑueniūt multa: soluit. d. et nō sequit ex intētione vnius virtutis in pluribus: φ sit in ipsa virtute pluralitas: sicut opinati sunt multi. v3. φ ab vno ꝓncipio influit vnū. s. prima intelligentia. et ab illo influit pluralitas: sicut putauit Auic. post cōcludit cōclusionē. d. patet ergo ex istis φ pluralitas pōt procedere ab vno: et sic apparet solutio argumēti Auic. et totum hoc declaratū est hic. ¶ Deinde vult s3 me innuere scdaȝ solutionē ad idē argumētū: et dicit. rursus ex alioꝝ principioꝝ separatoꝝ esse cōsistat in eo qđ imaginantur de primo principio vult dicere φ cause diuerse reꝝ separataꝝ fiunt ex eo φ de primo diuersa intelligunt: vnde/ q2 deus est multiplex sm intellectionem: ideo possunt de eo multi intellect⁹ ꝑuenire. Et hoc declarat. d. et non est ipos/

ſibile ꝙ ab vna ⁊ eadem re ſumantur diuerſe imaginationes: ſicut non impoſſibile ꝙ ex aliqua pluralitate ſumat vna imaginatio: quod declarat.d.nos.n.omnia corpora ſupceleſtia in diuino motu vnā ⁊ eandē rem imaginamur: quare oēs mouent in hoc motu ab vno motore.ſ.motore orbis ſtellarum fixarum: ⁊ repꝑimus alios orbes particulares ⁊ diuerſos habentes motus: quare oportet ꝙ ipſi motus diuerſi procedant a motoribus quodāmodo diuerſis: ⁊ quodāmodo ſunt vnum. vult dicere ꝙ quodāmodo ſunt vnū ꝓut colligunt in motu ſupreme ſphere: vult dicere ſunt vnum: ponit exemplum.d. quare ſicut aliquis imaginatus eſſet ꝙ membrum cōmune aliis membris cuiuſdam animalis: vel virtus animalis ab eodem animali auferat: ſimiliter omnia illius animalis mēbra: ⁊ omnes eius virtutes: ſimiliter corpus ſuperceleſte ſub ſe habet cum ſuis motoribus virtutes: ⁊ tandem ſic ſe habent principia mundi: ⁊ ipſius partes cum primo principio: vult dicere ſicut dictū eſt in animali. Deinde ponit aliud exemplum.d. vnde dicunt phi ꝙ mundus eſt vere ſimilis vni ciuitati: quare ſicut vna ciuitas ab vno rege ſeu principe regitur ⁊ conſeruatur: ⁊ multi principatus ſubiiciuntur illi principi: ſimilr recte eſt in mundo: ⁊ oſtenſum eſt a nobis ſuꝑius. ¶ Debes ſcire ꝙ deus ē vnus ſimplex: ⁊ tamen poteſt a multis intelligi: ⁊ ideo poſſunt ab eo prouenire multa: eo modo quo ab vno intelligi proueniunt multi intellectus. Et ideo non inconuenit ꝙ ab vno per modum quo intelligibile cauſat intelligens proueniant multa: vt declarauit etiam ipſe. 12. meta. cōmen. 44. ⁊ ex hoc apparet alius modus intelligendi dictum primi magiſtri cum dicitur ab vno inquantum vnum non prouenit niſi vnū: intelligitur nō per modum quo intelligere cauſat intelligēs: ⁊ tu videas ea que dicta ſunt in ſolutiōe. 12. Et poſtꝙ dixit hunc modum, dicit alium quomodo primus dat eſſe reliquis ſeparatis.d. amplius declaratū eſt a phis illud qd dat finem entium ſeparatorum a materia eſt illud quod dat eis eſſe: forma enim ⁊ finis ſunt vnum: ⁊ idem in hac ſpecie entium: vult dicere ſeparatorum: ergo illud quod dat finem entibus: illudmet dat formam: ⁊ illud quod dat formam eſt agens: apparet idcirco ꝙ primum principium eſt omnium iſtorum principium.ſ. agens ⁊ forma ⁊ finis. vnde ſyllogiſmus poteſt cōponi ſic: dator forme ipſis rebus eſt agens: primus motor eſt dator forme entibus ſeparatis: ergo eſt agens. maior eſt manifeſta ex diffinitione agentis. minor probatur in littera ſic. dans finē in illis dat formam: ſed primus motor dat finem in illis: ergo dat formam. maior proſyllogizatur: quoniam que ſunt vnum ⁊ idem dator vnius illorum eſt dator ⁊ reliqui: forma ⁊ finis in illis ſunt vnum ⁊ idem: ergo dator vnius.ſ. finis eſt dator forme: ⁊ ſic apparet qualiter eſt agens finis: ⁊ forma omnium ſeparatorum entium ſine dubio. Et poſtꝙ dixit modum quomodo primum eſt cauſa reliquorum. dicit quomodo eſt cauſa ſenſibilium: ⁊ dicit: qualiter tamen principium primū ſic ſe hꝫ cum entibus ſenſibilibꝰ. diximus ꝙ ipſuꝫ dat eius vnitatem ⁊ eorum vnitas cauſa eſt colligatiue pluralitatis ab illa vnitate: ⁊ ideo eſt principium horum entium ſcilicet efficiēs forma ⁊ finis: ⁊ quodlibet entium appetit eius finem cuꝫ motu ſcilꝫ prout erga eum mouetur deſiderans finē. homo tamen: vult dicere deſiderat finem

Licet deus ſit vnꝰ ſimplex: tñ pōt a multis intelligi: ⁊ ſic ab vno proueniunt multa.

nem voluntarie: alia nāliter: qd intellectio ꝙ hō duobus modis.s. naturaliter ⁊ voluntarie: alia tm̄ nāliter. Deinde ponit id qd manifestum est hic.d. sed illud qd notū est hic ꝙ motiuuz.i. argumentū predictoꝝ phoꝛuz ad opinanduz ꝙ entia procedunt gradatim a primo principio ƀz localē ordinē celoꝝ fuit ꝙ supma sphera / vt appet / nobilioꝛ est suis inferioribus: ⁊ alie sphere eundez ordinem sequuntur in suo motu: vult dicere ꝙ semper superioꝛ est nobilioꝛ: ⁊ totū hoc dixi: quare opinati sunt opinari illud qd Alga. narrauit ratione ipsorum in ordine ipsoꝝ principioꝛuz: vt predicauimus. ⁊ ideo cōtinuat se: ⁊ eius sermo est manifestus per se

ALGA. DVB. XIX.

Dit Alga. scda respōsio hec est. Quicūqz opinatus fuit ꝙ primꝰ intellectus nō intelligit nisi seipsum / nequit de consecutione pluralitatis reprehēdi. ℂ Si eniz diceretur ꝙ ipse intelligeret alia preter eum: sequeretur ꝙ in suo intellectu esset pluralitas: ⁊ differentia. vz. intelligendo se ⁊ id qd differt ab eo: ex hoc similiter sequeretur in primo causato. Quare opoꝛtet ꝙ nō intelligat nisi seipsuz. Si enim aliud preter euz intelligeret: indigeret de alia causa: puta suiipsius causa: que est primum principiuz. Quare opoꝛtet ꝙ nō intelligat nisi seipsuz: ⁊ si sic reprobata est pluralitas hoc modo. ¶ Et si foꝛte aliqs diceret ꝙ intelligendo seipsum sequit̄ ꝙ intelligat qd est principiuz. Nos dicimus ꝙ hoc sequitur aut ex causa: aut sine causa. si ex causa: nō est alia causa: nisi primuz principiū qd est vnuz: ⁊ non debet imaginari ꝙ ab eo ꝓcedat nisi vnuz. Sed ab eo ꝓcessuz est causatuz: ergo qualiter ab eo procedere potest. Si sine causa: ergo ⁊ hec cōsequētia in natura causati necessaria eē de se reprobata est eorum opinio. scz ꝙ necessariuz est esse vnum: si vero possibile esset: indigeret igit̄ de causa: sed ipse nō hz cāz. ergo suum esse non potest intelligi. ⁊c̄.

ℂ Inducit Alga. arguentez sic. ait Alga. scda respōsio hec est: qcūqz opinatus fuit ꝙ primus intellectꝰ nō intelligit nisi seipm negt. s. nō decet reprehendi de cōsecutione pluralitatis vult dicere. qꝛ ad eum non sequitur deuz esse plura: qd exponit. d. si enim diceretur ꝙ ipse intelligeret alia preter euz sequit̄ ꝙ in suo intellectu esset pluralitas: ⁊ dr̄ia. vz. intelligendo se: ⁊ id qd differt ab eo: ⁊ hoc sequit̄ in primo causato: vult dr̄e si intelligeret aliud: quare p3 ꝙ non intelligat nisi

seipsū: vnde syllogism⁹ potest sic cōponi: ōe intelligens aliud est cō positum aliqua compositione: sed per te deus ⁊ primum causatum intelligunt aliud a seipsis: ergo sunt cōposita aliqua ꝯpositione: sed quomō omne intelligēs aliud est aliquo mō compositū/ multotiens declaratū est: ideo pro nūc nolo īmorari. Secūdo arguit. d. Si enim aliud praeter eū intelligeret īdigeret ꝺ alia cā pter suipsius eā quę est primū principiū: quare non opꝫ ꝙ intelligat nisi seipsū. Et hic syllogismus cōponitur sic: omne intelligens aliquid extra se hꝫ causam aliquā priorem ea: sed primū principiū per te intelligit aliqd extra: ergo erit aliqua causa prior eo: qđ est simplr falsū: pp qđ dicit. ⁊ si sic. vult dicere si de⁹ nō intelligit nisi se: reprobata est pluralitas. vult dicere in eo hoc modo. ¶ Deinde ponit sol. quādam quā refutat. d. ⁊ si forte aliquis dicere ꝙ intelligendo seipsū sequitur ꝙ intelligat ꝙ est principiū. ⁊ per cōsequens intelligeret priuatum. ⁊ sic plura. ¶ Cōtra hanc solutionē instat. ⁊ licet suus sermo potest duobus modis ordinari. attamen ordinabo ipsum vno modo nunc: postmodum videbimus de alio in solutiōe dubijs: qm̄ Auer. reformabit illū. dicit ergo: nos dicimus ꝙ hoc. vult dicere ista intellectio sui in quātum principiū sequitur ex causa: aut sine causa: vult dicere ꝙ si dicatur ꝙ deus intelligit se principium necessarium: intellectio illa habebit causam vel non: si ex causa: vult dicere si hꝫ causā nō est alia causa nisi primū: vult dicere causa illius non erit: nisi ipse met deus qui est vnus. sed hoc esse falsum ostendit. d. ⁊ non debet imaginari ꝙ ab eo procedat nisi vnū: sed ab eo processum est causatū. i. primus intellectus factus: ergo qualiter ab eo procedere potest: vult dicere intellectio illa. est ergo virtus syllogismi in hoc consistēs ab vno non prouenit: nisi solum vnū: deus est vnus ⁊ simplicissimus: ergo ab eo non nisi vnū prouenit. ergo vel ab eo nihil ꝓcedet primū cātum vel ab eo non procedit ista intellectio. Deinde destruit aliud membrū. d. si sine causa: ergo ⁊ hec consequētia. vult dicere entia posteriora: in natura causati necessaria esse de se reprobata est eorū opinio. s. ꝙ necessarium est esse vnum: ⁊ videt ꝙ velit dicere ꝙ si intellectio illa sit sine causa: ergo omnia posteriora sunt necessaria de se: quoniā a pari: sicut illa intellectio est sine causa: ita ⁊ reliqua posteriora consequentia erunt sine causa: ⁊ sic erunt de se necessaria: cuius declarationem ponit. d. si vero impossibile esset: indigeret igitur de causa: vult dicere ꝙ ideo sunt necessaria a se: quoniam omne causatum est possibile: ⁊ omne nō causatū est necessariū. ⁊ addit. sed ipse nō habꝫ causam: ergo suum esse non potest intelligi: ⁊ forte hoc verbum est minor huius syllogismi: cuius maior est. omne intelligens aliquid habet causam: deus non habet causam, ergo non intelligit se: ⁊ sic ista erit tertia ratio, ex quibus Alga. voluit reprobare opinionem philosophorum in eo; quod dnt ꝙ deus nō intelligit nisi se tantum.

AVERROIS.

Os dicim⁹ ꝙ hec ē allegatio ipsius q opinatur ꝙ primus intellectus non intelligit illud

quod est ipsius causam. Ipse enim dicit quod si non intelligeret de seipso quod est principium: intelligit ergo seipsum sine dubio defectiue: sed id quod arguit Algazel super hoc quod si primus intellectus intelligeret id quod est principiatum ab eo non euaderet quin esset ab aliqua causa: aut sine causa. Primum est falsum: deus namque nullam habet causam: si vero sine causa fuit: sequeretur quod ab eodem primo pluralitas procederet: et quod ipse sciret causam: et si ab eo procederet pluralitas non esset ergo necessarium esse: quod enim necessarium est vnum est necessarium: et illud a quo procedit pluralitas est sine dubio possibile: et quodlibet possibile indiget de causa: ergo deum non est necessarium esse: neque sic ab eo causata: et postquam non est necessarium in esse causati quod suam causam sciat: valde nimis igitur est necessarium quod causa sciat suum causatum. Hec est argumentorum Algazelis declaratio: et videtur nobis quod sua verba sophismata sint. Quando ergo poneremus quod illa causa esset intellectus: et intelligit sua causata: non ex hoc sequeretur quod sit causans illius intellectionis quid additum in substantia dicti intellectus: imo est de natura suiipsius: quare processus causati ab eodem est quid consequens suam substantiam. similiter si procederet sine causa: non ex hoc sequeretur quod ab eo procederet pluralitas. Illud namque ad ipsius substantiam reducitur. videlicet si vna fuit substantia vnum procedit ab ea non plura. Sed id quod posuit. scilicet quod omne causatum est possibile esse non verificatur: nisi in causato composito: sed impossibile est inuenire quid compositum eternale: ergo quodlibet possibile esse est nouum: vt declaratum est ab Algazele in pluribus locis: et nos de istis tractabimus diffuse in sequentibus: sed id quod dixit Auicen. videlicet id quod dixit de possibile esse, dicimus quod dicitur cum isto possibile equiuoce.

¶ Et postquam recitauit ipse verba Alga. vult modo moderare illa. et primo dicit. Dicimus nos quod hec est allegatio ipsius qui opinatur quod primus intellectus non intelligit illud quod est ipsius causatum: imo vult dice-

re ꝙ non intelligit nisi se principiū. ipse enim dicit ꝙ si intelligeret
de seipso qd̄ est principiū: intelligit ergo seipsuȝ sine dubio defectiue:
vult dicere nō in optima perfectione: et sic reperi in libro meo: et tñ in
alio nō inuenit lr̄a negatiue: sed sic. vȝ. ꝙ primus intellect⁹ intelligit
id qd̄ est ipsius causa: et tunc expositio est difficilis: et videtur mihi ꝙ
sit sensus ꝙ ista allegatio. i. ista ratio sit illius qui ponit primuȝ cau
satum intelligere suā causaȝ: quasi dicat: q2 vult ꝙ non modo intel/
ligat suam causam: verum se principiū: aliter sua intellectio esset di/
minuta: et tunc intentio eius est ꝙ argumentuȝ Alga. est inuentum
ab aliis: sed quocūq3 primus modus est melior. Et postꝙ̄ dixit hoc: et
repetit rōneȝ Alga. et eam moderat: et dixit id qd̄ arguit Alga. super
hoc ꝙ si prim⁹ intellectus intelligeret id qd̄ est principiatū ab eo/ nō
euaderet quin eēt ab aliqua cā: aut sine cā: et potest intelligi per pri
muȝ intellectū. s. ipsius dei et potest intelligi intellectū primi causati.
Sed ego exposui Alga. in dubio dicto de intellectu dei. Et quomo/
docūq3: vult dicere ꝙ si prim⁹ intellect⁹ ītelligeret principiatū: oīno
illius intellectio vel haberet causaȝ vel nō. Deinde destruit mēbra.
d. primuȝ est falsum. deus nāq3 nullaȝ hȝ cām. et hoc significat ꝙ per
primuȝ intellectū intelligit dei intellectū. si vero sine causa fuit: se/
quit̄ ꝙ ab eodē primo pluralitas ꝓcederet: et ꝙ ipse sciret eam. Et si
ab eo ꝓcederet pluralitas: nō esset ergo necessariū esse: qd̄ eniȝ neces
sariuȝ est vnuȝ est necessariū. Et confirmat. d. et illud aquo ꝓcedit
pluralitas sine dubio est possibile: et quodlibet possibile īdiget de cā:
ergo deuȝ non est necessariuȝ esse: nec sic ab eo causata: vult dicere: et
dicit: et postꝙ̄ nō est necessariū in eē causati ꝙ suā causaȝ sciat valde
nimis necessariuȝ est ꝙ causa sciat suuȝ causatū. Et hec est argumento2
Alga. declaratio. ¶ Debes scire ꝙ rō ista est alterius virtutis ab ea
vt formaui in dubio: qm̄ ista ãplectit̄ qcqd dicit illa. et vltra: vt pȝ.
Sed quō habeat euidētiam aliqualeȝ nō est cura scire illud: qm̄ di/
cta Auer. soluūt illam euidētiam: pp qd̄ ait: et videt̄ nobis ꝙ sua ver
ba sophismata sint: et rñdēs ad punctū. d. qñ ergo poneremꝰ ꝙ illa
cā esset intellectus. et ꝙ intelligit sua causata. non ex hoc sequit̄ ꝙ sit
cā sue intellectiōis quidadditum in substātia dicti intellect⁹. imo est
de natura suiipsius: vult dicere ꝙ cā illius intentionis nō est/ nisi nā
eius tantū: qm̄ ibi vnita sunt omnib⁹ modis: quare ꝓcessus causati:
vult dicere alterius nature ab eo est quid ꝯsequēs suam substātiaȝ:
vult dicere dependēs a substātia primi sine hoc ꝙ aliud prius depē
derit. Deinde probat aliud membruȝ. d. simil̄r si procederet sine cā:
vult dicere si illa intellectio esset sine cā ex hoc nō sequit̄ ꝙ ab eo pro/
cedat pluralitas. cuius causaȝ dicit: id nāq3: vult dicere itellectio ad
ipsius substātiaȝ reducit̄. vȝ. si vna fuit substātia vnum ꝓcedit ab ea
non plura. Ex his sequit̄ debilitas rationis Alga. qm̄ positis et con/
cessis illis ambobus mēbris: non pp hoc sequitur incōueniens aliqd̄
illorum: vt finxit Alga. Deinde reprobat illud qd̄ apposuit. d. Sed
illud qd̄ posuit. s. omne causatū est possibile esse non verificat̄ nisi in
causato cōposito: modo dicit: sed impossibile est inuenire quid com/
posituȝ eternale: ergo quodlibet possibile esse est nouū: vt declaratū
est ab Alga. in plurib⁹ locis: et nos tractabim⁹ diffuse in sequētibus.
¶ Deinde remouet quoddaȝ argumentū Aui. cōtra se. arguebat. n.

sic. omne id qd est ab alio est in sui natura ens possibile: sed oia preter deum sunt ab alio: ergo oia sunt entia possibilia: maior probat apud illum: qm ex quo est ab alio nõ hz esse a se. Respondet Auer. d. sed illud quod dicit Auicē. vz. illud qd dicit de possibile esse dicimus q dicitur cum isto possibile equiuoce: vult dicere q illud possibile & possibile compositu3 sunt possibilia equiuoce dicta: & sic negatur maior: nisi impossibili composito. Qõ. 14.

Sed hic prouenit locus qõnis non modicus: qm fm doctrina3 Auer. anima intellectiua cõposita est ex duabus partib⁹ fm rem diuersis: & tñ non est noua: imo eterna: sicut & quelib3 intelligentia mouens stellas: Joã. in lib. de anima finxit sol. q illud dictũ d3 intelligi q oẽ cõpositũ est nouũ idest dependẽs. Sed q remota sit ista sol. apparet qm Auer. dicit q nullum cõpositũ est eternale: eo q2 omne cõpositũ est possibile esse: & possibile nõ esse. Alij aũt dixerunt: vt mihi vr q cõpositũ est duobus modis: ex actu particulari particulariter receptos & potẽtia particulari prticulariter receptiua: & ex actu vniuersali vniuersalr receptos & potentia vniuersali vlr recipiente. Dicunt mõ q cõpositũ pmo mõ est generabile & corruptibile. scdo aũt modo est eternu3: & cã est qm compositũ vniuersale abstrahit a causis corruptionis & generationis & a conditionib⁹ illaru3; eo q2 non h3 cõtrariu3: nec est in loco: nec in tẽpore. Ecõtra est de cõposito particulari: & hanc solutionẽ ego tenui magno tpe donec ego non vidi dicta Auer. multa: & posui ipsam in qõne de compositione celestis corporis: & hoc solum pp amorẽ Joã. quem sequebar tanq deum: & post cum colligaui dicta Auer. vidi q sol. hec nõ est intelligibilis: & multas rões posui in lib. de itellectu. Et pro nunc id declaro vna via qm vle fm dicta Auer. est duob⁹ modis. Quodda3 per eẽntia3: sicut est agens intellect⁹: & reliqua entia separata que nõ sunt vniuersalia per hoc q mens auferat ea a mã: & a cõditionib⁹ materie: sed q2 essentie sue sunt actu intelligẽtes vt scis. Aliud est vniuersale participatiue: sicut sunt forme reru3 mãlium: q2 fm esse sunt indiuidua. attñ participãdo quodãmõ lumen intellect⁹ agentis sunt fm modũ vlia separata ab h & nunc & reliquis cõditionibus materie. Hac distinctiõe posita prima via sic deducit. vle particulatiue est min⁹ abstractũ q vle per essentiã: & hoc est manifestu3 qm abstractionẽ suam h3 ab vniuersali per essentiã: vt dixi: & cõstat q vle materiale per modu3 sue vlitatis est adeo abstractũ q in nullo põt esse subiecto: nec particulari: nec vli: nisi perfectiue eo modo quo obiectũ cognitũ est in virtute cognoscẽtis. ergo vle per essentia3 sicut est intellect⁹ agens nõ poterit recipi in aliquo subiecto nec vli: nec particulari: nisi sicut res intellecta recipit in cognoscẽte: ideo op3 dicere intellectũ agente3 nõ vniri possibili subiectiue: sicut forma materie: sicut vlia fm modu3. s. mãlia non pñt vniri ei: nec alicui subiectiue pp eo vlitate3 & abstractione3 qua3 hñt ab agente. & sic apparet peccatũ Joã. de cõpositiõe intellectus. Ex his pt3 q oẽ cõpositu3 est particulare ex actu particulari & indiuiduo: & potẽtia particulari & indiuidua: & ideo omne tale est nouũ generabile & corruptibile sine dubio. ¶ Et post q scripsi hoc occurrit alia via ad probãdũ q omne cõpositu3 est nouũ ex verbis Phi in. 13. metaphysice. & põt sic ordi/

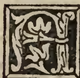
Põ Joan. Cõtra.

Põ quorũdam.

Duplex vle

Alia via ad pbandũ oẽ cõpositũ esse nouũ.

nari.vz.qm omne factuz et causatu causat: et fm modum sui esse effect9 enim nō pullulat ab agente:nisi sicut est possibile in nā entis. modo cōpositū in hoc differt a simplici q natura entis simplicis nō hz esse nisi vno modo.ideo accipit esse simplici modo: et statim est id qd est per sui naturaz:vt dicit.8.metaphy.in fine.cōpositū.n.hz esse in vnione partiū et colligatione inuicē.ideo opz vt modus sui esse sit fm colligationē earum inuicez:ideo causans cōpositū dz colligare partes inuicem:aliter factio eius nō differt a factione rei simplicis: modo apparet q nō colligatur:nisi illa que i suis naturis nō sunt ligata et vnita:qm aliter agēs fuisset ociosuz:g opz vt nā ptiū sit nō de se in colligatōe ↄsistēs:mō ptes q in suis nāis nō ↄsistūt i colligatōe eaꝝ sine dubio pñt eē i opposito colligatōis.s.sub diuisiōe et sepatōe. Ex his sequit q oē cōpositū est solubile in sui nā: qm ptes eius sunt solubiles:et in suis naturis nō ↄsistētes i colligatōe. Cōpono igit sic viam:omne cōpositū colligatuz ex partibus:in quarū natura nō est colligatio et cōpositio est solubile et colligabile:omne cōpositum tam vniuersalr q particulariter est cōpositū ex partib9 in quaꝝ natura nō est colligatio et cōpositio.ergo omne cōpositū est solubile et colligabile. Tunc vltra.omne cōpositū colligabile et solubile omnino est generabile et corruptibile:vt est manifestū per se: omne cōpositū est colligabile et solubile: vt dcm̄ est:ideo omne compositū simpliciter est nouum et generabile et corruptibile: et sine dubio h via est firmissima:et demostratiua:et est Arist.in loco ibi dicto.Dicendū igitur q oē compositum ex diuersis rebus est sine dubio nouum:verum compositū est duobus modis:qdam ex diuersis rebus realiter distinctis:qdam ex pfectōe et priuatōe quadā maioris perfectōis:sicut reperitur in oib9 citra primū.Tunc dicēdū q oē cōpositū est depēdens et hz cāz:et hec est vlis tā in cōposito pmo q in ↄposito scdo mō.sed loquēdo de cōposito primo mō:oē cōpositū est nouū simpliciter. ¶ Ad argumētuz aīe intellectiue dcm̄ est in libro de intellectu q ibi nulla est cōpō:nisi scdo mō nō pmo mō.agēs.n.intells.et polis nō sunt due res:sz due opatiōes.vt dixi.est.n.ibi tm̄ distinctio fm moduz nō fm rem: vt ibidē declaraui.et vide qz multa dixi ↄtra Joā.

ALGA. DVB. XX.

It Alga.arguendum est super diuisionem predictam phorum tali mō: nō euadet qn sit intelligere primuz causatū seipsum idem qd seipsum:aut differuut.si differūt:ergo et potest de primo principio similiter:quapp sequeret ab eo pluralitas.Si sunt idez:ergo nō est in eo trinitas neq; quaternitas:sicut opinātur phi.vz.q intelligit seipsum et suum principium:et q est possibile esse: et potest ad hoc applicari qd est necessarium per aliud: pz ergo q istorum insudatio fuit frustra.

¶ Et postq̃ dictũ est de illis quo ad primum motorẽ. adducit Alga. potius quo ad primũ causatũ. ⁊ dicit. ait Alga. arguendũ est super divisionem predictã phorum tali modo: non euadet quin sit intelligere primum causatũ seipsum idẽ qd seipsum. aut differũt: vult dicere q intellectio primi causati nectio erit: aut idem ipsi: aut differunt ab eo: si differũt: ergo dici pot de primo principio sicut: quapropter sequitur ab eo pluralitas. i. esset in eo multitudo ⁊ nõ simplicitas. pñã aũt apparet: qm̃ vr̃ eadẽ ratio esse in vtroq;: qm̃ ambo sunt entia separata. ¶ Deinde declarat falsitatẽ alterius mẽbri. s. si sunt idẽ. ergo nõ est in eo trinitas: nec quaternitas sicut opinanẽ phi: ⁊ exponit possibile esse: ⁊ potest ad hoc applicari quartum. s. q est necessariũ per aliud. patet ergo q istorũ insudatio fuit frustra. ¶ Debes scire q in primo causato apud istos phos sunt quattuor rationes: quarum prima est intellectio primi. scda intellectio suipsius. tertia possibilitas essendi ⁊ non essendi. quarta necessitas ab alio: sic igitur quattuor rões in primo causato reperiunẽ: dicit ergo q si ibi esset intellectio oĩbus modis idẽ cum intelligẽte non esset ibi ista quaternitas rationũ: quas ponunt phi: ⁊ sic apparet dictũ istius hominis ex hoc.

AVERROIS.

Os dicimus q locus dubitatiõis Alga. verborum est in duobus. scilicet in eo qd intelligit: ⁊ qd non intelligit: ⁊ est questio valde disputata ab antiquis: sed id qd dixit nomine phorum in entium processu tantum ab Auic. reperitur: ⁊ ab aliquibus sequacibus eius: ⁊ ipse modo deceptionis dedit absolute omnibus phis famam huius hominis: ⁊ insudauit se eam reprobare. Ut possit supereminere in agone phorum velli ⁊ scindere q vincit eos: ⁊ hoc sine dubio fuit maxia sua prauitas: quare vt prediximus nulla istarum diuisionum demonstratiue probatur: nisi id qd meditantur proacuisse q ab vno non pcedit nisi vnum: ⁊ illa propositio non sequitur in agentibus que forme sunt materiales: imo tantum in separatis agentibus: ⁊ s̃m eos substantia causati intell's non est nisi id qd intelligit de suo principio: ⁊ ideo non sunt hic due res. scilꝫ q vna sit substantia: ⁊ alia quid additũ super eam: quia si ita esset/ sequeretur q esset cõpositũ: ⁊ differentia que est inter causam ⁊ causatum est q prima causa hꝫ esse in se. vꝫ. in formis separatis: ⁊ scda causa habet eẽ respe/

ctiue. scilicet respectu prime cause: esse enim scda causa/
ta sunt in sua sba subiecta: et non est quid additum super
eam: sicut est in malibus causatis. ver. g. Color est quid
per se in corpore existens: et esse ipsius causa visus est
quid relatum: et visus nullum hz esse nisi hac rone: et ideo
entia separata a materia sunt substatie relationis mate/
rie: quapropter causans et causatum in formis separatis
sunt vnum: et ideo forme sensibiles sunt de na relationis:
vt patefit in libro de anima.

¶ Et postq adduxit vba Alg. vult prio dare eis intellectione ei9 in
vbis illis: et post reprobare dictu ei9 sicut osueuit. et pmo dicit. Dici
mus nos q locus dubitationis vbor Alga. est in duobus. s. in eo qd
intelligit: et in eo qd no intelligit. et est qd valde disputata ab antiqs
et vr mihi q velit dre q itellectio qonis Alga. est/ an pmu catu intel
ligat; an no intelligat. vn qd an est: alia est a qstioe qd sit: et qd qd sit
presupponit qone an sit. dicit mo Auer. q qd Alg. est quo ad an est.
itellectiois pmi cati. vz. an ipz itelligat an no itelligat: et n est qd sit
itellectio pmi cati nec modi ei9. Uel pot itelligi q intellectio qonis
Alg. est circa re intellecta. an. s. res itellecta sit ide cu intelligete an
drns: et io dicit q qd est in eo qd itelligit. i. circa re itellecta: et in eo
qd no itelligit. s. an sit ide cu intelligete: an drns. et tu osidera. ¶ Et
postq dixit itellectione qonis. vult ponere pecatu ei9; et pmo ponit
eius peccatum. d. sz id qd dixit nomine phor in entium pcessu tm ab
Auic. reperit. et ab aliquib9 sequetibus eu et ipse modo deceptiois. i.
falso dedit absolute famam oibus phis istius opinionis: et insudauit
se eam reprobare. et ponit causam huius. d. vt. i. qm possit superemine
re. i. esse victor in agone phorum; velli et audere q vincat eos. sic hz
littera mea: et forte hoc. s. velli et audere sunt nomina et casus geniti/
ui: et denominat ludum illud tpe antiquo factum: vel forte sunt verba
verbi gra. infinita et quocuqz. vult dicere q illud fecit: vt se ostendat
victorem phorum. et cum dixit peccatu eius et causaz illius incipit re/
mouere illud. et. d. et hoc sine dubio fuit maxima sua prauitas: quare
vt diximus nulla istaru dubitationuz demonstratiue pbabitur: nisi
id qd meditantur proacuisse: vult dicere acute inuestigare q ab vno
non puenit nisi vnum. vult dicere vt reputo: q nulla dubitationum
illorum est rationalis: nisi illa que fundat in ppositione illa phi per
quam sine dubio sequit q a deo non pueniet nisi vnuz. et dicit q illa
ppositio non sequit in agetibus que forme sunt males; imo tantum
in separatis agetibus: et vr mihi q istud non dicat sm mentez eius
sed sm illos qm illi verificabat illam tantu in separatis. Auer. autez
vt dictum est verificauit eam tantuz in materialibus. cuius signum
habeo q hoc intendat; qz sequit vlterius opinione illoru. d. et sm eos
substatia causati intells non est nisi quid: qd intelligit de suo pncipio: et
et ideo non sunt h. s. in primo causato due res. s. q vna sit substatia: et
alia quid additum super eam: et vr mihi q per hoc voluit quasi remo

uere ad mentem illoꝝ dubium istud: qm̄ posset quis dicere. si omne a quo puenit multitudo est in se multiplex. ergo in primo causato erit res addita ipsius eẽntie, pter qđ dicit ꝙ illa multiplicitas nõ est fm rem. cuius causam innuit. d. q: si ita esset sequit ꝙ esset cõpositum: vult dicere ex diuersis rebus. falsitas cõsequentis iam dicta fuit. Et postꝙ soluit hoc dubium. soluit aliud. posset enim quis dicere ex quo causatum est cõpositius causa qđo differunt causa; ⁊ ipsum causatū penes cõpositionem. soluit. d. ⁊ diā que est penes causam ⁊ causatū est ꝙ prima causa hʒ esse in se. vʒ. in formis separatis. vult dicere ab/ solutum ab omni causa. imo esse suum est esse omniū formarum sepa ratarum. est em̄ ens fm essentiā: ⁊ non participando aliqđ esse prius. ⁊ scđa causa hʒ esse respectiue. s. respectu prime cause. esse enim scđa causata. vult ꝙ oīa esse que sunt scđa causata sunt in substantia sua subiecta. vult dicere dependentia. ⁊ non est quid additum super eam: sicut est in causatis materialibus. vult dicere ꝙ non pter illud est ibi cõpositio fm rem. sicut est in rebus materialibus. vt. g. color est quid per se in corpore existens: ⁊ esse ipsius causa visus. i. qđ est cau/ sa visus est quid relatum. ⁊ visus nullū hʒ esse nisi hac ratione. ⁊ ideo entia separata a materia sunt substantie relationis materie. i. cause rerum materialium: quapropter causans ⁊ causatum in formis se/ paratis sunt vnum: ⁊ idee forme sensibiles sunt de natura relatio/ nis. ⁊ videtur mihi ꝙ voluit dicere ꝙ omnes res materiales pre/ cise consistunt in relatione: quia nulla est abstracta a causa. ⁊ simi/ liter maior pars entium separatorum: attamen in entibus separatis sunt vnum primum quod est simpliciter absolutum: ⁊ causa omniū. ⁊ tu persiste. q: eius sermo potest aliter intelligi: tamē nõ est cura.

Sed hic est locus questionis: qm̄ in. 4. meta. tex. cõmen. 26. Arist. reprehendit opinionē dicentium om/ nia esse apparentia propter hoc: q: tunc omnia essent relatiua. ⁊ ta/ men Auer. ponit hec omnia relatiua preter deum: ⁊ solutio iam qua/ si tacta est ꝙ esse omnium rerum citra primum consistunt in relatio/ ne non ad terminum: sed ad causam. phs non habet pro inconueniē ti ꝙ omnium rerum esse consistat in analogia ⁊ dependentia ⁊ par/ ticipatione ad primum: sed ꝙ esse omnium fm rationem formalem consistat in relatione ad terminum habet pro impossibili: ⁊ sic qđ ni/ hil est. Ex his apparet quare causata respectu pme cāe cõpõnem di/ cat: nõ quidē p hoc ꝙ res supaddit rei: sʒ ppea q: respect⁹ supaddit rei: ⁊ ēt ponit ibi cõpositio ex puatione ⁊ habitu: vt dixi al's. Dubitatio.

ALGA. DVB. XXI.

It Alga. adhuc arguendū est alio modo. s. ꝙ trinitas nõ cadit in primo causato: supre mus em̄ orbis fm phm pcedit ab vna sim/ plici re de scđa primi principij: ⁊ cõponit tri pliciter: quoꝝ vnū qđ ipse cõponitur de ma teria ⁊ forma: ⁊ omne corpus sic se hʒ. ergo opʒ ꝙ qđli bet habeat principium prout materia differt a forma: ⁊

nulla earum causa est alterius: imo quelibet ipsarum indiget de causa per se.

¶ Uult mõ adducere in quo Alg. ꝯtradicit phis. t. d. ait Alg. adhuc arguẽdũ est alio mõ. s. ꝙ trinitas nõ cadit in p̊ cãto. imo q̃ternitas. supmus. n. orbis ẽm phos ꝑcedit ab vna simplici re de s̃ba pmi pnci piũ: ⁊ cõponit tripl'r: quoꝝ vnũ ꝙ ipse cõponit de mã. vult dr̃e quoꝝ vnũ est mã ⁊ fõia. vult dr̃e ⁊ alteruꝫ est fõiat ꝭ est vlr. qꝛ oẽ corpus sic se hꝫ. ꝫ opꝫ ꝙ qdlꝫ: vult dr̃e illoꝝ cõponentiũ hꝫ pncipiũ ꝑut mã differt a forma: vult dr̃e: qm̃ qdlibet distinguit ab altero: ⁊ mã distinguit a fõia: ⁊ nulla earũ est cã alteri⁹. imo qlꝫ ipsarũ ĩdiget de cã p se.

¶ Debes scire ꝙ istõ argumẽtũ ꝑbat ꝙ pmũ causatũ sit q̃ttuor ĩtellectiones: ⁊ eo qꝛ q̃ttuor causat. causat. n. motorẽ vt finis scdi orbis ꝑxi mi: ⁊ cãt aĩaꝫ sui orbis: ⁊ causat formã illi q̃ nõ est aĩa: sꝫ fõia mãlis: ⁊ causat mãꝫ. Et vĩ mihi ꝙ v̈tus ei⁹ ꝯsistat in duab⁹ ꝑpõnib⁹: quarũ pria est: entia distincta in eẽ hñt distictas ĩtellectiões causandi in cã per illam maximã phoꝝ. ab vno non ꝑuenit nisi vnũ. scda est ꝙ oĩa illa cõposita sunt distincta ẽm esse ꝑpria eis. ideo in prima figura sequit positio iam dicta.

AVERROIS.

Nos dicimus ꝙ illud qd dixit Alga. s. ꝙ corpus supceleste apud phos ex mã ⁊ forma ⁊ aĩa cõponit: quare sequit ꝙ ĩ scdo intellectu a quo primũ celũ ꝑcedit sint q̃ttuor res: vñ ꝑcedant q̃ttuor pdicta. s. mã ⁊ forma ⁊ motor scdi celoꝝ: ꝫ est ibi q̃ternitas necio: est sine dubio de erroribus Auicẽne ⁊ suis obiectionib⁹ sup peripatheticos: ⁊ absit ꝙ hec fuisset eoꝝ opinio: imo corpus supceleste apud eos est simplex. si eñ cõpositũ esset sequeretur ꝙ eẽt corruptibile: ⁊ ipsi asserũt ipsuꝫ nõ esse generabile neqꝫ corruptibile: neqꝫ potentiaꝫ duoꝝ ꝯ̃trarioꝝ hꝫ. Unde si opinio Auicẽne vera eẽt: sequeret ꝙ esset cõpositũ sicut aĩal: ⁊ ideo dicta quaternitas sequeretur illũ qui opinat ꝙ ab vno non procedit nisi vnũ. Et nos iam declarauimus in ꝑcedentib⁹ qualr he forme separate ab Auicẽna causant: ⁊ qualr sunt cause supcelestiũ corpoꝝ: ⁊ eius inferioribus: ⁊ qualr oĩa ista a pria causa procedũt per aliã viam preter Auicẽne viam.

¶ Postq̃ dixit opinionẽ Alg. de illo argumẽto: vult ꝯtradicere ei in vno tantũ: sꝫ in alio sit cũ eo: ⁊ pmo adducit intentionẽ eius in breui. t. d. Dicimus nos ꝙ id qd dixit Alg. s. ꝙ corpus supceleste apud

phos ex mã ꝛ forma ꝛ aĩa cõponif: quare sequif ꝙ in fcdo intellectu: vult dicere pmo causato a quo pmũ celũ pcedit sint qttuor res: vñ pcedat qttuor pdicta.s.mã ꝛ foia ꝛ motor scdi celoꝝ: ꝛ aĩa orbis ei⁹: ḡ est ibi qternitas necio: hec lrã est suspẽsiua: ꝛ eius determinatio est illud qd subdit.d.est sine dubio de erroib⁹ Auic.ꝛ suis obiectionib⁹ supra peripatheticos: ꝛ absit ꝙ fuerit eoꝝ opinio.in hoc Auer.cõtra/dicit Alga.qm ille opinaf ꝙ opinio Auic.sit peripatheticoꝝ: vult em ꝙ illa sit Auicẽ.q fuit medius inter peripatheticos ꝛ loquẽtes.Dein/de ponit illud in quo cõuenit cũ Alga.ꝛ est ꝙ illa opinio est error ꝙ declarãs.d.imo corpus supceleste apud eos est simplex: si eĩn cõposi/tum esset sequif ꝙ eẽt corruptibile: ꝛ ipsi asserunt ipm non esse gene/rabile nec corruptibile: nec ꝙ habeat potẽtiã duoꝝ ꝯtrarioꝝ.vz.ẽen di ꝛ nõ essendi.Et syll's est.oẽ cõpositũ est gñabile ꝛ corruptibile: cor pus celeste nõ est gñabile nec corruptibile.ḡ nõ est ꝯpositũ.minor est declarata p celi.cõ.20.ꝛ in lrã phi.maior assumif ab Auer.in pluri/bus locis: ꝛ declaraf in pmo de sba orbis.Deinde remouet aliud pec/catum Auic.in eo ꝙ opinaf celũ habere animã imaginatiuã.d.vnde si opinio Auic.vera esset: sequif ꝙ esset cõpositũ sicut aĩal.ꝛ syll's cõ ponif sic.omne cõpositũ ex aĩa imaginatiua ꝛ corpore est animal: sz celum est cõpositum apud ipsum ex aĩa illo modo ꝛ corpore.ergo est animal.ꝯñs est falsum.qꝛ tunc haberet sensus: ꝛ sic possunt accidere ei occasiones ꝛ reliqua: vt declaraui in lib.de sba orbis.Et postq̃ re/mouet peccatũ Auic.rñdet nunc ad formaz argumẽti Alga.d.ꝛ ideo dicta quaternitas sequif illũ qui opinaf in duab⁹ ꝓpositionib⁹ ꝙ ab vno non ꝓuenit nisi vnũ: vult dicere qd sequif Auic.qui sustinef in duab⁹ ꝓpositionibus: ꝙ ab vno non ꝓuenit nisi vnũ: ꝛ scda ꝙ celũ hz tres res: ꝛ est quarta.s.motor alterius orbis que ꝓueniũt ab ipso pmo causato.Ex his sequif ꝙ in eo sit qternitas rerum: ꝛ nos iaz di/ximus in precedẽtibus quaſr he forme separate ab Auicẽ.causanf.i. ponunf vt cause.ꝛ forte littera est corrupta ex errore scriptoris: ꝛ de/bet dicere ponunf: ꝛ qualiter sint cause supercelestium corpoꝝ: ꝛ eius inferioribus: ꝛ qualiter ista a pma causa pcedant per aliã viam pre ter viam Auic.vult dicere totũ est declaratum.

Circa iam dicta occurrit questio an celum sit corpus simplex: ꝛ multa ego dixi in duabus questionibus.s.an celuz sit animatũ: ꝛ an celũ sit simplex: ideo pro nunc corpus celeste esse sim/plex non admixtũ materie potest declarari tribus vijs: quarum pri/ma erit ex necessitate itelligẽtie.scda ex nã materie.tertia vbis phoꝝ. ideo istis cõcludã intellectionẽ Auer.scdo declarabo ei⁹ intellectionẽ sub breuibus.¶ Ad pmam viaz sic pcedif accipiẽdo pmo ꝙ de rõne moti a se nõ est nisi vt habeat pncipium: attamen distinctũ a princi/pio passiuo motus: ꝛ hoc pulchre declarat Auerro.3.celi.cõmen.28. ꝛ.4.celi.cõmen.22.ꝛ.4.physicoꝝ.cõmen.71.qm forma materialis: ꝛ est forma ꝛ est in materia: in eo enim ꝙ forma hz rationem agẽtis qm sine dubio species agit ꝛ mouet: ꝛ in eo ꝙ in materia erit patiẽs: qm fundamentum patientis est materia: ideo forme separate non possunt pati: vt dicit ipse.9.met.cõ.2.Ex hoc sequitur ꝙ si celuz esset cõpositum ex materia ꝛ forma distincta: ꝛ alia ab intelligentia: tũc ociosa erit ei intelligẽtia applicata: qm si ei applicabif non erit nisi Qõ.15.

ꝟt moueat. Sꝫ ego dicā ꝙ nō opꝫ: qm̄ celū hꝫ formā qua mouebit se: sicut graue p eius formaꝫ mouet ⁊ mouet̃ pp rōnes diuersas: ⁊ sic tu habes ꝓbare qualr̃ illa forma nō sufficit ad mouendū semp: sed audies mirabilia q̄ fuerūt mihi adducta in solonib⁹ hui⁹ vie. Quidaꝫ enim fingūt ꝙ oē qd̄ mouet se indiget cognoscēte a quo dirigit̃: ideo **Positio q̄/rūdam.** opꝫ vt mot⁹ corpis celestis sit ab intelligētia cognoscēte. Alij fingūt ꝙ purū mā̄le non pōt mouere semp: qꝛ sine vigore ī mā̄lis laxabitur. quidā posteriores dicūt ꝙ lꝫ motus ꝓueniat a forma: nō tñ ois forma mouet: iō illa nō mouet: lꝫ oīs forma agit. ⁊ sic est ibi: qm̄ forma **Contra.** illa illuminat hec hic: ⁊ virtute ꝓpria causat effect⁹ multos hic. ❡ Sꝫ cōtra: qm̄ si prima necessitas cogeret: ego ꝓbarem ꝙ oē qd̄ se mouet haberet intellectā sibi formā. iō diceret aduersari⁹ ꝙ sufficit qd̄ dirigit̃ a p̄rio cognoscēte: ⁊ sic pp illud nō erit necessariū ponere intelli/**Scda solo.** gentiā ꝓpriā vnicuiqꝫ orbi. Scda solutio ē purus error: qm̄ peto q̄re nō pōt mouere semp: vel qꝛ fatigabile: ⁊ sic erit generabile ⁊ corruptibile: vel qꝛ mā̄le: ⁊ tunc petitio principij: ideo dicerē ꝙ vel ē: qm̄ mā̄le materialitate alteri⁹ rōnis pōt se mouere semp: vt fingūt latini. Tertia solutio est plus erroris: qm̄ dicā ꝙ qua rōe pōt se illumina**Tertia solo** re: ⁊ alia extra se rōne forme: eadē rōne pōt se mouere: ⁊ tu si vis saluare necessitatē intelligētie: debes ꝓbare ꝙ forma illa nō sufficit ad mouendū. Ideo sine dubio illa via est firma: nec pōt ꝓbare necessitatem intelligētie. ⁊ sepe fui in loco disputationis: ⁊ hucusqꝫ nō inueni aliquē qui mihi ꝓbasset necessitatē intelligētie tenēdo opinionē latinoꝝ. scda via declarat̃ ex dictis Auer. in primo physicoꝝ cō. 79. vbi debes scire ꝙ priuatio est carētia forme in sb̄to apto nato: ⁊ hoc iam oēs volūt. ❡ Scdo debes scire ꝙ priuatio p̄cedit natura formam in **Priuatio nā precedit formā ī mā.** mā: qd̄ intelligo vt dicit Auic. 6. sue meta. ca. 2. negatiue ad hūc sensum: ꝙ in mā esset priuatio nisi agēs dedisset ei formā: qm̄ vt accipit̃ primo physi. tex. cō. 68. forma p sui pñtiaꝫ est cā generatiōis: per sui **Forma sua pñtia est cā gnātionis: sua abñtia cā est corruptionis.** absentiā est corruptionis. iō dicit Auer. in vltimo d̄ substātia orbis. ꝙ effect⁹ priuatiui cā erit priuatio: ⁊ positiui cā positiua. iō si agēs est causa gnātionis: ⁊ absentia eius forme erit cā corruptiōis. Isto modo igit̃ priuatio p̄cedit formā negatiue: qꝛ. s. illa in esset mā̄e nisi agēs impediret dādo esse ⁊ formaꝫ mā̄e. ❡ Hoc habito quero ab istis: vel forma illa celestis corpis est de essentia mā̄e celi vel nō: si est de eēntia materie. ergo eius essentia erit actus: ⁊ sic nō potētia: cuius cōtrariū ponunt. Si nō erit de essentia mā̄e: ergo in essentia celestis corporis ē potētia ad eā: ⁊ carētia essentialis illius: qm̄ declarat̃: qm̄ postq̄ nō est de essentia. ergo illa mā caret essentialr̃ forma: ⁊ est apta perfici illa. ergo in mā illa erit admixta priuatio tanq̄ qd prius natura. ⁊ per cōsequens erit generabile ⁊ corruptibile. Ex his sequit̃ hec maior ꝙ omne cōpositū ex mā ⁊ forma est gnābile ⁊ corruptibile: vl̃ pōt aliter deduci ista maior sic. vel agēs pōt dare illi mā̄e aliā formā vel non. si sic. ergo illa mā pōt priuari illa forma quā hꝫ: ⁊ sic vt priuetsi non. ista incōpolitas vel erit: qꝛ forma celestis corpis est de essentia illius materie: vel qꝛ est principiū illius fluens ex principijs eius. vel qꝛ illa mā nō est capax alicuius alterius forme: vel qꝛ nō reperit̃ agēs potens ei dare aliā formā q̄ celi. primum ⁊ scd̄m sunt impolia simplr̃: ⁊ nolo ꝓbare impoītatē eoruꝫ. tertiuꝫ est mirabile: qm̄ ex quo illa mā

est pura potētia passiua: ergo pōt pfici ab omnī qđ est vel esse pōt pfectio ponens illa 3 in esse meliori: & sic erit ex pte potētie inclinatio & capacitas ad pfici ab aliis formis. nec pōt fingi quartū3: qm ibi reperif possibile ex parte passi: & reperif possibile ex parte agētis: vt dictū est primo celi. cō. 114. vel saltē mihi sufficit q celi mā pōt recipere omnē formā: & per cōsequēs est ab intrinseco priuata hac forma: & sic apparet maior syll'i Auer. facti. vltima via est ex multis verbis Ari. & l3 in qōne de intellectu an sit forma celi dixi multa: p nūc sufficiat mihi adducere sniām phi. 13. meta. vbi mouet qōnem. vtrum idee sint forme in mā: & soluit q sunt actus puri nō cōpositi: cui⁹ ratione dicit: q: tunc essent generabiles & corruptibiles: cuius cōtrariū reputauit Plato: & sic cōcludit ibi q si essent: essent forme separate. Ex hoc arguo sic. si rō phi valet: est, q: ois forma in materia est generabilis & corruptibilis. Ex hoc appet q si forma celi esset in materia esset generabilis. Si ergo dicat q latini fingūt q ois forma in materia trāsmutabili vnius rōnis est gnābilis: Arist. ibidē nō cōcluderet intentū: dicam. n. ideas esse in materia alterius rōnis: & sic videtur cōmittere fallaciā consequētis arguere: nō sunt in materia transmutabili: ergo nō sunt in materia. ¶ Ad hanc rōnem quidā fratres dixerunt q ratio Aristo. valet: q: vt scif. 10. metaphy. in fine Plato posuit ideas vnius speciei cu3 rebus generabilib⁹: ideo si in eis esset materia illa esset eiusdē rōnis: & sic valet ad hominē. ¶ Sed hec solutio stulta est: qm licet Plato posuit ideas eiusde3 speciei q̄tum ad essentiā & quiditatē: q: posuit illas esse essentias & q̄ditates: non tamen q̄tum ad omnia: nec incōueniēt q̄tum ad aliā rōnem esse plus q̄ genere diuersa: & sic phs adhuc nō habebit intētū: qm̄ Plato posuit genere differre a rebus corruptibilib⁹ q̄tū ad separabilitatē a materia: ideo nō videf sequi: sunt in materia: ergo trāsmutabiles: sed op3 addere q sunt in materia: & vnius speciei q̄tum ad oēs rōnes: & tūc sequif cōsequētia dicta: alia multa dixi in suo loco. Positio q̄rūdā fratrū Impugnatio.

ALGA DVB. XXII.

Jt Algazel: scđ3 vero triū predictorū inest q suprema sphera in ppio termino magnitudinis cōsistat: vn̄ ipse appropriaf in illa magnitudie maxime q̄3 alie sphere est necessariu3 quid additū supesse suiipsi⁹: p̄dicta eni3 sphera de se possis est hre maiore3 vel minorē q̄titate3: ergo op3 q illa magnitudo termiata pcedat ab aliquo appropriāte differēte i re simplici suū eē inserēte: & h eē nō est sile esse intellect⁹. Esse. n. intellect⁹ purū est & sine magnitudie: q̄3 ob rē nō idiget nisi de simplici causa.

¶ Arguit alr Alg. vt refert hic Auer. d. scđm vero triū p̄dictorū: vult dicere corpus celeste inest. i. cōtingit q suprema sphera in ppio termino magnitudinis consistat: vult dicere taliter q sit terminate ma

gnitudinis:vnde.i.pp qd ipse.s.motor appropriat in illa magnitudi ne maxime ꝙ alie sphere: vult dicere ꝙ corpus celeste dȝ esse terminate ⁊ certe magnitudinis talr ꝙ motor ita appropriet vni ꝙ nō alteri.est necessariū.vult dicere pp qd est necessariū ꝙ magnitudo sit quid additū sup esse suiipsi⁹. Ex hoc appet ꝙ opȝ in corpe celesti habere magnitudinē realr distinctā ab eius substātia.hoc igit est suppositū.Deinde arguit cōtra illos.Et syllȝ pōt sic cōponi.omne poss habere magnitudinē maiorē vel minorē ⁊ ꝗtitatē opȝ vt illa magnitudo illius pcedat ab aliquo:hec est maior supplenda.deinde accipit minorē.d.pdicta.n.sphera de se posse est habere maiorē vel minorē ꝗtitatē.Deinde ponit cōclusionē.d.ergo opȝ ꝙ illa magnitudo terminata pcedat ab aliquo appropriante differente.vult dicere multo:fm rōnem inferente in re simplici.i.in corpore celesti suū esse. Deinde declarat ꝙ hoc appropriaus nō potest esse motor appropriatus:⁊ primo accipit cōclusionē.vnde syllȝ cōponit sic.esse purū simplex nō pōt esse cā magnitudinis ⁊ rei multis:sed esse intellectus est esse purū:ergo nō pōt esse cā magnitudinis rei multis.maior relinquit tanꝗ manifesta.minor prosyllogizat in lra sic.illud qd indiget simplici cā p esse eius est purū esse:sȝ itellect⁹ mouēs est indigēs tm̄ simplici cā.g ei⁹ esse est eē purū.hui⁹ sylli primo ponit ɔclonē.d.⁊ hoc esse vult dicere qn̄ ponit cā nō est nisi esse intelligēs.i.nō est sepatū. Deinde accipit minorē.d.eē.n.itellect⁹ purū est ⁊ sine magnitudie. Deide accipit miorē psylli.d.ꝗ obiē.i. qm̄ nō idiget nisi de simplici cā. Ex hoc cōcludere intēdit ꝙ cā terminatiōis magnitudis dȝ eē aliqd mālē;vel cā dȝ esse multiplex ⁊ diuersa in sui natura.

AVERROIS.

Nos dicim⁹ ꝙ snīa verboꝝ istius hoīs est ꝙ corp⁹ celeste ē res tertia a prīo cāto pcessa: ⁊ est sine dubio i se simplex.vȝ.ꝙ est corp⁹ quātitabile.ergo due sūt i eo res:vna quaꝝ dat corporeitatē substātialē:scda vero dat suā terminatā quātitatē. Et iō opȝ ꝙ i illo pprio itellu a quo ista pcedūt plures sint res: ergo scda cā nō triplex:imo ꝗdruplex.hucusqȝ sunt verba Algazelis. Sed nos dicim⁹ ꝙ oīa ista sunt erronea:phi.n.nō opinant ꝙ corpus oīno pcedat a sepato:⁊ ꝗuis pcederet dicūt ꝙ pncipalr pcederet ab eo forma substātialis:deide magnitudo sequit formā. Verūtn̄ hoc tm̄ est ī mālib⁹ formis:⁊ corpa supcelestia put sunt simplicia nō recipiūt formas neqȝ magnitudinē. Rursus id qd dixerat.vȝ.ꝙ mā ⁊ forma a pncipio sepato pcedūt: falsuȝ est:imo absit ꝙ phi talia pcedāt:imo agēs apud pipatheticos in reb⁹ gnābilib⁹

⁊ corruptibilibꝰ non agit formā neqꝫ mām: imo agit de materia cōposita ex eis. Si eniꝫ agēs ageret formam in materia: efficeret ergo eas de nihilo in aliquā reꝫ: ⁊ omnia ista totalr distant a philosophoꝝ opinionibꝰ.

¶ Auerrois mō prio ponit sniam verboꝝ Alga. deinde ponit peccatū eius: illud qđ dicit primo est manifestū per se. Deide ponit peccatū eius: ⁊ maxie ondit illđ in quo fundaᷣ esse falsum: fundabaᷣ aūt in hͦ ꝙ corpꝰ celeste depēdet a motore sepato: circa qđ dicit. Sꝫ nos dicimus ꝙ oia ista sunt erronea: phi. n. nō opinanᷣ ꝙ corpꝰ oino ꝑcedat a sepato. vult dicere apud me a deo tāꝙ a cā pria: ⁊ ꝙuis ꝑcederet dicūt ꝙ principalr ꝑcederet ab eo forma sbalis: vult dicere motor appropriatꝰ. Deide magnitudo seqᷣ formā. verūtñ hͦ vult dicer ꝙ corpus termiatū p formā in mā tm̄ est in mālibꝰ formis: ⁊ corpa celestia ꝑut sunt simplicia nō recipiūt formas nec magnitudinē: hic est vnus modus itelligēdi. Et pōt alr intelligi: vt mihi vr̄ ꝙ. s. phi nō opinānᷣ ꝙ corpꝰ oino. vult dicere gnābile ꝑcedat a sepato: ⁊ ꝙuis ꝑcederet dicūt ꝙ pncipalr ꝑcederet ab eo forma sbalis. Deide magnitudo sequiᷣ formā: verū hͦ tm̄ est in mālibꝰ formis: ⁊ corpa supcelestia ꝑut sūt simplicia nō recipiūt formas nec magnitudinē. Est ḡ ꝫ hāc expōnē solo ꝙ corpꝰ celeste nō ꝑcedit a forma sepata: sō suppositū eiꝰ est flm. Deide repħēdit eū in alio qđ Alga. finxit. d. rursus id qđ dixerat. vꝫ. ꝙ mā ⁊ forma a pncipio sepato ꝑcedūt: falsuꝫ ē: imo absit ꝙ phi talia ꝯcedāt: imo agēs apud pipatheticos in rebꝰ gnābilibꝰ ⁊ corruptibilibꝰ nō agit formā nec māꝫ: imo agit de mā cōposita ex eis: vel ex mā ⁊ forma. Duiꝰ ponit cām: ⁊ cōponiᷣ sic. oē agēs formā in mā agit ex nihilo: sꝫ p illos agēs agit formā in mā. ḡ efficit illā ex nihilo. huiꝰ ponit tm̄ minorē. d. si eniꝫ ageret agēs formā in mā. Deide ponit cōclusionē. d. ḡ efficeret eas de nihilo in aliqua re. Deinde ondit oppositū cōsequētis. ⁊ eius sermo est manifestus per se.

Sed hic sunt multe qōnes. prio. n. aspectu videᷣ ꝙ solo Auer. accipiat falsum. Accipit eniꝫ ꝫm ꝙ exponit in expositione scđa ꝙ corpus celeste nō ꝑcedit a forma sepata: cuius cōtrariū infinities dcm̄ est: ⁊ maxie lib. đ sba orbis. ¶ Scđo vr̄ ꝙ solo Alg. faciat adhuc difficultatē magnā: qm̄ corpus celeste. U. ḡ. lune pōt esse ꝙtitabile ꝫm maiorē ꝙtitatē ⁊ minorē: ergo in eo est ꝙtitas in potentia. ergo est ibi forma intrinseca p quā erit terminate ꝙtitatis: ⁊ illa nō pōt esse intellectꝰ: qm̄ purus itells nō pōt eē cā magnitudis: ⁊ terminatōis alicuiꝰ corpis cū tm̄ appropriate lest. Tertio adhuc ꝙtitas lune: ⁊ ꝙtitas solis ⁊ ꝙtitas mercurij ⁊ reliquoruꝫ orbiū sunt vnius rōnis. ergo si vna reliq̄ue addeᷣ fiet alius. ergo vna illaruꝫ erit: imo quelibet illaꝝ esset augmētabilis: ⁊ hoc esse nō pōt gratia forme absolute: nec gratia substātie in actu. ḡ gr̄a materie. ḡ ibi est mā pura potētia. Quarto oēs ille forme celoꝝ ⁊ magnitudies sunt vniꝰ rōnis. ḡ in eis erit ptitio ⁊ multitudo nūeralis: ⁊ p ꝯñs mā partita: ⁊ sic ibi erit mā ⁊ forma: ⁊ mā vltra intelligētiā: ⁊ sic he difficultates prio aspectu videnᷣ faciles: attamē sunt mihi valde difficiles: nec iueni aliquē q dissolueret: ne dū ipsas videret. ¶ Ut igr̄ habeaᷣ itells opionis Auer.

Dubitatio.

Dubitatio.

Solutio ad primam. circa solutionem istarũ primo debes scire φ corpus celeste vno modo pcedit a forma separata: alio mõ nõ. pcedit quidẽ duob⁹ modis. s. fm qualitatẽ & fm relatione vt dixit als fm. n. qualitatẽ p̄o φto ei⁹ esse cõsistit in motu: si eni3 nõ moueť sine dubio eius esse esset nihil: ideo eius esse cõsistit in opatione motiua: qd̃ ergo cõstituit ipm in opatio/ne motiua ipm cõstituit in esse: & sic isto modo corpus celeste pcedit a pprio motore. Scd̃o mõ in genere relatõis: qm̃ eius eẽ depẽdet ab essentia intelligẽtie: q: est necessariũ ab alio. cã enim sue necessitatis est ipsa intelligẽtia: vt tibi dixi. Tertio vero modo nõ depẽdet: qm̃ motor nõ causat ipsum dãdo ei formã sitẽm que ponit ipm in esse cor poris celestis quã sequiť φtitas & terminus φtitatis: hoc enim vt be/ne dixit Auer. verificatur tm̃ in corpe generabili: eius esse consistit in cõpositione materie cum forma: & sic soluitur prima questio. Appa/ret enim solutio contradictionis.

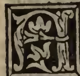
Pro intellectu qõnis scd̃e. debes scire scd̃o φ corpus lu/ne & est corpus: & est corpus lune: in φtu3 eni3 corpus absolute sine dubio est φtitabile φtitate maiori & mino/ri: qm̃ corpus in rõne qua corpus non repugnat cresci nec augeri in infinitũ: vt vero corpus lune nec est augmentabile nec diminuibile: imo eius φtitas est essentialr̃ & p se terminata. Scd̃o debes scire p eodẽ φ purus intellect⁹ nõ põt esse cã sb̃tiua terminate φtitatis: qm̃ in eo φ purus itellect⁹ sibi repugnat subesse diuinitati: l3 latini d̃ hoc dicãt multa: & ẽt purus intellect⁹ nõ põt esse cã terminatiua termina tionis φtitatis in potẽtia: cuius termin⁹ nõ est ei essentialis qualis di citur esse φtitas existẽs in generabili & corruptibili h: qm̃ illa φtitas in potẽtia est interminata: in actu aũt termiať: q: forma sigillat ma teriã vel eius partẽ: cõstat aũt φ intelligẽtia nõ põt recipi in pte ce li: s3 in essentia celi simplici & nuda primitus fm nãm: vt dicit Auer. in lib. de sb̃a orbis. purus ergo intellect⁹ põt esse cã terminatiua ali/cuius corpis & magnitudis eius: cuius terminus est eẽntialis ei: qm̃ illa φtitas est ita in actu: φ nullo mõ est in potẽtia: imo q: intellect⁹ purus põt esse cã illius corpis duob⁹ modis vt dictũ est: iõ potuit esse cã termini φtitatis illius corpis. Et ex his appet solo ad scd̃m & ad tertiũ: & ad scd̃m quidẽ qm̃ falsum est corpus lune in φtu3 corpus lu/ne φ sit augmẽtabile & diminuibile: imo est essentialr̃ terminatũ: vt dixi: & cõcedo si in eo esset φtitas in potẽtia intelligẽtia nõ posset esse cã terminatiua illius vt dixi: s3 tñ nõ incõuenit cũ sibi sit φtitas eẽn tialr̃ in actu φ purus intellectus sit causa terminatiua illius vt dixi.

Purus in/tellect⁹ non põt esse cã subiectiua termiatiua φtitatis: l3 possit eẽ cã termiatiua alicui⁹ cor/poris.

Ad tertiũ quidẽ quãdo nullus dubitat ex φtitate corpis celestis & φtitate gnabiliũ fieri vnũ φtũ maius mathematice loquẽdo non pter hoc φtitas illo⁊ & isto⁊: & mãe illo⁊ & isto⁊ sunt vnius ra/tionis: imo differũt specie vere: s3 cõueniunt tm̃ in rõe mathematica. Dicendũ igiť ad formã φ si corpori lune addatur φtitas & magni/tudo solis sine dubio esset corpus alius: nõ tamen corpus lune alius: qm̃ nõ esset amplius luna: qm̃ terminus erat essentialis magnitudi/ni eius: iõ est augmẽtabile sub rõne qua corpus: nõ tamen sub rõne qua corpus lune: ideo ibi nõ erit φtitas in potẽtia: nec materia vna omniũ illo⁊: & cã est φ l3 illa corpora sunt vniusrõnis analogice: vt dicit. 2. celi. cõ. 49. non tamen vniuoce: ideo qlibet est in sua specie vniuoca

vniuoca essentialr: ꝛ per se terminatū. Et per hoc ad tertiuꝫ: iam. n. manifestū est ꝙ argumētū supponit falsuꝫ: credit eīꝫ ꝙ quātitas illa sit in potētia multa: ꝛ ꝑm sigillationē formaꝝ terminat: ꝛ non est ita: imo qōlibet illoꝝ sub rōne spāli est essentialr terminatū: iō nō est ꝑm rōnem: nec ꝑm rem spāliter quātuꝫ quātitate in potētia: sed tm̄ quātitate eēntialr in actu terminata: iō mā nō erit vna: nec q̄titas vna: sed māe erunt multe ꝛ magnitudines essentialr diuerse ꝛ terminate eēntialr. Est ergo reputādū ꝙ corp⁹ celeste motū ex se sit sba cōposita cōpositiōe equoce ex mā ad vbi: ꝛ itelligētia que dr̄ forma ad vbi: cui aduenit ꝑm rōnēꝫ quātitas eēntialr terminata: ꝑp quaꝫ aduenit motus: ꝛ reliqua accn̄tia q̄ sunt ei inherētias ꝛ hoc totū est quoddaꝫ vnuꝫ maiori vnitate q̄ sit corp⁹ gn̄abile: vt dic Auer. 2. celi. cō. 3. qm̄ ē colligatū talr ꝙ nō pt solui p aliquā potētiā: eo q: itelligētia imediate vnit corpori celesti: ꝛ istud declaraui sepe in lib. de sba orbis. ꝛ cōtinue qn̄ occurrerit in libris Auer. meli⁹ declarabitur

ALGA. DVB. XXIII.

It Alga, tertiū triū ꝑdictoꝝ est ꝙ in suprema sphera duo sunt puncta que mundi poli nūcupant: ꝛ sunt imobilia: ꝛ ptes zone sphere velocissimi mot⁹ sunt: vn̄ nō euadēt quin sint oēs dicte sphere ptes vnigenee aut etherogenee: i/pole ē ꝙ sint etherogenee: q: corp⁹ supceleste simplicissimū est. Remanet ḡ ꝙ sunt vnigenee. ꝛ si sic: qualr ḡ illa magis duo pūcta ꝑdicta appropriant in qete q̄ʒ alia pūcta celi. Rursus si celi ptes etherogenee essent: ergo q̄daꝫ ptes ipsi⁹ ppꝛietates hn̄t distictas ab aliaꝝ partiū ppꝛietatib⁹: qd ergo est ꝑnciplū hui⁹ varietatis: ꝛ dictū fuerat ab eis ꝙ corp⁹ supmū nō ꝓcedit nisi ab vna simplici re: ꝛ simplex non causat nisi simplex in figura ꝛ in nā. ergo celi ptes nō debēt distingui ppꝛietatib⁹: ꝛ hoc argumētū difficile est respondendi.

¶ Adducit Alga. iterū aliud argumētū difficile. h. d. ait Alg. tertiuꝫ triū ꝑdictoꝝ est ꝙ i suprema sphera duo sunt pūcta q̄ mūdi poli nuncupant: ꝛ sunt imobilia: ꝛ partes zone sphere velocissimi motus sunt. Et tunc arguit. d. vn̄ non euadet quin sint oēs dicte ptes sphere vnigenee aut etherogenee. i. vnius rōnis ꝛ nature: aut diuerse. Deinde destruit mēbra: ꝛ dicit. ꝛ ipole est ꝙ sint etherogenee. cuius rōnē dicit. q: corpus supceleste simplicissimū est: remanet ergo ꝙ sint homogenee. ꝯtra arguit. d. ꝛ si sic. qualr ergo illa duo puncta ꝑdicta magis appropriant in quiete q̄ alia puncta celi. Deinde redit ad aliud mēbruꝫ. d. rursus si celi partes eterogenee eēnt. ergo quedā partes ipsi⁹ hn̄t ptes distinctas a ptibus aliarū partiuꝫ: quid ergo est principiū

huius varietatis: et dictum fuit ab eis ꝙ corpus simplex nō procedit nisi ab vna simplici re: et simplex non causat nisi simplex in figura: et in natura. ergo celi partes nō debent distingui a partibus. hoc argumentum difficile est respondendi.

AVERROIS.

Dicimus nos ꝙ simplex dupl'r intelligitur: quoꝝ vnū qḋ nō componit ex p̄tibus ptibus: et cōponit ex mā et forma: et ab h̄ dr̄ ꝙ corpora sunt simplicia. Scḋʒ vero dr̄ de illis que non ex mā et forma cōponunt. vʒ. ꝙ mā nō dr̄t a forma in prima: vt sunt corpora supercelestia. ¶ Preterea simplex dr̄ in eo qḋ diffinitio toti⁹ et ptis sunt vna et eadeʒ: lʒ cōposita fiant ex quattuor elementis. Unde mō hic dicto de corpibus supcelestibus nō est negādūʒ ꝙ reperiant simplices partes diuerse natural'r: vtputa dextra et sinistra orbis et poli et ʒona ipsi⁹: et sphera iquātum sphera opʒ ꝙ hēat terminatos polos et centrū terminatuʒ: et nō ex hoc sequitur ꝙ hec sit simplex: imo talis sphera dicit simplex prout nō componit de forma et mā potētiali: et est quodāmodo etherogenea prout partes poloꝝ nō sunt ab euentu: imo natural'r terminantur in qualibet sphera: sed nō ex hoc sequitur ꝙ componatur ex partibus diuersis in natura: neqꝫ ꝙ efficiens eas ex diuersis virtutibus componatur: quelibet nāqꝫ sphera vna est: et ideo nequit a p̄hs licite dici ꝙ quilibʒ punctus fuerit de quacūqꝫ sphera fuerit possit centrum esse ipsius sphere: et ꝙ poloꝝ puncta approprianꝰ in hoc ab agente: qꝛ hoc nequit verificari nisi de artificialibus spheris: nō tñ in nālib⁹. Et quāuis cōcederem⁹ eis ꝙ dicta puncta approprianꝰ ab agente: nō ex hoc sequitur ꝙ in illo agēte sit pluralitas: nisi dicam⁹ ꝙ hic in presenti nullū ab vno agēte procedat: illud eniʒ qḋ est in presenti nobis ex deceʒ p̄dicamētis componit. ergo sequeret ꝙ omne generabile debeat procedere a decem agētibus: qḋ est absurdū cogitare. imo dicimus ꝙ quilibet effectus in rebus nobis presentibus ab vno effi/

ciente sit: licet participent cum eo decem predicamēta. Patet ergo ex istis ꝙ predicta propositio. vz. ꝙ vnum efficiens vnum tantum efficit effectum: vt opinati sunt Auicēna ꝛ Alpharabius ꝛ Algazel ꝛ eorum sequaces: falsissima est.

¶ Circa solonē hui⁹ ꝑ Auer. verificat q̄ñ corp⁹ celeste est simplex: ꝛ q̄ñ nō. scđo rn̄det ad cām erroris vbi orta fuit tota eoꝝ difficultas: ꝛ dicit ꝑ. dicam⁹ nos ꝙ simplex dupl'r intelligit̄. quoꝝ vnū est ꝙ non cōponit̄ ex plurib⁹ ptib⁹: ꝛ cōponit̄ ex mā ꝛ forma: ꝛ ob hoc dr̄ ꝙ corpora sunt simplicia: cuiusmodi sunt el'nta. scđo dr̄ de illis q̄ nō ex mā ꝛ forma ꝯponunt̄. vz. ꝙ mā nō dr̄t a forma: vt sunt corpa supcelestia. Deinde accipit alium modū intelligēdi simplex. d. ꝑterea simplex dr̄ in eo ꝙ diffō toti⁹ ꝛ ptis est vna ꝛ eadē: lz cōposita fiant ex quattuor elemētis: qđ intelligo vt cōpositū opponit̄ simplici ꝑmo mō: ꝛ postq̄ dixit hoc: verificat qual'r corpa celestia sint simplicia: ꝛ qual'r non. d. vñ mō hic dicto de corporib⁹ celestibus nō est negandū ꝙ reperiant̄ simplices ptes diuerse nāliter: vtputa dextra ꝛ sinistra orbis ꝛ poli ꝛ zona ipsius: qđ ꝓbat. d. ꝛ sphera inquātuz sphera opz ꝙ habeat terminos polos: ꝛ centrū terminatū: ꝛ dicit nō ex hoc. s. q: vni⁹ nature ꝛ homogenee seq̄t ꝙ sit simplex: imo talis sphera dī simplex ꝓut nō cōponit̄ de forma ꝛ mā potētiali: ꝛ ē quodāmō etherogenea: ꝓut partes poloꝝ nō sunt ab euentu: imo nāliter terminant̄ in qualibet sphera: q̄m ita sunt in ptibus terminatis ꝙ non in alijs. ¶ Deinde rn̄det argumēto Alga. sed nō sequit̄ ex hoc ꝙ cōponat̄ ex partib⁹ diuersis in nā: nec ꝙ efficiens eas ex diuersis virtutibus cōponatur: quelibet nāq̄ sphera vna est: ideo nequit a phis licite dici ꝙ quilibz pūct⁹ fuerit de quacūq̄ sphera possit esse centrū ipsius sphere: ꝛ ꝙ poloꝝ puncta approprīant̄ ī hoc ab agēte: q: hoc nequit verificari nisi de artificialib⁹ spheris: nō tn̄ in nālibus. Deinde adhuc applicat solonē grā bonitatis doctrine. d. ꝛ quāuis concederem⁹ eis ꝙ dicta puncta appropriant̄ ab agēte: nō ex hoc sequit̄ ꝙ in illo agēte sit pluralitas: ꝛ hoc declarat per impoīe. d. nisi dicam⁹ ꝙ hic in p̄nti. i. in reb⁹ nobis p̄ntibus nulluz ab vno agēte ꝓcedat: vult dicere ꝙ tunc in istis inferioribus nullus effectus fieret ab vno agēte. ꝯñtia declarat̄. id. n. qđ est in p̄nti nobis. i. in istis inferioub⁹ ex decē ꝑdicamētis cōponit̄. ergo sequit̄ ꝙ oē gn̄abile dz ꝓcedere a decē agētibus: qđ est absurduz cogitare: vñ virtus sylli dz sic cōponi: effectus multus ꝓuenit a pluribus agētibus: h̄ inferius effect⁹ est ex decem rebus: ergo ꝓueniet a decē agētibus. ꝯclo est falsa. ergo aliqua ꝑmissarū: ꝛ nō minor. ergo maior. ꝛ sic ꝓpositio eoꝝ est falsa. iō dicit. imo dicim⁹ ꝙ quilibet effectus in rebus nobis p̄ntibus ab vno efficiēte fit: lz participēt cum eo decē ꝑdicamēta. ¶ Deinde remanet correlarie cōcludere cām erroris. ꝛ dicit. ptz ergo ex dictis ꝙ ꝑdicta ꝓpō. vz. ꝙ vnū efficiēs vnum tm̄ efficit effectū: vt opinati sunt Alpha. ꝛ Auicē. ꝛ Alga. falsissima est. Et cū oīa hec sint dicta iam appet solō ad vim argumēti Alg. dictuz est. n. qual'r corp⁹ celeste est simplex: ꝛ qual'r est multuz: ꝛ qual'r nō incōuenit ab vno simplici ꝓuenire effectū multum.

Dubitatio. Sed hic est locus qōnis: qm̄ si corp⁹ celeste est multū ſm virtutes: quero vbi sint iste virtutes vel in ſba celestis corporis subiectiue: vel sint forme separate: ⁊ si forme sepate. ergo corpus celeste est vni⁹ rōnis: ⁊ si in mā illa sic eēnt gn̄abiles ⁊ corruptibiles: ⁊ eēt celū de virtutib⁹ agētib⁹: ⁊ sic eēt in actu: ⁊ sic cōpositum ex mā ⁊ forma. ¶ Sed circa solonem istorum vsq3 huc duo inuenio ab Auer. vnū q corp⁹ simplex est multū ſm potentias ⁊ virtutes: ⁊ hoc dicit hic plane. scđz est qđ dicit in. 2. celi. cō. 15. quapp credēdum est q iste potētie nō sunt mālest: ⁊ hoc colligit ex verbis Arist. vt appet in fine illius cōmēti. Est ergo sciēdū q iste potētie sunt sepate a corpe celi: ⁊ hec vn̄r inuicē ɔtrariari. ¶ Ideo debes scire pro itellectu qōnis q corp⁹ celeste ē colligatū ex intelligētia ⁊ orbe: sicut aīal ex aīa ⁊ corpore: vn̄ reputādū est q sicut virtutes aīalis sunt ī toto colligato rōne aīe: ita oēs virtutes celi sunt in toto celo rōne intelligētie: qm̄ ille virtutes sunt ipsa intelligētia ſm rem. differūt tn̄ rōne ⁊ mōt: ⁊ pp hoc verificat̄ q sunt virtutes sepabiles: q: sunt ipsa intelligētia ſm eē: lz nō ſm modū: ⁊ verificat̄ q. s. celū est multū in virtute nō qđē pro altera pte colligati: sz pro toto colligato: iō hec opponi nō vn̄r. ¶ Argumētū ad oppositū nihil est: appet. n. q ille virtutes sunt forme sepate cū sint ipsa intelligētia ſm eē: lz in mō d̄ant ab ea. Et sine dubio corp⁹ celeste p altera pte cōpositi est vni⁹ rōnis: sz pro colligato ē multū diuersum ſm ɔ̄tutes. ¶ Sed dices ergo intelligētia est pluralitas ⁊ ɔpō. cui⁹ oppositū finxit Auer. ¶ Dōm q illa pluralitas non est ibi tanq̄ rōnes cāndi: vt voluerūt illi: sed p quādā excellētiā ipsi⁹ intelligētie: vel dōz q Auer. vult ibi eē pluralitatē: sz nō ob id argumētum. s. q ab vno nō pcedit nisi vnū: ⁊ sic appet intellect⁹ isti⁹ qōnis.

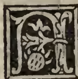
Sic aīal est colligatū ex aīa ⁊ corpe: ita corp⁹ celeste est colligatū ex intelligētia ⁊ orbe.

Solo.

Replica.

Solo.

Dubitatio. Sed adhuc est locus qōnis: q: in corpore celesti sunt multa accn̄tia: vtputa lumen ⁊ raritas ⁊ densitas que nō pn̄t fundari nisi in ente in actu: mō ista non sunt nisi in ſba celestis corporis: ⁊ nō in colligato ex intelligētia ⁊ orbe. ergo corp⁹ celeste seclusa intelligētia erit ens in actu. ⁊ sic habebit formam aliquā vltra intelligētiā: ⁊ hoc sepe dixi: q: sicut colligatū ex intelligētia ⁊ orbe ē vnum viuēs animal rōnale: ita totū hoc est ſm denoīatiōis omniū accn̄tium celi: attamē ſm inhesionis est ſba celestis corporis dispōita ipsa intelligētia: vt alr̄ dixi. reputandum est eim q sicut hō apud latinos colligat⁹ ex intellectu ⁊ mā est ſm omniū accn̄tium mediāte forma ei⁹: lz qđā principalr̄ rōne māe: quedā rōne aīe ei⁹: ita in corpe celesti colligato est dicēdū. s. q illud est ſm oīum accn̄tiū: lz qđā īsint rōne intelligētie: qđā rōne corpis. ¶ Ad formā argumēti dicēdū puto q si ſm eēt. s. celum ṗncipalr̄ rōne sui seclusa intelligētia: tunc sine dubio eēt cōpositū. sed mō appet minor sub hoc sensu esse falsa.

ALGA. DVB. XXIIII.

It Alga. ⁊ si aliqs diceret q in ṗmo principio sunt spēs pluralitatis nō sequētes dictū ṗncipiū: sed appet q sunt tres vel q̄tuor vl̄ sic. deinde in q̄ntitate nobis ignota: ⁊ lz eorꝫ numerꝫ nō

cōprehēdam⁹: nō ex h̄ dubitam⁹ ꝙ pluralitatis p̄ncipiū est pluralitas: ꝛ ꝙ ab vno plura ꝓcedere nequeūt.

¶ Hic vult introducere Alga. q dubitauit rōnē3 phoꝝ qua probat a p̄eo nō ꝓuenire nisi vnū cāuz3a quo prouenirēt tria: vt dictum est. ꝛ dic. Ait Alg. ꝛ siqs diceret ꝙ in p̄mo p̄ncipio sunt sp̄es pluralitatis. i. modi pluralitatis nō sequētes dictū p̄ncipiū: s3 appet ꝙ sunt tres vl q̄ttuor vel sic. Deinde in q̄titate nobis ignota. vult dr̄e cui⁹ numerū ignoram⁹. ꝛ l3 eoꝝ nūeꝝ nō cōprehēdam⁹ nō ex hoc dubitam⁹ ꝙ pluralitatis p̄ncipiū est pl̄alitas. ꝛ ꝙ ab vno pl̄a ꝓcedere nequeūt. est ḡ dubitatio Alg. ꝯtra phos ꝯsistēs in hoc: pp̄ hoc debem⁹ ip̄m negare; ꝛ p̄ ꝯn̄s nō h3 intentū.

AVERROIS.

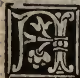
Os dicim⁹ ꝙ si ph̄i talia dicerēt verba oporteret eos cū primo quāta esset pluralitas infinita: vñ sequitur eos īterrogare: vñ ꝓcedit dicti primi causati pluralitas. Sicut eni3 ab vno plura nō ꝓcedunt: debēt ꝯcedere ꝙ pluralitas nō ꝓcedit ab vno. ergo in ipsoꝝ verbis est cōtradictio: ipsi eni3 dicūt ꝙ ab vno nō ꝓcedit nisi vnū: ꝛ m̄ō dicūt ꝙ ab vno primo ꝓcedit aliquid pluralitate3 h̄ns: nisi dicāt ꝙ qd̄libet particulariu3 pluralitatis primi cāti est primu3. ¶ Uñ valde mirādū est qualr̄ hoc ignoratū fuit ab Auicēna ꝛ Alpharabio: ipsi. n. fuerūt primi has ābages ponentes: ꝛ multi hoīes secuti fuere eos: ꝛ attribuerūt deinde hec v̄ba: q2 qñ ipsi dixerūt ꝙ pluralitas scd̄i principij ꝓcedit ab eo qd̄ intelligit de seipso: ꝛ ꝙ intelligit de alio nō intendunt dicere ꝙ eius s̄ba duas h3 nãs vel duas formas. Unde mirandum est ꝛ petendu3 qualia sunt ꝓcedētia a p̄mo principio: ꝛ qualia nō. Silr̄ sequit̄ eos qñ dicunt ꝙ est pol'e de se necessariū p̄ aliud maxima redargutio: nã eni3 possibilitatis differt a nã necessitatis: quā sumpsit a neĉio esse: nã nãq3 possibilitatis nō pōt ad necessariā cōuerti: vñ in necessarioꝝ naturis nulla ē politas: tā illeres p̄ se necessarie fuerint: q̄3 p̄ aliō: ꝛ ſm veritatē oīa ista verba debilioꝛa sunt loquētiū verbis: imo dicim⁹ ꝙ hi sermōes egrediunt̄ oīno de ph̄ie metis. Unde dicim⁹ ꝙ merito dixit Alga. ī plurib⁹ suis libris. ꝙ diuina scīa p̄hoꝝ q̄si pōt ph̄ātasia reputari.

¶ Et post𝔮̃ Auer. adduxit debilitatē Alga. vult adhuc plus arguere cōtra Aui. & Alpha. & ait. dicim⁹ nos ꝙ si phi dicerēt talia verba: opꝫ eos cū primo quāta eēt pluralitas infinita. & littera est multū ex̃nea: & forte est corrupta. & dꝫ legi: & opꝫ eos exprimere quāta eēt pluralitas an infinita: & forte intelligit oꝫ eos cū primo sup. ponere tantam pluralitatē quāta eēt pluralitas infinita. Et tūc sermo eius est forma hipotetici si phi talia verba dicerēt. s. ꝙ a primo ꝓueniūt oīa saltem mediāte opꝫ vt eius p̄ralitas sit infinita: & ꝯña ipsa est manifesta: qm̄ nō assignant causaꝫ: quare tanta vel tanta est. ¶ Deinde ꝑm me arguit eos reducēdo ad ꝯtradictionē. & dicit: vnde sequit̄ eos interrogare vnde ꝓcedat pluralitas dicti primi causati: & tunc arguit: & syllogism⁹ suus est: sicut ab vno nō ꝓcedit nisi vnū: ita ab vno nō procedit h̄ñs pluralitatē: sed ꝑm eos a primo nō procedit nisi vnam. ergo ab eo nō procedit h̄ñs pluralitateꝫ: & hoc dicit: sicut eniꝫ ab vno plura nō procedūt debēt cōcedere ꝙ pluralitas nō procedit ab vno. minor aūt cōtinet̄ in hoc: imo tacuit eam. Deinde reducit eos ad cōtradictionē. d. ergo in ipsorum verbis est cōtradictio: ipsi eniꝫ dñt ꝙ ab vno nō procedit nisi vnuꝫ: & mō dñt ꝙ ab vno primo procedit aliquod h̄ñs pluralitatē. ¶ Deinde r̄ñdet huic. d. nisi dicant ꝙ quodlꝫ particulariū pluralitatis primi causati est principiū. est ergo solo ꝙ argumētū supponit falsuꝫ: supponit. n. ꝙ oēs intellectiōes pluralitatis primi causati sint causata: & hoc falsuꝫ est: imo sunt cause & principia. ꝯtra qd̄ nō replicat: qm̄ est ꝯtra eos directe: ideo tacet replicā. & addit. d. vñ valde mirādū est qualr̄ hoc ignotū fuit Auicē. & Alpha. ē pōt exponi hoc. i. solo hui⁹ argumēti. & pōt exponi. i. solo cui⁹ reprobatio ab eo nō ponit̄. q. d. & si solo illaē ṽa q̄lr̄ fuit ignota Aui. & Alpha. ipsi. n. fuerūt p̄mi has ābages ponētes: & multi hoīes secuti fuerunt eos: & attribuerūt deinde h̄ verba: vult dicere dicta in solis illa: vel forte intēdit ꝙ attribuerūt h̄ ṽba q̄ ponit. d. q2 qñ ipsi dixerūt ꝙ pluralitas scđi p̄ncipij ꝓcedit ab eo qđ intelligit de seipso: & intelligit de alio nō intēdunt dicere ꝙ ei⁹ sb̄a duas hꝫ nās: vel duas formas: & si lr̄a nō est corrupta intēdit ꝙ iō nō incōuenit ab vno ꝓcedere h̄ñs pluralitatē: q2 illa pluralitas cōsistit in eo ꝙ hꝫ duas dispōnes nō re distinctas: sꝫ rōne: mō nō incōuenit ab vno ꝓcedere h̄ñs hm̄ōi pluralitateꝫ: sed bene h̄ñs pluralitatē ꝑm rem incōuenit procedere ab vno. ¶ Sed ꝯtra hoc arguit Auer. & ait. vñ mirū est: & petēduꝫ qualr̄ sunt ꝓcedētia a p̄mo p̄ncipio & qualia nō: vult dicere ꝙ adhuc est loc⁹ qōnis: quare pluralitas poti⁹ ꝑm rōnē potuit ꝓcedere a p̄mo: & nō pluralitas rex: & post𝔮̃ dixit hoc reprobat eos in alio: dicebāt. n. ꝙ aliqđ poſſe ab alio ꝑpetuari: vñ apud eos ideꝫ est ens ab alio: & nā poſſis. cōtra hoc arguit Auer. & intēdit nullū possibile esse sempiternū duobus extremis dependens ab alio apud eos est nā possibilis: ergo non pōt duobus extremis esse sempiternū: maior declarat̄: qm̄ natura poſſis non pōt duobus extremis esse perpetua: cuius syllogismi tangit tm̄ ꝓbationē maioris. d. similr̄ qñ dñt ꝙ. s. causatū primū est poſſe de se necessariū per aliud sequit̄ maxia redargutio: & dicit. nā eꝫ possibilitatis differt a nā necessitatis: quā sumpsit ab eē necessario vt dicūt: qm̄ dicunt ꝙ poſſe sumit eē ab aliquo necessario. Deide scđo arguit: & syllr̄ sic componit̄ hipotetice si nā poſſis eēt ab aliquo perpetua conuerte

retur ad nām necīa3: s3 nā polis non pōt ad necīam cōuerti: vnde in necio:u3 naturis nulla est politas: huius ponit destructione3 pn̄tis. & sermo p3. Et addit q sive res necie fuerint per se q per aliud: nā polis differt a nā necessitatis. Deinde cōparat sermones horum phoꝝ ad sermones loquentiū: &c. & fm veritate3 oia ista verba debiliora sunt loquentiu3 ēbis: imo dicimus q hi sermones egrediunt de phie metis. Deinde verificat dictū Alg. qd supra falsificauit. d. vn̄ dicimus q merito dixit Alga. in pluribꝰ suis libris: & diuina sciētia phoꝝ quasi pōt phantasia reputari: ecce qn̄o verificat de phia Auic. & Alph. licet supra falsificauit illud de phia peripatheticoꝝ. Ex his vult habere q ista phia istoꝝ nihil est & valde debilis. ¶ Debes scire q pro intellectu illoꝝ q dixit q isti reputauerūt in suis opinionibus cū loquentibus sue legis. s. q nihil est necessariū nisi pma causa: & oia sunt possibilia in suis naturis: & iam declaraui: & reputauerūt q aliqd possibile sit perpetuū duobꝰ extremis: vt primū causatū: & reliquae intelligētie: vnde illud & reliqua sunt sine pncipio tpis & fine fine: ideo cōcedunt q aliqd possibile possit esse sempiternu3 duobus extremis: sed qualiter fm phos peripatheticos: sequit q natura possibilis efficiat necīa valde occultū est. Ideo duo debes scire q hoc pōt duobꝰ modis declarari ex verbis Arist. vnde scdo de gn̄atiōe. tex. cō. 51. & p celi. tex. cō. 138. in lr̄a arabica ponit q natura ibalis tribus modis est partita: quedā em̄ est semper ens: quedā semper nō ens: quedā qn̄q3 ens: & qn̄q3 non ens: &. d. q causa entis qn̄q3 non entis est mā: & dicit q semper ens semp nō ens sunt entes nature necessarie pp priuatione3 causarū possibilitatis. s. materie & cōtrarij. Ex his arguit pctm̄ illoꝝ qm̄ si primu3 causatū est ens possibile in sui natura & sine dubio op3 q vel sit ex extremo semper entis: vel in extremo semper non entis: vel in medio quādoq3 entis & qn̄q3 non entis: & si in medio ergo incipit & definit: vt phs dicit cōtra Platonē pmo celi. & sic nō erit duobus extremis sempiternum. ergo erit in extremo: & non in extremo semper non entis: ergo in extremo semper entis: & sic necessariū. ergo natura possibilis esset natura necessaria: & sic apparet dictum Auer. contra Auicen. & Alpharab.

Qualiter si pole ab ali q eēt perpetuū: tūc nā polis efficeret necīa.

ALGA. DVB. XXV.

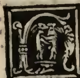

Jt Alga. rn̄dens pro phis: & si aliqs diceret q vos posuistis multitudinē rerū: donec ceciderit numerus mille: & nō est cōcedendū q pluralitas pmi causati ad hūc terminū tendat: iō posuimꝰ multa media. ¶ Postmodu3 ait rn̄deo eis talia v̄ba: id qd cauistis nobis ɔcedere nō est indicandū i intelligibilibꝰ nisi dicat q sit ipole: s3 nos dicimus q nō ē ipole: & qd iducit ad hāc diuisionē: & posito vno qd sequat primū causatu3 nō ex pte cāe. Vnū vel duo vel tria qd phibet q nō sint q̄ttuor vel quinq3: & sic

vsqꝫ ad mille: vel q̄ p̄t iudicarē de quātitate terminata: pꝫ ergo ꝙ posito vno nullus ordo est ibi dādus.

¶ Induxit Alg. d. ait Alga. rñdēs pro phis: ⁊ si aliq̄s diceret ꝙ vos posuistis multitudinē rerū: vult dr̄e causatarū donec ceciderit numerus mille: ⁊ nō est cōcedēdū ꝙ pluralitas p̄mi causati ad hūc terminum tendat: imo posuimus multa media: vult dicere mediātib⁹ q̄b⁹ fit ꝓductio reliquoꝝ: ⁊ vr̄ mihi ꝙ itētio ei⁹ sit ꝙ illi phi opinati sunt mille res ꝓuenire a p̄ causato: ⁊ tñ ibi nō sunt mille res nec ex parte causatorū: nec ex pte cause: cui⁹ signū est: qꝛ iaꝫ ponunt̄ m̄lta media. q̄ vr̄ eē ꝯtradictio. ¶ Deinde iducit ip̄m ad ꝯtradictionē. d. ⁊ postmoduꝫ ait rñdēs eis talia v̄ba. id qđ cauistis nobis ꝯcedere nō est indicandū in itelligibilib⁹ nisi dicat̄ ꝙ sit ipo⁹e: vult dicere ꝙ nō sint mille res: sunt tñ po⁹es: ideo ait: sꝫ nos dicimus ꝙ nō est ipo⁹e. qđ ꝓbat d. ⁊ q̄d iducit ad hāc diuisionē: vult dicere minorē multitudinē millenaria: ⁊ posito vno ꝙ sequit̄ primū causatū nō ex pte cāe: vult dicere ꝙ vnū sit causatū ⁊ nō cā. vnū vel duo vel tria: vult dicere ⁊ vltra vnū adhuc duo vel tria ꝓcedāt q̄d ꝓhibet ꝙ nō sint q̄ttuor vel q̄nqꝫ. ⁊ sic vsqꝫ ad mille: vel q̄ pōt iudicare de quātitate terminata. q. d. imo pōt ꝓcedere sine termino. pꝫ ergo ꝙ posito vno. vult dicere tanq̄ causa. nullus ordo est ibi dandus: imo potest esse numerus millenarius. Debes scire ꝙ nondū recitatū est ab Alga. ꝙ illi phi ponerent a p̄mo causato mille res ꝓuenire: attñ supplendū ꝙ illi dixerūt illud: ⁊ ideo Alg. declarauit ꝙ mille ⁊ plures res possunt ꝓuenire posito vno: ⁊ hoc declarauit s̄m possibilitatē: qm̄ potētia ⁊ actus in eis est vnū: lꝫ dicta huius phi: vt p̄ma facie apparet: vident̄ multuꝫ impossibilia: ⁊ eius impossibilitatē nolo nunc declarare.

AVERROIS.

Nos dicimus ꝙ si Auic. ⁊ alij phi viderēt ꝙ p̄mū causatū pluralitatē habeat: ⁊ ꝙ a q̄libet pluralitate fit vnū in vnitate inferēte: ⁊ illa pluralitas reducat̄ ad vnuꝫ: ⁊ ꝙ illa vnitas ex qua pluralitas fit vnū est q̄d simplex ꝓcedēs ab vno simplici solo: cessarēt oīa p̄dicta argumēta Algazelis ⁊ alioꝝ phoꝝ sequaciū eius: sꝫ qꝛ Alg. dixit: siue potius duxit quandā falsam positionē noīe phoꝝ: ⁊ nō inuenit rñdentē veracē letus est: qꝛ reperit locū redarguēdi pluribus redargutionib⁹: sed pro nihilo garulatus est: ipse attribuit phis id qđ nunq̄ dixerūt: ⁊ radix hui⁹ pōnis corruptio est ꝙ dicūt ꝙ ab vno nō ꝓcedit nisi vnuꝫ: postea ponūt in illo vno pluralitateꝫ: vñ sequit̄ eos ꝙ illa pluralitas reperiat̄ sine causa: sed id qđ posuerūt. vꝫ. ꝙ illa pluralitas est terminata: quare conati fuerūt ponere

tertium ꝛ quartum principium dans esse entiũ:est sine dubio ꝓpositio positiua:ꝛ de qualibet demonstratione nuda:tandem ꝙ hec positio differt a positione primi ꝛ scđi principij:dici enim põt ꝙ cũ scđa causa appropriata sit in habẽdo pluralitatẽ:petendũ est ergo qualr̃ sequit̃ in posterioribus prima causa: ꝛ oĩa ista sunt ambages ꝛ errores:ꝛ radix dictoꝝ hominũ fuit:quare non intelligeret̃ qualiter vna est causa iuxta argumẽtalis opinionem:ꝛ peripatheticoꝝ eius sequaciũ:ꝛ iam instruxit se argumẽtalis in fine vndecimi metaphysicoꝝ hoc declarasse:ꝛ innuit ꝙ antiqui nesciuerũt in hoc dicere aliqd: vnde ſm hoc vera erit propositio dicẽs ꝙ ab vno non procedit nisi vnum:etiam erit vera propositio dicẽs ꝙ ab vno procedit pluralitas.

¶ Hic Auer.ꝑ ponit illđ in quo nõ accidit locus q̃onis:q̃ Auic.si sic dixisset.dixinde remouet pctm Alg.d.ĝ:Dicimus nos ꝙ si Aui.ꝛ alij phi videret ꝙ ꝑmũ causatũ pluralitatẽ hẽat:ꝛ ꝙ a q̃libet plalitate fit vnũ in vnitate inferẽte.i.causante:ꝛ illa pluralitas reducit̃ ad vnũ: ꝛ ꝙ illa vnitas ex q̃ pluralitas fit est qd vnũ simplex ꝓcedẽs ab vno simplici solo.cessarẽt oĩa argumẽta ꝑdicta Alga.ꝛ alioꝝ phoꝝ sequacium eius. ¶ Debes scire ꝙ Auer.h̃ q̃ttuor tangit:quoꝝ ꝑmum est ꝙ primũ causatũ hꝫ pluralitatẽ.scđꝫ est ꝙ nõ incõuenit ꝙ ab aliq̃ pluri fiat vnũ iferẽs ꝛ causans.tertiũ est ꝙ oĩs pluralitas reducit̃ ad vnũ: vult dicere tanq̃ ad id i quo est v̓tus ꝑncipalior.q̃rtuꝫ est ꝙ illa vnitas a q̃ fit pluralitas est ꝓcedẽs.i.est ꝯsistẽs i vno solo simplex ꝛ indiuisibilis:ꝛ apud me in istis q̃ttuor voluit innuere opinionẽ pipathtcoꝝ:q̃ fuit ꝙ oẽs intelligẽtie ꝓcedũt a ꝑmo tanq̃ a cã vlis ꝛ a religs tanq̃ a causis ꝓximis:ꝛ tũc intẽdit ꝙ si Auic.vidisset ꝙ non incõuenit a multo ꝛ pluri:vt est intelligẽtia scđa vel tertia ꝓcedere vnũ: q: reducit̃ ad vnitatẽ inferentẽ.s.ꝑmi principij tanq̃ ad causaꝫ vniuersalem.ꝛ hoc modo nõ incõuenit ꝙ a pluri ꝓcedat vnũ.i.vna intelligentia numero:ꝛ illa vnitas ad quã reducit̃ est ꝑmi ꝑncipij simplex ꝛ indiuisibilis nõ accideret incõuenientẽs:ꝛ sic v̓tus solonis est ꝙ intelligentie procedunt adinuicem virtute primi. ¶ Deinde ponit pctm Alga.d.sed q: Alga.dixit:siue potius duxit quandã falsam positionem noĩe phoꝝ:ꝛ non inuenit rñsionem veraceꝫ:letus est: q: reperit locum redarguẽdi pluribus redargutionibus. dicit tñ ꝙ pro nihilo garulatus est:cuius causaꝫ ait.q: ipse attribuit phis peripathcticis illud qđ nunq̃ dixerunt. ¶ Deinde redit ad opinionẽ Auicẽ.d.ꝛ radix huius opinionis corruptio est:cuius causam dicit: q: dicũt ꝙ ab vno non ꝓcedit nisi vnũ:postea ponũt in illo vno pluralitatẽ: cõtra quos arguit.d.vnde sequit̃ eos ꝙ illa pluralitas reperit̃ sine causa:ꝛ ꝯñtia tenet ex ꝓpõne eius:q: ab vno nõ ꝓuenit nisi vnũ.pluralitas

p̄mi causati est plus vno. ḡ est sine causa vna: ꝛ sic appet argumētū. ¶ Deinde reprehēdit eos in alio. d. s3 id qḋ posuerūt. v3. ꝙ illa pluralitas est terminata: q̄re conati fuerūt ponere tertiū ꝛ quartu3 principiū dans eē entiū: q̄m posuerūt in illa tres intētiones tantū. ideo posuerūt aliū motore3 ait ꝙ sine dubio est ꝓpō positiua ꝛ nuda de q̄libet demonstratione: ꝛ addit tandē sup. dicūt ꝙ h̄ positio differt a pōne primi. s. dei ꝛ scḋi p̄ncipij. cōtra arguit. d. dici. n. pt ꝙ cū scḋa cā appropriata sit in habēdo pluralitatē: ꝑtendū est ḡ qualr̄ sequit̄ in posteriorib⁹ a p̄ma cā: vult dicere ſm me qualr̄ in reliqs post primā3 cām est pluralitas verū tanta p̄cise quāta in p̄mo causato. vel maior vel minor: ꝛ nō p̄t dare causa3 hui⁹. ¶ Dinde resumit totalr̄ errorē istoꝝ. d. ꝛ oīa ista sunt ambages ꝛ errores: ꝛ ponit causa3 erroris. d. ꝛ radix dictoꝝ hoiu3 fuit: q2 nō itelligūt qualr̄ vna est cā iuxta opinione3 argumētātis ꝛ pipatheticoꝝ. ꝛ addit ꝙ la3 istruxit se argumētabilis. s. ꝓbabilr̄ loquēs in fine. 11. meta. hoc declarasse. vide. 12. meta. in fine: ꝛ. d. ꝛ aliqualr̄ oppositū ei⁹. ꝛ sermo ei⁹ est manifestus pse.

ALGA. DVB. XXVI.

Dixit Alga. ꝯ p̄hos. adhuc dicimus ꝙ hic ꝓcessus est falsus. v3 ꝓcessus pluralitatis a scḋo causato: ab eo nāq3 ꝓcedit celū stellarū fixarū que. 12222. fere reperiunt̄ in numero: ꝛ differūt adinuicē in magnitudine ꝛ in figura ꝛ in situ ꝛ i colore ꝛ in actionib⁹ ab eisdē in hoc mūdo venientibus vt bona ꝛ mala fortuna earū in natiuitatib⁹ ꝛ in alijs. V. g. stellarū quedā retinēt arietis figurā: quedā tauri: q̄dam leonis: q̄dā ꝛc. ꝛ variant̄ in imprimēdo in vnū ꝛ idē ſbm inferioribus mūdi. s. calefaciēdo ꝛ refrigidādo: ꝛ sic de alijs predictis: ꝛ nō est dicendū ꝙ in hoc pōt r̄nderi ꝙ oēs sunt vna ꝛ eadē spēs cū p̄dictis varietatib⁹. Quia si hoc eēt poīe: possemus dicere ꝙ oīa mūdi corpa sunt vna ꝛ eadē spēs in corporeitate: ꝛ ideo nō indigerēt nisi de vna ꝛ eadē cā: vn̄ si diuersitas corpoꝝ adinuicē i naturis ꝛ ꝓprietatib⁹ diuersitatē ipsoꝝ in specie significat: silr̄ de stellis dicendū est. s. ꝙ differūt in specie pp dr̄ia3 ipsarū ꝓprietatū: vt dictū est: ꝛ iō indigēt necessario de causis diuersis. v3. de cā dante formā: ꝛ de alia dāte materiā: ꝛ de alia appropriāte quālibet earū in p̄dictis figuris ꝛ ꝓprietatibus: vn̄ si talis pluralitas pōt imaginari in scḋo: intellectus pōt in primo.

¶ In hoc dubio Alg. p̄ arguit cōtra phos. scdo ponit solonē: & eaȝ remouet i p'ria. d. adhuc dicim' q̄ hic pcessus: vult dicere ordis a p'lo cāto est falsus: vel pcessus pluralitatis a scdo causato. i. ab aia celi: ab eo nāq̄ pcedit celū stellaꝝ fixarū q̄ fere reperiunt in numero. 1222. Deinde declarat illas eē multū diuersas. d. & differūt adluicē i magnitudine & i figura: & in situ: & i colore & accñtib' venictib' ab eisdē in hoc mundo. & exponit qualr̄ ista sunt ita. &. d. vt bona & mala fortuna earū in natiuitatib': & in alijs. vult dicere iterrogationib': & p hoc innuit d'riaȝ earū in accñtib'. Deinde declarat d'riaȝ earū i figura: & sermo ei' est manifestus p se & exēplificat i accñtib': & intēdit p alia predicta d'riā in magnitudine & sermo eius est manifestus: & vr̄ mihi q̄ intētio sua sit in syllogismo. s. qcūq̄ differūt magnitudine & figura situ & colore & accñtibus sunt accñtia diuersa: stelle sunt diuerse in istis rebus. ḡ sunt multū d'ria. Tunc vltra. a quib' pueniūt corpora d'ria in illis differētijs pueniunt plus vno ab ipso causato. scdo pueniunt corpa stellarū d'ria illis. ḡ ab eo pueniūt plus vno: & sic appet argumētū Alg. cōtra phos illos. Et postq̄ dixit hoc remouet solonē quādā: &. d. & nō est dicendū: q̄ in hoc pōt rn̄deri q̄ oēs. s. stelle sint vna & eadē spē cū p̄dictis varietatibus. i. dato q̄ differāt in illis varietatib'. ptra arguit. d. q: si hoc eēt pole: possemus dr̄e q̄ oia mūdi corpa sūt vna & eadē spēs i corpeitate: vult dicere q̄ nō differūt nisi in illis varietatib': & tūc sequit̄ q̄ nō indigēt nisi de vna & eadē cā. Deinde pbat illō qō assumpsit. d. vn̄ si diuersitas corpoꝝ adinuicē in naturis & pprietatib' significat diuersitatē ipsoꝝ in spē: sic̄ de stellis dicendū est. s. q̄ differūt spē pp diuersitatē ipsaꝝ pprietatū vt dictū est: & ideo indigēt nectio de causis diuersis. s. de causa dante formaȝ: & de alia dante materiā: & de alijs appropriantib' q̄libet earū in predictis figuris & pprietatibus. pter qō dicit. vn̄ si talis pluralitas pōt imaginari. i. intelligi in scdo itellectu etiā p ōt in pmo: q: apud ipsuȝ non est maior ratio de vno q̄ de altero: & syllogismus iste pōt componi duobus modis: & tu compone si placet: quoniam virtus eius est manifesta per se.

AVERROIS.

Dos dicimus q̄ hoc dubiuȝ valde iteratum est ab Algazele in presenti tractatu: sed si respondemus sibi noīe p̄dicto veraciū phorū cessabūt oīa p̄dicta argumēta: sȝ qn̄ itelligēt de ppōne p̄dicta q̄ ab vno simplici numero non possit pcedere nisi vnū simplex in numero: non quodāmō vnū in numero: & quodāmō plura: & q̄ illius vnitas cā est esse pluralitatis: tūc nullo mō euadēdū est de illis dubijs semper. Amplius res apud phos multiplicant substātialibus differētijs: sȝ nullis accidētib'

fit dria substātialis cuiuscūqꝫ p̄dicamētoꝝ decē: ⁊ corpa supcelestia vt p̄dictū fuit: nō ex mā ⁊ forma: neqꝫ differunt abinuicē in spē: nō eniꝫ cōicant in vno gn̄e: quia si cōicarēt eēnt sine dubio cōposita: nō simplicia: ⁊ ista diffuse declarata sunt a nobis in precedētibus.

¶ Primo reprehēdit Alga. de superfluo sermone ⁊ dicit. ⁊ dicimus nos ꝙ hoc dubiū: vel virtus huius dubij valde iteratū est ab Alga. in p̄nti tractatu, sꝫ si rn̄demus sibi noīe veraciū phoꝝ cessabunt omnia predicta argumēta. Deinde respōdet ⁊ duobus modis. p̄io glosando ꝓpōnem. d. sꝫ quādo itelligēr de propōne predicta: q2 ab vno simplici in numero nō possit ꝓcedere nisi vnū simplex in numero: ⁊ nō quodāmodo vnū in numero: ⁊ qd̄ quodāmō plura: vult dicere ꝙ si sin/telligūt ꝙ ab vno nō ꝓuenit nisi vnum numero qd̄ proueniens non erit quodāmodo vnū: imo aliquo modo plura: ⁊ ꝙ illius vnitas causa est esse pluralitatis ⁊ tūc nullo mō euadēdū est de illis dubijs semp ⁊ forte lr̄a est corrupta. ⁊ dꝫ dicere aliquo mō ⁊ si dicit nullo mō vult dicere ꝙ nullo mō euadēdū est si itelligāt in sensu cōtrario huic. vult ergo ꝙ nō incōuenit ab vno ꝓcedere quodāmodo vnuꝫ: ⁊ quodāmodo plura: qm̄ vnitas cāe cā est vnitatis ⁊ pluralitatis effect⁹. Deinde reprehendit argumentū q̄tum ad aliam propositionē. d. amplius eo multiplicanť. i. specie distinguunť substantialibus differentijs: sꝫ corpora celestia sup. non distinguunť substantialibus differentijs: ergo nō specie distinguunť. maior declaratur per ꝓpōnem dicentē: sꝫ nullis differentijs accidētalib⁹ fit dria substātialis vniuscuiusqꝫ. x. p̄dicamentoꝝ. minor aūt iam dicta est. Deinde ꝓbat scd̄o idē. ⁊ syllo sic cōponiť: quecūqꝫ nō cōueniūt gn̄e nō dn̄t spē. corpa celestia non cōicāt gn̄e: ergo nō dn̄t spē. maior ꝓsyllogizať: quecūqꝫ cōicāt gn̄e sunt cōposita ex mā ⁊ forma. corpa celestia non sunt cōposita ex mā ⁊ forma: ergo nō cōicāt gn̄e. minor est manifesta per se. hui⁹ sylli primo accipit minorē prosylli. d. ⁊ corpa celestia vt predictū fuit: nō sunt ex mā ⁊ forma: deinde ponit ꝯclonē sylli. d. nec dn̄t inuicē in spē. vult dicere: ergo nō dn̄t spē. Deinde accipit minorē pricipalē sylli. d. non eniꝫ cōicāt in gn̄e: ⁊ reliquū aūt sylli tacuit ꝓp breuitatē: ⁊ post abbreuiat ipm in forma entitatis: q2 si cōmitterēt eēnt sine dubio cōposita nō simplicia: ⁊ ista diffuse declarata sunt a nobis in precedentibus.

Hic posset esse qō an corpa celestia sint vni⁹ spēi: sꝫ q2 eā feci ꝓlixe in libro de sb̄a orbis: iō debes scire ꝙ corpora celestia nec sunt vni⁹ spēi vniuoce. s. p̄dicamētalr: ⁊ nec diuersaꝝ specieꝝ vniuoce ⁊ principalr: qm̄ spēs vniuoce ꝯtinenť sub gn̄e. gen⁹ aūt vel est mā: vel cōpositū ex mā: vel sumptū a mā: vt dicā in suo loco: ⁊ aliqualr declaraui in. q. an mā sit gen⁹. ⁊. 2. de genera. cō. 37. iō ꝓprie: nec dn̄t spē: nec sunt vni⁹ spēi: tn̄ oīa sunt vni⁹ spēi fm prius ⁊ posteri⁹: vt dicit Auer. 2. celi. cō. 49. corp⁹. n. celeste est vnū aīal numero hn̄s orbes velut mēbra colligata: ideo oīa illa mēbra sunt vni⁹ nature analogice ꝓp qd̄ in illis nec ē genus nec species nec idiuiduū vniuoce: sed tm̄ transumptiue ⁊ analogice: qōnes autē ⁊ difficultates diffuse sunt ibi pro nunc sit dictū in tm̄.

ALGA. DVB. XXVII.

Ait Algazel adhuc est arguēdū sup opinionem phoꝝ in pdicto processu. s. tali modo: qualr vero erubescit qui talē obtinet errorē. vz. ꝙ eē primū cātū poſe eſſe inferat ſupmi orbis eē: ꝛ intelligere ſeipz īferat ꝛ cāet aīaʒ dicti orbis: ꝛ ſuū intelligere primū principiū cauſet eſſe cuiuſdā intellect⁹ ab eo: ꝛ qualis eſt dr̄ia īter hoc ꝛ dictū dicētis ꝙ ſit qdā hō ꝛ qdā eſt poſſis eſſe: ꝛ ꝙ ītelligit ſeipm ꝛ eius creatorē. ¶ Vñ ſilr ſequeret illū hoīem inqꝫtuz eſt poſe eſſe vnū orbē: vñ maxia eſt hec admiratio qualis eſt cōparatio inter eē aliqd poſe eſſe: ꝛ pcedere quēdā orbē ab eo. Silr dicim⁹ ꝙ prout ipſe ītelligit ſeipz ꝛ ſuū creatorē debēt cauſari due res ab eo. poſſibilitas enim vna ꝛ eadē eſt natura in quocūqꝫ ſubiecto fuerit taʒ in hoīe ꝙ̄ in angelo ꝙ̄ in cane. Quare ſine dubio tales opiniones ſumme ſatuitates debēt ab oībus reputari.

¶ Ait Alga. adhuc eſt arguendū in opinione philoſophoꝝ in pdicto pceſſu tali modo: qualr nō erubeſcit qui talem obtinet errorez. Deinde explicat illum errorez. d. vz. ꝙ eſſe primū cauſatū poſſibile eſſe inferat ſupremi orbis eſſe: ꝛ intelligere ſeipſum inferat ꝛ cauſet animā dicti orbis: ꝛ ſuum intelligere primum principiū cauſet eſſe eiuſdem intellectus ab eo: vult dicere: qḋ eſt eſſe motoris orbis proximi. ꝛ cū poſuit intentionē ꝛ errorez incipit arguere contra illum. d. ꝛ qualis eſt dr̄ia inter hoc ꝛ dictū dicentis ꝙ ſit quidam homo: ꝛ ꝙ ſit poſſibilis eſſe: ꝛ intelligat ſeipſum: ꝛ eius creatorem: ꝛ vult dicere ꝙ ſicut eſt primū cauſatuz quattuor diſpōnes: ita pōt imaginari eſſe hominis cōſiſtere in quattuor diſpōnibus: ꝛ eſſe cuiuſlibet rei: tunc arguit. d. vnde. i. ergo ſilr ſequit illum hoīem eſſe orbez inqꝫtum ille hō eſt ens poſe. ꝛ addit quaſi arguēdo ſcdo. d. vnde maxima eſt hec admiratio qualis eſt cōparatio inter eſſe aliqḋ poſe eſſe: ꝛ procedere quēdaz orbem ab eo: quaſi intēdit ꝙ opꝫ inter cām ꝛ cātum eſſe pportionē aliquā: ſꝫ inter eſſe poſe intelligētie ꝛ eſſe orbem nulla eſt pportio. ideo admiratio ēſt qualr intelligētia pp eē ei⁹ poſe eſt cā eē orbis. ¶ Deīde declarat ꝙ ab hoīe poterūt cāri alia: ſicut ab ītelligētia. d. ſilr dicim⁹ ꝙ put ipſe intelligit ſeipm ꝛ ſuū creatorē debēt cauſari due res ab eo deinde pbat ꝙ hoīs poſſitas erit cā eēndi orbē. d. poſita. n. eſt vna ꝛ eadē nā in quocūqꝫ ſubiecto fuerit taʒ in hoīe ꝙ̄ in angelo ꝙ̄ i cane. ꝛ ſylls pōt ſic cōponi: ab vna nā pueniit idē: poſſitas eſt vna nā. ergo ab ea ſiue in cane ſiue in angelo prouenit idem: ꝛ ſic ſicut in angelo puenit orbis: ita in hoīe ab eo pueniet idē orbis. Deinde ponit conclusionem: ꝛ eius ſermo eſt manifeſtus per ſe: lege enim.

AVERROIS.

Dicim⁹ nos q̄ dicti sermones qui sunt Aui. verba ⁊ eius sequaciū nō sunt vera neq̄ cō currētia p phoꝝ ordinē: sȝ nō sunt ita erronea sicut ipse putat. ¶ Si.n.qdā hō posit⁹ fuerit po'is esse de se necessari⁹ p aliud intelligēs seipȝ ⁊ suū agētē: ⁊ diceremus q̄ esset filiis scōe cāe: vt putabat Alga. Dicimus q̄ bene sequeret: posito q̄ ille hō sit entia efficiēs de seipso: ⁊ de sua scia: vt dr̄ de scōo pricipio fm Aui. vel sicut dicūt oēs de primo principio. ¶ Hoc eni supposito sequit q̄ pcedāt ab alio hoīe due res: vna inq̄tū scit seipm ⁊ alia inq̄tū scit suū agentē. ipse eni positus fuit agēs ex pte scie. ⁊ nō est silr negādū si positum fuerit q̄ sit agēs ex pte suipsi⁹: qd̄ possit dici q̄ id qd̄ pcedit ab eo inq̄tū est po'is esse differt ab eo qd̄ pcedit ab eo inq̄tū est necessariū esse: vn̄ verba pdicta nō sūt in gradu ðfect⁹ quē Alga. putabat. Un̄ dicim⁹ q̄ hic hō meditat⁹ est phos vituperare: ⁊ exponere eos i moduȝ oculos speculātiū: tādē q̄ nulla est dr̄ia īter hoc: ⁊ dcm̄ dicētis. Si posueritis qddā ens viuū i vita volēs volūtate sciēs in scia: audiēs vidēs ⁊ loquēs cū auditu ⁊ visu ⁊ locutiōe: ⁊ ab eo pcedit totus mundus: qd̄ est absurdum: vnde meditati sumus deniq̄ q̄ cā hui⁹ hoīs erroris fuit: quare tm̄ speculatus fuisset in Auicēne libris: quare cōtigerūt eum hac sciētia multa incōgrua.

¶ Primo dicit id in quo cōuenit cū Alga. d. dicim⁹ nos q̄ dicti sermones qui sunt verba Aui. ⁊ eius sequaciū nō sunt vera nec cōcurrētia p ordines phoꝝ: ⁊ in hoc cōuenit ei. Deinde aliqualr̄ saluat Aui. d. sȝ nō sunt ita erronea sicut ipse putat: ⁊ hoc declarat. d. si eniȝ quidam homo posit⁹ fuerit po'is esse de se necessari⁹ p aliud intelligens seipm: ⁊ suū agentē: ⁊ diceremus q̄ esset filiis scōe intelligētie: vt putabat Alga. dicimus q̄ bene sequit. s. idem addito hoc. s. q̄ ille hō sit efficiens entia de seipso: ⁊ de sua scia: vt dicitur de suo principio fm Aui. vel sicut oēs d̄ p̄io pricipio. Hoc. n. supposito sequit q̄ pcedāt ab alio hoīe due res: vna inq̄tū scit seipm: ⁊ alia inq̄tū scit suū agētem: ipsum eniȝ fuit agēs ex parte scie. ⁊ nō est silr negandū si positū fuerit q̄ sit agens ex pte suipsius: qd̄ possit dici q̄ id qd̄ procedit ab eo inq̄tū est po'is esse differt ab eo inq̄tū pcedit ab eo: inq̄tū est necessarium esse: vult dicere q̄ si ponatur agens cum eius dispō inq̄tū

polis esse differat ab eius dispõne ingẽtum necessariũ esse sint diuerse & acta ab eo sub istis diuersis rõnibus erũt diuersa: idõ concludit. d. vnde verba predicta. s. Aui. nõ sunt in gradu defectus quẽ Alga. pu tabat. i. nõ sunt ita extranea: sicut ipse dixit. & addit. vnde dicimus q̃ hic hõ meditat⁹ est phõs vituperare & exponere eos in modũ specu lantiũ oculos: sicut reperit in scriptura: & forte est corrupta: & dz esse occulta: & tunc sermo eius ẽ manifest⁹ per se: & si reperit vt dicit. intẽ dit per speculãtes oculos. i. res summe itelligibiles que dicunt oculi metaphisici: eo q2 sunt intelligẽtes p eẽntiá: & quõcũq3 nõ est cura: & cõcludit vltimo. d. tãdez sup. dicimus q̃ nulla est dr̃ia inter hoc & di ctum dicẽtis. v3. hoc qd̃ subdit. d. si posueritis qdã ens viuũ in vita volẽs volũtate: sciens scia: audiẽs auditu: vidẽs visu: loquẽs locu tione: & si sic ponit ab eo pcedet totus mũdus: qd̃ est absurdũ: & si lr̃a nõ est diminuta: videt mihi q̃ ipse intẽdat q̃ sicut nõ est incõueniẽs q̃ ab vno ente p diuersas dispõnes pueniret tot⁹ mũdus si haberet tot dispõnes quot nãe sunt in mũdo: ita nõ icõuenit q̃ si hõ haberet dispõnes illas pueniret ab eo illa: vt visum est: vñ ab ipso viuẽte sen tiẽte audiẽte &c. pueniũt fere oĩa p diuersas nãs: ergo nõ incõuenit ab vno puenire multa p diuersas dispõnes. vel forte intelligit: qd̃ di ctũ est ab ipso Aui. l3 sit saluatũ ab argumẽto Alg. tñ nõ est saluatũ simplr: q2 dato hoc: sequit q̃ ab homine posset puenire totus mun dus: quoniã in hoie sunt tot dispõnes quot sunt in mundo: vt audi re: videre: loqui &c. imo dicitur microcosmus: vt dicit Arist. in physi cis: ergo ab homine posset totus mundus fieri: & sic mundus posset creari ab hoie: qd̃ est absurdũ: & hec expositio est plus cõsona verbis & forte intelligeret intellectionẽ aliam: sed hoc sufficit: vltimo cõclu dit cãm: & ratio Alga. & eius sermo est manifestus per se.

ALGA. DVB. XXVIII.

Ait Alga. & si forte aliquis diceret q̃ erit er go hui⁹ qõnis finis postq̃ reprobata est ra tio Aui. in pluralitatis cã. quid ergo dicẽdũ est in hoc. dr. n. q̃ secte phoꝝ in hoc rñdent vna trium rñsionũ: quarũ vna dicit id qd̃ di xit aliqs. v3. q̃ pluralitas pcederet a mã. scda vero id qd̃ dixit alius. s. q̃ pluralitas pcederet ab instr̃is. tertia vero qd̃ dixit alius. s. q̃ procedit a medijs. & dicitur q̃ Ari. secta verificauit opinionẽ ponentiũ cãm pluralita tis esse mediã. v3. q̃ pluralitas pcedit a medijs.

¶ Ait Alga. & si forte aliquis diceret q̃ erit ergo huius qõnis finis postq̃ reprobata est rõcinatio Aui. in cã pluralitatis. Deinde ppõit vnũ quesitũ. d. quid ergo dõm est in hoc. vult dicere: si opinio Auic. nihil est quid erit dicẽdũ q̃ sit cã pluralitatis entiũ: & soluit s3 phos dicẽs. dicit. n. q̃ secte phoꝝ in hoc rñdent vna trium rñsionu3. & pri mo ponit primã. d. quarũ vna dicit id qd̃ dicit aliquis. v3. q̃ plura

litas pcedit a materia. deinde ponit alterā. d. scđa vero sup. dicit id qđ dixit alius φ pluralitas pcedit ab instris. Deinde ponit tertiā. d. tertia vero sup. dicit id qđ dixit alius. s. φ procedit a medijs. Deinde eligit opinionē Ari. d. ꝛ dicit φ secta Ari. verificauit opinionē ponē tium cām pluralitatis esse mediā. vz. φ pluralitas pcedit a medijs ꝛ iste opiones fuerūt iaz exposite supra. idō bonū est recurrere ibi.

AVERROIS.

Dicimus nos φ de hoc nō potest hic respōde ri sufficiēter: nec demonstratiue: sz fz veritatē hoc qđ ille dixit nomine phoꝝ reperit nō ab Ari. neqꝫ ab alio excellētiori/antiquo: nisi a Porphirio qui introductoriū logice cōpilauit: sz nō fuit valde notus inter phie principes: attamen id qđ nobis apparet de hoc iuxta peripateticoꝝ radices est φ cā pluralitatis resultat ex trib⁹ pdictis ab Algazele. vz. ex medijs ꝛ pparationib⁹ ꝛ instris. ꝛ de tribus istis iaz determinauerūt qualr ad vnū reducant. eē enī cuiuslibet istoꝝ in vnitate: puta q̄ cā est pluralitatis. ℭ Uidetur enī φ cā pluralitatis intelligētiaꝝ separatarū sit diuersitas earū naturaꝝ quas recipiūt in eo qđ intelligunt de primo principio: ꝛ in eo qđ acquirūt ab eo ð vnitate que est vna actio in se plura recipiēs ħm eā pluralitatē: sicut reperit in altiori principe: sub quo statuti sunt multi principat⁹: ꝛ de hoc alibi ðclaratū est. Uñ si id qđ declaratū est sufficit bñ quidē: sin autē ad spirationē diuinā nos reducam⁹: sic φ diuersitas pcedat a quattuor cāruz diuersitate satis manifestū ē: diuersitas. n. orbiū pcedit a diuersitate eoꝝ motoꝝ: ꝛ formaꝝ: ꝛ materieꝝ si mām hñt: ꝛ ipsoꝝ operū in hoc mūdo: licet orbes nō sint ħm phos pro istis operibus. Diuersitas tamen que accidit primo inferioribus entibus: vt sunt simplicia corpa. s. elemēta: pcedit sine dubio a diuersitate materie que sumitur ex ipsius ppinquitate ꝛ distātia a supercelestibus corporibus: vt diuersitas ignis a terra. Causa tamen diuersitatis duoꝝ motuū vniuersaliū. s. gnātionis ꝛ corruptionis a corpib⁹ supcelestib⁹ pcedit: vt habet ab Arist.

ſcdo de generatione. Pȝ ergo ꝙ cā diuerſitatis a corpi/
bus ſupceleſtibus pcedēs ſiliis eſt diuerſitati a diuerſita
te inſtrumētorū: ⁊ ſi ſic cauſe pluralitatis vnius agentis
apud Ariſto. ſunt dicte tres: ⁊ reducunť ad vnā modo
predicto. Uniuerſitas tn̄ inferiorū entiū a quattuor p/
cedit cauſis. vȝ. a diuerſitate duoꝝ agentiū ⁊ materierū
⁊ inſtrumentoꝝ: ſed ꝙ diuerſitas pcedat a diuerſitate re
cipientiū: ⁊ ꝙ diuerſa adinuicē fiunt: aperte pȝ. color
nāqȝ qui in aerē imprimiť differt ab illo qui in ſupficie
corpis cōſiſtit: ⁊ ille qui imprimiť in viſū differt ab illo
q̄ īprimiť in oculū: ⁊ ille qui īprimiť in ſenſū cōē dif/
fert ab illo qui imprimiť in phātaſiam: ⁊ ille q̄ ingrediť
ſenſū cōē differt ab illo qui ingreditur memoriā: vt in
libro de aīa diffuſe declaratur.

¶ Hic excuſat ſe. d. dicim⁹ nos ꝙ de hoc non pōt rn̄deri ſufficien
ter: nec demonſtratiue. Deinde conloquiť aliqualr̄ de hoc. ⁊ p̄ eligit
opinionē Ariſt. d. lȝ ſm̄ veritatē hoc qđ ille dixit noīe phoꝝ. i. ad mē/
tem Ari. ſ. ꝙ cā pluralitatis eſt pluralitas medioꝝ: repiť/ nō ab Ariſ.
nec ab aliquo excellētiori antiquo niſi a Porphirio: q̄ introductoriū
logice cōpilauit: ſed nō fuit valde not⁹ inter phie pncipes: ⁊ ſic appa
ret qđ nō eſt ad mentē Ari. Deinde declarat qđ eſt ad mentē Ariſ. d.
attn̄ id qđ nobis apparet de hoc iuxta peripateticoꝝ radices. i. fun/
damēta eſt ꝙ cā pluralitatis reſultat ex trib⁹ pdictis ab Alga. vȝ. ex
mediis: ⁊ preparationib⁹. i. ſubiectis: ⁊ inſtr̄is. i. agētibus proximis:
⁊ additi: ⁊ de trib⁹ iſtis iam determinauit qualiter ad vnū reducan/
tur. eſſe enī cuiuſlibet iſtorū in vnitate. vult dicere: reduciť que eſt
cā pluralitatis. Deinde declarat qūo in ſeparatis intelligibilibus eſt
multitudo. d. vr̄ enī ꝙ cā pluralitatis ītelligētiaꝝ ſeparataꝝ ſit diuer/
ſitas eaꝝ naturaꝝ quas recipiūt in eo qđ intelligūt de pmo pncipio:
⁊ in eo qđ acqrūt de vnitate ab eo: q̄ vnitas eſt vna actio in ſe ⁊ plura
recipiēs. i. recipiens latitudinē ſm̄ eam pluralitatē: vult dicere ꝙ cā
diuerſitatis in illis eſt diuerſa intellectio eaꝝ de pⁱ ⁊ vnitas eēntie q̄
recipit magis ⁊ minus: ⁊ hoc dictū eſt multū plane ſupra. ⁊ hoc decla
rat p ſimile. d. ſicut repitur in altiori pncipe ſub quo ſtatuti ſunt mul/
ti pncipat⁹: ⁊ hoc alibi declaratū ē: ⁊ tu recurre. 12. metaphy. cō. 44.
Deinde excuſat ſe. d. ſi id qđ declaratū eſt ſufficit bene quidē. q. d. va/
leat. ſin aūt. i. ſi nō nos reducam⁹ id ad ſpirationē diuinā. i. nos dica
mus ꝙ id ſcitur tm̄ ſpiratiōe diuina: ⁊ nō poteſt haberi nāli lumine.
Deinde aliqualr̄ declarat qualr̄ res ſunt diuerſe. d. ꝙ diuerſitas: vult Unde cauſat
dicere in entib⁹: procedat a diuerſitate quattuor cauſaꝝ ſatis mani/ diuſitas or/
feſtū eſt: ⁊ declarat hoc primo in orbib⁹. d. diuerſitas enī orbiū pce bium.
dit a diuerſitate eorū motoꝝ ⁊ formaꝝ ⁊ mārū ſi mām hn̄t: ⁊ proce
dit ēt a diuerſitate operationū ipſorū in hoc mundo: lȝ orbes nō ſint

fm phos.s.simpliciter & pro istis operibus: sed pp intelligẽtias.ecce igitur quõ orbes sunt diuersi per causas quattuor:vt appet. Deinde exponit que sunt h.d.diuersitas tñ que primo & principalr accidit in inferioribus entib':vt sunt simplicia corpora.s.elemẽta procedit sine dubio a diuersitate materie que sumit ex ipsius ppinquitate & distantia a supercelestib' corporib':vt diuersitas ignis a terra.cã tñ diuersitatis duorum motuũ vlium.s.generatiõis & corruptiõis procedit a corporib' celestibus: vt habet scdo de gñatione ab Arist.vide textu cõmẽti.56.& inde cõcludit.d.ptz ergo q cã diuersitatis a corporib' celestib' procedẽ similis est diuersitati sup.pcedẽti a diuersitate instrumẽtorũ.Deinde cõcludit id qd intendit.d.& si sic cause pluralitatis vnius agentis sunt dicte tres:& reducunt in vnã mõ predicto: eo mõ quo instrumẽtũ in cãm reducit.diuersitas tñ inferioꝝ entium a quattuor procedit causis.vz.a diuersitate duorum agentiũ.s.vlis & proximi:& materie:& instrumẽtoꝝ.Deinde declarat qualiter diuersitates causaꝝ a diuersitate recipientiũ:& exẽplũ ponit in colore & sermo eius est manifest' per se.quõ hoc qd dicit hic Auer.sit manifestuz iam in parte dictuz est supra.& scdo phys.hz declarari.pro nunc satis est colligasse ea que dixi supra.& hic: qm ex eis prouenĩet intellectus veritatis in hoc.& sic completur tertia disputatio & reliquum est aggredi quartam.

¶ Quarta disputatio Alga.cũ phis in qua ostendit debilitatẽ phoꝝ rõne improbando efficientẽ mundum.

¶ DVBIVM PRIMVM

Dixit Algazel.Homines qui speculati sunt super hoc propositũ duabus sectis diuidunt.Una quaꝝ est secta veraciuz sapientũ:qui opinati sunt mundũ creatuz fuisse:& ipsi sciuerunt necessario q ĩnouatũ nõ producit seipsum:quare sine dubio indiget efficiente seu producẽte.Secunda vero secta dicitur eternalis.vz.homines opinãtes mundũ esse ab eterno:& nullũ attribuũt ei efficiẽtẽ. phi tm̃ opinati sunt mundũ esse ab eterno:sed ipsi attribuunt ei efficientẽ:& hec opinio minus est nota religo duabus opinionibus.

¶ Introducit in primis Alga.opiones sapiẽtũ:& di.Ait Alga.hões qui speculati sunt super hoc ppositũ duabus sectis diuidunt.& primo ponit primaz & secũdam.deinde eligit opinionez phsosophoꝝ & dicit.vna quaruz est secta veraciuz sapientuz qui opinati sunt mun/

dum esse creatum: et ipsi sciuerunt necessario quod inouatus non producit seipsum: quia sine dubio indiget efficiente seu producente. Deinde ponit secundam. d. Secunda vero secta dicitur eternalis. vz. homines opinantes mundum esse ab eterno. et dicit quod nullum habet efficientem. Deinde ponit opinionem tertiam. et comparat inter eas: et sermo eius est manifestus per se.

AVERROIS

Nos dicimus quod philosophorum opinio magis est nota et rationabilior alijs duabus: eo quod agens duobus reperitur modis. Quorum vnus quod ab eo procedit effectus: de quo pendet ipsius actio dum est in fieri: et iste effectus non indiget efficiente post actionis complementum: vt se habet domus cum edificatore. Secundus vero a quo procedit actio tantum dependet de effectu esse non habente: nisi adiuncta sibi actione: et quod priuata actione priuatur effectus: et inuenta actione inuenitur effectus: et prout sunt simul et semel: et ista secunda actio nobilior est prima. ipse enim producit suum effectum: ipsumque conseruat. Sed aliud agens efficit suum effectum: sed indiget alio agente vt eum conseruet: vnde motor cum motu sic se habet: et ideo quia opinati sunt philosophi quod motus est actus agentis, et quod mundus non sustentatur sine motu: dicunt quod agens motus est agens mundi. Si enim actio eius cessaret vno momento. vz. quod motor non moueret totus mundus destrueretur. vnde syllogismus ipsorum talis est. Mundus est opus, aut quid consequens opus: et quodcunque sic se habens indiget sine dubio agente essendi in suo esse. Quapropter concluserunt ex hoc quod mundus habet agens existens in suo esse. vnde quicunque opinati sunt quod actio procedens ab agente mundi sit noua: asserunt quod mundus innouatur ab antiquo agente.

¶ Ut videatur error Alga. primo Auer. preponit distinctionem agentis et eligit membrum quod est apud ipsum ad propositum. Deinde remouet eius peticionem. Quantum ad primum dicit. dicimus nos quod philosophorum opinio magis est nota et rationabilior alijs duabus: eo quod agens duobus reperitur modis: quorum vnus est quod ab eo procedit effectus de quo pendet ipsius actio dum est in fieri. vult dicere: eius effectus tantum in fieri ab agente dependet: et iste effectus non indiget efficiente post actionis fundamentum: vt se habet domus cum edificatore. Deinde accipit secundum membrum. d. secundus vero est. s. a quo procedit

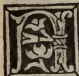
actio tantū dependet de effectu esse non habēte: et est inordinate tra/ductū et dz legi: et sine quo effect⁹ esse nō hz nisi adiūcta sibi actiōe: et ꝙ priuata actiōe priuat effect⁹: et inuēta actiōe inuenit effect⁹ prout sunt simul et semel. vt igit dicet ꝙ agēs scd̄o mō est id a quo depēdet effect⁹ in eē: et in cōseruari. et postq̄ dimisit istos duos modos agētis cōparat ista mēbra et dicit: et ista scd̄a actio nobilior est pma: ipse. n. vult dicere agēs actione scd̄a pducit suū effectū: ipsumqz cōseruat: sz alind agens. vult dicere. pmo mō efficit suū effectū: sed indiget alio agente vt eū cōseruet. vult ergo ꝙ agens qd̄ agit et cōseruat est nobilius agēte qd̄ agit tm̄: qm̄ agēs cōseruās et potens ponere effectuz in esse: et cū hoc ipsuz potēs cōseruare. aliud est. n. effectū ponere in nō eē ad esse: q̄ ipsuz in eē cōseruare ſm cōem sensuz sapiētuz. ergo si est agēs potēs ponere effectū in eē ipsum datū poterit ɔseruare. ergo dictuz illud est falsuz. Dicēdum ꝙ cōseruare distinguit ab agere. aliqd enīz pōt ɔseruare effectū aliquē: qd̄ non pōt ipsuz agere. V. g. sol pōt cōseruare hoīem: nō tn̄ potest ipsuz agere nisi cōcurrēte homine. Sic aliqd pōt agere: non tn̄ cōseruare: vt de edificatore dicebat. et ideo si est aliqd agens/ qd̄ potest effectuz et agere et cōseruare est nobilius q̄ agens potens cōseruare tantū: vel agere tm̄. Et per hoc dicēdū ꝙ antecedēs est verū. non tn̄ opz ꝙ oē potens in difficili⁹ pōt in vilius et facilius: qm̄ sine dubio pductio hoīs difficilior est pductiōe vermis. non tn̄ homo potēs in generationē hoīs pōt in generationē vermis: ideo opz limitare sic: ꝙ cōe dictum. s. ꝙ potens in difficili⁹ sibi proportionatū pōt in facilius sibi pportionatū. ideo argumētū nihil est. Et postq̄ dixit hoc. eligit modum qualiter motor primus est cā agens motū. d. vnde motor cū motu sic. vult dicere scd̄o mō sic se hz. Deinde arguit propositū phorūz: et syllogism⁹ suus pōt sic cōponi. oē agēs motū sine quo mūdus nec esse nec fieri potest agēs tali actiōe qualē actione agit motū: sed deus efficit motuz cōseruādo et efficiendo: sine quo mundus esse non pōt. ergo deus agens motū illo mō agit mūduz illo modo. maior est manifesta per se. minor quātuz ad primā partez fuit illata ex dictis: quātū ad secundā partē pōt sic prosyllogizari. illud quo cessante cessat nō potest esse sine eo: sed mundus cessante motu cessat. ergo mundus nō pōt esse sine motu. Et sermo eius sic ordinatur. qz primo inuit syllm̄: scd̄a ibi. (si enīz actio) inuit prosyllm̄: et sermo eius est manifest⁹ per se. Et postq̄ accepit syllogismū ſm materiaz accepit ſm formā. vnde dz sic componi. quicquid est opus: aut cōsequēs opus sine quo esse nō potest indiget agēte per se vel eo quo indiget idem opus: ad qd̄ cōsequit. mundus est opus aut quid cōsequens opus. ergo mundus hz agens existēs in suo esse. huius primo accipit minorē: deinde ibi. (et quocunqz fit) accipit maiorez. et sermo eius est manifest⁹ per se. Et postq̄ dixit rōnes phorūz. remouet solutionez loquētiuz. possunt enīz loquētes dicere ꝙ argumētuz sit verū scz ꝙ mundus depēdet ab aliquo agente: non tn̄ est sempiternū: qm̄ dependet tanq̄ effectus nou⁹. ¶ Contra. arguit Auer. d. quicūqz opinati sunt ꝙ actio procedēs ab agente mūdi sit noua: asserit ꝙ mūdus inouat ab aliquo agēte: qd̄ sup. est improbatū in pma disputatiōe huius. ideo solutio illa nō est ɔñs. et sic apparet qualr opinio phoꝝ est cōueniens: et illa loquētium est extranea.

Nobilius est agēs quod agit et cōseruat q̄ agēs qd̄ agit tantum.

Non oē potens in difficili⁹ pōt in vili⁹ et facilius.

Sed hic potest moueri q̄stio an cessante motu celi mundus de/strueretur: et q2 totum hoc sermone prolixo declaraui in pe/nultimo cap̄lo de substātia orbis: ideo vide illic. qualiter et nouū nō ꝓueniat ab antiquo declaratū est in q̄one de intellectu.

ALGA. DVB. II.

Ait Alga. rn̄dens pro ph̄is. et si aliqs diceret q̄uo nos dicimus ꝙ mundus habet efficien/tem: nō ex hoc intēdim⁹ ꝙ hēat agēs eligēs et volēs quoddaz opus postq̄z de eo non cu/rabat: sicut inuenimus in artificialib⁹ agentibus: imo intendimus ꝙ mundus hēat cām̄ que primū principiū nūncupatur. vz. ꝙ suuz esse nullaz hēat causam: et lz eum vocaremus efficiens: eodez modo dz exponi. ¶ Et est notādū ꝙ tale agēs vel efficiēs pōt facile ꝓbari per de/monstratiōez: nos nāq3 dicere possumus ꝙ mundus cū suis entibus causat ab aliquo: aut nō: et h3 cām: aut illa causa aliā h3: aut nō. Unde aut ꝓcedit ad infinitū: qd̄ est falsuz: aut peruenit ad quādā extremitatē q̄ est prima cā nullā hn̄s sui esse cāz: et dr̄ primū principiū. Nos eiz nō intēdim⁹ aliud de primo principio nisi qd̄daz ens nullā hn̄s cāz: et est pmanēs necīo. Uerūtn̄ nullaten⁹ dici pōt ꝙ celi sint primū pricipiū. illa eiz corpa plura sunt in nu/mero: et est oñ suz ꝙ opz vt sit vnū. Silr̄ est ípōle dicere ꝙ primū principiū est vnuz celoz: vel vnū corpus: aut sol: aut aliud: q2 qd̄libz ex mā et forma cōponit: et primū pricipiū nō dz cōponi. Tandez intētio nostra est ꝙ ens causaz sui esse non habens permanēs est necessario: sed tota dissensio est in denominatiōibus. vz. quid intendi/tur de primo principio.

¶ Ait Alga. rn̄dens pro ph̄is. dicim⁹ ꝙ mūdus h3 efficientē. islā. q. soluit Alga. d. nō ex hoc intēdim⁹ ꝙ hēat agēs eligēs et volēs qd̄daz op⁹ postq̄ de eo nō curabat: sic̄ inuenim⁹ in artificialib⁹ agētib⁹: imo intēdim⁹ ꝙ mūdus hēat cām̄ q̄ pmū pncipiū nūcupat. vz. illud. i. ta li mō ꝙ suū eē nullā hēat cām: et lz eū vocauerim⁹ efficiēs dz exponi eodē mō. s. vt dixit. Deinde inuenit modū inueniēdi illū: et dicit. Et est notandū ꝙ tale agens vel efficiens pōt facile probari per rōnez seu demonstrationē. nos nāq3 dicere possum⁹ ꝙ mūdus cuz suis entibus causat ab aliquo: aut nō si h3 cām: aut illa cā h3 aliam cām: aut non. vnde aut ꝓcedet ad infinitū: qd̄ est falsum, aut perueniet ad quādā

extremitatē: que est prima cā nullā hñs sui esse cām: & dr̄ primū pn/cipium. nos. n. nō intendim⁹ aliud de primo principio nisi quoddā ens nullā hñs cām: & est permanēs necessario. Deinde declarat hoc pmū pncipiū qd naz est & qd nō est. d. verumtñ nullaten⁹ dici pōt q̄ celi sint pmū pncipiū. Et syll'us cōponit in scda figura sic. illa corpa celestia sunt plura numero. primū principiū est tantū vnū numero: nō plura numero. ergo in scda figura deus nō est corpora celestia. Deinde ostendit ipsū nō esse aliqd celorū. d. similr̄ est impossibile pmū principiū esse vnū celorū: vt vnū corp⁹ aut sol aut aliud. & Ari. in scda figura. qdlz corp⁹ celeste cōponit ex mā & forma. primū principiū nō dz cōponi ex mā & forma. ergo primū pncipiū nō est corp⁹ celeste. m/nor prosyllogizat sic. oē compositū ex mā & forma est cōtingens. ens cām sui esse nō hñs permanēs est necessariū. ergo illud erit cōpositū. Et dicit tñ q̄ in hoc nō est dubium: sed tota dissensio est in denoīatiōnibus primi pncipij. qd. s. intendit de eo an sit principiū nouū agēs: & qualr̄: vt dictū est & dicemus.

AVERROIS.

Dicimus nos q̄ ista verba sunt dialectica nō vera. Nomē enī causē dicit equiuoce sup quattuor causis. s. materia: & forma: & fine: & efficiēte. Unde si rñsio pho℞ fuerit modo predcō erronea esset rñsio. ipsi eñ necessario exigunt petere ab arguētib⁹ de qb⁹ q̄ttuor causis loquunt qñ dñt q̄ mūdus hz pmā cām. Uñ si ipsi rñderēt q̄ intēdūt loq de agēte cā: & q̄ eius actio fuissz ab eterno: & q̄ eius effectus ē sua actio. dicim⁹ q̄ eēt rñsio vera iuxta ipso℞ opinionē. sed si ipsi rñdēt q̄ intelligūt loqui de cā formali adhuc eēt arguēdū eis si intēdunt q̄ forma mūdi sit in eo exñs. si vo dñt q̄ intēdūt loq de forma sepata: adhuc est petēdū vlteri⁹ si ipsi ne loquunt de forma mālī: tūc eēt pncipiū apud eos necessario qddā corp⁹. & absit q̄ ipsi dicāt hoc. Silr̄ si intēdunt de finali cā loq forte ↄcedendū eēt. Tandē pdicta vba sunt valde dubitabilia: quapp nō debent ponere pho℞ rñsionē. Id tñ qd dixit vz. q̄ agens incausatū pōt facile demonstratiue pbari: verba erronea sunt: qz ibidē opz distinguere causas: vt supra dictū fuit: & declarare q̄ in qualibet earū est dare primā cām nō habētē aliam. vz. q̄ cause agētis perueniunt ascendendo ad primum agens: & forme ad primam formā: & sic de alijs. Deinde pertinet probare q̄

quattuor iste ad vnam primã ascẽdunt: et ista nõ facile ostẽdunt: vt dixit Algazel. Silr id qd dixit de declaratione prime cause. vz. qñ ait qp mũdus cuz suis entibus et c. sunt verba erronea sine dubio. Quãdo eniz ipse dixit qp mũdus et eius entia/aut hz causaz : aut non hz et c. Dicimus qp oportebat eũ distinguere illã causaz qre cã dr equoce. Silr pcessus causarũ ad infinitũ apud phos est quodãmodo ipolle: et quodãmodo necius. vz. qñ infinitũ sumit per se et recte: ita qp precedẽs sit subsequẽtis causa: tũc est ipole. sz qñ sumit per accñs. s. et circularites: ita qp corruptio pcedẽtis sit necessaria in eẽ subsequentis: et qp sit ibi primũ agẽs: tũc infinitas est possibilitas: vt pluuiã generari a nube et nubẽ a vapore pluuiarum. opz eñ supponere primã causam: et hoiem ex hoie generari ad infinitũ est pole: qz in talib[9] esse pcedentiũ nõ est necessariũ in sequẽtib[9] esse. Vñ tales cãe ascendũt necessario ad primã cãz eternalẽ ad quã perueniunt alie cause. V. g. qñ Plato ex Socrate generat. primus motor huius motus est corpus supceleste: vel aia: vel intell's: vel oẽs: vel ipse deus. Quãobrẽ dixit Arist. qp homo ex hoie et sole generat: et sol a suo mouet motore: et ipsius motor causat gradatĩz a primo pncipio. et ideo pcedẽs homo nõ est necessariũs in subsequẽti eẽ: vt si quidã artifex multa subsequẽtia efficeret opera in subsequẽtibus tpibus: et cũ diuersis instrĩs: et illa instra facta fuerunt ab alijs et illamet ab alijs: manifestuz est qp ipsa instra fuerũt abinuicẽ per accidens: et qp nullum ipsorum necessariũ est in esse effecti nisi primum: et oĩa ista declarata sunt diffusius alibi. Sz id qd dixit. s. qp plmum principiũ esse celos est impole: qz sunt plures : et vnitas in eo manifeste patet et c. Intendimus qp si vult dicere qp ordo huius mũdi apparet regi ab vno rectore dicimus qp vera sunt: sz id qd dixit. vz. qp impole est dicere qp vnum principiũ primũ sit vnũ celũ: vel vnum corpus: sicut sol vel aliud orbiũ; qz omne corpus ex mã.

⁊ forma cōponit͡:⁊ primū principiū non oȝ aliquo modo cōponi. Dicimus ꝙ nō est ꝓpositio vl'is apō pħos: ꝙ oē corpus ex materia ⁊ forma cōponit͡. corpus eniȝ celeste iuxta pħoꝝ opinioneȝ non cōponit͡: nisi dicatur ꝙ ipsoꝝ materia ⁊ inferioꝝ materia nuncupent͡ equoce pter Auic.rn̄.qōlibet em̄ corpus cōpositū de forma ⁊ mā apud pħos est innouatū:ſȝ celi apud eos nō innouant͡:imo dicūt esse apud ipsos ab eterno ⁊c. Qualr̄ tn̄ ostendit͡ breuiter ꝙ celi nō hn̄t materiā. dicimus ꝙ hec est via:q: causa corruptiōis apud pħos est mā. sequit͡ ergo ꝙ illō qō est icorruptibile nō sit māle:imo est qd simplex:⁊ nisi gn̄atio ⁊ corruptio acciderēt inferioribus corporib⁹ nō cogeremur dicere ꝙ sint cōposita ex mā ⁊ forma. Radix nāqȝ talis est apud pħos.s.ꝙ corpus est verū in esse sicut est in sensu. vnde si corpora nobis presentia nō essent corruptibilia diceremus sine dubio ꝙ sunt simplicia:⁊ ꝙ eoꝝ mā est corpus. ⁊ ideo qꝛ corpus celeste non corrumpit͡:apparet ꝙ ipsius mā est corporeitas quā actu hȝ:⁊ ꝙ ipsius aīa non sustentat͡ in ipso corpore. hoc em̄ corpus nō indiget aīa in sua cōseruatiōe perpetuali:sicut indigēt aīaliū corpora: verūtamen indiget aīa:non ꝙ sit necessaria in suo esse:ſȝ vt sit aīatū:qꝛ id qō est nobilius opȝ ꝙ hēat nobiliorē gradum:ſȝ aīatuȝ est nobilius inaīatis. ergo ⁊c. ⁊ nulla est dissensio apud peripatheticos ꝙ corpa supcelestia non habeāt potentiā ſbtam aliquo mō:⁊ ideo nō est necessariuȝ ꝙ habeāt materiā sicut se hn̄t corpora generabilia. vnde vt ait Themistius:aut sunt forme:aut sunt materie dicte cum nostra mā equiuoce:aut sunt materie viue de se:non ab aliqua alia vita.

¶ Adducta snīa Alg. ⁊ oībus dictis eius: vult modo aliqbus cōtradicere ⁊ aliqua verificare: ⁊ virtus eius intelligit͡. ⁊ pmo declarat ꝙ forma qōnis fuit mala. scōo declarat ꝙ questio est male soluta.

Ad intellectu pmi debes scire ꝙ aliter qō mouet͡ a pħis: ⁊ aliter mouet eā Alg. qō em̄ pħoꝝ ē vtrū mūdus habeat causaȝ. Alg. aūt quesiuit an mūdus habeat efficientē cām. mō cōstat ꝙ qō pħoꝝ est vlior qōne Alg. adducta noīe pħorū. lege. Dicimus nos ꝙ

ista verba sunt dialectica. vult dicere. verba quib⁹ mouet qō phoꝝ. et dictū est nūc sunt dubitabilia nō vera. s. absolute: cuius breuem tangit cām. d. nomen eni3 cause dr̄ equiuoce sup q̄ttuoꝛ causis. s. mā forma fine ⁊ efficiēte. vult dicere ꝙ causa dr̄ equoce de q̄ttuoꝛ causis: qm̄ cause differūt fm genus pncipij: l3 quedā rerū nō differāt fm ge/nus pdicamēti: ⁊ ideo ibi est equocatio dicta penes diuersitatē gnīs pncipij. ¶ Ex his voluit innuere ꝙ qō illa sit male mota: qm̄ debuit moueri nō sub equiuoco: s3 sub vniuoco. sed diceres. nōne Alg. mo/uet eam sub forma vniuoci. dixit eni3 an mundus sit hn̄s cām efficiē tem. Ecce quō qō est de vno gn̄e cāe tm̄. dicendū ꝙ illo mō nō negat Auer. fuisse bn̄ motā quātū ad formā qōnis: s3 bn̄ vt eā mouēt phi. ⁊ Alga. q mouet. q. noīe phoꝝ debuit mouere mō dicto sub vlioꝛi foīa: vt apparet. ⁊ sic Auer. reprehendit formā qōnis sub q̄ debuit moueri questio: ⁊ nō sub q̄ mota est. Deinde rn̄sionē reprehēdit. d. vn̄ si rn̄sio phoꝝ fuerit mō pdicto: erronea eēt rn̄sio: cuius rōne3 dicit. ipsi enim necio exigūt ponere argumētū de quib⁹ q̄ttuoꝛ causis loquunt qn̄ di/cunt ꝙ mūdus h3 pmā cā3. i. qn̄ ꝯueniūt an habeat cām: ⁊ rn̄dent ꝙ h3 pmā3 cām. Deinde declarat quō bn̄ dicerēt. vnde si ipsi phi. quos adduxit Alga. rn̄derēt ꝙ intendūt loqui de agēte cā. sic. s. agens ꝙ ⁊ eius actio fuisset ab eterno: ⁊ ꝙ ei⁹ effect⁹ est ei⁹ actio. dicimus ꝙ eēt rn̄sio vera. vult dicere ꝙ vno mō ad. q. pn̄t distincte loqui de cā agen te eterna cui⁹ effectus est illius actio: ⁊ sic bene dicūt: qm̄ mūdus h3 cām agente3 isto mō. Deinde ostēdit quō scdo modo posset eoꝝ rn̄sio esse bona. d. s3 si ipsi rn̄derent: ꝙ ipsi intēdūt loqui de cā foīali: adhuc esset arguendū eis sup. interrogādo. si intēdunt an forma mūdi sit in eo existens. an sup. sit separata quō nauta separat a naui. Si vo di/cunt ꝙ intēdunt loqui de foīa separata. adhuc est petendū. ne. i. an lo quunt de formā mālis. i. an illa foīa sepata sit mālis an purus intell's. ⁊ destruit pmum. d. tūc eēt apud eos principiu3. i. pmus motoꝛ necio corpus: ⁊ destruit ꝯn̄s. d. ⁊ absit ꝙ ipsi dicant h. qm̄ in libris Aristo. vt in fine octaui ph. ⁊ in. 12. meta. tex. cō. 41. declaratū est totū oppo situ: ⁊ tūc suppleas qōne3. s. si illa forma sepata vr̄ non mālis tūc bn̄ dicūt. ¶ Sed obijcies: qm̄ vr̄ sermo Auer. supfluus: qm̄ nulla est foꝛ ma separata q̄ possit intelligi eē corpus: ⁊ per ꝯn̄s illa qō est ociosa. 7. eīn meta. tex. cō. 59. querere pp qd hō est homo: nihil est querere. Dicendū ꝙ forma pōt dici separata duob⁹ modis. vno mō a mā: ⁊ sic ipoſe est intelligere illā in mā: ⁊ sic qō eēt ociosa. alio mō a subo: ⁊ sic motoꝛ respectu mobilis est foīa separata. ⁊ sic est ppō dubitabilis. esto ꝙ pmus motoꝛ sit sepatus a mobili: sicut nauta a naui q non cō/stituit per nauim an sit corpus an non: ⁊ sic intelligit sermo Auer. ¶ Et debes scire ꝙ i exēplari qō ꝯuenit ad me post sic habet. adhuc esset arguendū eis si intendunt formam mundi in eo existere: ⁊ tunc adhuc est petendū. an sit existēs tanq̄ forma mālis: an tanq̄ motoꝛ. ⁊ absit ꝙ primi dicant: qm̄ tūc pmus motoꝛ esset corpus aut virtus in corpore. Ubi aperte Auer. loquit ⁊ nō accidit dubitare in illa qōne. Deinde tangit tertiū intellm. d. Silr si intendāt de formali cā loquit forte cōcedendū esset. i. eodē modo loquēdo de fine. s. separato sicut de forma esset cōcedendū intentū phoꝝ. ⁊ dixit forte: q2 nondū est decla ratum quō pmus motoꝛ sit finis. vel q2 dubia est mens eoꝝ. Deinde

Duplex foꝛ ma sepata.

cōcludit peccatū Alga.d.tandē sup.pp hec p̄dicta verba sunt valde dubitabilia:ideo ꝯcludit:quapp nō debēt ponere.i.innuere rn̄sionē phoꝝ.vult dicere ꝙ ideo Alga.male posuit illa tanq̄ sint responsio phoꝝ:eo q: phi nō vtunt̄ v̄bis dubitabilib᷒.(Jd tn̄ qd̄ dixit.) Cum reprobauit Alg.tum quātū ad q̄onis formā.tum quantū ad solonis modū.vult mō reprehēdere ipsuꝫ quātū ad sniam quā adiunxit per quā ꝓbabat pimum motorē eē.ꝛ pmo reprobat ipm quantū ad modum loquēdi.scd̄o quantū ad rei nāꝫ. Jn pma pre p̄ponit id qd̄ vult reprobare.d.id tn̄ qd̄ dixit.vꝫ.ꝙ agens incausatū pōt facile demonstratiue ꝓbari.v̄ba sunt erronea.imo vt declarabit hoc est difficile ꝛ nō facile ad ꝓbandū.Deinde ꝓsequit̄.d.q: ibidē.i.in ꝓbatiōe illius plura cōcurrunt.pmo opꝫ distinguere cās:vt supra dictū fuit.ꝛ scd̄o opꝫ declarare ꝙ in q̄libet earū est dare pmā cām nō h̄ntē aliā.sic.vꝫ. ꝙ cause agētes perueniāt in ascēdēdo ad primū agēs:ꝛ forme ad primam formā.ꝛ sic in alijs.s.mā ꝛ fine opꝫ ꝓbare statū. tertio opꝫ probare ꝙ iste q̄ttuor ad vnā pmaꝫ ascendūt.i.reducunt̄.ꝛ tūc cōcludit pctm̄ eius.d.ꝛ ista sup.tertia nō facile ostēdunt̄:cuius oppositū ē vt dicit Alga. ℭ Debes scire pro intellu tertij reqsiti ꝙ q̄ttuor cause reducunt̄ ad vnū simplr̄:nō tn̄ ad vnā causarū.neutra em̄ reducit̄ ad neutrā.bene tn̄ q̄ttuor reducunt̄ ad vnū pmum:ꝛ hoc diuersimode. quedā p idētitatē:vt finis forma ꝛ agēs.sunt eīn in deo vnū in esse: ꝛ tria in modo:ꝛ aliq̄ earum per dependentiā:vt mā:pma em̄ mā reducit̄ ad primū motorē per dependentiā:sicut alibi dictū est. (Silr̄ id qd̄) Nūc reprobat ipm in re.ꝛ pmo quātū ad malā logicā. Ubi debes scire ꝙ equoca ꝓpositio est vbi subiectū est terminus equocus:ꝛ est talis nāe ꝙ non pōt esse altera pars cōtradictiōis. iste em̄ simplr̄ sumpte.s.canis currit.ꝛ canis non currit.non sunt contradictorie:eo q: ꝓpōnes sunt equoce:ideo dn̄t anteq̄ sint cōtradictiōis extrema subdistingui:vt dictū est i logica. Jsto supposito dicit.silr̄ id qd̄ dixit de declaratione pme cause:vꝫ.qn̄ ait ꝙ mūdus cū suis entibus eē.vult subintelligere an habeat causam an nō.sunt verba erronea.i.peccātia in dialectica sine dubio.qn̄ em̄ ipse dixit ꝙ mūdus ꝛ eius entia aut h̄nt causaꝫ:aut nō h̄nt ꝛc.dicimus em̄ ꝙ oportebat eū distinguere illā cām:q: cā dr̄ equoce.s.tam s̄m genus p̄dicamēti q̄ s̄m genus p̄ncipij:vt dictū est:ꝛ p ꝯn̄s ista qd̄ nō est inter extrema ꝯtradictōis. (Silr̄ ꝓcessus.) Nūc reprehēdit ipm tertio quātū ad rē:declarādo ꝙ ipse adhuc in logica peccauit:qm̄ distinguēdū simplr̄ negauit.negauit em̄ ꝓcessuꝫ causarū in infinitū eē posse quātū.vno mō est verꝰ apud phos.alio mō est falsuꝫ.d.q̄.silr̄ ꝓcessus causarū ad infinitum apud phos est quodāmō ipossis:ꝛ quodāmodo neccius. ꝛ declarat qn̄ est impossis.d.vꝫ.qn̄ infinitū sumit̄ per se ꝛ recte.ita recte.s.ꝙ precedens sit cā subsequētis:ꝛ nō ecōtra:tūc isto modo est ipossis. deinde accipit intellm̄ cōcedendū.d.sꝫ qn̄ sumit̄ per accidēs.s.ꝛ circulariter:ita ꝙ sup.tali modo circulariter q̄ corruptio precedentis fit necessaria in esse subsequētis.ꝛ addo ꝙ in tali circulatōe fit pmū agēs:ꝛ tūc infinitas in causis est possis:hoc declarat exēplo.d.vt nubē generari a vapore:ꝛ vaporē a pluuia:ꝛ pluuiam a nube. Jn hoc enim circulo opꝫ supponere primam causam. Deinde ponit scd̄m exemplum. d.ꝛ hoīem ex hoīe gn̄ari ad infinitū est posse. ℭ Sꝫ pōt qs dicere cū

Quattuor cāe pn̄t re/reduci ad vnū:nō tn̄ aliq̄ illaruꝫ ad aliā inter se.

Propositio equiuoca.

ꝓpter hoc cōcedit infinitas entiū qm̄ si scdm̄ est ꝑmum est.ḡ dabunt
cause actu infinite.ideo rn̄dendo dicit sup.dico non sequi infinitū in
actu qꝛ in talibus.vult dicere accidentalr̄ ordinatis esse precedētiū
non est necīu in esse sequentib⁹.i.in effectibus succedētibus.Decla/
rat etiā ꝙ opꝫ vt sit in tali ordine ꝑma causa.d.vn̄ tales cause ascen
dunt necīo ad ꝑmā cām eternalē:ad quā ꝑueniūt alie cause.U.g.
qn̄ Plato ex Socrate tanq̄ ex agēte generat:ꝑmus motor hui⁹ mo/
tus.i.gn̄ationis istius est corpus supercęleste:vel aīa: vel intelle: vel
oēs:vel ipse deus.Deinde ꝓbat hoc auctē Arist.vel potius verificat
Arist.dictū.d.q̄obrem dixit Arist.2.physic.tex.cōmen.26.ꝙ homo
generat ex hoīe ⁊ sole:⁊ sol mouet a suo motore:⁊ solis motor causat
gradatim a ꝑmo ꝑncipio.⁊ per ꝯn̄s ꝑcedēs homo nō est necessarius
in eē subsequētis:sꝫ ꝑncipiū ꝑmū est ibi opportunū ⁊ necessariū.hoc
declarat etiā exēplo manifesto ⁊ notabili.d.vt si quidā artifex effice/
ret opera multa subsequētia in subsequētibus tꝑibus:⁊ cū diuersis
instr̄is:⁊ illa instr̄a facta fuerint ab alijs:⁊ illamet ab alijs.manife/
stum est ꝙ ipsa instr̄a fuerunt adinuicē ꝑ accidēs.⁊ est etiā manife/
stum ꝙ nullū ipsoꝝ necessariū est in esse effecti:nisi ꝑmum:tūc appli
ca tu ad ꝓpositū.Deinde excusat se.d.⁊ oīa ista declarata sunt diffu
sius alibi.s.in.8.physico.⁊.5.physic.8.quidē textu cōmen.47.⁊.5.
sꝫ cōmen.13.⁊ in prima disputatione huius.in solone quinti dubij.
❡ Debes scire primo ꝙ ꝓcessus infinitus in causis est possibilis:vt Procedere i infinitū in causis ē possibile.
innuit hic ipse: quattuor cōditionibus.ꝑma in causis ꝑ accn̄s.scd̄a
circulariter se habentibus.tertia vbi esse ꝑcedentis non est necīum
in esse subsequētis.quarta supposito primā causam esse in rerū nā.
❡ Sed obijciet quis qm̄ homo fit ab homine:⁊ nō circulr̄. ❡ Scd̄o Dubitatio.
etiā corruptio patris non est necīa pro esse filij:vt vides. ❡ Dicendū Solutio.
vt d r̄ in.2.meta.cō.7.⁊ prope finē scd̄i de generatione:ꝙ cause pn̄t
esse infinite.ꝑmo qn̄ accidētalr̄ ordinant qm̄ vbi essentialr̄: tūc esse
vnius eēt simul cū esse alterius.⁊ sic infinitū esset in actu.scd̄o circu/
lariter genitis:⁊ hoc ꝓpinque vel remote.ꝓ enim fit ab hoīe.⁊ ecō/
tra.remote.qm̄ ex cadauere fit terra:ex terra planta:ex planta cib⁹:⁊
ex cibo sperma: ex spermate homo. Dixit vlterius ita ꝙ fit ibi pri/
mum agens.quoniā vbi non esset ibi primum agens non esset ordo
in causis:nec processus:vt dictum est alibi:sꝫ in octauo cōmen.15.
❡ Secūdo debes scire ꝙ quattuor sunt opiniones que reducūt has
causas gn̄abiles.Ad primā.vna Themistij:qui posuit animā in ter/ The. opin.
ra existere.i.infra orbem lune productam ex sole ⁊ orbe.declaraui sꝫ
Arist.vel ex dijs scd̄is ꝑm Pla.vt narrat Auer.in.12.meta.cōmento
18.⁊ apparet in primo ⁊ tertio sue abbreuiationis de anima. ❡ Se/
cunda fuit opinio Auic.Alpharabij ⁊ Alexan.qui ponit intellectum Auic.
agentem vnā intelligentiarum infra spheram lune esse causam:ad
quam reducunt omnes he presentes: vt Auer.dicit.7.meta.cō.31.⁊
8.phy.cōmē.79. ❡ Tertia fuit opinio Arist.ꝙ illa prima causa sint Arist.
oēs motores orbiū:cōputando etiam deum vt in.9.meta.cōmē.7.
⁊.12.meta.cōmēto.44.finxit. vbi declarauit ordinē intelligentia/
rum inuicem ⁊ necessitatem earū. ❡ Quarta fuit opinio legis sue.s.
mahumeti:vt narrat ipse.12.meta.cōmē.18.ꝙ illa prima causa ad Opinio ma
quam omnes reducuntur sit deus:a quo imediate prouenit omnia: humeti.

vt ibidē dicit. ⁊ ideo ādūertēs ad has quattuor opiniones dixit. vł anima vel intellect⁹: vel oēs: vel ipse deus. tetigit. n. quattuor opiniones dictas. (Sz id qđ dixit.) Quarto reprehēdit illū q̄tū ad pbationē qua intēdit pbare deū nō esse celos: nec celū: ⁊ primo ppo nit sermonē eius cōtra quē arguere intēdit. d. sz id qđ dixit q̄ pmuz principiū eē celos est ipoſe: q2 sup. celi sunt plures ⁊ vnitas in eo fuit manifesta ⁊c. fuit ergo rō Alg. replicata his verbis. Deinde verificat ppōnē ei⁹: vbi debes scire q̄ deuz nō esse celos pōt intelligi duobus modis. vno mō accipiēdo deū pro vno principe a quo emanent oīa entia. scđo mō pro ordine rerū: qui ordo ſm rem est ipse res ordiātes vt alibi scis. dicit ergo intēdimus q̄ si. vult dicere q̄ ordo huius mūdi apparet regi ab vno rectore. dicim⁹ q̄ vera sunt. s. illius verba. s. si loquit̄ de deo primo mō vera fuit eius pbatio: ⁊ sup. si scđo mō non cōcludit vt scis. (Sz id qđ dixit. vz. q̄ impoſe.) reprobat ipsuz quīto ⁊ primo pponit sermonē eius. d. sz id qđ dixit. vz. q̄ ipoſe est dicere q̄ vnum principiū primū sit vnum celum: vel vnum corpus: sicut eēt sol vel aliud orbiū. ⁊ repetit eius rōnē in scđa figura. d. q2 omne corpus ex mā ⁊ forma cōponit̄: ⁊ primū principiū nō dz aliquo mō cōponi. ⁊ per ɔñs nō est corpus. Deinde statim dicit suam phantasiā. dicimus q̄ nō est ppō vlis apud phos. s. illa: q̄ oē corp⁹ cōponit̄ ex mā ⁊ forma. ⁊ q2 ad destruenduz vniuersalem affirmatiuā sufficit verificare particularē negatiuā: ideo dicit. corpus enim celeste iuxta phorum opinionē nō cōponit̄ sup. ex mā ⁊ forma. ergo sup. non omne corpus. Deinde remouet. q. qm̄ omne qđ mouet̄ diuiditur in māṁ ⁊ formā: vt scđo meta. dicit̄ cōmēto. 12. In omni motu opz intelligere māṁ. Respondet. d. nisi dicat̄ q̄ materia ipsorum. s. orbium: ⁊ mā inferiorum nuncupent̄ equiuoce. vult dicere q̄ materia pōt capi duobus modis vno modo vniuoce p mā trāsmutabili. alio mō analogice: put indifferēs ē ad localē ⁊ transmutabilē: ⁊ sic pōt cōcedi materia in corporibus celestibus: ⁊ q2 dictū est q̄ iuxta phos celum nō cōponitur ex mā ⁊ forma vniuoce excipit Auic. d. preter Auicē. q. d. q2 solus putat cōtrariū: sicut dictū est primo celi. cōmē. 20. Deinde probat illud qđ dixit. s. celum non cōponi ex materia vniuoce. d. qđlibet enim corp⁹ cōpositum ex mā ⁊ forma īnouatū est: sed celi apud eos nō innouantur: imo apud ipsos dicunt̄ ab eterno: vt Aristo. 8. physi. viam mot⁹ eterni cōclusit. (Qualr̄ tamen.) Cum reprobauit ipsum quinq3 modis mouet. q. d. qualr̄ tamen ostendit̄ breuiter q̄ celi nō habeāt materiā. q. d. cū dictū sit ipsum carere mā que naz est via ad hoc? Respōdet. d. dicim⁹ q̄ hec est via: q2 cā corruptiōis apud phos est mā. sequitur ergo q̄ id qđ est incorruptibile nō sit recte māle: imo est quid simplex. vnde potētia sylli est ista. omne eternū caret principijs generationis ⁊ corruptiōis: sed corpus celeste est eternū: ergo caret materia que vna est cā gñationis. Deinde pbat hoc: quasi p locū a cōtrario. d. ⁊ nisi generatio ⁊ corruptio acciderent inferioribus corporib⁹ nō cogeremur dicere q̄ sint cōposita ex mā ⁊ forma: ⁊ tunc vis argumenti est. si causa generationis est habere māṁ per locum a contrario cā incorruptibilitatis: ⁊ esse eterni erit carentia materie: vt Auer. arguit in vltimo de substantia orbis. Deinde pbat aliud additum. s. q̄ q2 caret mā ⁊ est eternū est simplex: ⁊ coruz materia est corpus. ⁊ ar-

gumentū eius est hipotheticū. sic. si corpus est vnum apud sensum & incorruptibile est vnū simplex: & eius mā est corpus: sz corpus celeste est vnum apud sensum & incorruptibile: ergo simplex & eius mā est corpus. huius sylli ponit ꝓbationem de corporib' nobis pn̄tibus: qm̄ si ista essent incorruptibilia: & q̄libet illoꝝ esset vnū apud sensū: q̄libet illorum esset simplex: & sic p3 an̄s. primo ergo ponit an̄s. d. radix n. q3 talis est apud ph̄os ꝙ corpus est vnū in esse: sicut est in sensu: & per hoc vult intelligere an̄s. istud. s. ꝙ si est vnū in sensu & incorruptibile: eius esse est simplex: & eius mā est corpus. attamē nō ponit totū lz ipm̄ velit totū intelligere. Deinde ꝓbat hoc an̄s. d. vnde si corpora nobis pn̄tia nō essent corruptibilia: & sup. q̄libet eoꝝ esset simplex diceremus sine dubio ꝙ essent simplicia: & eoꝝ mā est corpus. Deinde accipit minorē. d. & ideo q: corpus celeste nō corrūpitur. & sup. est vnum apud sensum. Deinde accipit ꝯn̄am. d. apparet ꝙ ipsius materia est corporeitas. & sup. ipsum esse simplex. ¶ Sz debes scire ꝙ ad declarandū simplicitatē corpis duo requiruntur. s. ꝙ sit apud sensum simplr: & ꝙ careat mā. si eni3 corpus caret materia: & sit plura apud sensum non pōt iudicari simplex: ideo dixit ꝙ careat materia: & sit simplex apud sensum. (Hoc enim.) vlterius hic remouet circa nunc dicta aliud dubiū: qm̄ corpus celeste est: attamen vt declaratu3 est in multis locis: maxime scd̄o celi in textu & cōmento. 61. vnde ergo poterit quis credere ipm̄ esse cōpositū sicut animal generabile ex aīa & corpore: & sic ex materia & forma. ¶ Respōdet. vbi debes scire ꝙ aliquod corpus indigere aīa est duob' modis. vno modo vt illa sit formaliter eius esse in actu & in specie sicut corpus hoīs. indiget eni3 cogitatiua vt illa ponit in esse actu formalr: sic ꝙ actuale esse hoīs est esse anime eius. Alio modo. aliqd̄ indigere anima vt ponit in eē nobili & cōseruāte in operatione eo q: esse eius est in actu: attamen esse nō pōt nisi opere. ista distinctiōe habita cōtinuat ergo sic lr̄a. dico ꝙ licet sit celum cōpositū ex aīa & corpe: non tn̄ ex materia & forma vniuoce dictis. hoc enim corpus nō indiget anima in sua conseruatione ꝑpetuali. i. primo modo: sicut corpora animaliū indigēt. Deinde declarat quō indiget. d. verū tamen indiget anima: nō ꝙ sit necessaria in suo esse. i. actuali primo modo: sed scd̄o modo. s. vt sit animatum: cuius rōnem breuē tangit: q: id qd̄ est nobili' op3 ꝙ habeat nobiliorem gradum. sed animatū est nobilius inanimatis. ergo opt3 vt habeat nobiliorē gradū: qui est gradus vitalis: & maxime animalis: vt scis scd̄o de aīa. cōmē. 15. Deinde ꝓbat cōclusionē p̄dictam cōfirmōe oīum peripatheticoꝝ. d. & nulla est dissensio apud peripatheticos ꝙ corpa supcelestia nō habeāt potētiā subiectā. i. mām aliquo mō. & iō nō est necessariū ꝙ habeāt mām sicut se habēt corpa gnābilia. i. vni' rōnis cum mā illoꝝ. ecce quō oēs in hoc sunt cōcordes. Deinde probat hoc auctoritate Themistij. d. vnde & ait Themistius corpora celestia aut sunt forme aut sunt materie dicte cum nostra materia equiuoce: aut sunt materie viue. i. animate de se: nō aliqua alia vita. i. generabili & corruptibili: sed eterna.

Ad cognoscēdum an corp' sit simplex duo rē quirunt.

Duplr corpus aīa indiget.

Licet celu3 sit cōpositū ex aīa & corpore: nō tn̄ ex materia & forma.

Sed super his accidit questio: quoniā videt dictum Auerrois cōtrariū sibi. hic. n. dicit mām cām generatōis. in primo autē de substātia orbis. & primo celi videtur dicere ꝙ mā & cōtrariu3:

Contradictio in dictis Auer.

vt apparet cōmēto.20.⁊ sic hic videt̄ diminutus vel ibi sup̄fluus. Et
Solutio. lʒ de mā celi in multis locis dixi: vt in q̄one ꝓpria de hoc.⁊ tetigi hāc q. attamen pro nunc dicēdum ꝙ cā gn̄ationis ⁊ corruptiōis sunt due scʒ mā ⁊ cōtrariū: q̄ tn̄ mutuo se infrūt. omne.n. hn̄s mām hʒ cōtrarium ⁊ ecōtra: vt Auerrois primo celi.cō.124.pbat. ideo multotiēs Auer. dicit causaʒ corruptionis esse mām: vt hic multotiens contrarium: vt.5.physicorum.cōmento.10. quoniā satis in vno conuertibilium intelligit reliquum.

ALGA. DVB. III.

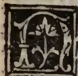
At Algazel.⁊ nos dicimus ꝙ ad hoc respōdendū est dupliciter: quoꝝ vnū est ꝙ seque ret iuxta ipsoꝝ opinionē ꝙ oīa mundi corpora eēnt antiqua: ⁊ icausata. Et id qđ dicūt phi. vʒ. ꝙ hui⁹ destructio pōt sciri p aliū modū: nos reprobabimus euʒ cū pueniēte disputatiōe: qn̄ de vnitate dei ⁊ remotione denoīationū tractabimus.

¶ Nunc inducit Alga. rephendentē phos duob⁹ modis quoꝝ scđs ponitur in dubio quarto. ¶ Pro intellectu huius debes remouere processum phoꝝ ad pbandū ꝙ deus sit agēs. dico ergo ꝙ sic arguebāt. In oībus agētib⁹ opʒ venire ad vnuʒ primum simplr̄ eternuʒ. aliter in cāis esset pcessus infinit⁹ ⁊ reliqua. cōtra hūc pcessum instat Alg. duob⁹ modis expresse: quoꝝ scđs ponet̄ in dubio q̄rto. lʒ in pūti dubio ponat vnū exp̄sse ⁊ aliū implicite: ⁊ sic cōputādo oēs arguit tribus modis. prio arguit sic. si daret̄ agēs primū eternū: sequit̄ ꝙ omnia corpa mundi essent eterna: ⁊ sic nihil generat̄ cōtra eos. ¶ Scđo arguit. si aliqđ agens esset tale illud esset corpus vel virtus in corpore. Hoc ergo dubiū in scđo diuidit̄: q: primo explicat primaʒ rōnem cōtra phos. scđo ibi. (Et id qđ dicunt.) tangit scđm modū. dicit ergo ⁊ nos dicimus ꝙ ad hoc.i. cōtra illum pcessum respondēdū est duplr̄ idest arguēdo duob⁹ modis: quoꝝ vnus est ꝙ sequit̄ iuxta ipsoꝝ opinionē: ꝙ omnia mūdi corpa essent antiqua ⁊ incausata.i. nullo modo depēdentia. (Et id qđ.) Hic tangit scđam reprobationē scđi phoꝝ dicti. Ubi debes scire ꝙ Ari. in.8. probauit primū motorēʒ esse vnum ex vnitate primi mobilis. Si enīʒ dat̄ vnū primū mobile opʒ vt det̄ vnū primū agens mobile illud mouens semp. ⁊ ideo videm⁹ Arist. vt dicit Auer. primo celi. cōmēto.33. facere q̄onē de vnitate mūdi: qm̄ vt dicit Auer. qui dixit ꝙ mundi sunt plures: cōtingeret ei credere multa principia. ⁊ ecōtra. ⁊ ideo Aristo. declarauit ex vnitate primi vnitatem mundi: vt Auer. in primo celi. cōmento.90. declarat. vide. Hic ergo fuit vna alia via ad pbandum esse vnum primū agens. dicit modo Alga. ⁊ id qđ dicunt phi ꝙ destructio huius.i. principium agentiū pluralitatis.i. ꝙ opiniones dicētes plura esse principia destructio potest sciri per aliū modum. s. a supradicto. nos reprobabimus eum.i. illum modū cum puenīete.i. ventura disputatiōe quinta quādo đ vnitate dei ⁊ remotōe đnominationū.i. simplicitate illi⁹ in.8. disputatiōe tractabim⁹. Ubi scđo debes scire ꝙ reprobatio cōponitur sic. oīs illa

Ex vnitate primi mobilis arguitur vnitas primi motoris.

cōposita ex pluribꝰ denoiationibꝰ.i.attributis est corpus:aut virtus in corpore.sed deus est substātia cōposita ex pluribus dnoiationibꝰ. ergo deus est corpus vel virtus in corpore.maior supponit ab eo tāq̄ manifesta.minor declaratur:qm̄ apud phos deus est agens:deus est vnū ſm vnitatē primi mobilis.est mouēs: ⁊ sic de alijs que agēti cō ueniunt.⁊ per pñs pluribus denoiationibꝰ cōstituit.cōclusio est falsa. ergo aliqua premissaꝝ.nō maior:ergo minor.sed minor sequit ex hoc q̄ ponunt deum esse primū agens primū mouens vnū ⁊c̄.ergo deus nō est vnū primū agens.hic ergo est modus quē dicet post Alga.cō tra phos in reprobatione illius secundi modi.

AVERROIS.

Os dicimus q̄ ipsius intētio est q̄ phi neq uerūt vnitatē dei asserere:neq̄ q̄ vnū sit cor pus postq̄ ipsi nequerūt remouere dei de/ noiatiōes.Opꝫ enī eos cōcedere q̄ deꝰ sit substātia cū denoiationibꝰ.⁊ qḋcunq̄ sic se hꝫ est sine dubio corpus aut virtus corporea:⁊ ideo se/ quit eos q̄ primū pricipiū incausatū sit corpꝰ celeste:sꝫ phi:nō attribuūt necessario eē cui cā nō est id qḋ dixerat Alga.noie eoꝝ.neq̄ putāt phi:q̄ ipsi nequeant ꝓbare egregie dei vnitatē:⁊ ab ipsa denoiatiōes remouere.⁊ deo dante in sequētibus diffuse tractabimus.

¶ Videt mihi q̄ Auer.hic arguat cōtra scđm modū quem infra di/ cet Alga.quē supra expressi.⁊ primo repetit sniam eius dicens.dici/ mus nos q̄ ipsius intentio est q̄ philosophi nequiuerunt vnitatem dei asserere.i.nō bene potuerunt probare deum esse vnum:neq̄ sup. potuerūt asserere q̄ vnum sit corpus:sic repetitur translatio ista.⁊ sic: videtur mihi q̄ Auer.velit dicere nomine Alga.q̄ philosophi in. duobꝰ peccāt.primo:q: non potuerūt assignare deum esse vnū ex vni/ tate corporis celestis ſm modum iam expressum.scđ3 peccatū est: qm̄ neq̄ possunt ꝓbare q̄ in natura est vnū primū corpus qḋ mouetur ex se:⁊ tūc lege sic.q̄ ipsi nequerūt asserere.i.probare dei vnitatē.sup. ex vnitate corporis primi.⁊ hoc q̄tum ad primum errorē phoꝝ.neq̄ potuerunt asserere demonstratiue q̄ vnum sit primum corpus.⁊ hoc q̄tum ad scđm errorem.q̄ autē hoc scđm non possunt probare Auer. nō explicat:sed explicat primuꝫ.d.postq̄ ipsi nequiuerunt remoue/ re dei denominationes.vult dicere q̄ hac de causa non possunt salua re dei vnitatem:q: saluando illam intrant concedere ipsum esse con stitutum ex pluribus denominationibus:cuius rationem explicat di cens.opꝫ enim eos concedere q̄ deus sit substantia cum denomina/ tionibus.i.cōposita ex multis denoiationibꝰ.i.attributis.⁊ hec mi/ nor Algazelis.Deinde ponit maiorē.d.⁊ qḋcunq̄ sic se hꝫ est sine du bio corpus aut virtus corporea.hic suppleas cōclonem quā in expo. sitione dubij posui:quā hic ipse repetit dicens.⁊ ideo sequitur eos q̄

primū principiū incausatū sit corpus celeste vel q̄dcūq̧ aliud: ꝙ aūt
illō scd̄3 phi ꝓbare nō pn̄t Auer. nō explicat: pōt tn̄ explicari: qm̄ via
ꝓbans/corpus eternū esse: est via motus eterni: sic si motus est aliqs
in rerū natura etern⁹. est aliqd̄ corpus motū eternū. s3 aliqs motus
est eternus: vt prim⁹ circularis: ergo erit aliqd̄ corpus eternū. vult er
go Alga. ꝙ hec via nulla sit: qm̄ sustentat̄ in minori dubia in qua lo/
quētes cōtradicerēt: ideo videt̄ ꝙ duob⁹ modis peccauerūt phi. sed
in trāslatione scd̄a sic reperit̄ scriptura. (Neq̧ ꝙ vnū nō sit corpus.)
et tunc videt̄ dicere ꝙ isti peccant: q2 nō possunt ꝓbare dei vnitatem:
neq̧ pn̄t probare ipsum nō esse corpus p illam vnitatē. q. d. eo q2 ad
illam ꝓbationē sequit̄ dei esse in mā cōsistere: vel ipm̄ esse corpus: vt
dictū fuit: et tunc s̄m hoc nō reperit nisi vnū peccatū phoꝝ et est meli⁹.
(Sed phi.) rn̄det hic ad argumentū Alg. cōtra phos. et vt mihi videt̄
ipse negat minorē. vn̄ dicit. s3 phi nō attribuūt necessario esse cui cā
nō est. i. ipsi necesse esse in cāto id qd̄ dixerat Alga. nomine cōstituēt
deū eu3 cōpositū ex plurib⁹ denoiationibus. ecce qūo negat minore3.
Deinde rn̄det ad ꝓbationē. d. neq̧ putant phi ꝙ ipsi nequeant ꝓba
re egregie. i. demōstratiue dei vnitatē: et ab ipsa vnitate remouere de/
noiationes. q. d. ꝙ phi possunt cōcedere deum esse vnum ex illa rōne:
et tamen pn̄t remouere eius cōpositionē: q2 l3 deus sit vnus mouens
agens zc. attamen ista nō dicūt cōpositionē. ꝓp qd̄ excusat se. d. et deo
dante in sequētibus diffuse tractabimus. Ecce qūo pulchre Auer. sa
tisfecit ad rōnē formalr̄: et ꝙ difficile fuit mihi ordinare dubiū et solu.
dubij: eo maxime cum nullam viderim expositionē: et vtinā ꝙ habe/
rem aliquā. multotiēs enim desperatus ex difficultate verborū istius
translatiōis: et carentia expōnis volui dimittere. attamen ꝙtu3 pos
sum tn̄ exponā. expositio aūt subtilior relinquat̄ posteriori. ¶ S3 di/
ces. quare Auer. nō reprobat primu3 modum: neq̧ approbat. videt̄
mihi ꝙ ꝓpter duo. primo q2 eius solo manifesta est ex dictis. ꝯn̄a enī
illa sustentat̄ in vna ꝓpōne. s. ꝙ ab eterno imobili nouū prouenire
non potest. ergo si deus est agēs eternū: omnia corpora mūdi que ab
ipso depēdent erunt eterna. modo hec rō soluta est multotiens in ter/
tia disputatione. vbi dictū est ꝙ ꝓpositio illa vbi sustētatur est vera. s.
imediate vt dictū est. 8. phys. cōmē. 15. vbi dictū est ꝙ ab eterno nō
ꝓuenit nouū imediate: l3 mediate bene. et hoc declaraui in expositiōe
secundi de substantia orbis. Scd̄o videt̄ mihi ꝙ ideo nō soluit illam
qm̄ ex dicēdis pōt eius solo esse manifesta: ideo ne ei accidat verboꝝ
sup̄fluitas rōnabiliter potuit sup̄sedere.

Prima q°. Sed circa dicta videt̄ esse qd̄ rōnabilis: qm̄ pluralitas attribu/
toꝝ arguit cōpositionē in cōtinēte. videm⁹. n. hoc in omni
ente gnābili vbi est bōitas: sapiētia virtus actiua: et silia. multitudo
eni3 attributoꝝ arguit cōpositionē in oī re gnābili. ergo et in deo: et si
nō in deo: erit qd̄: quare nō in deo et in alijs sic. ¶ Scd̄o pōt argui. qm̄
illa multa vel reducunt̄ in vnitatē: vel sunt simpl'r plura. si plura: er
go continēs illa esset congregatum et vnum vnitate exercitus. Si in
vnitatē: in omni vnitate op3 aliqd̄ habere se vt actū et alterū vt po
Opio quo/rūdam. tentia: ergo erit cōpositio. ¶ Ad istam. q. dicunt quidā ꝙ multitudo
attributoꝝ in omni ente circa primū arguit cōpositionē: cui⁹ ratio
est: qm̄ in eis nō possunt esse nisi vt causantur a primo: et sic compo/
sitionē

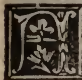
ctione dñt. nunc eniz causatū est cōpositū fm Auer. in pmo aūt q3 cōtinet vt in cā: ideo sunt in eo sine cōpositione: ⁊ hoc est qd dr cōiter q quecūq3 sunt in rebus dispersa sunt vnita in deo: eo q: ibi sunt eo mō quo causata sunt in cā que cōtinētia nullam dicit cōpositionem. ¶ Sed mihi videt q opinio ista sit pur⁹ error. qm vel multitudo attributorū formaliter dicūt cōpositionē. i. inquātu3 multitudo attributoru3: vel per accidēs rōne subiecti in quo sunt. si scd3 male dicūt: qm eius qd est per se nō d3 cā assignari per accidēs: etiam vt sic oia in creatura essent cōposita rōne cōtinētis. Si vero dicit cōpositionē formalem: ergo in quocūq3 dicet cōpositionē saluata eius rōne quiditatiua ⁊ formali: ⁊ sic in deo esset cōpositio. Ideo mihi videt q multitudo attributorū fm eius rōnem formalez nō dicat cōpositionē: qm in omni cōpositione op3 vt cōsideret vnū vt actus: alterū vt potentia. modo vnū attributorū nō erit vt actus respectu alteri⁹. ergo formaliter multitudo illa cōpositionē non pōt dicere. ¶ Ueru3 debeo scire q attributa possunt ad duo cōparari: vel inter se: vel ad subiectu3 in quo sunt. si primū vt sic formaliter ɔpositionē nō dicūt vt declaraui. si secūdu3 vel illud subiectū est cā in se simpliciter: ⁊ sic cōtinet in eo per essentiā: ⁊ summā idētitate3: qm qd additum causato facit compositionē: in cā essentiali facit idētitate3. si causatū sic attributū cōparatur illi vt forma accidētalis: ⁊ sic compositionē facit cū eo: sicut albedo cum pariete. sed quō hoc habeat sufficiētius declaraui in cōmento. 39. 12. exposui. ⁊ infra in vltimo caplo disputationis dicam. ¶ Quibus visis ad primū dicendū q in omni ente generato multitudo attributorū cōparata continēti compositionē facit: l3 in se non sit cōpositio: qm vnum attributū alteri comparatū cōpositionē non potest dicere: cum neutrū respectu neutrius se habeat vt potētia: sed oia sunt perfectiōes. ¶ Ad secūdum dico q inter se nulla3 vnitatem dicunt nisi respectu ɔtinētis: ⁊ ideo nō sunt aggregatū per accidēs: qm vnum aggregatiōe nec compositōe3 dicit si illa que sunt in eo cōparantur inter se nec ad aliud nō sic attributa: qm cōparata ipsi cōtinentibus aliqn cōparant vt forme qn eis addunt: nō per eēntia3: sed prout ab alio causant: vt dixi. ecce igitur quō potest saluari dei simplicitas cu3 multitudine attributorum.

Impugnatio.

Ad duo attributa pñt cōparari.

Solutio.

ALGA. DVB. IIII

Dit Algazel. scdm vero est in eo q dñt ⁊ ponunt peripatetici q entia abinuice3 causantur: sed forte dicendū est q cause successiue procedūt ad infinitū. Et si ipsi rñderent nobis q hoc est impossibile. Nos dicem⁹ eis qualiter hoc assertis: aut hoc est prima cognitio apud vos sine aliquo medio: aut ab aliq medio. Primū ē falsum. multa eniz sunt nobis obijcientia vt reuolutiones celu3 que apud nos sunt infinite: ⁊ non perueniūt fine

AVERROIS.

Os dicim⁹ q̄ id qđ dixit.s.q̄ forte cause p̄cedunt ad infinitum vsq̄ q̄n dixit vt reuolutiones orbium ꝛc̄. Ad h̄ rńdendū est q̄ ph̄i negant infinitatē causaꝝ: ꝛ causatoꝝ: q̄ perueniūt ad ens causaꝫ nō habēs: sed per accidens bene cōcedūt hoc rōne cuiusdaꝫ antique cause: sed nō q̄n ipse cause descendunt recte: vel simul in materijs infinitis. Sed id qđ dixit noīe Auicē. vꝫ. q̄ pn̄t esse infinite aīe: q̄ infinitas non est impossibilis nisi in rebus situatis. Dicimus q̄ sunt verba falsa: ꝛ nullus veraciuꝫ ph̄orꝫ cōcedit: imo pōt ostendi demōstratiue: ꝛ hoc impore mō vl'i est a nobis in p̄cedentib⁹ dictū: ergo nō sequit̄ ph̄os aliqđ suorum argumentoꝝ rōne huius positiōis. vꝫ. reperiri animas infinitas in actu. Unde hm̄oi rōne conati sunt aliqui opinari translationeꝫ animaruꝫ. anime eniꝫ humane distinguūtur in numero numeratione corpoꝝ. ꝛ remanent in perpetuuꝫ.

¶ Uidetur mihi q̄ ista solutio pōt diuidi in duo: q̄ primo ponit verā euasionē philosophorū. scđo ibi. (Sed id qđ.) rn̄det argumēto cōtra illam. In primo reperit id cui vult respōdere. d. dicim⁹ nos q̄ id qđ dixit q̄ forte cause procedūt in infinitū vsq̄ q̄n dixit. illud verbuꝫ. vt reuolutiōes orbiuꝫ ꝛc̄. i. q̄ sentētia cōtenta in his verbis soluitur: q̄d declarat. d. ad hoc respondēduꝫ est q̄ ph̄i negant infinitatē causaꝝ ꝛ causatorū: q̄ perueniūt. i. dicuntur esse perueniēdū ad ens causaꝫ nō habēs. vult dicere q̄ incōueniēs ph̄oruꝫ est: q̄ tūc in causis eēntialr ordinatis esset p̄cessus infinit⁹. Deinde ponit id qđ non reputāt incōueniēs. d. sed per accidēs bene concedūt hoc rōne cuiusdā antique cause. Deinde ponit scđm moduꝫ impossibilitatis. d. sed nō q̄n ipse cause descēdunt recte. Deinde ponit tertiuꝫ. d. vel simul in materijs infinitis. Ubi debes scire q̄ quattuor modis in causis possumus imaginari processuꝫ in infinitū. s. prout sunt essentialiter ordinate. secundo prout recte per inferiorē in perfectiōe ascendēdo in infinitū. i. in eodeꝫ genere cause. ꝛ tertio prout sunt in actu: ꝛ quarto prout accidentaliter ordinant̄ ꝛ successiue accipiunt̄. Sed dices. quo differt secūdus modus a primo. respōdeo q̄ prim⁹ modus intelligit̄ siue in eodē genere cause siue in diuersis. secūdus in eodē genere cause tm̄: ꝛ hoc dicit Auer. 2. meta. in cōmē. 5. in expositiōe scđa. vbi ait. ꝛ forte intendit per rectitudinē vnius speciei. vult dicere cause. U. g. q̄n oīs sunt in eodeꝫ genere cause. U. g. vt homo fit ab homine ꝛ sup. homo a sole: ꝛ sol a primo motore: semp̄ seruādo idem gen⁹ cause. per secundam speciē intelligit eꝗ que sunt de diuersis specieb⁹ collocatis sub

vno genere. V.g. vt ignis fiet ex aere: et aer ex aqua: et aqua ex terra. omnia eni3 ista sunt cause conuenientes in genere: qr oes sunt eiusde3 materie et diuersant in specie. ¶ Sed dices φ ista pars non differt a prima. Idem enim videt intendere in vtroqz dicedu3 φ in secudo intelligit in diuerso genere cause: et si exemplificauit in illo eode3 hoc facit sm vim exempli: no sm veritate. ¶ His habitis dico φ trib9 primis modis est impossibile pcessu3 sine fine in causis: sed solu in quarto modo: et hoc seruata vna ca eterna: vt iam dixi in dubitatiois secunde solutioe. ¶ Sed dices: quare dicunt cause accidetaliter ordinate: et alie essentialiter ordinate. ¶ Secudo quero quare potius inconuenit de eentialiter ordinatis φ de accidetaliter ordinatis. ¶ Ad prima3 dicedu φ ordo est prioris ad posterius: et hoc est comune tam causis eentialiter ordinatis φ accidetaliter ordinatis. differut aute3: qm qn prius ita est prius φ oino nec esse: nec imaginari pot posteri9: et posterius ita est posterius φ in re: nec esse: nec imaginari pot prius: est ordo eentialis. qn vero accidit priori φ fuerit prius: et posteriori φ sit posterius: tunc ordo est accidentalis. Exempla sunt: qm sol ita prior est φ vt sic nullo modo esse: nec imaginari pot post homine. similiter deus: ita prior est sole φ nec esse nec imaginari pot post ipsu3: eo qr esse homis ptinet essentialiter in sole: et esse solis eentialiter continetur in deo. ideo est oino essentialis ordo. Exemplu secudi. Socrates est prior Platone: attame pot esse ecotra: qm ista differunt tantu accidetaliter. et ideo accidit φ vnus sit altero prior vt vides. ¶ Ex his soluitur prima qo. dicutur eni3 accidetaliter ordinate: qr accidit extremis φ sint extrema: illa quoqz essentialiter: qr eentialiter sunt extrema: et hoc dicit Auer. 8. phys. com. 47. ¶ Ad secuda3 qonem respodet Auer. 5. physicor. cometo. 13. in fine. cuius resposio consistit in hoc: qm essentialis ordo requirit extrema actu: et media actu: sed accidentalis: nec per se: nec necessario requirit extrema actu. sed accidentaliter et contingeter: et ideo si cause eentialiter ordinate essent infinite: tunc simul in eode3 instanti eent entia actu infinita: non sic est in accntaliter ordinatis. et hoc dicit ibide: et qr moderni. i. loquetes sue legis no distinguut illud qd est per se: et illud qd est per accides. i. inter ordine3 aliquoru per se et accidetaliter: estimauerut φ sequitur ex hoc φ si homo semp generet ab homine: et primu non fuerit: et postremum no erit: et no est ita: qm primu3 est: qd est sol. et intelligentia operans motu illius. vult dicere in essentialiter ordinatis. homine3 aut generari ab homine in infinitu3 est verum per accides: et non per se: et per coseques non op3 vt si vltimu fit: sit primu3: et ecotra. si non est vltimu non est primu: qm essentialis ordo requirit extrema actu: accidetalis aut per accidens: et stat primu3 no esse: et posterius esse. ¶ Sed dices, si inter illa est ordo accidetalis. ergo no op3 vt sit sempiternus iste ordo in successione vnius post alteru3. ¶ Rndet Auer. in. 8. cometo. 47. d. impossibile est vt ista sint: nisi ponat hic aliquod motu3 ex se continens oia ista aliquo mo continetie: vult dicere in potentia: et sic apparet tota solutio huius qonis. (Sed id.) Nunc respondet argumeto eius de animab9 infinitis. erat eni3 argumetu. anime sunt actu infinite. anime sunt eentialiter ordinate. ergo aliqd eentialiter ordinatu est actu infinitu3 in tertia figura: et per psequens ptr co

In cais accidetalr ordinatis pcedere in infinitu est possibile.

Dria inter ordine eentiale et accidentalem.

Dubitatio. Solutio.

uersionē in parte aliqd infinitū est in essentialr ordīatis. ¶ Ad hoc respōdet ꝛ primo repetit illud.d.sed id qd dixit nomine Auicē.vz.ꝙ pñt esse infinite aie: qꝛ infinitas nō est impossibilis nisi in reb⁹ situatis.deinde respōdet.d.dicim⁹ ꝙ sunt verba falsa:ꝛ rñdet formaliter negando maiorē.d.ꝛ nullus veractuz phoꝝ cōcedit animas esse infinitas.imo potest ostēdi demonstratiue eius oppositū:ꝛ hoc impossibile modo vli.i.vniuersalr ꝛ omnib⁹ modis est dictū in precedētibus a nobis.s.in prima disputatiōe:in solutiōe quinti dubij.ergo nō sequitur phos aliquod suoꝝ argumētoꝝ rōne huius questiōis.vz reperiri animas infinitas in actu.quasi dicat.ergo peccat rō in minori.(Unde hmōi.)hec littera reperitur sic.vnde hmōi rōne conati sunt aliqui opinari translatiōez animarū.anime eniz humane distinguuntur in numero corporū ꝛ remanēt in perpetuū. Si littera sic stat videt mihi ꝙ ipse velit tangere eos qui vsi sunt rōne Alga.ꝛ quasi dicant ꝙ illi sunt qui probāt animas moueri de loco ad locuz.dicit ergo.vnde hmōi rōne.s.Alga.conati sunt aliqui opinari translationē animarū.i.animas moueri translatiōe.i.localiter.eniz pro qm̄ post mortez anime humane distinguūtur numeratiōe corporū in quibus iam fuerunt:ꝛ post que remanēt in perpetuū.vult dicere ꝙ est argumentuz validū apud eos qui supponūt hoc.s.ipsas remanere in perpetuū:ꝛ numero diuersas ſm corpora in quib⁹ iam fuerunt: nō tñ dz acceptari apud phos qui negant illud. Sed alia littera est sic.vnde hmōi rōne conati sunt aliqui opinari translationē animaꝝ:qd est impossibile.anime eniz humane distinguūtur numero numeratiōe corporuz ꝛ nō remanēt in perpetuū.ꝛ tunc sermo eius est manifest⁹ ꝑ se.vult.n.dicere ꝙ aīas moueri localr est impossīe:qm̄ ipse nō sunt numerate post mortez:cum tantūmodo numerent per corpa in quib⁹ sunt actu:post que nō pñt remanere numerata in vna specie.

Scda qō. Sed circa ista potest eē qō.vtrum si anime humane sint multiplicate in vna specie pñt remanere numerate post exitum earum a corpore:vt videt sermo secū de translatiōis inuere pro ente impossibili. ¶ Ad hoc latini dicunt ꝙ anime humane pñt numerari

Pō latinoꝝ per corpora per que fuerunt.s.per habitudines ad illa.aīa eniz Socratis est ab alia ab aīa Platonis post mortez:qm̄ remanet in ea habitudo alia ab habitudine alteri⁹ qꝛ.s.fuit alteri⁹ corporis. ¶ Licet

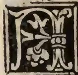
Impugnatio. hec respōsio sit ſm legez vera.ꝛ per cōsequēs simplr solent phi sic arguere cōtra hoc.adducā ergo argumēta coꝝ cōtra illam.ꝛ suppono pmo ꝙ vnitas qua vnū indiuiduū est indiuisuz in se ꝛ diuisuz a quolibet alio eiusdē speciei est ita ꝓpria eē indiuiduo: sicut vnitas communiter capta ipsi enti cōiter capto.hoc est manifestū:qm̄ est eadem rō entis ꝛ vnius entis hoīs:ꝛ vnius hoīs.vt Aristo.tradit in metaphysica.tunc arguo ꝛ quero.vel ista habitudo est eēntialr ipsa eēntia aīe

Primū argumētū. vel accñs illius.si eēntialr eēntia.ergo a quocūqz aīa habuit istud eē vnū habuit eēntialr eēntiā:sed a mā habuit istud eē vnū.s.qn̄ fuit in eo.ergo ab ea habuit eēntialr eius eēntiaz:ꝛ per ꝯñs ita sicut forma asini:qꝛ eēntialr depēdet a mā:non pōt esse sine mā: ita ēt ꝛ forma hoīs nō posset esse sine mā:eo qꝛ eēntia eius eēntialr fuit a mā: eo qꝛ eius habitudo:que est sua eēntia ſm rem fuit a mā. Si vero dicat ꝙ hec habitudo est accidēs ipsi aīe numeralr sumpte:tūc arguo: qcqꝫ

essentialius & interius inest ipsi aie inerit prius ipsi illud qd ei inest
per accidens. sz ex supposito vnitas inest essentialius habitudo.
ergo anima ꝓus erit vna numero sibi insit habitudo illa que est ei
accidēs. Et hec ratio tangit ab Auer. 7. meta. comē. 2. vbi ait. in hoc
ergo caplo intēdit declarare ꝙ quiditas indiuidui substātie prior est
in esse quidditatibus accidentiū: indiuiduū enim sube ꝙ prius sit aliis
indiuiduis accidentiū manifestū est per se. vult dicere ꝙ ideo quidi-
tas substātie prior est quiditate accñtiū indiuiduū illius est prius
indiuiduo accidētis. ecce quō tangit illam vim. ¶ Scdo arguo: qm Secundus
Aristo. 12. meta. vt ibi exponit Auer. comen. 49. & Thomas: probat
vnitatem mundi & ꝑmi motoris: & coponit syllogismuz sic. quecūqz
sunt numero multa: multā habēt materiā: sed primus motor non hz
māmꝫ. ergo in scda figura ꝑmus motor nō est plus vno in specie eius.
modo assumo maiorē Arist. & arguo addēdo istam. s. oēs aie separa-
te non hñt materiaz. ergo non sunt multe in numero: qd est ꝓpositum. Responsio.
¶ Ad hoc dices ꝙ Aristo. intendit sic maiorē: quecūqz sunt numero
multa habēt materiā actu vel habitudine. modo assumēdo minorē
Aristo. deus non hz māmꝫ actu nec habitudine: & minor tua falsa est
scz aie non hñt materiā actu nec habitudine: qm saltez hñt illam in
habitudine. ¶ Sed cōtra. qm maiorē habitudinē ad materiaz dicit Contra.
vniuersale māle anima post mortē: qm vniuersale ꝑ identitatē est
in mā: sed aīa nec per identitatē nec per copulationē: sed vle non pp
illud dicit indiuiduū simplr: imo absolute dicit vle. ergo & multo ma-
gis anima dicit plus vlis. ¶ Scdo ꝯtra idē arguo ex dictis in ꝑmo
celi. vbi vtitur illomet argumēto: nā ꝓbando illā maiorē ait ꝙ aliud
est hoc celū: & celū simplr. & hoc quidē vt species & forma. hoc autez
materia mixtum. Deinde subdit quibusdam interpositis. d. quorum
substantia in materia est plura & infinita entia eiusdez speciei. modo
arguo sic. ista ꝓpositio: quorum substantia est in materia sunt plura
indiuidua: vel intelligit de materia in qua sunt actu. vel in qua sunt
in habitudine. si primum: ergo maior. illa bene fuit assumpta: & mi-
nor fuit multo melius accepta sub maiori. Si loquitur de materia in
qua est in habitudine & non actu: ergo non bene dicit ꝙ celum sim-
pliciter & hoc celum differunt sicut forma & materia: quoniā celum. i.
vniuersale saltē māle est in materia ꝺm habitudinē: & sic oīno intelli
git de re prout est in materia actu. ¶ Sed dices ꝙ ibi Aristo. est in Fuga.
parte argumētatiua: qm vt dicit Auer. ibi comēto. 92. Arist. arguit Contra
pro vna parte qōnis. ¶ Sed istud est fuga. qm Aristo. pro qōne acci
pit illam opinionē & illam ꝓpōnem tanꝙ veram: vt apparet comē.
95. & eam nō negat. ¶ Tertio & vltimo arguo. vel tantā vnitatē ma- Tertium.
terialem precise habuit anima duz fuit in corpore quantā habz post.
vel minorē: vel maiorē. maiorē nullus diceret: nec minorez: qm hoc
nō esset: nisi qz anima post mortē esset indiuiduū vagum. & in corpo
re fuit indiuiduū signatū: & qui dicit hoc stultus est. Si tantaz: ergo
cum in corpore fuit cōpleta in specie apud eos: per hoc enim fuit in
materia vnita: vt ponunt: ergo & nūc est indiuiduū cōpletū in spē. &
per ꝯñs nunꝙ erit vnibilis ipsi corpori sicut nauta naui: cuius cōtra-
rium ipsi dicunt. dico ergo ꝺm phiam Arist. & Auer. ꝙ numerus indi
uiduorū nō nisi per māmꝫ in qua actu sunt hz fieri: & qz igit anime post

mortẽ sunt sine mã actualr: vt scis. ideo dicit Auer. ꝑ celi. cõ. 9. ꝙ oẽ qd non est in mã declaratũ est esse impoſſe inueniri plus vno indiui/duo in spẽ. ꝛ sic diceret ꝙ oẽs essent vna aĩa numero oĩum: sicut vi/sum est in expositione tertij de aĩa. ¶ Sȝ he rõnes non cogunt cõtra
Solo ad p/main. nos. ¶ Ad primã dicẽdũ ꝙ illa habitudo est ipsa aĩa eẽntialr diffe/rẽs in mã ab eadẽ: tñ nõ ꝓp hoc eẽntialr depẽdet a mã: cũ mã nõ fue
Ad scdam. rit causa eẽndi simplr aĩe: sȝ essendi in corpe: vt pȝ. ¶ Ad scdã ȝ dicẽdum ꝙ argumẽtũ cõcludit illã eẽ intẽtionẽ Arist. nõ tñ intẽtio Aris. in hoc est sustinẽda. imo Arist. ꝛ Auer. in hoc errauerũt. Et ꝑ hoc idẽ ad cõfirmationẽ ꝑmi celi. nõ em̃ dubito illã fuisse intẽtionẽ Aris. sed
Ad tertiã. teneo cum hoc ꝙ est Arist. illã esse falsaȝ. ¶ Ad tertiã dicendũ ꝙ anima hȝ ante ꝛ post mortẽ illudmet eẽ simplr: non tñ illudmet esse fm quid. ꝛ ideo post mortem non est cõpleta in specie: sicut nec ante vi/tam. vt patet.

ALGA. DVB. V

It Alg. rñdens pro phis: ꝛ si forte aliqs diceret ꝙ ꝓbatũ est cum perfecta demonstratione cãs non reperiri ad infinitũ hoc modo. aut qlibet illarũ causarũ possibilis est in esse: aut necessaria. scdm est fallum: qꝛ si ita esset non indigeret de causa. si primo modo. ergo totũ denominatur de possibilitate. ꝛ qdlibet possibile indiget de causa addita super eum, ergo totum illud indiget de causa extrinseca ab illo toto.

¶ Hic ponit viã aliã a ꝑdicta declarãdo qualr est venire ad ꝑmã causam. d. ait. Alg. rñdens pro phis: ꝛ si forte aliquis diceret ꝙ ꝓbatum est cũ perfecta demonstratione cãs nõ reperiri ad infinitũ hoc modo. (Aut qlibet.) posita intẽtione ponit viã Aui. d. aut qlibet illaꝝ causarũ polis est in esse. i. aut oẽs sunt poſſes esse: ꝛ poſſes nõ esse: aut qlibet illarũ est necia. i. neceẽ esse. ꝑmo destruit scdȝ mẽbrũ. scdo cõcludit ꝑmũ. d. scdm est falsuȝ. qꝛ si ita esset nulla illarũ indigeret de cã. ꝛ hec eẽnt simplr incausate: ꝛ ita nõ inuicẽ cãe. (Si ꝑmo mõ.) nũc cõcludit scdm. d. si ꝑmo mõ. g totũ denoiat de polítate. i. aggregatũ ex eis totum dr eẽ poſſe esse. ꝛ possibile non esse. Deinde arguit ex hoc propositum. d. ꝛ quodlibet possibile indiget de causa addita super eum: ꝛ tunc replices ꝓpositionẽ cõclusam tanꝙ minorẽ sic: sed totũ illud est possibile. ergo totum illud indiget de causa extrinseca ab illo toto: que. s. sit prima simpliciter.

AVERROIS.

Dicimus nos ꝙ hec demonstratio quã dixit Alga. noie phoꝝ tm̃ ab Auicẽ. reperit. Ipse enĩ meditatus est ꝙ dicta via veracior est antiquoꝝ via. Quia putauit ꝙ hec

via sumatur de substantia entis: et antiquorum via sumatur de accidentibus primo principio: aut consequentibus. Et dictam viam sumit Auic. a loquentibus. Ipsi namque opinati sunt quod notum est de se quod ens duabus diuiditur partibus. s. ad possibile et necessarium: et dicunt quod oportet quod possibile habeat agens: et quia mundus totus est possibilis: oportet ergo quod habeat agens necessarium esse. Hec est probatio secte mothizele. Et est sine dubio vera preter id quod dixerunt quod mundus est possibilis: et quodlibet possibile oportet quod habeat agens: hoc enim non est notum de se. Et Auic. cepit hanc opinionem per alios. propositionem vniuersalem: ita quod posuit intentionem possibilem in id quod causam habeat: vt ait Alga. Unde si dicta propositio absolute sumeretur non sequeretur diuisio predicta: quia id quod primo diuidit ens ad habentem causam: et ad non habentem non est diuisio nota de se.

¶ In hac dubitationis sol. primo innuit auctorem huius vie. d. dicimus nos quod hec demonstratio quam dixit Alga. nomine philosophorum reperitur tantum ab Auic. Deinde dat causam quare Auic. reputauit viam istam firmiorem via antiquorum quam narrauit. d. ipse meditatus est quod dicta via verior est via antiquorum dicta. Cuius rationem innuit et potest componi syllogismus. omnis via que datur per essentialiora enti: et primo principio est firmior via data per accidentia vel consequentia illis. hanc maiorem supponit et accipit minorem. d. quia putauit quod hec via sumitur de substantia entis et antiquorum via de accidentibus primo principio: aut consequentibus sumitur et dicit accidentibus aut consequentibus ad demonstrandum quod ibi non sunt propria accidentia: sed debent dici consequentia: et tunc suppleas conclusionem iam dictam. (Et dictam.) Nunc vult ostendere in quo hec via est vera: et in quo peccat: et ideo primo repetit illius rationem: declarando a quo sumpsit illam ipse. d. et Auic. sumit dictam viam a loquentibus: quod declarat. d. ipsi namque opinati sunt: quod notum est quod ens diuiditur duabus partibus scilicet ad possibile: et ad necessarium: supposito quod hec diuisio sit nota per se: et dicunt quod oportet quod possibile habeat agens. tunc arguunt sic: et quia mundus totus est possibilis: oportet ergo quod habeat agens necessarium ad hoc vt per ipsum perpetuetur: et addit quod hec probatio est secte mothizele. (Et est.) Ponit errorem rationis. d. et est sine dubio vera super secundum quid preter id quod dixerunt quod mundus est possibilis: et quodlibet possibile oportet quod habeat agens. ait quod hoc non est notum de se. imo super oppositum totius huius demonstratum est in fine primi celi contra Platonem. nullum enim possibile potest habere agens quo perpetuetur aliter natura contingens reuertetur in necessarium. (Et Auic.) ponit errorem rationem Auicen. quoniam quod omne ens sit possibile vel necessarium non est ita notum. ideo Auic. loco entis possibilis posuit habens causam et

loco entis necessarij posuit non hñs causam. dicit g. et Auic. hāc opinionē cepit. i. cōfirmauit p aliā ppōnē vniuersalē. ita φ posuit intētionē possibilē. i. hoc mēbrū eius pōle in id qd causam hz. et sup. et loco necessarij posuit non hñs causaz: vt ait Alg. (Unde si.) cōtra arguit Auer. d. vnde si dicta ppositio. s. omne ens aut causatū: aut causa sumit absolute: nō sequit diuisionē pdictā. i. nō equiualeret illi diuisioni: qm id qd pmo diuidit ens ad habēs causaz et nō hñs causaz non est diuisio nota de se: et per pñs non rñdet intēto: in quo volebat illam diuisionem reddere per se notam.

Tertia qō. Sed circa dicta tria. q. faciūt. pmo an pma diuisio sit per se nota. scdo an scda diuisio absolute sumpta sit per se nota et illi equiualēs. tertio vtrū aliqd possibile possit ab alio perpetuari: quib' habitis erit satis exposita solo dubij. ¶ Pmo arguit φ sic: qm passiones entis sunt per se note de ente: qm nullū pōt eē medium notius eis. ¶ Scdo. nullo mō in metaphysica: neq in nāli sciētia pñt demonstrari: ergo sunt per se note. ¶ Quantū ad istud dubiū vr mihi φ illa entis diuisio nō sit per se nota de ente primo: qm illud apud antiquos fuit valde quesitū: imo vt narrat Arist. in. 8. quidaz dixerūt φ omne ens est ens possibile: et sunt oīa in fluxu. vt pz. in. 4. et. 9. meta. dictū est. Preterea. in lib. 8. fuit illa diuisio demonstrata. ibi eīm demonstratū est genus substātiaꝝ abstractarū esse vt dicit Auer. cōmē. 3. octaui phy. et ibidē. cōmen. vlti. primi phy. t. 22. et. 26. scdi phy. et sic videt mihi. ¶ Ad primū φ passiones entis simplices et non sub diuisione forte sunt per se note de ente. Iste autem sub diuisione possunt a posteriori saltez note fieri. Et sic ad scdm. apparet eīm qualr pbatur ens necessariū esse per viam motus eterni in octauo. et ita saltem per viā philosophicam pōt illa demonstratio esse nota. Ex his verificat dictū Auer. p physi. cōmen. vlti. vbi ait. vnde Auicen. peccauit maxime: cū dixit φ primus phs demonstrat primū principium esse: et pcessit in hoc suo lib. de sciētia diuina. i. metaphysica per viam quam estimauit esse necessariā et essentialē in illa sciētia. et peccauit peccato manifesto. certior eniz illoꝝ sermonū. i. demonstrationum quibus vsus est. in hoc nō pertrāsit ordinē. i. metā sermonū probabilium: et iam causam innuimus huius alibi. vbi Joan. et multi in octauo physico. per ly alibi intelligūt in lib. de substātia orbis. ecce quō errant. ait enim in scdo physico. cōmen. 22. via autē qua pcessit Auic. in pbando primū principiū esse est via loquentiū: et sermo eius semper inuenit quasi medius inter loquētes et peripatheticos. modo arguo sic. in lib. de sba orbis. non est demonstratuz qualiter via Auic. est media quasi inter peripatheticos et loquentes: imo tm̄ ibi in quinto capitulo: dictuz est rōnem eius fundari supra ppositiones instabiles. ¶ Preterea. 8. physi. cōmen. 3. vbi manifeste dicit φ ipse fecit capitulū singulare cōtra illā viam. ecce quō innuit librū Alga. Joan. aūt qz non vidit hunc librum pcessit sicut cecus: et ego longo tpe. ideo apparet quō illa via est pbabilis: qm fundat supra ista diuisione entis: quā accepit notam de ente aucte loquentiū: que vt declaratum est: est ignota simplr. ¶ Ad scdam Auic. voluit φ sic: qz vt dictum est in disputatiōe tertia apud Auic. omne habēs causaz est ens possibile: et omne incausatū est ens necessariū. et ideo apud ipm cēnt

Error Joānis.

Questio.

i

diuisiones equiualentes: sed apud Auer. dicendu3 est ꝙ pma diuisio erit ista. ens quoddã erit necessariũ: ⁊ quoddã3 posse: ⁊ iterũ necñium quoddã est a se: sicut pma causa: ⁊ quoddã ab alio sicut sunt orbes mouentes stellã. vnde vt dicit ipse in. 8. phys. cõmẽ. 79. non omne hñs causa3 est posse. l3 sm Auic. sit ita. ¶ Ad ꝓpositũ. ergo hec diuisio vel capit vt illa equiualẽs: ⁊ tunc non erit notior illa: si capit vt est vlior predicta ⁊ minus cõmunis: tũc erit adhuc ignota ⁊ non habebit propositum: sicut fuit declaratũ de prima.

Circa tertiã qõnem ego feci longã morã in tractatu de intellectu. ideo pro nũc dicendũ ꝙ nullũ cõtingens in eius nã põt ab alio perpetuari sm phos: ⁊ hoc dicit Auer. in fine de sub a orbis. s. in pmo caplo. ⁊ pmo celi. cõmen. 138. Huius aũt rõ põt sumi ex scdo perihermenias. vult Arist. ꝙ neceẽ ⁊ impose esse sint cõtrarie. pose esse/ ⁊ pose nõ eẽ subcõtrarie. pme dicunt cõtrarie: qm̃ necesse esse valet in omni tpe ens. ⁊ impose esse in omni tpe non ens. possibile esse in aliquo tpe ens. possibile non esse in aliquo tempore non ens. vide ibidem. tũc arguo sic. Si aliqd est cõtingens ꝙ perpetuet ab alio. vel hoc nunꝗ incepit. vel istud incepit ⁊ post remanebit semper in futuro. si primũ: ergo ad impose se h3 cõtrarie ⁊ non cõtradictorie: ⁊ per ꝯñs erit necesse esse: ⁊ sic nã cõtingens vna ⁊ eade3 erit natura necessaria. Si scdm sicut dicit de anima intellectiua. cõtra. qm̃ anteꝗ fuit iam fuit possibile esse. ergo mõ si est iterũ est possibile non esse: ⁊ sic istud erit possibile esse ⁊ possibile non esse: sed tunc arguo ex regula primi prior. c. 13. ex maiori de cõtingenti. ⁊ minori de inesse. simplr oẽs syllogismi sunt perfecti. arguo modo sic. omne3 animã intellectiuam cõtingit non esse. anima Ade est anima intellectiua. ergo animã Ade cõtingit non esse. Tunc vltra per aliam regulam ibidẽ. quicquid sequit ad premissas de possibili sequit ad eas de inesse. volo dicere ꝙ impossibile nunꝗ sequit ex premissis positis inesse. vnde dicit sic falso posito ⁊ non impossibili: ⁊ qd accidit propter positione3 falsum erit ⁊ non impossibile: tunc fiet argumentũ istud. nulla anima est. anima Ade est anima hois. ergo anima Ade nõ est. cõsequens est falsu3 impossibile: vt oẽs dicunt. ergo aliqua premissarum ⁊ nõ minor: qm̃ est de inesse simplr. g maior: s3 maior est sequẽs ad illam de contingenti. ergo illa fuit falsa: ⁊ per cõsequens nullam animam cõtingit non esse. ¶ Sed dices ꝙ ista. anima Ade non est: non est falsa impossibilis: ergo falsa possibilis: quoniã aliquãdo fuit vera. ergo est falsa possibilis. Hec responsio fuit mihi data ab vno qui reputat se scire logicam ⁊ nihil scit in logica Aristo. ¶ Sed contra arguo: quoniam vt dicitur ibidem capitulo. 11. possibile seu contingens distinguitur ab inesse. ⁊ necessario esse per hoc ꝙ ille de contingenti respiciunt futurum. vnde Auerrois primo priorum. capitulo quarto: in principio ait. Et propositiones quidem possibiles. scilicet iste de quibus dicitur nomen possibilis vere: ⁊ sunt que sunt possibiles: vt inuenitur in futuro ⁊c. ⁊ ibidem capitulo. 14. ait: ⁊ quia propositiones absolute. i. de inesse ⁊ necessarie ⁊ possibiles diuersificantur. quedam a quibusdam in modo ⁊ in materia quam signat modus. quod est: q: hec: i. dest aliqui sunt res multe inuente in actu. preter ꝙ sit inuentio rerum necessariaz ⁊ ille sunt absolute: idest de in/

Quarta qõ

Responsio

Contra.

aliis: et res que mihi necessarie sunt inuente in actu: sed sunt possibiles vt inueniant in futuro: et vt nō inueniant sunt possibiles. i. cōtingentes ppositiones: et res que sunt inuente semper et ipse sunt necessarie. In quibus verbis vult q̄ omnis ppositio cōtingens sit respectu futuri: ergo si aliqua ppositio est que in futuro nūq̄ erit vera: nec est vera, illa ppositio est impossibilis falsa: et per cōñs habetur propositū: qm̄ nunq̄ ista. anima Ade nō est: erit vera. et per cōsequēs hoc ponere est falsum impo̅le: et sequit ex falso possibili: ergo cōtra regulam. Arist. ex his appet qualr̄ nulla nā cōtingēs pōt ppetuari simplr̄ tenendo: et de hoc volui dicere hic logice: qm̄ physice dictū ē in qōne de itellectu. ¶ Et debes scire q̄ istud est s̄m Arist. et Auer. alr̄ autē s̄m nos xp̄ianos. diceret enim q̄ anima intellectiua acqrit necessitatē a deo. nec incōuenit aliqd̄ esse necessariū hn̄s principiū in pte. et sic ola argumenta ruunt. et hanc rōnē solui in lib. de intellectu. vel dicēdū q̄ hec. aīa Ade nō est. est falsa po̅lis: qr̄ aliqn̄ nō fuit: et lz hec rn̄sio non sit s̄z logicā Arī. est vera simplr̄ s̄m nos: et tu considera.

Aīa intellectiua a deo necessitatē acquirit s̄z nostrā legē

ALGA. DVB. VI.

[F]It Algazel. nos respondemus eis q̄ vocabulum po̅le et necessariū est obscurum: nisi declaratū fuerit q̄ pro necessario intelligit id qd̄ ipsius esse nō hz cām: et p po̅li id qd̄ habet. vnde si ita intelligit: dicim⁹ q̄ qōlibz ens est po̅le. vz. q̄ habeat cām additā sup ipsius substātiam: et totū illud nō est po̅le qd̄ nō hz cām additaz sup suā substantiā extrinsecā ab eo. sz si intelligeret q̄ aliud esset po̅le preter id qd̄ dictū est: nullam habebit intellectionē. ¶ Et si forte diceret q̄ hoc iduceret nos opinari q̄ necessariū esse ↄstituit ex possibilib⁹ esse: qd̄ est falsum. Nos vero dicimus rn̄dentes q̄ si intelligit p possibili et necessario id qd̄ supra dictū est. idē erit ergo qd̄ ppositū: et nō est cōcedendū q̄ sit falsum. tandē dicim⁹ q̄ simile erit dicto dicentis q̄ po̅le est antiquum constitui ex nouis: et tempus apud eos est antiquum: et singulares reuolutiones sunt noue et principiate: et aggregatio ipsarum est sine principio: ergo id qd̄ principiuz nō habet cōstituit ex reuolutionibus principiatis: ergo verificatur principiatio in particularibus; et non in toto. pz ergo q̄ quicunq; concedat nouitates principiatas. vz. formas quattuor elementoꝝ oportebit eum conce-

dere possibilitatẽ earuz infinitaꝝ: vnde ex hoc sequeretꝛ ꝙ nulla erit via apud philosophos ad primũ principiũ: neqꝫ a predictis dubijs euadere poterit.

¶ Hic inducit sol. Alga. ad argumentũ phoꝝ quã pro pte dedit. ⁊ dicit. Ait Alga. nos respõdemus eis ꝙ hoc vocabulum poſſe: ⁊ hoc vocabulum necessariũ est obscurũ nisi declaratũ fuerit isto mõ. vz. ꝙ pro necessario intelligitꝛ id qđ ipsius esse nõ hꝫ cãm: ⁊ pro possibili intelligitur illud qđ habet cãm. (vnde dicimus) ex hoc recolligit vnã vniuersalem. d. vnde si ita intelligitꝛ. dicimus ꝙ qđlibet ens est poſſe. vz. ꝙ habeat cãm additã super ipsius substantiã: ⁊ totũ illud nõ est poſſe qđ non hꝫ cãm additã sup substantiã suam extrinsecã ab eo. vult ergo ꝙ ista cõuertitꝛ. omne poſſe habet cãm supadditam substãtie sue: ⁊ omne habẽs cãm supadditã substantie sue est poſſe: ⁊ tunc addit: sꝫ si intelligitꝛ ꝙ aliud esset poſſe preter id qđ dictum est: nullam habebit intellectionẽ. i. non erit intelligibile apud intellectũ dispositus. (Et si forte.) hic mouet. q. ⁊ dicit. ⁊ si forte diceretur ꝙ hoc induceret nos opinari ꝙ necessariũ esse cõstituitꝛ ex possibilibus esse: qđ est falsum. ꝯñam probo: qm̃ motus celi apud phos non habet principiuz: ⁊ tamen cõstituitur ex reuolutionibus nouis habentibus principiũ. (Nos vero dicimus ꝙ.) hic dicit. nos vero dicimus respõdentes ꝙ si intelligatꝛ pro possibili ⁊ necessario intelligitꝛ illud qđ supra dictum est. idẽ erit ergo qđ ꝓpositũ. ⁊ nõ est cõcedendũ ꝙ sit falsum. vult dicere ꝙ capiẽdo poſſe ⁊ necessariũ: ꝓut nũc dictum est. cõcedo ꝯñs ⁊ ꝯñam. s. ꝙ aliqđ necessariũ nõ hñs principiũ cõponatꝛ ex possibilib⁹ habẽtibus ꝑncipiũ. (Tandẽ dicimus.) ꝓbat hanc solonem. d. tãdeꝫ dicim⁹ hoc esse sile dicto dicẽtis ꝙ poſſe est antiquuz constitui ex nouis: qđ probat exẽplo. d. ⁊ tps apud eos est antiquũ ⁊ singulares reuolutiones sunt noue ⁊ principiate: ⁊ tamen aggregatio ipsarum. i. totus motus ⁊ totũ tps est sine principio: ⁊ tunc cõcludit interũz. d. ergo illud qđ principiũ nõ hꝫ cõstituitur ex reuolutiõibus principiatis: ⁊ iđ cõcludit: ergo verificatꝛ pricipiatio in particularib⁹. i. partis motus ⁊ nõ in toto. q. d. ergo motus hꝫ ꝑncipiũ quo ad partẽ: nõ quo ad totũ. ¶ Debes scire ꝙ reperitꝛ alia lra sic. (Tandẽ dicimus ꝙ sile erit dicto dicẽtis ꝙ impoſſe est antiquum cõponi ex nouis: ⁊ tempus apud eos est antiquũ ⁊c̃.) ⁊ tunc videtꝛ mihi ꝙ littera possit stare. qm̃ vult dicere ꝙ qui negat illud est simile suum verbũ verbo dicentis ꝙ antiquũ cõponi ex nouis sit impoſſe: qđ est contra sensum: vt apparet in tempore ⁊ motu: ergo opꝫ dicere conuenienter sensatis. s. ꝙ est poſſe antiquuz eternum cõponi ex nouis factis. (Patet ergo.) Nunc redit ad propositũ. d. ptꝫ ergo ꝙ quicunqꝫ concedet nouitates principiatas. vz. formas quattuor elementoꝝ esse nouas: ⁊ principiatas vt ponunt peripathetici: opꝫ eum ponere possibilitatẽ earuz infinitarum. i. ꝙ possunt ꝓcedere in infinitũ. Tunc cõcludit. vnde ex hoc sequeretꝛ ꝙ nulla erit via apud phos ad primũ principiũ: neqꝫ a predictis duobus euadere poterit. ꝙ aũt nulla erit via põt declarari aliqualiter: qm̃ si omnia sunt corruptibilia nõ est aliquis motus etern⁹: ⁊ si nõ est motus eternus apud eos non potest demonstrari primum principiũ esse: ergo istis sic stantibus nulla erit via.

AVERROIS.

Dicimus nos q ex positiõe cãrũ infinitarũ possibiliũ sequit positio poss'is agẽtis nõ habẽtis cãm: sed ex positiõe rerum necessariarũ cãis infinitas nõ habentiũ seq q id qd causatum fuerit sit sine cã: & hoc satis manifestũ est: sz iposs'e pñs ex pdictis cãis nõ sequit ex cãis de poss'itatib' naturaliter exñtibus. Uñ si aliqs velit ordinare dictũ Auic. declaratũ dz ipm tali ordie signare sine dubio. vz. entia poss'ia indigẽt sine dubio de cãis pcedẽtib', Et iõ si ille cãe poss'es fuerint: oporterẽt cãri ab alijs cãis: & sic pcederent ad infinitũ: & si sic: nulla ergo erit hic causa vltia: & ideo oportebit dare poss'e incausatũ: qd est falsuz. Pis ergo q cause sine dubio pueniunt ad necessariam cãm: amplius dicta cã nõ euaderet quin sit necessaria ex causa aut sine causa: si ex cã: sequit petere de illa cã. vñ aut ad infinitũ procedet: & sequet q id qd positum fuit causatum sit incausatũ: qd est falsum. & ideo opz q perueniat ad necessariã causam incausatã ab alia: & hoc est necessariũ esse: & hoc modo erit pdicta demõstratio vera, nõ tamen illo modo quo posuit eã Aui. Sz id qd dixit Algazel. s. qñ respõdit ad phos dicens: q aliqd habet cãm additam super suam substantiã: & totũ nõ sic se hz. Intẽdit q quãdo phi cõcedũt q poss'e est id qd habet cãm & de necessario esse id qd cãm nõ hz. diceretur eis q nõ est negãdũ sm ipsoꝝ radices q sint cause & causate infinite: & snia eorũ est necessaria: qz sm ipsoruz radices poss'e est iudicium partis differre a iudicio totius. & hec verba absqz dubio sunt sophisticalia diuersis modis. Unus est: qm peripathetici non concedunt causas infinitas per se: vt in precedentibus declaratũ fuit: licz sint ille cause de possibiliũ natura: aut de natura necessariorũ: sicut supra declaratũ fuit. ¶ Et sophisticatio Auic. hec est que sibi potest dici sic. si ens diuideret ad poss'e esse: & necessariũ: & intẽderemus pro poss'e id qd cãz hz:

⁊ ꝑ necessario id qđ nō hȝ: tūc nō poteris demōstratiue ꝓbare ꝙ eēt cāe infinitas est poſſe. sequeret. n. ꝙ ille cauſe eēnt đ entib⁹ cāe inhabētib⁹: ergo eēnt de genere neceſſarij eſſe: imo qđ plus est ꝙ apud phos est poſſe vnum cōstitui ex infinitis cāis: ⁊ quelibet ipsaꝝ est noua: ⁊ nō est dubiū ꝙ hic error accidit Aui. q: diuidit ens ad habendā cām: ⁊ nō habendā: sȝ si ipse diuisisset ipm modo a nobis facto nō sequerent eum ꝑdicta argumenta. Sȝ id qđ dixerat ꝙ antiquū pōt cōstitui ex infinitis conceſſis ꝑteritis reuolutiōib⁹ infinitis. dicimus qđ est falsuȝ: q: tale antiquū dicit cuȝ antiquo: qđ est vnuȝ equiuoce. Itē q: dixit Alg. vȝ. ꝙ nos induceret ad cōcedēdū ꝙ neceſſe eſſe constituat ex poſſibus eſſe. Dicimus nos ꝙ si itelligem⁹ ꝑ poſſi ⁊ neceſſario id qđ nos opinamur: tūc vere nō sequeret falsum: eſſet eniȝ idē qđ nostrū ꝓpoſitum. Nos tamē dicimus ꝙ Algazel intēdit ꝙ si phi intendūt ꝑ neceſſario id qđ cām non hȝ: ⁊ pro poſſi id qđ hȝ: tunc nō cōcederemus falsum eſſe: ꝙ incausatū cōstituat ex infinitis cāis: q: si ponerem⁹ ꝙ eſſet impoſſe remouerent ex hoc cāe infinite. Itē dixit: ⁊ hoc est siſe dicto dicentis ꝙ impoſſe est cōstitui antiquū ex nouis: sed tempus apud eos est antiquū: ⁊ singulares reuolutiōes sunt noue ⁊ principiate: ⁊ aggregatū ipsaruȝ est imp: incipiatū: ergo id qđ principiū non hȝ cōstituitur ex principiatis reuolutionibus: ergo fit principiatio de reuolutionibus singularibus: sed non de aggregato ipsarum. Intēdit Algazel in hoc ꝙ non est impoſſe constitui incausatum ex causis infinitis: sicut constituit apud phos antiquum ex infinitis nouis. Tempus nāq; apud peripatheticos est antiquum: ⁊ constituitur ex tēporib⁹ nouis. Simil'r motus celorum est antiquus apud philosophos: ⁊ reuolutiones ex quibus est constitutus infinite sunt. Sed nos dicimus ꝙ phi respōdent ad Algazelem in hoc ꝙ ipsi nō cōcedunt reperiri antiquū cōstitutuȝ ex nouis partib⁹: ꝓut ille ꝑtes sunt infinite: immo phi for/

titer de hac opinione fingēt. et ratio ipsorum est: quia dictum aggregatū nō euadet quin cōplet ex particularibus fini/tis generalibus: aut finitis. Si dicitur finitis ergo oportebit cōcedere quod genus sit generabile et corruptibile. Si de infinitis ergo predicti opinātes ponūt quod sit possibile vel necessariū quod illud aggregatū sit ab eterno sine causa a qua pro/cedat. Sed philosophi bene concedūt hoc: et opinati sunt quod talia genera et eis similia generabilia et corruptibilia sunt: prout cōstituunt ex possibus particularibus. habēt. n. sine dubio causam extrinsecā: a qua predicta genera eterna procedunt: et nō putant quod sit impossibile inuenire causas infi/nitas: quia impossibile est cōstituere antiquū ex aliquo infini/to: quia philosophi dicūt quod ponere motus diuersos in genere ab eterno fuit necessariū cōcedere: quia hic est vnus motus in numero ab eterno: et quod causa esse corporū generabiliū et corruptibiliū in partibus eternalibus in toto est: quia hic est ens ab eterno in toto et in parte. videlicet quia corpus superceleste et infiniti motus sunt sempiterni in genere ex vno motu in numero cōtinuo: qui est motus firmamē/ti: et ille motus nō cōponitur ex pluribus reuolutionibus in actu: sed tantum in intellectu: et motus supcelestis corporis eternitatē acquirit a suo motore: qui de eius natura continue semper mouere debet: et nō est natura illius mobilis quod aliquotiēs moueatur: et aliquotiēs nō: sicut se habent mobilia inferiora.

¶ Et est notādū quod hominum opiniones in generibus sūt tres. vna quarū quod quodlibet genus est generabile et corruptibi le prout cōtinet finita indiuidua. Secunda vero quod quoddam genus est ab eterno. videlicet sine principio sine fine: prout ap/paret cōstitui ex infinitis indiuiduis. Sed hec opinio duo/bus modis diuiditur. aliqui dicūt quod talia genera acquirunt eternitatē ab aliqua vna causa necessaria. alioquin priuarent vicibus infinitis in tempore infinito: et hec est philosophorum opinio. Alij vero opinati sunt quod prout cōtinet infinita indiuidua: optime pōt dici quod sunt ab eterno: et hec est opinio eorum qui eter/nales dicūtur. ¶ Et est notādū quod hee tres sunt opiniones di

stincte:

stincte: ⁊ oēs diuersitates in hoc ꝓposito interueniētes ad istas tres reducunt: ⁊ ex his dꝫ declarari vtrū mundus sit ab eterno. aut nō: ⁊ vtrū habuerit agens: aut nō. ¶ Et est notandū ꝙ de istis tribus opinionibꝰ due sunt extremitates: ⁊ vna tꝫ mediuꝫ. vꝫ. opinio loquētiuꝫ est vna extremitatū que nouitateꝫ mundi opinatur. ⁊ opinio eternaliuꝫ alia est extremitas. ⁊ pħoꝝ opinio est media inter eas. ¶ Pꝫ ergo ex istis dictis ꝙ qcūqꝫ opinat ꝙ possibile sit ponere causas infinitas: ⁊ nō possit obtinere primā causaꝫ. opinio falsa est. imo totū cōtrariū vꝫ. s. ꝙ qui esse infinitaꝝ causaꝝ negaret neget primaꝫ cām ab eterno asserere: esse eniꝫ causatoꝝ infinitoꝝ primaꝫ cāꝫ eternaleꝫ infert: ex qua acqrit esse infinitū: alioquin essent finita genera que qōdaꝫ suoꝝ indiuiduoꝝ innouat: ⁊ hoc mō tm̄ probat ꝙ antiquū est innouatoꝝ cā ⁊ declarat esse innouatoꝝ infinitoꝝ.

¶ Hic Auer. vult ꝯtradicere Alga. ⁊ duo principalr facit: qm̄ primo declarat vim rōnis Aui. declarādo Alg. ipsaꝫ nō intellexisse. scd̄a ibi. (Sed id qd̄) reprobat euꝫ in alio dicto. In prima pte preponit quasi vnū p se notū. scd̄a ibi. (Uñ si aliqs) exequit dando viꝫ rōni Arist. dic ergo. dicimꝰ nos ꝙ ex positiōe causaꝝ infinitaꝝ potiuꝫ sequit positio polis agētis nō hn̄tis cām. i. sequit ꝙ possit dari agens nō hn̄s cām. Sed ex pōne reꝝ necessariaꝝ nō hn̄tiuꝫ causas infinitas/ sequit ꝙ id qd̄ causatū fuerat fit sine causa: ⁊ hoc satis manifestū est. Deinde replicat illud sub forma breui. d. sed impole sequēs ex p̄dictis cāis. s. necessarijs: nō sequit ex causis exn̄tibꝰ de possibilitate. i. polibus.

Sed circa hec duo faciunt qōneꝫ. primuꝫ qm̄ nō vr̄ qualiter ex pōne causaꝝ possibiliū sequit causans agens possibilis incausata: qm̄ si sequit cā agens incausata illa est necessaria ⁊ nō possibilis. ¶ Iteruꝫ. nō vr̄ qualr sequit ex eis positis polibꝰ. Dubitatio. ¶ Scd̄m est: qm̄ nō videt ex rebus necessarijs carentibus causis esse aliquod incausatuꝫ infinituꝫ sine causa: hec enim duo qōnem magnaꝫ faciunt. Dubitatio. ¶ Ideo debes scire ꝙ qñ aliqua sunt vnius rationis ⁊ eiusdeꝫ ordinis si debent poni in aliquo alio ordine: debent poni ab aliquo alterius coordinatiōis: vt sensu pꝫ. sic in ꝓposito. videmus eniꝫ oīa possibilia esse eiusdeꝫ rōnis quātū ad possibilitateꝫ. si igitur debent poni in ordine necessarioꝝ: est opus/ vt per aliqd̄ ens necessarium ponantur. ergo si res ponuntur possibiles opꝫ vt aliqua causa ponatur necessaria conseruans illas in esse sempiterno ꝺm successioneꝫ. ⁊ sic appet primuꝫ: ⁊ iste modus declarandi est Arist. ⁊ Auer. 8. phy si. cō. 46. ⁊. 47. ⁊ scd̄o ꝑigeneseos. cō. 56. ⁊. 12. meta. cō. 33. ⁊. 32 ⁊. 34. ¶ Sed cum dicebatur ꝙ intelligit per agens possibile nō hn̄s cām. Dicēdum vt vr̄ ꝙ littera sit corrupta. hꝫ enim sic sequit positio

possibilis agentis nō hñtis finē: ⁊ tūc littera plana est qm̄ per hoc q̄ᵹ dicit̄ ꝙ illud agens sit possibile verū dicit: qm̄ corpus celeste est possibile: saltē quātū ad motū. ⁊ nō hȝ finē cum mouetur motu eterno: ⁊ ideo si cause hic inferius sint possibiles: opȝ vt det vnū agēs sine fine possibile s̄m partē. Alio modo littera hȝ: sequit̄ positio possibilis agentis nō hñtis causā: ⁊ tunc per illud agens nō hñs causā intelligit primū motorē simplr̄: ⁊ tunc littera intelligit̄ sic. sequitur positio possibilis. i. sequit̄ ꝙ possit poni agēs: nō habēs cām sicut est deus: ⁊ tunc ly possibilis cōstruit̄ cum ly positio: ita ꝙ sit sensus: sequitur possibilis positio agētis sine cā: ⁊ sic apparet vis p̄m dicti Auer. ¶ Pro intellectu secūdi debes scire ꝙ si res sint necessarie: ⁊ multe oportet: vt sint causate: qm̄ ois multitudo reducit̄ ad vnum genus cause: ⁊ ex alio essent incausate: ergo erit effectus sine causa: quoniā in eo ꝙ multe sunt causate: ⁊ ex eo ꝙ necessarie sunt incausate: vt dicit Algazel. ⁊ sic apparet vis secūdi. (Unde si aliquis.) in hac parte Auer. eligit modū declarādi Auicē. ex datis: ⁊ dicit. vnde si aliquis velit ordinare dictū Auicē. declaratū d̄ ipsum tali ordine signare sine dubio. vȝ. entia possibilia indigent sine dubio de causis precedētibus vt nunc est suppositū: tunc arguit. ⁊ ideo si ille cause possibiles fuerint oporterēt causari ab alijs causis: ⁊ sic procederēt ad infinitū: ⁊ si sic: nulla hic erit cā vltima: ⁊ ideo oportebit dare vnum eiusdem ordinis. s. vnū possibile incausatū. si non erit processus in infinitus: q̄ᵹ est falsum. (Patet ergo ꝙ cause.) cōcludit cōclusionē dicens. p̄tȝ ergo ꝙ cause sine dubio puenīūt ad necessariā causam: vt dictum est. (Amplius.) complet rōnem. d. amplius dicta cā non euaderet quin sit necessaria ex cā alia: aut sine causa. si ex cā: sequitur petere de illa causa. vnde aut ad infinitū procedet: ⁊ sic sequetur ꝙ illud q̄ᵹ positum fuit causatū sit incausatū: vt dictum fuit: q̄ᵹ est falsum. aut sup. oportet venire ad causam primā: ⁊ ideo oportet ꝙ perueniāt ad necessariam causam incausatā ab alia: ⁊ hoc est necessarium esse: ⁊ hoc modo erit predicta demonstratio vera. non tamen illo modo quo eam posuit Auicen.

Sed queritur quō differt hic modus demonstratiōis Auer. ab illo Auicē. vterq̄ enī videt̄ procedere per viam possibilis ⁊ necessarij. Dicēdū ꝙ prim⁹ modus dicendi arguit supponēdo differentias entis esse. U. g. esse ens necessariū: ⁊ esse ens possibile. vult enī ꝙ omne ens sit necessariū: aut possibile: ⁊ hoc est petere principium: vt visum fuit. Secūdus modus nō supponit; nisi ens possibile esse: vt patet ad sensū. Deinde ex tali arguit eē motum eternū partim possibile: ⁊ partim necessariū. ex hoc cōcludit ens simpliciter primum. ergo differunt hi modi valde ⁊ tu cōsidera. (Sed id q̄ᵹ dixit.) Cum exposuit rationē Auicē. ⁊ dedit sibi vim: vult modo cōtradicere Algazeli quātum ad solutionē questiōis more in dubio proposito. arguit eiȝ supra. ꝙ si possibile est id q̄ᵹ causā hȝ superadditā sue substantie ⁊ necessariū non hȝ: sequitur necessariū componi ex possibilibus multis: vt apparuit de motu celi qui totus est necessarius: ⁊ tamen quelibet reuolutio est possibilis: cui respondit ꝙ nō inconuenit totum esse incausatū: cuius quelibet pars sit causata: qm̄ iudicium partis differt a iudicio toti⁹. Uult ergo Auer. ꝯtradicere Alg. in hoc.

& primo preponit eius verba. secūdo exponit illa. tertio ꝯtradicit illi. dicit ergo: sed id qđ dixit Alga. s. quādo respōdit ad philosophos. d. ꝙ aliquod. i. aliqua pars: h3 causa3 additam super suam substātia3: & tñ totum illius partis nō sic se h3: vt patet de motu celi. cuius quelibet pars est possibilis & habēs cām: & tamē ipse totus est eternus & incausatus. (Intendit.) Nunc exponit illam solutionē. d. Intendit ꝙ qū philosophi cōcedūt ꝙ possibile est id qđ h3 causa3: & concedūt de necessario esse id qđ cām non h3. diceret eis ꝙ nō est negandum ꝑm ipsoru3 radices ꝙ sint cause & causate infinite. i. ꝙ sit aliqđ totum habēs causas infinitas & causata infinita. U. g. motus h3 eni3 reuolutiones infinitas: modo reuolutiōes sunt cause infinite & causate: cuius rationē dicit. & sentētia eorum est necessaria q2 ꝑm ipsoru3 radices possibile est iudiciū partis differre a iudicio totius: & per consequēs possunt oēs partes esse causata & cause: & totū incausatū semper: qm̄ totu3 differt a partib9: vt fingit Alga. (Et hec verba). Nunc reprobat illam solutionē: & q2 tria illa solutio posuit. s. ꝙ cause per se possunt eē īfinite. Secūdo ꝙ ens diuidiꝶ per possibile & necessariū: intelligēdo possibile habēs causa3: & necessariū carens cā. Et tertio ꝙ possibile est aliqđ totum eē incausatū: cuius quelibet pars sit possibilis & causata. Ideo hos tres errores remouet. & primo primū. d. & hec verba absq3 dubio sunt sophisticalia diuersis modis. imo trib9 modis prout tres ponit errores: & ponit primū. d. vnus est: qm̄ peripathetici non cōcedunt causas infinitas per se: vt in precedētibus declaratum fuit. & ampliat dictū. d. l3. i. quātūcunq3 ille cause sint de natura possibiliū: aut de natura necessario⁊: sicut supra dictū fuit. vult dicere. ꝙ siue cause sint possibiles siue entes necessarie non pñt eē infinite per se. īmo op3 ꝙ sint finite omnino.

Sed est dubitatio: q2 non videꝶ ꝙ Alga. concesserit causas infinitas per se: quoniā ipse non cōcessit nisi reuolutiones infinitas: & tñ non sunt cause per se. ¶ Respondeꝶ ꝙ Auer. reprobat Alga. in hoc tantū ꝙ dixit reuolutiōes esse causas: quonia3 nō potest ponere illas causas eē nisi per se: quoniā reuolutio agit virtute propria: & non virtute prioris reuolutiōis: nec virtute sui orbis: imo orbis illius virtute eius agit: q2 celum nō agit nisi motu & lumine. verum est ꝙ reuolutio orbis inferioris agit virtute reuolutionis orbis superioris: sed hoc nō remouet rationē cause per se. hoc aute3 non concedit Aristo. quoniā Aristo. non vult ꝙ vna reuolutio agat: sed congregatio oīu3 reuolutionū. & sic apparet quomđ bene Auer. reprobat Alga. in primo errore. (Et sophisticatio.) Nunc ponit secundu3 errorē. s. Auicē. qui etiā fuit Alga. & primo preponit errorem loco antecedentis. d. & sophisticatio Auic. hec est que sibi potest dici sic. si ens diuidiꝶ ad possibile esse & necessariū & intēderem9 pro possibili id qđ causa3 h3: & pro necessario id qđ nō h3 causa3: hoc est antecedens statim ponit consequēs: tunc nō poteris demonstratiōe probare esse possibile causas eē infinitas ꝑm successionē. qđ probat: quia vbi dabitur sup. ꝙ cause sint infinite aggregatio earu3 erit sine causa: cum sit eterna: & ideo dicit sequitur enim ꝙ ille cause essent de entibus causas inhabētibus. i. nō habētibus: sicut apparet in congregatione ex omnib9 reuolutionib9. ergo eēnt de genere necessarij esse.

Dubitatio.

Solutio.

et ampliat incōueniēs.d.īmo qđ plus est sequit apud phos q̄ est posse vnū ꝯ stitui ex infinitis causis:cuius quelibet ipsa⁊ sit noua:totū tñ est eternū.⁊ addit q̄ nō est dubiū q̄ hꝫ error accidit Auicē.qꝛ diuidit ens ad hn̄da3 cām ⁊ nō ad hn̄da3 cām:sed si ipse diuisisset ipsu3 mō a nobis facto:nō sequerent̄ eum p̄dicta argumēta.

Dubitatio. Sed hic sunt due qōnes.primo qꝛ nō vr̄ q̄ diuisio Auer.dif/ferat a diuisione Aui.scđo:qm̄ si differt nō videt̄ seq

Solo. qđ adduxit Auer.contra Alga.℄ Ad primu3 debes scire q̄ l3 diuisio entis sit per cām ⁊ causatū apud Auer.⁊ per possibile ⁊ necessarium apud ipsu3.⁊ in hoc cū Auicē.couenīat differt tñ qm̄ Auicē.vult ista cōuerti.s.possibile ⁊ habēs cām ⁊ ecōtra.⁊ necessariū ⁊ carens cā ⁊ ecōtra.Auer.aūt non vult illa cōuerti: aliqđ eni3 est habēs cām: cu/ius nā non est entis possibilis.vt quelibet intelligētia citra prima3.⁊ aliqđ est hn̄s necessitatē:⁊ tñ nō caret cā.⁊ ideo bene sequit̄ incōue/niens ad Auicēnā p̄dictu3.s.q̄ non pōt probari eē causas infinitas: qm̄ cōgregatio earum erit eterna.ergo carens cā:qđ est falsum apud Auer.nō valet:qm̄ l3 sit eterna tñ hꝫ causa3:⁊ sic apparet solutio qō/num insimul.(Sed id qđ dixerat.)Nunc reprobat ipsum de tertio er/rore.⁊ primo ꝑponit illum.scđo remouet illum.⁊ successiue circa hoc remouet alia dicta eius: vt dicam.dicit ergo primo:sed id qđ dixerat q̄ antiquū pōt cōstitui ex infinitis cōcessis preteritis reuolutionibus infinitis:hic est error.(Dicimus q̄ est.)Nunc remouet illum.d.dici/mus q̄ est falsum:qꝛ tale antiquū dicit̄ de antiquo qđ est vnum: ⁊ si littera nō est corrupta: vult dicere q̄ est permanēs: ⁊ vnum semper equiuoce:qm̄ antiquū successiuū non transcendit nām possibilis: vt dicit.12.metaphy.cōmē.41.sed hꝫ de intentiōe eterni non cadere in non esse.ideo dicit̄ equiuoce:qm̄ antiquū permanēs: sicut celum est totum simul:⁊ non hꝫ naturā entis possibilis apud phos.(Item id qđ.)Adhuc ponit alium errorē.d.Item id qđ dixit Alga.v3.q̄ sup. opinio phorū induceret nos ad cōcedēdum q̄ necesse esse cōstituatur ex possibilib⁹ esse: vt pꝫ in exemplo de motu.(Nos dicimus.)Hoc reprobat.d.nos dicim⁹ sup.q̄ vno modo est verum.alio mō falsum. ⁊ dicit.qꝛ si intelligerem⁹ pro possibili ⁊ necessario id qđ nos opina/mur.s.possibile ꝓ eo qđ nō fuit:⁊ post est:⁊ pro eo qđ est ⁊ post nō erit: necessariū pro eo qđ semper est:tunc vere nō sequitur falsu3: vt.appa/ret in motu celi:esset eni3 idem qđ nostrum propositū.(Nos tñ dici/mus.)videt̄ mihi q̄ Auer.narret modu3 quō credit Alga.illud esse verum.⁊ post exponit illum modu3.ibi.(Intendit Alga).dicit ergo in prima parte:nos tñ dicimus q̄ Alga.intendit q̄ si phi intendunt pro necessario id qđ cām non hꝫ: ⁊ pro possibili illud qđ hꝫ sup.cām adhuc vult ſm hunc sensu3 nō esse falsum.ideo ait Alga.tunc nō con/cederem⁹ falsum esse.v3.q̄ incausatū.i.necesse esse cōstituit̄ ex infini/tis causis:cuius rōnem dedit Alga.d.qꝛ si ponerem⁹ q̄ esset impos/sibile remouerent̄ ex hoc cause infinite: vt supra deductum fuit: ⁊ sic vult Alga.q̄ exponēdo etiā vt alij phi exponunt adhuc illud dictum est verum.(Item dixit.)adhuc ponit aliud dictum eius.d.Itē dixit. ⁊ hoc est simile dicto dicentis q̄ impossibile est antiquū constitui ex nouis:cuius cōtrariū patet ad sensum: qđ ponit.d.sed temp⁹ apud eos est antiquū:⁊ singulares reuolutiones sunt noue ⁊ principiate:

tamē aggregatū ipsarū est principiatū.i.incausatū.ergo id qđ princi pium nō hʒ cōstituit̄ ex principiatis reuolutionib⁹:ergo fit princi/ piatio de reuolutionib⁹ singularib⁹:sed non de aggregato ipsaruʒ. ptʒ ergo quō Alg.verificauit suam opinionē etiā exponēdo illos ter/ minos apud phos arabes.(Intēdit Alga.in hoc.)nūc exponit men/ tem Alga.post ibi.(Sed nos dicimus.)datmodum verorū phorum intelligēdi dictū Alga.dicit ergo.intendit Alga.in hoc⁊ꝙ nō est im/ possibile incausatū cōstitui ex causis infinitis:sicut cōstituitur apud phos antiquū ex infinitis nouis:cui⁹ rōnes repetit.tēpus nāqʒ apud peripatheticos est antiquū ⁊ cōstituit̄ ex tēporib⁹ nouis: similr mo/ tus celoruʒ est antiqu⁹ apud phos:⁊ reuolutiōes ex quibus est cōsti/ tutus sunt infinite.(Sed nos dicim⁹.)Nunc ponit verū intellectuʒ phoꝝ peripatheticoruʒ.¶ Et debes scire ꝙ Alg.voluit totum aggre/ gatum esse de se incausatū⁊ non habere cām prout est aggregatuʒ: imo de se necesse eē:⁊ tñ constituit̄ ex infinitis partib⁹ causantibus illud totum⁊ qm̄ partes sunt cause saltem m̄ales totius.scđo physi. ergo vult ꝙ totuʒ sit simpliciter necesse eē⁊neutra tñ pars.peripathe tici volunt ꝙ totū est eternū:⁊ possibile eē:⁊ ideo volūt motū ab alio perpetuari.s.a celo ⁊ intelligētia mouēte ipsum.cōueniūt ergo ⁊ diffe/ runt.cōueniūt quidē:eo qꝛ volunt illud eternū eē totum:eo ꝙ fiat ex infinitis nouis.differūt vero qꝛ Alga.vult illud totū esse incausatuʒ ⁊ independēs: imo sine cā ⁊ necesse eē.peripathetici vero volūt ꝙ il/ lud totum ⁊ si sit eternū:qꝛ est possibile ex se:tñ ab alio ꝑpetuat̄.⁊ hoc declarauit Auer.12.meta.cōmē.41.⁊ in.2.cap.de sb̄a orbis.hoc er/ go dicit.sed nos dicim⁹ ꝙ phi respondēt ad Alga.in hoc ꝙ ipsi non concedūt reperire antiquū cōstitutū ex nouis partib⁹;prout ille ptes sunt infinite:⁊ ponit argumētū:⁊ post soluit illud apud phos.d.imo phi fortiter de hac opinione fingent.i.sophisticabūt.⁊ forte littera est corrupta:⁊ dʒ stare.(Fugiunt.)⁊ m̄a plana est: ⁊ rō ipsoruʒ est:qꝛ di/ ctum aggregatū non euadet quin copulet̄ ex partib⁹ infinitis aut fi/ nitis generabilib⁹ ⁊ corruptibilib⁹.lʒ si de finitis.ergo opʒ cōcedere ꝙ genus sit generabile ⁊ corruptibile.i.ꝙ totuʒ illud sit generabile. si de infinitis ergo predicti opinātes ponūt ꝙ sit possibile vel necessa rium ꝙ illud aggregatū sit ab eterno sine cā a qua procedat:⁊ h̄ erat vis phorū arabum:cui respōdet per phos veros.d.sed philosophi be/ ne concedūt hoc:⁊ opinati sunt ꝙ talia genera ⁊ eis similia sunt ge/ nerabilia ⁊ corruptibilia:prout cōstituūtur ex possibilib⁹ principali/ bus.hn̄t enim sine dubio cām extrinsecā.i.celum ⁊ motorē a qua pre/ dicta genera eterna procedūt:⁊ ponit tunc illud in quo cōueniūt.d. ⁊ nō putāt ꝙ sit impossibile inuenire causas infinitas:qꝛ sit.s.impos/ sibile cōstitui antiquū ex nouis:imo cuʒ phis arabicis:peripathetici in hoc cōcedāt:cuius rōnem dicit:ꝙ phi dicunt ꝙ ponere motus diuer sos in genere ab eterno est necessariū cōcedere:qꝛ hic est vnus motus in numero ab eterno:⁊ dicūt ꝙ eā esse corporū generabiliuʒ ⁊ corru/ ptibiliuʒ in partib⁹ eternalib⁹ in toto.i.que sunt genita in parte.i.s̄m indiuiduū eterna in toto est:qꝛ hic.i.motus prim⁹ est ens ab eterno in toto ⁊ parte:vt primus motor ⁊ corp⁹ celeste:⁊ hoc dicit.vʒ.qꝛ cor pus celeste: ⁊ infiniti motus sunt sempiterni in genere ex vno motu continuo in numero:qui est motus firmamēti.i.octaui orbis.Ex his

Cōuenientia ⁊ drīa inter peripateticos ⁊ Algazelē.

habes differētiā vnam inter Auer. ꝛ Alga. (Et ille motus.) declarat quō sunt ille partes. d. ꝛ ille motus nō componit ex plurib⁹ reuolutionibus in actu: sed tm̄ in itellectu: qm̄ partes sunt potētia in toto ꝛ fiunt autē actu vel per intellectū: vel per sepatonē. (Et motus.) Jterū redit ad primā differētiā. d. ꝛ motus supercelestis corporis eternitatem aperit a suo motore: qui de eius nā continue semp mouere dꝫ ꝛ ponit differētiā inter hunc motorē ꝛ eos qui sunt h. d. ꝛ nō est de nā illius mobilis ꝙ aliquotiēs moueat ꝛ aliquotiēs nō: sicē se habēt mobilia inferiora. quare aūt non est hui⁹ nature in scdo caplo de substātia orbis: ꝛ scdo celi. cōmēto. 3. ꝛ in vltima disputatiōe declaratū est: ꝛ ego ibi declarabo si deus dabit vitam. (Et est notādum.) hic vltimo vult summatiꝫ opiniones phorū tractare: vt habeat differētia ꝛ couenientia eorum plene. primo ergo ponit summā opinionū. d. ꝛ est notandū ꝙ hominū opiniones in generib⁹. i. rebus gnābilib⁹ ꝛ corruptibilib⁹ eternis fm̄ genus sunt tres: lꝫ due prime altera subdiuisa erunt tres: quarū vna est ꝙ quodlibet gen⁹ est generabile ꝛ corruptibile. i. finitū a parte ante ꝛ post. prout cōtinet finita indiuidua. secūda vero ꝙ quoddaꝫ genus est ab eterno. vꝫ. sine principio ꝛ sine fine: prout apparet cōstitui ex infinitis indiuiduis. Et subdiuidit hanc. d. sed hec opinio duob⁹ modis diuidit. i. subdiuidit in duo mēbra. aliqui dicunt ꝙ talia genera acquirūt eternitatē ab aliqua vna cā necessaria: alioquin priuarēt vicib⁹ infinitis in tēpore infinito. i. infinities genita eēnt: ꝛ infinities corrupta: ꝛ hec est phorꝫ opinio. Alij vero opinati sunt ꝙ prout ptinet infinita indiuidua: optime potest dici ꝙ sunt ab eterno: ꝛ hec est opinio eorūꝫ: qui eternales dicūtur. i. arabuꝫ sic nominatorꝫ: ꝛ per hoc ptꝫ differētia inter arabes ꝛ pipatheticos: vt supra dixi. (Et est notandū.) declarat hanc diuisionē. d. ꝛ est notandum ꝙ he tres sunt opiniones distincte. ꝛ oēs diuersitates in hoc proposito interuenientes ad istas. s. tres reducūtur: ꝛ addit vtilitateꝫ harum opinionuꝫ. d. ꝛ ex his dꝫ declarari. i. couenit consequi vtrum mundus sit ab eterno: aut nō: ꝛ vtrum habuerit agens: aut non: qm̄ prima opinio legis infert mundū non fuisse ab eterno. secūda arabum forte negat causāꝫ primā. tertia sola bene infert eternitateꝫ mundi. (Et est notādum.) Nunc comparat has opiniones. d. ꝛ est notandum ꝙ de istis tribus opinionib⁹ due sunt extremitates ꝛ vna tenet medium: qd̄ exponit. d. vꝫ. opinio loquētium. i. theologorꝫ est vna extremitatū: que nouitateꝫ mundi opinatur. Alia extremitas est opinio eternaliuꝫ. i. arabum. Media inter eas est philosophorꝫ opinio. (Patet ergo ex his.) Nunc vult remouere oēs alias ꝛ ↄcludere opinionem Arist. dicens. pꝫ ergo ex istis dictis ꝙ quicūqꝫ opinatur ꝙ possibile sit ponere causas infinitas ꝛ nō possit obtinere. i. ↄcludere primam causam opinio falsa est. ideo dicit. Imo totum contrariū videtur ꝙ qui esse infinitarū causarū negaret: sicut facit opinio legis nequiret idest non poterit primā causaꝫ ab eterno afferere. Cuius rationē ponit dicens. esse eniꝫ causatorꝫ infinitorū primaꝫ cām eternalē infert: ex qua acquirit esse infinitū: alioquin essent finita genera: que cā eterna: quedaꝫ suorum indiuiduorꝫ inouat cōtinue: ꝛ sic manutenet genera: ꝛ hoc modo tm̄ probat ꝙ antiquū est cā inouatorū: ꝛ declarat
Nota. esse inouatorꝫ infinitorꝫ. s. per successionē. ¶ Debes scire ꝙ nulla opi

nio trium rône phica pôt cõcludere causã eternã: nisi opinio Auer. qm̃ opinio arabum non: qm̃ si tota multitudo est de necesse eẽ de se. ergo nõ arguit causam superiorẽ. Jterũ opinio legis si ponit oia esse finita: tunc non pôt ponere pncipiũ abstractũ esse: vt declarat Auer. pmo celi. cõmen. 33. imo hʒ ponere ipsum esse corpus: qr omne nouũ fit ex corpore: vt credunt phi. Sola ergo opinio Auer. ꝛ Aristo. concludit ppositumqm̃ multitudo generatorũ arguit successionem sempiternamꝛ illa arguit motum primum eternum: ꝛ ille arguit pmuʒ motorem abstractum esseꝛ totũ hoc dictuʒ est. 8. phy. cõmen. 46. ꝛ 47. ꝛ licet hoc dicat Auer. tñ non demonstrat: qm̃ lex nostra ponit q deus sit virtus extra corpus per hoc: qr causat sine transmutatione: ꝛ hoc philosophi non viderunt: imo in hoc fuerũt ceci: ꝛ hoc dixi sepe in disputatione prima.

Ponentes oia finita esse nõ pñt ponere principiuʒ abstractum esse.

Lex nr̃a.

ALGA. DVB. VII.

Jt Algazel pro phis in illo argumento qd̃ ꝯ eos posuit: ꝛ si aliqs diceret q reuolutiones nõ reperiunt: neqꝫ forme elr̃torꝫ: imo id qd̃ reperit est vna forma in actu: ꝛ id qd̃ non reperit pñs nequit aliquo modo denoiari de finitate ꝛ infinitate nisi in intellectu tantũ: sꝫ nos loquimur de realibus entibus: nõ de imaginabilibꝰ. Nõ ergo remanet aliquid aliud ĩ quo possumus ambigere: nisi in aĩabus mortuorꝫ: ꝛ quidã phorꝫ dicũt q aĩe hoiuꝫ sunt vna ab eterno ante aduentũ eius in corpus: ꝛ pter separationẽ vniunt: ꝛ fiunt absqꝫ aliqua mutatiõe: maxime: qr de infinitate nequeũt denoiari. Alij vero peripatheticorꝫ dicũt q aĩa sequit cõplexionẽ ꝛ mors nõ est aliud: nisi ipsius priuatio: ꝛ de seipsa sustẽtare nequit sine corpore: ergo aĩa non hʒ esse nisi in viuẽtibus: ꝛ viuentes sunt terminati ꝛ numerabiles: ꝛ ideo non possunt de infinitate denoĩari: neqꝫ priuari: neqꝫ aliquo modo denominari possunt de finitate: neqꝫ ĩfinitate: nisi de intellectu. ¶ Jtem dixit plus Algazel q rñsio huius dubij clare reperit ab Aui. ꝛ ab Alpharabio: ꝛ opinio veracium phorum est q anima est substãtia per se existẽs: vt habẽt ab Arist. ꝛ primis cõmentatoribus. Et si aliqs ab ista opinione deuiaret petendũ est ab eo vtruꝫ esset imaginandũ q in quolibet momẽto mouetur aliquid ꝛ remaneat: aut non. si non: dicimus q est falsuꝫ. si pri-

mo modo dicimus ꝙ ſi quolꝫ die imaginaremur inno/
uationē cuiuſdā rei:ꝛ ꝙ remaneat.copularenť igiť vſqꝫ
modo ſine dubio entia infinita. Uñ hoc mō debēt du/
bia ordinari:ꝛ nō eſt curandū vtrū id qđ remanet ſit ho
mo:aut aīa:aut demon:aut angelus:aut quodcūqꝫ ens
ſuerit. Id em̄ qđ dictū eſt ſequiť opinionē dicētis:ꝙ re
uolutiones preterite ſunt infinite.

¶ Introducit Alg.rñdentē pro pħis in duob⁹ pūctis vt videbiť.d.
ꝛ ait Alga.rñdens pro pħis in illo argumēto qđ cōtra eos poſuit:ꝛ
ſi aliqs diceret:ꝙ reuolutiones nō reperiunť in actu:neqꝫ forme ele
mentoꝝ:ſed ſup.in ſucceſſione:imo id qđ repit eſt vna ſola in actu.
tunc dicit.ꝛ id qđ non repit preſens.i.actu nequit.i.nō pōt aliquo
modo denominari de finitate ꝛ infinitate:niſi in intellectu tantū:ſed
nos loquimur de realibus entibus:nō de imaginabilibus:ꝛ ſic pꝫ ꝙ
non datur infinitū apud pħos. Non ergo remanet. hic remouet aliā
queſtionē cōtra pħos:ꝛ eſt ſcđs punctus dubij.dicit ergo.nō ergo re
manet aliquid aliud in quo poſſumus ambigere:niſi.de aīabus mor/
tuoꝝ.vult dicere ꝙ pōt eſſe queſtio de aīab⁹ mortuoꝝ:qm̄ vel rema/
nent:vel non.ſi remanent ergo ſunt infinite:cum apud pħos mūdus
eſt eternus.ſi nō remanēt:erūt corrupte cōtra pħos. Soluit.d.ꝛ qui/
dam pħoꝝ dicūt ꝙ aīe hoīum ſunt vna ab eterno ante aduētuꝫ eius
in corpus:ꝛ pter ſeparationē.i.poſt ſeparationē vniunť ꝛ fiunt vnū
abſqꝫ aliqua mutatione:maxime:qꝛ de infinitate nequeunt denomi/
nari.qūo aūt intelligitur hec opinio in ſolone.23.dubij priſme qōnis:ꝛ
verificatū eſt:attamen amplius dicā in ſolone huius dubij.(Alij ve/
ro.)hic ponit aliā euaſionē.d.alij vero peripatheticoꝝ dicūt ꝙ aīa ſe
quitur cōplexionē. ꝛ dicunt ꝙ mors non eſt niſi ipſius.i.anime pri/
uatio.imo dicūt ꝙ de ſeipſa ſuſtētare nequit.i.nō pōt exiſtere ſine cor
pore.ergo aīa nō hꝫ eſſe niſi in viuentib⁹:ꝛ viuētes ſunt terminati:ꝛ
ꝛ numerabiles.ꝛ ideo aīe non pñt de infinitate denominari:neqꝫ pri/
uari.i.dici infinite:neqꝫ aliquo modo denominari poſſunt de finitate:ꝛ
neqꝫ infinitate:niſi ab intellectu: ꝛ ſic patet ſcđs modus euadendi.
(Item dixit plus.) adhuc ampliat dictum Alga.d. Item dixit plus
Alga.ꝙ reſponſio huius dubij clare reperitur ab Auicē.ꝛ ab Alpha
rabio:ꝛ opinio veracium pħoꝝ eſt ꝙ anima eſt ſubſtātia per ſe exñs:ꝛ
vt habēt ab Ariſt.ꝛ ōmis cōmentatoribus.(Et ſi aliquis.) hic Alg.
adhuc facit.q.qm̄ licet ſit euaſio ad id de anima:attamen adhuc ſim
pliciter non euadis.vnde dicit:ꝛ ſi aliquis ab iſta opinione deuiaret
petendū eſt ab eo vtrū eſſet imaginandum ꝙ in quolibet moueť ali/
quod.i.aliquid generať ꝛ poſt remaneat:aut nō eſt poſſibile ad ima/
ginationem.ſi non.ſ.eſſet poſſe ad imaginationeꝫ:dicimus ꝙ eſt fal/
ſum:quis em̄ non pōt imaginari in quolibet die fieri aliquid ꝛ ipſuꝫ
remanere. Si primo mō dicimus ꝙ ſi quolibet die imaginemur inno
uationem cuiuſdam rei:ꝛ ꝙ remaneant oēs ille res.copulenť igitur
vſqꝫ modo.ergo tota multitudo ſine dubio erit infinita. ergo licet tu
euadas de anima:nō de poſſibili euadis. Et ideo ꝯcludit modū ordi/

randi dubia.d.vnde hoc modo debet dubia ordinari.(Et non est cu randũ.)ostendit qualiter lz dubium de aia sit solutuz simplr: tñ non est solutum:t.d.t non est curandũ vtrũ id qḋ remanet sit homo: aut aia: aut demon: aut angelus aut qḋcũq3 ens fuerit.vult dicere q ca sus dz intelligi de quacũq3 re.ponit g illa res esse in quolibet die:t re manere vt supra:t pt3 argumentũ.volo aũt per illã rem indifferẽter hoiem vel aiam tč.ergo lz sit solutũ de aiatnon tñ simplr est solutum. (Id eni3 qḋ.)hic tandem soluit.q.fm opinionẽ veram.d.id eni3 qḋ dictũ est:sequit opinionẽ dicentis q reuolutiones preterite sunt infi nite.i.sequit ad phos non ad me.

Sed pot esse qḋ nõ solũ cõtra phos:s3 cõtra eos sic.diuidat ho ra in partibus pportionabilib' minoribus terminatis ver sus.a.tũc volo q in pma deus faciat vnũ lapidẽ.vel saltẽ ad imagina tionem fiat vt ipse ponit:t scda alium t cõtinue remaneant.ergo cũ hic fuerunt infinite partes pportionales erunt de facto in fine hore lapides infiniti.Tu vero soluas pro te t phis:est argumentũ friuolũ: t non dignum hoc loco. Dubitatio.

AVERROIS.

Dicimus nos q id qḋ rñdit noie phoz.v3. q reuolutiones pterite sunt priuate:t q pri uatum nequit denoiari de finitate: neq3 de infinitate:nõ est vera rñsio: t nos declara/ uimus in precedentibus: t id qḋ dubitat super philosophos.s.de ipsoz opinione in anima.Dici mus q hoc nouũ est phorum opinio:t id qḋ dictu3 est de hac materia sufficiat.

¶ Hic Auer.reprobat Alga.in illis que phis imposuit:t.d.dicimus nos q id qḋ rñdit nomine phoz.v3.q reuolutiones preterite sunt priuate:t q priuatũ nequit denominari de finitate neq3 de infinitate non est vera rñsio:t nos hoc declarauimus in precedẽtibus.dictum eni3 est q lz non dicat infinitũ actu vel infinitũ in potẽtia permixta actui.(Et id qḋ)Nũc tangit scdm punctu3.d.t id qḋ dubitat super phos.s.de ipsoz opinione in aia.dicimus q hoc.s.sua rñsio non est phoz opinio:t tũc se excusat t pt3.¶ Debes scire q illa pma opinio de anima.d.q anima est vna ante aduentũ ad corpus t post t dum est in corpe multiplicat:pot intelligi duobus modis.¶ Uno modo q ista multiplicatio fiat fm rem ipsi anime:ita q ipsa anima dum cor/ pori vnitur est multa fm rem.du3 separatur vniatur fm rem:t fiant oes vna t hec vr opinio attributa Platoni:vt fuit visum in pma di/ sputatiõe.¶ Alio modo pot itelligi q aia put est itells t est vnus nu mero:put intelligit in corpe efficit multa fm respect' t habitudines multas non quidem respectibus t habitudinibus inherentibus ipsi intellectui sz corpibus in quib' vnitur.t hec est opinio Aris.t Auer. vt recitatũ fuit I pma disputatiõe in fol.23.Sz qḋcũq3 intelligit est falsa:t non est credibilis,¶ Immo lex nostra ponit q aie mortuoru3 Attributa opinio Pla toni de aia. Opio Aris. t Auer. Positio no stre legis.

remanent post: et quedam in gloria: vt ille que fecerūt bene: alique damnate: vt ille que peccauerunt: et hec est opinio Auic. et Platonis vt puto. Potest tamen illa opinio famosa fm primum intellectū adhuc exponi: quoniam vnus vir coetaneus meus volebat illam esse mentem Platonis. ¶ Ideo debes scire ꝙ sicut materia efficitur actu diuersa propter formas: ita forme actu diuerse ꝑpter materiam. sicut ergo materie dum carent formis est vna materia priuatiue per priuationem differentiarum facientium eam diuersam. vt dicit Auer. 12. meta. cōmen. 14. ita anime dum carēt materijs diuersis possunt dici vna anima priuatiue pro quanto actu non sunt in sitibus diuersis nec locis diuersis: possunt tamen esse prout dicunt habitudines ad corpora diuersa. Et sic potest intelligi ꝙ anime sunt multe dū sunt in corporibus actu: ante tamen ꝙ veniant ad corpora: vel postꝙ remouentur cū careant differentijs quibus erant multe: possunt dici vnificari et fieri vna anima actu: licet plures potentia: prout possunt vniri diuersis corporibus quando iterum intrabunt corpora: et sic hec opinio imponitur Platoni: et dicūt quidam ꝙ opinio legis non est contraria huic: nisi in hoc tantum ꝙ istas animas ponit nouiter creari: Plato autem simul cum mundo omnes aīas factas esse dicit. et quōcūqꝫ sit: ego non curo: sit igit̄ declarata in tantum. Et sic consumata est expositio quarte disputationis Auer. contra Alg. cum Dei laude: et beate virginis Marie.

Sicut mā ꝑ formas ac tu efficit̄ diuersa: ita forme diuersant̄ ꝑ mām.

¶ Quinta disputatio Alga. cum philosophis ostendit debilitatē rationum philosophoꝝ in ipsius ꝓbationibus: ꝙ Deus benedictus sit vnus: et ꝙ impossibile sit ꝙ sint duo necessarij esse: et quilibet ipsorum incausatum sit.

¶ DVBIVM PRIMVM

It Alga. vie sapientium sunt due. Quarum prima hec est. Si essent duo necesse esse: predicaret̄ igitur necesse eē de quolibet eoꝝ: et idqđ sic se habet non euadet quin sit sua necessitas de seipso non ꝑ aliđ aut ex causa: et oporteret ꝙ eēt causatū: et nos nō sic intēdimus de eo: et sequentes hanc viā opinant̄ ꝙ spēs hoīs dicit̄ de petro et guilermo: et petrus non est homo de se: si nāqꝫ nō esset guilermus non esset de se homo: nisi aliqua causa posuerit eum hominē: et posuit petrū hoīem: ergo multiplicata ē humanitas: et multiplicata materia presens: sed dependentia dicte multiplicationis de materia est

quid intelligibile.vz.non est de substātia humanitatis sic² si necessitas est in necessario esse de seipso tantū sibi inueniretur. Si enim ab aliqua causa pcederetur: esset ergo causatū: et non igitur necessariū esse. Patet ergo ex hoc q necesse esse est sine dubio vnū. Hucusq; sunt Algazelis verba: deinde respondit Alga. phs dicēs q totaliter id quod dixistis q si essent duo necesse esse rē. diuisio erronea est. Nos eniz declarabimus q vocabuluz necesse esse est dubitabile nisi intelligatur pro eo id qd causaz non habet: vnde si hec sit huius vocabuli intentio: dicemus q impossē nō est ponere duos imprincipiatos eē necessarios: et nullus ipsorū alterius est causa: ergo qn̄ dicitis q id qd non hz causam caret causa de seipso aut ex aliquo: diuisio est erronea: qz intentio cause et non indigere esse de causa: non oportet ab aliquo causari: quia non habere causam pura negatio est: et pura negatio non habet negationez: neq; pertinet dicere q sit de se: aut non de se. sed si intenderetis pro necesse esse sm denominationē secundam preter quod est ens sine causa: tunc non per se intelligitur. Unde ex istis patet q hec demonstratio est picta et sine radice: imo dicimus q intentio dicti vocabuli est id quod non habet causam: neq; ipsum non habere causam procedit a causa. Et hec diuisio nō tendit erga denominationes affirmationis maxime: quia id reducit ad negationez. Uerbi gratia. Si aliquis diceret q nigredo est color: aut ex se aut ex causa: si de se: oportet q rubedo non sit color: et q hec species coloratio non reperiatur nisi in nigredine. si vero nigredo color fuerit ex causa: oportet q intelligatur q nigredo non sit color nisi causa poneret eum colorem: id enim attribuitur substantie: qd est additum super substantiam ipsius. Forte priuatio potest in intellectu imaginari: quamuis realiter reperiri nequeat. Sed dicetur q hec diuisio est erronea sm positionem. vnde non est opinandum q si nos dicē/

remus ꝙ nigredo est coloꝛ de se qđ sit possibile dicere
ꝙ sit non de se: similiť est dicendū ꝙ hoc ens esse neces/
sarium per se pꝛohibeat nos dicere ꝙ sit nō per se: ita ꝙ
ex hoc sequatur falsum. hucusqꝫ sunt verba Alga.

¶ In ista quinta disputatiōe disputāt phī de vnitate pꝛimi. Cum enīz
disputauit de eternitate simpliť. ꝛ post de effectu pꝛimi circa ipm mun/
Dubitatio. dum ꝛ de rōnibus phoꝝ circa hoc: reliquū est aggredi in hac quinta
de vnitate pꝛimi qōnes facere. ¶ Dices: videť ꝙ Auer. peruertat oꝛdi
nem: qm̄ Aristo. pꝛimo celi: vt narrat Auer. tractat de infinitate mū/
di: an. s. mundus sit finitus vel infinitus. Et vtrū sit vnus vel plures:
ꝛ istum oꝛdinē seruat: qm̄ pꝛimo tractat vtrū mundus sit generabi/
lis ꝛ coꝛruptibilis. scđo vtrū sit finitus aut infinitus. ꝛ tertio vtrum
sit vnus numero: aut plures. ꝛ ait Auer. ꝙ hoc facit pp sciam de vnita
te ꝛ eternitate pꝛimi: vt pꝫ ibidē cōmē. 33. ꝛc. Ergo Auer. si tracta/
turus erat de vnitate pꝛimi: cur nō tractauit an sit finitus an nō: ꝛ an
Solutio. vn⁹ an nō: postꝙ̄ tractauit de generatiōe ꝛ coꝛruptione eius. ¶ Dicē
dum ꝙ si pꝛobatum sit mundum habere agens erit ꝓbatum ipsum
esse finitū in magnitudīe: vt dicit ibi Auer. ꝛ qꝛ disputauit Auer. an
mundus habeat agēs: ideo non opus fuit tractare an sit finit⁹ in q̄ti
tate. Item qꝛ solu. vnitatis mundi presupponit hꝫ qm̄ non disputat
vtrū deus sit vnus: sed vtrū vie sapientū sint demōstratiue: ideo non
curat tractare de vnitate mundi: qm̄ iaꝫ disputatio nō vertiť vtrum
mūdus sit vnus: vt pꝫ in titulo disputatōis pn̄tis. ¶ In pꝛlo igiť du/
bio adducit Alga. viā phoꝝ. ꝛ dicit. Ait Alga. vie sapientū sunt due
quarū pꝛima hec est: ꝛ pꝛio ponit vnā hypotheticā. d. si eēnt duo nece
esse. igiť p̄dicareť necesse esse de quolibet illoꝝ: ꝛ p hoc vult hr̄e istam
minoꝛē: vbi duo sunt necesse esse: necesse esse p̄dicať de pluribus eius/
dem rōnis. Deinde accipit maioꝛeꝫ. d. ꝛ id qđ sic se hꝫ. i. ꝛ id qđ pre/
dicať de pluribus necesse eē: nō euadet quin sit sua necessitas de seipso
nō per aliud aut ex cā: vult ergo ꝙ argumentū sic cōponať: omne p̄/
dicatū de pluribus necesse esse oīno opꝫ vel prediceť de illis a se: ꝛ nō
ab alio vel ab agente dante illis illud predicatū. Deinde accipiť mi
noꝛ predicta: sed vbi sunt plura necesse esse: necesse esse predicabitur
de illis pluribus necesse esse: ergo in pꝛima figura necesse esse nō eua/
det quin prediceť de illis: aut a se: aut ab alio. ꝛ statim cōtradicit vni
mēbꝛo. d. ꝛ sup. si ab alio opꝫ ꝙ esset causatū: ꝛ nos nō sic intēdimus
de eo. (Et sequentes.) Hic declarat maioꝛē. Et debes scire ꝙ via pre/
dicta potest componi in pꝛima figura: vt dictum est: ꝛ in secunda sic:
omne qđ pluribus inest ꝫm predicationē ꝛ verificationē causatuꝫ est
illis ab aliqua cā: sed necesse esse nō causatū est pluribus aliquo mo/
do: ergo nō inest pluribus: vtriusqꝫ ergo syllogistice foꝛme vna est ma
ioꝛ: ideo hic pꝛobat illam maioꝛē per exēplum. scđo ibi. (Similiť si ne
cessitas.) statim accipit minoꝛis vim pꝛout foꝛmatur in secunda figu/
ra. dicit ergo: ꝛ sequentes hanc viam opinamur ꝙ species hominis
dicitur de Petro ꝛ Guliermo: ꝛ Petrus nō est homo de se: imo si nāqꝫ
nō esset Guliermus actu nō esset de se homo: qꝛ pōt esse guliermus: di
co nō esse hoīem de se: nisi aliqua cā posuerit eum hominē ꝛ posuerit

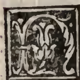
Petrã hominẽ: ergo humanitas est multiplicata ĩ materia presens: sʒ dependẽtia dicte multiplicationis de mã est quid intelligibile de se nõ de substãtia humanitatis. ideo hoc fuit ab agente. Deinde accipit minoris vim put cõponitur in scđa figura. d. similr si necessitas est in necessario esse de se tm̃ sibi inueniret: vult dicere: sʒ necesse esse non est causatũ ipsi necesse esse ab alio: ꝛ hic erat minor: cuius rõnem dicit. si enĩ ab aliqua cã pduceret: esset ergo causatũ. nõ ergo necessariũ esse apud eos: ꝛ sic pʒ minor. cõclõnẽ supplet statiʒ. d. pʒ ergo ex hoc ꝙ necesse esse est sine dubio vnũ. (Hucusqȝ.) Hic vult adducere sol. Alga. ad argu. phoꝝ. ꝛ ait. hucusqȝ sunt Alga. verba. demũ respõdet Alga. phis. d. ꝙ totalr illud qđ dixistis ꝙ si essent duo necesse esse ꝛc. diuisio erronea est. vult dicere ꝙ illa diuisio: aut ipso seipso est necesse esse: aut ab agẽte est diuisio erronea. Qđ declarat. d. nos enĩ declarabimus ꝙ vocabulum necesse esse est dubitabile: nisi intelligitur per id qđ cãm nõ habet: necesse esse ergo idem est ꝙ cãm nõ habẽs. Ideo cõcludit. d. vnde si hec sit hui⁹ vocabuli intẽtio. dicimus ꝙ nõ est impoẽ ponere duos inprincipiatos. i. incausatos esse necessarios: ꝛ p̄ sic ꝙ nullus ipsoꝝ sit cã alterius: ideo cõcludit: ergo quãdo dicitis ꝙ id qđ nõ hʒ cãm caret cã de seipso: aut caret cã ex alio est diuisio in se erronea: cuius rõnẽ dicit: qꝛ intẽtio cãe: ꝛ nõ indigere esse de cã. i. qꝛ rõ cãe: ꝛ p̄. i. nõ indigere cã: nõ opʒ ab aliquo causari. i. ꝙ cã nõ habeat cãm nõ hʒ ab alio. Huius aũt dat rõnẽ: cuius minorẽ prĩo accipit. d. qꝛ nõ habere cãm pura negatio est: ꝛ pura negatio nõ hʒ negationẽ. i. cãm negatiõis: iđ ait ꝙ illa diuisio est erronea: neqȝ pertinet dicere ꝙ illud sup. sit de se aut nõ de se: vult dicere ꝙ sicut hec diuisio erronea est: hõ est rõnalis vel irrõnalis: ita in proposito necesse esse hʒ cãm: vel nõ hʒ cãm. ꝛ p hoc ad formã argumẽti negat maior. lʒ enĩ necesse esse pđicat de pluribus non opʒ quereret aut a se: aut ab alio. (Sʒ si intẽderetis.) Uult cõfutare illud qđ Plato credebat: vbi debes scire ꝙ necessariũ põt dupl̃r exponi. vno mõ priuatiue p̄ eo qđ nõ hʒ cãm: ꝛ sic est vera expõ. alio modo pro eo qđ est sempiternũ ꝛ semp ens: nõ qꝛ caret cãis esse: sed qꝛ caret causis corruptibilitatis: vt dicit Auer. in vltimo de substãtia orbis. ꝛ sic exponit positiue: dicit ergo: sed si intenderetis sup. vos phi pro necesse esse ẽm denominationẽ scđam. i. positiue pter qđ est ens sine cã. i. nõ intelligẽdo prĩo modo. s. p̄ eo qđ caret cã: tũc nõ per se intelligit. i. nõ est p se intelligibile: qm̃ sic exponẽdo ẽt ↄtingẽs est necessariũ: qm̃ aliqđ est ↄtingẽs: vt celum apud hos: qđ est sempiternũ: ꝛ igit erit necessariũ: ideo concludit. vñ ex hoc pʒ ꝙ hec demonstratio phoꝝ est picta ꝛ sine radice.

¶ Et debes scire: vt tactũ est in disputatiõe quarta. ꝙ doctrĩa phoꝝ arabũ ẽ ꝙ ista sint synonyma ens sine cã ꝛ nec̃e ẽẽ. Et hec. s. ens hñs cãm ꝛ ↄtingẽs esse. opinati. n. sunt ꝙ oẽ cãtuʒ sit nouũ. i. dependẽs: ꝛ oẽ dependẽs apud eos ẽst ens in sui nã poẽ. ꝛ iđ dicunt ꝙ necesse esse ꝛ carens cã sunt idẽ oĩbus modis. Et pp̄ter hoc ad formã qõnis manifesta est sol. qm̃ ꝛ si necesse esse de plurib⁹ predicet ꝛ in pluribus: sic nõ possumus querere cãm cur inest: qm̃ tũc eius qđ non hʒ cãm: cãm quereres. (Immo dicimus.) Cum dedit rñsionem vie phoꝝ: adhuc declarat illam. d. imo dicimus ꝙ intentio dicti vocabuli est id quod non habet causam: ꝛ tunc addit neqȝ ipsum non habere cãm pcedit

Opĩo arabum.

a cã.(Et hec diuisio.) Remouet obiectionẽ: qm̃ posset dici q ego volo intelligere necesse esse positiue: hoc remouet.d. z hec diuisio sup. que ponitur in maiori nõ tẽdit.i.dirigit erga denoĩationes affirmationis.i.inq̃tũ illa extrema capiunt positiue: cuius rõnez dicit quia id.i.necesse esse reducit ad negationẽ: qd intelligo prout distinguit a possibili: opz vt negatiue itelligit.(U.g.si aliqs.) Hanc responsionẽ iterũ p exẽplũ declarat.d.U.g.si aliqs diceret q nigredo est color: z peteres aut ex se: aut ex cã. Si de se: opz q rubedo nõ sit color: z opz q hec species colorãtio nõ reperiat nisi in nigredine. Si vero nigredo color fuerit ex cã: opz q intelligit q nigredo nõ sit color: nisi cã poneret eũ colorẽ: cuius rõnez dicit.id eniz attribuit sĩbe: qd est additũ supra sĩbam ipsi' ab alio: ergo si nigredo color esset attributiue: tunc ab alio esset color.(Forte priuatio.) Hic rñdet huic exẽplo: z vult q aliqs possit imaginari q nigredo sit color de se.i.nõ ab alio: z de pluribus pdicat color: qm̃ illa negatio nõ est vera in rerũ nã exñs: sz tm̃ in mẽte. hoc dicit forte priuatio põt itellectu imaginari.i.concipi q̃uis realiter reperiri nequeat.(Sed dicet). Replicat hãc rñsionẽ.d.sz diceretur q hec diuisio est erronea fz hãc positionẽ.i.si intellr negatiue z tũc illa diuisio est erronea: sicut dictũ fuit. Uñ nõ est opinandũ q si nos diceremus q nigredo est color de se q sit posse dicere q sit non de se: qm̃ non põt intelligi aliqd esse de se tale: z tñ intelligibile esse nõ de se tale: z ideo si magnitudo est color de se frustra querit an de se: aut ab alio.i.non de se: qm̃ nullus potest imaginari ipsam esse non de se postq̃ ponitur de se talis. Et tunc applicat sequens ad propositum. d.sĩr est dicendum q hoc ens esse neciuin per se phibet nos dicere q sit nõ per se: ita q ex hoc.i.hac diuisione sequit ipõe falsuz.q.d. q si necẽ esse est necesse esse cũ hoc sit dicere esse ens sine causa: ideo non põt fieri diuisio: z q̃rere vtrũ hãc ab alio: aut a se: qz nullus põt ambigere q sit ens ab alio: z sic ptz solo.

AVERROIS.

Nos dicimus q hec via quam Alga.dicit in vnitate noĩe pħorũ tm̃ ab Auic.reperitur: non ab alio antiquorz philosophorũ: z cõponitur ex vniuersalibus propõnibus: z mẽbra eius sunt sumpta equiuoce: z ideo est via valde altercãda: sz si dicta mẽbra diligẽter diuiderẽtur z respiceret intentũ pdicte vie facilr põt reduci ad demonstratiuã viam: ergo quãdo dixit Alga, vz. q prima diuisio erat falsa z erronea non est verum: eo q ipse ait q id qd intelligit de vocabulo necesse esse est id qd non hz cãm. Et si forte aliquis diceret q id qd causam nõ habet aut illud nõ habere est de se aut ex causa. Dicimus q sunt verba absurda; simlr si aliquis diceret q

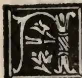
necesse eē nō euadet quin sit necessariū: aut ex causa: est falsum. Immo necesse esse pcedit a ppria natura communi Petro & Guliermo. Et ideo si primo modo intelligi nō dz humanitas reperiri in alio. si scđo modo tunc sine dubio cōponit̃ ex duabus naturis. vz. vniuersali & particulari. sz cōpositū est causatū: & necesse eē nō habz cām: ergo necesse esse est vnū. Patet ergo ꝙ quādo dicta via hoc modo ordinabit̃: tūc erunt verba Aui. vera. Rursus id qđ dixit Alga. s. ꝙ pura priuatio nō hz cām: neqꝫ de ea dici dz ꝙ est ex se aut ex causa: verba erronea sunt. aliquid enī pōt negari de aliquo aut ab aliqua simplici re: vt dz hic itelligi qñ dixit de se aut ex aliqua denominatione ppria in eo: sicut dz hic intelligi in qualibet cā. Sz id qđ dixerat ꝙ hoc nō verificat̃ nisi de denominationibus que predicant̃ modo affirmationis maxime: dico ꝙ de eis que ponunt̃ modo negatiōis.

¶ Nūc Auer. vult ptractare sol. pñtis dubij: & primo ponit auctorez huius vie. d. dicimus nos ꝙ hec via quā Alga. dicit in veritate. s. primi noīe phoꝝ tm̄ ab Aui. reperit̃: nō ab alio antiquoꝝ phoꝝ. Deinde addit nām huius vie. d. & cōponitur ex vlibus propōnibus: & mēbra eius. i. extrema huius vie sunt sumpta equiuoce. i. sunt multiplicia pz equocationē: iō est via altercāda. (Sed si dicta.) Nunc vult ponere modū euadēdi ab argumētis Alga. cōtra hāc. & primo p̄ponit hoc. secūdo exequit̃. dicit ergo: sz si dicta mēbra diligēter diuiderent̃. i. reducerent̃ ad vniuocū: & sup. Alga. respiceret intētū p̄dicte vie facil'r pñt sup. mēbra reduci ad demōstratiuā viaz. (Ergo qñ Alga.) Nunc exequit̃ & declarat quō hec via euidentiā hz. d. ergo qñ dixit Alga. ꝙ prima diuisio erit falsa & erronea nō est verū: dico nō est verū: eo quia ipse dixit ꝙ id qđ intelligit̃ de vocabulo necesse esse est id qđ nō habz cām. Uult dicere Auer. falsam esse necesse esse carere cā: qm̄ intelligētie oēs sunt necesse eē apud phos pipatheticos. & tñ plane apud Ari. habēt cām. est. n. necesse esse a se: vt primū principiū: & ab alio: vt reliqui motores: vt sepe dictū est. (Et si forte.) Respōdet Auer. ad formam: & primo pponit argumenti vim. d. & si forte aliquis diceret ꝙ id qđ cām nō hz: aut illud nō habere est de se: aut ex cā. Respōdet. dicimus ꝙ hec sunt verba absurda: q̄si dicat nō ↄcludētia ad ppositū. Simil'r si aliquis diceret ꝙ necesse esse nō euadet quin sit necessariū: aut ex causa est falsum; immo necesse esse procedit a propria natura cōmuni Petro & Guliermo: & ideo si primo modo intelligit̃ nō debz humanitas reperiri in alio. ¶ Debes scire ꝙ Auer. vult ꝙ necesse esse potest capi duobus modis. vno modo pro ipsa natura cōmuni necesse esse que in se nihil aliud est nisi natura carens causa: & sic nō habet causam. & sic querere an habeat causam an non. Auerrois cum Alga. Duplex necesse esse.

acceptat illaz diuisionē esse absurdā. Scđo mō pōt accipi nā illa: put cōiungit pluribus et cōponit pluribus: eo mō quo humanitas pōt du plr capi: vno mō in se: et sic nō hʒ cām. alio mō vt cōponit sorti et pla/ toni. et sic lʒ ipsa nō habeat cām: cōpositū ex humanitate et dria vlti/ ma cōtrahente illam ad sorté hʒ cām. et sic necesse esse habere causaʒ nō est absurdū. et hoc apponit. d. Si scđo mō tunc sine dubio cōponit ex duabus naturis. vʒ. vniuersali et particulari. et per hoc vult mino/ rem. deinde accipit maiorē. d. sʒ cōpositū est causatū: ergo necesse eē hʒ cām: qđ est falsum tam in se q̄ vt alteri appropriat: qđ declarat. d. et necesse esse nō hʒ cām: ergo necesse esse est vnuʒ. et id cōcludit. d. pʒ ergo q̄ quādo dicta via hoc modo ordinabit: tunc erunt verba Aui. vera. pōt ergo sic argui. omne cōpositū vel in se vel alteri hʒ cām. sed primū necesse esse nec in se nec alteri non hʒ cām: ergo nec in se: nec alteri est cōpositū: et per ꝯñs nō est vniuersale: et sic est vnum simplr. (Rursus id qđ.) vult nunc reprobare aliud dictuʒ Alga. d. rursus id qđ dixit Alga. s. q̄ pura priuatio non hʒ cām: neq̄ de ea dici debet q̄ est ex se: aut cāt verba erronea sunt: qđ probat. aliquid enim pōt nega ri de aliquo: aut ab aliqua simplici re. i. per carentiā cāe tm̄: et vt dʒ hic intelligi qñ dixit de. i. p id verbū de se: aut pōt negari ex aliqua deno minatione. i. nā ppria. i. addita in eo: sicut dʒ hic itelligi in qlibʒ cā.

Nota ¶ Debes scire q̄ aliqđ cōpetit alicui p negationē: vt celo esse sempi/ ternū: p priuationē cāruʒ corruptiōis: et hoc modo negatiue: et sic non hʒ cām aliqua negatio: cōpetit alicui pp aliquid positiuuʒ. v. g. hoi per rōnale inest hec negatio inrudibile: et modo hʒ cām positiuaʒ: ergo pʒ q̄ aliqua negatio pōt hr̄e cām: et aliqua nō: et sic dictū Alg. falsum est. Deinde apponit vltimū peccatū. d. sʒ id qđ dixit q̄ hoc nō verifica tur: nisi de denoīationibus que predicant mō affirmationis maxime. Dōm q̄ verificat de eis que ponunt mō negatōis: vt nunc tactū est.

ALGA. DUB. II.

Ait Alga. scđa vero predicta viarū hec est: si ponerem duo necesse esse: aut essent sīles oīno aut differrent: si essent totalr sīles: tunc nulla esset ibi numeratio: neq̄ binitas. due nāq̄ nigredines dicunt quādo sunt in duobus subiectis: vel in vno eodē: sed in duobus tpibus. Nigredo enim et motus in vno et eodē tempore sunt duo: q: in substātia differūt: sʒ qñ in substātia nō differūt vt sunt due nigre/ dines cum vnitate tpis et loci: tunc sine dubio nulla est numeratio. ¶ Et si posse esset dicere q̄ in vno tpe et vno subiecto essent due nigredines: possibile ergo esset de quolibʒ indiuiduo q̄ sint duo: licet ibi numeratio nō co gnoscatur. et postq̄ nulla est ibi similitudo opʒ igitur q̄ differant: sed non differūt in tpe neq̄ in loco. opʒ ergo q̄ differāt

q differant in aliquo. & si sic nõ euadent quin cõicent in aliqua re: aut non: q nõ cõicent falsuz est: qz sequeref ex hoc q ipsi non cõmunicarent in esse: neqz in necessitatis esse: & ideo opz q cõicent in aliquo: & differant in aliquo. Et si sic: opz ergo q id in quo cõmunicant differat ab eo in quo differunt: ergo est ibi necessaria compositio & diuisio intellectualis: sed necesse esse nõ componitur. ¶ Et id qd non diuiditur in quãtitate nõ diuidif in dicto exponente: eius eniz substantia non componitur ex rebus que significari possunt ex dicto exponente que sunt numerabiles: sicut animal rationale: significant illud de quo humana quiditas constituitur: & nõ est dubium q id qd significat animal differt ab illo qd significat rationale. ergo homo componitur ex partibus ordinatis in distinctione ex dictis illas partes significantibus: & istud nomen. s. homo aggregatum istud representat: & alio modo similitudo non est imaginandum.

¶ Sed ad hoc rñdenduz est q nos debemus ꝓcedere. s. q binitas nõ est imaginanda: nisi cũ differentia in aliqua re: & illi qui sil'es sunt oĩmode nõ est imaginanduz q differant: sed id qd dixistis. vz. q predicta species cõpositiõis falsuz est in primo principio: verba sunt nuda de omni demonstratione: immo pertinet q sit questio per se: opinio enim pħorum cõmunis est q primum principiuz non diuiditur in dictis. s. in diffinitione: sicut realiter non diuiditur.

¶ Diuiditur hoc capitulũ qñ primo Auer. adduxit verba Alga. vbi ponif via pħorũ. scđo ibi. (Sed ad hoc respõdeñ.) soluit viam pħorum. Pro intellectu prime partis debes scire q via ista exponif hypothetice si necesse eẽ multiplicaf est ibi cõpositio: sed in necesse eẽ nõ est cõpositio. ergo nõ multiplicaf. primo ergo ꝓbat maiorẽ. scđo ibi. (Sed necesse eẽ.) Accipit minorez. tertia ibi. (Et id qd nõ.) Confirmat qd dixit: vnde dicit: ait Alga. scđa vero ꝑdictarũ viaruz hẽ est. si poneremus duo necesse eẽ: aut eẽnt similes oĩno. i. oĩbus modis: aut differrent. si eẽnt totaľr similes: tunc nulla eẽt ibi numeratio neqz binitas idest dualitas: qd ꝓbat exẽplo. d. due nãqz nigredines dñr qñ sunt in duob' subiectis: vel in vno & eodẽ: sed in duob' tẽporib' diuersis: & exponit hoc. d. nigredo. n. & motus in vno subiecto & eodem tpe sunt duo: qz in sba dñtz sed qñ in sba nõ dñt cuz vnitate tpis & loci. i. nec

in spẽa nec in loco: nec in tpe: nec in subiecto: tunc sine dubio nulla est numeratio. Uult ergo dicere ꝙ duo indiuidua nõ dr̃ia in spẽa. i. eiusdem speciei: nec dr̃ia loco nec tpe nec subiecto oĩno sunt vnũ. Et hoc probat p impoĩe. d. ꝛ si eẽt possibile dicere ꝙ in vno tpe: ꝛ vno subiecto essent due nigredines: tunc poĩe eẽt de quolibet indiuiduo. i. nullam haberem⁹ viam ad improbãduz vnum indiuiduũ esse duo: lʒ ibi numeratio nõ cognoscat: ꝛ dicere te esse duo hoĩes: lʒ ego nõ cognoscam dualitatẽ. cõclusio pʒ. Jdeo cõcludit aliud membrũ. d. ꝛ postꝗ̃ nulla est ibi similitudo. opʒ igitur ꝙ differant: sed nõ differũt in tpe: neqꝫ in loco: opʒ ergo ꝙ differãt in aliquo: ꝛ si sic nõ euadet quin cõmunicẽt in aliqua re: aut nõ. Qδ nõ cõicent falsuʒ est: qꝛ sequit ex hoc ꝙ ipsi non cõicent in esse: neqꝫ in nec eẽ: ideo cõcludit ꝙ oʒ vt cõicẽt in aliquo: ꝛ ĩ aliquo differãt. ꝛ si sic: opʒ ergo ꝙ id in quo cõicant differat ab eo in quo differũt. i. ꝙ in alio cõueniãt: ꝛ in alio differant: ꝛ tunc cõcludit maiorẽ. d. ergo est ibi necessaria cõpositio ꝛ diuisio intellectualis. (Sed necesse.) Nũc accipit minorẽ. d. sed necesse eẽ non cõponit: tacet ꝯclusionẽ. d. ergo necesse eẽ non põt multiplicari. (Et id qδ.) Potest dici ꝙ ħ cõfirmat p̃dicta sic: illud qδ nõ diffinit nõ cõponit: sed necesse eẽ nõ diffinit. ergo ꝛc̃. vel põt dici ꝙ infert corpore ipsum nõ diffiniri. ꝛ est plus cõsona textui. ait ergo: ꝛ id qδ nõ diuidit in quãtitate. i. in multas partes: nõ diuidit in dicto exponẽte. i. non hʒ diffinitionẽ que est dictũ exponẽs id qδ cõtinet diffinitũ. Probat qδ dixit: eius. s. necesse eẽ substãtia nõ componit ex rebus que significari pñt ex dicto exponẽte. i. diffõne que sunt numerales. i. multe: sicut aĩal rõnale: significãt illud de quo hũana qditas ꝯstituit. (Et nõ est.) probat qδ dixit: ꝛ nõ est dubiũ ꝙ id qδ significat aĩal: differat ab illo qδ significat rõnale: ideo cõcludit: ergo homo cõponit ex partib⁹ ordinatis in distinctiõe ex dictis illas partes significãtib⁹: ꝛ istud nomen homo illud aggregatũ representat: ꝛ alio mõ similitudo. s. inter illa duo necesse esse nõ est imaginãduz nisi mõ dicto. s. ꝙ differãt ꝛ cõueniant: vt dixi. Et sic pʒ primo via phoꝝ. ꝛ scδo qualr ipsuʒ necesse eẽ est simplex: ꝛ ideo nõ difficile videt ꝙ hec sit cõfirmatio argumẽti phoꝝ. (Sed ad hoc.) Nunc Alga. rñdet huic vie. ꝛ dicit: sed ad hoc rñdendũ est ꝙ nos debem⁹ ꝯcedere ꝙ binitas. i. dualitas nõ est imaginanda: nisi cuʒ dr̃ia in aliqua re. ꝛ sup. cõueniẽtia in aliqua: ꝛ etiaʒ debemus cõcedere ꝙ illi qui sunt oĩno similes nõ est imaginãduʒ ꝙ differãt: ꝛ sic cõcedo in deo eẽ cõpositionẽ ex quo cõueniũt ꝛ quo differunt: ꝛ statim dixit vbi stat punctus. d. sed id qδ dixistis. vʒ. ꝙ predicta species cõpositiõis falsuʒ qd est in p̃mo principio: verba sunt nuda ab oĩ demonstratiõe. i. sunt verba: ꝛ non rõnes: imo illud. vʒ. an in deo sit cõparatio ptinet ꝙ sit qδ per se. Et apponit illud qδ phi ponũt. d. opinio. n. phoꝝ cõis est ꝙ p̃mũ p̃ncipiũ non diuidit. s. in diffinitione: sicut realr non diuidit. Et sup. sed hec est qδ: qm̃ multi concedunt cõpositionẽ in deo: vt dicã in solu. dubij huius. Uult ergo Alg. ꝙ ħ via ducit ad hoc inconueniẽs. s. ꝙ in deo sit cõpõ: ꝛ vult ꝙ istud incõueniẽs lʒ sit incõueniẽs. tñ via phoꝝ nõ ostẽdit istud eẽ incõueniens: nisi p illud. s. qꝛ deus nõ est diffinibilis: sʒ illud est qδ: ꝛ sic ad pbationẽ dubij adducũt vel magis dubiũ: vel equalr dubiuʒ quare via illa nõ fuit demr̃atiua: sed topica.

AVERROIS.

os dicimus ꝙ Alga. nō estimauit errorem huius scđe vie: ⁊ cepit loqui cū phis in vna obscura materia. vz. ꝙ sit possibile attribuere diffinitōis pluralitatē ipsi necesse esse: qđ phi totalr negāt: ⁊ videt ei ꝙ sit disputatio p se. Quedā enim secta loquētiū que hassaria nūcupatur: attribuunt pluralitatē primo principio ꝓut ponunt sbam cum denoīationib⁹. ¶ Sed error hui⁹ vie hic est: illa enim que differūt abinuicē differūt in eorū substātijs: ⁊ nō in aliquo cōueniunt nisi in dictis tm̄: ⁊ hoc est qn̄ nō cōueniunt in genere: neq̧ propinquo: neq̧ remoto: vt nomen corporis apud phos: qđ pdicat de corpe supercelesti: ⁊ de corpe corruptibili: ⁊ sicut nomē intellectus qđ dicit sup intellectū humanum: ⁊ super separatas intelligētias: ⁊ sicut nomen entis qđ dicit de rebus corruptibilibus ⁊ eternalibus. Tandem ꝙ talia vocabula rōnabilius debent ingredi nomina equiuoca ⁊ nō vniuoca: ergo non sequit ꝙ entia abinuicem differentia cōponant. Deinde meditatus est Alga. vt duceret phoꝝ opiniones in dei vnitate: ⁊ postea disputare cum eis.

¶ Nunc vult reprobare Alga. in eo qđ dixit extra propositum: secundo ibi. (Sed error.) Vult ponere verum defectum huius vie: dicit ergo in prima. dicim⁹ nos ꝙ Alga. nō estimauit errorem huius vie secūde. i. nō putauit illud inconueniēs esse incōueniēs. i. ꝙ in deo sit compositio nō putauit impossibile: ⁊ ideo cepit loqui cum philosophis in vna obscura mā quam explicat. d. vz. ꝙ sit possibile ipsi necesse esse attribuere pluralitatē diffinitiōis. Hoc enim Alga. ꝯcessit ꝙ philosophi totaliter negant: ⁊ videt ei ꝙ sit disputatio per se: qm̄ infra declarabitur vtrum deus sit diffinibilis: qm̄ infra dicet vtrum deus sit in genere: vnde si deus nō est in genere: habet ꝙ deus nō potest definiri. ¶ Debes scire ꝙ questio an in deo sit diffinitio est questio an deus sit cōposit⁹ ex genere ⁊ differētia: ⁊ q: istud tractabit infra: ideo Alga. male aggressus est hanc questionē. (Quedā enim secta.) secūdo hanc questionē esse per se ostēdit per alium modū. d. quedā enim secta loquētium. i. theologoꝝ que hassaria nūcupat attribuūt pluralitatē primo principio: ꝓut ponunt sbam cum denoīationib⁹: ⁊ forte ista secta est christianoꝝ qui ponunt in deo pluralitatem personarū: sicut infra dicetur: ⁊ hec est questio infra tractāda: ergo male Alga. aggressus est hanc q̄stionē ꝓpter duo: pmo: q: si exponit de pluralitate diffinitio/

nis infra disputatiõe septia. Si vero per cõpositionẽ intelligit plitas psonarum adhuc est qõ p se: ergo quocũq; Alga. male aggressus est hac qõnez. (Sed error huius.) Uult nõ ponere errorez huius vie. ¶ Et debes scire q pñt aliqua intelligi differre dupl'r. pmo. s. inquãtũ sunt pmo diuersa: que in nullo reali vniuoco couenĩũt: et quedã que dñt dña que in aliquo couenĩũt: et in aliquo differũt: et hec ppũe sunt in pdicaméto. Pot ergo rñderi ad formã argumẽti q dant plura nec eẽ eẽ que differũt pmo mõ: et nõ couenĩũt in aliquo vniuoco reali: sz eg/ uoco: et sic rõ illa nõ cõcludet illa cõponi ex vli et particulari. dicit er go: sed error huius vie hic est. illa enĩz que differũt adinuicẽ differũt in eorũ subiectis. i. se totis subiectiue: et nõ couenĩũt in aliquo nisi in dictis tm. i. in noie: et hoc est qñ nõ couenĩũt in gñe neq; propinquo neq; remoto: qd declarat exẽplo. d. vt nomẽ corporis apud phos qd pdicat de corpe supcelesti: et de corpe corruptibili. Deindẽ ponit scdz exẽpluz. d. vt nomẽ intellect⁹: qd dr sup intellectũ humanũ: et super intelligẽtias sepatas: et nomẽ entis qd dr de rebus corruptibilib⁹ et eternalib⁹. Tandẽ sup. dicũt talia vocabula rõnabili⁹ debere ingre di noĩa equiuoca et nõ vniuoca. et tunc cõcludit rñsionẽ. d. ergo nõ se quitur q entia. s. ipsa necesse eẽ adinuicẽ dña cõponant: qm nõ erũt dña: sed primo diuersa. post ordinat caplm Alga. et sermo eius patet.

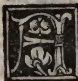
¶ Sed circa hoc caplm sunt due qõnes: pma q: hec scda via phorum ducit ad illud met incouenieñs ad qd ducit prima vt visum est: prima enĩz duxit ad hoc q tunc necesse eẽ est cõpositũ: et hoc idem scda: ergo

Dubitatio. nõ differũt: cur ergo Alga. dixit hanc viam eẽ scdam. ¶ Secũda qõ qm videt q rõ sit efficax: qd põt declarari processu Arist. in pmo celi. tex. cõmẽti. 90. et. 12. meta. tex. cõ. 49. sic. vbi sunt plura necesse esse: vel ista sunt equalis pfectiõis: vel inequalis: vel in perfectione sunt simpl'r equiuoca: nõ potest fingi tertiũ: qm si sunt simpl'r equiuoca: ergo neutrũ illorum erit altero perfecti⁹: imo quodlibet erit imperfe/ ctum: qm cuilibet deficiet perfectio alteri⁹: ergo opz vt oĩno sint equa lis pfectiõis et vni⁹ et eiusdẽ bonitatis: et simpliciter perfecti equalĩ perfectione: et hoc supponit via phorum: et tunc recte arguit q quodlibz

Solutio ad primã. illorum eẽt compositũ: vt dictũ est: et generabile et c. ¶ Ad has põt di ci. Ad primã dicẽduz q lz ad idem ducant: nõ tamẽ eodẽ modo. hz enĩm prima via pro incouenĩẽti q primũ necesse eẽ sit compositũ: q: tunc haberet causam. secũda via hz pro inconueniẽti idẽ per alium modum. s. q: tunc in deo eẽt cõpositio difformis: et sic apparet diuer/

Ad scdam. sitas vtriusq; vie. ¶ Ad secũdam dicẽdum q illa demonstratio illo mõ formata est virtus demonstratiõis Arist. attñ Auer. reprobat illã quãtũ ad hoc tñ. s. q si eẽnt plura necesse eẽ dña. ergo eẽnt cõposita. hoc. n. vult Auer. nõ valere: vt est data multiplex instãtia: vt dixit.

ALGA. DUB. III.

Dixit Algazel narrans phorum auctoritatem talibus verbis. Unitas nõ perficitur nisi in eo q ipsi deo glorioso attribuat vnitas oĩ/ moda. et hoc nequit obtineri nisi auferẽdo

de eo totaliter pluralitatē. Et ideo supponendū est hic q pluralitas reperitur in subiectis qnqꝫ modis. ¶ Primus quorū ex diuisione actuali seu intellectuali: ꝛ hoc modo dicit q corpus nō est vnū absolute: licet sit vnū in cōitate vl'i: semper enim rōne sue quātitatis reperit siue recipit in potētia diuisionē ad infinitū: ꝛ talis pluralitas īpossibilis est q attribuat deo bñdicto. ¶ Scōs vero q diuidatur res in intellectu ad duas diuisas res non modo quātitatis: imo sunt due nature: vt materia ꝛ forma. lꝫ enim quelibet harū duarū naturarū nequeat per se sustentari realiter neqꝫ in intellectu: nihilominus due sunt res abinuicē dr̄ntes in diffōne ꝛ veritate: ꝛ ex ipsarū cōpactu resultat corpus vnū. Et dicimus q hec pluralitas esset auferēda de deo glorioso. vꝫ. q deus nō est forma in corpore neqꝫ compactū ipsorū. q nō sit forma in corpore manifeste ptꝫ ex cōclusionibus Aristo. octauo physi. ꝛ q nō sit cōpactū ex illis duabus de causis pbat vna quarū q: esset diuisibilis in quātitate in actu ꝛ intellectu. scōa q eēt diuisibilis in nās diuersas: quarū vna est materia. ¶ Terti' pdictorū est pluralitas denoīationū: ꝛ est etiā auferenda de ipso deo vt sapia voluntas ꝛ his similia. Si eīꝫ denoīatōes ī necesse eē fuerint: esset ergo cōicatio inter sbaꝫ ꝛ has denoīatiōes: ꝛ sequeret ex hoc eē pluralitatē in nec̄e eē: ergo remoueret ab eo vnitas. ¶ Quart' ē plalitas ītellectualis seqns cōpōnē gn̄is cuꝫ spē vt nigredo: in nigro enīꝫ cōtinet nigredo cum colore: qnare sine dubio dr̄nt in ītellectu. Differētia enīꝫ cū gn̄e differt: vt hō in quo ɔtinet plalitas cū humāitate q sine dubio dr̄nt in ītellectu; ꝛ h est ɔpositio rerū. vꝫ. de gn̄e ꝛ dr̄ia. ¶ Quint' vō pdictorū est pluralitas sequens copulationē quiditatis cū esse, vt homo nāqꝫ quiditatem hꝫ ante esse. Silr triāgulus hꝫ quiditatē. s. que est figura cōtenta tribus laterib': ꝛ eius esse nō est sba ipsi' quiditatis. ꝛ ideo pōt in ītellectu cōprehēdi qditas hominis vel triāguli; ꝛ adhuc ignoratur vtrū habeat esse

reale:aut non.⁊ si esse cōstitueret quiditatem: nulla quiditas cōprehēderet ab intellectu anteq̄ʒ habeat eē. ⁊ si sic.ergo esse est quid relatuʒ ad quiditateʒ licʒ fuerit illa quiditas semꝑ in esse:vt sunt corpora supercelestia.aut esse accedet quiditatibus aut accidit indiuiduis specierum animaliuʒ vel accidentibus corporuʒ: vel formis aduenientibus compositis.Et dicim⁹ etiā ꝙ hec pluralitas dʒ de actuali esse a primo principio remoueri.⁊ iō dicimus ꝙ esse eius nō est additū sue quiditati.immo suū esse necessariū simile est quiditati alterius. ergo esse necessarium idem est ꝙ sua quiditas ⁊ vnitas ipsius.si enim sue quiditati esse attribueremus: oporteret ipsius esse necessariuʒ sequi illam quiditatem:⁊ esse cōstituens eam:⁊ quodlibet sequens causatur:ergo esse ipsius necessarij causatur:qd̄ est impossibile.

¶ Vult Alga.auctoritatib⁹ phōruʒ declarare quot species vnitatis amouent ab ipso primo principio.Et primo ꝓponit modū quō potest deo repriri summa vnitas: dicit ergo.Ait Alga.narrās phōꝝ auctoritates talibus verbis:vnitas nō pficit.i.nō est summe pfecta nisi in eo ꝙ ipsi deo glorioso attribuat vnitas oīmoda.i.simplr̄.hoc neqt obtineri.s.⁊ deo non pōt attribui:nisi auferēdo de eo totaliter pluralitateʒ.¶ Debes scire:vt dicet: ꝙ quinqʒ modis est multitudo.Uno modo quātitatiua.s.que est diuisio in partes quātitatiuas eiusdē rationis.Scdo mō essentialis q̄lis est in cōposito ex mā ⁊ forma.Tertio modo est multitudo pfectionū accn̄taliter inexistentiuʒ alicui que apud catholicos vocatur multitudo attributoꝝ vni essentie simplici inherens.Quarto mō est multitudo que est ꝯpositio ex genere ⁊ differētia.Quinto mō est multitudo que est cōpositio ex quiditate ⁊ esse. Quia igitur vnitas est priuatio multitudinis:⁊ nihil positiuū relinquit in subiecto:cuius ponit vnitas:iō qnqʒ modis pōt eē ista priuatio.s.diuisionis in ptes quātitatiuas.i.numerales.ꝑuatio diuisionis in ptes eētiales.priuatio diuisionis in ptes pfectionales:priuatio diuisionis in ptes rōnis.s.generis ⁊ dr̄ie.priuatio diuisiōis in q̄ditatē ⁊ modū.Unitas ergo sūma ē amplectēs ꝑuationē qnqʒ modoꝝ multitudinis:⁊ p ꝯn̄s deo nihil positiuū religt:vn̄ sicut eternitas ⁊ necessitas insunt alicui per ꝑuationē causaꝝ faciētiū corruptibilitatē ⁊ cōtingentiā.sic vnitas que est ꝑuatio illa inest deo p ꝑuationē causaruʒ faciētiuʒ illas spēs multitudinis.⁊ sicut eternitas ⁊ necessitas nihil addūt nature:cuius sunt vltra nām:sic vnitas nihil addit ipsi deo: cuius ē:⁊ hoc vult dicere Auer.ꝙ summa vnitas nō pōt deo attribui nisi auferendo de eo totaliter pluralitatē.i.oēm speciē multitudinis. (Et ideo supponēduʒ ē.) Cū narrauit modū quō deo pōt repiri sūma vnitas:nūc docet exegi illum modū:⁊ ait:⁊ iō supponēdū est h ꝙ plu-

Sicut qnqʒ modis multitudo: ita qnqʒ modis priuatio illius.

Quid sit vnitas.

ralitas reperit in subiectis.i. in reb⁹ qnqz modis. (Primus quoz.)
Exequit illos: et quoz primus sup. est ex diuisione actuali seu itellectua
li.s.in ptes quātitatiuas eiusdē rōnis: et h exēplo declat.d. et hoc mō
dr̄ q corpus nō est vnū absolute:lz sit vnū in cōitate vlī:cui⁹ rōnē.d.
semper em̄ rōne sue quātitatis reperit siue recipit ī potētia diuisionē
ad īfinitū.et tūc recolligit.d.et talis pluralitas ipolis est:vt attribuat
deo benedicto. ¶ Debes scire vt accipit.5.meta.q quantuz dr̄ qd est Quantu in quid sit.
diuisibile in ea q̄ insunt:quoz vtrūqz:aut singuluz vnū aliqd : et hoc
aliqd natū est esse: vbi Auer.cōmen.18.voluit q ppositio h hr̄e pōt
duos sensus.attn̄ oēs cōsistūt q quātū qn̄ diuidit:diuidit in plura
numero:et p ɔn̄s ī īdiuidua:quoz qdlibet est vnū:et h aliqd:et sic ptz
qlr pōt itelligi dcm̄ pn̄s:intēdit.n.q corpus est vnū fm rōnē vlem:
tn̄ merito quātitatis plurificat ad pla nuero:et qz deo nō cōpetit ma/
gnitudo quātitatiua.ideo ipe vnus est numero et nō ples.(Scdo vo
q diuidat.) Hic ponit scdm modus:et.d.scds vo mod⁹est q diuidat
res in intellu ad duas diuisas res ex aiaz nō mō quātitatis imo sunt
due nature:vt mā et foia.Licet em̄ qlibet harū duarū nārū nequeat
per se sustētari realr sine alia:neqz ī intellu: et forte lr̄a est corrupta et
istud verbū.(Neqz ī intellu.)supfluit:et vult dr̄e q lz realr mā nō pos
sit eē sine foia:tn̄ sunt due res realr diuerse:et si lr̄a nō sit corrupta:le
ge eam sic:lz em̄ qlibet harū duarū nāruz nequeat p se sustētari realr
neqz in intellectu:sup.vа intellectiōe:nihilominus due sunt res ad/
inuicē differētes,in diffōne et ēitate:et ex ipsarū cōpactu resultat cor
pus vnū:et statiz applicat hoc ad ppositū.d.et dicimus q h plurali/
tas est auferēda de deo glorioso.vz.qz deus nō est foia in corpe:neqz cō
pactū.i.cōpositū ipsoz.q aūt nō sit forma in corpe:manifeste ptz ex
cōclusionib⁹ Arist.8.phy.tex.cō.vlt.et q non sit cōpactū ex illis pro/
batur duab⁹de causis:quaz vna est:qz eēt diuisibilis in quātitate in
actu et intellu:ɔn̄az nō pbat:qm̄ manifesta est p se:scda cā est:qz eēt
diuisibilis ī nās diuersas:qrū vna est mā:et reliq̄ foia:his igit duab⁹
de causis ī deo nō ē cōpō ex mā et foia.(Terti⁹ pdictoz.) Ponit tertiū
modū:et ait.tertius pdictoz est plalitas denoiationū.i.accn̄tiū:et est
ēt auferēda ab ipso deo:vt sapiētia volūtas.et his silia.(Si em̄) Assi/
gnat cām hui⁹.si em̄ denoiationes.i.ista talia put sunt accn̄tia fue/
rint in nece esse:et g eēt cōicatio inter sbam et has denoiatiōes:et tūc ex
hoc seqt eē pluralitatē in nece esse:g remouet ab eo vnitas.Et hec lr̄a
est multū difficilis:et vtinā haberē ante me aliquē expositorē q mihi
hūc locū declarasset.vult ergo dicere q vbi in deo eēnt hmōi attribu
ta denoiantia essentiā.i.inquātū accn̄tia:qm̄ nihil denoiat:nisi acci
dens qd extra eēntiā ponit subiecti:tūc eēt cōicatio.forte intēdit re/
ceptiua cōicatio inter sbam.i.eēntiā pmi:et illas denoiationes: et for/
te per cōicationē intelligit cōpositiones : qm̄ vbi attributa ipsi esset
accn̄tia:tūc ex eēntia et illis fieret vnū cōpositū:g eēt ibi cōicatio.i.
cōpositio cōicatiua.Uel forte intēdit q ibi esset cōmunicatio.s.perfe/
ctionis:qm̄ tūc essentia esset imperfecta:et sibi ab illis attributis eēt
cōicatio perfectionis:et est melius : sed qūo intelligat in rei veritate
difficile est:hic eniz liber est multū difficilis:tum ex verboz trāslatio/
ne barbarica:tum ex rei natura:tum qz nullos inueni ante me expo
nentes ipsum:et ideo o fratres mei et scholares sapientes considere/

tis laborē meū: ꝛ si nō exponā vobis: vt est rei veritas: saltē vobis cō/municabit occasio inueniēdi veritatē. ¶ Et debes scire ꝙ sapiētes nō negant attributa in deo: qm̄ Auer. cō. 39. 12. meta. ponit illa: ꝫ negāt illa esse denotationes. i. accn̄tia addita eēntie tanꝙ foře denciantes: qm̄ vbi sic eēt seqꝛ incōueniēs nūc nūc adductū. (q̄rtus est plitas.) Hic ponit q̄rtus modus: ꝛ ait q̄rtus est plitas itellectualis sequēs cō positionē gn̄is cū spē. i. dr̄ia specifica. si lr̄a nō est corrupta; vel forte lr̄a est sic. (Sequēs cōpōnez gn̄is cū dr̄ia in spē.) Qd̄ exponit. d. vt est ista spēs nigredo: in nigro em̄ cōtinet nigredo. i. dr̄ia vltia nigre/dinis cū colore q̄ sine dubio differūt in intellu: est ḡ qntus modus cō pōnis. s. ex gn̄e ꝛ dr̄ia: ꝛ vocat diffō: ꝛ h̄. d. dr̄ia em̄ cū gn̄e dr̄t: vt hō in q̄ cōtinet aialitas cū humanitate. i. dr̄ia vltia hoīs: q̄ sine dubio differūt in intellu: ꝛ hec est cōpō rerū. vꝫ. ex gn̄e ꝛ dr̄ia q̄ vocat diffō. (qntus vō.) Apponit qntū. d. qntus vō p̄dictoꝝ est plitas sequēs co pulationē qditatis cū eē: vt hō nāqꝫ qditatē hꝫ an̄ eē: silr triāgulus hꝫ qditatē. s. q̄ est figura cōtenta trib⁹ laterib⁹: ꝛ ei⁹ esse non est sub a ipsius qditatis. Infert vnū correlariū. d. ꝛ ideo sup. q: quiditas ꝛ eē differūt: pōt intellu cōprehēdi qditas hoīs vel triāguli: ꝛ adhuc igno rare vtrū habeat esse reale: aut nō. Uel forte ꝙ Alg. per hoc dat cām q̄re quiditas ꝛ esse differūt: que. 3. de aia assignat: text. cōmē. 20. s. q: quiditas pōt apprehēdi sine esse: vt dicā in sol. dubij: ꝛ tūc littera le/gatur: ꝛ ideo sup. est illud: q: quiditas ꝛ esse pn̄t cōprehēdi separatiꝫ. (Et si.) Dat scd̄am rōnem ad idē per impoīe: ꝛ ait: ꝛ si eē cōstitueret quiditatē nulla quiditas cōprehendit ab intellu anteꝙ haberet esse: ꝛ si sic: ergo esse est quid relatū ad quiditatē. s. necio vnituꝫ: adeo ꝙ non pōt poni quiditas sine esse: nec ecōtra. (Licet fuerit illa quidi/tas semper in esse; vt sunt corpora celestia) Sic reperitur littera ꝛ for te est error trāslatoris: ꝛ debet sic stare: ergo aut erit illa quiditas sem per in esse; vt sunt corpora celestia in quibus quiditas est semper cuꝫ esse: aut esse accidet quiditatib⁹: aut indiuiduis animaliuꝫ. i. sbe vel indiuiduis accidentib⁹ corpoꝝ. i. accidētis. sꝫ cū p̄imū membrū sit falsuꝫ: relinquit ꝙ esse accidat qditati ꝛ indiuiduis qditatis q̄ cōpo nitur ex qditate ꝛ esse: vt dicā. vel accidit formis aduenientibus cōpo sitis. ꝛ forte lr̄a stat bene. ꝛ erit sensus. ꝛ si illa qditas sit semper eē cō iuncta: eo mō quo celū est semp cū esse lꝫ in parte differat/ aut eē acci det qditatib⁹: aut reliqs. ꝛ sic pōt littera accōmodari. (Et dicimus.) Applicat nūc hoc. d. ꝛ dicimus etiā ꝙ hec plitas de actuali eē dꝫ re/moueri a p̄mo p̄ncipio. ꝛ ideo ꝯcludit ꝙ esse ei⁹ nō est additū sue qdi tati, imo suū esse neciuꝫ sic est qditati alterius. i. est ita abstractū si/cut qditas cuiuscūqꝫ abstracti. ḡ esse necē esse. i. esse dei idēꝫ est qd̄ sua quiditas ꝛ vnitas ipsius. si em̄ sue qditati esse attribueremus. opor/teret esse ipsius necessariū. i. qd̄ est necesse esse sequi illaꝫ quiditatē. ꝛ eē cōstituēs eā: vt ptꝫ in alijs. ꝛ tūc apponit incōueniēs. d. ꝛ qd̄libet sequēs causat. i. omne additū alteri causat. illi ḡ esse ipsius entis ne/cessariū causat: qd̄ est impoīe. ¶ Quib⁹ visis ptꝫ qualr p̄uatio illa que est vnitas qnqꝫ gradus p̄uationis amplectit: sicut ꝛ quinqꝫ sunt gra dus cōpositionis. ꝛ sic vnitas dei est p̄fectissima oīuꝫ: qm̄ nihil est ex/tra p̄imū quin aliquē gradū cōpositionis habeat illoꝝ quinqꝫ. ꝛ sic apparet intentio phoꝝ adducta ab Alga.

AVERROIS.

Hos dicimus q hec sunt Alga.verba nomi ne phorū ad auferendū pluralitatē de deo benedicto. Unde decet q nos speculemur primo in presentibus dictis que phis attri buit et inuestigemus gradum eoꝝ in vnitate. deinde re spiciemus altercationē eorum. deinde reprobationem huius hoīs: quas super eos putauit fecisse in hoc ꝓpo sitū. ¶ Un̄ dicimus q ꝑmus ꝑdicte diuisionis modoꝝ est diuisio quātitatis mētalis aut realis: et nō est dubiū q in hoc cōueniunt oēs opinātes q primū principiū non sit corpus: et demonstratio faciēda super hoc eadē est q demonstratio facta q primū principiū nō est cor pus. et de hoc tractabit deo dante in sequētib⁹. ¶ Scdꝫ vero membrū ꝑdicte diuisionis est diuisio q̄litatis: vt di cimus q corpus diuidit ad materiā et formā: et hec phi losophoꝝ est opinio: et hec diuisio auferenda est de pri mo ꝑncipio apud quēcunqꝫ qui opinatus sit deū nō eē corpus: sꝫ auferre corporeitatē de ꝑmo ꝑncipio inquā tum necessariū eē est de se inuestigandū: et nos de istis in sequētibus tractabimus diffuse. ¶ Tertiū vo mēbrū presate diuisionis. s. auferre pluralitatē denoīationū de deo benedicto declarat sic. si he denoīationes essent in necesse esse: et substātia et illa essent necessaria eē: seque retur q essent plura neciа esse: et si ille denoīationes ab ipsa sba causarent: oporteret q nō eēnt necessarie esse: ergo sequeret q quedā denoīationū necessariȷ esse non essent necessarie: ergo esset vnū ens cōtinēs id q̄d est ne cessarium: et q̄d non est: q̄d est falsum. Et nos dicimus q hec ꝓbatio est q̄si vera. vꝫ. q concesso q necesse esse significet ens imateriale. Entia em̄ que materiā nō hn̄t: sꝫ sunt per se existētia, et nō sunt corpora: non pn̄t ima ginari q habeant denoīationes sbales ex quibus cōsti tuātur sba: quāto maxime q attribuant eis denomina tiones addite super substātiā: et he sunt ille que dicunt

accidētia. Remotis eniȝ istis nō aufert sba. ⁊ denomi/nationes cōtinue totū in ꝯriū se hn̄t. Et ideo verificant sbales denoīationes de denoīato: ⁊ non verificat p̄dicati o denoīationū in substātialib⁹ de denoīato nisi equiuoce. Et ideo nō dicimus de hoie ꝙ sit sapiētia: sicut dici/mus ꝙ est aīal: sȝ dicim⁹ de eo ꝙ est sapiēs: ergo ipoſe est ꝙ tales denoīationes in eo ꝙ corpus p̄dicet de nō corpore non est corpus. Natura em̄ illarū extranea est de eo qd̄ de eis denoiatur. Unde idcirco dicunt acci/dentia: ⁊ distinguunt a denoīato in intellectu: ⁊ extra intellectū: ⁊ si aliquis diceret ꝙ phi opinati sunt ꝙ i aīa sunt similes dictis denoīationib⁹: eo ꝙ opinat ꝙ aīa est prudēs ⁊ volēs ⁊ mouēs: ⁊ putāt ipsaȝ nō esse corpus. Nos vero respondemus ꝙ phi non opinant ꝙ he de/nominationes sunt addite super substantiā aie. imo putant ꝙ sunt denoīationes substātiales. Et de nā talium denoiationum est ꝙ ipsarū subiectū non multiplicat in actu: imo tantū illo modo quo multiplicat diffinitū ex partibus diffinitionis. vȝ. ꝙ est multiplicatio mentalis non realis seu actualis. Et ideo sequit cōcedentē ꝙ nō est mā necessaria in esse aie ꝙ cōcedat. vȝ. ꝙ in entibus separatis sit dandū vnū in actu extra animā plura in dif finitiōe. ⁊ hec opinio est xp̄ianoꝝ in hoc. vȝ. in eo ꝙ ponunt tres psonas: ipsi em̄ putant eas esse denoīationes additas super substantiaȝ: imo apud eos multiplicant in diffōne: ⁊ sunt multe in potētia non in actu. Silr di/cunt ꝙ sunt tres ⁊ vnum. s. vnū in actu: ⁊ tres in poten/tia. Et nos deo dante ducemus incōueniētia sequentia opinantem ꝙ primū principiū habeat denominatiōes additas super suā substantiā. ¶ Quartū membrū dicte diuisionis est pluralitas ex parte sui generis: siueq̄ dif/ferentie: ⁊ hec diuisio quasi est pluralitas ꝓcedēs a ma/teria ⁊ forma. Diffinitiōes nāq̄ accidūt cōpositis a parte forme ⁊ materie. non simplicibus aūt hec inest. ergo nullus debet ꝯdicere ꝙ pluralitas diffinitionuȝ a p̄mo

principio auferat. ¶ Quintū vero mēbꝛoꝝ hui⁹ diuisio nis dicte est numeratio qditatis ꝛ esse. Et eē ſm verita tem in entibus est qd intellectuale. vȝ. esse res extra in tellectū: sicut est in intellectu: ita ꝙ esse ꝛ verū noīa syno nyma sunt: ꝛ si sic: nulla ergo extra aīam est pluralitas. Et postq̄ȝ intelligit de eo id qḋ intelligit de substātia ꝛ re. Est ergo nomē entis dictum de necessario esse: ꝛ de alijs analogice: sicut istḋ nomen. s. caliditas dr̄ de igne ꝛ de alijs rebus calīs analogice. Hec est sine dubio phi losophoꝝ opio ī pdictis. ¶ Sȝ iste hō fundauit verba super Auicen. opinionē: ꝛ est sine dubio erronea. ipse enīȝ opinatus est ꝙ eē res ꝛ ens est qd additū sup eius quiditatē extra aīam: quasi accn̄s rei cui attribuit. Sup posito ergo ꝙ indigeat eē quiditas. dicimus ꝙ si neces sariū eē haberet esse: ꝛ sua qditas indigeret de illo esse. oporteret ergo ꝙ necesse eē cōponatur: ergo esset pol'e non necessariū. Rursus apud Auic. id cuius suū eē est additū super suā substantiā hȝ cām sine dubio: sed esse apud Auic. est accn̄s ꝯn̄s quiditatē: ꝛ hoc pȝ ab Auic. hic: eo ꝙ ipse dixit ꝙ hō hȝ qditatē ante se: ꝛ postmodū esse adheret ei. Silr̄ triangulus hȝ quiditatē. s. ꝙ est fi gura cōtenta tribus laterib⁹: ꝛ suū esse nō est pars hu ius quiditatis cōstituēs eam: ꝛ ideo pol'e est ꝙ intell's compꝛehendat quidtatem hoīs vel trianguli: ꝛ adhuc ignorat vtrū habeat esse reale aut non. Patet ꝙ illud esse qḋ impediet hic nō est illud esse qḋ significat substā tias rerū: sȝ illud qḋ est tanq̄ȝ genus: neq̄ȝ illḋ qḋ signi ficat reȝ esse extra intell'm. nomen em̄ entis dr̄ duplex. vȝ. dr̄ de vero ꝛ de opposito ꝓuationis: ꝛ hoc est qḋ di uiditur ad decē pdicamēta. ꝛ est eis tanq̄ȝ genus. ꝛ in de ꝓcedūt alia entia in scḋo modo. vȝ. res que nō sunt extra intellectū: ꝛ hoc est illḋ qḋ dr̄ de decē predicamē tis analogice. ꝛ hoc modo dicimus ꝙ substātia est ens de se: vel accidēs est ens de se. vȝ. ꝙ hȝ esse in eo quod hȝ esse de se: sed ens qḋ pꝛo gn̄e itelligitur cōmune est

oĩbus p̄dicamētis: ⁊ ens qđ intelligit̃ p genere est qđ intellectuale. s. esse res extra aīam: sicut est in aīa. ⁊ hec scīa p̄cedit sciam quiditatis rei. S; illa q̄ditas q̄ p̄cedit esse in nostro itellectu nō est vera q̄ditas: imo ex opposito cuiusdā noīs. Un̄ scito ꝙ aliqua res sit ens extra intellectū scit̃ ꝙ est q̄ditas: ⁊ de h̄mōi dicit̃ in libro p̄dicamentoꝝ ꝙ vlīa intelligibiliū rerū sunt entia ex his indiuiduis: ⁊ ipsoꝝ indiuidua sunt intelligibilia ex ipsoꝝ vlibus. etiā dicit̃ in libro de aīa ꝙ virtus qua cōprehendimus ꝙ res iudicat̃ esse ens/ differt a virtute q̄ cōp̄hēdimus q̄ditatē indicatā: ⁊ hoc mō dr̃ ꝙ entia sunt entia real'r ⁊ vlīa in intellectu: ergo nulla est dr̄ia in eo qđ intelligit̃ p nō ⁊ entia metaphysicalia ⁊ separata. S; quicunq; dicat ꝙ esse est quid additū sup quiditatē ⁊ nō cōstituit̃ ab eo ens in sua substātia. Dicimus ꝙ opinatur maximū errorē: q; sequit̃ ꝙ nomē entis significet accn̄s cōe. x. p̄dicamētoꝝ extra aīam: ⁊ hec est opīo Auic. Et adhuc est petēdū đ illo accn̄te qn̄ dicet̃ ꝙ sit ens vtrum significat pro vero: aut sign̄at accn̄s ens in illud accn̄s. Un̄ hoc mō erūt accn̄tia infinita: qđ est falsū: ⁊ nos iam declarauim⁹ hoc diffusi⁹ in pprio opusculo: ⁊ nos meditamur ꝙ hoc fuit illud qđ īsudauit Alga. auferre de primo principio. Et nos dicim⁹ ꝙ ablatū est de oībus entibus maxīe de primo pricipio. ⁊ qn̄ Alg. declarauit hoc vz. de vnitate primi principij/ incepit ducere id in quo p̄hi cōtradicūt sibiipsis in presenti pposito.

¶ Nunc Auer. vult hec dicta speculari: ⁊ optie ponderari ⁊ p rōes h̄mōi pbare oīa h: ⁊ primo ponit ordinē dicendoꝝ: ⁊ ait. Dicim⁹ nos ꝙ hec sunt Alga. verba noīe p̄hoꝝ ad auferēdū pluralitatē de deo benedicto. vn̄ dicet ꝙ nos speculemur prīo in p̄dictis dictis: ⁊ inuestigemus gradus eoꝝ in vnitate: ⁊ deīde respiciem⁹ altercationē eoꝝ: deīde respiciem⁹ reprobatōes hui⁹ hoīs. i. instātias Alga. quas sup eos putauit fecisse in hoc pposito. (Un̄ dicim⁹.) Nunc posito ordine psequitur ⁊ dicit. vn̄ dicim⁹ ꝙ primus p̄dicte diuisionis modoꝝ est diuisio q̄titatis mentalis aut realis: ⁊ dixit mentalis pp celum qđ diuidit̃ ⁊ nō diuisione reali: s; mētali vt astronomi faciūt. (Et nō est dubium) Nunc verificat primū dictū Alga. d. ⁊ nō est dubiū ꝙ in hoc cōueniūt oēs opinātes ꝙ primū principiū nō sit corpus: ⁊ ait ꝙ demōstratio facienda supra hoc eadē est. ꝙ demōstratio facta ꝙ primū p̄ncipiū nō est

dicto deo dāte in sequētib⁹: est er
corpus: & excusat se. d. & de hoc tractabit
go verificatū pmū dictū. ¶ Debes scire q demrātio. 8. phy. q fiet post
estiois virtus in corpe est finita in tpe: deus nō est finit⁹ in tpe: g deus
nō est virt⁹ in corpe. maior & mior sunt ppōnes due: iō in illo reliquit
loco. (scdz vo mēbrū.) Uerificat nūc scdz. & p recapitulat illd. d. scdz
vero mēbrū pdicte diuisiōis est diuisio qualitatis. i. eentialis in ptes
qlitatiuas: vt dicim⁹. i. eo mō quo dicim⁹ q corp⁹ diuidit ad mām &
ad formā: & hec est phoz opio. ¶ Debes scire vt accipit ab Auer. pzlo
physi. cō. 36. ptes dicunt qnqz fz qualitatē: & qnqz fm qtitatē: & sub-
distinguit ptes qtitatiuas: vide eū. Dico g q indiuidua actu diuersa
sunt ptes qtitatiue. vel saltē potētia ppinq: vt sint diuersa: sunt ptes
qtitatiue: & dicunt ptes qtitatiue: qm forte pricipia p se distinctiua
eaz sunt qtitates diuerse: vt colligi vr p phys. cōmē. 6. Uel saltē qz
sunt pncipioz p se cōcomitātia: vt dixi in lib. de intellectu. Partes qz
qlitatiue sunt mā & forma: & lz sola forma qlitas dicat: vt pz. 5. meta.
tex. cō. 9. attn̄ ob excellentiā suā forma hz q nō solū denoiet se: vez
& id qd pfectionē suā mēdicat ab ea: & sic mā pōt dici qualitas forte
pticipatiue. (Et hec diuisio) Nūc verificat hūc modū. d. & hec diui-
sio auferēda est de pmo pncipio apud quēcūqz q opinat⁹ sit deū nō eē
corp⁹. ¶ Debes scire q Emp. siculus ciuis agrigētie opinat⁹ est cor-
pus celeste eē deū pp eē sepatū a nāis elntoz: vt Auer. narrat. 8. ph.
cō. 2. caldei vero in qb⁹ phia aliqn fuit pfecta: vt Auer. narrat. 12. me
ta. cō. 50. & p celi cō. 22. opinati sunt iterū celū esse deū: ppea qz dat
vitā oibus: qd opus est diuinoz: vt narrat Auer. 2. celi. cō. 58. & iō di
xit. (apud quēcūqz q opinat⁹ sit deū nō eē corp⁹.) qm multi sunt qui
tenēt deū corp⁹ esse: vt nūc visuz est. (Sz auferre.) Apponit tn̄ statī
driaz hoz. d. sed auferre corpeitatē a pmo pncipio inqtū neēe eē est
de se. i. p se inuestigādū. & nos de istis tractabim⁹ in sequētib⁹ diffuse.
vult dicere q diuisio in māz & formā apte amouet a deo: & lz corpeitas
an insit deo est qd per se. (Tertiū vero.) Nūc verificat tertiū. & primo
recapitulat illud vt prius. d. tertiū vero mēbrū pfate diuisiōis. s. au-
ferre pluralitatē denoiationū de deo bndicto declarat sic: si hę deno-
minatōes. i. hec attributa eentialr distincta ab eentia eēnt in necesse
esse sup. addita. & sba. s. dei: & illa. s. attributa eēnt necessaria esse: se-
quit q multa eēnt neēe esse: qm esset sba dei & natura attributorum.
(Et si illa.) Apponit sol. cuiusdā cauillationis. posset. n. fingi q disti
guūt ab essentia: & causant ab ea: cōtra arguit. d. & si ille denomina
tiōes ab ipsa sba cārent: opz q nō eēnt necesse esse. ɔña ptz: qm cātū
nō eēt: nec pōt esse neēe eē: g sequit q qdā denoiatōes eēnecessarij nō
essent necessarie: & tūc sequit q eēt vnū ens cōtinēs id qd est necessa
riū: & id qd nō est sup. neciuz: qd est falsuz. ¶ Debes scire q ab oibus Nota.
phis deus ponit neēe esse fm totū & totalr: & iō si ponant attributa i
eo q sint cāta stati poneret aliq nā in eo q nō erit necesse esse sz cāta:
& sic nā dei ɔtinebit duas nās: quarū vna erit necesse esse: altera erit
nō necesse esse: imo cāta a prima. & hoc est incōueniēs Auer. (Et nos)
Iterū adducit scdam rōnē ad idē: & pōt sic cōponi: nullū ens abstra
ctū a mā hz denoiatiōes sbales vel accntales additas essentie ei⁹: sed
primus motor est ens abstractū a mā: g nou hz illas &c. accipit ergo
minorē pmo. d. & nos dicim⁹ q hec pbatio est quasi vera. vz cōcesso q

necesse esse signat ens naturale. hec est minor. Deinde accepit maiorem. d. entia. n. que mām nō hūt: sz sunt p se exñtia: ⁊ nō sunt corpa nō pñt imagiari. i. intelligi ꝙ habeāt denoiatōes. i. formas sbales ex qbus cōstituit sba: ꝙto maxie ꝙ attribuāt eis dnoiatōes addite sup sbam: ⁊ he sunt ille q̄ dñr accñtia. (Remotis. n. istis.) qi dixit in deo nō eē attributa q̄ sunt accña. ꝯñs erat dare dñiaz iter attributa eēntialia ⁊ accñtalia: iō dat illā: ⁊ p̄ ait: remotis. n. istis. s. accñtalibus denoiatōib⁹ nō auferꝫ sba ⁊ ꝯtinue. i. insepabiles. i. sbales denoiationes i totū ꝯtrariū se hñt. i. qꝛ eis remotis remoueꝫ rei sba. Est ergo pria dñia ꝙ attributa sbalia ita insunt reb⁹: quoꝝ sunt ꝙ eis remotis remoueꝫ ⁊ res. Attributa accñalia nō sic. (Et iō verificaꝫ.) Nūc apponit scdam dñiam. d. ⁊ iō sbales denoiationes verificanꝫ de denoiato. vult dicere p se pmo mō: ⁊ nō verificaꝫ predicatio. i. p̄dicatū denoiationū. i. attributoꝝ accñtaliū in sbalib⁹ de dnoiato: nisi equoce. i. nō p se: sz p accñs: ⁊ iō vificatio est equoce dicta. (Et iō dicim⁹.) Cōcludit correlarium vel forte dat rōnē ei⁹ qd nūc dixit. d. ⁊ iō nō dicim⁹ de hoīe ꝙ sit sapia sicut dicim⁹ ꝙ est aīal: sz dicim⁹ ꝙ est sapiēs: tunc ꝯcludit qd dixit: ḡ ipoīe est ꝙ tales denoiatōes in eo ꝙ corp⁹. i. corp⁹ regrētes p̄diceꝫ de nō corpe in eo ꝙ nō corp⁹: cui⁹ rōnē dicit. nā eniz illa ꝝ. s. denoiationū extnea est de eo. i. abeo qd denoiatur de eis. i. ab eis. vñ idcirco sunt accña: ⁊ distiguiꝫ a dnoiato in itellu ⁊ ex intellin.

Contradictio i dictis Auer. **Sed circa** hec est qd. Primo qꝛ Auer. 12. meta. ponit plane attributa multa cōuenire deo: vt pz cōmē. 39. ⁊ h negat illud. ¶ Scdo qm̄ ait ꝙ predicatio aīalis de hoīe est p̄dicatio

Dubitatio. equoce dicta a p̄dicatōe sapiētie de hoīe: sz dz dici hō ē sapiēs. ꝯtraꝫ qm̄ sicut sapiēs est ꝯcretū: ita ⁊ aīal. ḡ ibi nō est equocatio: cū ambo

Dubitatio. p̄dicaꝫ sub rōne ꝯcreti. ¶ Tertio dubitaꝫ: qm̄ nō vr̄ ꝙ sapia notet corpus: qm̄ sapia est mētis q̄litas ad quā corp⁹ nō ꝯcurrit: ḡ quō vificaꝫ

Solutō ad primam. verbū ei⁹. ¶ Ad pmā dōm ꝙ quō deus hēat attributa regrit spālem tractatū: ⁊ forte post dicā: pro nūc autez dōm ꝙ Auer. si bñ inspicias ibi ponit attributa valde equoce. vult. n. ꝙ cū deus sit sūme simplex nulla pōt sibi multitudo ꝯuenire ex pte ei⁹: sz sicut colūna dr̄ dextra ⁊ sinistra cōpatiōe sumpta ad nos: sic deus dr̄ sapiēs ⁊ intelligēs cōparatiōe ad nos. ⁊ iō ꝯcludit ibi ꝙ illa nō sunt synonyma: nec realr diuersa: sz bñ tm̄ in mō distiguiꝫ: ⁊ pcedētia hmōi attributa dñr equiuoce de deo ⁊ nobis. Vult ḡ hic Auer. ꝙ hmōi attributa nō isunt deo ꝯut ibi denoīans ⁊ denoiatū sint duo pm̄ rē: ⁊ vnū i denoiatōe. Ibi aūt vult ꝙ denoiatōes insunt equoce. s. cōparatiōe ad nos: ⁊ tu vide

Ad scdam. euz. ¶ Ad scdaz dōm ꝙ aīal est ꝯcretū ad suppositū tm̄. sz sapiēs ad subiectū ⁊ ad suppositaꝫ ⁊ iō ibi: hō est sapiēs: est duplex cōcretio: ibi aūt vna: iō ibi est equoca p̄dicatio equocatione sumpta a p̄dicatore: ⁊ pōt poni ēt ibi equocatio sumpta a modo p̄dicādi ꝯut in illa est p̄dicatio p se pmi modi in alia p̄dicatio accñtalis tm̄. ¶ Ad tertiā dōm

Ad tertiam. ꝙ sicut dextrū in colūna nō notat aliqd additū ei: sz cōparationē ad extra: sic sapia in se notat corp⁹ nō semp ei⁹ in quo est: sz eius ad qd cōparat: q̄re autē notat forte alibi dr̄: ⁊ nolo hic declarare: sed post. (Et si aliqs.) Hic mouet q̄onē ꝯtra se. d. ⁊ si aliqs diceret ꝙ phi opinati sunt ꝙ in aīa sunt siles dictis denoiatiōib⁹: cui⁹ cām dat. d. eo ꝙ opinamur ꝙ aīa est prudēs ⁊ volēs ⁊ mouēs: ⁊ tū putāt ipsam nō eē

corpus neqꝫ virtutē in corpe: vt pʒ.3.de aīa.cō.5.(Nos vero.)Rñdet
d.nos vero rñdemus ꝙ phi nō imaginant̄ ꝙ he denominatiōes sint
addite sup sb̄am anime.i.accn̄tia:imo putant ꝙ sint denoīationes
sb̄ales.i.sb̄e ipsi aīe.ecce quō Auer.nō ponit ipsi intellectui aliquod
accidēs.¶ Sʒ stati posset esse dubitatio adhuc:qm̄ si eēnt sb̄e.ġ aīa
esset cōposita ex partib⁹ realib⁹ realiter diuersis.¶ Cui rñdet.d.ꝛ de
nā taliū denominationū est ꝙ ipsa ꝛ sb̄m nō multiplicat̄ in actu:imo
ꝑm̄ illo mō multiplicat̄ quo multiplicat̄ diffinitū ex ptib⁹ diffōnis.vʒ.
ꝙ ibi est multitudo mētalis nō realis seu actualis.Et sic pʒ scōm cō
tra Jo.qui ponit intellm̄ agentē ꝛ potēʒ distigui ꝑm rem.ecce verba
Auer.cōtrariū innuūt.(Et iō.)Tūc ꝯcludit corrolariū.d.ꝛ iō sequit̄
ꝯcedentē ꝙ mā nō est necīa iesse aīe:ꝙ ꝯcedat.vʒ.ꝙ in entib⁹ sepaīs
sit dādū vnū in actu extra aīam:ꝛ plura in diffōne:qđ sup.de intellu
nō incōuenit.(Et hec)Nūc narrat opīonē xp̄ianoꝝ de attributis ꝛ ac
cidētibus dei.d.ꝛ hec opīo quā dicā est xp̄ianoꝝ in hoc.vʒ in eo ꝙ po
nunt tres ꝑsonas:ponit tn̄ quō reputat illud esse erroneū.d.ipsi enī
putant eas esse denoīationes additas super sb̄as:imo apud eos mul
tiplr̄ in diffōne:ꝛ sunt multe in potentia ꝛ non in actu.Deinde narrat
aliud.d.similr̄ dicūt ꝙ sunt tres ꝛ vnū.s.vnū in actu:ꝛ tres in potē/ Pō xp̄iano
tia.i.vnum ꝑm rem:ꝛ tres ꝑm mentē.Tres ergo ꝓpōnes ponunt ca/ rum de ꝑso
thegorici.s.ꝙ in deo ꝑsone sint addita essentie:put sunt relationes. nis in diui
scdō ꝙ nō multiplicat̄ ꝑm rem:sʒ ꝑm mentē.tertio ꝙ deus est trin⁹ ꝛ nis contra
vnus:trinus rōne:ꝛ vnus ꝑm rē.Addit.ꝛ nos deo dāte ducem⁹ incōue Auer.
niētia sequētia opinantē ꝙ primū pn̄cipiū hēat denoīatōes additas
essentie:ꝛ sup sb̄am.¶ Sʒ vr̄ ꝙ Auer.falsuʒ imponat nobis xp̄ianis:
nos enī nō ponimus ꝙ deus sit vnū realr̄:ꝛ tres ꝑm rōneʒ:imo vo/
lumus ꝙ tres ꝑsone realr̄ ꝛ actualr̄ distinguāt̄.¶ Forte Auer.igno/ Excusatio.
rat opinionē nr̄am cū nō sit apud alios valde famosa:nisi apud chri
stianos:ꝛ ꝑfecte legis eius:protulit sibi illo modo.¶ Uel forte Auer. Alia excu/
vult ꝙ ille tres ꝑsone:vt cōparant̄ essentie vt sic sunt vnum re:ꝛ di/ satio.
stiguunt̄ numero:cū vt sic trāseant in essentiā:sʒ inter se cōparate sūt
realr̄ distincte nō absoluta distinctiōe:sed relatiua vt scis.(Quartū
mēbrū.)Nūc verificat q̄rtū mēbrū.d.quartū mēbrū dicte diuisiōis ē
pluralitas.i.cōpō ex pte sui gn̄is:sueqꝫ drīe.Probat ġ ꝙ hec cōpō a
deo remouet̄:ꝛ sylls̄ sic cōponit̄:nulla cōpō ex mā ꝛ forma attribui/
tur deo.Sʒ cōpō ex gn̄e ꝛ forma est cōpō ex mā ꝛ forma:ġ nō dʒ deo
attribui.pr̄io ġ accepit minorē.d.ꝛ hec diuisio q̄si est pluralitas ꝓce
dēs a mā ꝛ forma.cui⁹ rōnē tangit.diffō nāqꝫ accidit cōpositis a pte
forme ꝛ mãe:ꝛ nō simplicib⁹ aūt hoc inest:ꝛ hec maior.cōcludit conclu
sionē.d.ergo nullus dʒ cōtradicere ꝙ pluralitas diffōnis a pr̄io pri/
cipio auferat̄.quō aūt diffō reqrit mām ꝛ formā qđ est:attamē apud
Auer.sermo ptʒ:vult enī Auer.ꝙ forma est pars eēntialis diffōnis Forma est
imo est tota diffō:qm̄ diffinitio nō explicat nisi essentiā rei:essentia diffinitio.
aūt rei est forma:ideo concludit ipse.7.meta.cō.21.ꝙ sola forma est
rei diffinitio:materia aūt ponit̄: vt apparens deferens quiditatem ꝛ
essentiam; vt tradit ipse ibidē cō.59.ꝛ sic ptʒ illud.¶ Ista autē opi Prima rō.
nio Auer.pōt ꝓbari rōnibus eius.prima rō sumitur.7.meta.cō.20.
ait enī q̄ditates rerū nō sunt entes nisi ꝑ esse reruʒ hn̄tiū q̄ditates.
vult dicere ꝙ q̄ditas est pn̄cipiū eēndi:sʒ sup.tu.mā est principiū nō

essendi p se:essendi aūt p accidēs:ꝛ forma est ṗncipiū essendi p se: vt tradit tertio meta.tex.cō.22.ꝛ.53.ergo nō est q̄ditas vel ps q̄ditatis p se:ꝫ solū p accn̄s:ꝛ hoc argumētū est demrātio: vt dicā.hui⁹.n.rationis maiorē Auer.ponit cō.20.minorē ꝫ.cō.37.vbi ait.forma.n.est ps que cū fuerit est res:mā aūt est illud q̄ cū fuerit nō est res: ꝛ hec fuit minor.

Secunda. ¶ Scda rō pōt sumi ab eo primo meta.cō.27.ait.n.sic.ꝛ intēdit ꝙ cōp̄rehēsiones q̄ dicunt̄ scse sunt rerū que sunt in sensibilibus nō gnābiles neq̄ corruptibiles nisi accn̄taliter:ꝛ sūt intētiōes vl'es quas intellect⁹ cōprehēdit in eis:ꝛ sunt forme: cōprehēsiones vero q̄ sunt corruptibiliū.s.indiuiduoꝝ nō sunt scie:ꝫ imaginationes:ꝛ ex hoc cōponit̄ rō sic.illud est ṗncipiū essentie ꝛ q̄ditatis q̄ est principium intelligendi ꝛ sciendi rem ipsam.sed forma sola est principium intelligendi ꝛ sciendi rem: ꝛ materia est principium sentiendi ꝛ imaginatiōis ipsius rei.ergo sola forma est ṗncipiū q̄ditatis ꝛ eēntie:ꝛ hec via est demōstratiua ꝛ efficax.

Tertia. ¶ Tertia rō sumit̄ ab eo ibidē.cō.18.ꝛ.12.meta.cō.14.ꝛ pōt sic cōponi.illud est principiū essentie ꝛ q̄ditatis ꝛ diffōnis p se.quo diffinitū participat nām vl'itatis: singularis enim nō est diffō nisi vl'r cōceptoꝝ.primo de aīa.cō.6.sed rōne forme res ponitur in specie ꝛ in gn̄e : ꝛ rōne mā̄e arctatur ad indiuiduum ꝛ sensibile:ergo rōne forme tm̄ res debet diffiniri:ꝛ non rōne materie.

Pō. sā. T. ¶ Q̄ si dicas sicut Thomas fingit ꝙ mā h̄z duplicē gradū.s.vnum put est ps quiditatis quē h̄z a forma:ꝛ aliū a se put est pars indiuidui:ꝛ sic soluunt̄ oēs rōnes.

Contra. Hoc friuoluz est:qm̄ ille gradus quo est pars q̄ditatis:vel sibi cōptit p se rōne mā̄e:vel rōne forme:nō per se qm̄ sibi per se cōpetit esse primū indiuiduū vt dicūt:ergo rōne forme ꝛ hoc est intm̄ mām ingredi diffōnem inq̄tum participat formam: ꝛ hoc est per accidens concurrere.ꝛ hoc Auer.ponit nec aliter intelligit Auer.vt vides:huius opinionis fuit Alber.7.meta.tractatu.3.cap.scdo.ꝛ cap.3.ꝛ tractatu primo.ca.primo.

Dubitatio. Prima rō. **Sed accidunt** q̄ones opinioni Auer. Prima qm̄ tūc forma totius ꝛ forma ptis essent idē:qm̄ essentia est forma toti⁹:ꝛ forma est forma ptis:ꝛ h̄ vnuz sunt.

Scda rō. ¶ Scdo seq̄ ꝙ diffinitio sit simplex ꝛ nō oratio lōga:qm̄ forma est simplex ꝛ vnicus conceptus tm̄:ergo diffō nō diceret genus ꝛ drīam:cōtra Ari.p̄io topicoꝝ.ca.4.ꝛ cōtra ipm̄.8.meta.tex.cō.6.

Tertia. ¶ Tertio seq̄t ꝙ cuiuslibet diffō sbe esset diffō p additūtecum subiectū forme sit additū sibi.

Quarta. ¶ Quarto seq̄t ꝙ mā non predicatur in quid de diffinito:ꝑse quēs falsum:quoniam materia est eque intrinseca cōposito:sicut ꝛ forma.

Quinta. ¶ Quinto qm̄ Auer. vult ꝙ quiditas ꝛ habēs q̄ditatē sunt idē: vt p̄ꝫ.7.meta.cō.21.ꝛ.20.ꝛ habēs quiditatē est cōpositū h̄ns formaꝫ: vt p̄ꝫ ibidē.cō.40.ergo.

Sexta. ¶ Sexto mā est pars in rei veritate ipsi⁹ cōpositi:ergo nō est apparēs deficiēs.idest pars apparens: vt vult ipse ibidē.cō.34.

Septima. ¶ Septimo si sola forma esset diffinitio: tunc cōpositū nō diffinit̄:ꝫ sola forma.ꝯñs est cōtra ipm̄.cō.40.ꝛ.8.meta.com.9.

Solō ad p'mam. ¶ Ad istas rōnes. Ad primā diceret Auer. ꝙ diffō essentia forma totius forma partis:ꝛ quiditas sunt vnū ſm subiectū:ꝛ differunt rōne. ꝛ hoc plane ponit ipse.7.met.cō.36.ibi. Quiditas eniꝫ recti vl'is ꝛc. Ubi vult ꝙ forma partis dicat̄ put cum mā cōstituit cōpositū:dicit̄ quoq̄ forma totius:prout ab ea h̄z totū esse ꝛ diffōnem: vnde diffō ꝛ forma

forma ptis differūt sicut explicās & explicatū: qđ enī est forma expli
cat diffinitio. vt dicit Auer. primo phyco. cō. 5. ¶ Ad scḋaʒ respōdet Ad scḋam.
Auer. 5. metaphy. cōmento. 3. vbi ait: & etiā illa ex quibus cōponunt
diffinitioneʒ significanteʒ quiditateʒ cuiuslibet rei dicuntur etiam
partes diffiniti: & diffinitionis. & ideo genus dicit pars forme: & ideo
dicimus φ genus est pars forma ꝛ speciei: forma enim speciei diui
ditur in genꝰ & dr̄iam: ꝗ patet quomō diffinitio est cōpositū quoddā
nō ex forma & materia: sed ex genere: qđ sumitur a forma generabili:
& differentia que sumit a forma spēi qbus additur mā put sustinet
illa. ¶ Sed dices. illi qui ponūt ad menteʒ Auer. φ vnica sit forma Replica.
in composito: qūo verificabunt illud. ¶ Potest dici φ & si vnica sit Solo.
forma in composito attñ sunt in ea plures gradus. s. generis q ꝯptit
ei put est in mā: q: vt sic sibi debet eē potētiale & genericū alius put
forma est: & sic sibi debet gradus spēi: & tunc forma est multiplex: sm Ad tertiaʒ.
cōceptus & gradus: & vna in subo: & sic pōt saluari illud. ¶ Ad tertiaʒ
pōt dici φ si capit per additamētū. i. extraneū sm genus pdicamēti
sic nō est veruʒ φ mā ponatur vt additū: cuʒ mā sit sba apud Aristo.
Sed si capit additum. i. extraneū in rōne quiditatiua sic est verum.
Sed accñtia vtroqʒ modo per additamētuʒ diffiniūtur sm Ari. & pʒ
cōmēto. 18. ¶ Ad quartā respondet Auer. 7. meta. cō. 34. vbi plane Ad quartā.
ponit φ materia nō predicat de cōposito vera predicatione. s. quidi-
tatiua: sed predicat sm denoīatiōes: vt pʒ ibideʒ. cōmē. 23. & idē. 8. Mā ꝺ ꝯposi
metaph. cō. 6. & 9. metaph. cō. 21. vide bene. ¶ Ad rōneʒ dicendū φ to pdicat pʒ
mā est pars cōpositi intrinseca & forma: attamen mā est extrinseca a denoīatiōeʒ
quiditate: ita φ cōpositū potest considerari: vt est generabile & ens tm̄: & nō pʒ
eductuʒ de non esse ad esse: & sic ambo sunt equaliter intrinseca. alio pdicatione
mō inquātuʒ est quid difficile intelligibile & vle: & sic mā est pas per qditatiuaʒ.
accñs ipsius compositi. & ideo denoiatiue predicatur: vt dixi. ¶ Ad Ad qntā.
quintaʒ debes scire φ diffinitū est tribus modis per se pmo. & sic est so- Triplex dif
la forma: qm̄ sola ipsa pmo & per se p diffinitionē explicatur. Secūdo finitū.
modo est diffinitū per se scḋo. & sic cōpositū habēs formā diffinit intel
ligēdo cōpositū vle. Tertio mō per accñs: & sic indiuidua diffiniunt.
Primo mō loquit ipse. 7. meta. cō. 37. vbi ait. diffō est intētiōis vlis: &
forme vlis & ꝓprie. i. pmo & per se nō congregati ex mā & forma. Scḋo
mō loquit ipse ibidē. cō. 4. vbi ait. nō q: ipsa diffinitio q est forma sit
ipsuʒ diffinitū qđ est hñs formā: & idem. cō. 21. Hoc idem. 8. metaph.
cō. 9. Tertio mō loquit. cō. 35. vbi vult φ non diffinit nisi p accidēs.
¶ Ad formā ergo dicēdum. φ quiditas & habēs quiditatē sunt ideʒ
idētitate inseparabilitatis: vt dicit. 7. meta. cō. 21. vbi ait. V. gra. qm Ad sextam.
hō & sua quiditas que est aīal rōnale sunt idem nō separabiles. ¶ Ad
sextam dici pōt φ si mā cōparat ad eēntiaʒ rei est pars apparēter: &
nō existēter pro quāto nō est vera pars: sed tm̄ illam sustētans: & ideo
hʒ rōnem partis modicā similitudinē. i. sustētare illam. Sed si com-
parat ad propositū est vera pars: primo mō intelligit Auer. scḋo mō
verificat vis argumēti. ¶ Ad septimā pʒ solo: sola. n. forma p se p diffi Ad septimā
nitur. cōpositū aūt p se scḋo. indiuiduū pure p accñs: vt dixi: & verba Forā p se p
eius sunt cōcordia vt scis: & sic pʒ mens Auer. sed nūqd ista sit mēs diffinit: cō-
Ari. scis φ hic vir nunq̄ recessit ab opinione Arist. nolo tñ adduce- positū ꝺo p
re verba Arist. qm̄ sunt infinite pro hac opinione: & tu lege ipsum cuʒ se scḋo: & indi
uiduū p ac-
cidēs.

inuenies ea nota illa: redeo ergo ad sermonem meum (Quintum vero membrum.) Nunc vult verificare quintum membrum. Et pro parte corrigit. ait ergo. quintum vero membrorum huius diuisionis dicte est numeratio. i. compositio quiditatis et esse: quasi innuat quod huiusmodi compositio est a deo remoueri oportet. Sed remouet. q. quasi diceret quis an vnum et idem essent diuersa sunt in re et per consequens in deo erit compositio ex esse et vnitate. Cui respondet. d. et esse secundum veritatem in entibus est quid intellectuale. i. est quid intelligibile. vz. esse extra animam sicut in intelligentia. q. d. quod illud esse quod est extra animam intelligitur ab intellectu: et per consequens concludit quod esse et vnum sunt idem in re: ita quod esse et vnum nomina synonyma sunt. i. idem realiter significantia licet in modo differunt: vt dicam. et si sic. ergo nulla est pluralitas extra animam: cum esse et vnum sunt idem in subiecto: et per consequens non faciunt compositionem: deus ergo est simplex simplicitate opposita compositioni ex esse et quiditate et compositioni ex vno et esse: et sic soluitur obiectio.

Dubitatio. **Circa** presentem sor. accidit quod non modica. et est quod Aui. vt narrat Auer. 10. meta. co. 8. arguit enim Aui. si ens et vnum sunt synonyma cum hoc nomine res: non esset verum. i. vera propositio dicendo rem esse vnam. V. g. et si vnus homo significaret hominem: vult dicere idem precise et omnibus modis. Tunc dicere istum hominem demonstratum: vt pote sor. esse vnum non esset enunciabile compositum ex predicato et subiecto: sed non plus esset dicere hominem esse vnum quam dicere hominem esse hominem. Est ergo virtus argumenti Aui. quod si ens res et vnum essent synonyma: tunc sequitur quod non plus esset dicere homo est vnus quam homo est homo. Sed secunda propositio non est compositio enunciabilis vt supponit. ergo nec prima: et hoc est inconueniens. ¶ Et debes scire quod

Po. Jo. gramatici. apud Joa. gramaticum primo posteriorum. homo non est propositio. homo est animal rationale: quoniam semper vt dicit predicatum vult esse aliud a subiecto: et quanto magis hec: homo est homo: vel homo est vnus: licet vnum et esse sint synonyma: quo ergo Auer. ait nunc quod ens et vnum sint synonyma hic. Et quod auget. q. est quod ibi respondens huic argumento ait. et non intendit quod ista nomina vnum et ens sint idem omnibus modis: sed intendit quod significant idem secundum subiectum: et diuersa secundum modum: et per hoc ait quod Aui. fuit deceptus: et propter huiusmodi et consimiles contradictiones multi sunt qui mecum loquentes dixerunt quod huiusmodi liber non sit Auer. cum consuetudo tanti philosophi non sit contradicere sibi. Sed isti parum aut nihil viderunt in Auer. imo si vellemus attendere ad verba superficietenus Auer. reperiemus consimiles contradictiones fere infinitas: imo in illo. 10. meta. co. 5. plane ait quod vnum est synonymum enti. ait enim quod Auicen. ignorauit differentiam inter hoc nomen vnum quod significat principium numerorum. quod. s. est in quantitate: et hoc nomen vnum quod est synonymum huic nomini ens: ecce quod in eodem libro apparet consimilis contradictio. non ergo oportet presumere quis propter huiusmodi apparentes contradictiones Auer. non fecisse hunc librum. Propter quod oportet in huiusmodi questione considerare quod Aui. voluit quod vnum a quo res dicitur vna: et ens vnum sit res distincta essentialiter ab ente et re: imo vt dicit apud ipsum non est differentia inter vnum quod est de predicamento quantitatis et principium numeri: et vnum quod conuertitur cum ente: et voluit. n. quod omnia dicantur vnum ab vnitate predicamentali que est principium numeri predicamentalis: vt patet ab eo. Et sic Aui. concedit tres propositiones in sua positione: quarum prima est quod ens et vnum de omnibus conuertibiliter predicantur. secunda quod distinguitur secundum rem et naturam. tertia quod vnum est determinati generis. s. predicamenti quantitatis. Huius opinionis stoici fuerunt di-

Po. stoicorum.

entes ꝙ vnū qđ est principiū numeri est sicut vnū qđ cū ente ꝯuer/
titur. numeros. n. sbas reruȝ posuerūt: ⁊ huius opīonis fuerūt pytha
gorici et ⁊ Plato. vñ Plo nō distinguēs inter vnū trāscēdēter ⁊ vnū
qđ est pncipiū numeri pđicamētalis vnū posuit pmuȝ mãle oīum. vñ
Alber. 13. meta. vnitas. n. significat illud qđ ſm quātitatē indiuisibi Pō Alberti.
le: ⁊ hec est mã vniuersi ſm Platonē: ⁊ sic pȝ hec opīo ꝑ forte. n. Auic.
hos est secutus phos. Sed quocūqȝ Auer. 4. meta. cō. 3. arguit cōtra
illaȝ opinionē. d. qm̄ si res eēt vna p aliquā rem additā sue nãe: sicut
credit Auic. tunc nihil eēt vnum p sese p suam sbam: sed p rem addi/
tam sue substātie. Tunc arguit. ⁊ illa res que est vna: si dr̄ ꝙ est vna
per intētionē additā sue sbe ꝗrerit ēt de illa re per quā fit vna. Si igi
tur sit vna p intētionē additā illi reuertit qđ. ⁊ procedit in infinituȝ.
est ergo Auer. argumētū. Si ens est vnū p rem eēntialr ⁊ realr diuer/ Rō Auer.
sam ab eo: vel illa res p quaȝ vnū ē vna res p se ⁊ eēntiā propriā. vel ite
rum p vnā aliam reȝ. si primū eodē mō standū est in ente. si per aliam
erit processus in infinitū: ⁊ tu videeum. ℂ Sed circa hanc rōneȝ qdā Pō Scoti
fratres minores inimici Auer. Thome ⁊ Alberti obloquūtur: ⁊ dīt ⁊ sequaciū.
ꝙ hmōi rō multis modis peccat: pmo nāqȝ cōmittit fallaciā figure di
ctionis cōmutādo qđ in quo. cuius exēpluȝ ponūt: qm̄ hō est albus:
querat vel est albus per se vel p additū. Si p se non pōt dici vt pȝ. ergo
per additū: ⁊ querit de illo addito. ⁊ sic in infinitū: vbi cōstat argumē
tum nō valere: qm̄ cōiter qđ in quo: hō. n. albus est: vt qđ. albedo aūt
vt quo. ⁊ ideo petēdo an albedo sit alba vtit quo: ac si eēt qđ. ℂ Se/
cundo peccat p fallaciā equocatiōis: qm̄ sicut p se dr̄ duob⁹ modis p
se pmo modo dicēdi p se. ⁊ p se scđo mō dicēdi p se. ita p accidēs dicit
duobus modis: diceret ergo Aui. ꝙ ens est vnū p accñs: prout oppo
nitur ad p se pmo mō dicēdi p se. lȝ sit p se scđo mō dicēdi p se. ⁊ sic cō
mittit fallacia equocatiōis circa illud multiplex qđ est p se. Et qm̄ isti
audēt dicere talia ꝯtra Ari. dicūt. n. ꝙ Ari. fuit pessim⁹ metaphysic⁹
⁊ quidā eoruȝ ꝙ fuit pessim⁹ nãlis: cur non pñt dicere hoc ꝯtra Auer.
Thomaȝ ⁊ Albertū. ℂ Et sine dubio error istoruȝ procedit ex ignoran/ Impugnatio.
tia dialectice: nullū eniȝ vidi horum adhuc perfectū in logica: sed
tantū studēt in metaphysica: ⁊ oīa reducūt ad metaphysicā: sicut py
thagorici oīa reducunt ad numeros: ⁊ tu scis qualiter ⁊ quō de hoc.
ℂ Pro declaratiōe igitur dictorū Auer. ⁊ Alberti ⁊ Thome qui sunt
huius opinionis: ⁊ maxime Thomas. 4. metaphysi. vtitur hac rōne:
⁊ Albertus. 4. metaphy. tractatu pmo cap. 5. exponit menteȝ Auer.
Debes scire vt dicit Auer. pmo prioꝝ. ⁊ pmo physi. cō. 25. argumētū
est duplex cōcludēs p accidēs: sicut argumētū ex duab⁹ affirmatiuis
in scđa figura: attñ ꝯcludit. ⁊ argumētū ꝯcludēs p se. argumētū ꝯclu
dens p accidēs: ideo dr̄ p accidēs ꝯcludere: qꝛ nō p formā cōpositōis
⁊ sillogisticā cōcludit: sed p necessitatē materie. V. g. oīs homo risibi
lis. oē scibile disciplinabile risibile. ꝯcluditur g̃. oē disciplinabile hō:
h eniȝ ꝯclusio sequitur nō ex forma argumēti: sed pp necessitatē mãe:
put accidit terminis: vt sint ꝯuertibiles: ⁊ pp eoꝝ ꝯuertibilitatē pōt
fieri reductio ad pmā figuraȝ: ⁊ ideo dr̄ p accidēs: qm̄ nō tȝ in oībus:
nec grã forme sillogistice: per accidēs eniȝ sumit a mã: ⁊ sumit a diui/
sione mãe. s. qꝛ est veꝝ: vt in plurib⁹. Argumētū aūt p se tȝ in oī mã: ⁊
ꝯcludit grã forme: vt pȝ p phy. cō. dcō. ℂ In ꝓposito. qꝛ vnū ⁊ ens:

vt Aui. dicit sunt cõuertibilia: ⁊ ꝑdicať de quolibet. de quo igiť ꝑdi/
catur ens ⁊ vnuz predicať. ⁊ qꝛ hec est vera: vnitas est ens: entitas est
ens: pp transcẽdentiã termini: ideo hec est vera: vnitas est vna: ⁊ enti
tas est vna pp transcẽdẽtiam vnitatis. ergo per accidẽs ⁊ grã termi/
norum argumẽtũ Auer. est bonũ: qm̃ si ens est vnum per intentionẽ
additam: cuz ens ⁊ vnum ꝑdicẽtur de quolibet tam abstracto ꝙ con/
creto: ideo põt queri de illa intẽtione an sit vna per se: an per additũ:
⁊ sic argumẽtuz Auer. est bonũ per accidẽs: prout termini sunt illius
nature: nec incõuenit ꝙ argumẽtũ malũ ꝑ se teneat: ⁊ sit demõstratiuuz
per accidẽs: vt pz videnti logicam. Exẽpluz aũt qδ inducũt nõ est simi
le: qm̃ termini illi sunt ꝑdicamẽtales: ⁊ nõ de quolz oĩbus modis ꝑdi
cantes: ⁊ sic tolliť instãtia. peccatũ ergo istoꝝ fuit ex ignorãtia diale/
ctice. Qδ vero fingũt in scδo nõ intelligũt Auer. ipse. n. pp se intelligit
q̃si an ens sit vnũ ꝑ se. i. nõ ꝑ additũ sibi realr̃ diuersuz: sz ꝑ id qδ re ⁊
sbto est idem sibi ⁊ semp vtiť hoc mõ ꝑ se. qñ ergo dñt rñdẽdo ꝙ ens
est vnũ ꝑ se scδo: ⁊ ꝑ aceñs ꝑmo mõ: nõ ẽ ad ꝓpositũ: qm̃ Auer. iter/
rogat an sit vnum per aliud diuersuz in re ab ente: ⁊ sup illo cõstituit
argumẽtũ. ⁊ sic pz qualr̃ isti mirabilr̃ peccant: ⁊ totuz peccatũ eorũ
est pp defectũ in logica. ¶ Pro solu. ergo ad argumẽtũ Auicẽ. debes
scire ꝙ vnũ qδ cum ente cõuertiť positiue eandẽ nãm dicit cũ ente:
addit aũt duplicẽ priuationẽ: vt Alber. dicit. s. priuationẽ diuisionis
entis in se: ⁊ priuationẽ idẽtitatis a quolibet alio: ⁊ volo tibi decla/
rare hoc: in omni spẽ vnitatis est ista duplex priuatio: sed nã diuersa:
qm̃ si sit priuatio diuisionis in nã specifica: ⁊ priuatio idẽtitatis cum
alio eiusdẽ spẽi: sic erit vnum numero. Si priuatio diuisionis in nã ge
nerica ⁊ ꝑuatio idẽtitatis cum alia spẽ eiusdem generis erit vnũ spe
cie. ⁊ sic põt dici de vno genere. sed si fuerit ꝑuatio diuisionis in ente:
⁊ priuatio idẽtitatis cũ non ente: sic est vnum cõuertibile cũ ente: est
ergo vnuz cum ente cõuertibile ens carens diuisione in se non idem
nihilo. ⁊ qꝛ fm Aristo. priuatiões ⁊ negationes nihil sunt extra aĩaz:
ideo ens ⁊ vnũ sunt idem in sbto: ⁊ differũt in mõ. Et ꝑ hoc pz solutio
ad argumẽtũ Aui. cũ arguit ꝙ tunc eẽnt synonyma. ꝯñtia enĩz negã

Quid sit synonymũ ꝑmi ⁊ secũdi gradus.

da est: vt Auer. dicit pp declarationez nunc dictam. ¶ Sed qꝛ Auer.
vt dicebať videť sibi cõtrarius: debes scire ꝙ synonyma in primo gra
du sunt illa: vt dicit Themisti⁹ ⁊ Phus primo posterioꝝ: que signifi/
cant idem fm rem ⁊ moduz: vt tunica ⁊ vestis. Synonyma scδi gra/
dus sunt illa que significãt vnam rem in subiecto: diuersam autem in
modo: vt ens ⁊ vnum. dico ergo ꝙ Auer. hoc mõ appellat h̃ synony/
ma. alibi vult ꝙ nõ sunt synonyma primi gradus: ⁊ sic ecõcordant di/
cta ei⁹. Declaratũ est ergo qualr̃ in deo non põt eẽ cõpositio ex quidi
tate ⁊ eẽ: vt etiã visum est superius. Declaratuz est nunc etiã ꝙ in deo
nõ sit cõpositio ex eẽ ⁊ vnitate: cum h̃mõi sint aliquo mõ synonyma:
⁊ aliquo mõ diuersa: vt tactum est. (Et postꝙ intelligiť) Quia dixit
q̃ñ in deo nõ est cõpositio ex eẽ ⁊ quiditate: nec ex esse ⁊ vnitate: cõ
sequens est declarare qñ dicit esse de deo. qñ eniz esse diciť de aliquo
per essentiaz: tunc in eo non põt poni cõpositio ex esse ⁊ ꝑticipãte eẽ:
sed cum eẽ diciť de aliquo participatiue: tunc sine dubio in eo intelli
gitur cõpositio aliquo mõ. Quia igiť declaratuz est in deo non eẽ cõ/
positionẽ ex quiditate ⁊ esse: ⁊ põt eẽ dubitatio an sit ibi cõpositio ex

esse & essentia. quasi soluit qõnem declarans ꝙ ens predicat de pro primo: & per essentiã: & de alijs participatiue: & per attributionẽ: ideo solus deus est ens per essentiaʒ & simplex. & omne aliud qd dependet est ens participatiue cõpositũ ex esse & essentia nõ distinctis subiecto sed modo: vt dictuʒ est: ptʒ ergo quõ littera sequẽs psens continuationem hʒ ad precedẽteʒ. dicit ergo. & post ꝙ intelligit de eo. i. primo principio illud qd intelligit de substãtia & re. i. ente. i. cum ens dicat de deo eo mõ quo de eo dicit sbã. Et sup. minorẽ: sed sbã dicit analogice de deo & alijs, cõcludit cõclusionẽ, d. ergo nomẽ entis est dictuʒ de necesse esse: & de alijs analogice: cuius exẽpluʒ ponit: sicut istud nomen caliditas de igne & alijs rebus calidis analogice dicit: predicatur eniʒ caliduʒ de igne per essentiã: & de alijs participatiue & attributiue: & est exẽplum Aristo. 2. metaphy. vbi Auer. cõmẽ. 4. declarat istud: vnde hoc cõfirmat auctoritate phorũ peripatheticorũ. d. hec est sine dubio philosophorũ opinio in pdictis. vult ergo habere ꝙ deus est simplex: & nõ sit cõpositũ ex essentia & esse: imo eius essentiã reputat formaliter suũ eẽ adeo ꝙ nulla est distinctio: nec l sbto: nec in mõ inter eẽntiã pmi: & eẽ eius. dico nec in mõ: qm & si intellus possit ꝯsiderare eẽ & eẽntiã ibi: attñ nõ inuenit in deo aliqd a quo sumat illaʒ distinctionẽ: sicut inuenit in alijs: puta in intelligẽtijs & rebus. cũ. n. intellectus cõsiderat eẽntiã intelligẽtie & eẽ cause repit vñ sumat eẽntiã per modum eẽntie: & vñ sumat eẽ per modũ eẽ: qm quelibʒ intelligẽtia est cãta: & in oĩ causato est ꝯpõ ex eo qd intelligit sibi eẽ datũ: & ex eo qd recipit. ideo in oĩ intelligẽtia intelligit cõpositio lʒ in re nõ sit ꝯpõ ex re & re distinctis sbto: sed ex eẽntia & eẽ in mõ sumpto a reinã apud Auer. & hoc declaraui supra. & in. 3. de aĩa. in expõne cõ. 9. & 10. vide. (Sʒ iste hõ.) Nunc vult narrare peccatũ Alga. & nõ explicat multũ mẽtẽ eius. ¶ Ubi debes scire ꝙ Alga. & Aui. & multi alij opinati sunt ens pdicari de necesse eẽ & alijs vniuoce: & ꝰm eandẽ rõnem & eandẽ quiditatiuã formulã: & tunc sequit eos ꝙ oẽ ens sit ens participatiue: qm illa formula cõis non eẽntialius repitur in deo ꝙ in alijs: sed in alijs repitur per cõpositionẽ ex essentia & eẽ, ergo & in deo. Scđa cã erroris fuit: qꝛ opinati sunt ꝙ eẽntia & eẽ in oĩbus sint res diuerse in subiecto & mõ cam reputat eẽ ens & rem aduenire enti & eẽntie. ait ergo. Sed iste hõ fundauit verba sup Aui. opinionẽ: quã opinionẽ non explicat: sed pro parte explicauitʒ infra dicam melius. Et incipit cõtradicere ei. d. & est sine dubio erronea: cuius rõnem ponit. ipse eniʒ opinatus est ꝙ esse res: & ens est quid additũ sup quiditatẽ eius. i. dei: & cuiuslibet extra animã quasi accidẽs rei cui attribuit. Hoc posito arguit. sumpto ergo ꝙ quiditas ad hoc vt sit indigeat eẽ: tunc sequit ꝙ si necessariuʒ eẽ haberet eẽ: & sua quiditas indigeret de illo eẽ. ergo oporteret ꝙ necesse eẽ cõponat. ergo eẽt possibile nõ necessariũ: est ꝰ vis argumẽti in forma hypothetica: cuius añs est vna copulatiua in hũc modũ. Si nece eẽ hʒ eẽ: & sua qditas ad hoc vt sit indiget eẽ. ꝯclusio erit ꝙ necesse eẽ erit cõpositũ: & sic erit poẽ eẽ qd est ergo ipsuʒ: & ipsius rõnis ꝯñtiaʒ declarat Auer. d. Id cuius suum eẽ est additũ sup suam sbam hʒ cãm sine dubio. tunc accepit minorẽ que dʒ sic accipi: sed qdlibet ens apud ipsuʒ est id cuius suum eẽ est additũ sue qditati. ergo qdlʒ ens hʒ causaʒ: & per cõsequẽs est possibile esse apud ipsum. ponit ergo

malo:ẽ.d.sed eẽ apud Aui.est accidẽs cõsequẽs qditatẽ sup.in quo/
libet: minorẽ probat p verba eius.d.ꝛ hoc ptꝫ ab Auicẽ.h:eo ꝙ ipse
dixit ꝙ hõ hꝫ qditatẽ ante se.i.ante eius generationẽ: ꝛ postmodũ eẽ
adheret ei: que verba significãt ꝙ eẽ est accidẽs eẽntieꝛ per ꝯsequẽs
pꝫ minor.probat ẽt scdo exẽplo suo eadẽ.d.similr triãgulus hꝫ quidi
tatẽ.s.ꝙ est figura contẽta tribus laterib⁹:ꝛ tñ suum eẽ nõ est pars
huius qditatis cõstituẽs eam:ꝛ iõ poẽ est ꝙ intellꝰ cõprehẽdat qdi/
tatẽ hoĩs vel triãguli:ꝛ adhuc ignorat vtrũ habeat eẽ reale: aut non.
ergo apud ipsuꝫ eẽ est accidẽs essentie.

Dubitatio. **Sed accidit** questio quoniã determinatũ est apud Auer.ꝙ
quodlibet citra primũ est compositũ ex esse ꝛ
eẽntia ꝛ causatũ: vt dicis. Si ergo argumẽtũ Auer.valeret ꝗ quodli
bet eẽt ens possibile:ꝛ quodlꝫ posset non eẽ: quoniã sic arguit Auer.
Solo. ¶ Dicẽdum ꝙ opinio Auer.bñ est ꝙ eẽ ꝛ eẽntia apud intellectũ sint
diuersa: vt dixi:ꝛ per cõsequẽs cõpositionẽ faciãt ꝯm modũ: non ꝯm
rem: sed apud Auicẽ.ibi est cõpositio ex reb⁹ diuersis in subiecto: iõ
eẽ est apud ipsum extinsecũ eẽntie:ꝛ per cõsequẽs partes sunt possibi
les dissolui cum fuerint ẽt poẽs cõiungi: ideo apud Auer.nõ sequit
ꝙ quodlibet citra primũ sit ens possibile eẽ ꝛ non eẽ. Sed apud Aui.
bene.ꝛ ideo Auicẽ.vult ꝙ oẽ causatũ sit possibile eẽ ꝛ non eẽ:qm̃ oẽ
causatũ apud ipsuꝫ est causatũ: eo qꝛ eẽ eius est accñs eẽntie:ꝛ p con
sequẽs possibile inesse eẽntie:ꝛ non inẽẽ.apud Auer.nõ: cum eẽ ꝛ eẽn
Duplex ens. tia sint vna res: lꝫ in mõ diuersa: vt pꝫ h.(Ptꝫ ꝙ illud eẽ.) Nunc sol/
uit argumẽtuꝫ Alg.ꝛ solu.eius stat in hoc ꝙ ens põt capi pro ente ve
ro.i.ente nature:ꝛ sic diuidit in decẽ p̃dicamẽta.ꝛ põt capi pro ente
cõmuni vero ꝛ priuationib⁹.ꝛ sic est ens nõ extra animã: sed in aĩa.ꝛ
sic vult ꝙ eẽ intelligit aduenire eẽntie. ¶ Sed qꝛ ista solu.est multũ
difficilis: debes scire ꝙ intantũ intelligit res. V.g.intelligẽtia eẽ cõpo
sitũ inquãtũ itelligit deficiẽs a p̃mi p̃fectiõe: qm̃ intelligẽtia:ꝛ est in
gradu ꝓprie spẽi:ꝛ ẽ deficiẽs ꝓut ẽ in gradu sue ꝓprie spẽi est p̃fecta
ꝛ multo perfectior aliqbus aliꝭs: prout d̃ficit a perfectiõe primi sic itel/
ligitur sub eẽ priuatiuo.ꝛ per ꝯsequẽs sub quadã potẽtia tali mõ ꝙ eĩ
nõ repugnat p̃fici inquantũ ens:ꝛ per ꝯñs intelligit sub forma eẽntie
nate perfici ab eẽ.i.a gradu sue perfectiõis specifice:ꝛ per ꝯsequẽs in/
telligit sub rñã cõpositiõis ex eẽntia ꝛ eẽ:vel ex potẽtia ꝛ actu: vel ex
forma ꝛ mãa:qm̃ illa priuatio põt dici potẽtia prout sibi nõ repugnat
inquãtuꝫ ens recipe perfectionẽ primi:põt dici eẽntia prout ab eẽ p̃fi/
citur.potest dici mã prout est quedã priuatio. Vult ergo Auer.ꝙ si
capitur ens pro ente reali sic nõ fit illa cõpositio: sed si capit pro ente
cõmuni priuationi ꝛ enti reali sic põt intelligi ꝯpositio: qm̃ vt sic põt
intelligẽtia sub potẽtia priuatiõis:ꝛ sub forma gradus sue speciei: le
ge litterã.ptꝫ ꝙ illud eẽ.i.illud ens qd̃ impediet hic sup.non res sint
simplices nõ est illud eẽ qd̃ significat substãtias reruꝫ.i.ens reale ex/
tra animã: sed est illud qd̃ est tanqꝫ genus.i.cõmune: enti vero ꝛ pri/
uationi nec illud ens est eius qd̃ significat rem esse extra intellectum.
Qd̃ declarat.d.nomẽ eniꝫ entis dicit duplex.vꝫ.de vero.i.ente rea/
li:ꝛ de opposito priuationis.i.de ente priuatiuo:ꝛ hoc.i.eius: verum
est qd̃ diuidit ad decẽ p̃dicamẽta.ꝛ est eis cõe tanq̃ genus:ꝛ inde p̃/
cedunt alia entia in scdo modo.vꝫ.res que sunt extra intellectum: ꝛ

forte littera est corrupta: qm̄ dꝫ stare: ⁊ inde ꝓcedūt alia entia ī scđo
modo. vꝫ. res que nō sunt extra intellectū. i. entia rōnis que vocan/
tur entia scđo intellecta apud Auer. 12. meta. cō. 19. ⁊c̄. ⁊ addit ꝙ hoc
est illud qđ dicit̄ de decem predicamētis analogice (Et hoc) Uerificat
nunc quoddā famosum dictū. s. ꝙ hoc modo cōcedimus ꝙ substantia
est ens de se: vel accidēs est ens de se. vꝫ. ꝙ hꝫ esse de se: quasi dicat. ꝙ
loquēdo de esse tali modo sic substātia ⁊ accidētia sunt entia formali/
ter aliquo modo: vt dicet̄ in septima disputatione deo duce. Sed ens
qđ pro gn̄e intelligit̄ / cōmune est oīb' p̄dicamētis: ⁊ ens qđ intelligit̄
pro gn̄e est qd intellectuale. s. eē ens extra aīam: sicut ens in aīa. i. cō
cipitur sicut est: ⁊ tunc rn̄det ad formā. d. ⁊ hec scīa p̄cedit scientiā q/
ditatis rei. i. ⁊ hoc mō quiditas p̄cedit esse f̄m intell̄m non in re: sed
illa qditas que p̄cedit esse in nostro intellu nō est vera qditas. i. essen/
tia extra aīam existēs: sicut Auic. d. īmo est quiditas ex opposito cu/
iusdā nois. i. īmo dr̄ quiditas pro quanto apud intell̄m intelligit̄ sub
opposito nois ens: ideo cōcludit. vn̄ scito ꝙ aliq̄ res sit ens ex̄ animā
scit̄ ꝙ est qditas: vel quiditatē hn̄s. ¶ Debes scire ꝙ in vna lr̄a habet̄
isto modo (Sꝫ ens qđ pro ṽo intelligit̄ cōe est oībus predicamētis: ⁊
ens qđ intelligit̄ pro ṽo est qd itellectuale) Et tūc opꝫ variare ꝓmā
expōnē: vt dicā ꝙ duplex est ens. vꝫ. de ṽo. ⁊ de opposito ꝓuatsonis. i.
de ente: put distinguit̄ cōtra nihil. ⁊ tūc opꝫ dicere ꝙ ens verū est cō/
mune oībus p̄dicamētis: ⁊ oībus alijs: ⁊ cū ens verū idē sit qđ ens itel
lectuale. Sed ens distinctū cōtra nihil qđ est ens nō est illud qđ diui
ditur in decē p̄dicamēta. ⁊ sic expō variat. Sed qn̄ocūqꝫ exponit̄ sem
per sententia est eadē: vt patet (Et hmōi dr̄) Cum oīa hec dixit verifi/
cat quedā dicta. ⁊ p̄mo id qđ dr̄ ī vlib' Porph. vbi dī ꝙ vlia causata
ex indiuiduis sunt entia vbi ly ens capit̄ pro ente vero. ait ergo. ⁊ de
hmōi. i. pro hmōi ente vero dicit̄ in libro predicamētoꝝ ꝙ vlia intel
lectiuaꝝ rerū sunt entia ex his īdiuiduis causata: ⁊ ipsoꝝ indiuidua
sunt intellecta ex ipsoꝝ vlibus. i. sub rōnibus vniuersaliū ipsoꝝ: vult
ergo ꝙ loquēdo de ente vero sic vniuersalia sunt entia: qm̄ vniuersalia
nullū esse habēt extra animā: nisi in potētia f̄m istum ph̄m: qn̄ ergo
causant̄ ab intellectu ex singularibus sunt tūc entia vera. i. intelligi/
bilia: vt dicit Auer. 12. metaphy. cō. 4. ⁊ primo de anima. cōmen. 8.
(Et etiam dicit̄) Nūc verificat aliud dictū tertij de aīa. tex. cō. 9. d. ⁊
etiāꝫ dicit̄ in lib. de aīa ꝙ virtus qua cōprehendimus ꝙ res indicat̄
esse ens. i. qua cōprehēdimus quiditatem esse ens absolute differt a
virtute qua cōprehendimus quiditatem indicatam. i. indiuiduum
demonstratū qđ vocatur quiditas indicata. i. signata: ibi enim ly ens
capitur pro ente vero. i. pro ente obiectiuo ⁊ intellectuali. ¶ Debes
scire ꝙ. 3. de anima loco dicto quiditas ⁊ indiuiduum diuersis virtu
tibus cōprehendunt̄: quoniā indiuiduū cōprehenditur primo ⁊ per se
sensu: quiditas aūt vt ens cōprehendit̄ intellectu p̄mo ⁊ per se: ⁊ hoc
declaraui ibidē in expositione mea. vide bene (Et hoc modo) Uerifi/
cat nunc tertio dictum famosum. d. ⁊ hoc modo dicit̄ cōiter ꝙ entia
idest p̄dicamēta sunt entia realiter capiēdo ens put distinguit̄ cōtra
nihil vt dixi in scđa expōne ⁊ vlia sunt entia intellectu. i. vera. (Ergo
nulla) Tūc cōcludit qđ intelligit per ens veruꝫ. d. ergo nulla dr̄ia est
in eo qđ intelligit̄ pro vero. i. ente vero ⁊ entia metaphysica ⁊ sepataꝫ.

Quiditas ⁊ idiuiduū diuersis virtutib' ꝯprehendunt̄.

qm̄ ens separatū: ꝛ ens verū sunt idē pro nūc (Sꝫ quicūqꝫ) Nūc re/
mouet petm̄ Auic. ꝛ p̄mo ꝓponit illō. d. sꝫ quicūqꝫ dicat ꝙ eē est q̄si
additū super quiditatē: sic ꝙ q̄ditas nō cōstituat ab eo ens. i. essendo
ens i sua sb̄a: errat, vult dicere ꝙ q̄cūqꝫ dicit ꝙ eē est additū q̄ditati:
ꝛ extrinsecū nō cōstituens eā in eē entitatiue errat. Ideo ponit statiꝫ
hoc esse petm̄. d. dicimus ꝙ opinat̄ maximū errorē. Et ponit argumē
tum. d. q: sequit̄ ꝙ nomē entis significat accidēs cōe decē p̄dicamē/
torum extra aīam: ꝛ hec est opinio Auic. pōt ergo cōponi syllo sic. oē
adueniēs alicui nō cōstituēs illud in esse tali formalr̄ ꝛ intrinsece est
accidēs illi: hec em̄ est nā accn̄tis: vt scis: sꝫ p Auic. ens est adueniēs
quiditati entitatiue illā nō cōstituēs in eē tali formalr̄ ꝛ itrinsece. cō/
ceditur ergo ꝙ eē sit accn̄s enti quiditatiue sumpto (Et adhuc) scd̄o
arguit ergo idē. d. ꝛ adhuc est petendū de illo accn̄te. i. de illo ente qd̄
accidit quiditati qn̄ dr̄ ꝙ sit ens verū significat pro vero. i. vtrum sit
ens verū: aut significat accidēs ens in illud accn̄s. i. vtrū sit ens per
eēntiā: aut sit ens per hoc ꝙ eē aduenit sibi. Si p̄mū eodē modo stan
dum est in p̄mo, Si scd̄m. inquit. vnde hoc modo erūt accn̄tia infini
ta: qd̄ est falsuꝫ. ꝛ sic pꝫ vis scd̄e rōnis. Deinde excusat se. d. ꝛ nos iaꝫ
declarauimus hoc diffusius in ꝓprio opusculo, ecce qūo fecit libruꝫ de
ente ꝛ essentia. ꝛ addit. ꝛ nos meditamur ꝙ hoc fuit illud qd̄ insuda
uit Alg. auferre de p̄mo principio de quo ꝓbauit esse ens per essentiā:
ꝛ non per additū. ait Auer. ꝛ nos dicimus ꝙ tale ens additū ablatū
est de oībus. i. ab oībus entibus: lꝫ maxime. i. p̄mo ꝛ p̄ncipalr̄ de p̄mo
p̄ncipio: q: vt declaraui p̄mū p̄ncipiū nō est cōpositū ex esse ꝛ eēntia:
nec s̄m rē nec s̄m modū: sꝫ alie aūt res ꝛ si s̄m rem nō sint cōposite: est
tamen ibi quedā cōpositio saltem s̄m modum nostruꝫ intelligendi:
vt sepe declaraui. Deinde ponit cōtinuationem ad sequētia: ꝛ sermo
eius est manifestus per se.

ALGA. DVB. IIII.

Dixit Alga. ꝛ cū toto isto. vꝫ. ꝙ ipsi asserāt pri/
mum principiū esse vnū simplicissimū. Di/
cunt ꝙ ipse deus est primū principiū: substā
tia: vnum: intelligēs: intellectū: agēs: crea/
tor: volēs: potens: viuum: cupiens: delectans: delectā/
bilis: bonum: ꝛ pura veritas. Et opinantur omnia ista
vnam ꝛ eandē rem significare absqꝫ aliqua pluralitate.
Et hoc valde mirabile est: ꝛ ideo opꝫ ꝙ declaremus sa
pientum opiniones. Deinde decet respicere id qd̄ pōt
argui super hoc: redargutio eniꝫ super quodcūqꝫ ꝓpo/
situm fuerit anteqꝫ intelligat̄: fatuitas est ꝛ error. Unde
dicimus ꝙ ph̄i putāt ꝙ substātia primi p̄ncipij est vna:
sed multiplicata est nominibus respectiue: vel modo nega/
tionis: ꝛ negatio nullā inducit pluralitatē in substātia ne/

gati:neq̃ relatio fit. Quapropter peripathetici nõ ne/
gant pluralitatẽ negationũ vel relationũ. Sed qualiter
ipsi reducũt supradicta ad negationes vel relationes.
Dicimus q̃ taliter fit qñ dicunt primum principiũ indi
cant q̃ cetera entia ab eo procedunt ꝛ causant:ꝛ hec est
relatio. Et quãdo dicunt substantiã:innuunt ad ens nõ
in subiecto:ꝛ hec est negatio. Et quãdo dicunt antiquũ
significant negationem principij ab eo: sicut qñ dicunt
sempiternũ significãt finis priuationẽ. Et qñ dicunt ne
cesse eẽ intelligit ens incausatũ:ꝛ q̃ est alterius causa:
vnde primũ istoꝝ duoꝝ est negatio:scd̃m vero relatio.
Et qñ dicunt intellectũ indicant q̃ est ens mundus de
omni materia:ꝛ quodcũq̃ sic se habet est itellectus.vz.
intelligit seipsum ꝛ sentit seipsum ꝛ alia preter seipsuz:
sed dei substãtia sic se hz:est ergo purus intell's. Et qñ
dicũt itelligẽs significat q̃ dicta substãtia que est intell's
hz intelligibilẽ.s.seipsum:ꝛ ideo illa substãtia se habẽs
sic intelligit seipsam: ergo est intell's ꝛ intelligibilis: ꝛ
intell's:ꝛ intelligibile totum est vnũ ꝛ idem vt clarius
patefit ab Ari.in lib.metaph. Sed est notãdũ q̃ intelle
ctus humanus noster differt ab intellectu diuino i hac
ꝓprietate prout intell's diuinus est semper in actu:ꝛ in/
tellectus humanus est interdũ in potẽtia: ꝛ interdũ in
actu. Et qñ dicũt q̃ ipse est creator/ vel agẽs/vel alias
denoĩationes actionis hñs:significat q̃ eius esse est ita
nobile q̃ ab eo influit totũ ens modo necessariũ:ꝛ q̃ eẽ
cuiuscũq̃ alij entis sequit dictũ esse: sicut solem sequit
lux:ꝛ calor sequit ignez. Sed est notandũ q̃ non est cõ
paratio mundi ad deũ sicut cõparationis lucis ad solez:
nisi inquantũ causat tantũ:sol eniz non estimat influen/
tiam lucis ab eo:imo tantũ est simplex natura:sz primũ
principiũ sentit seipsuz:ꝛ q̃ illud est principiũ omniuz
entiũ:ꝛ ideo nihil ipse ignorat de entibus ab eo ꝓcedẽ
tibus. Et qñ dicunt q̃ ipse est potens significat q̃ eius
actiones non dependẽt de alterius natura seu volunta/

tis. Et qñ dicunt volens intelligitur ex hoc q ipse non ignorat id quod ab eo pcedit: imo scit suam perfectionem qua constat in eo q oẽ ens ab eo influit. Et quãdo dicunt viuum nõ intelligit. nisi q ipse scit q entia ab eo procedẽtia de quibus dicitur agens sint sibi presentia. Uiuũ enĩ est agens cõprehendẽs: et ideo eius intẽtio est idẽ q sba cũ relatiõe operũ sibi modo predicto. Et vita nostra humana non sic se hʒ: ipsa nãqȝ non perficit nisi cũ duabus virtutibus diuersis a quibus pcedunt cõprehẽsio et actio: ergo ipsius vita idẽ est qd ipe ipe. Et qñ dicũt bonũ: intẽdunt dicere q entia oĩa ab eo influunt pura miseratione nõ pmiali intẽtione neqȝ mõ indigẽtie: imo sua summa bonitate. Tãdẽ dicimus q oĩa sua prefata nomina etc. facile possunt reduci ad negationẽ seu relationẽ: et nulla istarum pluralitatẽ infert. Hec est intẽtio peripatheticorum in pdictis dictis. ergo istis ostẽsis redeamus ad ppositũ. vʒ. declarationẽ quinqȝ graduum pluralitatis: et ostẽdimus qualiter ipsi nequeunt patefacere id quod putant asserere: et ponemus quemlibet ipsorum graduum questionem per se.

¶ Hic Alga. pmo narrat oĩa illa q phi attribuũt pͦ pncipio. scdo ibi. (Qualr tñ) Uerificat illa. d. g. ait Alga. et cũ toto isto. vʒ. q ipsi asserãt primũ pncipiũ eẽ vnũ simplicissimũ dicũt q ipse deus est primũ principiũ et sba et vnũ intelligẽs intellectus agẽs: creator volẽs potens et viuũ: cupiẽs: delectãs: delectabilis: bonũ: et pura vitas. (Et opinant.) Declarat modũ quo modo hec apponunt in deo. d. et opinant oĩa ista vnã et eandẽ rem significare absqȝ aliqua pluralitate. (Et hec) Nũc exponit ordinem dicendorum. d. et hoc valde mirabile est: et ideo opʒ q declaremus sapientũ opinionẽ. Deinde opʒ respicere illud qd pt argui sup hoc: vult ergo pmo declarare opinionẽ phorum: et hoc faciet in psenti dubio: qua declarata in sequẽtibus disputationibus vult arguere contra phos. Assignat aũt rõnem ordinis. d. redargutio eñ super quodcũqȝ ppositũ fuerit: anteq̃ sup. ppositũ itelligit est fatuitas et error: et ideo prius declarare opinionẽ phorum est cõueniẽs: post arguere cõtra eos (Unde dicimus) Nũc exequit. d. vnde dicimus q phi putãt q suba primi principij est vna sup. simplr: sed multiplicata est noibus respectiue: vel modo negationis. i. fm negationeʒ. (Et negatio) Quia põt dici. ergo est ibi aliqua pluralitas: soluit. d. et negatio nullã infert pluralitatem in sba negati: neqȝ relatio silr infert pluralitatẽ: et sic deus vnus simplr põt itelligi multus fm respectus et negationẽs qd cõcludit. d. quapropter peripathetici nõ negant pluralitatẽ negationũ vel

relationū in deo (Sz qualiter) Ponit.q.d. sed qualr: ipsi reducūt supra dicta ad negationē vel relationē: hec em̄ est questio non modica. Soluit.d. qd taliter fit qn̄ dicunt primū principiuz indicāt ꝙ cetera entia ab eo ꝓcedunt & causant. & h̄ est relatio. Potest etiaz reduci ad negationē: eo q: non causatur ab aliquo priori (Et quādo) Uerificat aliud.d. & quādo dicūt subāin innuūt ad ens nō in subiecto (Et quādo) Uerificat aliud.d. & qn̄ dicūt antiquū. significat negationē principij ab eo sicut qn̄ dicūt sempiternū significat priuationē finis. (Et quādo) Nūc verificat aliud.d. & qn̄ dicūt necesse esse intelligit ens incausatū: & ꝙ est alterius causa vnum primū istoꝝ duoꝝ est negatio. vz. necesse esse. scd̄m vero relatio (Et qn̄) Uerificat aliō.d. & qn̄ dicūt ipsum esse intellectū indicant ꝙ est ens mundū ab omni mā: & addit ꝙ quodcūqꝫ sic se h̄z est intell's. vz. intelligit seipsuz: & sentit seipm: & alia ꝑter seipm: hec pōt poni tanq̄ maior. Deinde accepit minorē.d. sed dei sb̄a sic se h̄z. ergo est purus intellectus (Et qn̄) Adhuc verificat aliud.d. & qn̄ dicunt intellectus significat ꝙ dicta substantia que est intell's: h̄z naturā intelligibilē. s. seipsam: ideo cōcludit.d. & ideo illa sb̄a se habens sic intelligit seipsam. ergo est intell's & intelligibilis: & addit: & intellectus & intelligibile totū est vnū: & idē: vt clarius patefit ab Arist. in lib. metaph. i. 12. meta. tex. cō. 51. (Et est notandū.) Quia posset credere quis ꝙ intell's dei & noster ꝓp hoc sint vna essentia: ꝓpterea dicit: sed est notandū ꝙ intellectus humanus noster differt ab intellectu diuino in hac ꝓprietate. i. in intelligere prout intellectus diuinus est semper in actu: sed intell's humanus est interdū in potentia interdū in actu: & hoc Aristo. plane declarauit. 12. meta. tex. cōmen. 39. & Auer. ibidē. cōmen. 38. in fine: & in illo meo lib. de intellectu dixi multa de hoc & non est opus aggredi hoc (Et qn̄ dicūt) Uerificat aliud.d. & qn̄ dicunt ꝙ ipse est creator vel agens vel alias denominationes actionis habēs: significat ꝙ eius esse est ita nobile: ꝙ ab eo influit totū ens: modo necessariarū: & ꝙ esse sequit dictū esse primi sicut solē sequit lux: & calor sequit ignem. (Sed est notandū) Nunc vult declarare cōparationem illā.d. sed est notandū ꝙ non est comparatio mundi. i. alicuius hois mundi ad deum similis cōparationi lucis ad solem oībus modis: vult dicere ꝙ non omnibus modis cōparantur entia huius mundi ad solem: sicut cōparatur lux ad solez: & attamen ponit aliquam cōparationem.d. nisi inquantū causant tantum. cuius rationē dat.d. sol eniz non estimat. i. nō cōprehēdit influentiam lucis ab eo ēius nostimo est tantū simplex nā illā causans sup. Sed primū principiū sentit. i. intelligit se. & sentit ꝙ illud est primuz omnium entium: & ideo nihil ipse ignorat de entib' ab eo ꝓcedētibus: & econtrario est de sole. Sed quomodo sit istud in disputatione sequenti declarabitur (Et quando) Uerificat aliud. dicēs. & quādo dicunt ꝙ ipse est potens: significat ꝙ eius actiones non dependent de alterius natura: seu voluntatis: sed ꝙ ipse agit virtute propria & alia virtute eius. (Et quando) Uerificat nunc aliud. dicēs. & quando dicunt volens intelligitur ex hoc ꝙ ipse non ignorat id quod ab eo procedit: immo scit suam perfectionem ex qua constat in eo ꝙ omne ens ab eo influit. (Et quando) Uerificat aliud. dicēs: & quando dicunt viuum: non intelligitur nisi ꝙ ipse [illegible]entia ab eo procedentia

Dria inter itell'z humanū & diuinum.

de quibus.i.respectu quoꝝ dr̃ agẽs sint sibi pñtia.i.cognita; cuius rõnez ait: viuũ.n.est agẽs cõprehẽdens: ⁊ idõ eius intẽtio.i.rõ vite ẽ idẽ qđ sba cũ relõne operũ sibi mõ predicto.i.put presentes sunt itelligũt. ¶ Debes scire vt tradit̃ scdo de aĩa.tex.cõ.13.ꝙ vnus graduũ vite est intellect⁹: deus ergo vt dicit̃.12.meta.cõ.39.intm̃ viuit inq̃tum intelligit.intelligit aũt prout ipse seipm̃ ipse intelligit ⁊ alia: ⁊ sic esse viuũ ibi est omne intelligẽs se ⁊ opera sua fm̃ ꝙ sunt poĩa intelligi.(Et vita.) Ponit dĩam inter vitam nostrã ⁊ dei.d.⁊ vita nostra humana nõ sic se hꝫ.i.non viuit sola vita intellectiua: ipsa nãq nõ pficit̃ nisi cũ duabus virtutib⁹ diuersis a quib⁹ pcedunt cõprehẽsio ⁊ actio.V.g.intellectu ⁊ vegetatiuo gradu,cõcludit.d.ergo ipsi⁹ vita,i.dei vita est idem qđ ipse: ipse ergo vt intellectus est eius sba.(Et quãdo) Uerificat aliud.d.⁊ quãdo dicũt bonũ intendunt dicere ꝙ entia oĩa ab eo influunt pura miseratione.i.pure misericorditer nõ premiali intentiõe.i.nõ vt premietur a rebus:neq modo indigẽtie; imo sũma bonitate. Cõcludit nunc vltimo.d.tãdem ꝙ omnia sua pfata noĩa ⁊c̃.facile pñt reduci ad negationẽ ⁊ relationẽ: ⁊ nulla istarum pluralitatem infert: hec est intẽtio peripatheticoꝝ in predictis dictis. Deinde se ordinat ad disputationes quinq que sequunt̃ que pullulant ex hiis ⁊ sermo eius ptꝫ.

Nota.

AVERROIS.

Nos dicim⁹ ꝙ pro maiori pte verba isti⁹ hominis optime pñt ⁊ iuste iuxta phoꝝ opinionẽ saluari.vꝫ.ꝙ ipse deus benedict⁹ est vnus simplex: lꝫ de plurib⁹ denoĩationibus denoĩet̃: quapp nõ lꝫ secuꝫ in istis aliquid altercare.vꝫ.ipsum redarguere; nisi in eo quod dixit. videlicet ꝙ intellectus significat relatiue: in hoc eniꝫ de veritate deuiauit eo ꝙ intellectus nomen ppriuꝫ est dei substantie apud peripatheticos preter Platoneꝫ. Dictis ergo istis redeamus ad ordinẽ nostrũ.i.inuestigatiõe huius hoĩs verboꝝ in quinq predictis qõnibus.

¶ Nũc Auer.vult quedã approbare ⁊ ordinat se.d.dicim⁹ nos ꝙ p maiori pte verba isti⁹ hoĩs optime pñt ⁊ iuste iuxta phoꝝ opinionem saluari.vꝫ ꝙ ipse deus bñdict⁹ est vnus simplex: lꝫ de plurib⁹ denoĩationibus denoĩat̃: quapp nõ lꝫ secũ in istis aliqđ altercare.vꝫ.ipm redarguere.(Nisi in eo.) Apponit tñ vnũ in quo errauit.d.nisi in eo qđ dixit ꝙ intellect⁹ significat relatiue.i.in eo ꝙ putat intellectũ sibi attribui respectiue: cui⁹ rõnẽ dat,d.in hoc,n.a veritate deuiauit eo ꝙ intellect⁹ nomẽ ppriũ ẽ dei sbe apud peripatheticos excepto Platone. arguit ergo sic.nomẽ ppriũ deo nõ dꝫ dicere sibi relatiuũ: sꝫ intellectus vt supponit̃ est nomẽ ppriũ deo: ergo nõ dꝫ dicer̃ relatiuũ. Dixit aũt pter Platonẽ: q2 Plato opinat̃ ꝙ itellect⁹ sit deo nomẽ relõnis: vt ptꝫ in pncipio thimey. Deĩde se ordiat ad alias disputatões: ⁊ sermo

ei⁹ ptz. ¶ Debes scire q̄ deus vn⁹ simplex immutabilis ⁊ indiuisibil pōt eē multa relone ⁊ negatiōe duob⁹ modis. vno mō ex pte nāe deis ⁊ hoc nō: qꝛ deus in sui nā nec relonē nec negationē includit. alio mō ex pte nostri modi intelligēdi ꝓut res intelligim⁹ sub quodā mō: ⁊ ꝑ attributionē illū modū sub cōtraria forma deo attribuim⁹: vel sub relatiua qualitate. ⁊ sic verificanꝣ omnia dicta hic.

Sed in his est locus qōnis nō paruus: an in deo ista addant aliquid diuersum additū an precise sint rōnes ⁊ modi intelligēdi ipsius ex parte nostri ei attributi. Et qd facit. q. est: qm̄ tūc essent synonyma cū oībus modis significēt idē: ⁊ ab eodē sumitur fundamēto. Scdo qm̄ quicqd est pfectionis in rebus pīcipalius ⁊ primo dꝫ cōuenire primo principio: sed oīa hec sunt pfectiones in creaturis: ergo primo debēt deo cōuenire. Tertio illa que per eēntiā cōueniunt deo ⁊ alijs per pticipationē primo cōueniūt deo: sꝫ hmōi attributa p essentiā deo cōueniūt: ergo prīo. ☞ In ɔtrariū est Auer. hic ⁊ Alga. ¶ Pro intellectu qōnis breuiter est intelligendū q̄ in rerum naturis opꝫ vt deꝣ quoddā: rōne cuius res sint multe est materia: qm̄ enī res est in mā: vel in mā participāte eo ipso fit multū ⁊ diuersuꝫ: ⁊ qm̄ opꝫ vt detur aliud extremū: iō datur in nā primuꝫ simplex. s. deus qui est actus simplex ⁊ purus: rōne cui⁹ res fiunt vnuꝫ ⁊ indistincte: vñ res est vna pp formā que est vestigium primi actus: ⁊ similr res sunt diuerse ꝓpter mām quā participāt. ¶ Dōm itaqꝫ prīo q̄ attributa primo ⁊ per se attribuunꝣ deo in rōne essendi ⁊ vnitatis adeo q̄ ablatis oībus alijs participātibus mām apud phos attributa in deo idē fm rem ⁊ modū significarēt: ⁊ sic essent synonyma: qm̄ ibi in rōne eēndi ⁊ vnitatis sunt simplr ⁊ vnū simplr. Si vero loquamur de attributis ꝓut diuersa sunt sic primo insunt reb⁹: ⁊ per res sic sub quadā diuersitate attribuunꝣ deo. ¶ Est ergo imaginādū q̄ attributa insunt prīo deo: ⁊ rōne dei insunt reb⁹ in rōne essendi. in rōne vero diuie insunt primo rebus: ⁊ per res īsunt deo: attributa. n. ⁊ sunt: ⁊ sunt diuersa: inqn̄tum sunt insunt deo: ⁊ rōne dei insunt alijs: ⁊ inqn̄tum sunt diuersa insunt reb⁹: ⁊ rōne rerum insunt sub mō diuersitatis deo. ¶ Ex his cōcludit Auer. 12. meta. cō. 39. q̄ attributa in deo nō sunt idē sicut noīa synonyma: qm̄ synonyma significāt idē ⁊ eodē modo ⁊ respectu eiusdē. Nec sunt idē sicut principale. s. abstractuꝫ ⁊ sumptū. i. cōcretū: qm̄ principale idē significat q̄ sumptū sub diuerso modo significādi. vult ergo q̄ idē in subiecto significāt: differūt aūt in modo. i. ꝑ attributionē ad res extra. s. ꝓut eoꝝ diuersitas sumiꝣ a rebus diuersis: vt visum est in verificatione horū predictoꝝ. ¶ Nec positio pōt declarari pluribus vijs: tñ ad presens arguo primo apud phos. oīs multitudo que vnū facit opꝫ vt sit: qꝛ vnū est prima potētia: alterū est vltim⁹ actus. hoc ptꝫ in vnitate cōpositi. 8. meta. cō. penultimo. Et. 7. meta. de diffōne. cō. 42. ⁊. 43. ⁊ vlr quecunqꝫ faciunt vnū: opꝫ vt aliquo modo vniātur per modū actus ⁊ potētie. Sꝫ in deo non pōt esse dispositio actus: nec dispositio potētie: iō ɔtinerent q̄ hmōi attributa sub modo diuersitatis sunt p intellectū tm̄. ¶ Secūdo pōt argui: qm̄ vt prīo physi. scribiꝣ cōmento. 6. omnis multitudo apud phos vel est rerū fm formā: vel rerū fm q̄titatē: hanc enī phi recipiūt pro manifesta: sꝫ in neutra istaꝝ multitudinuꝫ poni pōt

Dubitatio.

Nota de attributis.

de quibus.i.respectu quor dr agẽs sint sibi pñtia.i.cognita; cuius rõnez ait: viuũ.n.est agẽs cõprehẽdens: & iõ eius intẽtio.i.rõ vite ẽ idẽ qõ sba cũ relone oprũ sibi mõ predicto.i.put presentes sunt itelligũt. Debes scire vt tradit scdo de aia.tex.cõ.13.q vnus graduũ vite est intellect: deus ergo vt dicit.12.meta.cõ.39.intm viuit inqtum intelligit.intelligit aũt prout ipse seipm ipse intelligit & alia: & sic esse viuũ ibi est omne intelligẽs se & opera sua sm q sunt poita intelligi.(Et vita.)Ponit disam inter vitam nostrã & dei.d.& vita nostra humana nõ sic se hz.i.non viuit sola vita intellectiua: ipsa nãqz nõ pficit nisi cũ duabus virtutib diuersis a quib pcedunt cõprehẽsio & actio.V.g.intellectu & vegetatiuo gradu,cõcludit.d.ergo ipsi vita,i.dei vita est idem qd,ipse:ipse ergo vt intellectus est eius sba.(Et quãdo)Verificat aliud,d.& quãdo dicũt bonũ intendunt dicere q entia oĩa ab eo influunt pura miseratione.i.pure misericorditer nõ premiali intentiõe.i.nõ vt premietur a rebus:neqz modo indigẽtie;imo sũma bonitate.Cõcludit nunc vltimo.d.tãdem q omnia sua pfata noĩa &c.facile pñt reduci ad negationẽ & relationẽ:& nulla istarum pluralitatem infert: hec est intẽtio peripatheticor in predictis dictis.Deinde se ordinat ad disputationes quinqz que sequunt que pullulant ex his:& sermo eius ptz.

Nota.

AVERROIS.

Os dicim q pro maiori pte verba isti hominis optime pñt & iuste iuxta phor opinionẽ saluari.vz.q ipse deus benedict est vnus simplex:lz de plurib denoĩationibus denoĩet:quapp nõ lz secuz in istis aliquid altercare.vz.ipsum redarguere:nisi in eo quod dixit. videlicet q intellectus significat relatiue: in hoc enĩz de veritate deuiauit eo q intellectus nomen pprium est dei substantie apud peripatheticos preter Platonez.Dictis ergo istis redeamus ad ordinẽ nostrũ,i.inuestigatiõe huius hoĩs verbor in quinqz predictis qõnibus.

Nũc Auer.vult quedã approbare & ordinat se.d.dicim nos q p maiori pte verba isti hoĩs optime pñt & iuste iuxta phor opinionem saluari.vz q ipse deus bñdict est vnus simplex:lz de plurib denoĩationibus denoĩat: quapp nõ lz secũ in istis aliqd altercare.vz.ipm redarguere.(Nisi in eo.)Apponit tñ vnũ in quo errauit.d.nisi in eo qd dixit q intellect significat relatiue.i.in eo q putat intellectũ sibi attribui respectiue:cui rõnẽ dat,d.in hoc,n.a veritate deuiantie eo q intellect nomẽ pprĩũ ẽ dei sbe apud peripatheticos excepto Platone. arguit ergo sic.nomẽ pprĩũ deo nõ dz dicere sibi relatiuũ: sz intellẽs vt supponit est nomẽ pprĩũ deo:ergo nõ dz dicer relatiuũ.Dixit aũt pter Platonẽ:qz Plato opinat q itellect sit deo nomẽ relonis: vt ptz in pncipio thimey.Deĩde se ordiat ad alias disputatiões;& sermo

ei⁹ ptz. ¶ Debes scire q̄ deus vn⁹ simplex immutabilis ⁊ idiuisibil. pōt eē multa relōne ⁊ negatiōe duob⁹ modis. vno mō ex pte nāe deis ⁊ hoc nō: q2 deus in sui nā nec relōnē nec negationē includit. alio mō ex pte nostri modi intelligēdi. put res intelligim⁹ sub quodā mō: ⁊ p attributionē illū modū sub cōtraria forma deo attribuim⁹: vel sub relatiua qualitate. ⁊ sic verificant̄ omnia dicta hic.

Sed in his est locus qōnis nō paruus: an in deo ista addant aliquid diuersum additū an precise sint rōnes ⁊ modi intelligēdi ipsius ex parte nostri ei attributi. Et qd̄ facit. q. est: q̄m tūc essent synonyma cū oībus modis significēt idē: ⁊ ab eodē sumitur fundamēto. Scdo q̄m quicqd est pfectionis in rebus pricipalius ⁊ primo dz cōuenire primo principio: sed oīa hec sunt pfectiones in creaturis: ergo primo debēt deo cōuenire. Tertio illa que per eēntiā cōueniunt deo ⁊ alijs per pticipationē primo cōueniūt deo: sz hmōi attributa p essentiā deo cōueniūt: ergo prio. ℣ In ɔtrariū est Auer. hic ⁊ Alga. ¶ Pro intellectu qōnis breuiter est intelligendū q̄ in rerum naturis opz vt det̄ quoddā: rōne cuius res sint multe est materia: q2 qn̄ eniz res est in mā: vel in mā participāte eo ipso fit multū ⁊ diuersuz: ⁊ q̄m opz vt detur aliud extremū: iō datur in nā primuz simplex. s. deus qui est actus simplex ⁊ purus: rōne cui⁹ res fiunt vnuz ⁊ indistincte: vñ res est vna pp formā que est vestigium primi actus: ⁊ similr̄ res sunt diuerse ppter mām quā participāt. ¶ Dōm itaqz prio q̄ attributa primo ⁊ per se attribuunt̄ deo in rōne essendi ⁊ vnitatis adeo q̄ ablatis oībus alijs participātibus mām apud phos attributa in deo idē ſm rem ⁊ modū significarēt: ⁊ sic essent synonyma: q2 q̄m ibi in rōne eēndi ⁊ vnitatis sunt simplr̄ ⁊ vnū simplr̄. Si vero loquamur de attributis put diuersa sunt sic primo insunt reb⁹: ⁊ per res sic sub quadā diuersitate attribuunt̄ deo. ¶ Est ergo imaginādū q̄ attributa insunt prio deo: ⁊ rōne dei insunt reb⁹ in rōne essendi. in rōne vero dīie insunt primo rebus: ⁊ per res īsunt deo: attributa. n. ⁊ sunt: ⁊ sunt diuersa: in q̄tum sunt insunt deo: ⁊ rōne dei insunt alijs: in q̄tum sunt diuersa insunt reb⁹: ⁊ rōne rerum insunt sub mō diuersitatis deo. ¶ Ex his cōcludit Auer. 12. meta. cō. 39. q̄ attributa in deo nō sunt idē sicut nōīa synonyma: q2 q̄m synonyma significāt idē ⁊ eodē modo ⁊ respectu eiusdē. Nec sunt idē sicut principale. i. abstractuz ⁊ sumptū. i. cōcretū: q̄m principale idē significat q̄ sumptū sub diuerso modo significādi. vult ergo q̄ idē ī subiecto significāt: differūt aūt in modo. i. p attributionē ad res extra. s. put eoꝝ diuersitas sumit̄ a rebus diuersis: vt visum est in verificatiōne horū predictoꝝ. ¶ Hec positio pōt declarari pluribus vijs: tn̄ ad presens arguo primo apud phos. oīs multitudo que vnū facit opz vt sit: q2 vnū est prima potētia: alterū est vltim⁹ actus. hoc ptz in vnitate cōpositi. 8. metā. cō. penultimo. Et. 7. meta. de diffōne. cō. 42. ⁊. 43. ⁊ vlr quecunqz faciunt vnū: opz vt aliquo modo vniātur per modū actus ⁊ potētie. Sz in deo non pōt esse dispositio actus: nec dispositio potētie: iō ɔtinerent q̄ hmōi attributa sub modo diuersitatis sunt p intellectū tm̄. ¶ Secūdo pōt argui: q̄m vt prio phy. scribit̄ cōmento. 6. omnis multitudo apud phos vel est rerū ſm formā: vel rerū ſm q̄titatē: hanc eniz phi recipiūt pro manifesta: sz in neutra istaꝝ multitudinuz poni pōt

Dubitatio.

Nota de attributis.

per se: ergo nō sunt realr multa. ❡ Tertio quecūqꝫ sunt in aliquo sūt in eo ꝑ modū eius: vt manifestū est tertio de anima. cōmē. 5. sed deꝰ est summe simplex: ꝛ simplr idem: ergo quecunqꝫ sunt in eo: sunt sub forma simplicitatis ꝛ idētitatis. ꝛ ꝑr cōsequēs in eo nulla dꝫ poni diuersitas extra animā. ❡ Quarto sicut in principio diuersitatis q̄cūqꝫ sibi inherētia sunt diuersa: ita in pricipio idētitatis ꝛ vnitatis q̄cūqꝫ insunt debēt esse idē ꝛ vnū: ꝛ per ɔn̄s cum rōne dei oīa sint eadem ꝛ vnū: ideo oīa exn̄tia in eo sunt idē ꝛ vnum: dicerēt itaqꝫ phi ꝙ multiplicitas attributoꝝ in deo sit ꝑr intellectū tm̄: vt dicit Auer. licet

Solutio. attributa in esse ei sit per essentiā ꝛ per se. ❡ Ad argumēta dicendū ꝙ nō sunt synonyma cum sumanī a diuersis cōparationibus in rebꝰ vt dictū est. ❡ Ad scdm̄ dr̄ ꝙ maior intelligiī eo modo quo sunt de pfectione: modo minor intelligitur ꝙ sub rōne essendi sunt de perfectione: nō autē sub rōne differētie: vt dictum est. ❡ Ad tertiuꝫ patet solo. deo enim per essentiā insunt: ꝛ qꝛ essentia est summe simplex: ꝛ summe eadem: ideo etiam attributa sunt summe idem: ꝛ simplicia ī deo: si igitur sunt multa cōparatione ꝛ negatione sunt multa. Et sic est finis quinte disputationis.

❡ Sexta disputatio Alga. cum phis ostendit debilitatē rōnum philosophorum in eo qđ opinantur in dei sapientia.

❡ DVBIVM PRIMVM

Jt Algazel. Quicunqꝫ insudauerit se philosophari in hoc summa est phantasia: eo ꝙ ipsi nequeūt remouere oīa que substātie attribuūtur. Jpsi eniꝫ asserūt ipsuꝫ deū scienteꝫ esse: ꝛ sequiī eos ꝙ hoc sit additūꝫ super diffinitā substantiā. Et potest eniꝫ dici talr petēdo a vobis: vtruꝫ cōcederitis ꝙ primū principiū sciat aliud preter seipsum. Quare quidam ipsorum asserunt hoc: ꝛ aliqui negant: ꝛ dicunt ꝙ ipse nescit nisi seipsum. Auic. tamē opinatus est ꝙ deus benedictus sciat omnia modo vniuersali tēpore nō ingrediēte: ꝛ ꝙ ipse ignorat particularia. Quia sequiī ex particularium sciētia permutatio in sciētis substantia. Unde dicimus ꝙ sciētia dei in omnibus generibus ꝛ speciebus que finite sunt aut eadem est qđ scire seipsuꝫ: aut differt. Si differt ergo ponitis pluralitatē in deo qđ est cōtra nostrū argumētū. Si est eadeꝫ:

ergo nulla erit distinctio inter hoc ꝛ opinionē dicentes ꝙ scire seipm idez est ꝙ scire alia preter euz. Et impossibile est imaginari ꝙ scire seipm nō differat ab ipsius sciētia in alijs preter eum: ꝛ ideo meditādū est ꝙ scire seipm differt a scire alia preter eum. Si eniz esset vnū ꝛ idē sequeret ꝙ esset id qd̄ affirmaret affirmationez suiipsius: id qd̄ negaret negationē suiipsi⁹: impossibile eniz est ꝙ plato sit ꝛ ꝙ priuet in vno ꝛ eodē tēpore. Sed hoc non est impossibile scire seipm ad scire alia etiaz preter eum, Sicut scire deū benedictū seipm cum scire alia preter euz: possibile est nāqꝫ imaginari esse ipsius substātie preter esse cuiuscunqꝫ alterius tandē ꝙ quicunqꝫ philosophorum meditatus sit ꝙ deus sciat entia preter eum cōcedit necessario pluralitatem in deo.

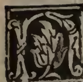
¶ Cum Auer. disputauit cum Alga. in vnitate primi. vult nunc disputare cum eo in sciētia ꝛ sapientia dei: ꝛ vt disputatiōis inscriptio ostēdit. ꝛ lz multe istarum qōnum ordinem habere possunt: multe tamen non possunt inuicem colligari: cum disputationes iste sint eo modo quo sunt ordinate ab Alga. ꝛ primo ꝓponit qualr hec disputatio nō cōgruit detestās ipsam. d. ait Alg. quicūqꝫ insudauerit se ꝓbari i hoc summa est phantasia. i. est labor phantastic⁹ (Eo ꝙ ipsi) Eius qd̄ dixit rōnez assignat. d. eo ꝙ ipsi nequeūt remouere oīa que sibe attribuuntur. i. qꝛ ipsi non pnt saluare substantiā primi simplicē esse: si ei scīam attribuunt: qd̄ declarat. d. ipsi eniz asserunt ipsum deum scientem esse. Tunc ostendit qualr nō possunt saluare simplicitatē substātie. d. ꝛ sequitur eos ꝙ hͦ sit additū super diffinitā dei substantiā: ꝛ sic ptz prima cā quare labor hic phantastic⁹ est. ¶ Debes scire primo ꝙ sciētia omnis est attributū: ꝛ quodāmodo additū ei: cuius est cuz sit extra essentiā ꝛ quiditatē illius: vt ptz in intellectu hominis. inquit modo Alga. ꝙ labor iste est ociosus ꝛ phantasticus: eo qꝛ iponit deo attributū additum essentie primi: ꝛ per ꝯñs multitudinē quandaz: ꝛ tollit summā simplicitatē: ꝛ nullus phorꝫ pōt saluare simplicitatē primi cum sciētia eius cum illius nō possit haberi sana ꝛ perfecta cognitio nisi ex effectibus: vbi sciētia ꝛ sciens sunt diuersa: ꝛ sic ptz prima causa cur hec phantasia dici pōt. ¶ Scd̄o debes scire ꝙ phantasia: vt dicit phs primo priorꝫ in ꝓlogo est virt⁹ sensitiua interior mediante qua cogitatiua cōponit rōnes sophisticas. i. apparētes ꝛ nō existētes: ꝛ qꝛ hec ꝑscrutatio apparet iponere cōpōnem ipsi primo que non inest ei: id pōt dici phantasia: ꝛ sic pz sensus illius. (Et pōt dici) Nūc ostēdit difficultatez qōnis alio modo. ¶ Et debes scire vt colligitur scd̄o meta. in pricipio. ꝛ videt plana snia Auer. cō. prio. ꝙ difficultas cognoscēdi pōt esse ex pte rei: ꝛ ex pte nr̄i modi cognoscēdi: cuz igitur declarauit difficultatē ex pte rei ostendit illam ex parte nostri modi

Quid sit phātasia.

cognoscẽdi:⁊ narrat multoꝝ opiniones.⁊ ait.⁊ põt etiã dici talr petendo a vobis phis.vtrũ o phi vos concederitis ꝙ primum principium sciat aliud preter seipsuꝫ. Cui apponit stati opiniones.d.quare quidã ipsorum asserunt hoc.i.deum scire aliud preter ipsuꝫ:⁊ aliqui negant:⁊ dicunt ꝙ ipse nescit nisi seipsum.(Auic.tamen.)Quia dixit opiniones secũdas in generali specificat illas:⁊ primo narrat opinionẽ Auic.d.Auicẽna tamen opinatus est ꝙ deus benedictus sciat oĩa modo vniuersali tpe nõ ingrediente.i.tali modo ꝙ abstrahat a tẽpore ⁊ loco:⁊ ꝙ ipse ignorat particularia.est ergo opi. Auic. ꝙ deus scit omnia in vniuersali put astrahit a loco/tẽpore/⁊ alijs appendicijs:⁊ ignorat particularia vt indiuidua sunt in loco ⁊ reliquis mãe cõditionibus posita(Quia sequit)Qđ dixit probat.d.qꝛ sequitur ex particulariũ scientia pmutatio in substantia dei scientis.Que ꝯñtia nõ declarat hic:⁊ attamen põt declarari ex dictis eius tertio de anima.cõmẽ.5.⁊ in libro de somno per scđas propõnes:quarum prima est.omnis potentia cõprehẽdens singularia singulariter ⁊ indiuidualr pmutat:cuius rõ esse põt:qm̃ cõprehẽdens singularia singulariter ⁊ signate est virtus in mãa:vt dictũ est/⁊ declaratũ in libro de somno.secũda propõ.potẽtia itellectiua dei est sciens p aduersarios singularia ⁊ signate ⁊ indiuidualr.ergo itellect⁹ dei est pmutabilis. ⁊ sic pꝫ ꝯña.(Unde dicim⁹.)Cum adduxit opiniones:vult per viaꝫ diuisionis colligere opiones que põt dici in hoc quesito ⁊ dicit.vnde dicimus ꝙ scĩa dei in oĩbus generibus ⁊ specieb⁹ que finite sunt:aut eadẽ est ꝙ scire seipm̃:aut differt.Si differt.ergo ponitis pluralitatem in deo qđ est cõtra nostrum argumentũ.Deinde declarat scđꝫ mẽbrum.d.si est eadẽ.s.scĩa cum scđa primẽ.ergo nulla erit distinctio inter hoc ⁊ opinionẽ dicentẽ scire seipꝫ idem est qđ scire alia preter eũ: ⁊ sic ille opiones nõ erunt diuerse.(Et impoſe) Declarat ꝯñtis impossibilitatẽ.d.⁊ impoſe est imaginari ꝙ scire ipsum seipsum nõ differat ab ipsius scientia in alijs preter eum.i.ipossibile est ꝙ scire aliã ⁊ scire seipm̃ nõ differũt:pp qđ cõcludit.d.⁊ ideo meditandum est ꝙ scire seipm̃ differt a scire alia preter eum. Hoc probat.d.si enim esset vnus ⁊ idem sequit ꝙ esset id qđ affirmaret affirmationẽ suiipsius illud qđ negaret negationẽ suiipsius.i.sequit ꝙ idem affirmatur ⁊ negatur de eodẽ qđ ostendit esse impoſe.d.impoſe est eniꝫ ꝙ plato sit ⁊ ꝙ priuet in vno ⁊ eodẽ tpe.i.ꝙ idẽꝫ numero simul sit ⁊ nõ sit.Sed quomõ teneat ꝯñtia Auer.declarat ⁊ accipit duo:quorũ primuꝫ est hoc qđ dicit:sed hoc non est impoſe scire seipm̃ cum scire alia preter eum:similr non est impossibile deum benedictũ scire seipm̃ cum scire alia preter eum.scđm est:possibile est nãqꝫ imaginari esse ipsius substantie preter esse cuiuscunqꝫ alterius:quoniã substantia dei est absoluta.Ex his duob⁹ arguo ꝯñtiam.si deus scit se:ergo potest nõ scire alia.ponit in esse:ergo ignorat alia:⁊ sic hꝫ negationẽ alioꝝ.Tunc vltra.si deus scit se possibile est scire alia ponitur in esse:ergo habet affirmationẽ aliorum:ergo vnum ⁊ idem affirmat ⁊ negatur hoc totum:pꝫ ex iam dictis:ideo concludit.d.tandem sup.dicim⁹ ꝙ quicunqꝫ philosophorum meditatus sit ꝙ deus sciat entia preter eũ necessario cõcludit pluralitatẽ in deo.Et sic pꝫ difficultas ex parte nostri modi cognoscendi.⁊ sententia tota textus.

Uirt⁹ in mã cõprehẽdit singularia.

AVERROIS.

Nos dicimus q̃ hoꝝ verboꝝ sñia est q̃ ipse arguendo cõtra id qđ primuȝ principiũ intelligit seipsuȝ ⁊ alia entia p̃ter eũ: declarat sic. sciẽtia scientis in seipso differt a scientia suiipsius in alijs. Sed nos dicimus q̃ hec est sophisticatio: ħ eiȝ dupl'r põt itelligi. vno mõ q̃ scire entia p̃ter eũ idẽ est qđ scire seipsuȝ: ⁊ ħ manifeste est veꝝ. ⁊ declaratio hui⁹ est: q: scire seipsuȝ nõ est aliud nisi ipsuȝ scire entia. Unde si hõ silr̃s fuerit alijs entibus ⁊ ipse ipsius q̃ditatẽ ꝓpriã sciret: scire ipsaȝ quiditatẽ idẽ est qđ scire alias res necessario. Si enim dr̃et esset eius sb̃a preter eius sciaȝ in rebus. Et hoc valde pʒ in artifice. Quia eius substãtia qua differt artifex nõ est aliud nisi ipsum scire res finitas. Sed id qđ dixit. s. q̃ scire ipsuȝ ideȝ est q̃ ipsuȝ scire alia esse: est necessario affirmatio sua: non aũt affirmatio suiipsius: ⁊ silr̃ de negatioue. Si intendit vero hoc q̃ seipsuȝ idẽ est qđ scire alia: sequeretur q̃ qñ ignoraret alia: ignoraret ⁊ seipsuȝ. Et qñ ea sciret seipsuȝ sciret. Sed hoc est veruȝ aliquo mõ: ⁊ aliquo mõ est falsum. Quiditas nãq; hominis est scientia: ⁊ scientia est scibilis aliquo mõ: ⁊ differt ab eo alio mõ: ergo qñ ignorat qđdaȝ scibile: ignorat eius parteȝ. Et si forte omnia scibilia ignoraret: seipsuȝ totalr̃ ignoraret. ergo remotio huius scientie ab hoĩe eadeȝ est q̃ remotio scie hoĩs de seipso. Quia qñ remouet̃ scibile de sciente inquãtuȝ scibile ⁊ scientia sunt vnuȝ ⁊ idẽ: remoueret̃ sciẽtia hoĩs a seipso. Sed id qđ est inquãtuȝ differt a scientia: tunc differt ab hoĩe: ⁊ nõ infert remotio huius scie ab hoĩe remotionẽ in scia hominis in seipso. Et silr̃ in indiuiduis sequit̃. Nõ eniȝ scire petrũ guilelmũ ideȝ est qđ guilelmus. Et iõ petr⁹ scit seipsuȝ ignorãs gulielmũ.

¶ Nunc Auer. vult examinare sentẽtiaȝ Alga. ⁊ primo exponit mẽtem eius. d. dicimus nos q̃ horuȝ verborũ sentẽtia est q̃ ipse arguendo cõtra id qđ p̃muȝ principiũ intelligit seipsum ⁊ alia entia p̃ter eũ.

declarat sic scietia scientis in seipso differt a sciētia suiipsius in alijs.
hec est abbreuiatio opinionis Alga.(Sed nos.)Nunc vult declara/
re peccatū Alga.⁊ primo proponit illud.d.sed nos dicem⁹ ꝙ hec est so
phisticatio.Qḋ declarat.d.hoc enim.s.sciam scientis seipsum differre
a sciētia aliorū dupl'r pōt intelligi.⁊ nō exponit illos.¶ Attamē scire

Deū scire se ⁊ alia pt du pl'r itelligi.

debes ꝙ scire deū seipsum ⁊ alia.i.ꝙ sciam sui ⁊ alioꝝ esse vnā ⁊ eandē
potest dupl'r intelligi.Uno mō simpl'r ſm ſbm ⁊ modum:⁊ sic nō est ve/
rum.Alio mō ſm subiectū:nō tñ ſm modum:⁊ hoc est verum:qm̄ deus
scit se:prout esse suū est intellect⁹:⁊ scia suiipsius:scit alia prout est cā
aliorum:vt dictum est disputatiōe tertia maxime in solu.18.dubij.er/
go sciētia suiipsius:⁊ scia aliorū in subiecto idem sunt:in modo tñ dif/
ferunt:⁊ per ꝯsequēs pz qual'r illas sciētias differre est dupl'r.vno mō
in subiecto ⁊ mō.Alio mō in modo tm̄.Auer.ergo tacet ista duo mē/
bra dr̄ie:⁊ ponit vnum mēbrum idētitatis.vno mō sup.dicūtur idem
ꝙ scire entia p̄ter eum idem est qḋ scire seipsum.i.in subiecto ⁊ re.lz in
mō differūt:⁊ hoc manifeste est verum.(Et declaratio.)Et hoc verifi/
cat.d.⁊ declaratio hui⁹:q: scire seipsum nō est aliud nisi ipsum scire en/
tia in subiecto.sup.⁊ ſba:eo ꝙ ipse vt ens absolutū:⁊ ipse vt cā aliorū
vnum est in ſba ⁊ subiecto.(Unde si hō.)Hoc idem probat exēplo.d.
vnde si hō similis fuerit alijs entib⁹.i.si hō in cōi sit nā entiū:⁊ per cō/
sequēs oībus similis in virtute eis:⁊ per casum ipse ipsi⁹ q̄ditatē pro/
priam sciret:scire ipsam ꝓpriā quiditatē idem est qḋ scire alias res ne
cessario:cuius rōnem ait.d.si enim dr̄et eēt eius ſba.s.homis p̄ter ei⁹
sciam:qḋ relinquit tanq̄ incōueniēs.¶ Debes scire ꝙ hō cōis est om
nibus indiuiduis similis cum sit esse omniū indiuiduoꝝ.⁊ ideo dicit
Auer.si hō in cōi esset nā intelligēs eēntiam propriam:⁊ oī indiuidua
cōtenta sub eo sequit illud.(Et hoc.)Declarat quis nam homo eēt ille
in quo sciētia nō differt a scia aliorum de facto.d.⁊ hoc valde pz in ar
tifice:q: eius ſba qua differt artifex inquātū artifex a rebus factis nō
est aliud in subiecto nisi ipsum scire res finitas vel factas: vt hz alia
translatio.¶ Debes scire ꝙ exemplū istud valde est cōueniēs:qm̄ ar
tifex vt artifex pōt dupl'r cōsiderari.vno mō absolute.alio mō vt ar/
tifex potēs causare res artificiales.primo mō sciētia artificis suiipsi⁹
differt a sciētia aliorū in subiecto.scḋo mō nō differt nisi in mō:vnde
hō vt hō:⁊ hō vt artifex vnum sunt in ſbto ⁊ differūt in mō.sic scia sui
vt hō:⁊ scia aliorum:vt ipse est artifex sunt vnum in subiecto:⁊ dr̄nt in
modo:applicādo ad ꝓpositū:sic deus pōt cōsiderari vno mō vt ens
absolutū.alio mō.vt prima cā ⁊ p̄mus finis ⁊ p̄ma forma.dico ergo ꝙ
scia suiipsius vt deus est vna in subiecto cū scia quā hz de alijs:prout
est cā:⁊ prout est forma ⁊ finis:⁊ lz hoc exēplum sit multum cōueniēs:
attamē differt aliqual'r:⁊ eius dr̄iam cōsidera tu.(Sed id qḋ.)Nunc
vult examinare ſm dictū Alga.⁊ primo ꝓponit illud.scḋo ibi.(Sed
hoc est.)Uerificat ipsum vno mō.⁊ falsificat ipsum alio mō.dicit ergo.
sed illud qḋ dixit.s.ꝙ scire ipsum idem est qḋ ipsum scire alia est neces/
sario affirmatio sua:nō aūt affirmatio suiipsius:⁊ simil'r de negatiōe
dicatur.¶ Debes scire ꝙ vt dictū est:deus scit se ⁊ alia.ergo affirma
tionem habz:⁊ potest habere negationem:quoniam potest scire seip/
sum ⁊ ignorare alia.ergo negationem sequitur vnius eē affirmatio/
nem ⁊ negationem.(Si intendit.) Nunc arguit contra illud.d. Si

intendit vere hoc q scire seipsum idem est qd scire alia: sequeretur q qñ sup. per possibile vel impossibile ignoraret alia: ignoraret & seipsuz: & qñ ea sciret seipsuz sciret: & sic pz hoc. (Sed hoc.) Nunc verificat illud vno mõ: & falsat alio mõ: & primo proponit hoc. d. sed hoc est verũ aliquo modo. & aliquo mõ est falsum. Qd declarat dando exẽpluz de homine superi' posito. d. quiditas nãq3 hoĩs sup. in cõi est sciẽtia sup. aliquo mõ in subiecto. & scia est scibile aliquo mõ. i. & sciẽtia suiipsius est scia omniũ indiuiduorũ aliquo mõ: & differt ab eo alio modo: qm̃ scire hominẽ in cõi est scire oẽs homines put habẽt esse in illo vno. non tñ oĩbus modis. s. indiuidualr & signate: & tũc cõcludit: ergo qñ ignorat quoddã scibile. i. aliqd indiuiduũ hominis ignorat ipse homo eius partẽ subiectiuã: & si forte oĩa scibilia ignoraret: ignoraret seipz totaliter: eo qr nã hominis nõ est alia a naturis indiuiduoz. ergo remotio huius. i. sciẽtie indiuiduorũ ab homine eadem est qd remotio sciẽtie hominis a seipso: cuius rõnem ait: qr qñ remouet scibile de sciẽte inquãtum scibile & sciẽtia sunt vnum & idem remouet sciẽtia hominis a seipso. ergo si remouet sciẽtia indiuiduoz hominis: & sciẽtia illorum est eadez in subiecto cuz sciẽtia hoĩs in cõmuni ambe remouẽtur. Patet ergo plane q sciẽtia hominis suiipsius & aliorũ sunt vnuz in subiecto: & differũt in modo. q sint idem in subiecto pz: qm̃ ablatio vnius infert ablationẽ alterius. q differũt in mõ ostendit. d. sed id qd est inquãtum differt a scia: tunc differt ab homĩe. i. sed nã hominis prout differt a scia aliorũ: tunc differt ab homine. i. sciẽtia hoĩs & aliorum differũt in modo tm̃. Quia qs posset dicere. ergo stat hominem intelligere se nõ intelligẽdo alios hoĩes: & sic idem qd prius. hoc remouet. d. & nõ infert remotio. i. dr̃ia huius scie ab hoĩe remotionẽ sciẽtie hoĩs a seipso. i. nõ sequit. sciẽtia hoĩs vt homo differt in mõ a sciẽtia aliorũ indiuiduoz. ergo stat hoĩem intelligere se & ignorare alia. Hoc idem declarat spãliter. d. & similr in indiuiduis sequit: non eniz scire petruz galenũ idez est q gale. & ideo petrus scit seipsuz ignorans galenuz. attamẽ sciẽtia petri nõ differt specie a sciẽtia galeni. applicãdo mõ ad propositũ: pz intellectio in deo qualr sciẽtie ille. s. suiipsius & alioz sunt vnuz in subiecto: & due in mõ: & qualr nõ valet cõña Alga. s. qr ille differũt. ergo stat deũ intelligere se nõ intelligẽdo alia: vel ecõtra intelligere alia nõ intelligẽdo se.

Sed circa dicta accidit qõ: qm̃ lz deus vt ens absolutum: & a mã separatũ idest sit cum eo vt prima oĩum cã: attamẽ accipitur deus in illo priori in quo est ens absolutũ: secum tũc intelligat se an intelligat alia: vel ignoret alia. & si itelligit alia: ergo scia eius & alioz erit vna oĩbus modis. si ignorat alia: ergo hẽbit negationẽ & affirmationẽ. i. ignorãtiaz & sciaz alioz: vt dixit Alga. ¶ Dicẽdum vt dicit Auer. 12. meta. cõ. 51. in fine. q id qd nõ est natuz disponi per sciam nõ est natuz disponi p ignorãtiã: dico ergo q in illo priori deus scit se tm̃ & alia nõ ignorat nec scit: attñ alia non scit: sicut lapis nec est cecus nec videns: sed bene nõ vidẽs. Sic deus in illo signo nec scit alia: nec ignorat: sed bene nõ scit: & sic per hoc patet solutio ad argumẽtuz. nõ eniz est incõueniẽs deuz scire se tñ: & non scire alia: sed eẽt incõueniẽs deũ scire se & ignorare alia: & qr Alga. non distinxit inter non scire & ignorare: ideo latuit solutio

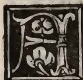
Dubitatio.

Solo.

Differt non scir ab ignorare.

huius questionis: & intulit vnum qd reputat inconueniens: qd tamē bene intellectum est necessarium.

ALGA. DVB. II.

Et Alga. Et si forte aliqs diceret q ipse de⁹ ignorat alia prima intētiōe: sed q: scit seipm put est principiū totius: sequit q sciat totū ens secundaria intentiōe. Impossibile eiz est q sciat seipsū esse principiū tot⁹: & nō inferat pluralitatē in qditate substātie. Uerūtñ impossibile est q sit i substātia/ met pluralitas. ¶ Sed ad primū rñdendū est q qñ dicitis q ipse scit q est principiū est quedā euasio: imo ptinet q ipse sciat esse suiipsi⁹: sed q ipse sciat q est principiū est sine dubio qd additū sup sciaz suiipsi⁹. principiatio nāq; est qd relatū ad sbaz: & postq̄ adinuicē dñt pōt igit q̄dlz istoz sciri sine alio: sicut pōt hō scire seipm ignorās q cātur: q: ipsū esse cātum est qd relatū: similr in deo scientia relatiōis differt a scientia substātie.

¶ Hic Alga. inducit pmo vnū modū dicēdi quorūdā phoz. scdo ibi (Sed ad pmū.) soluit. In primo duo dicit. quoz vnum sequit ad alterū: & pmū est q deus scit se dupl'r, put est ens absolutū a mā & motu: & sic scit se tm. alio modo put est principiū totius entis: & sic secūdaria intētione scit alia: eo q: esse pncipiū est additū post sbam: & p pñs secundaria intētione scit alia: inquit ergo. Ait Alga. & si forte aliqs diceret q ipse deus ignorat alia prima intentiōe. i. q ipse absolute cōsiderat⁹ scit tm se & alia ignorat: vt sic. Sed q: scit se prout est pncipium totius generis entis: sequit q sciat totū ens secūdaria intentione. (Impossibile.) q: dixit q scit alia secūdaria intētione: & quis posset dicere an scire se eē principiū addat aliquid substātie absolute eius: cum dicāt phi q sic: & adducit Alga. rōnem eorū. d. impossibile est eniz q sciat seipsum esse principiū totius: & hoc nō inferat pluralitatē in quiditate sbe dei: modo hoc destruūt phi. d. verūtamē impossibile est q sit in sbamet. i. ipsi⁹ dei pluralitas. ergo falsum est deū scire alia secūdaria intentiōe prout est principiū totius entis. (Sed ad primū.) Soluit Alga. argumētū istud: & primo declarat primū dictū. in dubio tertio declarat scdz dubiū. In prima ergo parte intendit declarare q deus scit se absolute: & scire alia put est principiū aliorum est quid additū eius eētie: & ait. Sed ad primū respōdēdū est q qñ dicitis q ipse scit q est pmū est quedā euasio: vult dicere q deū scire se prout est pncipiū tantū: & non absolute: est quedā euasio: non tñ solutio vera: qd declarat. d. imo ptinet q ipse sciat esse suiipsius prima intentiōe: sed q ipse sciat q est principiū: est sine dubio quid additum sup substātiā: vel vt hz alia littera: sup scietiā suiipsi⁹ &

cuius rōnem dicit. ꝑncipiatio nāqꝫ est quid relatū ad substantiā: ꝛ sic sequitur illud esse additū substātie dei. (Et postꝙ.) cuz dixit illud infert vnum qd̄ supra tetigit. d. ꝛ postꝙ adinuicem differunt. i. scientia sui prout est ens absolutū: ꝛ sciētia eius vt est principiū differunt. pōt igitur quodlibet istorum sciri sine alio: cuius exemplū ponit. d. sicut homo scire seipsuz ignorās ꝙ causatꝰ: qꝛ ipsum eē causatū est quid relatum. applicat modo ad propositum. d. similiter in deo scientia relationis differt a scientia substātie dei. verificatū ꝫ est ꝙ deus: ita ens absolutuz scit se ꝛ ignorat se in illo priori esse principiū. ergo sequitur id qd̄ iam dixit in dubio predicto.

AVERROIS.

Nos dicimꝰ ꝙ verba phoꝝ cuz Algazele in pn̄ti qōe decet ꝙ sint fundata super eoꝝ radices. cōcessis eniz peripatheticoꝝ pmissis mox daꝛ remediū cōsequētiaꝝ ab hoc hoīe positaꝝ. Unde dicimus ꝙ manifeste appꝫ ex phoꝝ cōclusiōibꝰ ꝙ ens icorporeū est in se pura scia tm̄. Ipsi. n. opinati sunt ꝙ forme sunt insciētes put cōsistunt in mā: ꝛ si forte iuenireꝛ aliqd in mā nō ꝯsistens/ manifestū est ꝙ est pura scientia: ꝛ hoc patefit apud eos oī rōne. Ipsi eniz reperunt formas naturales aliquo mō separatas a mā ꝛ sunt pura sciētia ꝛ intellectꝰ: ꝛ intellectꝰ nō est aliud in essentia a forma reruz a mā separataꝝ. Unde postq̄ꝫ res que ꝺ ipsaꝝ naturis nō separanꝛ sic se hābēt: quāto magis ille que de natura eaꝝ cōtinue separanꝛ: digniores sunt ꝙ sint purus intellectꝰ ꝛ pura scientia: ꝛ qꝛ reꝝ intelligibilia eadeꝫ sunt ꝙ reꝝ veritates: ꝛ intellectꝰ nō est aliud nisi cōprehēsio intelligibiliuꝫ: erit in nobis intellectus ꝛ intelligibile vnū ꝛ ideꝫ inquātuꝫ est intelligibile: ꝛ nulla est ibi differētia: nisi inquātuꝫ intelligibilia sunt reꝝ intelligibilia que de earuꝫ natura nō sunt intellectus: imo fiunt intellectus put intellectus separat dictas formas a materijs ipsaruꝫ. Et ꝑpter hoc intellectꝰ noster ꝛ intelligibile nō sunt vnū ꝛ ideꝫ oīmode. Unde si aliquis fuerit sine materia tunc intellectus ipsius ideꝫ esset qd̄ intelligibile oīmode. Quare intellectus nō est aliud nisi cōphēsio entiū ꝫ ordinē ꝛ ipsaꝝ graduationē imo necessariū est in eo qd̄ est separatꝰ intellectus ꝙ nō

dependeat in sua intellectõe rerũ seu entiũ de illis re/
bus. Quilibet nãq intellectus sic se habens sequit ne/
cessario ordinẽ entis ꝛ in eo perficitur: ꝛ ideo deficit in
eo qd intelligit de eo: sicut noster intellect⁹ deficit in na/
turaꝝ reꝝ cõprehẽsione. vꝫ. in ordine earũ. Unde si reꝝ
nature ordinẽ intellectus sequuntur: ꝛ intellectus no/
ster deficit de entiũ naturarũ cõprehensione: sequitur
necessario ꝙ sit hec sciẽtia ordinata q̃ est sine dubio cau/
sa ordinis cuiuscũq entiũ: ꝛ ꝙ intellectus hic sit ordo ex
quo causat hic ordo ꝛ ipsius cõprehensio nõ denomi/
netur de vĩtate maxime nec de pticularitate. Univer/
salia nãq intelligibiliũ entiũ sequunt entia: ꝛ sunt eis po
steriora. Et ille intellectus quem entia sequunt intelli/
git necessario entia in eo qd intelligit de seipso ordinẽ
cuiuslibet entiũ: non ꝙ intelligat aliquid extra se. Tunc
enĩ causaret ab illo ente qd intelligit: ꝛ non esset ipsius
causa. Patꝫ ergo ꝙ declaratio hec sit phoꝝ intentio: ꝛ cõ
cluditur ex ipsis premissis ꝙ intellectus separatus non
intelligat nisi seipsũ: ꝛ intelligẽdo seipsũ intelligit oĩa
entia. Quia intellectio sua nõ est aliud. nisi omniũ en/
tium ordo: ꝛ iste ordo actiuas virtutes recipit: ꝛ ordi/
nem in cunctis entibus seruat: ꝛ vocat apud phos sciẽ
tia. Quilibet namq põt iuestigare ꝙ quodlibꝫ ens vir
tutes hꝫ actiuas ordinẽ sequẽtes intellectus: ꝛ ꝙ nulla/
tenus per accidens põt peruenire: neq causari põt ab
intellectu simili nostro intellectui: imo ab intellectu su/
pra oĩbus entibus noĩabilis: ꝛ nõ est vniuersalis neq
particularis. Unde declaratis istis preambulis phorũ
noĩe dictis: interita sunt oĩno huius hoĩs dubia in pñti
proposito: qꝛ posito ꝙ intellectus prefatus similis sit in/
tellectui nostro: tũc surgũt Algazelis dubia. Intellectũ
enĩ nostrũ sequuntur numeratio ꝛ pluralitates. Sed
dictus intellectus non sic se hꝫ prout purus est ac nu/
dus ab oĩbus cõsequentibus entia intelligibilibus. Et
ideo non est imaginandũ ꝙ in eo sit aliqua differentia

inter comprehendens et cõprehensuz. Sed intellectus noster nõ sic se hz: q: in eo dicta duo differũt aliquo modo. Sed est quedã similitudo iter nostrũ intell'm et predictum: q: noster itellectus sumit illam similitudinẽ ab illo p̃fato intellectu. Et declaratio huius est: q: itelligibilia dicti itell's sunt pura et nuda ab oibus defectibus qui nostrũ intellectũ cõsequunt. verbi gratia. itellectus est itelligibilis inquãtũ est itellectus. Hic eñ est intellectus qui est itelligibilis oimode. Quod quicqd enim quandã denoiationez hz defectibilẽ: hz sine dubio rõne cuiusdã entis illã denoiationẽ perfecte habẽtis: vt dicamus ꝙ qcquid hz defectibilẽ calorẽ habet eũ talẽ respectu cuiusdaz calidi perfecti. Sil'r si aliqd diceret viuẽs defectiue dr sine dubio respectu cuiusdã perfecte viuẽtis vt intelligẽtis. Et ideo quicũqꝫ actũ intelligibilẽ habuerit hz sine dubio eum rõne perfecti intell's. Unde si opera omniũ entiũ intellectual'r et cũ prudẽtia fuerint et non intell'm habentiũ: oportebit nos necessario ponere intell'm purũ: a quo dicta opera sunt itelligibilia. Et est notandũ ꝙ quicũqꝫ sapientum hoc ignorat: conatus erit inuestigare vtrũ primũ principiũ intelligat seipsuz tm̃: aut aliud extra seipsum. Si scdm istoꝝ oportebit ꝙ perficiat in aliud. si pmo modo oportebit euz cõcedere ꝙ ipse ignorat entia. Declaratis ergo istis redibim⁹ ad primũ ꝑpositũ. vz. de huius hominis verbis.

¶ Cum adduxit suiam Alga. vbi declarauit ꝙ opz oino in deo scientiam suiipsius differre aliquo modo a scia alioꝝ: et per ɔñs scire alia est quid additũ essentie dei: vult nunc soluere hoc et declarare qual'r nulla est pluralitas in deo ꝑut scit se et alia: nec fm rẽ: nec fm modũ: et prio ꝑpõit qõdã. d. dicim⁹ nos ꝙ verba phoꝝ cum Alga. in pñti. q. decet ꝙ sint fundata sup eoꝝ radices ɔcessis. n. pipatheticoꝝ pmissis mox daf remediũ. i. sol. ɔñtiaꝝ positaꝝ ab Alg.. (Uñ dicim⁹.) Nũc exequif et prio ꝑponit vnũ fundamẽtũ pipatheticoꝝ. Deide ꝑbat il lud: ingt ergo. vñ dicim⁹ ꝙ manifeste appet ex phoꝝ cõclonib⁹ ꝙ ens incorporeũ est in se pura scia tm̃. i. ꝙ in abstractis a mã sciẽtia est idẽ scientis et scibilis: et hoc est vnũ fundamentũ qd̃ ꝑponit declarandũ. (Ipsi enim) Nunc vult dare cãm huius fundamẽti: et primo narrat opinionẽ eorũ. d. ipsi eniz opinati sunt ꝙ forme sunt inscientes. i. nõ cognoscentes prout consistunt in materia. i. prout dependent in esse

e in cõseruari a mã: et dicũt q si forte inueniť aliquid nõ cõsistens in mã.i.nõ dependens a mã manifestũ est q est pura scia. hec est opinio eoꝝ.(Et hoc.)Nũc pbat hoc; et arguit per locũ a maiori hoc modo. Si res ẽm rem mãles ẽm modũ abstracte a mã sunt quoquo modo sciẽtia; ergo res oĩno abstracte a materia erũt et simpliciter sciẽtie: huius primo pponit antecedẽs: inquit ergo: et hoc patefit apud eos oĩ rõne: ipsi em reperiũt formas nãles aliquo modo sepatas a mã: et sunt pura sciẽtia quodã modo: et quodã modo purus intelľs: et intelľs.i.intellectio nõ est aliđ in eẽntia a forma reꝝ separata a mã: hoc est añs; et ponit ꝯñs replicãdo añs.d.vñ postꝗ̃ res que de ipsarũ naturis non separãtur sic se habẽt: quãto magis ille que de nã earũ cõtinue separauť digniores sunt q sint purus intelľs et pura scia: et sic p3 fundamẽtũ predictũ. Illud rõne pbabili pbauit: qz difficile est pbare rõne demonstratiua: vel qz accepit illud tanꝗ̃ cõstans in lib. de aia: et in metaph.

Nota. ¶ Debes scire q hec rõ põt deduci ad demonstratiuã hoc mõ; qm̃ declaratũ est in lib. meteoroꝝ ab Auer. in cap. de galaxia. q oĩno dispositio cõuenientẽs pluribus per vnã cãm ei cõuenit magis cui causa illius cõuenit magis. V.g. lucere cõpetit toti celo pter aliquã densitatẽ corporis celestis: cũ igitur sol sit maxime densus: ideo ei plus cõuenit lucere: sic in pposito: qz esse sciam idem cũ scibili et sciente cõpetit nature pter esse abstractũ a mã: ideo qz datur aliđ simpľr et summe abstractũ: ideo ei cõpetit esse vnũ et idẽ cum scientia scibili et sciẽte: et sic hec ratio põt hoc modo reduci ad vim demonstratiuã.(Et qz reruz intelligibilia.) vult nunc cõcludere diffõnem intelľs nostri: vt idem deniat ad ppositum de intellectu pmi entis: vult ergo q intelľs est reruz veritates: et syllogismus cõponiť sic: intelligibilia sunt rerũ veritates: intelľs est intelligibilia: ergo intelľus est rerũ veritates: huius primo ponit maiorem.d.et qz rerum intelligibilia eadem sunt q reruz veritates: est ergo maior: intelligibilia sunt rerum veritates. Deinde ponit minorem.d.et intellectus nõ est aliud nisi cõprehensio intelligibilium.i.ipsa intelligibilia cõprehẽsiue. cõclusionẽ ppriam huic syllo nõ ponit: s3 illud qđ sequiť ad illã.d.erit in nobis intelľs et intelligibile vnum et idem inquantũ intelligibile est.

Dubitatio litteralis. **Sed in hoc syllo** questio est circa maiorẽ: et qđ circa minorem: videnť em̃ oẽs false ẽm a qdez qm̃ intelligibilia nõ sunt veritates: cũ ṽitas sit vel cõformitas intelligibilis ad intellectum vel ecõtra: vel in illa cõformitate cõsistens.

Scda. ¶ Scda est: qm̃ intelľs nec est intelligibilia: nec cõprehẽsio itelligibiliũ vt p3. ¶ Esset etiã qđ in cõclusione: s3 ad ppriũ trãsferať locum.

Solutio. ¶ Ad primã ergo debes scire q ppõ ꝯtineť in terminis ei⁹: sicut effectus in suis causis: veritas aũt in ppõne: sicut ppriũ in suo sbto: vel sicut signatũ in signo: et g a pmo ad vltimũ veritas cõtinebiť in terminis: vel effectus in causa remota: et sic p3 qualr veritas est ipm intelligibile; sicut pl'ra est sol non in pdicatione formali: sed virtuali: sicut cõmuniter vtitur hic vir. ¶ Scdo debes scire q intelľs non est subiectum intelligibiliũ in de rõnis cũ sit suba pura que recipere nõ põt: vt declaraui in libro meo de itellectu. est tñ subiectũ appropriatiõis pro quãto oĩa intelligibilia in esse cognito contineuť in intellectu: eo qz ab illo cõprehendunť: et hñt esse abstractũ: et sic põt dici ipsa intelligi

bilia: vel cōprehensio ipsorum intelligibiliū: cū subiectū omne denoīari possit a sua forma: ex his apparet maior et minor: et quō intelligant et qualr: et patent sol. qōnum. (Et nulla.) Nūc vult cōcludere qualr intellectus diuinus est simplr idē cū intelligibili: et scia ei⁹: et pmo ppo nit dr̄iam inter intellm nostrū et intelligibile. d. et nulla est ibi dr̄ia. s. inter intellm nostrū et intelligibile: nisi inquantū itelligibilia sunt re rū intelligibilia q̄ de rerū nā non sunt intellecta. i. actu intellecta: imo sunt intellcta. i. res actu intellecte: prout intellus separat dictas formas a materijs ipsarū: ideo cōcludit. et pp hec intells noster et intelligibi le nō sunt vnū et idem oīmode: et littera que sequit est trāspositas: et dz legi sic: quare intells nō est aliud nisi cōprehensio entiū fm ordinē et ipsarum graduationē: et hec est cōclusio syllogismi predicti.

Sed hic est locus questionis: primo: quare intells et intelligibilia multa non sunt idem in intellu nostro. ¶ Scdo. cur intells non est cōprehensio entiū absolute: sz fm eorum ordinem et graduationē. ¶ Ideo duo debes scire. pmo q sicut lumen est essentialr et formalr visibile et per essentiā: et colores sunt visibiles ratione luminis et participatiue: sic em̄ est essentialr: et per se intelligibi lis et intelligibilia participatiue prout participant intellectiuo esse: vt dicit Auer. in com. s. 3. de aīa. in fine. ¶ Intelligibile ergo duplex hz esse. vnū simplr: et est esse in materia. aliud fm qd: et est eē cōprehē sum: vel esse cognitū. qr igit intells noster nō est cā esse entis simplr: ideo non dicit simplr idem cū intelligibili: qr vero est causa eius put habet esse fm quid: ideo est idez ei fm quid prout hz eē cōprehensum. et sic pz primū. s. qualr intelligibile pp habere esse in mā in causa tum ab intellu differt aliquo modo ab intellu nostro qui nō est causa entis simplr: sed intelligibilis esse. ¶ Scdo debes scire q intellectus noster: qr perficit a rebus: et nō res perficit: ideo a re nobiliori denominatur nobilius intells: et nobilioris intellectionis: vnde intells noster nobilior est si intelligat elementū q̄ mām: et nobilior si intelligat mixtū inaīatū q̄ elementū. et nobilior si intelligat plantā q̄ lapidē: et breuiter cū nobilitet a reb⁹ talē ordinē seruat in gradu perfectionis intellectiue qualē seruāt entia: qr vero intells dei perficit res cū ipsas causet et pducat. ideo in eo oēs res sunt equalis gradus perfectiōis et equaliter perfecta intellectione intelligit muscā et hoiem: eo qr causat illas res et non perficit ab eis. ¶ Ex his patēt duo. s. quare intells et intelligibile in nobis nō sunt vnū et idē simplr. ¶ Scdo pz qualiter intells noster non est aliud nisi entiū cōprehēsio fm ordinē et ipsarū graduationē. et sic verificata sunt dicta huius phi. (Unde si aliqd.) sicut dixi littera erat trāsposita: et hec debet sequi illam nūc expositaz. dico ergo q Auer. nunc ex dr̄ia intelligibilis et intellectus in nobis infert ppositū. d. vnde si aliqd fuerit sine mā. s. aliqd intelligibile sit separatuz a materia: tūc intells ipsius idē est qd intelligibile oīno. i. si intells et intelligibilia sint simplr sine mā: tunc intells et intelligibi le sunt vnū simplr. (Immo necium.) hic admouet qōnem. pōt enim quis dicere intelligibile a nostro intellectu: et a deo est vnius rōnis: lapis eniz intells a nobis et a deo est vni⁹ rōnis. ergo i vtroqz intellectu intelligibile differt ab intellectu. Respondet Auer. d. imo necessarium est in eo qd est separatus intells q non dependeat in sua intel

Pria qō.

Duplex eē intelligibi le hz.

lectione rerum seu entiũ de illis.i.ab illis rebus:hoc ꝓbat ⁊ intendit
arguere in scḋa figura hoc modo.intell's depẽdens in sui intellectiõe
a rebus sequit ordinẽ rerum:⁊ perficit a rebus ⁊ deficit. sed deus non
sequit ordinẽ rerum nec perficit: nec deficit.ergo non dependet in sui
intellectiõe a rebus.huius tangit maiorẽ.d.quilibet nãq intellectio
sic se habẽs.i.depẽdens in sui intellectione a rebus:sequit necessario
ordinez entis in eo qḋ perficit:⁊ ideo deficit in eo qḋ intelligit de eo.
tacet minorẽ:qꝛ ptz.ꝓbat maiorez exẽplo.d.sicut noster intellectus
deficit in cõprehensione naturarũ rerum cõprehensione.vz.in ordi/
ne earum:vt dictũ est:⁊ per hoc ptz solutio ad qõnem.(Q̃m intelli/
gibile in deo ⁊ in nobis differũt rõne:qm̃ modus intelligẽdi differt:
quoniaz noster intellectus intelligit prout mouet a rebus.ille prout
mouet ⁊ causat res.ideo lapis intell's a nobis:⁊ a deo sunt ratione di
uersi.intelligit enim a deo prout causat:a nobis vero vt cã: iḋ in no/
bis hz esse in materia.in deo habet esse simpl'r sine materia:⁊ hec est
optima solo hui' qõnis.(Unde si rex.)ex his cõcludit ꝓposuit ⁊ ar/
guit entimematice cui' antecedẽs sunt due ꝓpositiones:⁊ dicit.vnde
si rerum nature ordinẽ intell's sequunt:hec est prima:⁊ intellectus no
ster deficit de.i.a cõprehensione naturarũ entium.ponit nunc ꝯñs.d.
sequit necessario ꝙ hic sit scientia ordinata:que est sine dubio causa
ordinis cuiuscũq entiũ.⁊ sequit ꝙ hic intell's sit ordo ex quo causat
hic.i.in entibus ordo.⁊ sequitur tertio ꝙ ipsius ordinis cõprehensio
non denominat de vniuersalitate.i.vlis maxime nec de particularita
te.i.particularitatis:⁊ sic pz entimema:cuius añs sunt due ꝓpõnes.
⁊ cõsequẽs tres ꝓpositiones.(Uniuersalia nãq.)ꝓbat ꝯñam:⁊ p̃mo
quãtũ ad tertiã partẽ ꝯñtis.d.vlia nãq intelligibiliũ entiũ sequunt
entia ⁊ sunt eis posteriora.⁊ per hoc habetur ꝙ scia dei non est vni/
uersalis:qꝛ tunc est vniuersaliũ cõprehensio:⁊ sic sequitur ordinem
entium.tacet aũt ꝓbationem quãtum ad alias ptes cõsequentis qm̃
patet.si eniz entia intelligibilia sequunt intellectũ:non nostrum:qꝛ
ille sequit entia:vt premissuz est.ergo diuinũ:⁊ per ꝯñs diuinus intel
lectus causabit res ĩ suo ordine:vt dictũ est.ꝓpter qḋ dicit.⁊ ille in/
tellectus quẽ entia sequunt intelligit necessario entia in eo ꝙ intelli
git de seipso ordinẽ cuiuslibet entiũ:non ꝙ intelligat aliquid extra se:
cuius rationẽ dicit:tũc eniz causatur ab illo ente qḋ intelligit:⁊ non
esset causa illius entis intelligibilis.(Patet ergo.)Nũc cõcludit fun
damentũ predictũ.d.ptz ergo ꝙ declaratio hec sit phoꝝ intẽtio.⁊ cõ
cludit ex ipsis p̃missis ꝙ intellectus separatus.i.p̃mi non intelligit
nisi seipsuz:⁊ ĩtelligẽdo seip̃m ĩtelligit oĩa entia.(Quia intẽtio sua.)
Nũc dat causam q̃re intelligẽdo se oĩa ĩtelligit.⁊ p ꝯñs nihil extra se
intelligit.Et syll's sic cõponitur.nullus intellectus intelligit extra se:
cuius intellectio recipit oĩum entiũ v̄tutes ⁊ ordinez in cũctis rebus
seruat.hec maior ptz in suo cõtrario. videmus enim ꝙ intell's noster
intelligit extra se:eo qꝛ ĩtellectio eius cõtinet a virtutib' entiũ.ergo
intellectus:cuius intellectio continet virtutes entiuz non intelligit
extra se.Huic maiori addo hanc minorẽ:s; intellectio dei est hmõi.s.
cõtinẽs oẽs virtutes omniũ ⁊ seruans ordinẽ in cunctis entibus.er/
go intell's dei nihil intelligit extra se.huius non ponit maiorez:neq
minorẽ:sed ꝓbationẽ minoris tantũ:⁊ subijcit eius ꝓbatio cõsistere

Intelligibile in nobis ⁊ in deo dif/ ferũt rõe:qꝛ modus intel ligẽdi dĩt.

in syllo expositorio: & sic cōponit. ordo intellectiuus dei recipit virtu/tes oium: & ordinē in cunctis rebus seruat entiū .i. continet virtutes omniū entiū. intellectio dei est omniū entiū ordo: ergo itellectio dei cōtinet virtutes oium entiū & seruat ordinē in cunctis: & hec fuit mi/nor. primo ergo ꝓponit maiorē. d. q2 intellectio sua nō est aliud nisi omniū entiūz ordo: & iste ordo actiuas virtutes recipit: & ordines in cunctis entibus seruat: & hec fuit maior. suppleas cōclonem que fuit minor syllogismi principalis: & addit nomen ordinis. d. & vocatur apud phos sciētia. idest iste ordo est scientia dei: & itellectio dei: & breuiter esse dei. (Quilibet.) Nunc ꝓbat minorez per syllum. d. quilibet nāqz potest inuestigare ꝙ qōlibet ens hꝫ virtutes actiuas sequentes ordinem intellectus. i. qōlibet ens factum dependet a virtute: que est ordo ille dei: & ens illud est tale sup. ꝙ nullaten⁹ per accidēs pōt ꝓuenire: neqz cāri pōt ab intellectu nostro vel simili nostro itellectui. i. angelico: imo ab intellectu supra oibus entib⁹ nobilis: & p hoc pꝫ minor. vn̄ sylls pōt eē entimematic⁹. cui⁹ añs sunt due ꝓpōnes. vꝫ. qōlibet ens factū depēdet a virtute: que est ille ordo: & oē ens prouenit a virtute intellect⁹ diuini p se: ergo itellectio dei est ordo contētus in mente dei actiuas virtutes cōtinēs: & ꝯñtia pꝫ per se ex dictis: & addit Auer. & sup. illa scia nō est vlis nec particularis: & hoc declaratū est quib⁹ habitis cōcludit intentuz. d. vnde declaratis istis preambulis dictis noie phorūz huius hoīs dubia interita sunt in hmōi ꝓposito. (Quia posito.) Assumpsit Auer. ꝙ nullū ens fit ab intellectu nro: vel simili nostro. itellectū hoc ꝓbat: & primo assumit quō fiunt dubia Alga. cōtra phos: & dicit: q2 posito ꝙ intellect⁹ prefatus silis sit intellectui nostro tunc surgūt Alga. dubia qō declarat. d. intellectū. n. nostruz sequit numeratio & pluralitas: & hec est quasi maior: assumit minorē. d. sed dict⁹ intellect⁹. s. qui est oiuz eā nō sic se hꝫ. i. ei nō accidit pluralitas & numeratio: cui⁹ ꝓbationē apponit. d. ꝓut pur⁹ est & nudus ab oibus entia ꝯñtib⁹ itelligibilib⁹. i. ab oib⁹ accñtib⁹ & entib⁹. ponit ꝯclonē. d. & iō nō est imaginādū ꝙ in eo sit aliqua dria inter cōprehēdens & cōprehēsuz. & addit. sed intellect⁹ nr̄ non sic se hꝫ: q2 in eo dicta duo differūt aliquo mō. (Sed est qdā.) q2 dixit intellm nr̄m & diuinū oino esse diuersos: ostēdit inter eos aliquā ꝯueniētiā. vbi primo apponit silitudinē. scdo declarat illaz. inquit. sed est qdā silitudo inter nr̄m intellectū & pdictū. Dicit qdaz. qm nō est plenaria & totalis silitudo: qō declarat. d. q2 nr̄ intellect⁹ sumit illaz silitudinē ab illo prefato intellectu. ¶ Ubi debes scire ꝙ in intellectu nostro est intelligibile & intellect⁹ vnū & idem aliquo mō. inquit mō Auer. ꝙ hoc hꝫ nr̄ intellīs a pmo intellu. U. g. lignū est calidū impfecte & qsi p accēns: iō hꝫ illum ab eo qō est tale p se: vt est ignis. (Et declatio hui⁹.) ꝓbat illud. & pmo ꝓbat intellectuz dei hr̄e illud. s. ꝙ intellīs & intelligibile sunt idem per se & sm sui essentiam. & rō sic componit. Ille intellectus hꝫ intelligibile idem cum intellectu: cuius intellecta sunt pura & nuda ab omnib⁹ defectib⁹ qui nostrū intellectū sequunt. hec maior est nota. ponit minorē in littera & dicit. & huius declaratio est: q2 intellecta dicti intellect⁹ sunt pura & nuda ab omnib⁹ defectibus qui nr̄m intellectuz cōsequūtur. qō exemplo exponit. U. g. intellect⁹ est intelligibilis in quātū est intellīs. hic. n. est itellīs q est itelligibilis oimode.

tũc apponas cõclonẽ.s.ꝙ intellꝰs diuinꝰ est p se ⁊ p eẽntiã intelligibi
le ⁊ intellectꝰ.(Quicũqꝫ.)Nũc ꝓbat ꝓpositũ.⁊ rõ sic cõponit.omne
ens p accñs ⁊ diminutiue tale hꝫ reduci ad aliqḋ tale p se ⁊ p eẽntiã:
sꝫ intellectꝰ noster est intellꝰs ⁊ intelligibile p accñs ⁊ diminute:⁊ in-
tellectꝰ dei vt ꝓbatũ est:ẽ tale p eẽntiã ⁊ p se.g intellꝰs noster hꝫ redu
ci ad diuinũ:⁊ hꝫ esse tale p illud.huiꝰ primo accipit maiorẽ.d.qcqd
ens quãdã denoĩationẽ hꝫ defectibilẽ hꝫ illam denoĩationẽ sine du
bio rõne cuiusdã entis hñtis illã denoĩationẽ pfecte.hec fuit maior.
⁊ hoc probat inductione.d.vt dicamus ꝙ quicquid hꝫ calorẽ defecti
bilem hꝫ eum talẽ ꝑm cuiusdã calidi pfecti denoĩationẽ.similr si ali-
quid diceret viuens defectiue dicit sine dubio respectu cuiusdã perfe-
cte viuentis:vt intelligẽtis qḋ viuens dicit perfectissime.12.meta.
cõ.39.tacet aũt minorẽ:⁊ infert cõclonẽ.d.⁊ ideo quicũqꝫ actuꝫ in-
telligibileꝫ habuerit hꝫ euꝫ sine dubio rõne perfecti intellectꝰ.ptꝫ er-
go qualr intellectꝰ noster si est ideꝫ intelligibili nõ est nisi p accidens
idẽ.p se aũt est itellectꝰ dei.(Unde si opera.)Nũc apponit correlariũ
cõsuetũ dici apud phos ⁊ dicit.vnde si opera oĩum entiũ intellectua
liter ⁊ cum prudẽtia fuerint:⁊ sup.nõ fuerint ab habẽtibus intelle-
ctum:oportebit nos necessario ponere intellectũ purum:a quo dicta
opera sunt intelligibilia.⁊ hoc est qḋ dicit Themistiꝰ ꝙ opus nature ẽ
Opus nãe opus intelligẽtie vt narrat Auer.12.meta.cõ.18.(¶Et est notãdũ.)
est opus in Nunc vltimo apponit quid accidit ignorãtibus hanc dñiam inter no
telligentie strum intellectũ ⁊ illũ.d.⁊ est notandũ ꝙ quicũqꝫ sapientũ hoc igno
nõ erratis. rat:conatꝰ erit inuestigare vtrũ primũ principiũ intelligat seipm tm̃
aut aliud extra seipꝫ.si scḋm istoꝝ sup.dicat oportebit ꝙ perficiatur
in aliud.i.ab alio.si primo modo.sup.dicat opꝫ dicere ⁊ cõcedere eũ
ꝙ ignoret entia:sꝫ qꝛ nos scimus dñiaꝫ:ideo stat ꝙ intellectus dei ni
hil intelligat extra se:⁊ tamen nõ ignorat entia:vt dictũ ẽ sepe.post
apponit cõtinuationẽ ad sequentiã.⁊ ptꝫ.¶Sed circa finem huius
Questio. capli opꝫ digressionẽ facere:lꝫ in sequẽtibus dicã amplius.¶Et prio
Questio. qũo oẽ intelligẽs extra sepñcit ab intelligibili.¶Scḋo.qũo intelle-
ctus noster ⁊ intelligibile sunt vnũ p accidẽs:⁊ intelligibile ⁊ intelle
Questio. ctus in deo vnũ p se.¶Tertio.qũo intellectꝰ diuinꝰ intelligit oĩa:eo
Questio. qꝛ intelligit ordinẽ oĩuꝫ.¶Et quarto quare intellectio dei nec ẽ vni-
uersalis nec particularis.dixi de istis dubijs in tertia disputatiõe.⁊
in lib.de intellectu.⁊ in tertio de aĩa.attamen volo aliqua cõgregare
Questio. gratia maioris declaratõis.¶Quinto qũo opus agẽtis nãlis sit opꝰ
intellectꝰ dei:⁊ per ꝯñs intelligẽtie:vt dicit Themistius.¶Et.6.qũo
Questio. qḋ Alga.est soluta.¶Quantũ ad primũ videt dictũ Auer.eẽ falsuꝫ:
qm̃ oẽs itelligẽtie intelligũt primã:⁊ inferior intelligit supiorẽ:vt pꝫ
12.meta.cõ.36.⁊.44.⁊ tñ nõ pficit a prima:cũ prima nihil cãet ĩ in-
tellectu scḋe intelligẽtie.¶In cõtrariũ est Auer.¶Dõm ꝙ semp in
telligẽs opꝫ vt sit quodãmõ sile itelligibili:vt oẽs antiqui testificati
sunt.est aũt intelligẽs trib9 modis ꝑm Auer.aliqḋ qḋ itelligit ꝓut est
cã tm̃ oĩum:⁊ sic primꝰ intellectꝰ oĩa itelligit:eo qꝛ ẽ ordo ⁊ cã oĩuꝫ:vt
dic.i.aliqḋ qḋ intelligit put est cãtũ tm̃:⁊ sic itelligit intellꝰs noster.
intellꝰs.n.noster cũ sit ĩfima intelligẽtiaꝝ.tertio de aĩa.cõ.19.iõ cau-
sat ab oĩbus intelligẽtijs:⁊ illas intelligit ꝓut est cãta in esse ab illis:
⁊ sic intelligẽdo se in sui essentia intelligit oẽs:cũ sit oĩum effectus.

litr causat ꝛ pficit ab itelligibilib⁹ oibus: vt mã a formis: ꝛ sic causat
ab illis: ergo vt catũ oĩno intelligit. aliqḋ intelligẽs intelligit prout
est causa ꝛ causatũ respectu diuersoꝝ: vt intelligẽtie mouẽtes stellas
intelligũt eniꝫ supiores: vt sunt causate ab illis ꝛ inferiora entia put
sunt cause illoꝝ. Recolligẽdo oĩa dicã ꝙ omne intelligẽs aliud pfi/
citur: qm̃ oẽ intelligẽs aliud causat ab illo. ꝛ p ꝯñs cum omne cau/
satum perficiat a sua cã. hoc quidem in esse simplr: illud vero in esse
fm quid. pꝫ qualr oẽ intelligẽs pficit ab intelligibili extra se. vnde
intelligẽtia nostra ab intelligẽtia supiori pficit essentialr in esse. ab in/
telligibilib⁹ pficit in esse opationis ꝛ fm quid. ꝛ sic pꝫ solo qõnis in
pricipio adducte. ꝛ tu videas in lib. de intellectu. qm̃ plus declaraui
istud. ꝛ in disputatiõe tertia. pro nũc autẽ sit dictũ intm̃. ¶ Quantũ Dubitatio.
ad scd̃m videt ꝙ in nostro intellectu intelligibile ꝛ intellect⁹ sint vnũ
per se. qm̃. 8. meta. ppe finẽ dicit ꝙ rõ quare aliqua sunt vnũ p se ẽs
qꝛ hoc actus per se: ꝛ illud potẽtia. modo intellectus noster est p se po/
tẽtia intelligibiliũ. ꝛ intelligibilia per se actus intellectus: ergo itel/
lectus ꝛ itelligibile in nostro sunt p se vnũ. ¶ Preterea tertio d̃ aĩa.
cõ. 5. ex intellectu ꝛ intelligibili fit verius vnũ ꝙ̃ ex mã ꝛ forma: sꝫ ex
mã ꝛ forma fit p se vnũ. ¶ In oppositũ est Auer. in solutione qõnis.
¶ Debes scire ꝙ hec qõ põt habere plures intellect⁹. vno modo põt
intelligi an intellect⁹ ꝛ intelligibilia mãlia sint per se vnũ. U. g. intel/
lectus noster cũ qditatib⁹ oĩum intelligibiliũ fiat p se vnuꝫ. ¶ Scd̃o
põt intelligi an intellect⁹ noster put est intellect⁹ sit intelligibile. i. eẽ
intelligibile cõpetit p se ipsi intellectui an rõne alterius. ¶ Tertio an
intellect⁹ noster ꝛ intelligibilia sint vnũ. i. idẽ. sensus prim⁹ refert ad
vnitatẽ vnionis. scd̃s sensus ad vnitatẽ idẽtitatis. ¶ His sensib⁹ ha
bitis dõm ꝙ loquẽdo p̃io modo ex intellectu ꝛ itelligibili fit verius
vnũ ꝙ̃ ex intellectu ꝛ intelligibili in itellectu primi. qm̃ oĩs vnio duo
reqrit. s. diuersitatẽ vnibiliũ ꝛ modũ vnibiliuꝫ. modo in nostro sunt
ambo hec. intelligibile. n. ꝛ intellect⁹ sunt diuersa oĩno: vt pꝫ: eo qꝛ
intellcs est imãlis fm se: ꝛ intelligibile p se in mã est fm modũ ex ma/
teriã: ꝛ dictũ est tertio de aĩa. sepe. Habet etiã modũ vnibiliuꝫ. Sunt
eniꝫ aliqua que vniunt inuicẽ per mediũ: vt mã ꝛ forma per dispõnes
qualitatiuas ꝛ quãtitatiuas. intellectus aũt ꝛ itelligibile vniuntur
imediate: ꝛ iõ fiunt verius vnũ ꝙ̃ mã ꝛ forma: dico ergo ꝙ loquẽdo
de hoc modo vnionis itellect⁹ noster ꝛ intelligibile sunt verius vnum
ꝙ̃ intellectus dei ꝛ itelligibile: imo in intellectu dei ꝛ intelligibili nõ
accidit vnio nisi denoĩatiõe: sicut colũna dextra vel sinistra. sic deus.
vnde sicut in colũna nihil est dextreitas: sꝫ respectus tm̃ in nobis. sic
in deo nihil est vnio: sꝫ respect⁹ in nostro itellectu. attributa. n. attri/
buunt deo ex nobis. 12. meta. cõmẽ. 39. ꝛ pꝫ in fine quinte disputa/
tionis. ¶ Si vero loquamur de secũdo intellectu qõnis. dicendum
ꝙ̃ itellectus noster põt duplr accipi. vnõ modo vt est vna itelligẽtia/
rum absolute. alio modo vt est pncipiũ ꝛ forma corpis humani. vt est
aĩa hoĩs. loquẽdo de eo p̃io modo sic est per se itellectus ꝛ itelligibi/
lis: ita ꝙ esse itelligibile nõ accidit ei: imo est de sui ẽentia: qm̃ vt di/
cit Auer. tertio de aĩa. cõmen. 18. ꝛ. 15. esse intelligibile cõpetit alicui
prout est separatũ a mã: qꝛ igitur intellectus vt vna intelligẽtiarum
est separatus a materia: ideo per se competit esse intelligibile. Si vero

loquatur de ītellectu ꝓut est aīa hoīs: vt sic intellect⁹ primō intelli/
git alia: ⁊ scđo se: nō sic intelligēdo ꝙ diuersis actib⁹ intelligēdi ītel/
ligat alia ⁊ se: imo ītellect⁹ primo attingit alia: ⁊ qꝛ illa sunt in modo
oīno sīlia illi: iō scđo eodē actu ⁊ eadē attingētia attīgit se. vñ sicut
vnico actu fit forma cōpositi: ⁊ oīa accñtia ꝓpria: tñ prio forma ⁊ ra/
tione forme accñtia ꝓpria sic vnica attingētia attingit intellectus
primo alia: ⁊ scđo se. ¶ Sȝ dices quare intellect⁹ vt aīa nō primo in
telligit se: ⁊ scđario res: sicut quādo cōsiderat vt intelligētia. ¶ Dicē
dum. qꝛ vt aīa dicit ordinē ad corp⁹: corpus aūt est sensitiuū: iō opȝ
vt cognitio nostra ortū habeat a sensu: qꝛ vt aīa colligat corpi. ideo
primo opȝ vt incipiat a sensibilib⁹: ⁊ scđo redeat ad se: vt intelligen/
tia aūt nō dependet a corpe: ideo primo ⁊ simplr intelligit se. ¶ His
habitis cōcludā ꝙ intellect⁹ intelligibile est per accidēs: qm̄ ipse nō
est intelligibilis actu nisi ꝓut intelligit alia: ergo intelligēdo alia in/
telligit se. ⁊ hoc est p accñs esse intelligibile ad intellectionē aliorū.
ītellect⁹ aūt primi cum nullius corporis sit actus: nec eius opatio in/
tellectiua depēdeat a corpe: iō p se ⁊ pmo ipē est intellect⁹ ⁊ intelligibi
le: adeo ꝙ esse ītelligibile nō erit accñs ei rōne alioꝝ: sȝ ipse p se rōne
sui esse est ītelligibilis. ¶ Pȝ ergo qualr scđo mō intelligēdo ītellect⁹
noster est ītelligibilis p accñs: ⁊ ītellect⁹ dei per se. ⁊ hunc ītellectum
habuit Auer. hic vt reputo. ¶ Si ītelligit tertio mō ītерū pȝ qualr
in deo ītellect⁹ ⁊ ītelligibile sunt vnū simplr vnitate identitatis: qm̄
deus vt dicā ītelligit se ⁊ alia ꝓut est quodāmodo alia. sed qualr hoc
sit declarabit. ītellect⁹ autē noster ⁊ ītelligibile sunt diuersa: eo qꝛ in/
telligibile ⁊ ītellectus sunt diuersaꝝ naturaꝝ: ⁊ cum sit ita pȝ solu/
tio ad duo obiecta in pncipio qōnis adducta. ¶ Quantū ad tertiā
Dubitatio. qōnem videt ꝙ deus nō ītelligat oīa: qꝛ intelligit ordinē: qm̄ tunc in
tellectio dei nō esset absoluta: imo relatiua: cui⁹ cōtrariū dicūt phi.
¶ In oppositū est Auer. hic. Ego dixi multū in disputatōe tertia: ⁊ i
illo libro de ītellectu. p nunc dicā aliqd. ¶ Dōm ꝫm phos ꝙ sicut eē
metallū cōtinetur in auro in sua puritate: ⁊ in aliis participatiue im
perfecte ⁊ quasi obūbrate. Similr sicut esse coloris contineт in luce
formalr ⁊ in coloribus obūbrate. est enim color lux obumbrata: sic
esse absolute contineт in deo. in aliis autē participatiue ⁊ imperfecte
⁊ obumbrate. ¶ Dicendū ergo sicut percipiens aurū percipit omnia
metalla: non qdē in propria forma: sed prout omnia sunt aurū pu
rum. ⁊ similiter percipiens lucem percipit omnes colores: ⁊ sic deus
percipiens esse eius percipit omnia ꝓut oīa sunt ipse: ⁊ deus ergo est
ordo rerum esse rerum in sua puritate: res autem sunt esse dei in sua
puritate ⁊ in obūbratione quadā. ⁊ hec fuit intentio Parme. ⁊ Mel
lis. dicentiū omnia esse vnum infinitū ⁊ imobile. omnia enim entia
sunt ipse deus qui est infinitus ⁊ imobilis: ⁊ hec opinio est omniū le/
gum. ¶ Ad obiectū pȝ solutio: qm̄ deus intelligit ordinem entium
prout intelligit esse eius qđ est rerum ordo ⁊ series: nec ille ordo est
relatio: imo est purum esse ⁊ reliqua habent esse relatum: ⁊ ideo alia
intelligunt se relatiue: vt dicam. melius autē videatur in lib. de in/
tellectu. ꝓpositione dicente. deus non intelligit nisi se. ¶ Quantum
Dubitatio. ad quartā videtur ꝙ intellectio dei est vniuersalis: qm̄ intellectio dei
est esse dei. esse dei est vle per essentiam: ergo intellectio dei est vlis.

¶ Ad oppositū est verbū Auer. ¶ Dōm q vle pōt capi duobus modis. Uno modo pro natura materiali cōcepta sine materia vt homo et animal etc. Alio modo pro eo qd in sui essentia simplr et per se abstrahit a materia. primū dicitur vniuersale per participationē. scdm per essentiā: qm est vniuersale fm sui naturā. sed illud dicit vniuersale per participationē: eo qz vniuersalitas cōpetit ei pr intellectū et participatiue. ¶ Dicendū ergo q intellectio dei potest dici vniuersalis per essentiā: vt argumentuz cogit sic arguendo. hoc est vniuersale p. essentiā demonstrādo esse dei: hoc est intellectio dei demōstrādo idē: ergo hec intellectio dei est vniuersalis per essentiam: sed caplēdo primo modo: nec est vniuersalis nec pticularis: qm esse dei: nec est vle per abstractionē a mā: nec pticulare per concretionē materie: ideo intellectio que est illud esse nō dz dici/ nec vniuersalis: nec pticularis. ¶ Ex hoc sequit vnū fm phos: q deus nec intelligit lapidē in vniuersali: nec in pticulari: nō in vniuersali: qz nō intelligit illud per abstractionē a mā et cōditionib9 materie: nō eniz intelligit lapidē per hoc q ipsum removet lapidez a materia et cōditionibus māe sicut facit noster intellect9: nec intelligit illud particulariter et signatei qz non potest fieri illud nisi a sensu: vt docet Auer. in lib. de somno et vigilia. dico ergo q itelligit illud equoca intellectiōe: vt dicit Auer. 12. meta. cō. 51. et tali modo quali modo nō est a nobis nolabilis. vñ sicut nos nō scimus celum nisi negatōe. vz. ipsum nō esse graue: aut leue. sic dicimus deū itelligere lapidē: non tñ vlr: nec particulariter: sed modo equoce dicto a modo nostro: et istud volunt dicere oēs leges: lz multi nō curant de phis et dicāt illos male dicere. ¶ Ad oppositū ptz solo. De9 nec vlr nec pticulariter intelligit sed eius modus itelligēdi a nobis ignorat Pō Alber.

¶ Quantū ad quintā qōnem. diuus Albertus in pmo physicoz. tractatu vltio caplo. 18. ait. q omne mobile mouetur a pmo motore vt a causa pma: que p itellectū mouet: et intēdit per motū moueri in aliqd qd est esse diuinū pr moduz per quē potest aliquo modo assimilari: et ideo appetitus itelligibilis est quo appetit mā assimilari pmo in esse diuino: sed appetitus ille cuz dr esse māe. duplex est locutio. pōt eniz māe esse sicut fbri: et hoc mō mā nō hz appetitū: et pōt esse sicut motū a motore: qui hz appetitū a quo pcedens motus est actus mobilis in quē directe mouet: et hoc modo dictū est ab Ari. q opus nature op9 est itelligētie. hec Alb. Uult ergo Alb. q opus nature est opus intelligentie put natura dirigit ab itelligētia. est. n. opus ipsius itelligētie vt dirigētis: et ipsi9 nāe vt directe. hui9 exēplū posuit Themistius de hominib9 qui loquunt futura: et nihil de eo qd dicūt. Sed ego improbaui hunc modū dicendi alibi: pro nūc autē dico q vt dicit Ari. scdo pigenescos oīa agētia hic sunt vt instra pmme cāe: et qz virtus cāe scde redundat in virtutē pmme: ideo opus cuiuslibet agentis potest dici attributiue pmme cāe: eo qz oēs cause cāut in virtute pme potissime. et hec est opinio Platonis in Thimeo plane. ¶ Huius exemplum est: qm et si martellus sit instrm in factione cultelli: non ppter hoc cultellus dicit opus martelli: sed artificis. sic in pposito: et si homo generat ab hoie: qz tamen homo generās generat in virtute pmi agētis: io opus illud dr opus pme itelligētie. et hec est opio Aris. et Auer. et nolo ponere locū vbi Arist. plane ponit hoc. sit igitur dictū intantū. ¶ Quantū ad sextā questionē erat dubitatio Algaze. Dubitatio.

in hoc. deus nō itelligit alia nisi put est cā alioꝝ: ꝛ vt est causa est eē relatū: ꝛ esse relatū est esse additū sbe dei: ergo esse dei ꝛ esse itelligēs alia faciūt cōpositionē ꝛ pluralitatē in illo. est ergo questio sexta quo ex verbis ꝛ preambulis phoꝝ patet solutio ad hoc argumentuȝ: ego non vidi quo respōsum sit. ¶ Dicendū ꝙ Alga. nunꝙ sciuit sor. hoꝝ ideo mirabilr breuiter Auer. soluit. ¶ Debes ergo scire ꝙ ipsa causa referf ad effectū: ꝛ effectus ad cām diuersimode. effectus enim refertur ad cām per aliquid relatū acquisitū in effectu: sed causa nō refertur ad effectū per aliquid additū cause: sed per illud udditū effectui: ideo cū deus sit causa: deus nō dicif causa ꝛ relatū per relationem additā sibi: sed eis quoꝝ ū est causa: esse ergo cause in deo est absolutum: qꝛ ergo deus est causa oiuȝ: ideo intelligit oia: nec illa intellectio est relatiua: imo absoluta cum esse cause non dicatur relatiuuȝ relatione addita deo: sed relatiōe addita eis quibus apponif causa: ꝛ sic per dicta iam patet solutio.

ALGA. DVB. III.

[D]It Algazel. Secundus vero modus ꝙ id qđ dicitis. vȝ. ꝙ ipse deus scit oia secūda intentione sunt verba erronea. Si enim fuerit eius scientia cōprehēdēs alia preter eū: sicut seipsum cōprehēdit: ergo duo hȝ scibilia abinuiceȝ dr̄ia: nullatenus dici nāqȝ pōt ꝙ he due sciētie sunt vna ꝛ eadē: ꝛ hoc non pōt excusari dicēdo ꝙ hoc est secūda intentione. Non est enī hoc nisi euasio. Rursus mirandum est de illo qui opinaf ꝙ nulla ignorat: sed putat se excusare dicēdo ꝙ ea scit vniuersali mō: ꝛ hoc nihil valet. vniuersalia enīȝ itelligit: ꝛ illa differūt ab īdiuiduis: que infinita sunt multitudine: ergo scia dependens de tali pluralitate rerū ꝛ sciētia vniuersaliū abinuicē differunt. Qualiter ergo dici pōt vna oimode.

¶ Sicut dixi in expositione dubij secūdi duo dixerūt phi vt Alg. imponit eis. s. ꝙ deus scia absoluta scit se. Secundaria autē intentiōe scit alia. s. put est principiū alioꝝ. cum igitur corrūpit primū moduȝ vult corrūpere scdm. ꝛ prio proponit eū. d. ait Alg. scđs vero modus est ꝙ id qđ dicitis. vȝ. ꝙ ipse deus scit oia secūda intētione: sunt verba erronea. (Si enim.) Proposito illo modo arguit cōtra eum: ꝛ arguit entimematica forma. d. Si. n. fuerit ei⁹ scia cōplēdēs alia pter eum: sicut seipm cōprehēdit. cōcludit ꝯ̄ns: ergo duo hȝ scibilia adinuicē dr̄ia. Istud est entimema ꝛ statiȝ pbat cōsequētiā. d. nāqȝ p qꝛ. nullatenus dici potest ꝙ he due scie. s. quarū vna cōprehēdit se: ꝛ altera alia: sunt vna ꝛ eadē. ¶ Debes scire vt dicit Auer. tertio de aīa. cōmē. 38. ꝙ scie diuidunf pm naturās scibiliū. cum igitur esse dei ꝛ eē

Diuidunf scie pm nāȝ scibiliū.

rerum sint scibilia diuersa diuersoꝝ generum ꝛ rōnū: scie erūt oino

diuerse

diuerse rõne & genere:& per cõsequẽs oĩno incõpossibiles:& non põt dici vna & eadem sciẽtia.& sic patet cõsequẽtia Algazelis.(Et hoc.) Apponit solu.quãdam & eam cõfutat.inquit.& hoc nõ potest excusari dicendo q̃ hoc est secũda intẽtiõe. ¶ Debes scire q̃ quis dicere posset q̃ deus vnica sciẽtia scit se & alia diuersimode.se primaria intentiõe: alia scdaria intẽtiõe.U.g.sicut visus vnica visione aspicit albũ:& sbm. albũ qdem pri°.sbm secũdaria intentiõe:& tñ vna visio numero est: sic deus vnica sciẽtia aspicit se & res.se vt absoluta substãtia & per se primo:reliquas secũdo vt cã eorũ:quare &c. ¶ Est ergo solutio q̃ illorum sciẽtia est vna mõ diuerso cõsiderata. ¶ Cõtra arguit.d.non est enim hoc nisi euasio:& nõ declarat quõ. ¶ Ideo debes scire q̃ euasio est apparẽter respõdere & nõ resolute:q:igitur hec solutio est apparens.ideo euasio dici põt. Qõ aũt appareat & nõ existat declaro: qm̃ diuersorũ scibiliũ sm rem & modũ diuerse sunt sciẽtie sm rem:& modum.bene enim stat esse diuersa scibilia sm rem:& esse vnam scientiam numero:vt patet in omnib° cõsideratis in phyca: de quibus est vna sciẽtia specie & forte numero. Sed scibiliũ sm rem & modũ diuersorum de necessitate sunt sciẽtie sm rem & modũ diuerse: vt patet. Cũ igitur esse dei & esse rerũ sint scibilia rõne & re diuersa.ergo & sciẽtie. illa ergo respõsio fuit euasio & nõ existẽs.(Rursus.) Nunc vult impugnare quoddã aliud dictum:& duo facit.primo proponit illud.d.rursus mirandum est de illo qui opinat q̃ deus nulla ignorat: sed putat se excusare dicẽdo q̃ ea scit vniuersali mõ:& hoc nihil valet. Est ergo dictum tertiũ q̃ & si deus nõ sciat indiuidua.nõ sequit.ergo ignorat illa qm̃ scit illa aliquo modo.s.in vniuersali:& est solutio Auic.(Uniuersalia eñ intelligit.) Nunc secũdo declarat qualiter hec euasio nihil sit.d.vniuersalia enim itelligit:& illa differũt ab indiuiduis que sunt infinita multitudine.ergo sciẽtia depẽdens de tali pluralitate rerum idest singulariũ & sciẽtia vniuersaliũ adinuicẽ differũt.componit ergo rõ sic.quarũ cognitionũ scibilia sunt diuersa:& sciẽtie sunt diuerse.sed vniuersalia & singularia sunt diuersa:cum singularia sint multitudine.i.successione infinita.ergo sciẽtie singulariũ & vniuersalium sunt diuerse.huius tãgit minorem & cõclusionẽ:& tunc destruit solu. d.ergo qualiter dici põt vna oĩmode.quasi dicat.nõ est possibile.pz ergo cum singularia sunt diuersa scibilia ab vlibus q̃ qui scit vniuersalia põt ignorare singularia.& hoc dicit Arist.2.porũ.stat sciri in vli: & ignorari in particulari:qđ nõ est verũ:nisi p rõnem positam.

Euasio. Confutatio Põt sciri in vli & ignorari in particulari.

AVERROIS.

Nos dicimus q̃ sentẽtia horũ verborũ in duabus cõstat q̃stionibus:quarum vna: qualiter potest fieri q̃ scientia dei sit in seipso vna & eadem cum sua sciẽtia in rebus extrinsecis ab eo.Sed d̃ ista superi° rñsum fuit.s.q̃ in humano intellectu reperit qđdam exẽplar de hoc ex quo possumus certificari q̃ intellect° primi principij sic se hẽat necessario.

Scḋa vero qḋ est. vtrū scientia dei multiplicari potest multiplicādo scibilia. Ipse.n.cōprehendit oīa sḃa finita eo mō quo infinita possunt sciri ab eo. Sed de hac scḋa qōne rñdēdū est ꝙ nō est īpoſſe in sciētia dei vna ⁊ eadē exñte ꝙ retineat scibiliū diuisionē. nō nāq̧ impoſſe est apud pħos ꝙ ipse deus sciat seipsū ⁊ alia preter eū mobilia. Diuisio tñ illa apud eos est impossibile ꝙ intellect⁹ pficiat ab intelligibili cāto ab eodē intellu. Si n. aliud pter eū intelligeret illo mō quo nos illud intelligimus: esset eius intellectus causatus ab intelligibili: nō ipsius cā: ⁊ totū cōtrariū demōstratiue pbaṫ. ¶ Et est notādū ꝙ pluralitas a pħis negaṫ: ⁊ non est ꝙ ipse de seipso sciat: sꝫ de scīa addita sibi. ⁊ nō sequiṫ ex talis remotiōe pluralitatis a deo benedicto scibiliū pluralitatis remotio. Et dicimus iccirco ꝙ qñ Algazel trāstulit qōnē de pluralitate īpossibili ad scibiliū pluralitatē sophisticū fuit: q: ſm veritatē numeratio scibiliū in dei sciētia nō est similis eoꝝ numeratiōi in sciētia humana. In humana nāq̧ pōt numeratio accidere duplex: vna est rōne phantasmatū q̄ quasi localis numeratiōis nām redimūt. Scḋa vero est numeratio ipsaꝝ in seipsis intellectu nostro. vꝫ. in numerando put cōicant primo genere: vtputa ꝙ ens inquātū diuiditur ad omnes species ipsum ingredientes. Intellectus enim noster vnus est rōne vnitatis in aīalis spēbus numerabilia mundi cōprehendentibus: ⁊ numeraṫ numeratiōe specierū. Et est manifestū ꝙ quādo remouemus sciētiā dei de vniuersali re, ꝙ remoueṫ sine dubio dicta numeratio: ⁊ remanebit numeratio talis quam noster intellectus nequit cōprehendere: nisi nostra sciētia similis esset sciētie dei bñdicti: qḋ est īpossibile. ⁊ ideo dicim⁹ ꝙ valde fuit manifestū dictū dicētis ꝙ intelligentie terminū habent limitatū: quē aliquo modo ptrāsire nequeūt. Preterea intellectus noster est sciētia entiū potētialiter: non aūt actualiter. ⁊ si actualis deficit de actuali: quanto magis

ſciētia noſtra vilioꝛ erit cum magis ingredit potentia/
lem ſciētiā:⁊ magis eſt defectibilis. Et abſit ꝙ dei ſciē/
tia deficiat aliquo modo:⁊ ꝙ ſibi potētialis ſcientia at/
tribuatur. Potētialis eniȝ ſciētia materialis eſt.⁊ ideo
opinati ſunt philoſophi ꝙ dei ſciētia ſemper neceſſaria
eſt in actu: ⁊ ꝙ in ea nulla eſt vniuerſalitas neqȝ plura/
litas ex potētia cōducta ſeu cōſtituta: ſicut ſpecies ex ge
nere multiplicat. ¶ Et eſt notādū ꝙ apud nos eſt im/
poſſibile compꝛehēdere infinitū in actu. Quia ſcibi/
lia apud nos abinuiceȝ ſeparabilia ſunt. Sed ſi ponen/
dum eſſet hic eſſe quādam ſciētiaȝ in qua omnia ſcibi/
lia vniri poſſent: eſſet ſine dubio finita ⁊ infinita apud
eum equalis. Et omnia iſta a philoſophis demōſtrati/
ue pꝛobata ſunt.⁊ ideo ſequit ex hoc ꝙ quādo plurali/
tas ſcientie hoc modo intelligit:⁊ quelibet pluralitas a
deo auferēda eſt: ſequit ꝙ ipſi⁹ ſcientia ſit vna ⁊ in actu.
Sed de hoc clare infoꝛmari ab humano intellectu im/
poſſibile eſt. Si hoc eniȝ perfecte intelligeret eſſet ſuus
intellectus vnus ⁊ idem cū ipſius dei benedicti intelle/
ctu: qđ eſt īpoſſibile. Et qꝛ ſcire particularia apud nos
eſt ſciētia in actu. patet ergo ꝙ ſciētia dei magis ꝓpin/
qua eſt ſcientie particulari qȝ vniuerſali: lȝ nulla ſit iſta/
rum: vt ſuperius dictum eſt.

¶ Nunc Auer. rńdet ad dubiuȝ Algazelis.⁊ pꝛimo reſumit qſtiones dicens. Dicimus nos ꝙ ſentētia hoꝝ verboꝛuȝ in duab⁹ cōſtat que/ſtionibus.⁊ explicat illas.d. quaruȝ vna ſupple eſt qualiter pōt fieri ꝙ ſcientia dei ſit in ſeipſo vna ⁊ eadeȝ cuꝫ ſua ſcientia in rebus ex/trinſecis ab eo. eſt ergo pꝛima queſtio iſta. (Sed de iſta.) Nunc re/ſumit ſolutionē ſuperius factā dicens: ſed de iſta ſuperius reſponſum fuit. ſ. ꝙ in humano ītellectu reperit quoddā exēplar de hoc: ex quo poſſum⁹ certificari ꝙ intellectus pꝛimi ꝑncipiȳ ſic ſe hēat neceſſario.
¶ Et debes ſcire ꝙ illud exēplar eſt: quoniaȝ ſicut intellectus noſter vna ſcientia intelligit alia pꝛimo: ⁊ ſecūdo ſe. ſic dicimus ꝙ intellect⁹ Nota
pꝛimo vna ſciētia intelligit ſe: ⁊ ſecūdo alia. (Secūda qſtio.) Addu/cit ſecūdaȝ queſtionē dicens. ſecūda qđ eſt. vtrū ſciētia dei multipli/cari poſſit: multiplicādo ſcibilia. i. ipſis ſcibilibus diuerſis entib⁹ ſm rem ⁊ rationem. dat autem euidentiā queſtionis. d. ipſe eniȝ. ſ. deus cōpꝛehēdit omnia ſubiecta finita. i. vniuerſalia eodeȝ modo. i. eadeȝ ſcientia numero quo. i. qua infinita indiuidua poſſunt ⁊ ſciunt ab eo ergo vna ſciētia erit vtroꝛūqȝ. hec ergo eſt qſtio ſecūda. (Sȝ de hac.)

Soluit hãc q̃stionẽ scḋaz. ⁊ primo ponit solutionẽ. d. sed de hac que/
stione respõdendũ est: q̃ nõ est impossibile in sciẽtia dei vna ⁊ eadem
existente q̃ retineat scibiliũ diuisionẽ. i. q̃ deus vnica scia sciat mul/
ta ⁊ diuersa scibilia: cuius rõnez ait. d. nãq3 pro q: nõ est impossibile
apud philosophos q̃ ipse deus sciat seipsuz ⁊ alia mobilia. i. genera/
Duplr intelligit deũ scire alia. bilia preter eum. ¶ Debes scire vt dictũ est: q̃ deum scire alia dupli/
citer intelligi potest. Uno mõ ꝓut esse suũ est esse alioꝝ: ⁊ sic scit alia
nõ q̃ illa percipiat in vniuersali vł particulari: sed ꝓut eẽ eius est esse
aliorũ. Alio modo prout illa intelligit sub eẽ diuerso a se: ⁊ esse eius.
⁊ sic intelligere est perfici ab illis. vult ergo q̃ primo modo deus vna
scientia intelligit se ⁊ alia ꝓut alia sunt ipse. ¶ Ad formaz argumẽti
negatur minor: qm̃ esse dei: ⁊ esse aliorum nõ sunt diuersa scibilia: ⁊
vt visuz est. (Diuisio tñ.) declarat qualr nõ põt secũdo mõ de⁹ intelli
gere alia ꝓut illa sunt diuersa ab esse dei: ⁊ ꝓut ꝑficit ab illis. ⁊ dicit
diuisio tamẽ illa. i. scḋm mẽbruz apud eos est ĩpossibile. ⁊ exponit il/
lud. d. dico esse impolẽ intelligẽdo q̃ intellectus dei perficiat ab in/
telligibili causato ab eodez intellectu. ¶ Debes scire q̃ si intellectus
primi intelligit alia prout diuersa sunt ab eo. sequit oĩno q̃ ille intel/
lect⁹ perficiat ab illis qḋ declaro: qm̃ ꝓut diuersa sunt nõ cõtinen/
tur in eo: q: sic nõ essent diuersa. si nõ cõtinerent in eo. ergo aliq̃d de/
ficit ab eo. s. alia. ergo cuz cõprehendit illa efficit illa: ⁊ per cõsequẽs
perficitur ab illis. Et huius simile est: qm̃ intellect⁹ noster nõ cõtinet
scibilia. ideo cuz intelligit illa fit illa aliquo mõ: ⁊ prout fit illa perfi/
citur ab illis: ⁊ sic in ꝓposito applica tu. Inquit ergo. Si eniz aliud
preter eum intelligeret illo modo quo nos intelligim⁹ esset eius intel
lectus causat⁹ ab intelligibili: ⁊ non ipsius cã: ⁊ totum cõtrariuz de/
monstratiue ꝓbat. hec cõsequẽtia patuit in tertia disputatiõe. oẽ
eniz intelligẽs vel intelligit prout est cã: vel prout est causatũ. prout
est causa: sic intellect⁹ est idem intelligibili. semꝑ eniz causa continet
effectuz: ⁊ ꝑ cõsequẽs est idem effect⁹. si prout est causatũ sic intelli/
gibile est diuersuz ab intelligẽte: ⁊ intellect⁹ diuersus: qm̃ effect⁹ sem
ꝑ priuat ꝑfectionẽ cause. ⁊ ꝑ ꝯsequẽs ponit esse diuersũz a causa.
Pluralitas sciaꝝ in deo negat a philosophis. Si ergo deus intelligeret aliud: tunc esse diuersum ab intelligibili. ⁊
ꝑ cõsequẽs causatũ: ⁊ sic patet cõsequẽtia. (Et est notãdum.) expo/
nit qḋ dixit ⁊ ait: ⁊ est notãdum q̃ pluralitas a philosophis negat. i.
q̃ pluralitas sciarũ in deo nõ cõcedit a phis. nõ eniz volũt q̃ vna scia
deus intelligat se: ⁊ alia diuersa intelligat reliqua. ⁊ nõ est sup. sciẽtia
negata a philosophis q̃ ipse de seipso sciat: imo hanc ponũt: sed sup.
negant de sciẽtia addita sibi. i. sed dicunt q̃ nõ intelligit deus alia ꝑ
sciẽtiam additaz sciẽtie eius. ¶ Sed cõtradixit huic Algazel dicen/
do. ergo ignorat alia: cui respõdet Auer. d. ⁊ nõ sequit ex talis plura/
litatis remotiõe a deo benedicto remotio pluralitatis scibiliuz. i. non
valet. deus nõ intelligit diuersis sciẽtijs se ⁊ alia. ergo nõ intelligit di
uersa: quoniã stat intelligẽtia plura ꝑ vnam sciẽtiam prout illa plu/
ra sunt vnuz in deo: ⁊ alia a parte eoruz. argumẽtuz ergo Alga. suppo
suit respõsionẽ Auicẽne falsaz: ⁊ cõtra illam valet. Auer. autẽ non sic
Cã ⁊ effect⁹ pñt duplr cõparari. intelligit. imo solutio patet hic alio modo. ¶ Et debes scire q̃ effectus
⁊ causa. U. g. deus ⁊ res causate: pñt dupliciter cõparari: vel a parte
effectus: ⁊ sic possunt dici diuersa: vel a parte cause: ⁊ sic possunt dici

idem a parte effectus: dicūtur diuersa: qm̄ effectus nō continet eam
sed potius cōtinetur: imo effectus deficit a perfectiōe cause. ⁊ ideo diuer
sum est esse eius ab esse cause. a parte cause sunt idem: qm̄ causa con/
tinet effectū ſm totū esse. ⁊ ideo a pte cause est idētitas. dico ergo ꝙ
deus vno mō intelligit diuersum. alio modo nō intelligit diuersum.
intelligit qdem diuersuȝ a parte effect⁹. intelligit idem a parte suiip/
sius. nō ergo valet hec ꝯsequētia. deus vna sciētia intelligit se ⁊ alia.
ergo nō scit diuersa; qm̄ illa a parte eius sunt eadeȝ: a parte illoꝝ sunt
diuersa: ⁊ sic appet vnus intellect⁹ verboꝝ Auer. (Et dicim⁹.) Nunc
remouet dicto dictuȝ Alga. Alga. eniȝ arguit sic. non pñt esse plures
sciētie diuerse in deo. ergo deus nō potest intelligere diuersa. Rñdet
Auer. d. ⁊ dicim⁹ iccirco ꝙ qn̄ Alga. transtulit. q. de pluralitate im/
possibili. i. scientiarū que deo est impossibilis ad scibiliuȝ pluralitatē
inferendo. ergo nō potest scire plura. est opus sophisticū. i. argumen/
tum apparēs: ⁊ nō existens: qḋ declarat d. qꝛ ſm veritatē numeratio
scibiliuȝ in sciētia dei nō est similis numerationi eoꝛuȝ in sciētia hu/
mana. bene eniȝ valet. in humana sunt scibilia diuersa. ergo ⁊ scien/
tie: ⁊ hoc declarat. d. nāqȝ pro qꝛ in humana potest accidere duplex.
vna est rōne phantasmatū que sup. quasi redimunt naturā localis
numeratiōis. i. que reddunt diuersitatē quasi in subiecto. per hoc. n.
ꝙ phantasma lapidis in me est aliud a phātasmate Platonis: quasi
sciētia mea lapidis ⁊ tua differūt: quasi in subiecto. i. ſm rem. accipit
enim hic locuȝ pro subiecto. vnde localis numeratio ideȝ est qḋ rea/
lis distinctio. (Secūda vero.) Ponit secūdam. d. secūda vero est nu/
meratio ipsaruȝ in seipsis in intellectu nostro. i. rōne subiecti in quo
inherent. vȝ. in numerādo prout cōicant in primo genere: vtputa: qḋ
est ens: inquātuȝ diuidit ad oēs species ipsum ens ingredientes. vult
ergo ꝙ numeratio scibiliuȝ est rōne subiecti in quo habēt esse inquā/
tum entia. ⁊ hanc distinctionē posuit in tertio de aīa. cōmēto. 5. vbi
dixit ꝙ intelligibilia habēt duplex subiectū. vnum prout sunt entia Intelligibi
vera: ⁊ sic numerātur rōne phantasmatū. aliud prout sunt entia in lia duplx ſb
mundo: ⁊ sic est intellect⁹ ⁊ sic sunt vnum ens. hoc declarat. d. intel/ iectū hñt.
lectꝰ eniȝ noster vnus est rōne vnitatis in speciebus aīalis compre/
hendētibus numeralia mundi. i. entia mundi diuersa: ⁊ numeratur
rōne specieruȝ. vult dicere ꝙ si intellect⁹ comparatur ad quoddaȝ ge/
nus aīalis. V. g. ad hominē qui cōtinet plures species. i. plures con/
ditiones indiuiduoꝛū: vt grecos ⁊ tuscos ⁊ latinos ⁊c. est vnus nu/
mero vnus ⁊ per se foꝛma manens totius speciei. sed si comparetur ad
species. i. indiuidua que specie differūt per accidēs est plures: qḋ in/
telligo ſm habitudines: vt dixi in lib. de intellectu. ⁊ in fine quar/
te disputatiōis. scibilia ergo nostra si comparētur ad subiectū per qḋ
sunt oīa sunt vnum ens. si cōparentur ad subiecta per que sunt vera
sic sunt multa: vt pȝ in dicto cōmēto. In deo aūt scibilia nō possunt Scibilia in
cōparari ad diuersa. imo oīa sunt vnum rōne essentie que est causa il/ do nō ꝯpan
loꝛum: ⁊ multa a parte effect⁹: ⁊ hec est mens Aristo. ⁊ Auer. ¶ Atta/ tur diuersa.
men ſm finem quā nos chꝛisticole tenem⁹: hec sunt temeraria ⁊ falsis/ Contra.
sima: qm̄ scibilia sunt multa ⁊ rōne phantasmatū ⁊ rōne intellectuū
qui realiter ⁊ per se multiplicantur: vt dixi in lib. de intellectu contra
Auer. (Et est manifestū.) declarat nunc propositū in sciētia dei. d. ⁊

est manifestū ꝙ q̄n remouem⁹ sciētiam dei de vniuersali re.i.dicim⁹ sciētiam dei nō esse vniuersalē:ꝙ sine dubio remouet dicta numera/tio.i.sine dubio sciētia ⁊ deus nō erunt diuersa. Addit ⁊ remanebit numeratio talis quā noster intellect⁹ nequit cōprehēdere sup.positi/ue:nisi nostra sciētia esset simil'r sciētie dei benedicti: qḋ est impos/
Scia dei q̄/lis sit nō pt sciri nisi ne gatiue: sibile.☙ Debes scire ꝙ sciētia dei qualis est negatiue pōt intelligi. pōt enī intelligi a nobis ꝙ nō est vl'is nec particularis: vt dictū est. attamē ꝙ sit talis vel talis nature nō potest intelligi a nobis: ⁊ hoc voluit dicere Auer.(Et ideo dicim⁹.)apponit quoddā correlariū.d. ⁊ ideo dicimus ꝙ valde fuit manifestū dictum dicētis ꝙ intelligētie
Tripl'r contingit intel/ligere. terminū habēt limitatū quē aliquo modo ptrāsire nequeūt.☙ De/bes scire ꝙ tribus modis cōtingit intelligere intelligēs.s.vniuersal'r. secūdo particulariter.tertio vno mō qui nec est vniuersalis:nec par/ticularis.Intelligētia ergo in intelligēdo h3 certum terminū:qm̄ ita intelligit tertio mō ꝙ non pmo:vel secūdo mō: ⁊ sic pz dictū Auer. vel forte intelligit ꝙ ideo pz intelligētias nō intelligere vniuersal'r ⁊ particular'r.q: esse earū est finitū in vigore: ⁊ nō continet oibus mo/dis perfectionē rerū: ⁊ tu ꝯsidera.(Preterea intellect⁹ noster.) Uult probare ꝙ dei sciētia sit actualis:imo actualissima.⁊ pmo ponit vnū d.preterea intellect⁹ noster est sciētia entiū potētialiter:nō aūt actua/liter.est enī potētialis:qm̄ non est per essentiā eius:sed per receptio/nem a rebus: si deficit sciētia actualis de actuali quāto: magis sciē/tia nostra vilior erit: cum magis ingredit potentialē sciētiam: ⁊ per cōsequēs magis erit defectibilis.☙ Debes scire ꝙ intellectiōes om/nium intelligētiarū sunt actuales cū sint pēntias earū.attamē vna est altera actualior: ⁊ sic vna est altera vilior. vult ergo habere ꝙ si vna actualis sit vilior altera actuali: vt sciētia secūde intelligētie est vilior sciētia prime.⁊ sciētia tertie est vilior sciētia secūde.⁊ sic quāto magis sciētia nostra que nō continet intra genus actualissimū erit vilior scīa actuali.☙ Uult ergo hr̄e hāc maiorē.ois scīa potētialis ē vilior scīa actuali:quā ꝓbauit p locū a maiori:p hoc q: actualis ē vi/lior actuali.ergo a maiori potentialis erit vilior actuali. (Et absit.) Nunc assumit secūdā ꝓpositionē quasi minorē.d.⁊ absit ꝙ dei sciē/tia deficiat aliquo modo: ⁊ ꝙ sibi attribuat sciētia potētialis.poten/tialis enī sciētia materialis.i.passiua ⁊ receptiua est.vult ergo ha/bere hanc minorē.s.sed sciētia dei nō est defectibilis seu vilis aliquo modo.(Et ideo.)cōcludit cōclusionē que partī sequit ex syllogismo nunc facto:partim ex predictis.d.⁊ ideo opinati sunt phi:ꝙ sciētia dei semp necessaria est in actu: ⁊ ꝙ in ea nulla sit vilitas.⁊ hec conclu/sio sequit ex syllogismo nunc facto.neq3 pluralitas.i.compositio ex potētia cōducta seu cōstituta:sicut multiplicat.i.cōponit species ex genere: ⁊ hoc seqtur ad pdicta.est ergo virtus syllogismi pñtis hoc modo.ois sciētia potētialis est vilis.sciētia dei nō est vilis.ergo in se/cunda figura sciētia dei nō est potētialis.ergo est actualis per locum ab opposito.imo actualissima cū ei nulla sit annexa vilitas.(Et est notandū.)Soluit questionē tacitam ⁊ pulchrā quā Alga.mouit.an sc3 intellect⁹ dei comprehēdat singularia: ⁊ dictum est ꝙ nō:quoniā singularia sunt infinita.nullus intellect⁹ comprehēdit infinita.ergo intellect⁹ dei non cōprehēdit singularia/in secūda figura.Respōdet

ꝙ infinitū non pōt comprehēdi ab intellectu nostro: eo qꝛ non com/
prehendit singularia simul: sed successiue. ⁊ impossibile est infinitū
pertransire: attamē apud intelligētiā dei qui oīa cōprehēdit insimul
per eius eēntia cōprehēdit singularia ⁊ infinita: imo sciētia dei nō est
finita differēs ab infinita. maior ergo ꝓpositio. s. nullus intellectus
cōprehēdit infinitū. falsa est de intellectu primi. dicit ergo. ⁊ est notā
dum ꝙ apud nos. i. quo ad intellectū nostrū est impossibile cōprehē/
dere infinitum in actu: cuius rōnem dicit: qꝛ scibilia. i. ea que scimus
sunt adinuicē separabilia. i. nō sciūtur insimul. sed vnū post alterū:
vt: sortē post platonē. Sed si ponēdū. i. cōcedendū erit hic esse quā/
dā sciā in qua oīa scibilia vniri poterint: vt est sciētia primi in qua
oīa insimul ponunt: esset apud eū sciētia finita equalis infinite. i. scia
finita ⁊ infinita haberent eandē vim. ⁊ oīa ista demonstratiue pro/
bata sunt a philosophis. ¶ Debes scire ꝙ intellectus primi non intel Quare deꝰ
ligit vel scit singularia nisi prout est cā illoꝝ sub rōne entis ⁊ esse: ideo itelligit sin
intelligit illa sub rōne esse ⁊ entis eius vl esse nec finitū: neqꝫ infinitū: gularia.
ideo scientia dei prout est finita nō differt ab illa vt est infinita: ⁊ qꝛ
cognoscit illa ꝓut est causa: ⁊ esse causā est dei eēntiale: ideo insimul
oīa singularia cōprehēdit prout est possibile ei. i. sub forma entis ⁊ eē
eius: ⁊ sic maior ꝓpositio vniuersalr neganda est: lꝫ de intellectu no/
stro veritatē habeat. (Et ideo.) Nunc apponit correlariū: qđ quasi di
ctum est: ⁊ est ꝙ sciētia dei est simplex vna ⁊ in actu: ⁊ syllus eius cō/
ponitur sic: quelibet pluralitas a deo auferēda est. sed qñ pluralitas
sciētie hoc modo intelligit: sicut dictū est: est quedā pluralitas: qm̄
qñ intelligit sciētiā dei esse singulariū vt singulariā ⁊ potētialē ⁊c.
vt sic est pluralitas: cōcludit in prima figura ꝙ ipsius sciētia sit vna
⁊ in actu. i. simplex ⁊ nō potētialis: ⁊ huius primo tāgit minorē: scđo
ibi. (Et quelibet.) tangit maiorē. tertio cōclusionē: ⁊ verba eius sunt
manifesta per se. (Sed de hoc). ostēdit difficultatē qōnis dicens. sed
de hoc. idest isto modo sciēdi clare informari ab humano intellectu
est impossibile: cuius rōnem dat dicens: si enim hoc perfecte sup. homo
intelligeret esset suus. s. hominis intellectꝰ vnus ⁊ idē. i. equalis per/
fectionis cum intellectu ipsius dei benedicti: qđ est impossibile: ⁊ cō/
sequētia patet: quoniā opinio esset omnino equalis vtriusqꝫ. ¶ Sed Dubitatio.
dices Auer. secūdo metaphysi. cōmē. primo. vult ꝙ sit possibile in/
tellectui nostro cognoscere dei essentiam: ⁊ per cōsequēs dei scientiā. Solo.
¶ Dicendū ꝙ sicut ipse glosauit Aristo. ita ego gloso eum: ꝙ. s. exē/
plum istud notat difficultatem. quasi dicat. ꝙ difficile est intellectū
nostrum intelligere dei scientiā: non tamē impossibile simpliciter.
(Et qꝛ scire.) Soluit questionē tacitam: posset enim quis dicere: licet
scientia dei non sit vniuersalis nec particularis an sit magis propin/
qua alteri istarum: dicit respondēdo: ⁊ qꝛ scire particularia idest spe/
cies apud nos est scientia in actu: patet ergo ꝙ scientia dei est ma/
gis propinqua scientie particulari ꝙ̄ vniuersalis licet nulla sit istarū
per se: vt superius dictum est. ¶ Sed contra. quoniā scientia dei est Dubitatio.
per essentiam eius: ⁊ essentia sua est ens adeo ꝙ ei respondet gradus
entis: est enim essentia dei vniuersalis per essentiam: ergo maxime est
vniuersalis: ⁊ vniuersali scientie ꝓpinqua. ¶ Dicēdum ꝙ singulare Solo.
duo hꝫ. s. actualitatē ⁊ determinationē: ⁊ hꝫ materialitatē: est enim

singulare actualissimuz respectu vniuersalis: et determinatissimũ: et nullo modo potẽtiale cõtrahibile: hz etiã materialitatẽ: cuz singulare concernat materiã et appẽditia materie. Dicẽduz ergo quod Auer. hic loquitur de singulari quo ad primũ modũ: non quo ad scdm moduz: rõ aũt cõcludit sciam dei esse vniuersaliorẽ quãtum ad respectũ scdi modi: et sic patet intentio Auer. hic.

ALGA. DVB. IIII.

It Algazel. sed in predictis obiecit Auicẽna: in quib⁹ aliqui philosophi opinati erãt quod deus gloriosus nihil scit preter seipsuz: vt eos nõ sequeret de necessitate ponere pluralitatem in deo. Unde miratur qualiter cõcedim⁹ eis remotionẽ pluralitatis a deo: et postea concedim⁹ quod ipse sciat alia entia preter euz: et quod ipse deus ignoret omnia entia preter seipsuz: et quod sciat ipsa entia: sciens nãqz perficitur ex suo scibili: et sequeret ex istis quod scibile dei nobilius esset eo: qđ est falsum. Quare conat⁹ fuit dictus Auicẽna opinari quod scire deum seipsuz et alia entia: idez est qđ esse eius: et de ista cõuersione stupefacti sunt philosophi: vnde manifeste asserere possum⁹ quod nulla secta philosophorũ clare de predicto proposito inuenire potuit veritatem.

¶ In hoc dubio Algazel inducit motiuũ Auicẽne: et opinionẽ eius et dicit. Sed in predictis obiecit Auicẽna in qbus aliqui philosophi opinati erãt quod deus gloriosus nihil scit preter seipsuz: et hoc dixerũt sup. vt nõ sequeret eos de necessitate ponere pluralitatez in deo. i. vt euitarent cõpositionem in deo: ideo tantũ deum scire seipsuz dicunt. (Unde miratur.) cuz reiterauit opinionẽ philosophorũ ponit motiuum Auicẽne dicẽs: vnde miratur sup. Auicẽna qualiter nos concedimus eis. s. philosophis remotionẽ pluralitatis a deo. i. quod deus non est composit⁹ ex sciẽtia et scibili: et postea concedim⁹ quod ipse sciat alia entia preter eum: et quod ipse deus ignorat omnia entia preter seipsum: et quod sciat ipsa entia: hec eniz sunt cõcessa: cõcessum est eniz deum tm̃ se scire: et quod sciendo se sciat alia entia: et quod ipse deus ignorat alia: eo qr nõ scit illa in propria forma: et quod aliquo modo sciat ipsa entia: et quomodocũqz arguit probãdo quod deus nõ scit aliud. d. sciens nãqz perficitur ex suo scibili: sed per se deus scit aliud. ergo sequit quod perficit a suo scibili: et tunc dedit incõueniẽs. d. et sequeret ex istis quod scibile dei nobilius esset eo: idest ipso deo: qđ falsum est: et cõsequẽtia patet: qm̃ omne perficiẽs est nobilius perfecto: vt ptz. (Quare conat⁹ est) Nũc apponit opinionẽ Auicẽne dicẽs: quare conat⁹ fuit dictus Auicẽna opinari quod deum scire seipsuz et alia entia sit idez qđ esse eius. i. quod scia

sui & alioꝝ sit esse dei: & ideo nõ accidit deo pluralitas: & laudat hanc opinionẽ dicẽs: & de ista cõuersione Auicẽne ad philosophiã stupefacti sunt philosophi sup. nostri tẽporis eo qꝛ Auicẽna erat extraneꝰ a philosophia: cũ igitur cõuersus sit ad philosophos stupefacti sunt philosophi: vnde manifeste asserere possumus ꝙ nulla secta philosophoꝝ clare de predicto ꝓposito inuenire potuit veritatẽ: nisi sup. solus Auic. & sic ptꝫ sermo Auicẽne & opinio &c.

AVERROIS.

Os dicimus ꝙ respõsio horũ verborũ clarissime apparet in ꝑcedẽtibꝰ. vꝫ. ꝙ si philosophi opinati sunt ꝙ ipse deꝰ sciat entia modo quo sit vilioꝛ eis scibilibꝰ sequiẗ vt causatum nõ reducaẗ ad cãm: & nobilius esset vilius: sꝫ nõ cauent sibi isto modo: sꝫ ꝙ ipse deus sciat entia modo nobilioꝛi illo quo nos scimus ea. Sꝫ qualr possibile fuerit multiplicare scibilia in deo benedicto qđ est per se: & ꝑ hoc philosophi sibi nõ cauẽt opinãdo ꝙ deus nõ sciat nisi seipm̃ sicut attribuit eis Alga. imo pp id qđ dictum est. & Auic. insudauit se cõuenire inter opinionẽ dicẽtis ꝙ deus nõ sciat nisi seipm̃: & ꝙ sciat oĩa entia modo nobilioꝛi illo quo nos ea scimus: & hoc satis ptꝫ ex dictis suis. vꝫ. ꝙ scire deũ benedictũ seipm̃ & oĩa alia entia mũdi idem est. Licet ipse istud nõ dicat ita clare. Constat ergo ex dictis quõ acerrimus est erroꝛ huius hominis & summ facinus est in eo qđ attribuit dolose phis.

¶ Nunc Auer. vult accusare Auicẽnam ꝗ̃tum ad intellectum questionis. scđo ibi. (Et per hoc phi) Uult accusare Alga. quãtũ ad illud qđ iponit phis. Quãtũ ad primã ꝑtem quasi excusando se a declaratiõe õpionis Auicẽ. dicit. dicimus nos ꝙ responsio horum verboꝛũ idest ad hec verba clarissime apparet in ꝑcedẽtibus: vult dicere solutionibus predictoꝛũ dubioꝛũ: ideo nolo imoꝛari. (Uidelꝫ ꝙ si phi.) Nunc ponit verba Auicẽne quibus dubitauit. d. videlicet ꝙ si philosophi opinati sunt ꝙ ipse deus sciat entia modo quo sit vilioꝛ eis scibilibus. s. modo nostro. s. ꝓut perficitur a rebus: sequiẗ vt causatũ idest entia causata nõ reducanẗ ad causam: imo potius causa reducitur ad causatũ: & sequiẗ vt nobilius esset vilius: qꝛ deus optimꝰ in natura esset vilioꝛ rebus: hoc fuit motiuũ Auicẽ. ergo. s. ꝙ si deus intelligeret aliud: ergo vilesceret: quoniã perficitur a rebus (Sed non cauent.) Nunc reprehendit Auicẽnã ꝗ̃tum ad duo. primo: quia non vtitur in solutione eius verbis philosophoꝛũ. secundo qꝛ non respõdet ad questionem prout mouet ipse eam. d. sed sup. philosophi non

cauent sibi.i.non euitant hoc incōuenies modo quē dixit Auicēna. vz.ꝙ ideo non sequitur q: scire deuz se ⁊ alia sit vnū ⁊ idem.sed sup. philosophi vtuntur his verbis:ꝙ ipse deus sciat entia modo nobiliori quo nos scimus ea.i.equiuoce ꝑut scientia nostra causata est a rebus:⁊ dei sciētia causa est reruz:vt dictum est.12. meta.cōmen.51. ⁊ adductū est in p̄cedētibus.ergo solutio Auic.peccauit in verbis. (Sed qualiter) Nunc reprehēdit ipsuz quātum ad rem: qm̄ questio mota ab Auicē.fuit quō deus scit alia:⁊ tamen sciētia sua nō est cōposita.inquit modo Auer.sed qualr̄ possibile fuerit multiplicare scibilia in deo benedicto:questio est per se.i.seorsum ab illa quam soluit Auic.pōt eniz questio intelligi:an deus scit alia:⁊ an deus sciat scia cōposita. Auic.mouit qōnez sub secūdo intellectu.s.an sciētia dei sit cōposita:⁊ soluit eam ad p̄mū intellectū declarādo ꝙ scit alia: non tū sequit ꝙ vilescit:ergo peccauit Auic.quātū ad rem:cū soluit vnaz qōnē quā nō mouit.⁊ tacuit sol.illius quam mouit.(Et per hoc phi.) Nunc vult accusare Alga.dixit.n.Alga.ad intellectuz scd̄e qōnis ꝙ sciētia dei nō est cōposita:qm̄ ꝑm phos deus nō scit nisi se. Cui contradicit Auer.d.⁊ per hoc philosophi sibi non cauent.i. non euitant questionē illā opinādo ꝙ deus non sciat nisi scipsum:sicut eis attribuit Alg. imo philosophi sup.euitauit illā ꝑpter id qđ dictū est superius ꝙ sciētia dei est sui ꝑut est ens:⁊ aliorū:vt est principiū eorum. (Et Auic.) Declarat quō Auicēna conatus erat mediare .d.⁊ Auic. insudauit se cōuenire inter opinionē dicētis:ꝙ deus nō scit nisi se: vt fuit opinio Alga.⁊ vt sciat modo nobiliori illo quo nos scimus ea: que fuit opinio phorū:qđ ostēdit esse ad eius mentē.d.⁊ hoc satis pz ex dictis suis.vz.sup.que fuerūt ꝙ scire deū benedictū scipsuz ⁊ oīa alia entia mūdi ē idē:lz istud ipse nō dicat ita clare:ergo qñ mediat cui cōtradicit:ergo constat ex dictis quō acerrimus est error huius hoīs ⁊ suū facinus:⁊ peccatuz est in eo.i.illo qđ dolose phis iponit ⁊ iponit eniz deū scire se est idē qđ deū scire alia oīa:⁊ hoc falsum est:sz videtur ꝙ Auer.cōtradicat sibi:qm̄ superius dixit ꝙ deum scire se ⁊ alia idez est qđ esse ei⁹ ⁊ eē aliorū. ¶ Dicēdū ꝙ dr̃ia Auer.⁊ Auic.in

Dr̃ia inter aui.⁊ Auer. hoc consistit: qm̄ Auer.voluit deum vnico actu sciendi scire se ⁊ alia prout illa alia sunt eadē cū esse dei:q: vt dixi entia a parte dei sunt eadem ipsi.Auicēna opinatur ꝙ deum scire se ⁊ alia prout alia sunt diuersa ab eo est idem:⁊ istud facinus est:⁊ error acerrimus:vt visum est superius:⁊ sic amouet contradictio.

ALGA. DVB. V.

Dit Algazel.respōdens pro philosophis:⁊ si aliquis diceret ꝙ ipse deus scit se in eo ꝙ est principiū modo relatiōis:⁊ scia relatiuorū est vna.paternitas.n.⁊ filiatio simul ⁊ semel cognoscunt.Unde sicut hic plures sciētie vniunt: eodē modo dici pōt in deo benedicto:videlz ꝙ ipse scit seipz principiū entiū:⁊ est vna ⁊ eadem sciētia:lz pluralitatē

aliquo modo retineat. Rursus quomodo h intelligitur in vno causato relatiuo sibi ⁊ nõ infert pluralitatẽ: ergo multiplicatio ipsius siue illius qđ est in genere suo non infert pluralitatem. Preterea sicut qui scit rem ⁊ scit ꝙ eam ipse scit vna ⁊ eadem sciẽtia: sic vna ⁊ eadem sciẽtia est cum istis multiplicationibꝰ: maxime qꝛ loquentes opinãtur ꝙ scibilia dei sunt infinita. Et ꝙ eius sciẽtia est vna ⁊ eadem: nõ ꝙ attribuant ei sciẽtiaꝫ infinitaꝫ. Hucusqꝫ sunt verba Algazelis nomine philosophoꝝ. Sed ipsi respõdẽt pro eis sic: si dei scientia vna ⁊ eadem est omnimode nõ imaginãdum est ꝙ dependeat a duobus scibilibus: qꝛ vt philosophi ponũt infert pluralitatẽ: ⁊ tamẽ sollicitãtur in hoc: ita ꝙ dicunt ꝙ si deus haberet quiditateꝫ denominatã ab entitate: esset h pluralitas in deo. Et ideo ſm philosophoꝝ radices impossibile est ponere vnam ⁊ eãdem sciẽtiam a pluribꝰ scibilibus dependẽtem: ita ꝙ pluralitatẽ nõ inferat: ideo magis infert hic pluralitateꝫ q̃ꝫ attribuere ipsi deo esse super suam quiditateꝫ. Similiter ad id qđ dicebant ꝙ scientia relatiuoꝝ est vna ⁊ eadem. Dicimus ꝙ est falsum: imo sunt tres scientie, vꝫ. duoꝝ relatiuoꝝ ⁊ que est relationis, ergo sunt sciẽtie distincte. Similiter ad id quomodo deus scit seipsum ⁊ genera singularia: ⁊ ꝙ ipse est ipsoꝝ principium. Dicimus ꝙ infert necessario pluralitateꝫ. Amplius ad id quod dicũt, vꝫ. ꝙ si aliquis scit rem scit sine dubio ꝙ ipse scit eam eadẽ scientia. Dicimus ꝙ non est sic: imo sunt due distincte. Patet ergo qualiter philosophoꝝ defectus acerrimus est in hoc proposito.

¶ Debes scire ꝙ Algã. phis ĩponit ꝙ deus nihil sciat nisi se: ⁊ ꝙ omnino ignoret hec ⁊ hoc: qꝛ si deus scit se ⁊ alia tũ in deo accideret cõpositio: vt declaratuꝫ fuit istis diebꝰ elapsis in nostris scholis. vult Algazel primo narrare argumẽta quoꝝdaꝫ phoꝝ qui ꝓbant ꝙ deus nõ mõ scit se ĩmo ⁊ alia ⁊ scđo ibi. (Sed ipse.) respõdet his argumentis: inq̃t ergo Auer. Ait Alg. respondẽs pro phis. sup. pͥo adducẽdo argumẽta aduersarioꝝ que sunt infrascripta: põt ĝ argumẽtũ cõponi sic, scia relatiuoꝝ est vna, scia dei ⁊ alioꝝ est scia relatiuoꝝ. ergo est

vna.maior ꝓbat exeplo.inquit ergo primo ponēs minorē: ꝛ si aliq̄s
diceret ꝙ ipse deus scit se in eo qđ est pricipiū alioꝝ.ꝛ sup.alia:quoꝝ
est principiū modo relationis:hec est minor.s.scia dei ꝛ alioꝝ est re/
latiua.Deinde ponit maiorē.d.ꝛ scia relatiuoꝝ est vna:cui⁹ exēpluȝ
ponit.d.paternitas eniȝ ꝛ filiatio simul ꝛ semel cognoscunt. Deinde
ponit cōclusionem.d.vnde sicut hic.i.in relatiuis plures scie vniunt
idest diuersoꝝ est vna scia:eodē modo dici pōt in deo benedicto.vȝ.
ꝙ ipse scit seipm principiū entiū:ꝛ est vna ꝛ eadē sciētia: lȝ pluralita
tem aliquo modo retineat. Est ergo cōclusio argumēti ꝙ deus vna
sciētia numero scit se ꝛ alia:cōtra phos:vel positionē quā phis impo/
Secunda, nit.(Rursus.)Nūc ponit scđam rōnem cōtra phos:ꝛ ratio cōsistit in
hoc qualiter possibile est intelligere causatū:taliter pōt intelligi ꝛ cā:
sed pōt cātū intelligi vnica scia cū sua cā.ergo pōt cā intelligi vnica
scia cum causato.dicit ergo rursus qūo hoc intelligit in vno cāto re/
latiuo sibi.i.qđ refert ad deū:ꝛ tn̄ sup.sciētia illi⁹ causati ad cām pri
mā nō infert pluralitatē.suppleas eodē mō pōt intelligi cā in habi/
tudine ad cātum:ꝛ tn̄ nō erit intellectio cōposita: tacet minorē ꝛ in/
fert cōclonē.d.ergo multiplicatio ipsi⁹ siue illius qđ est in gn̄e suo.i.
ergo intellectio cāe in relatiōe ad causatū que cā est vni⁹ gn̄is cū cau
Tertia, sato nō infert pluralitatē:ꝛ sic ptȝ esse poss̄e deuȝ intelligere se ꝛ alia
vnica scia ꝓut deus dicit relatiuū qđdāa ad alia.(Preterea.)Ponit
tertiā rōnē cōtra phos:ꝛ rō cōponit sic.sicut se hȝ itellect⁹ intelligēs
aliquā reȝ:ꝛ sciēs se scire illā rem:sic deus sciens se ꝛ sciens alias res
p similitudinē quā existimāt esse bonā. Huic maiori subītelligē de appo
nit minorē.d.sicut q scit reȝ:ꝛ scit ꝙ eā ipse scit vna ꝛ eadē scia: hec
est virtus minoris:apponit cōclusionē.d.sic vna ꝛ eadem scia est cū
istis multiplicatiōib⁹.i.sic ergo deus scit se ꝛ alia vna ꝛ eadē scia nu
mero.(Maxie.)Cōfirmat argumentū.d.maxie sup.errāt phi: q: lo/
quētes.i.theologi opinant ꝙ scibilia dei sunt īfinita:ꝛ ꝙ ei⁹ scia est
vna ꝛ eadē:nō ꝙ ei attribuāt sciam infinitā.arguo ergo sic.si poss̄e ē
scire infinita scia vna:ergo poss̄e est scire plura eadē scia: ꝛ per conse/
quens deus pōt scire se ꝛ alia vna ꝛ eadē scia.inquit Auer.vsq3 huc
sunt verba Alg.adducta cōtra philosophos nomine phoꝝum aduer
Solutio, sarioꝝ veris philosophis.(Sed ipse)Nunc exponit pro philosophis
veris:ꝛ reprobat eoꝝ opinionē.scđa ibi.(Simil'r ad id.) Respōdet
ad argumēta per ordinē.inquit.sȝ ipse respōdit pro eis sic.si dei scia
vna ꝛ eadē est oīmode nō imaginādū est ꝙ scia dei depēdeat a duo/
bus scibilibus.s.ab ipso deo ꝛ rebus generabilibus causatis: q: vt
phi ponuut hec dependentia infert pluralitatem : est ergo solutio ꝙ
deus potest scire se ꝛ alia;non scientia causata ab illis.(Et tamen.)
Ostendit qualiter est hec intentio philosophoꝝ.s.in deo non esse cō/
positionē sciētie ꝛ scibilis seu sciarū: probant eni phi ꝙ si deus esset
id in quo essentia esset distincta ab esse in eo esset compositio:ꝛ ha/
bent hoc ꝓ maximo incōuenienti:arguo modo sic. inconueniēs est in
deo esse cōpositionē ex esse ꝛ essentia:ergo multomagis ex sba ꝛ acci/
dēte:dicit ergo.ꝛ tamē sollicitant in hoc iīta ꝙ dicūt ꝙ si deus ha/
beret quiditatem denominatam ab entitate.i.quiditatiuuȝ vbi esse
denominat illā tanꝙ realiter diuersuȝ esset hic pluralitas in deo:qđ
maxme reputāt incōueniēs,iđ dicit:ꝛ ideo sm̄ phoꝝum radices im/

possibile est ponere vnam ⁊ eandē sciam a plurib⁹ scibilibus depen/
dentem: ita ꝙ pluralitatē nō inferat: ideo magis infert hic. s. in eo ꝙ
quis diceret sciam esse additam essentie ꝙ̄ attribuere ipsi deo esse su
per quiditatem. sup. additam. (Similiter) Nunc soluit ad argumen
tum primum: ⁊ breuiter negat maiorē: dicit ergo similiter ad id qḋ Ad primā.
dicebant ꝙ scia relatiuorum est vna ⁊ eadem. dicimus ꝙ est falsū:
imo sunt tres sciētie. vz. due duorum relatiuorum ⁊ tertia illa que est
relationis: ergo sunt scientie distincte. (Similiter) Respondet ad se/
cundam. ⁊ primo replicat vim eius. d. similiter ad id argumētū sup. Ad scḋam.
quō deus scit seipsum ⁊ genera singularia: ⁊ ꝙ ipse est ipsorum prin/
cipium: ⁊ addas: ⁊ ꝙ possibile est causatum intelligere se ⁊ causam
vna scientia: dicimus ꝙ in causato infert necessario pluralitatem:
eo q: causatum intelligit se ⁊ causam diuersis scientijs. (Amplius.) Ad tertiā.
Soluit ad tertiā. d. amplius ad id qḋ ipsi dicūt. vz. ꝙ si aliquis scit
rem scit sine dubio ꝙ ipse scit eam eadem sciētia. dicimus ꝙ non est
sic. i. dicimus ꝙ minor est falsa: imo sunt due distincte. concludit. d.
pꝫ ergo qualr philosophorum. sup. aduersariorum defectus est acer/
rimus in hoc ꝓposito: solute ergo sunt rōnes pro philosophis.

AVERROIS.

Nos dicimus ꝙ huius homīs verba hic fue
runt longa: ⁊ vt plurimū dialecticalia. Sed
ipsoꝝ verboꝝ sententia sub duabus cōclusio
nibus cōtinet: ⁊ id qḋ cōstat ex his est ꝙ as
serendo sciam dei vnam esse dixit ꝙ in nostris intelligi
bilibus: prout intelligētia intelligit ea nō multiplicant:
sicut in entibus reperit. vz. ꝙ sunt alique res in quibus/
dam entibus: que nō in illis rebus multiplicant: vt puta
ꝙ res est vna: ⁊ ens est necessariū: vnde ex hoc ſm
eum deprimit ꝙ vna ⁊ eadē scientia multa vel forte infi/
nita cōtinet. Et prima duarū predictaꝝ ab Alga. ducta/
rum est ꝙ ipse sumit exēplar ab imaginabilib⁹ reb⁹ que
cōtingunt intellectui in anima: ⁊ sunt similia entia comi
tantibus relationes entiū adinuicē ⁊ eorū negationes:
apparet ꝙ relatio que cōtingit intelligibilib⁹ nō multi/
plicationē intelligibiliū inferat: ⁊ allegatio ipsius super
hoc est ꝙ relatio comitans relatas res sic se habeat. Et
ipse postea obiecit dicte auctoritati dicendo ꝙ relatio ⁊
duo relatiua sunt plura ⁊ plurib⁹ egent sentētijs: vt diffu
se meditat⁹ fuit ostēdere. Et nos dicim⁹ ꝙ hic error acci
dit ei assimilādo sciam humanam ad diuinā. Unde di/

cimus q quicūq; moueat dubiū in diuina sciētia: ꝛ ppē dit illud soluere p humanā sciam: est manifestū q ille trāsfert iudiciū presens ad absens in duob⁹ entib⁹ in maxima distantia distantibus. vȝ. in specie ꝛ in genere. Secunda vero predictarū reruȝ fuit q nos scimus rem eē: ꝛ scimus q nos scimus eam ꝛ nō denominatione addita super primā: qꝛ procederet ad infinitū. Sȝ nos dicimus q hoc nihil est. Quia satis patet q procederetur ad infinitū si aliqs sciret rem ꝛ ignoraret q ipse scit eaȝ: ꝛ postea scit q scit eam: ꝛ ex hoc innouetur secūda sciētia: ꝛ ideo non est possibile procedere ad infinituȝ: sicut putabat ipse.

¶ Uult nūc Auer. redarguere quedā dicta Alg. ꝛ primo pponit summam intētionis eoꝝ: ꝛ inqt. Dicimus nos q huius hoīs verba hic fuerunt lōga: ꝛ vt plurimū. i. q̄tū ad maiorē partē eorū dialecticalia: sed ipsoꝝ verboꝝ sētia in duabus cōclonib⁹ cōtinet. (Et id qđ) Nunc exequit ꝛ primo pponit qđdā necessariū ad suū ppositum. scđo ibi. (Et primo duaꝝ) ponit cōclones sūmatiȝ. inqt ergo in prima. Et id qđ cōstat ex his est: q asserēdo sciam dei vnaȝ esse: dixit q in nostris intelligibilib⁹ prout intelligētia. i. intellect⁹ intelligit ea nō multiplicant. i. res intelligibiles ab intellectu nostro vna scia intelligunt: vt relatiua ꝛ multa alia: imo pbauit hoc dicēdo q sicut in entib⁹ reperitur. vȝ. q sunt alique res in qbusdā entibus que in illis reb⁹ nō multiplicant: vt puta q res est vna: ꝛ ens est necessariū: ens eniȝ ꝛ vnuȝ idē sunt simpliciter: sicut ergo ex natura rei vnū sm rem pōt eē multa sm rōneȝ: inquit pp hoc: vnde ex hoc sm eū deprimit q vna ꝛ eadem scia multa ꝛ forte infinita cōtinet: eo qꝛ sciētia est res in anima: modo sicut res extra animaȝ potest esse vna in subiecto ꝛ plures sm modū: multo fortius res in aīa sicut est sciētia: potest esse vna in subo ꝛ plures in habitudine. istud est illud necessarium quod Auer. proponit (Et prima duaꝝ p̄dictaꝝ.) Nūc ponit ꝯclusiones sūmatiȝ. ꝛ inqt. ꝛ prima duarū p̄dictaꝝ ab Alg. ductaꝝ est q ipse sumit exēplar ab imaginabilib⁹ reb⁹ que cōtingūt intellectui in anima nostra: ꝛ sunt silia entia comitātib⁹ relationes entium adinuicē. i. ꝛ illa entia a qbus sumpsit exēplar sunt res relatiue: ꝛ res cōcomitātes eoruȝ negationē. i. ꝛ res qb⁹ nihil corrn̄det in re qb⁹ poti⁹ rn̄det nō esse: inqt mō Auer. appet q relatio q̄ cōtigit ītelligibilib⁹ nō infert multiplicatōeȝ intelligibiliū: ꝛ allegatio. i. pbatio ipsius est super hoc q relatio cōcomitans relatiuas res: sic se hȝ: quoniam vna est scientia duorū relatiuorum: dicit modo Auer. ꝛ ipse Alga. obiecit dicte auctoritati. i. exēplo dicendo q relatio ꝛ duo relatiua sunt plura: ꝛ pluribus egent sententijs: vt diffuse meditatus est ostēdere. (Et nos) Cum posuit primā cōclusioneȝ: nūc reprobat eam ꝛ dicit: ꝛ nos dicimus q hic error accidit: ꝛ assimilando sciam humanā ad diuinaȝ: bene dicimus q qcūq

mouet dubiũ in diuina scia ⁊ perpendit illud soluere per humanã sciam est manifestum ꝙ illud trãsfert indiuiduũ p̄sens ad absens.i. indiuiduum gnãbile ⁊ sensatũ ad eternũ insensatũ.dico absens in duobus entibus in maxima distantia distantibus.vʒ.in specie ⁊ in genere. ❡ Sed dices.de insensibilibus non possumus loqui nisi per sensibilia: ergo non malefecit Alga.per simile in nostro intellectu declarare in intellectu primi. ❡ Dicendũ ꝙ error fuit Alg.credendo per hec oĩno scire illa: ⁊ credere hec esse illis sĩla oĩno:sed ꝙ aliquãr per hec veniamus in illoꝝ cognitionẽ:nõ est dubiũ vt scitur ab Auer. tertio de aĩa.cõ.36.(Scõa vero)ponit secũdã.d.secunda vero p̄dicatarum rerum fuit ꝙ nos scimus rem esse: ⁊ scimus ꝙ nos scim⁹ eã ⁊ nõ denominatiõe.i.scia noua addita sup p̄mã:q2 p̄cederet in infinitum.inquit Auer.sed nos dicimus ꝙ hoc.i.hec ratio nihil est: qd ostendit.d.q2 satis pʒ ꝙ p̄cederet ad infinitũ:si aliquis sciret rẽ ⁊ ignoraret ꝙ ipse scit eam: ⁊ postea scit ꝙ ipse scit eam:adeo ꝙ ex hoc inouet scõa scia.vult ergo cõtra Alga.habere ꝙ homo scit rem: ⁊ scit se scire illam: ⁊ ibi statur per vnã regulã:qñ aliqd est tale per aliud:illud per qd est tale:est tale per se: vt dicit.8.phyſi.cõ.46.ideo cõcludit.d.⁊ ideo nõ est pose p̄cedere ad infinitũ:sicut putabat ipse: ⁊ sic pʒ qualr Alga.in duab⁹ cõclusionibus peccauit aliquãr. Dubitatio. Solutio.

ALGA. DVB. VI.

Dixit Algazel.⁊ si aliqs diceret ꝙ hoc dubiũ sequit tm̃ Aui.ipse eniʒ opinatus est ꝙ de⁹ alia entia preter eũ sciat.Sed aliq veraces phi ꝯueniũt ꝙ ipse deus nõ scit nisi seipsũ: ergo ẜm eos hoc dubiũ remouet.Nos dicimus ꝙ mouens hoc argumentũ deberet merito tacere ⁊ stupefieri de ipsius vtilitate. Quilibet eniʒ homo vel angelus cognoscit seipm ⁊ suũ principiũ: ⁊ alia entia preter eũ. Unde si ipse deus nõ sciret nisi seipm:esset ergo defectibilis respectu creaturaꝝ humanaꝝ:maxĩe angeloꝝ:immo qd plus est:id qd videt cognoscere seipm nouit aliud extra se: ⁊ nõ est dubiũ ꝙ scia est nobilitas ⁊ pfectio ⁊ ignorãtia totũ cõtrariũ se hʒ.Rursus phi sunt cõsueti dicere ꝙ ipse deus est diligẽs: ⁊ ꝙ hʒ mirabilẽ gloriã. Unde etiam mirãduʒ est qualr possunt ei talia attribuere:posito eniʒ ꝙ ipse scit sciẽs simpliciter sine quiditate: quomodo poterit esse ignorans omnia alia preter eum cum produnt ab eo.Qualis igitur etiã differẽtia est inter eundeʒ deum ⁊ vnum hominẽ mortuum: nisi ꝙ ipse deus seipsum nouit ⁊ cognouit: ⁊ mortuus minime.

Amplius dicamus q̄ possumus eos cōpellere vt cōcedant pluralitatē ī deo benedicto hoc modo. vz. aut sciētia dei eadē est q̄ ipse deus: aut differūt adinuicē: si differunt: statim ergo ɔcessa est pluralitas in deo: si sunt vnū & idem: qualis est ergo differētia inter hoc & dictū dicētis: q̄ scire hoc seipm̄ idē est q̄ ipsuz: sed hoc summa fatuitas est: homo nāq; multotiēs essentiā suipsius ignorat & scit qd̄ est postea: & tunc remouetur illa ignorantia quādoq;: & hec differūt abinuicē sine dubio. Et lz dicerem⁹ q̄ deus sciuit seipm̄: nō ex hoc sequit̄ q̄ ipse cum eius scīa sit vnū & idem. Et si forte dicti p̄hi dicerent q̄ ipse deus purus est intellect⁹ absq; alia substātia. Dicimus q̄ hoc est impoſ̄e. Sciētia enī intellect⁹ denoīatio quedā est que subiecto sine dubio indiget: vt in alijs accidētibus reperit̄. vnde dicimus q̄ ex hoc apparet defectus p̄hoꝝ in presenti ꝓposito. Et nos deo dante in sequētibus declarabimus q̄ ipsi nequeūt ostendere q̄ ipse deus seipsum: neq; cetera entia sciat.

¶ Nunc Alga. in p̄senti dubio vult reprobare philosophos. & primo declarat qualr̄ predictū dubium est cōtra Auicēnā & non cōtra peripatheticos. Deinde arguit cōtra peripatheticos. inq̄t. & si aliquis diceret q̄ hoc dubiū. i. datū sequit̄ tm̄ Auic. i. est cōtra Auicēnā tm̄: cuius rōnē ait. d. ipse enī opinat⁹ est q̄ deus alia entia preter euz sciat: ergo sup. dubiū factū ꝓcedit cōtra Auic. & ostēdit qualr̄ nō est cōtra peripatheticos. d. s3 aliq̄ veraces p̄hi cōueniūt q̄ ipse deus nō scit nisi seipm̄: ergo s̄m eos hoc dubiū remouet̄. i. nō hz locū. (Nos dicim⁹) cū declarauit qualr̄ hoc dubiū ꝓcedit cōtra Aui. & nō cōtra p̄hos: nūc arguit cōtra p̄hos rōnib⁹ nouis: & p̄mo vilipēdit eos. d. nos dicim⁹ q̄ remanēs. i. soluēs: h̄ argumētū illo mō deberet merito tacere & stupefieri de vilitate ei⁹. i. suiipsi⁹. (Quilibet. n. hō) nūc declarat solonem illā esse falsaz: & arguit entimematice: & rō statin hoc: si deus nō sciret nisi se esset defectibilis respectu hoīs: & maxie respcū angeli. ɔñaz ꝓbat: qm̄ minora intelligeret ipso angelo: & ipso hoīe: qm̄ hō & angeli nō modo se: sino alia intelligunt: vt pz in tex. huius rōnis. primo ponit ꝓbationē ɔñtie. d. qlibet. n. hō vel angelus cognoscit seipm̄ & suū principiū: & alia entia preter eum. (Unde si.) ponit nunc entimema dicens. vnde si ipse deus nō sciret nisi se: ergo esset defectibilis respectu creaturarū humanaꝝ q̄to maxime respectu angeloꝝ: & sic pz tota ratio (Jmmo q̄ plus est) hic ponit secundā rationē cōtra idem: & pōt ratio sic cōponi: illud qd̄ videtur cognoscere seipm̄ nouit aliud extra se. Sed suppleas: deus cognoscit seipsum. ergo deus nouit aliud extra se. maior ponitur tm̄ & non probat̄: q2 ibi infra. (Qualis ergo

est dr̄a

est differētia inter hoc &c.)probat.ideo vsq3 ad illum dimittat locū: minor aūt est peripatheticoꝝ vt dictū est.(Et nō.)Soluit dubiū cō/tra p:imā rōnem:qm̄ sicut dicit.12.metaphy.cō.51.Sciētia viliū nō est digna apponi in re nobilissima:sicut est deus: cuius exēplū est: sic videre turpida visibilia nō decet honesta videntem videre.ergo cum entia generabilia sint vilia:in comparatiōe ad deum non decet deum videre:& sic ad primam rōnem negatur consequētia.& ad probatio/nem patet solu.ex hoc.eo q2 homo & angelus non sunt perfectissima qualis est deus &c. ¶ Hanc ergo qōnem remouet.d.& nō est dubium ꝙ sciētia est nobilitas & perfectio:& ignorātia totum cōtrariū se h3.i. est vilitas & imperfectio: vult ergo dicere ꝙ l3 ei cōgruit scire vilia nō ꝓpter hoc vilescit:eo q2 & si obiecta sensibilia vilia sunt:attamē sciē/tia est perfectio & bonitas.(Rursus.)Hic ponit tertia rō:& componit sic:oē diligens entia habēs mirabilē gloriā3 intelligit dilecta: hanc maiorē supponit:& statim apponit minorē.d.rursus philosophi sunt cōsueti dicere ꝙ ipse deus est diligēs sup.entia:& ꝙ h3 mirabilē glo/riam.i.in hoc:q2 misericors est eoru3 que diligit.cōcludit ergo ꝯclu/sio ꝙ deus intelligit dilecta quorū est misericors.(Unde etiā.)addu/cit quartā rōnem:& sic componit:nullu3 sciens simplr sine quiditate differēte ab esse est ignorās ea que sunt extra ipsu3:sed deus est sim/pliciter sciens sine quiditate differēte ab esse.ergo nō est ignorās res extra ipsu3.primo ergo ꝓponit qd vult destruere.d.vnde et mirādu3 est qualr possunt ei talia attribuere.(Posito eni3.)Nunc arguit & po/nit minorē.d.posito eni3 ꝙ ipse sciat simplr sine quiditate.i.differen/ter ab esse:ponit cōclusionē sub forma qōnis.d.quō poterit esse igno rans omnia alia preter eum:quasi dicat nō.(Cum procedūt.)probat maior & cōponit sic:nullū sciēs simplr a quo ꝓcedūt oīa ignorat illa. Sciens sine quiditate differēter ab esse est id a quo ꝓcedūt omnia. ergo nullū sciēs simplr sine qditate &c.ignorat oīa alia. huius tangit minorē.d.cū procedant ab eo.(Qualis igit etiā).Nūc ponit quintā rōne3:& potest sic cōponi:illud qd est homini mortuo plus ꝓpinquū est vilius: eo ꝙ ab illo est remotius.sed deus intelligens tantū se est ꝓpinquior homini mortuo ipso homine viuo:ergo deus est vilior ho mine viuo.minor ꝓbatur:quoniā homo duo habet.s.ꝙ intelligat se & intelligat alia: mortu9 ꝙ neq3 se:neq3 alia:deus est in medio.caret enim sciētia alioꝝ:& quātū ad hoc cōuenit cum homine mortuo:& h3 sciam sui:& in hoc differt ab eo.ergo cū scit in medio est plus ꝓpiqu9 homini mortuo.inquit ergo.igit qualis etiā est differētia iter eūde3 deum & hominem mortuū nisi q2 ipse deus seipsum nouit:& mortuus minime:& per hoc habetur minoris declaratio.(Ampli9 dicimus.) Nunc arguit contra illud qd phi volunt fugere.d.amplius dicimus ꝙ possumus eos cōpellere:vt cōcedant pluralitatem in deo benedi/cto:qd intendūt fugere hoc modo.v3.aut sciētia dei eadem est quod ipse deus:aut differūt adinuicem.si differūt:ergo statim est plurali/tas in deo.si sunt vnū & idē.ergo qualis differētia est in hoc & dictū dicētis ꝙ scire hoc seipsu3 idē est ꝙ ipsu3.i.nulla: idem enim erit di/cere:sciētia dei nō differt a deo:& ꝙ ipse nō scit nisi se tantū. Destruit hoc.d.sed hoc est summa fatuitas:qd declarat per exemplu3 hoc mo/do.d.homo nāq3 multotiēs essentia3 suā ꝓprius ignorat:& scit qd est ꝓ

ntea.i.accidētia: ⁊ tunc quādoq; remouet̄ illa ignorātia arguendo ab accidentib⁹ ad essentiā inquit modo: ⁊ hec.i.sciētia sui ⁊ accidētium differūt adinuicē sine dubio: ⁊ videt̄ mihi q̄ Alga.voluit per hoc innuere hanc rōnem: quicūq; scit difficilius scit facilius: sed deum scire essentiam est difficilius q̄ scire posteriora: vt p3 in exemplo de homine: ergo sciens eēntiam suam sciet posteriora.(Et licet.) Nunc ostendit responsionē phorum esse extra propositum: ipsi enim credebant euadere a cōpositiōe in deo dicēdo q̄ deus scit se tantū: ideo sciētia eius nō est cōposita.cōtra arguit Alga.d.⁊ l3 diceremus q̄ deus sciuit seipsum: nō sequit̄ ex hoc q̄ ipse cum eius sciētia sit vnum ⁊ idem: vt posito q̄ homo sciat tantū se: nō sequit̄ sciētiam hominis eē idem qd̄ homo.(Et si forte.) adducit euasionē phorum ab hac replica.d.⁊ si forte dicti phi diceret q̄ ipse deus purus est intellect⁹ absq; alia substātia: ⁊ p̄ cōsequēs similitudo hominis ⁊ dei nihil est: q̄m homo māsius est ⁊ ppositū.cōtra arguit.d.dicim⁹ nos q̄ hoc est impossibile: cuius rōnem ponit: ⁊ pōt sic componi.ois denolatio ⁊ accidēs additū intellectui facit cōpositionē: hanc maiorē supponit: ⁊ explicat minorē.d.sciētia enim ē quedā denoiatio intellect⁹ que subiecto sine dubio indiget: vt in alijs accidētibus eiusdē rōnis reperit̄.cōcludit errorē eorum.d. vnde dicimus q̄ ex hoc apparet defectus philosophorum in p̄senti proposito ⁊ ordinat se ad sequētia: ⁊ sermo eius p3: hec igitur sunt que continentur in presenti dubio.

AVERROIS.

Nos dicimus q̄ loqui de ipsius dei gloriosi sciētia.v3.tam de se q̄ȝ de alijs entibus non l3: imo prohibet̄ manifeste a legib⁹ nostris s.nō modo dialectico seu topicali: sed etiā sophisticali: ⁊ maxime ponere in libris qui ad manus cuiuslibet peruenient: ⁊ q: vulgus vt manifestum est cōprehēdere talium veritatē nequit ipsorū ruditate subtilitateq; rerum: ideo inducit eos ad insudādum vt diuinitatis negligāt pulchritudinē. Et ideo nō sunt talia omnib⁹ liberāda: multa eī3 incōgrua possunt ex hoc oriri: ⁊ hec est cā: quare via leges ponētium differt a philosophorum via.s.q: via legis simplex ⁊ narrata ponit̄. Si forte namq; demōstratiue loqui insudauerint se: vulgares obijcerēt eorum auctoritatib⁹: ⁊ excitarent dubia ⁊ argumēta sophisticalia: essent igitur dicta verba in fine in errore: vnde valde sunt laudāda dicentis verba: q̄ qui tradit vulgis similis est qui dat venenum quibusdā corporib⁹ quorūdam animalium.v3.q̄ illud

venenum fit eis mortificale: venena namque sunt res re/
latiue: quia aliqua sunt venena alicui animali: alicui vero
sunt cibaria. Unde simile est de propositis dubijs cum
vulgis. et ideo semper decet dare cuilibet id quod sue nature
competit. et nos iccirco quia in hoc lib. cum philosophis veracibus
intendimus licite loqui: igitur est nobis de predictis tractare
hic latenter: alio enim modo cauendum valde a nobis est. Unde
redibimus ad propositum dicentes quod piripathetici tractantes
de omnibus comprehensibilibus inuenerunt esse duobus modis
videlicet possibilia sensibiliter vt corpa indicabilia et actualia
in eodem genere existentia: et comprehensibilia ab intellectu:
vt sunt sensibilium rerum quiditates et ipsarum nature. scilicet nature
substantiarum sensibilium et accidentium: et inuenerunt dicti philosophi quod res qui/
ditatem habentes secundum veritatem sunt corpora: et intendimus
de quibusdam denominationibus in eisdem corporibus exi/
stentibus: ex quibus dicta corpa actualiter reperiuntur et
preparantur vt ab eis aliqua procedant corporea. et differunt he
denominationes ab accidentibus apud philosophos in eo quod acci/
dentaliter sunt res addite super substantiam indicatam per se existentem: et dicte
denominationes non sic se habent: immo ipsemet idem sunt quod substantie rerum
indicatarum per se existentium: ita quod si imaginaremur remotionem
dictarum denominationonum substantia totaliter remoueretur: et inuenimus
veritatem harum denominationum que in indicatis entibus re
periuntur ab operibus cuiuslibet corporum. V.g. repertum
est ab eis quare planta sit planta: ratione. videlicet cuiusdam ope/
ris sibi proprij. Similiter de animalibus ex quibusdam pro/
prijs operibus cuiuslibet eorum: et eodem modo comprehen/
derunt formas brutorum. videlicet ex virtutibus et actionibus ipso/
rum proprijs in eis. Amplius inuenimus quod he denomina/
tiones sunt in substantijs earum substantie: et hoc inuentum fuit ab eis
ex entium de specie ad speciem aut de genere ad genus dictarum
denominationum conuersione vel permutatione: vt permutatio nature
ignis ad aquam. videlicet quia remota denominatione ex aqua ignis fit
et ab eodem corpus igneale procedit. Unde patet quod ipsi sumpse/
runt signum subiecti ex passionibus: sicut signum forme

reperierũt ex actionibus. Impossibile est enĩ ꝙ actio ꝛ passio ab vna ꝛ eadẽ natura ꝓcedant. Quare diffinitiue posuerũt ꝙ oĩa corpora ex duabus naturis ex agẽte ꝛ patiẽte. s. ex materia ꝛ forma cõponunt. Nũcupant enĩ agens forma ꝛ quiditas ꝛ substãtia: ꝛ patiẽs subiectuꝫ: ꝛ elementũ: ꝛ mã. Et apparuit eis ꝙ corpora sensibilia nõ sunt simplicia: ꝛ ad sensuꝫ apparet. vꝫ. de corporibus simplicibꝰ esse composita. q̃libet nãqꝫ corpus actionẽ ꝛ passionem hꝫ. Preterea opinant ꝙ id qd de predictis duabus naturis ad sensum cõprehẽsis ex materia ꝛ forma cõpositis tantũ ab intellectu comprehenditur est forma: q꞉ forme sunt intelligibiles semper: ꝛ intellectus q̃ñ ab humano intellectu separant a substãtijs earum. Similiter esse accidẽtiuꝫ diuiditur in intellectu ad has duas naturas: lꝫ subiectum verum ꝛ prorsuꝫ eorũ corpus cõpositũ ex ꝑdictis duabus naturis. ¶ Declaratis igitur istis procedunt vlterius speculari que duaruꝫ predictaruꝫ naturarũ alteraꝫ precedit: ꝛ inuenerũt ꝙ actus precedit potentiã ꝓut agens precedit actũ. Deinde conati sunt speculari de causis ꝛ causatis. ꝛ induxit eos inuestigatio ad causaꝫ primam actualem que ceteras omnes causas entiuꝫ supercellit. Quare oꝫ ꝙ sit purus actus ꝛ nullatenꝰ potentiã retineat. Si enĩ aliquo modo potentiaꝫ retinet esset necessario causata quodãmodo: ꝛ causa alio mõ: ergo nõ esset prima. ꝛ q꞉ quodlibet puruꝫ ꝛ nudum a potentia apud phos intellectus est necessario: opꝫ ergo ꝙ prima causa necessario sit intellectus. Hec est summatiꝫ opinio phorum: ꝛ qui vult de istis clarius informari ad abundantiaꝫ libroruꝫ cõcurrat peripatheticoruꝫ. ¶ Prelibatis ergo his que mouerunt phos ad opinanduꝫ ꝙ principium mundi. s. prima causa sit simplex ꝛ purus intellectus coacti fuerũt dicti sapiẽtes inuestigare de ordine mũdi: ꝛ ꝙ ordo huius mundi ex ipsius parte procedit a scientia cum illa scientia sit principiũ mũdi ꝛ dat sibi esse ꝛ est ordo intel

ligibilis: et hoc sine dubio taliter est difficilis cōprehen/
sionis. Propter qd nō est miruz si nō ingrediat cor vul/
gariuz: q subtiles vix possunt lumen rarissimuz horum
ppositorū respicere. Amplius oīa verba huius hoīs re/
licta: in quibus reprehēdit phos de predicta opiniōe:
nō sunt nisi ambages ad cōplacendū vulgis et rudibus
hoibus fingentib[9] legē seruare. Ergo qn̄ ipse dixit qua/
lis est gloria entis simplicis sine quiditate et absq3 scia
eius qd ab eo pcedit etc. Dicim[9] q sunt verba erronea
et absurda. Si eni3 phi posuerunt quiditate3 nudam a
subiecto: est ergo necessario a denoīatiōib[9] denudata.
Non eni3 potest esse subiectu3 denoīationu3: nisi com/
posita fuerit ex natura potētie et natura act[9]: ergo prima
causa est quiditas absoluta: et oīa alia entia a pdicta qui/
ditate quiditatē habēt: et dicta prima causa est ens sciēs
omnia entia absolute: entia nāq3 esse habent et sunt in/
telligibilia put ipse seipsu3 scit. Postq3 igitur vltima cā
est: habēt igit entia esse: et sunt intelligibilia ab eo: et ab
ipsius scientia. ergo est causa esse predicatu3: et q sunt
intelligibiles: et phi negāt q sit sciētia dei in entibus si/
milis humane sciētie in esse. Sciētia ei3 humana causa/
tur ab entibus. ergo scientia dei in entibus opponitur
humane scientie. Rursus id quod dixerat qualiter pos
sunt euadere q deo glorioso non attribuant pluralitatē:
non eni3 euadet quin scientia dei differat ab ipso deo:
aut sunt ide3: si differūt: ergo data est pluralitas: si sunt
idem qualis est ergo differentia etc. Dicimus q in istis
verbis ostēdit aut sua3 fatuitate3 aut prauitate3. Decla
ratu3 est eni3 q quedā denoīatiōes sunt digniores deno
minari de sbalitate qn̄ substātia per se exn̄s est in actu:
imo tm̄ existentia3 in seipsis hn̄t: vnde modus essendi
huius denoīatiōis totū cōtrariū se h3 ad modu3 accn̄tiū
l3 videat de quibusda3 q indigent de subiecto in rebus
pmutabilibus. Radix nāq3 accn̄tiu3 est q ab alijs ha/
beat sustentationē et quiditate3. Sustentantur aūt per se

nisi id qd interdũ accidit rebus generabilibus & cor/ruptibilibus accidat: quaꝝ quiditates indigeāt de sub/iecto. Et ideo hec denoīatio valde differt & distat a na/tura accñtiuꝫ. ergo qui scientiaꝫ dei spernit: q: assimilat naturis accñtiuꝫ summe excecatus est: aut prauiter in/tendit hoīes a veritatis via deuiare.

¶ Nunc Auer. vult fũdere dictis Alga. & primo ꝓponit excusatiõeꝫ eius. scđa ibi. (Unde redibim⁹.) incipit declarare veritatē de dictis ab illo: inquit ergo. Dicim⁹ nos ꝙ loqui de ipsi⁹ dei gloriosi scīa. vꝫ. tam de sc.i. scīa eius ꝙ de alijs scibilibus entib⁹ nõ lꝫ: imo ꝓhibetur manifeste a legibus nostris. s. nõ mõ dialectico seu topicaliter sed et so/phisticaliter & maxime sup. ꝓhibet ponere in libris qui ad manus cu/iuslibet ꝑuenier. (Et q: vulgus: vt manifestũ est.) Nunc ponit qd iaꝫ sequitur ex illo. d. & q: vulgus vt manifestũ est nequit cõprehēdere ve/ritatem taliuꝫ ipsoꝝ. s. vulgariũ ruditateꝙ pro & rerum subtilita/te: ideo inducit eos ad insudādum vt negligāt pulchritudinē diuini/tatis: cõcludit illud. d. & ideo nõ sunt talia omnib⁹ liberanda: multa eniꝫ incõgrua pñt ex hoc oriri. Tunc dant differētiaꝫ inter vias legis & philosophie. d. & hec est cā quare via ponētiũ leges differta via phi/losophoꝝ. s. q: via legis simplex & narratiua ponit: cuius rõnem aita náꝙ pro q: si forte demõstratiue loqui isudauerint se & vulgares obij/cerent eoꝝ auctoritatib⁹. i. rõnibus: & excitarēt dubia & argumēta so/phisticalis: igitur dicta verba legis essent in fine. i. tandeꝫ in errores vult ergo Auer. ꝙ lex dꝫ poni sine rõne: qm si poneret cum rõne: ita ꝙ tantũ credat ꝑ rõnem: tunc vulgares si respõderēt illi rationi for/te crederēt oppositũ legis: & istud dictuꝫ Auer. est etiā verum ſm le/gem nostrā: debēt eniꝫ theologi tantũ rõnibus cõtra legem soluere & nõ rõnes apponere pro lege. (Unde valde.) & cum dixit hoc cõmen/dat dictuꝫ cõe & dicit: vnde valde sunt laudāda verba dicētis ꝙ qui tradit vulgis similis est ei qui dat venenuꝫ quibusdā corporib⁹ quo/rũdam animaliũ. vꝫ. ꝙ illud venenum fit eis mortificabile: venena namꝙ sunt res relatiue: q: aliqua sunt venena alicui animali: alicui vero sunt cibaria: vndē simile est de ꝓpositis dubijs cuꝫ vulgis: & iđ semper decet dare cuilibet id qđ sue nature cõpetit. ¶ Debes scire ꝙ iste homo fatu⁹ fuit quātum ad hoc: credit eniꝫ ꝙ ēs leges esse datas ab hominib⁹: vt Auicē. dicit. 10. metaphy. sue. cõ. 2. & credit ꝙ legislator dꝫ aspicere inclinationē populoꝝ prouincie: & ſm eam ponere leges: sicut fecit Mahumetus qui videns sarracenos maxime inclinatos ad coituꝫ concessit eis vxores innumerabiles: & multa mirabilia quē narrat in lib. sui noui ordinis qui dicit Alcoran⁹: & in hoc mentitur iste homo: imo apparet ꝑ hoc legem nostrā non potuisse esse nisi ex deo: in qua eniꝫ lege precipit paupertas & castitas: & obedientia plusꝙ in no/stra: sunt eñ im contra inclinationē nostram hec tria. & ideo cum au/ctor nost re legis vicit nos his: nõ potuit esse nisi deus: imo videmus Auic. in cõ. sue metaphy. c. 7. deridere mahumet. ait eniꝫ. lex nostra quam dedit Mahumet⁹ ostendit dispõnem felicitatis & miserie quē

[Margin notes: Dr̃ia inter viaꝫ phorũ & legis. — Nota. — Promissio legis mahumeti.]

sunt fm corpusoralia est pmisso que attēdit fm intellectū ꝛ argumē
tationē demr̄atiuā: vt pphetia approbat: ꝛ hec ē felicitas ꝛ miseria
animaꝝ que pbant argumētationib⁹: ꝙuis nostre estimatiōes debi
les sint ad imaginādū eas nūc pp cās/quas ego ostendā. sapiētibus
vero theologis maior cupiditas fuit ad cōsequēdā hanc felicitatē ꝙ
felicitatē argumētoꝝ: q ꝙuis daret eis: tn̄ nō attendūt eā nec app/
ciati sunt eā: in cōparatiōe huius felicitatis: que est coniunctio prīe
veritatis: hec ille: vbi aperte dat intelligere illam legē esse positā ad
populi inclinationē magis ꝙ ad veritatē: ꝛ solum salutē: ideo appet
aperte legē nostrā esse verā ꝛ ex deo positā imediate. (Et nos.) Nunc
cōcludit cāꝫ quare vult differre ab his alio mō. ꝛ inqt. Et nos idcirco
q: in hoc lib. cum phis veracibus intendimus licite loqui: igit est no/
bis de predictis tractare hic latēter. alio. n. mō est cauendum valde a
nobis: ꝛ sic vult loqui hic cuꝫ difficultate: qm̄ non vult intelligi a vul
garibus: sꝫ tm̄ a peripatheticis (Unde redibimus) Cum pposuit ex/
cusationē: nūc exequit: ꝛ primo accipit quedā fundamēta: ꝛ inquit.
vnde redibim⁹ ad ppositū dicētes ꝙ peripathetici tractātes de om
nibus cōprehēsibilib⁹ inuenerūt cōprehēsibilia esse duob⁹ modis. vꝫ.
possibilia sensibilr: vt corpa indicabilia. i. demōstrata indiuidua ꝛ
actualia existētia in eodē genere: est ergo vnū genus cōprehēsibiliuꝫ
sensibile: vt idiuidua demōstrata. (Et cōprehēnbilia) Nūc ponit scdꝫ
genus: ꝛ inqt. ꝛ cōprehēsibilia ab intellectu: vt sunt qditates sensibi
liū eoꝝ ꝛ ipsarū nature. i. forme substantiaꝝ sensibiliū ꝛ accidētiuꝫ.
Est ergo scdm genus cōprehēsibile quiditas rei sensibilis siue accidē
tis: siue sbe. hoc est ergo vnū fundamentū Auer. ꝙ. s. cōprehensibile
est duobus modis. s. sensu ꝛ intellectu: sensu vt indiuiduū demōstra
tum: ꝛ intelligētia vt quiditas rei sensibilis. (Inuenerūt) Nunc decla/
rat quoꝝ est qditas q ab itellectu cōprehēdit: ꝛ inqt. ꝛ inuenerūt di/
cti phi ꝙ res quiditatē habētes fm veritatē sunt corpora. i. cōposita
ex materia ꝛ forma. (Et intēdimus) Posset quis ambigere: hec diui/
sio nō est sufficiēs: qm̄ sunt quedā que nō sunt substātie nec accidēs:
vt sunt ppria substātiaꝝ. Cui respōdet. d. ꝛ intēdimus sub accidētis
noīe de quibusdā denoīationib⁹ in eisdē corpib⁹ existētibus: ex qb⁹. i.
ppter que dicta corpora actualia repiunt. i. pp que corpora cōposita
sunt: ꝛ ppter que pparant: vt ab eis aliqua pcedant corpa. ¶ Debes
scire vt accipit scdo pigeneseos. elemēta ꝛ mixta hn̄t duplex esse. s. sen
sibile ꝛ entitatiuū seu qditatiuū. ꝙtū ad primū esse requirunt qualita/
tes prime: rōne quarū habēt esse tale: ꝛ rōne quarū agunt ꝛ patiunt.
Scdo modo nō requirūt cuꝫ vt sic abstrahāt ab eis. vult ergo ꝙ sub
genere accidētis cōtineant talia ppria corporibus sensibilibus. (Et
differūt) q: posset quis dicere: an illa sint absolute accidētia: soluit:
ꝛ differūt he denoīationes ab accidētibus apud phos: eo ꝙ acciden/
tia sunt res addite sup sbam indicatā. i. demōstratā per se existētem. i.
indiuiduā: ꝛ dicere denoīationes nō sic se hn̄t: imo ipsemet idē sunt ꝙ
substātie rerū indicataꝝ. i. demōstrataꝝ per se existentiū. Et q: hmōi
dispōnes non sunt idem fm rem ipsis subiectis statim se limitat. ꝛ ait.
itaqꝫ si imaginaremur remotionē dictaꝝ denoīationū sbm totalr re/
mouet. est ergo ibi idētitas inseparabilis ꝛ nō idētitas eētie: ꝛ in hoc
errāt multi qui credūt sbm ꝛ ppriū esse vnā rem: ꝛ est error maxim⁹

Elemēta ꝛ mixta hn̄t duplex esse.

& in metaphysica destruit: p3 ergo qualiter nō sunt absolute accidē tia: sed quodāmodo. (Et inueniem⁹.) Nunc ponit artem qua hmōi denominatiōes insunt vel reperiunt inesse subiectis: & inquit: & inueniemus veritatē harum denominationū que rebus indicatis reperiuntur. s. que rebus demōstratis insunt ab operibus cuiuslibet corporis. U.g. repertuz est ab eis quare planta sit vegetatiua: rōne. v3. cuiusdam operis sibi proprij vt est vegetare. simil'r de animalib⁹ ex quibusda3 proprijs operib⁹ cuiuslibet eorū reperit sup. propriū eius & eodem cōprehēderunt formas bruto. v3. ex virtutib⁹ & actionib⁹ proprijs ipsorum in eis: modus ergo est ex operationib⁹ proprijs rebus: propria eni3 operatio arguit virtutē propriā: & h est denoīatio que cōpetit sbe per se. (Amplius). Nunc dat artem inueniēdi qualiter hmōi dispositiōes sint sbe reru3: & inquit. amplius inueniem⁹ q he denominationes sunt in subiectis earū sbe: ostendit eni3 hoc. d. & hoc inuētum fuit ab eis ex cōuersione dicta denominationū vel permutatione entiu3 de spē ad spēm: aut de genere ad gen⁹: vt pmutatio nature ignis ad aquā. v3. qr remota denoīatōe. i. pprio accidēte ex aqua fit ignis: & ab eode3 accidēte pprio post procedit opus igneū: qm̄ ignis genitus ignit lignum &c. P3 ergo nunc ars inueniendi hmōi propria accidentia esse substātias corporum.

Questio. **Sed in his** est locus qōnis: qm̄ vt dictum est primo physicorum. Impossibile est accidēs vnius esse sbam alterius: sic qd vere est nulli accidit: quō ergo hmōi pprie qualitates pnt esse sbe elemēto cu3 sint accidētia in istis. C Preterea Auer. declarauit in. 5. phy. cō. 10. hmōi qualitates nō eē sbas elemēto: h aūt dicit totū oppositū. C In ista qōne fuit opinio Alex. vt narrat Auer.

Opio alex. 5. phy. cō. 10. s. q q̄litates prie in corpib⁹ mixtis sunt accn̄tiati elntis sunt sbe. hui⁹ aūt rōnē dixit Alex. qm̄ Arist. i pdicamētis dixit. q sbe nihil est ɔtrariū: in lib. aūt de gn̄atiōe vt l. 2. tex. cō. 49. dixit q ignis est ɔtrari⁹ aq: & terra aeri: mō hoc nō pōt v̄ificari nisi ponēdo q hmōi qualitates sunt sbe elnto & nō sbarū mixtarū. Pōt h opinio adhuc pbari: qm̄ vt Auic. inquit i epl'a de cā & causato. cā est id ad cui⁹ eē sequit aliō: s3 ad eē ha q̄litatū sequit elntū: & ad remotōe3 remouet. g in pma figura q̄litates ille sunt cā elnti: vel igit agētes: vel formales: vel finales: vel mālēs. nō agētes: vt dictū est in disputatōe tertia: nec finales cū sint deteriores: nec mālēs cū sbm sit mā accn̄tiu3. 4. meta. cō. 2. formales: & per ɔñs sbe: qm̄ forma vt dicet in hoc loco dr sba ei⁹ cuius est foia. C Preterea oē illō p cui⁹ variationē res variat in noīe & diffōne est sba illi⁹: vt Auer. inquit p phys. cō. 63. & in p cap. de sba orbis: sed per variationē qualitatū primarū elnta variant in noīe & diffinitione: ergo sunt sbe elemēto. C Preterea. omne illō p qd res nālis exit in ppriā operationē est foia ei⁹: qr vt dicet statiz actio facit scire formā: passio materiā: & hoc dictū est. 8. met. cō. 12. sed per hmōi q̄litates elemēta exeūt i suis pprijs opationib⁹ vt dictu3 est in lib. de gn̄atione: & de sensu & sensato: g vt prius. C Preterea illud per qd res definitur est sba rei definite: sed Arist. docet. 2. perigeneseos definire elementa per hmōi q̄litates pmas: ergo hmōi q̄litates sunt sbe elementorū: iste ergo pnt esse rōnes quib⁹ Alex. forte credidit illam positionē quā sibi imposuit Auer. ibi. Auer. aūt. 5. physi. cō. 10. cōtradicit huic

opinioni: vt inquit. Impossibile est vt aliquid in aliquo sit de aliquo predicamento: et in alio de alio: ita quod calor sit in hole de qualitate: et in igne substantia. Impossibile ergo est vt calor sit qualitas mixti: et substantia elementi. ¶ Preterea Arist. in lib. de sensu dixit. nullam substantiam esse principium immediatum sue operationis: sed calor est principium immediatum operationis ignis: ergo calor non est substantia ignis. ¶ Confirmatur. dicit enim quod ignis agit inquantum calidum: et non inquantum ignis: modo quod dicit ly ignis: non materiam: vt dicit Arist. quia reduplicatio illa nihil esset. ergo formam. ¶ Propter hec Jo. iand. 5. phy. opinatus est hanc non fuisse opinionem Alex. inquit enim verecundum enim est tanto philosopho et sic subtili: sicut fuit Alex. attribuere talem errorem manifestum: quod qualitas sit substantia: hec enim propositio est immediata nulla qualitas est substantia: vt dicitur primo poste. sed omnis qualitas est qualitas: ergo nulla qualitas est substantia: arguitur ergo sic: nulla qualitas est substantia. omnis forma substantialis est substantia. ergo in primo secunde nulla forma substantialis est qualitas. quod autem istam rationem ignorauit Alex. non credo quamuis quasi omnes loquentes de hac materia vsque nunc dixerunt istam fuisse opinionem eius: ecce quomodo Jo. palam detestatur Auer. quem visus est sequi semper. ¶ Sed hic bonus homo nihil. d. quod enim illa fuerit opinio Alex. apparet ab eo aperte in lib. de sensu. cap. de sapore. particula illa. Si igitur aque esse est in frigiditate etc. vbi mouet questionem et soluit: et in solone ponit opinionem eius: et Joan. tamen accipit verba questionis: et tacuit verba solonis: vel propter maliciam: vel quia accepit ab alio qui non vidit Alexandrum. et tu vide eum: et nolui adducere verba eius: quoniam ego posui illa in tractatu de substantia orbis: quem scripsi multis diebus. ¶ Preterea. quod dicit iste homo nonne Themi. est maioris auctoritatis quam ipse: attamen ait. 5. physi. sic. huic occurrit Alexander. concedit quod nonnullas ignis qualitates esse qualitatibus aque contrarias: frigiditatem caliditati: et humiditatem siccitati: nec tamen ex eis accipi vult vniuersum ignem esse aque contrarium: quippe que non ex qualitatibus tantum: sed ex alijs quoque corpusculis constent: ecce quod Themistius refert quasi verba formaliter Alex. in lib. de sensu. c. dicto. quomodo ergo Jo. presumpsit dicere illud: propter quod verecundetur hic homo: qui paruum aut nihil sciuit: licet presumpsit scire: opinio ergo Alexandri. est vt dicit Auer. et Themi. sine dubio. ¶ Et postquam impugnata est opinio Alexandri. superest modo declarare mentem Auer. in huiusmodi questione. Vbi debes scire quod elementum potest dupliciter accipi: vno modo in se et quo ad esse eius: alio modo quo ad nos prout. s. a nobis cognoscitur et intelligitur: primo modo adhuc elementum potest accipi vt habet esse quidditatiuum et substantiale: alio modo vt habet esse naturale: et tertio vt habet esse operatiuum. vz. vt agit et patitur: si secundo modo vel intelligitur actu physicali vel actu metaphysicali. ¶ His habitis dicendum quod si elementum consideratur quo ad esse quidditatiuum in se vt sic qualitates non sunt essentia neque pars essentie elementi: immo tota essentia elementi vt sic erit forma: et deferens essentiam erit materia vt declaraui supra: et sic verificatur dictum Auer. 5. physi. commen. 10. vbi contra Alex. dixit qualitates non esse formas elementorum: et. 8. metaph. commen. 5. vbi ostendit huiusmodi qualitates non esse substantias elementorum. ¶ Si autem consideratur quantum ad esse naturale vt sic qualitates sunt forme seu essentie elementorum: quoniam quantum ad esse physicum et naturale qualitates sunt principia essendi naturaliter eorum: eo quia ipsis ablatis auferuntur forma eorum: et ipsis positis ponuntur forme elementorum: immo sic sunt propria elementorum: et elementa intenduntur et remittuntur secundum intensionem et remissionem

Quid sentit Jo. de opinione Alex.

Contra Jo.

Po. Auer.

Dupliciter elementum potest capi.

harũ qualitatũ: vt.3.celi dicit.cõ.67.ꝛ sic põt verificari dictũ eiꝰ hic ꝛ 3.celi.cõ.30.31.ꝛ.32.vbi ait. Deinde post hec perscrutabiť de q̃litatibus ꝛ quãtitabꝰ eoꝝ.i.que est sbã elemẽti: ꝛ si sunt corpora: ꝛ que corpora sunt: ꝛ quoꝝ sunt elemẽta. Deinde perscrutabiť de q̃litatibꝰ eoꝝ: per quas sunt elemẽta: ecce quõ ponit elemẽta eẽ p hmõi q̃litates: ꝛ illas
Nota. esse sbãs elemẽtoꝝ. ¶ Tertio dico q̃ si cõsiderenť elĩta quãtũ ad eẽ actiuũ ꝛ passiuũ: vt sic q̃litates sunt nature ꝛ forme nãles elĩtoꝝ: eo q: sine hmõi q̃litatibꝰ elĩta nõ pñt opari nec actiue neq; passiue q̃m vt dr̃ i li. de sensu: ignis nõ agit inq̃tũ ignis: sȝ inq̃tũ calis: ꝛ sic verificať dictũ Arist.2.perig: neseos: vbi dixit elĩtoꝝ dr̃ias eẽ q̃litates tãgibiles: si vero cõsidereť quo ad nos: vt sic dicendũ q̃ q̃litates sunt quiditas vel dr̃ie elĩtoꝝ: q̃m non pñt intelligi a nobis quo ad dr̃ias ppriás: ideo vtimur q̃litatibꝰ loco illarũ. vt dicit Auer.5.phy.cõ.10. ꝛ.8.meta.cõ.5.ꝛ in lib. de sbã orbis: si vero cõsiderenť cõsideratione metaphysica.s.inquantũ sbe sunt: vt sic sola forma ꝛ mã est pncipiũ essentie ꝛ q̃ditatis: imo forma: vt dixi soluȝ. Dicendũ ergo q̃ q̃litates sunt vno mõ forme seu eẽntie elĩtoꝝ siue sbe: alio mõ nature elementoꝝ: alio mõ q̃ditates seu dr̃ie elemẽtoꝝ. sunt quidẽ forme seu sbe seu essentie ꝓut hñt esse elĩta per illas in esse nãli. sunt quoq; nature ꝓut elĩta hñt agere vel pati ppter illas. sunt tertio q̃ditates ꝛ dr̃ie prout diffiniť a nobis phica ꝛ nãli diffõne: ꝛ sic colligẽdo dicta Auer. q̃daȝ cũ quibusdã verificabunť: illa que inuicẽ repugnare videnť. ¶ Ad
Solo ad argumẽta Alexan. argumẽta pro Alex. ad primũ dicendũ q̃ elĩta sunt cõtraria: nõ quo ad sbãs pure quiditatiue sumptas: sȝ quo ad q̃litates: ꝛ est solutio Auer. in.5.phy.cõ.10.ꝛ i pmo.c. de sbã orbis. ¶ Ad scdm respondet Auer.5.cõ.8.meta.d.ꝛ ignis auferť mediãte calore. nõ pmo neq; per se: sed mediãte ablatione forme ignis: sicut quãdo auferť risibilitas auferť homo: sȝ non primo: sed mediãte ablatione rationabilitatis: ꝛ sic per idẽ pȝ ad tertiũ formaliter. ¶ Ad quartũ solo ptȝ: sunt enim qualitates de esse elementoꝝ prout agunt vel patiunť: vt dicebam. ¶ Ad quintũ solo Auer. fuit dicta q̃ non ponunť tanq̃ dr̃ie: sȝ ꝓut sunt vicine dr̃ijs ppriijs: ꝛ ꝓut elemẽta cõsideranť cõsideratõe phica ꝛ nãli: ꝛ sic ptȝ solo q̃onum ꝛ opi. Auer. opus est ergo vt ad sermonẽ eius veniã ipsum vt prius exponẽdo. (Uñ pȝ q̃ ipsi) Habitis his cõducit modũ quo mã inueniť ꝛ modũ quo forma: ꝛ inquit. vñ pȝ q̃ ipsi sumpserũt signũ subiecti.i. materie ex passionibꝰ. sicut signuȝ forme reperierunt ex actionibꝰ. cuius rõnẽ apponit.d. ipole est em̃ q̃ actio ꝛ passio ab vna ꝛ eadẽ re ꝓcedant: ꝛ sic apparet illud dictũ in.8.metaph.cõ.12. vbi positũ est q̃ actio fecit scire formã: trãsmutatio mãm.
Mã p se est sbm corruptionis. forma vero p accñs. ¶ Et debes scire vt capiť.9.meta.cõ.2. q̃ mã per se patiť corruptiue idest est subiectũ per se corruptiõis. forma aũt p accñs rõne materie: dictũ ergo Auer. intelligi dȝ de actione ꝛ passione corruptiuis. q̃m de actõe ꝛ passione pfectiuis ꝛ equocis satis pole est idẽ agere in seipȝ: vt pȝ de forma mãli que ꝓut est forma agit: prout est in mã recipit motum: vt pȝ.3.ce.cõ.28.ꝛ.4.celi.cõ.22.ꝛ.8.phy.cõ.40.ꝛ sic pȝ dictuȝ hoc. (Quare diffinitiue.) Iterũ ex hoc cõducit aliud.d. quare diffinitiue posuerũt q̃ oĩa corpora ex duabꝰ naturis.s. ex agẽte ꝛ patiente.s. ex mã ꝛ forma cõponunť. ꝛ statim exponit terminos.d. nuncupatur eniȝ agens forma: ꝛ quiditas: ꝛ substãtia: ꝛ patiẽs appellaťsubiectũs

elementũ: ⁊ mã. dr̃ quidẽ agẽs forma ꝓut est ꝑncipiũ ↄ operationis. dr̃ quiditas prout est ꝑncipiũ intelligẽdi rem. dr̃ sbã seu eẽntia ꝓut est ꝑncipiũ eẽndi. dr̃ quoqꝫ patiẽs subm prout subest accñtib⁹ ⁊ dispõni/bus ⁊ formis. dr̃ elm ꝓut in ipsum resoluit cõpositũ. dr̃ mã prout ma/net in re cõposita. (Et apparuit eis) Nũc ꝓbat illd correlariũ. ⁊ prio ꝓponit illud. d. ⁊ apparuit eis ꝙ corpa sensibilia. i. gñabilia ⁊ corru ptibilia nõ sunt simplicia. ⁊ spālr apparet ad sensuꝫ de illis q̃ minus videnr. vꝫ. de corporib⁹ simplicib⁹. i. elr̃is eẽ cõposita: ⁊ apponit ra/ tionẽ. d. q̃ lib et nãqꝫ corp⁹ simplex actionẽ ⁊ passionẽ hꝫ. ⁊ huic ad/ do istã maiorẽ. ⁊ oẽ hñs actionẽ ⁊ passionẽ est corpus cõpositũ. ergo q̃ libet corpus sensibile est corpus cõpositũ. (Preterea opinãt) Nũc verificat illud q̃ a ꝑncipio accepit. d. ꝑterea sup. apparet ꝙ verũ est id q̃ opinant. s. ꝙ id q̃ de p̃dictis duab⁹ naturis ad sensuꝫ cõprehẽ/ sis ex mã ⁊ forma cõpositis tm̃ ab intellu cõprehẽdit est forma. cuius rõnem dat. d. q: forme sunt intelligibiles semp. ⁊ intellb. i. res intel lecte qñ separant a subiectis earũ ab humano intellu. i. qñ hñt vles per remotionẽ ↄditionũ materie. ¶ Et debes scire ꝙ mã et intelligit: sꝫ nõ p se ꝑmo. cũ nõ intelligit nisi ĩ analogia ad formã: vt declaratuꝫ est in lib. phyñ. id ḡ q̃ per se ⁊ ꝓprie intelligit est forma: qm̃ illa est ꝓprie p se fundamentũ vlitatis. vt. d. Auer. p̃ meta. cõ. 27. ⁊. 17. ⁊ ali bi. (Silr) Nũc vult loqui de accñtib⁹. ⁊ inquit. silr eẽ accñtiũ diuidit in intellectu ad has duas nãs. i. ad materiã ⁊ formã. ponit tñ differẽ tiaꝫ aliquã. d. lꝫ subiectũ verũ ⁊ ꝓpriũ eoꝝ sit corpus cõpositũ ex pre dictis duabus naturis. s. materia ⁊ forma.

Mã nõ intel ligit nisi p analogiam ad formã.

Sed in hoc est locus q̃onis nõ paruus. ait eñ Auer. accñs non hre materiã nisi cõpositã: ⁊ per ↄñs tantũ materiã in qua: ⁊ nõ ex q̃ fit. Hoc ⁊ dictis eius ⁊ rõnib⁹ oppugnare videt. Dictis quidẽ qm̃. 3. de aïa. cõ. 5. ⁊. 14. ait. ꝙ nulla itelligẽtia ꝑ est liberata a mã ꝑter ꝑmã cũ igit q̃ libet accñs sit q̃libet itelligẽtia cõpositum q̃ libet accñs erit in mã: ⁊ nullũ eoꝝ liberatũ a mã. ¶ Pre terea. 12. meta. cõ. 17. ⁊. 25. vult ꝙ forma simplex ⁊ liberata a mã sub/ iectũ nõ possit esse. cũ igit multa accñtia sint subiecta: vt quãtitas ⁊ alia. ergo ⁊c̃. ¶ Preterea. 7 meta. cõ. 35. voluit ꝙ si mathematicalia abstrahãt a mã sensibili: nõ tñ a mã intelligibili. ergo cũ mathemati calia sint accidẽtia opꝫ accidẽtiũ cõcedere aliquã spẽm mãe. ¶ Ra tionibus quoqꝫ: qm̃ oĩs forma educta de potẽtia mãe hꝫ materiaꝫ: ex qua fit. vt manifestũ est per se. 8. meta. cõ. 15. Sed accñtia sunt forme que educunt de potẽtia materie cũ nõ ex nihilo creent: vt cõstat: ergo accidẽtia materiã hñt ex q̃ fiũt. ¶ Preterea. oẽ gñabile ⁊ corruptibi le dꝫ esse cõpositũ ex mã ⁊ forma. vt Auer. pluribus cõmen. octaui. s. 79. 78. ⁊. 83. ⁊. 12. meta. cõ. 10. ⁊ primo celi. cõ. 20. ⁊ alibi demonstrat. accidẽtia maxime sensibilia, sunt gñabilia ⁊ corruptibilia. ergo sunt cõposita ex materia ⁊ forma. hoc ergo q̃ hic. d. Auer. ⁊ dictis ⁊ rõni/ bus opponere videt: quare ⁊c̃. ¶ Oppugnat etiaꝫ eis que. d. Aristo. 9. meta. vbi voluit ꝙ oĩs forma simplex est tantũ actus ⁊ nõ potẽtia. cũ igit accidẽs est forma simplex erit tantũ actus. ¶ In oppositũ est q̃ Arist. dicit. 8. meta. vbi ait. nec quecñqꝫ itaqꝫ natura quidẽ: non substãtia eo nõ est his mã. Sed q̃ subijcit substãtia. puta que causa eclypsis que mã: non eñ est: sꝫ luna que patit: Ubi Auer. cõmen. 12.

Scḋa q̃o.

illius ptis ingt. ꝛ accidētia que sunt naturalr in istis corpibus q̄ nō
hn̄t mām q̄ sit in potētia nō indigēt mā tali: sꝫ indigēt mā q̄ sit sbm
tm̄. s. in actu: vt cā eclipsis mālis. eclipsis. n. nō indiget vt fiat mā in
potētia: sꝫ luna est cā mālis. vide ecce quō snia Auer. hec est senten/
tia Ari. ꝛ quō sermones sui reperiunť inuicē cōcordes. ¶ Circa istam
Pō Joan, qōnē Joh. Jand. in qōnib⁹ suis. 5. meta. maxime. q. 15. opinatus est
vlr in sbtis ꝛ accn̄tib⁹ realē cōpositionē ex nā gn̄is ꝛ nā drie realr ꝛ
fm rem distinctis: quoꝝ vna est nā potētie passiue: ꝛ altera nā actus
v. g. albedo cōponiť ex nā coloris tāq̄ ex potētia receptiua: ꝛ natu
ra drie q̄ est disgregatio visus. dico naturas diuersas fm rem. Hoc
aūt nō verificat nisi in specieb⁹ gn̄is vniuoci qđ dicit pp itelligētias ꝛ
corpa celestia: q̄ apud ipm. scđo ꝛ prio celi nō cōponiť ex nā gn̄is ꝛ
drie: qꝛ nō sunt eiusdem gn̄is vniuoci: vt dicit Auer. scđo celi. cō. 49.
¶ Ex his sequiť q̄ qlibet forma p̄dicamētalis fm opionē hui⁹ hoīs
est cōposita ex duab⁹ ptibus realr distinctis: quaꝝ vna est tanq̄ mā:
ꝛ altera tāq̄ forma: vel vna tanq̄ potētia ꝛ altera velut actus. Pro
hac opinione pn̄t induci rōnes eius; que qꝛ fere oēs tacte sunt: ideo
breuitati adherēs sub silētio trāseo. vide tn̄ illas loco p̄dicto. ¶ Sꝫ
hec opio vt vides/ ꝛ cōtra Ari. ꝛ cōtra Auer. esse videtur: vt p dicta
Impugna/ horum colligere satis potes. Et etiā rōnib⁹ oppugnare videť multū.
tio. ¶ Prio: qm̄ tunc accn̄s pure sumptū posset p se gnāri ꝛ corrūpi. ɔtra
Arist. 5. phyſi. ꝛ prio de genera. ꝛ ɔn̄a satis pꝫ: qm̄ hꝫ p se receptiuū
aliud a subiecto ꝛ p se formā aliā a forma subiecti: ergo sibi rn̄det ꝓ/
prius termin⁹ a quo: ꝛ ꝓprius termin⁹ ad quē: ꝛ ꝓpriū subiectū. ꝛ per
ɔn̄s omnia necessaria ad verā ꝛ simplr gnātionē. ¶ Scđo arguiť sic.
illud qđ est totale ꝛ imediatū pricipiū agēdi nō pōt esse cōpositū ex
duab⁹ partib⁹ quarū vna sit potētia ꝛ altera act⁹: qm̄ tūc non primo
ageret: sꝫ per ptē q̄ esset in eo vt act⁹: sꝫ declaratū est in lib. de sensu
q̄ accn̄s est principiū imediatū agēdi ꝛ nō sbaꝛ vt etiā Auer. cōsentit
7. meta. cō. 31. ꝛ. 12. meta. cō. 18. ergo accidēs nō pōt esse cōpositū ex
duab⁹ partib⁹: quaꝝ vna est tanq̄ actus: ꝛ altera tanq̄ potētia. Jd
apud Auer. alr dicēdū: qm̄ eo mō accn̄tia habent māꝫ q̄ mō gnānť:
sed gnānť non simplr vt principalia: sed vt supposita. vt dicit Auer.
non. n. generať albedo: sed album vel albus hō. ꝛ iđ. 12. meta. cō. 26.
maxie vult Auer. exponēdo magrꝫ ei⁹. q̄ pncipia. 10. predicamētoꝝ
sunt eadē omniū fm ꝓportionē: ꝛ nō fm genus vel spēm. forma. n. ꝛ
priuatio ꝛ mā ita vt dicit repiunť in. 9. p̄dicamētis. sicut in substātia
lꝫ sit drīa: qm̄ in substātia repiunť prio ꝛ p se in alijs p̄dicamētis. 9.
cuꝫ attributione ꝛ ꝓportione. forma. n. prio ꝛ p se dr̄ de sba: attribu/
tione ꝛ scđo de accn̄te. silr priuatio prio ꝛ per se dr̄ in sba. scđo ꝛ attri
butione in priuatiōe accn̄tis. silr mā primo ꝛ p se dr̄ de mā sbe. attri/
butione ꝛ scđo de mā accn̄tiū: ergo sicut forma in sba nō generať: sꝫ
cōpositū: ita nec accidēs supradictū in pricipali significato. s. vt al/
bedo generať: sꝫ albū vel hō alb⁹: ꝛ sicut hō hꝫ tria pricipia. ita ꝓpor
tionalr albū tria. s. forma priuatio ꝛ mā. verū sicut gnātio nō dr̄ prio
nisi in sba. ita pncipia prio sunt in sba. Qđ aūt ista sit intētio Ari. pꝫ
7. met. tex. cō. 26. 22. ꝛ. 27. vbi d̄clarauit q̄ n̄ fit forma: vt sphera: neq̄
es: sed enea sphera. ¶ Preterea primo phyſi. tex. cō. 50. inquit. ꝛ est
vna quātitas in oī genere vno. ꝛ per hoc ꝓbat in substātia esse vnā

quātitatē. ⁊ cuiuslibet q̄titatis est vnū subiectuꝫ vt post subdit. ergo cū. 9. genera sint gnā entiū: in quolibet ē vna q̄titas ⁊ vnū subiectū. ¶ Preterea postq̄ cōclusit ibidē numerū pncipiorꝫ: ⁊ illa eē in quolꝫ pdicamēto: statī post tex. cō. 62. dicit. multiplr aūt cum dicat fieri. ⁊ horꝫ qdē nō simplr fieri. sed hoc aliqd fieri. simplr aūt fieri solū substātiarū est. ꝑm quid aliorū manifestū estq̄ necesse est subijci aliquid qd fit. ⁊. n. quātū aut quale: ⁊ ad alterū: ⁊ quando ⁊ vbi fiunt in subiecto aliquo. ecce quō Arist. plane ponit tria principia in accñtibus lꝫ nō primo: sꝫ scd̄ario ⁊ ꝯn̄t ⁊ ꝑm qd: vt pꝫ. ¶ Preterea. 5. physicorꝫ postq̄ diuisit mutationē ingt. ex non subiecto qdem igit̄ in subiectū mutatio ꝑm cōtradictionē gnātio est alia quidē simpliciter simplex. alia vero quedā cuiusdā: vt ex nō albo in albū: gnātio qdē hmōi est. Idē pōt accipe primo perigeneseos plurib⁹ textib⁹. s. cō. 11. cō. 18. cō. 20. ¶ Preterea scd̄o pigeneseos pōit eternorꝫ ⁊ diuꝫ gnābiliū eē eadē pncipia numero. s. tria q̄ expōit Auer. ibidē. cō. 51. vide. cū igit̄. 10. pdicamēta sint gnābilia ⁊ corruptibilia omnium erunt tria principia numero: lꝫ dr̄nt mō dicto. cuꝫ igit̄ ita sit apparet peccatū Ioh. ian. ⁊ veritas Auer. hic. ¶ Ad argumēta ad oppositū. Ad pmū dicēdū q̄ qōlꝫ accñs hꝫ mām: qm̄ si sumitur vt suppositū. i. in cōcreto hꝫ mām tanq̄ ptē eius: non quidē p se: sꝫ p accidens: vt dictū est. Si capit̄ vt principale. adhuc hꝫ mām ex q̄ fit: ⁊ in q̄ inducit̄. ex qua fit qdeꝫ non tanq̄ ex pte: sꝫ tanq̄ a pricipio: ex quo exhitur: ⁊ i q̄ iducit̄ vero: vt i subiecto. mō nulla itelligētia hꝫ māꝫ aliquo istorꝫ modorꝫ. iō accñs quōcūq̄ sumptū est cōpositi⁹ intelligētia. ¶ Ad scd̄aꝫ pōt multiplr dici. p nūc dd̄m accñs esse subꝫ a ccñtis nō vltimū: sꝫ pximū: ⁊ cum hoc hꝫ mām diuersimode: put diuersimode intelligit̄. ¶ Ad tertiā dd̄m q̄ p māꝫ intellectualē forte itelligit substātiā: vel forte aliud: sed quōcūq̄ illud nō obstat nobis: vt manifestū est intelligēti. ¶ Ad rōnes ad oēs insimul appet sol. qm̄ forma accñtalis nō p se generatur: sꝫ si generat̄ cōpositū generat̄. ⁊ id est cōpositū vt dixi. ⁊ habet principia tria numero ppor̄tione eadē cū trib⁹ principijs substātie: vt pꝫ. Etiā pꝫ quō hmōi nō sunt forme simplices. habēt. n. māꝫ: ⁊ in qua: ⁊ ex q̄: nō qdē ex quā fiunt tanq̄ ex aliquo suimet sumant̄ vt supposita ⁊ cōcreta: ⁊ totū hoc visuꝫ est. Uenio ḡ ad pricipiū vnde incepit sermo. (Declaratis igr̄) Cū hec dicta sunt. inducit alia fundamēta. ⁊ inquit. declaratis igit̄ istis pcedūt vlteri⁹ speculari q̄ dictarꝫ duarū nārū alterā p̄cedit. ⁊ inuenerūt q̄ actus p̄cedit potētiā: cui⁹ rōnē dicit: put agens p̄cedit actū. i. effectū. q: vt sic agēs p̄cedit passum vbi recipit̄ effect⁹. Et declatū est loco ei⁹ q̄ act⁹ p̄cedit potētiā tpe: ⁊ nā ⁊ diffōe: q̄ qdē p̄cedit nā. i. pfectōe ⁊ diffōe. i. notitia māifestū ē p se. ¶ Sꝫ an p̄cedit tpe est loc⁹ qōis: qm̄ act⁹ p̄m⁹ vt de⁹ ē p̄or act⁹ q̄ potētia noua: sꝫ nō est p̄or tpe potētia eterna. cū eternū nihil p̄cedat tpe: vt declaratū est disputatiōe prima. ¶ Dd̄m ergo q̄ aliqua ppō est vera p se: q̄ alio mō est falsa p accñs. v. g. q̄cūq̄ motu dato pōt dari velocior. ē eniꝫ vera p se: vt dicit Auer. 6. phy. cō. 15. q̄ tñ est falsa de motu celi ⁊ alijs. sic dico. capiēdo ḡ actū p se. ⁊ potētiā per se: sub rōnib⁹ vlib⁹ ⁊ p̄us ⁊ posteri⁹. Silr hec ē vera p se: act⁹ est p̄or potētia tpe: attñ descēdēdo ad potētiā eternā ⁊ actū nouū vl eternū p accñs falsat̄. v. g. hec est vera. oē aial ingtū aial pōt videre: cū cuilibet ingtū animal cō/

Solo argumētorꝫ pncipalium.

Actus p̄cedit potētiā

Dubitatio.

Solutio.

pretat. attñ talpa aīal nō pōt videre. ⁊ sic ad formā dōm ꝙ actus pce/
dit potentiā tpe p se: lʒ p accñs nō sit ita. hec est solo Auer. formalr.
cō. 57. 8. phyſi. vbi verificās qūo motus gnātiōis pcedit alteratione
tpe. ingt. ſm igit̃ huc modū dixit Ari. ꝙ mot⁹ gnātionis pcedit alios
motus: ⁊ ꝙ motus alteratiōis pcedit gnātionē per accñs. ecōtra aūt
Dubitatio. vult gnātionē pcedere alterationē per se. vide. ¶ Sʒ dices. oē per se
est de omni. si igit̃ hec est p se. actus pcedit potentiā tpe: ergo de om/
Solutio. ni potētia. ¶ Dōm ꝙ illud dʒ intelligi respectu inferioꝝ p se. hec enī
est p se. oīs hō pōt esse music⁹: ⁊ tñ forte hec est falsa. surdus pōt esse
musicus: qm̄ hō surdus nō est suppositū p se hoīs: sʒ per accñs. sic in
pposito. hec potētia est suppositū p se potentie: vt hec: nō tñ vt con/
iuncta eternitati: qm̄ vt sic extrahit a supposito per se: sicut lʒ hic hō
sit p se inferius ad hoiem: nō tñ hō albus. ⁊ iō aliqd cōpetit per se ho/
mini: nō tñ homini albo. cōpetit enim per se rōnale: non tamen ho/
mini albo: cū enti per accñs nihil per se cōpetat: cū nō dicat ratione
in se vnā. 5. meta. (Deinde conati) Nunc accedit ad aliud fundamē/
tum. ⁊ dicit. deinde conati sunt speculari de cāis ⁊ cātis: ⁊ induxit
eos inuestigatio ad cām primā actualē: q ceteras oēs cās entiū sup/
excellit. ¶ Ex hoc cōducit correlariū. ⁊ ingt. quare opʒ ꝙ sit purus
actus: ⁊ nullaten⁹ potentiā retineat: qd̄ probat. d. si enī aliquo mō
potentiā retineret esset necessario cāta quodāmō: ⁊ cā alio mō. ergo nō
esset prima. ꝯña pria declarat: qm̄ oē ens in potētia est duob⁹ mōis. s.
p cōpositionē realē: sicut cōposita gnābilia: vel p cōpōnē imꝑfectōis
eo mō quo quelʒ intelligētia excepta prima est cōposita: vt dicebaʒ.
mō cōpositū primo mō gnātur gnātione phica. cōpositū prio mō er/
go hʒ agēs. Iterū cōpositū scdo mō est cātū: eo qz ab altero depēdet.
rōne cui⁹ depēdētie quādā imꝑfectionē hʒ. vñ dr̃. cōpositū ergo iterū
hʒ cām: g̃ si pria cā hr̃et potētiā nō erit prima: qm̄ siue prio mō: siue
scdo mō hʒ potētiā semꝑ habebit cām priorē: g̃ nō erit pria. (Et qz.)
Cōducit ⁊ aliud. d. ⁊ qz qd̄libet purū ⁊ nudū a potētia apud phos est
necio intellect⁹: g̃ opʒ ꝙ prima cā sit itellect⁹ cū sup. sit purū ⁊ nudū
a potētia: vt dicebat̃. ⁊ sylls cōponit̃ sic. oē purū ⁊ nudū ab ipsa po
tētia est intellect⁹. pria cā est pura ⁊ nuda a potētia: g̃ pria cā est ītel/
lect⁹. ingt. mō hec est summatiʒ opio phoꝝ. ⁊ addit ꝙ q vult d̄ istis
clari⁹ informari cōcurrat ad abūdātiā libroꝝ peripatheticoꝝ. (Pre/
libatis ergo) Adhuc cōducit aliud theorema ⁊ dicit. prelibatis ergo
his que mouerūt phos ad opinādū ꝙ principiū mūdi. s. prima cā sit
simplex ⁊ purus intellect⁹: coacti fuerūt dicti sapiētes inuestigare de
ordine mūdi: ⁊ dixerūt sup. ꝙ ordo hui⁹ mūdi pcedit ex pte ipsi⁹ prīe
cāe a scia: cū illa scia sit pricipiū mūdi: ⁊ dat sibi. i. mūdo esse. ⁊ dico
sup. ꝙ illa scia est ordo itelligibilis: ad cui⁹ instar fact⁹ est ordo mūdi
sensibilis. ⁊ dicit. ⁊ hoc sine dubio talr̃. i. hoc mō est difficilis cōprehē
sionis: ꝓp qd̄ nō est mirū si nō ingredit̃ cor vulgariū cuʒ ⁊ subtiles. i.
solertes viri vix pñt illud rarissimū. i. tenuissimuʒ lumen ꝓspicere. ⁊
q̄to minus vulgares. (Amplius omnia) Nunc finalr̃ cōcludit causaʒ
erroris eius. d. amplius omnia verba huius hominis relicta: in qui/
bus reprehendit phos de predicta opinione nō sunt nisi ambages:
ad cōplacendū vulgis ⁊ rudib⁹ hoibus fingētibus legem seruare. Et
tunc statim soluit ad argumētū scdʒ. d. ergo quādo ipse dixit qualis

est gloria entis simplicis sine qditate: et absq scia eius qd ab eo pce/
dit etc. istud fuit scdm argumentu. Cui rndet. d. dicim qp sunt verba
erronea et absurda. cuius rone ait. si eni phi posuerut qditate ei esse
nuda a sbto. i. a ma. ergo est necessario denudata a denoiatoib. i. ab
accidetib. cuius rone dicit. no enim pot esse sbm denoiationu nisi es/
sentia eius fuerit coposita ex natura potetie et natura actus. conclu/
dit ergo ppositu. d. ergo prima ca est quiditas absoluta. et oia alia a
pdicta qditate hnt qditate. i. coposita sunt ex qditate et hnte qdita/
tem. ¶ Tunc hoc habito ostedit quo intelligit. d. et dicta prima ca est
ens sciens oia entia absolute. cuius ronem apponit. d. entia namq esse
hnt sup. in ea. et sunt intelligibilia put ipse seipm scit. i. eodem mo quo
ipse itelligit se: qm deus intelligedo se: et esse eius itelligit alia: et esse
alio cu esse ei prio sit ei. scdario alio: vt dixi sepe. et tuc cocludit. d.
postq igit vltima ca est: igit entia habet ee in ea: et sunt itelligibiles
res ab eo: et ab ipsius scia sup. cata. ergo est ca dupli. s. esse pdictoru:
et qp illa sint itelligibilia: g ca essendi et intelligedi illa. ¶ Ad pbatio/
nem ronis ingt. et phi negat qp scia dei in entib sit simul scie humane
in esse. cuius rone dicit. scia. n. humana causat ab entib: ergo scien
tia dei in entibus opponit humane scie: put est ca entiu: vt dictum est
sepe. (Rursus id) Nunc accedit ad soluendu aliud. et primo recapitu
lat viin argumeti. Et sermo eius est manifestus p se. (Dicimus nos.)
Soluit argumentu et prio ait. dicim nos qp in istis verbis ostedit: aut
sua fatuitate: aut prauitate: qd declarat. d. declaratu est enim qp qda
denoiatoes sunt digniores denoiari a substatialitate. i. digni dicunt
sba qp accns. qn sup. sba denoiata est p se exns et in actu. i. pur actus:
imo in hoc casu denoiatioes tm exntiam habent in seipsis. vnde mo/
dus essendi huius denoiationis totu cotrariu se hz ad modu accide
tium: lz de qbusda denoiationibus videt qp indiget subiecto. v. g. in
rebus pmutabilibus. i. generabilib et corruptibilib. et dat ronem. d.
radix namq accidetiu est qp ab alijs habeat sustetatione et quiditate.
natura enim accntis est inesse. sustetant aut p se. i. sunt aut substantie
nisi id qd interdu accidit reb generabilib et corruptibilib accidat:
quaru qditates indigeat subiecto. i. ma accntis: ergo accns substan/
tie coposite est alteri inheres: sz sbe simplici est substaria: et tunc ait. et
ideo hec denoiatio valde differt et distat a na accidetiu cu sit equoce
dicta: ergo g sciam dei spernit: qz assimilat naturis accidetium sume
excecat est: aut prauiter hoies intedit deuiare a via veritatis. ¶ Sz Dubitatio.
dices qd vere est nulli accidit. et ecotra qd alicui accidit nulli est sba:
sz scire est accns hoius no pot esse sba in deo. ¶ Dom qp scire dum est Solutio.
hoi accns. illud ide numero vel spe vel gne nulli est sba: attn illud/
tnet equoce vel analogice pot esse in deo sba: qm scia non dr vniuoce
de scia nostra et ipsi dei: vt bn dicit Auer. imo nostra causat a reb:
ideo est accns. illa est ca reru: et io est sba. ¶ Sz dices. salte hz modu Replica.
accidetis. ¶ Dom qp accns scdo hz. est. n. no de intellectu eius: cuius Solutio.
ponit. et est aduenticiu et supaddens aliqui pfectione illi. primu habet
prout no est pdicatu essentiale et qditatiuu. scdm hz put subiectum
est impfectu et limitati gnis. sba. n. cu sit limitati gnis. i. non continet
accidentis perfectione totalr scdm oem modu: vt sic accidens adue/
nit ei. dico ergo qp accides. s. scia put est accides in deo habz primu

modũ: qm̃ nõ est de formali intellectu eẽntie ꝛ quiditatis primi: cum non sit pdicatũ primi modi de deo: vt etiã cõcedit Auer. 12. meta. cõ. 39. vide ibidẽ. Ut vero scdo mõ cõsideratur: sic transit in essentiã dei: cũ essentia illa sit velut pelagus oẽm perfectionẽ cõtinẽs: vt pfectio est: iõ ibi accñs nõ hʒ rõnẽ aduẽticij. ꝛ sic ptʒ qualr aliquo mõ hʒ modũ accñtis: ꝛ alio mõ nõ. Et sic ꝯsumata est expõ sexte disputatiõis.

¶ Septima disputatio Algazelis cum philosophis: in qua intendit reprobare id qđ dicunt. s. ꝙ deus nõ cõicat cuʒ alio in genere: neq̃ differt ab eo in differentia.

¶ DVBIVM PRIMVM

Ait Algazel. manifestũ est ꝙ phi cõueniũt in hoc: ꝛ sup hoc fundant se dicẽtes ꝙ postq̃ ipse deus nõ cõicat cuʒ aliquo in gñe: neq̃ differt ab eo in dfia: ergo nullã hʒ diffinitionẽ. Diffõ nãq̃ ex his cõstituit. id ergo qđ aliquo mõ negt diffiniri est dict⁹ deus. Et si forte aliqs arguat eis dicẽs: ꝙ prima cã cõicat cũ primo cãto inq̃ʒtuʒ est ens ꝛ substãtia ꝛ alteri⁹ cã: ꝛ differt ab eo in aliquo sine dubio. Ipsi rñdẽt ꝙ hec cõicatio non est in genere: imo est in quodã ꝯñti vli: ꝛ maxima differẽtia est inter genus ꝛ ꝯñs: lʒ iuxta vlitatẽ nõ differãt: vt in logicalib⁹ patefit. Opinati eniʒ sunt phi ꝙ entitas est quid relatũ ad qditatẽ modo cuiusdam ꝯñtis inseparabilis: aut separabilis. ergo illa que in entitate sui in esse cõicãt, in genere nõ cõicãt. Simlr dici potest de cõicatiõe causali. Causa. n. qd relatiuũ est ꝛ ꝯñs qđ nõ ingredit qditatẽ. Et ideo si sunt due res que in causalitate cõicarent: in genere aũt non cõicarent. ꝛ sic simlr dici potest de substantia. esse eniʒ qđdam ens per se substantia intelligit qđ habet esse nõ in subiecto ꝛ non est genus: ergo due res in nomine substantie cõicantes nõ cõicant in genere: imo in quodã ꝯñte inseparabili. Patet ergo ex pmissis ꝙ ipse deus diffiniri nequit.

¶ Hec est septima disputatio. et videt mihi q problema istud hic in/
ducitur per se: adeo q nullam cõtinuationez hz ad precedentes nisi
in materia. qm ois disputationes dicte de deo loquuntur: et cum ista
de deo loquatur intm hec illis cõtinuatur inquãtuz circa idem sub/
iectum vel materiaz eandez dirigit. cõtinuatio aut penes formaz nõ
appet: sed qz problema istud est vtile propter se: ideo et si cõtinuatõe ca/
reat ipsuz exponaz ptinuatuz ad pcedẽtia. Primo ergo inducit vt so
let verba Alga. deinde dicta abscindẽda abscindit. et cõseruanda cõ
seruat. inqt ergo. Ait Alg. manifestũ est q phi cõueniũt in hoc: et sup
hoc qd dicã fundant se dicentes q postq ipse deus nõ cõicat cuz ali
quo in genere neqz differt ab eo. i. ab aliquo in dria. ergo nullã hz dif
finitõez. et dat rõnez. d. diffõ nãqz ex his pstituit. cõponit ergo rõ hoc
modo. oẽ difficile cõicat cuz aliquo in gñe. et differt ab aliquo in diffe/
rẽtia. sed de9 nõ cõicat cũ aliquo in gñe: neqz differt ab aliquo in dif
ferẽtia. tũc apponit cõclusionẽ. d. g id qd negt diffiniri aliquo mõ est
de9 dict9. (Et si forte) Nũc inducit obiecta cõtra hoc. et ingt. et si forte
aliqs arguit eis. d. q prima cã cõicat cũ primo cãto inquãtuz est ens:
et inquãtũ est sbã: et inquãtũ ambo sunt cã alteri9. puta gnãbiliũ et cor
ruptibiliũ. hec. n. est vera. pma cã est ens sicut ista pmũ cãtũ. s. intelli
gẽtia pma est ens. itez hec est et vera. pma cã est sba. sicut hec. primũ
cãtũ ẽ sba. Et hec. pma cã est cã alicui9. et pmũ cãtũ est cã alicui9. qz
tertij cãti vel qrti. vt pz. ergo ens sba et cã sunt vlia illis. vel igit gen9
vel differẽtia: vel pprĩũ vel accidens vel spẽs. et dici nõ pñt spẽs nec
aliqd alioz nisi genus relinquit q quodlz eoz genus est illoz. et hoc
volunt cõtra phos. Silr addit. et differt ab eo in aliquo sine dubio: qd
pro tãto dicit. qm si appet pueniẽtia manifesta est differẽtia ergo hñt
gen9 et differẽtiã. ergo prim9 motoz est diffinibilis. (Ipsi rñdẽt) Indu
cit sol. phoz. vbi debes scire q differẽtia est inter gen9 et psequẽs: qm
genus pdicat per se pmo de eo cuius ponit gen9: vt aial de hoie et equo:
sed pñs. i. accñs ẽentiale pdicat p se scdo mõ de eo cui9 est. vt risibile
de hoie. dñt ergo q illa diuisio verificat pro proprio: qm ens cã et sba
nõ sunt genus neqz spẽs neqz dria neqz accidẽs. sed pueniẽs. i. accñs
pprĩũ et essentiale. et hoc pmo dicit. scdo pbat. ibi scda. (Opinati. n.)
Inquit ergo. ipsi rñdẽt q hec cõicatio nõ est in gñe: imo est in quodã
psequenti vlit: et inquit. et maxima dria est inter pñs et genus: qm pro/
prium et genus sunt due spẽs vlis distincte. lz iuxta vniuersalitatẽ nõ
differãt: vt in logicalib9 dictuz est: qm vle dicit de quinqz vlibus: ve/
lut genus de suis speciebus. ergo proprĩũ et genus nõ differũt in rõne
vlis cum in illa cõicent. ¶ Ad formã ergo dicẽduz q neqz sunt gen9
neqz spẽs neqz ponit dria: neqz accñs: sed qntũ vle qd est pprĩuz seu
pñs: qd idez est. (Opinati. n.) Nunc pbat solu. et tria facit put de illis
tribus approbat solu. inquit eniz pro qm phi: vt Auicẽ. opinati sunt
q entitas est quid relatuz ad quiditatẽ modo cuiusdã psequẽtis inse
parabilis aut separabilis. ¶ Et debes scire vt supius disputaui q Aui.
opinat q esse distinguit fm rem ab essentia. imo sit accidẽs ei: siue se
parabile siue inseparabile pronũc nõ curo: qd accidẽs nõ est forma/
liter et intrinsecũ quiditati et essentie: sed tantũ aduenies ei: et ideo in/
quit hic Alga. q philosophi opinati sunt q entitas est quid relatum
ad quiditatẽ. i. essentiã. i. quoddã aduenies essentie modo cuiusdam

Esse distin/guit fm rez ab essentia fm Auicẽ.

cõsequẽtis separabilis vel inseparabilis.i.aduenięs per modũ acci/dentis separabilis vel inseparabilis.ergo illa que in entitate sui in eẽ cõicant in genere nõ cõicant:sed in accidẽte ꝓprio vel separabili vt vides.(Simil'r dici.) Nunc approbat solo.quãtũ ad scđz di.sil'r di/ci põt de cõicatiõe causali.vult dicere ꝙ cã nõ est genus:sed ꝯñs vl'e vtriqꝫ cõe.cuius rõnez dicit.cã enĩ quid relatũ est.⁊ ꝯñs.i.accidẽs attributũ qđ nõ ingredit' quiditatẽ.i.essentiã in ꝑmo mõ dicendi per se.pp qđ inquit.⁊ iđeo si sunt due res que in causalitate cõicarẽt.aũt pro sed.nõ pp hoc in genere cõicarẽt:cum cã nõ sit genus: sed accñs propriũ.(Et sic simil'r.) Nunc approbat solu.quãtũ ad tertiũ.⁊ ait ⁊ sic simil'r dici põt de sƀa.vult dicere ꝙ non sit aliqđ quinqꝫ: sed tm̃ accidẽs propriũ:qđ declarat.di.esse enĩ quoddã ens p se sƀa intelli/gitur:qꝛ hꝫ esse nõ in subiecto.mõ habere eẽ nõ in sƀto ⁊ eẽ ens per se nõ est genus.ergo due res cõicãtes in nõie sƀe nõ cõicant in gñe.imo in quodã ꝯñte insepabili.⁊ tũc ꝯcludit ꝓpositũ.d.pꝫ ergo ex p̃missis ꝙ ipse deus definiri negt:⁊ hęc est opinio phoꝝ.

AVERROIS

Icimus nos ꝙ hec sunt verba Algazelis noie phoꝝ narrata: sed q̃dam sunt vera: ⁊ quedã erronea.Id enĩ qđ dicit.vꝫ.ꝙ de⁹ negt cõicare cũ aliquo in gñe:⁊ in dĩa dif/ferre.si intẽdũt de genere illud qđ dr̃ vniuoce:dicim⁹ꝙ est verũ.simil'r de differẽtia:quodlꝫ nãqꝫ qđ sic se hꝫ cõ/positũ est ex vl'i forma ⁊ pticulari:⁊ tale diffinit' certissi/me.Sed si intẽdit de genere gen⁹ dictũ analogice:tunc hꝫ genus vt ens:aut res:aut sƀa: ergo hoc mõ põt dif/finiri:⁊ multotiẽs tales diffõnes fiunt in artib⁹ specula/tiuis vt in diffõne aĩe dr̃.Que est pfectio corpis nãlis or/ganici.Uerũtñ tales denoĩatiões nõ hꝫ veritatẽ sufficiũt ad cognitionẽ veritatis:sꝫ dirigũt valde ad cognitionez reꝝ ignotaꝝ:eo ꝙ prior est eis. Sꝫ id qđ narrauit noie phoꝝ.vꝫ.ꝙ istđ nomẽ ens significat ꝯsequẽs vl'e in rerũ sƀtis.Dicimus ꝙ sunt verba erronea vt declarauim⁹ in pluribus locis.imo qđ plus est hec opĩo tm̃ ab Auic. repit':nõ ãt ab alio phoꝝ.Ampli⁹ id qđ dixit de descri/ptiõe sƀe nihil est:qꝛ esse est gen⁹ sƀe:⁊ sumit' in sua dif/finitõe illo mõ quo reꝝ gñа sumunt' i ipsaꝝ diffõnib⁹.vt hꝫ ab Alpharabio in suo libro de demr̃atiõe.Sꝫ Aui.in hoc errauit ꝓut opinat⁹ erat ꝙ hoc nomẽ.s.ens in arabi/ca lingua in eo qđ est verũ significat de accidẽti sine du/

bio ſm veritatē cū hoc ſit vl'e. nō eſt igit̃ de eo vlterius mirandū. Et ideo redeamus ad ꝓpoſitū.

¶ Nunc Auer. rn̄det & ꝓponit intētum. d. dicim⁹, nos ꝙ h̄ ſunt verba Alga. noīe phōꝝ narrata: ſed quedā ſunt vera. & quedā erronea. (Id eniꝫ qḋ dicit.) Propoſito intēto oſtēdit illud. d. id. n. qḋ dicit. ſ. ꝙ de⁹ negt cōicare cū aliquo in gn̄e: & in dr̄ia differre. ſi intelligunt de gn̄e id qḋ dr̄ vniuoce: dicim⁹ ꝙ eſt veꝝ. & ſilr̄ ſi intelligūt de dr̄ia vniuoca. cuius rōnem apponit. d. quodlꝫ nāq̧ qḋ ſic ſe hꝫ cōpoſitū eſt ex vli forma & particulari. & tale diffinit̃ certiſſime. pōt igit̃ rō ſic cōponi. oē cōpoſitū ex forma vli: & forma particulari pōt definiri: ſed oē exiſtēs in genere vniuoco: & differēs differētia vniuoca eſt ꝯpoſitū ex forma vli & forma particulari. ergo oē exiſtēs in genere vniuoco &c̄. eſt diffinibile. (Sed ſi). oſtēdit quō eſt veruꝫ aliquo mō. d. ſed ſi intendit de genere genus dictū analogice: tunc hꝫ gen⁹ vt ens: aut res: aut ſb̄a. & tunc cōcludit. ergo hoc modo. i. analogice pōt definiri. & multotiēs tales diffinitiōes ſunt in artibus ſpeculatiuis: vt dicit̃ in diffinitiōe anime que eſt perfectio corporis phyſici organici. Ponit tn̄ differentiam inter hmōi diffinitiōes. d. verūtn̄ tales diffōnes ſeu denoīatiōnes. i. deſcriptiōes ſm veritatē nō ſufficiūt ad cognitionē veritatis: ſed dirigunt valde ad cognitionē rerum ignotaruꝫ: eo ꝙ proprior. i. propinquior eſt eis. & ſic ptꝫ differētia inter diffinitionē analogicā & vniuocā: eo ꝙ vniuoca totam eēntiam rei declarat: & perfecte. analogica nō: vt ptꝫ. (Sed id quod.) Nunc oſtēdit aliud in quo peccat. d. ſed id qḋ narrat noīe philoſophoꝝ. vꝫ. ꝙ iſtud nomē ens ſignificat cōſequēs vl'e in ſubiectis reruꝫ. i. accidēs eſſentie. dicimus ꝙ ſunt verba erronea vt declarauim⁹ in pluribus locis. imo qḋ plus eſt hec opinio tantū ab Auicē. reperitur. nō autē ab alio philoſopho. ergo ſup. nō dꝫ induci nomine peripatheticoꝝ. (Amplius.) Nunc tranſit ad reprobādum aliud. d. Amplius id qḋ dixit de deſcriptiōe ſubſtātie nihil eſt: qḋ declarat. d. qr̄ eſſe eſt genus ſubſtātie ſup. analoguꝫ: & ſumitur in ſua diffinitiōe illo modo quo rerum genera analoga ſumūtur in ipſarum diffinitionib⁹: vt habet̃ ab Alpharabio in ſuo libro de demonſtratione. ergo eē non eſt accidēs ſubſtātie: & per cōſequēs illa fuit ſatis bona diffinitio. Adducit tn̄ opinionē Auicē. d. ſed Auicē. in hoc errauit prout opinat⁹ eſt ꝙ hoc nomē. ſ. ens in arabica lingua in eo ꝙ eſt verum. i. prout conuertit̃ cum vero: ſignificat accidēs ſine dubio ſm veritateꝫ. ſ. tunc cum hoc ſit vniuerſale. Cōcludit igitur nō eſt de eo vlterius mirādum ſup. cum ipſe ſolus id dicat. & ideo redeam⁹ ad propoſitū dimittētes ipſum tanꝗ nō dignum reprobari a nobis.

¶ Quomodo quideꝫ differat eſſe ab eſſentia: ſuperius determinatum eſt: quomō autē omne compoſitū ex genere & differētia vniuocis cōpoſitū ſit ex forma vli & particulari: lꝫ ſit dictuꝫ a me in lib. de ſubſtātia orbis. & in expoſitiōe mea. 12. metaphy. attamē poſterius in dubijs & ſolutionib⁹ ſequētibus dicam. ¶ Pro nunc aūt volo declarare quid ſit genus vniuocuꝫ: & quid genus analogū. vbi debes ſcire vt dicit Auer. 2. celi cōmē. 49. ꝙ ſicut ſpēs eſt duplex vniuoca & equiuoca. ita genus eſt duplex. vniuocū & equiuocuꝫ. genus vniuocū eſt nomen p̄dicās de plurib⁹ ordine quodā notāter ſuppoſitū ab vna forma

Quid gen⁹ vniuocuꝫ & analogū.

seu nã: sed vna rõne mentali omnib⁹ illis cõe. ꝛ hoc inquit Aristo. 7. phyſi. cum dicit. sunt quedã equiuocationũ: alie quidẽ multũ distãtes. vt grã exẽpli. canis celeſtis ꝛ canis marin⁹: ꝛ canis latrans que adeo distãt ꝙ ſolum in noĩe sunt cõueniẽtia. Alie vero habẽtes quandam ſimilitudinẽ: vt ſbã ꝛ accidẽs que habẽt nomẽ cõe: ꝛ ordinem eſſentialeʒ dependẽtie vnius ad alterũ. Alie vero proxime aut genere aut ſimilitudine. V. g. vt homo ꝛ leo que habẽt nomẽ vnũ ꝛ rõnem ſeu cõceptuʒ vnum a quo ſumit illud nomẽ. ꝛ habẽt habitudinẽ pfectionis ꝛ imperfectiõis inuicẽ: eo qꝛ homo perfectior eſt leone. Ex hoc ſequit quid eſt genus vniuocũ. quid equiuocũ. eſt eniʒ genus vniuocum nomẽ cõueniẽs plurib⁹ ſm vnam rõnem formaleʒ cui nulla forma correſpõdet in reordinatis ſm perfectionẽ ꝛ imperfectionẽ. genus analoguʒ ſeu equiuocũ eſt nomẽ cõe plurib⁹ ordinatis ſm cãm ꝛ cauſatum eſſentialr: cuius nec forma nec rõ illis eſt cõis: vt ptʒ in equiuocis ſcdo modo dictis. Qd aũt genus ſit hoc modo vt dixi lucidus vir Themiſti⁹ in primo de aĩa. cap. 4. pulchre explanauit. ꝛ tu vide verba eius. qꝛ multuʒ loquit.

Dubitatio. ¶ Sed dices. Auer. 12. metaphy. cõ. 14. ponit differẽtiaʒ inter vnitatẽ materie ꝛ generis: ꝛ vult ꝙ vnitas generis ſumit ab vnitate forme: vnitas materie ab vnitate priuationis. ¶ Preterea dicit Auer. primo metaphy. cõ. 27. circa fineʒ. ꝙ intẽtiones vles quas intus cõprehẽdit ſunt forme. ergo generi corñdet aliqua forma. Idem ibideʒ cõ. 18. inquit. genus eſt aliud a materia. genus enim eſt forma vlis ꝛc. ecce quo mõ opponit dictis. Item ponit 5. metaphy. cõ. 3. in fine vide. ꝛ iam dixit hĩ diffinitionẽ cõponi ex forma vniuerſali ꝛ particulari. ideo dictuʒ iſtud vr̃ remotum ab intentione Auer. ꝓpter hec

Joã. iand. Joã. iandonus generi dixit correſpõdere vnaʒ formam diuerſam a formis ſpecificis: ſed de hoc ego locutus ſum in queſtionib⁹ meis de anima: ꝛ in libro de ſubſtãtia orbis: ꝛ in expoſitione. 12. metaphy. vbi cõtradixi Joãni in parte. ꝛ qꝛ de hoc faciam queſtionem forte in fine hui⁹ diſputationis. vel vbi melius locus occurret: non amplius immorari volo. ſat ſit mihi aperuiſſe locumqꝫ monſtraſſe pro nunc.

ALGA. DVB. II.

At Algazel ad hoc qd nomine phorũ diximus. Dicimus ꝙ petẽdum eſt ab eis qualiter ſcitis ꝙ hoc ſit impoſſe in ipſo deo glorioſo. Ita ꝙ poſſitis dicere ꝙ deũ nõ decet vt cõicet cuʒ aliqua re in aliquo: ꝛ differat ab ea in alio. Hoc tñ a nobis probatũ poſſetis dicere ꝙ ſeqret ex hoc deuʒ eſſe cõpoſituʒ. Illud nãqꝫ qꝛ duo talia habet. ſ. ꝙ cõicat cũ aliquo ꝛ ꝙ differat ab eo eſt cõpoſituʒ.

¶ Nunc Alga. vult inducere deductioneʒ apud illos phos qualiter deum eſſe cõpoſitũ eſt impoſſibile. ꝛ inquit. Ait Alga. ad hoc. i. illud qd nomine phoꝝ diximus. ſ. ego Auer. narraui. ꝛ ſic dicim⁹ ꝙ petendum eſt ab eis qualiter ſcitis ꝙ hoc ſit impoſſibile in ipſo deo glorio/

so.s.ipsum esse in genere: qd exponit.d.ita q possitis dicere q deum non decet vt côicet cum aliqua re in aliquo: et differat ab ea in alio. hoc ergo petit cur.s.istud sit impossibile. (Hoc tñ probatū.) Cui respondet modo noie phorū dicens possetis tñ dicere hoc eē probatū a nobis hoc modo.s.q: sequit ex hoc deum eē compositū. Cuius rõnem ponit.d.illud nanq3 qd duo talia hz.s.q côicat cū aliquo et q differt ab eo est compositū. huic maiori addat minor:sed p te deus cõmunicat cū aliquo in genere et differt ab eo in differētia. ergo deus est composit⁹ ad minus compositione aliqua que deo omnino repugnat et est incõpossibilis.

AVERROIS.

Nos dicimus q hoc sequit cõicatione necessario rõne generis vniuoce predicātis. Non aūt analogice vt supius dictū fuit. Quia non opz amplius iterare neq3 replicare.

¶ Auer. limitat dictum eius.d.dicimus nos q hoc.i.deum esse compositū: sequit cõicationē necessario rõne generis vniuoce predicātis. nõ autē analogice et vt superius dictū fuit: quare nõ opz amplius iterare nec replicare. Unde bene valet hoc. côicat cum aliquo in genere vniuoco: et differt ab eo differētia vniuoca. ergo est cõpositū: sed non valet de genere et differētia analogice dictis: vt dixi. Ad propositum modo deus et entia mundi côicant in genere et dña equiuoce dictis, et ideo nõ sequit deum esse compositum.

ALCA. DVB. III

Jt Alga. dicēs philosophis qualis est apud vos demonstratio ad remouenduz cõpõnez ab ipso deo: nisi id qd asseritis de remotiõe cõnotationū a deo. Qdlibet eiz cõpositū ex genere et differētia ex ptibus illis cõstituit. si eniz nulla partiū vel aggregatū ipsarū haberet sine altera esse. igitur vl' primū esset necesse esse: aut nõ. si nõ: ergo totū est cãtū et indigeret causa: et nos iam tractauimus de denotationibus, et ostēdimus q hoc nõ est ipossibile pcedere pcessu ad infinituz: et demõstratio nõ significat nisi q pcessus ad infinitū est falsus. Sz ad id qd insudauerunt deponere.s.q nulla sit in deo pluralitas: et est q: in suo esse nõ indiget alio. Dicim⁹ q nullã hñt auctoritatē manifestã. ergo nullã hñt demrationē ad asserēduz necesse esse. Id vero qd pbauerūt clare est q cāe nõ pcedunt ad infinitū: et de istis nos in pcedētibus satis late

disputauim⁹. Un̄ dicim⁹ ꝙ in hoc ꝓposito clari⁹ pātefit: diuisio nāq; rei ad genus ꝛ differentiā nō est similis diuisioni rei ad denoīationē ꝛ denoīatū: qꝛ denominatio ꝛ substātia differunt abinuicē ꝛ spēs nō differt a genere oīmode: qn̄ enī facimus mentionē dē specie nos includimus genus: vt qn̄ dicimus hoiem: nos facimus mentionē de aīali cū additiōe rōnis. Unde pꝫ ex hoc ꝙ magis distat a pluralitate q̄ꝫ denoīatio ꝛ denoīatum. Rursus qualiter est īpossibile finire ꝓcessus causatoꝝ ad duas causas in vno gradu. prima quarū sit causa ordiū: ꝛ altera elemētoꝝ: vel vna earū sit intelligibiliū reꝝ causataꝝ: ꝛ altera sensibiliū. s. oīum corporū: ꝛ ille due cause differūt inter se realiter: sic̄ rubedo ꝛ caliditas que in vno ꝛ eodē sb̄o repertunt̄: ꝛ differūt abiuicē realr̄: ꝛ nō oportet attribuere rubedini cōpōnē generalē seu differētialē. Un̄ pꝫ ex hoc etiā ꝙ pħi deficiūt in oñsiōe ꝙ ꝓuenire duos deos est impossibile.

¶ Nunc Alga. ꝓponit loqui de cōpositiōe deitꝛ pmo ꝓponit hoc. d. Ait Alga. dicens pħis qualis est apud nos demōstratio ad remouendum cōpositionē ab ipso deo. est ergo interrogatio qua pn̄t via pħi auferre a deo cōpositionē. (Nisi id qd̄.) Ponit viam vel opinionē pro pħis. d. nisi id qd̄ asseritis de remotiōe denominationū a deo: quasi dicat. ꝙ via pħorū nō est valida: nisi tantū qn̄ probāt in deo nō esse cōpositionē ex sb̄a denoīationib⁹. i. accidētibus attributis: ꝛ sic argumētū illud de genere ꝛ differētia nō valet. (Quodlibet enī cōpositum.) Attamē lꝫ ita sit. adducit viam de cōpositione ex gn̄e ꝛ differentia: ꝛ dicit. quodlibet enim cōpositū ex genere ꝛ dr̄ia cōstituit̄ ex partib⁹ illis: tunc arguit. si enī nulla partiū vel aggregatū ipsarū haberet sine altera. esse igitur vel primū esset necesse esse: aut non. i. stante cōpositiōe in primo ex genere ꝛ differētia querit̄ vel est cōpositum necesse esse vel nō. Si nō. ergo totū illud est causatū: ꝛ p ꝯsequēs indigeret cā. ꝯn̄tia pꝫ. eo qꝛ si nō est nec̄e eē erit gn̄abile vel erit eternum. si gn̄abile. ergo indiget cā. si eternū cū nō sit eternū a se. ergo ab alio. ergo adhuc cā indiget. Si vero dicat̄ ꝙ sic hoc nō tangit: qm̄ iam tactū est: eo qꝛ oē compositū nouū. (Et nos.) Nunc Alga. debilitat hanc viam: qm̄ hec via est via per impossibile. ducit. n. ad hoc īpossibile. qm̄ si ponit̄ causatū ab aliqua cāꝛ eadē rōne illa cā causabit̄: ꝛ sic ꝓcedet̄ in infinitū. inquit rn̄dendo. ꝛ nos iam tractauim⁹ de denoiationib⁹. i. attributis. ꝛ ostendim⁹ ꝙ hoc nō est impoſſe procedere ad infinitū. ꝛ demōstratio illa nō significat nisi ꝙ processus in infinitum est falsus. ergo nō ducit ad impoſſe simplr̄: qm̄ illa demonstratio reputat ducere ad ipoſſeꝛ qd̄ tn̄ nō est ipoſſe: ergo cū ista sol. sit data in

capitulo de attributis. dabitur ⁊ nunc: qm̄ hec demonstratio de cõpo/
sitione ex genere ⁊ dr̄ia ducet ad pcessum infinitum: qđ non est im/
possibile. ¶ Ad formã argumenti dicendũ incõueniens illud nõ esse
incõueniẽs. (Sed ad id qđ.) Nũc tangit vnũ aliud: qđ etiã vult de/
bilitare. d. Sed ad id qđ insudauerunt deponere. i. annullare. s. ꝙ in
deo nulla sit pluralitas. ⁊ est: q2 in suo esse nõ indiget alio: dicimus ꝙ
nullam hꝫ auctoritatem. i. rationem manifestã. ergo nullã hꝫ demon/
strationeꝫ ad asserendũ necesse esse. est ergo debilitatio ꝙ demonstra
tio illa nihil est que probatur esse vnum necesse esse: ⁊ simplex. ⁊ no/
luit explicare illud: quoniã superius disputauit plixe. (Illud vero.)
Nunc apponit id in quo bene dixerunt. d. illud vero qđ probauerunt
clare est ꝙ cause non procedunt ad infinitũ: ⁊ remittit se. d. ⁊ de istis
nos in precedẽtibus satis late disputauimus. ¶ Debes scire ꝙ tria
sunt: que Alga. tetigit: quoꝝ primum est. primũ non esse cõpositum a
neqꝫ ex denominatione ⁊ denominato: neqꝫ ex genere ⁊ dr̄ia per hanc
rõnem: q2 tũc eẽt pcessus infinitus in illis. ¶ Scđm est. ꝙ deus nõ sit
cõpositus alio in sui esse indigens: cuius rationem ⁊ responsionẽ ta/
cuit in ppria forma. ¶ Tertiũ est. ꝙ in causis essentialr ordinatis non
est pcessus infinitus. Circa que dixit primũ non valere: eo q2 incõue
niens non est incõueniens. Scđm etiaꝫ dixit non valere: eo q2 ratio
videt demonstratiua ⁊ non est: lꝫ nec rationẽ: nec responsionẽ expres
serit: sed remittit se. Tertiũ solũ approbat ꝙ dꝫ intelligi in causis per
se essentialiter ordinatis. aliter primo opponeret: vt satis pꝫ. (Unde
dicimus.) Quia phi credebãt cõpositionẽ ex denoiatione ⁊ denomi
nato esse cõsimilem cõpositioni ex genere ⁊ dr̄ia. vult remouere hoc.
⁊ primo pponit illud. d. vnde dicimus ꝙ in hoc pposito clarius pa/
tefit sup. peccatũ phoꝝ: vel vt habet alia translatio clarius patefit
eorum debilitas. (Diuisio nãqꝫ.) Exequit. ⁊ ait. nãqꝫ pro q2 diuisio
rei. i. speciei ad genus ⁊ ad differentiã non est similis diuisioni rei ad
denominationẽ. i. attributum: ⁊ ad denominatum. i. subiectuꝫ eius.
huius rõnem assignat. d. denominatio ⁊ substãtia: idest subiectuꝫ dif
ferunt abinuicẽ: ⁊ species nõ differt a genere oino. i. tanta dr̄ia. cuius
rõnem adhuc ponit. d. qñ enim facimus mentionẽ de specie nõ inclu
dimus genus. vt qñ dicimus hoiem: nos facimus mentionẽ de ani/
mali cũ additione rationis. i. dr̄ie vel diffinitionis: ⁊ sic apponit con
clusionẽ. d. vnde pꝫ hoc ꝙ magis distat a pluralitate. sup. cõpositio
ex genere ⁊ dr̄ia ꝙ̄ denoiatio ⁊ denoiatum. vult dicere. pꝫ cõpositio/
nem ex gñe ⁊ spẽ esse minorẽ ꝙ̄ cõpositio ex ipso subiecto ⁊ accidẽte.
¶ Debes scire ꝙ in intellectu speciei includit genus vel dr̄ia vel dif/
finitio. ⁊ ideo nullus põt intelligere speciẽ nisi intelligat denoiatum
genus vel dr̄iam vel vtrũqꝫ: ⁊ ideo ibi est idẽtitas rõnis formalis: vt
dicũt viri huius tpis. Quia vero stat intelligi subiectũ nõ intelligẽdo
accidens: ⁊ ecõtra: ideo ibi est diuersitas rõnis formalis: ⁊ sic maior
est idẽtitas generis cũ specie ꝙ̄ accñtis: siue cõis siue pprij cũ sbto:
vt dicit hic Alg. ⁊ in hoc verificat dictum Auer. pmo meta. cõ. 31. s. ꝙ
mixtio intẽtionis vlis sbalis cuꝫ particularibus est fortior mixtione
accidentiũ cũ suis subiectis: qđ pro tanto dicit: qm̄ prima est forma/
lis. scđa est sm subiectũ tantuꝫ. (Rursus qualiter.) Ex dictis Alga.
vult debilitare quoddaꝫ dictum phoꝝ superius positum. pbabant

enim phi vnum primū motorem hoc modo.qm̄ si essent plures ergo cōuenirent gn̄e:et sic darent duo mūdi:sicut superius declarabit.hoc ostendit.d.quare est ipossibile finire pcessus causatorum ad duas causas in vno gradu.i.in vno gn̄e:quasi dicat.non est impossibile:qd̄ declarat.d.quarū pma sit causa orbiū et altera elementorum.i.pōt ergo fingi q̄ sint duo dij:quorum vnus est deus causa orbiū.i.eternorum.alter causa elemētorum.i.ipsorum actiuorum et passiuorum:vt posuit forte Auic.vel vna illarum sit sup.causa intelligibiliū rerum causatarū.et altera sit causa sensibilium.s.omniū corporū caducorum.Ex hoc vult habere primū inconueniens nō sequi:qm̄ intulit.ergo dantur plures mūdi.imo ambo erūt eiusdē mūdi cause fm partē:vt visum est. Dixerūt etiam phi q̄ tunc essent in vno gn̄e:et per p̄ns hi essent compositi:ppter qd̄ rn̄det. et ad hoc.d.et ille due cause differunt inter se realiter.sicut rubedo et caliditas:qd̄ declarat.d.que in vno et eodem subiecto reperiunt et differunt abinuicē realiter.s.in forma.sic ille due pme cause differunt.s.qr sunt in vno quasi subiecto.s.vniuerso et differunt quasi forma:et fm rem. Tūc applicat.d.et sup.lz rubedo et caliditas differūt:non opz rubedini attribuere cōpositionē generalem.i.generis:neqz differentialē.i.generis et dr̄ie.ergo a pari.et si ille due cause differunt et coueniunt non opz illas esse cōpositas.et per hoc pz sol.ad scdm̄ incōueniens. et ideo cōcludit.vnde patet ex hoc etiā q̄ phi deficiūt in ostēsione q̄ est ipossibile peruenire ad duos deos.et dixit.patet ex hoc etiā:qm̄ cū tribus enarratis patet peccatū quartū.vt ergo colligeret q̄rtū cum tribus dixit etiā.Et quasi.d.et cū patent illa tria pz etiā ex hoc quartā viā ducentem ad vnitatē primi non esse firmam.

AVERROIS

Nos dicim⁹ q̄ actio et cōpositio q̄ fit ex gn̄e et dr̄ia est eadē cum cōpositione que fit ex re potētiali et re actuali.Nā nāqz gen⁹ nūqz in actu reperitur.vz.nuda a nā differētiali seu formali.Et qdcūqz cōpositū ex istis duab⁹ naturis apd phos ē gn̄abile et corruptibile: et hz agēs.Cū igit ita sit gen⁹ cū sit de potētiali nā neq aliquo mō de nā differētie denudari.ergo adherētia ipsorū abinuicē indiget in eē alteri⁹.ergo indiget cā cōiūgēte et faciēte acgrere eorum eē.s.cāe ipsius.Preterea id qd recepit fz veritatē: pura potētia est apd phos.Et si forte eēt act⁹/eēt p accidēs: et id qd aduenit est act⁹.Et si forte eēt potētia/esset per accidēs:et hoc modo distinguūtur abinuicē.s.recipiens et aduenīens.Et quodcunqz est potentialiter aliquid recipiet illud necessario: et admittit illd qd actualiter retinet. Et si poterit aliquid recipere in actu cum

aliquo recepto in actu qdlibet ipsoꝝ eēt p se existēs. Et
ēt recipiēs est corpꝰ necessario. receptio nāqꝫ principa/
liter repit in corpe vel in eo: est in corpe. Accñtia nāqꝫ
nō nominātur a receptiōe neqꝫ forme: q̄ sunt superficies:
neqꝫ linee: neqꝫ pūcta. Tādē id qd nō diuidit in aliquid
nō recipit: sꝫ q extra cōpositū sit agens primū ꝓbatū est
demonstratiue. Sꝫ q sit recipiēs incorporeū siue per se
siue per aliud hoc est impossibile: nisi in aliquo: qꝛ du/
bium est. s. de intellectu in potētia: ꝛ qūo aliqd cōponit
ex denoīatione ꝛ denominato. ꝛ illa denoīatio addita
nō est super substātiā ꝛ gñabili ꝛ corruptibili ꝛ corpus
necessario. Sꝫ si illa denoīatio dicti cōpositi addita fue/
rit sup substantiā: ꝛ nō sit substātia in potētia in illa de/
noīatione: vt opinati sunt antiqui de corpore supcelesti:
opꝫ necessario q sit quātitabilis: ꝛ q sit corpus. Si enīꝫ
remoueret corpeitas ab illa substātia dictaꝫ denoīatio/
nem gerēs remoueret ab ea receptio sensibilis. Silr re
moueret ab eadē denominatio cōprehensionis sensibi/
lis. ergo illa denominatio ꝛ illud denoīatum reducunt
in summo intellectu: ꝛ sunt vnum ꝛ idē. Simplex enīꝫ
intellectus ꝛ intelligibile vnū ꝛ idem sunt realiter plura
respectiue ꝛ p accñs. vꝫ. rōne subiecti. Tandē id qd po/
suerunt phi. vꝫ. substantiā cum denoīationibus additis
super ipsam substantiaꝫ non est aliud: nisi qꝛ posuerunt
antiquū corpus: ꝛ adherentia esse accidētia in eodem.
Et ipsi non estimant q qñ ipsi remouēt quantitatē: que
est corporeitas: remouent ab eo totā sensibilē naturaꝫ.
ergo non erit ibi gerens neqꝫ gestū. Et si forte ponerēt
gerens ꝛ gestuꝫ separata a materia: sequeret q esset in/
telligens ꝛ intelligibile. erit ergo vnus intellectus sim/
plex. Sed id qd dixerat. vꝫ. q non est impoe q redu/
cantur res ad duos deos: quoꝝ vnus erit causa orbiū:
ꝛ alter non ꝛc. Dicimus q sunt verba erronea: qꝛ posi/
to q ꝓductio entis sensibilis sit ab vna ꝛ eadē materia:
ꝛ vna ꝛ eadeꝫ substātia: non autem a naturis diuersis. ꝛ

pductio entis intelligibilis ab altera substãtia prima se/
quif necessario ꝙ si aliqd in illa natura equalr fuerit: ꝛ
in nã intelligibiliũ ad primã naturã ꝙ cõicēt in quadaȝ
denoiatione ꝛ differãt in alia: ꝛ id in quo differunt non
euadet quin sit de nã in qua ĩdiuidua differũt: aut in q̃
spēs differũt. Si scdo modo dicef. ergo nomen dei equi
uoce sumif: qd est cõtra positũ: spēs nãqȝ que cõicant in
vno gñe sunt aut ꝯrie aut intermedia: qd est falsum. Si
primo modo. ergo sunt ambo in nã qd est ꝯ hoc qd cõ
cessum est ab oibus. Sȝ si ponerēt ꝙ pars ipsius natu/
re est nobilior alia parte: ꝛ ꝙ predicaf de eis analogi/
ce. Erit ergo natura prima nobilior secũda: ꝛ sic secũda
causatur ab ea necessario: ita ꝙ erit producens orbes
producens causam que elementa pducit: ꝛ hec met est
positio philosophoꝝ. Et ambo ponunt siue cogunf po
nere primam causam. vȝ. qui ponunt primũ agens me
diantibus pluribus causis. Et qui ponit primam cau/
sam per se agentem oia absqȝ aliquo medio. Sed hoc
est impossibile apud phos: vt diffuse ꝛ clare ostensum
est ab eis in diuersis locis.

¶ In solone ppositi dubij. pmo pponit quedã que sub dubio tange/
bant. scdo venit ad ppositũ. vt patebit. inquit in pina parte. Dicimus
nos ꝙ actio. ꝛ pro. i. cõpositio q̃ fit ex gñe ꝛ drĩa est eadē cum cõposi
tione: que fit ex re potētiali ꝛ re actuali. est g̃ ꝯclusio. cõpositio ex gñe
ꝛ drĩa eadē est cũ cõpositione ex actu ꝛ potētia. Probaf hec cõclusio
in lra: ꝛ. d. nã nãqȝ gñis nunꝙ̃ in actu repif. vȝ. nuda de nã drĩe seu
forme. ꝛ hec rõ sic cõponif. oĩs cõpositio cuius vnũ cõponentiũ nunꝙ̃
separaf a nã forme est cõpositio ex actu ꝛ potētia: tunc apponitur mi.
nor: sed cõpositio ex genere ꝛ drĩa est cõpositio: cuius vnuȝ cõponen/
tium nunꝙ̃ secludif a nã actus. g̃ cõpositio ex genere ꝛ drĩa est cõpo/
sitio ex actu ꝛ potētia. hui⁹ sylli tetigit tm̃ minorē in littera: vt patet
ppositio. d. oĩs cõpositio: cuius vnũ cõponentiũ nunꝙ̃ separaf a nã
forme est cõpositio ex actu ꝛ potētia: est manifesta p se. ꝛ declaraf in
metaph. dictũ est enim in. 8. illius pp̄ finem ꝙ potentia per se fit cuȝ
actu per se vnũ adeo ꝙ nunꝙ̃ potētia potest esse sine actu. minor autē
dicta ĩ Porphyrio. dixit eniȝ ꝙ genus semper repif cũ aliqua drĩa: ꝛ
licet actu non sit ita cũ vna quin possit esse cum alia. ꝛ ideo. 2. topi. ꝛ
7. meta. dixit Arist. genus nõ esse preter generis species: eo q: nunꝙ̃
est preter generis differētias vt manifestũ est.

Dubitatio. Sed dubitaf qm̃ vt dictuȝ est. 8. phy. quecũqȝ repiunf vnita
insimul: si vnũ repif separatũ sine altero ꝛ reliquũ: ꝛ per

hoc pbat esse vnū pmū motorē ita mouentē q nullo modo mouet: vt perspicuū fit per demōstrationē ibidē positā. Cū igif neqꝫ genus: neqꝫ dr̄ia reperiant separatī: q̄re potius dixit gn̄is nām esse nō fine natura diie q ecōtra: vel igif ambo poterūt esse seorsum: vt rō cōcludit: vel nō debuit dr̄e magis vnum q alterū. ¶ Dicēdū pmo q regulā Arist. interpretaf Auer. 12. meta. cō. 35. duob modis: attñ vnus est auctoritate Alex. s. q illud cōpositū sit cōpositū ex duobus extremis oppositis: quoꝝ neutrū est accidēs alteri. Dixit extremis: qm̄ si vnum cōponitur ex medijs non opꝫ vt media per se cōstent. dixit oppositis: qm̄ mā non reperitur fine forma cum sit extrema in ambitu potentie. Dixit quoꝝ neutrū sit accidēs alteri qm̄ suba pōt esse sine acc̄nte: & non econtra: & tñ sunt opposita saltē disperate & extrema. istis tribus cōditionibus vsus est Auer. etiā. 8. phy. cōmen. 37. si bene verba eius inspiciant. ¶ Sed dices quō ex hac regula ꝓpositum de pmo motore scdō vr̄ adhuc argumentuꝫ stare. s. quō cum genus neqꝫ possit esse fine dr̄ia: neqꝫ ecōtra magis attribuit illud generi q dr̄ie. ¶ Et dicēdum q primus motor & primū mobile sunt extrema: hoc quidē in ratione motoꝝ illud quoqꝫ in ratione mobiliū: vt cōstat. Sunt etiā opposita per se: & si per accidēs cōiunganf: qd facile dignoscif: cuꝫ mouere sit agere & moueri pati. constat vero agere & pati opposita esse plusq disperata. Qd autem neqꝫ pmus motor sit accidēs pmo mobili: neqꝫ ecōtra perspicuū est per se. potest ergo pbleuma Aristo. sic cōponi quecūqꝫ cōposita vel inuicem vnita extrema opposita quorum neutrum neutro accidit pn̄t separatim reperiri simplr̄. ¶ Sed pmus motor & primū mobile sunt vnita extrema opposita: quoꝝ neutrum neutro accidit. ergo in pma figura pmus motor & primū mobile possunt separatī reperiri. Intelligo separatim hoc modo q primum mobile ita mouef q nullo mō moueat. cōueniens motor ita moueat q nullo modo mouef. ecce quomō expō illa Alex. & Auer. est cōueniēs. ¶ Ad scdm dicēdū q neqꝫ genus: neqꝫ dr̄ia sunt extrema: neqꝫ opposita: neqꝫ eis regula illa pōt applicari. attñ Arist. accepit genus cum habeat rōneꝫ potētie: & plus sit ꝓpinquū māe: vt dr̄ p meta. cōmen. 18. & ideo minus repugnat dr̄iam esse fine gn̄e q ecōtra: cū dr̄ia rōnē actus habeat. ideo accepit genus & non curat de dr̄ia: vt constat. (Et qdcūqꝫ.) Nunc vult ex illo cōcludere quoddā pbleuma ad ꝓpositūꝫ & inquit: & quodcūqꝫ cōpositū ex istis duabus naturis apud phos est generabile & corruptibile: & hꝫ agens: est ergo maior. omne cōpositū ex potentia & actu est generabile & corruptibile: & habēs agens. tunc non ponit minorē in ꝓpria forma que est: sed omne existens in genere est cōpositum ex actu & potentia: sed vim illius hoc modo. d. cum igif ita sit q genus cū sit de potentiali natura: nequit aliquo modo de natura diie denudari: tunc ponit cōclusionē huius syllogismi. d. ergo adherētia ipsoꝝ adinuicē indiget in esse alterius. i. hꝫ aliqd agens. q indiget causa cōiungente & faciēte acqrere eoꝝ esse. s. ipsius causa. i. agēte. est ergo cōclusio q cōpositū ex genere & differētia est generabile & corruptibile habens agens.

Sed in hoc est qd. p maiori Auer. apponit hanc minorē: sꝫ accidens. vꝫ. albedo est in gn̄e. q est gn̄abilis & corruptibilis & habebit agēs. cōclusio falsa. accn̄s eīn cū non sit per se ens: nisi

entiatio nō per se generat: neqꝫ hꝫ agēs. ergo aliqua ꝓpōnū. ꝛ nō minor: ergo maior: ꝛ ita ꝓpō. d. oē cōpositū ex potētia ꝛ actu hꝫ agēs ꝛ est gnābile ꝛ corruptibile: est ꝑpotis. ¶ Preterea si illi cōpōni ex genere ꝛ dr̄ia rn̄det agēs. vel est idē cū agēte cōpōnē ex vera mā ꝛ vera forma: vel aliud. si idē. ergo vnū ꝛ idē genus ageret p se duas cōpōnes vnica actiōe: qd̄ est cōtra Auer. 8. phy. cōmē. 32. Si aliud vel est idiuiduū vel vle: ꝛ qcqd dicat sequit̄ incōueniēs. ¶ Dōm ꝙ ī hoc diu steti ꝛ in magno dubio. ꝛ vidi Jo. in plurib⁹ locis tangere hoc: ꝛ nihil dicit. plura. n. q̄ ille vir dicit poti⁹ tradūt ignorātiā ꝙ sciam largiant̄. ¶ Dōm ergo cū licētia dōi alr̄: si aliqn̄ alr̄ occurrit: ꝙ in generatione platonis plures cōpōnes occurrūt. qn̄. n. plato accipit esse prima ꝛ ꝓpinqua cōpō est ex mā ꝛ forma. scd̄a ex actu ꝛ potētia quā Auer. hic glosat ex gn̄e ꝛ dr̄ia. tertia ex esse ꝛ essentia quā Auer. scd̄o meta. tetigit. cō. 4. ꝛ. 12. meta. cō. 51. ꝛ hāc appellāt ex participante ꝛ participato quā declaraui diffuse in expōne mea. 3. de aīa. ꝛ in expositione cō. 10. ꝛ. 9. vide. ꝛ hāc dixit Auer. cōmētis. 5. ꝛ. 14. illi⁹ tertij. qn̄ dixit ꝙ nulla intelligētia est liberata a potētia pter primā. ꝛ tu vide. Ultima cōpō illis trib⁹ aduēticia est ex sb̄a ꝛ accn̄te. oē enim nouum est recipiēs aliqd̄ accn̄s. ꝛ p ꝯn̄s ibi aliqua cōpō aderit: ꝛ q: iste quattuor cōpōnes attribuunt̄ rei genite: ideo quattuor alia attribuunt̄ur a pte agētis. pria que est ex eē ꝛ eēntia. rn̄det prime cāe. oē enim cātuꝫ est cōpositū ex esse ꝛ eēntia: ꝛ pria cā illi⁹ cōpōnis est pria cā. s. deus. deus eniꝫ est ens p eēntiā: ꝛ p ꝯn̄s cā cuiuslibet entis p participationē. cōpōni vero ex mā ꝛ forma rn̄det gen⁹ particulare: qd̄ primo gnāt cōpositū ex mā ꝛ forma. cōpōni quoqꝫ ex sb̄a ꝛ accidēte nō correspōdet agēs determinatū: qm̄ ea q̄ sunt p accn̄s reducunt̄ ad per se. illud idem agens qd̄ est p se cōpositi ex mā ꝛ forma erit p accidens agens cōpositionis ex sb̄a ꝛ accidēte: vt pꝫ: cōpōni vero ex genere ꝛ dr̄ia: que dicit̄ ex actu ꝛ potētia nō respōdet agens aliud apud phos ab illo pticulari fm̄ sb̄am: sed bene fm̄ moduꝫ. vnde sor. gen⁹. ꝛ est sortes. ꝛ est in gn̄e aīalis. i. ꝛ est aīal. put est sor. generat indiuiduū cōpositū ex mā ꝛ forma. put est in gn̄e aīalis hꝫ generare sibi sil'e in genere: ideo vt sic hꝫ vnire genus cū dr̄ia. vnico enim actu quo sortes vt sor. vnit mām cum forma: sortes vt aīal vnit genus cuꝫ dr̄ia. Et cum hoc sit ita declaratū erit ꝙ omne exn̄s in gn̄e est gnābile ꝛ corruptibile: ꝛ hꝫ agens hoc mō. s. omne cōpositū ex mā ꝛ forma hꝫ agens: ꝛ generabile ꝛ corruptibile. omne cōpositū ex gn̄e ꝛ dr̄ia est cōposituꝫ ex materia ꝛ forma: vt manifestū est: ergo omne cōpositum ex genere ꝛ

Solutio. dr̄ia est gnābile ꝛ corruptibile ꝛ hꝫ agens. ¶ Ad argumēta. Ad primum dōm ꝙ accn̄s est in gn̄e: ꝛ hꝫ agens: vt pꝫ: qm̄ eo modo quo est cōpositū eodē mō est gnābile: ꝛ hꝫ agens. modo dictū est ꝙ illud cōpositū est valde p accn̄s. iō opꝫ vt reducat̄ ad p se eo modo quo dixi.

Dubitatio. ¶ Ad scd̄m dōm ꝙ illi cōpōni rn̄det ideꝫ agēs in subiecto diuersum fm̄ dr̄ōneꝫ: vt dictū est. ꝛ ideo diuersis rōnibus eque primo illud est causa diuersarū cōpōnum. ¶ Sed adhuc anima formidat. prio: qm̄ prima causa respōdet prime cōpōni: ꝛ vltima cā vltime cōpōni. s. ex materia ꝛ forma: ergo intermedie cāe: vt intelligētie cōcurrunt fm̄ rōnes ꝛ gradus medios. qui sunt ergo isti? ¶ Preterea scd̄o qm̄ albedo est per se in genere: ergo albedo est per se composita ex gn̄e ꝛ dr̄ia.

ergo hz agēs per se. lz enī hō albus nō habeat agēs per se. attamen albedo dz habere: qm albedo est vere ens p se cōpositū ex gñe per se z dña per se. ¶ Ad hec dōm vt mihi vr̄ p nūc q̄ semp effectus vles opz in cās vles reducere: z ad hunc intellectū in lib. de cāis dī ppositione quinta. pima creaturaꝝ est esse. dico ergo q̄ in effectu illo plures cōsiderādi sunt gradus essendi: quoꝝ noīa nō habem⁹ fm quos cāe intermedie cōcurrūt. effect⁹ enim. s. plato genitus qñ generaẗ fit ens: sbā: corpus: aīal: hō. put est ens reducit ad pimā cāmq̄ est cā esse. esse. n. ppius est effect⁹ dei. Prout est subſtātia reducit ad saturnum. vnde saturn⁹ cā est rei stabilitatis z pmanētie fm astronomos. Juppiter aut cā est bone habitudinis. vñ Plato: vt sba reducitur ad saturnū: vt bene se hñs: z pfectus ad iouē: put cōtra nociua tuet: z illa ppellit corrñdet marti: ergo scōs effect⁹ est sba bene se habēs nociua ppellens ad quā fm diuersos gradus cōcurrūt planete fm astronomos. Si cōsidereẗ plato genitus: vt corpus: adhuc cōcurrūt tres alij. s. sol: venus: z mercurius diuersis gradibus: qm̄ Plato vt corpus motū reduciẗ ad solē. z ideo dicūt astronomi q̄ oppositio solis in inferiorib⁹ maxie appet. Est. n. motus quasi vita oīum: vt dicit in pncipio. 8. phyſi. z ideo astronomi dicūt Solē esse dnz vite. 12. meta. cōmen. 34. Plato vero vt corpus motū motu generatōis reduciẗ ad venerē. Uenus. n. vt dicūt astronomi ppriū effectū hz. put est cā rei gnātōis p quā aliqd ɔseqẗ in spē. Plato vō vt corp⁹ motū genitū multiplicatū in specie reduciẗ ad mercuriū. mercuri⁹ enī vr̄ ppriū effectū habere in multiplicatione indiuiduoꝝ in vna spē. Si vero cōsideratur: vt aīal sic cōcurrit luna. lune enī ppius effectus est mutatio mãe z dispō ipsius ad recipiendū. nihil autē mutat z mutaẗ plus in gñe sbe q̄ animal: cū possit p quinq̄ sensus variari: z rōne corpis: z rōne forme: z p ɔñs lune dz attribui. Si aūt consideraẗ vt hō: sic attribuiẗ hoī generāti. hō enī hoiez generat. pz ergo iam qūo cāe intermedie cōcurrūt fm gradus occultos z diuinos quos astronomi explanāt in libris coꝝ. Pōt et aliunde accipi ordo cōcursus illoꝝ quez declarat Ptolome⁹ in quatripartito. inqt enī effect⁹ saturni ad vlla loca z tpa. Jouis ad ānos. martis solis veneris z mercurij ad mēses. lune ad dies. ecce qūō alio mō pōt accipi ordo. Et cum corpa celestia sint quasi instrā sbarū separataꝝ: sequiẗ q̄ sba q̄ mouet supiorē orbē fit vlioris cōceptiōis z virtutis: z sic ɔñr sunt alie. ¶ Ad pimū ḡ argumētū pz sol. qm̄ pria cā ɔcurrit fm ppriā rōnē z ppiuz effectū. s. esse cāe intermedie fm gradus intermedios quos explicaui.

Sed adhuc est locus qōnis: qm̄ vt dicit auctor dē cāis. ppositione prima. oīs cā primaria plus est influens q̄ cā vlis scōa. Et illud qō plus influit explicat ppōne scōa. d. z cā prima adiuuat scōam cām super oppōnem suam: qm̄ omnē oppōnem quaz cā efficit scōa/ prima etiā efficit: ergo ad quēcunq̄ gradum cōcurrit causa inferior cōcurrit causa superior: z vltra: z pt ɔñs homo vt homo. fit etiā fm cōcursum omniū causaꝝ mediarū. ¶ Preterea sor. generans est ens: subſtātia: corpus: animal: z homo. ergo sor. vt ens pōt cāre Platonē vt ens vt sba. iterū illuz vt sba. z sic de alijs: ergo superfluunt cālitates medie. ¶ Dōm q̄ dictū illud dz intelligi hoc modo scz de cāto. z nō de modo causati vel cāndi. omne enim causatuz qō

Solo.
Effect⁹ vniuersales ad cās vles reducunt.

Dubitatio.

Solutio.

causaf a cā scđa causatur a prima. V.g.sol.causat platō.ꝛ prima eū causat eundē.nō cōuertit tñ:qm̄ prima pōt causare aliū effectū quē nō pōt scđa:ꝛ iō subdit auctoꝛ ibidē.verūtamen efficit eum p modū aliū altioꝛē ꝙ sublimioꝛē.vn̄ dī in lib.Proculi a quo fuit extract⁹ ille liber de cāis.ꝑpōne prima.omne qđ ꝑducif in scđis cāis a prioꝛib⁹ ꝛ cābilioꝛibus ꝑducif eminētius.ecce q̄uō idē est causatu3 vtriusq3: l3 modus nō sit idē. ¶ Ad scđm dōm ꝙ illa sunt in forte: vt in instroꝛ tñ sunt in coꝛpibus celestibus: vt agente principali.ꝛ hoc dixit elegātissimus phs Auer.9.phy.cō.47.inqt eni3 hō non dat in generatiōe hoīs nisi illud qđ est quasi instr̄m ꝛ coꝛpoꝛa celestia quasi artifex: ꝛ vide reliqua:modo instr̄m nō agit nisi cōseruef a principali agente: ꝛ iō pt3 qualr̄ coꝛpa celestia principalr̄ cōcurrūt ꝺm illos gradus: l3 hō possit ꝺm oēs illos cōcurrere put est instr̄m oiu3 illoꝝ. ¶ Ad secūdam rōnem principalē dōm ꝙ si albedo ꝺm phos haberet genus ꝑr se ꝛ drīam ꝑr se esset vere ens per se exn̄s.cum oīs drīa sit actus ꝺm Auer.hic:ꝛ oīs actus ꝓncipium est essendi ꝛ existendu:ideo si albedo haberet ꝓpriū genus ꝛ ꝓpriā drīam esset cōpleta in specie: ꝛ ꝑr ꝯn̄s esset vere exn̄s seoꝛsum ꝺm phōs:ideo op3 dicere opinionē quam diu celaui scholaribus meis: ꝙ ꝺm doctrinā Auer.accidētia bene habēt genus per se:nō tñ drīam ꝑ se:īmo drīa accidentiū ꝺm ipm est subiectum.sicut eni3 essentia hoīs cōstituif ex aīali ꝛ rōnali.ita eēntia albedinis:eo modo quo ei cōpetit essentia cōstituif ex genere.s.coloꝛe ꝛ subiecto. ¶ Verū debes scire ꝙ accn̄s est duplex: qđdā ꝓpriū notās ꝓprium subiectū:ꝛ sic drīa eius est subiectum ꝓpriū: ꝛ semp d3 poni ꝓpriū subiectū. Qđda3 cōe:ꝛ q: est indr̄ns ꝺm subgenerationem; ideo nō expedit ponere ꝓpriū subiectū:s3 qn̄q3 apponim⁹ ꝓpriā passionem illius accn̄tis p qđ notaf subiectū: vt p3 in diffōne albedinis. ¶ S3 dices hec opīo noua ē ꝛ ficta:nec Auer.eā ponit in aliquo loco. ¶ Preterea est ꝯtra rōnem:qm̄ tūc nō differret albedo ꝛ album:cu3 vtrūq3 notet subiectū ꝑr te tanꝙ drīam. ¶ Preterea oē ꝑdicamentum h3 ꝓpriū genus ꝛ ꝓpria3 drīam:qm̄ oē gnālissimu3 diuidif per drīas ꝓprias eiusdē gn̄is. ¶ Preterea potius ſbtu3 videf esse vt mā accn̄tis:qm̄ vt dī.4.meta.cō.scđo.accn̄tia hn̄t mā3 in qua: ꝛ genus: put a coloꝛ h3 potiꝰ rōnē foꝛme respectu substātie: vt p3.2.de aīa.cō. 4.plures alias rōes adduxi ꝯtra hoc in trac.de accn̄te quē feci paucis diebus:ꝛ declaraui qualr̄ hec opinio adeo euitaf a quibusdam: ꝙ eis videf venenū:ꝛ nō est mirū:qm̄ nō viderūt dicta dn̄i philosophi Auer.ꝛ Arist. ¶ Ad prima3 dōm ꝙ hec opinio pt3 ꝑr verba ꝛ fundamenta eius in diuersis locis.per verba quide3 inquit.7.meta.cō. 14.cum declarauit ꝙ diffinitio simplr̄ nō inuenif nisi in substantijs: nō in accidētibus:q: sunt cōposita ex substantia ꝛ accidente ꝛc̄.ecce q̄uō ponit accidētium naturā esse cōposita3 ex substantia ꝛ accidēte. ¶ Preterea ibidē cōmē.4.inquit.ꝛ diximꝰ ꝙ substātia est prioꝛ diffinitiōe cuiuslibet accidētiū:qm̄ necesse est vt substātia accipiaf in diffinitione cuiuslibet accidentiū:qm̄ partes diffōnis sunt illa per que cōstituif res: ꝛ q: accn̄tia cōstituunf per ſbas necesse fuit vt accipiantur in diffōnibus eoꝝ:ecce ꝙ plane Auer.illud ostendit. alia verba collegi in tractatu dicto. ¶ Contra fundamentū vero:qm̄ Auer.4. phys.cōmē.60.intulit ꝙ si predicamentū esset separatū:tūc ꝙtitas

Accn̄s duplex.

esset substātia separata.hec aūt ɔ̄ntia nō tenet:nisi qꝫ variat ei⁹ substantialis ɔ̄ria.s.subiectū:ergo variat spēs: ꝛ imorari in hoc est superfluum.ptꝫ ergo solutio ad primū. ¶ Ad scḋm dicenduꝫ ꝙ differunt: qm̄ albū notat subiectū in actu.albedo in potentia:vt dicit Auer.7. meta.cōmen.18.attamen essentia est vna.s.albedinis albi ꝛ hoīs albi.vnde sicut idē est humanitas homo ꝛ homo rōnalis:differunt tamen in modo:ita idē est albedo albū.ꝛ hō albus ſꝫ ꝓhos simpl'r differunt in modo. ¶ Ad tertiū dōm ꝙ maior est falsa de generib⁹ accidentib⁹:qm̄ sicut generalissimū nō est ens p se:ita nō dꝫ habere differentias p se:neqꝫ diuisiuas:neqꝫ cōstitutiuas. ¶ Ad quartū dicendum ꝙ subiectū est materia in qua:ꝛ genus forma in qua: est tamen subiectū differētia per quam:ꝛ genus mā ex qua fit accidēs ꝛc̄.ergo accidētis est tm̄ ſm quid:ꝛ in relatione ad substantiā:ſꝫ hic oporteret amplius imorari ꝛ nolo:quoniā dixi ibidem: ꝛ nullus bonus vir debet me condēnare absentē.i.me nō intelligentē: vt primo celi. dicitur.ideo qui nō vidit dicta mea: vbi diffuse locutus sum non debꝫ me condēnare in hoc breui ꝛ transitorio sermone.

Albuꝫ notat sbtuꝫ in actu. albedo in potētia.

Dubitatio.

Et postquā scripsi hoc.occurrerūt qōnes quas tetigerunt scholares mei. Quaꝝ prima est.p id qō est forma ꝛ essentia alicuius cōtingit agere id cuius est forma ꝛ eēntia:sed eēntia ꝛ esse est forma fortis:ꝛ sba ꝛ corpus ꝛ aīal sunt eēntia ꝛ forma fortis:cum hec sit p se vera.for.est ens.for.est sba.for.est corpus. for.est aīal.ergo for.p se pōt agere ens:substantiaꝫ:corpus:ꝛ aīal:ꝛ hoīeꝫ:ergo oīno superfluūt corpora celestia. ¶ Scḋa qō.si fortes vt instrm̄ Saturni producit aīal:vt instrūm solis: corpus vt instrm̄ lune animal.propter quid vt instrm̄ prime cause non producit esse? ¶ Ad primā dicendū ꝙ for.est animal corpus substantiā ꝛ ens pōt itelligi duob⁹ modis.vno mō formal'r p essentiā.alio mō formal'r p participatonē.primo mō non:qm̄ solus deus est ens formal'r p essentiā: qm̄ est ens:ꝛ in rōne essendi excludit ab omni alio in rōne cāe alio mō. ꝛ scḋo verificat.est eniꝫ fortes ens:nō tamen p essentiā: cum in rōne essendi dependeat a prima cā.sic'r for.est sba formal'r ꝛ per se: sed non per essentiā:cuꝫ depēdet a saturno in esse:cuꝫ vt sic sit illius instrumētum:ꝛ sic de alijs.maior ergo dꝫ intelligi de p se primo mō:nō secūdo modo. ¶ Ad scḋam dōm ꝙ esse est effect⁹ prim⁹ qui nullū aliūꝑsupponit:ꝛ iō nō pōt ibi ɔcurrere vt instrm̄:qm̄ vt instrm̄ ageret dispositiue.hec sol.est primi expositoris inter latinos in loco eius. ¶ Sꝫ adhuc arguit:qm̄ instrm̄ adequat virtuti sue cāe:ergo q̄tū pōt pria cā ꝓducere:vt pncipalis cā cātum for.vt instrm̄. ¶ Preterea esse sbale etiā simplex est:ꝛ p ei⁹ fieri nō disponit fortes:ergo neqꝫ ad illud ſm ꝯ cōcurreret. ¶ Preterea ipse dixit in meta.ꝛ in plurib⁹ locis ꝙ aliqḋ instrumentū pōt attingere virtutem principalis agētis.ꝓpter quid ergo for.vt instrumentū illud nō pōt. ¶ Ideo videt esse dicenduꝫ ꝙ for.vt instrumētū prime cāe pōt ꝓducere platonē in esse.i.inquātuꝫ ens:vt argumentū cōcludit:neqꝫ sequit ꝙ for.aliquid creet:qm̄ creatio est ꝓductio ipsius rei ex nihilo per se ꝛ seorsum. modo fortes non facit esse per se:sed esse ꝓut cōtinetur in homine:vt patet.ꝛ tu considera:quia est multuꝫ difficile. ¶ Cum hec omnia verificata sint.apparet aperte primum motorem non esse in genere: ipsumqꝫ non esse

Dubitatio.

Solo ad pmam.

Ad scḋam.

Replica.

Solutio.

Correlariū

cōpositū ex actu ꝛ potētia: vt manifestū est. pōt enim sermo h̄ sic cō/
poni. omne cōpositū ex gn̄e ꝛ dr̄ia est generabile ꝛ corruptibile: ꝛ h̄z
agens. sed ꝑmus motor non est gn̄abilis ꝛ corruptibilis: neq̄ʒ habet
agēs: ergo in scd̄a figura nō est cōpositus ex genere ꝛ dr̄ia. ꝛ ita neq̄ʒ
ex actu ꝛ potētia. ꝓpositio. d. oē cōpositū ex gn̄e ꝛ dr̄ia est generabile
ꝛ corruptibile ꝛ h̄z agens. verificata est iam. Minor aūt est ꝑ se no/
ta: ꝛ perspicua. ꝛ sic habet̄ primū. ¶ Debes scire ꝙ Auic. 9. meta. ca.
4. ꝓbauit alijs rationibus primū motorē non esse in genere. quarū
ꝑma est. genus est pars. deus aūt simplex est non h̄ns partē ꝛ partē.
ergo deus nō est in gn̄e. pōt ergo rō Aui. sic cōponi. omne q̄d est in ge/
nere h̄z ptē ꝛ ptē. deus non h̄z partē ꝛ partē: cū sit simplex: ḡ deus nō
est in genere. maior p̄ʒ: q̄m genus est pars. ¶ Scd̄a ratio ponit̄ ibi/
dem sic. si necesse esse h̄z genus: ergo intētio gn̄is vel erit ex se neces/
se esse: vel non. si ꝑmo modo non cessabit quousq̄ʒ sit ibi dr̄ia. vult di/
cere tunc genus in actu includeret dr̄iam. modo hoc falsuʒ est. 3. me/
taphy. declaratuʒ est. ¶ Si dicat̄ ꝙ intentio generis non erit necesse
esse: ergo necesse esse erit cōstitutuʒ ex eo q̄d non est necesse esse: q: ex
illa intētiōe que nō est necesse esse. Posteriores aūt theologātes addu
cunt tertiā rationē que pōt hoc modo cōponi. omne existēs in genere
est limitatum. sed ꝑmus motor non est limitatus: igit̄ primus motor
nō est in genere. maior est perspicua. minor p̄ʒ etiā. est eniʒ ꝑmus mo/
tor perfectionis infinite. ¶ Prim⁹ expositor adduxit quartā viaʒ que
sic cōponitur. nullū cōtingens perfectiones omniū generum in se est
in genere. primus motor continet perfectiones omnium generum:
ergo primus motor non est in genere. ¶ Circa has rationes quidaʒ
dicunt rōnem primā Auic. esse demonstratiuā. si exponit̄ bono modo:
ideo ſm eos debes scire ꝙ in aliquibus rebus genus ꝛ differentia acci
piuntur ab alia ꝛ alia re: sicut ponēdo plures formas in hoīe animal
q̄d est genus accipitur a sensitiua: ꝛ rationale ab intellectiua vel co/
gnitiua pro nunc aliq̄n ibi nō sunt res ꝛ res sicut in accn̄tibus: sʒ opʒ
vt sint realitas ꝛ realitas: quedā. s. a qua sumit̄ genus: altera vero a
qua sumitur dr̄ia: ergo est duplex compositio. vna ex re ꝛ re diuersis
oīno. altera ex realitate ꝛ realitate. scd̄a est minima cōpositio: ꝛ suffi/
cit ad rōnem generis. Ex his volunt primā rōnem Auic. h̄re vīʒ hoc
modo. omne q̄d est in gn̄e est cōpositū ꝑma vel scd̄a cōpositiōe. sʒ deus
non est cōpositus aliqua illarū: ergo deus nō est in genere. maior p̄ʒ.
minor quantū ad primā partē est perspicua: quantū ad scd̄am ꝓbat̄:
q̄m oīs realitas in deo est formalr̄ infinita. ꝛ qualitercūq̄ʒ sumpta per
se non esset in potentia ad alterā: ergo cū deo quecūq̄ʒ realitas essen/
tialis sit formalr̄ infinita: nulla est a qua possit accipi ratio generis.
Scd̄am rōnem Aui. dicunt absolute valere: nec aliter eaʒ exponūt.
¶ Cōtra rōnem ꝑmi expositoris arguunt. ꝛ illi maiori adde istaʒ mi
norem: sed homo cōtinet perfectiones oīum generū: q̄m homo cōtinet
perfectiones omniū existentiū in genere substātie eminēter ponendo
intelligētias non in gn̄e ꝛ omniū nouē predicamentoꝝ accidētium:
ergo homo nō esset in genere. ¶ Sed mihi vr̄ ꝙ ea que hi dicūt nihil
sunt: ꝛ non sunt digna recitatiōe. ꝑma quidē expositio ꝑme rōnis pa/
titur calumniā manifestā: q̄m petit q̄d est ꝑncipio. ſm enim phos pri/
mus motor nō est infinite perfectionis: licet ſm nos xp̄icolas sic: ergo
illa rō

Rationes Aui. ꝓbantes primuʒ motorē nō esse in gn̄e.

Rō ꝑmi expositoris.

Positio q̄rūdam.

Cōtra ꝑmū expositorē.

Impugnatio contra illos.

illa rō supponit deum eē infinituꝫ: ⁊ quodlibet illius eē infinituꝫ. ⁊ sic realitas nulla est ibi potētialis ad alteram: ⁊ hoc nō transcēdit ordinem credulitatis. ¶ Preterea quero ab his pp quid ois realitas in deo eēntialis est infinita. ⁊ nō ois concept⁹ realis in deo essentialis ⁊ intrinsec⁹. eque enim est eēntialis hec. imo plus. deus est ens: vbi ens eēt genus ⁊ modo: vbi nō ponitur genus. pp quid ergo modo ſm hoc ens in deo essentialr ⁊ formaliter existēs non est formaliter infinituꝫ cum predicet eēntialiter ⁊ vniuoce de deo ⁊ alijs. ⁊ tunc sic. s. vbi ponitur genus. ¶ Et si dicant. qꝛ vbi ponit genus sit realitas: ⁊ ois realitas in deo ē formalr infinita. ⁊ modo nō est realitas. ideo nō oportet. ¶ Et hoc admiror: qm̄ vtrūq; est eēntialis ⁊ formalis ꝑdicatio. ideo pp quid vno mō erit infinitū: ⁊ alio modo nō. ⁊ iaꝫ reducti sunt ad voluntateꝫ. ¶ Preterea. apud istos quodlibet attributū in deo est formaliter infinitū. ⁊ tñ hec predicatio. deus est sapiēs. est denominatiua ⁊ nō essentialis: hec autē predicatio. deus est ens. est essentialis ⁊ quiditatiua. ergo est ens interius ipsi deo ꝙ sapiēs: sed eēntia hꝫ vim infinitandi sapientiaꝫ: ergo multo plus hꝫ vim infinitandi ens: cum sit sibi essentiali⁹. ¶ Qḋ si tu dicas hoc esse: qꝛ ens nō est capax infinitatis: eo qꝛ est indifferēs deo: ⁊ decē predicamētis. s. finito ⁊ infinito. sic dicam de sapiētia: sapiēs eniꝫ apud eos predicat vniuoce de deo ⁊ homine: vt cōstat ipsis. Et per hoc pꝫ qualiter rō illa que procedit ex illimitatiōe dei nihil est: tum pmo qꝛ petit principiū. tum qꝛ coincidit cum rōne Thome. idem eniꝫ intelligit Thomas per cōtinere perfectiones omniū generūꝫ ⁊ esse illimitatū: qm̄ cōtinere apud Thomam est virtute propria. quodlibet illoruꝫ posse producere. ⁊ sic maior est vera. nullam continēs virtute propria perfectiōes omniū generuꝫ est in genere: sed primus motor cōtinet illas virtute propria. ergo prim⁹ motor nō est in genere. ⁊ sic ratio est forte efficacior ꝙ sit sua. Instantia nihil est: qm̄ homo nō cōtinet omniū perfectiōes virtute propria: cum cōtineat in virtute primi cōtinētis.: sic rō Thome vel reducitur ad illam tertiaꝫ eius: vel est efficacior: cur ergo student in reprobando illum bonū virum? ¶ Iteruꝫ scḋa rō Auicē. debilitat: ⁊ retorqueo eam cōtra illos q tenēt illam. hoc mō. intētio entis q̄ ꝑdicat vniuoce de deo ⁊ alijs vel est formalr neceē eē: vel non. si nō. ꝫ neceē eē ex nō neceē eē. si sic. ergo ens includeret formaliter necesse eē: qḋ est inconueniens: imo pōt argui ꝙ nullum attributuꝫ cōpetit deo ⁊ alijs vniuoce cōtra eos hoc modo: sapiētia vl est necesse eē vel non necesse eē. si. necesse eē: ergo formaliter includeret illud. ⁊ sic nō competeret nisi deo. si nō. ergo vt prius necesse eē esset ex nō necesse eē. ⁊ breuiter nulla istarum rationū quas ista approbāt mihi valet. sola ergo rō Auer. quam hic posuit videt apud me habere efficaciā. Et cum amor dicēdi veritatē coegit me ad digressionē. redeo ad expositionē textus Auer. (Preterea id qḋ recipit:) Cum remouit a deo cōpositionē ex genere ⁊ differentia: vult nunc ponere aliud fundamētuꝫ per qḋ vult remouere compositionē ab eo ex denoiatiōe ⁊ denominato: ⁊ inquit. ꝑterea: id qḋ recipit ſm veritatē apud philosophos est pura potētia. (Et si.) Soluit obiectionē cōtra hoc: qm̄ anima recipit ⁊ tñ nō est pura potētia. ⁊ inquit. ⁊ si forte eēt actus: eēt per accidēs. vult dicere ꝙ anima recipit: ⁊ est actus: recipit quidē prout est potētia: ⁊ est actus per accidēs sibi

Rō ꝑ illis.

Idē est ɔtinere pfectiones ⁊ eē illimitatū ꝫ scḋm Tho.

Ad scḋaꝫ rationē Auic.

put recipit. & hoc dicit ad notādum q̄ de rōne recipiētis formaliter non est eē in actu. ¶ Sed obijcietur: qm̄ Auer. scdo de aīa cōmēto. 4. & primo physi. cōmēto. 63. & in pmo capite de sba orbis. vult q̄ accidētia recipiātur in ente actu prout est in actu substātia. in ente in potentia prout est in potētia. ¶ Ad hoc Auer. 5. physi. cōmēto. 8. dicit hec verba. Et cū in hoc q̄ gñatio in substātia nō est motus est: qm̄ gñatum in ea nō est ens simplr: & est ens in potētia qñ transmutat: & exit de potētia ad actum: qđ nō est ita in gñatione accidētium. transmutatum enim in ea est in actu: lz transmutet fm q̄ est in potētia. in quibus verbis Auer. inuit solu. qōnis. vult enim dicere q̄ eē actu nō fit rō ipsi mobili recipiēdi motum: sed magis vt est ens in potētia. & tñ concomitans est necessario reqsitum ad hoc q̄ aliqđ recipiat motū. & ideo ait. q̄ nō est ita in gñatione accidētium. transmutatū enim in ea est in actu: lz transmutet fm q̄ est in potētia. est ergo in receptiōe accidētali rō formalis transmutatiōis eē in potētia: lz cōcomitet esse actu in trāsmutatiōe substātiali: & formalr & cōcomitatiue eē in potētia est reqsitum: vt inuit in pmis verbis. & sic patet solu. (Et id qđ.) Diffinit actum. d. & id qđ aduenit est actus. & iterum soluit qōnem cōsimilē. d. & si forte eēt potētia: eēt per accidēs. Colligātur ergo due diffinitiōes: quarū pma est. potētia ē pncipiū recipiēdi p se. act⁹ ē ens alteri aduenieñs per se. & he due diffinitiōes sunt quasi cōsimiles illis quas dixit Arist. in metaphysica. ait enim. potētia actiua est pncipiū trāsmutādi aliud inquātum aliud. & passiua est principiū transmutādi ab alio inquantum alio. Et forte q̄ hic diffinit actum receptū & potētiam recipiētem: & nō actum dantē. & sic diffinitiōes sunt diuerse: sed hoc nihil refert. Et tunc colligit horum differētiam. d. & hoc modo distinguit adinuicē scz recipiēs & aduenies. & hoc ptz ex dictis: qm̄ recipiēs hz rationē perfectibilis. receptum rationē pficiētis. (Et quodcūq.) Nunc accipit scdam propositionē: & inquit. & quodcūq est potētialiter. s. receptum aliquid recipiet illud necessario. & admittit illud qđ actualiter retinet. V. g. si homo est potētia calidū qñq recipit illud: & dimittit frigus. & hoc dicit. 9. metaphysi. tex. cōmēti. 17. & 19. omnis potētia passiua est ꝯtradictiōis. vide ibidē Aristo. (Et si.) Ponit tertia propositio. & inquit. & si poterit aliquid recipere in actu cum aliquo recepto in actu. i. qñ recipiēs & ens in actu: & receptū ens in actu. quodlibet ipsorū est per se existēs. & hoc est per se manifestū. (Et ēt recipiēs) Apponit quartā. & inquit. & ēt recipiēs est corpus necessario: cui⁹ rationem dicit. nāq pro. q: receptio principalr repit in corpore vel in eo qđ est in corpore. pōt ergo sermo cōponi hoc mō. omne corpus: vel in corpore existēs est corpus. oē recipiēs est corpus vel in corpore existens. ergo omne recipiēs est corpus. & hic sermo alibi fuit expositus. ¶ Debes autem scire pro nunc q̄ corpus capitur hic pro mā. & hoc est ita: quoniā omne corp⁹ vel est corpus. i. materia: vel in corpore. i. cōposito existēs pars: q̄ autē omne recipiēs sit corpus. i. materia vel in materia existēs est manifestum nunc. & sic ptz ratio eius hic. ¶ Sed posset dici cōtra: quoniā aliqua accidētia recipiunt vt superficies. cui respōdet. d. nāq pro q: accidētia nō nominātur. i. denominātur a receptiōe. i. receptiua principalr neq forme que sunt superficies: neq linee neq puncta: qđ intelligo principalr: q: possunt imediate recipe

ret sed non virtute propria & principaliter: sed virtute substantie. (Tandē.) Ultimo apponit ex dictis ꝓpositionē illi maiorē. d. tandē id qd nō diuidit in aliqd nō recipit. est g ꝓpositio ex dictis cōducta nullū indiuisibile subiectū esse pōt denoīationū & accidentiuz (Sed ꝙ extra) Nunc apponit minorez. d. sed ꝙ extra compositū sit agens primuz ꝓbatum est demōstratiue. est ergo minor: sed primuz agēs est indiuisibile cum sit probatū demōstratiue ipsuz eē extra cōpositōez. ergo primuz agēs non pōt esse subiectuz denoīationuz & accidētiuz. tota ergo rō pōt componi duobus modis. vno modo vt eam format Auer. in littera. s. in prima figura sic. Nullū indiuisibile pōt esse subiectū denominationū & accidētiū. ꝓmus motor est indiuisibilis oī cōpositiōe carēs. ergo non pōt eē sbm accñtiuz & denoīationū. & sic ptz qualr remouet cōpō ex subiecto & denoīatiōe. Uel pōt cōponi sermo sic. oē recipiēs est corp⁹ vel virtus in corpore: vt quarta inqt ꝓpositio. sed ꝓmus motor nō est corpus neqꝫ virtus in corpore. ergo ꝓmus motor nō est recipiēs accñtia & denominaiōes. & sic sermo est in figura scda. Potest ēt ratio formari iuxta tertiā propositiōez hoc modo. oē recipiēs in actu est per se existēs sine recepto: vt dicit tertia ꝓpō: sz ꝓmus motor nō est in actu sine attributis. ergo in scda figura nō recipit illa. & sic vt prius. ℭ Potest & quarto rō cōponi iuxta scdam propositionē hoc mō. oē recipiēs aliqd qñqꝫ acqrit illud. & qñqꝫ perdit illud. Sed ꝓmus motor nō qñqꝫ acquirit attributa: & qñqꝫ perdit. ergo ꝓmus motor nō recipit. & sic vt prius. ille ergo quattuor ꝓpōnes pñt eē ꝓpositiōes ad syllos hosrlz ꝓma ponatur vt terminoꝝ declaratio. (Sed ꝙ sit.) Nunc vult cōclusionē dictā difficultare. & ꝓmo quasi epilogādo ponit eam. scdo ponit. q. circa illaz. inqt ergo. sz ꝙ sit recipiēs incorporeū siue per se: siue per aliud: hoc est impoīe. hec est ꝯclusio nisi in aliquo: qr dubiū est. s. de itellectu in potētia. i. mālī. est ergo qō: acceptis illis quattuor maiorib⁹ addit ista minor: sed intellect⁹ in potētia est indiuisibilis & a mā abstract⁹. ergo nō recipit. ꝯclusio est falsa. & nō pro minori: ergo oēs quattuor maiores sunt impoīes. (Et qūo.) Hic rñdet Auer. & vult ꝯclusionē eē veram. s. ꝙ intellꝰs in potētia nō recipit: qd intelligo sic ꝙ nō sit sbm recipiēs: & hoc ꝓbat. d. & qūo aliqd cōponit ex denoīatiōe. i. accñte & denoiato. i. sbto. & illa denoīatio non est addita super sbam. i. aduēticia ab extrinseco. quasi dicat. impossibile est. ℭ Scdo arguit & sup. qūo est possibile qn sbm recipiēs sit gñabile & corruptibile & corp⁹ necessario. quasi dicat: qr oz vt subiectum recipiēs sit corpus gñabile & corruptibile. ℭ Ex his possunt ordiri due cōpositiōes. ☞ Quaꝝ ꝓma est. oē accidēs aduenīes alteri cū eo faciēs cōpositionē est extrinsecū: & illi aduēticiū: sed denominatio intellectui in potētia aduenīes est accidens aduenīes alteri cum eo faciēs cōpositionē. ergo est accidēs aduēticiuz ei. hoc cōsequēs reputat pro impoīi: non pp figuram sylli & modum: ergo pp ꝓpositōes: & non pp maiorē: ergo pp minorē. ☞ Scda est. oē sbm recipiens accidens nouū aduēticium ab extrinseco est corpus gñabile & corruptibile: sed per se intellꝰs in potētia est recipiēs accidēs nouū aduēticiū ab extrinseco. ergo intellectus in potentia est corpus gñabile & corruptibile: & econuerso: vt ꝓus est falsa. ergo minor. quoniā minorē vult eē manifestaz. ℭ Sed obijciet quis cōtra has in hunc modum acce

ptis maioribus accipio hanc: sed corpus celeste recipit accidentia & multas denoiationes vt lumen motū & dimēsionē. ergo est corp⁹ generabile & corruptibile. Cui respondet Auer. q & si dicta rō nō concludat recipiens eē corpus gñabile & corruptibile: saltem cōcludit ipsum esse corpus quātum: cuiusmodi est corpus celeste. vñ est regula apud Auer. omne recipiens est duobus modis: vel accidens nouum & sic est corp⁹ generabile & corruptibile. vel accidens eternuz: & sic est corpus eternum quātum. modo huic addo minorem: sed intellectus nec est corpus nouū nec eternū. ergo non recipit. & rō fuit aliqualiter fortis. Inquit ergo. sed si illa denominatio dicti cōpositi. i. dicti itellectus cōpositi ex subiecto & accidēte addita fuerit super substātiā. i. recepta fuerit in substātia intellect⁹ in potētia: & nō sit sup. ille intellectus: substātia in potētia. s. noua in illa denominatiōe: sed potētia antiqua: vt opinati sun t antiqui de corpore celesti: qd ponitur subiectū in potentia antiqua accidētiuz. Hoc remouet. d. opz necessario q intellectus in potētia ad min⁹ sit quātitabile: & q sit corpus. Huius rōnē assignat. d. si eniz remouet corporeitas ab illa sba intellect⁹ mālis gerens illā denoiationē remouet ab ea receptio sensibilis. i. idiuidualis & subiectiua. & sic remoueret ab eadē sba intells. denoiatio cōprehensionis sensibilis. i. rei indiuidualis.

Dubitatio. Sed hic est locus qōnis: qm̄ fm Auer. in tertio de aīa. cōmētis. 5. & 14. & 28. duplex est receptio. s. transmutabilis & simplr seu vlis. dicere ergo q si intellect⁹ non recipit intellecta receptiōe trāsmutabili indiuisibili recipit illa receptiōe vli. & sic argumētuz nō cōcludit vniuersalr: sed in parte.

Solutio. ¶ Ad hoc debes scire vt diffuse dixi in lib. de intellectu q ois receptio tasmutabilis est indiuidualis & subiectiua. & ois subiectiua est idiuidualis trāsmutabilis fm Auer. Itēz ois receptio vlis seu simplr est receptio obiectiua. i. cognitiua eo mō quo color est in oculo & nō species coloris. ¶ Tunc ad formam dicēdum q intellect⁹ recipit illa receptiōe vniuersali & simplr: sed illud nō est recipere subiectiue sed obiectiue. Et q receptio vlis nō sit receptio subiectiua: sed perfectiua. i. obiectiua. pz tertio de aīa. cōmēto. 14. inquit eniz. vnde nō est opināduz q prima mā est cā receptiōis: sed cā receptiōis trāsmutabilis: & ē receptio huius singularis. cā autē receptiōis simplr. i. vlis & perfectiue est ista nā. i. intellect⁹ in potētia. & statim verificat per hoc quoddā antiquuz dictum. d. & ex hoc mō fuit possibile q corpora celestia reciperent formas abstractas: & intelligerēt eas: & fuit possibile: vt intelligētie abstracte perficerēt per se adinuicē. Cuius rōnem di. ē si non eēt possibile: vt illic intelligat recipiēs neq3 receptibile: hec sunt verba illi⁹. Arguo modo & quero qua spē receptionis intelligētie perficiūt se. s. inferior perficitur a superiori fm ipsum: vel subiectiue per inherentiam superioris sibi: vel perfectiue & obiectiue. nō primo mō: vt cōstat apud ipsum. ergo scdo modo. & iam dicit q eodez modo intellect⁹ in potētia recipit intellecta. ergo illa nō recipit subiectiue: sed obiectiue. (Ergo illa.) Cum remouit moduz falsum quo intellecta intelligūtur accidere intellectū inducit modū veruz. & inquit. ergo illa denominatio & illud denoīatuz. i. intellect⁹ & intelligibile reducunt in summo intellectu. i. possibili: & sunt vnuz & idē. & dixit. (In sūmo intellectu.) Qm̄

intellect⁹ qñq3 capitur pro cogitatiua. vt p3 tertio de aïa. cõ. 36. ⁊. 20. ⁊. 5. dixit: ergo in sũmo intellectu. i. intellectu poli: q est supioris gradus ad cogitatiuã3. huius rõnez assignat. d. simplex eni3 intellectus ⁊ intelligibile vnum ⁊ idem sunt realiter: plura respectiue: ⁊ per accidens. v3. ratione subiecti.

Sed qõ accidit nõ pua quã tetigi ĩ libro de intellectu plixe qño intellẽs ⁊ intelligibile apud Auer. sunt vnũ ⁊ idẽ ẽm re3. ⁊ dr̃nt p accñs. Ut̃ ei3 q̃ hoc cõtradicat sibi in tertio cõ. 8. vbi vult q̃ intellẽs ⁊ intelligibile sunt diuersa eẽntialr̃ ⁊ sint idẽ p accñs. qõ exponit ibidẽ. d. i. s3 q̃ accidit intellectis re⁊ q̃ fuerint ipse. i. eẽntia ei⁹ ⁊ hoc est ecõtrario dispõni in formis abstractis. i. intelligẽtijs. ille. n. cũ ĩtellecto ea⁊ nõ est aliõ ab eis in intẽtiõe p quã sunt ĩtellecta isti⁹ intellẽs. iõ ĩtelligũt se eẽntialr̃ ⁊ nõ accñtalr̃. ecce qño vult q̃ intellẽs ⁊ intelligibile in nobis vniunt̃ p accñs ⁊ dr̃nt ẽm re3 ecõtra ĩ ĩtelligẽtijs sepatis. ¶ Preterea ibidẽ cõ. 15. inqt. ⁊ necesse est vt ĩtellectũ fit p intẽtione3 in eo. q: formare p intellectũ. i. intelligere. ⁊ formatũ idest intellectũ idem sunt in rebus ĩmãlibus. ⁊ si iste intellectus esset intellectũ per se cõtingeret vt sciẽtia speculatiua ⁊ scitu3 eẽnt ide3: qõ est impossibile. ¶ Preterea tũc nõ differret ab opinione Themistij: qm̃ vt dixi in lib. de intellectu: Themistius estimat intellectũ ⁊ intelligibile esse idẽ ẽm re3 ⁊ differre in mõ. qño ergo differt hec positio ab illa. ¶ Dicẽdu3 q̃ ⁊ si de his dixi ibi quãtũ potui. tũc dicẽdu3 reputo quãtũ sufficit. iõ debes scire primo q̃ intelligibile dum accipit̃ in se: ⁊ non comparatu3 intellectui est indiuiduũ sensibile apud Auer. dum autem cõparat̃ intellectui est vl̃e actu separatũ ab hic ⁊ nunc ⁊ loco ⁊ alijs appẽdicijs: adeo q̃ nihil addit̃ ĩtelligibili in se: sed tm̃ modus quidã per quẽ cognoscit̃ ab intellectu nostro. ⁊ hoc pulchre dĩ. Auer. tertio de aïa. cõmẽ. 5. quasi in fine. vbi ait. debes scire q̃ respect⁹ intellectus agẽtis ad istu3 intellectũ est respect⁹ lucis ad diaphanũ. ⁊ respectus formarũ materialiũ ad ipsu3 est respect⁹ coloris ad dyaphanum: qõ declarat. d. quẽadmodum enim lux est perfectio diaphani. sic intellectus agens est perfectio intellectus materialis ⁊ quẽadmodum diaphanũ non mouet̃ a colore: neq3 recipit eum nisi qñ lucet: ita iste intellect⁹ nõ recipit intellecta que sunt hic nisi ẽm q̃ perficitur per illu3 intellectũ: ⁊ illuminat̃ per ipsu3. ⁊ quẽadmodũ lux facit colorem in potẽtia esse in actu. ita q̃ possit mouere diaphanũ. ita intellectus agens facit intellectiões in potẽtia intellectas in actu: ita q̃ recipit eas intellect⁹ materialis. ẽm hoc igitur est intelligẽdu3 de intellectu mãli ⁊ agẽte. Ecce qño intelligibilia nihil recipiũt: sicut nec color a luce: sed sicut color qñ lucet fit actu mouẽs ita ĩtelligibile qñ intelligit̃ actu mouet intellectũ. ergo tm̃ variat̃ ẽm modu3 abstractionis. ¶ Ex his eligitur q̃ intellect⁹ possibilis ⁊ intelligibile sunt vnu3 ẽm formã: qm̃ forma est principiũ mouẽdi. Cu3 igitur intelligibile nõ moueat nisi dum sit abstractũ. eẽ ergo abstractũ est forma intelligibilis. ⁊ hec eadẽ est forma intellect⁹. qm̃ intellect⁹ ẽm rem est abstractus. ergo intelligibile ⁊ intellectũ sunt vnũ ẽm formã. differũt autẽ ẽm mã3: quoniã mã intelligibilis sunt indiuidua quib⁹ adiungit̃ modus abstractiõis: mã vero abstractõis intellect⁹ est eẽntia pura ei⁹. ¶ Secũdo debes scire: vt Themisti⁹ voluit: q̃ intellect⁹ agẽs sit causa

Pria qõ.

Solo.

omniū formarū. vt ptꝫ in primo sue abbreuiatiōis de anima. ⁊ sic hꝫ di/
cere ꝙ intellectus agēs cōtinet oēs formas sensibiles in potētia. ergo
hꝫ dicere ꝙ intellect⁹ mālis intelligēs intellectū agentē intelligit oia
entia mālia: quoꝝ est cā: ⁊ sic fit intellectio apud Themistiū. qñ. n. in/
tellectus mālis ꝯuertit̄ ad agentē tunc cōprehēdit illuꝫ: ⁊ oia sensibi/
lia p illuꝫ: sicut intell's dei qñ cōprehēdit eēntiā: cōprehēdit illam: ⁊
oia entia hic: quoꝝ est cā. Quia vero ꝯm Auer. intell's agēs nō est cā
formaꝝ sensibiliū: vt ptꝫ. 7. metaphy. cō. 31. ⁊. 12. meta. cōmētis. 13. ⁊
18. iō opinat̄ ꝙ intell'us mālis nō intelligit entia mālia: qñ intelligit
agentē: sed qñ entia fiunt abstracta. ⁊ sic pꝫ dria Themistij ⁊ Auer.
Aliqua esse eadē i re du/ ¶ His visis dicēdū puto hic ꝙ aliqua eē idē in re pōt itelligi duobus
modis. vno mō in re que est mā. alio mō in re q̄ est forma. Primo mō
pliciter pōt intellus ⁊ intelligibile drnt: qm̄ mā illius abstractiōis sunt idiuidua
intelligi. que differūt ꝯm eē ⁊ eēntialr ⁊ subiectiue ab intellectu. ⁊ sic loquitur
Auer. 3. de aia: vt apparet in verbis eius ibidē. ⁊ sic verificat̄ dictum
eius qñ dicit ꝙ intell'us per accidēs est idē intellectis prout illis que
sunt mā accidit forma abstractōis: vñ prout intelligibilib⁹ accidit for
ma abstractiōis: vt sic accidit eis fieri eēntiam intell'us. Scdo modo
sunt idē: qm̄ intell'us ⁊ intelligibile qñ actu intelligit̄ sunt vnius mo
di abstractōis. ergo sunt idē eēntialr ⁊ realr. i. in forā q̄ est vna eēntia
⁊ vna res eis cōmunis. ⁊ sic loquit̄ h. vult enim ꝙ sint idē in forma. ⁊
differūt per accidēs. s. in mā. ecōtrario est in substātijs abstractis. vbi
intell'us ⁊ intellecta vnum sunt in mā ⁊ forma: qm̄ mā abstractionis
in illis est eēntia. ⁊ illa est mā intell'us. ⁊ iō ibi p se sunt idē ⁊ fere om/
nibus modis. ⁊ sic ptꝫ ad verba cōmēti octaui. sꝫ qd sit ista forma ab/
stractionis. s. an accidēs rei intellecte an accidēs intellectui: ⁊ quō
Quid sensit fiat. Aui. quē seqtur Joan. iand. opinat̄. ꝙ sit accidēs itellectui poss.
Auic. d forā opinatur. n. ꝙ in intellectu multiplicat̄ q̄dam qualitas q̄ est siītudo
abstractōis obiecti. ⁊ qr ista qualitas recipit̄ in subiecto qđ est abstractuꝫ ab hic
⁊ nunc. ideo intellectui p̄sentatur obiectū abstractuꝫ ab hic ⁊ nūc. lꝫ
in se nō sit sine loco: ⁊ tēpore: ergo intell'us possibilis: ⁊ obiectū extra
ꝯueniūt in forma abstractōis: qr in illa spē. est. n. spēs forma obiecti.
put est eius spēs ⁊ figura ab eo deriuata est: ⁊ intell's forma. prout ei
inhēret subiectiue: vt accñs in subiecto. ¶ Auēpace aūt quē sequūtur
Pō Auēp. alij moderni/ opinat⁹ est ꝙ ab intellectu agēte emittit̄ q̄dā qualitas
spiritualis in idiuiduis pñtatis p phantasmata q̄ est accñs illis ⁊ for/
ma eis: qm̄ sicut lux est forma ⁊ actualitas coloris apud ipsuꝫ. put il/
le color mouet visuꝫ. ita illa qualitas est forma indiuiduoꝝ illoꝝ. put
indiuidualia actuata illa qualitate mouēt intellm̄ potēm. est. n. intel
lect⁹ agēs apud ipsuꝫ silis soli. ⁊ q̄litas illa silis luci: ⁊ idiuidua i phā/
tasmatib⁹ exñtia silia colorib⁹. hec Auēpa. in epistola sua de luce ⁊ lu
mine intell'us. Auēpa. ergo vult ꝙ intell'us mālis qui est virtus ima/
ginatiua ⁊ obiectū sunt in forma abstractiōis cōueniētia. illa quali/
tas est forma inhērēs obiectis: ⁊ est dispō intell'us: sicut lux est disposi/
tio visus ⁊ coloribus inhērēs. ¶ Auerrois aūt opinat̄ in verbis nunc
Pō Auer. positis tertio de aia. cōmēto. 5. ꝙ illa forma abstractiōis est substātia
scꝫ intellect⁹ agēs: qm̄ quēadmodū apud ipsuꝫ lux est forma diapha
ni inhērēs: ⁊ forma coloris nō inhērēs: sed appropriata qua colores
mouēt diaphanū. sic intellectus agēs est forma itellectus possibilis

intrinseca: qua intellͤs agēs ponit in tali spēe: ⁊ qua disponit ad hoc:
vt attingat obiecta: ⁊ est forma intelligibiliū extrinseca appropriata
tamen qua intelligibilia possunt mouere illū intellectū. omne eīn id
quo intelligibile pōt mouere intellectū pōt dici forma intelligibilis.
est ergo forma intellꝰ ⁊ intelligibilis alio modo ⁊ alio. vnde lux est
forma coloris: nō qua sunt colores: sed qua sunt motiui. ⁊ aīa intelle/
ctiua est forma hoīs: non qua hō est: sʒ qua homo est operās. sic intellͤs
agēns est forma intelligibiliū: non qua sunt in rerū nā: sed qua pn̄t
perficere intellectū possibilē perfectione obiectiua. ⁊ hoc dicit Auer. 2.
de anima. cō. 67. qn̄ inquit. vn̄ assimilat lucē intelligentie agētis: ⁊ co/
lores phantasmatibus. Sed quid sit ista vnio ⁊ quo modo fiat: ⁊ q̄re
nunc sit: ⁊ non tunc: non est locus hic: sed dixi in libro de intellectu. ⁊
tu vide ibidem: qꝛ omnia declaraui. ⁊ impoīe est vt aliquis intelligat
opinionē meam: nisi vel audiuerit me: vel viderit oīa mea: nisi fuerit
intellͤs mirabilis. hmōi eīn secreta nō sunt oībus ꝓpalanda. disper/
sim enim tradidi opiniones meas. ⁊ ideo qui vult illas colligat illa
scripta. ⁊ sic remouebit oīs locus q̄onis. Dixi hec. qꝛ scio ꝙ multi pre
sumptuosi carētes ⁊ arte scribēdi ⁊ mā scribendi meis q̄onibus vten/
tes ⁊ meis opinionibus se magnos preseferētes amant solū sophisti
cam artē. s. stillū cōtradicēdi. ⁊ ideo si volunt cōtradicere cōpensent
bene. qꝛ iam adsunt mei singulares auditores qui longo tpe audiue/
runt me qui poterunt me defendere post mortē. ⁊ poterunt iudicare ꝙ
si aliquid edunt iam omnia ex meis scriptis: que dixi in celo: ⁊ in lib.
de aīa. ⁊. 12. meta. ⁊ in libro de suba orbis: ⁊ in posterioribus ⁊ priori/
bus ⁊ perihermenias. ⁊ in lib. de intellectu. ⁊ ī infinitis scriptis accepe
runt. ⁊ illud mali qđ dixerunt in suis editionibꝰ est ex ipsoꝝ ruditie. ⁊
ex eoꝝ iactātia. quare ⁊c. ¶ Ad verba. 15. cōmē. dicendū ꝙ ipse vult
sibi intellectū ⁊ intelligibile nō esse vnū ⁊ idē oībus modis: fm mate/
riam. s. ⁊ formā. qꝛ tunc sequit illud incōueniens: sed fm formaʒ non
est incōueniens: vt dixi. ¶ Ad Themistiū sol. est perspicua ex scđo ser/
mone notato. ⁊ sic apparet hoc. ¶ Et cum totū hoc sit ita. apparet pec
catū Joā. iando. in lib. de aīa. vbi posuit intellm possibileʒ recipere: ⁊ Error Joā.
eē subiectū omniū specierū. ⁊ posuit tot quot nec ipse nec alter adhuc iando.
intellexit. paucitas enim exercitij huius hoīs in libris Auer. fecit istū
hominē errare (Tandeʒ id) Cum dicta sunt hec cōuertit sermoneʒ ad
corpus celeste. ⁊ inquit. Tandē illud qđ posuerunt phi. vʒ. subam ce/
lestem cū denoīationibus. i. accidētibus additis sup ipsaʒ sbam non
est aliud: nisi qꝛ posuerunt antiquū corpus. i. eternū corpus: ⁊ adhe/
rentia. i. lumen motum ⁊ qualitatem ⁊ figurā esse accidētia in eodē.
ergo vult dicere qn̄ ponunt celū recipere: ponūt ipsuʒ esse corpus: ⁊ qn̄
ponunt ipsum recipere receptiōe eterna ponūt ipsum esse corpus eter/
num. (E ipsi) Ponit causaʒ erroris. d. ⁊ ipsi non estimāt ꝙ qn̄ ipsi re/
mouent qualitatē que est corporeitas remouent ab eo totam sensibi/
lem naturā. i. materiā. ⁊ per ꝯn̄s esse indiuisibile sensibile. ⁊ tunc in/
fert. ergo nō erit ibi gerens neq̄ gestum. (Et si forte) Remouet. q. ad
hoc. d. Et si forte ponerent gerens ⁊ gestuʒ separata a materia. sequi/
tur ꝙ esset intellectus ⁊ intellectuale. ergo erit vnus intellͤs simplex.
⁊ sic sequitur vt prius ꝙ sint idem fm rem: ⁊ differūt relatiue ratione
subiecti. i. ratione materie: vt dixi.

Dubitatio.

Sed dubitat qm̄ corpus celeste ſm Auer. ꝑ celi. cō. 20. ⁊ 45. ⁊ in lib. de ſba orbis. ⁊ in infinitis locis est abstractū a mā. ergo per ipsum erit abstractuz a mā sensibili. ergo erit intellˀs seu ſba separata ⁊ per ꝯñs erit non recipiēs. ¶ Dicendū q̄ mā pōt capi triplr.

Triplr capitur mā.

Uno mō pro mā trāsmutabili corruptiue. ⁊ hāc materiam in ꝑmo physic. inuestigauit. ⁊ de hac dicit in. 9. meta. q̄ ens separatū ab ea non est trāsmutabile. vide cōmen. 2. Alio modo capit mā pro subiecto receptiuo Idiuiduaľr ⁊ signate. ⁊ sic est cōmunis corpori celesti ⁊ materie ꝑme. mā em̄ ꝑma est ſbm oīuz fbaꝝ sensibiliū: vt dicit in lib. de ſba orbis. ⁊ dicit de corpore celesti. ⁊ verius. vt dicit in scdo capite libri de ſba orbis. ⁊. 8. meta. cōmen. 12. Tertio modo capitur mā pro subiecto formarū vniuersaliū. ⁊ sic dr̄ mā equoce ⁊ valde remote. ⁊ sic cōcedit mā in subiectis separatis; est em̄ gradus imperfectionis quo res ꝓpinqua fit ꝑuationi entis. ⁊ sic dicit. 3. de anima. cōmen. 5. ⁊. 14. q̄ nulla intelligētia est liberata a materia nisi prima. ¶ Ad formam argumēti dicēdum q̄ corpus celeste est abstractum a materia primo modo non ꝓpter hoc sequit q̄ sit abstractū a materia scdo modo. ideo nō est intellectus. ⁊ sic pōt cōcedi corpus celeste esse cōpositum ex materia sensibili ⁊ forma que mā sensibilis est subiectū ⁊ forma est anima celi. i. motor eius. ¶ Sed dices. an materia corporis celestis. ⁊ materia generabilis sint vnius rōnis? ¶ Dicendum q̄ in ratione metaphysica cōueniūt: que ratio methaphysice est ratio potētie subiectiue prout ambe sunt subiectū forme ꝓprie: nō tn̄ in ratione physica: que est potētia trāsmutabilis. materia eniz corporis celestis est abstracta a ratione potētie trāsmutabilis. ergo materia celi ⁊ mā generabiliū sunt vnius rōnis: ⁊ vnius spēi in rōne ⁊ specie meta. non tn̄ in rōne ⁊ spē physica: nec hoc repugnat fundamētis ⁊ verbis Auer. vt alibi declaraui. s. in epl'a felicitatis quā exposui: ptz ergo qualr corpus celeste est natura sensibilis. ⁊ tn̄ est abstractū a prima mā. ⁊ tu cōsidera bene. (Sz id qd) Cū declarata sunt duo fundamēta peripatheticoꝝ quibus abscisse sunt due ꝓpōnes false: nūc ponit ⁊ accedit ad abscindēduz aliud dctm̄. ⁊ ꝑmo repetit illud. ⁊ inquit. sed id qd dixerat sup. Alg. vz. q̄ nō est impo'le q̄ res reducat ad duos deos: quoꝝ vnus erit cā orbiū. i. oīum sensibiliū: ⁊ alter non: sz causa oīum intelligibiliū ⁊c. dicimus q̄ sunt verba erronea. Deinde arguit cōtra illud rōne fortissima, ⁊ inquit. qr positio q̄ ꝓductio entis sensibilis sit ab vna ⁊ eadē mā: ⁊ vna ⁊ eadem ſba. non aūt a naturis diuersis. ⁊ sup. posito q̄ esset ꝓductio entis intelligibilis ab altera ſba ꝑma sequit necessario q̄ si aliqd in illa natura que est causa sensibiliū equaliter fuerit. ⁊ in natura que est causa rerū intelligibiliū ad ꝑmaz cām reductarū sequunt duo necessario q̄ cōmunicēt in quadā denominatione. i. natura: ⁊ differūt in altera. est ergo ꝓpositio quādo sunt due res in quibus est aliquid equalr opz q̄ ille res cōueniant in vno. ⁊ differāt in altero. ⁊ hoc pōt ꝓbari virtute inductionis vt constat. est enim maxima metaphysica. Tūc arguit ⁊ inqt. ⁊ id in quo differūt nō euadet quin sit de mā in qua indiuidua differūt. aut sup. de mā in qua differūt spēs. i. quin sit dr̄ia indiuidualis. vel dr̄ia specifica. Tūc destruit scdm mēbrū. ⁊ inquit. si scdo modo dicet. s. q̄ differūt dr̄ia specifica. ergo nomen dei dicet equiuoce de illis: qd est cōtra positum. positum enim

An mā celi ⁊ gn̄abiliū sit eiusdem rōnis.

erat illos esse equales in aliqua natura. ꝯñtiam ꝓbat. ⁊ pōt sermo sic
cōponi. quecūqz cōtraria aut media in vno genere nō possunt vniuo
cari: sed species que cōmunicant in genere sunt cōtraria aut media.
ergo spēs alicuius generis nō vniuocanť in aliquo. Tunc assumatur
cōclusio hec pro maiori: ⁊ assumať secum hec minor: sꝫ illi duo dij sunt
species alicuius generis. ergo illi duo dij nō possunt vniuocari in ali
qua natura. huius syllogismi accepit tantū minorem ꝓmi. ⁊ inquit.
nā qꝫ pro qꝛ spēs que cōmunicāt in vno genere sunt aut cōtraria aut
intermedia. qđ. i. que cōclusio scđi syllogismi est falsa ⁊ cōtra positū.
¶ Debes scire ꝙ que cōueniunt in genere equiuoca sunt physice qꝛ
nō sunt vnius nature: cuꝫ genus multas dicat nās vt superius expla
naui. ergo si illi dij differūt dīia essentiali non cōueniunt in vna natu
ra specifica. ⁊ hoc accipiť. dicebať enīꝫ ꝙ illi sunt equales. eq̄les autē
sunt indiuidua in specie: ⁊ non spēs in gñe: vt dř. 12. meta. cōmen. 2.
ideo dictum istud cōtradicit positū. quō aūt spēs gñis sunt cōtrarie
extreme vel medie non est opus hic declarari. satis sit pro nūc ꝙ sint
oino naturis disperatis opposite: ⁊ hoc rōm sufficit pro possibilitate.
(Si primo modo) Nūc remouet primū modū: ⁊ inquit. si primo mō.
ergo sunt ambo in mā: qđ est cōtra hoc qđ concessum est ab oibus. est
enim cōcessum ab oībus ipsuꝫ esse virtutē separatā ⁊ sine mā. (Sed
si ponerēt.) Hic remouet dubiū. pōt eīm quis dicere ꝙ illi duo dij dif
ferunt naturis specificis ⁊ gñibus: sed tantū analogice cōueniunt eo
modo/ quo deus ⁊ opa eius cōueniunt: ⁊ quo/ modo sūba ꝯuenit accī
denti. hoc ergo inquit: sꝫ si ponerēt ꝙ pars ipsius nature est nobilior
alia. ver. g. natura vnius sit prior essentialr ⁊ nobilitate natura alte/
rius: ⁊ ꝙ hoc sup. nomē deus ꝑdicať de eis analogice. hec est sol. (Erit
ergo natura.) Cōfutat illā. d. ergo erit hꝫ natura vna ꝑma que erit no/
bilior altera que erit scđa. Tūc dedit illō qđ sequiť ex hoc. d. ⁊ sic scđa
causať ab ea. i. ꝑma nectio: qđ exponit. d. ita ꝙ ꝑducētes orbes. i. cau
sa intelligibiliū erit ꝑducens. i. causans causaꝫ que elemēta ꝑducit.
⁊ tunc. d. ⁊ hec met est positio phoꝝ. ⁊ pōt intelligi dupľr. vel arabum
qui opinanť colcodeā que est dea actiuoꝝ ⁊ passiuoꝝ: ⁊ hi sequuntur
Platonē in Thymeo ⁊ Themistiū. Uel peripateticoꝝ q ponūt intel/
ligētiā que mouet lunā appropriari ad gubernandū hec actiua ⁊ pas/
siua: vt declaraui in expōne. cō. 18. 12. ⁊ hec est plus dilecta apud me.
¶ Debes scire ꝙ tribus modis pōt estimari duos esse deos vel vnius Tripľr pōt
generis: ⁊ differre specie essentialr. Uel vnius speciei: ⁊ differre mā. estiari. plu/
Uel differre genere ⁊ specie ⁊ eē cōueniētia in analogo. ꝑmū moduꝫ res eē deos.
remouit Auer. per hoc: qꝛ tūc non essent equales in ꝑfectione. species
enīꝫ generis sunt semper inequalis ꝑfectionis: qm̄ sunt sicut numeri:
vt diciť in metaph. Si igiť illi dij essent differētes species vnus esset
altero prior in ꝑfectione ⁊ sic ille solus eēt deus, scđm remouet per cō
fessum cōe oibus. s. qꝛ tūc quilibet illoꝝ esset in materia. tertiuꝫ pōt re
mouere per primū: attamen remouet ꝑ hoc: qꝛ ordo analogie est ordo
cause ad causatū: vt nūc debet homo supponere. g̃ primuꝫ in illo ordi/
ne erit causa scđi ⁊ hec est positio oium phoꝝ. hec igiť est summa eoꝝ
que Auerro. attulit hic. (Et ambo.) Debes scire ꝙ loquētes sarraceni
ponunt deum oīa agere sine medio. ⁊ sic negāt intelligētias interme/
dias esse causas scđas. peripatetici aūt ponūt numerū intelligētiarū

fm numerū orbiū3:ꝛ illas esse scđas cās:vt superius visum est. Has
ergo duas opiniões tāgit Auer. vt.d.ꝛ ambo.i.ille due opiniones po
nunt:siue cogunt ponere primā causam.v3.ꝙ ponunt primū agens
agere mediātibus pluribus causis:ꝛ qui ponūt primam causam per
se agentē opposita sine aliquo medio. Apponit tñ dñiam.d.s3 hoc.i.
primu3 agere sine medio est impossibile apud phos:vt diffuse ꝛ clare
ostensum est ab eis in diuersis locis.

Dubitatio. Sed hic est questio:qm̄ Auer.ꝑ celi.cō.33.ꝛ.8.phy.cō.15.
ꝛ fere locis infinitis.voluit ꝙ loquentes sue le
gis non possunt ponere primā causam esse:s3 bene phi. ait rōnem:qm̄
illi ponūt causa3 primā agere nouū imediate.ergo hñt ponere illa3
esse corpus:ꝛ per ꝯñs nō primā causam.phi bene cum ponant illā age
Solutio. re motu eterno. ℂ Dicendū. Auer. vult ꝙ ambo cogūtur ponere pri
mam causam. Sed nō expressit quō:s3 in locis illis expressit quo mo
do:qꝛ loquentes sue legis habēt ponere illam esse corpus.phi moto
rem separatū:ꝛ sic non est cōtradictio. Uel forte ponderāda sunt ver
ba eius.hic inquit em̄ ꝙ ambo cogunt ponere primā causa3:l3 diuer
simode:qm̄ illi cogunt ponere:vt euitēt ꝓcessum in infinitu3:que tñ
ratio non est demonstratiua.ergo illi coguntur rōne ꝓbabili.phi ra
tione efficaci.ꝛ ideo dixit post ꝙ hoc est impossibile:vt patuit:ꝛ sic
amouetur cōtradictio.

Dubitatio. Sed in iam dictis ē qō mirabilis quā mouit Simplicius ꝛ
Auer.ꝑ celi.cō.90.ꝛ Auer.ꝑ qōne sumit pro
positionē cōfessam a phis:ꝛ dicit ꝛ pōt aliqs dicere cū declaratu3 est
ꝙ mouēs.i.motor celi nō mouet celū nisi desiderio.i.volūtate existē
te in celo pp intellectū eius.i.eo qꝛ intellꝰ est in celo. est ğ ꝓpositio ꝙ
motor celestis corporis nō mouet illō nisi volūtate ꝛ intellꝰq existūt
in corpore celesti. Tūc arguit.d.qd ꝓphi debit ğ ꝙ nō sint plures celi:
imo de facto erūt plures celi.i.plures mūdi:ꝛ per ꝯñs plures pmi mo
uentes:ꝛ vnūqdq3 celoꝝ desiderat hoc pmum mouēs eiusdem modi
intellꝰ.est ergo virtus rōnis ꝙ fingi pōt vt sit vnus pmus motor vt
finis:ꝛ qꝛ finis pōt appeti a pluribꝰ intelligētibus.ergo pñt esse plu
res dij mouētes:ꝛ vnus finis cōis q nō mouet.ideo dicit.ꝛ vnūqdq3
coꝝ desiderat hoc pmu3 mouēs.i.hūc pmum finē qui est eiusdē modi
intellꝰ oībus illis duobus.i.qui intelligit ab eis eodē modo. Hoc cō
firmat exēplo:sicut in nobis vnu3 intellm̄ mouet plura imaginātia.
ver.g.cibū esse vtilem mouet oēm famelicū ad cibū:ꝛ forte sic erit de
celis.i.pmis motoribus celoꝝ.ğ est forma.q.ꝙ potest esse vnus finis
primus ꝛ duo agētia pma que possunt esse dij. ꝛ sic adhuc erit aliquo
Solo Simplicij. modo pluralitas deoꝝ. ℂ Huic questioni Simplicius dedit sol.ꝛ vult
questionē fundari in hoc ꝙ pmus finis ꝛ pmu3 agēs sunt diuersa fm
subiectū:sed non est ita:qm̄ vt dicit:pmus finis:pmū agens:ꝛ pma
forma sunt vnum in subiecto:ꝛ differūt diffinitione.i.rōne ꝛ modo.
ℂ Ad formā ergo qōnis negatur suppositū.s.ꝙ sit vnus cōmunis fi
nis diuersus:ꝛ duo agētia pma:qm̄ pmus finis ꝛ pmus motor sunt
vna res simpliciter. ℂ Et hāc sol. dedit Auer.d. dicamus ğ ꝙ decla
ratum est iam ꝙ imaginatum.i.pmus finis intellectus est illis.i.in
abstractis idē imagināti.i.pmo intelligēti:ꝛ cū ita sit imaginatio.i.
finis pmus intellꝰ est eadē.i.est vnus sicut imaginās est idē.i. vnu3.

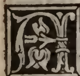
tūc vltra inquit: ⁊ cū imaginatio.i.finis fit vnus ⁊ eadē nō intendit nisi in eodē imaginato.i.vno intelligēte. Ex his sequit̄ q̄ suppositū iam falsum est.supponit̄ eīm p̄mū finē esse diuersum a p̄mo agēte: qđ falsū est. Post rn̄det ad exēplū.d.in hoībus aūt imaginatio.i.finis non est imaginātī eadē oībus modis. Ideo cōcludit.quapp poīe est idē imaginatū plurib⁹ imaginātibus imaginari: ⁊ plurib⁹ imaginationibus. Tūc ait.fm hoc ergo debemus intelligere imaginatiōes corporū celestiū: ⁊ iam declarauimus hoc in eo qđ scripsimus in ea scientia.i.ī metaph.f.12.cō.36.⁊.55.⁊ alibi.p3 ergo sol.ad formā ⁊ ad exēplum.refert etiā Simplicius hoc voluisse Ammoniū eius magistrū. ¶ Et in hoc apparet peccatū Ioan.qui ponit p̄mū motorē mouere vt finis tantū: ⁊ qm̄ ille hō pōt saluare dictū Auer.ibi ⁊ dictū Simplicij.⁊ ego dixi de hoc alibi. ¶ Sz dices.adhuc est qōq̄m Auer.12.metaph.cōmen.44.voluit q̄ vnū p̄mū intelligibile mouet plures intelligētias: ⁊ tn̄ hic dicit q̄ in hominibus bene pōt vnum mouere plura imaginātia: q: imaginatio.i.finis: ⁊ imagināes sunt quodāmodo diuersa. ¶ Dicendū vt ibidē capitur q̄ vnū intelligibile ⁊ vnum appetibile mouet plures intelligētias ordine quodā.in hoībus aūt vnū appetibile pōt plura appetētia ⁊ imaginātia mouere eque prio. ⁊ sic est aliq̄ diuersitas: ⁊ tu cōple istud.

Error Ioā.

Dubitatio

Solo.

ALGA DVB. IIII.

Dixit Alga. ⁊ si aliqs diceret q̄ hoc est ipoīe: q: si id in quo est dr̄ia īter duas sbas idiget necesse eē op3 q̄ qōlibet ipsoꝝ habeat vnū eē necium.ergo nō differūt. ⁊ si nullū ipsoꝝ indiget necesse eē.ergo eē ipsi⁹ eo nō indiget: ⁊ si sic necesse eē pficit̄ ab alio. Nos vō dicimus q̄ hoc nō ꝯuenit cū illo qđ dixistis in denoīationib⁹. Et iaʒ tractauimus de hoc in p̄cedētibus: ⁊ locus sophisticatiōis hic sumit̄ ī vocabulo necesse eē. Quare dimittēdū est q̄ necesse eē pbatū est: nisi intēdamus p illō cām carēteʒ agēte.ergo nō est impoīe ponere numeratiōnē in eo ⁊c.

¶ Inducit hic Alg.argumētū cōtra se: qm̄ ip̄e opinabat̄ q̄ ī p̄mo est cōpō ex denoīatione ⁊ denoīato: vt visuʒ est.ingt modo. ⁊ si aliqs diceret q̄ hoc est ipoīe.s.ipoīe est dr̄e ibi eē duo cōponētia.s.denoiationeʒ ⁊ sbm illi⁹ (Quia si.) Inducit mō argumētū.⁊ pōt sic ordiri.si illa duo sunt duo.s.denoīatio ⁊ denoīatū vel ambo sunt necesse esse: vel neutrum: vel alterū sic ⁊ alterū non.si ambo.ergo nō differūt: qm̄ ambo sunt necesse esse: ⁊ necesse esse vnū numero est simplr̄.ergo illa nō differunt.si vero neutrū.ergo totū cōpositū est ens poīe eē: ⁊ poīe non eē: ⁊ sic p̄mus motor indigeret aliquo priori quo perpetuet̄: qđ est falsum. Si vero detur tertiū.tunc vna natura simplex eēt due nature.s. cōtingens ⁊ necessaria; totum membroꝝ tacuit tertium: q: manife/

stum erit per se.inquit ergo. Q3 si id in quo est dria inter duas substantias.i.si ambo illa differētia:puta denoiatio & subiectū indigent necesse esse.i.sunt simplr necesse esse:op3 ꝙ qdlibet ipsoꝝ habeat vnū esse necessariū:ergo nō differūt.& si nullū ipsoꝝ indiget.i.sit necesse esse:ergo esse ipsius.s.cōpositi eo nō indiget.i.ergo esse totius non est necesse esse:& necesse esse pficiet ab altero.i.ɔseruabit ab altero poni: qd est incōueniens. Translatio autē hebrea est multū facilis: & sic reperit:& si aliquis finget hoc eē remotū:qm nō euadet quin illa duo sc3 denoiatio & subiectū sint necesse esse:vel nō.& si sic:qño ergo ibi signabit differētia:ergo nō differūt.& si nō.totū in sui esse depēdebit ad aliud prius:& sic cōtrapositū.hec est aperta trāslatio:& est ꝗsi explanatio illius.(Nos vero.) Hic tangit quasi sol.argumēti pñtis & inquit. Nos vero dicimus ꝙ hoc nō cōuenit cū illo qd dixistis i denoiatōib⁹.i.qñ tractauim⁹ de dnoiatōib⁹:tūc rmittit se.d.& iā tractauim⁹ de h in pcedētib⁹:& appōit locū latētie.d.& loc⁹ sophisticatiōis hic sumit i vocabulo nece esse:qre dimittēdū est:q: nece ē pbatū ē. (Nisi intēdamus) q: pposuit locū sophisticatiōis esse in illo vocabulo necesse esse.hoc declarat. ¶ Ideo debes scire ꝙ necesse esse potest capi positiue put addit naturā aliquā ei cui apponit.alio modo priuatiue p eo qd caret causis cōtingentie & possibilitatis: ergo necesse esse equoce accipit.& per ɔñs dicēdu3 ꝙ si necesse esse capit positiue. verū est ꝙ si aliqua cōueniūt in necesse esse illa sunt eadē:s3 si capit priuatiue nō op3.cecitas.n.& surditas cōueniūt in carentia causaru3 visionis & auditus:& tamē nō sunt eadē.in pposito:ergo illa.s.denominatio & subiectū cōueniūt in carentia cause cōtingētie:nā nō seqt ꝙ sint idē inter se.dicit ergo nisi intēdamus p id.i.dico argumentū valere nisi intēdamus p illud.i.p necesse esse cām carentē agente.i. nisi necesse esse capit priuatiue:ergo sic accipiēdo nō est impoꝛe ponere numerationē in eoꝝ3 positiue sit impole:& sic forte intelligit iste locus:& h3 aliam expositionē:& tu persiste in eo.

Necesse eē pōt capi positiue & priuatiue.

AVERROIS.

Dicimus nos ꝙ snia illius quā allegauit cōtra phos est que sic dicit.non euadet quin dria ex qua puenit dualitas i necesse eē indiget necesse esse:aut nō. Si illa dria i qua differūt indiget necesse esse in diffōne cuiuslibet ipsoꝝ: ergo nō differūt in necesse esse. Op3 ergo ꝙ necesse eē vnū sit tm̄:vt si nigredo indiget in necessitate coloris:& albedo in necessitate coloris:nō dfnt in necessitate coloris. S3 si dria in qua dfnt nullū itroitū h3 in necesse eē: ergo necessitas est cuiusl3 ipsoꝝ per accñs. Hec est snia verboꝝ hui⁹hois q̄ nobis erroꝛ appet. Spēs.n.necesse sunt in eē gñis:& quelib3 ipsaꝝ sic se h3 nō pticulariter.

Si eniꝫ ita esset nō copularenť in colozis esse: ꝛ hic obij cit hō dicens: ꝙ hoc accidit ꝑut imaginamur ꝙ necesse esse quādaꝫ cām significet vel nām. Sꝫ apud nos nō est sic: imo ꝑ id intēdimus quid negatiuū. s. nō hñs cām: ꝛ negatiōes nō hñt cām: cāe nāqꝫ quo pñt sumi in remo/ tione cuiusdā incausati. Jta ꝙ dicať ꝙ nō euadet quin sit id in quo differūt icausatū necesse eē aut nō. si p̄imo modo nulla erit ibi numeratio neqꝫ dr̃ia. si scđo mō sit id qđ nō hꝫ cām est vnū. Et nos dicimꝰ ꝙ ipse errauit in eo qđ meditatꝰ est. vꝫ. ꝙ qd incātuꝫ sit pura remotio: qꝛ remotio nō hꝫ cām. qualr̄ ergo erit cā sui eē: ꝛ hic est er roꝛ: qꝛ negatiōes currētes cursū p̄iuatoꝝ noīuꝫ. s. nega tiōes q̄ sumūť i diffōne entiū ab īuicē hñt sine dubio cās q̄ iserūt dictis entibꝰ illā negationē: ꝛ si affirmatōes ha/ berēt cās iserētes affirmatiuas denoīatiōes: ergo nulla dr̃ia est i hoc iter ꝺnoīatiōes affirmatiuas ꝛ negatiuas.

¶ Nūc Auer. examinādo dubiū dictū. ꝑponit expōnē qōnis facte. ꝛ ingt. dicimus nos ꝙ snīa illius rōnis quaꝫ allegauit contra pħos. s. arabes est q̄ sic dicit. nō euadet qn dr̃la ex qua ꝓuenit dualitas. i. cō positio in necesse esse indigeat necessē esse. i. sit necesse esse: vt hꝫ alia translatio: aut nō. Si illa dr̃a in qua differūt indiget necesse eē. i. sit necesse esse: ita ꝙ i diffōne cuiuslibet ipsoꝝ sit necesse esse. i. si qōlibet illoꝝ sit necesse esse diffinitiue ꝛ ꝑ se p̄imo mō: ergo nō differūt in ne cesse eē: ḡ opꝫ ꝙ necesse esse vnū sit tm̄. qđ exēplo ostēdit. d. vt si ni/ gredo indiget in sui necessitate coloꝛe. ꝛ albedo etꝰ silr̄ in sui necessita te indiget coloꝛe: tūc ambo nō differūt in necessitate coloꝛis. Sed si dr̃ia in qua differūt nullū introitū hñt in necesse esse. i. si nullū illoꝝ sit necesse esse: ergo necessitas est cuiuslibet illoꝛum per accidens. i. erūt necesse eē ab altero: ꝛ in suis naturis possibilia: vt dictū est. hec est snīa verboꝝ huiꝰ hōis. (Que nobis) Nunc examinat hoc dubiū ꝛ p̄io ꝑponit intētionē eius. d. q̄ nobis erroꝛ appet. Et hoc ostēdit. Ubi debes scire ꝙ Alg. fecit entimema hoc. illa duo sunt nece eē: ita ꝙ cōueniūt in necesse esse: ergo nō differūt. modo ostendit Auer. ꝯñam hanc nō tenere ꝑ simile: qm̄ spēs cōueniūt in necesse esse eaꝝ gñis: ꝛ tñ differūt inter se: imo quelibet ipsaꝝ vlr̄ sumpta est necesse esse: lꝫ nō particulr̄ sumpta: ergo dictū illud est debile: dicit ergo. species eniꝫ necesse sunt in esse gñis: ꝛ. i. imo ꝛ quelibet ipsaꝝ nō particulari/ ter tenta: sed vlr̄ sic se habet. i. est necesse esse. (Si. n.) Potest intelli gi dupl̄r. vno mō vt assignet cām q̄re differūt iter se: ꝛ si cōueniāt. d. si eniꝫ ita esset. sup. ꝙ oībus modis eēnt eadē nō copularenť in eē coloꝛis: qm̄ copulari p̄supponit diuisionē. idē. n. nō copulať sibi. Ul pōt intelligi: vt det cām: quare q̄libet spēs vlr̄ tēta sit necesse esse: ꝛ ingt. Si. n. ita eēt. s. ꝙ q̄libet oi mō supposita eēt cōtingēs esse: tunc

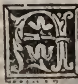
nõ copularent̃ in esse coloris: q̃2 necesse esse / nõ fit ex nõ necesse esse. Sz p̃ria est melior: qm̃ sic spẽs nõ copulat̃ ex ĩdiuiduis: cũ illorũ nullum sit necesse esse: vt cõstat. (Et hic obijcit) Nunc cepit quasi sol. argumẽti quã dedit Alga. vult colligere vnũ errorẽ ibidẽ. d. ꝛ hic obijcit homo. d. ꝙ hoc accidit. s. illa esse eadẽ ꝓut quis imaginat̃ illud necesse esse significare quãdaz cãm aut nãm. (Sz apud) ponit sol. Alg. dicẽs. sz apud nos nõ est sic: imo ꝑ id. i. necesse esse intendimus gd negatiuũ. s. nõ habẽs cãm: qm̃ negatiões nõ habẽt cãm: cuius rõnem dicit. cause nãq3 quõ pñt sumi in remotiõe cuiusdã incausati (Ita ꝙ) sũmatim resumit vim. d. ita ꝙ dicat̃ ꝙ nõ euadet quin sit illud ĩ quo differũt incausatũ. s. necesse eẽ esse aut nõ. i. non euadet quin illa duo sint necesse eẽ aut nõ. Si p̃io mõ nulla erit ibi numeratio neq3 dr̃ias vt supra dictũ est. Si scđo modo sil'r id qđ nõ h3 cãm est vnũ: ꝛ forte lr̃a est corrupta: ꝛ sup̃fluit negatio: ꝛ d3 legi hoc modo. ꝛ sil'r id quod h3 cãm est vnũ. i. simplex: ergo ibi non est multitudo: vel sic d3 legi. ꝛ sil'r ei qđ nõ h3 cãm est vnũ. i. sil'r illi ꝙ est incausatu3 hoc qđ est causatũ d3 esse vnũ. i. simplex: ꝛ quõcunq3 superfluit negatio. (Et nos.) Nunc ostẽdit errorẽ eius. d. ꝛ nos dicim⁹ ꝙ ipse errauit in eo qđ meditatus est. v3. ꝙ quid incausatũ sit pura priuatio: q2 remotio. i. priuatio nõ h3 cãm. Contra arguit ꝛ inquit. qual'r ergo erit cã sui eẽ: q̃si dicat est impo͠ile. mõ oẽ necesse eẽ est cã sui. (Et hic.) Ostẽdit alio mõ errorẽ eius. d. ꝛ hic est error: q2 negatiões currẽtes cursu priuatoru3 nominũ. s. negatões que sumũt̃ in diffõne entiũ habẽt adinuicẽ sine dubio cãs. dico cãs inferẽtes dictis entibus necessarijs illam negatiõnẽ: ꝛ addit: ꝛ si affirmationes. i. habitus haberẽt cãs inferentes affirmatiuas denoĩationes: ergo nulla dr̃ia est in hoc inter denoĩationes affirmatiuas. i. habit⁹: ꝛ negatiuas. i. ꝑuatões. ¶ Debes scire ꝙ negatio capit̃ dupl'r. vno mõ ꝑut est ꝓpria vni ꝛ nõ alteri. V. g. cecitas est ita ꝓpria aĩali ꝙ nõ cõpetit lapidi: ꝛ sic negatio vocat̃ currẽs cursu ꝑuati. s. sbtiteo q2 ꝓpria est illi. nõ dico q̃rto mõ. alio mõ est negatio simpl'r: vt nõ hõ nõ albũ: ꝛ sic dr̃ de ente ꝛ nõ ente. vt dicitur in perihermenias. est ergo dr̃ia vt. d. hic Auer. qm̃ negatões p̃io mõ hñt cãm in sbto: sz scđo mõ nõ hñt cãm: ꝛ sic est in deo: qm̃ nec̃e esse h3 cãm in deo: cũ sit negatio p̃io mõ. ¶ Sz accidit qđ: qm̃ dictũ est in lib. ď sba orbis. in fine. ꝙ eternũ dr̃ per ꝑuatiõnẽ cãe corruptibilitatis: g̃ nõ h3 cãm. ¶ Dõm ꝙ cã põt capi dupl'r. vno mõ ꝓ re addita sbto cui⁹ est: ꝛ sic p̃mũ nõ h3 cã3 sue necessitatis: nec aliqđ eternu3: ꝛ sic loquit̃ ibi. alio mõ põt capi ꝓ cã vel addita: vel ꝓ seipso ad qđ seq̃t̃ nec̃e eẽ que poti⁹ dr̃ cõcausa: vt notat̃ in illo v̓bo cã inferẽs: ꝛ sic cõcedit̃ ꝙ nec̃e esse h3 cãm: q2 ei⁹ eẽntia posita ponit̃ necesse esse: g̃ cã est eius eẽntia ꝛ eius nota: ꝛ sic p3 hoc.

Negatio duplex.

Dubitatio.

Solutio.

ALGA. DVB. V.

It Algazel. adhuc est alia via ad reprobandum philosophoꝝ opinionẽ in p̃senti ꝓposito. s. ꝙ ipse deus nõ cõicat cum aliquo in genere: neq3 differt ab eo in differentia. Nos. n. dicemus sic eis neq3 substãtia neq3

pricipiatio negꝫ esse genus: qꝛ nullū istoꝝ dicit in respō sione quid est. Ergo prima cā apud nos est intellectus separatus: sicut sunt alie intelligētie que sunt entis prin cipia: ꝛ dicunt angeli: ꝛ causant a prima cā: ꝛ sunt sine dubio separate a materijs. Ergo hec veritas seu natu ra includit primā cām ꝛ pmū causatū. Primū ergo ens simplex est absqꝫ alia cōpositiōe in se ꝛ ex parte suoꝝ ꝯñtium. Et cōicant in eo ꝙ quelibet ipsaꝝ est intellect⁹ separat⁹ a materia: ꝛ hec est natura gnālis: ꝛ intellectus separat⁹ nō est de ꝯñtibus: imo est ipa quiditas que sine dubio cōis est deo ꝛ alijs itelligētijs. Vñ si mō dr̄nt: er go id in quo differūt differt ab eo quo cōicant. s. intelle ctu. Deus nāqꝫ intelligit seipꝫ ꝛ alia entia. Et sic primū cātū sic se hꝫ. Preterea itelligētie abiuicē differūt i spē: ꝛ cōicāt in itellectu. Pꝫ ergo ꝙ pria cā cōicat cū oībus intelligētijs in intellectiōe: ꝛ differt ab eisdē in alijs.

¶ Hic Alga. inducit qōdā argumētū cōtra peripatheticos. ꝛ primo ꝓponit opinionē illā. d. Adhuc est alia via ad reprobādū phoꝝ opi nionē in pñti ꝓposito. s. ꝙ ipse de⁹ nō cōicat cuꝫ aliquo in gñe: neqꝫ differt ab eo in dr̄ia. hec est opio ḡ phoꝝ. s. ꝙ deus nō est in gñe neqꝫ ab aliquo dr̄ia differt. (Nos eniꝫ.) Nūc facit motiuuꝫ. ꝛ pr̄o accepit vnā ꝓpōnē. d. Nos. n. dicem⁹ sic eis. neqꝫ sb̄a neqꝫ pncipiatio. i. prin cipiū negꝫ esse gen⁹: qꝛ nullū istoꝝ dr̄. i. dat in rñsione qd est deus: ꝛ hec ꝓpō fuit posita ꝛ declarata supius. Tūc infert vnā scdaꝫ. d. ꝛ sup. cū deus nō sit sb̄a neqꝫ pricipiū tāq̄ gen⁹: ergo prima cā apud nos ē intellect⁹: sicut sunt alie intelligētie q̄ sunt entis pncipia. sup. I eo ꝙ ens: vt dr̄. 12. meta. cōmē. pr̄o. ꝛ dicunt angeli fm leges: ꝛ cānt a pri ma cāꝫ sunt sine dubio separate a materijs. est ergo ꝯñs ꝙ deus est itellect⁹ purus a mā separat⁹: sicut ꝛ q̄libet intelligētia mouēs stellā.

Sed dubitares forte: vñ hꝫ euidētiā hec ꝯña. deus nō ē sb̄a: ergo deus est intellect⁹ pur⁹. ex ne gatiua. n. nō seqꝛ affirmatiua: vt dr̄ in scdo pihier. non. n. seqꝛ. chime ra nō est hō: ḡ chimera est nō hō: ꝛ q̄to magis nō seqꝛ: ḡ chimera ē leo: cū sint disperata. ¶ Debes ḡ scire ꝙ qñ psupponiꝛ cōstātia sbi ꝛ diuisio est duoꝝ mēbroꝝ tm̄ bñ valet ex negatiua affirmatiua. V. g. supponiꝛ ꝙ lumē sit ens: ꝛ ꝙ ens diuidiꝛ tm̄ in sb̄am ꝛ accñs. Tunc bñ sequiꝛ. lumē nō est sb̄a: ḡ lumē est accñs: qm̄ iam suppositū est lu men eē ens: ꝛ cū ens oē vel sit sb̄a vel accñs: iō infertꝛ: ḡ accidēs. sic in ꝓposito Alga. ꝑ sb̄am intelligit sb̄am corporeā. mō ens bñ diuiditur in sb̄am corporeā ꝛ intellectualē: ꝛ supponit deū esse: ideo sequiꝛ. de⁹ nō est substātia. s. corpus: ꝛ sup. est: ergo deus est intellect⁹: qm̄ vt di citur primo metaphy. cōmen. 31. inter materiale ꝛ abstractū a mate ria nō daꝛ mediū. Quo habito cōcludit ergo hec veritas seu natura

Dubitatio.

sez que est intellect⁹.includit.i.cõtinet cãm primã.s.deũ ⁊ primũ cau satũ.s.itelligẽtias.ex hoc quasi ĩfert vim rõnis.d.primũ ergo ens.i. deus simplex est absq; alia cõpone in se:⁊ ex pte suoꝝ ꝯñtium.i.acci dentiũ.i.deus est simplex simplicitate opposita cõpõni ex mã ⁊ for/ mate simplicitate opposita cõpõni ex subiecto ⁊ accidẽte:⁊ cõicant in eo.i.in simplicitate illa oẽs intelligẽtie:q: quelibet ipsaꝝ est intel lectus separat⁹ a mã.⁊ hec.i.ergo hec est nã gnãlis.s.que ponit gen⁹ cõis illis.ptz ergo pspicue ꝙ deus ⁊ itelligẽtie cõueniunt in genere. (Et itellect⁹.) Abscindit qõnẽ tacitã.posset eniz quis dicere ꝙ intel/ lectus nõ est quiditas dei:sz aceñs cõe illis:⁊ sic nõ est gen⁹. Respõ det.⁊ itellect⁹ sepat⁹ nõ est de ꝯñtibus.i.accidẽtib⁹:imo est ipsa qdi/ tas q̃ sine dubio cõis est deo ⁊ aliis intelligẽtiis.(Uñ si mõ.) Recolli git ꝙ ibi dĩa etiã reperit:⁊ inqt.vnde si mõ differũt vt cõstat p se:er go id in quo differũt.i.ergo dĩa differt ab eo quo cõicant.s.intelle/ ctu.vult ergo habere ꝙ aliud est quo differũt:⁊ aliud quo ꝯueniũt: ⁊ p ꝯñs deus est in gñe ⁊ dĩa:⁊ ita cõposit⁹ vt supra visum est. Qd aũt cõueniũt ꝓbat.d.deus nãq; itelligit seipm ⁊ alia entia:ergo cõ/ ueniũt in itellectu vt in rõne gñis:⁊ sic primũ causatũ sic se hz.s.ꝙ ẽ itellectus.⁊ addit.ꝑterea intelligẽtie differũt adinuicẽ spẽ ⁊ cõicant genere:vt dictũ est.s.in intellectu:ideo cõcludit cõclusionez.d.ptz ergo ꝙ prima causa cõicat cũ oĩbus intelligẽtiis in intellectiõe:⁊ dif fert ab eisdez in aliis.¶ Et debes scire ꝙ tota rõnis virtus potest in hunc modum cõponi.omne id qđ cõuenit in aliquo qditatiue pdica/ to cum aliis:⁊ differt ab eis in alio est in gñe:sz deus vt declaratũ est ꝯuenit qditatiue cũ intelligẽtiis in esse intus.⁊ differt ab eis in alio: ergo deus est in gñe.⁊ hec est virtus rationis Alga.

AVERROIS.

Dicimus nos ꝙ qui bene intellexit id qđ su perius diximus/euasus est ab istis erroꝛi/ bus.vz.q: hec sunt res que continentur sub vno nomine nõ modo cõtinentie vniuoco/ rum nominuz neq; equiuocoꝝ:imo modo cõtinentie nominũ vni rei attributoꝝ ꝑm dubitationez: ⁊ talium ꝓprietas est ꝙ ascendant ad primuz illius ge/ neris qđ est causa prima omniũ appellatoꝝ illo nomie. verbi gratia.vt nomen caliditatis ꝓducit ab igne ⁊ ab aliis rebus calidis:vel nomen entis qđ de substãtia di cit:⁊ de aliis motibus.Similr dicim⁹ ꝙ nomen intelle ctus dicit de separatis itelligẽtiis analogice apđ phos ita ꝙ primus intellect⁹ est cã alioꝝ. Et sic similr dicim⁹ de substãtia.Et ꝓbatio ꝙ nõ habeat vnã ⁊ eandẽ natu/ ram cõem/est:q: quidã ipsoꝝ cã est alioꝛuz.Et id quod

causa

causa est alterius pcedit causatū sine dubio: q: impossi/
bile est φ natura cause ꝛ causati sit vna ꝛ eadē in genere
nisi in pticularibus causis. Et ideo hec spēs cōicationis
opposita est cōicatiōi generali. Res eniʒ que in genere
cōicant nō hn̄t rem p̄mā que causa sit aliaruʒ: imo oēs
sunt in vno gradu esse: ꝛ in vna ꝛ eadeʒ natura. Ergo si
hērent naturā cōmuneʒ. vʒ. nām veri generis: sequit̄ etiā
φ differāt in quibusdam differētijs sup genus additis.
ergo quelibʒ ipsaꝝ ex genere ꝛ differētia cōponitur. Et
qd̄cūq; sic se hʒ nouū est sine dubio. Tādē qd̄ est i sūma
pfectiōe opʒ necessario φ sit vnuʒ. naʒ si vnuʒ non esset:
nō esset in summo gradu. Id eniʒ qd̄ est in fine cuiusdā
nature non cōicat cum alia. Et q: Auicen. nō estimauit
istaʒ naturaʒ mediaʒ inter naturaʒ significataʒ cum no/
minibus vniuocis ꝛ naturā reruʒ que tm̄ in nomine cō/
municant: sequitur euʒ dictuʒ argumentuʒ.

¶ Hic vult soluere argu. Alga. ꝛ p̊ dicit. dicim⁹ nos φ quibꝫ intelli
git id qd̄ supi⁹ diximⁿ euasus ē ab istis erroribꝰ. Tūc ad formā qōnis
ingt. vʒ. q: dec. i. deus ꝛ intelligētie sunt res q̄ cōtinētur sub vno noīe
nō mō cōtinētie vniuocoꝝ nominū. vʒ. equocoꝝ: imo mō continētie
noiuʒ vni rei attributoꝝ ſm dubitatiōeʒ. i. indr̄iaʒ modi ɔcipiēdi ꝛ
declarat q̄ nā sit taliū noiuʒ. d. ꝛ pprietas taliū est φ significata ascē/
dant. i. ordinētur ad p̄muʒ illius generis qd̄ est cā p̄ma oiuʒ appella/
toruʒ. i. oīum illoꝝ significatoꝝ illo noīe. (V. g.) Hoc ostēdit exemplo
Arist. in meta. d. vt nomen caliditatis pducit̄ ab igne: ꝛ ab alijs re/
bus calidis. ꝛ forte lr̄a est corrupta. ꝛ dʒ dicere. vt nomē caliditatis
que attribuit̄ igni ꝛ alijs rebus calidis. vel nomē entis qd̄ de sb̄a dr̄
ꝛ de alijs noibus. i. alijs significatis alioꝝ noiuʒ. applicat mō ad pro/
positū. d. silr̄ dicim⁹ φ nomē intellc̄s dr̄ de separatis intelligētijs ana
logice apud p̄hos. ita φ. i. tali mō φ p̄mus intellect⁹ est cā aliorum. i.
analogia cause ad causatū. ꝛ sic silr̄ dicim⁹ de sb̄a: ꝛ forte vult dicere
respectu accn̄tiuʒ. dr̄. n. ens analogice de sb̄a ꝛ accn̄te. Et forte vult di
cere. ꝛ sic dicim⁹ de sb̄a quātuʒ ad hoc φ predicat̄ de deo ꝛ alijs intel/
ligētijs. p̄dicatur. n. analogice. ¶ Ex hoc rn̄detur ad formā. negatur
minor: qm̄ intellc̄s nō cōperit q̄ditatiue illis cuʒ nō dr̄ vniuoce: sʒ ana
logice: ꝛ sic est soluʒ nomē cōe illis ꝛ nō nā nec q̄ditas nec aliq̄d aliud
nisi nomē tm̄: ꝛ sic rō nō ɔcludit. intellc̄s. n. dr̄ de deo ꝛ de alijs attribu
tione. vt pʒ. ¶ Debes scire φ Auer. vbiq; vt dixi appellat nomē ana
logum nomē ambiguū vel ſm dubitationē: vt fecit hic: ꝛ hoc artifi
ciose. Qm̄ Aui. p̊ meta. cap. 6. vr̄ opinari φ ens sit vniuocū lʒ ſm ali
quā p̄oritatē. ꝛ argumētū eius est: q: itellc̄s est cert⁹ de intētiōe entis:
ꝛ dubitabit de intentiōibꝰ sb̄e ꝛ accn̄tis. ergo ens dīc itentionē tertiā:
ꝛ syllus eius cōponit̄ ſm ipsuʒ. oē nomē: de cuius intētiōe intellc̄s est

certus dubitãs de cõtentis sub illo nomine dicit intẽtionẽ tertiã: & p̄sequẽs est vniuocũ. sed ens est nomẽ: de cui' intẽtiõe intell's est cert' dubitans de intentiõibus accidentis & substantie. hanc minorẽ pbat Auicẽ. ibi in exemplo de resurrectione an erit an nõ: & vide q: nolui ponere verba eius hic. ¶ Hoc argumẽtũ intãtũ magnificat a quibusdã q̃ eis vr̃ Achilles Zenonis: qbusdã alijs Ulixes Empedoclis qbusdã alijs Hector Parmenidis & Melissi. Ego aũt reputo ip̃z nihil eẽ: vt dicã. iõ debes scire q̃ argumẽtũ suppõit falsuz. s. q̃ itẽtio entis sit id de quo intellect' est cert': imo dico q̃ ens est nomẽ tãtũ significans equalr̃ imediate sbã & accidens: lz sit ibi ordo cause. iõ intellus est cert' de disiũcto: dubius aũt de alterutro illoz. qlz. n. scit q̃ lumẽ est sba vel accñs: lz dubius sit an sit sba determinate vel accñs: sicut qlibz scit p̄ncipẽ sedere vel nõ sedere. nullus nisi astãtes sciũt illũ sedere determiate vel nõ sedere determiate: & hoc obtẽperãs Auer. appellat nomẽ entis ambiguũ: vel s̄m dubitationẽ adnotãdũ q̃ ens nihil cõe dicit nisi disiunctionez: qñ ergo capit determinate accidit dubitatio: qñ vero sub dubitatione & disiunctione accidit certitudo. ergo certitudo nõ est de intẽtõe tertia: sz de significatis alio mõ suppositis. ¶ Cõtra hoc iterũ instat qdã: & reputat argumentũ demr̃are. d. ista certitudo p̄cedit oẽm app:ẽhẽsionẽ quorũcũq̃ diuidẽtiũ ipsuz ens. ergo p̄cedit certitudinẽ de toto disiũcto. ¶ Ad hoc dicẽdũ q̃ illa certitudo p̄cedit oẽm app:hẽsionẽ determiatã: nõ aũt cõfusaz de ipsius entis diuidẽtib': & sic appet qualr̃ argumẽtũ hoc nõ trãscẽdit metaz sermõis sophistici. (Et pbatio.) Quia in soĺone data suppõit ens nõ dicere nãm tertiã. ideo hoc intendit pbare: & apponit ad hoc rõnes duas. scđa ibi ponit. (Tandez qđ.) Et primo p̄ponit cõclusionẽ. d. & pbatio q̃ ens iõ habeat vnaz & eandez naturã cõem. i. vniuocã est. Deinde apponit rõnem: & dz sic cõponi. nulla causa essentialis & per se alicuius effectus cõicat cuz eo in vna nã vniuoca quã dat illi effectui. Sed p:ĩma causa est causa eẽntialis & per se intelligentiarum in ente: qm̃ dat esse illis: qđ hz in se formalr̃ & per essentiam: ergo nõ cõmunicat cuz eis in esse vniuoce. ponit ergo minorez. d. q: quidã ipsoz cã est alioz: deinde ponit vim minoris. d. & id qđ cã est alteri' p̄cedit causatuz sine dubio: q: impoĺe est q̃ nã cause & causati sit vna & eadem in genere nisi in p̄ticularibus causis. i. nõ essentialib' essentialr̃ ordinatis. & apponat ergo cõclusio superius posita. s. q̃ ens nõ dicat vniuoce de deo & alijs. ¶ Debes scire q̃ quidaz rudes nõ intelligunt hanc rationẽ: & ideo derident eam. vnde expositores latini: q: illam olfaciunt: ideo eam appreciant. p̄pter quod mihi videt q̃ sit propinqua p:imis p:incipijs. p̄sistit eniz in propositionib' per se notis: quarum vna est q̃ id in quo aliquid antecedit essentialiter aliud nõ conuenit ei vniuoce. dico essentialiter: qm̃ Soz. pater antecedit Plato. filium in humanitate: tñ q: antecedit accidẽtaliter & nõ essentialiter. ideo humanitas est eis cõmunis & vniuoca. ergo qñ aliquid antecedit aliud essentialr̃ & per se in. a. non põt equalr̃ & vniuoce conuenire in. a. ideo hanc maiorẽ voluit intelligere Auer. cum dicit: & id qđ cã est alterius precedit causatũ sine dubio. intendit eniz id in quo causa antecedit causatũ eẽntialr̃ & per se ipoĺe est vt sit cõe vtriq̃ vniuoce. qlibet eniz cõcedit hanc terminis intellectis. Tunc accipit scđa p̄põz.

sed prima cā antecedit oīa alia entia essentialr̄ ꝛ per se in esse entali. ꝛ hanc dedit Auer. cū dicit. qꝛ gdā ipsoꝝ est cā alioꝝ. pͣma. n. cā est cā entis in eo ꝙ ens: ideo dr̄ in lib. de causis. pͣma creaturarū est eē: vt dicebā. ꝛ hoc declarauit Aristo. 2. meta. ꝛ Auer. ibidē. cō. 4. vide. Ex his ꝯclō seqtur demr̄atiue. ergo ens nō pōt eē cōe vniuocū pͣme cause ꝛ pͣmo causato: ꝛ hec rō non pōt solui si bene itelligit. pn̄t. n. fingi sol. sed solones nō sunt: nisi verba si post ꝯsiderent. (Et iō.) Hic cōducit ex dictis theorema ad ꝓpositū. ꝛ inquit. ꝛ iō hec spēs cōicationis opposita est cōicationi gn̄ali. i. generis vniuoci. ꝛ huius dedit rōnem ꝛ ait. res. n. que in gn̄e cōicant nō hn̄t rem pͣmā: que cā sit alioꝝ. s. eēntialis ꝛ añs illa in nā generis. imo oēs sunt in vno gradu eē: ꝛ in vna ꝛ eadē nā. (Ergo si haberēt.) Ex hoc ostēdit intelligētias nō ꝯuenire cū pͣma in gn̄e: ꝛ inquit. ergo si sup. intelligētie haberēt nāȝ cōeȝ. vȝ. nām veri generis. i. vniuoci generis, sequit̄ ēt ꝙ dr̄nt in gbusdā differentijs sup genus additis: ꝛ tunc infert. ergo quelibet ipsarū ex gn̄e ꝛ drīa cōponit̄; ꝛ addit illud qđ superius addebat̄. d. ꝛ qđcunqꝫ sic se hȝ nouū est sine dubio; ꝛ virtus rōnis cōponit̄ vt prius: pȝ ergo pͣma rō ꝛ theoremata conducta ex illa.

Sed dubitat̄ forteqꝫ qm̄ sicut declarat Auer. 10. meta. cō. 7. ex verbis Aristo. in oī gn̄e est dare vnum qđ est metrū: ꝛ mensura aliorū in illo gn̄e. ergo in spēbus oīs generis est ordo vel igit̄ eēntialis vel accn̄talis. Si eēntialis. ergo vna est cā alterius; ꝛ p cōsequēs genus nō erit vniuocū. Si accn̄talis, spēs nō differūt nisi p accidēs. ¶ Et dicēduȝ forte ꝙ ordo eēntialis est duplex. s. ṡm cāitatē ꝛ ṡȝ pfectionē eēntialē. dico ergo ꝙ ibi est ordo eēntialis pfectionis, non tn̄ cause ad causatū. ꝛ hoc ponit Auer. in scđo meta. cō. 2. ꝛ alibi. (Tādē) Nunc scđam apponit rōnem: ꝛ pōt in hunc modū cōponi. illud qđ est in fine cuiusdaȝ nature. i. per essentiā aliqua nā non cōmunicat cum aliquo in illa: sed prima cā est per eēntiā ens: ꝛ in fine. i. summū ens: ergo nō cōmunicat cum alijs in ente. huius ponit tantū maioris vim d. tandem qđ est in summa perfectione: opȝ necessario ꝙ sit vnū: naȝ si vnum nō esset: nō esset in summo gradu. ꝛ sic quasi resumit maiorē d. id qđ est in fine cuiusdā nāe nō cōicat cū alia in illa sup. ꝛ sic pȝ vis rōnis. (Et qꝛ.) Hic ponit cām erroris Aui. d. ꝛ qꝛ Auic. nō estimauit istā nāȝ mediā inter nāȝ sign̄atā cuȝ noib⁹ vniuocis: ꝛ nāȝ reruȝ: q̄ tm̄ noie cōicāt. i. qꝛ nō reputat mediū inter vniuocū ꝛ equocū. iō sequit̄ eū dictū argumētuȝ. s. ꝙ qꝛ nō est equiuocū. ergo vniuocū. ¶ Debes scire ꝙ illa rō secūda est multuȝ fortis si cōsideratur. ꝛ etiā in duabus consistit propositionib⁹: quaruȝ prima est ꝙ id qđ est in summo gradu alicuius rationis vel nature vel intentiōis adeo ꝙ per essentiaȝ capit totum ambituȝ eius: nō potest cōmunicare in eo vniuoce cum alio: ꝛ hec ꝓpositio est manifesta per se: qꝛ eniȝ humanitas nō est in summo: ꝛ per essentiam in Sor. ideo Sor. ꝛ Plato participatiue sunt homo, similr̄ si homo in summo ꝛ per essentiā esset animal: leo nō eēt animal: nisi participatiue: ꝛ nō formaliter: eo qꝛ si formaliter eēt animal: sicut ꝛ homo animal formaliter acceptuȝ nō plus eēt in homine q̄ in animali, ergo ꝓpositio dicēs. ꝙ id qđ est in summo gradu alicuius rōnis vel nature vel intētionis: adeo ꝙ p essentiā capit totū ambituȝ eius nō pōt cōicare cum alio in eo vniuoce; est manifesta per se.

Dubitatio.

Solo.

Duplex ordo eēntialis.

¶ Scda ꝓpō erit ꝙ deus est in summo gradu entis: ꝑ eēntiā capse totā pfectionē entis: ⁊ hoc est certuz cuilꝫ. ergo sequit̃ ex his duabus ꝓpōnibꝰ cōclusio. s. d. ꝙ deus nō pōt cōmunicare in ente cuz aliquo vniuoce: ⁊ tu cōsidera bñ has vias: q̃m si recte inspicis sunt multuz subtiles: ⁊ fortissime. argumēta aũt q̃ fiūt cōtra hāc pōnē Auer. sunt sophistica: ⁊ adeo metaphysicā cx̃neāt ꝙ ad sophisticā reduxerūt: fingunt enim quosdam terminos: quo s illi solum magnificant: ⁊ nec sunt dicti ab Aristo. nec ab aliquo sapiente. Et sic consumata sit expositio septime disputationis.

¶ Octaua disputatio Alga. cuz phls: in qua ondit ipsoꝝ debilitatez in eo ꝙ asserunt ꝙ esse dei est simplex sine q̃ditate.

¶ DVBIVM PRIMVM.

Jt Alga. in hoc tractanduz est dupliciter. Primo mō petitionis. vꝫ. q: petemus ab eis qualr̃ scitis vel asseritis hoc vel per necessitatē intellectus: aut a cōclusiōe speculata. Primuz est ipossibile: q: notū esset ab oībus: sicut sunt alie prime cogitatiōes. Opꝫ vos ergo ꝙ asseratis hoc ex aliqua speculata cōclusione. Et si forte diceretis ꝙ auctoritas ipsoꝝ hec est. vꝫ. si ipse deus haberet q̃ditatē oporteret ꝙ ipsiꝰ esse relatū sibi esset vel cā ꝯsequēs: sed q̃libꝫ cōsequēs est cātuz. ergo necesse esse essꝫ cātū: qd̄ est falsuz. Nos vero dicimꝰ ꝙ hec sophisticatio orit̃ a vocabulo necesse esse. Nos nāq3 dicimus ꝙ ipse deus hꝫ veritatez ⁊ quiditatez: ⁊ illa veritas est ens sine priuatiōe: ⁊ eius esse est relatiuū dicte q̃ditatis vel ꝯsequens. Sed si intēderemꝰ de cōsequēte causato qd̄ hꝫ efficiētez cām dicimꝰ ꝙ nō est sic: sicut de aliis. Tū de intētionibꝰ nō est curādū. ipsi eiꝫ aliud nō ꝓbauerūt nisi ꝙ pcessus causaruz ad infinituz est impossibile.

¶ Circa introductionē huius disputationis. primo declarabo titulū disputationis: deinde ad expōnez illius veniaz. ¶ Debes ergo scire q̃d sit esse. quidq3 q̃ditas. ⁊ dico ꝙ esse q̃nq3 accipit̃ pro q̃ditate seu eēntia: ⁊ sic dr̃. 6. topico. ꝙ diffō est sermo. d. eē: ⁊ sic et Auer. 8. meta cō. 15 ꝙ forme hñt eē in mā tot quot sunt in effectu. ⁊. 12. meta cō. 36. ⁊ 18. forme habent duplex esse. s. in mā ⁊ in primo motore. ⁊ sic cōcedit

Quid est eē ⁊ q̃d q̃ditas

ꝙ rosa in hyeme hꝫ esse. capiendo esse hoc mõ. qñqꝫ capit̃.i.esse pro cõpositione sbti ꝛ pdicati:vt dicit Ari.in pihermenias ꝙ verbū significat esse qḋ sine extremis nō est intelligere.illa enim compositio dicit esse:qꝛ esse est quo agēs educit cõpositū in actu:ꝛ qꝛ intellectus educit propositionē cõpositam ex subiecto ꝛ predicato in actu mediante illa vnione.ideo vnio illa esse propositiõis dici põt.vt declaraui in pmo posterioꝝ.in verbo Arist.dum dixit diffõnē nō dicere esse:neqꝫ nō esse.vide. Quādoqꝫ capit̃ eē pro forma.ꝛ sic capit̃ scḋo physicoꝝ cõmēto.30.vbi dr̃ ꝙ forma est cā materie pro quāto est eē eius. Quādoqꝫ capitur esse pro indiuiduo.vt dicit:ꝛ exponit Auer.tertio de aīa cõmēto.9.illud verbū.aliud est magnitudo ꝛ magnitudinis eē.vbi vult Auer.in cõmē.ꝙ eē potest capi pro indiuiduo. Ultimo capitur esse pro modo quodā essentie quo essentia ponit̃ in esse extra causas suas.ꝛ sic esse nō est aliud nisi ꝓprietas quedā qua res ponit̃ extra suas causas:ꝛ recipit absolute pdicationē entis:ꝛ sic loqtur Aristo. scḋo meta.ꝛ Auer.cõmēto illo.4.ꝛ.12.meta.cõmēto.51.vbi voluit ꝙ pmus est esse per eēntiam:ꝛ reliqua per pmū. Et cū cõsiderabitur oēs isti modi accipiēdi esse abscindētur innumere obiectiões: que primo aspectu imaginātur in dictis sapiētum. ¶ Dicendū ꝙ quiditas capitur ēt apud peripatheticos multiphariā.vno qdem mō pro eēntia cõtenta in potētijs causaꝝ. Quandoqꝫ capit̃ qditas pro diffõne: vt dī.7.meta.cõmētis.42.ꝛ.43. Quādoqꝫ pro vlī vt dicebā.tertio de aīa.cõmē.9. Quādoqꝫ pro forma sola:vt dī.7.metaphy.cõmē.21.ꝛ alibi.est enim forma qditas prout est pncipiū diffiniēdi.est etiā forma essentia prout est pncipiū essendi.est ēt quādoqꝫ forma nā prout est pncipium operandi.2.phy.ꝛ sic qditas capitur pro nā etiam. ¶ His visis dico ꝙ intellect⁹ disputatiōis est.vtrū deus sit cõposit⁹ ex quiditate:capiēdo qditatem pro vniuersali ꝛ eēntia ꝛ esse: capiēdo esse pro indiuiduo ꝛ mō essentie: quo essentia ponit̃ in effectu: ꝛ tunc qḋ potest esse duplex.an in deo cõpositio sit ex vlī ꝛ indiuiduo:sicut in forte.ꝛ scḋo an in deo sit cõpositio eēntie ꝛ esse: ꝛ lꝫ de hoc dictum sit in tertia disputatiõe:attamē vult dicere sermone separato.ꝛ sicut dico qḋ est partita:attamē magis vergit ad scḋm sensum. Et qꝛ eēntia est quodāmodo potētia ad eē ꝛ esse quodāmodo actus essentie.iō essentia põt capi pro māte eē pro forma:ꝛ hoc mō dicit Auer.3.de aīa.cõ. 14.ꝛ.5.ꝙ nulla intelligentiarū liberata est a mā preter pmam:ꝛ sic põt esse tertius sensus:an in deo sit cõpositio ex mā ꝛ forma hoc modo capiendo noīa.hec qdem qḋ est cõtinua septime:qm̄ cum ibi quesitū sit an deus sit in genere:quesitū est etiā latenter:an in eo sit cõpositio ex vlī ꝛ particulari.ideo cõsequēs erit perscrutari mō an sibi sit compositio ex esse ꝛ eēntia.possum⁹ itaqꝫ in deo rõnaliter quinqꝫ cõpositiones intelligere.s.in numero.v3.ꝙ sint plures dij:ꝛ plura necesse esse:pp qḋ ordinata fuit qnta disputatio:an.s.sit vnū necesse esse an plura. Possum⁹ ēt fingere in deo cõpositionē ex denoīatiõe.i.accidēte ꝛ subiecto.pp qḋ ordinata fuit sexta disputatio declarās scientiam dei nō est quid additum essentie. Possumus etiā ipsum imaginari esse in genere:ꝛ differre differētijs:ꝛ sic cõpositionē ex vniuersali ꝛ particulari:ꝛ hunc remouēs errorem ordinauit disputationē septimā. Possumus etiā imaginari in deo compositionē ex essentia ꝛ eē:ꝛ pp hoc

Multipli capit̃ quiditas.

Intellē disputatiõis.

fuit hec disputatio. Possumus et fingere in deo esse cōpositionē ex mā ꝛ forma: ꝛ sic ordinata fuit nona disputatio declarās: deum non esse corpus: neqꝫ corporeū. per hanc enim qntam abscindere possum⁹ errorem possibile credi deum eē compositū ex partib⁹ quātitatiuis ꝛ ex mā ꝛ forma. Cū enim declarauit ꝙ nō est corpus: habebit ꝙ nō sit composit⁹ ex partibus quātitatiuis. Cum vero declarabit ꝙ non est corpore⁹: scietur ꝙ nō sit composit⁹ ex mā ꝛ forma. ¶ Poterit aūt esse qd̄ an ipse veniat cum alijs in compositionē. multi enim theologizantes dñt ens esse simplex filijs quinqꝫ compositiōibus: attamē dñt ipsum eē alteri cōponibile. Etiam multi antiqui dixerūt deum venire in cōpositiōe omniū rerum. dixit enim Centonās vnum solum eē oīa. ꝛ illud esse deum. ait eiꝫ eē scriptū in templo Palladis ꝙ Pallas est quicqd fuit: quicqd erit: ꝛ quicqd est: nec aliqs hominū detexit peplum quo facies eius velabat: ꝛ inquit Plutarc⁹ phūs ꝙ vetustissimi phi interpretati sunt illud eē dictum de deo qui peplo tectus est qꝛ oēs eum ignorāt: ꝛ oēs nihil aliud ꝙ̄ eum vident. peplum enim quo ipse tectus est: videt esse sensus qui est in aīa ꝛ forma que est in corpe quibus duobus circūscriptis ab aīa ꝛ corpore tunc qd̄ remanet appet ipse deus in ppria suiā pp qd̄ verificatur Orphei dictū mundū esse dijs plenum: ꝛ illud poete. Jouis oīa plena. vnde ꝛ Lucan⁹. habem⁹ cunctis supris tēploqꝫ carēte. nihil agim⁹ nisi sponte deo. ꝛ post pauca. est ne dei sedes nisi terra: nisi pontbus ꝛ aer. Jupiter est qd̄cunqꝫ vides: quocūqꝫ moueris. Et inquit et Seneca. quid est deus me⁹ vniuersi. qd est qd̄ vides totū: ꝛ qd̄ nō vides totum. totum vbiqꝫ est opus suum intra ꝛ extra replet: cui deinde magnitudo sua redit: quo nihil magis excogitat. Hoc etiā Uirgilius. spiritus intus alit ꝛc. vnde ꝛ Parme. ꝛ Melissus pmi ꝛ vetustissimi philosophātes dixerūt oīa esse vnum esse infinitū ꝛ imobile. ꝛ hoc idem intelligūt qm̄ deus omnis est qui est infinitus ꝛ imobilis. cum igitur hec sit antiquorum opinio veritas est ꝙ apud eos deus in compositioēꝫ venit rerum. ideo mirum est cum Auer. qnqꝫtimo sex illos intellect⁹ prscrutet ipsum ptermisisse hunc longe difficiliorē alijs. Et forte excusandus est primo: qꝛ pōt ex dictis eius qd̄ ꝛ opinio hec admoueri. Uel forte qꝛ ipse nō intendit loqui de hmōi nisi sm illa que Alga. tractauit. ꝛ eo ordine: vt in probemio proposuit dicere. ꝛ dico notāter eo ordine: qm̄ forte questiōes hē possunt in alium modum ordinari. ¶ Declarat⁹ est igitur disputationis titulus: qōnū series: ꝛ qōnis introductio. Alga. ꝙ primo introducit argumētū quoddā philosophorum. scdo debilitat illud. ¶ Quantū ad pmum adhuc pmo diuisionē facit. ꝛ post mēbrum eligit in quo insistere vult. inquit ergo. in hoc tractādum. i. procedēdum est dupliciter. pmo. s. mō petitionis. vꝫ. qꝛ petem⁹ ab eis. s. phlosophis qualiter scitis vel asseritis hoc. i. deum esse simplex ens: vel pr necessitatē intellect⁹ aut a cōclusione speculata. i. vel scitis hoc ex eo qꝛ sit ppositio nota terminis solo intellectu nota vel demonstratiōe. deinde destruit membrū falsum: ꝛ colligit verum di. pmum est impossibile. i. dicere propositionē illā esse notam ex terminis solo intellectu est impossibile: cuius rōnem deditꝫ: qꝛ notū esset omnib⁹ sicut sunt alie prime cognitiones. i. alie pme dignitates: ꝛ tunc colligit mēbrū verū. d. ergo opꝫ vos ꝙ asseratis hoc ex aliqua speculata cōclusione. i. hoc eē p termia.

tionem euidēs. ¶ Dico ops aliquā digressionē facere. ideo opꝫ videre quid sit prima ꝓpositio. et per ꝯñs que sit cōclusio: que ex pria oritꝰ ꝓpositione. secūdo an scia qua cognoscit pma ꝓpositio sit vnius rōnis cum scia qua dignoscit cōclusio. ¶ Quantū ad pmā dicendū ꝙ pma ꝓpositio sit idē ꝙ pncipiū demōratiōis. reperit aūt ab Arist. duobꝰ modis dissō pncipij. vno mō inquit. est aūt principiū demōrationis ꝓpō imediata. et vt dissō sit verior et exp̄ssior subdit. imediata aūt est q̄ nō est altera prior. ḡ pncipiū demōrationis est ꝓpōni q̄ non est altera prior. Nūc quidē em pꝫ illa dissō apertius. Capl'o vero. 3. pmi poste. dicit: sꝫ et pncipiū scie quoddā eē dicimus inquātū terminos cognoscimus. Capl'o aūt. 9. inquit. dico aūt principia que cū sint non contingit demonstrare. Et ibidem cap. inquit. non aūt suppositio: neqꝫ petitio qđ necesse est. et pp seipsam videri necesse est. nō em ad exterius dignitas rōnem est. hec verba Aristo. in veteri trāslatione reperiunt: in quibus colligere volo intellm dissōnis principij. Et dico ꝙ instrm cognoscēdi ꝓpositiones est duplex. demonstratio et lumen intell's. demōratio fit ex ꝓpositionibus: eo q̄ est syll's. Lumen non fit ex ꝓpositionibus: neqꝫ est ꝓpositio aliquo modo: cum sit ipsemet intell's agens. et cū hoc sit ita: apparet veritas dictoꝝ Aristo. et cōcordia. veritas quidē qm̄ est pncipiū demonstrationis ꝓpositio: qua in notitia nō est altera prior: eo q̄ nō demonstratione dignoscit: sed lumine intell's: qđ nō est ꝓpositio: neqꝫ demōratio. ḡ pncipiū demōrationis est ꝓpositio: qm̄ ꝓpositio est enunciationis altera pars. et p ꝯñs sylli pars qua nō est altera prior cū nō possit demonstratiōe declarari: neqꝫ petitione: neqꝫ postulatione: neqꝫ dissōne: neqꝫ aliqua ꝓpōne: sꝫ solo intellu qui nō est ꝓpositio aliqua. Cōcordia vero qm̄ qn̄ dicit pncipiū ꝓpōnis est ꝓpō imediata qua nō est altera prior. oportuit declarare: an sit aliqđ prius eo q̄ dignoscatur. ideo subdit ca. 3. sꝫ et pncipiū scie. i. cognoscēdi pmā ꝓpōnem esse. dicimus quoddā quo terminos cognoscimus. i. lumē intell's. quo terminos. i. partes eiꝰ cognoscimus: eo ergo q̄ partes eiꝰ cognoscit: et totū pncipiū cognoscit: cognoscunt aūt ptes intellu et solo eiꝰ lumine. ergo totū pncipiū intellu solo cognoscit. et in hūc modū diuus Themistius interpretatus fuit locū illū. Unde ibi ca. 7. ait. iam pncipia demonstratiōis: demonstratiōes tē nō pñt: sꝫ ꝓpōnes īdubitabiles īmediateqꝫ et lucē sua perspicue. Nis pfecta mēs est q̄ terminos cōprehēdit: quoꝝ cōplexu dignitates et persata cōcipimus: ecce qūo vult eo ꝓpositiones cognosci pmas q̄ terminos cognoscimus: et illud eē lucē intell's. Hoc ēt mō locū hūc perspicuū fecit et Auer. d. eñ sic. et est nobis vt cōcordemus sophisticis: q: pncipia demōrationis nō sunt nota p alia: sꝫ dicamus ꝙ sunt nota per intellꝫ. et ipē est q cōprehēdit ptes enunciatiōis notē p seipsaꝫ. i. pmi pncipij. Et cū hoc sit ita appet error trāslationis veteris q̄. d. (Inquantū terminos cognoscimus) Est em falsa. et iō illa fuit cā errādi apud latinos: pp qđ i greco sic reperit. Et pncipiū scie quoddā eē asserimus quo terminos ipsos cognoscimus. Et ideo Joā. gramaticus: q cū studiosus erat phs dictus est in hunc modū expōnem huius loci cōtexuit. Huic admodo et cōcor est illud capli. 9. dico aūt pncipia in vnoquoqꝫ genere que cū sint nō cōtingit demonstrare qđ verbū expositor vnus nouus in hūc modum textum interpretatus est: dicit ꝙ cum Aristo. necessitatem capituli preposuit

Que pma ꝓpositio.

Instrm cognoscēdi ꝓpositiones est duplex.

nūc diffōnem subiecti in demōstratione ꝓponit in illo verbo.v3.Dico aūt ꝑncipia ⁊c̄.eo q2 demōstrationis ꝑncipia sunt subiectu3 passio ⁊ digni/tas.vult ergo ibi in illo verbo subm Ari.diffinisse hoc modo.dico aūt ꝑncipia subti in vnoquoqꝫ gn̄e scie:q̄ cū sint nō cōtingit demonstrare ideſt que non pn̄t demōstrari ēē:⁊ hec expō cōsona apparet textui superio ri:qm̄ dixit.op3 ꝓsupponere de subo q2 est ⁊ qd est.Themist.aūt Auer. ⁊ Linconiēsis grossa testa:⁊ Joā.pho de ꝑncipio cōplexo textū indu/cunt.⁊ ideo cū textu nūc lecto cōcors sic esse potest.dico aūt ꝑncipia ideſt ꝓpositiones ꝑmas:que cū sint vere nō cōtingit demonstrare.ꝗ vult ꝙ ꝑncipiū sit vera ꝓpositio ⁊ indemonstrabilis:⁊ sic hic textus nunc cōcors erit precedēti.Hec expositio est sine dubio mens Arist. eo q2 dixit in ꝑncipio capli scire ēē ex ꝓpositionib⁹ ꝑmis.ideo quasi re memorādo opus fuit inducere qd sit pricipium.⁊ ideo verus intellc͞s. Arist.est hic.¶ Pōt ⁊ tertio tertia series textus ibidē inducta cōcors etiā fieri.ꝑmo tn̄ inducet̄ expositio extranea illius quā latini fingunt ob carētiam grecaru3 litterarū ⁊ bono⁊ expositoꝝ:dicūt itaqꝫ ꝙ cō clusio textus est ꝙ dignitas nō est petitio:neqꝫ suppositio.inquit er/go.qd.i.id qd necesse est in se:⁊ id qd pp seipsum videri necesse est.i. dignitas q̄ ex nā sua est nec̄ia.⁊ quo ad nos apparet nec̄ia nō est sup/positio:neqꝫ petitio.est ergo sensus ꝭm hos ħ.dignitas non est suppo/sitio:neqꝫ petitio.⁊ Arist.ꝭm eos ratiocinat̄ hac ratione.oīs suppo/sitio ⁊ oīs petitio.est ad rōnem extra.Sed nulla dignitas est ad rōnē extra:sed ad rōnem intra.ergo nulla dignitas est suppositio:neqꝫ pe/titio.huius rōnis accepit minorē tantū:⁊ dixit:nō eni3 dignitas est ad exterius rationē:sed ad eā que est in aīa.¶ S3 hec expositio ⁊ tex tui cōtradicit ⁊ expositorib⁹.textui quidē:qm̄ dicit petitionē ⁊ suppo sitionē rōne exterioꝛi dinosci.mō rō exterioꝛ:vt ibidē subdit:⁊ syllo: modo cōstat apud Arist.cō.2.ꝑmi illius petitione3 ⁊ suppositionē esse imediatas ꝓpōnes:que nō syllo dinosci perspicueqꝫ fieri pn̄t. Exposi toribus vero qm̄ ⁊ illū textū inducūt sicut in greco habet̄.sic eni3 ha bet ⁊ in greco:vt in trāslatione Bisancij apparet.Non est aūt id sup positio:neqꝫ postulatio sane quo necesse est per seipsum esse atqꝫ vide/ri:⁊ reliqua.ergo sensus cōclusionis est.id qd per se vr̄:⁊ est in sui nā nec̄iu3 non dinoscit̄ suppōne:neqꝫ petitione:s3 per ꝯn̄s intellcͧ tantū. ⁊ sic verbū illud cōsonū ēē perspicuū est verbo predicto:ratio aūt quā ponit in textu hoc vide in trāslatiōe Bisancij.⁊ cū res sit ita.apparet intellc͞s verus diffōnis ꝑncipij.est em̄ ꝑncipiū ꝓpositio qua nō est alte ra prioꝛ.ad hoc vt sit verū.dico ꝓpositio loco generis:⁊ vt notet̄ offi cium ꝑncipij.intantū eni3 ꝑncipiū est ꝑncipiū inquantū exercet offm̄ ꝓpositionis.i.inquantū est id quo ꝓpositiones ⁊ cōclōnes fiūt note. dr̄ q̄ nō est altera prioꝛ:qm̄ oī cōclōne est petitio vel suppositio vel di gnitas poꝛ.hoc aūt cū nihil sit prius nisi intellc͞s lumē:qd nō est ꝓpo sitio.ideo ꝓpō est pꝛima q̄ non est altera prioꝛ.dr̄ ad hoc vt sit vera:qm̄ pn̄t esse multe ꝓpōnes poꝛes ꝑncipio negatiuo:s3non preexacte ad illud vt sit verū:⁊ sic ex oībus illis verbis lucet diffō pꝛimi pꝛincipij: qm̄ illa verba diuersim posita si in vnum colligant̄ faciūt acquirere intellcͭm diffōnis pꝛincipij.Ex hoc sequit̄ ꝙ de ratione pꝛimi pꝛincipij nō est:vt actu oībus sit notum:s3 bene esse id qd est aptū natū oībus esse notū:⁊ debet intelligi dictū Alga.hic qm̄ dicit:q2 tunc esset oībus

Expō lati/norum.

Impugna/tio.

Diffō pꝛin/cipij.

notú.tu q2 eēt aptú natú esse oibus notú.vel si hoc nó est eēntia prin/
cipij saltē erit ꝓprium ꝯñs eēntiaȝ eius.ꝛ dico ꝙ ꝑncipium definitiuú
est negatione:qm̄ omne primú oȝ definiri illo mō.vñ ꝛ deus per nega/
tionē rerú definit:vt pȝ:qd sit igit ꝑma ꝓpositio pȝ.Quid sit aút cō/
clusio.ex his mō perspicuú est.est eṁ cōclō ꝓpositio q̄ est altera prior
ad hoc vt sit ꝛ appareat vera ꝛ necessaria:ꝛ sensus hui⁹ diffōnis ex ser
mone ꝑdicto patet.¶ Et hac declaratione ꝑmissa verificabit dictum
Alg.hic cō.d.hec ꝓpositio.deus est simplex:vel est principiú vel cōclu
sio speculata.ois eṁ ꝓpō est ꝑncipiú vel cōclusio:vt ex his manifestú
est palá.¶ Quantú ad scōm latinoꝝ turba fere tota dicút ꝙ sciētia principioꝝ ꝛ cōclusionú olo diuersarú rationú esse oȝ:ꝛ ideo scia prin cipioꝝ non sciatꝛ sȝ potius intellꝰ dī cognitio cōclusionú sciētia vera. *Opinio latinorum.*
Hoꝝ rōnes pñt eē:qm̄ si eēnt vnius rōnis ab eisdē fierēt ꝛ principia
ꝛ ꝯclōnes.ergo ꝑncipia ex ꝑncipijs innotescerēt sicut ꝯclōnes ex ꝑn
cipijs.¶ Preterea si vnius rōnis eēnt.ergo eēnt vniuoca.ꝯñs falsuȝ
qm̄ ꝑncipia sunt causa cōclōnis per se ꝛ eēntialiter.ꝛ nō ecōtra.ergo
tollit vniuocatio per declarata in fine septime disputatiōis.¶ Prete
rea.si eēnt vnius rōnis.g eēnt vnius diffōnis:qm̄ rō diffō est:vt pȝ
ꝑ topi.ꝛ.8.meta.modo pȝ qualꝛ diffōnes sunt ad modú magnuȝ di/
uerse.¶ In cōtrariú vr̄ ſuſa The.qui in ꝓpositione dicente:pp quod *Solutio.*
vnúqdqꝫ tale ꝛ illud magis:sic ꝓbat illá.omne cōpetēs per se pluri/
bus:ꝛ vni per alterum:id per qd cōpetit est magis taleꝛsȝ sciri cōpetit
ꝑmissis.ꝛ cōclusioni ꝛ ꝑmissis p se.ꝛ cōclōnibus per ꝑmissas.g magis
ꝑmissis mō si sciri eēt alterius rōnis.g eēt equiuocú:ꝛ sic argumētú
The.esset sophisticú.¶ Preterea.in quo fit cōtradictio est vniuocú.
modo Arist.cō.3.loquēs de scia ꝑncipioꝝ ꝛ cōclōnúꝛinducit cōtradi
ctionē antiquoꝝ:ꝛ ponit suaȝ positionē.g scire est ꝓpōnibus ꝛ cōclu/
sionibus vniuocú:ꝛ sic pȝ rō.¶ Preterea Arist. cōparationē facit.d.
pp qd vnúqdqꝫ tale:ꝛ illud magis.Mō declaratú est in physicis cō/
positionē fieri in vniuoco.¶ Ideo dicēdú ꝑȝ expositores grecos sciē
tiá ꝑncipioꝝ ꝛ ꝯclōnú eē vnius rōnis.attamē pro solōne argumētoꝝ
debes scire ꝙ vna rō dr̄ qñqꝫ vnitate speciei:qñqꝫ vnitate gn̄is analo
gici:vt dicit Auer.in.2.de aia de diffinitione aie.cō.12.dico g ꝙ scia
cōclusionú ꝛ ꝓpositionú sunt vnius rōnis generice:qꝛ cōueniút in ra
tione cognitionis:est eniȝ cognoscere genus scire:ergo in rōne cogni
tionis cōpares sunt.differút aút in rōnibus specificis:cuȝ scire ꝑnci/
pioꝝ lumine solú fit.scire vero cōclusionú fit demrātione:vt visuȝ est
ꝛ sic argumēta vndiqꝫ pñt cōcordari:ꝛ sic cōpleta sit digressio:ꝛ ad
ꝓpositú redeo.(Et si forte.) Cuȝ induxit ꝓpositionē illá nō esse de pri/
mis ꝑncipijs:ꝛsȝ de cōclusionibus:ꝛ ois cōclusio syllogismo aliquo dr̄
dictú est:inducēda sit.ideo inducit syllm phoꝝ ad illá.ꝛ inquit:ꝛ si
forte diceret ꝙ auctoritas.i.syllꝰs ipsoruȝ hec est.vȝ.ꝛ dedit illum.d.si
ipse deus haberet quiditatē.i.si deus esset cōpositus ex eēntia ꝛ esse:
oporteret ꝙ ipsius esse eēt relatú sibi.i.causatú a se:vel causa ꝯñs.i.
non cá per essentiá:sed per accñs.¶ Debes scire ꝙ omne ens cōpositú
ex esse ꝛ eēntia est causa p participationē:ꝛ per ꝯñs non per eēntiaȝ.
causa g per additionē:ꝛ sic q̄si per aliud:ꝛ ideo bene sequit.si deus eēt
cōpositus ex eēntia ꝛ esse:vel eēt causatú a se:vel cá per accñs.ꝛ per
ꝯñs dependēs ab alio ꝑori qd est cá per eēntiá.ideo addit:sȝ quodlibet

9ñs.i.ens participatiue est causatū.ergo nec̄e eē eēt cāt̄u3:qđ est falsum.est g̃ vis rōnis.si p̄mus motor est cōposit⁹ ex eē ⁊ eēntia.g̃ cātus a se vel ab altero. Uel forte vis rationis est:qm̄ si ibi esset cōpositio ex eēntia ⁊ esse.g̃ esse eēt relatū ad quiditatē.i.accn̄s quiditati vel pro ⁊ causa per accidēs:⁊ nō per eēntia3:⁊ vtroq3 modo est ratio efficax.
¶ Rn̄det ergo ad scđam vi3:⁊ inquit.nos vō dicimus q̄ hec soph̄istificatio oritur a vocabulo necesse eē:qđ declarat.d.nos nāq3 dicimus q̄ ipse deus h3 veritatē ⁊ quiditatē:⁊ dicimus q̄ illa vītas est ens sine priuatione.i.ens positiuu3.⁊ forte est error scriptoris:⁊ debet dicere.⁊ illa veritas est ens sine p̄ncipiatione.i.carēs principio ⁊ fine. ¶ Tūc ad formā dicit.⁊ eius esse est relatum dicte quiditatis. vel pro.i.eius 9ñs.i.eius accidēs eēntiale.ratio g̃ formalr est soluta.s.q̄ eē est accidēs eēntiale eēntie in deo:nec hoc est ipōe. ¶ Et cū dicebat:oē accn̄s 9ñs eēntiā est causatu3.Rn̄det q̄ duplex est 9ñs.vno modo nouum. alio mō eternū.p̄ mō hn̄ est causatū.scđo mō nō.inquit g̃. S3 si intēderemus de 9ñte cāto qđ h3 efficiētē cām dicimus q̄ nō est sic sicut de alijs cātis:recolligit vi3 sol.d.tandē de intētionib⁹ nō est curandū.i. tandē dicimus non eē incōueniēs in eēntia eē additas intētiões.⁊ ponit illud qđ demonstratiue p̄bauerūt.d.ipsi eñ aliud nō p̄bauerūt sup.demonstratiue nisi q̄ p̄cessus causaru3 ad in infinitū est impōe.

Nota. ¶ Debes scire q̄ sophisticatio:qñq3 est in termino medio.vt si dicat3 sidus celeste canis.oīs canis currit.sidus celeste currit. Qñq3 in cōsequēte vel in aliq̃ p̄positione qñ putat 9ñs.s.eē impōe qđ in rei natura est neciu3:vel aliq̃ p̄positio eē impōis:que non est.ver.g.terra corpus nāle.omne corpus nāle mobile.terra mobilis:9ñs putat falsu3 h3 apparētiā.attamen fm existētiā ⁊ ī rei veritate 9ñs est neciu3. Silr terra mobilis fm locū:oē mobile fm locū pōt recedere a loco. ⁊ accedere.ergo terra pōt accedere ⁊ recedere a loco.h̄ enim videtur minor impossibilis:⁊ nō est.sic in p̄posito argumentū ph̄or erat.deus cōpositus est ex eēntia ⁊ esse.Et omne cōpositum ex eēntia ⁊ eē cōtingens ⁊ non necesse eē.ergo deus nō nec̄e eē.h̄ igit vr̄ q̄ minor sit vera p̄pter verbū nec̄e esse qđ putat esse dictū de simplicibus tantū ⁊ non cōpositis.ecce igitur quomodo recte dixit Alga. q̄ sophisticatio est in illo vocabulo necesse esse: qm̄ apparentia est locus:vnde sumitur sophisticatio:⁊ q: ab illo vocabulo sumitur apparentia. ergo ⁊ ab eo sumitur soph̄isticatio.

AVERROIS.

Nos dicimus q̄ Alga.nō trāstulit Auic.opinionē perfecte:sicut fecit in lib.intētionum ph̄or.Postea q̄3.n.iste homo opinatus est q̄ esse rei significat denominationē additā sup substātiā.Et putat q̄ impōe sit.v3.q̄ ipsa substātia agat suum esse in reb⁹ pōibus:q: sequeret q̄ res esset causa sui esse.ergo nō haberet agēs.Sequit eū ex hoc q̄ qđcūq3 h3 esse additū super suā substātiā h3 fine du/

bio agentē cām. Et cū p̄ria causa apud eū agēs nō ha/
beat: opꝫ igiť ꝙ eius eē idē sit qđ ipsius sba. Un̄ ex hoc
sequiť ꝙ illud in quo Alga. obiecit Auicē. vꝫ. q: posuit
quoddā ꝯn̄s sbe est falsuꝫ: sba em̄ rei nō est cā ꝯn̄tis: q:
ipoſe est ꝙ res sit sui eē cā: q: eē rei p̄cedit nāliter suam
q̄ditatē. vn̄ posito ꝙ eē vnū entis ꝯn̄s sit: ⁊ id qđ dat eē
rerū possibiliū sit agēs. Sequiť ꝙ id qđ nō hꝫ agēs: aut
nō habeat eē: qđ est falsuꝫ: aut ꝙ eē ei⁹ sit sua q̄ditas. Sꝫ
oīa ista fundanť sup vnū errorē. vꝫ. ꝙ eē rei est vnū suo
rum ꝯn̄tiuꝫ. Id nāqꝫ qđ p̄cedit in scīa nostra quidita
tem rei est id qđ significat eē verū. ⁊ ideo qn̄ petimus si
res est ens: vel si hꝫ eē: ⁊ illa res hꝫ causaꝫ inferentē suū
esse tantū valet q̄tū dicere vtrū hꝫ cāꝫ vel nō: vt pate/
fecit Arist. in p̄ncipio scđi posterioꝝ. Sed si illa res nō
hꝫ causaꝫ tm̄ valet q̄tū dicere vtrū res hꝫ ꝯn̄s inferēs
suum esse. Sꝫ qn̄ intelligiť de ente id qđ intelligiť de re
vel sba: tūc sumiť modo generis analogice dicti. Sꝫ si
significaret rem additā super sbam: ⁊ sit q̄d imaginabi/
le. vꝫ. nō hn̄s eē extra intellm̄ nisi in potētia vt vlia. Di/
cimus ꝙ est illud de quo speculati sunt antiqui in p̄riā
causa: ⁊ asserūt ip̄m esse ens simplex. Sꝫ moderni sapiē
tum saracenoꝝ speculati sunt in nā entis inquantū ens:
⁊ duxit eos inuestigatio ad ens simplex mō sup̄radicto.
Sed via demonstratiua apud nos in hoc p̄posito est ꝙ
entia q̄ sunt poſſia in eoꝝ subiectis egrediunť de poten
tia ad actū: q̄re illud qđ extrahit ea ad actū est agēs in
actu necessario. Sed si illud qđ eis actū daret de nā sue
rit possibilitatis: indiget silr extrahēte: ⁊ si illōmet pos/
sibile fuerit indiget extrahēte donec perueniat ad vnuꝫ
necessariū in sua substātia. s. in seipso: vt cōseruet ꝯtinuē
nā possibiliū causarū ad infinitū p̄cedentiū: q̄m infinite
reperiunť: sicut de ipsarū nā apparet cū quelibet ipsarū
sit potentia. Oportet ergo necessario ꝙ id quod dat eis
esse cōtinuum sit necessarium in seipso postq̄ꝫ patefa/
ctū est ꝙ p̄cedunt ad infinitū res possibiles in seipsis.

Si enim esset quoddam tempus in quo nullum mobile fuerit: nulla esset via vt innouaretur motus: immo oporteret vt regrederetur esse innouati vnitum cum eternali esse: et mobile quod hoc motu mouetur: quod vocatur ab Aui. necessarium per aliud quod necessario est corpus mobile continue. Quia hoc modo possibile est reperire vt fiat innouatio et corruptio ab eternali ente vz. appropinquando et distando: vt in entibus generabilibus et corruptibilibus cum orbibus reperitur. Et quia hoc mouens necessarium est a se et possibile in motu generabili oportet necessario quod perueniat ad vnum necessarium absolute. vz. quod nullam habeat possibilitatem. Quare oportet quod sit simplex. si enim compositum fuerit: esset possibile et non necessarium. Hec via apud me est sufficiens et verissima ad asserendum necesse esse. id autem quod dixit Auic. in hac propositione sunt ambages. Ipse enim ait quod possibile esse oportet quod perueniat aut ad necessarium esse per aliud: aut ad necessarium esse per se. Si primo modo oportebit quod illud necessarium per aliud sit consequens cuiusdam necessarij per se. Ipse namque opinatus fuit quod necessarium per aliud est possibile per se: et quodlibet possibile indiget necessario dante sibi esse. Hec est Aui. sententia. Unde dicimus quod additio sua hic est superfluitas et error. necessarium namque qualitercumque sit nullam habet possibilitatem. neque vlla est natura possibilis aliquo modo: et necessaria alio modo. declaratum est enim a philosophis quod nullum necessarium possibilitatem habet. Sed id quod duxit eum ad hoc est quod ipse opinatus est quod orbes possibiles sunt de seipsis necessarij per aliud. Sed nos declarauimus in pluribus locis quod demonstratio Auic. est valde defectibilis: et ideo de istis non oportet diffusius tractare.

¶ Cum induxit sol. quam dedit ad argumentum philosophorum Alg. intendit modo examinare sermonem Alg. et primo ostendit ipsum non recte induxisse opinionem Aui. et inquit. Dicimus nos quod Alg. non transtulit Aui. opinionem perfecte: sicut fecit in quodam lib. qui vocatur liber intentionum philosophorum. est ergo primum peccatum quod non complete narrauit eius opinionem. (Postea quam .n.) Nunc ondit ipsum sibi contrariari: et ponit ea que sibi concessit et inquit postquam .n. iste homo opinatus est quod esse rerum significat denominationem additam super substantiam. est ergo prima propositio eius quod esse est

accñs eẽntie.(Et putat)Apponit scđam.d.ꝛ putat ꝙ ipoƚe sit ꝙ sба.i.eẽntia agat suũ esse in rebus poƚibus.i.gnãbilib⁹ꝛ corruptibilibus ꝑ hoc fundamentũ.s.qꝛ sequit ꝙ res eẽt cã sui esse.ꝛ si sic: ergo sequit ꝙ nõ haberet agẽs:imo ipsa a seipsa ageret.est ergo scđa ꝓpõ ꝙ vna res nõ põt esse cã sui eẽ.(Sequit eũ)Tũc infert tertiã ꝓponez ex rõne scđe ꝓpõnis.hꝫ eniꝫ ipse ꝙ oẽ hñs eẽ opꝫ vt eius esse causet a seipso:vel ab altero:iõ ꝯcludit q̃si correlarie hanc.s.ꝙ oẽ hñs esse sit hñs cãm agentẽ.dicit ergo.sequit ergo eũ ex hoc ꝙ qdcũqꝫ hꝫ esse additũ sup suã sbam hꝫ sine dubio agẽtẽ cãm.assumit ergo hec ꝓpõ loco maioris in hũc.s.modũ.oẽ hñs esse additũ sue eẽntie hꝫ causaz agentẽ.hec pꝫ:ꝛ est cõducta ex verbis illius.Tũc addat minor.s. Et cũ prima cã apud eũ agẽs nõ habeat.est ergo minor:sꝫ prima cã nõ hꝫ agẽs.sequit in scđa figura ꝙ pͥa cã nõ hẽat esse additũ eẽntie.posuit ergo minorẽ ꝛ maiorẽ ꝛ nõ ꝯclõnẽ que formalr sequit:sꝫ que potestate sequit ꝛ dicit.igit opꝫ ꝙ eius esse idẽ sit ꝙ eius sba.i.essentia. Hec quidẽ cõclusio nõ est illa que sequit ex ꝓponibus formalr:sꝫ potestate.ꝛ cõsuetudo Arist.ꝛ Auer.est ista:qñqꝫ ponere cõclusionez:q̃ formalr sequit:quãdoqꝫ que sequit potẽtia ꝓpinqua:vt hic. vtrum aũt oẽ cõpositũ ex esse ꝛ eẽntia de necessitate indigeat cã vel nõ:est qđ ꝑscrutabilis multũ.ꝛ nolo nũc.sed forte in fine huius dubij imorabor.(Unde ex hoc.)Uult nunc colligere errorem eius ex dictis: ꝛ inquit.vnde ex hoc sequitur ꝙ id in quo Alga.obiecit Auic.vꝫ.qꝛ posuit qđdam cõsequens substantie.i.essentie est falsum:ꝛ redidit causam.d.sba.i.eẽntia.n.rei nõ est cã ꝯñtis.i.esse qđ sequit ipsaꝫ: qꝛ impoƚe est ꝙ res sit suiipsius cã.,Redidit ꝛ scđam cãm.d.ꝛ qꝛ esse rei ꝑcedit suam quiditatẽ:ergo quiditas nõ põt esse cã essendi.hoc modo põt argumentũ hoc cõponi.oĩs cã naturalr ꝑcedit effectũ:sed quiditas nõ ꝑcedit esse:imo naturalr sequit:ergo q̃ditas nõ põt esse cã eẽ.

¶ Debes scire ꝓ intellectu minoris ꝙ cõparatio q̃ditatis ad esse est cõparatio potẽtie passiue ad actũ formalẽ:eo qꝛ potentia passiua est quasi subiectũ recipiẽs.modo apud illos essentia est sbtum recipiens esse:ꝑ cõparatio q̃ditatis ad eẽ est cõpatio mãe ad formã:ꝛ ecõtra.s. cõparatio esse ad essentiã est cõparatio forme ad mãm:sed qꝛ materia ꝑcedit formã ꝺm quid:forma ꝑcedit mãm simplr:vt dictum est in.9. meta.ꝛ in.8.phyſi.locis proprijs:relinquit ꝙ simplr esse ꝑcedit essentiã:ꝛ per ꝯñs habet declaratio mioris.s.ꝙ esse ꝑcedit eẽntiã naturaliter ꝛ simplr:ꝛ sic sequit cõclo.s.d.ꝙ essentia nõ põt esse cã nãlis actius ipsius esse:ꝛ sic pꝫ hic locus.(Unde posito)Conducit qđ dictũ est quasi recapitulãdo.d.vnde posito ꝙ esse sit vnũ entis.i.eẽntie ꝯñs:ꝛ posito ꝙ id qđ dat esse rerũ poƚuꝫ sit agens: sequitur ꝙ id qđ non habet agens aut non habet esse:qđ falsum est: aut ꝙ esse eius sit sua quiditas.est ergo syllogismus hypotheticus:cui⁹ antecedẽs est vna ꝓpositio copulatiua:ꝛ ꝯñs vna hypothetica disiũctiua. Et ꝯña põt sic cõponi:oẽ qđ hꝫ esse diuersuꝫ ab essentia hꝫ agens:sꝫ prima cã nõ hꝫ agẽs:ꝑ vel nõ hꝫ esse vel esse est idem eẽntie oĩbus modis.ꝛ sic pꝫ sermo eius.(Sꝫ omnia ista)Cum destruxit sermonẽ Alga.in parte vult cõplere illud.ꝛ in primis apponit causaꝫ erroris eius: ꝛ inquit: sed omnia ista fundant super vnum errorẽ.vꝫ.ꝙ esse rei est vnũ suoꝝ consequẽtiũ.i.accñs essentie.(Id nãqꝫ.)ostendit illud fundamentuꝫ

Alga. esse falsum. & inquit. id nãq3 qd pcedit in sciẽtia nostra quiditatem rei. i. diffõnẽ rei est esse verũ. qd enim an res sit est prior qõne qd rei essentia sit: ergo esse pcedit naturalr diffõnẽ: & p ɔñs esse prius est essentia: ergo nõ est sibi accñs. (Et iõ qñ petimus) Debes scire q res habẽtes esse sunt duob' modis diuersis. vna. n. res hz esse causatum a causa: vt res potes esse vel nõ esse. Alia hz esse simplr idem essentie: vt prima cãa: & qr ita est: cõducit quasi correlarie qõnem. an est diuersimode ordiri in re primo modo: & in re scdo mõ. Et inqt. & iõ qñ petimus si res est eius: vel si hz eẽ. i. iõ qñ querit qd an res sit vel hẽat esse: & illa res de qua qd an est iducit hz cãm inferentẽ suũ esse. i. agentem eius esse. dico q qd illa tm valet qñtũ dicere: vtrũ hẽat cãm vel nõ: vt patefecit Ari. in pncipio scdi posterioꝝ. i reb' ergo hñtib' eẽ cãtum cum querit qd an res sit: sensus est: an res hz cãm sui esse. (Sz si illa.) Ostẽdit sensum qõnis an est in reb': quaꝝ esse est incausatũ. d. sed si illa res nõ hz cãm tm valet qd sup. an est illa res qñtum dicere vtrum res hz ɔñs inferẽs suũ esse. i. vtrũ habet esse: qd est idem qd sua qditas: aut diuersum a sua quiditate.

Dubitatio. Sed hic est locus qõnis: qm qd an res est differt a qõne ppter qd: qd declarat scdo poste. Si ergo qd an res sit. sit qd de esse relato ad cãs: qd an res est nõ differret a qõne pp qd. ¶ Dicẽdũ q istum locum oẽs fere latini ignorant: & nõ vidi aliquẽ qui poterit ponere fm sua fundamenta drias quattuor qõnum scdo poster. inscriptarum. ¶ Ideo vt argumentũ intelligit debes scire q quidam dixerunt q sensus qõnis an res est: est an res in effectu sit: ergo sensus qõnis: si res est: est de esse existentie. Sensus qõnis quid res sit: est de esse essentie. Alij dicunt q sensus qõnis si res sit est de esse seorsum. sensus qõnis quid res sit est de quiditate seorsum: sed hec parum aut nihil differunt inter se. ego in scdo poster. scripsi opiniones has. & eis cõtradixi argumẽtis firmis. p nũc dico q oĩs questio est qd essentie: eo qr esse est singularis & idiuidui; vt dictum est tertio de aia. cõ. 9. ergo eẽ nõ intrat sciam. & p ɔñs nõ dz intrare qõnẽ scibilẽ. oĩs ergo qd est eẽntie. & hoc dicit Ari. oĩs qd est qd mediũ. essentia autẽ rei põt

Ois qd est mediũ. ad quattuor cõparari: vel ad cãm ponẽtẽ illã extra nihil: vel ad pncipia formalia inclusa in eẽntia que dicunt gen' & dria: vel ad ɔñtia eẽntialia illi: vel ad principia illoꝝ ɔñtiũ. si eẽntia illa refert ad cãm agentẽ vel ponentẽ ipsam extra nihil erit qd an res sit. Vel ad principia intrinseca eius: & sic erit qd quid res sit. Vel ad accidentia essentialia: & sic erit questio ipsius: qr est. Vel ad cãs accidẽtium: & sic erit questio pp quid: ergo vna est nã oĩum qõnum: lz modi referẽdi illius nature sint diuersi: & sic verificat sermo Auer. hic. Nec est intẽtio Jo. grãmatici. 2. poster. apte. & Themistius nõ videt esse cõtrari' huic: si bene cõsiderent verba eius. (Sz quãdo intelligit.) Cum induxit cãm erroris Alga. & cõduxit modũ quo qõnes verificent secũdi posterio. ponit multiplicẽ modum capiendi esse: & vult q vno modo capitur esse pro ente simplici & quiditate: & sic est analogum genus cõmune decẽ pdicamẽtis. capit ergo esse pro ente indifferente oĩbus rebus: & hoc inquit: sed qñ intelligit de ente id qd intelligit de re vel quiditate idest vt est trãscẽdens ad habẽs qditatẽ vel ad ipsam qditatem: tunc sumit modo gñis analogice dicti. i. tũc est cõe. x. predicamẽtis tanq̃

genus.(Sed si) Apponit scdm modū capiēdi esse: et vult ꝙ scdo modo capit esse ꝓ quodā addito eēntie q̄ eēntia est qd in potētia: et non extra aīam. sicut est vle: et sic esse est modus eēntie quo eēntia ponit in effectu: et hoc dicit: sz si significaret rem additā sup sbaz: et fit quid imaginabile: et forte lra est corrupta: et dz legi. super sbam: que est qd imaginabile. vz. nō habēs rem. i. existētiam extra intellectuz: nisi in potētia: vt vlia dicim⁹ ꝙ hoc modo capiēdo esse ꝓ mo do essentie est illud de quo speculati sunt antiqui in prima cā de qua sup. asserūt ipsam esse ens simplex. est ergo vis distinctionis ꝙ esse pōt capi ꝓ synonymo entis: et pōt scdo capi pro modo eēntie. primo modo nō erat qō apud antiquos. scdo mō bn̄ est qō. an deus sit simplex vel cōpositus ex essentia et esse: et sic pz q̄do essentia ablato esse est tm̄ ens in aīa: et nō extra aīam: vt vniuersale. vt dicit hic Auer. et hoc dicā post aperte. (Sz moderni.) Apponit breuiter viā modernoꝝ sui tpis qua puenerunt ad simplicitatē primi entis: et dicit. sz moderni sapiētes saracenoruz speculati sunt in nā entis inquātum ens: et duxit eos inuestigatio ad ens simplex modo supradicto. i. cuius quiditas est suū eē. due ergo fuerūt vie quibus ꝓbatū est primū motorē eē ens simplex sine cōpōne essentie et esse: quarū prima est antiquoꝝ hoc modo. oē ens cōpositū ex eēntia et esse est causatū habēs agens: sz primus motor nō est causat⁹ cām habēs: ergo primus motor nō est cōpositus ex eēntia et esse. hanc viam declarauit. ¶ Uia scda saracenoꝝ modernoruz est quā hic sub breuitate tetigit: qm̄ oē ens vel est cōpositū vel simplex: et cum nō sit ꝓcessus in infinitū in cōpositis opz tandē venire ad ens summe simplex omni cōpōne et cōponibilitate carēs. (Sed via demōstratiua apud nos) Uisis duabus vijs: que forte pn̄t esse fortes: vult īducere ꝓpriā viam pipatheticoꝝ. et prio accepit vnā ꝓpōnē: q̄ est. s. ꝙ entia poßia et cōtingētia de necitate habēt agēs eternū cōseruans illa in cōtinua trāsmutatōe. Ad hoc ꝓbādū accepit ꝓpōnes: et inquit: sz via demōstratiua apud nos in hoc ꝓposito est ꝙ entia: q̄ sunt poßia in eorum substantijs. i. ad hoc vt sint actu: opz vt egrediant de potētia ad actū. hec ꝓpō declarari pōt p ea que dicta sunt ab eo. primo celi cōmen. 124. (Quare illud.) Ex illa conducit istam ꝓpositionem. et inquit quare illud qō extrahit ea ad actum est agēs in actu necessario. declaratū est eniz in naturali phia ꝙ semp estimatur forma mouens: et ꝙ omne qō agit: agit vt est ens in actu. habet ergo hec ꝓpositio. s. ꝙ extrahēs entia poßia de potētia ad actū cōseruās illa in tali cōtinua trāsmutatiōe est agēs in actu. (Sz si) Hoc stāte arguit et intēdit hanc rōnem diuisiuā. s. si est agens illud in actu: vel est agens illud ens possibile vel eternū. non ens possibile: qz iterū haberet agēs vel igitur esset processus in infinitū: vel opz venire tandem ad agēs eternum: vt dixi. primo ergo remouet primū mēbrū. scdo cōducit secundū ex destructione primi. inquit ergo: sed si illud qō eis actuz daret de natura fuerit possibilitatis: indiget sil'r extrahēte ipm: et iterū si illud met poße fuerit indiget extrahente donec perueniet ad vnum necessarium in sua substantia. s. in seipso. dico tali modo vt conseruetur continue. nam possibiliū causarum ad infinitum procedentium: qm̄ infinite reperiunt: sicut de ipsaruz natura apparet: cum quelibet ipsaꝝ sit potētia. i. poßis eē vel nō esse. (Opz g̊ necio.) Cum destruxit

Prīa via saracenoꝝ ꝓbās primus motorē non eē cōpositū ex esse et essentia.

Scda via.

mēbrum falsum: nunc cōducit mēbrum verū. et inquit. ergo op3 neces-
sario: vt id qđ dat eis esse cōtinuū. i. sempiternū, sit necessariū in se
ipso: postq̄ patefactū est q̄ res poſſes in seipsis ꝓcedunt ad infinitū.
(Si eniʒ) Ad hoc argumentū dixerūt loquentes sue legis q̄ deus, ne-
cessariū est venire ad agens eternū: sed op3 ponere tp̄s in quo nul-
lus motus fuit: neq3 aliqua res mundi fuit: imo deus stetit ab eter-
no: et post incepit mouere motu nouo. ¶ Contra hoc loquitur Auer.
et inquit. si enim esset qđdam tēpus in quo nullum mobile fuerit: nul-
la esset via, vt innouaret motus. ꝯñtia fuit inducta disputatiōe pri-
ma. (Immo oporteret) dicit: imo oporteret vt requireret esse inno-
uari. i. uno esset necessariū pro esse motus aliqđ medium aliquo mo-
do nouū vultū. i. ligatū cum eternali esse. dico mediū qđ sit et mobi-
le q̄ hoc motu moueš: qđ vocatur ab Aui. necessariū per aliud: quod
est corruptibile mobile necessario cōtinue: et hec omnia dicta sunt di-
sputatione prima. et p̄io celi. cōmen. 22. et. 33. et nolo modo imorari.
(Quare hoc) Dicit quasi tertiā rōnem predictā in prima disputatiōe.
et in. 8. cōmentis. 46. et. 47. et sc̄do pygeneseos. et inquit: q2 hoc modo
poſſe est reperire: vt fiat inouatio et corruptio ab eternali ente. v3. ap-
propinquādo et distando: vt in entibus generabilibus et corruptibi-
libus cōiorib' repiš. motus. n. solis in obliquo circulo cā est gn̄atiōis
et corruptiōis cōtinue: et hoc totum milies verificatū est in metaphica
phica et pygeneseos. (Et q2.) Ex hoc ꝯducit ꝓpōnē ꝓpositā: et inq̄t: et
q2 hoc mouēs necessariū est a se: et poſſe in motu gn̄abili. i. q2 celum est
eternū ſm ſb̄am et gn̄abile et corruptibile ſm motū: op3 nec̄io q̄ pue-
niat ad vnū nec̄ium absolute. v3. hoc mō q̄ nullā habeat poſſitatem.
(Quare op3.) Cū cōduxit ꝓpōnē principalem. s. dicentē q̄ in nā est
vn' primus motor etern' cā oīu3 rerū poſſium: cōduxit ꝓpōnē inten-
tam: et inq̄t: quare op3 q̄ sit simplex. et de dirōnē. d. si eni3 cōpositu3
fuerit eēt poſſe et nō nec̄iu3: et sermo pōt in hūc modū cōponi. oē cō-
positum est poſſe. primus motor est cōposit' per te: ḡ est poſſe. ꝯclo est
falsa: et nō pp figurā vel modū. ḡ pp ꝓpōnē. et nō ppmaiorem: ḡ pp mi-
norē. ḡ prim' motor est simplex. Dicit. hec via apud me est sufficiens
et verissima ad asserēdū nec̄e esse. (Illud aūt) Cū induxit ꝓpriā viā.
vult abscindere viā Aui. et iđ ait. illud aūt qđ dixit Aui. in hac ꝓposi-
tione sunt ambages: et narrat opionē eius. d. ipse eni3 ait q̄ poſſe esse
op3 q̄ pueniat aut ad nec̄ium esse p aliud: aut ad nec̄ium esse p se. Si
primo mō oportebit q̄ illud necessariū p aliud sit ꝯñs. i. dependēs ex
eiusdā necessarij p se. i. ab aliquo qđ est necesse eē p se. ipse nāq3 opina-
tus fuit q̄ necessariū p aliud sit poſſe p se: et opinat' est q̄ qđlibet poſſe
īdiget nec̄io dāte sibi esse. hec ē snīa Aui. est ḡ via Aui. hec. oē nec̄iu3
p aliud reduciš ad nec̄iu3 p se: s3 corp' mobile motu eterno est nec̄iu3
ab alio: ergo reduciš ad necessariū p se: q̄re si nec̄ium est in rerum nā
ab alio erit necessariū p se in rerū nā. et hoc voluit esse simplex oī cōpo-
sitione carēs. (Un̄ dicim') Nūc vult destruere hāc viā. et primo oñdit
minorē esse falsa3. d. vñ dicim' q̄ additio sua hic ē supfluitas, et error:
fingit enim q̄ aliqđ est necessariu3 per aliud in se poſſe: cuius rōnem
dedit et dixit. necessariū nāq3 qualitercūq3 sit: nullam h3 possibilita-
tem. i. omne necessariū est simplr eternū: et nullo modo possibile. et di-
cit. neq3 vlla ē natura possibilis aliquo mōe et necessaria alio modo.

declaratū

declaratū est eniȝ a ph̄ie ꝙ nullū necessariuȝ potestatē h̄ȝ.(Sed id qd)Cum induxit errorēȝ dat locuȝ erroris:ꝛ inquit:sed id qd duxit euȝ ad hoc est ꝙ ipse opinatus est ꝙ orbes possibiles sunt de seipsis.i.in naturis suis necessarij per aliud.i.a motoribus.(Sed nos)Remittit se.ꝛ inqt.sed nos dclarauim⁹ in plurib⁹locis ꝙ demōstratio Aui.est valde defectibilis:ꝛ iō de istis nō opȝ diffusiue tractare.

Sed in fine huius solōnis sunt qōnes non parue. Et prīma quideȝ qō difficilis multuȝ est: vtruȝ oē cōposi/tum ex esse ꝛ essentia indigeat agente vel nō. Cui auget qōnē verbuȝ Auer.cuȝ dicit.ꝙ oē compositū est pole:ꝛ ideo qō vna integra potest fieri. vtruȝ oē cōpositū ex esse ꝛ essentia sit possibile: habens agēs. ¶ Scda qō erit. vtrū ponendo entia oīa esse de nouo facta potest esse via firma ꝓbandi impartibilitateȝ primi motoris. ¶ Tertia qō est: vtruȝ possit esse aliqd necessariuȝ per aliud: ꝛ possibile in sui natura. Et prīma qō h̄ȝ argumēta pro vtraqꝫ pteqm̄ quelibȝ intelligētia ſm̄ Auer.est ꝯposita ex mā:ꝛ tn̄ nulla ē nā polis in se:ꝛ aīa est dcm̄ palā. 3.de aīa.ꝛ in cō.5.ꝛ in cō.14. Pro opposita vero pte sunt cōclusiōes nō pue:qm̄ oīs cōpositio est poliuȝ cōponit ꝛ qcūqꝫ sunt polia cōponi sunt possibilia dissolui:eadeȝ eniȝ sunt ſbta cōpositiōis ꝛ dissolōnis: ꝛ qm̄ ꝯpolia sunt polia dissolui cōpositū ex eis est pole in sui nā.ꝛ hāc viā dixit Ari.13.meta.firmissime. ¶ Et ꝑterea.oē cōpositū est nouū 12.meta.cō.39.cū igit oē cōpositū ex essentia ꝛ esse sit cōpositū.ergo erit nouū.ꝛ p ꝯn̄s in sui nā ens pole.g̃ qō prima est multū ambigua.

Scda qō ēt ē difficilis pp duo.primo qꝛ vr̄ ꝙ rōes q̄s tedit Ari. in.8.phy. sunt rōes debiles.scdo qꝛ pn̄t poni vie firme. imo potiores vijs pdictis. Fuerūt āt vie Ari.i.8. vt dic̄ Auer.8.phy. cō.27.33.45.ꝛ.7.phy.cō.primo.ꝛ.9. fundate in duabus ꝓpōnibus: quarū prima est ꝙ oē motuȝ h̄ȝ motorem.scda est ꝙ oīa que mouent in loco reducunt ad primū motuȝ:ꝛ ad primū mouens: ꝛ has duas perscrutatus est in.7.quib⁹ visis ex his probat illud ꝑmum mouens nō esse corpus in hunc moduȝ.nullum mouens imobile simpliciter est corpus seu virtus in corpore:ꝛ sed primus motor est mouēs imobi/lis simpliciter.ergo nō est corpus:neqꝫ virt⁹ in corpore.maior est ma/nifesta per se.minor declarat in.8.ꝙ eniȝ sit mouens ꝛ primū dictuȝ est in.7.ꝙ autē nō mouetur probat in.8.hoc modo.qm̄ vel mouetur per se:vel per accidēs.nō per se:qꝛ tunc nō esset primus: qꝛ mouetur ab alio corpore priori.si per accidens adhuc stare non pōt:qm̄ omne per accidēs cōtingit nō esse:ergo primuȝ motorē moueri p accidens pōt non esse:ꝛ sic posito in esse nulluȝ sequtur incōueniēs ꝛc̄. ¶ Scda rō probās eandē minorē est,aliqd est motuȝ nō mouens: vt primum mobile.aliqd mouens motū.ergo si datur motū non mouēs dabitur mouens imobile.per regulā Aristo.qn̄ sunt duo cōiuncta si vnū pōt esse sine altero:ꝛ alterū sine altero. ¶ Tertia rō ad idem.sequitur ꝙ ferens ferret:ꝛ docens addisceret:ꝛ calefaciēs calefieret.ꝛ multa ta lia que omnia sunt simpl̄r incōueniētia. ¶ Ultima via octaui ad idē est:qm̄ omne corpus vel virtus in corpore mouet per tēpus finitum: sed ꝑmus motor nō mouet per tēpus finitū:imo tēpore infinito.ergo ꝑmus motor nō est corpus:neqꝫ virtus in corpore.maior declarata est ibidem per hoc:qꝛ nulla virtus finita mouet mobile finitū tēpore

Qō prima.

Qō scda.

infinito:sed corpus vel virtus in corpe est mouẽs finitũ: ergo nõ mo uet mobile finitũ tpe infinito. Iste igit sunt oẽs vie:q̃ sunt enũerate in. 8. ⁊ pp quas fuit ordo totius phie nãlis: vt ptʒ eis q viderũt ipsũ.

Solo.
Accñs du/plex.

¶ Sed sicut dixi: vie iste sunt debiles: ⁊ prima quidẽ multis modis annihilari põt. primo mõ dicẽdo q per accñs est duobus modis. cõ/tingens ⁊ necessariũ. ⁊ hoc dicit Auer. pmo phy. comẽ. 66. ⁊. 4. phy. comẽ. 2. ⁊. 5. meta. comẽ. vltimo: ⁊ alibi. dicere ergo q primus motor mouetur p accñs necessario. ⁊ ideo tũc nõ cõtingeret nõ esse. ¶ Scdo annihilari põt dicẽdo q primus motor põt nõ moueri. ⁊ hoc a se. nec est incõueniẽs: vt pʒ in multis. Põt ẽt hec via aliis modis impediri sed nõ curo. scda etiã nõ cõfert ⁊ inenit instantia in terminis hoc mõ. In rerũ nã est intelligibile intelligẽs vt intellect⁹ nr̃: ⁊ intelligibile nõ intelligẽs: vt res mãles. ergo dabit intelligẽs nõ itelligibile. ɔclusio est falsa. ergo regula illa supra qua fundat tertia ẽt nihil est: qm̃ illa nõ sunt incõueniẽtia: sed necessaria: qm̃. 3. celi. comẽ. 28. ⁊. 4. celi. cõ. 22. ⁊ alibi lapis rõne mãe fert: ⁊ rõne forme se fert. sm eniʒ Auer. idẽ põt se mouere. s. rõe forme se mouet ⁊ rõne mãe. s. mouet. vt dixit. 4. phy. cõ. 71. ⁊ ẽt necessariũ est vt doces addiscat: qm̃ ratione intellus polis addiscit: rõne intellꝰ agẽtis docet se. dicit. n. Linconiẽsis grossa testa primo posterioꝝ. q agens intellect⁹: est verus doctor qui mẽteʒ illuminat ⁊c. Et ẽt necessariũ est tertiũ. aqua enim frigefacta reducit se: vt dicit Aul. sc̃dosue sufficiẽtie. ¶ Iste ergo rõnes sunt multũ debiles: ⁊ nihil cõcludũt quantũ ad probationẽ illius ppositionis. vltia ẽt nihil valet: ⁊ vr̃ peccare in duobus. primo qm̃ minor falsa est: qm̃ non est prim⁹ motor mouens tẽpore eterno. cum motus celi: vt dicit Plato: incepit. ¶ Et preterea ad quid vr̃ esse necessariũ motũ eẽ eternum eque bene põt concludi impartibilitas primi cum eternitate motus presupposita: sicut nõ psupposita: ⁊ hoc dicit Egidius expositor 8. physi. circa princi. qũ. si eniʒ motus incepit põt declarari primum esse impartibilẽ: ⁊ est eternus ẽt potest declarari. cur. ergo dicit Auer. q non põt sciri impartibilitas primi: nisi ex eternitate motus. vide.

Vie firmio/res ad pbã/dũ imparti/bilitatẽ pmi/motoris.

¶ Scdo pncipalr videt q põt induci vie firmiores ad probandũ impartibilitatẽ primi: ⁊ tñ nõ sunt phice vie. ⁊ prima rõ est Platonis in Thymeo: que sic cõponit. oẽ agens ad exẽplar idee abstracte est agẽs abstractũ a mã: sed deus egit tẽpus ad exẽplar eui. ⁊ mundũ ad exẽplar sui idoli. ergo deus est virtus abstracta. hec est rõ demonstratiua. ⁊ tñ nõ est nãlis: sed metaphysica. ¶ Scda via eẽ põt. oẽ agens p intellectũ ⁊ volũtatem sine pena ⁊ labore est virt⁹ abstracta a corporibꝰ pmus motor est agens p intellectũ ⁊ volũtatẽ ⁊ sine pena ⁊ labore. ergo est virtus abstracta a corpe. alie rõnes tãgent post in qõnis corpe.

Qõ tertia.

Tertia qõ. s. dicens an possit aliq̃ nã in se polis ⁊ eterna p aliud esse ẽt difficilis: ⁊ vr̃ q sic. primo q̃m partes cẽtrales terre sunt in suis naturis possibiles: ⁊ tñ sunt eterne per aliud. L. q2 eis nõ põt applicari agens corrũpens. similr partes ignis que cõcauũ tangunt sunt eterne rõne celi: ⁊ generabiles in suis naturis. ¶ Preterea videt q oẽ causatũ habeat nãm possibileʒ: aliqd sempiternũ est causatũ: ergo aliqd sempiternũ hʒ nãm possibilẽ. maior propositio declarat: qm̃ qd hʒ esse ab alio nõ hʒ esse a se. nõ hʒ esse a se. ergo hʒ de se nõ esse. tʒ ɔñtia ex negatiua de predicato finito. ad affirmatiuã de pdicato infi/

nico.&c.ibo perihermenias.ergo cũ oẽ cãtuz hʒ esse ab alio.oẽ causatũ
habebit de se nõ esse et per ɔñs in sui nã erit ens poẽ.minor aũt mani
festa est p se:et post declarabit.¶ Circa istas qõnes p ordinẽ sic pce/
daʒ:qm̃ p solui pmã.deinde alias.¶ Debes ergo p scire q in oi cãto:
imo in oi re excepto deo est assignare duos gradus.vnũ quo res ap/
propinquat optimo et pfectissimo:et quo recedit ab impfectissimo.aliũ
quo res appropinquat nõ gradui pfectiõis qui forte est mã:et quo re/
cedit ab optimo.U.g.pro iunioribꝰ in musica est vnus gradus quo p/
pinqua est pmo et optio:et quo recedit a mã:et a nõ gradu pfectiõis.et
est alter gradus quo vicinat mãe:et recedit a pmo et optio:isti quidem
gradus in aliqbus rebus sunt distincti et mõ et re:in musica eniʒ est da
re mãm qua vicinat nõ gradui pfectiõis.et cõtingit dare formam qua
ppinqua est deo:et remouet ab illo nõ gradu pfectiõis:in aliqbus aũt
sunt in subiecto et re idem:et differũt in mõ tm̃.vt in nã supiori.U.g.
in genere sbarũ abstractarũ.huius diuersitatis rõ esse põt:qm̃ in re
bus generabilibꝰ gradus illi aliqñ fuerunt distãtes et inuicẽ separati.
in natura superiori semp fuerunt insimul.Etiaʒ esse põt altera rõ:qm̃
que dispersa sunt in nã inferiori semper colligũtur in natura superiori.
adeo q que sunt re et subiecto diuersa in generabilibꝰ tm̃modo repe
riuntur distincta in nã superiori.¶ Secũdo debes scire.q ratio et cã
vera quare hmõi gradus reperiũtur in omni re excepto deo est:qm̃
citra illaʒ rem est dare extremuʒ perfectissimũ qd est cã illius:et extre
mum imperfectissimũ nullam rõnem cause habẽs:et qr deus est tantũ
cã et nullo modo causatꝰ,ideo est oĩno simplex et summe simplex:non
eniʒ hʒ extremũ perfectius:eo cui possit appropinquari et aliud a quo
possit recedere:ideo oĩno simplex est:et omni cõpositõe carẽs:vt dixi.
Et cum hoc sit ita.potest hoc theorema cõduci.s.q omne causatũ est
compositũ ex his duobꝰ gradibus:qm̃ omne causatũ deficit a causa
sua.et sic hʒ gra duʒ imperfectiõis:et similat illi.et sic hʒ graduʒ perfe/
ctionis.ergo oẽ causatuʒ cõpositum est ex illis. Et etiã conducit con/
uersum.s.q oẽ habens illos gradus est causatuʒ:et huius ratio est vt
dixi:quoniã res reperitur imperfecta intantũ inquãtuʒ hʒ cãm per/
fectiorem:et reperit perfecta prout cause pfectissime appropinquat.et
hoc mõ verificat dictũ Auer.12.meta.cõmẽto.39.et dictũ eius supra.
q omne compositũ est nouũ:qd intelligo omne cõpositũ quacũqʒ spe
cie compositiõis est nouũ.i.causatuʒ pp rõnem dictam.¶ Tertio de/
bes scire q isti gradus diuersimode solent a philosophis nuncupari.
dicitur eniʒ gradus imperfectionis:quãdoqʒ essentia:qñqʒ mã:qñqʒ
intellectus possibilis:qñqʒ priuatio:qñqʒ gradus ĩperfectiõis.Dicit
quideʒ eẽntia:qm̃ sicut eẽntia est potentia que perficit ab esse:sic ille
perficit a gradu pfectõis.Dicit intellectꝰ polis;qm̃ in aĩa intellectiua
cum ipsa sit imperfecta pp illum graduʒ:ideo est nata perfici per illũ.
et per cõsequẽs dr potentia intelligibiliũ.ergo vt sic dr intells polis:
et hoc nomẽ hʒ solũ in nr̃a aĩa.rõ aũt quare nõ sic dicit in alijs:dicta
est in lib.de intellectu.Dicit et qñqʒ mã:qm̃ sicut mã est causa rei im
perfectionis.ita et ille gradus est cã rei imperfectionis.Dicitur et etiã
priuatio:qm̃ sicut priuatio est carẽtia forme in subiecto apto nato re
cipere illam.ita ille gradus est carentia perfectiõis:que reperitur in
cã illius:per quã res est apta nata perfici sub rõne generis vel speciei

In oĩ cãto e duplx gradus.

Cã qre dantur gradus illi in omnĩ causato.

Diuersis nominibꝰ nominant gradus illi.

ab illa. Dicitur gradus qm̃ eo descendit a summo: et vicinat vili vt vides. Per cõtrariuȝ gradus perfectiõis dicit gradus. eo q: eo vicinat supremo. Dicitur esse. qm̃ eo ille gradus imperfectiõis perfectiõe et eẽ entali participat. Dicitur forma seu act⁹ prout eo perficit ille gradus imperfectiõis inquãtum mã dicebat. Dicitur ẽt intellect⁹ agens: qm̃ in aĩa nostra est cã qua intelligibilia sunt nobis p̃sentia in rõne intelligibilis: vt intelligibile actu. Dicitur et habit⁹ prout eo recedit a priuatione: et ab ipso nõ eẽ. vt vides. Et hoc modo verificat dictũ Auer. tertio de aĩa. cõmẽto. 5. et. 14. qñ dicit. q oĩs intelligẽtia est cõposita ex mã preter p̃mam. et. 2. meta. cõmẽto. 4. et. 12. meta. cõ. 51. q prima intelligẽtia est simplex. et oẽs alie sunt cõposite ex participãte et participato. i. ex essentia et eẽ. ¶ His visis pȝ solu. qõnis: qm̃ vel compositum ex eẽ et eẽntia est cõpositũ in quo illa sunt re et mõ dispersa: et sic

Solo ad primã qõnem. qõ verificatur. s. q sic. omne. n. cõpositũ ex eẽntia et eẽ diuersis ẽm rem est generabile. et per cõsequẽs ens possibile. Si cõpositũ fuerit ex illis nõ ẽm rem: sed ẽm modum intelligẽdi diuersis: qõ non verificat nisi hoc modo. s. q oẽ compositũ quocunq hȝ cãm vt visuȝ est. ¶ Ad argumẽta pro vtraq parte pȝ solu. p̃muȝ qdem nihil est: qm̃ intelligẽtia est nã causata: et hoc sufficit. scõo vero cõtinet de eis: que fuerunt aliqua hora distãtia: vt pȝ in gñabilibus: sed vbi sunt simplr idem: et distinguit tm̃ rõne non valet. tertio ẽt nõ valet: qm̃ verificatũ est in vno sensu: vt pȝ in corpore questionis. et cuȝ hoc sit ita: apparet qualiter dictuȝ Auer. dȝ intelligi hoc modo. s. q omne compositũ ex illis diuersis ẽm rem est possibile: aliter nõ: vt cõstat. ¶ Circa secũde questionis solu. p̃mo debes scire q qõ an p̃mus motor sit põt duobus modis ĩtelligi. Uno mõ vt pars subiectiua entis abstracti et metaphysica cõsiderati. Alio mõ absolute. si ↄsiderat vt pars subiectiua entis metaphysice cõsiderati: vt sic accipit prim⁹ motor vt abstract⁹ a mã et motu: qm̃ vt sic est ad rõnem metaphysicã astrictus: que cõsistit in modo abstractionis a materia et motu: vt dictum est. 6. meta et hoc modo illa qõ est probleuma dubiũ: et difficile dissolui. Si vero consideratur vt p̃mus motor absolute. vt sic non limitat ad aliquã rõnem ↄsiderãdi: nec. s. ad abstractuȝ eẽ: neq ad eẽ in mã: et sic qõ illa nihil est: qm̃ illa. p̃mus motor est. p̃positio est per se nota. Et cum hoc sit ita manifestuȝ est q p̃muȝ p̃ncipiũ esse absolute cõsideratũ nõ est questio: nec dubitabilis. p̃positio: qm̃ vt sic nõ cadit sub cõsideratiõe alicui⁹ artis: sed p̃muȝ p̃ncipiuȝ abstractũ esse intrat rõnem cõsiderandi in metaphysica: et intrat gen⁹ propositionũ dubitabiliuȝ. ¶ Qõ autem hoc sit ita declarat: qm̃ in antiquis multe inuẽte sunt opiniones. caldei quidem eniȝ in quib⁹ aliqñ p̄hia fuit perfecta. p̃mo celi. cõmẽ. 22. et. 12. metaphy. cõmẽ. 50. et scõo celi. cõmẽ. 68. opinati sunt corpora celestia esse deos: et sic opinati sunt p̃mum principiũ esse corpus sine dubio. et hoc idem opinat Empedo. vt Auer. dicit. 8. physicoꝝ cõmẽ. 2. opinati sunt eniȝ deum esse corpus in mã consistẽs: lȝ non ex elementis mixtuȝ. Alij quoq philosophi: de quorũ numero fuit Speusipp⁹ Plato. nepos: opinati sunt primũ principiũ esse corpus imperfectũ vel mãm. dicunt eniȝ perfectionẽ cõsistere in fine: et non in principio. et h narrant Arist. et Auer. 12. meta. cõmẽto. 40. Alij aũt vt Plato. vt dixerunt Aristo. et Auer. 3. phy. cõ. 29. opinati sunt p̃mum p̃ncipiũ esse

formam abstractã ꝛ infinitã: ꝛ cum hoc sit ita verificat̃ sermo predict⁹. pʒ enim q̃ñ oẽs cõcordes sunt ꝙ ꝓmus motor sit: ꝛ ꝙ ꝓmũ ꝓncipium sit. Sed an sit corp⁹ vel forma abstracta: ꝛ ꝙ corp⁹ repitur qḋ est vt vides. oẽs ḡ ↄueniũt in eẽ eius absolute: lʒ differãt in mõ cẽndi: vt pʒ.

Et postq̃ declarata est vis q̃ōnis: superest modo videre opiniones contrarias veritati: eo q̃ veritas nõ lucescit nisi per cõtraria: vt Auer. dicit ꝓmo celi. cõmẽto. 10⁹. Et post dicã opinionẽ pipatheticorũ ſm posse meũ: ꝛ abscindã q̃ōnes que inducunt̃ cõtra eã. Alex. ꝛ Porphyrius itaq; vt Simplici⁹ narrat in ꝓhemij phycoꝝ ↄmẽtario argumẽtati sunt in ꝓma figura in hũc modũ. oĩa ꝓncipia sciẽtie subalternate debẽt d̄clarari in scia subalternãte: sed sb̃e separate sunt ꝓncipia subiecti phie nãlis. ꝛ metaphysica est subalternãs sibi physicã ꝛ mathematicã: vt Ari. dicere vr̃ posterioꝝ ꝓmo. ergo in ꝓma figura ꝓncipia illa debẽt ↄstare in metaphysica. inq̃t itaq; Simplici⁹ de Porphy. Porphyri⁹ aũt neq; nãlis inq̃t eẽ querere si sint ꝓncipia reꝝ nãlium. sed supioris artificis. nãlis enim vt cõcessis vtit̃. Amplius autem magis vtiq; diceret querere qualia sunt ꝓma superioris esse artificis: neq; enim geometer aut medic⁹ suiipsius ꝓncipia demõstrãt: sed tanq̃ existẽtibus: ꝛ talibus exñtib⁹ vtitur. post mouet q̃ōnem quãdam quã vide si placet: ꝛ si cõsiderabis hec verba: ex eis intelligẽtur tria. primum erit ꝙ principia huius scie. s. motores separati an sint debent in metaphysica declarari ꝙ nõ mõ an sint: sed qualia sint. i. que sunt ꝓprie passiones illoꝝ: ꝛ qualitates coꝝ. tertiũ intelligit̃ motiuũ ei⁹. sustentat̃ eim in hoc ꝙ metaphysica subalternat sibi oẽs alias sciẽtias.

Prima via

¶ Hec aũt positio põt declarari vijs Auicẽ. ꝛ Alga. in metaphysica ꝛ alijs plurimis q̃ q̃ōnes faciũt nobis: vt videbit̃. ꝛ ꝓma q̃dẽ via Aui. est in octauo sue meta. cap. ꝓ. ꝛ põt in hunc modũ ordiri. oẽ ens mũdi aut est cã aut causatũ. sed nõ oẽ est cã: neq; oẽ cãtum. ergo quoddã est cã: ꝛ q̃dã cãtum: ꝛ tunc q̃ro de eo qḋ stabilit̃ eẽ cã an sit cãtũ vel non. si sic. ergo erit vt ꝓus qḋ de cã illius: vel opʒ venire ad ꝓmam cãm vel erit ꝓma cã: ꝛ illa erit ꝓmus motor: ꝛ si dẽt alterũ mẽbrum: sequit̃ ↄclo sine labore. ¶ Scḋa via supposita p diuisionẽ neccẽ eẽ ꝛ ↄtingẽtis tangitur ibidẽ ca. 4. que põt vt ꝓus ordinari. ¶ Tertia via tangit̃ ibidẽ: ꝛ Auer. posuit cã hic in tertio cap. de sb̃a orbis. s. hoc mõ: aliqḋ eternũ est corruptibile ex se. ergo oʒ vt dẽt aliqḋ neccẽ eẽ ex se: ꝛ hoc mõ declarata est h̃ via. ¶ Item põt argui q̃rto via ↄpõnis. ꝛ simplicitatis. Et quinto via depẽdẽtie ꝛ indepẽdẽtie. Et sexto per viam status in causis: ꝛ oẽs iste vie sunt enumerate ab Aui. in ꝓma sua phia: ꝛ per cõsequẽs sequit̃ ꝙ ꝓbare primum motorẽ esse opus est phie ꝓme: ꝛ nõ nãlis phie. Posteriores ẽt nostri tpis: quoꝝ totũ studiũ retractum est in metaphysica: adducũt ad hoc alias rõnes. ꝛ dñt. si nãlis põt ꝓbare ꝓmum ens eẽ vel ꝓmum ꝓncipiũ eẽ. hoc est: q̃ ꝓmũ ꝓncipiũ eẽ vel ꝓmũ ens eẽ cõtinet̃ formalr̃ vel virtualr̃ in motu vel ꝓncipijs mot⁹. nõ formaliter vt cõstat: neq; virtualr̃: q̃m ↄcept⁹ entis phyci nõ ↄuenit illud in cãlitate. ergo nec virtualr̃ in cognoscibilitate. scḋo dñt. si ꝓncipia metaphysica declarant̃ in nãli. ergo metaphysica eẽt posterior ꝛ subalternata scie nãli ↄtra Auer. 6. meta. cõ. 3. ꝛ 7. meta. cõ. 39. dñam in hunc modũ ꝓbãt: q̃m illa scia est simplr̃ ꝓor: que dat oẽm euidẽtiã ꝓncipijs alteri⁹. cũ igit̃ phica det oẽm euidẽtiã ꝓncipijs metaphysice:

Scḋa.
Tertia.
Quarta.
Quinta.
Sexta.

vt pꝫ p Auer. ergo metaphysyca subalterna eẽt phice: ⁊ cũ verificabĩ
sunt iste rõnes sequeret̃ oĩno ꝙ hmõi pmũ motorẽ nõ põt declari nisi
Opio pipatheticoꝝ. in metaphysica. ¶ Supest mõ dicere opionẽ pipatheticoꝝ. ⁊ pmo. pꝓ
hoc debes scire ꝙ duplex est ens abstractũ a mã. s. vno mõ p exclusio/
nem a mã eẽntialr̃ ⁊ p se. ⁊ sic deus ⁊ intelligẽtie sunt abstracte a mã.
scđo mõ p indr̃iaꝫ ⁊ nõ inclusionẽ mãe. cuiusmodi sunt hec. vꝫ. ens.
pncipiũ. cã. act⁹. potẽtia. vnũ. bonũ ⁊c. q̃ pñt incẽ enti inquãtũ ens.
dñr. n. hec abstracta p indr̃iaꝫ: qm̃ mãlib⁹ ⁊ imãlib⁹ sunt cõiat vt cõ/
stat itelligẽtibꝰ: vt pꝫ. 6. meta. cõ. 2. ¶ Scđo dbes scire ꝙ lꝫ isti duo
modi entis abstracti sint diuersi: atñ inuicẽ sunt ptinẽtes: qm̃ nõ pt
esse ens abstractũ a mã p indr̃iaꝫ: ⁊ nõ inclusionẽ mãe nisi sit ens ab/
stractuꝫ a mã per essentiã: ⁊ per se: ⁊ hoc ingt Ari. 6. meta. vbi intulit
ꝙ si nõ eẽt aliud gen⁹ entium sepatoꝝ: phica eẽt pma phia. vbi vide
verba Auer. cõ. 3. quaꝫ pñtiaꝫ declarat Auer. p meta. cõ. 18. ⁊ ponit ẽt
eã cõmẽto vltimo pmi phy. Dui⁹ itaqꝫ pñtie deductio eẽ põt: qm̃ vbi
nõ ponit̃ ens imãle p eẽntiã. oĩa erũt ꝯcepta regulr̃ cũ mã: ⁊ per pñs
ideꝫ erit ens simplr̃ ⁊ ens mãle: ⁊ p pñs ens abstractũ a mã p eẽntiaꝫ
amouebit̃. ⁊ p pñs amouebit̃ ens abstractũ p indr̃iaꝫ enti mãli: ⁊ im/
mãli: nihil. n. est idifferẽs ⁊ cõe ei qđ nõ est. iste itaqꝫ due entis abstra/
cti spẽs sunt inuicẽ ptinẽtes ⁊ ꝓpinque: vt vides. Et cũ hec sint dicta
statim relingtur opio pipatheticoꝝ. s. ꝙ pmuꝫ motorẽ esse put cadit
sub rõne ꝯsiderãdi metaphysica. s. pmũ pncipiũ eẽ ⁊ pmũ ens eẽ ꝓut
sunt cadẽtia sub rõne ꝯsiderãdi metaphysica. s. vel vt sunt abstracta
per indr̃iam vel per essentiã tm̃ in nãli phia debent declarari an sint:
imo solũ via mot⁹ eterni vt dicã. ¶ Ista opio põt probari trib⁹ rõni/
Prima rõ. bus. primo sic. si h ꝓpositio. primus motor abstract⁹ est: probat̃ alia
via ꝙ phica. ⁊ alio medio ꝙ nãli: vel erit illud mediuꝫ naturale vel
abstractuꝫ a mã. si pmum. ergo nõ in metaphysica. neqꝫ scđꝫ: qm̃ tũc
vt infert Simplici⁹ in phicis: idem eẽt cõcessuꝫ ⁊ quesitũ: qđ nõ vult
Aristo. in posteriorib⁹. ⁊ ego induco hanc ꝯñaꝫ: qm̃ si mediũ probãs
illã ꝓpositionẽ est abstractũ a mã: vel est abstractũ per eẽntiaꝫ: ⁊ sic
idem erit cõcessuꝫ ⁊ quesitũ. hoc eniꝫ gen⁹ entiũ querebam⁹: vel ideꝫ
est abstractũ p indifferẽtiã: ⁊ hoc iterum vt prius: qꝛ vt dictũ est hec
spẽs entis abstracti presupponit pmã specie entis abstracti. ergo vt
prius idẽ erit ꝯcessuꝫ ⁊ quesitũ: ⁊ hanc viam accepit forte Simplici⁹
Scđa. pmo meta. ab Ari. tex. cõmẽti. 47. ¶ Scđa rõ quã tãgit Auer. p phy.
cõ. vltimo. ⁊. 2. phy. cõmẽtis. 22. ⁊. 26. ⁊. 12. meta. cõ. 5. cõsistit in hac
forma. nulla scia ꝓbat suũ sbm eẽ: sed sbe abstracte sunt subiecta me/
Tertia. taphysice. ergo metaphysica nõ ꝓbat illas esse. ¶ Tertia rõ fere tan/
gitur. 2. physi. cõ. 22. ⁊ põt hoc mõ ordiri. accipiat̃ mediũ ꝓbans illã
⁊ queratur vel illud mediũ est sba vel accñs. Si sba: vel generabilis
vel eterna. Si generabilis. illa nõ ducit nisi ad agens generabile ime
diate. mediate aũt ad agẽs eternũ qđ agit mediate motu eterno: vt
dicit Auer. 8. physi. cõmẽtis. 46. ⁊. 47. Si eterna cũ nõ possit inueni
ri nisi oppõne eterna. ergo adhuc mediuꝫ proximũ erit mot⁹ etern⁹.
Nec accidẽs põt poni illud mediuꝫ: qm̃ illud accidẽs erit generabile
vel eternuꝫ: vt Auer. dicit ibidem. nõ nouũ. qm̃ vt prius nõ ducit im
mediate. nisi ad agens corporeũ generabile. opꝫ ergo ꝙ sit accidens
eternum. ⁊ tunc vel permanẽs: vel successiuũ. nõ permanẽs; quoniã

illud erit vel accñs celi: vel dimensio materie: & qölibet istoȝ inuenit motu. ergo relinquit ꝙ solũ erit mot⁹ eternus circularis. vt. d. Auer. 12. meta. cõ. 41. ergo ex his vijs duo relinquunt. s. ꝙ primũ motorem esse: vel genus substantiaȝ abstractarũ eẽ non põt ꝓbari nisi medio nãli: & ꝙ illud mediũ est solũ motus eternus: & ideo inuenit Aris. 12. met. tex. cõ. 41. & in vltimo octaui vti hac via. que põt sic cõponi. oĩs virtus in mã est finita in tempore. sed primus motor nõ est finitus in tpe. ergo nõ est virtus in mã. minor ꝓsyllogizatur sic. omne mouens motu eterno non finit in tpe. ꝑmus motor mouet motu eterno. ergo ꝑmus motor non finitur in tpe. hec igit est via qua probatur imediate ꝑmum motorẽ abstractũ esse: & dico imediate: qm̃ mediate põt ꝓbari alijs vijs quas posuit Arist. in. 8. cõtra quas argutuȝ est in ꝑncipio qõnis. Et dedit Auer. signum ꝙ sola via naturali potest id ꝓbari. 12. meta. cõmẽ. 5. inquit enim: si enim eẽnt alie vie eẽnt numerate in prima phia. modo Arist. non enumerauit nisi hanc ibidẽ. Et dedit scõm signum: qm̃ oẽs alie vie quas dedit Auic. sunt debiles: & non trãscendunt ordinẽ sermonum ꝓbabiliũ: vt declarabit: hec igitur est opinio Auer. & Arist. & illa est via firma. & demonstratio imediate ꝓbãs propositionem dictam. ¶ Et debes scire ꝙ in motu celi est duo cõsiderare. s. innouationẽ seu possibilitatẽ & cõtingentiaȝ corruptionem & generationem. Et cõsideratur scðo eternam successionẽ: cõtinue eniȝ motus celi innouat: & per ꝯñs aliquid eius corrumpit: & aliquid generatur: & illa successio est ꝑpetua: ergo duo sunt in eo. Inquãtũ quidẽ em̃ innouat per gñationẽ eius ſm partẽ & per corruptionẽ eius ſm partẽ dat intelligere ꝙ agẽs cũ est mouẽs: & sit sub hoc respectu ducit in cognitionẽ agẽtis: & vt agẽs est: qm̃ vt dicit Auer. ꝑ celi. cõ. 20. & 3. de anima. cõ. 5. rõ agẽtis intelligit cuȝ difficultate ex effectu eterno. & ideo d. trãsmutatio fecit scire mãm. & oppõ formã. i. agens. 8. meta. cõ. 12. Inquantũ vero hmõi motus est cõtinuus & sempiternus ducit in cognitionẽ agẽtis separati a mã: qm̃ nulla forma corpalis virtute propria põt trãsmutare aliqđ corpus trãsmutatione eterna. ergo motus celi ducit in duo: in cognitionẽ corporis celestis: & in cognitionẽ agentis separati qui mouet illud corpus: & qm̃ inquantũ effectus ſm parteȝ & parteȝ nouus opȝ vt ꝓueniat a corpe aliquo mõ vel ꝑncipaliter vel instrũaliter vel partialiter. Inquantũ eternus ꝓuenit in mã ab agẽte extra corpus. & sic ducit in cognitionẽ illarum duarũ rationuȝ. & hoc plane innuit Auer. 12. meta. cõ. 41. & in pluribus locis octaui physi. Et cũ hoc sit ita: apparet dĩa octaui a. 7. phy. septimus em̃ liber ducit in cognitionẽ ꝑmi agẽtis abstracte: q: ꝓcedit ꝑ rõneȝ motus siue sit eternus siue nouus. octauus aũt ducit in cognitionẽ primi agẽtis sub rõne abstracti a mã. eo q: ꝓcedit per rõnẽ motus sub forma eterni. Et huius signum est: qm̃ in ꝑncipio septimi nõ ꝓposuit qõnem an motus sit aliqñ factus an nõ: quẽadmodũ ꝓposuit in ꝑncipio octaui: eo q: in septimo nõ ꝓcedit per viã in q̃ mediũ sit mot⁹ eternus. Ideo octauo aũt sic. Et cũ hoc sit ita apparet peccatũ The. ipse enim in. 7. physic. non abbreuiat demonstrationem septimi: eo q: dicit illaȝ trãsferri in octauo & perfectius. Patet em̃ qualiter Themistius errauit. vt Auer. dicit in. 7. cõmen. ꝑmo. & 9. & in. 8. cõmen. 33. 27. & 45. & 4. celi. tangit hoc cõmen. 25. Verificat etiam ꝙ medium imediatuȝ du/

In motu celi duo cõsiderant.

Differẽtia.

Error The.

cens in agẽs sepatũ est motus eternus: qm̃ oĩa alia inducũt ad agẽs illud virtute motus eterni. ¶ Qd igit̃ pmuz motorẽ esse sit per se notum. ꝛ ꝙ pmus motor sit abstractus: pbat̃ via nãli. ꝛ hoc solũ per viã cuius mediũ est motus eternus manifestũ est.

Dubitatio. Sed in solõne hac accidũt qõnes que faciunt multos errare: Quarũ pma est. cui⁹ est ꝯsiderare qsitũ ei⁹ ẽ ꝯsiderare terminũ qõnis. Sꝫ metaphysice est cõsiderare hãc ppõnẽ: deus est:

Dubitatio. ḡ ei⁹ est cõsiderare terminũ hui⁹ pbleumatis. ¶ Scda est: nulla scia pbat ptes subiuas eẽ sui subi ppꝛij: vt. d. Auer. 2. de aia. c. 27. sꝫ subẽ abstracte sunt ptes subiectiue entis mobilis qd est subm in nãli sciã vt. d. Auer. 12. meta. cõ. 5. ḡ pbare illas eẽ ẽ alteri⁹ scie. ¶ Tertia oĩs scia põt pbare pncipia sui subiecti: vt. d. Auer. 2. phy. cõ. 22. ꝛ. 26. ꝛ 12. meta. cõ. 5. sꝫ sbe abstracte sunt pncipia entis inquãtuꝫ ens: qd est subm in meta. vt. d. Auer. 12. meta. cõ. 1. ḡ meta. põt pbare illas esse. iste igit̃ sunt tres qõnes q̃ faciũt ambiguitatẽ i pposito. ꝛ possunt eẽ alie plurime quas enumeraui dispersim in multis meis editionibus. ¶ Sꝫ quõcũqꝫ qõnes he nihil sunt. Ad primã eniꝫ dicendũ ꝙ ppositio illa absolute cõsiderat̃ in meta. attamẽ mediũ quo cõcludit̃ illa ppꝛiũ est nãli scie: quẽadmodũ hec ppositio. cõtinuũ est diuisibile in semp diuisibilia. est ppõ. Imo pncipiũ i geometria. ꝛ tñ mediuꝫ ei⁹ declarat̃ in. 6. phy. ꝛ hoc. d. Auer. 3. phy. cõ. 31. ꝛ iõ tota hec ppõ simplr in se: ꝛ in reõne ad mediũ cõsiderat̃ ab habitu mixto. s. geometrie ꝛ nãlis. ¶ Ad scdaꝫ dicendũ ꝙ dictũ illd intelligit̃ de ptib⁹ pncipalib⁹. modo sbe sepate non sunt ptes pncipales entis mobilis: qm̃ in tãtum participãt motũ inquantũ agũt illũ: ꝛ hoc est paruꝫ pticipare. ¶ Ad tertiã dicendũ ꝙ maior dꝫ itelligi de pncipijs q̃ nõ incidũt i ptes subiectiuas pncipales. mõ sbe abstracte sunt pncipia entis ꝛ ptes subiue entis principales: vt scis. Et sic abscisse sunt qõnes q̃ inducunt̃ cõtra Arist. ꝛ Auer. ꝛ qꝛ qõnes q̃ mouẽt Alex. Porph. Aui. ꝛ Alg. sunt multum apparẽtes. ideo opꝫ soluere illas. ¶ Ad qs ḡ dicendũ ꝙ oẽs ille

Solo rõnũ Auic. ꝛ aliorum.

vie sunt tenues ꝛ nõ excedũt ordinẽ sermonũ pbabiliũ: vt. d. Auer. 2. ꝛ p phy. qd declaro: qm̃ vel supponũt pcessuꝫ in infinituꝫ in causis esse possibilẽ. vel illũ esse impossibilẽ. Si supponũt possibilitatẽ illius. ergo rõnes ille sunt sophistice cũ sustentant̃ in pncipio falso cõtrario pncipio vero. Si ipossibilitatẽ eius: ꝛ nõ põt declarari illd in meta. s. p mediũ metaphysicũ: qm̃ nõ ostẽdit̃ id nisi p ce. ꝛ. 2. perigene. p viã mot⁹. ḡ oẽs sustẽtant̃ i vno pbabili: nõ tñ in vno simplr pbato. ḡ stãdo pcise in limitib⁹ metaphysice pteru⁹ opꝫ̃ et ꝙ nõ incõuenit pcedere in infinitũ in causis eiusdeꝫ vel alterius rõnis. Et sic metaphysicus stans ad intra limites sue rõnis cõsiderãdi nõ hꝫ̃et viaꝫ cõtradicẽdi illi nisi descẽderet a limite sue scie in rationẽ nãlis cõsiderationis. Et cũ hoc sit ita verificabit̃ verbũ Auer. d. ꝙ oẽs vie Auic. sunt tenues ꝛ nõ demonstratiue. ꝛ ꝙ semp inuenit̃ medius inter loquẽtes ꝛ peripateticos: qm̃ vnũ accipit tanꝙ creditũ in meta. s. statuꝫ eẽ in causis: aliud accipit tanꝙ pbatũ in meta. s. ꝙ pmus motor sit cã ꝛ nõ cãtuꝫ ꝛ ꝙ nõ oẽ ens est cãt vel oẽ est cãtũ. ḡ sermo h stãdo pcise i limitib⁹ metaphysice est sermo medius. . partiꝫ creditus in metaphysica partiꝫ cõfessus. ꝛ hoc iaꝫ declaraui in qrta disputatõe: ꝛ expõne mea. 8. phy. ¶ Ad sextã. d. Auer. 2. meta. cõ. 6. ꝛ cõsideratio vlis in oĩbus causis

in eo q sunt cause est hui⁹ scie. Et Arist. quãuis vtat h demrationib⁹
scie nãlis: tñ inducit eas vlius: qm quãto fuerit demonstratio vlior:
tãto magis erit ppior huic sciẽtie: ⁊ Arist. obseruat se in hac intẽtio-
ne. s. inducẽdo demrationes vles alio mõ q̄ in scia nãli. Et hec est cau
sa in iteratione illarũ demõstrationũ in hac scia: vt feci in trac. pmo.
Et si ispiciant hec vba Auer. multa nobis vtilia tradunt. pmo em̃ dat
intelligere driam iter cõsideratione nãlẽ de causis: ⁊ metaphysicalẽ.
⁊ inquit. ⁊ csideratio vlis in oibus causis. i. i singulo gñe cãe: i eo q
sunt cause est hui⁹ scie. i. meta. ⁊ sup. cõsideratio causarũ put sunt cãe
sbe trãsmutabilis ppie sunt csideratiõi nãli. ⁊ hoc. d. ẽt Auer. 7. met.
cõ. 7. ⁊. 9. ¶ Scdo innuit sol. cuiusdã qõnis. posset em̃ q̃rere qs cũ sta
tus in causis nõ pbet nisi via nãli. cur Arist. reiterat has in meta. ⁊
sol. innuere vr̃ q sicut aliqd cõsideraf a nãli per modũ mathematicũ.
ver. g. in infinitũ põt velocitari motus: vt Auer. ingt. 6. physi. cõ. 15.
ita aliq̃ demõstratio est nãlis per se. põt tñ tradi sub mõ ⁊ forma meta
physicali. vz. sub rõne vli abstracta ab indiuiduis mot⁹: lz nõ a gñe
mot⁹. ⁊ sic talis demratio fz rẽ erit nãlis: lz fz modũ erit metaphica.
hoc ingt. ⁊ Arist. quãuis vtaf h demrationib⁹ scie nãlis. i. q̃ sunt fm rẽ
phice. tñ inducit eas vlius. i. p modũ vicinũ metaphysice: qm quãto
fuerit demratio vlior: tãto magis erit ppior. i. ppinquior huic scie. ⁊
Arist. obseruat se i hac intẽtione. s. inducẽdo demrones vles alio mõ
q̄ in scia nãli: qm in scia nãli inducunf phice fm rẽ ⁊ modũ h inducũ
tur fm rem phice: lz p modũ metaphysici. Et tũc soluit ad formã. d.
⁊ h est causa in iteratione illarũ demonstrationũ in hac scia. i. ⁊ qr he
demonstrationes saltẽ fm modũ differũt ab ipsis: vt ponunf a nãli:
ideo nõ superfluit eas reiterari in metaphysica. ⁊ per hoc apparet sol.
ad sextã rõnẽ Auic. ¶ Ad septimã dicendũ q pmũ ens eẽ. vel pmum
pncipiũ eẽ nõ pt pbari. imo ẽ p se notũ: qr vt sic nec limitaf ad rõnẽ
cõsiderãdi phicã nec metaphysicã: sz ondso q pmus motor sit sba sepa
rata ostẽdif q sit pmũ pncipiũ sbe: vt. d. Auer. ¶ Ad octauã dicẽdũ
q maior intelligif vbi daret oẽm euidẽtiã a priori: ⁊ nõ in gñe demon-
strationis figni. ⁊ iterũ minor falsa est. nõ em̃ dat oẽm euidentiã: fm
tñ terminat qõnẽ si est. qõnes aũt tres alie terminãf i metaphysica.
¶ Ad rõnez Alex. ⁊ Porph. dicẽdũ illã sustẽtari in ppõne falsa: qm Solo cõtra
metaphysica nõ subalternat sibi alias scias subalternatiõe cõpleta Alex.
vt latius exposui i posteriorib⁹. ¶ Supest mõ soluere rõnes i pncipio Primũ fun
qõnis inductas: pro quarũ sol. opz supponere tria fundamẽta decla damentũ.
rata in scia nãli: ⁊ pmũ qdẽ est. q oẽ qd mouef ab alio mouef. ppõnẽ
em̃ hãc declarat in. 7. ⁊. 8. in. 7. qdẽ a pncipio. in. 8. aũt declata est pse
cnus: vt. d. Auer. 4. ce. cõ. 25. ⁊ maxie declata a tex. cõ. 28. vsq ad. 33.
⁊ ẽt tex. cõ. 40. vide. ¶ Scdm quoq fundamẽtũ est corp⁹ celeste ab- Scdm.
lata itelligẽtia ẽ simplex nõ cõpositũ ex mã ⁊ fcia: sz ẽ mã tm̃ ad vbi:
⁊ hãc ppõnez nolo declare eẽ Ari. nũc: qm pluries tetigi ipsaz i h li.
¶ Tertiũ vero fundamẽtũ est q vnũ ⁊ idẽ eẽ i actu ⁊ i potẽtia pt tri- Tertium.
bus modis itelligi. vno mõ i mixtis: ⁊ h mõ vnũ mixtũ eẽ i actu mo
uẽdi: ⁊ i potẽtia receptiua motus null⁹ negat. hz em̃ mixtũ vt sic resi
stẽtiã intrinsecã: ⁊ rõne cui⁹ põt moueri i vacuo: vt Auer. dicere vr̃. 4.
ce. ⁊ mũdi. cõ. 22. ⁊. 4. ph. cõ. 71. est g̃ i actu rõne forẽ: ⁊ i potẽtia rõne
mãe sub miscibilib⁹ refractis exñtis. ¶ Scdo itelligi põt in cõpositis

simplicib⁹.ver.g.eẽntis:q̃ tñ cõponit̃ ex mã ꝛ fõia:ꝛ iteꝝ hoc est poſe;
qm̃ fõia grauis/vt fõia mouet:ꝛ rõne mãe mouet̃.vt Auer.d.3.ce.cõ.
28.ꝛ.4.ce.cõ.25.ꝛ.22.ꝛ alibi pluries. ¶ Tertio pt itelligi ĩ corpe sim/
plici carẽte mã eẽntiali:ꝛ carẽte ꝯpõne eẽntiali.ꝛ hoc nõ ẽ ĩpoſe sim
plr:qm̃ agere ꝛ pati sunt ꝯditiões ꝛ dispõnes valde opposite:ꝛ agere
attribuit̃ fõie:ꝛ pati mãe:qñ g̃ res ẽ totalr̃ fõia:tũc totalr̃ agit:vt p3 ĩ
intelligẽtijs sepatis: vt.d.Auer.9.met.cõ.2.qñ totalr̃ mã.tũc totalr̃
est sbm:qm̃ nõ h3 q̃ agat.ꝛ cũ corp⁹ celeste sit totalr̃ mã. iõ totalr̃ est
sbm motus:ꝛ hoc.d.Auer.8.meta.cõmẽ.12.ꝛ in.2.cap. de sba orbis.
¶ His visis erigeret̃ demr̃atio Arist.in.8.qm̃ ex pma ꝑpõne Aris.in
7.ꝓcedit ad primũ motũ qd̃ est corpus celeste.ꝛ qꝛ illd̃ pmũ motũ:vt
declarat̃ in.8.mouet̃ motu eterno.cõcludit̃ in.8.ꝙ vel mouet̃ a se:ita
ꝙ sit corpus mouẽs ꝛ motũ vel ab alio.si a se.g̃ cõtra tertiũ fundamẽ
tum.si ab altero.ꝛ cũ illd̃ alteꝝ nõ possit eẽ corpus:neqꝫ vtus ĩ corpe:
qꝛ tũc nõ moueret motu eterno:relinquit̃ ꝙ sit fõia separata. Et ex hoc
apparet pctm̃ expositoꝝ latinoꝝ.singũt em̃ ᵬm fundamẽta Arist.cor
pus celeste sublata intelligẽtia p intellm̃ eẽ cõpositũ ex mã ꝛ formas
ꝛ q̃uo est poſe saluare demonstrationẽ Arist.semp em̃ dicã corpus ce/
leste moueri a sua forma q̃ mouet ĩmediate suu3 corpus eterno tpe: eo
qꝛ est alterius rõnis a forma gñabili.ꝛ sic tolleret̃ demonstratio Aris.
qua demonstrat numerũ motoꝝ per numerum mobiliũ in.12.meta.ꝛ
multa alia horribilia.ꝛ qꝛ fundamẽta Auer.sunt cõuenientia princi/
pijs Arist.ideo cõsuetus sum dicere meis scholarib⁹ ꝙ Auer.est Arist.
trãspositus.qñ eni3 homo cõsiderat fundamẽta Auer.ꝛ colligauerit
ea perfecte cũ verbis Aristo.nõ inueniet discrepãtia nisi phantastice.
¶ Ad pmam itaqꝫ dicendũ ꝙ omne per accñs põt non eẽ:l3 nõ inhe/
rere.si em̃ pmus motor mouet̃ per accñs.ꝯñr ergo põt nõ esse:qm̃ vbi
mouet̃ per accñs.ergo eẽt forma in mã:ꝛ oẽ tale põt corrũpi.g̃ pmus
motor põt destrui:ꝛ per ꝯñs nõ moueri.argumẽtũ g̃ Aris. valet stanti
bus fundamentis suis:nec hoc obstat dist̃õni pdicte:qm̃ aliqd̃ est per
accidẽs necessario.s.dum subm durat.aliqd̃ cõtinẽs dũ subm durat:
attñ oẽ est cõtinẽs ᵬm eẽ:qꝛ sbm põt nõ eẽ. ¶ Ad scd̃am dictũ est in
hoc libro ꝙ rõ illa fundat̃ in ꝑpõne vera trib⁹ cõditionib⁹.s.declara/
tis in.12.meta.cõmen.35.ꝛ in.8.phyſi.cõmen.37.ꝛ si opus est.vide.
¶ Ad tertiã dicendũ ꝙ loquẽdo in motu locali est impoſe totũ mo/
uere totũ rõne totius:sed rõne diuersarũ partiũ non est incõueniẽs.
Sed ad illud de alteratione dicendũ ᵬm doctrinã Auer.ꝙ si aqua ca/
lesit ipsa non reducit se:qm̃ vt dicit ipse.2.phyſi.cõmen.1.nihil põt
Dubitatio. se alterare:ꝛ hoc in simplicibus. ¶ Sed dices.oppositũ sensu digno/
scitur.videmus enim aquã calefactam sue nature relictã reducere se
Solo. ad pristinã frigiditatẽ: ¶ Ad hoc rñdet Auer.scd̃o de aĩa.cõmen.115.
ꝛ inquit.ꝛ pp hoc qd̃ diximus.non est opinandũ aquã calefieri dum
fuerit aqua pura:neqꝫ ꝙ aer infrigidatur dum est aer purus:sed hoc
accidit ꝓpter corpora admixta cũ eis calida aut frigida.ꝛ ponit alia
multa que declaraui in expõne mea de aĩa.est ergo sol.ꝙ aqua que a
sensu calefacta putat̃ non est aqua pura: sed admixta cũ corpusculis
multis que calefiũt.ꝛ ideo aqua pura non alterat se:sed mixtũ qd̃ cõ
cessum est posse se alterare.ꝛ huius rationẽ ait. qꝛ aqua pura nõ põt
Obio alber. alterari:neqꝫ aer purus ꝛc̃. ¶ Sz obijcit Alber.in illo loco:qm̃ aqua

pōt corrumpi: ergo alterari: qm̄ omnē generationē3 precessit altera/tio: vt dictū est in phy. sicis. ⁊ expositor etiā3 adducit hoc argumentū. ℂ Et preterea ponit ꝙ sit aqua pura. ⁊ calefiat a quo reducetur. ⁊ ꝓp quid nō pōt se reducere. ℂ Ad hoc dicendū ꝙ Auer. sustentat in hac ratione ꝙ frigiditas est accidēs ꝓprium aque: quēadmodum calor ignis ⁊ humor aeris ⁊ siccū terre: vt dictū est. 3. celi. cōmen. 67. ⁊ nullum subiectū remittit cuius ꝓprium accidēs remittit. ergo cū3 aqua sit subiectū frigiditatis: sequit ꝙ qn̄ frigiditas remittit forma substātialis aque remittit. silr qn̄ calor remittit ⁊ ignis etiā3. ⁊ sic de alijs. ideo reputat Auer. ꝙ elementū purū. i. stans sub eē ꝓprio ⁊ intēso nō pōt alterari alteratione. s. que existat subiectiue in ipso. si ergo alteratur non remanet in sua puritate: s3 corrumpit aliqualr. ergo alteratio eius nō est pura alteratio: sed admixta gn̄ationi. ℂ Ad scđam dicendū ꝙ si elementū reduceret se ad ꝓpriū accn̄s tūc posset gn̄are se: qđ declaro: qm̄ accidēs ꝓpriū datur ab agente mediāte forma. dans enim formā dat ꝯn̄tia. nec aliter pōt dari ꝯn̄tia formam fm Auer. 8. physic. cōmen. 4. ⁊. 32. ⁊. 3. celi. cōmen. 28. ⁊. 4. celi. cōmen. 22. ⁊. 23. ⁊ 25. si igit aqua posset dare sibi frigiditatē3. ergo prius oporteret dare sibi formam quā cōsequitur illa frigiditas. ⁊ vbi prius daret sibi formā3: cum gn̄atio nihil aliud sit nisi exitus forme de potentia ad actū. ergo idem posset generare se. ⁊ hac de causa inquit subtilis Auer. elementum purū non pōt alterare se. A quo aūt reducet. dicendū ꝙ vbi daret aqua pura mediū reduceret illā in virtute omniū cōstellationum frigidarū. ⁊ argumēta calculatoꝝ nihil sunt. ⁊ sol. illoꝝ ostendā alibi. pn̄cipia eīn illoꝝ vtplurimū sunt mathematica. ⁊ ideo valde desperata a pn̄cipijs nālibus. ℂ Ad aliam rōnem pn̄cipalem patet sol. qn̄ enim presupponit oēm motū incipere: ⁊ nullū esse eternū3: tūc demonstratio nō ducit ad agēs separatū: sed ad agens corporeū3 vt in corpore qōnis declaraui: ideo qō illa est valde necīa ⁊ maxime vt terminat ad partē negatiuā. ℂ Ad rōnes Plato. p3 insimul sol. oēs eīn sunt ꝓbabiles tantū suppositis creditis ꝓcedentes: vt vides. Et sic patet solu. huius ardue questionis: in qua laboraui longo tpē: ⁊ de ea multa dispersim cōgregaui: que si in vno reducant capite veritas erit palam. ℂ Superest modo ad questionē tertiam motam dicere. vbi debes scire ꝙ illa questio hr̄e pōt duos intellc̄s. Unus est. vtrū vnū3 ⁊ idem possit esse pōle seu cōtingens ⁊ necessariū. Scđs intellc̄s esse pōt an necessaria possunt esse causata: ita ꝙ eis vt necessaria non repugnat habere agens. ℂ Quantū ergo ad primū intellectū. ꝓmo debes scire ꝙ vnū ⁊ idem quattuor modis. d. s. vnū numero. vnum specie. vnū gn̄e: ⁊ vnū ꝓportione: ⁊ analogia: vt. 5. meta. tex. cō. 12. d. Arist. ⁊ primo topi. capl̄o. 5. Inquit ergo Auic. ꝙ vnū et nā numero pōt ēē necīa respectu vnius ⁊ possibilis: seu cōtingēs respectu alterius. Huius ratio forte fuit: qm̄ modi entis pn̄t inesse vni ⁊ eidem essentie stanti sub forma eius: qm̄ modus rei nō variat rem. Sed cōtingētia ⁊ necessitas sunt due modales entis. ergo in esse vni rei stanti sub eadem forma. Posteriores latinoꝝ dicunt ꝙ vna natura specie pōt esse eterna ⁊ corruptibilis. U. g. partes centrales terre sunt eterne. ⁊ partes cōeauum tangētes ignis. ⁊ tamen ille sunt vnius speciei cū3 suis totis corruptibilib⁹. Alij dicunt ꝙ vna natura generis pōt eē eterna

Solutio.

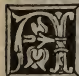
Sol. ꝰ tertie qōnis.

Quadru/plr dī vnū.

ꝛ generabilis.U.g.corpus celeste ꝛ corpus generabile:sunt enī vni⁹
generis pdicamēti:ꝛ tñ sunt hmōi:vt vides.¶ Sȝ'q̄uocūq3 prie opi/
nioni cōtradicit Auer.2.physi.cōmen.48.vbi intulit.ꝛ si hoc fuerit
nō erit cōtingēs naturalr:quā ꝯñam declarat Auer.tertio celi.cō.9.
vbi ponit ꝙ oē qđ dr̄ tale per cōparationeȝ nō dicitur tale naturalr
neq3 simplr.¶ Cōtra scđam cōtradicit Ari.expresse in lib.de iuuen/
tute ꝛ senectute.vbi ostēdit ꝙ ille partes sunt vno modo corruptibi/
les:qꝛ nō eterne.alio modo incorruptibiles: eo qꝛ sunt difficilis cor/
ruptionis.attamen absolute ponit illas corruptibiles.vide caplo.3.
Item si ille ptes essent eterne:tūc natura cōtingens verteref in natu
ram necessariā:vt dicit Auer.pzio celi.cō.138.¶ Contra tertiā oppo/
nit Auer.10.meta.cōmen.vltimo.ꝛ hic in disputatiōe.7.vbi declara
tum est:ꝙ omne qđ est in genere est corruptibile.ꝛ in tertio ca.de sba
orbis.¶ Dicēdū itaq3 vt dictum est ꝙ nulla vna nā:nec numero nec
Cā possitatis specie neq3 genere:isȝ tm̄ sm̄ pportionē pōt eē eterna.huiꝰ rō est vt di
ꝛ necītatis. xi:qm̄ cāe cōtingētie ꝛ possibilitatis sunt mā ꝛ cōtrariū:vt dictū est.
cāe necessitatis sunt priuatio māe ꝛ cōtrarij.ꝛ ideo eternū intantum
eternū inquantū caret cāis cōtingētie ꝛ potītatis:ergo inquātū eter
num est abstractū a mā.ꝛ cōtrario mō īpoīe est vnam naturā siue nu/
mero:siue specie:siue genere habere mām ꝛ cōtrariuȝ ꝛ carere his.ꝛ
hoc dictū est supius.hec igif est positio Arist.ꝛ Auer.¶ Ad argumēta
dicēduȝ.Ad pzimū ꝙ drie modales sm̄ peripatheticos sunt duobus
modis.vno mō fundate in pncipijs oppositis:vt necessariū ꝛ contin/
gēs:ꝛ sic variāt eēntiā ꝛ formā.alio mō sunt fundate in eisdē princi
pijs:ꝛ sic nō variant:sicut esse intēsum vel remissum vt dicit Auer.5.
physi.saluanf in eadē natura numero ꝛ specie:ꝛ sic ptȝ sol.¶ Ad se/
cundū scđe opinionis dicēdum ꝙ partes cētrales terre quādoq3 fiūt
circūferētiales hoc modo:qm̄ astra cōsumunt terrā ex vno latere.ꝛ
terra mouef insequēdo cōsumptionē adeo ꝙ cētrales fient circūferē
tiales:lȝ hoc fiat in magno tpe.Sic etiā partes ignis cōcauales fiūt
aliqn̄ supficiales in hunc modum:qm̄ aliqua cōstellatio frigefactiua
grauefacit illas:ꝛ sic descēdunt:ꝛ tandē veniunt ad locum sue corru/
ptionis.¶ Ad tertiū sol.est manifesta:qm̄ hmōi corpora differūt ge/
nere.non est.n.sba genus corpis celestis ꝛ gnābilis:sȝ generalissimū
est corpus gnāle:vt dicit auctor in abbreuiatione sua supra Porphy/
rio.¶ Superest mō videre de scđo intellectu.vbi debes scire ꝙ finis
dat eē effectui.forma ēt.agēs etiā.ꝛ oēs dant eē modis ꝛ rōnibus di
uersis in rebus possibilibꝰ:qꝛ vero ea q̄ sunt dispersa in inferioribus
colligunf in supiori:iō in deo tres modi cāe vniunf a deo ꝙ est causa
agēs finis:ꝛ forma vt Auer.dicit.12.met.cō.6.Isti igif tres mōi sunt
vnus in deo.ꝛ pptērea negāt quidā illū esse agēs:eo qꝛ nō pñt inspi/
cere istos tres modos cāe in corpūt ĝ necessaria hēe cāȝ agenteȝ sui eē
ꝛ finalē ꝛ formalē nō intrinsecā:sed extrinsecam. Et hoc videf dicere
Auer.scđo meta.cōmē.4.ꝛ.5.meta.tex.cōmē.6.ait.necessariorū esse
alteraȝ cām.¶ Preterea Auer.12.meta.cōmē.44.plane pōit hoc.ꝛ
in scđo de sba orbis.vide.¶ Ad rōnes.Ad primā pȝ sol.¶ Ad scđam
negaf maior.Ad pbationē dōm ꝙ prima ꝯña nō valet:qm̄ lȝ aliqđ
habeat esse ab alio:nō sequitur:ergo habet de se nō esse:quoniaȝ non
infinitaf predicatū:sed debet sic argui.non hȝ de se esse:ergo est non

habens de se esset: et sic conceditur: et nec est cõtra me. et vide de hac que/stione in.8.in fine expositionis cõmenti.15.

ALGA. DVB. II.

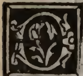
Dixit Alga.scda via reprobationis phorũ in pñti tractatu hec est.vz.ꝙ nos dicem⁹ sic eẽ sine quiditate quid intelligibile est: sicut pri uatio absoluta respectu cuiusdã esse sensibi lis: maxime ꝙ posita aliqua vna substantia realr: qualr distinguat ab aliqua alia re veritatẽ nõ habẽte. Remo/tio nãq; quiditatis remotio veritatis est: et remota veri tate ens deinde intelligibile nõ est: ergo tñ valet id qđ dicũt q̃tũ dicere esse nõ in ente: qđ est cõtradictio et de/claratio huius est: qz si hõ esset intelligibilis: posset esse silr cãtus sine veritate: et cõicaret cũ primo inq̃tũ nõ hz veritatẽ neq; quiditatẽ. et differt ab eo in eo ꝙ causatuz est et primũ minime. ptz ergo ꝙ id qđ dr̃ de primo dr̃ đ cãto. Cõcludit ergo ꝙ ipsoꝝ error est finis: qz ponunt purã separationẽ seu remotionez: qz remotio quiditatis totalis remotio est: ergo nõ remanet nisi nomẽ esse. Et si forte aliqs diceret ꝙ veritas ipsi⁹ dei est ꝙ ipse est ne/cessarius: et hec est sua qditas. Nos vero dicimus ꝙ ne cessitas nõ est aliud nisi remotio cãe: et remotio cãe cu/iusdã est ꝯñs ipsi⁹ veritatis: ergo opz ꝙ illa vitas pre/intelligat: et postea denoiet ꝙ nõ hz cãm: et qz nõ ẽ ima ginandũ ipsam priuari: necessitas nãq; nõ est aliud nisi hoc: qz si necessitas addita fuerit super esse: ergo est hic pluralitas. et si nõ. qualr igit erit idẽ cuz quiditate.

Quia pipathetici dixerunt deũ hr̃e esse et carere qditate. idõ hoc in loco Alg. cõtradicit eis. et pũo ꝑponit intẽtionẽ ei⁹. d. ait Alga. scda via reprobatõis phoꝝ in pñti tractatu hec est ergo intẽtio Alg. idu/cere scdaz viã cõtradicẽdi pipatheticis(.vz.qz) Cũ posuit eius intẽ tionẽ. nũc exequit. et põt rõ eius in hũc modũ cõponi ita. oẽ itelligibi le est sine qditate: sicut puatio sine forma et habitu sensibili: sz priua/tio sine forma nõ est itelligibilis: qm̃ puatio itelligit p respectũ sui ha bitus: vt scis: g̃ esse nõ intelligibile est sine qditate. Huius itaq; appo nit maiorẽ. d. vz. qz nos dicem⁹ ꝙ esse sine qditate sic intelligibile est: sicut est priuatio abstracta respectu cuiusdã essentie sensibilis. i. forme sensibilis. Debes scire ꝙ forma seu spẽs rei est duoꝝ: vt dr̃. 7. meta. tex. cõ. 23. et. 9. meta. tex. cõ. 31. pmo et p se sui ꝯñsiua. scdo et p accidẽs

sue priuatiõis demõstratiua:ideo si est aliq̃ priuatio oĩno absoluta a forma ⁊ ẜm esse ⁊ ẜm rõnem ista vix intelligibilis est.⁊ ideo dixit Auer.sicut est priuatio absoluta a respectu forme sensibilis:q̃m si est priuatio aliqua abstracta actu a forma:nõ tñ abstracta ẜm respectũ adhuc cõcipi põt per forme respectũ.In ꝓposito ita est de esse carẽte quiditate.qḋ eni3 caret quiditate caret vlis rõne:⁊ qḋ caret rõne vlis caret principio intelligẽdi.oĩa eni3 intelligunt̃ a nobis put vniuer/salia sũt:ergo si eẽ caret q̃ditate ⁊ intelligibilitate etiã carere videt̃.⁊ sic apparet dictũ Alg.(Maxime q2)Adducit scḋam rõne3.⁊ forte põt in hanc vim cõponi.oẽ verũ h3 quiditatẽ:s3 esse primi est verũ:imo verissimũ:g̃ esse ꝑmi h3 q̃ditatẽ.hui⁹ tãgit tm̃ vis minoris sub forma dubitatõis.d.maxie q2 posita aliq̃ vna ñba realr̃.i.posito ꝙ esse dei sit ens reale:qualr̃ distiguit̃ ab aliq̃ re nõ hñte veritatẽ.vult dicere maxia distictiõe distiguit̃:g̃ ens reale est verũ:cũ nõ distiguit̃ ab eo (Remotio nãq3)Forte hic ꝓbat maiorẽ dicti syllõi nũc.⁊ põt in hunc modũ cõponi.carẽs veritate caret q̃ditate.g̃ p cõtrariũ hñs vitatẽ h3 q̃ditatẽ:⁊ sic verũ h3 q̃ditatẽ.Et forte est rõ principalis:d3 in hũc modũ cõponi.oẽ carẽs veritate est itelligibile: vel nullũ carẽs veri/tate est itelligibile:s3 oẽ carẽs q̃ditate caret vitate:g̃ nullũ carẽs q̃di tate est intelligibile. Et tũc assumit̃ cõclo hec pro maiori: ⁊ suppleas hãc minorẽ:s3 ꝑ pipatheticos eẽ dei caret q̃ditate:g̃ esse dei caret in/telligbilitate:⁊ sic est itelligibile.prĩo g̃ tãgit miorẽ primi.d.remotio nãq3 q̃ditatis remotio veritatis est.est ergo minor.oẽ carens quidi tate caret veritate.deinde accipit maiorẽ.d.⁊ remota veritate ens dei le itelligibile nõ est:est g̃ maior:nullũ carẽs veritate est intelligi/bile. Et tũc apponit cõclonẽ vel eius vim.d.g̃ tm̃ valet id qḋ dicunt ꝙtũ dicere eẽ nõ in ente.i.eẽ nõ ens: vl' nõ intelligibile simpl'r:⁊ per ꝯ̃ns nihil esse qḋ est cõtradictio:⁊ tũc tu appõas reliquũ syllogismũ (Et declaratio hui⁹ est.)Apponit aliã rõnẽ:⁊ põt in hũc modũ iduci: sicut hõ causat⁹ a deo est sine veritate:ita deus erit sine veritate. sed homo sine veritate ⁊ quiditate est nõ ens:ergo deus sine quiditate ⁊ veritate est nõ ens.huius primo ostẽdit qualr̃ est posse intelligere ho minẽ ⁊ deum in aliquo cõi cõuenire:⁊ in aliquo ꝓprio differre.deide ponit vim cõclonis.dicit ergo.⁊ declaratio hui⁹ est:q2 si hõ eẽt itelli gibilis.i.ens posset eẽ sir cãt⁹.s.a deo sine veritate: q̃m effect⁹ gerit: vel gerere põt sui cãe similitudinẽ:⁊ sic cõicaret cũ primo inq̃tũ non h3 veritatẽ neq3 quiditatẽ:⁊ differret ab eo in eo ꝙ causatũ est a prĩo.⁊ primũ minime.i.nullo mõ esset cãtũ.p3 ergo ꝙ id qḋ dicit̃ de primo dicit̃ de causato. Et tũc apponit cõclonis vim.d.cõcludit̃ ergo ꝙ ip/sorũ error est finis.i.vltim⁹ ⁊ maxim⁹:q2 ponũt purã separationem seu remotionẽ:ergo ambo erũt nõ entia: cuius cãm dicit: q2 remotio quiditatis sup.ab aliquo est totalis remotio.i.est remotio simpl'r ab ente:⁊ sic nihil:ergo in deo nõ remittit nisi nomẽ esse:⁊ nõ in re.sicut sor.mortu⁹ h3 tm̃ nomen sortis:l3 in re non sit ille.(Et si forte)Indu/cit sol.ꝓborum.d.⁊ si forte aliquis diceret ꝙ veritas ipsius dei est ꝙ ipse est necessarius.⁊ hec est sua quiditas.i.necessitas est dei quidi/tas.(Nos vero)Obijcit solutioni ꝓposite.d.nos vero dicimus ꝙ ne cessitas non est aliud nisi remotio cause sup.faciẽtis contingentiã: vt dictũ est.⁊ remotio cuiusdã cause.s.materie est ꝯ̃ns.i.accidẽs ip/

kus veritatis: ergo oportz q illa veritas preintelligatur ante: et postea denominetur q non habeat cām: sicut hō prius est q̄ sibi accidens adueniat: ita esse dei prius dz itelligi esse q̄ carētia cāe adueniat ei. et addit. et qr ipsam. s. veritatē priuari simplr. i. eē nō ens nō est imaginādū: iō sup. nō caret quiditate. Reddit autez cām: quare necessitas est puatio cāe. et inquit. necessitas nāqz nō est aliud nisi hoc. i. nisi puatio: et qr si necessitas addita fuerit sup eē. i. si fuerit quid accñtis positiuū: ergo hic. i. in deo est pluralitas. i. cōpositio (Et si nō) quasi dat scdāz rōnē. d. et si nō sup. necessitas est puatio quō et qualr erit idem cū quiditate: q̄si dicat est ipole. accñs. n. positiuuz nō pōt idētificari quiditati. bñ aūt priuatio pōt idētificari habitui. hec igif est scda via cōtra phos his rōnib' cōprobata: vt vides.

AVERROIS

Dicimus nos q omnia ista verba sunt sophisticalia: qr phi nō dicūt q primū principiuz habeat esse sine qditate: neqz quiditatē sine esse: imo opinati sunt q eē cōpositi est denominatio addita sup sbam. Et q hec denoiatio acqritur ei ab agēte. Et sic putāt q id qd est simplr et absqz agēte nō hz dictā denominationē additā super suā quiditatē: et q quiditas eius nō differt a suo esse: nō q ipse habeat quiditatē: vt hic homo fundauit se noie phorū in suis verbis. Unde posito q ipsi remouedt quiditatez: qd est vt mō diximꝰ. falso icepit redarguere eos dicēs. et si hoc eēt itelligere poterit ēt dici de cātis q cōicāt cuz primo inqātū nō hñt veritatē: et phi nō ponūt ens sine qditate absolute: sz dicūt q pria cā nō hz qditatē similez aliorū entiū qditantibꝰ. Uñ error huiꝰ loci sumif a vocabulo quiditatis qd ē nomē equocū. Pz ergo q verba huiꝰ hois et oia que sup ea fundanf sophisticalia sunt. Id entz qd priuatū est neqt denoiari a priuatiōe alicuiꝰ ab eo: neqz ab affirmatione cuiusdā in eo. Sed id qd dixerat. vz. q id qd necessariū est idē est qd nō habēs cāz agentē. Dicimus q nō est verum: imo quādo dicimus necessariū esse est denominatio affirmatiua pñs naturā nullā cām habēs agentē de se. vz. extra se. Id etiā qd dixerat. vz. q si necessitas addita fuerit sup esse: esset ergo hic pluralitas. et si nō. qualr ergo et cetera. Dicimꝰ q eē nō est denoiatio addita sup sbam apud phos. et tñ valet apud eos q̄tū

dicere q̄ est necessariū ꝛ ab eterno. Vñ si quādo nos di/cerem⁹ necessitatē intēderem⁹ p eo denoīationē mētalē nō erit qd additū sup substātiā. Sȝ si intēderem⁹ p̄o eo accñs: sicut ait Aui. de ente cōposito: tūc vere est diffici/le dicere qualr̄ simplex sit idē cuȝ quiditate nisi dicatur sicut scīa in simplici eadē est q̄ sciens. Sed qñ intelligit̄ de esse id qđ intelligit̄ de substātia: tūc sine aliqua ambi guitate remouent̄ p̄dicta dubia. Pȝ ergo q̄ hoc modo verificat̄ q̄ esse simplex ideȝ est qđ quiditas.

℃ Cū posuit vltimā viā Alg. cōtra pipatheticos h̄ in loco vult redar guere illū. ꝛ p̄io pōit peccatū eius q̄tū ad id in quo sustētat̄. ꝛ inqt. Dicim⁹ nos q̄ oīa ista verba sunt sophisticabilia: q̄ p̄hi nō dicunt q̄ primū p̄ncipiū h̄eat eē sine q̄ditate: neq̄ q̄ditatē sine eē: imo opiati sunt q̄ eē cōpositi est denoīatio addita. i. accñs additū sup s̄baȝ. ꝛ q̄ hec denoiatio accidit ei ab agēte: ergo id qđ supponit Alg. in ei⁹ via ꝯtra pipatheticos error ē (Et putāt) Quia dixit p̄tē opīonis pipatheti coꝝ in q̄ errauit Alg. bonitate doctrine. īducit alia q̄ peripathetici di cūt ad cōplēduȝ opinionē illoꝝ ꝛ dicit. ꝛ ēt putāt q̄ id qđ est simplr̄ ꝛ absq̄ agēte nō h̄ȝ dictā d̄noiationē additā sup q̄ditatē. ꝛ q̄ q̄ditas ei⁹ nō differat a suo eē. q̄ igit̄ solus deus est simplex. i. a se ꝛ caret agē te. ꝛ iō solū ibi eē ꝛ q̄ditas sunt vnū oībus modis. ꝛ addit. nō q̄ ha/beat q̄ditatē: imo est ipsa quiditas: cuius cōtrariū dicit hic h̄ō q̄ fun/dauit se noīe p̄hoꝝ in suis verbis nō vidēdo verba p̄horuȝ. ℃ Debes scire q̄ q̄ditas pōt duob⁹ modis ꝯsiderari. vno modo vt q̄ditas est. alio modo vt q̄ditas diuersa ab esse: stat ergo esse priuari quiditate: vt distincta: qđ tñ non priuatur quiditate. deus ergo non priuat̄ q̄di tate absolute: sȝ q̄ditate distincta a suo esse: eo q̄ quiditas sua nō est diuersa ab esse suo. ꝛ q̄ Alga. ignorauit hanc distinctionē. ideo opi/nio p̄hoꝝ latuit eum. ℃ Scđo debes scire q̄ differt multuȝ quiditas ab habēte quiditatē: sicut diffinitio ꝛ habēs diffōnē differūt. dicit. n. Auer. 7. meta. cōmē. 40. diffō est vnū cū diffinito f̄m p̄dicationē. nō q̄ ipsa diffō que est forma est ipȝ diffinitū qđ est h̄ñs formā. hoc dicit. 8. meta. cō. 9. bñ ergo dicit Auer. q̄ de⁹ nō habȝ q̄ditatē: q̄m est ipsa q̄ditas. eē eniȝ in eo oīb⁹ modis est ipsa q̄ditas: ideo verificat̄ dictuȝ eius hic. sȝ qūo sit hoc cōmē. 39. 12. meta. h̄ȝ declarari: ꝛ ego dixi ibi i expōne mea (Vñ posito q̄ ipsi) Cum in p̄te opinionē p̄horū p̄dixerit. vult ex hoc inferre peccatū Alg. ꝛ inquit. vnde posito q̄ ipsi remoueāt q̄ditatē: qđ est sup. verū vt mō diximus. s. nō q̄ absolute remoueāt: sȝ sub rōne distinctoīs falso. i. male icepit redarguere eos. d. hoc v̄bum vȝ. ꝛ si h̄ eēt itelligibile. s. q̄ sit esse sine q̄ditate. poterit ēt dici de cau satis q̄ cōicēt cū primo in q̄tū nō habent veritatē: hoc remouet. d. ꝛ p̄hi nō ponunt ens sine q̄ditate absolute: sȝ dicunt q̄ prima cā nō h̄ȝ quiditatē silem quiditatib⁹ alioꝝ entiū. ergo vult q̄ quiditas dei nō sit silis quiditatib⁹ rerū: cū q̄ditas dei nō sit diuersa ab esse: s quēad/modū est in reliq̄s entibus. (Unde error) Cōducit mō locū sophisti/cationis

Duplr̄ q̄di/tas conside ratur.

Differt q̄di/tas ab ha/bēte quidi/tatem.

cationis.d.vnde error huius loci sumitur a vocabulo quiditatis: qd
est nomen equiuocum.dicit eniz quiditas equiuoce de quiditatibus
generabilium et dei vt satis declaraui in expositiōe cōmēti.9.tertij
de anima.(Patet ergo.) Cum dixit locum errandi:ostendit quō pp
illud errauit Alga.d.patet ergo q verba huius hominis: et oīa que su
per ea fundantur sophisticalia sunt:eo qr radix eorū mendosa est.et
apponit rōnem: et quasi dicat q phi non possunt dicere absolute esse
dei esse sine quiditate.id eniz qd esset priuatū.i.omnino quiditate ca
rens:nequit.i.non pōt denominari a priuatione alicuius ab eo.V.g.
chimera nō potest dici lapis:neqz non lapis:neqz ab affirmatiōe cu/
iusdam in eo.i.de puro priuatiuo non predicatur neqz affirmatiue neqz
negatiue:qd intelligo predicatiōe ex natura rei.(Sed id qd.) Cū hec
dixit. Nunc accedit ad scdm.s.ad reprobādū aliud eius dictū.et pri
mo narrat eius peccatū.et inquit.sed id qd dixerat.vz.q id qd neces
sarium est idez est qd non habēs causam agentez.voluit eniz Alga.q
necessariū dicit per carentiaz cause cuiuscūqz generis cause.(Dicim⁹
q non.) Respondet illi.d.dicimus q nō est verum: imo qn dicimus
necessariuz esse:est denominatio affirmatiua consequēs naturā:nul/
lam habēs causaz agentem de se neqz extra se.vult ergo Auer.q ne/
cessarium nō est pura priuatio omniū causarū: et pura negatio:vt di/
cit Alga.sed sit positiuū quoddaz sequēs naturā illam cuius est:non
tamē habēs cām sue cōsecutionis: et hoc declaraui supra in disputa/
tione tertia:neqz opus est semper reiterare idem qn intelligitur per se
(Hoc etiam qd.) Nunc et ad tertium transit dictum: et proponit id in
summa.et inquit.hoc etiam qd dixerat.vz.q si necessitas addita fue
rit super esse.ergo hic.i.in deo esset pluralitas.et si non.qualiter ergo
etc.i.qualiter erit idem cū quiditate.(Dicimus nos.) Hoc in loco sol/
uit.et inquit:dicimus q esse nō est denominatio addita super substan/
tiam apud phos.et exponit quid intelligit per esse.d.et tantū valet eē
apud eos in deo quātum dicere q est necessariū et ab eterno.est enim
esse necessariū et eternum. Tunc transit ad formaz.et inquit.vnde si
quādo nos dicimus necessitatez diceremus et intenderem⁹ pro eo de/
nominationē mentalem.i.accidēs non diuersum re:sed rōne ab eēn/
tia non erit quid additum super substātiā: sed si intenderem⁹ pro eo
accidens.s.diuersum fm rem ab essentia dei:sicut ait Aui.de ente cō/
posito in quo dicit necesse esse additum esse illi ab extrinseco et in sui
natura esse cōtingens vere esset difficile dicere qualr simplex sit idez
cum quiditate.et necessitas eadem sup.cum essentia:nisi dicatur sicut
scientia in simplici eadem est cum quiditate scientis.vbi est idētit.
nō simpliciter:sed in subiecto. sed qn intelligitur de esse id qd intelli
gitur dē ība.i.qn per ipsum esse intelligitur idez qd quiditas simplr:
tunc sine aliqua ambiguitate remouentur predicta dubia:vt visuz est.
et tunc quasi recapitulando inquit.ptz ergo q hoc modo verificatur
q esse simplex idem est qd quiditas.s.in deo et quō eēntia et esse idez
sint in deo:et quō necessitas est quid positiuū cōis essentiā dicta sunt
in disputatione tertia:et cōtinue in aliis disputatōib⁹:et tu inspice ibi.

Et sic finis sit octaue disputationis.

¶ Nona disputatio Algazelis cū phis in qua ostendit debilitatē ip-
sorum ꝙ ipse deus nō sit corpus: neq̄ corporeus.

¶ DVBIVM PRIMVM.

Dixit Alg. hec opinio bene pōt ⁊
optime affirmari iuxta opinionē
dicētis ꝙ oē corpus est nouū ꝓut
illud corpꝰ nō euadet cōtinue a
nouitatibus: ⁊ qdlibet innouatuȝ
indiget innouante. sed ꝙ sit cor-
pus antiquū ab eterno lȝ cōtinue
recipiat inouatiōeȝ: hec opio nō
affirmat. Quare est eniȝ negādū
ꝙ primuȝ entiuȝ sit firmamētuȝ vel sol vel alius orbiuȝ.
Et si aliquis dīet forte ꝙ prima causa nō est corpꝰ: qꝛ oē
corpꝰ est cōpositū ⁊ diuisibile ad partes quātitabiles in-
tellectualr: ⁊ ad māȝ ⁊ formā realiter: ⁊ ad denoīationes
in quibus appropriaꝛ ⁊ differt ab alijs corporibus. Di
cimus nos ꝙ oīa ista cassauimꝰ ⁊ ostēdimꝰ in precedē-
tibus ꝙ nullaȝ habēt auctoritateȝ cōtra hoc. Et etiā de-
clarauimus ꝙ sicut nō est negāduȝ ponere ens nō hñs
dans sibi esse. similiter nō est neganduȝ ponere com-
positū componēte indigens. Tandeȝ ꝙ omnia vestra
edificia irruimus. Et si aliquis vestruȝ diceret ꝙ illud
corpꝰ qd primū poniꝛ aut est animatū: aut nō. si nō: est
īpoīe ꝙ sit agens. si est aīatuȝ. ergo vna pars eius cā erit
alterꝰ ptis. Et si sic: ḡ illd corpꝰ nō erit primuȝ. Dicimꝰ
ꝙ aīa nō est nostri corpis cā: nec aīa orbis silr cā est sui
corporis apud nos: īmo ambo hñt eē ab extrinseca cā.
⁊ postq̄ poīe ē ꝙ sint ab eterno poīe ē ꝙ sunt incāte.
¶ Sicut dixi vobis Auer. multas cōpositiōis spēs a primo ꝓposuit
remouere. transit ergo ad remouenduȝ compōneȝ corporalē a primo:
⁊ sicut dixi: cōpositio corporalis pōt duobus modis intelligi. vno mō
ex partibus cōtinuis factaꝛ siue eiusdē siue alterꝰ rōnis. ⁊ hāc tāgit
cuȝ dicit ꝙ ipse deus nō sit corpꝰ. scdo mō ex partibus qualitatiuis. i.
eēntialibus. V. g. ex mā ⁊ forma. ⁊ hāc tāgit cū dicit: neq̄ corporeus.
hos duos modos compōnis intēdit Auer. hoc in loco scrutari. pmo
ergo inducit Alga. vim argumenti phorum. ⁊ potest in hunc modum

cōponi.oē corpus est nouū.prim⁹ motor nō est nou⁹.ergo prim⁹ motor nō est corpus.maior probat in lr̄a.ꝛ cōponit in hunc modū.oē indigens nouitatib⁹ est nouū.oē corpus indiget nouitatib⁹:ergo oē corpus nouū.minor sylli principalis.s.di.pmus motor nō est nou⁹.hoc mō declarari pōt ex lr̄a.oē nouū exigit innouās.prim⁹ motor nō exigit inouās.ergo primus motor nō est nou⁹.inquit ergo.ait Alga.hec opinio sup.que apparet in disputatiōis titulo bene pōt ꝛ optime affirmari iuxta opinionē.d.ꝙ oē corpus est nouum.ꝛ hec fuit maior sylli principalis.minor suppleri dꝫ in modū quē feci.Deinde accepit pbationē hui⁹:ꝛ tm̄ minorē illius.ꝛ inquit.ꝓut illud corp⁹ nō euadet ꝯtinue a nouitatib⁹.ꝛ iterū huic preponas maiorē.Deinde accepit pbationē minoris.ꝛ huius tm̄ iterū accepit maiorē.ꝛ inqt.ꝛ qōlibet inouatuꝫ exigit inouatēꝫ.ꝛ iterū perficias hunc vt reliquū.(Sed ꝙ sit.) Cum ꝓposuit opinionē peripatheticoꝝ:ꝛ fundamētū coꝝ narrauit:hoc in loco incepit debilitare ipsuꝫ:ꝛ vult ꝙ corp⁹ pōt intelligi duob⁹ modis.vno mō pro gn̄abili ꝛ corruptibili.alio mō pro eterno alteri⁹ rōnis ab illo.posset itaqꝫ dici fundamētū predictū cogere primū motorem nō esse corp⁹ nouū gn̄abile ipsum.tn̄ esse corp⁹ antiquū alteri⁹ rōnis nō cogeret.inquit ergo:sed ꝙ sit corpus antiquuꝫ ab eterno lꝫ cōtinue recipiat inouatiōes.hec opinio nō affirmat.cuius rōnē inqt.quare.n.est negatū ꝙ primū entiū sit firmamētū vel sol.vel alius orbium:quasi dicat rō non demonstrat.ex vi ergo rōnis tm̄ habet primuꝫ nō esse corpus generabile.ipsuꝫ tn̄ esse corp⁹ antiquū alteri⁹ rōnis non habet.(Et si.) Hoc in loco inducit adhuc aliam pboꝝ argumenti dicti cōfirmationē.ꝛ pōt in hunc moduꝫ componi.oē corp⁹ est compositū diuisibile in partes quātitatiuas in mām ꝛ formā realr̄:ꝛ in accidētia propria qbus differt ab alio sui generis. Tunc suppleas minorē:sed prim⁹ motor nō est corpus diuisibile ꝛc̄.ergo pmus motor nō est corp⁹.huius accepit maiorē tm̄.ꝛ inquit.ꝛ si aliqs diceret forte ꝙ pma cā nō est corp⁹ hec est cōclusio.ꝛ accepit maiorē.d.q: oē corp⁹ est cōpositū ꝛ diuisibile ad ptes quātitabiles intellectualr̄.i.ſm dessignationē saltēꝫ:ꝛ ad mām ꝛ formā realr̄:ꝛ ad denominatiōes.i.accidentia in quibus appropriat.i.que sunt ꝓpria per que differt ab alijs corporib⁹.(Dicimus nos.) Remouet hāc cōfirmationē.ꝛ inquit. Dicimus nos ꝙ oia ista cassauim⁹ ꝛ ostēdim⁹ in pcedētib⁹ ꝙ nullaꝫ hn̄t auctoritatē sup hoc.vult dicere sicut dictū est.ꝙ phi nullā hn̄t probationē ad pbandū necesse esse nō esse corpus:qm necesse eē:vt dem̄ est: nihil aliud est nisi ens carens causis agētibus:mō hoc pōt verificari de corpore ꝛ nō corporeo.corp⁹ eniꝫ celeste si est necesse eē caret agēte. ꝛ motor eius ēt caret agēte.ergo argumētū hoc fuit optime solutum. Ad formā ergo pōt negari minor.s.dicēs ꝙ primus motor nō sit corpus cōpositū ꝛc̄.(Etiā declarauim⁹.) Illa minor nō ꝓbatur hic:sed superius fuit in hunc moduꝫ probata.omne corpus cōpositū diuisibile ſm quātuꝫ ꝛ materiā ꝛ formā habēs accidentia ꝓpria hꝫ agens: sed primus motor nō hꝫ agens ꝛc̄.ideo hoc in loco persoluit ꝓbationem illam factā superius.ꝛ inquit.Etiaꝫ declarauim⁹ ꝙ sicut non est negandū ponere ens nō habēs dans sibi eē.i.ens carēs agente.Uerbi gratia.apud peripatheticos deus.deus.n.est ens carens agente.sic non est negādum ponere compositū non indigēs componente.i.ita

potest fingi aliqd pmũ cõpositũ a se sine componẽte illud. qm̃ sicut in entib⁹ datur pmũ ens a se. ita in cõponẽtib⁹ & cõpositis dz dari pmũ cõpositũ a se. alr in cõpositis eẽt pcessus in infinitũ. tandẽ concludit d. tandẽ sup. diximus q oia vestra edificia irruim⁹. (Et si.) Jte3 scdo inducit alterã. & scdã3 cõfirmatõe3 pipatheticoz. & inquit. & si aliquis vestrũ diceret q illud corp⁹ qd pmũ ponitur: aut est aiatũ aut non. si non: cõtra arguit. d. est impole q sit agẽs. qd intelligo simplr: qm̃ oẽ agens: vel est nãle vel rõnale: & nõ põt poni agens nãle: qm̃ tunc daretur agens altius eo: q: agens nãle dirigit ab agẽte rõnali. opus. n. nature opus est intelligere. 12. meta. cõ. 18. si rõnale. ergo est aiatum. si est aiatum. ergo vna pars eius. s. aia cã erit alterius partis. & si sic. ergo illud corpus nõ erit primũ. s. q: h3 aliud prius a quo depẽdet. s. aiam eius. (Dicim⁹.) Soluit hoc. d. dicim⁹ q aia nõ est nostri corporis cã: & per pñs: nec aia orbis similr cã est sui corporis apud nos. imo ambo hñt eẽ ab extrinseca cã. i. imo cõpositũ nostrũ h3 eẽ ab extrinseca cã. inquit mõ. & postq pole est q aia orbis & orbis sint ab eterno. ergo pole est vt ambo sint icausata. Breuiter ergo dicẽdũ q aia celi nõ est cã celi: neq3 totũ cõstitutũ ex aia & corpe celesti ẽ causatũ cũ sit eternũ. ergo celũ est primũ cõpositũ carẽs cõponẽte. ¶ Debes scire q Alga. in hoc dubio debilitauit viã Arist. in. 8. & 12. meta. erat enim via Arist. hec. s. oẽ corpus vel virtus in corpe est finitũ in tpe. pmus motor nõ est finitus in tpe. mouet. n. p infinitũ tps. ergo pmus motor nõ est corp⁹ neq3 virt⁹ in corpe. Obycit ergo Alga. subtilissima obiectione. dicẽdu3 maiorẽ tm̃ verã esse de corpe gñabili & corruptibili. & nõ de corpẽ eterno alteri⁹ rõnis. hoc. n. corp⁹ est infinitũ in tpe cu3 sit antiquũ & alteri⁹ rõnis a caduco. ¶ Et hec qdẽ obiectio ẽ fortissima. & Joa. grãmatic⁹ adduxit scdã3 obiectiõe3 huic: & est multũ difficilis vt cõfitet Auer. in. 8. & ego in hac disputatiõe aperiã ambas has obiectiones fm posse meũ loco eius in sequẽtibus.

AVERROIS

Nos dicim⁹ q qui nõ h3 denoiatõe3 q prima causa non sit corpus ab alio medio termino nisi q qdlib3 corpus est innouatu3 valde distata veritate & demõstratõis natura. Quia in precedentibus declaratu3 fuit q suppõnes istaru3 in quibus fundant se ad cõcludendu3 q oẽ corpus est innouatũ sunt debiles & erronee: & maxime q ipsi fundauerunt se super accñtiu3 innouatiõe3. Sed phi antiq nõ pcedunt esse corpus antiquũ p se: sed p aliud: vt diffuse declaratu3 est in ipsoru3 libris. Sed id qd dixerat. v3. q ipse cassauit oia ista in precedentib⁹ &c. intendit dicere q phi nullam habent probabilitate3 q necessariu3 esse non sit corpus. intentio nãq3 necessarij esse de se est q nõ

habēt agentē causas. quare ergo est impossibile ponere corpus nō habēs agentem causam: maxime posito corpe simplici indiuisibili in quātitate: neqꝫ in qualitate tandem cōpositum antiquū cōponens nō habens. Et nos dicim⁹ ꝙ hec obiectio acerrima est ꝛ difficilis ad soluēdum nisi cum dictis dialecticis seu topicalibus. Ampli⁹ id qḋ dixit vz. ꝙ qñ ponimus ens sine dante sibi esse/ tm̄ valet quā/tum dicere cōpositum cōponens nō habēs ꝛc̄. Dicimus ꝙ sunt verba erronea: qꝛ cōpositio nō infert cōponens esse cōpositum: imo peruenit ad aliquod compositū de se: vt si aliqua causa causata prouenit sine dubio ad causam incausatā. Et lꝫ ꝓbatum fuerit per demonstrationē ꝙ sit ens sine dante sibi esse. sequit̄ ꝙ sit demōstratum ex hoc ꝙ si detur sit vnum.

¶ Debes scire ꝙ phi arabes: vt Aui. Auēpa. ꝛ Alpha. ꝛ multi ex gre/cis: vt Ioā. phs: Simplici⁹ ꝛ Themi. credūt ꝙ corp⁹ ꝛ corp⁹ nouū cō/uertant̄: eo qꝛ oē corp⁹ nouū: ꝛ oē nouū corp⁹ est corp⁹. ꝛ hi exposito/res cū remouerūt a pmo rōnē corpis noui credūt ab eo remotā eē rō/nem cuiuscūqꝫ corpis. ꝛ p ꝯñs primū credūt eē penit⁹ sepatū a mā ꝛ a corpeitate. Inquit mō Auer. dicim⁹ nos ꝙ qui nō hꝫ demrātionē ꝙ prima cā nō sit corp⁹ alio medio sup. firmatam: nisi ꝙ qꝛ lꝫ corpus est inouatū: sicut phi pdicti dixerūt valde distāt a veritate ꝛ a demrātio/nis nā: ꝛ quasi velit ꝙ ꝯtra eos valet obiectio Alga. cū in vno fundē/tur impossibili. (Quia in precedētib⁹.) Assignat cām. ꝛ inquit. Quia in precedētib⁹ declaratū fuit ꝙ suppositiōes istoꝝ in quibus fundant se ad cōcludendū ꝙ oē corpus est inouatū sunt debiles ꝛ erronee: maxime qꝛ ipsi fundant se sup inouationē accñtium. argueret enim oē corpus esse nouū ꝓpterea. qꝛ ei accñtia inouant̄: vt visum est. (Sed phi) Apponit ergo verā sol. vbi debes scire: vt dictū est in lib. de sba orbis. ꝙ corpus eternū ꝛ gñabile hñt aliqḋ cōe: ꝛ hñt differentiā. cōe quidem est habere agens. nullum enim corpus est a se. ꝛ ideo oē corpus hꝫ agēs ꝛ cām sui eē. differūt aūt qm̄ corpus generabile hꝫ agens naturale per transmutationē ꝛ alterationē agens. Corpus eternū hꝫ agens/ quasi equiuocum: eo qꝛ de rōne agentis celestis non est nisi vt ab eo depen/deat corpus: vt dictum est primo celi cōmēto. 20. ꝛ alibi. hoc aūt non probat Auer. sed supponit esse declaratum. potest ergo demonstratio Aristo. in hunc modum cōponi. omne corp⁹ vel virtus in corpore est ab alio. primus motor nō est ab alio. ergo primus motor nō est corp⁹. Inquit ergo: sed phi antiqui nō concedūt esse corpus antiquū per se. i. a se sine agente: sed per aliud. i. ab alio vt diffuse declaratum est in ip/sorum libris. (Sed id quod) Cum aliqualiter rationē Aristo. exposuit: vult transire ad dicta Alga. ꝛ inquit. sed id qḋ dixerat ꝙ ipse cassa/uit omnia ista in precedētibus ꝛc̄. intendit dicere ꝙ philosophi nullā

Pō arabū.

Cōuenientia ꝛ dria cor/poris eterni ꝛ gñabilis.

habet probationē q̄ necesse esse nō sit corpus. et hoc ostendit s̄m Alga. d. intentio namq̄ necesse esse de se est q̄ nō habeat cām agentē. mō hoc. s. carere cā potest esse cōe corpori et cuil primo. qualr ergo est impossibile ponere corpus nō habēs agentē cām. maxime posito corpe simplici indiuisibili s̄m rē in quātitate: et indiuisibile s̄m rē in qualitate. tandem dici pōt q̄ antiquū componit nō habēs cōponens. et sup. q2 si haberet componēs. ergo esset aliud corpus supra illud. et iterum illud haberet cōponens: et sic in infinitū. Hanc obiectionē soluit Auer. d. et nos dicimus q̄ hec obiectio acerrima est et difficilis ad soluendū. et nō potest solui nisi cum dictis topica' lib°. (Amplius.) Et si obiectio sit difficilis. soluit tñ et negat illud. s. q̄ detur compositū a se. et inquit. amplius id qd̄ dixit. vz. q̄ qn̄ ponimus ens sine dante esse sibi tantū valet quātum dicere compositū componēs non habēs. et dicimus q̄ sunt verba erronea. et rationē inquit. d. q2 compositio nō infert componēs esse compositū. imo peruenit ad aliquod incompositum. i. agens separatū de se. vt si. i. sicut aliqua causa causata peruenit sine dubio ad causā incausatā. (Et licet.) Tunc transit ad formā: arguebat. n. hoc mō. sicut datur primū ens a se. ita primū cōpositū a se. soluit. d. et lʒ probatū fuerit per demonstrationē q̄ sit ens sine date sibi esse. i. q̄ detur ens primum a se. sequitur q̄ si daretur ex hoc sup. agens compositionē q̄ sit vnum. i. simplex. Et forte littera errata est a translatore vel scriptore. et dʒ dicere. nō sequit ex hoc. q̄ si pareat componēs: vt nō sit vnum. i. simplex: qm̄ prim° motor est primū cōponens. i. primū agens cōpositionē et primū ens.

Dubitatio. Sed hoc in loco sunt qōnes. Prima quidē questio est: qm̄ non videt solu. Auer. conueniens argumēto Alga. ¶ Secunda questio videt q̄ qd̄ Joan. grāmatici nō soluatur ex his. ¶ Tertia qd̄ est: q2 videt q̄ debeat dari primum compositū a se sine agēte. ¶ Qd̄ solu. Auer. non sit cōueniēs ostendit: qm̄ demonstratio Aristo. erat. omne corpus vel virtus in corpore est finitū in tempore. vel igitur Aristo. intelligit simpliciter de omni corpore: et tūc huic maiori addo minorem: sed corpus celeste est corpus. ergo corpus celeste est finitū in tempore: et hec fuit obiectio Joan. grāmatici quā vt dicit Auer. 8. physicor. cōmēto. 79. et tertio cap. de substātia orbis. et. 12. metaphy. cōmēto. 41. et. 2. celi. cōmēto. 71. retinuit pro insoluta. Si vero maior Aristo. intelligit de corpore cōposito tantū. tunc Aristo. cōmittit fallaciam cōsequētis arguēdo. primus motor nō est corpus cōpositum. vt cōclusio sit sui argumēti. ergo est forma separata: qm̄ vt dicit Alg. possibile est intelligi primum esse simplex corpus et alterius rōnis a caduco. et hec fuit obiectio Alga. et difficilis. Solu. quā affert Auer. duobus modis peccat: primo q2 cōmutat demonstrationē Aristo. ad aliam formā quā nō posuit Aristo. scdo vero: q2 nōdum pbauit Auer. quō omne corpus dʒ ab alio: et q̄ nullum est a se: questiōes ergo Alg. et Joan. grāmatici nōdum solute apparent: neq̄ solu. Auer. conueniens videt. ¶ Qd̄ autē debeat dari cōpositū primū a se. pbat. qm̄ in oī ordine opʒ venire ad primū: q2 vt scdo meta. traditū est. vbi nō ponit primū et vltimū dici nō potest. et vbi nō est primū neq̄ vltimū oia erūt media. in oī ergo ordine opʒ dari pmū. igit in ordine corpor cōpositor opʒ dari pmū corp°. cōpositū. et per ɔ̄ns a se: vt Alg. dicit.

¶ Ad questionű hanc solones multa dixi in lib. de intellectu: et in lib. de Solutio. sba orbis: et. 12. meta. et in. 8. et qui vult copiose scire mentez Auer. videat illic. Pro nűc aűt quantű in pposito deseruit. Primo debes scire φ dictum esse corpus duobus modis intelligi põt. vno modo esse corpus cõpositű: sicut est elr̃tű vel mixtű que cõponunt ex materia et forma. scdo modo põt intelligi esse corpus simplex: sicut celum: est enim celum natura corporalis simplex cõpositione carens ex materia et forma. habet tamen cõpositioné ex partibus quãtitatiuis. Ideo coegit Arist. facere duos pcessus in octauo. vnű quo pbauit primű non esse corpus simplex. alterűq3 vbi pbat ipsum non esse corpus cõpositum ex materia et forma neq3 mixtű. Prima via fuit in hunc modű cõposita. omne qd mouetur ab alio mouet. corpus celeste mouetur vt sensu patet. ergo ab alio mouet. maior apparet saltẽ in natura simplici. dictű est enim in calce disputationis octaue φ corpus simplex vel totaliter agit vel totaliter recipit. Et ex hoc relinquit φ primus motor non sit corpus celeste vel sibi simile hoc modo. corpus celeste mouet ab alio. primus motor non mouet ab alio: imo nec a se. ergo primus motor nõ est corpus celeste. ¶ Secűda fuit posita in vltimo octaui: et in hunc modum cõposita. omne corpus cõpositum vel virtus in corpore cõposito est finitum in tpe. primus motor non est finitus in tpe. ergo primus motor non est corpus cõpositű. neutra ergo demonstratio sufficit ad pbandum dei impartibilitatez. ideo põt ex vtraq3 fieri vna demonstratio cõpleta in hunc modum: omne corpus dependet ab alio. patet hoc in corpore simplici. dependet enĩ ab alio saltẽ in sui oppositione ppria. s. motu. cõpositű aűt dependet in esse ab alio. est ergo vera maior φ omne corpus depẽdet ab alio tanφ ab agẽte. Sed primus motor non depẽdet ab alio. ergo pmus motor nõ est corpus. ¶ His visis ad obiecta facile põt solui. Ad primã dicendű φ in illa demonstratione octaui. s. vltimi textus de corpore cõposito intelligit. et qñ dicit φ tunc cõmitteret fallacia cõsequentis: dicendű φ cõclusio vltima octaui nõ est cõclusio illius syllogismi tantű: sed talis cõclusio est syllogismi facti ex ambobus illis quem Aristo. subintelligit in illo textu quem Auer. formauit in hoc loco. dico ergo φ cõclusio syllogismi vltimi est φ pmus motor non sit corpus cõpositű: attamen id qd infert Arist. ex illo est cõclusio vtriusq3 syllogismi: qñ. s. dicit quare pmus motor neq3 est corpus neq3 virtus in corpore: sed sba impartibilis: et indiuisibilis: et inalterabilis. ¶ Ad scdam patet sol. ille enĩ non cõmutauit demonstrationẽ: sed exposuit syllogismű sub intellectum Aris. vt patuit. ¶ Preterea. qűo omne corpus dz ab alio. manifesta est. omne corpus vel est simplex vel cõpositű. et si simplex cõstat illud depẽdere in oppositione a sua forma: vt dictű est in libris Arist. et si cõpositű cõstat ipsum depẽdere a generãte extrahẽte formaz eius de potentia ad actűz: et hoc Auer. supposuit. ¶ Ad tertiã dicendű φ in omni ordine opz dare vnum pmum: sed non opz illud semper eẽ eiusdem rationis cum mediis: et sic in pposito in ordine cõpositorum qd est primum cõpositorű quo nullum cõpositum est prius: licet sit prius eo aliqd simplex. V. g. pmus motor: attamẽ pmus motor est alterius rationis a cõpositis. et sic intellecta sunt dicta Auer. et ego abbreuiaui illa que plixe explanaui alibi.

ALGA DVB. II.

Ait Alga. rñdens pro phis in eo in quo co/
git phos cõcedere q non sit aliud primum
agẽs nisi corp⁹ supceleste qd ex aia & corpe
cõponit. Et si aliquis diceret q impoẽ est
primũ esse corpus. Corpus eñ inquantũ corpus nulla
creat: & aia corpora nõ agit nisi corpore mediãte: & cor/
pus nequit eẽ mediũ ad aiam in creatiõe corpoꝝ: neq
in specieb⁹ animaꝝ: lꝫ rebus corporalib⁹ in attribuẽdo.
Nos dicimus q hoc magis mirum est quare est ipoẽ
q in aialibus sit aliqua aia approp̃iata in quadã ꝓprie
tate ex qua talẽ hꝫ aptitudinẽ q ab ea reperiant corpo
rea & incorporea. cõtra hoc eñ nequit aliqua demõstra
tio duci lꝫ ad sensum vsq modo visuꝫ nõ sit; & id qd vi/
sum nõ est: nequit predicari de possibilitate.

¶ Cũ inducit viã Aris. & cõtradictionẽ illius & defensionẽ: hic in loco inducit defensionẽ Alga. & p̃mo ꝓponit intentionẽ: & inquit: ait Alg. rñdẽs pro phis in eo in quo cogit phos cõcedere q nõ sit aliud p̃mus agẽs: nisi corpus supceleste qd ex aia & corpore cõponit. est ergo indu cere verba quib⁹ defendit opinio phoꝝ de p̃mo principio an corpus an forma sit separata. (Et si) Cũ duxit intẽtionẽ Alg. ponit verba eius. & inquit. & si aliquis diceret q impoẽ est primũ esse corpus: hec est cõ clusio quã ꝓbat tribus medijs, & p̃mum põt cõponi in hunc modũ. Nullũ corpus creat. p̃mum p̃ncipiũ creat. ergo p̃mum p̃ncipiũ nõ est corpus. huius apponit maiorẽ. & inquit. corpus eñ inquantũ corpus nulla creat. & addidit inquãtũ corpus: qm̃ satis est poẽ sub rõne qua animatũ vel viuẽs: vt dicet in sol. dubij. (Et anima) Inducit scd̃a ra tio. & inquit. anima nõ agit corpora nisi corpore mediãte. & corpus ne/ quit esse mediũ ad animã in creatione. i. ꝓductione corpoꝝ. imo ne/ quit eẽ mediũ in attribuẽdo aliqd sp̃ebus aiarũ vel reb⁹ corporalib⁹. Põtq ex his virtus hui⁹ rõnis ordiri. nulla aia agẽs ꝑ corpus põt creare corpora: vel aliud attribuere specieb⁹ animarũ. sed p̃mũ p̃nci/ piũ põt creare corpora: & aliqd attribuere specieb⁹ animarũ. ergo p̃i mum principiũ non agit per corpus. & sic vult habere ipsum esse oĩno extra corpus vt patet. (Nos dicimus) Inducit tertiaꝫ rõnem. & p̃mo ꝓponit id qd vult reprobare sub forma admirantis. & inquit. nos di/ cimus q hoc magis miruꝫ est esse possibile q in aialibus sit aliq aia approp̃iata in quadaꝫ ꝓprietate. i. s̃m quãdam naturam ex qua ta/ lem hꝫ aptitudinẽ q ab ea reperiant corporea & incorporea. ¶ Debes scire q opinio quã Alga. approbauit. s. d. p̃mum p̃ncipiũ esse corpus animal eternũ. s. celum hꝫ ponere animal tale agere corporea & incor porea: corporea quideꝫ vt inaiata. incorporea vt aias aiatoꝝ. inquit modo Alga. hoc esse admiratione dignũ: & affert cãꝫ. d. cõtra hoc enĩ

nequit aliq̃ demonstratio duci l3 ad sensuz vsq3 modo visuz non sit. et ad qđ visuz nõ est: nequit p̄dicari de possibilitate. Debes scire q̄ Alg. duo hic tangit de illo p̄mo id eẽ admirabile. sc̄do id eẽ īpoſe. Qđ quidem sit impoſe. ostẽdit per hoc: q2 nondũ visum est. si eni3 fuisset poſe in tãto magno tpe egressum eẽt ad actũ: et per ɔñs ab aliquo patrum inscriptũ. Qđ vero sit mirũ hoc modo ostẽdit: qm̃ ex quo est īpoſe caret causis sui esse: et qñ caret causis sui esse non põt eẽ: et per ɔñs si ponitur in esse admirationẽ causat. ergo opinio qua3 Alga. approbauit in tribus peccare v3. Primo q2 p̄mu3 p̄ncipiũ nõ ageret corpa. Sc̄do q2 p̄mu3 p̄ncipiũ ageret per instr̃m. Et tertio: q2 tũc animal aliqđ eẽt duarũ specierũ causa oppositarũ. s. corporeo2: et incorporeo2. et sic opinio hec erroribus plena esse videtur.

AVERROIS.

Quod dicimus q̄ id qđ nõ creat corpa. si intẽderẽt per hãc creationẽ ḡnationẽ nõ est dubiũ q̄ nõ est verũ: imo totũ ɔ̃riuni est: q2 vt sensibilr̃ p3 corpus non ḡnat nisi ex corpe: neq3 corpus aiatu3 nisi ex corpore aiato. Corpus nãq3 absolute nõ generat: q2 eẽt necio ex p̄uatione. imo corpora indicata seu ppria a corporib9 indicatis fiunt et ex eis vi sequẽtiũ pmutant; vt aqua q̃ p̄mo in aerẽ ɔuertit: deinde in ignẽ. et hoc fit sine dubio ex agẽte corpe exñte cõi ḡnabili in spẽ vel in ḡne dicto vniuoce: vel saltẽ analogice. S3 id qđ dixit. v3. q̄ corpus non est mediu3 ad aia3 in corpo2 creatiõe: neq3 in aia2 spẽbus: Dicimus q̄ est hoc iuxta quorũdã pho2 opinionẽ q opinati sunt q̄ dans formas corpo2 inaiato2 et aiarũ est sb̃a separata vel intell's vel aïa separata; et impoſe est apud istos q̄ possit dare formas corpus aiatu3 vel inaiatu3. vñ posito q̄ celũ est aiatu3 corpus. impoſe est ergo q̄ illđ corpus possit dare aliquã formã generabilẽ et corruptibilẽ neq3 aiam neq3 formã nãq3 corpus agit sine dubio corpore mediãte; et q̄ sic se h3 īpoſe est q̄ p̄cedat ab eo forma neq3 aia: nõ eni est denoiatio corpis q̄ agat sb̃alem formã: et hoc est sil'e Platonis opinioni in formis separatis a mã: et hec est exp̃sse opinio Auic. et eius sequẽtiũ pho2 sarraceno2: q asserũt ipso2 opinionẽ dicentes q̄ corpus agit in corpus caliditatẽ seu frigiditate3. s. illud

corpus agẽs apud eos est corpus supceleste: sed id qd dat formas ſbales maxime aias est sine dubio ens sepa ratũ: qd apud eos nũcupat dans formas. Alij vero phi totũ ɔ̃rium istoꝝ opinant. vz. ꝙ illud qd dat corporeã formam est corpus hñs similes formas formis recipiẽ tiuz in specie vel in genere. ergo corpora viua: viua cor pora efficiũt: vt aperte declarat in aialibus ⁊ in eis simi libus gñabilibus. s. ex masculis ⁊ feminis. Sz illa aia/ lia que ex putredine fiunt: generant ex corporibus om/ biũ: ⁊ ipsa corpora dant eis vitã: qꝛ viua sunt. Et ad asse rendum hãc opinionẽ multas habẽt auctoritates quas nos ad presens dimittimus ꝑpter nimiaz ꝑlixitatẽ ver boꝝ. ⁊ hmõi ratione arguit Alga. dicẽs super eos sic: ꝙ nõ est impoſſe ꝙ in aialibus sit quedã aia: intẽdit di/ cere ꝙ sint in aialibus corpoꝝ aia approprlate ad gene randum aias: formas. vz. animatoꝝ ⁊ inanimatorum. Unde mirandũ est de hoibus opus sensibile dimitten/ tibus: ⁊ apparentiã summe phantasmatis sequentibus. Ipsi em̃ appodiãtes se super ꝓbabilia verba destruũt demõstratiua: quare decet: imo potius dz hõ cũ sequa/ cibus in maxima prauitate reputari: maxime qñ hoc re peritur ab excellentibus prudentibus qui in arduo in/ tellectu sunt prouisi a deo glorioso.

¶ Cũ induxit defensionẽ phoꝝ ꝯm Alg. hoc in loco. vult videre circa illã ea que bene dicta sunt: ⁊ que male. ¶ Debes ğ scire ꝙ creatio põt capi dupľr. Uno mõ pro ꝓductiõe alicuius ex ente ꝑsupposito. ⁊ sic dr̃ gñatio. Alio mõ pro ꝓductione alicuius ex nihilo simpľr. ⁊ sic dr̃ creatio vero noie. Creatio em̃ põt respicere terminũ a quo. ⁊ ad quẽ. siquidẽ eniz respiciat terminũ ad quẽ: sic gñatio dici põt creatio pro quãto terminat ad formã que creatura dr̃: sicut dr̃ generatio nãlis. qꝛ est via in nãz. Si ṽo respiciat terminũ a quo sic sola ꝓductio ex ni/ hilo creatio dr̃. Ostẽdit ğ Auer. in ꝓposito i quo sensu verificat dictũ Alg. ⁊ in quo nõ. ⁊ iquit. Dicimus nos ꝙ id qd nõ creat corpa. si intẽ derẽt per hãc creationẽ gñationẽ nõ est dubiũ ꝙ non est verũ. i. dictũ Alg. falsuz est. imo totũ cõtrariũ est. Cui⁹ rõnem subdit. ⁊ inqt. qꝛ vt sensibiliter pꝫ: corpus nõ gñatur nisi ex corpe. ⁊ corpus aiatũ nõ nisi ex corpe aiato. Et debes scire ꝙ ly. ex. hic capit vt dicit duplicẽ habi/ tudinẽ. s. mãe ⁊ agẽtis. corpus em̃ indiuiduũ terminatũ fit ex corpe tanꝗ̃ ab agẽte: qm̃ nihil põt mãm trãsmutare nisi corpus: vt dictuz est. ꝑ celi. cõ. 22. ⁊. 33. ⁊. 7. meta. cõ. 31. ⁊ in. 2. caplo de sba orbis. simpľr

non fit nisi ex corpore: qm̄ fit ex mā supposita forma corporis: ꝛ de ge/
nere sube: ꝛ de genere quātitatis vt declaraui alibi. Silr corpus ani/
matum ꝛ terminatū vt homo fit ex corpore aiato tanꝙ ex mā ꝛ tanꝙ
ex agente. Tanꝙ ex agente quidē: qm̄ homo hoiem generat. 2. physi.
Tanꝙ ex mā vero qm̄ nō cessant partes spermatis corrūpi nisi postꝙ
genitus est homo: pmo phy. cōmen. 62. cōstat aūt sperma esse anima/
tum saltē in potentia: vt Auer. declarat. 7. meta. cōmen. 31. ꝛ octauo
physic. cōmen. 46. ꝛ 12. meta. cōmen. 13. ꝛ. 18. Si itaqꝫ creatio capit
pro gnatione: sicut dictū Alga. falsum est. ꝛ eius oppositū est totaliter
verū (Corpus nāqꝫ) Ostendit qualiter si capit generatio pro creatio/
ne corporis absolute ex nihilo dictū Alga. est verum, attamen minor
falsa est. ꝛ inquit. corpus nāqꝫ absolute non generat. i. non creatur ex
nihilo. qꝛ esset necessario ex ꝓuatione. i. ex nō corpore simpliciter ꝛ ex
nihilo. est ergo maior vera. vꝫ. nullū corpus creat corpus ex non cor
pore. minor tm̄ est falsa: qm̄ primum principiū non creat corpus: neqꝫ
aliud quicquā: quoniam si creat corpus tunc corpus fieret ex priua/
tione. i. nihilo. (imo corpora.) Redit ad primum membrum. ꝛ inquit.
imo corpora indicata seu propria. i. corpora indiuidua demonstrata
seu propria: idest signata fiunt a corporibus indicatis. i. indiuiduis
demonstratis. ꝛ ostendit quō hoc fiat. d. ꝛ ex eis vi sequentiū. i. trās/
mutatione accidentiū permutant vt aqua que pmo in aerē cōuertit.
deinde in ignem; qnqꝫ imediate in quolibet trāsmutat. ¶ Debes sci/
re: vt sumitur in primo capitulo de substantia orbis: ꝙ quando dimē/
siones aque extendunt incipiunt vicinari dimensionibꝰ aeris adeo
ꝙ aliquando fiunt non ꝓprie aqua. ꝛ tunc ex aqua fit aer. ꝛ sic iterū
quandoqꝫ fit ignis. Silr quādo frigiditas aque remouetur: ꝛ induci
tur calor: tunc fit aer ꝑm Auer.

Sed in hoc loco eē pōt questio: qm̄ ꝓuatio pōt capi simplr
ꝛ pōt capi in gn̄e. V. g. nō homo est ꝓuatio. sꝫ nō
simplr cum cōpetat lapidi boui ꝛ aliis. Non ens est priuatio simplr:
qm̄ priuat totum esse. dico ergo ꝙ non corpus est priuatio in genere:
qm̄ adhuc competit enti. albedo enim non corpus est. non ꝓpter hoc
dicit albedo non ens: ergo non corpus est priuatio in genere. Tūc est questio. ꝛ quero si corpus fieri ex priuatione est incōueniens. vel est — Dubitatio.
incōueniens capiendo priuationē simplr vel in genere. non pmo mo
do: qm̄ priuatio corporis non est priuatio simplr: vt dictū est nunc: si
in genere hoc non est impossibile. imo necessarium. quoniā omne qđ
fit fit ex suo opposito priuatiuo: vt homo ex non homine: vt primo
physicoꝝ visum est. ¶ Debes scire ꝙ expositores latini fingunt ma/ — Positio la/tinoꝝ.
teriam ꝑm nudam essentiā recipere formam specificam: ponunt enim
ꝙ qn̄ mā est disposita pro forma ignis siue hois: tūc oēs dispōnes pre/
uie corrumpunt. ꝛ tūc in nuda eēntia materie recipit forma que ꝑm
rem est oēs foie. arguūt em̄ ꝙ mā prius intellr ꝑfici ꝑm foiā vlem ꝙ
spālē: sicut ꝑus intellr aliqđ ens ꝙ viuū: ꝛ viuū ꝙ aial: ꝛ aial ꝙ hō.
ꝛ qꝛ qđlibet eē gn̄is vel spēi cōsequunt ꝓpria accn̄tia illiꝰ gn̄is vel spēi
iō qn̄ mā intellr ꝑfecta ꝑꝫ rōnē huiꝰ gn̄is qđ est corpꝰ: pn̄t in ea intelli.
dimēsiones q̄ sunt ꝓpa accn̄tia huiꝰ gn̄is. ꝛ qn̄ mā intellr ꝑfecta foia
viui: iterū accn̄tia ꝓpria illi itelligunt ei inee. ꝛ sic vsqꝫ ad formā vlti
mā volūt itaqꝫ ꝙ in vno ꝛ eodē tꝑis instāti fiat resolo dispōnuꝫ ꝑce/

actiū ⁊ inductio forme specifice q̄ lʒ in vno instāti tp̄is inducat: cū̄ illa forma ordineat gradus formaꝝ supioꝝ ẜm ordinē rōnis pōt intelligi forma gn̄is pcedere spēi formā: ⁊ accn̄a gn̄is silr pcedere accn̄tia propria forme spēi. Et tūc apud hos expositores opꝫ pcedere dimensiones qn̄titatiuas gn̄ari nouiter in gn̄atione forme spēi. Et scdo opꝫ cōcedere ꝙ specifica forma supponit mām̄ dimēsionatā ẜm rōnē nō ẜm reʒ. ⁊ in hūc modū Thomas aquinas verificat dictū Auer. pmo met. cō. 17. Et tertio opꝫ pcedere ꝙ nulla est dimēsio/ vna numero coeterna mãe. ⁊ vꝫ ꝙ Auer. 3. ce. cō. 17. in fine. assignet rōnē hui⁹ inquit. n. ⁊ ēt ptigeret huic opioni vt superficies sint sbe: qm̄ qđ prius est sba ē. s. ꝙ si forma corpis est superficies ⁊ corp⁹ est sba: digniores sunt superficies vt sint sbe. Ex quib⁹ verbis apte accipit ꝙ dimensio nō est recepta in

Cōtra positionē latinorum.

mā pri⁹ q̄ forma sbalis. Rōnes aūt Thome sunt posite ⁊ solute i scdo de aīa. in expōne cō. 4. ⁊ in li. de sba orbis. Pro nūc aūt Auer. ī lib. de sba orbis. remouit pōnē hāc: ⁊ dicit: qm̄ si denudaret: tūc corpus esset ex nō corpe: ⁊ dimēsio ex nō dimēsione. ⁊ vult dicere ꝙ si dimensio nō esset mãe coeterna: sʒ de nouo fieret in mã: tūc corp⁹. s. dimēsio vel forma dimēsionata fieret ex nō corpe. i. ex mã nuda tanq̄ ex sbo in quo recipit. Quō aūt pn̄s hoc sit incōueniēs. adduxi opiones inuicem repugnātes in lib. de sba orbis. ⁊ vna opio erat: qm̄ si dimensio fieret in mã sola: sic ꝙ prius in ea nō fuisset: tūc īdiuisibile fieret diuisibile qđ falsuʒ est: qm̄ albedo nō fit nigredo: mã quidē ens īdiuisibilis diuisibilis fieret. ¶ Preterea indiuisibile nō potest fieri diuisibile nisi imaginādo illud indiuisibile extēdi ⁊ fieri diuisibile. hoc aūt est īpossibile sicut īpossibile est diuisibile fieri īdiuisibile. ¶ Preterea diuisibile ⁊ īdiuisibile opponunt. ⁊ vnū oppositoꝝ nō est sbm sui oppositi vt dicit Auer. p̄ phy. loco ci⁹. ¶ Sʒ hic modus ostendēdi īpositatem pn̄tis nō est cōson⁹: qm̄ nulla istaꝝ rōnū necessitatē hʒ. ¶ Pria qdeʒ non: qm̄ ⁊ si mã qn̄ intelligit recipe dimēsiones actu īdiuisibilis sit: tn̄ potētia est diuisibilis: ⁊ nō diuisibile recipi in sbo actu īdiuiso potētia diuisibili nō est incōueniēs: imo neciuʒ: qm̄ oē recipiēs dʒ eē denudatū a nā recepti. scdo de aīa. cō. 67. ⁊ 3. de aīa cō. 4. ¶ Preterea nec scda rō necessitatē hʒ: qm̄ īdiuisuʒ actu: potētia tn̄ diuisibile pōt extēdi. ḡ pōt itelligi fieri diuisibile: ⁊ nō tn̄ ecōtra: qm̄ diuisibile nō pōt esse sbm īdiuisibil ẜm fundamētū Auer. ¶ Et tertia minime necessitatē hr̄e vꝫ: qm̄ īdiuisibile simplr ⁊ diuisibile simplr pponē hr̄e videnſr: sʒ īdiuisibile actu ⁊ potētia diuisibile nō opponunt nisi quēadmodū priuatio opponit hītui. ⁊ hoc mō vnū oppositoꝝ pōt recipe alterū: vt mã pnata recipit formaʒ. ¶ Jō dōm vt dixi in lib. illo ꝙ virt⁹ argumenti Auer. est virtus entimematis vni⁹ post alteꝝ. arguit. n. sic: qm̄ si denudaret: tūc corp⁹ esset ex nō corpe: ⁊ dimēsio ex nō dimēsione. est ḡ primū entimema si dimēsio fieret in sbo mūdo: ḡ tūc corp⁹ fieret ex nō corpe: ⁊ dimēsio ex nō dimēsione: ⁊ tūc nō sistit h: sʒ apponit scdʒ entimema: ⁊ dedit incōueniēs vltimū. ⁊ inquit: ⁊ tunc forme corpales essent cōtrarie ⁊ succedētes sibi in hoc sbo: sicut est dispō in formis sbalib⁹. Est ḡ scdʒ entimema. s. si dimēsio fieret ex nō dimēsione. ḡ dimēsio corrupta ⁊ genita eēnt cōtrarie cō trarietate ppria ⁊ p se. hoc aūt nō est ita: qm̄ dictū est in pdicamētis cōe eē qn̄titati ⁊ sbe nō hr̄e cōtrariū. Pōt aūt ⁊ hec pn̄a vitia in hūc modū cōponi. oē accn̄s qđ

corrũpit in aductu forme posterioris nõ ꝓpriũ illi: nec priori forme. cõtrariat accñtib⁹ sequẽtib⁹ formã posteriorẽ. hec maior p3 in lib. de logitudine ⁊ breuitate vite: qñ accñs duob⁹ modis corrũpi põt. vno modo p vi sequele. V.g. vt inquit ipse qñ est accñs ꝓpriũ sicut corrũpit risibile ad hois corruptionẽ. alio mõ corrũpi pot p se: qñ nõ est ꝓpriũ accñs forme nec p̃cedẽtis nec sequẽtis: s3 corrũpit tm̃ p successum accñtis cõtrarij sequẽtis formã genitã nouiter in mã. est g̃ maior illa vera. Tũc accipit hec minor. s3 dimẽsio p̃cedẽs est accñs nõ ꝓpriũ forme priori nec posteriori: ⁊ p te corrũpit ⁊ generat noua. g̃ dimẽsiones ille sunt inuicẽ cõtrarie p se succedẽtes se in eodem sbto: eo mõ quo se succedũt forme sbales: ⁊ sic p3 ꝯña Auer. ¶ Dõm itaq3 ꝙ corp⁹ fieri ex nõ corpe est ipole: nõ q2 tũc idiuisibile fieret diuisibile: s3 q2 tũc dimẽsiones eẽnt cõtrarie ꝓprie ⁊ p se: vt visu3 est. ¶ Ad foia3 dõm ꝙ ens in gñe est duob⁹ modis. vno mõ cõpole cũ quolibet cuiuscũq3 gñis: vt forma corpis. põt eni3 stare cũ quolibet cuiuscũq3 gñis: vt vides. Aliud est ens in gñe qd̃ cũ aliquo stare põt: ⁊ cũ aliquo nõ: vt forma ignis. põt. n. stare cũ gñatione ⁊ forma leonis: ⁊ nõ põt stare cũ gñatione ⁊ forma aque: tũc dõm ꝙ loquẽdo de ente p2io mõ impole est ipm fieri ex priuatiõe sui gñis nec in gñe nec simplr. Loquẽdo scdo mõ bñ est pole: qm̃ de facto hõ fit ex nõ hoie: id p3 corp⁹ fieri ex nõ corpe esse impole. hoiem aũt fieri ex non hoie est necium. Illud aũt qd̃ iducebat ex tertio celi nihil est: qm̃ Auer. ibide3 post cõ. 61. se exponit: ⁊ vult ꝙ dimẽsio nõ sit corpi seu mãe nisi p̃cedat forma sbe ⁊ in eodẽ cõmẽ. ingt. ⁊ cã ꝙ supficies existat in mã est: q2 p2ia forma sbalis existit in ea. s. grauitas ⁊ leuitas. i. forma corpis q̃ noie grauitatis ⁊ leuitatis appellat vt clari⁹ intelligit. s3 pscrutatio de hoc vt subdit ptinet ad aliũ locũ. s. limitatũ de sba orbis. ⁊ ibide3 cõ. 61. posset ẽt in hoc loco videri qd sit ista iterminata dimẽsio: ⁊ qd termin⁹ ei⁹: ⁊ quõ intelligit in mã an actu an potẽtia ⁊ an q̃litates prime trãsmutant qñ forme elemẽtoꝝ trãsmutat: ⁊ multa alia q̃ nõ o3 vt hic dicantur: qm̃ visa sunt in lib. de sba orbis. ⁊ alibi in multis meis apologis vide. (S3 id qd̃) Cũ vilificauit ammõ opionẽ illã: ⁊ ãmodo falsauit: ls in loco trãsit ad examẽ scdi sui dicti. ⁊ p2io repetit illud: ⁊ ingt. sed id qd̃ dixit. v3. ꝙ corp⁹ nõ est mediũ ad aiam: neq3 in creatõe corporu3: neq3 in spẽb⁹ aiaru. Subdit examẽ ⁊. d. dicim⁹ ꝙ hoc est iuxta opionẽ quorũdã phoꝝ q opiati sunt ꝙ dãs formas corpoꝝ ianimatoꝝ ⁊ animatoꝝ est sba sepata vel intellus. vl aia sepata. cui⁹ rõnẽ coꝝ ingt: q2 ipole est apud istos ꝙ corp⁹ aiatũ vel inaiatũ possit dare formas. est g̃ vna ꝓpo coꝝ. nullũ corp⁹ dat formas. deide accepit quasi minorẽ: ⁊ inquit. posito ꝙ celũ est corp⁹ aiatu3. est g̃ minor: s3 celũ est corpus aiatũ. dedit conclone3: ⁊ inquit: g̃ ipole est ꝙ illud corpus possit dare aliquã formã gnãbile3 ⁊ corruptibilẽ: aut aia3 aut q̃cũq3 aliã foia3. (Nãq3) Hoc in loco ꝓsyllogizat maiorẽ. ⁊ põt in hunc modũ cõponi nullũ agens mediãte corpe põt agere formas seu aias: s3 corpus agit mediãte corpe: g̃ corpus nõ põt agere formas seu aias. accepit minorem ⁊ dicit. nãq3 corpus agit sine dubio corpe mediãte. deinde accepit maiorẽ: ⁊ iquit. ⁊ qd̃ sic se h3 ipole est ꝙ ab eo ꝓcedat forma neq3 aia. cui⁹ rõnẽ replicauit. d. nõ. n. est de nã corpis inq̃tũ corpus agere sbale3 formã neq3 aia3. ¶ Debes scire ꝙ Auer. vl in illos cõmittere

circulū:qm̄ voluit ꝓbare aīam nō agere mediāte corpē.ꝛ ꝓbauit per
hoc:q2 nullū corpus dat formas.deīde ꝓbās hāc accepit.nullū agēs
mediāte corpe agit formas.mō hec ꝓbatio maioris est ꝯclō quā intē
dit:ḡ in opinione illoꝝ cōmittit circulū:pōt dici ꝙ hec ꝓpō est vłior
ꝙ̄ cōclō declarāda.ꝯclō eniȝ declarāda erat.nulla aīa agit mediante
corpe.Sȝ ꝓbatio hec ē:nullū agēs mediāte corpe agit formas ꝛc.mō
que sunt vłiora sūt notiora:ḡ hic nō vr̄ circulus cōmitti vt pȝ(Et h̄)
Cōparat opionē illaȝ opioni Platonis:ꝛ inquit.ꝛ hoc est sile opionī
Platonis in formis separatis a mā.ℭ Debes scire ꝙ silr hoc altis ē
quodāmō idē:ꝛ quodāmō alterū.Idē quidē:qm̄ queadmodū Pla/
to dicit formas rerū nō a corpibus efflui in materijs.sic ꝛ hec enūciat
opinio.diuersa quidē:qm̄ Plato ꝯcessit numerū formaꝝ separataruȝ
ſm numerū ſpēruȝ gnādoꝝ.opio aūt hec.vnū tm̄ agens oibus suffi
cere dicit.ꝛ forte opio ista est oīno opio Platonis vt Themisti⁹ dicit
ſȝ quō sit hoc:forte dicā ꝛ post(Et hec)Cum dixit hoc inducit opionē
auctorē.ꝛ inquit.ꝛ h̄ est exp̄sse opio Aui.ꝛ pħorū saracenoꝝ seqcium
eius qui asserūt.i.manifestāt ipsoꝝ opiones dicētes ꝙ corpus agit in
corpus calliditatē seu frigiditatē.s.illud corpus agēs qḋ apud eos est
corpus celeste.est ergo ꝓpō vna.ꝙ corpus nō agit nisi qualitates:vt
dicit Auer.de mente horū.7.meta.cōmē.31.ꝛ cōm.18.sȝ illud qḋ dat
formas ſbales maxīe aīas:est sine dubio ens separatū:qḋ apud eos
nūcupat dans formas:arabice tamen colcodea.(Alij vero)Inducit
opinionē verā oīno illī oppositā.ꝛ inquit.totū cōtrariū istoꝝ opinan
tur.vȝ.ꝙ illud qḋ dat formas corporū est corpus hn̄s siles formas.ī
specie vel in gn̄e formis recipientium.i.gnātoꝝ.iō intulit.ḡ apud eos
viua corpa efficiūt:vt apte declarat in aīalibus ꝛ in silibus gnābili/
bus eis.s.ex masculis ꝛ feminis ꝓcreatis.V.g.plātis.aīal eniȝ aīal
genuit:ꝛ planta plantā(Sȝ illa)Cum dixit opionē p̄dictā:soluit mo
tiuū illius fortissimū.erat.n.argumentū eius de aīalibus ex putrefa/
ctione genitis vbi nō est mas neq3 femina:ꝛ tamen fiunt. ℭ Respon
det Auer.sȝ illa aīalia que ex putredine fiunt generant ex corporibus
orbiū.i.stellis:ꝛ ipsa corpora.s.stelle dant eis vitā:q2 viua sunt.in/
quit.n.Auer.12.meta.cō.18.ꝙ calor celestis in aere vel aqua diffu/
sus aīalia gnāt ex putredine facta.ecce quō nō opȝ recurrere ad for/
mam separatā.Redit ad id qḋ dixit:ꝛ inquit.ꝛ ad asserendū hāc opi
nionē.s.de formis habēt saraceni multas auctoritates.i.rōnes quas
nos ꝙ̄tū ad pn̄s dimittim⁹ ꝓpter nimiā ꝓlixitatē verboꝝ.(Et hmōi)
Inducit argumētuȝ Alga.contra saracenos ꝛ dicit.ꝛ hmōi rōne ar/
guit Alg.d.sup eos sic ꝙ nō est ipoſſe ꝙ in aīalibus sit quedā aīa.intē
dit dicere ꝙ sint in aīalib⁹ corpoꝝ aīe appropriate ad gnāndū alias
formas.vȝ.aīatoꝝ vel inaīatoꝝ.est ḡ vis ꝙ nō incōuenit esse formas
nāles q̄ imediate agūt:q̄nq3 aīas vt forme aīalium:q̄nq3 formas:vt
forme elemētoꝝ.Et adducit cōfirmationē ex sensu ꝛ dicit.vn̄ miran/
dum est de hoibus dimittētibus opus sensibile ꝛ apparētiā phantas
matis summe sequētibus.ipsi eniȝ appodiātes se sup ꝓbabilia verba
destruūt demōstrabilia.iō cōcludit esse hoꝝ hoiuȝ:ꝛ dicit.quare ꝯcet
imo poti⁹ dȝ hō talis cū sequacib⁹ suis reputari in maxīa prauitate.ꝛ
maxīe qn̄ hoc.i.opio cōtradicēs sensui reperit.i.est dicta ab excellē/
tibus prudētibus qui in arduo itellectu sunt ꝓuisi a deo glorioso.i.

quibus deus gloriosus tedit arduũ intellectũ.i.summã prudentiã3.
isti quidẽ viri sunt certe maxime detestãdi vilipẽdendiq3.

Et cũ hoc sit ita pp bonũ opʒaliqua dicere de illa colcodea que latine dator formarꝫ exponit dicta itellect⁹.aïa ⁊ sba seu forma separata.⁊ in primis q̄ Platonis snia.scdo que arabũ ⁊ alioꝝ.
tertio ⁊ vltio que Ari.in hoc q̄sito existat intẽtio.Et lʒ de hoc sit dictũ
aliquid in hoc lib.semp repetẽdo aliquid noui addaʒ qđ ⁊ vtile ⁊ di/
gnum legẽtibus appebit.Inquit ergo Plato in Thimeo.Quocirca
sicut rõ hec nobis pbabilis psuadet dđm est hunc mundũ aïal esse.
idq3 intelligẽs reivera diuina puidẽtia cõstitutũ:⁊ cum dixisset aïal
hoc qđ mũdus dr:ad cuius silitudinẽ sit pductũ transit ad aïam.⁊
inquit.aïam aũt in eius medio collocauit que p totũ tendit atq3 ea
corpus ipm extrinsecus circũtexit.❡Ut ergo Platonis snia intelli/
gat primo debes scire ipm posuisse prius ⁊ informẽ molem mundi q̄
formatã ⁊ mox formatã quodãmodo prius q̄ animatã.ordo.n.natu/
re ex imperfecto ad perfectum pcedit:non.qꝛ informitas ante forma/
tionẽ fuerit ſm tẽpus vel formatio corporalis ante animã:sʒ hic ordo
rõnis est:⁊ vt cognoscit tã formalẽ naturã formatiõis corporee grã q̄
corporeã formationẽ gratia anime tanq̄ finis esse diuinitus institu/
tam:ordinẽ illũ Plato exp̄ssit verbis fere sensibilib⁹.attamen ad ra/
tionis ordinẽ ipsuʒ adaptare opus ẽ.❡Scdo debes ẽt scire ſʒ Pla/
tonis sniam quattuor ptinere ad mũdi aïam seu spũʒ.Primũ quidẽ
intellect⁹ i se manẽs imobilis orbiũ spherarũq3 motor ab auctore re/
ruʒ institutus.Scđm sphere aïa motor mobilis quideʒ sʒ mobilis per
seipm.Tertiũ itelligẽtia q̄dã huic anime a deo diuinit⁹ insita.Quar/
tum natura.i.seminaria vitalisq3 virtus ab anima passim infusa ma
terie.Est ergo Platonis snia q̄tum ad hunc mũdi spũm ⁊ esse itelle
ctum:animã:intelligentiã ⁊ nãm.intellect⁹ quidẽ put rector orbium
dr.⁊ motor tm̃ imobilis.aïa vero put ⁊ motor di orbiũ:⁊ a seipo mo
ueri ⁊ põt ⁊ mouet.Dicit ⁊ intelligẽtia put oĩum rerũ est prouidẽtia.
dicit ⁊ natura put ab ea res oẽs ⁊ pcreantur ⁊ in esse sublimi sustinẽ
tur.Et lʒ oïa hec aïe ſm rei veritatẽ ascribant.intellect⁹ quidẽ ⁊ aïa
substãtie sunt spũs:vt spũs est.intelligẽtia aũt ⁊ nã qualitates sunt
⁊ ab illa effluẽtes:tñ aïali q mũdus dr rõne mãe insunt magis:vt di/
cit Plato.❡Tertio debes scire oïa elemẽta ad hoꝝ quattuor ima/
gines esse.ignis.n.intellectũ hui⁹ spũs refert.terra ⁊ illius nãm.intel
ligentiã aer.aqua deniq3 aïam.sunt aũt intellectui tria ppria.est.n.
idiuidu⁹ vniformis ⁊ etern⁹.nã diuidua multiformis ⁊ tpalis.anima
vero inter hec media p itelligẽtiã quidẽ magis intellect⁹ ipsi⁹ parti/
ceps euadit.Per aïaleʒ vero potentiã cũ nã poti⁹ q̄ cũ itellectu ɔsen
tit.quãobrẽ p ti idiuidua diʒ p tiʒ quoq3 diuidua.itẽ vniformis silr ⁊
multiformis.rursus eterna.⁊ p ti ⁊ tpalis:qꝛ igit ignis inter elemen/
ta indiuiduus est magis vniformis ⁊ eternus magis:ideo intellectũ
refert.qꝛ vero terra diuidua difformis ⁊ tpalis plus aliis repit:ideo
naturã refert.qꝛ vero aïa media est:ideo q̄tũ ad intelligẽtiã aeri at
tribuit:q̄tũ ad aïationẽ aque q̄ttuor itaq3 elnta illoꝝ quattuor ima
gines referũt.❡Preterea q̄ttuor vite stellaꝝ hoꝝ imagies ẽt decla/
rãt:saturnia:iouialis:venerea:dionysiaca.Saturnia quidẽ intelle/
ctuʒ refert.Iouialis aũt intelligẽtiã ad actionẽ iam mobilem tecli

De colco/dea.

Põ Plato/nis.

Quattuor ad aïaʒ mũdi ptinent.

Nota.

nantē. Venerea ēt aīalē refert virtutē iam nām amātē. Dionysiaca nām ⁊ nām refert. ¶ Preterea sensus q̄ttuor in vniuerso ꝯnumerantur. Prim⁹ quidē imaginari⁹ intellectū repn̄tat. hic. n. vn⁹ existit formas rerū ꝑticulares atigēs: vt ille vles. attingēs inq̄ intrinsec⁹: iō nullis eget instr̄is: quēadmodū ⁊ intus neq̄ extra ꝓcedit vsq̄: neq̄ patit: iō itellectū refert. Scōs vero sensus cōis ē in aīalib⁹: ⁊ hic intelligētiā refert. est. n. cōis ⁊ extra ꝓcedēs. Tertius exterior sensus ī aīalibus ꝑticularib⁹ vltra viz rōnez iaz ꝑ instra singula distributus. hic quidez vim aīalez refert: eo q̄ extra se porrigit atq̄ a passiōe exterius mutat. Quart⁹ deniq̄ sensus a pythagoricis plātis concedit. ⁊ id quidē stupidū nullū iaz hn̄s iudiciū q̄litatis: sz in sola positū passione voluptatis cuiusdā atq̄ doloris. Et hic quidē sensus nām illius tenet sp̄ūs. Declaratū itaq̄ ē illoꝝ quattuor fere totū mūdum hunc formā. Istoꝝ ēt habet ordo in hunc modū: tq̄m mūdi quidē materia neq̄ al̄r suscipit aīam q̄ ꝑ nām: neq̄ al̄r intelligētiā q̄ per aīam: neq̄ al̄r intellectū q̄ per intelligētiā: sic quoq̄ per terrā accipit aquā. per hanc aerē. ꝑ hunc ⁊ ignē. ¶ Quarto debes scire q̄ duplex est ad deū ordo rerū. vnus quidē quo ab eo ꝓcedūt. alter quo ꝓcedētes cōuertunt ad ip̄m. Cuz igit hec ex Platonis sn̄ia colligant in hunc moduz verba Platonis interp̄temur. Dicit. n. aīaz in eius medio collocauit que per totū tendit: atq̄ ea corpus ip̄m extrinsec⁹ circūtexit. hic q̄dez igit illos duos ordines signat. Cū. n. dicit aīaz in medio eius collocauit que per totū tendit ⁊c. ordinē ꝓcedendi rerū ex deo signat. Cuz vero inquit. atq̄ ea corpus ip̄m extrinsecus circūtexit. ordinē reruz ꝓcedētiuz in deū declarat: qn̄ eniz mūdus ea in deū redit extra molē ⁊ sui nām extēdit cuz cōuertat in id q̄d supra modū repit. ¶ His etiā verbis cōparationē aīe ad totū corpus ⁊ oēs ꝑtes perscribit. ad corpus quidē euz dicit eā medio collocasse: ad partes ēt oēs cuz ait. que per totū tendit. hec eniz aīa totū tenet ⁊ singulas partes replet. Fm eniz illa quattuor oēs fere mundi ꝑtes tenet: q̄ ꝑ intellectū ignē saturnū ⁊ imaginariū sensum. ꝑ intelligētiā iouialem aerē ⁊ cōem sensum. per aīam venereā aquā exteriorē sensus ꝑtem. per nām dionysiacā terrā nālem sensuz cōtinet. ista itaq̄ aīa totū est: ⁊ oē totū q̄dē ꝓut in medio sita ē oē: ꝓut singulas tenet ꝑtes singulis eis gradib⁹. Hec sunt q̄ formal̄r ex Proculo ⁊ Porphyrio excipiunt in h⁹ loci cōmentatiōe. quid igit sit mūdi aīa: ⁊ q̄uo ad ip̄m ⁊ singulas ꝑtes se habeat fm Platonis sn̄iam: dictum sit intm̄. ¶ Superest modo dicere q̄uo has formas reruz ⁊ maxime aīas ꝓcreat: ⁊ q̄uo illas format. dicēduz itaq̄ q̄ cum deus oīa possit cum aīa hec in sui reditu in illum illustret appetitu accenso illi inhereat: inherēdo formet oīa in mente sibi inherēte nās rerum creandaꝝ effingit. in eaq̄ spirituali nā quodāmodo vt ita loquar depingunt oīa que in corpib⁹ istis sentim⁹. hmōi igit rerum specierū dei fomēto quodāmodo in illius aīe mente conceptas: depictasq̄ nō dubitamus ideas esse fm Platonis sn̄iam. Cuz igit aīa hoīuz sp̄ēs teneat: merito oīuz formatrix ⁊ artifex reꝝ dici dz. hec vtiq̄ aīa oium rerū formas cōducit in mā ꝓut earū simulachra ꝑconcipit. Modus aūt formatiōis hic est: cū mā digna sit recipe formā: ⁊ meritū expectat ab hac ipsa ꝓpria idea ꝑcōcepta formā dat fm meritū māe. hāc aūt opiōnē Themisti⁹ in. 3. de aīa. ca. 27. quodāmō ꝑdicat

Duplex ordo rerū ad deum.

predicat: inquit enim solus intellectus agens proprie et maxime censendus est forma: imo vero forma formarum. inferiora enim cetera modo subiectorum loco, modo formarum habetur. ¶ Hanc et preterea idem Themistius in de anima primo. cap. 23. declarauit exemplo. quod videas. quo quidem igitur hec anima procreat entium formas et que sint idee et vbi sint sit dictum modo. hec itaque Platonis opinio pro nunc credatur. licet complura sint necessaria ad illius expositionem: vt de auctore eius an deus eas creauit et an ipsa creata vim habeat in animas rationales: et quedam alia que non sunt huius loci: sed in libro de intellectu sermonem prolixum inquire. ¶ Superest modo arabum sententiam et adducere et declarareammodo. debes ergo scire quod sphera actiuorum et passiuorum gubernatione indiget forte non minori quam singulus orbis. et quia omnis orbis indiget motore: ideo dicunt totam hanc spheram motore indigere. Est autem motor duobus modis: quidam partibilis per totam quantitatem mobilis: quidam in indiuisibili consistens. motor enim qui tempore finito mouet ab eis ponitur partibilis et diuisibilis. qui vero tempore mouet eterno et impartibilis et indiuisibilis existit. hic igitur motor cum habeat spheram et gubernet et tempore moueat eterno: hac de re eternus impartibilis existit simpliciter. Dicitur quidem hic motor, forma sphere. dator formarum. intelligentia separata. intellectus et anima. prout diuersis habitudinibus spheram hanc respicit. respicit. n. per hanc spheram prout istam conseruat in esse et in operatione sua. et quia forma principium est essendi et operandi absolute. ideo respectu huiusmodi forma dicitur totius sphere. Dicitur et secundo dator formarum latine. arabice vero colcodea ab operatione particularium rerum. est. n. agens omnes formas in materijs ab extrinseco ponens eas ibi ex nihilo secundum arabum principia. ergo hoc respectu dator formarum vel agens formas dici meretur. Dicitur tertio intelligentia: quoniam omne agens per cognitionem prouidentia aliqua effectum agit. et quia nulla est prouidentia maior hac istius: ideo merito dicitur intelligentia ab excellentia operationis intellectiue: quemadmodum dicimus margaritam esse albedinem pro quanto albissima reperitur. Dicitur quarto intellectus. quoniam quemadmodum intellectus non organo: sed occulte operatur intelligendo et discurrendo: sic et hec forma sine instrumentis operatur et sine ostentatione et manifestatione. et ideo intellectus dici potest. Dicitur et anima: quoniam animatum ab inanimato differt in viuendo. in libro de anima primo et secundo. viuere autem multipliciter dicto quod mouetur a se. et crescit a se. et viuere dicimus: quia igitur omnia que mouentur hic ratione illius mouentur et crescunt: ideo anima dici non dubium. potest ergo colligi ex his quid quidem sit anima vel forma ista: et quot habitudinibus spheram hanc respicit. et hec sunt que ex. 9. meta. Auicenne. extrahuntur. et dubia huic contingentia tetigi in libro de intellectu in proposito. d. ab eterno imobili non prouenit nouum. hec itaque arabum existit opinio: que forte parum aut nihil ab opinione Platonis differre videtur: nisi quod Platonis opinio altiora tangit. attamen siquis voluerit ampliare: et hanc in illam reducet et facile. ¶ Superest et modo peripatheticorum sententiam in breui explicare. latius enim in. 7. meta. commento. 31. et in. 12. metaphy. comment. 18. Auer. exposuit. et per totum librum de generatione animalium et cetera. ¶ Debes ergo scire vt Auer. dicit commento. 36. 12. et. 18. eiusdem: omnes formas contineri actu in primo motore. et potentia in prima materia. et non intelligo actu formali. sicut ignis continet calorem actu formali, prout et ipse actu calidus existit. sed intelligo actu productiuo eo quod nihil existit productum nisi a virtute primi in ma

Po arabum.

Po peripatheticorum.

ponatur.⁊ hic actus perfectissim⁹ est. Ita nec intelligo potētiā.s.ita ꝙ nihil existat in mā ante formā extractionē.eēt.n.forme creatio ⁊ nō gn̄atio qn̄ res fieret.opꝫ ergo vt aliquo mō forme existāt in mā: ⁊ impoſſe est vt existāt ſm partē ⁊ ſm ptēꝫ nō:qm̄ tūc gn̄atio tm̄ forme intēsio eēt:⁊ corruptio forme remissio.nec existūt forme ſm eēntiaꝫ in mā:qm̄ tunc in gn̄atiōe res nō acqreret nomē nec diffinitionē:nec in corruptiōe deperderet id.ergo opꝫ vt quodāmodo existāt ibi:⁊ quodāmodo fiant. Ideo debes scire ꝙ vl̄e est potentia particularia.actu vero nullum.aduenientib⁹ enīꝫ differētijs ꝓprijs:vl̄e efficit̄ ⁊ particulare.ergo vl̄e mediuꝫ est inter nihil ⁊ esse actu. Estimādū est igitur in mā eē aliquā formā vl̄em que oēs poſſes eē cōtineat que sit velut inchoatio quedā vl̄is ⁊ velut forma materie ꝓpria:⁊ ab ea exn̄s inseparabilis hec: si det̄ licētia dicēdi: forma corpis existit de gn̄e ſb̄e.hec.n. forma vl̄is existit.potētia ergo cōtinet ⁊ oēs poſſes fieri potētia.⁊ ſm ꝙ forme fiunt ꝓprie hec forma ſpēm ꝓpriā accipit.gn̄atio itaꝗ nihil aliud est nisi forme specifice ab hmōi gn̄abili extractio.intelligo ergo oēs formas cōtineri in mā in potētia.i.in forma corpali que potentia formalis est oīuꝫ.vt Albert⁹ dicit.quō ergo forme sint in pmo motore: ⁊ quōoꝗ in potētia in pma mā sit dictū. ¶ Dicēduꝫ vlterius ꝙ oēs res nāles potētias ⁊ virtutes hn̄t.hoc.n.sensu ⁊ rōne manifestat̄ in hūc modū.videm⁹.n.calorē virtutē eē ignis.⁊ frigus virtutē esse aque.⁊ qr oē ignobile cōtinet̄ in re nobili:⁊ impfectū in re pfecta: vt sensu feré cōprehēsibile est.oꝫ virtutē caloris ab ignis eēntia emanare ⁊ fluere.⁊ vl̄r posterioris virtus semp̄ in altioris potētia cōtinet̄.ergo opꝫ dicere oēs res virtutes habere actiuas. ¶ His visis Arist.opinio est vnum esse agens qd̄ prima forma.prim⁹ finis.primū efficiens omniū rerum existit:⁊ h̄ primus existit motor.est eniꝫ prima forma ꝓut oēs res in esse cōseruat.prim⁹ finis prout in ipsuꝫ redeunt entia:⁊ gratia huius existūt.⁊ primū efficiens:qm̄ vel oīa fecit vel in virtute ei⁹ agētia agunt.sunt enim agentia pticularia velut instrumēta illius: sicut Aristo.de generatiōe scd̄o.⁊ Auer.8.physi.cōmēto.46.⁊.47.videtur dicere. Quid igitur sit prima forma apud Aristo.⁊ quō ab ea res fiāt.⁊ quomō arabum ⁊ Platonis opinio cum Aristo.conueniat ⁊ differat sit dictuꝫ intantū. Rōnes ⁊ fundamēta harum opinionū vsꝗ in aliū transferantur locum.

ALGA. DVB. III.

It Alga.rn̄dens ꝓ phis.⁊ si aliquis diceret ꝙ lꝫ supremuꝫ celū vel sol vel aliud corpus supceleste terminatuꝫ sit in sua mensura magnitudinis:nō est ipossibile quin possit esse maius vel min⁹.ergo opꝫ ꝙ illā mēsuraꝫ terminatā quā mō hꝫ/ab aliquo appropriante hēat.ergo nullū corpus supceleste est primuꝫ ens. Nos vero rn̄demus eis qua rōne negatis ꝙ illud corp⁹ in vltima fine magnitudinis que naturalr̄ repiri pōt: sit ita ꝙ impoſſe est ꝙ sit maius

illo? Et illud cótinet oia entia. ergo dicitis primũ cãtuz esse supmuz celoꝝ mensuratũ ab illa mensura sua ppria. Et alie mẽsure respcũ sbe sui primi cãti sunt inequales: sed appropriãtin quadaz mensura que ordine entiũ dependet a deo. ⁊ ideo dicitis impossibile esse ꝙ aliã hẽat mẽsurã. Amplius si dicerẽt ꝙ primuz causatũ est primi orbis cã: ⁊ hꝫ principiũ appropriãs: vtputa voluntatez. Adhuc est petẽduz quare voluit sibi dare hanc mẽsurã ⁊ nõ aliã. Et est manifestuz ꝙ ipsi negant distinguentez volũtatez. Pꝫ ergo ꝙ isti nequeũt asserere ꝙ primũ corpus orbiũ hẽat appropriãs extra se ⁊c̃.

¶ Adducit Alg. h̃ argumẽtũ ꝓ pipatheticis. postmodũ ibi. (Nos do) Rñdet ad illud. ⁊ rõ sic cõponit. nullũ corp⁹ hñs numeꝝ ⁊ mensuraz sue magnitudis ab aliquo appropriãte illaz sibi est pmũ ens seu pmũ pncipiũ: sed corp⁹ celeste hꝫ mẽsurã sue magnitudis ⁊ terminũ ei⁹ ab aliquo appropriãte. g̃ corp⁹ celeste nõ põt eẽ pmũ pncipiũ nec pmum ens. minor ꝓbat. ⁊ cõponit sic ꝓbatio. oẽ corp⁹ qd̃ põt eẽ mai⁹ ⁊ min⁹ mẽsurã sue magnitudis ⁊ terminũ ab aliquo extrinseco appropriãte hꝫ. sꝫ celũ põt eẽ mai⁹ vel min⁹ q̃ mõ sit. ergo mẽsurã sue magnitudis ab appropriãte hꝫ extrĩseco. hui⁹ p̊ tãgit minorẽ prosylli. ⁊ ingt. Ait Alg. rñdẽs pro phis. ⁊ si aliqs dĩet ꝙ istud supremũ celũ vel sol vel aliud corp⁹ celeste terminatũ sit in sua mẽsura magnitudis nõ est ĩpoẽ qn possit eẽ mai⁹ vel min⁹. hec fuit minor. deĩn accepit cõclõnẽ ꝓsylli q̃ est minor sylli pncipalis: ⁊ ingt. g̃ oꝫ ꝙ illã mẽsurã terminatã quã mõ hꝫ ab aliquo appropriãte hẽat. ⁊ hec fuit minor pncipalis sylli. ⁊ tũc dat cõclonẽ pncipalis sylli: ⁊ ingt. ergo nullũ corp⁹ celeste est pmũ ens. hec igit̃ ẽ argumẽtatio pipatheticoꝝ. vt. d. Alg. (Nos do.) Cũ adduxit fortissimũ arg. vult mõ soluere illd̃. Et ad formã dicẽdũ. ꝙ mior sylli pncipalis falsa est. g. n. diẽ corp⁹ celeste hr̃e eẽ pmũ entiũ ⁊ eẽ pmũ pncipiũ dĩet ꝙ nõ hꝫ appropriãs sibi magnitudinẽ ⁊ terminũ. ¶ Ad ꝓsyllꝫ dõꝫ formalr̃ ꝙ iteꝝ mior falsa ẽ. nõ põt corp⁹ celeste mai⁹ eẽ vel min⁹. hui⁹ sol. tñ tãgit scd̃az ptẽ. s. sol. ad ꝓsyllꝫ. ⁊ p illã vult hr̃e sol. ad syllꝫ: ingt g̃. nos do rñdem⁹ eis q̃ rõne negatis ꝙ illd̃ corp⁹ ĩ vltia fine magnitudis q̃ repiri põt. i. qua rõne negatis maximũ corp⁹: qd̃ ẽ ita mai⁹ ꝙ est in vltio magnitudis: qꝛ hꝫ magnitudinẽ qua maior reperiri nõ põt in nã. sit ita ꝙ impoẽ sit ꝙ sit maius illo. est ergo sensus sol. cur o peripathetici negatis esse impoẽ corpore maximo dari maius. hoc. n. nõ debetis: qm exquo maximũ est: impoẽ est eo dari maius. ⁊ per hoc vult habere ꝙ minor. d. corpore celesti posse dari mai⁹ esse ꝓpositionẽ falsaz: cum corpus celeste sit maximũ qd̃ reperiri põt in rerum nã. (Et illud.) Dat causaz sue solu. s. cur nõ potest maius illo reperiri. ⁊ illa rõ põt sic componi. corp⁹ qd̃ continet oia entia pñtia ⁊ possibilia est maximũ qd̃ põt reperiri. sed primũ causatũ. s. pmũ celuz qd̃ est octau⁹ orbis cõtinet oia entia presentia. ergo eo nõ potest dari

maius.huius tangit minorē.et inquit.et illud cōtinet oīa entia.i.ꝑe/
sentia:et infert cōclusionē.d.ergo dicit primū causatū esse supremū ce
lorum mensuratū ab illa mensura sua propria.i.ergo octau⁹ orbis tā
mensurat a sua mensura ꝓpria ꝙ nō potest esse maius vel min⁹.(Et
alie mensure.) Hoc in loco persoluit quādā obiectionē.dixit.n. Alg.
ideo nō posse dari corpus maius corpore celesti:qr illud est maximū.
et qr est maximū:ideo nō potest suscipere maius nec minus.mō ex hac
cā posset fieri obiectio hoc mō.omne corp⁹ non maximū pōt esse mi/
nus vel maius.sed quilibet orbis excepto octauo est nō maxim⁹.ergo
quilibet orbis excepto octauo pōt suscipere maius et min⁹.Respōdet
Auer.et forma solu.cōsistit in hoc:ꝙ lz corpus maximū nō possit susci
pere maius nec minus:nō pp hoc sequitur ꝙ oē corpus nō maximum
possit suscipere maius aut minus:qr orbes inferiores et si sunt nō ma/
ximi:habēt tñ mensuras ꝓprias et inseparabiles.ideo illa maior hz
intelligi de nō maximis carentib⁹ mensuris proprijs: cuiusmodi sunt
elemēta et alia generabulia.inquit ergo.et alie mensure.s.orbiuz infe/
riorum respectu sbē sui primi causati.i.respectu octaui orbis sunt ine/
quales.i.minores:vel equales vt hz alia translatio.i.eodez mō inse/
parabiles ab eis.et si stat inequales dz dicere post:sed appropriant.i.
illas habēt tanꝙ proprias.in quadaz mensura que ordine entiū de/
pendet a deo.et tunc cōcludit.d.et ideo dicit impossibile esse ꝙ aliam
habeat mensurā.¶ Debes scire ꝙ orbes sunt inequales magnitudi/

Propter in/telligentias orbis sunt inequales.

nibus proprijs pp intelligētias vt dicit Auer.12.meta.cōmēto.44.
qr eniz intelligētia lune fuit minoris virtutis.ideo magnitudo lune
dz esse minor.et qr virtus p̄mi motoris est maxima.ideo magnitudo
primi orbis est maxima:pp igitur ordinē entiuz.i.intelligētiarū mo/
uentiuz gratia entiū orbes sunt inequales in magnitudinib⁹.et qr il/
le ordo est eēntialis:iō mēsure sunt proprie et eēntiales illis.(Ampli⁹)
Adhuc adducit scđam obiectionē.et inquit.ampli⁹ si dicerēt ꝙ p̄mū
causatū est cā primi orbis.i.si dicerent primā intelligētiaz esse causaz
primi orbis et hz primū appropriās:vtputa volūtatē que sup.est con/
tinens ad vtrāq₃ partē.ergo orbis octau⁹ pōt esse maius vel min⁹ qđ
ꝗ mō sit.pōt ergo in hunc moduz ex his verbis rō cōponi.omne cor/
pus causatū ab agente libero voluntatē hñte potest eē maius vel mi/
nus:sed corpus octauū est corpus causatū ab agente libero volunta
tem habente.ergo in prima figura octau⁹ orbis potest esse maior vel
minor.¶ Debes scire ꝙ Alga. vsus est ly.primum causatum.vno
mō pro orbe toto aīato:vt in illo loco.(ergo dr̄ ꝙ primū causatū tc̄.)
Nunc vero vtit pro intelligētia illi⁹ primi causati.i.illius p̄mi orbis.
et forte littera superior errata fuit vitio scriptoris.et dz stare.ergo dicit
primuz causatū inferre supremū celoꝝ mensuratū ab illa mēsura sua
ꝓpria.et tunc ꝯclusio illa intelligit sic.ergo p̄ma intelligētia dz infer
re.i.causare primū orbez in illa mensura in qua mō est inseparabilr et
ꝓprie.et sic sermones cōcordant inuicē.(Adhuc.) Obijcit iterū cōtra
hanc solu.et inquit.posito sup.ꝙ ita sit.adhuc est petēdum quare vo/
luit sibi dare hanc mensurā et nō aliaz:et pōt argui hoc mō.ab indiffe
renti nō ꝓuenit actio:sed volūtas primi causati p vos est indifferēs
simpliciter.ergo ab ea nō ꝓuenit actio.(Et est.) scđo arguit ꝯtra eos
inducēdo eos ad ꝯtradictionē.et inquit.et est manifestū ꝙ ipsi negāt

voluntatē distinguētē.i.potentē distincta ꝛ opposita causare: ꝛ p̄ p̄ño nunc ꝯtradicūt sibi. ꝛ tunc recolligit solu.d.pȝ ergo ꝙ isti.i.pipathetici nequeūt.i.nō p̄nt asserere corp⁹ orbiuȝ.i.octauū orbē h̄re approprians extra se.i.agēs dans sibi mēsurā quā hȝ.

AVERROIS.

Nos dicimus ꝙ huius hois verba in hoc loco valde sunt admirāda.ip̄e eiȝ obijcit p̄hs quodaȝ argumento dicens ꝙ ipsi nequeunt asserere efficientē p̄ter corpus celeste: q2 indigerent rōne cuiusdaȝ radicis quā ipsi negant.vȝ.ꝙ celi appropriant in p̄prijs mēsuris rōe cāc appropriātis:l3 alias magnitudines habere possint. Et dcā causa approprīās opȝ ꝙ sit antiqua. Unde Alg.errauit in hoc loco in intentione nois appropriatiōis: q2 appropriatio de qua locuti sunt p̄hi dissimilis est appropriationi loquētiuȝ: loquētes nāq3 intēdunt per hoc ꝙ distinguatur res a suo simili vel suo cōtrario: non ꝙ sapiētia inclinet vnuȝ ipsoꝝ similiuȝ vel cōtrarioꝝ magis q̄3 alteꝝ. Sed p̄hi in hoc loco intendūt per dictaȝ appropriationeȝ ꝙ sapiētia iferat in effectu id qȝ hȝ de sua nā: ꝛ hec est cā finalis. apud eniȝ p̄hos nulla est quātitas neq3 qualitas in aliquo entiuȝ que nō fit p̄pter suā sapiētiaȝ: quare nō euadet quin sit vnū duoꝝ.vȝ.aut q2 hoc ē necessariuȝ de natura actus illius entis: aut quia est ꝰm bene esse. Si eniȝ in creatis esset aliqua quātitas vel qualitas ab illa sapiētia nō p̄ducta: seq̄ref attribuere primo creatori seu efficienti id qȝ nō deberet attribui alicui vilissimo artifici materiali. Naȝ nulluȝ est dubiuȝ ꝙ quilȝ effectus ab aliquo artifice factus diligitur: ꝛ cuȝ prouisione ab eodē magistro fit: ꝛ ideo separata seu remota sapientia a nāe operib⁹ remouef ēt cā ab oībus effectib⁹ nāe: qȝ est ꝯtra oīuȝ p̄hoꝝ radices ꝛ cōclusiōes. Pȝ ergo ꝙ opȝ ꝙ mūdus hēat vnuȝ efficiens sagacissimuȝ ꝛ sapientissimuȝ a quo entia cuncta seriatim ministrentur.

¶ Cum induxit Alga.sniam.vult hoc in loco eam examinare. ꝛ p̄mo proponit quoddā. ꝛ inquit. dicimus nos ꝙ verba huius hois in hoc loco valde sunt admirāda.i.admiratiōe digna.(Ipse enim.) Narrat

dictũ Alg. deinde ibi. (Unde Alga.) Ponit eius errorẽ. inquit ergo. ipse eniꝫ obijcit phis quodã argumẽto. d. ꝙ ipsi nequeũt. i. nõ possunt asserere efficientẽ preter corp⁹ celeste. i. qꝛ hñt dicere corp⁹ celeste esse primũ agens. cuius rõneꝫ inquit. qꝛ indigerẽt responsione cuiusdã radicis. i. cuiusdaꝫ argumẽti fundati in quodã principio: quã radicẽ ipsi negantes explicat illaꝫ. d. vꝫ. ꝙ celi appropriant in proprijs mẽsuris rõne cause appropiãtis lꝫ alias mensuras habere pñt. & dicta cã appropians opꝫ ꝙ sit antiqua. ¶ Debes scire ꝙ argumẽtuꝫ Alga. fundatur in hoc. Phi cõcedunt ꝙ corpora celestia habẽt secũdas mẽsuras ab extrinseco sic ꝙ alias ab eodẽ habere pñt. dicebat mõ Alga. ħ cã appropriãs opꝫ vt sit antiqua. i. eterna: & agat per voluntatem: qre ergo plus egit hãc magnitudinẽ ꝙ̃ illã. hec igit̃ vis fuit argumẽti Alg. ꝯtra phos. (Uñ Alg.) Hoc in loco apponit Alg. errorẽ. ¶ Debes scire ꝙ appropriãs apud Auer. ideꝫ est qđ agens volẽs. hoc aũt duobus modis inuenit̃. vno mõ qñ põt per voluntatẽ eius agere effectuꝫ indifferẽtẽ a pte vtriusq; sui. i. & effect⁹, qñ ex pte sui agere põt vtrũq; & qñ a pte effect⁹ põt esse receptio indifferẽs ad vtrũq;: sicut. U. g. põt diues dare tibi pecunias: & nõ põt. & tu recipere & nõ. aliud est agens per voluntatẽ & intellectũ ꝓut agit id qđ est natuꝫ effect⁹ recipe & nõ slr. Et dr̃ hoc agens volũtate pro quãto agit effectũ & intelligit & vult suũ & ab illo nõ expectat aliqd remunerationis: & hoc respectu dr̃ agẽs volẽs. pmo mõ leges ponũt deũ esse rerũ auctorẽ. scđo mõ. phi vt visuꝫ est loco hoc. ingt mõ Auer. vñ Alga. errauit in hoc loco in intẽtõe nois appropriãs. i. pp equocatõeꝫ hui⁹ nois appropriãs. i. agẽs volens: qꝛ appropriatio de qua locuti sunt phi dissimilis est appropriationi loquẽtiuꝫ. i. q: aliter capiunt agens appropriãs theologi taliter phi. & hoc declarat. d. loquẽtes nãq; intẽdũt per hoc ꝙ distinguit̃ res a suo simili vel suo ꝯtrario. i. intelligũt appropriãs pro agente cõcipiẽte duo opposita silia posse indifferenter fieri: nõ ꝙ sapientia inclinet vnum ipsoꝝ similiũ vel cõtrarioꝝ magis ꝙ̃ alterũ. i. intelligo indifferentiã reruꝫ: prout equalr possibilia sunt fieri ad quoꝝ neutrũ plus inclinat̃ intellect⁹ agentis magis ꝙ̃ ad alteruꝫ. est ergo appropians vno mõ agens potẽs agere opposita similia possibilia fieri equaliter: ad quoꝝ neutrũ plus inclinat̃ ꝙ̃ ad alteꝝ. (Sed phi.) Ponit secũdũ modũ. & inquit. sed phi in hoc loco intendũt per dictã appropriationẽ ꝙ sapiẽtia inferat in effectu id qđ hꝫ de sua nã. & addit. & hec. i. sapiẽtia talis nõ modo est agens verum cã finalis. cuius rõne dicit: apud eniꝫ phos nulla est quãtitas. i. magnitudo: neq; qualitas. i. forma in aliquo entiũ que nõ sit pp suam supremaꝫ. i. grã prime sapiẽtie tanq̃ grã finis. & pp illã tanq̃ pp agens. ergo illa sapiẽtia est finalis & agẽs cã. (Quare nõ.) Quia dixit sapientiã primã dare id qđ nature rei cõpetit quoddã cõducit. & inquit. quare nõ euadet quin sit vnum duoꝝ idest quin recipiens nõ recipiat pp vnum duoꝝ. vꝫ. aut qꝛ hoc est necessariuꝫ simpliciter de nã actus. i. effect⁹ vel oppositionis illi⁹ entis aut qꝛ est ꝺm bene eẽ. i. ꝺm meli⁹. verificat̃ ergo scđs modus sic. appropriãs est agẽs intelligẽs & volẽs id qđ nãe rei cõuenit aut ꝺm necessitatem simplr aut ꝺm melius nullam expectãs retributionẽ ab effectu. cõueniũt g̃ & differũt. ꝯueniũt qdeꝫ p̃rqm̃ taꝫ agẽs p̃ mõ ꝙ̃ scđo mõ sunt volẽtia & intelligẽtia. drñt pmo. qꝛ agens p̃mõ est indrñs ex

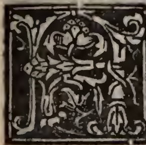
Quid sit appropians.

parte vtriusq;:sed scd'o modo est determinatū ad vnū.s. ad id ad qd' nā expetit:aut necio aut pp melius:⁊ harū cōditiones tetigit Auer. aliquas in littera vt patet(Si enim) Declarat qd' dixit.dixit eniʒ ꝙ omnis qualitas ⁊ ōis quātitas ꝑducta est a sapiētia illa. hoc ostēdit d.si eniʒ in creatis esset aliqua quātitas vel q̄litas non ꝑducta ab illa sapiētia.sequitur attribuere ꝑmo creatori id vile qd' non deberet attri buí alicui vilissimo artifici māli:qm̄ agenti materiali competit agere sine sapiētia.⁊ hoc cōpeteret deo.ergo id qd' cōpetit vilissimo cōpetit deo(Nam) Adducit exemplū quasi cōueniēs.⁊ inquit. nam nullū est dubiū ꝙ quilibet effectus ab aliquo artifice factus diligat:⁊ cū pro/ uisione ab eodē magistro fiat.si igit hoc cōpetit rebus hic quanto ma/ gis rebus ibi(Et ideo) Hic cōducit correlariū.⁊ inquit. ⁊ ideo sepa/ rata seu remota sapiētia ꝑmi ab operibus nature etiā remouet causa ab oībus effectibus nature:qd' est cōtra oium phoꝝ radices.s. princi pia ⁊ cōclusiones.⁊ tunc cōcludit ꝑpositū quoddaʒ.d.pʒ ergo ꝙ opʒ ꝙ mundus habeat vnum efficiēs sagacissimū ⁊ sapientissimū a quo entia cūcta seriatim ministrent. Et cū hec sint ita pōt ad formā argu/ mēti dici.s.ꝙ corpus celeste non est primū agēs:q2 depēdet ab aliquo agente appropriāte sibi quātitatē ⁊ qualitateʒ ab eterno.⁊ qn̄ arguit cōtra:qm̄ tūc illud agēs posset agere vtrūq; ⁊c̄.nego ꝯñam:qm̄ illud appropriās non est vniuoce dictuʒ cum agēte de quo loquunt theolo/ gi:agit enim per voluntatē ⁊ intellm ꝑm necessitatē rei passiue:vt di/ ctum est.⁊ ideo corpus celeste non pōt recipere quātitatē maioreʒ nec minorē:qm̄ non habuit illā tantum pp agētis desideriū:sʒ ex determi natiōe sue nature:vt dictū est.ꝑmus ergo motor incorporeus est:vtrū vero celeste corpus possit esse sub maiori vel minori magnitudine. Et vtrum sapiētia ꝑmi sit ad oēs res:⁊ quō sit:⁊ quid voluntas primi:⁊ quomodo cōcurrit:dicta sunt in alijs disputationibus:⁊ ideo non ex/ pedit hoc in loco repetere.

¶ Et sic sit finis expositionis None disputationis.

¶ Decima disputatio Algazelis cum philosophis:in qua ostendit de/ bilitatem ipsorum in eo qd' asserunt.s.ꝙ ipse deus scit genera ⁊ spe/ cies vniuersali modo.

¶ DVBIVM PRIMVM

It Alg.q2 apud hāc opinionē cō/ cedentes ens cōcludit in duobus. vʒ.in antiquo ⁊ innouato.⁊ nihil est apud eos antiquuʒ nisi deus ⁊ sue denominationes. ⁊ oīa preter euʒ innouata sunt sua ꝓpria volun tate.Cōcluditur igit ab istis sup/ positis vna ꝓpositio necessaria in

sciētia dei.vz.ꝙ oia sciuntur ab eo. Quia oia vult ⁊ sua ꝓpria volūtate innouanť.supposito ergo ꝙ ipse vult ⁊ scit id qđ vult.ergo ipse deus est vnus necio: ⁊ qđlibet vnū scit alia ꝑter seipm.quare apud istos oia sciunť ab eodē deo benedicto:⁊ hoc patefactū ē eis.supposito ꝙ ipse vellet mundi innouationē.

¶ Cum expedita sit disputatio nona.hoc in loco decimā aggrediť que est quodā mō ad sciam dei ptinēs:⁊ ad eius cōpositionē:qꝛ vt dixi. qđ de scia:ē qđ de cōpōne dei ex denoiatiōe ⁊ subo:vt visuȝ est.ğ dicēdum est de scia ꝑmi:licet sit in parte dictū:⁊ q̄si vlius.h aūt ad particulariora cōdescēdit.ꝑmo ergo Alg.cōcludit ꝓpositionē vnā in qua erit vis qōnis.accepit ergo antecedēs q̄si cōpositū ⁊c.d.qꝛ apud cōcedētes hāc opinionē ꝯcludiť.i.diuidiť ens in duob⁹.vz.in antiquo.i. eterno ⁊ inouato.i.nouo.est ğ ꝑma pars:oē ens est eternū vel nouū. Et nihil est apud eos antiquū nisi deus ⁊ sue denoiatiōes.i.sua attributa ⁊ oia preter eum innouata sunt ꝓpria volūtate. est ğ scđa pars. ꝙ omne ens ꝑter deum nouū est:⁊ solus deus eternus oia noua agēs sua volūtate.hoc est totū añs.tūc dedit ꝓpositionē q̄si ꝯñs.d.cōcluditur igiť ab istis suppositis vna scia necia in scia dei.vz.ꝙ oia sciunť ab eo.cuius rōnem.d.qꝛ oia vult.⁊ sua ꝓpria voluntate innouantur (Supposito ergo) Cuȝ cōcludit illā ꝓpositionē adhuc ꝓcedit.⁊ ꝑmo accepit illā met ⁊ post infert alterā.⁊ inquit.supposito ğ ꝙ ipse vult: ⁊ ꝙ sciat id qđ vult.ergo ipse deus est vnus necio.hec ꝯñia tenet:qm̄ vna est ꝑma volūtas ⁊ vna est ꝑma scia.tūc accepit maiorē ⁊ qđlibet vnū sup.intelligēs ⁊ sciens ⁊ volēs scit alia ꝑter seipm ⁊ apponiť minor accepta.s.ꝙ deus sit vnus sciens ⁊c.cōcludit tunc ꝯcłonē.d. q̄re apud istos oia sciunť ab eodē deo bñdicto.habenť ğ due ꝓpōnes.prima deus scit oia.scđa deus scit oia extra seipsum (Et hoc) Cōfirmat hoc aucte eoꝝ.d.⁊ hoc patefactū est eis.supposito ꝙ vellet innouationem mundi.i.hoc maxime patet supposita mundi nouitate ꝭm theologos. hoc igitur est intentū huius loci.

AVERROIS.

Dicimus nos ꝙ Alga.preposuit hec verba modo preambuli: vt posset cōparari inter dicta superius ⁊ phoꝝ verba in dei sciētia. Et est notandū ꝙ hec verba sufficientiora apparēt ex improuiso q̄ȝ phoꝝ verba.q em̄ bñ respicit loquentiū dicta pȝ ꝙ ipsi ponūt euȝ hoiem eternalē prout assimilāt sciam dei in creaturis scie effectuū q fiūt humana volūtate.Et si aliqs eis dicat ꝙ seqreť ex hoc ꝙ de⁹ sit corp⁹:dicēt ꝙ eternale.Et si iteꝝ eis dicať ꝙ corpus est innouatū. oportebit eos ponere hoiem sine mā oia

entia agētez.q̄ erūt hec verba poeticalia ꝛ ſilitudinaria.
¶ Sꝫ ſi diligēter reſpicerent apperet clare locus erro/
ris.nihil eī magis diſtat a nā gñabiliuꝫ ꝛ corruptibiliū
entiū q̄ꝫ eternalis nā.ꝛ ſi ſic. nō ergo pōt verificari ꝙ re
periat vna ꝛ eadē ſpēs differēs in eternitate: ꝛ nō eter/
nitate. Sicut vnū genꝰ differt ſeu variat ſe ſuis diuidēti
bus ɔ̄rijs. diſtātia eī eternalis ab inouato maior eſt di
ſtātia ſpecierū abinuicē. Uñ mirādū eſt qualr pōt indi
uiduū ſenſibile ad occultū ſeu ignotū trāſferri: cum ipſa
abinuicē ſunt in gradu ɔ̄rietatis: ꝛ ſi forte cōicarent ali/
quo modo eſt tm̄ equiuoce. Quapp nō dꝫ trāſferri indi
uiduū vnius eoꝝ in alterū.ſ.de noto ad ignotū. Et viſio
que addita eſt ſuper humanū intellm̄ in hoīe non pōt
pdicari de re: niſi de potētia mouēte localr ex volūtate:
ꝛ de cōprehēſione pn̄ti ex ſenſibus. Et ſenſus nō ſunt di
cto deo attribuendi: ꝛ maxime neqꝫ motus localis. Lo
quentes tñ ipſi attribuūt deo ſenſus tres: ꝛ remouēt ab
eo motū abſolute. Unde aut ipſi attribuunt vitā ſimilē
vite animaliū que dat necēo humanā ſcientiā: aut dicēt
ꝙ erit eadē cū cōprehēſione: vt dicūt phi.ſ. ꝙ ſcīa vel cō
prehēſio dei idē eſt qđ vita in ipſo deo. Rurſus volun/
tas aīalium eſt appetitus ducēs ad motū: ꝛ eſt ſine du/
bio in hoīe ꝛ alijs aīalibus puiſio vt pficiat id qđ deſuit
a ſeipſo. ergo ſm̄ hoc opꝫ ꝙ ipſe deus habeat appetitū
pp quendā defectū: ita ꝙ ſit cā motus ꝛ actus tam in ſe
q̄ꝫ in alijs. Unde mirandū eſt qualr ſit volūtas eterna/
lis cauſa noui operis ſiue adiutor voliti ꝛ ipſius actiōis.
Uel qualr pōt imaginari ꝙ voluntas ꝛ appetitus ante
opus ꝛ in tpe operis: ꝛ poſt ꝙ ſit vna ꝛ eadē: ꝛ nō cōtin
gat ei pmutatio. Amplius cū appetitus cā ſit motus: ꝛ
motus nō reperiat niſi in corpore. ergo appetitus nō re
perit niſi in corpore aīato. Et qꝛ phi cauēt ſibi talia ab/
ſurda: ideo voluntas app̄.eos.vꝫ.diuina actus eſt pro/
cedens a ſciētia. Sed ſcia inquantuꝫ ſcia eſt de duobus
ɔ̄rijs: ſequit neceſſario ꝙ qđlibet ipſoruꝫ ɔ̄rioꝝ pcedat

ab eo: sed diceret ꝙ nobilior ipsoꝝ precedat potius ꝙ͂ vilior.s.ab illo sciente. Et ideo dicunt ꝙ tres sunt denominationes in deo.s.ꝙ scit: ꝛ ꝙ est nobilis: ꝛ ꝙ est potens: ꝛ dicunt ꝙ eius voluntas scurrit in entibus iuxta suam sciam: ꝛ posse ipsius non variat suam voluntatem. Hec est opinio pħorum in presenti ꝓposito. Unde qui de secta veritatem diligentiū cupit esse: ꝛ in amenis demonstrationibus delectatur: pōt clarissime distinguere ambages loquentiū a vigore pħoꝝ. Unde dicimus ꝙ beatus est cui deus preuidit in veritate dilectū. Preterea postꝙ͂ Alga. determinauit ꝛ ostendit vias ex quibus loquentes afferunt scientie denominationem: vt clarius potuit incepit cōparare inter illas vias ꝛ pħorum vias in istis denominationibus: ꝛ est sine dubio opus rhetoricale: ꝛ hec sunt verba sua.

¶ Hoc in loco ꝓpositiones Alg. examinare intēdit: ꝛ ꝑmo narrat ꝙ de causa accepit ꝓpōnes eas: ꝛ inquit. dicimus nos ꝙ Alg. ꝑsupponit hec verba modo pambuli: vt possit cōparari inter dicta suꝑpsius in dei scia ꝛ verba pħorū. vult dicere ꝙ ideo ꝓposuit illas ꝓpōnes vt possit recte cōparatio sue opinionis: ꝛ peripatheticoꝝ intelli ꝛ pfecte ꝑpendi. (Et est notandū) Hoc in loco intēdit declarare quō differūt verba seu opinio eius ab verbis: seu opinione pħoꝝ. ꝛ inquit. ꝛ est notandū ꝙ hec verba sufficiētiora apparēt ex improuiso ꝙ͂ verba pħorū. est ergo dīa ꝙ opinio Alga. est famosior ꝛ apparētior opinione peripatheticorum. ꝛ dixit (Ex improuiso) Quā perspectis rōnibus vtriusqꝫ partis opinio Alga. certior habet: vbi tñ imorabitur: ꝛ rōnes cōsiderabunt opinio peripatheticoꝝ reperiet verior: (Qui enim bene) Quia dixit ꝙ opinio Alga. est apparētior ex improuiso hoc declarat. ꝛ ideo debes scire ꝙ illud est notius qđ plus est famosum: illud est famosius qđ magis consueuit dici: illud magis cōsueuit dici qđ in aliqua secta ponitur: ꝛ hoc totū dicit. 2. metaph. cō. 14. cum igit deum intelligere ens extra se ꝛ oīa facta ponat in secta aliqua: ideo hoc est notius ꝛ apparentius. Qđ aūt deū intelligere oīa extra se sit positum in lege Auer. hoc in loco declarat. ꝛ inquit: qui enim bene respicit dicta loquentiū: patet ꝙ ipsi ponunt deum hominem eternalem: qđ apparet prout dei scientiā in creaturis assimilāt scientie effectuū qui fiunt humana voluntate: dicūt enim ꝙ quēadmodū homo sua volūtate facta sua sciētia cognoscit. sic deus qui est homo eternus sua volūtate facta per suam scientiā cognoscit: ꝛ per ꝯñs extra se noscit omnia. Ergo argumentum pōt sic cōponi. oīs homo cognoscit sua opera extra se. sed deus est hō. ergo deus cognoscit sua opera extra se. ecce quō opinio Alg. famosior est ſm leges (Et si aliquis) Obiicit cōtra leges. ꝛ inquit. ꝛ si aliqs eis dicat ꝙ si deus est homo eternus. ex hoc sequitur. ꝙ deus sit corpus

¶ Rñdet pro eis.d. dicẽt q̄ est eternale.i.dicẽt non esse incõueniens deũ eẽ corpus eternale (Et si iterũ) Obijcit scđo cõtra leges.d. ⁊ si iterum eis dicaẽ q̄ corpus sup.dẽ est innouatũ.i.nouũ. ¶ Rñdet.d.oportebit eos ponere hoĩem sine mã agentẽ oĩa entia: ⁊ tũc cõcludit fere falsitatẽ huius opinionis.⁊.d.ergo erũt hec verba poeticalia.i.ficta. ⁊ silitudinaria. ¶ Debes scire q̄ opinio.d.deũ esse hoĩem eternũ forte põt verificari de lege nostra.ponimus eñ xp̄m fuisse deum ⁊ hoĩem qui post resurrectionẽ homo adhuc existit ⁊ eternus: ⁊ hec ẽ fides nostra sine dubio firma ⁊ certissima: ⁊ hec non põt rõnibus impugnari: neq̄ rationibus approbari: sed solũ ex testimonio ꝓphetie ⁊ eoꝝ qui tp̄e suo vixerunt qui scripserũt acta eius: que non pñt reduci nisi ad virtutẽ dei. Uel forte põt verificari de lege eius.ponit enim lex eius q̄ deus brachia ⁊ pedes ⁊ reliqua mẽbra habeat: erat enim populus ille cui maghomet p̄dicauit adeo grossus ⁊ rudis: q̄ oportebat illi hec talia apponere: ⁊ ideo hec opinio ad eos põt torqueri: ⁊ forte q̄ hec opinio ducit de lege cõmuni: quã poete coluerũt: hi enim multos ponunt deos: ⁊ vnum Iouem: ⁊ dicũt ipsum esse hominẽ eternuz: ⁊ hec forte est intẽtio Auer.hic.dicit enim q̄ hec opinio est poetica ⁊ metaphorica. Sed quõcunq̄ hoc sit dictuz.s.q̄ deus intelligit extra se entia factaq̄ assimilaẽ homini: vel q̄ est hõ perfecte. (Sed si diligẽter) Hoc in loco arguit cõtra opinionẽ hãc.⁊ p̄mo arguit q̄ homo gñabilis nõ põt esse vnius nature cũ hoĩe eterno.⁊ ratio sic cõponiẽ. q̄cũq̄ maxime distãt non pñt eẽ vnius ⁊ eiusdẽ nature: sꝫ hõ eternus ⁊ hõ generabilis maxime distãt: eternũ eñ ⁊ gñabile differũt plusq̄ gñe.g non pñt eẽ vnius nature. huiꝰ p̄mo accepit maioris viz.⁊ inq̄t. sꝫ si diligẽter respiciantẽ apparebit clare locus erroris: nihil eñ magis distat a nã gñabiliũ ⁊ corruptiliũ entiũ q̄ eternalis nã. ex hoc vult hic maioris viñ. deinde accepit cõclõnẽ.⁊ inquit.⁊ si sic.g nõ põt v̾ificari q̄ reperiaẽ vna ⁊ eadẽ spẽs differẽs ĩ eternitate: ⁊ nõ eternitate.i.corruptibilitate. (Sicut vnũ genus) Hic põt signari scđa rõ.⁊ põt cõponi hoc modũ. due spẽs nõ pñt eẽ viñꝰ nãe.⁊ hãc apponit.d. sicut vnuz genus differt seu variat se suis diuidẽtibꝰ dr̄ijs.i.sic q̄ vna spẽs non est altera ꝑp variationẽ dr̄iarũ: ⁊ sic habeẽ maioris v̾tus: deinde accepit minorẽ.⁊ inquit. distãtia eñ eternalis ab Inouato.i.corruptibili maior est distantia spẽrum adinuicẽ.g vis minoris est: sꝫ nã eterna ⁊ nã gñabilis differũt specie. imo plusq̄ spẽ.g nõ pñt eẽ vnius nature. ⁊ sic hẽ vis rõnis scđe (Uñ miranduz) Hic põt signari tertia rõ q̄ sic cõponiẽ: nullũ indiuiduũ sensibile põt trãsferri ad indiuiduũ insensibile. indiuiduũ gñabile est indiuiduũ sensibile: ⁊ ĩdiuiduũ eternũ est indiuiduũ insensibile.g indiuiduũ gñabile nõ põt fieri ĩdiuiduũ eternũ. Dicit g. vnde mirandũ est qualr̄ põt indiuiduũ sensibile ad occultuz seu ignotũ.i.insensibile trãsferri: hec est maioris vis. cuius ꝓbationẽ apponit.d.cũ ipsa adinuicẽ sint in gradu cõtrarietatis.i.cuz gradualr̄ cõtrarienẽ.⁊ addit.⁊ si forte cõicarẽt aliquo mõ est tñ equiuoce.i.analogice.⁊ tũc apponit ɔclõnẽ.d.quapp nõ dꝫ trãsferri indiuiduũ vnius eoꝝ ad alterũ.s.de noto ad ignotum. ¶ Debes scire q̄ quedã lex antiqua vt paganoꝝ ponebat quosdã hoĩes fieri eternos ⁊ deos. dicũt enim q̄ qui potãt aquam in quodam loco diuino.⁊ recipiunt cibum ab eodem loco fiunt eterni ⁊ dĩj. ¶ Contra hos arguit

Nota.

Auer. 3. meta. cõ. 15. & inquit: & si accipiũt potuz ab illo loco & cibum
ab alio: vt nõ moriant: mirũ quid est quõ qui indiget cibo & potu re
maneat in eternũ. cibus eniz & pot⁹ nõ sunt necessarij nisi vt restau/
rent corruptũ: quõ igit remanet eternũ illud qd est inatũ corrumpi/

Fabula.

¶ Sz debes scire q forte Auer. hic refert fabulã illam poetarũ qui di/
cunt esse quẽdã cibũ quẽ ambrosiã appellãt: & quẽdã potũ quem ne/
ctar esse dicũt: quib⁹ absumptis hoies fiunt eterni & incorruptibiles
virtute illoꝝ. modo cõtra hoc instetit Auer. in tertio meta. & hoc ĩ lo
co. & forte illd poetaꝝ meta. est dictũ & nobis pnũciat aliquid moris.
dat eniz intelligere nobis q si quis nostrũ virtutẽ psequit: & vitium
aufugiat hic qñ moriet nõ simplr morietur: qm virtus eius viuet &

Perfectio ĩ scictijs spe/culatiuis ẽ vita.

post. & hoc est qd Auer. retulit in pĥemio octaui. & pini phys. vbi di/
cit q pfectio in sciẽtijs speculatiuis est vita eterna fm fatuos. i. poe/
tas: quos fatuos appellat pp latẽtiã verboꝝ. & hoc ẽt Solon dixit ne
minẽ laudari in vita: & laus sua vita est eius: vt Ari. dicit primo ethi.
(Et visio) Hoc in loco quarta põt ordiri ratioe in hunc modũ com
ponitur. ois hõ mouet & sentit: sz deus nõ mouet neq sentit: ergo de⁹
nõ est hõ. huius apponit quedã verba ex quib⁹ potest colligi maior. &
inqt. & visio que addita est sup humanũ intellectum in hoie. i. & visio
que hoi cõpetit nõ obstãte q ei cõpetit intellect⁹ non põt pdicare d
re. i. nõ inest alicui rei nisi de potẽtia mouẽte localr ex voluntate. i. nõ
põt inesse alicui rei nisi illa res existat motiua suiipsi⁹. & etiã pdicatur
de cõprehẽsione presenti. i. tpali ex sensibilib⁹. i. & in eo inest qd cõpre
hendit eẽ tpe. Et per hoc eligit hec maior q ois hõ duo hz. s. sensum &
motũ: qm vnũ istoꝝ nõ inuenit sine altero. Deide accepit minorez. &
inquit. & sensus nõ sunt dicto deo attribuẽdi. & maxie neq mot⁹ loca
lis. est ergo minor: sz deus nõ sentit neq mouet: ergo de⁹ nõ est hõ: &
hec est hui⁹ loci quarta rõ (Loquẽtes tñ) Hoc in loco sol. quãdã indu
cit cuiusdã secte. & inquit. loquẽtes tñ ipsi attribuũt deo tres sensus: &
remouẽt ab eo motuz absolute. ¶ Debes scire q duo sunt sensus pp
necessariũ simplr: vt gustus & tactus. hi eniz insunt aiali pp necessi/
tatẽ: qm priuatio horũ corruptio est quedã: sz visus odoratus & audi
tus sunt pp melius. & honorabile. insunt. n. aialibus pfectis propter
excellentiã & pfectionẽ eorũ sup alia aialia. Vult ergo secta illa deuz
esse hoiem eternũ & habere tres sensus tm. qm eniz etern⁹ ideo caret
gustu & tactu. gustu quidẽ: qm eterno nõ cõpetit cibari: g per ɔñs nec
gustus. tactu vero qm separatus est a potẽtijs & qualitatibus elemẽ
toꝝ: g caret illis: qr vero homo est: qui aial est diuinũ & pfectissimũ: iõ
cõpetũt ei sensus qui nõ denegant a pfectissimo aialium. s. visus audi
tus & odoratus. & sic pz opinio hec (Unde aut) Hoc in loco reprobat
hanc sol. & inqt. vnde aut ipsi attribuũt vitã silez vite aialiũ que dat
necessario humana scia. i. aut vita dei erit silis vite aialiũ que consi/
stit in scire humano: aut dicent q vita dei erit eadẽ cũ cõphensione:
vt dicuũt phi. s. q scia vel cõprehẽsio dei idẽ est qd vita in ipso deo. i.
aut vita eius erit alterius rõnis solũ cõsistens in speculatiõe. primũ
nõ destruit Auer. neq scdm approbat. attamen põt hoc mõ cõpleri rõ
scz sed primo mõ dici nõ põt: qm vita aialis cõsistit in participatio
ne anime nutritiue a calore naturali: vt dicit in lib. de morte & vita.
ergo non põt viuere vita vniuoce dicta cum vita animalis genera

bilis:ergo viuet vita equiuoce.s.solū in speculatione cōsistens:sꝫ vita speculatiua est cum carentia oium sensuum:vt dicit Auer.12.meta.cōmē.39.ergo deus nō viuit nisi speculatione per carentiā quinqꝫ sensuum.nullū ergo sensum hꝫ deus:cuius contrariū dixit lex illa(Rursus voluntas)Quia opinio legis sue ponit in deo vel in illo hoie eterno voluntatē:ideo inducit quintā rōnem cōtra eos ꝙtum ad hoc.⁊ pōt sic cōponi.ois volūtas in hoie est ducēs ad motū:in alijs aialib⁹ est data vt prouisio pficiēdi id qd̄ impfectū est:sed p eos deus habet voluntatē:ergo hꝫ motū ⁊ quēdā defectū qui pficit sua voluntate.cōclo falsa ⁊ nō pp figurā:ergo pp ppōnes ⁊ nō pp maiorē:vt dicaꝫ:ergo pꝑter minorē:ergo deus caret voluntate ⁊ appetitu.huius apponit primo maiorē.d.rursus voluntas aialium est appetit⁹ ducens ad motū.⁊ tam in hoie ꝙ in alijs aialibus sine dubio est puisio vt pficiat id qd̄ deficit a seipso.hec vis maioris.ergo ẜm hoc.i.ergo si conceditur deū habere voluntatē:opꝫ ꝙ ipse deus habeat quēdā defectū:ita ꝙ ille appetit⁹ sit cā motus in se.s.suiipsi⁹ ꝙ in alijs.i.ꝙ in mouēdo oīa entia que sunt in mūdo.¶ Debes scire ꝙ voluntas cōposita est aiali pp duo.s.pꝑter motū:⁊ pp eius impfectionē.pꝑter motū quidē:qm̄ cum aial mouet nisi motū vellit ⁊ desideret ipsum nō cōtinuaret:⁊ sic nunꝙ ad finē veniret:imo nō inciperet ipm.Propter impfectionem vero est primo:qꝛ si aial esset quid summū:cui nulla deesset perfectio sine dubio nō appeteret aliquid extra se.sꝫ appetit⁹ suus esset suiipsi⁹.scdo qꝛ voluntas est in aegrēdo.vbi ergo aial totuꝫ esse rei haberet ⁊ esset quid summū nō appeteret.⁊ cū hoc ita sit:appet vis rōnis Auer.in hoc loco(Unde mirādū)Hoc in loco cōfirmat rōnē quintaꝫ:⁊ pōt sic cōponi.nulla volūtas eterna est cā noui effectus siue noui operis siue noue actiōis.Sꝫ volūtas primi est cā noui operis ⁊c̄.ergo nō est eterna.maior declarata est in prima disputatione.minor ptꝫ ẜm suam sectā.dicit itaqꝫ.vñ mirādū est qualr sit voluntas eternalis cā noui operis siue adiutor volūtati ⁊ ipsius actiōis.s.noue.⁊ p hec vult habere maiorē(vel qualr)Iterū cōfirmat illam rōnem:⁊ pōt sic cōponi.ois voluntas manēs in opere ante opus ⁊ post opus pmutatur:sꝫ volūtas primū nō permutat:ergo nō manet ante opus neqꝫ in opere neqꝫ post opus.dicit ergo.vel qualr potest imaginari quis voluntas ⁊ appetitus ante opus:⁊ in tpe operis ⁊ post ꝙ sit vna ⁊ eadē ⁊ nō cōtingat ei pmutatio:⁊ ex hoc vult vim maioris:quō quidē hec rō vim habeat in prima tactū est disputatiōe(Amplius)Confirmat iterum ⁊ rōnem illam:⁊ pōt sic componi.oē qd̄ mouet corpus.omne appetens mouet.ergo oē appetēs corpus.huius tangit minoris vim.d.amplius appetit⁹ cā sit motus.⁊ p hoc habere vult ꝙ omne appetens mouetur que fuit minor.deinde tangit maioris vim.d.⁊ motus non reperiatur nisi in corpe.i.⁊ omne qd̄ mouet est corpus.tunc apponit conclusionē.d.ergo appetitus nō reperit nisi ī corpe aiato.i.ergo omne appetēs est corpus ⁊ aiatū.(Et qꝛ phi cauēt)Nunc ex dictis opinionem phorū de hoc vult colligere.dicit ergo.⁊ qꝛ phi cauent sibi talia absurda:ideo appetēs eos voluntas.vꝫ.diuina est actus procedens a scia.i.est oppositio subordiata scientie.Sꝫ obijcit cōtra statim.d.sed scientia in ꝙtuꝫ scia est de duobus cōtrarijs:sequit necessario ꝙ qd̄libꝫ ipsoꝝ cōtrarioꝝ pcedit ab eo.Respōdet ⁊ bn̄ ⁊ dicit:sꝫ dicēt ꝙ nobi

lio: ipsoꝝ actuū ꝓcedit potius ꝗ vilio:.s.ab illo sciente.i.deo.est er/go sol.ꝙ ꝛ si scientia sit duoꝝ:tñ voluntas in nobiliorem se transfert (Et ideo) Ex hoc cōducit correlariū Auer.d.ꝛ ideo dicūt ꝙ tres sunt denoiationes in deo.s.ꝙ scit.i.scia.ꝛ ꝙ est nobilis.i.nobilitas. ꝛ ꝙ ē potēs.i.potētia.scia ergo ꝛ volūtas ꝛ potētia sunt tria dei attributa. Et dicūt ꝙ eius volūtas scurrit in entibus iuxta suam sciam.i.tātū currit ꝗtū scia primi sibi demōstrat.ꝛ dicunt ꝙ posse ipsius non va/riat suam voluntatē.hec est opinio phoꝝ in presenti ꝓposito. Et tūc addit ꝛ dicit.vnde qui de secta diligentium veritatem cupit esse ꝛ in amenis demōstrationibus delectaꝛ pōt clarissime distinguere amba/ges loquentiū a rigore phoꝝ.vnde dicimus ꝙ beat⁹ est cui deus pre/uidit veritatis dilectū.ꝛ cum Auer.dixisset hoc ordinē dicēdoꝝ adiū/git in lib. Alga.ꝛ sermo eius ptz. ¶ Debes scire ꝙ Auer.in duob⁹ pri/cipaliꝛ cōtradicit legib⁹. Primo in eo ꝙ reputat legē nostram ponere deū hoiem eternū. Scdo in eo ꝙ nos ꝛ alij ponūt in deo voluntatez. illud qd dicit in scdo nihil est:ꝛ rōnes sue hic nullius sunt valoris:vt in prima declaraui disputatiōe:iō opus est vt recurras in illum locuz. ¶ Sz in primo pōt esse difficultas:ꝛ adhuc ipse nō intelligit legē no/stram.forte eniz audiuit sic dicere.lex enim nostra deū non ponit esse hoiem quiditatiue:sz ponit nām diuinaz vniri nature humane:sicut natura hominis vniꝛ supposito sortis ꝛ platonis:ꝛ hec nā quasi con/iuncta est Xpo:ꝛ iō nō cōcedim⁹ deū esse hoiez formaliꝛ eternū sicut hanc.hō est aial.hec eniz ꝑdicatio est ꝑ se ꝛ formalis.illa autez.deus est hō.est denoiatiua:sicut dicūt nostri theologi.ꝛ ideo rōnes Auer. vadunt ad cecum:arguunt enim contra illud qd nos non dicimus:ꝛ fingunt illud qd nulla lex ponit.

Dupliciter Auer. ꝯtra/dicit legib⁹

ALGA. DVB. II.

Ait Algazel. Sed possumus dicere phis sic. Uos opinamini ꝙ mūdus sit ab eterno nō inouatus voluntate.qualiꝛ ergo vos scitis ꝙ ipse sciat seipm nisi rōnem clarā sup hoc du/cetis. Rursus snia verboꝝ Aui.sup hoc reduciꝛ ad pri/mum:q: primū est sine dubio ens sine materia:ꝛ qd sic se hz purus intellectus est: ergo oia intelligibilia mani/festa sunt sibi:q: id qd nobis est magnū obstaculū in re/rum cōprehēsione est sine dubio materia seu impedimē/ta que ab ea oriunꝛ vt regimina tēporalia:ꝛ ideo cessa/to impedimēto ꝛ dimissis carnalibus voluptatib⁹ ꝛ tur/pibus moribus:tunc nobis apparēt intelligibiliū varie/tates lucide:nā ob hoc humanus intellect⁹ reducitur de potētia ad actū:hucusqꝫ sunt Alg.verba phoꝝ noĩe. postea vero redarguit ipsos dicēs.vos dicitis ꝙ prim⁹

est sine materia: unde si p hoc intédit q ipse nō sit cor/pus neq fundat' in corpore: imo est p se exñs absq lo/cali appropriatione: dicim' q hoc est cócedendū. Am/plius dicitis q id qd sic se hz est separatus intellectus: vnde petendū est a vobis si intéditis pro illo intellectū illud qd intelligit alia entia: dicimus q hoc pprie est no stra qō: qualr ergo ponitis eum de ppónibus syll'i no/stre qōnis. Si forte intéditis p eodez intellectu q ipse deus intelligit seipm forte cócederét hoc aliqui phorū: & forte nō. Et iō seqt ex hoc q id qd itelligit seipm alia itelligit. Marie q: hoc nō ē a phis pcessuz nisi ab Aui. tm: & iō postq̄ speculádū est opz q cócludat p demra/tioné. Et si forte diceretis q resistés cóprehéñoni sit ma teria: sz ibi nō est ponéda mā: ergo &c. Nos vero dicim' q forte dicte cóprehéñoni nō tm mā resistit: sz id quod intelligi debeat p vocabula haz ppositionū declarabi/mus in libro quodá a nobis fiendo post hunc librum: cuius nomen erit liber cóprehéñonuz intellectus.

¶ Hoc in loco Alg. prio arguit cótra phos. & dicit. Sz possumus di/cere phis sic: vos opinamini q mūdus sit ab eterno nō inouat' volū tate: qualr ergo vos scitis q ipse sciat seipm nisi róne claraz sup hoc ducetis? ¶ Debes scire q q: mūdus est etern': iō pót suspicare ipsuz nō scire mundū: qm scia dei est pp gubernationé mūdi. Si igit mun dus gubernatióe caret videt q deus nō sciat ipm: si aūt etern' poni tur eo ipso gubernatóe carere vr: cū eternū cadere nō possit in cadu cūq ex eo ipso q mūdus ponit a sapiétibus etern': eoipso videntur phi dicere deū nō scire res ipsius mūdi: & iō cū phi ponát mūdū eter num: si dicūt deū scire ipsum hñt hoc róne fortissima pbare: & hec est snia huius partis. (Rursus snia.) Cū induxit vnū argumētuz pbás deū nō scire mundū: hoc in loco arguit in ptrariū: & pót vis rónis sic cóponi. omnis intellectus purus hz intelligibilia oia sibi manifestas sz intellect' diuin' est purus intell'us: g intellect' diuin' hz manifesta sibi oia intelligibilia. maior pbat ex hoc q mā & appédicie eius impe diunt cóprehéñoné: ergo cessantibus his intellect' remanet summe purus & capax comprehensionis omniū intelligibilium. minor pro/syllogizatur sic. omne ens sine mā est purus intellect'. primū est ens sine mā. ergo primuz est purus intellectus. primo ergo apponit pba/tioné minoris & inquit. rursus snia verboz Aui. super hoc reducitur ad primum. i. principium & accepit minoré. d. q: primum est sine du/bio ens sine mā: deinde accepit maioré. d. & qd sic se habet est purus intellectus. Tunc suppositis maiori & minori syllogismi principalis accepit cóclusionem. d. ergo omnia intelligibilia manifesta sunt sibi.

Nota

deinde dedit rõnez maioris: ⁊ ingt etiã: id qđ nobis est magnũ obstaculum in rez cõprehẽsione est sine dubio mã seu impedimẽta que ab ea oriunt: ⁊ explicat illa. d. vt regimina tẽporalia: ⁊ iđ cessato impedimẽto ⁊ dimissis carnalibus voluptatib⁹ ⁊ turpibus morib⁹: tunc nobis apparẽt intelligibiliũ veritates lucide: nã ob hoc. i. pp cessationẽ ⁊ sedationẽ voluptatũ intellect⁹ reducit de potẽtia ad actũ: ⁊ hoc est qđ Plato ait ꝙ cũ in pueris sedant motus ⁊ humiditates scia' in eis incipit oriri. ⁊. 7. physi. cõ. 20. dr. sedẽdo ⁊ residendo, fit aĩa sciens ⁊ prudẽs. ingt Auer. ꝙ hucusq; sunt verba Alg. inducta noĩe phoꝝ.

Prima qđ. **Sed dubitant** quidã an mã ꝓhibeat cõprehẽsionẽ: ⁊ vr ꝙ nõ: qm̃ sbe separate maxime cõprehenderentur a nobis cũ sint simplr sine mã: cuius oppositũ ꝑspicuũ est. ¶ Hoc in dubio dixerũt quidã ꝙ mã nõ ꝓhibet cõprehẽsionez: prio qm̃ qđ est ps qditatis excitat ad cõprehẽsionẽ. ols. n. cõprehẽsio qditate pficit. mõ vt dicũt mã est pars quiditatis quẽadmodũ ⁊ forma. ¶ Scđo qm̃ qđ addit ad eẽ nõ ꝓhibet cõphẽsionẽ: imo addit ad cognosci: sz mã ⁊ forma sunt cãe essendi cõpositis: ǵ nõ ꝓhibẽt cõprehẽsionẽ. Sunt ⁊ alij qui dicunt mãm: ⁊ eius appendicias prohibere cõ

Opio Auic. prehẽsionẽ: ⁊ hec est opinio Aui. in. 8. sue meta. ca. 6. vt narrauit hic

Opio. s. Th Alga. est ⁊ opinio exponẽtis. s. Thome in qõnibus suis de aĩa. q. 2. in solone argumẽti quinti. ⁊ sicut declarabitur: erit ⁊ opinio Auer. Sed qz primi qui primã assecuti sunt opinionẽ horuz: ignorãt sn̄iam: ideo

Prohibitio duplex. debes scire ꝙ prohibitio põt esse ex parte agentis: ⁊ põt esse ex parte receptiui seu patiẽtis. Si igitur mã prohibet: opz ⁊ videre ex qua naz parte: ideo dicendum ꝙ ⁊ ex parte vtriusq;. Ex parte passi quidem. Cum eniz passum fuerit in materia ꝓhibet a cõprehẽsione. ⁊ iđ Arist. in lib. de aĩa. conatus est cõducere intellectũ esse in se abstractũ a materia: ⁊ ideo illi qui in mã intellectũ imersum hñt inepti sunt ad cõprehẽsionẽ. Ex parte agẽtis vero qm̃ cũ intelligibilia in mã sint: intelligi nõ pñt: eo qz intelligibile intantũ intelligit inq̃tũ mouet aĩaz: mouere ipedit a mã: forma. n. inq̃tũ forma mouet: vt Auer. dicit tertio physi. cõ. 17. Propter qđ fuit necessariũ esse intellectũ agentem: vt Auer. testat⁹ est tertio de aĩa. cõ. 18. eo qz remoueat materie ꝯditiões.

Nota. ¶ Sed debes scire ꝙ aliquid põt impedire vnũ per se: qđ põt iuuare illud per accidẽs. V. g. mã simplr impedit per se agẽs in agendo: que tamen adiuuat in agendo particularẽ actionem. materia enim est id quo agẽs est hoc ⁊ indiuiduũ: ꝑ quãto ergo reddit agens in esse idoneo actiuitati: vt sic agens adiuuare dicit. Simplr autem ⁊ per se im

Soloqõnis pedit. ¶ Et per hoc ad obiecta. Ad primũ dicendũ ꝙ simplr priuatio mãe in formis abstractis reddit illas simplr intelligibiles: per accidens autẽ impedit eas intelligi a nobis. sunt enim substantie separate summe intelligibiles ⁊ per se simplr pp carentiã mãe: vt Auer. dicit scđo meta. cõmen. primo. attamen per accidẽs cum sint improportionate nostro intellectui vt continuus hoĩ: vt sic per accñs priuatio mãe cã est impedimẽti. ¶ Ad scđm dõm silr ꝙ mã per se est causa nõ essendi. p accñs aũt cã eẽndi ꝑ quãto est sustẽtans formã. ingt enim Auer. 7. meta. cõmẽ. 37. forma eniz est pars que cuz fuerit est res. mã vero est illud qđ cũ fuerit nõ erit res. Dicendũ itaq; ꝙ materia essendi cã est p accñs: ⁊ ideo per accidẽs est iuuãs ad cõprehensionem vt dicebat.

dicebatur. Est aūt per se cā nō essendi: & ideo per se impedit cognitiōē3. (Postea redarguit ipsos.) Cum induxit Alga. verba noīe phoꝝ: hoc in loco inducit obiectiōes eius cōtra illa: & primo ꝓponit hoc. d. postea vero redarguit ipsos. d. vos dicitis ꝙ primū est sine mā: est ergo verbū sapientū ꝙ deus sit sine mā. Circa hoc petit vn̄ si per hoc intēditis ꝙ ipse nō sit corpus neqꝫ fundatus in corpe: imo est p se existens absqꝫ locali appropriatiōe. i. imo est ita solutus ꝙ neqꝫ est corpꝰ: neqꝫ virtus in corpore: neqꝫ in situ vel loco. Verificat hoc. d. dicimꝰ ꝙ hoc est concedēdu3. (Amplius.) Cum induxit dictū sapientū: & verificauit ipsum vno mō: inducit aliud phoꝝ verbum. & inquit. amplius dicitis ꝙ id qđ sic se hꝫ est separatꝰ intellectus ex quibꝰ duobus pōt rō componi in hunc modū. omne ens sine mā corpore & loco est separatꝰ intellectꝰ. primus motor est ens sine mā corpore & loco. ergo est purus intellectꝰ. minor simplr verificata est per Alga. insistit ergo circa maiorem. & inquit. vnde petēdum est a vobis si intēditis pro illo intellectu illudqđ intelligit aliaꝫ ita ꝙ sit sensus vnus intellectꝰ separatus: & intellectꝰ intelligēs oīa alia entia ex̄ se. ꝯtra hoc insistit & ait. dicimꝰ ꝙ hoc ꝓprie est nostra qō: qualr ergo ponitis eum de propositionibꝰ syllī nostre qōnis. i. qualiter formaꝫ de eo ꝓpositio nostre qōnis: quasi dicat. est impoꝫe: qm̄ hoc petimus: ergo nō dꝫ supponi. (Si forte.) Ponit & aliud mēbru3. d. si forte intenditis pro eodem intellectu ꝙ ipse deus intelligit seipsu3: ita ꝙ intellectꝰ separatus: & intellectꝰ intelligens seipsu3 sit idem. tunc dicit. forte cōcedunt hoc aliqui phoꝝ & forte nō. & addit ꝙ & si sapientes id cōcedant: nō ideo cōcedūt ꝙ qꝛ intelligit seipsu3 ꝙ oīa alia intelligat: maxime qꝛ hoc nō est a phis concessum nisi ab Auic. tantū. Auic. eni cōcedit primū intelligere se tm̄ & per cōsequēs ipsu3 alia intelligere: & ideo cōcludit vnū documētu3 d. & ideo postꝗ speculandū est: opꝫ ꝙ cōcludaꝫ per demōstratione3. (Et si.) Adhuc inducit vim argumēti & dicit. & si forte diceretis ꝙ resistens cōprehēsioni sit mā. i. ꝙ impedimētu3 eius est mā: sed ibi. i. in ꝑ nō est ponēda mā. ergo ibi est maxima cognitio. & per ꝯn̄s intelligit se & oīa. ¶ Respōdet. d. Nos vero dicimꝰ ꝙ forte dicte cōprehēsioni nō tm̄ mā resistit: & nō declarat quid aliud resistit: sed remittit se in aliū locum. d. sed id qđ intelligiꝫ dꝫ per vocabula haru3 ꝓpositionū. i. qūo aliud resistat: declarabimꝰ in libro quodā a nobis fiendo post hūc librum: cuius nomē erit liber cōprehēsionū intellectꝰ: ibi eni3 exponiꝫ quid aliud resistat. qđ ergo relinquit nobis manifestū est ꝙ non tātū mā resistit. Qđ vero transtulit ad tēpus est ꝙ id declarabiꝫ in libro de cōprehēsionibꝰ intellectꝰ inscripto. ¶ Sed ne sub silētio id pertrāseamus opꝫ scire id qđ in illo excipiꝫ libro. s. ꝙ intelligens tribus modis pōt & intellectū intelligere. Vno mō prout moueꝫ ab itelligibili: sicut mā moueꝫ & perficiꝫ per formā: & sic intellectꝰ noster intelligit res materiales gn̄abiles. Alio mō vt causaꝫ ab intelligibili. & sic scđe intelligentie intelligūt primaꝫ a qua causanꝫ. quel3. n. intelligētia intelligit primā: prout ab illa causaꝫ. Tertio mō intelligēs intelligit intelligibilia prout causat illa. ꝑmus modus intelligēdi perficiꝫ per abstractiōe3 a mā: nunqꝫ eni3 pōt noster intellectus intelligere intelligibilia. s. nisi ipsa essent sepata a mā saltem ſm modū. Et ex hoc apparet ꝙ nō tm̄ resistit mā: qm̄ & si primū sit sine mā: nō sequitur ꝙ debeat intelligere

Triplr pōt intelligens intellectum intelligere.

intelligibilia: quoniaz illud esset verum: vbi intelligeret illa mō quo perficeretur ab eis. s. primo modo. Sed qꝛ prim⁹ motoꝛ intelligit pur est causa intelligibiliuz. ꝛ a philosophis nō ponit causa omniū entiuz saltem ſm opinionē Auicē. ideo ſcōm impedimētuz est: qꝛ non est cā oium entiū: opꝫ ergo addere. est sine mā: ꝛ cum hoc cā illoꝛuz oium. ergo intelligit illa. mō deficet ſcōm: ꝛ iō Aui. ponit ꝙ colcodea intel/ligat oīa: qm̄ est sine mā ꝛ cā oium formaꝝ materialiū. Decita ꝙ sunt ea que ex illo excipiuntur loco.

AVERROIS

Os dicimus ꝙ primus erroꝛ verboꝛuz hu/ius hoīs est in eo qd̄ narrauit pipatheticoꝝ verba. Et est in eo ꝙ posuit quasdaz ꝓposi tiōes quas tanq̄ primas reputauit: ꝛ nō est sic. Immo sunt cōclusiones multaꝝ ꝓpositionuz. Eo ꝙ declaratū fuit a phis ꝙ oē ens sensibile cōpositū est ex mā ꝛ forma qn̄ d̄claratū fuit eis ꝙ forma ē illud ex quo ens ē ens: ꝛ ab ea ꝓcedit ꝓpria opatio cuiusl3 entis ex opatiōe sumit esse forme in quolꝫ ente: ꝛ qn̄ inuenerūt ꝙ ſbe hn̄t actiuas v̄tutes ꝓprias ꝛ v̄tutes passiuas pro/prias ꝛ cōes. Et qn̄ inuenerunt ꝙ est ipoſe rez pati ab illa re in qua agit: qꝛ actio ꝛ passio sunt cōtraria: ꝛ nullus cōtrarioꝝ aliud recipit ꝯtrariū: imo ſbm recipit ea suc/cessiue ꝛ vicissi3. Tūc conati fuerūt pōere ꝙ oīa entia sic se hn̄tia cōponunt necessario ex duabus substātijs. s. ex vno actu ꝛ vna potētia. Etiā inuenerunt ꝙ ſba actualis est pfectioꝛ potētiali: ꝛ tanq̄ finis in generatiōe: deide ipsi inuestigātes entiuz formas declarauerunt opoꝛtere necessario ꝙ ſbe gradatim ascendant ad actualez ſbam nudam ab oī mā: quare opꝫ ꝙ hec ſba sit tm̄ agens. v3. nullaten⁹ passibilis: ꝛ ꝙ nulla cōtigat ei faticha neq3 coꝛ ruptio: qꝛ pur⁹ act⁹ est. Et ad talia p̄dicta nō ꝓueniꝛ nisi ex parte potentie: qꝛ postq̄ ſba que est in potētia exit ad actū ex pte ſbe actualis: sequit necessario ꝙ ꝓueniat suc/cessio agētiuz ꝛ poſiuz ad vnā ſbaz que ē pur⁹ act⁹: ꝛ ibi est finis ſbaruz: ꝛ ſba hec ondiꝛ manifeste ꝓut agens ꝛ mouēs est in. viij. phycoꝝ. Deide ꝓcesserūt pipathetici vlteri⁹ speculari in formis mālib⁹ ꝛ inuenerūt ꝙ quedā

ipsaꝝ formaꝝ ꝓpinquior est ad actū ꝙ̄ alia ꝑut magis purificatur ab oī passione que est signū materie. Et inuenerūt ꝙ aīa īter ceteras formas purior reperit: ⁊ maxime ītellectus. vz. aīa intellectiua: ita ꝙ ex hoc surrexit inter eos maximū dubiū. vz. vtrꝫ intellect⁹ sit de mālib⁹ formis: vñ isti inspicientes cōprehēsiōes formaꝝ aīe reperiētes qdez eas a mā nudas ꝯcluserūt ꝙ cōprehēsionis cā est sine dubio denudata a mā. Et qꝛ inuenerūt ꝙ ītell's nō sit passibilis ꝯcluserūt ex hoc ꝙ forma brutoꝝ caret cōprehēsione: ⁊ qꝛ hꝫ perfectionē passibilē: ⁊ iō qñ perfectio reperitur actualis oīno: tūc sine dubio illa forma est pur⁹ intell's: ⁊ oīa ista patefacta sunt demrātiue diuersis locis libroꝝ phoꝝ. Patet ergo ex istis ꝑmissis qualr sapientes inuenerunt ꝙ id qd̄ nullo mō est passibile est actus purus ⁊ nudus ab oī corpore. Unde qui vellet phis obijcere in istis oporteret euꝫ prio obijcere principijs ab eisdeꝫ suppositis in predictis propositis. Etiaꝫ ptꝫ ex istis qualr inuenerūt ꝙ ħ vnus intellectus est pur⁹. Et qꝛ viderūt opera nālia mō artificialiū opeꝝ currētia iudicauerūt ꝙ ab eodē ītellectu virtutes nāles ꝓcedūt: ⁊ ille est q oībus entibus ordinē dat: ⁊ cōcluserūt ꝙ ipse intellect⁹ intelligēdo seipsuꝫ intelligit alia oīa entia. vz. ꝙ ipsuꝫ seipꝫ intelligere ideꝫ est qd̄ ipsuꝫ intelligere entia: qꝛ in tali intell'u nō decet ꝙ differāt sicut in humano intellectu differūt. Neqꝫ talis intellectus predicare dꝫ de predicta demrōne. s. ꝙ quilibet intellect⁹ aut intellgit seipsuꝫ: aut aliud: aut ambo simul. ⁊ ideo si intelligeret alia nō est dubiū ꝙ intelligeret seipsuꝫ: sed nō ecōuerso. vz. ꝙ si seipsum intelligat ꝙ debeat alia intelligere: tandem valde miramur de isto hoīe: eo ꝙ ea que plurib⁹ medijs ⁊ diuersis syllogismis vehemēter probata fuerūt per philosophos posuit ea tanꝙ̄ principia. Unde dicimus ꝙ huius libri fructus nō est nisi errores excitare: vel phantasias multiplicare: sicut in prologo diffuse ostendimus.

¶ Hoc in loco proponit illud in quo errauit Alga. ⁊ inquit. dicimus
nos ꝙ primus error verborꝫ huius hoīs est in eo ꝙ narrauit verba
peripatheticorꝫ: ⁊ exponit eum. d. ⁊ est in eo ꝙ posuit quasdā ꝓpōnes
quas tanꝙ primas reputauit. ⁊ nō est sic: imo sunt ꝯclones multarꝫ
ꝓpōnū. Est ergo primus error ꝓut putauit ꝯclones ꝓpōnes esse pri/
mas: sunt enim qdam vt inquit Auer. 2. meta. cō. 15. qui contristanť pp
sermonē valde ꝑscrutabilē: qꝛ intellect⁹ eorꝫ non pōt retinere ⁊ com/
prehēdere ipsuꝫ: ⁊ forte huius generis est Alg. posuit enim ꝓpōnes vl
tra quas nō potuit ꝓcedere pp debilitatē intellect⁹: ⁊ iō eas reputat
ꝓmas. (Eo ꝙ.) Cum ꝓposuit errorē Alg. ostēdit hoc in loco eū: ⁊ pro/
ponit ꝓpōnē vbi errauit: ⁊ dicit. eo ꝙ declaratū fuit a phis ꝙ oē ens
sensibile est cōpositū ex mā ⁊ forma. est ergo error in hoc: qꝛ Alga. re/
putat hāc ꝓpositionē primā: sensibile ens est cōpositū ex mā ⁊ forma:
⁊ phi declarāt illaꝫ: qꝺ ostēdit ⁊ dicit. dico sup. eam eē declarataꝫ qn̄
declaratū fuit eis ꝙ forma est illud ex quo ens est ens. i. existens: ⁊ ꝙ
ab ea procedit ꝓpria operatio cuiuslibꝫ entis: ex qua opatione sumiť
esse forme in quolibet ente. Et addit tertiam. d. ⁊ qn̄ inuenerūt ꝙ sibe
habēt actiuas virtutes ꝓprias: ⁊ virtutes passiuas proprias ⁊ cōes
multis ex his tribus sciuerūt entia sensibilia habere formas in hunc
moduꝫ: oē ens sensibile habēs propriā operationē ⁊ virtutē hꝫ ꝓpriā
formaꝫ: hec maior est proposita quātuꝫ ad hoc: qꝛ forma est ꝓncipiuꝫ
operatōis ⁊ virtutis. Minor. sed oē ens sensibile hꝫ actiuas virtutes
vel passiuas: ⁊ opatiōes. vt pꝫ sensu. ergo oē ens sensibile hꝫ formaꝫ:
huius primo tetigit cōclusionē ibi (Qn̄ declaratū fuit eis) Ibi quoqꝫ.
(Et ab ea). Proposuit maioris ꝓbatiōnē. ibi ⁊ tertio. (Et qn̄ inuene/
runt) Proposuit minorē: ⁊ sic ptꝫ primus syllus quo probauit omne
ens sensibile habere formaꝫ. (Et qn̄ inuenit) Hoc in loco cōducit se/
cundū syllm̄ quo probat oē ens sensibile hr̄e māꝫ: ⁊ pōt syllus cōponi
in hunc modū. omne qꝺ cōtinet aliqꝺ subiectū in quo vicissim con/
traria recipiunť componiť ex mā: sed oē ens sensibile ꝯtinet subiectū
hmōi. ergo oē ens sensibile cōtinet materiā. huius nō accepit maiorē
neqꝫ minorē: sed tantū probationē maioris. ⁊ inquit. ⁊ qn̄ inuenerūt
ꝙ est impossibile rem pati ab illa re in quā agit: qꝛ actio ⁊ passio sunt
cōtraria: ⁊ nullū cōtrariorū aliud recipit: imo subiectū recipit ea suc
cessiue ⁊ vicissim. est ergo maioris expositio ꝙ mā est subiectū rece/
ptiuū cōtrariorū vicissim: ⁊ sic relinquiť maioris probatio. (Tunc co
nati.) Hoc in loco cōducit declarationē ꝓpositiōis proposite in ꝓn/
cipio. s. ꝙ omne ens sensibile est ꝯpositū ex mā ⁊ forma. ⁊ pōt syllogis/
mus cōponi hoc modo: oē ens hn̄s propriā operationē ⁊ subiectū in
quo vicissim inducunť cōtraria cōpositū est ex mā ⁊ forma: hoc ptꝫ ex
dictis: sed omne ens sensibile hꝫ propriā operationē ⁊ subiectū in quo
vicissim inducūtur cōtraria. ergo oē ens sensibile componiť ex mā ⁊
forma. minor ptꝫ ad sensum ex dictis. Huius ponit mō cōclusionē. d.
quare. vel tunc: vt hꝫ alia translatio: conati fuerūt ponere ꝙ oia entia
sic se habētia. i. que habēt propriā operationē ⁊ subiectū illius modi
componunť necessario ex duob⁹ subiectis. s. ex vno actu: ⁊ vna pote/
tia: ⁊ sic apparet qualr̄ propositio que estimať prima est cōclusio con
ducta syllogismo. ¶ Debes scire vt Simplicius narrat in primo phy/
sicorꝫ: Theophrast⁹ sm̄ aliū moduꝫ probauit ens naturale cōponi.

inquit eniz Theophrastus: oē corpus vel hñs corpus cōpositū est ex mā ꝛ forma: oē autē qd̄ nā constat corpus vel habēs corp⁹: ideo cōdu cit oēm rem nā constātem cōpositā esse ex mā ꝛ forma: ꝛ hec probatio est physica aliqualr̄: ꝛ quasi in metaphysicā rediens: ꝛ minor illius declarata est in scd̄o phīci auditus: in eo ꝙ posuit Aristo. ens natura cōstans aliud esse ab ente ꝯm nām: ꝛ a nā ipsa: ꝛ sic apparet vis rō/ nis Theophrasti. (Et iam inuenerūt). Cū dclarauit ꝓpositionē. s. ens sensibile cōponi ex mā ꝛ forma nō esse primā propositionē: hoc in lo co ostendit moduz quō peruenit ad primā substātiā separatā que est forma agens tantū, ꝛ secūdas tāgit vias. scd̄a ibi. (Et ad talia predi/ cta.) Prima pōt in hunc modū ordiri: in omni ordine essentiali for/ maruz differētiuz ꝯm perfectū ꝛ imperfectū opz venire ad substātiaz primā que sit forma perfectissima ꝛ agens tm̄ nullo mō patiens. Sed in substātijs que sunt forme est ordo essentialis huiusmodi. ergo ibi oz venire ad primā formaz perfectissimā que est agens tm̄ ꝛ nō passibi/ lis. minor cōtinet tres partes. prima. ꝙ in omni ordine sit venire ad primuz: ꝛ hoc dimittit ex metaphysica. scd̄m ꝙ illud primū sit perfe/ ctissimuz iterū in. 10. prime phie relinquit. cō. 7. quare si ordo forma/ rum erit primū in illo ordine erit perfectissima forma. ꝛ qr illud pmuz est separatū a mā: ideo oz esse. ꝛ tertio actus tm̄: hec itaqꝫ tria tangit in maiori obtēperatione secūdi. s. etiā inuenerūt ꝙ substātia actua/ lis est perfectior potētiali: ꝛ per hoc vult habere illud primū eē actua lem substātiaz ꝛ formā: actus. n. est perfectior potētia: ꝛ tanꝗ finis in generatiōe. Deinde tangit primuz. ꝛ inquit. deinde ipsi inuestigātes entiū formas declarauerūt oportere necessario ꝙ sbe. i. forme ille gra datim ascendāt ad actualez substātiaz nudā ab omni mā. deinde tā/ git tertium. s. quare opz ꝙ hec sb̄a sit tantū agens. vz. nullaten⁹ pas/ sibilis: ꝛ addit ꝙ nulla cōtingat ei faticha neqꝫ corruptio: qr purus actus est. Ex his habet perfecte summa maioris. s. in ordine eēntia/ li formarū: opz venire ad vnam primā que est forma perfectissima/ pu rus actus/ nullo mō passibilis/ eterna/ ꝛ ifatigabilis. hec itaqꝫ est ma ior: ꝛ in hunc moduz exposita. minorē vero relinquit manifestaz: ꝛ cō clusionez transtulit ad tēpus. s. in fine secūde vie. (Et ad talia) Nūc secundā tangit viam: ꝛ videt mihi ꝙ sit in forma syllogismi hipothe/ tici vel entitatis. ꝛ inquit. ꝛ ad talia predicta nō peruenit nisi ex par te potētie hoc mō: qr postꝗ substātia que est in potētia exit ad actum ex parte sbe actualis: hoc est antecedēs. sequit necessario ꝙ perueniat successio agentiū ꝛ possibiliū ad vnam sbam que est pur⁹ actus: ꝛ ibi est finis substātiaꝝ. ꝛ addit quodāmō tertiaz viam. s. ꝙ sb̄a hec osten ditur manifeste prout agens ꝛ mouens est. dico ostēditur in. 8. physi coruz. ꝛ sic quasi dedit intelligere tertiā viaz que sumit in fine octaui a motu eterno: vt sepe dixi in hoc lib. ꝛ sic propositio illa declarata est hic fere tribus vijs: duabus. s. expressis; ꝛ tertia quodāmodo oc/ culte. potest autem ꝛ secūda via componi in forma cathegorica hoc mō. in oī multitudine agentiū gn̄abiliū ꝯm se eternoꝝ: tn̄ q̄ extrahūt continue formas de potētia ad actum: opz venire ad vnū agens eter/ num primū per se qd̄ est cā illius multitudinis ꝛ cōtinuatiōis perpe/ tue: sed agentia hic sunt agentia corruptibilia ꝛ generabilia eterna tamē extrahētia formas de potētia ad actuz cōtinue. ergo erit in eis

vnū ex multitudinē illaꝫ eternū ꝛc. ꝛ hec via exponit etiā ab Auer. 8ͦ physi. cō. 46. ꝛ. 47. vide bene ibideꝫ expositionē meaꝫ: ꝛ sic declarate sunt due vie palam. tertia aūt solum tacta est. (Deinde ꝓcesserūt). Cum cōclusit duo. s. cōpositionē ex mā ꝛ forma in sensibilib⁹ rebus: ꝛ primū principiū in eis abstractū ꝛ eternum redit ad formas materiales ꝛ declarās ordinē earum inquit. deinde processerūt peripathetici vlterius speculari in formis materialib⁹: ꝛ inuenerūt ꝙ quedam ipsaruꝫ formarū propinquior est ad actum ꝙ̄ alia prout magis purificatur ab omni passione que est signū. i. vestigiuꝫ ꝛ propriū materie: ꝛ inuenerūt ꝙ inter ceteras formas purior reperit anima. ꝛ inter anime partes maxime intellect⁹ qui nō est in mā nisi ꝫm appropriationē ꝛ exponit quid intelligit per intellectuꝫ. d. vꝫ. anima intellectiua. ꝓpter qđ scito intellectū ꝛ animā intellectiuā nō differre nisi rōne. (Ita ꝙ). Cum cōclusit intellectū esse in summo formarū materialiū inducit locum qōnis. ꝛ inquit. ita ꝙ. i. q: intellect⁹ inuenit sic in summo surrexit inter eos maximū dubiuꝫ. vꝫ. vtrum intellect⁹ sit de mālibus formis: est ergo locus qōnis an intellect⁹ sit vna māliū formaruꝫ: videt eniꝫ ꝙ nō: cum sit in summo formarū materialiū. Et videt ꝙ sic cum finis rei nō videt esse aliud ab ordine eius cuius est finis. (Unde isti.) Soluit. q. ꝛ inquit. vnde isti inspicientes cōprehēsiones formarū anime. i. partiuꝫ aīe reperiētes quidem eas cōprehēsiones a mā nudas cōcluserūt ꝙ cōprehēsionis cā est sine dubio denudata a mā: ꝛ hoc dictum est primo de aīa. tex. cō. 13. ibi. Si aliqđ operum est propriū ꝛc. pōt itaqꝫ syllogism⁹ cōponi in hunc moduꝫ: oīs forma cuius propria operatio est abstracta a materia est imālis ꝛ absoluta a mā: sed intellectus est forma: cuius ꝓpria opatio est abstracta a mā. ergo intellectus est forma imālis ꝛ absoluta mā. hec eniꝫ est peripatheticorū demonstratio. (Et q: inuenerūt.) Cum dixit hec conducit theorema. s. ꝙ forma brutoꝝ non sit intellect⁹: ꝛ per cōsequēs forma brutoꝝ caret cōprehēsione. i. intellectiōe: ꝛ pōt syllogizari in hunc moduꝫ: nullus intellect⁹ est passibilis: oīs perfectio brutoruꝫ est passibilis. i. gñabilis ꝛ corruptibilis. ergo in secūda figura nulla brutoꝝ perfectio est intellectus: ponit maiorē: ꝛ inquit. ꝛ q: inuenerūt ꝙ intellectus non sit passibilis. i. trāsmutabilis: deinde dedit vltimuꝫ cōsequēs. ꝛ inquit. ꝯcluserūt ex hoc ꝙ forma brutorū caret cōprehēsione. i. intellectiōe: ꝛ apponit minorē. d. q: hꝫ perfectionē passibilē. ergo forma brutorum nō est intellect⁹. (Et ideo.) Conduxit aliud. ꝛ inquit. ꝛ iđ qñ ꝑfectio idest forma reꝑit actualis oīno. i. purus actus: ita ꝙ nullo modo sit transmutabilis: neqꝫ per se: neqꝫ per accidēs: tunc sine dubio illa forma est purus intellect⁹: ꝛ tunc quasi excusando se dicit: ꝛ oīa ista patefacta sunt demonstratiue in diuersis locis libroꝝ phoꝝ. (Ptꝫ ergo ex istis) Hoc in loco quodāmō recapitulat: ꝛ inqt. ptꝫ ergo ex istis premissis qualiter sapientes inuenerūt ꝙ id qđ nullo mō est passibile est actus purus ꝛ nudus ab oī corpore: ꝓpter qđ ait. vñ qui vellet phis obijcere in istis oporteret eum primo obijcere principijs ab eisdeꝫ suppositis in predictis propositis: ꝛ huius rō manifesta est in posterioribus: qm̄ cōclusiōes sequūtur ex principijs: ꝛ ideo nō potest qs ꝯclusionib⁹ cōtradicere nisi ꝑmo ꝓncipijs obijciat. Recapitulat scḋꝫ. d. etiā ptꝫ ex istis qualiter inuenerūt ꝙ hic. i. in entibus est vnus intellect⁹ pur⁹. s.

primi pncipij qui intellc͡s est pmi motoris: ⁊ sic pz recapitulatio dictoꝝ. (Et q͡r viderūt) Cū cōduxit illa hoc in loco transit ad modū quo modo intelligit deus hec: ⁊ vt sermo suus ordinari in hunc modū: eo modo quo currunt res artificiales currunt ⁊ naturales: sed artificiales currunt ab intellectu. ergo res nāles currunt ab intellectu. maior patet quoniam res artificiales currunt ordine quodam: vt patet: ⁊ sic res nāles. minor aūt cōstat per se: huius accepit maiorez: ⁊ dicit. ⁊ q͡r viderunt opera nālia modo artificialium operum currentia. i. eodem modo currere quēadmodū ⁊ artificialia: ⁊ apponit cōclusionē. d. iudicauerunt ꝙ ab eodē intellectu virtutes nāles pcedunt: ⁊ est ille qui dat ordinē oībus entibus. Et addit quō intell͡s hic intelligit illa. d. ⁊ cōcluserunt ꝙ ipse intell͡s intelligēdo seipsuz intelligit oīa alia entia. vz. ꝙ ipsum seipsum intelligere idē est qd ipsum intelligere entia: cuius rationem dat. d. q͡r in tali intellectu non decet ꝙ differāt sicut in humano intellectu differūt: vult dicere que in nā inferiori dispersa inueniunt in natura superiori inueniunt vnita: quare si in intellectu nostro intelligibilia reperiunt diuersa ab intellu in deo erūt vnū oībus modis (Neq͡z talis) Hoc in loco soluit questionē quandaz que pōt sic cōponi: oīs intell͡s aut intelligit seipsum tantuz: aut alia tantum: aut seipsum ⁊ alia insimul: ordinant aūt hec isto modo: q͡r si aliquis intellectus intelligeret alia: bene sequit ꝙ intelligit seipsum: sed non ecōtra. vz. seipsuz intelligit. ergo dz alia intelligere: huic aūt maiori addatur hec minor: sed intell͡s pmus est intellectus: ergo intelligit aliud tantum vel se tantum vel ambo: modo ꝯñs est falsum. vt cōstat. Respondet Auer. ꝙ illa vlis non est vera: q͡m datur instātia in intellectu dei. inquit ergo. neq͡z talis intell͡s predicari debet de supradicta demōstratione: scz ꝙ qlibet intell͡s: aut itelligit seipsuz tm̄: aut aliō tantum: aut ambo simul: ponit aūt ordinē illoꝝ. d. ⁊ ideo si intelligeret alia nō est dubiū ꝙ itelligeret seipm̄: sz nō ecōtra. vz. ꝙ si seipm̄ intelligat ꝙ debeat alia itelligere: est ergo sol. ꝙ maior est falsa vbr: ⁊ maxime de intellectu dei: ille enim non intelligit se tantum neq͡z aliud neq͡z ambo: sed intelligendo se intelligit alia: put ipse est oīa. vt dictuz est loco eius (Tandē) Redit ad illud qd a pncipio sumpsit. d. tandē valde miramur de isto hoie: eo ꝙ ea posuit tanq͡ principia que pluribus medijs ⁊ diuersis syllogismis vehementer pbata fuerunt per phos: ppter qd concludit. vnde dicimus ꝙ huius libri fructus non est nisi errores excitare vel phantasias multiplicare: sicut in plogo diffuse ostendimus. ¶ Debes scire vt plane dixi in disputatione tertia: ꝙ intellectus intelligēs se tantū est ille qui intelligit se ⁊ nullam dicit habitudinez ad aliud tanq͡ ad sui causam vel ad aliud tanq͡ ad causatum ab eo: ⁊ hunc intellectū huius disputationis impoīe est reperiri in natura. intellectus intelligēs aliud est ille qui intelligit per habitudinē ad aliud tanq͡ ad sui causaz vel agentē: vt intelligētie intelligunt primum vel formalē: vt intellectus noster intelligit res nāles a quibus perficit tanq͡ a formis: cum igit intellectus primi dicat habitudinem ad res tanq͡ ad causata ab eo: ⁊ non dicat habitudinez ad aliud extra ipsum tanq͡ ad causam: diximus tūc ꝙ intell͡s primi nec intelligit se tantuz nec aliud: et pptEREA dicit intelligens alia intelligendo se: ⁊ tenet fere ad dispositionem mediam: istud autem decla- Nota.

ratū fuit pfecte in tertia disputatione: & theologi nostre legis pfecte indagati sunt istud: & tu cōsidera libros vtriusq; partis.

ALGA. DUB. III

Dixit Alga. adhuc possumus dicere phis sic. quare cauetis vobis opinionez quorūdam vestrorum phorum. vz. q scia nō est multiplicatio pfectionis in ipso deo: q enim scia indiget sine dubio vult vt acquirat id quod de ea deficit. Et hō eam forte cupit duabus rōnibus. vz. vt cōprehēdat rerum veritates iuxta humanū posse. Et q possit puidere cognitionē salutis vie post carnalē mortē. vz. vt acqrat eternalē gloriā. Sz deus bñdictus nulla pfectione indiget: ergo nō decet eū habere sciam in q̄ perficiatur. Neq; licite aliquo mō talis scia sibi attribui dz: sicut diximus superius de auditu & visu: & particulariū scia: in quibus oēs phi cōueniūt: q debeāt ab ipso deo glorioso actualiter remoueri put talia ingrediunt tps qd diuidit in preteritū & futurū: & sic sequeret q inducerēt pmutationē in euz. Et ideo auferre talia vel eis sīlia ab eo nō est defectus in eo: imo potius pfectio: sicut idigētia: quā nos habemus de sensibus: dz nobis attribui defectus: natura nāq; puidit nobis in istis vt possimus nobis cauere nocumēta contingētia. Sequit ex hoc q nos scire oia pticularia & cōprehēdere omnia sensibilia desideramus. & sicut in deo benedicto non est defectus: neq; in nobis non est perfectio. similiter dicimus q nos scire vlia est perfectio: & deuz ignorare ea non est defectus in eo; & hoc argumētum valde difficile reputamus.

¶ Proponit Alg. sermonē fere rhetoricuz quo persuadet sapiētes ad dicendū deū nō hr̄e sciam reruz extra se. & dicit. adhuc possumus dr̄e phis sic. q̄re caueтis vobis opinionē quorūdā vestrorum phorum q dicunt. vz. q scia in ipso deo nō est multiplicatio perfectionis. i. q dicūt sciam rerū extra se non multiplicare in deo gradū perfectionis (Et hō eam) Cū pposuit hoc. pbat illud sermone rhetorico. & pmo pponit causas quibus scia rerū est homini pfectio. scdo ibi (Sed deus) Arguit eā nō debere poni in deo pp causas oppositas. d. ergo. & hō eā forte cupit duabus rōnibus. vz. vt cōprehēdat rerum vitates iuxta humanuz posse. & dixit (Juxta humanū posse) Quia forte intells hois apud ipm non pōt cōprehēdere res sicuti sunt in seipsis. deinde apponit scdaz cām

e dicit. e ꝙ possit puidere cognitionē salutis vie post carnalē mortē: idest e vt possit per scientiā perpēdere media quibꝰ ad beatitudinē na tatur peruenire post carnalē mortē. e dixit(Post carnalē mortē) Qm̄ e si sapiēs moriaꝛ in obitu fm corpus restat fm aiaz apud Alga. que si in gloriā pducetur/ viuet. e si in ignē eternū: morieꝛ: eꝰ hoc etiā nos xpicole tenemus: e est ita sine dubio. vt declarabiꝛ in vltimis dispu/ tationibus huius libri. ¶ Sunt ergo due cause necessitatis quibꝰ ho mo naturaliter scire desiderat. pma quidē vt rerū veritates indageꝛ e hoc est pp eius absolutā perfectionē. scda media in vitaz eternā sibi ostendent per rerum cōprehensionem: e hec scda est potissima causa.

Sed circa hec ambiget qs quo desiderio hō ꝯcupiscit sciaz. scdo e fortiꝰan ille due rōnes Alg. sint sufficiētes ad illud. an ap ponēde sint e alie. ¶ Ad primā soluunt qdā fratres qui eoꝝ studiū to tum in metaphysicam reducūt: ꝙ homo appetit scire: e non appetitu rationali. Tuz pmo. qꝛ appetitus rationalis pr̄supponit actū intellꝰ. Tum scdo. qꝛ ille est formalr̄ liber. e homo nō libere desiderat scire: vt fingunt. Iterum non appetitu aiali e sensitiuo. Tum primo. qꝛ ille est respectu sensibiliū: modo homo appetit e sensibilia e insensibilia: vt manifestū est cuilibet. Tum e scdo. qm̄ sic e bruta appeterēt scire: cuz e appetitum habeant sensitiuū. Cuz itaqꝫ homo appetat scientiam e non rationali appetitu neqꝫ aiali seu sensitiuo relinquunt ꝙ naturali appetitu: e huic cōsonat tex. Arist. in principio pℏemij metaphysice. oēs hoīes natura scire desiderant. vbi ly/nā/ non nisi appetitus nālis nominatur. ¶ Preterea. pro his facit dictuz Auer. 2. meta. cō. 1. vbi inquit. e signum eius ꝙ habemus desideriū ad sciendū veritatē est: qm̄ si cōprehēsio esset impossibilis: tūc desideriū eēt ociosum: e cōces sum est ab oībus ꝙ nulla res est ociosa in fundamēto nature e creatu re eē. ecce quo modo demonstrat sciam esse in nobis possibilē pp hoc: qꝛ ad eam est nostrū desideriū: e loquiꝛ de desiderio qd est in funda/ mento nature: aliter eius pbatio nulla eēt. modo desideriuz qd est in fundamēto nature est naturale. ergo homo naturali desiderio appe/ tit scire: qd est ppositum illoꝝ in hoc loco. ¶ Sed mihi videtur ꝙ hic homo multū errauit: qd declaro pmo: qm̄ eo appetitu debet homo scie tiam appetere qui respondet potētie que perficiꝛ per illā: vt manifestū est etiā cōsiderantibus dicta eoꝝ. Sed appetitus rationalis respon/ det intellectui qui perficiꝛ per scientiā. fm eos ergo appetitu rationali debet homo appetere sciam. ¶ Scdo id qd est optimū e summa hoīs perfectio debet desiderari ab hoīe fm summū e optimuz desiderium: istud cōsonum est experiētie: videmus enim hoīem carnalia appetere per carnale desideriuz: e alia multa: sed perfectissimus appetitus est ra tionalis. ergo appetitu rationali cōuenit hominē scientiaz appetere. Unde e cōfirmatur: qm̄ Arist. ethicoꝝ pmo. testatus est capꝰo. 18. re cte enim e ad optima depꝛecaꝛ ratio. e non intendit ibi per rationem nisi appetitū rationalem: vt ibi videꝛ Auer. exponere. si igiꝛ ratio di ctat ad optima optimū in nobis est scire. ideo cōsentaneū est rationē illaz dictare ad scientiā: e sic vꝛ ꝙ appetitu rōnali desideremus scire. ¶ Preterea. omne cōprehensuz vt verum e bonuz existit: appetiꝛ ra/ tionali appetitu. qm̄ in cōprehensione sequiꝛ appetitus sicut vmbra corpus. 12. meta. cō. 39. sed scire est cōprehēsum ab intellectu: vt verū

Scda qō.

Positio q̄/ rundam.

Impugnā/ tio.

& existit bonum: imo optimũ. ergo est appetibile a voluntate. ¶ Preterea & quarto. illud quo cõprehẽso cessat desideriũ rõnale appetebatur rationali appetitu: sed apprehẽso optimo & supremo cognoscibili cessat rationalis appetitus. ergo desiderabat rationali appetitu: minor est manifesta per se. qñ enim hõ coniungetur p̃mo intelligibili amplius nõ appetet rationali appetitu: ex his volo cõcludere hominem appetere scire per rõnalẽ appetitũ: licet non tm̃ per illũ: vt dicam. pp qd̃ de hoc scire aĩa secaẽ in tres partes. s. in sensitiuã & intellectiuã: & hanc mediã que sensitiua interior sensuum appellaẽ seu imaginatiua. Iterum rerum quedã sunt nãles tantum: vt res que sunt in motu fm̃ esse & rõnẽ. Quedã intelligibiles tm̃: vt res metaphysice. quor p̃ncipiũ est intellẽs. Quedã metaphysice: vt mathematice q̃ sunt res imaginabiles que fm̃ eẽ sunt in motu cõsistentes fm̃ rõnem ab illo separate: ex his sequiẽ q aĩa est quodãmodo oĩa: est eñ res nãles: qm̃ est p̃ncipiũ illar per sensum: est & res mathematice per imaginationẽ: qm̃ principiũ est mathematicor per imaginatiuã. Est & res metaphysice: qm̃ per intellẽm p̃ncipiũ illarũ est: & ideo dicit Arist. in lib. de aĩa. q aĩa est quodãmodo oĩa. & in meta. x. q sciens vt sciẽs mẽsurat quodãmodo omnia que sunt. ¶ His bene expositis dicendũ q hõ per desideriũ naturale desiderat res nãles: per desideriũ animale desiderat imaginabilia & media que mathematice res dicunẽ: per appetitũ rationalem desiderat metaphysicalia: totũ ergo ambitũ sciẽtie homo cõcupiscit tribus desiderijs: qm̃ sicut fm̃ tres partes est perfectibilis a scibilibus: ita fm̃ tria desideria inclinaẽ ad illa: desiderio enim correspondenti ĩtellectui circa metaphysicalia desiderat illa rationali appetitu. Correspondenti vero potentie circa imaginabilia homo appetit sensitiuo appetitu. Correspondenti circa naturalia ipsi sensui appetit naturali appetitu. ¶ Ad argumẽta alterius partis dicendũ puto q appetitus rationalis: & appetitus animalis: & appetitus nãlis possunt dupliciter cõsiderari: vno mõ vt subordinanẽ p̃prijs potẽtijs cognoscitiuis. V. g. appetitus rationalis subordinatur intellectui: & sic de alijs: & sic non possunt diligere nec dictare in aliqua nisi supposita cognitione in potentijs: quarum sunt p̃pereses. secundo modo cõsiderantur vt defectus illarum potentiarũ: quarum sunt p̃pereses. & sic possunt dictare & inclinare ad sua p̃pria perfectibilia nulla supposita cognitione in suis potentijs: & sic vnica solu. patet fere ad omnia argumenta.

Dẽs appetit⁹ põt dupl̃r considerari.

¶ Ad primum dicendum q appetitus rationalis primo modo cõsideratus presupponit actum: scd̃o modo non: vt constat per se. ¶ Ad secundum cõtra idem dicendũ q p̃mo modo est formaliter liber. scd̃o modo est necessarius: qm̃ vt defectus quidã est inclinat ad suum perfectibile. ¶ Ad tertiũ cõtra scd̃m dicendũ q argumẽtũ cõcludit: verũ est eñ tm̃ respectu sensibilium sensu interno. s. respectu imaginabiliũ. ¶ Ad quartũ cõtra illud dicendum q non: qm̃ appetitus sensitiuus brutor non est defectus potẽtie potẽtis cognoscere illa imaginabilia: vt patet: imo si illud argumentũ valeret: p̃barem lapidem posse appetere scientiam: qm̃ h3 appetitũ naturalẽ. ¶ Ad verba Arist. dicendũ q loquiẽ de sciẽtia rerum nãlium: qd̃ apparet q: p̃bat illam p̃positionem per simile in sensu visus postmodo trãsit ad metaphysicã: vt p3 ibidem. ¶ Preterea: & eodem modo loquitur Auer. vt patet ibidem.

Colligẽdo itaqꝫ dicta pōt dici ꝙ intellectus appetit scibilia metaphy
sica per volũtatẽ: prout est quidã eius defectus: volũtas em̃ vt est qui/
daz defectus intellectiuus dĩ rõnalis appetitus. Silr appetitus sensi/
tiuus vt quidã defectus est reruz nãlium cõprehensaruz dĩ appetitus
nãlis: et illud quo homo appetit scientiã rerũ nãlium. Appetitus autẽ
animalis: vt est quidã defectus virtutis imaginatiue est pncipiũ appe
tẽdi ipsi imaginatiue circa mathematica. ergo isti sunt tres appetitus
qui ꝓheresces possunt dici suarũ potentiarũ cognitiuarũ qui sunt pn/
cipia appetẽdi non supposita cognitione: sed tantũ vt defectus earuz
sunt: quare rc. ¶ Ad scđam qõnem ꝓpositã expositores latini supra Questio.
pmo meta. dicunt ꝙ hec cõclusio. homo nãliter appetit scire: tribus ra
tionibus pōt ꝓbari. et adducã illas ordine meo in hũc modũ. ad ocm
ꝓpriam e nãlem operationẽ vnũquodqꝫ inclinat: sꝫ scire est operatio
ꝓpria hois inquantũ hõ: ergo ad scire inclinat homo inquantuz ho/
mo. Scđa cõponitur sic. ad ꝓpriã perfectionez vnũquodqꝫ inclinat:
sed ꝓpria operatio hois inquantũ homo est ꝓpria eius perfectio. ergo
ad ꝓpriã operationez homo inquãtũ hõ nãliter inclinat. Tertia pōt
cõponi sic. vnũquodqꝫ appetit cõiungi suo pncipio. homo cõiungitur
suo pncipio per scire. ergo homo appetit scire. ¶ Cõtra hoc quidã fra/ Positio q/
tres posteriores multũ obijciunt: et dicunt has nõ esse tres rationes: rundam.
sed vnam: cum medium possit esse vnum tribus cõmune: quõ aũt sit
istud: vide eos. ¶ Mihi videt ꝙ hic est vnus syllogismus principa/ Põ ꝓpria.
lis: et duo ꝓsyllogismi. scđs enim syllogismus ꝓbat maiorez pmi. ter
tius si cõponitur hoc modo: illud per qđ homo cõiungit suo principio
naturaliter appetitur ab eo: sed ꝓpria perfectio est id per qđ homo cõ
iungitur suo pncipio. ergo ꝓpria perfectio hois appetit nãliter ab eo.
si cõponit inquã hoc modo sic ꝓbat maior scđi syllogismi: pmus ergo
est pncipalis. scđs ꝓbat maiorẽ pmi. et tertius ꝓbat maiorẽ secundi.
et sic ille tres rationes sunt vna demonstratio que cõdensatur vsqꝫ ad
ꝓpositionem pmam: docuit em̃ Arist. in posterioribus ꝓpositionez cõ/
densari: quando. s. ꝓsyllogizatur vsqꝫ ad imediataz que amplius nõ
est cõdensabilis: maior itaqꝫ primi cõdensatur per secundum syllogis
mum: et maior scđi per tertium. et ibi status. hec eniz ꝓpositio: illud per
qđ homo cõiungitur suo pncipio naturaliter appetit ab eo. est imme/
diata: et non pōt amplius ad ꝓpositionem imediatam perstringi: et sic
vna est demonstratio cõdensata ad imediatã propositionẽ. Si enim
queratur ꝓpter quid desideramus ꝓpriam operationez. dicemus pro/
pterea vt adipiscamur propriam perfectionẽ. Si aũt querat propter
quid appetimus propriaz perfectionẽ? dicemus vt pmo pncipio con/
iungamur: et amplius non pōt qneri. hec enim est propositio imediata
que amplius non pōt cõdensari neqꝫ perstringi ad imediatiorẽ: vtrũ
autem expositores hanc tenuerint opinionẽ non curo: forte enim ꝙ
sic. id autem qđ dicunt posteriores latini non est dignum vt hic pona/
tur: illi enim sunt adeo rudes in logica ꝙ non pōt rudior eis reperiri:
et ideo non est eis credendũ in questionibus circa demonstrationes et
probleumata dialectica incidentes. Et cum hoc sit verificatuz patet
qualiter prima ratio Alga. est primus syllogismus h inductus qui si
debet oĩno bene firmari dꝫ cõdensari eo modo quo dixi. V. g. propter
quid homo appetit cognoscere rerũ veritates: ad hoc dicendum est vt

prius.s.vt ꝓpriā adipiscatur pfectionē:ꝛ si queraṫ ꝓpter quid queriṫ adipisci ꝓpriā perfectionē:dicemus vt cōiungatur suo primo princi pio.ꝛ hic status:est eniȝ ꝓpositio imediata vt dixi:ꝛ sic oȝ rō Alga. verificari.scḋa rō est credita ꝛ cōueniēs legibus:ꝛ ideo nālis phs nō debet eam ponere.ꝛ ꝓpterea Thomas in primo meta.non tetigit il/ lam:sed tm̄ predictā vt visum est(Sȝ deus benedictus) Cum acce/ pit quasi maiorē.s.ꝙ hō oȝ recipere sciam ꝓpter duo.s.vt cōprehen dat rerum veritates:ꝛ vt notificenṫ media ad vitā eternā:nūc acce/ pit minorē ꝛ dicit:sed deus benedict⁹ nulla perfectione indiget: neqꝫ opȝ vt ei manifestenṫ media ad vitam eternā.Tunc apponit conclu sionem ꝛ inquit:ergo nō decet eum habere sciam qua perficiatur:ꝛ sic ptȝ qualr̄ hic sermo est ad modum rethorici cum procedat per lo/ cum a contrario qui nō ponitur ad probandū aliqḋ ignotū:sȝ ad cō firmandū:vt dicit Auer.in priorib⁹.ꝛ primo celi forte cōmen.124. in vltimo(Neqꝫ licite) Hoc in loco videtur quasi amouere dubiuȝ ta citum:posset nāqꝫ obijci.ulla perfectio debet amoueri a perfectissi/ mo:sed scire est perfectio:ergo nō debȝ remoueri a deo qui est summe perfectissimus:cuius responsionē videṫ assignare:ꝛ cōsistit in hoc ꝙ multa sunt perfectiones in natura inferiori que sunt imperfectiones in natura superiori:qḋ declarat:ꝛ inquit.neqꝫ licite aliquo modo ta lis sciētia sibi attribui oȝ:sicut diximus superius de auditu ꝛ visu:ꝛ sciētia particulariū in quibus omnes phi conueniunt ꝙ debeant ab ipso deo glorioso actualr̄ remoueri:cuius rōneȝ dicit.ꝓut talia ingre diunṫ tēpus qḋ diuidiṫ in preteritū ꝛ futurū:ꝛ sic sequereṫ ꝙ hec in/ ducerent permutationē in eum(Et ideo) Cum hoc ꝑmisit quasi solu. dat ad formā qōnis:ꝛ inqt.ꝛ iō auferre talia vel silia eis ab eo:nō est defectus in eo:imo potius perfectio sequiṫ littera que sic repiṫ in trāſ latione Calli.hebrei.(Sicut indigentia quā nos habem⁹ de sensibus dȝ nobis attribui defectus:natura nāqꝫ ꝛc̄.) Reputo ꝙ lr̄a est corru/ pta vel ex errore translatoris vel diminutione scriptoris:vel q: in ara bico ipse collegit tm̄ verba:ꝛ est impoſſe intelligere multa dicta hui⁹ hominis:si verba aspiciamus:ideo in translatione Nicolai hispani q̄ nunc peruenit ad me:inueni sic.nō eniȝ sicut indigentia quā nos ha bemus de sensibus debet attribui nobis defectus:sic ꝛ carentia cō/ prehensionis reum naturaliū est defectus primi entis.ꝛ tunc littera est quasi respōsiua ad maiorē.s.q: est simplr̄ falsa:qm̄ non est simile ꝙ sicut.s.carentia sensuum est imperfectio in homine:sic carentia cō prehensionis rerum sit defectus in deo:cuius rationeȝ subdit.natu/ ra nāqꝫ prouidit nobis in istis:vt possimus cauere nobis nocumēta contingētia.ꝛ sic pȝ qualr̄ maior sylli est falsa(Sequitur ergo ex hoc) Cum soluit argumentū illud:hoc in loco cōparat scientiā particula/ rium ad scientiā vniuersaliū in nobis penes necessitatē:ꝛ inquit.se/ quitur ergo ex hoc ꝙ nos scire omnia particularia:ꝛ cōprehēdere om nia sensibilia desideramus:qm̄ est aliquo modo pfectio nostra:ꝛ vt vi/ sum est:ꝛ addit.ꝛ sicut in deo benedicto non est defectus.s.ignoran/ tia rerum:sic neqꝫ in nobis nō est perfectio simplr̄ scire res particula res:qm̄ si ignorātia particulariū rerum in deo esset defectus cogno/ scere res particulares in nobis eēt simplr̄ perfectio.(Simlr̄ dicim⁹). Reputo ꝙ hoc in loco persoluat aliam qōnem:ꝛ posset enim dici.scire

vniuersalia est perfectio simplr homini:ergo debet apponi in primo perfectissimo. Respondet et inquit. similr dicimus quod nos scire vniuersalia est perfectio nostra: attamen deum ignorare ea: non est defectus in eo: et sic ad formā patet quarr illa ppositio est falsa. s. quecunque pfectio reperitur in natura inferiori reperif in perfectissimo: et tunc apponit pondus argumenti. et inquit: et hoc argumētum valde difficile reputamus: et non potest aliter solui quam dictum sit.

Sed pulchra inorif qō an perfectio simplr hois dz apponi in supremo summo qui omnez perfectionem cōtinet? ¶ Pro sol. huius qōnis primo opz intelligere qd sit pfectio simplr. Et post dicā ad qōnem. dico ergo de primo quod nō dicitur perfectio simplr: quia infinita fm illud. 2. topicoz in vltimis fere verbis qō simplr dico sine addito dico. sic enim nulla esset in homine perfectio simplr: quia homo esset infinitus in perfectione. scdo dico quod non dicitur perfectio simplr. i. singulariter: et vno modo dicta: sic enim quelibet res esset perfectio simpliciter dūmodo esset pure singularis. ¶ Ideo debes scire primo quod opposita possunt dupliciter capi. Uno modo pro quibuscunque incōpossibilibus: et sic leo et homo possunt opposita dici: eo quia in eodē sunt incōpossibilia. Possunt capi scdo modo pro cōtradictorijs: vt sciētia et non scientia: homo et nō homo: et sic de multis. et hoc scdo modo famose opposita dicunt quecunque inuicē cōtradicūt. ¶ Scdo debes scire quod indiuiduum pōt capi duobus modis: vno modo vt est determinate nature. U. g. pro sorte qui est hominis indiuiduū. scdo modo pro indiuiduo nature indeterminate: vt sorte est indiuiduum entis. s. hoc ens et illud ens: hec distinctio potest colligi ab Auer. 5. physico. cōmen. 15. vbi vult quod omne mobile potest velocius moueri: et ait quod hec est vera per se: et falsa per accidens: eo quia celum non pōt velocius moueri: et hoc non pōt intelligi aliter nisi quod capiēdo indiuidua nāe mobilis sub indetermiata nā: vt sic quolibet mobile pōt velocius moueri: sed capiēdo indiuidua mobilis put sunt determinate nature: sic falsa. qm hoc determinatū non pōt velocius moueri quam modo mouetur: et ideo est vera per se stando in indiuiduis mobilis nature indeterminate: et est falsa per accidens. i. extraneando ad indiuidua determinate nature. Ex his palam recipio quod indiuiduū est duobus modis. s. idetermiate nāe et dtermiate nāe: et p hoc pōt verificari dictuz Auer. tertio celi. cōmen. 6. quādo dicit quod cōtinuum est diuisibile in infinitum fm formam. i. per se et nō fm materiam. i. per accidēs: quoniā omne cōtinuū captum sub indeterminata natura est diuisibile in infinitū: non tamen cōtinuum determinate nature. U. g. ignis aqua et animal etc. ¶ His visis dicendū quod cum perfectio simplr non sit: eo quia perfectio infinita: nec quia perfectio singulariter relinquitur quod dicatur perfectio simplr: eo quia in quolibet indiuiduo entis sub indeterminata natura capto est melior ipsa quam suū oppositū incōpossibile. dico primo. In quolibet indiuiduo entis sub indeterminata natura capto: qm esse auri est perfectio aliqua: nō tamen homini est pfectio simpliciter: qm esse auri additū homini corrumpit esse hois cum sit ei incōpossile: ideo optz vt indiuiduū capiaf sub indeterminata natura. dico secūdo quam suum oppositum incōpossibile. Quia quelibet pfectio est melior quam suū oppositū cōtradictorie:

Dubitatio.

Quid perfectio simplr

Opposita duplicia.

Indiuiduū duplex.

que est pura negatio. & quia scia in quolibet indiuiduo entis in quantum ens est melior quam suum incompossibile. V.g. ruditas & praua ignorantia: ideo dicitur pfectio simplr & multa talia. ¶ His itaque expositis dicendum quod quelibet hominis perfectio simplr debet addi in deo: quia ex quo in quolibet indiuiduo entis est melior: & deus sit entis indiuiduum per essentiam: ideo conuenienter decet: vt apponatur in deo. ¶ Sed dices. scire res diuersas est perfectio simplr in homine: ergo debet apponi in deo. Iam patet sol. scire enim est perfectio simplr: cum in quolibet indiuiduo entis simplr sit melior quam suum oppositum incompossibile. Sed scire res extra se non est perfectio simplr: cum non sit in quolibet melius quam suum incompossibile. s. scire res per essentiam propriam: quoniam licet scire res per essentiam non sit melius homini cum sit eius nature incompossibile: est tamen melius simpliciter: quia addito homini in quantum ens esset melius quam scire per res extra se: vt patet. Similiter patet quod licet homini sit pfectio habere quinque sensus quibus percipiat: non tamen debet attribui deo: eo quia non est perfectio simplr: cum in quolibet indiuiduo in quantum ens non sit melius imo deterius: vt patet. ¶ Regula itaque quam Simplicius secundo celi. testatus est. s. quod quicquid perfectionis est in natura inferiori debet inesse nature superiori: debet intelligi de perfectione simplr & non in genere determinate nature: homini enim in quantum perfectissimum animalium competit habere quinque sensus: non tamen in quantum pfectissimus entium & ideo non oportet quod omnis perfectio conueniens musce conueniat homini nisi sit perfectio simpliciter: vt sepe verificatum est.

Dubitatio.

Solutio.

Quicquid perfectionis reperitur in natura inferiori debet reperiri in natura superiori.

AVERROIS.

Nos dicimus quod hec est allegatio opinantis quod ipse deus non scit nisi seipm: & nos in precedentibus iam narrauimus opiniones ipsorum ponentes conuenientiam intra id quod dicebant. vz. quod ipse deus non scit nisi seipm: & quod ipse scit oia entia. Et ideo dicunt aliqui ipsorum nobilium quod deus est oia entia: & ideo non oportet nos in istis amplius replicare. Sed nos dicimus quod ppositiones ab isto hoie in pnti caplo ducte pbabiles & dialectice sunt put assumit significationem ex manifestis ad ignota: & non est dubium quod non igrediuntur vnum genus: neque coicant aliquo mo. Tandem dicimus quod verba Alga. in hoc loco erga Aui. expsse diriguntur put indigebat dicto dicentis quod deus scit seipm: & scit alia. Et oes ppones quas ab Aui. narrauit in asserendo hanc opinionem supposite sunt a rebus notis in hoie: & putat eas transferre: siue transfigurare in deum: quod est impole: quia he due scie dicuntur sine dubio equoce. ¶ Et declaratio huius est quod id quod dicebat

Aui.vz.q a quolibet intellectu pcedit qdā act⁹ quē ipse scit: ppositio vera est: s3 mō humane scie: intelſus nāq3 humanus pficiť ab eo qd intelligit: ⁊ patiť ab eo a quo cātur imagiātio intellect⁹. Et cu3 ppōnib⁹ suppositis in hoc gñe obijcit ei Alga. eo q qcūq3 hoiu3 itelligat actū ⁊ eundē actū sequať alius actus. vz. scđs: ⁊ illū tertius: ⁊ illum quart⁹: nō ex hoc sequiť q agens itelligēs sciat primi actus ꝯñtia: ⁊ respōdens sibi Algazel dicit q hoc reperitur in agente ppria voluntate: in alio vero nō. dixit tñ hoc: q: id in quo magis appodiať in attribuendo sciam deo est: q: affirmat deū habere voluntatē. Quapropter dixit q hoc argumentum est ita vehemens q nullam habeat respōsionē qua vitetur. vz. q non sequatur q primus intelligat preter eu3 omnes actus ꝯñtes ab eo principalr. s. scđa3 cām: ⁊ primū causatū. Simil'r ad ea que narrauit nomine Aui. vz. q si ipse intelligeret seipsum ⁊ nō aliud: esset homo tūc nobilior eo: dicim⁹ q sunt verba pbabilia. si enim imaginaremur duos homines: quoꝝ vnus nō intelligat nisi seipm: ⁊ alius itelligat se ⁊ alia: dicimus q intellectus iudicabit q ille qui intelligit se ⁊ alia est nobilior illo qui tm̄ seipm̄ itelligit: sed tenēdo q intellect⁹ humanus ⁊ diuinus tm̄ equiuoce cōicent: tunc dicta translatio seu transfiguratio est incompetens. Et q: ipse nomine Auic. allegauerat vna3 ppositionem ab eodem concessam in quolibet intelligē te. vz. q qui plura scit nobilior est: ⁊ op3 eos remouere a dicto deo voluntatem ⁊ nouitatem: quare nequiuerunt asserere q prima causa sciat aliud nisi seipsa3: agēs enim intelligens suum effectum scit aliud ab eo prout illud vult. Dixit q hoc incōueniens sequitur pħos tm̄: intendit dicere in hoc esse hominem causatum nobiliorem creatore qui est ipsius causa: ⁊ q hoc sequiť ipsos pħos remouētes mundi nouitatē propter qđ remouēt ab eodem deo voluntatē: ⁊ ideo remota voluntate op3 q ignoret id qđ ab ea pcedit. S3 nos iam in pcedētib⁹

prelibauimus q hoc nõ est verũ.vz.q auferatur voluntas ab ipso deo nisi noua voluntas tm. Preterea sciẽdũ q postq̃z ipse allegauit nomine Aui.cum ppositionib9 apparentibus esse cõmunes duabus scientijs.s.noue & antique:cepit allegare cõtra euz in eo qd dicunt phi in hoc tractatu.vz.de dr̃ia ipsarũ duaruz sciarum dicens: quare vobis cauetis &c̃.vsq; ad finẽ illius qd scripsim9: & sentẽtia illoruz verborum hec est:si oẽs he cõprehensiones defectus in hoie fuerint:ergo debẽt a deo benedicto auferri:& dicet Aui.q ipse in hoc cõuenit cũ alijs phis.vz.q deum nõ cõprehendere particularia non est defect9in eo:imo eẽt defect9in eo si ea cõprehẽderet:silr nõ cõprehẽdere alia pter seipm nõ est in eo defect9. Et nos dicim9 q euasio hoz dubiorũ est q diuina scientia nõ diuidit veruz a falso in oppositis sicut reperit in humana sciẽtia.verbi gratia:q: aut homo scit alia: aut nõ. & ista duo sunt cõtradictoria.vnde verificata vna ipsaz alia necessario est falsa. Sz in deo benedicto ambo verificant:tamen duob9respectibus.vz.q ignorat ea modo inserẽte defectũ sicut est in humana scia:& scit ea modo nõ defectũ inserẽte.similr dicimus d vniuersalibus & particularib9 q ipse deus scit ea:& q ignorat ea.s.modo iam dicto. Dicimus deniq; q ab hoc possum9 quiescere.vz.a litibus & rixis Alga.cũ phis nõ tm̃ in hac disputatiõe:sz in sequẽti:nihilominus ducemus sequentez disputationẽ:vt ne putent sequaces ipsius nos stupefactos esse suis sophisticationib9litigiosis argumẽtis.

¶ In solu.presenti Auer.primo pponit quodãmodo excusationez in qua videt verificare dictũ Alg.scdo ibi(Sz nos.) Incipit cõsiderare ppõnes quas sumpsit Alga.hoc in loco. Quãtũ ad primũ dixit Alg. q multiplicatio scie in deo rerũ extra se nõ apponit pfectionẽ in eo: & p ɔñs voluit deũ nõ scire res extra se:hoc verificat.d. dicimus nos q hec est allegatio opinãtis q ipse deus non scit nisi seipm.i. dicere deũ nõ scire res extra se est argumẽtum quo cõcludit ipm non scire nisi seipm:& tunc statiz remittit se.d.& nos in precedẽtibus narrauimus opiniones ipsoz ponẽtes cõueniẽtiã inter id qd dicebant.vz.q ipse deus nõ scit nisi seipsuz:& q ipse scit omnia entia.i.ponebãt hec esse eadẽ.s.deũ scire se & alia:& statim explicat cõuenientia.d.& ideo

dicunt aliqui ipsorum nobilium ꝙ deus est oĩa entia.ergo cõuenientia hec:qm̃ deus est oĩa entia: ideo scire seipsuz est scire oĩa entia aliquo mõ.ideo excusat se.d.ꝛ ideo nõ oz in istis nos amplius replicare: qm̃ multotiens dictũ est:ꝛ sic ptz:quõ dictuz Alg.quodãmõ est verificatum:deus eniz scit se ꝛ alia prout esse eius est esse alioꝝ:nõ tñ scit alia prout diuersa sunt ab eius esse:ꝛ hoc iaz exposui superi⁹ milies.(Sed nos) Hoc in loco cõsiderat propositiões Alga.suppositas in dubio. vbi debes scire vt apparebit in sol.huius dubij ꝙ Auer.nõ posuit oĩa verba Alga.in dubio pdicto:sed pauca:vt visum est: ꝛ ideo cõsiderat quasdã ꝓpositiões quas nõ habem⁹ in hoc lib.sed bene in lib.Alga. inueniunt trãslate:ego aũt ſm posse conabor illas apponere: deinde dicam dicta Auer.super illas.Primo ergo ꝓponit cuius nature sunt propositiões Alga.ſm dõibi.(Et declaratio.) Exponit qd̃ dixit.inquit ergo.sed nos dicimus ꝙ propositiões ducte ab isto homine in pñti cap.sunt probabiles ꝛ dialectice: cuius rõnem ait.d.prout sumit significationẽ earuz ex manifestis.i.rebus sensibilib⁹ ad ignota.i.deuz qui nobis occultus est: mõ hoc non põt fieri: nõ eniz dz argumẽtuz a simili procedi nisi illa sint vnius generis vel speciei.dicit mõ.ꝛ nõ est dubiuz ꝙ res sensibiles ꝛ deus nõ ingrediunt vnum genus: neqꝫ cõmunicãt aliquo mõ sup.in spẽ vel vniuoca nãꝫquare propositiões formate de creaturis nõ debẽt transferri in deum.(Tandem dicimus.) Hoc in loco apponit solu.pro Auicẽ.cõtra quã arguit Alga.arguebat eniz sic.sicut homo ignorare res est impfectio:sic deum ignorare res est imperfectio.Cui respõdet Auer.d.tandez dicimus ꝙ verba Alg. in hoc loco dirigũtur erga Auicẽ.i.sunt valida ad eum.Et statiz apponit quõ non essent valida.d.prout indigebat dicto dicẽtis ꝙ deus scit seipsuz ꝛ scit alia hoc modo.s.indigẽdo illa responsione sunt valida.sed si dicat ꝙ deus non ignorat alia: qm̃ sciendo se scit ꝛ alia. argumẽtuz Alga.nõ valet.ergo vno mõ valet ad Auicẽ.alio mõ non valet.(Et omnes.) Cum dixisset solu.apponit generale peccatũ omnium propositionũ Alga.d.ꝛ oẽs propositiões quas ab Auic.i.in nomine Auicẽ.narrauit in asserẽdo hanc opinionẽ supposite sunt a rebus notis in homine:ꝛ putat eas transferre siue trãsfigurare in deũ: qd̃ est impossibile.i.indecẽs:qꝛ he due sciẽtie dicũtur sine dubio equiuoce.s.de deo ꝛ de nostris rebus sensibilib⁹:istud ergo est peccatum vniuersale omniuz dictorum Alga.(Et declaratio.) Quia dixit omnes propositiões quas sumpsit ab Auicẽ.esse sumptas ex rebus sensibilibus:ꝛ translatas ad res occultas: ideo hoc in loco incepit declarare illud:ꝛ enumerat aliquas earuz:ꝛ inquit.ꝛ declaratio huius est idest ꝛ ꝙ ex propositionib⁹ sumptis a sensibilib⁹ procedat in occulta est hec declaratio.s.ꝙ id qd̃ dicebat Auicẽ.vz.ꝙ a quolibet intellectu procedit quidaz actus queꝫ ipse intellect⁹ scit:est ꝓpositio vera sed modo humane sciẽtie.i.scientia nostra:cuius rõnem inquit.intellectus nãqꝫ human⁹ perficitur ab eo qd̃ intelligit ꝛ patitur ab eo obiecto a quo imaginatio intellect⁹.i.intellectio causat.est ergo propositio hec.s.omnis actus procedẽs ab intellectu intelligit ab intellectu vera in intellectu nostro:propterea qꝛ ille actus procedẽs hz rõnem obiecti a quo intellect⁹ potest moueri pati ꝛ perfici.ergo intellect⁹ noster potest intelligere omnẽ actum ab eo prouenientem.(Et cum pro/

positionibus.) Cum verificauit propositionẽ illam: hoc in loco osten dit quomõ per illam transit Alga. arguere in dei scientia: ⁊ primo pro ponit hoc. d. ⁊ cum propositionib⁹ sumptis in hoc genere. s. ex rebus posteriorib⁹ obijcit ei. s. Auicẽ. Alga, ⁊ proponit vnam questionẽ ex cuius solu. eligit vnam vim argumẽti cõtra illum. questio est hec: si est vnum agens intelligẽs a quo cõsequit vnus actus: post quem sint plures actus cõsequẽtes an si intelliget primũ intelligere oꝫ omnes actus cõsequẽtes vsq; ad vltimũ. ¶ Et respõdet ꝙ nõ oportet semp: ⁊ dat rõnem: ⁊ inquit. eo ꝙ quicũq; hominuꝫ intelligat actum. s. pri mum ⁊ eundeꝫ actum sequit alius actus. vꝫ. secũdus: ⁊ illũq; tertius: ⁊ tertiũq; quartus nõ sequit ex hoc. i. q: primuꝫ intelligat agens intel ligens sciat cõsequẽtia. i. actus cõsequentes primi actus. i. qui conse quũtur illum primũ: ⁊ tũc apponit qñ est possibile. ⁊ inquit. ⁊ respon dens sibi Alga. dicit ꝙ hoc. i. ista intellectio cõsequentiũ actuuꝫ re peritur in intelligẽte propria voluntate. i. qui intelligit per volunta tem. in alio vero nõ. i. in intelligẽte sine voluntate propria non opꝫ. (Dixit tamẽ hoc.) Cum Alga. soluit qõnẽ colligit Auer. ex solu. que stionis vim argumẽti cõtra Auic. ⁊ inquit. dixit tñ hoc ipse Alga. q: id in quo magis appodiat in attribuẽdo scientiaꝫ deo est: q: affirmat deum habere voluntatẽ: potest ergo componi syllogism⁹ hoc modo. omne agens intelligẽs primũ actum per voluntatẽ intelligit omnes effectus ⁊ actus qui cõsequũtur illum. vt ex solu. qõnis pꝫ: sed deus est agens per voluntateꝫ intelligens primũ actum. i. primã intelligẽ tiam: vt Auicẽ. cõcedit. ergo intelligit omnes effect⁹ post illam: ⁊ illi effectus sunt oẽs intelligẽtie. ⁊ oẽs res. ⁊ inquit. quapp dixit ꝙ hoc argumẽtũ est ita vehemẽs ꝙ nullã hꝫ responsionẽ qua vitetur. vꝫ. ꝙ nõ sequat ꝙ prim⁹ intellect⁹ intelligat preter eum. i. essentiã propriã omnes actus cõsequẽtes ab eo principalr ꝙ sunt scđa cã ⁊ primũ cau satum ⁊ alia multa. quasi dicat. ꝙ hoc argumẽtuꝫ est demonstratiuũ in proposito. ¶ Sed ambiget quispiam an sit aliqđ intelligẽs actum

Dubitatio. primũ sine voluntate: ⁊ videt ꝙ non: qm̃ omne intelligẽs est hõ vel aliqua substãtiarũ abstractarũ: sed omnis hõ ⁊ omnis substãtia sepa rata intelligit per voluntatẽ propriã: vt Alga. inquit. ergo in primo prime. omne intelligẽs intelligit voluntate propria. ¶ Oppositum Alga. in solu. qõnis proposite: inquit. ait eniꝫ esse intelligẽs duplicis gñris: vnũ volũtate: aliđ nõ volũtate: ⁊ verificat sermonẽ ei⁹ p mõ: ⁊ nõ secũdo mõ. ergo res est loco ambiguo. ¶ Et ad hoc dicẽdum ꝙ si in opinione sumus Alga. ⁊ Auicẽ. rõ prima cõcludit: qm̃ oĩno opꝫ in telligẽs omne esse voluntate propria intelligẽs: ⁊ tunc qđ dicit in op positum nihil est: qm̃ ipse forte loquit ẽm aliorum parteꝫ vel per intel ligens intelligit cognoscẽs: hoc eniꝫ modo põt sermo eius verificari: est enim cognoscẽs duobus modis: voluntate propria. i. cõtingentr: vt homo ⁊ deus: ⁊ sine voluntate vt animaliũ cognoscẽtia: ⁊ ẽm hoc rõ proposita in hunc modũ dꝫ componi: omne cognoscẽs voluntate primũ actum cognoscit oẽs actus cõsequẽtes illum. sed deus cogno scit voluntate primuꝫ actum propriũ: ergo oẽs reliquos. Si auteꝫ lo quatur ẽm peripatheticos taliter opꝫ dscerere: ⁊ ego dixi in disputatiõe prima. in solu. secũdi dubij: ⁊ alibi: ⁊ nõ est locus nunc replicãdi. (Si militer.) Persoluit ⁊ aliud argumẽtũ Alga. ⁊ primo proponit illud:

& inquit. similiter ad ea que narrauit noie Auicē. vz. q si ipse deus intel
ligeret seipsum & nō aliud: esset homo tunc nobilior eo. Dicimus q
sunt verba probabilia: & hoc ostendit: & inquit. si enim imaginaremur
duos homines: quorū vnus nō intelligeret nisi seipsum: alius vero in
telligat se & alia: dicimus q intellectus iudicabit q ille qui intelligit
se & alia est nobilior illo: qui tantū seipsum intelligit. vult itaqz tenere
in eis que sunt eiusdē generis: qđ declarat. d. sed tenēdo q intellus hu
manus & diuinus tantū equiuoce cōmunicētur: tunc dicta trāslatio est
incompetēs: eo q: sunt dissimilia: at qūo autē intelligere alia sit pfectio
nis hominis: & nō sequit q sit dei perfectio: verificaui in solu. qōnis
querentis an intelligere alia sit perfectio simplr: an ſm quid: & ideo
non decet hoc in loco illaz repetere. (Et q: ipse nomine) Inducit vnā
aliam qōnem quā peripathetici nō possunt soluere: & inquit. & q: ipse
nomine Auicē. allegauit vnam ppositionē ab eodez cōcessaz in quo
libet intelligēte. vz. q qui plura scit nobilior est: tunc addatur littere
hec minor: sed deus nō plura scit. ergo in secūda figura non est nobi
lior. minorē probat. & pōt ratiocōponi in hunc modū: omne agēs in
telligens suū effectū volūtate agit: sed primus motor volūtate agit.
ergo nō intelligit suum effectū: huius primo accepit minorē. d. & opz
eos remouere a dicto deo voluntatē & nouitatē. i. voluntatē cōtingē
tem: & tunc ponit minorē syllogismi principalis. d. quare nequeūt as
serere q prima cā sciat aliud: nisi seipsa. est ergo minor hec: sed deus
non plura scit: & hec minor est cōclusio psyllogismi: tunc apponit mi
norem prosyllogismi: & inquit. agens enim intelligēs suum effectuz scit
aliud ab eo prout vult. est ergo maior: omne agens intelligēs suū effe
ctum voluntate agit: & sic apparet locus questionis. ¶ Huic inducit
sol. Alga. & inquit. dixit q hoc incōueniēs sequit philosophos tantūs
& exponit qđ dixit. & inquit. intendit dicere in hoc esse hominē causa
tum nobiliorē creatore qui est ipsius cā: & hoc ostendit. d. & q hoc se
quitur ipsos philosophos remouētes mundi nouitatē pp qđ remouēt
ab eodez deo volūtatem: & tunc remota voluntate opz q ignoret id
qđ ab ea procedit: ecce quomō hoc sequit peripatheticos & non theo
logos. ¶ Debes scire q quī ponit mundū eternū: dicit deum age
re necessario: vt in tertia & secunda disputatione visum est. & qui au
fert contingētiam ab agente aufert voluntatez ſm theologos sarra
cenos: & ideo sequitur q deus egit sine voluntate mundum. (Sed
nos.) Ad hoc remittit se & soluit: & sermo eius manifestus est per se:
& ex eis que dicta sunt. (Preterea sciendum q postq). Hic ostendit
ordinem dictorum ab Alga. & inquit. preterea sciendum q postq ip
se allegauit nomine Auicen. cum propositionibus apparentibus id est
sumptis ex sensibilibus esse cōmunes duabus scientijs noue & anti
que scilz posse intelligere extra se. vult dicere postq arguit nomine
Auicen. q scientie noue. s. hominis: & antique scz dei est cōmune scire
se & alia: cepit allegare. i. arguere cōtra eum in eo quod dicunt philo
sophi in hoc tractatu. vz. de differētia istarum duaruz scientiarum. s.
inter deum & hominē: & incipit capitulū a quo incepit. d. quare vo
bis caueatis &c. vsqz ad finem illius quod sumpsimus. s. in dubio pro
posito. ecce quomō Auer. non totum dubium recitauit: & tamē con
tradixit eis: & sic pz illud qđ a principio dixi. (Et sententia). Apponit

Nota.

sententiā illorum que dixit in dubio que dimisit: & inquit. & sententia illorum verborū hec est: si omnes he. i. particulares comprehēsiones defect⁹ in homine fuerint: ergo debēt a deo benedicto auferri. Inducit responsionē eius: & inquit. & dicit Auicē. ꝙ ipse in hoc cōuenit cuz alijs philosophis. vz. ꝙ deum nō cōprehēdere particularia nō est defectus in eo. imo esset defect⁹ in eo si ea comprehēderet. Similiter nō comprehēdere alia pter seipsum nō est in eo defectus. & sic patet sol. argumēti ab Auicē. (Et nos dicimus) Hoc in loco Auer. aliter respōdet & proponit responsionē. & inquit. & nos dicimus ꝙ euasio horum dubiorum est ꝙ diuina scientia nō diuidit verum a falso in oppositis scz cōtradictorijs sicut reperit in humana scientia: vult dicere ꝙ de scientia dei nō verificatur alterum cōtradictoriū determinate. vz. aut scit alia: aut non scit alia: sicut reperitur in humana sciētia: quoniaz determinate: aut homo scit alia: aut nō de necessitate alterum istoruz verificatur: de hominis sciētia: & de ista duo sunt cōtradictoria quorum alterū omnino de sciētia hominis verificat: vnde verificata vna ipsarū de homine necessario altera est falsa: sed in deo benedicto ambo verificatur tamē duobus respectib⁹: & hoc declarat. d. vz. q: ignorat ea modo inferēte defectuz: & scit ea modo nō inferente defectum: vult dicere ꝙ deus scit particularia prout nō imperficitur ab eis: & ignorat illa put imperficit ab illis. similiter dicim⁹ de vniuersalib⁹ & particularibus ꝙ ipse deus scit ea. & ꝙ ignorat ea modo iam dicto. Tunc ordinat se ad sequentem dispositionē: & dicit. dicimus deniq; ꝙ ab hoc. i. perscrutatiōe de scientia dei possum⁹ quiescere. vz. a litibus & rixis Alga. cum philosophis nō tantū in hac disputatiōe: sed in sequēti: nihilominus ducemus sequētem disputationē vt ne putent sequaces ipsius nos stupefactos esse suis sophisticationibus sophisticalibusq; argumentis.

Posset & in hoc loco dubitatio ardua emergi an deus particularia ignoret. Sed q: Auer. in disputatione. 12. hanc pertractabit: hoc in loco transeo. ¶ Ideo volo mouere questionē: an illa duo cōtradictoria in deo verificētur: & quō verbum Auer. intelligatur. ¶ Et videtur ꝙ illud qđ Auer. inquit falsum est. s. ꝙ de deo possunt cōtradictoria verificari: qm̄ Aristo. posteriorū primo. inquit cōtradictio est oppositio. cuius nō est dare mediuz s̄m se. ergo scire particularia & non scire particularia nulluz habent mediuz. Adhuc autez sunt homines multi qui diffinitionē cōtradictiōis sic intelligūt s. ꝙ cōtradictio est oppositio: cuius nō est mediuz dare s̄m se. i. s̄m extrema absolute accepta. V. g. accipiendo albuz & nō album absolute non habēt mediuz: omne eniz ens album vel nō album: accipiēdo autem albuz per se vel nō album per se medium reperitur: qm̄ nō omne ens album per se: nec nō album per se: extrema ergo illa vno modo non habēt mediū: alio modo hn̄t: hn̄t quidē prout absolute accepisti: carent vero medio: prout respect⁹ & notas adiūxisti perseitatis. ¶ Ex hoc potest & solu. questiōis patere: cum eniz querit an inter scire particularia & ignorare illa sit mediuz absolute nō datur medium: deus eniz particularia scit: attamē si extrema illa assumat cum notis & respectib⁹: pōt & deus mediuz esse: scire enim particularia eo modo quo sciens imperficiūt: & ignorare vel nō scire eo modo quo perfi/

The marginal notes beside this text:
- Beside the line beginning "ligatur" (start of the objection): Qō tertia.
- Beside the line beginning "¶ Ex hoc potest": Solo.

ciunt habet et medium.vz.deum.deus enim nō scit particularia eo modo quo ipsum imperficiunt sed eo modo quo nō perficiunt cum scit. Sed quomodocūq3 in homine siue scire singularia:siue non scire capiantur absolute:siue cum notis perseitatis vel respectib⁹ nunq̄ est inuenire mediū semper:homo enim scit singularia.quomodocūq3 vel ignorat. ¶ Sed hec solu.optima est et tota bona:peccat tamē in diffinitione oppositionis:et quasi vniuersaliter nullus antiquorum expositorū sic exposuit:nisi quidam latini qui fere totum librum posteriorum confurbant. Joā.autē Philoponus posteriorū primo aliter cōmentat⁹ est diffinitionē cōtradictiōis:vbi debes scire in vnaquaq3 specie oppositionis posse dari mediū aliquo modo.U.g.calidum et frigidum:vt cōtraria medium habēt.iterum pater et filius:vt relatiua medium habent subiectis:vt opposita relatiua: similiter cecus et videns medium habēt lapidem:vnaqueq3 ergo species oppositiōis vt talis est mediū hz semper se:et fm q̄ talis species.attamē si cōsiderātur oppositionis oēs species:vt in eis saluatur cōtradictio: vnaqueq3 enim species oppositionis ad cōtradictionē reducitur:vt Aristo.docet in predicamētis:frigidum enim et calidum possunt et in frigidum et nō frigidum reduci.calidum enim nō frigidum dico:ergo genus omniū oppositionū eē oppositionē differētiam:qm̄ he quidem medium fm se:vt relatiua cōtraria:et priuatiua per accidēs medio carent:prout ad cōtradictiōis reducūtur oppositionē:hec autē medio carent per se:et sunt alijs cause carentie medij vt cōtradictio:ergo vt dicam qua differt cōtradictio ab alijs speciebus:adiunxit Arist.in posteriorib⁹.(fm se.)inquit eis. Contradictio est oppositio cuius non est dare medium fm se: ad differentiam aliarum specierum in quibus est medij carentia prout reducuntur ad contradictoria;reliquum autem responsionis eorum esse potest totum bonum. Impugnatio.

¶ Undecima disputatio Alga.cum phis in qua ostēdit debilitatem ipsorum in asserēdo q̄ ipse deus scit seipsum.

¶ DVBIVM PRIMVM.

It Alga.fm opionē veroꝝ phoꝝ qui nouitatē cōcedūt mūdi ꝑpria voluntate patefit ꝓpositū: q2 ex voluntate et scientia iudicatur vita:et qd̄libet viuens seipsum sentit:deus est viuēs: ergo cognoscēs seipsum. vnde dicim⁹ q̄ hec ratio est valde acerrima:sz vos qui remouetis ab eo voluntatem et mundi innouationē totaliter negatis:et opinamini q̄ id qd̄ procedit ab eo:procedit de necessi/

tate vel a natura: et q primo causatur ab eo primū totū: deinde alia causata successiue et gradatim donec perue/niant ad vltimum entium: et sic ipse non seipsum sentit: sicut ignis a quo caliditas procedit: vel sol a quo lux pcedit: et nullus istorum seipsum nouit: sicut nullum extrinsecorū ab eo nouit: ergo deus apud nos summ⁹ ignorās est: et nos iam declarauimus noīe ipsorum q ipse ignorat alia: Vnū postq̄ ignorat alia nō est cauēdū q ignoret seipsum. Et si aliquis diceret q licet ipse ignoret entia seipsum saltim scit. Qui eīm seipsum ignorat mortuus pōt reputari. ergo ipse deus esset sine dubio mortuus. Nos vero ad hoc rñdētes dicim⁹ eis q hoc sitr sequet opinantes q deus ignorat alia. et scit seipsum. nulla enim differentia est intra hoc et dictum dicentis q illud qd non agit cum voluntate: nec audit: nec: videt est mortuum. Et si forte dicerent q oē separatum a materia est intellectus p se existens et in/telligens seipsum. Dicimus q declaratū est q hec pura euasio est: q: nō pōt demonstratiue pbari. ¶ Et si forte dicerent q hmōi dmonstratio est: q: ens dicit ad viuēs et ad mortuum: et viuens nobilius est mortuo: sed primū nobilius est cūctis entibus. ergo viuum est etc̄. dicim⁹ q oēs iste sunt euasiōes. Nos. n. possum⁹ eis dicere. quare est impossibile q ab eo qd ignorat seipsum succedant en/tia seipsa sentientia cum pluribus medijs: vel sine me/dijs. ¶ Et si forte diceretis q impossibilitas puenit ab eo: q: sequeretur q causatum esset nobilius causa. Dici/mus q potestis hoc asserere sm apparentiā: nō tñ q possit demonstratiue pbari etc̄.

¶ Sicut Auer. inquit h disputatio videt quodāmodo superflua: qm̄ sufficienter tractata est: attamē vt ne Auer. videret fugere argumēta Alga. ideo aggressus est eam: et per cōsequēs que sit intentio hui⁹ ma/nifestum est. Primo ergo Alg. ccedit q deus intelligit et cognoscit se et syllogizatur hoc modo: oē viuens cognoscit se: sed deus viuit: ergo deus cognoscit se. maior probat: qm̄ deus scit et vult: et oē sciens et vo/lens est viuens: ergo in prima figura deus viuit. huius primo tangit prosyllogismum. d. Ait Alga. sm opinionē verorum philosophorū qui nouitatem concedūt mundi propria voluntate dei patefit propositū et accepit vim maioris prosyllogismi et inquit: q: ex volūtate et scien/

tia iudicatur vita:reliquũ prosyllogismi dimittit:tunc accepit maio/
rem prosyllogismi ⁊ inquit:⁊ quodlibet viuẽs seipsum sentit.i.intel/
ligit:deus est viuẽs:hec est minor:ergo cognoscẽs seipsum:⁊ appõnit
efficaciam cõis: ⁊ inquit vnde dicimus ꝙ hec ratio est valde acer/
rima.Sꝫ hic est ambiguitas: quoniã primo probat deuꝫ viuere pro/ Dubitatio.
pter intelligere: secũdo probat ipsuꝫ intelligere propter viuere:ergo
ipse cõmittit circulũ quẽ Arist.destruit ꝑmo posterioꝝ.❡ Dicendũ Solutio.
ꝙ intelligere ⁊ velle sunt velut cause vite:vita velut effectus: sicut
eñ motus est causa vite:ita ⁊ intelligere ⁊ velle cause sunt vite perfe
ctissime: vt Auer.inquit.12.meta.cõ.38.⁊.39.potest itaqꝫ dici ꝙ pri/
mus processus concludens deum viuere ex eo:qꝛ intelligit ⁊ vult est
processus ꝑpter quid:⁊ dicit demonstratio cause.secũdus processus
est processus quia:qꝛ ꝓcedit a posteriori ad causaꝫ priorem:qꝛ.n.vi/
uit cõcludit ipsuꝫ intelligere ⁊ velle:ergo demonstratio hec erit signi. Questio.
❡ Ad questionẽ dicendũ ipsuꝫ non errasse cum non in eodem genere
demõstrationis illud fecerit.❡ Sed hic adhuc emergit ardua dubi/
tatio: an.s.possit fieri iste regressus seu circulus ab effectu ad causaꝫ
⁊ post ab illa ad effectum.❡ Similiter ⁊ adhuc ambiges. cuꝫ enim
ordo nature sit cõtrarius modo ꝓcedẽdi nostro: vt Auer. inquit ꝑmo
phy.co.mẽn.3.nã incipit a causa:ergo nos debemus incipere ab effe
ctu:modo Alga.vr̃ totũ oppositũ fecisse:incipit enim a causa ⁊ ꝓces/
sit ad effectũ:⁊ post videt ab effectu regredi ad causam:⁊ he ambigui
tates sunt non parue:⁊ cum in cõmento meo libri posteriorũ multuꝫ
ꝓlongauerim sermoneꝫ in his visum est mihi modo abbreuiare opi/
nionem peripatheticorum in his:primo ergo dicaꝫ ad primã: post ad Positio an
secundam ꝑm posse meũ.❡ Quantũ ad primam igitur parteꝫ dixe/ tiquoꝝ.
runt multi antiquoꝝ ꝙ non sit illa circulatio vel regressus demonstra
tiue:quãdo enim per effectũ causaꝫ tu inuenisti sine dubio demonstra
ri eo:qꝛ ex notiori ⁊ priori tibi ꝓcessisti:⁊ cum ex causa inuẽta ad effe/
ctum redis ꝑpter quid ipsius effectus cõcludens non demonstrabis:
cum ex ignotiori ꝓcedis ad notius:⁊ sic isti ꝓcessum quia: demonstra
tiuum affirmãt esse ꝓcessum: ꝑpter quid cõcedunt non demonstrati/
uum esse: sed dialecticũ seu topicuꝫ:eo qꝛ non ex notiori est ad laten/
tius. Et huius exemplum est:si enim ꝓgrediaris iste homo currit: ille
homo currit:⁊ ille ⁊ sic de singulis:ergo omnis homo currit:illatio est
necessaria:⁊ oĩno cõcludit ⁊ necessario:oppositũ enim ꝯñtis stare
cum antecedente est impossibile:attamen topicus ꝓcessus est:eo qꝛ
non ꝓbatiuus ꝑm naturãqꝫ antecedẽs vel est ignotius cõsequente
vel eque notum: potest tamen esse notius tibi vel illi: ⁊ ideo dialecti
cus vel topicus dicitur:eo qꝛ non ex notiori procedit simpliciter:sed
huic vel illi qui dat antecedens.sic in ꝓposito: ⁊ si processus propter
quid sit necessarius ⁊ illationis necessarie:tñ dyalecticus dicitur: eo
qꝛ non ex notiori simpliciter:sed huic vel illi ꝓcedit: in naturalibus
ergo ꝑm hos manifestuꝫ est quomodo fiat circulus : ⁊ quomodo non.
Mouit aũt hos:qꝛ effectus demonstrat causam esse: ergo est notior
ea:sit igitur eius notitia:vt octo.notitia vero cause inuente vt quat/
tuor.Si igitur ad effectum eundem redibis ab ignotiori ⁊ latentio/
ri:quia a noto tibi:vt quattuor ad notius ⁊ certius:quia ad effectum
notum vt octo:procedes:ergo secundus ꝓcessus non potest demon/

stratiuus dici: cū demonstratio sit ex notiorib⁹: vt in poste. satis dixit
Aris. aliaq3 argumēta ꝑ eis: q2 nullius sunt valoris: ⁊ ea ꝓlixe addu
Pō Joan. xi i posteriorib⁹ ⁊ trāseo. ¶ Hac opinionē Jo. iādonus in qōnib⁹ ꝑmi
iando. de aīa conabat destruere: ⁊ arguit in hūc moduz: qm̄ accidētia ꝓpria
sunt pncipia cognoscēdi sbās ⁊ ecōtra: ꝑmo: q2 eadē sunt pncipia eēn
di ⁊ cognoscēdi: nō cā est pncipiū eēndi effect⁹: ḡ ⁊ cognoscēdum: ꝑior
Impugna/ est Aris. ⁊ Auer. 4. cō. scđi meta. ¶ Preterea. sbā est ꝑor nā cognitiōe
tio cōtra ra ⁊ tpe accñte: ḡ aceñs demonstrās sbam pōt ⁊ ab ea demōstrari: maior
tiōes Joā. est Arist. ⁊ Auer. 7. meta. cō. 4. s3 rōnes Joānis cōtra hos nihil cōclu
dunt. ꝑma quidē non: qm̄ causa est pncipiū essendi ⁊ veritatis fm̄ na
turā: vt ⁊ ipsemet dicit alibi: ⁊ sic nō quo ad nos. scđa vero minime:
qm̄ sbā est prior cognitione: ⁊ tpe: ⁊ nā. cognitiōe. s. fm̄ nāz. tpe vero. i.
separabilitate: nā. i. perfectione: ⁊ licet ponat in eius diffinitione: non
quidē ponit vt notius nobis: sed vt quietās: vnū eni3 correlatiuorū
ponit ⁊ in diffinitione alterius: ⁊ non vt notius: pōt ergo ⁊ aliter opi
nio illa remoueri: tum ex verbis phorum: tum ratione: et verbis quidē:
qm̄ ꝑmo posterioꝝ inquit: sed q2 differt ⁊ ꝓpter quid scire primū qui/
de3 ⁊ in eadē scia. Et postq̄ ꝓbauit hoc exēplis multis inquit: alio aūt
modo differt pp quid ab ipso q2. qđ est per aliā sciētiā vtrūq3 specula/
ri: vbi Auer. inquit cap. 3. ⁊ postq̄ est demonstratio que facit adipisci
inuentionē rei tam post aliā que facit adipisci cām inuētionis ipsius
famq3 inueniunt hi duo modi: aut in arte vna: aut in duab⁹ artibus.
¶ Preterea. ⁊ Themi. ait ibidē. cap. 28. sane fieri pōt vt eadē sciētia
modo ipsum quāobre3 tractet: modo ipsu3 vt sit explicet: aliqñ est vt
diuersa sciētia sit que quāobre3 edocet ab ea: que vt sit demonstrat.
¶ Preterea. Arist. 2. poste. cap. 16. mouet qōnem in pncipio capituli:
⁊ inquit. de causa aūt ⁊ cuius est causa: dubitabit aliquis nunq̄d cum
causatū est: causa est ⁊c. post soluēs questionē inquit. si igit quidē per
causam est demonstratio ꝓpter qđ est: si vero nō per causam ipsius q2:
qm̄ in medio est cognouit ꝓpter qđ aūt non: vbi Auer. cō. 25. inquit
in solone illius qōnis: sed cū ostēdimus causatū per cām est id demon
stratio dans cām ⁊ inuētionē: ⁊ cū ostēdimus cām per causatū: est id
demīratio dans inuētionē tantū: ⁊ ponit exēplu3: vide. ¶ Preterea. ⁊
ibidē diuus Themistius cap. 3. inquit. nullu3 aūt incōmodū suscipit
si causa talis cū sua cōclusione rector queri dicat: nec em̄ eade3 ratio
vtrinq3 recip̄ocādi est: sed cū ab euētis ad cām subitur: syll's tantum
vocat: seu3 ecōtrario est: absoluta demonstratio. Dicit forte: per syllo/
gismum tantū demonstrationē intēdit q2: que pro tanto syll's tantu3
dicit; q2 non ex vero medio ꝓcedit: vt ipse ait ꝑmo posterioꝝ. cō. 46.
q̄re ⁊ ex his regressu3 dare manifestū est aptissime. ¶ Preterea. Lin/
coniēsis grossa testa ibidē manifeste ide3 dicit: ⁊ magnus Alber. tra/
ctatu de venatione diffinitionis. cō. 7. ⁊ cōcors est eiusdem. ¶ Adhuc
Auer. 2. meta. cō. 16. inquit: certitudo em̄ diuersat in eadē scia. v. g.
fm̄ demonstratione3 simplr: ⁊ fm̄ demonstrationē quia: ⁊ cū diuerse/
tur in eadē scientia magis diuersatur in scientijs diuersis fm̄ genus.
¶ Rursus. 6. phys. cō. 15. inquit: cum prius declarauit q̄ si magnitu/
do fuerit diuisibilis in infinitū q̄ velocius ⁊ tardius inueniunt in infi
nitum: vult declarare ecōuerso: ⁊ post quibusdam interpositis inquit:
⁊ signa demonstratiua sunt illa que cōuertunt cum suis causis. s. q̄ cū

ponatur causa sequitur signum et econuerso: et ideo incepit primo declarare consecutionem signi ex causa: et inde consecutionem cause ex signo: ecce quod plane Auer. id dicit. etiam in. 8. phy. co. 5. inquit econtrario prime vie. In prima enim probauimus ex motu eterno motorem esse qui non mouetur: hic autem probabimus quod motus eternus est: ex hoc quod motor qui non mouetur est. Idem apponit: et ibidem commen. 53. et. 65. et adhuc possem tibi enumerare loca fere innumerabilia: vbi Arist. et Auer. circulum committunt in diuersis generibus demonstrationum: et ideo nolo plus in hoc insistere: ratione vero et hoc monstrari potest: quoniam scientie diuersantur secundum diuersitatem mediorum: vt Arist. in. 2. posteriorum. demonstrat: quia igitur effectus est medium in demonstrando causam: et causa medium in demonstrando effectum: ergo notitia que relinquitur ex processu cuius medium est effectus differt specie a notitia que relinquitur ex processu: cuius medium est et ipsa causa: notitia ergo que in effectu relinquitur ex causa altera est a notitia effectus que per sensum habebatur: ergo in secundo processu causa est notior nobis quam effectus notitia relicta tertio loco: et hec ratio est demonstratiua: si perfecte addatur vt dicam: vt ergo perfecte intelligas debes scire primo: quod licet causa medium et diffinitio idem sint in subiecto: differunt tamen in modo: aliqua enim causa habet rationem cause: non tamen rationem medij nec diffinitionis: omne autem quod rationem habet medij: et rationem habet cause. ¶ Secundo debes scire quod aliter est in questione simplici: aliter in questione composita: voco autem questionem simplicem: vt an ignis sit vel fumus sit: dico vero questionem compositam in qua est quesitum de concesso: vt si luna deficit propter quid deficit luna: dico igitur quod in questione composita medium habet rationem cause: et habet rationem medij: alio tamen processu acquiritur medium sub ratione cause: et alio sub ratione medij: per processum enim quia: in questione composita acquiritur solum medium sub ratione. V. g. luna deficit: ergo obiectum est aliquid inter solem et lunam: hoc enim processu quia. acquisiuisti medium in eo quod causa illius effectus: et hic est primus processus quia: quo. s. acquiritur causa in eo quod causa: quo facto non statim redibis ad effectum demonstrandum per hanc: quoniam causa inuenta per effectum nondum habet rationem medij. oportet enim ad hoc vt habeat rationem medij: vt sit tibi notius effectu quo inuentum est sub ratione cause: ergo tunc intellectus negociatur circa causam inuentam inueniendo illam sub ratione medij; est autem negociatio hec resolutio que fit compositione et diuisione hoc modo: obiectum istud quod inuentum est esse causam huius: luna deficit est ens: ergo vel substantia vel accidens: et non accidens: ergo substantia. vel igitur corporea vel incorporea: non incorporea: relinquitur corpus vel animatum vel inanimatum: non animatum ergo inanimatum: vel eternum: vel generabile: non generabile: ergo eternum vel diaphanum vel opacum: non diaphanum: ergo opacum: obiectum ergo illud est corpus eternum opacum: sed illud est sola terra: ergo obiectum illud est terreum: qua negociatione completa acquisiuisti causam: tunc sub ratione cause: et sub ratione medij: cause quidem: quoniam per effectum in eo quod effectus: medij vero quia per negationem adeo innotuit quod notius factum est effectu qui erat medium ad ipsum inquantum causa: et eo completo potest syllogismus demonstratiuus propter quid componi: et erit secundus processus. non autem semper causa habet rationem medij: quoniam intellectus causa est veritatis principiorum: quemadmodum propositiones conclusionis: vt Themi. inquit primo poster. c. 7. et Auer. ibidem. et tamen non potest esse medium demonstrandi principia prima: et hoc et Auer. inquit. primo de anima. commen. 2. Similiter in questione simplici

mediū hʒ rōnē cause tantū: vt si fumus est: ergo ignis: tūc em̄ demon
stratio est signi: ⁊ ea inuenit̄ causa in eo: nō tñ pōt fieri regressus: cuʒ
tūc nō habeat rōnem medij: cū non habeat rōnem diffōnis. ptʒ ergo
qualr̄ in qōne cōposita cōcedendum est regressum demonstratiuū me
diante negociatione tibi exposita. in qōne aūt simplici non: imo si re
dibimus pcessus erit topicus forte. Qd aūt hec sit intentio Auer. ptʒ
2. meta. cō. 11. ⁊ tu lege verba eius ibidē: quō quidem igit̄ cōtingat re/
gredi: ⁊ quō non: manifestū. regredi enim in questione cōposita: pmo
tñ negociatione facta cōtingit: in questione vero simplici non facta
negociatione: cum ibi mediū tm̄ cause rōnem habeat. ¶ Ad obiectū
alioꝝ soluit hoc modo: vel gressitus est ad effectū: nō sm̄ eandē spe/
ciem notitie: vt Alber. ait in posterioribus: vel reditus sit facta nego
ciatione. tūc enim notitia cause adeo per resolutionē illaʒ intendit: ꝙ
pōt esse causa ⁊ mediū ad effectū illum: nec est remotum alia via ꝙ a
demonstratione aliquid notificari ⁊ certius reddi. sicut docuit Arist.
in posterioribus. ⁊ sic patet: quō sit circulus ⁊ quō non: ⁊ per ꝯñs sol.
ad primā. ¶ Superest modo questionē scdam soluere: ⁊ pmo opʒ vi/
dere qualr̄ triplex est genus demonstrationis simplr̄. s. pter quid ⁊
signi tantuʒ: ⁊ qd sit vnaqueqʒ ipsarū opʒ declarare. Circa qd opinio
est Ammonij in pmo de aīa: ꝙ duplex est tantū genus demonstratiōis
sʒ pter quid ⁊ signi seu coiecturalis: explanabimus aūt post quid
sit vnaqueqʒ harū: huius rō esse pōt: qm̄ demr̄atio nō differt a demon
stratione nisi rōne medij: augent̄ enī demonstrationes pp media: vt
Arist. inquit in poste. sed mediū demonstratū nō pōt eē nisi duplex. s.
effectus vel cā. g̃ demr̄ationis spēs non nisi duplex erit. Adhuc Arist.
pmo poste. vbi oē genus demonstratōis enumerat cap. (Sʒ differt qz
⁊ pp quid.) ⁊. 2. poste. c. 16. non ponit nisi duas spēs demonstratōis.
⁊ per ꝯñs vel ipse est diminutus: vel fecit aliū librū poster. vbi posuit.
¶ Rursus. si demr̄atio simplr̄ differt a demr̄atione pp qd: vel illud
erit a medio: vel pp ꝯclone: nō pp ꝯclonē qm̄ vna spēs ꝯclonis est in
vtraqʒ: nec penes mediū qm̄ vtriqʒ mediū est eā. ergo non differunt.
¶ In oppositū est Auer. in phemio physic. ⁊ ibidē cō. 10. ⁊ ibidē cō.
vlti. ⁊. 2. phy. cō. 22. ⁊. 26. ⁊ inducere cōmen. ad hoc est superfluū. vt g̃
sol. huius qōnis videat: opʒ videre qd sit demr̄atio signi. scdo quid
sit demonstratio pter quid. ⁊ tertio que demr̄atio simplr̄. Demon/
Demr̄atio signi. stratio signi: vt Auer. inquit pmo physi. cō. 2. est hoc mō: si contingit
vt nota apud nos nō sunt nota apud naturā que sunt priora in esse
sed posteriora: tūc demonstrationes date in hac scīa erūt de numero
signoꝝ: est ergo demonstratio signi demonstratio cuius mediū est po
sterius natura ⁊ notius nobis. Dicit̄ quoqʒ hec spēs demonstratiōis
signū demonstratio quia: ⁊ demonstratio eē tantū: dr̄ quidē demon/
stratio qz respectu cōclusionis cōposite. si em̄ demonstrat̄ pp folia ca
dere humidū resolui demr̄atio erit ipsius qz. i. ēitatis ppositionis: ⁊
hoc inquit Themi. scdo poste. cap. 30. d. ita demr̄atio putāda non est
que nullo mō: aut ex cā aut ex aliquo qd cogitatione prius sic ducat̄
ad lunā deficere nō est cā cur terra se media oggerat: sʒ pōt eē cōclu/
sionis: vtiqʒ rei nō pōt: ergo vult ꝙ ideo dicat̄ demr̄atio quia: qm̄ me
diū cōcludit cōclusionē verā eē: ⁊ hoc appellat qz Arist. p poster. ibi.
(Duplr̄ aūt est pcognoscere.) Dr̄ demr̄atio eē tm̄ in qōne simplici vbi

ab effectu ad cām terminat qd si est hoc mō. fumus est. ergo ignis. h' ignē eē cōducit: ideo demrātio esse pōt ⁊ dz dici. Dr tertio demrātio signis qm̄ effectus est mediū ⁊ effectus signū est cāe: ppterea demonstratio signi seu signū dī. Hāc aūt Ammonius in p de aīa subdiuidit. ⁊ vult q̄ sit duplex. vna est q̄ cōiecturalis dr: vt illa in q̄ medio posito nō sequit necrio: ⁊ olno causa: vt languida est: qm̄ peperit: nō em̄ oīno languorem sequit peperisse. scd̄a spēs dī sufficiētia seu fides ab Auer. p cel. cō. 22. ⁊ Ammoni' inqt. q̄ hui' demrātio dī illa: ad cui' mediū sequit oīno cōclusio: vt fumus est hic. ergo ⁊ ignis. ⁊ sphericā eē lunā pp h'uc modū circulr illuminari. vt Arist. demrat in lib. celi. ⁊ forte hoc inquit Auer. 6. physic. cō. 15. qn̄ inquit q̄ signa demonstratiua sunt illa que cōuertunt cū suis causis. s. q̄ cū ponit cā sequit signū. ⁊ ecōuerso. Et forte de demonstratiōe. q: pmo loquit Themi. 1. poste. ca. predicto. qn̄ dicit: pcessus ab euentu ad causam est syllogismus tantuz. intelligit eniz per euenta signa fallibilia. ¶ Sed dices demonstratio per causaz remotam dī: q: vt Arist. inquit pmo poster. cap. Sed dī quia. ⁊ tn̄ nō est sufficientia nec cōiectura. ergo tertia spēs. ¶ Dicendū q̄ pōt esse sufficiētia seu fides: ⁊ sic sufficit. qd ergo sit demonstratio signi: ⁊ quot modis dicat: ⁊ quot sunt eius species: manifestū.

Dubitatio.

Solutio.

Superest modo definire demonstrationē ppter quid. inquit Auer. 2. celi. cōmen. 35. si latentius fuerit causa rei q̄ suum esse erit demōstratio ppter quid tm̄: est ergo demrātio pp qd demrātio cuius mediū est cā cōclonis ⁊ ignotius ca. ¶ Sed ambiges. qm̄ ols demonstratio est ex notiorib': sz demonstratio pp quid demonstratio. ergo ex notioribus. ⁊ sic dissō Auer. est falsa. ¶ Dicēdū igit q̄ dz intelligi nō facta negatōe. est ergo sensus demonstratio pp qd est demonstratio cui' mediū per se est ignotū ⁊ latētius effectu: lz post cōpletum intellc negociū notius relinquit: ⁊ h demonstratio dī cause tm̄: eo q: dicit tantū pp quid effectus: ⁊ non cōcludit ipsum esse: vel esse verā cōclusionē: ⁊ hoc statim exponit melius. Quid qdē sit demrātio pp qd manifestū mōr: q̄uō mediū se habeat palam.

Quid demonstratio pp quid.

De demrātione vero simplr qd sit Themi. pmo poste. ca. 46. vr dicere q̄ sit ea cuius mediū cōcludit vlr cōclonē oēs possibiles fieri. ait em̄ sic. expō cause q̄ ita sit quiq tota vlium est: eoq non modo noctiam huius vnius defectus quē nūc patit luna: sz simplr omniū cōtinet. Nā interuētus terre nō tm̄ hui' defectus cā est q̄ oiuz qui possint olbus seculis euenire. ecce q̄uō Themi. ait demonstrationē simplr dici: eo q: causa cōcludit vlr ⁊ cōster oēs cōclusiones poleo formari de olbus effectibus possibilib' esse. ¶ Sz hec expositio vr ambigua: qm̄ demrātio. tūc pp qd ⁊ cause tm̄ demōstratio simplr dici posset. est em̄ causa per se oium effectuū causa pp qd. ⁊ simplr dici nō esset remotū. Adhuc demrātio per signū cōuertibile simplr dici posset: eo q: effectus cōuertibilis posset eē causa vlr cōclonis cuiuslibet possibilis formari ex oibus causis. ¶ Ideo debes scire q̄ qn̄ q: est effectus: ⁊ ppter quid effectus eodē medio cognoscunt. vt si nos essemus supra lunā videntes terrā interponi. ⁊ non eclypsim. tunc luna deficit. qm̄ interponit terra: nūc em̄ cognoscit esse. s. lunā deficere. ⁊ ppter quid deficit eodē medio. s. interpositione. qn̄q aūt eē effectus alio cognoscit ⁊ alio pp qd eius. V. g. nūc existens in terra cognosco lunā deficere visu: pp quid

Quid demonstratio simplr.

Dubitatio.

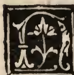
Eodem mō cognoscit q: ē effect' ⁊ pp qd ē effect'

aũt eius per cãm inuentam. ergo diuersis modis. qñ ergo est aliqua demr̃atio q̃ simul ⁊ nõ diuersis modis cõcludit cõclonẽ esse veraȝ. ⁊ pp quid vera est dr̃ demr̃atio simplr: vt demr̃atio illa: tũc qñ essem⁹ supra lunã ⁊ viderem⁹ terrã iteruenire: ⁊ nõ viderem⁹ eclypsim. demõstratio. n. pbãs: qm̃ deficit luna. simplr diceref. ⁊ demr̃atões mathematice sunt hui⁹ gñis. nõ. n. in eis p̱ͥo effect⁹ est not⁹ sensu. ⁊ per ip̃ȝ iuestigaf cãȝ eẽ. deĩde negociamur. ⁊ tertio regredimur: sȝ mediũ simul mõstrat ɔclonẽ verã. ⁊ pp q̃d illius. ⁊ hoc ingt Auer. 2. celi. cõ. illo. d. ⁊ si noti⁹ fuerit p̱ͥs⁹ ⁊ lateti⁹ erit suũ esse: ⁊ sua cã notior erit demõstratio absoluta q̃ dat cãȝ ⁊ eẽ. ⁊ ħ ingt p̃ phy. cõ. 2. d. si cõtigerit vt notũ apud nos sit notũ apud nãm itũ demr̃ationes datẽ ĩ hac scia erũt cãe ⁊ eẽ. i. simplr. vult g̃ Auer. q̱ demr̃atio simplr demr̃o absoluta. ⁊ demr̃o cãe ⁊ eẽ vna sit spẽs diuersa noĩa sortita pp diuersa officia. in q̃tũ. n. ɔclonẽ demr̃at esse verã ⁊ pp q̃d demr̃o cãe ⁊ eẽ dicif: put absoluit oẽȝ ãbiguitatẽ circa ɔclonẽ. s. tã circa q̱ͥ circa eẽ pp q̃d ẽ vocaf absoluta. Prout aggregat oẽm euidẽtiã. s. demr̃atõis signati ⁊ dmr̃atiõis pp q̃d simplr dr̃. hec. n. demr̃o p̱pͥe aggregat p̱fectionẽ demr̃atiõis signati: qm̃ queadmodũ signũ demr̃at ɔclonẽ esse verã tm̃: sic ⁊ hoc ɔclonẽ esse verã oñdit. silr put demr̃atio cãe dicit pp q̃d cõclonis: sic ⁊ ħ pp q̃d dicit ɔclonis: g̃ demr̃atio simplr est virtualr aggregatũ ex vtroq̱ȝ gñe demr̃atõis. ¶ Ad opposita q̃ destruũt istud triplex gen⁹ demr̃atiõis: dõȝ q̱ dr̃nt pp media: ⁊ qñ dr̃ mediũ demõstratiõis simplr vel est cã vel effect⁹. dõm q̱ nec cã pura nec effectus: sȝ aggregãs vires vtriusq̱ȝ vt exposui: sõ mediũ illud est alterius spẽi ab extremis. sicut rubeũ ab albo ⁊ nigro p̱ nunc. ¶ Ad scdm dõm q̱ ibi nõ enumerauit nisi extremas spẽs: tacuit aũt mediaȝ: qm̃ solers põt p̱mpte ⁊ eã ex illis colligere. ¶ Ad tertiaȝ manifesta est sol. dr̃nt enĩȝ pp media. pñt. n. demr̃ationes esse p idẽ gen⁹ cãe. nõ aũt p idem gen⁹ mediȷ. demr̃atio. n. hoĩs habitãtis in terra ⁊ exñtis supra lunaȝ habẽt vnã spẽm cãe: nõ tñ vnam spẽm mediȷ vt solerti patet. Quot quidẽ gña demr̃ationũ q̃d vnũq̱dq̱ȝ illoruȝ: ⁊ quot eorũ spẽs ⁊ quib⁹ dicanf noĩbus: ⁊ q̃ũo soluanf obiecta in oppositũ manifestũ intãtũ. ¶ Ad scdam ergo q̃õnẽ principalẽ dõm q̱ multotiens fit demr̃o simplr ex qua ɔuenit effectũ esse: ⁊ pp quid effect⁹: vt in p̱posito Alga. deus viuit. qm̃ intelligit ⁊ vult. reditus autem fit: nõ vt ɔcludat aliquid ignotũ: sȝ topicus est regressus ductus in ɔfirmatõe demr̃atiõis p̱ͥorĩs: vt ostẽdif signũ ⁊ cãm inuicẽ conuerti. V. g. si essemus supra lunã. arguerem⁹. luna deficit: qm̃ iteruenit terra. hec demr̃atio ẽ simplr. si regrederemur. s. luna deficit g̃ interuenit terra. p̱cessus esset topicus ductus tm̃ pp cõfirmationẽ demr̃ationis simplr. nõ q̱ eo concludaf ignotũ simplr: sed cõfirmat ⁊ sic p̱ȝ qualr hoc fecit Alga. in hoc loco. ⁊ Ari. cõseruat illud sepe in demõstratiõib⁹ nãlibus. Redeam⁹ ergo ad locũ nostrũ. (Sȝ vos.) Cũ induxit rõnẽ qua p̱bauit deũ esse scientẽ se ⁊ alia. hoc in loco ostẽdit q̃ũo apud peripatheticos ẽ necessariũ poni totũ oppositũ: ⁊ syllogizaf sic. oẽ agens sine voluntate effectũ eternũ nescio ⁊ p̱ nãm est summũ ignorãs: sȝ deus est apud pipatheticos agẽs sine volũtate ⁊ effectũ eternũ nescio necessitate nãe. g̃ deus est summe ignorãs. hui⁹ p̱ͥo accepit minorẽ. d. sȝ vos q̃ remouetis ab eo volũtatẽ: ⁊ mũdũ: imo cuiusq̱ȝ effect⁹ innouationẽ totalr

negatis ⁊ opinamini ꝙ id qđ ꝓcedit ab eo ꝓcedit de necessitate vel a nā hoc mō.s.ꝙ prio causat ab eo primū cātum: deinde alia cāta successiue ⁊ gradatim donec pueniēt ad vltimū entiū. V.g. ad mām: tūc apponit ꝯclonē.d. ⁊ sic.i.ergo ipse nō seipm sentit.i.intelligit. apponit maioris ꝓbationē p exēplū.d. sicut ignis a quo caliditas ꝓcedit vel sol a quo lux ꝓcedit. ⁊ nullū istoꝝ seipm nouit sicut nec aliqđ extrinsecoꝝ nouit: ergo maior p3 fere inductiōe: tūc replicat cōclusionē dicēs: ꝗ deus apud vos summus ignorās est. Cōfirmat hoc.d. ⁊ nos iam declarauim⁹ noīe ipsoꝝ ꝙ ipse ignorat alia. vnde postꝗ̄ ignorat alia. nō est cauendū quin ignoret ⁊ se. deus ergo oīno se ⁊ alia ignorat: ergo summus est ignorās. (Et si aliquis.) Apponit hoc in loco dubium ⁊ inqt. ⁊ si aliquis diceret ꝙ licз ipse ignorat entia. vult dicere extra se scit saltē seipm. ⁊ ꝓbat hoc p impoſſe hoc modo syllogizans. q enim seipm ignorat mortu⁹ pōt reputari. apponas minorē: sз p te de⁹ seipm ignorat: ꝗ ipse deus eēt sine dubio mortu⁹. cōclo est falsa. ergo aliq̄ ꝓpōnuз. nō maior ꝗ minor: ⁊ sic hꝫ ꝓpositū. (Nos vero) Rn̄det ⁊ tm ad māin. vr̄ eniз reducere argumētū cōtra eos. ⁊ inqt. nos vero ad hoc rn̄demus ⁊ dicim⁹ eis ꝙ hoc simplr etiā opinātes ꝙ deus ignorat alia: ⁊ scit seipm: qđ ꝓbat.d. nulla.n. dr̄ia est inter hoc ⁊ dictū dicentis ꝙ id qđ nō agit cū voluntate: nec audit nec videt est mortuū. est ergo syll's hoc modo. oē ignorās entia extra se nō videns nec audiēs nec volens est mortuū: sз fm dicētes deū scire se deus est ignorans alia extra se: nec audiens nec videns: nec volens: ergo deus est mortuus: ⁊ sic per ꝯn̄s argumētuз pōt reduci cōtra eos. (Et si forte.) Hoc in loco inducit sol. eorū adhuc ⁊ inqt: ⁊ si forte dicerēt ꝙ omne separatū a materia est intellect⁹ per se existēs seipsum intelligens: ⁊ adde minorē: sed deus est separatū a mā: ergo est intellectus seipsuз intelligēs: ⁊ tūc dicam ꝙ deus viuit: q2 intelligit se: mortuū aūt nec se nec alia intelligit: quare sol. est. (Dicimus.) Huic cōtradicit hoc modo.d. dicimus ꝙ declaratū est.s. in dubijs aliarum disputationū ꝙ hec solu. est pura euasio. q2 sup. deum esse separatū a materia non potest demōstratiue probari: ergo hec solu. fundatur in ꝓpositione dialectica ⁊ nō demōstratiua: ergo est fuga. (Et si forte.) Adhuc apponit argumentū phorum quo ꝓbant deum viuere: posito ꝙ nihil sciat extra se: ⁊ inquit. ⁊ si forte diceret ꝙ hmōi demonstratio est: q2. vз. ens diuidit ad viuens ⁊ ad mortuum. ⁊ viuens est nobilius mortuo: sed primum est nobilius cunctis entibus: ergo primuз est viuens. syllogismus ergo est in scđa figura sic: omne viuens est nobilius mortuo: primū ens est nobilius mortuo: imo cunctis entibus: ergo viuēs erit oīno deus. Respondet ⁊ huic.d. dicimus ꝙ omnes iste sunt euasiōes idest nō rōnes demōstratiue: sed dialectice. (Nos enim.) Hoc in loco mouet ⁊ aliam q̄ōnem maxime cōtra Auic. potest enim queri cur est impoſſe ab eo qđ ignorat seipsum procedere entia intelligentia se. ponebant enim phi ꝙ deus non scit se: ⁊ ꝙ intelligentie emanantes ab ipso sciant se: querit modo ꝓpter quid est impoſſe apud vos alios peripatheticos qui non ponunt hoc: ⁊ dicit igitur. nos enim possumus eis dicere. quare est impoſſe ꝙ ab eo quod ignorat seipm succedant entia seipsa sentiētia.i. intelligentia cum pluribus medijs: ⁊ siue sine medijs. Inducit solu. peripatheticoꝝ.d. ⁊ si forte diceretis ꝙ impos/

nobilitas puenit ab eo:q: sequit q causatū esset nobilius cā. igitur si effectus essent intelligētes se τ deus nō: tūc essent nobiliores prima causa: τ ppter hoc dicūt phi hi q deus ignorās se nihil pducit sciens se. (Dicimus.) Confutat hoc. d. dicim⁹ q hoc potestis asserere ſm apparentiā: τ nō ſm demōstrationē τ rei veritatē: qm̄ in multis effect⁹ est nobilior cā: τ in hoc uolo nūc imorari.

AVERROIS.

Os dicimus q absurdior allegatio hui⁹ hominis τ ipsius sequaciū est in eo qd dicunt. s. q inouatio mundi indicat voluntatē in deo: τ nos inuenimus mundi nouitates que interdū pcedunt a voluntate: τ aliquotiens a natura: aliquotiens ab euentu: id qd voluntate fit sunt artificiales res: τ ea que fiunt per naturā nālia sunt. Et pterea si inouatū tm̄ voluntate inouaret: oporteret q volūtas esset supposita in diffōne ipsius: τ est manifestū q diffō inouati est q inouatū est ens post priuatōez. Un̄ si mūdus inouaret magis decet q innouet inq̄tū est ens naturale pcedēs a principijs naturaliū rerū: q̄ȝ a pricipijs artificialib⁹. s. volūtate. Sȝ supposito q mūdus pcedat ab agente primo qui inclinauit ipsius esse magis q̄ȝ suam priuationē: opȝ nos dicere q ipse est volēs: lȝ ab eterno voluisset suū esse. pȝ ergo q pħi ꝯueniūt cū istis in attribuendo deo voluntatē. Et ideo qd ipse dixerat pħorūȝ nomine. vȝ. q id qd pcedit ab ipso deo procedit modo nature falsum est. Immo dicunt peripathetici loquentes ſm veritatē q entia pcedunt ab eo modo altiori q̄ȝ sit natura: τ q̄ȝ humana voluntas. pbatum est enim demōstratiue q impoſe est pcedere aliquē actum ab ipso deo naturali modo seu voluntario: iuxta voluntatis intentionē in nobis. Uoluntas enīȝ aīaliuȝ est principiuȝ motus. quapp dicimus q actus diuinus pcedit ab eo modo nobiliori q̄ȝ modo volūtario: qui clare comprehendi non pōt nisi ab eodē. Et pbatio quā vult hec est: notū est q ipse scit duo contraria. vnde si ipse q̄ȝtum scit agere tm̄ faceret: faceret ergo duo ꝯ̄ria simł τ semel: qd est falsum. opȝ ergo q efficiat vnū ꝯ̄riorūȝ voluntarie.

Et ideo dicimus q ex eo q ipsi distinguebāt dicētes q actus dei: aut pcedit a natura aut a volūtate: appet q ipsi ignorāt nām z volūtatē qd sint: nā nāqz apud pħos itel ligit in plurib⁹ reb⁹ pricipiū mot⁹: vt ascensus ignis sur/ sum: z terre dorsū: z talis nā dz ab ipso deo auferri: sīr aliqñ dr natura d oi virtute ex qua qdē act⁹ pcedit: quā dicūt aliq q ēt est intellect⁹: z aliq q nō est intellectus: imo illa virtus naturalr agit qd pcedit ab ea. ipsi enim assimilant eā artificib⁹: qui a seipsis mouent z ab eisdē pcedūt actus ordinati: z id ait princeps pħoz. vz. Ari. q satis ptz q intellectus naturalr omniuz dominatur. Sed id qd dixit diffinitiue. s. q qui scit seipm scit alia: z ecōtra: falsum est: qz sequeret q qui alia ignorat: seip/ sum ignoret: z qz cōpellitur Auic. auctoritatib⁹ pħoruz: vt concedat q deus ignorat alia oportuit eundē Auic. concedere q ipse deus ignoret seipsum: z hoc optime probauit. Sed id quod dixit. vz. q qui seipsum ignorat mortuus est: z deum nō decet reputari mortuū. dicim⁹ q sunt verba pbabilia egredientia ex ppositionū diale cticaliū vt. illud nāqz qd nō est viuū nō est mortuuz: nisi de natura sua esset habere vitā: vel si ipse intēderet pro mortuo brutū: tunc nec diuisio erit vera. Uerūtamē no/ tandum est q vita dicit in entibus eternis z corrupti/ bilibus equoce. Sz id qd dixit q omne separatū a ma/ teria est intellect⁹ per se exñs zc. dicim⁹ q hec est euasio nō demratio: nos pbauim⁹ in eo modū demratiōis ip soz qualr in istis dz hre vigorē. Sz id qd dixit. vz. q vi ta pōt pcedere ab eo qd viuū nō est: z sciēs de nō scien te: z id progatiua pricipij est inqztū pricipiū tm: dicim⁹ q sunt verba falsissima. si. n. posse esset q ab eo qd vitaz nō hz pcederet vita: sequeret q entitas pcederet ab eo qd nō est ens: z tādē quelibet res a qualibet re. ergo ordo causaz nihil esset: qd est falsuz. alia vba Alg. hui⁹ capli sumnt sunt errores z phātasie: quare in eis ampli⁹ amit tere tps nō opz: qz ipsi errores oib⁹ sunt manifesti.

¶ Auer. nūc cōtradicit Alga: ⁊ p̄ io mordet ꝑpōnē primā sue rōnis
scʒ ꝙ qꝛ deus agit effectū voluntate: iō agit nouū. hec eniʒ ꝑpō non
est ita nisi in virtute hui⁹ vl'is. oē nouū ꝑcedit a volūtate. Auer. ergo
nō arguit cōtra ꝑpōnē Alg. directe: sʒ cōtra ꝑpōnem in virtute: cui⁹
tenet illa ꝑpō. s. cōtra hāc: oē nouū ꝑcedit a volūtate: ⁊ ingr. dicim⁹
nos ꝙ absurdioꝛ allegatio hui⁹ hōis ⁊ sequaciū ipsius est in eo qđ di/
cunt. s. ꝙ inouatio mūdi indicat voluntatē in deo. cōtra hanc nō in/
stat: sʒ cōtra illā in virtute cui⁹ tenet hec. d. ⁊ nos inuenim⁹ mūdi. i.
rerum mūdanaꝝ nouitates q̄ interdū ꝑcedūt a voluntate: ⁊ aliquo/
tiens a nā: ⁊ aliquotiens ab euentu in phicis dictum est ⁊ hoc exēplo
ostendit. d. illud qđ voluntate fit sunt res artificiales: ⁊ ea que fiunt
per naturā naturalia sunt: vt ignis ab igne: leo a leone ⁊c. ab euentu
vero facta sunt hoꝝ erroꝛes: vt. 12. met. inquit Auer. cōmē. 13. ⁊ scđo
physi. cōmē. 48. ⁊. 49. Ex hac diuisione ꝑpō dicta relinquit destru/
cta cuʒ pateat nō omne factū esse ex volūtate. (Et preterea.) Adhuc
adducit rōnem scđaʒ. d. ⁊ p̄terea si inouatū tm̄ voluntate inouaret
opʒ ꝙ voluntas esset sumpta in diffōne ipsius: ⁊ ostendit ꝙ nō est ita
dando diffōneʒ inouati. d. ⁊ est manifestū ꝙ diffō inouati est ꝙ ino/
uatū est habēs esse post priuationē. ¶ Debes scire ꝙ licʒ oīs diffō dʒ
dari per formā: tñ diffōnes naturales: q̄ quodāmodo sūt: sicut symi
diffō: vt Aristo. ait: in scđo de phico auditu. ⁊ sexto metaphices debʒ
dari per singulum genus cause essentialis: ⁊ ideo valet ꝯntia Auer.
si essentialr̄ omne innouatū voluntate innouaꝛ posset definire quis in/
nouatū voluntate: vbi cōstat nō esse ita: ⁊ sic pʒ sermo eius. (Unde
si mundus) Adhuc tertio instat ⁊ ostendit ꝙ si mundus fuit nouus
magis a principio nāli q̄ꝫ voluntario factus fuisset: ⁊ inquit. vnde si
mūdus inouareꝛ magis decet ꝙ innoueꝛ inquantuʒ est ens nāle ꝑce
dens a principijs naturaliū reruʒ q̄ꝫ a principijs artificialib⁹. s. volū
tate: ⁊ hoc nō ostēdit: pōt tamen hoc modo declarari per ante dicta. si
mundus inouaꝛ: aut ex principijs artis: aut ex euētu: aut a nā innoua
bitur: non per principia artis: qm̄ vt inquit: inouatur per se inq̄ꝫtum
ens nāle: ergo nō ens artis: nec ab euētu: ergo relinquiꝛ a nā: ḡ ma/
Nota. gis q̄ꝫ a voluntate. ¶ Nos xp̄icole dicimus ꝙ mundus inouaꝛ vt res
artis ⁊ opus summi artificis: vñ sicut deus est artifex equiuoce fere
dictus cum artifice humano: similr̄ sicut exēplar dei ad cuius instar
mundū fecit. est equiuoce dictū ad exēplar nostruʒ: quo res facimus
arte. ita ⁊ mūdus equiuoca arte factus est: ⁊ per ꝯñs opus artificia/
le equiuoce dicetur. ⁊ hoc inquit. ⁊ Plato in Thimeo. Peripathetici
autē qui omnē nouā factionē in qua variatur nomen ⁊ rei diffō ge/
nerationē vel coꝛruptionē dicunt esse. dixerunt mundi innouationē
esse generationem. ⁊ per ꝯñs mundum esse opus nature: ⁊ sic dictum
Auer. est ħm fundamēta naturalia probabile (Sed supposito) Nunc
ad formā argumenti respondere videtur. d. sed supposito ꝙ mundus
ꝑcedat ab agente primo qui inclinauit ipsius esse magis q̄ꝫ priuatio
nem suaʒ. i. qui elegit eius esse magis q̄ꝫ nō esse. opʒ nos dicere ꝙ ipse
est volens: lʒ ab eterno voluisset suum esse. pʒ ergo ꝙ phi cōueniunt
cum istis in attribuendo deo voluntatem. (Et ideo). Ex hoc conclu/
dit peccatum Alga. d. ⁊ ideo qđ ipse dixerat phoꝝ nomine. vʒ. ꝙ id
qđ procedit ab ipso deo ꝑcedit modo nature. falsum est: imo dicunt

peripatbetici loquētes ſm veritatē: ꝙ entia procedūt ab eo modo al
tiori ꝙ̄ ſit nature ꝙ̄ ſit humana voluntas: cuius rōnē3 reddit: ⁊ in/
quit. probatū eſt eni3 demōſtratiue ꝙ impoſſibile eſt ꝓcedere aliquē3
actū ab ipſo deo naturali modo. i. ſm vim nature ſeu volūtario iuxta
intentionē. i. rōnem volūtatis in nobis. i. voluntate vniuoce dicta cū
voluntate noſtra: cuius rōnem reddit. d. voluntas enim animaliū. i.
hominū principiū eſt motus cū contingētia ſup. cuiuſmodi nō eſt dei
voluntas: ideo apponit correlariū: ⁊ inquit: quapp dicim⁹ ꝙ actus di
uinus procedit ab eo nobiliori modo ꝙ̄ modo volūtario qui clare cō/ Nota.
prehendi nō poteſt niſi ab eode3. ¶ Et debes ſcire ꝙ ſicut nos diſtin
cte nō ſcimus poſitiue: cuiuſna3 nature ſit celu3: ſed ſolum per abne/
gationē. ſ. ꝙ non eſt graue neq3 leue: vt Ari. in his quē de celo dicit: ⁊
ſic nos nō ſcimus que voluntas ſit dei: ſed ſcimus ꝙ nec agit per mo
dum nature: nec per modū voluntatis noſtre: ſed poſitiue hoc mō. ſ.
ipſu3 agere ſolus ipſe ſcit. ⁊ ſic pꝫ ſol. argumēti Alga. (Et probatio.)
Hoc in loco vult probare in deo eſſe voluntatē: ⁊ inquit: ⁊ probatio
qm̄ vult. i. ꝙ in eo ſit voluntas hec eſt: ⁊ apponit illam. d. notum eſt
ꝙ ipſe ſcit duo cōtradictoria ⁊ duo cōtraria: ⁊ hoc iam declaratu3 eſt
in fine decime diſputatiōis: quō hoc ſuppoſito arguit: ⁊ virtus ſue ra
tionis cōſiſtit in hoc: vel deus agit tantū quantu3 ſcit: ⁊ pōt agere vel
tantū quātu3 vult eorum que pōt agere: oſtendit ꝙ nō agit tm̄ quā/
tum pōt agere. d. vnde ſi ipſe quātu3 ſcit agere tantū faceret: ſed ſup.
ſcit duo cōtraria facere: ergo duo ꝯtraria faceret ſimul ⁊ ſemel: qd̄ eſt
falſum: relinquit ꝙ ipſe nō faciat quantu3 poteſt: tunc apponit ſecū/
dum membru3. d. opꝫ ergo ꝙ efficiat vnū cōtradictorioꝝ voluntate:
ergo deus agit volens: qd̄ Alga. negabat. Et poteſt ex his ſyllogiza/
ri ſic: omne potens agere duo cōtraria eligens vnum coru3 agit vo/
luntate: ſed deus eſt agens potens duo oppoſita eligens alterū corū:
ergo deus agit voluntate: ⁊ ſic pꝫ ſermo eius. Sed quomō deus ſciat
duo oppoſita: ⁊ quō agat alterū eorum: ⁊ nō natura: in alijs diſputa/
tionibus pluries dixit: ⁊ ego ipſum expoſui. (Et ideo dicimus.) Con/
ducit ⁊ peccatu3 aliud Alga. d. ⁊ ideo dicimus ꝙ ex eo ꝙ ipſi diſtin/
guebant dicentes ꝙ actus dei aut procedit a natura: aut a volunta/
te: apparet ꝙ ignorant ipſi naturā ⁊ voluntatē quid ſint: ⁊ hoc oſtē/
dit. d. natura nāq3 apud phos intelligit in pluribus rebus principiū
motus: vt aſcenſus ignis ſurſum: ⁊ terre deorſum: ⁊ talis natura dꝫ
ab ipſo deo auferri. capiendo ergo naturā prout eam diffinit Ariſto.
ii. de phyſico auditu: ſic deus nō agit per naturā. (Similiter.) Oſten
dit quomō natura pōt capi ſecūdo modo. ⁊ hoc mō poteſt concedi
deum agere ſm naturā. d. ſimiliter aliquādo dicit natura de omni vir
tute ex qua quida3 actus procedit ſup. ablato actu voluntatis: qua3
dicūt aliqui ꝙ eſt etia3 intellect⁹: ⁊ aliqui opponūt illis ꝙ non eſt in/
tellectus: tamen ipſe affirmat primoru3 opinionē. d. imo illa virtus
ſcil3 intellectus naturalr agit qd̄ procedit ab ea: ⁊ per conſequēs na/
tura dici poteſt: ⁊ rationē reddit. d. ipſi eni3 philoſophi aſſimilant eā
ideſt intellectū artificibus qui a ſeipſis mouētur: ⁊ ab eiſdem proce/
dunt actus ordinati: ⁊ per conſequēs cum intellect⁹ moueat ⁊ actus
ordinatos producat natura dici poteſt: qd̄ ⁊ verbo Ariſto. confirmat
d. ⁊ ideo ait princeps philoſophoꝝ. vꝫ. Ariſto. ꝙ intellect⁹ naturalr.

omnium denominaf.i.dicit fere omniũ natura:prout omnia ordinat vt ptz in tertio de anima:inquit enĩz φ agens intellect⁹ est oĩa facere: possibilis oĩa fieri:ergo intellect⁹ natura dici pōt:⁊ per cōsequēs ptz qualiter deus agere pōt natura fm dicta.s.prout intellect⁹ nã est:⁊ sic ptz ēt qũo ipse Alga.dicens φ deus nec agit natura nec voluntate. mentitur:agit enĩz deus voluntate equiuoce dicta:⁊ etiã nã equiuoce dicta:⁊ qꝛ hoc ĩgnorauit Alga.ideo absolute dixit illud vt Auer. dixit.(Sed id quod dixit.)Hoc in loco remouet aliud principale dictum Alga.⁊ primo proponit illud.d.sed id qđ dixit diffinitiue.s.φ qui scit seipsuz:scit alia ⁊ ecōtra falsum est:⁊ deinde reddit rationem quare est falsum.d.qꝛ sequeretur φ qui alia ignorat:seipsum ignoraret:modo hoc est cōtra experiētiam.(Et quia.)Nunc correlarie concludit ⁊ peccatũ Auicē.⁊ inquit.⁊ qꝛ compellit Auicē.auctoritatib⁹ idest argumētis philosophorũ:vt cocedat φ deus ignorat alia extra se:oportuit eundez Auicē.cōcedere φ ipse deus ignorat seipsuz.⁊ hoc

Nota. optime probauit sup.Alga.cōtra Aui.¶Debes scire φ Auer.nō concedit deum ignorare alia extra se:qm̄ ignorãtia est priuatio scientie: mō vt dicet statim qđ non pōt esse subiectũ ignorãtie:nec scientie:eo qꝛ obiecta habent ⁊ fieri circa idem:ideo per ignorare hoc in loco intendit non scire:⁊ hoc est ita:qm̄ fm philosophos deus non intelligit alia sub rōne qua sunt diuersa:⁊ alia ab ipso esse dei:sed intelligit se ⁊ alia prout esse eius est esse omniũ:⁊ hoc dictum est.12.metaphysi. cōmē.51.⁊ hoc ⁊ sacri theologi nostri etiã concedũt.(Sed id quod). Nunc rursus reprehēdit Alga.in alio verbo:⁊ primo repetit id.d.sz id qđ dixit.vz.φ qui seipsum ignorat mortuus est:⁊ deum non decet reputari mortuũ.Apponit statim locum erroris:⁊ inquit.dicim⁹ φ sunt verba probabilia egredientia ex vi propositionũ dialecticaliuz: ⁊ reddit rationē.d.illud nãqꝫ qđ non est viuũ nō est mortuũ:nisi de natura sua esset habere vitam:eo qꝛ viuens ⁊ mortuũ sunt opposita. ⁊ habent fieri circa idem:vt sat dictum est:⁊ apponit euasionē.d.vel si ipse intenderet pro mortuo brutum:tunc nec diuisio erit vera:qm̄ deus nec est viuens:nec brutum.(Uerũtamen.)Absoluit ambiguitatem:qm̄ Aristo.in metaphysicis probat deum viuere optima ⁊ perfectissima vita:⁊ Auer.ibidem.12.metaphysice.cōmēto.38.⁊.39.ostendit illud rōnibus demōstratiuis:modo autē inquit φ deus nec dicit viuens nec mortu⁹ quomōcunqꝫ accipiat mortuũ.Absoluit Auer.⁊ inquit.verũtamē notãdum est φ vita dicit in entibus eternis ⁊ corruptibilib⁹ equiuoce:⁊ vult dicere φ qñ Aristo.inquit:deum viuere: nō intelligit vitam vnius rōnis cum vita animalis generabilis.⁊ hoc dixit ⁊ ipse.8.metaphy.cōmēto.12.⁊ nolo prolongare verbuz:qm̄ in disputatiōe tertia feci moraz.(Sed id qđ.)Nunc iterum mordet euz in alio verbo:⁊ inquit:sed id qđ dixit φ omne separatũ a mã est intellectus per se ⁊ existēs ⁊c.⁊ respondet.d.hec verba.dicimus φ est euasio ⁊ nō demōstratio in hoc quidē qđ Alga.dixit:nos plibauim⁹ demōstrationē ipsoꝝ phoꝝ qualē istis dꝫ vigorē habere:⁊ ecce qũo illud verbum fuit extraneũ cuz iam:⁊ ipse scripsit demōstrationē qua probatum est deum nō esse corpus nec virtutē in mã corporali.⁊ iam fuit cōposita in scđa figura sic:oē corpus vel virtus in corpore est finituz in tēpore:sed prim⁹ motor nō est finitus in tpe:ergo nō est corpus nec

virtus in corpore: et ipse probauit vtrasq; ppositiões superius demõ/strationib' Ari. ideo nõ vult ampli' sermonẽ plongare. (Sed id qd.) Amplius reprobat et verbũ aliud Alg. et pmo narrat illud. d. s3 id qd dixit. v3. q vita põt pcedere ab eo qd nõ est viuũ: et sciẽs et nõ sciẽte: pp qd dixit q progatiua pncipij est ipsi' inquatũ pncipiũ tñ. i. q so/lu3 alia pcellit put est pncipiũ. Hoc amouet: et inquit: dicim' q sunt verba falsissima: et reddit rõne3: et inquit. si eni3 posse esset q ab eo qd vitam nõ h3 pcederet vita: sequit q entitas pcedat ab eo qd nõ est ens. tandẽ quelibet res pcederet a qual3 re: et sic quodl3 ex quol3: et ordo causa2 nihil eẽt: qd est falsu3: et cũ hoc dixisset excusat se in alijs Alga. argumẽtis: et sermo su' est manifest' per se.

Sed hoc in loco nõ parua emergit qõ. videt. n. Auer. testa/ri viuens nõ posse gigni ex nõ viuẽte: hoc et con tra experientiã et cõtra verba eius esse vr. cõtra expriẽtiã quidẽ: qm semen aĩalis videt aĩal gñare: et tñ maior pars pho2 nõ ponit ipsum viuere nec animatũ. Adhuc vero contra verba: qm ipse. 7. meta. cõ. 31. et. 12. meta. cõ. 18. et. 13. videt et in hoc rep:ehẽdere Aui. et Alex. Thz mistiũ et Platonẽ: qui ppõne3 hãc adeo crediderũt q Plato ideas: Themisti' animas: Auic. colcodeã: Alex. intellectũ posuerũt. Rursus difficilius est qd ait: q si viuens ex nõ viuente fieri posset: et ens ex nõ ente: et vr quodlibet ex quolibet nõ impossibile fieri: istud enim qño sequitur: hoc in loco nõ declarat. ¶ Circa istud ĩmorat' sum valde in libro de intellectu. nunc aũt ne sub silentio penitus transeã: op3 indu cere aliquid de hoc. pñt igitur duo modi fingi. vnus cõis: alter cui nõ inuenio locũ oppositũ: prim' ergo modus est quẽ Joã. iando. sequut' est in libro de aĩa. et in lib. metaphysices: et fere oẽs latini et medici hu ius tẽporis. ¶ Ubi debes scire primo q sperma est semẽ decisu3 a pa tre secũdarũ partiũ. s. subtilis et grosse: iterũ in subtili est virtus qda3 occulta: et per totũ est calor vitalis: ergo in spermate sunt gnẽq3 ptes: grossa corpulenta: subtilis et spirituosa virtus que qualitas est que/dam residẽs in parte spirituosa: et calor vitalis qui et aĩalis et natura/lis dicit put diuersa officia exercet: pars qde3 corporea massa est ex q mẽbra et corp' aĩalis totũ formãdu3. spirituosa ps que spũs est geni/tiuus h3 locũ forme: et qr decisus fuit a patre retinuit virtutẽ illa3 que retenta in eo format corp': et qr vnũquodq3 agens h3 instrm: ideo ca lor ille est velut instrm: ergo virtus illa vtens calore tanq instro for/mat corporis mẽbra: quibus formatis animã extrahit de potẽtia ad actum: et h quidẽ virtus dr intellus diuinũ quoddã: et aĩa dr qde3 intel lectus. put quẽadmodũ intellus: nõ operaf p corporis membru3 vel instrumẽtu3: ita nec et h. Rursus dr diuinũ quoddã: qm vitã dat. op' eni3 diuo2 est dare vitam: vt. 12. meta. cõ. 34. testat' est et Auer. Dicif quoq3 aĩa qm aĩa dr duobus modis: sicut et forma format: dr forma vr qr format imagines in mã: vel qr informat mãm: codẽ mõ et aĩa dr vel qr animãs est et aĩas faciens: vel qr ipsa aĩat mãm: qr igit virtus illa aĩam ponit in materijs: ideo aĩa dr: et pp hoc multi pho2 dixerũt sperma eẽ aĩatum: nõ quidẽ aĩa que est forma mãe: qua res dr aĩata: sed aĩatum aĩa animãte. i. creãte aĩas. Ex his põt eligi locus iste. oẽ eni3 viuũ d3 procedere a viuo: et animatũ ab animato: hoc modo in/telligendo viuens et animatũ: qm non est possibile vt viuum fiat: nisi

Qõ prima.

Põ Joã. et aliorum.

Quid sit sperma.

ab eo qđ pōt ⁊ vitam dare⁊ animatuȝ ab eo qđ pōt animā dare: er/
go opȝ vt sit viuens ⁊ animatū hoc modo. aliter si nō esset animatū:
nec primo modo nec secūdo modo: tunc possibile esset: vt ⁊ ens ex nō
Secūdus modus. ente: ⁊ quodlibet ex quolibet fieret: vt intelligēti patet. ¶ Secūdus
modus qui nunc occurrit est queȝ extraxi ex antiquis sermonib⁹ an/
tiquorū: vbi debes scire ꝙ primus motor ⁊ est intellect⁹: ⁊ est anima:
⁊ est natura: ⁊ est prouidētia: vnus manēs semper in essentia: prout
enim diuersa officia exercet: diuersa sortitus est nomina. prout eniȝ se
intelligit: ⁊ oīa que sunt possibilia ⁊ actu intellect⁹ dicit: prout aīas
germinat ⁊ corpora mouet: animādo illa anima dicit: prout res ⁊ for
mas rerum naturaliū in mā ponit natura dicit: prout vero prouidit
res caducas ⁊ generabiles ⁊ sphęras eternas: sic prouidētia dictus
est. ¶ Secūdo debes scire ꝙ deus nō pōt exercere opera hec nisi put
vnitur diuersis instrumētis vt motor: prout igitur vnitur seminibus
animaliū: vt sic anima dicit animatiua prout vnit radicib⁹ nālibus
ex quibus res nāles procreant. natura dicit: prout nulli corpori nulli
magnitudiniq; vnitur intellect⁹. prout omnib⁹ est p̄sens: sicut virt⁹
principis in toto exercitu prudens. ¶ Dicēdum itaq; ex his ꝙ cum
sperma in fundo matricis proijcitur: tunc deus vt motor animatiu⁹
appropriatur ei: ⁊ vnitur virtute illa ⁊ calore vt corpus formantibus:
⁊ sic co formato corpus animat: ⁊ sic Aristote. appellat virtutē illaȝ
que est deus diuinā: ⁊ lȝ de facto sit intellect⁹: attamē adhuc in hoc
opere vim ⁊ moduȝ hȝ intellectus: vt Auer. inquit. ⁊ hec est sententia
Auer. 7. meta. cōmēto illo. 31. si bene verba sua cōsiderent. Adhuc ⁊
Aristo. in scđo lib. de generatiōe animaliū. cap. 10. inquit. corpus aūt
geniture. i. sperma in quo semen aīalis principij cōtentiuū vna pro/
uenit: partim separabile a corpore in quib⁹ diuina pars cōprehendit
qualis est que mens appellat. partim inseparabile. i. ita corporeū: vt
nullo mō abstracti intellect⁹ subiectū est: ecce ꝙ plane ⁊ Aristo. his
verbis hanc opinionē apposuit. Ex hoc apparet qualiter argumēta
facta nihil sunt: ⁊ enthimema Auer. format in hoc: q̄m principiū dȝ cō
tinere totum esse principiati: ⁊ ideo si primus motor nō esset viuens
nō cōtineret esse eius: ergo nō posset esse principiū eius: aliter ens pos
set ex nō ente: ⁊ quodlibet ex quolibet euenire. ¶ Sed dices. ergo hec
Dubitatio. opinio Auer. nō differt ab illa Auic. ¶ Preterea in fine comēti inq̄t
ꝙ mouit Aristo. ponere intellectū separatū ratio virtutū spiritualiū.
Solo. ergo nō ponit intellectū esse principiū huius. ¶ Dicendū ꝙ differen/
Dr̄ia inter Aui. ⁊ Auer. tia horuȝ est: q̄m Auicē. colcodeā posuit ⁊ eam infimā intelligētiarū.
Auer. aūt vult ꝙ istud nō est necessariū: q̄m semen sufficit: ⁊ primus
motor vt aīa semini appropriata. ¶ Secūdo differt q̄m voluit Aui.
vt creator formarū esset intellect⁹: quo homo intelligit: Auer. autem
vult ꝙ intellect⁹ sit infima intelligētiarū: ⁊ positus ab Arist. pp intel
ligere tantū: ⁊ nō creare formas. ¶ Tertio differētia est: q̄m Aui. ait
propterea intellectū debere esse separatū: vt formas creet: Auer. aūt
ꝙ ideo est separatus: q: principium intellectionis.

¶ Et sic explicit expositio vndecime disputationis.

¶ Disputatio.12. Alga. cū phis est in eo qꝫ reprobat eoꝝ opinionē in eo qd dicūt qꝫ deus pticularia ignorat que tpali diuisiōe diuidunt.

¶ DVBIVM PRIMVM

Jt Alga, in hoc fere oēs phi cōtra dicunt: maxime opinātes deū tm̄ seipsuꝫ scire, adhuc alij pipathetici hāc opinioneꝫ sequunt manifeste. Auicē. eniꝫ q opinatus est qꝫ deus alia entia sciat expresse dicit qꝫ ea scit vnī mō nō aliquo tpe ingrediē te: ⁊ cuꝫ toto isto nulluꝫ superioꝝ entiuꝫ neqꝫ iferioꝝ ignorat; ⁊ sequit qꝫ sciat particularia aliquo mō. Uñ nos liuore vitatis cogimur d istis disputare: pp qd primo ducemus ipsoꝝ opinionē clare; postea vero eos arguemus. Inducamꝰ igit primo exēpluꝫ posituꝫ apud eos. s. qꝫ sol debeat eclypsari in quodā die futuro: postmoduꝫ lucere, ergo in dicta eclypsi tria tēpora inspiciēda sunt, vꝫ. tps in quo eclypsis est futura necessario. Et tēpus in quo erit pñs. Et tps in quo preteriet: pp que tria tempora diuerse tres oriuntur scientie numerales: ⁊ successiue in vnum sbm venietes que sine dubio inferunt scientis variatōeꝫ. Et ideo putant qꝫ nō est imaginanduꝫ qꝫ ipse deus tres istas cōprehendat. Scia nāqꝫ sequit scibile: quapp pmutato scibili, pmutatur scia: ⁊ pmutata scia pmutat sciens; sed ois pmutatio cauēda est a deo benedicto. quare dicūt qꝫ ipse deus scit eclypsiꝫ: ⁊ oia ipsius comitātia; sꝫ mō inuariabili: vtputa qꝫ sol est ⁊ luna: ⁊ qꝫ mouent cōtinue circulr: ⁊ qꝫ ipsoꝝ circuli abinuiceꝫ intersecantur in duobus punctis qui dicuntur caput draconis ⁊ cauda; ⁊ qꝫ ista duo luminaria obuiant sibiinuiceꝫ signatis temporibus in duobus predictis punctis. vꝫ. quādo luna interposita erit inter soleꝫ ⁊ circulos nostros ambobus existentibus in vno duoꝝ predictoꝝ punctoꝝ: ⁊ qñ luna dcm̄ locū petrā

sibit quãtitate termĩata lucet sol more solito: ꝛ sic al's ite/rabit eclypsari: ꝛ ideo talis scientia nõ infert pmutatonẽ in deo: neqꝫ variabilis reputari dꝫ. ꝛ sic silr dici põt de oĩbus nouitatibus a causis terminatis aduenientibus successiue vsqꝫ ad motuꝫ orbiuꝫ: cuius causa est celi aĩa que orbes mouet mõ desiderij assimilando se ipsi deo benedicto vel angelis. Silr dñt de diuisibilib⁹ reb⁹ mã ꝛ loco sicut sunt indiuidua hoĩuꝫ ꝛ alioꝝ aĩaliuꝫ: dñt. n. ꝙ ipse deus ignorat accñtia quorũlibꝫ ipsoꝝ particula/riter: sed scit hoĩem vlĩ mõ: ꝛ oĩa sua cõtingentia eodeꝫ mõ: ꝛ quõ suuꝫ corpus componit ex ppriis mẽbris vti libus pro oĩbus suis naturis: ita ꝙ nulla vlr ignorat: sꝫ particularia ꝛ indiuidua: vt sor. ꝛ calias: q: tm̃ abinuicẽ sensibiliter distinguunt: non tñ ab intellectu: ergo ipse deus sine dubio ignorat ea. hec est snĩa dicte opinionis: cũ qua euelluntur radices oĩuꝫ leguꝫ sectarũqꝫ stipites: etiã ab his liniunt cũcta verba pphetaruꝫ diuinarũ scri pturaruꝫ: ꝛ aufertur totalr oĩum fidelium spes. Quare conamur cuꝫ eis feruide litigare ꝛ pdicta absurda acer rime redarguere.

¶ Ut cõpleat oẽs ambiguitatẽs accñtes in scĩa primi. vult mõ Auer. adhuc inuestigare an deus singularia sciat: ꝛ pmo vt ɔsueuit Alg. inducit dubiũ. ꝛ ingt. Ait Alg. in hoc fere oẽs phi ɔtradicũt maxĩe opinãtes deũ tm̃ seipsuꝫ scire. ¶ Adhuc alij piparhetici hãc opinionẽ se/quũtur manifeste. Aui. n. q opinat⁹ est ꝙ de⁹ alia entia sciat sup. ex sex expsse dicit ꝙ ea scit vlĩ mõ: nõ aliquo tpe ingrediẽte. i. nõ sub dñia alicuius tpis. Adhuc ꝛ cũ toto isto ingt Aui. ꝙ deus nullũ supiorũ en/tium neqꝫ inferioꝝ ignorat: ꝛ inde sup. ɔcludit ꝙ aliquo mõ scit ptĩcu laria sup. saltem in vlĩ. (Unde nos). Hoc in loco cũ dixisset opinionẽ phoꝝ: vult cõtradicere eis. ꝛ pmo reddit cãꝫ sue ɔtradictiõis. ꝛ ingt. vñ nos liuore veritatis cogimur de istis disputare: pp qδ pmo induce mus ipsoꝝ opĩonẽ clare: postmodũ vo arguem⁹. (Inducam⁹ igif p.) Incipit mõ dicere. ꝛ ingt. inducam⁹ igif exẽplũ p positũ apud eos. s. ꝙ sol debeat eclypsari in quodã die futuro: postmõ lucere: ergo in dicta eclypsi sunt tria tẽpora inspiciẽda. s. tp̃s in quo eclypsis est futura necessario: ꝛ tp̃s in quo est pñs ꝛ tp̃s in quo preterijt: pp que tria tpa tres diuerse oriunt sciẽtie: ꝛ numerales ꝛ successiue in vno subiecto incidẽtes que sine dubio inferunt scientiis varietateꝫ. ꝛ inde conclu/dunt ꝙ non est imaginãduꝫ ꝙ deus ipse istas tres sciẽtias compreh̃ẽdat. ꝛ reddit rationẽ. d. scientia nãqꝫ sequitur scibile quapp permuta/

to scibili permutatur scientia: sed permutata scientia: permutatur sciens: sed omnis
permutatio amouenda est a deo benedicto: quare dicunt quod deus scit
eclypsis et omnia ipsius communiter. i. vniuersaliter. est ergo virtus syllismi omne sciens
particularia mutatur: sed deus non mutatur. ergo non scit particularia. maior
probata est: minor nota est. (Sed modo inuariabili.) Quia conclusit deum
scire communiter et vniuersaliter. illa ondit quomodo et inquit. scilicet modo inuariabili: verpote quod sol
est: et quod luna sit: et quod mouentur continue circulariter: et quod circuli ipsorum inter/
secant in duobus punctis: qui dicuntur caput draconis et cauda: et quod ista
duo luminaria obuiant sibi vnuicem signatis temporibus in duobus predictis
punctis. vz. quando luna interposita erit inter solem et oculos nostros ambo/
bus existentibus in vno duorum punctorum: et quando luna dictum locum pertransibit
quantitate terminata. i. parua lucet sol more solito. et sic alias iterabit
eclypsari. tunc concludit intentum. d. ideo talis scientia non infert permutationem
in deo: neque variabilis reputari debet. et tunc addit vniuersalem vnam propositionem. d. et
sic similiter dici potest de omnibus nouitatibus a causis terminatis euenientibus
successiue vsque ad motum orbium. cuius causa est anima celi que orbes mouet motu
desiderij assimulando seipsam deo benedicto vel angelis. i. intelligentijs trahentibus eas approbatis: similiter dicunt de diuisibilibus rebus: loco et materia sicut sunt
indiuidua hominum et aliorum animalium. dicunt enim quod ipse deus ignorat accidentia. i.
differentias accidentales quorumlibet ipsorum particulariter: sed scit hominem vniuersali modo. et
omnia sua contingentia. i. accidentia eodem modo et scit quomodo suum corpus componitur
ex proprijs membris vtilibus omnibus suis necessarijs. i. commodis. ita quod nulla
vniuersaliter ignorat: sed particularia et indiuidua sicut sunt sor. et calias: quia tantum
adinuicem sensibiliter. i. differentijs accidentalibus, sensibilibus distinguuntur:
non tamen ab intellectu. i. vt intellectu apprehendunt. ipse ergo deus sine dubio igno/
rat ea. Tunc summam dicit. hec est sententia dicte opinionis cum qua euelluntur
omnium radices legum sectarumque stipites: etiam his liniuntur cuncta verba
prophetarum et diuinarum scripturarum: et aufertur totaliter omnium fidelium spes:
quare conamur cum eis feruide litigare: et predicta absurda acerrime
redarguere. ¶ Debes scire vt Themi. inquit primo poster. cap. 46. qui — Nota.
scit causam per effectum impropriam et particularem scit scientiam: sed expo/
sitio cause. vt inquit. cur ita sit quicquid tota vniuersalium est: eoque non mo
do notitiam huius vnius defectus quem nunc patitur luna: sed simpliciter omnium
continet: nam interuentus terre non tantum huius defectus causa est: sed omnium
qui possunt omnibus seculis euenire. volunt ergo peripatetici quos Alga.
narrat: deum causam scire rerum. V. g. eclypsis lune scit causam pro
quanto scit omnia concurrentia ad causam eclypsis lune vel solis: et quia
causa continet vniuersaliter omnes effectus: vt Themi. inquit: ideo vniuersaliter
scit omnes eclypses et continentur in causa illa: sed quia vt particulares sunt
et extra causas cadunt in tempore: ideo fingunt deum ignorare eas et sic patet
sermo eorum. ¶ Adhuc debes scire et vt bene et iuste inquit Alga. istum — Propter
errorem debemus remouere propter multa: primo quoniam hoc verificato ra/ — multa remo
dices legum et sectarum stipites remouentur. secundo quoniam verba pro/ — uendum est
phetarum falsantur et diuinarum scripturarum. tertio aufertur spes omnium — deum particula
fidelium. amouebuntur radices legum et sectarum stipites: quoniam — ria ignora/
omnes leges omnes secte fundantur in hoc principio quod sit vnus primus omnium — re.
gubernator et auctor non tantum vniuersaliter gubernans immo et particulariter. ver/
ba prophetarum et scripturarum sanctarum: quoniam prophete loquuntur virtute dei
sublimis: et ergo debent loqui virtute cognitoris: quoniam cecus cecum ducens

ambo in foueã cadũt: vt pu̾erbio dr̃. Auferr̃ ẽt spes &c. qm̃ oẽs speramus ex meritis beatitudinẽ cõsequi. si ĝ nõ eẽt vnus bonoꝝ & maloꝝ iudex/ tota nr̃a spes eẽt frustra: pp qḋ diuus ille Aris. inq̃t. ꝙ deus est bona bonis distribuẽs & mala malis ĩ lib. de bona fortuna: & diuus ẽt Plato palã in oĩb⁹ ei⁹ dictis hoc ꝓ pͥncipio apposuit. q̃re ego nõ minori solertia hoc peripatheticoꝝ pctm̃ conaboꝛ exterminare ꝙ̃ Alg. ꝓponat facere: hicq̃ vitatẽ nr̃e legis ꝓm posse conaboꝛ cõpꝛobare.

ALGA. DVB. II

Jt Alga. peccata istoꝝ repꝛobãda sunt dupliciter: & pꝛĩo nãq̃ dicemus eis q̃re negatis dictũ dicẽtis. vz. ꝙ deus benedictus vnã habeat sciaꝫ: vt puta in eclypsi que infert scire eum anteq̃ꝫ scit: & qñ est & post transitũ: he em̃ variationes reducũt ad relationes nõ inferẽtes ꝑmutationẽ in sciẽtis ſbam: ita ꝙ repꝛesentet sum̃mã relationẽ. quidam em̃ homo põt permutare situm quẽ hꝫ cum alio. V.g. de dextra ipsius ad sinistrã vel ecõuerso: & sic successiue veniẽt in eũ relationes: & cuꝫ toto isto homo existẽs nõ ex hoc aliquo modo mutar̃. sic dꝫ intelligi in diuina sciẽtia. vz. ꝙ vna & eadẽ scia sit p̃terita ab eterno: & futura in eterno: & p̃sens sine permutatione aliqua in eodẽ. Id tñ qḋ dicũt ꝙ de necessitate mutatio sciẽtis sequitur variationem scientie: & variatio scientie sequitur variationem scibilis tp̃alis. vz. dependentis a pꝛeterito pꝛesenti & futuro. Dicimus ꝙ nõ est qd cõcessuꝫ: imo petẽdum est ab eis nõne põt homo scire aliqḋ futurũ nulla permutatiõe accidẽte in sciẽtia: vt dato ꝙ deus crearet nobis sciam aduẽtus soꝛ. in oꝛtu solis cras: & hec scia in nobis cõtinuaret: & non innouaret in nobis alia sciẽtia: tunc in oꝛtu solis scimus nos ex dictis pꝛecedẽtibus ꝙ ipse modo venire debet: & cũ eadẽ sciemus post suum aduentũ ipsum venisse. vnde pꝫ ex hoc ꝙ vna scia sufficit deo in cõpꝛehẽdere ista tria a tribus tp̃ib⁹ depẽdentia. Remanet ergo ꝙ id qḋ dicunt. vz. ꝙ relatio dependens a quodã scibili ꝓpꝛio ingredir̃ quiditatẽ: falsuꝫ est. Unde dicunt ꝙ variata relatione variatur res cui relatio sit eẽntialiter: & variata re. s. successiue peruenit mu/

tatio. Dicimus nāq; nos q si hoc esset verū isti sequerētur vestigia phoꝝ in eo qđ dicūt q deus non scit nisi seipsum: & q scire seipm idē est esse eius. si enim sciret hominem absolute vel aīal vel brutū absolute: & ista differunt duabus relationibus: ergo non potest verificari q scientia sit vna & eadē rerum diuersarū postq̄ relatum & relatio variant: & q relatio scibiliū est substantialis in sciētia: sequitur ergo ex hoc diuersitas & variatio nō numeratio tantū: scientia em̄ aīalium differt a scientia brutorum: & sciētia albedinis differt a scientia nigredinis: ergo variant manifeste: imo qđ plus: manifestū est q species/ & genera accidētia vniuersalia infinita sunt multitudine & diuersa: ergo satis mirandū est qualiter istorum scientia ingrediat vnam scientiā simplicē.

¶ Cum Alga. induxit opinionē peripatheticoꝝ: & eā declarauit hoc in loco vult eis contradicere soluēs qōnes eoꝝ & ingt. peccata istoꝝ reprobanda sunt. & pmo nāq; dicemus eis q̄re negatis dictū dicētis. vz. q deus bñdictus vnā habeat sciaꝫ: vtputa ī eclypsi q̄ infert eū scire illa anteq̄ sit: & qñ est & post trāsitū. qđ dicat hoc abnegare nō potestis: & reddit rationē: & inquit. hec enim variatiões reducunt ad relationes nō inferētes permutationē in sba sciētie: ita q. i. tali modo q illa sba repñtat summā relationē intātū q variet: sicut variant correlatiua.

¶ Debes scire q duplex est relatio: quedā realis simpliciter. s. a parte vtriusq; extremi: vt paternitas & seruitus: & hmōi non potest aduenire alicui nisi mutatione facta in aliquo: vel ppterea q in re cui aduenit apponit quid nouū saltē realiter: qm̄ si fiet filius: si pater nō mutetur mutatione absoluta saltē mutabit prout recipit aliqđ accidēs reale tenēdo relationē & fundamentū realr distingui pro nūc. Altera est relatio realis fm quid. i. a parte vnius extremi: & rōnis a parte alterius: sicut relo rei effecte ad creatorē: vt inquiūt theologi: & hmōi nullā penitus relinquūt mutationē in eo cui aduenīūt: pōt g in pposito dici q cū scia dei sit eē dei: & scibilia sint relationes rerū creatarum quātūcūq; res ipse mutent scia illa imutabilis semper erit cū relatio scibiliū ad dei scientiā sit relatio scđo mō preexposita: hoc aūt Alga. exemplo testat: & inquit. quidā enim homo pōt permutare situm quē hꝫ cū alio. V. g. de dextra ipsius ad sinistrā: vel ecōuerso. & sic successiue venient in eum relationes; & cū toto isto homo existēs. i. stans nō mutat ex hoc aliquo modo. i. aliqua specie motus. Silr debet itelligi in diuina scientia. vz. q vna & eadē scientia sit preterita ab eterno & futura in eterno & presens sine permutatione aliqua in eodē. (Id tamen qđ dicūt.) Cū declarauit moduꝫ & fundamentū quo possibile est estimare illā dei scientiā sine mutatione dei. hoc in loco persoluit argumentum Auic. & pmo pponit summam: & inquit. id tamen qđ dicunt

Duplex relatio.

ꝙ de necessitate mutatio scientis sequit̃ variationē scientie: ⁊ varia/
tio scientie sequit̃ variationē scibilis tp̄alis. v3. depēdentis a preteri/
to presenti ⁊ futuro. hec fuit ratio. absoluit ⁊ dicit. dicimus ꝙ non est
quid cōcessuz. vult dicere ꝙ totū est verū preter hoc. s. ꝙ mutatio scie
tie sequit̃ mutationē scibilis. verū est enim ꝙ si scia mutat̃ ⁊ sciēs: qm̄
scia in sciente existit: quēadmodū perfectio in suo perfectibili. Sed nō
sequit̃ ꝙ si scibile mutet̃ vt ꝓpterea ⁊ scia mutationē recipiat: ⁊ tan/
to maxime quāto scia est causa rei scite: qm̄ vbi scibile causa sit sciētie
sine dubio: bene sequit̃ permutato scibili ⁊ sciaz permutari: ⁊ hoc ostē
dit Alg. exēplo. ⁊ inquit. imo petendū est ab eis: nōne pōt homo scire
aliqd̄ futurū nulla permutatione accidēte in sciētia. vt dato ꝙ deus
crearet nobis sciam aduentus Socratis in ortu solis cras: ⁊ h̄ sciētia
in nobis cōtinuaret̃: ⁊ in nobis non innouet̃ sciētia aliqua vsq3 tūc.
Tūc in ortu solis scimus nos ex dictis p̄cedentibus. i. ex reuelatione
preaccepta ꝙ ipse modo venire d3 ⁊ cū eadē sciemus post suum aduē
tum ipsuz venisse. vnde patet ex hoc ꝙ vna sciētia sufficit deo in cōpre
hendere ista tria depēdentia a tribus temporibus. ¶ Tūc ad formaz
q̄ōnis respondens inquit. remanet ergo ꝙ id qd̄ dicūt. v3. ꝙ relatio
depēdens a quodā scibili ꝓprio ingredit̃ quiditatē. i. essentiaz scibilis
⁊ sciētie. falsum est vt ex his acceptū est. (Unde dicūt.) Adhuc vult
eis cōtradicere: ⁊ primo repetit dictū eoꝝ. ⁊ inquit. vñ dicūt ꝙ varia
ta ratione variat̃ res cui relatio sit essentialiter. i. variatur scibile: ⁊
variata re. s. successiue peruenit mutatio sup. in scia. ergo a primo ad
vltimū perueniet mutatio in ipso deo sciēte. huic argumēto non soluit:
qm̄ iam soluerat: sed obijcit eis ostēdens quid sequit̃ ad eos. ⁊ inquit
dicimus nāq3 nos ꝙ si hoc esset veruz: tūc isti sequerent̃ vestigia phoꝝ
idest peripatheticoꝝ veroruz in eo qd̄ dicūt ꝙ deus non scit nisi seipm.
⁊ dicunt ꝙ scire seipsuz idē est qd̄ esse eius: ⁊ reddit rōnem quare nō
pn̄t dicere aliter: ⁊ sua ratio cōsistit in hoc. deus non scit particularia
vt dicūt: neq3 vlia: ergo scit tantū se. scd̄az partē deducēs inquit. si em̄
sciret hoiem absolute: vel aial vel brutū absolute: ⁊ hec differūt duab⁹
relationibus: qm̄ sunt duo scibilia diuersa. ergo non pōt verificari ꝙ
sciētia dei sit vna ⁊ eadē rerum diuersarum: ⁊ reddit rationē. d. post ꝙ
relatum ⁊ relatio variant. i. qm̄ apud eos relatio variat scibile: ⁊ va
riatio scibilis variat scientiā. ergo si scibilia sunt multa: ⁊ sciētie erūt
multe. ⁊ hoc dicit. ⁊ q2 relatio scibilium est substātialis in scientia: vt
dicunt. sequitur ergo ex hoc diuersitas scientiarū ⁊ variatio: non nu/
meratio tantum: scientia enim aialium differt a sciētia brutoꝝ: ⁊ scia
albedinis differt a sciētia nigredinis. ergo variant̃ manifeste ⁊ addit.
imo qd̄ plus est: manifestū est ꝙ spēs ⁊ genera ⁊ accn̄tia vniuersalia
sunt infinita multitudine vel simpliciter vel fere: ⁊ sunt adhuc diuer/
sa: ergo satis mirandū est qualiter scientia istoruz ita diuersoꝝ ingre/
diatur vnam scientiā simplicē. Pōt ergo argumentū cōtra eos cōpo
ni in hūc modū: deus non scit singularia: eo q2 sequit̃ vario modo sue
substātie: eo q2 variato scibili variat̃ scia: ⁊ variata scientia variatur
sciens. Neq3 pōt scire vlia: qm̄ vniuersalia sunt multa ⁊ diuersa: sed
diuersitas scibilium diuersificat scientiā vt dicunt. ergo non pn̄t sciri
vna scia. ꝯñs est falsum. ergo deus neq3 vniuersalia neq3 particularia
scire pōt. ergo deus non scit nisi se. ⁊ sic redibit opinio peripatheticoꝝ

cōtra quā Auic. obiecit vt pz. Quare si deus pōt scire vlia vna sciētia
quātūcūq3 illa sint diuersa: et nō est abnegandū ipm scire singularia
vna scia numero sine mutatiōe eius: et hoc argumētū est demrātio cō/
tra Auic. ℂ Sed ambiget qs circa verbū Alg. an quidē relatio possit Dubitatio.
attribui alicui nulla mutatiōe facta in ipso: et dico in ipso qm̄ siue du/
bio relatio ois noua est vel pp nouitatez in ambobus extremis vel in
altero vel in aliquo tertio alio ab eis: vt Auer. inquit. 8. phy. cō. 6. 7.
8. et 9. Joā. ian. in lib. physic. qōnis sol. dedit. et inqt q relatio realis Pō Joan.
nō pōt esse in aliquo de nouo tanq̄ in subo nulla penitus trāsmutatio/ iando.
ne facta in ipso. scdo inqt q relatio bene pōt attribui alicui tanq̄ ter/
mino nulla penitus trāsmutatione facta in eo vt exēplo pbare nitit.
hoc vide. Primū pbat: qm̄ sicut de q̄litate: ita de relatiōe: s3 q̄litas nō
pōt attribui alicui tanq̄ sbo nulla mutatiōe facta in illo. g̃ nec relatio
pōt attribui alicui vt subiecto qu insit illi mutatio. adhuc nulla forma
realis positiua pōt alicui subiecto attribui nulla mutatione facta in
illo: a quo fm esse distinguit: sed relatio est forma realis particularis
distincta re et eē a subiecto. ergo vt prius. Adhuc ois forma qua acqui
sita res que subest illi aliter se hz q̄ prius acquiritur mediāte aliqua
mutatiōe: sed relatio est hmōi forma vt cōstat. quare et cē. ℂ Sed mihi Error Joā.
vi q Joā. errauit multū in hoc. si enim relatio eēt aliqua forma posi/
tiua distincta fm rem a fundamēto et termino: tūc ad ipsa3 nō tantū
esset mutatio: imo et verus motus. ꝯñtiam probo. et accipio q sor. sit
albus vt octo rome: Padue vero Plato incipiat albefieri. tūc arguo.
sicut successiue albefit: ita successiue assimilatur magis ac magis. ergo
sicut per partē post partem albefit: ita per partē post partem assimila/
bitur. ergo si similitudo sit forma positiua altera ab albedine: tunc
sicut albefieri est motus: ita et assimilari erit mot⁹. Scdo p̄ncipaliter
arguo. Auer. 6. physi. cōmen. 32. voluit q omne qd mouetur siue mo/
tu diuisibili siue indiuisibili sit per se diuisibile: et rationem dixit. qm̄
omne qd mouetur motu indiuisibili mouetur motu indiuisibili: qm̄
mutatio est terminus extrinsecus motus veri. arguo modo sic. omne
quod mouetur motu diuisibili vel indiuisibili est partibile: sed om/
ne qd recipit relationem nouam: mouet vel motu diuisibili vel indi/
uisibili. ergo omne recipiens relationem nouam erit partibile. con/
clusio est cōtra omnes: forma enim qñ fit apud ipsa3 est indiuisibilis
et tñ relatione noua refert ad agēs adhuc intellectus apud ipsum re/
latio noua refert ad intelligibile: et tñ non est diuisibile. tertio Auer.
4. phy. cō. 129. voluit q ois motus subitus sit terminus alicuius mo
tus successiui: vt illuminatio: s3 receptio relationis realis in subiecto
nō est terminus motus successiui: vt pz. ergo non est mutatio subita.
ℂ Ideo aliter dicēdū puto fm doctrinā Arist. et Auer. Ubi debes scire Pō ppria.
q ablato actu intellēs i relatiuis nō est formalis relatio. quēadmodū
eīn ablato actu intellectus in re nō est nisi indiuiduū: sic ablato actu
intellēs in relatiuis nō sunt nisi fundamēta actu que sunt potētia rela
tiua: per animam aūt inuicem actu referunt. ergo relationes viden/
tur esse entia in anima. et scda intellecta: et hoc est qd Auer. ait. 12. me/
ta. cōmen. 19. inquit enim relatio est debilioris eē alijs p̄dicamētis.
ita q quidam reputant ipsum esse ex scdis intellectis. i. ens rationis.
ℂ Scdo debes scire q ois relatio potētialis extra aīa3 cōsequit aliqd

qd acquirit per motū vel in se vel in suo correlatiuo vel in tertio. v. g. socrates albus vt octauo fit filis platoni ꝓpter mutationē platonis ex nigro in albū: vel ꝓpter vtrūq; si ambo albefiant: vel pp tertium: vt Auer. ait. 8. phy. loco suo. vniuersalr aūt dico ꝙ cā pōt referri ad effectū nulla penitus facta mutatione in cā: qm̄ cā nō refert ad effectum per se: sed qm̄ effect⁹ refertur in cāmt ⁊ iō cā nō refert ad effectū nisi eadē relatione qua refert effectus ad illam. ℭ Tunc dicendū ꝙ poſſe est relationē aduenire alicui subiecto. vel attribui alicui termino nulla mutatione successiua nec subita facta in subiecto. Scdo dico ꝙ poſſe est vna ⁊ eadē scia sciri scibile qd successiue variat de tpe in tēpus. primū manifestum est qm̄ relatio potētialis nihil aliud est nisi fundamentū: vt dixi. modo stat fundamentū remanere idē relatione acquisita in potētia. Adhuc relatio actu fit p aīam: sz ens rationis nō mutat rem: ergo pz primū verbū. ℭ Rursum ptz scdm: qm̄ sm Alga. ⁊ Auer. scia dei est cā rei: quare illa nō refert per se ad scibile: sed potius scibile refert ad illā: sicut ergo nulla mutatione facta in deo nunc dicitur agens ⁊ prius non. sic nulla mutatione facta in eo deus dicit sciens sortem existentē nunc: ⁊ per eandē sortē fuisse ⁊ ipsum fore: qr iste relationes referunt in deū: ⁊ deus ad relatiua illarū per accidēs. verū si scia dei esset causata a reb⁹ quēadmodū nostra: tunc quēadmodum scibile variatur sic ⁊ scia: qm̄ vbi esset causata a scibili scia per se referret ad scibile: ⁊ cōtra scibile ad sciam per accidens; vt Arist. ait ⁊ Auer. 5. meta. cō. 20. Qd igit relatio possit denominare subiectū nulla mutatiōe penitus facta in eo: Et ꝙ deus sciat entia sm variationē tempoꝝ: ⁊ nulla cōtingat variatio in eius scia sit dictū intantū. Argumenta Joā. nihil sunt: omnia enī supponunt fundamentū distingui sm rem a relationibus; ⁊ illud nō est ꝓbatum ab eo neq; modo est pñtis sermonis.

AVERROIS.

Nos dicim⁹ ꝙ oēs iste ambages sunt: ⁊ oriūtur assimilādo diuinā sciā humane scie qd sm veritatē nō cōicāt nisi equoce. Cōprehēsio enī humana est cōprehēsio a sensib⁹: neq; cōprehēsio indiuiduoꝝ: ⁊ cōprehensio vniuersaliū entiū sumit ab intellectu: ⁊ iō non est dubiū ꝙ cōprehēsio imitatur cōprehēsoꝝ mutationē. vn̄ dicim⁹ ꝙ respōdendū est sibi ꝙ poſſe est hic esse sciam cui talis est cōparatio scibiliū sicut est cōparatio relationum que in seipsis essentialr nō sunt relationes; sicut est dextra ⁊ sinistra in habentibus eas.

ℭ Auer. videt hoc in loco quasi rn̄dere argumēto Aui. sub mō apertiori. ⁊ inqt. dicimus nos ꝙ oēs iste ambages sunt: ⁊ ponit locum a quo sunt sumpte. ⁊ inqt. ⁊ oriunt assimilando diuinā sciam humane scie ꝙ sm veritatē nō cōicant nisi equiuoce: ⁊ hoc declarat. d. cōphēsio. n. humana est cōprehēsio a sensib⁹. i. cāta a reb⁹ sensibilib⁹. vz. cō

prehēsio indiuiduoꝝ: ⁊ iterū cōprehēsio vliū entiū sumit ab intellectu.i.causat a rebus sensibilib⁹ mediante intellectu agente. vult ḡ habere sciam nostrā causari aliquo mō a rebus scibilibus: ⁊ per ꝯñs scia dei est cā reruꝫ: tunc ad formā inq̄t. ⁊ iō nō est dubiū ꝙ cōprehēsio imitat mutationē cōprehensoꝝ.i.ꝙ variat nostra scia penes variationē scibiliū ⁊ nō econtra. (Unde dicimus) Nunc vlterius quasi declarādo adhuc ponit modū quō est scia dei.d. vñ dicimus ꝙ sibi.i. Aui. respōdendū ꝙ poße est hic esse sciam.i.esse in mūdo sciaꝫ in aliquo sciēte cui talis est cōparatio scibiliū.i.ad quē formalr cōparant scibilia: sicut est cōparatio relatiuoꝝ q̄ in seipsis nō sunt essentialr relationes.i.q̄ nō sunt relatiua p se: sꝫ p accñs: q: alia referunt ad ipsa sicut est dextrū ⁊ sinistrū in hñtib⁹ ea.i.in aīali respectu sup.colūne. Nota.

¶ Debes scire ꝙ scia nostra: q: causat a rebus scibilib⁹: iō ipsa refertur per se ad scibile: ⁊ q: scibile est cā scie nostre: iō nō refert ad sciaꝫ nostrā: nisi q: scia refert ad ipm. vt Arist. ait. 5. meta. scia vero dei est ecōtra. ipsa eniꝫ cū sit cā scibiliū: iō nō refert ad scibilia: nisi q: scibilia referunt ad eam: ⁊ sic per accidens: vult ergo dicere Auer. ꝙ scia dei se habet ad scibilia sicut colūna: qm̄ sicut colūna est dextra vel sinistra: q: animal est hmōi: sicut sciētia dei est relatiua.s. presens vel preterita vel futura: q: scibile est illius modi. ⁊ sic pꝫ perfecta sol. argumenti Alga. ⁊ Auic. ¶ Ambiges: quoniaꝫ Auer. 7. phy si. inq̄t. cō. 20. cognitio fit in nobis quādo trāsmutat per receptioneꝫ particularium ⁊ cōsiderationē eorum: qm̄ cum cōsideramus particularia fit ex hoc cognitio vniuersalis in nobis ſm relationē ad illa. s. ꝙ cuꝫ apud nos fit ex aliqua specie presens plusꝙ̄ vnum particulare: statim fit in nobis species vniuersalis absq̄ eo ꝙ in ipsa fiat trāsmutatio. Ex hoc arguo. illud qđ ſm se ⁊ essentiā ꝓpriam est permanēs: ⁊ nō variatur nisi relatiue nō est causatū a scibili. modo Auer. dicit sciam non causari nisi relatiue: quare ⁊c. Hoc habet videri in libro de intellectu. Dubitatio.

¶ Attamen pro nunc dicendū ſm hunc phm scientiā nō fieri de nouo simplr: sed habitudine ad nos: prout enim nos per indiuidua cogitata disponimur: applicatur intellectus ſm vniuersalia illius vel illorum. ergo scientia est noua mihi nō intellectui: sed vt est mihi noua causat a rebus: ⁊ hoc sufficit. sed scientia dei nec in se: neq̄ alicui est noua: ⁊ ideo est simplr causa rerum: ⁊ tu nō potes intelligere hoc nisi videas librum de intellectu. Solutio.

ALGA. DVB. III.

It Algazel. scđs vero modus quo possum⁹ obijcere eis talis est. vꝫ. ꝙ quicūq̄ phōꝝ dicat ꝙ deus vlia sciat oportebit eū cōcedere ꝙ ponat in eadē scia numerationē spērū: vnde sic similr pōt cōcedere numerationē scibilium sue sciētie in indiuiduis ⁊ comitantibus ipsorum.

¶ Proposuit Alga. cōtradicere Aui. duobus modis: cuꝫ ḡ expedit de vno alterū aggredit ⁊ inq̄t. scđs vero modus quo possumus obijcere eis talis est. ⁊ exponit illū. d. vꝫ. ꝙ q̄cūq̄ phoꝝ dicat ꝙ de⁹ vlia sciat

opoꝛtebit eum cõcedere ꝙ ponat in eadē scīa numerationē spērum.i. scibiliū in vl'i.l3 enī3 dicere ꝙ deus scit hoiem vl'em.lapidē vl'em.et sic de aliis.Tunc arguit.d.vnde sic ꝑhi possunt cõcedere numerationem suoꝝ scibiliū sue scie in indiuiduis et comitātibus ipsoꝝ.i.accidentibus eoꝝ.pōt ergo argui in hunc modū: sicut multiplicatio scibilium vl'ium nō multiplicat sciētias vniuersales:sic multiplicatio scibilium particularium nō d3 multiplicare scientiā eoꝝ: ergo argumentum Aluic.per huiusmodi est solutum.

AVERROIS.

Nos dicimus ꝙ hec verba sunt sine dubio sophisticatiões:q2 scīa indiuiduoꝝ sensibilis est seu phātasia et scīa vl'ium sumit ab intellectu.Rursus inouatio indiuiduoꝝ vel ipsoꝝ comitātiū duo infert.v3.ꝑmutationē cōpꝛehēsionis et ipsius numerationē.Et scīa spērum et generū nullā infert ꝑmutationē:qm̄ imutabilis est in se:l3 vl'is et particularis cōicāt in numeratione:id vero qd̄ dixit ꝙ qcūq3 ꝑhoꝝ cōcedat ꝙ vna et eadē scīa gnā et spēs cōpꝛehendat absq3 multiplicatōe seu diuersitate cāta a generu3 et spēru3 diuersitate.Dicim⁹ ꝙ ducit necessario ad concedēdū ꝙ vna et eadē scīa cōpꝛehēdunt indiuidua et ꝯtingētia cuiuslibet indiuidui.et hoc sil'e est dicto dicētis ꝙ vnus est intellect⁹ cōpꝛehēdēs genera et spēs. Quēadmodū opoꝛtebit ꝙ vnū gen⁹ simplex sit cōpꝛehēdēs indiuidua diuersa.Dico ꝙ oīa ista sunt verba sophisticalia:nomē.n.scie equocū est.S3 qd̄ dixit.v3.ꝙ multiplicatio generū et spērū infert scie multiplicationē.Dicim⁹ ꝙ verum est:vnde veri ꝑhi idcirco nō attribuūt deo benedicto sciam in particularibus neq3 in vl'ibus:scientia năq3 que tales habet cōditiones est sine dubio intellectus passibilis qui causatus est:modo pꝛimus itellect⁹ est purus actus:et eā quare nulla d3 fieri cōparatio inter diuinā sciam et humanā.Qm̄ enī3 alia nō intelligit ipas sibilis est:et inquātū alia entia efficit ꝑut ipse est pꝛim⁹ est scīa agens.Et declaratio ꝑhoꝛu3 est hec:cū declaratū fuit ab eis demrātiue ꝙ ipse de⁹ nō itelligit nisi seip3: ergo ipse est intellect⁹ nec io: et q2 est intellect⁹ inquātu3

intellect⁹:iõ ab ente aliquo depẽdet:nõ tñ ex priuatiõe. vñ qcũqз fecerit demõstrationẽ ꝙ nullũ aliḋ sit ens: nisi ista entia q̃ a nobis itelligunt: nõ est ita:qm̃ necessaria demõstratiõe declarat ꝙ intellect⁹aliqs est qui depen/det ab ente:a priuato enim impoſſe est ꝙ depẽdeat:neqз hic aliud ens reperiat:ꝛ iõ opз ꝙ intellect⁹depẽdeat d̃ aliquo istoꝝ entiũ.Unde aut depẽdet d̃ eo modo depẽdentie nostre scie in eis:aut nobiliori mõ.primũ est falsum:remanet ergo ꝙ dei scia depẽdeat de ente mõ nobiliori nostre scie:dependentia.n.scie nostre est qñ res equatur ad itellectũ:vnde si dei scia nobilior est nostra ergo depẽdet de ente mõ nobiliori quo nostra scia de/pendet de ente.ꝛ si sic:ergo ens duas hз entitates. vna nobilis.alia vero vilis:ꝛ nobilis cã est vilis: ꝛ hoc ẽ id qḋ dicebãt aliqui antiquoꝝ.vз.ꝙ deus est omne.

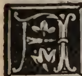
¶Cũ induxit scd̃m modũ Alg.cõtra Aui.hoc in loco vult videre qd veritatis cõtineat:ꝛ qd nõ.ꝛ inqt.dicũn⁹ nos ꝙ hec verba sunt sine dubio sophisticatões. ꝛ rõnẽ reddit.d.q: scia indiuiduoꝝ est sensibilis.i.sensatio seu phãtasia:ꝛ scia vliũ est ab intellectu.primuз ergo peccatũ Alg.est:qm̃ ipse nõ bñ accepit locuз silitudinis:qm̃ scia dei circa vlia est intellect⁹ꝛ spũalis.Nostra vero circa indiuidua est sen/sus ꝛ imaginatio:g̃ hic est loc⁹sophistic⁹penes equocationẽ sumpt⁹. (Rursum)Cum ondit locũ erroris:vult hoc ĩ loco ondere in quo accepit silitudinẽ.ꝛ inqt.rursum inouatio indiuiduoꝝ vel ipsoꝝ comitãtium duo infert.vз.pmutationẽ cõprehẽsionis:ꝛ numerationẽ ipsi⁹: vult dicere ꝙ variato ĩdiuiduo variat ꝛ cõprehẽsio ei⁹:ꝛ ẽt numerato illo numerant ꝛ cõprehẽsiones:ꝛ scia spẽruз ꝛ generũ nullã infert pmutationẽ:qm̃ ĩmutabilis est in se:g̃ dria est:ponit tñ ↄueniẽtiã.d. lз vlis ꝛ pricularis cõicãt in numeratiõe.i.ↄueniũt penes numerũ: qm̃ numerato scibili in vli numerat ꝛ scia:g̃ scia rei vlis ꝛ indiuidui cõicãt ꝛ differũt.cõicant quidẽ:quoniã quẽadmodũ scientia indi/uidui multiplicat multiplicato scibili:sic ꝛ sciẽtia vniuersalis multiplicatur multiplicato vniuersali. Differũt aũt qm̃ scia vlis est inua/riabilis:qm̃ est rei iuariabilis:ꝛ ab itellectu q est iuariabilis. Cõpre/hensio indiuidui est mutabilis:qm̃ est rei trãsmutabilis ꝛ in potẽtia trãsmutabili:ꝛ sic pз locus silitudinis ꝛ locus dissilitudinis.(Id vͦo) Hoc in loco narrat oĩa v̑ba Alg.scd̃o ibi(Dico ꝙ oĩa)Ostendit in q̃ errauit.inqt g̃.id vero qḋ dixit ꝙ qcũqз phoꝝ ↄcedat ꝙ vna ꝛ eadeз scia de⁹cõphẽdat gnã ꝛ spẽs absqз multiplicatiõe cãta a diuersitate generũ ꝛ specieꝝ:ꝛ ad qḋ dicit Alg.sic dicim⁹ ꝙ ducit necio ad cõce/dẽdũ ꝙ vna ꝛ eadẽ scia pñt cõphẽdi ĩdiuidua ꝛ ↄtingẽtia.i.accñtia cuiuslз ĩdiuidui.ꝛ addit Alg.ꝙ h̄ dictũ sile ẽ dicto dicẽtis ꝙ vn⁹ est intellus cõphẽdẽs gnã ꝛ spẽs: quẽadmodũ oз ꝙ vnũ gen⁹ simplex

sit cõprehẽdens.i.cõtinẽs in diuidua diuersa.hec fuit snia Alg.& verba sua que dz legi suspẽsiue vsqz huc.(Dico q oia)Quibus rndet.d.dico q oia ista sunt verba sophisticalia&rõnez redit.d.nomẽ.n.scie equocũ est.s.de scia singulariũ & vliũ dictũ.¶Debes scire q ibi est multiplex locus equocatiõis:vnus quidẽ sumptus penes pfectum & impfectũ.scia eniz vlium est pfectio: essentialr scia singulariũ. Secũdus penes cãm & causatũ:quoniaz scia vlium vr quodãmodo esse cã finalis & vltima scie particulariũ:scia.n.singulariũ ordinat ad sciaz vlium:vt Auer.dicit in tertio cõ.30.& cõ.6.&.5.Tertius gradus est penes dñias:qm̃ cõprehẽsio indiuiduoꝝ est sensitiua.cõprehẽsio vlium est intellectiua.Quart⁹ est penes genus:qm̃ generabili & ppetuo non est vnũ cõe genus:vt Auer.inqt.10.meta.cõ.vltimo.ergo scia vliuz & scientia indiuiduoꝝ simplr & penitus equiuocant sub nomine comprehẽsionis:& cũ res sit ita:verificatũ est dictum Auer.cõtra Alga.(Sed id qd)Cum cõtradixit ei in duob⁹ principalr.hoc in loco ostendit id in quo bñ dixit.& inqt.sed id qd dixit.vz.q multiplicatio generum & specierũ infert in sciente multiplicationẽ.i.distinctionẽ scientie.dicim⁹ q verũ est:& hoc oñdit testimonio.& inqt.vnde veri phi.i.periparhetici idcirco nõ attribuũt deo benedicto sciam reruz in particularibus:neqz in vlibus:& reddit cãm.d.scia nãqz que tales habet cõditiones:quas sup.habẽt particularis & vlis scie est sine dubio ipsius intellectus potis qui causatus est sup.a rebus intelligibilib⁹ aliquo modo:vt iam dictũ est/disputatiõe tertia.modo diuinus intellectus est purus actus:& cã.ppter qd infert quare nulla dz fieri cõparatio inter diuinã sciam & humanã.est ğ syll's:inter cãm & cãtũ nõ dz fieri cõparatio maxĩe qñ sunt equoce dicta.sz intellectus dei & noster intellectus sunt sicut cã & cãtum equiuoca cãlitate:ergo nulla debet fieri cõparatio.ppõnes hu⁹ sylli ex verbis eius patẽt.(Quoniã.n.)Ex his oñdit nãm intellect⁹ diuini.& inqt.qm̃ eniz alia.i.entia extra se nõ intelligit.s.recipiẽdo cognitionẽ ab eis inpassibilis est.i.nõ receptiuus.& inquantũ alia entia efficit .put ipse est prius:vt sic est scientia agens:ergo deus nõ est intellect⁹ potis:sed forte est itellect⁹ agẽs:

Nota. vt Auer.hoc in loco dicere videt.¶Debes scire vt.3.de aĩa.dictum est.cõ.14.q ois intellect⁹ intelligẽs aliud & diuersũ est recipiẽs:qm̃ oẽ intelligẽs aliud pficit ab itelligibili:oẽ qd pficit ab itelligibili est receptiuũ:& qdãmõ in potẽtia respectu illius:ğ i pria figura:oẽ itelligẽs aliud ẽ receptiuũ & in potẽtia:& iõ cõcludit Auer.ibidẽ.q nulla intelligẽtia est liberata a potẽtia receptiua pter primã:qm̃ qlibet intelligit aliud:vt cõ.5.etiã dixit.deus ergo est intellect⁹ nõ intelligẽs nisi se.& p oñs nõ nisi itellect⁹ agẽs(Et dclaratio)Quoniã Auer.accepit q primus intellectus est cã intellect⁹ nostri.ideo primo ostendit duos esse intellect⁹.scdo ibi.(Unde aut)Ponit dñam illoꝝ.tertio ibi(Et si sic)Concludit ppõnẽ.s.q prim⁹ intellect⁹ est cã nñi itellect⁹ inqt.& declaratio phoꝝ est hec.cuz declaratũ fuit ab eis dmõstratiue q ipse deus nõ itelligit nisi seipm̃:tũc hñt cõclonẽ.s.q ipse est intellectus necessario:tũc ostẽdit quõ itelligit.d.& qz est intellect⁹ inquantũ intellect⁹ dz ab ente aliquo.i.dũo cõparaf ad ens ea cõparatõe qua intelligẽs cõparaf ad intelligibile:nõ tñ dz depẽdere sup.ex puatiõe idest dz itelligere rẽm priuatõe cõsistentẽ.s.entia gnãbilia.Et debes scire

scire q hic est vnus modus loquēdi arabū.dicūt.n.agēs depēdere de actiōe:qñ agens agit illaz vt p3 in visu verboꝝ Auer.7.meta.cō.31.⁊ alibi.sic in ꝓposito intellect⁹ depēdet de ente.i.versari ipsū3 eir ca ens intelligit.(Unde quicūqꝫ.)Et qꝛ ita est:cōcludit peccatū anti/quoꝝ qui genus entiū separabiliū abscindūt:sicut epicurij:⁊ tenē/tes sensum eē intellectū.⁊ inquit.vnde quicūqꝫ fecerit demonstratio/nem q nullu3 aliud sit ens nisi ista entia que a nobis intelligunt.i. q nō est nisi genus entiu3 sensibiliu3.Dicendū sup.est q nou sit ita: qm̄ necessaria demonstratiōe declarat q est aliquis intellect⁹.s.sepa ratus a materia qui depēdet dē ente.i.qui intelligit:ens eni3 pro qm̄ a priuato.i.ab ente variabili impossibile est vt dependeat.sed omne ens aut est priuatio aut ens absolutū:pp qd dicit neqꝫ h.i.in mundo aliud ens reperitur nisi.s.absolutū aut priuatio.ideo op3 q intelle/ctus dependeat de aliquo istoꝛu3 duoꝝ entium.s.aut priuato aut ab/soluto:⁊ cum non de priuatiōe:ergo de absoluto.(Unde aut.)Nunc ostendit differētiā illoꝝ duoꝝ intellectuū.d.vñ aut dependet de eo.i. ente mō depēdētie nostre sciētie in eis que intelligim⁹:aut nobilioꝛi mō.pmū est falsu3 vt p3.remanet ergo q dei scia depēdeat de ente mō nobilioꝛi nostre scie:depēdētia.n.nostre scie est qñ res equat ad intellectū.i.perficit ipsu3 in genere cause formalis:vnde.i.ergo si dei scia est nobilioꝛ nr̄a:ergo dependet de ente mō nobilioꝛi.(Et si sic.) Et tunc cōcludit peccatū antiquoꝝ ad ꝓpositū.⁊ inquit.⁊ si sic.ergo ens duas h3 idētitates:quarū vna est nobilis altera vero vilis:⁊ tūc inquit.⁊ nobilis est cā vilis.quare sup.deus est cā oīu3 intelligibiliū ⁊ intellect⁹ nostri:⁊ pōt syllus sic cōponi.oē nobili⁹ pcēntia3 ⁊ pur⁹ intell's cā viliū ente priuato ⁊ pticipāte:sed de⁹ est nobiliꝰ ēntia3: ⁊ hec sunt priuata ⁊ participātia.ergo deus est cā oīum:⁊ tūc verifi/cat dictū antiquoꝝ:dicēs:⁊ hoc est illud qd dicebāt aliq antiquoꝝ.s. vt Parme.⁊ Melissus.v3.q deus est oē.Inquit.n.Lucreti⁹ poeta vetustissim⁹:oīs per se diuū nāneccesse est.Immoꝛtali euo summa cū pace fruaf.⁊ Lucan⁹.Juppiter est qdcūqꝫ vides ⁊c.⁊ multi alij anti/quoꝝ quos narraui supius.hoc ergo Auer.εficat nūc volēs eos itel ligere deū eē oē:put est cā oīu3 ɔtinēs in se pfectiōes oīu3:vt Plato declarat in lib.Parmenidis de vno oīum reꝝ principio.

ALGA. DVB. IIII.

IIt Alga.nos promissimus dicta3 opiniones reprobare duobus modis:quoꝛu3 primus ostēsus est.scōs vero hic est.Dicemus eis quare vobis cauetis q ipse deus sciat parti cularia:q si dicatis q talis sciētia inferat permutationē: ⁊ nos iam opinati eramus q hec species permutatio/nis nō aufert ab eo demōstrationē:qñ eni3 dicebāt an/tiquitus aliqui q scientia innouataru3 rerū est noua nō fuit eis reprobatū:nisi qꝛ id qd permutabile est sepissi/

me patitur mutationes: et illud quod sic se hꝫ est nouū non antiquū: sed apud nos qui opinati sumus ꝙ mundus est ab eterno: et ꝙ semper est permutabilis: nō deberet esse incōueniens id qđ dcm̄ est rc̄.

¶ Quia Alga. fecit qđdā ꝓmissū: ideo nūc vult illud exequi. et ꝑmo inquit. nos ꝓmisim⁹ dictā opinionē reprobare duob⁹ modis: quorū primus ostēsus est. scđs vero sit h quē dicā. (Dicem⁹ eis.) Promissū absolui[illegible]emus eis: quare vobis cauetis ꝙ ipse deus: sciat ꝑticularia: hec est Alga. a phis expostulatio. Et statī apponit r̄nsum et inquit. ꝙ si dicatis ꝙ talis sciētia infert ꝑmutationē. i. ꝙ si causā reddatis: eo qꝛ oē sciens indiuidua est ꝑmutabile: deus nō est mutabilis. ergo in scđa figura/ deus nō scit indiuidua. obijcit statī: et inqt. si sup. sic dicatis. et nos sup. r̄ndem⁹ ꝙ opinati eramus ꝙ hec spēs ꝑmutationis nō aufert ab eo demōstratiue. et dixit (ꝙ hec spēs permutationis rc̄.) Qm̄ hec alteratio est ꝑfectiua: et lꝫ in rei veritate deo non cōueniat: tn̄ demonstratiue nō potest probari deum illa carere. vt visum est loco suo. et hoc exponit. d. qn̄ enī dicebāt antiquit⁹ aliqui ꝙ scientia inouatarū rerum est noua: non fuit eis hmōi permutatio in deo eis quid reprobatū. apponit tn̄ que permutatio deo incompetēs est. d. nisi qꝛ id qđ permutabile est sepissime patitur mutationes: et illud qđ sic se hꝫ ē nouū nō antiquū. Uult ergo dicere ꝙ talis permutatio est ei incompetēs que ponit ipsū sepissime variari: qm̄ illud qđ sic se hꝫ est nouū: cuiusmodi nō est deus. Apponit modo sol. et inquit. sed apud nos sup. phos qui opinati sumus ꝙ mundus est ab eterno: et ꝙ semper est ꝑmutabilis ꝑm partes nō deberet esse incōueniēs illud qđ dictum est rc̄. ¶ Debes scire ꝙ si dicatur mundū esse nouū nō potest dici deum variari de comprehēsione in comprehēsionē: vt Alga. inquit. qm̄ hmōi mutatio reddit deum inouari. Sed si apponatur mundus eternus variabilis: tn̄ ꝑm ptes cōtinue: et tunc oīno pōt fingi deū variari alteratiōe de vna sciā in alterā. qm̄ semp sicut mūdus remanet idē numero: sic et deus. Ecce quō Algazel obijcit phis: sed quō sit istud in sol. Auer. apparebit.

Nota.

AVERROIS

Nos dicimus ꝙ horū verborū sententia est ꝙ ipse altercauit cū phis iuxta ipsorū dicta: non iuxta ꝙ res se habēt in se: et ait sic. Uos ponitis vnū antiquū in quo nouitates perueniunt. s. orbem: cur ergo negatis ꝙ primū antiquū. s. deus nequeat nouitates pati? nam aliqui loquentiū hoc negarent: qꝛ qđcūqꝫ sic se haberet/ esset necessario nouū. Et nos dicim⁹ ꝙ hec altercatio est dialecticalis: quedā enim sunt nouitates que in antiquū subiectū non ad/

ueniunt: vt que permutant sibi substãtiã. sunt ꝛ nouitates alio mō. vz. ꝙ non mutant substãtiã subiecti: vt motus ꝛ locus mobilis corporis: ꝛ splendor effulgentium corporũ. et sunt aliqua entiuz antiquorũ que motuz aliquem non patiuntur: neqꝫ aliqualr̃ innouantur: vt sunt ĩtelligẽtie. sunt etiã aliqua que motus passionẽ recipiũt vt orbes q̃ sunt corpora antiqua. ¶ Prelibatis igit̃ istis patet aperte ꝙ Alga. altercatio nihil fuit: q: phorũ intentio est de antiquo incorporeo. Post vero dictã altercationez redarguit eos alio mō dicens. Et si forte cauerent sibi phi cōcedere ꝙ deus habeat nouã scientiã: q: illa scientia nō euaderet quin esset a seipso: aut ab alio. si a seipso. ergo nouuz ꝓcedit ab antiquo: qđ nos negamus. Dixit Alg. nos vero dicim⁹ ꝙ ſꝫ vos noua ꝓcedũt ab antiquo: vt supra dcm̃ est de corpore supercelesti: qđ est antiquuz apud eos. Nos vero dicimus ꝙ phi facile possunt euadere a redargutione Algazelis hoc modo vz. ꝙ nouum nequit ab antiquo procedere absolute: sed bene ꝓcedit ab antiquo in sba: qđ est nouũ in suis motibus: vt corpus celeste. quapp corpus supceleste reputatur apud phos tanq̃ mediuz inter antiquuz absolute ꝛ nouuz absolute: q: quodãmodo est antiquuz: quodãmō vero est nouum: ꝛ istud antiquuz est sine dubio motus supcelestis qui apud eos est antiqu⁹ in spẽ: nou⁹ quoqꝫ in ptibus: ꝛ iō inquantũ est antiqu⁹ ꝓcedit ab antiquo: ꝛ rōne suaꝝ partiuz ꝓcedũt ab eodẽ infinite nouitates: quare notanduz est ꝙ phi sibi cauent attribuere prime cãe nouitates: q: nō est corpus: ꝛ nouitates nō veniunt nisi in corporib⁹: receptio eniz nō reperit̃ nisi in corpe: q: id qđ nuduz est ab oĩ mã nihil recipit.

¶ Nunc Auer. exponit verba Alg. pulchre. ꝛ inquit. dicimus nos ꝙ horuz verboꝝ sñia est ꝙ ipse altercauit cum phis iuxta ipsoꝝ dicta. i. quãtuz ad ea que cōcedunt: nō iuxta ꝙ res sic se habeãt in se. i. nō disputatione absoluta. ꝛ ait sic. vos ponitis vnum antiquũ in quo nouitates perueniunt. i. qđ adhuc subest nouis motibus. s. orbe. i. corpus celeste motum eterno motu. Cur ergo negatis ꝙ primum antiquum scilicet deus nequeat nouitates pati: nam aliqui loquentium hoc nes

garent: q2 quodcūq3 sic se hȝ est necessario nouū: ⁊ deus nullo mō est
nouus: sed sup. vos peripathetici hoc nō negare potestis: qm̄ dicitis
Pō theologorū. ꝙ mundus est eternus: ⁊ eternū pōt variari. ¶ Debes scire ꝙ ex ꝓnci
pijs diuersis diuerse sequūtur ꝯclusiones. Theologi. n. ponūt ꝙ nullū
Pō pipatheticorū. eternū recipere pōt nouitatē: qm̄ eternū. ⁊ ideo ponūt omne factū eē
factuȝ in tēpore. ⁊ sic ponunt solum deum eternū. peripathetici vero
ponunt deum eternū ⁊ mundū eternū: ⁊ aliqđ eternū variationē su/
scipere. ideo diuus Alga. petit hoc in loco. O vos peripathetici: sicut
cōceditis celuȝ eternū posse variari s̄m locuȝ: cur nō cōceditis deum
posse variari alteratiōe de vna scientia in altera: qm̄ oīa eterna sunt
vnius rōnis: ⁊ quecūq3 sunt vnius rōnis sic se hn̄t ꝙ quicqđ nō repu
gnat vni nō repugnat alteri: vt Auer. inquit in. 2. celi. cō. 49. ergo si
vnum eternū pōt moueri ⁊ alterū: ⁊ sic nō maior rō videt̃ de ipso or/
be ꝙ̄ de deo. (Et nos dicimus.) Auer. videt̃ absoluere. q. Alga. ⁊ in/
quit. ⁊ nos dicim⁹ ꝙ hec altercatio. s. Alga. cuȝ peripatheticis est dia
lecticalis. i. ex probabilib⁹ argumētis cōducta. ⁊ reddit cām. d. que/
dam eiȝ sunt nouitates que in antiquū subiectū nō adueniūt vt que
permutant sibi sbam. i. vt altercatiões corruptiue sunt: ⁊ nouitates.
alio modo ꝙ nō mutant sbam subiecti: vt motus ⁊ locus mobilis cor
poris: ⁊ splendor lucētium corporū: Et sunt aliqua entiuȝ antiquoꝝ. i.
de numero eternoruȝ que motū aliquē. i. nullam spēm motus patiū/
tur: neq3 aliqualr̄. i. aliqua spē nouitatis inouant̃ vt sunt intelligen/
tie. Prelibatis igitur his ptȝ aperte ꝙ Alga. altercatio nihil fuit q2
phorū intentio est de antiquo. i. eterno incorporeo. i. ꝙ q2 deus est
Dubitatio. sba separata: ideo nullo mō patitur. ¶ Sed ambiges qm̄ Auer. non
absoluit. q. quare eniȝ deus nō pōt mutari spiritualr̄: sicut corp⁹ eter/
num corporaliter de loco ad locum: hoc inquā Auer. nō absoluit. Iō
solutionē non dedit: qm̄ superius eam aperte dedit: declaratū est. n.
superius: qm̄ substātia pura nō pōt recipere nouuȝ nisi sit sba in mā.
¶ Adhuc dictuȝ est. oē nouū extrahi de potētia ad actum ab aliquo
agente priori: mō nullum est agens deo prius: quare deus nō pōt no/
uam alterationeȝ recipere. ¶ Adhuc visum est oē recipiens eē in po/
tentia: ⁊ ꝙ deus nō sit in potentia sat exposuit. ergo pp hec Auer. tm̄
sol. narrauit nō apponēs cām eius: vt cōstat. (Post vero.) Inducit
⁊ aliud motiuū. ⁊ primo inquit. post vero predictaȝ altercationē re/
darguit eos alio mō. d. ⁊ si forte cauerent sibi phi ꝯcedere ꝙ deus ha
beat nouaȝ sciam: qm̄ illa sciētia nō euaderet quin esset a seipso deo:
aut ab alio sup. causata. si a seipso. ergo nouū procedit ab antiquo. i.
illa altercatio erit a deo qui est eternus: qđ nos negam⁹. ⁊ sup. si ab
altero. ergo dabit̃ agens prius deo. Responsionē Alga. inducit. ⁊ in/
quit. dixit Alga. nos vero dicim⁹ ꝙ s̄m vos noua ꝓcedūt ab antiquo:
vt dictum est de corpore celesti qđ est antiquū apud ipsos: ⁊ tn̄ ab eo
ꝓcedūt oēs effect⁹ noui hui⁹ mūdi. (Nos vero.) Auer. absoluit argu
mentū Alga. ⁊ inquit. nos vero dicim⁹ ꝙ phi facile pn̄t euadere a re
dargutione Alga. hoc mō. vȝ. ꝙ nouū non pōt ab antiquo absolute. i.
simplr̄ eterno procedere: sed bene pōt ꝓcedere ab antiquo in sba: qđ
est nouū in suis motib⁹: vt corpus celeste. Ideo cōducit theorema. ⁊
inquit: quapp corp⁹ celeste reputat̃ apud phos tanꝙ̄ mediū inter an/
tiquuȝ absolute. i. simpliciter inuariabile ⁊ nouum absolute. q2 quo/

dámodo est antiquū.s.in sbā:quodámodo vero nouum.s.in motu: & istud antiquū est sine dubio motus supcelestis qui apud eos est anti/quus in specie: nouus in partib⁹.& ideo inquátū est antiqu⁹ proce/dit ab antiquo:vt sic non agit nouū:& rōne suarū partiū procedunt ab eodē infinite nouitates.(Quare notādum.) Ultimo resumit viz solu.& inquit.quare notádū ꝙ phi sibi cauēt attribuere prime cause nouitates.i.hñt cām:cur prima cā simpliciter non pōt transmutari. Et syllogism⁹ pōt sic cōponi.oē recipiens nouá mutationē cuiuscūq3 speciei mutatiōis est corpus vel virtus in corpore:qm̄ vt inquit:rece ptio nō reperit nisi in corpore.sed prim⁹ motor nec est corp⁹ nec vir tus in corpore.ergo primus motor nō pōt recipere nouá mutationē cuiuscūq3 speciei mutatiōis: huius accepit minorē:& inquit.q2 nō est corpus.sup.neq3 virtus in corpore.hec est minor.& subdit maiorē.d.& nouitates nō veniunt nisi in corporib⁹.hec est maioris vis.& subdit cám.d.receptio enim nō reperit nisi in corpore.quare id qđ nudū est ab omni mā nō recipit. ¶ Sed ambiges satis rōnabiliter: qm̄ sicut corpus in eo ꝙ corpus eternū caret potētia ad esse apud Auer.& in eo ꝙ corpus est potētia ad vbi.ita dicā de alijs intelligētijs:preter pri/mā saltem.s.ꝙ carent potētia corporali:& ad esse:non tñ carent po/tentia intellectiua ad receptionē spiritualē: lz enim prima non possit recipe:q2 caret potētia corpali & spirituali:cū simplr sit liberata a po tentia:cū sit pma simplr:& cā oīum entiū:attñ alie pter ipsam sunt in potentia receptiua:vt Auer.inquit in.3.de aīa.cō.14.&.5.ergo nō pōt euadere quin sint trāsmutabiles saltem trāsmutatiōe spirituali.ergo adhuc qđ est insoluta de alijs intelligētijs:hoc argumēto tenēt theo logi nostri intelligētijs nō repugnare nouā receptionē habere: vnde pōt argui fm hos sic.ista noua receptio pp quid repugnat intelligē/tijs: vel q2 quelibet illarū est actus purus:sicut prima:& hoc nō:qm̄ quelibet est dependens:& in mā intellectiua cōsistens:vt in tertia di/sputatiōe visū est:in fol.18.vel q2 quelibet illarū liberata a mā cor/porali & hoc minime:qm̄ mā corporalis est cā receptiōis particularis & corporalis.ergo nō debēt eē liberate nisi a receptiōe corporali & par ticulari:ꝙ mā corporalis sit cā receptiōis indiuisibilis.Auer.inquit. in.3.cōmē.14.&.5.&.23.cā receptiōis vniuersalr & simpliciter est in/tellectus in potētia. ¶ Ad hoc debes scire fm fundamēta huius phi/losophi ꝙ noua receptio & indiuisibilis receptio.idem sunt: quoniā omne qđ noua recipitur receptiōe est hoc & indiuiduū; vt.3.de aīa visum est:receptio autē simpliciter est duobus modis: vel simpliciter oīno fm se:& quodlibet eius & fm se:attamē noua fm habitudinē ad aliud.dico ergo ꝙ in intelligētia non pōt esse noua receptio: quoniā cā receptionis particularis est materia vel potētia in materia: eo q2 materia cōtrahit ad hoc:& indiuiduū:& ideo bene inquit Auer.ꝙ nul la illarum recipit nouū: q2 caret potētia in materia:iterū nulla il/larum recipit simpliciter: nouitate tñ fm habitudinē: qm̄ nulla illa/rum applicatur alicui corpori nouiter disposito:sicut intellectus ho/minis fm ipsum.relinquitur ergo ꝙ quelibet illarū recipit simplici/ter & eterne in se & in habitudine: & hoc cōcedit Auer.quoniā vult in eis esse recipiens & receptum:vt pz cōmē.14.vtrū illud receptū non est nouū:quoniā tunc esset indiuiduū.ergo recipiēs esset materia vel

virtus in materia: neq3 nouũ ꝯm habitudinẽ quẽadmodũ est intel-ligere nostre aie: qđ est absolute eternũ nouũ ꝯm nouam habitudi-nem ad corpora quib⁹ intellectus nouiter cõtinuat. ergo receptũ ibi

Nota. est eternũ simpliciter ⁊ omnimõ. ⁊ hoc concedit. ℂ Et ex his pꝫ sol. qm̃ quelibet intelligentia caret potentia ad motũ corporalẽ ⁊ nouũ spiritualem: vt visum est.

Qõ. prima. Circa finem huius disputatiõis questionẽ querũt aliqui in metaphysica nunquid intellect⁹ diuinus intelligat singularia que tẽporali differẽtia diuidũtur. qđ non plures sic argumentari solent: si certus est deus animã illud acturã anima necessario id efficiet. ergo libertas inde tollitur arbitrij: ⁊ sic nihil reperies rebus cõtingentie. Pro altera parte videt esse Arist. in lib. de bona fortuna. inquit eniꝫ deo autẽ per se hoc ⁊ bene videt ⁊ futuꝝ ⁊ presens: ⁊ quorum ratio perijt. s. preterita. ℂ Inquit. ⁊ etiã ibi deum bona bonis distribuere: ⁊ mala malis: hoc aũt fieri nõ potest si deus indiuidua nõ comprehẽdat. ℂ In isto quesito videt opinio Auer. ⁊ Aristo. ꝙ deus scꝫ indiuidua nõ intelligat. ⁊ opinio theologoꝝ ⁊ veritas ꝙ deus intelligat singularia ⁊ indiuidua: cõuenimus eniꝫ cum phis ꝙ quẽadmodum in demonstratiõe tria sunt. s. cognoscẽs: cõclusio cognita. ⁊ mediuꝫ. sic in comprehẽsione diuina tria sunt. s. cognoscẽs. s. intellectus diuin⁹: cognitũ. s. res: ⁊ mediũ. s. essentia: qm̃ quẽadmodũ intellectus noster mediãte medio cognoscit cõclusionẽ. sic ⁊ diuinus per

Põ. phoꝝ. essentiã cognoscit ⁊ res. ℂ Philosophi itaq3 q2 essentiã ponunt reꝝ causaꝫ esse ꝯm graduꝫ entis: ideo soluꝫ entia cognoscere dicunt deum cognoscendo ens: opinati eniꝫ sunt nõ plus se extendere virtutẽ dei intellectiuã: ꝙ̃ eius virtutem causatiuã: vt manifestuꝫ est apud eos: adhuc opinati sunt causaꝫ proximã ꝯm gradum proximũ concurrere ⁊ remotaꝫ ꝯm remotũ: opꝫ enim apud eos effectus ꝯm rõnes vniuersales in cãm vlem reduci: ⁊ q2 esse est effect⁹ vniuersalissim⁹: ideo dicunt esse effectũ propriuꝫ ipsius dei: ⁊ ad oia deum cõcurrere aiunt ꝯm gradum entis. Ex his opinati sunt deum oia cognoscere cognoscendo esse: ⁊ q2 esse est in deo per eẽntiã: ⁊ in alijs participatiue: ideo

Põ theologoꝝ. deus cognoscit se tantũ: ⁊ nullo mõ res extra se apud eos. ℂ Theologi autẽ veri sapientes cũ sciant deum nõ tantũ cõcurrere ꝯm gradum entis: īmo ꝯm gradum huius entis: ideo firmiter ponũt oia cõtineri in deo ꝯm rõnes particulares ⁊ proprias: quare eẽntia nõ tm̃ est medium cognoscendi res sub rõne entis: īmo sub proprijs rõnibus: ponunt itaq3 sapientes nostre legis in cõprehẽsione dei obiectũ duplex scꝫ primũ: ⁊ illud est esse sine, eius essentia tm̃: ⁊ secũdariũ: ⁊ illud est imaginatiões seu rõnes ideales proprie ⁊ particulares quas Plato in Parmenide species ⁊ ideas appellat: qm̃ tm̃ potentia intellectiua se extendit quãtum causatiua: ⁊ q2 theologi inuenerũt ex testimonio prophetie nõ tm̃ deum cõcurrere ꝯm graduꝫ entis ad reꝝ productionem: īmo ꝯm gradus proprios: ideo penes primũ modũ cõcursus dei obiectũ primũ ponunt esse: ⁊ penes scđm moduꝫ cõcursus ponũt rõnes ideales: ⁊ inde pꝫ dr̃ia phoꝝ ⁊ theologoꝝ ex diuersis principijs accepta: cũ phi eniꝫ deũ cõcurrere dicãt tm ꝯm gradũ entis: iõ vnuꝫ obiectũ qđ est eẽ ponũt. Theologi vero cuꝫ ꝯm gradum entis ⁊ talis entis: iõ duo ponũt obiecta respõdentia duob⁹ modis producendi.

¶ Sed queres nunqd apud phos cõcedẽdũ est deũ cognoscere entia aliquo mõ. ¶ Dicẽdũ q sicut esse simplr acceptũ est oẽ ẽm eminẽtiã & nõ modaliter. & ppriẽ. sic apud phos: deus cognoscẽdo eẽ cognoscit & oẽ: sz nõ proprijs rõnibus. Theologi aũt deũ dicũt cognoscere oia cognoscẽdo eẽ & ppriijs rõnib⁹: phi itaqz resecãt obiectũ scdariũ: & theologi addũt: & sic oia cõprehẽdi vno obiecto sapientes ponunt: Theologi vno obiecto & proprijs rõnibus. hec igitur est nostra lex: & phoz opinio ptz. Sed qz nõ iustum est cõdẽnare quẽpiam absentem sicut Aristo. inquit in. 2. de celo & mundo. ideo visum est mihi inducere loca quib⁹ peripathetici moti sunt: & ẽt ne videamur nos tenere aliquod rõnibus repugnãs: eos esse sophisticos ostendã. Post rõnes theologorũ opponã vt ostendaz nostrã fidem nõ minoris esse probabilitatis q̃ sit opinio sapientũ: & in fine eas etiã soluam: vt nõ appareat infidelibus nos sustinere legez pp rõnes solubiles. Prima itaqz rõ philosophoz: vt ex Auer. excipiẽ verbis in his que dixit in cõmẽ. 51. 12. metaphy. sic componiẽ: si deus res extra essentiã suam rõnibus proprijs intelligit: vel in vniuersali: vel in particulari. nõ in particulari: qm̃ particularia sunt infinita: & infinitũ ẽm q infinitũ ignotum est: vt in phyco traditur auditu: & ideo sunt ab arte remouẽda quanto magis ab arte diuine sapientie. Nec in vniuersali: qm̃ vt Auer. inquit ibidem. & cõmẽ. 14. & in. 3. metaphy. cõmẽ. 13. Scire aliquid in vniuersali est scire in potẽtia: sed scire dei est summ⁹ actus. ergo nec in vli: ppter qđ vt Auer. inquit. sciẽtia dei: nec est vlis nec particularis: vt dictuz est sepe in hoc libro. Adhuc oẽ intelligẽs aliud a sua eẽntia est intellect⁹ in potentia: sed deus nõ est intellect⁹ in potẽtia. ergo de⁹ nõ intelligit aliud ab eius essentia. maior ptz. qm̃ vt dictuz est in disputatione tertia. in sol. dubij. 18. oẽ intelligẽs aliud causaẽ ab intelligibili: & oẽ causatũ ab intelligibili est intelligens in potẽtia. ergo. ptz maior. minor est manifesta per se. Et hec rõ excipitur ex verbis eius in. 3. de anima. cõ. 5. & 14. & qz sic rude posita nullius apparet valoris: ideo debes scire q effectus cõtentus in cã nulla penitus distinctione distinguiẽ a causa nec re nec modo: sed cã contẽta in effectu bene distinguitur ab effectu cõtinẽte ẽm hunc phm: qm̃ effectus semper deficit a sua causa. & sic effect⁹ cum a cã produciẽ: quãdam acquirit priuationez. s. saltez excellentie cause: & sic qñ priuationem habet quãdam intrat multitudinez: quoniã vbi est priuatio ibi opz & omnino esse actum: qz priuatio sola nõ est: ergo opz ingredi multitudinẽ. e cõtra in cã: effectus eniz in cã non priuat aliquid cause: & ideo ibi intrat idẽtitatez: & ideo dicunt sapiẽtes q res disperse in inferiorib⁹ colliguntur in superiori: nihil eniz est in cã qđ distrahat ab effectu contento: nec effectus cõtentus aliqđ hz quo distrahiẽ a cã. ergo in cã nihil est: vnde sumatur distinctio realis nec in modo: nisi sit sicut tragelaphus. ex his verificaẽ maior. s. omne intelligẽs aliud est in potentia: & ptz qm̃ omne intelligẽs aliud causatuz est: vt nunc vides: quare &c. ¶ Rursus vt ex verbis cõmẽti de somno excipitur potest argui: & sic omne comprehẽdens singularia singulariter & signate est corpus vel virtus in corpore: sed prima causa neqz est corpus neqz virt⁹ in corpore. ergo nõ cõprehẽdit singularia singulariter & signate. Maior apparet: quoniã cõprehendẽs & comprehẽsuz sunt vnũ in modo se habe/

Dubitatio. Solutio.

Prima rõ phoz pbãs deum non scire pticularia.

bendi: vt in lib. de aia visum est. ergo si cõprehẽsũ est hoc & signatũ & cõprehẽdẽs oz eẽ hoc & signatũ: & pp hoc dicit Auer. q si intelligẽtie separate cõprehẽderẽt singularia: tũc eẽnt vtutes in corpe & sensus: vide ibidẽ. Iterũ id qd repugnat intellectui vt intell's maxie oz dene gari ab intellu simplr: vbi saluat tota rõ intell's: hec ppositio audita a quolibet conceditur. Sed repugnat intellectui nro: vt intell's cognoscere singularia; pp qd inquit Auer. in. 3. de aia. q intell's cõprehẽdit singularia mediante sensu. vt in expõne mea cõmẽti illi' notũ feci: & hoc oẽs fere cõcedũt: qre & hoc repugnabit intellectui simplr q est diuinus intell's. post hec arguit. si de' intelligit indiuidua vel perficit vel imperficit: vel neq perficit neq imperficit. si primũ: ergo erit aliqd eo prestabilius: si imperficit: ergo vilescit: si neq perficitur neq imperficitur. ergo ociose intelligit. ¶ Preterea. si deus itelligit indiuidua vel recipiendo ab eis perfectionẽ cognoscibilẽ vel per eius essentiã tanq per rationẽ representãdi sicut intell's noster intelligit: vt dr quiditatem mãlẽ per speciẽ causatã ab illa. si primũ. ergo est intellectus in potentia. q nõ scdm arguo. qm omne representãs representat fm modũ cõuenientẽ sue nature: vt pz: spẽs enĩ exñs in sensu: q: est hec: ideo representat indiuidualr: & spẽs existẽs in intellu: q: est vlis & nõ hec: ideo repñtat vliter: vt latini dicũt. g si est aliqd representatũ vle per essentiam vlius representabit q species sensibilis & spẽs intelligibilis representẽt: modo nihil est vlius essentia diuina: est enĩ vniuersalis per essentiã: cũ sit abstracta a mã & cõditionib' materie & idea entis: & vnius apud Arist. & Plato. vniuersalia em mãlia sunt vlia participatiue. s. rõne luminis intell's agẽtis q est vlis per essentiã: quãto magis deus & eius eẽntia sunt vlia cũ sint in gradu supremo. ad intellm ergo cum eẽntia dei sit sic vlis essentialr: & per se representatũ per illam erit vlius q per speciẽ intelligibilẽ & sensibilẽ. ergo non põt esse signatũ & indiuiduũ. Ultimo arguit ex rõne Arist. in. 12. meta. inquit enim si cõpositũ est qd intelligit: trãsmutabit enĩ in partib' totius: aut indiuisibile omne qd materiã non hz: ecce quo mouit. q. an. s. cõpositum intelligat. & arguit q si cõpositũ intelligat. ergo trãsmutabit: & tunc soluit. d. aut qd est nota sor. indiuisibile omne qd materiã non hz &c. vbi vult q tm itelligat se; vide. põt aũt dñtia eius in hũc modũ exordiri: vt ibi cõmẽ. 51. illius partis excipit: qm intell's diuinus res intelligit eo ordine quo sunt apud naturã intelligibiles: vt oẽs dicũt: sed partes sunt priores toto. ergo prius intelligit partes q totũ. ergo deus pcedit de noto ad ignotũ: & sic trãsmutabit & discurret vt patet. Que igit est phorum opinio: & que eorz fundamẽta: sit dictũ intãtũ. modo qm in multis locis adduxit verba phoz & alia plurima argumẽta q cũ occurrit videas. ¶ Superest hactenus rõnes nras inducere: & eas bñ exponere. pma itaq rõ põt cõponi sic. si intell's diuinus non intelligit indiuidua est ex parte intell's dei defectus vel ex parte difficultatis rei: vt em Auer. inquit. 2. meta. cõ. p. duplex est difficultas cognoscẽdi res: aut ex pte cognoscẽtis: aut ex pte rei cognite: qd & in lra colligit: nõ ex defectu intell's: cũ intell's dei sit sũmus: & habeat rõnes itell's simplr: nz ex pte rei: qm potẽtia inferior ad itell'z dei cõphẽdit singlare: vt itell's nri mediãte sensu. Adhuc & sensus ipe g m'ro magis erit facilioris cognitiõis apd mẽtẽ pmã. ¶ Adhuc itell's itelligẽs

Rõnes theologoz i oppositũ.

aliquā quiditatē vel rōnē quidditatiuā per se intelligere pōt oīa illa in
quib⁹ illa rō includit:sȝ intell'9 dei cognoscit rōnes entis per se. ergo oīa
illa in quib⁹ icludit:ergo ⁊ indiuidua ⁊ vlia:vt pȝ. ¶ Rursus. oīs intell'9
cognoscēs cōtinēs perfectissime cognoscit oīa cōtenta:sed intell'9 dei
cognoscit eēntiā ppriā perfectissime. ergo oīa cōtēta:mō nō tm̄ ibi cō
tinent vlia:imo ⁊ particularia cuȝ esse dei sit omne vt dicebat supra.
¶ Preterea. intell'9 cognoscēs aliquā naturaȝ cognoscit oē id qd̄ est
idē in subō illi nāe. sȝ intell'9 dei cognoscit eēntiā suā pfectissime. ergo
cognoscit oē id qd̄ est idē i subō illi nature:sȝ eē causatū in gn̄e finis:
saltē oīum rerū est idē realr ipsi eēntie:quare intell'9 dei cognoscētis
eēntiaȝ cognoscet ⁊ illā aptitudinē:⁊ nō pōt cognoscere respectū illū
nisi terminū cognoscat. ergo oēs res cognoscet. Et pōt ꝯfirmari:qm̄
vel cognoscit se esse finē oīum rerū vel nō. si non:ergo se cognoscit īperfe
cte:qm̄ non cognoscit ꝑ moēm modū possibilem cognosci. si sic. ergo co/
gnoscit terminos oēs illius. ⁊ sic oīa quoꝝ est finis: vt pȝ. Post hec
cognoscēs cōpositionē cognoscit extrema:qm̄ eē significat quādā cō
positionē quā sine extremis nō est intelligere:vt Arist. ingt, sȝ deus co
gnoscit hmōi cōpōnē. vȝ. de⁹ est melior oī cāto. silr alterā ptē cōtradi
ctionis. s. deus est nō corpus. silr de⁹ nō est in tpe. ergo deus cognoscit oīa
hec extrema:⁊ sic cognoscit extra se. ꝙ aūt deus hmōi cōpōnes cogno
scat/apparet:qm̄ pfecta cognitio diffinitiua facit cognoscere diffinitū
quo ad oīa q̄ insunt per se diffinito:⁊ quo ad oīa q̄ remouent ab illo.
modo cognitio dei suꝑpsi⁹ est plus pfecta q̄ꝫ cognitio diffinitiua. ergo
vt prius. ¶ Etiā arguo. cognitio perfectior cognitione oīum rerū est
oīum rerū ⁊ plus:sȝ cognitio qua deus cognoscit se est pfectior cogni/
tione q̄ intell'9 me⁹ itelligit oēs res:si per casuȝ oēs res itelligeret. ergo co
gnitio dei est oīum rerū ⁊ plus:q̄re nō tm̄ se itelligit:imo ⁊ oīa entia.
¶ Deinde arguo argumētis Plotini:ingt em̄ Plotinus i. 3. Ennea/ **Rationes**
de:in tertio, in lib. 2. de puidētia. c. p. qd ergo de his dicēdū estimemus **Plotini.**
forte ⁊ mala simul ⁊ bona rō vniuersa cōplectit:cuius hec quoqꝫ sunt
partes eē. ex verbis illius capitis excipit rō fortissima: q̄ pōt in hunc
modū cōponi. nō maioris cōtinētie est mūdus sensibilis in cōtinēdo
actua ⁊ eēntialr q̄ꝫ mūdus itelligilis in cōtinēdo mētaliter ⁊ itelle/
ctualiter:⁊ hoc pȝ oīb⁹:sȝ mūdus sensibilis est ꝯtinēs oīa ⁊ pticulr ⁊
vlr:vt pȝ, actualr ⁊ eēntialr. ergo mūdus itelligibilis cōtinebit ⁊ oīa mē
taliter ⁊ intellr:⁊ particulr ⁊ vlr. mō mūdus itelligibilis est ipse deus:
vt Plato inquit. ergo deus oīa cōtinet mētalr:⁊ per ꝯn̄s oīa intellit quō/
cunqꝫ accepta. ¶ Adhuc in scdo capite multa dicit ex qb⁹ pn̄t excipi
rōnes nō parue:pōt ergo argui sic. q̄tenus eēndo agit:tal̄r intelligēdo
intelligit:sȝ eēndo oīa ex̄ se facit ⁊ totū mundū. ergo ⁊ intelligēdo totuȝ
intellit. maior pȝ:minor pȝ ēt:qm̄ sicut sol lucēdo illuminat: sic deus
essendo totū:⁊ oē pducit:quare intelligēdo omne totū intelligeret.
¶ Et pōt cōfirmari. qm̄ vel deus pducit aliqd ex̄ se. vel nihil. Iᵉ si nihil
est cōtra peripatheticos:imo totū ⁊ oē causauit. ⁊ si totū. ergo ⁊ totū
intelligit. ¶ Rursuȝ ab ipso deo ipe res nō solū hn̄t eē:imo ⁊ ēt vt cau
se sint. ergo si hn̄t eē:⁊ eē causas a deo:ab eodē habebunt offm̄ cause
ppriū. hoc aūt est cōseruare ⁊ curare qd̄ facit. q̄re si a deo hmōi cause
oēs hoc habēt officiū:cōsonū est vt ⁊ ipse hoc habeat potissimū. s. vt
oīa curet ⁊ singula:cū maxīme causa sit nō tantū causa eēndi oībus:

imo ⁊ officioꝝ oīuz causarū. ℭ Preterea. ⁊ in altera Enneade de ma-
teria pōt ⁊ hec rō colligi. nō maioris cōtinētie subiectiue est mā ꝙ̄ sit
ꝑma forma seu ꝑmus motor: sed mā ꝑma cōtinet oēs formas in potē-
tia: non tantum in vniuersalissimo ⁊ ꝓprijs potētijs vt Plotinus in-
quit. ꝓpter qḋ materiā infinitudinē dicit eē: ergo ⁊ ꝑma forma ꝑmusq̧
motor oēs formas actu cōtinet. ⁊ maiorē huius syllogismi Auer. 12.
meta. cō. 18. ⁊. 36. dixit. ergo ꝑmus motor oēs formas cōtinet. ℭ Et
vltimo per hoc Platonis est sermo ī Thimeo q̄ postq̄ deus ꝓduxit mē
tem angelicam finxit ipsum vocasse eos ⁊ precipere eis vt alia crearēt
mortalia: quēadmodum ⁊ ipse fecit eis: modo per se pꝫ preceptū non
esse de ignoto simplr. ergo si deus precepit intelligentijs creare ⁊ alia
mortalia cōtueri deum non est dubitandū. Adducerem alia plurima
verba phoꝝ ⁊ alias rōnes: sed cōtinue reperies illa hincinde in meis
dictis. que igit̄ sit lex nostra: ⁊ quō non minoris ꝓbabilitatis sint ei⁹
argumenta: modo perspicuum ex his est. Ut igit̄ appareat nos nihil
Solo rónū phoꝝ. impossibilitatis sustinere. ℭ Ad argumēta phoꝝ respondet̄. Ad pri-
mum itaq̧ dicendū. ꝙ deus intelligit sub vnico actu particulari sue
essentie oīa ⁊ infinita: nō quidē motiue: sꝫ terminatiue secundarie vt
nos theologi dicimus. Et qm̄ dr̄ infinitū est per se ignotū. dicendū ꝙ
hoc verbū Arist. verū est apud ipsuz qui tenet oē intelligibile eē a nr̄o
intellu cognoscibile: ⁊ ꝙ intells dei nihil itelligit extra se. ⁊ ideo si nō
cognoscit̄ a nostro intellu a nullo cognoscit̄: ⁊ ideo. d. illud esse per se
ignotū: sꝫ ꝯm nos illud verbū falsuz est: qm̄ statutū est aliqḋ apud mē
tem dei qḋ apud nostruz intellm̄ est occultū: ⁊ replice q̄ fiunt hincinde
perquire eas in libris theologoꝝ nostroꝝ. ℭ Ad scḋm intelligere aliḋ
est duob⁹ modis. vno mō nō virtute alicuius qḋ est in ipso vel ipsum
intelligēs: ⁊ sic maior est vera. alio mō aliud v̄tute eēntie itelligētis: ⁊
⁊ sic maior falsa est: qm̄ deus si intelligit res extra se nō intelligit illas
simplr: sꝫ virtute sue eēntie. ℭ Ad ꝓbationē ꝑmā dicendū ꝙ illa mi-
nor ꝓsylli est vera de intelligēte aliud ꝑmo mō: sed de intelligēte aliud
scḋo mō falsa est. ℭ Ad scḋam ꝓbationē dicendū ꝙ falsum est ꝙ oīs
distinctio sumat̄ a ꝑuatione: in deo em̄ sumit̄ illa distō: qm̄ deus est di-
uersus a rebus: ⁊ illis cōueniens: est quidē diuersus vt ens per essen-
tiam: est vero cōueniens vt agēs eas: ⁊ ideo vt diuersus rn̄det ei esse
pro ꝑmo obiecto. vt agēs respondet ei secundariū obiectū. s. res cōce-
pte: ⁊ sic patet vnde sumit̄ distinctio in deo. ℭ Ad tertiā rōnem ꝑnci-
palem cōp̄rehēdere particulr̄ ⁊ signate est duob⁹ modis: vno modo
significatiōe accepta a re cōcepta: ⁊ sic maior est vera. alio mō signifi-
catione sumpta a cognoscēte: ⁊ sic falsuz est. deus em̄ cōp̄rehēdit par-
ticulariter ⁊ signate ꝓut in virtute sua causatiua cōtinet oēs res par-
ticulr̄ ⁊ signate: ⁊ sic pꝫ quō de⁹ p̄ticulr̄ ⁊ signate itellit ex pte ei⁹: ⁊ prꝫ
q̄r est hoc nō formalr̄ sꝫ v̄tualr̄: ꝯuenit em̄ in mō se habendi v̄tualr̄
⁊ nō formalr̄ cū indiuiduis. ℭ Ad q̄rtā negat̄ minor: intellui em̄ nr̄o
vt intells nō repugnat: sꝫ vt noster est: q: vt intells nr̄ nō ꝯtinet sin-
gularia v̄tualr̄: ⁊ ideo nō pōt intelligere singularia ꝑ ei⁹ eēntiaꝫ: ⁊ ꝙ
ꝑ eius eēntiā nō intellit: ⁊ nec motiue: ergo ei simplr̄ repugnat: tn̄ itells
dei pōt: imo de facto intellit: qm̄ ꝯtinet illa in v̄tute causatiua: ⁊ sic per
eius eēntiā intellit illa. nō g̊ repugnat intellui nostro vt intells est cū
aliq̄ spēs intells id ponit. ℭ Ad quintā dicēdū ꝙ deus intellit singu-

laria non vt ipse pficit:neqꝫ iꝑficit ⁊ tñ nõ frustra intellẽt:qm̃ itellit
vt singularia pficiat ⁊ ea cõpleat:⁊ sic nõ ociose facit. ¶ Ad sextã di/
cendũ ꝙ per eius eẽtiã:⁊ dico ꝙ nõ per modũ cõuenientẽ ei⁹ nature:
sꝫ eius virtuti causatiue:mõ eẽtia est vlis p eẽtiaꝫ:est tñ pticularis
in causando:⁊ ideo pticularia põt repũtare particulr. ¶ Ad septimã
dicendũ ꝙ ꝯña nihil est:ꝯcedo tñ ꝓuo nã cognouit ptes ꝙ̃ totũ cũ nõ
sit ꝯm suã nãm olr cognoscibile.sꝫ qꝛ de⁹ nõ per notitiã partiũ deuenit
in notitiã toti⁹:sꝫ ptes cognoscit p eẽntiã ⁊ totũ p eẽntiã:ideo non di
scurrit:cũ eodẽ sint ei nota ambo. ¶ Ut igit̃ appeat nos sustinere le/ Solo rõnũ
gem pp rõnes solubiles:ideo ad rõnes nr̃as est rñdẽdũ. ¶ Ad primã theologoꝝ.
dicẽdũ ꝙ multũ differt difficile ⁊ ipoſle:oẽ em̃ difficile est altero duoꝝ
modoꝝ:vt Auer.dixit:sꝫ imposle nõ est altero illoꝝ:sꝫ qꝛ nec deus est
idoneus itelligere nec singulare aptũ intelli.est ꝰ ipole ex pte vtriusqꝫ
apud phos. ¶ Ad scdaꝫ dicẽdũ maiorẽ eẽ verã:tñ minor falsa est:qm̃
deus nõ intellit rõnẽ entis cõissimã:scia em̃ dei neqꝫ vlis:neqꝫ pticula
ris est ꝯm phos:sꝫ tñ se intellit.i.eẽntiã ei⁹ quã ponũt theologi pmum
obiectũ ei⁹. ¶ Ad tertiã maior est vã:sꝫ minor falsa:qm̃ ꝯm phos ibi
nõ cõtinent̃ cãta sub ꝓprijs rõnib⁹:sꝫ eo gradu quo deus ꝯcurrit ad
illa.⁊ ideo sub gradu entis eẽntialr ⁊ p se intellit illa:vt ꝫ Auer.inquit.
in his q.d.cõ.51.12.meta. ¶ Sꝫ dices.ꝰ scia dei est iperfectissima cum Obiectio.
sit oĩum sub rõne trãscendenti. ¶ Dicendũ negãdo ꝯñtiam:qm̃ non Solo.
intellit res sub gradu entis cõis dece pdicamẽtis:sed sub gradu entis
simplr:qd est eius essentia quã nos obiectũ pmũ intellꝰ eius appella
mus:⁊ ideo scia qua deus intellit:neqꝫ est sub rõne vli:neqꝫ sub rõne
particulari:cũ ei⁹ eẽntia neqꝫ sit vlis/neqꝫ indiuidua ꝓprie ⁊ vniuo/
ce loquẽdo de his. ¶ Ad quartã dicẽdũ ꝙ eẽ cãtiuũ pt accipi duplr.
vno mõ pro absoluto dei cui intellꝰ nr̃ attribuit respcm̃ aptitudinalẽ
cause finalis formalis ⁊ agẽtis:⁊ sic cõcedo ꝙ si deus cognoscit illũ re
spectũ cognoscit oĩa.mõ deus nõ cognoscit illũ respectũ:cũ ille i deo
sit sicut dextrũ i colũna:deus em̃ non refert ad cãta relõne existẽte in
eo:sed in causatis:sed si capitur causatiuũ pro absoluto cui attribui/
mus respectũ cause:sic cõcedo deum intelligere causatiuũ sub ratiõe
finis:⁊ efficiẽtis:⁊ forme:tñ nõ sequit̃ ꝙ cognoscit illa quorũ est:qm̃
non intelligit se sub ratione relatiua sꝫ absoluta. ¶ Ad formã cõcedo
vsqꝫ ad minorẽ sequẽtis sylli.s.sꝫ eẽ causatiuũ est idẽ realiter ⁊c.hec
em̃ minor est falsa capiẽdo esse causatiuũ pmo mõ:qm̃ vt sic est ens ra
tionis:⁊ ens rõnis/nec est idẽ:nec diuersuꝫ realiter ab alio.scdo mõ
est verũ:sꝫ non sequit̃ ꝓpositũ. ¶ Ad cõfirmationẽ dicendũ ꝙ nõ co/
gnoscit se esse finẽ prout finis dicit respectũ cause finalis:⁊ tunc nego
ꝯñtiam.quoniaꝫ si deus cognosceret se sub ratione finis imperfecte se
cognosceret ⁊ non perfecte:⁊ qꝛ tunc sub ratione relatiua cognosceret
⁊ non absoluta:nec oportet vt cognoscat se ꝯm omnem modum pos/
sibilem cognosci:qꝛ sic vilesceret:sed oportet vt cognoscat se ꝯm oẽm
modum dicentẽ perfectioneꝫ:⁊ ideo sub ratione absolutissima:⁊ ideo
ꝯm suam essentiam tantũ. ¶ Ad quintam principalẽ dicendũ.minor
falsa est:qm̃ vt Auer.inquit.deus cognoscit tantum se ⁊ purissime:⁊
incõplexissime:vt inquit:in.3.de anima.cõmen.27.⁊ ideo inquit ibi
ꝙ semper veridicat in intelligẽdo se.vide. ¶ Ad ꝓbationẽ dicendũ.
ꝙ deus cognoscit se perfectius ꝙ̃ per modum diffinitiuꝫ:non tñ opꝫ vt

cognoscat se vt differt &c. quoniā vilesceret: illa.n.pfectio cognitiōis non attēditur penes modū cognoscēdi & artē apprēdēdi: sed penes rez cognitā & apprehēsionē ipsam: & ideo nō oportet vt cognoscat se: vt differt a quolibet nō ipso. ¶ Ad sextā. maior falsa est: qm̄ nō dicit cognitio pfectior: qz sit pluriū rerū: sz qz entis pfectioris: mō essentia eius est oiūz rerū pfectissima & nobilissima. iō est pfectior ꝙ cognitio oiūz rerū. ¶ Ad septimā Plotini maior distinguit: qm̄ maioris cōtinentie cōtinere est duob' modis: aut penes plures modos ɔtinendi: aut penes pfectiorē modū cōtinēdi. dico ꝙ ꝙ maior est vera scđo modo & nō primo modo: & sic minor nō est ad ꝓpositū: qm̄ deus ɔtinet oīa per essentiā: nō tñ ꝓprijs rōnib': qm̄ illud dicit impfectionē apō phos. ¶ Ad octauā & nonā insimul ɔcedo deū oīa ītelligere: sz non extra se: sz esse ei' qđ est oīa: & iō essendo oīa ꝓducit & ītelligēdo: neqꝫ opꝫ ꝙ sicut ꝓducit extra se: ita ītelligat extra se: qm̄ intelligit ꝓductū intelligēdo se. i. eēntiā ꝓpriā que est totū. & oē nō ꝓprijs rōnibus: sed rōne eēntie essentialr & formalr. ¶ Ad decimā pꝫ solutio. deus enim oīa curat & potissime nō rōnibus proprijs qz vilesceret: sz rōne essendi. esse. n. est primus effect' dei: & iō curat dādo cuiqꝫ esse qđ hꝫ ipse per essentiā vt vides. ¶ Ad vndecimā pꝫ sol. nā enīz cōtinet ꝓprijs rationib' qz in potētia: deus aūt vno actu ɔtinet oīa: qz essentia eius est oīa vt vides: iō cōtinentia dei est in actu: & materie est in potētia. ¶ Plato aūt opinat deū curā habere singulorū: iō nō est noster: & forte ꝙ pōt glosari & nō curo. Ex his apparet qūo lex nostra nullū tenet ipossē: & ꝙ illud qđ tenet est verū: & nō minoris ꝓbabilitatis ꝙ positio phorum. Semper itaqꝫ habenda est fides tanꝙ credita & vera: quare finis duodecime disputationis.

¶ Tertiadecima Algazelis disputatio cum phis in qua ostendit ipsorum debilitates in eo qđ putant asserere. vz. ꝙ celum sit animatum: & sit corpus obediens ipsi deo glorioso.

¶ DVBIVM PRIMVM.

Dicit Alg. dicūt peripathetici ꝙ celū est aīal: & ꝙ cōparatio ipsi' aīe ad eius corp' est cōparatio nostrarūz aīarū ad nostrū corpus: eo ꝙ sicut aīa volūtarie mouet versus partē desideratā: silr corpora supcelestia mouent simplr ob obediētiā & reuerētiā gloriosi dei. Et dicimus ꝙ hec opīo nō est negāda. Deus. n. pōt dare vnicuiqꝫ corporū vitā & discretionē: & nō pp suā magnitudinē vl rotūditatē: & posse est ꝙ sit viuū. Nā aīalia lz in figuris & ī

magnitudinib⁹ differāt cōicāt sine dubio in ꝓprietatib⁹ vite: ſ3 id qđ attribuim⁹ eis debilitatis nō eſt qđ poſſit ꝓbari auctoritate niſi hoc haberem⁹ a traditione diuia. v3. a ꝓphetarū reuelanōe: ſ3 demōſtratiue nō. Quare dicimus ꝙ ille rōnes que dicte fuerūt ſup hoc cōcludunt diffinitiue: ſ3 tm̄ fortificāt opinionē. Unde pria auctoritas ipſoꝝ hec eſt: celu3 mouet: hec eſt ꝓpō ſenſibilis: ⁊ oē corpus mobile h3 mouēs: ⁊ iſta ꝓpō eſt itellectual'. Si. n. corpus inq̄ꜩtū corpus moueret: oē corpus moueret: ⁊ tūc aut iſtē mot⁹ ꝓcedit a mobili ſubſtantia tanq̄3 nā vt mouet lapis deorſu3: aut mouēs dicti mot⁹ eſt extra illud corp⁹ mobile. ſ. mouēs ipm̄ modo violentie. vt lapis piectus ſurſu3: ⁊ oē mobile de ſe aut nō ſentit illu3 motū: ⁊ dr̄ nā vt lapidis motus deorſu3: aut ſentit motū: ⁊ dr̄ ille mot⁹ volūtari⁹ aut aiatus. vn̄ reſultat ex iſta diuiſione ꝙ ptes mot⁹ que hic tractāde ſunt cōtinent i tribus. v3. violēto: nāli ⁊ volūtario. ⁊ iō reprobatis duob⁹ ipſoꝝ remanet terti⁹ neceſſario: ſ3 ipoſ'e ē ꝙ orbiū mot⁹ fiat violēter. id nāq3 qđ violēter mouet: aut eſt aliud corpus mobile volūtate aut violēter: ita ꝙ op3 ꝙ ꝑueniat i fine ad voluntatē: vn̄ oſtēſo ꝙ orbes volūtarie moueātur nos habem⁹ intētū: q̄lis igit̄ vtilitas eſt ponere violētū motū poſtq̄ꜩ in fine op3 nos reducere ad volūtatē. Si dicerem⁹ tn̄ ꝙ mouet violēter: ⁊ ꝙ de⁹ mouet ipſu3 ſine dubio: dicim⁹ qđ eſt falſu3: ſi. n. moueret ip3 inq̄ꜩtū corp⁹: ſeq̄ret ꝙ oē corp⁹ moueret ab eodē deo. Op3 ergo ꝙ corpi celeſti appropriet q̄dā ꝓprietas a q̄ mouet: ob quā diſtinguat ab alijs corpib⁹: ergo illa ꝓprietas ē mouēs ꝓpinquū: ⁊ eſt ſine dubio nā aut volūtas. Et impoſ'e eſt dicere ꝙ de⁹ moueat ipm̄ ꝓpria volūtate: q2 volūtas dei vnū ⁊ eūdē reſpectū h3 oib⁹ corpib⁹. Declaratū eſt ergo ꝙ op3 dictū corp⁹ hr̄e qđdā pricipiū mot⁹. cōcludit ergo ꝙ nō mouet violēter. Etiā dicim⁹ ꝙ ipoſ'e ē ꝙ moueat nālr: nā. n. inq̄ꜩtū nā nō eſt cā mot⁹: mot⁹ eni eſt dimittere locū ⁊ ingredi locū: vn̄ ſi loc⁹ in quo corp⁹

erat: cōpetens ei erat non dimitteret eum hmōi ratiōe vēto plenū sup aque faciē positū nō mouet: sed sic coar ctet sub aq̄ moueret donec sup facies aque ascēdat put ibi ē locus suus cōpetēs: et ideo quādo trāsfert de loco incōpetēti ad locum cōpetētē mouetur effugiendo de innālī ad nālem. vn̄ et pōt ɔcludi q̄ mot⁹ circularis nō est nālis: nullū.n.mobile circulariter situm habet deter minatū: imo vnde venit illuc redit. Remanet ergo q̄ motus orbium sit sine dubio voluntarius.

¶ Propōit Alg. in primis peripatheticoꝝ intētionē in quesito pñti scđo ibi (Et dicim⁹) Examinat phoꝝ opinionē. quā aūt cōtinuatiōes hēat hmōi disputatio ad p̄dictas nō sat accipit. et iō hmōi disputatio est tanq̄ theorema p se vtile ad veritatē p se: plures.n. harū sunt in/ cōnexe inuicē. ingt ḡ. dicūt pipathetici q̄ celū est aīal: hoc est vnum cōiter ɔcessū: et sup. dicūt q̄ cōparatio ipsi⁹ celi aīe ad ei⁹ corp⁹ est cō paratio nostraꝝ aiarū ad nr̄ corp⁹: cui⁹ rōnē reddit. d. eo q̄ sicut aīa volūtate mouet versus ptē desideratā: vt appet in experiētia ppria. silr corpa celestia mouent sup. ab eoꝝ aīa simplr versus ptē certā ob obediētiā et reuerētiā gloriosi dei. hec igit est phoꝝ opio: vt Alg. ingt hoc in loco q̄ meli⁹ loco ei⁹ ptractabit. (Et dicim⁹) cum phoꝝ induxit opinionē: hoc i loco examiat eoꝝ opionē: et ingt. et dicim⁹ q̄ hec opio nō est negāda. sup. tāq̄ ī volis. cui⁹ rōnē reddit et ingt. de⁹ eniȝ pōt da re vnicuiq3 corporū vitā et discretionē. i. intellectū vel rōnalē animā et qi peripathetici dixerūt celū hr̄e aīa3 pp magnitudinē et figurā: ostē dit hmōi rōnē necessitatē nō hr̄e: et ingt. et nō pp suā magnitudinē et rotūditatē. vult dicere dedit corpi celesti vitā: sed ad suū bn̄uolitū et placitū. Adhuc apponit et signū ɔfutās opionē epicureoꝝ q dixerunt celū nō eē aīal: eo qz eēt nimis magnū. hoc itaq3 ɔfutās ingt. et posē ē q̄ sit viuū. nā aīalia l3 in figuris et magnitudinib⁹ dr̄nt cōicāt sine du bio in pprietatib⁹ vite. est ergo sol. epicurei motiui q̄ l3 celū aīal sit magnū: nō pp magnitudinem d3 abnegari ipm esse aīal: qm̄ et si dr̄nt aīalia penes magnitudinē posē est vt in viuēdo ɔueniāt. (S3 id qđ) cū quodā mō admisit opionē pipatheticoꝝ. hoc in loco exponit in q̄ nō est tenēda et ingt. S3 id qđ attribuim⁹ eis sup. nos phi de debilita te dicētes. Jlla corpa fatigat et labore moueri nō est qđ possit pbari auctoritate. i. rōne: nisi hoc haberem⁹ a traditōe diuina. v3. a pphe/ taꝝ reuelatiōe: s3 demrātiōe nō sup. hri pōt. est ḡ vcm̄ phoꝝ in eo q̄ dicūt qđdā nulla rōne cōprobatū. (Quare dicim⁹) qz ondit primam ptē opionis eē admittēdā tāq̄ posē. vult h̄ in loco ondere eā nō eē admittēdā tāq̄ verā et neccāriā: eo qz nulle sunt rōnes demrātiue p ea: vt seriati3 exponit. Jngt ḡ. quare dicimus q̄ ille rōnes q̄ dicte fue runt sup hoc nō ɔcludūt demrātiue: s3 tm̄ fortificāt opionē. vult dice re q̄ sunt pbabiles et dialectice. et accepit illas. et primo narrat p̄ma3 dicēs. vn̄ pria auctas ipsoꝝ hec est. et cōponit syllm̄ in scđo prime. et accepit minorē. et ingt. celū mouet. hec est ppō sensibilis. vult dicere

sensu pspicuus. sensu eniz dinoscit celũ in vigītiquattuor horis discur
rere ab oriēte ad occidēs redeūdo ad oriētē. et accepit maiorē et ingt
et oē corpus mobile hȝ mouēs. et accipias cōclonē. s. ergo celeste habȝ
mouēs. et hoc est eē aīatū et aīal: vt declarabit. et ingt. et ista ppō ē in/
tellectualis. i. rōne cōprobata: vt in. 8. et. 7. physi. dictū est. pbat aūt
maiorē quodāmō p ipole. et inquit. si. n. corp⁹ inφtū corpus moueret
ḡ oē corpus moueret. vult dicere. corp⁹ mouet. vel igitur rōne corpo/
reitatis tm̄. vel rōne motoris diuersi a corpeitate. si rōne corporeita/
tis: ḡ oē corpus mouebit: qm̄ in oī corpe est cā totalis mot⁹. si ratiōe
motoris diuersi ec̄. ergo verificata est maior. vȝ. φ oē corp⁹. s. qd̄ mo
uet motorē hȝ aliquo modo diuersuȝ a sua nā corporea. Uerificatur
ḡ cōclo. s. φ corpus celeste habeat motorē mouentē ipm (Et tūc aut)
Cum cōclusit corpus celeste moueri a quodā motore. pcedit vlteri⁹.
et inquit. et tunc aut iste mot⁹. s. celi pcedit a sba. s. motore moto tāφ
a natura: vt mouet lapis deorsum: aut mouēs illud corpus dicto mo
tu est extra illud corpus. s. mouēs ipm modo violentie. i. motu violē
to: vt lapis piectus sursum. et quodāmodo supponēs celū non moue
ri altero ipsorū motoꝝ: sȝ per se et de se. adhuc subiungit diuisioneȝ
et inquit. et oē mobile de se: aut nō sentit. i. mouet nō cognoscēdo suū
motū: vt lapis motus deorsum aut sentit. i. cōprehēdit motū: et talis
motus dicit voluntarius: aut aīatus aut aīalis: et quasi accipiēs viȝ
argumēti iterū resumit totū et ingt. vnde resultat ex ista diuisione φ
partes. i. spēs motus que hic tradēde sunt. i. que debēt accipi in hoc
argumēto ptinent in tribus. vȝ. violento nāli et volūtario. et ideo re/
probatis duobus ipsoꝝ: remanet tertius nec̄io. i. sȝ si declarabitur φ
neqȝ naturalr neqȝ violēte mouet: pcludit φ voluntarie mouebitur.
ostēdit ergo φ neutro illoꝝ duorū. et inquit. sȝ ipole est φ mot⁹ orbiū
fiat violēter: et reddit rōnem. et ingt. id nāqȝ qd̄ violenter mouet: aut
est aliqd̄ corpus mobile voluntate: vt aīal: aut violenter tm̄: vt lapis
et quocūqȝ opȝ φ perueniat in fine ad voluntatē. vnde ostēso φ or/
bes voluntarie mouent: nos habemus intentum: qualis igit vtilitas
est ponere violētū motum idest ea moueri motu violento. Postφ in
fine oportet reducere illa ad voluntatē. vult dicere quomodocūqȝ po/
nat opȝ ponere celum moueri per appetitū et intellectū ḡ supfluit fin/
gēdo apponere ipm moueri violente. (Si diceremꝰ) Sol. quorūdaȝ
apponit. et eā pfutat. et ingt. si diceremꝰ tamen φ celū mouet violen/
ter. et φ de⁹ mouet ipm sine dubio. est ḡ sol. φ celuȝ violēter mouet et
a deo imediate. huic statiȝ obijcit Alg. et inquit. dicemus φ est falsuȝ.
et hoc pbat duabus rōnibus ducētibus ad ipole: quaꝝ pria pōt ordiri
in hunc modū. si deus mouet corp⁹ celeste: aut mouet ipm sine omni
medio: ita φ ad motū celi sufficit pm⁹ motor: et corp⁹: aut mouet ipm
cōcurrente adhuc aliqua pprietate mouēte vltra deū. prio ḡ destruit
primū mēbrū. et ingt. si eniȝ moueret ipm inφtū corpus. vult dicere
nullo cōcurrēte in rōne motoris: sequeret φ oē corp⁹ moueretur ab
eodem deo. pñam declaro: qm̄ qua rōne deus potest mouere corpus
celeste nullo alio cōcurrente in rōne motoris: eodē modo et qd̄libet
corpus: qm̄ oīa corpora sunt vnius rōnis in rōne corporis: et si deus
sufficit: ergo frustra ponet motor appropriatus: et forma propria vni/
cuiusqȝ cum ipse solus sufficiat. et qꝛ totū hoc est impole: ideo construit

alterū mēbꝛū:⁊ inqt:ergo opꝫ ꝙ corꝑi celesti appropriet q̄dā ꝓprie/tas.i.forma a qua mouet:ob quā ⁊ penes quā distinguit ab alijs cor/poribus:ergo illa ꝓprietas est sine dubio mouēs ꝓpinquū:⁊ tūc acci/pit vnū per se notū:⁊ dicit:⁊ est sine dubio nā aut volūtas.⁊ cū sup. nō sit nā:g̃ erit volūtas:⁊ sic aīa erit vt Auic.inqt(Et ipol'e)Adhuc arguit idē scd̄a rōne:⁊ p̄io ꝓpōit intētū:⁊ inqt.⁊ ipol'e est dicere ꝙ deus mouet ip̄m ꝓpria voluntate. vult dicere sine oī medio: in rōne motoꝛis ꝓximi.⁊ hoc ꝓbat ⁊ syllogizat in prima figura hoc mōꝛ nulla volūtas vniformis h̄ns vnū ⁊ eundē respectū oībus corꝑibus mouet alterū illoꝝ motu determinato.hec recipit a peripatheticis tāq̄ ma/nifesta:tūc accepit Alg.minorē.d.sed voluntas dei vnū ⁊ eundē re/spectū h̄ꝫ oībus corꝑibus.tūc apponit viꝫ cōclōnis:⁊ inqt.declara/tū est g̃ ꝙ opꝫ dictū corp⁹ h̄re qōdā pricipiū mot⁹.s.ꝓpriū ei tm̄:⁊ er/go ꝯcludit ꝙ nō mouet violēter.(Et dicim⁹)Uult ꝯcludere ꝙ motus celi nō est nālis:⁊ hoc ꝓponit.d.ēt dicim⁹ ꝙ ipol'e est ꝙ moueat nālr ⁊ reddit rōnē:⁊ pōt cōponi in hunc modū:oīs mot⁹ nālis est de loco violēto ad locū nālē ꝯpis mori:ſꝫ mot⁹ celi nō est de loco violēto ad locū nālē.g̃ motus celi nō est nālis. hui⁹ p̄io accepit vim maio/ris.⁊ oīno reputo istū locū eē male trāslatū:vel esse corruptū ꝑ scri/ptoꝛes.inqt g̃.nā enim inq̄tū nā nō est cā mot⁹.mot⁹ eniꝫ est dimitte/re locū:⁊ ingredi locū:⁊ ecce qūo nullū sensuꝫ facit:iō vr̄ mihi l'ram eē sic legendā.nā eniꝫ inquantū nā nō est causa motus nisi prout est de loco violento in locū nālem:motus eniꝫ est dimittere locum violētū ⁊ ingredi locū naturalē:⁊ si littera sic stat: sermo eius est vis maio/ris: vt pꝫ:⁊ ꝙ l'ra dꝫ sic stare:ostēdit exēplum eius qd̄ apponit.d.vt̄ si locus in quo corpus mobile erat:erat ei cōpetens.nō dimitteret eū nisi sup. violente.⁊ exēplo illud patefacit dicēs.huiōi rōne plenum vento.i.vter inflatus:super faciem aque stantis positū nō mouetur. ⁊ addo:stantis:qm̄ currente aqua cōflueret insimul:sed si arcet.i. in funduꝫ retineat:⁊ post sue nature relinquit:moueret donec super faciem aque ascendit:qm̄ ibi est locus suus cōpetens.⁊ ideo quādo corpus sup.transfert de loco incōpetēti ad locū cōpetentēꝫ mouetur effugiendo de innāli ad nālem : ecce qūo hoc exemplum manifestat errorē littere.⁊ ꝓpter hoc mihi accidit laboꝛ in cōmento istius libri: qm̄ nō reperio sermones eius emēdatos:ꝑ qd̄ nolebaꝫ scribere: scio tamen ad minus ex meo cōmēto haberi principiū inuestigādi verita/tem:⁊ iō vidētes me nō debēt me detestari:ſꝫ prius cōsiderare totuꝫ (Unde ex hoc)Cum accepit maiorē vel aliquid loco eius: ⁊ explana/tione illius per exēplum.hoc in loco recolligit conclōnem: ⁊ minoꝛis ꝓbationē.d.vt̄/ex hoc pōt ꝯcludi ꝙ motus circularis nō est natura/lis:⁊ accepit ꝓbationē minoꝛis:⁊ tacuit illā.erat eniꝫ minoꝛ: ſꝫ mo/tus celi nō est de loco violento ad locum naturalē:⁊ hanc ꝓbat:⁊ po/test syll'us cōponi.nullus motus cuius corpus motū caret situ.deter/minato est de loco violento in locum naturalē:sed motus celi ⁊ vni/uersal'r oīs mot⁹ circularis est corꝑis carētis situ determinato:⁊ hāc tangit.d.nullum enim mobile circulariter situm habet determina/tuꝫ:imo vnde venit illuc redit.Cōcludit ergo tertiū mēbꝛū.d.rema/net ergo ꝙ motus orbium sit sine dubio voluntarius:⁊ sic pꝫ p̄ia rō ꝑipatheticoꝝ ⁊ q̄ mihi difficilis fuit expositio eius.

AVERROIS.

Dicim⁹ nos q̄ id q̄d posuit. vʒ. q̄ oē mobile aut mouetur a se aut ab alio corpore extrinseco: ꝛ q̄ iste motus dicit violētus. dicimus q̄ hoc veruʒ est: ꝛ cōcedi dʒ: sʒ id q̄d dixerat q̄ oē mobile a se est necessariuʒ q̄ suū mouens differt a mobili. Dicim⁹ q̄ hoc nō est notū p se. imo est pbabile. Et phi insudātſe circa ppōneʒ dicenteʒ q̄ oē mobile a seipso hʒ mouēs cōsistēs in eo q̄d differt realr a mobili. Silr nō est notuʒ per se q̄ si oē mobile moueat a mouente extrinseco q̄ pueniet ab mobile q̄d de seipso moueret: he sunt ppōnes Alg. ducte tanq̄ note de seipsis: sed ſm veritatē quedā ipsaꝝ sunt note: quedā vero sunt cōclusiones sylloꝫ: sed id q̄d dixit. vʒ. q̄ id q̄d mouet a se nō a corpe extrinseco: aut mouet a sua nā aut a quodā pncipio: ꝛ q̄ impoſſe est q̄ mouet a re extrinseca sepata vt puta ab aliquo incorporeo. Dicimus q̄ nō est notū p seipsuʒ: sed id q̄d dixit. s. q̄ oē mobile a seipso mouetur sine dubio a quodaʒ principio in eo. vʒ. natura aut voluntate: dicimus q̄ est veruʒ. declarato q̄ h̄ nō fit aliq̄d mobile a seipso in loco nisi fuerit in loco non cōpetenti sibi: tūc enīʒ mouet donec attingit locū cōpetenteʒ: postea quiescit. dicim⁹ ergo q̄ est veruʒ. Jd tñ q̄d dixit. vʒ. q̄ mobile circulariter nō hʒ locuʒ cōpetenteʒ neq̄ incōpetenteʒ vt transferatur de vno ipsoꝝ ad aliuʒ: dicimus q̄ quasi notuʒ est de seipso. Unde optime dixit in hoc q̄d dixit q̄ nullū mobile circulariter mouetur natura. Sed id q̄d dixit. vʒ. q̄ illud q̄d non naturaliter mouetur sine dubio mouet ab aīa vel virtute anime. Dicimus q̄ ſm veritateʒ aīa nō attribuit supcelestibus corporibus nisi equoce: ꝛ sapientes vt pluriṁuʒ posuerunt nomē aīe sup oēm virtuteʒ actuʒ intellectualē h̄nteʒ vel ordinatū seriatiʒ: sʒ cauebit sibi pōere hoc nomē in supcelestib⁹ corpib⁹: q̄ꝛ ipsa corpa dāt hāc virtutē regēteʒ in oibus entib⁹: ꝛ ab eis influunt in cūctis creatis īferiori/

bus. vñ dicim⁹ q̄ declare corp⁹ celeste esse aiatū ab hac rōne via est q̄ sumit̄ ab Aui. s₃ antiq sapiētes aliā hñt viā in dicto ꝓposito q̄ sine dubio nobilio: ꝛ clario: est ista.

¶ Illud qđ Auer. h̄ dicit ē manifestū p se: q: vō in vbis est pauca obscuritas: bonū est breuib⁹ ipsu₃ exponere. inq̄t g̃. dicim⁹ nos q̄ id qđ posuit q̄ oē mobile aut mouet̄ a se: aut ab alio corpe extrīseco. ampli⁹ q̄ iste mot⁹ sup. a corpe extrinseco cātus est violēt⁹: dicim⁹ q̄ hoc vez est: ꝛ ꝯcedi d₃. hec g̃ disiūctiua apud Auer. ꝯcedi d₃. oē motū aut mouet̄ ab extrinseco aut ab extrinseco. ampli⁹ cōcedi d₃ hec cathegorica

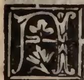
Dubitatio. oīs mot⁹ a corpe extrinseco est violētus. ¶ Sed dubitabis qdē: qm̄ elm mouet̄: ꝛ tñ nec a se ꝛ p se: vt Auer. inq̄t sepi⁹: nec ab extrinseco. Rursu₃ elm mouet̄ a gñante saltē qñ fit: vt Auer. ait in. 8. phy. cō. 4. ꝛ tñ nō violēte. ¶ Jō debetis scire breuiter ex eis que dixi vobis in

Solo. expōne. 8. phy. q̄ moueri a se scđo req̄rit. s. motorē cōpletū q in rōne mouēdi nō indiget altera. ꝛ ipsu₃ motū cōpletū qđ inquātū recipiēs motū nullo extrinseco egeat. ꝛ ideo elm nō mouet̄ a se: qm̄ eget ex pte vtriusq₃: nunq̄. n. agēs. i. forma elemēti mouet ipsu₃ nisi aliqđ extrinsecū ei⁹ motū incitaret. U. g. remouēs ꝓhibens vel gñans adhuc ex pte moti: qm̄ vt Auer. dicit in. 8. cō. 30. motū qđ est mā nō est motu₃ cōpletū: qm̄ ipsa nō resistit forme mouēti: ꝛ iō indiget medio rōne cuius mā efficit̄ forme graui resistēs: sicut ipse inquit in. 4. physi. cō. 71. ergo elm ꝛ si diuidit̄ in motorē ꝛ motū nullū illoz est ī actu cōpleto: qm̄ tam motori q̄ moto deficit. Aial ergo erit mot⁹ a se: qm̄ ex parte motoris nullo īdiget in rōne agētis: ꝛ dico in rōne agētis: qm̄ ī rōne finis indiget vt appetibilis pñtia: vel apud imaginatiōe₃ saltē: vt dicit Arist. in lib. de aīa. ergo nullo eget in rōne agētis nec ex pte moti: qm̄ motū in eo est in actu cū secluso medio. fit adhuc resistēs. ergo vocat̄ motū ex se ꝛ a se ꝛ p se. ly p se. ergo vel ex se notat priuatōe₃ cuiuscūq₃ extrinseci in rōne agētis vel patiētis. ergo mouet̄ a se: q: h₃ tā a pte agētis q̄ a pte moti sufficiētē rōnē mot⁹. ¶ Scđo dēs scire q̄ mo-

Moueri ab extrinseco ē duplex. ueri ab extrinseco pōt intelligi duob⁹ modis ꝑm fundamēta Ari. vno mō p circūscriptōe₃ cuiuscūq₃ req̄siti ad motū tā q̄ agētis: ꝛ tā q̄ patiētis. ꝛ sic oē motū ab extrīseco violēter mouet̄: vt p₃. alio mō itelligi pōt ab extrinseco p circūscriptiōe₃ ipsi⁹ agētis tm̄: ꝛ sic pōt motū ab extrīseco moueri nālr qñ ei rñdet passu₃ iclinatū: sicē ī ethicis dcm̄ est. ¶ Ad opposita g̃. Ad pmū dō₃ q̄ Auer. ꝯsiderās motorē pncipalē elri. ꝛ motū pncipale ꝛ eēntiale. s. formā ꝛ mā₃ dixit q̄ñq₃ elta moueri a seipsis nō p se: s₃ p accñs. vult dīe nō virtualr: sed ptialr: vt in multis locis p₃: ꝯsiderās vero q̄ñq₃ in eoz motū necītatē extrīseci medij ꝛ agētis dixit sepe illa moueri ab extrinseco. ꝛ p hec p₃ ꝯcordia dcōꝝ Auer. ꝛ sol. argumēti. ¶ Ad scđ₃ obm ex scđo appet. (Sed id qđ dixerat) adhuc circa ꝓpōne₃ aliā Alga. insistēs inq̄t: sed id qđ dixerat q̄ oē mobile a se est necessariū q̄ suū mouēs differat a mobili. vult dicere q̄ oē motū a se ab alio mouet̄. est ꝓpō per se nota. obijcit huic. d. dicimus q̄ hoc nō est notu₃ per se. ly est ꝓbabile: ꝛ phi insudāt se circa ꝓpōne₃ dicentē q̄ oē mobile a seipso h₃ mouēs ꝯsistens in eo qđ dr̄t essentialr a mobili. vult dicere q̄ Ari. laborauit in ꝓbādo hāc in. 7. ꝛ 8. phy. sir nō est notū p se q̄ si oē mobile moueat̄ a mouēte extrinse-

eo ꝙ perueniret ad mobile qđ de se mouet.i.ad pͥmũ mobile ex se. hę sunt ꝓpōnes Alg. ducte tanꝙ note ꝑ seipsas: sed ꝑm veritatē qdā ipsaꝝ sunt note: qdā vero sunt ꝯclones sylloꝝ: vt pꝫ. (Sed id qđ.) Apponit iudiciũ suũ circa aliud. ⁊ ingt. sꝫ id qđ dixit. vꝫ. ꝙ id qđ mouet a se: nō a corꝑe extrīseco: aut mouet a sua nā: aut a qdā ꝑncipio. ⁊ ꝙ ipōle est ꝙ moueat a re extrinseca sepata vt puta ab aliq̄ incorꝑeo. dicim⁹ ꝙ nō est notũ ꝑ seipsuʒ. vult dr̄e ꝙ lꝫ sit veꝝ: nō tñ est notũ ꝑ se. ꝙ sit veꝝ. pꝫ: qm̃ res incorꝑea nō ē extrīseca a suo moto. vt in octauo dcm̃ est. (Sed id.) Adhuc circa aliud verbũ ingt: sed id qđ dixit. s. ꝙ oē mobile a seipso mouet sine dubio a qdā ꝑncipio in eo. vꝫ. nā aut volūtate dicim⁹ ꝙ est veꝝ: declarato. i. accepto ꝙ hoc nō sit aliqđ mobile a seipso in loco nisi fuerit in loco nō cōpetēti sibi. tūc. n. mouet donec attigit locũ cōpetētē: postea quiescit. dicim⁹ ḡ ꝙ est veꝝ. (Id tñ qđ.) Rursuʒ verificat aliud verbũ ⁊ dicit. illud tñ qđ dixit ꝙ mobile circulariter nō hꝫ locũ cōpetētē: neqꝫ incōpetētē vt trāsferat de vno in alterũ dicim⁹ ꝙ q̄si notũ est de seipso. vñ oportet dixit in hoc qđ dixit ꝙ nullũ mobile circulr̄ mouet nālr̄ vsqꝫ huc sermo ei⁹ erit fere manifestus ꝑ se: neqꝫ volebā exponere eũ: attñ dixi ꝑ modũ sũme: post trāsit ad vltimũ dbũ. ⁊ dic: sꝫ illud qđ dixit. vꝫ. ꝙ illud qđ nō nālr̄ mouet nec violēte. sine dubio mouet ab aīa vel virtute aīe. dicim⁹ ꝙ ꝑꝫ vitateꝫ aīa nō attribuit supcelestib⁹ nisi equoce. sꝫ sapiētes vt plm̄ posuerunt nomē aīe sup oēm virtutē hñteꝫ actũ intellectualē vl̄ ordinatū feriatiꝫ. vult dicere ꝙ ꝑipathetici intelligūt ꝑ aīam illud qđ est ꝑncipiuꝫ intelligēdi vel ordinate viuēdi. oē. n. viuũ aīatũ est: vt dictũ est loco eius. est ergo maior. oīs aīa est ꝑncipiũ regēdi corp⁹: tūc accepit q̄si viꝫ minoris: ⁊ ingt: sꝫ cauebit sibi ponere hoc nomē ī supcelestib⁹ corꝑib⁹: q2 ipsa corꝑa dant hāc virtutē regētē in oīb⁹ entib⁹: ⁊ ab eis influit in cūctis cātis. est ḡ minor: sed forma celi nō est ꝑncipiũ regēdi corp⁹ celeste. ḡ in scđa figura forma celi nō est aīa. minor ꝓbat. ⁊ intēdit hanc rōnem: id qđ influit aliis regimē ⁊ vitā nō est ꝑncipiũ regēdi suũ corp⁹. sed forma celi influit regimē ⁊ vitā oīb⁹ reb⁹. ḡ forma celi nō regit suũ corp⁹. maior pꝫ: qm̃ cā ⁊ cātuꝫ nō ꝯueniūt in vna rōne vt pꝫ. ⁊ sic appet sermo eius. addit. vñ dicim⁹ ꝙ declare corp⁹ celeste esse aīatuꝫ ab hac rōne via est que sumit ab Aui. sed antiq sapientes aliaꝫ hñt viā in dicto ꝓposito: q̄ sine dubio est nobilior ⁊ clarior ista: vt dicet. Pꝫ ergo ex his qualr̄ aīa dr̄ de celesti ⁊ gñali equoce equocatiōe sumpta penes cāꝫ ⁊ cātuꝫ: vt loco eius declarabit. ¶ Hic pñte esse q̄ōnes nō paruē: sed in fine disputatiōis. querent multũ copiose; qm̃ hic tanꝙ in transitu procedo.

ALGA. DVB. II.

It Alga. in istis tñ que diximus pħoꝝ noīe arguenduꝫ est duobus modis vel forte tribus: primuꝫ qm̃ nos dicemus ꝙ corpus celeste forte mouetur ab alio corpore qđ mouet ipsuꝫ cōtinue. ⁊ si sic. ergo celi non mouent voluntarie: neqꝫ sunt animati.

¶ Proponit Alg. se velle instare duob⁹ vel trib⁹ modis ɔtra pipatheticos. ⁊ p̄ arguit oñdẽdo dcã pipatheticoꝝ nõ eẽ necia. ⁊ inqt. nos dicimus ꝗ corp⁹ celeste forte mouet ab alio corpe qđ mouet ipsũ ɔtinue. vult dr̃e ꝗ ex sermõe eoꝝ nõ appet q̃re corp⁹ celeste nõ mouet ab alio corpe ɔtinue ⁊ semp. ⁊ vbi sic ab aduersario dicetur celi nõ erũt aĩati nec volũtarie moti: ⁊ sermo ei⁹ est manifest⁹ p se in hoc caplo.

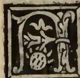
AVERROIS.

Nos dicimus ꝗ hoc est falsũ. declaratum est enĩ a phis ꝗ extra orbes nihil est neqꝫ corpus neqꝫ aliud. Neqꝫ etiaꝫ põt poni aliquid infra celũ. ibi nãqꝫ nõ sunt nisi quattuor elemẽta q̃ a celis mouent: ⁊ nõ celi ab eis. Ampli⁹ si illud corpus moueret oporteret sine dubio ꝗ moueretur ab alio: ⁊ esset de eo qđ de primo.

¶ Obijcit Auer. rñsioni Alg. ⁊ subtilr̃ p phoꝝ dcãte ris argumẽti stat in hoc. si corp⁹ celeste mouet a corpe distincto ab eo: vel illđ ẽ ex̃ celũ: vel infra celũ: nõ ex̃ celũ: qm̃ declatũ est ex̃ celũ nullũ esse corp⁹: neqꝫ plenũ neqꝫ vacuũ demr̃atiue: vt in his q̃ de celo dixit Ari. pꝫ. nõ ĩfra celũ: qm̃ infra celũ nõ sunt nisi elñta ⁊ aĩalia: nullũ aũt istoꝝ mouet celũ. imõ qđlꝫ istoꝝ mouet a celo. ğ nullũ istoꝝ corpoꝝ infra ipsũ pt mouere ipsũ. ğ celũ nõ mouet a corpe. Ampli⁹ arguit ⁊ virt⁹ argumẽti est: qm̃ oẽ corp⁹ in mouẽdo mouet: vt dcm̃ est ⁊ demr̃atũ in. 7. physi. q̃re petẽdũ a quo mouet. ⁊ sic eẽt de eo qđ q̃ de celo ẽ. his duob⁹ argumẽtis relinqtur rñsio Alg. impolis: ⁊ sermo eius est manifest⁹ p se.

ALGA. DVB. VII

Et Alg. scđm vero qđ dicimus ꝗ motus omniũ est violentus: ⁊ ꝗ principiũ ipsius est diña voluntas. nos nãqꝫ dicimus ꝗ corpus moueri deorsum est violentũ: sed ex diña coartatione: ⁊ silr̃ dicimus de motibus alioꝝ corporũ inanimatoꝝ. Et si forte aliqs petat quare magis aliqua corpora appropriant in voluntate diuina q̃ alia. Dicimus ꝗ declaratũ est a nobis. vꝫ. ꝗ a voluntate antiqua nã est aliqua appropriate. Etiã petendũ est ab eis de cã appropriatiõis ptiũ motuũ supcelestiũ. vꝫ. quare diurnus mot⁹ est erga occñtem: ⁊ firmamenti motus erga orientẽ: ⁊ non ecõuerso. silr̃ de partibus mundi: vt ibi dcm̃ fuit: ⁊ multa alia petenda sunt hoc mõ.

¶ Inducit Alg. scđaꝫ obiectiõeꝫ. ⁊ dic. dicim⁹ ꝗ mot⁹ orbiũ ẽ violẽt⁹ ⁊ ꝗ pncipiũ ipsi⁹ est diuina volũtas. nos nãqꝫ dicim⁹ ꝗ corp⁹ moueri

deorsuz est violētū:s3 ēst ex diuina coartatiōe:ꝛ silr dicim⁹ de motib⁹ alioꝝ corpoꝝ.iāiatoꝝ.est ḡ sol.ꝙ oīa corpa l3 coꝝ nāe violēter moueātur:ve3 volūtate dei mouenť motib⁹ terminatis:ꝛ h̄ est qd̄ Joā.inqt xpian⁹:ꝛ vt Auer.dič in.12.meta.cō.18.ꝙ nō pōt moueri lapillus sine dei volūtate.hr̄.n.hoc Joā.p.Et sine ipso factū est nihil:ꝛ hūc Joā. intēdit Auer.l3 aliꝗ intelligāt Philoponū.Obijcit sibi.ꝛ inqt.ꝛ si forte aliqs petat q̄re magis aliq̄ corpa appropriant̄ i volūtate dina ꝙ alia:ꝛ vult dr̄e ꝙ in re vera oīa corpa ꝓprie a deo mouenť:s3 q̄dā appropřate iō petit cāz isti⁹ dr̄ie.Rn̄det ꝛ inqt.dicim⁹ ꝙ declaratū est a nobis.v3. ꝙ a voluntate antiq̄ aliq̄ nā sup.appropriata est.vult dr̄e nā eterna. nullū.n.mouet eterno motu nisi corp⁹ celeste.iō illud ei appropřat pp ꝯueniētiā maxīe.(Et petēdū.)Adhuc obijcit ꝛ fortissime.d.ꝛ petēdū est ab eis de cā appropriationis prīū motuū supcelestiū:v3.q̄re diurn⁹ mot⁹ est erga occīntē:ꝛ mot⁹ firmamēti.i.celi stellati erga orientē.ꝛ nō ecōuerso.silr de ptib⁹ mūdi petēdū est eo mō quo ibi dcm̄ fuit.s.pp qd vna illaꝝ mouet versus cētrū.altera v̄sus ꝯcauū ꝛc.ꝛ multa alia petēda sunt hoc mō.ꝛ.q.d.hoꝝ nō pōt assignari alia cā:nisi q2 sic de⁹ ordinauit.q̄re de⁹ sufficit pro motu oīuz orbiū.Ex hmōi sol.tollit nu⁄ mer⁹ intelligētiaꝝ fm nūeꝝ motuū.īmo reddit opīo quorūdā astro⁄ nomoꝝ q fingūt oēs orbes ab vno moueri motore.ꝛ hoc tāget i post. iō sat sit pro nunc.

AVERROIS.

Dicim⁹ nos ꝙ mouere lapidē deorsuz ꝛ ignē sursuz natura in eis fundat:ꝛ ꝙ he due na⁄ ture sunt cōtrarie notū est per se quare alter care in istis pura est prauitas:maxīe si di⁄ catur ꝙ voluntas antiqua dat sibi motus continue sine actu alterius agētis:sequit eiz ex hoc ꝙ nulla sit nā ter minata in entib⁹ seipsis:neq3 pōt addi q̄ditas alicuius rei nālis:q̄re sine dubio id qd̄ dixit hic fuit sūm⁹ error. S3 id qd̄ dixit.v3.ꝙ a pħis petēdu3 est q̄re aliq̄ appro priant q̄busdā entib⁹ magis ꝙ alijs in eodē gn̄e dicim⁹ ꝙ hec fuit sūma fatuitas dr̄e:q2 silr petēdū est iuxta eu3: q̄re ignis fuit ignis:ꝛ terra fuit terra:ꝛ nō ecōuerso;ꝛ h̄ v̄ba sine dubio sunt v̄ba opinātis ꝙ reꝝ nāe pn̄t trāsferri in inuicē;qd̄ est euulsio totius pħie radicuz ꝛ ramoꝝ vt facit quedaz secta loq̄ntiuz que dī asharia;ꝛ cuz istis nō loq̄mur:sed cū veracibus sapiētibus tm̄.

¶ Auer.obijcit ei p sol.Ari.in.2.celi.ꝛ inqt.dicim⁹ nos ꝙ mouere la pidē deorsuz:ꝛ ignē sursuz:nā in eis fundat.vult dr̄e ꝙ lapis mouet deorsuz:q2 lapis/ꝛ ignis sursuz:q2 ignis.ꝛ ꝙ iste nāe sint ꝯtrarie notū est p se.ꝛ p ꝯn̄s ꝙ mot⁹ sint ꝯtrarij.q̄re altercare in istis pura ē praui⁄ tas.ꝛ inducit argumētū ꝯtra eū.ꝛ p̄ ꝓponit sol.datā.d.dico sup.esse

sūmā prauitatē. maxīe si dicat̄ φ volūtas antiq̄ dat sibi motū ɔtinue sine actu alteri⁹ agētis. i. nullo cōcurrēte agēte ꝓximo. ꝛ hoc ꝓbat p̄ impoīe. d. seq̄ret. n. ex hoc φ nulla sit nā terminata in entib⁹ termina tis scipsis. imo sequit̄ φ nō pōt addi q̄ditas. i. forma alcui⁹ rei nālis determinate māē. q̄re sine dubio id q̄d dixit h̄ fuit summ⁹ error. ¶ De/ bes scire φ ɔn̄tia illa tȝ pro tāto: qm̄ forma cōicat̄ māē pp̄ actionē. quare si forme nō est agere: sed de⁹ oīa agit: imediate duo sequunt̄: q̄ꝛ vnū est φ forma mea pōt esse illa leonis. ꝛ ecōtrā: qm̄ nō possem scire q̄re hec mea est intelligēs: ꝛ nō illa leonis postq̄ de⁹ agit. ꝛ seq̄tur scd̄ȝ φ. s. frustra forma cōicat̄ māē: qm̄ mā nō attingit suā opatiōeȝ: sȝ illā dei: ꝛ sic appet entimema Auer. ꝛ hoc deduxi ex eis q̄ dicit cō. 18. 12. meta. ɔtra nos christianos h̄mōi deductio nulla est: qm̄ nos nō tene mus de facto deū imediate ɔcurrere ad oīa: sed s̄m posse. de⁹. n. ꝓdu/ xit stellas: vt eas ꝓprijs motib⁹ agere sinat: vt Plato in thymeo in quit. sed b̄n ɔtra legē machometi demr̄at argumētū. ꝛ hoc totū dixi in lib. de intellectu. (Sed id q̄d) nūc soluit ad q̄situ vltimū. ꝛ dicit. sed id q̄d dixit. vȝ. φ a p̄hīs petēdū est. q̄re aliq̄ appropriant̄ entib⁹ q̄bus/ dam magis q̄ alijs in eodē gn̄e dicim⁹ φ hec fuit summa fatuitas di/ cere: q̄ꝛ silr̄ petēduȝ est iuxta eū: quare ignis fuit ignis: ꝛ terra fuit ter/ ra: ꝛ nō ecōuerso. vult dicere φ sicut q̄d quare terra est terra nulla ē. sic q̄d q̄re terra mouet̄ deorsuȝ soluit̄: q̄ꝛ terra. ꝛ silr̄ de igne: ꝛ addit: ꝛ hec verba sine dubio sunt v̄ba opinātis φ reꝝ nāe pn̄t trāsferri siue ceȝ q̄d est euulsio radicū toti⁹ p̄hīe ꝛ ramoꝝ ei⁹. ꝛ hoc facit q̄daȝ secta lo/ quētiū q̄ dr̄ asbariatē: cū istis nō loq̄mur: sed cū veris sapiētib⁹ tm̄. ꝛ ex his ptȝ sol. argu. Alg. pulcherrime.

AL. DVB. IIII

Dit Alga. tertiuȝ vero argumentuȝ est φ nos cōcedemus φ celo appropriat̄ quedaȝ pro prietas que est principiū sui motus sicut ele mētis principia ipsoꝝ motuū appropriant̄: ꝛ dicim⁹ φ ipsa nō sentit. Et si forte dicerent φ in circu/ lari motu nullus est a quo neq̄ ad queȝ terminus. imo vn̄ recedit illuc redit. Dicim⁹ φ hec est fallacia. nulla. n. est ibi diuisio terminata. imo est vnū mobile motu sim/ plici ɔtinuo īdiuiso ī actu. g̃ ille mot⁹ nō fit ad regrēdū locū cōpetētē: vl̄ ad effugiēdū de loco incōpetēti.

¶ Nūc obijcit tertio. ꝛ dic. tertiū v̄o argu. est: q̄ꝛ nos ɔcedem⁹ φ celo appropriat̄ q̄dā ꝓpetas. i. forma q̄ est p̄ncipiū sui mot⁹: sic appropiant̄ elm̄tis p̄ncipia mot⁹ ipsoꝝ. vȝ. sue forme sp̄ales. ꝛ dicim⁹ φ ipsa celi for ma nō sentit. i. nō cognoscit: sed sup. a cognoscēte dirigit̄. ergo tūc nō oȝ ponere aiaȝ. sed formā celestē sicut est forma elm̄ti. ¶ Ad arg. Aul. r̄ndet. erat. n. argu. oīs mot⁹ nālis est ex termino a quo in nāli ad ter/ minū ad quē nāleȝ: sȝ mot⁹ celi nō ē h̄mōi. q̄re ec. hui⁹ nō replicat nisi minorē. ꝛ soluit. d. dicimus φ h̄ est fallacia: nulla. n. est ibi diuisio ter minata. imo est vnū mobile motu simplici continuo indiuiso in actu.

ergo ille motus nõ fit ad acqrendũ locũ cõpetẽtẽ: vel ad fugiẽdũ de loco incõpetẽti. est ĝ sol'. ꝙ maior est ꝺa de motu terminato ⁊ finito: ⁊ nõ de motu ꝯtinuo ⁊ eterno ⁊ simplici. ⁊ argumẽtũ nõ ꝓcedit ex oib᷒ his ptz q̃r vna sola sb̃a sepata sufficit. ⁊ p ꝯñs tota phĩa ruit. ⁊ h̃ post fiet sermo.

AVERROIS.

Dicim᷒ nos ꝙ id qd̃ dixit. s. ꝙ pricipiũ illi᷒ mot᷒ nõ est vt᷒ nãlis: sicut ẽ in eltis. sine dubio vex dixit: ⁊ in h̃ patefit eo ꝙ dñt ꝙ hec vtus desiderat locũ ꝯpetẽtẽ illi corpi i q̃ illã virt᷒ fundat: sꝫ q: qd̃lꝫ vbi ẽ ꝯpetẽs celo: ĝ corp᷒ supcele ste nõ sili virtute mouet: q̃re dñt sapiẽtes ꝙ istd̃ corp᷒ nõ est graue neq̃ leue. Sꝫ si hec virt᷒ ꝯphẽsione vel sine cõprehẽsiõe agit: seu q̃li mõ ꝯphẽsiõis agit. declarat sic. si poneremus prio ꝙ motor celox sit aliqd̃ corp᷒ ⁊ aliq̃ nã. dicimus ꝙ h̃ est falsũ. ipoſe eẽt em̃ ꝙ moueret circulr orbes nisi ipm a seipso moueret. vñ si ita eẽt vt hõ puta vel angelus aut eẽnt ĩfra mũdũ vel extra. ipoſe est ꝙ sit extra. nã extra mundũ nullũ repit corpus. vt hr̃ clare ab Arĩ. i p̃io celi ⁊ mũdi. Rursus oporteret ꝙ h̃ corp᷒ in mouẽdo appodiaret se supra aliud corp᷒ qescẽs: ⁊ illd̃ in aliũ. ⁊ sic pcederet ad ĩfinitũ. Silr est ipoſe ꝙ sit ĩfra: q: ꝯphẽderem᷒ ipm sensibilr. oia em̃ corpa infra mũdũ exñtia sensibilr ꝯphẽdunt. Et indigeret alio corpe ipm ferẽte. Et seq̃ret ex hoc ꝙ eẽt numerus corpox aiatorũ mouẽtiũ iuxta numex motuũ orbiũ. Et est petẽdũ vlterius vtrũ ista mouẽtia corpa ꝯposita sint ex q̃tuor eltis vel simplicia. si simplicia q̃lis ĝ est ipsox nã. tãdẽ ꝙ oia ista sunt icõueniẽtia maxie apd̃ sciẽtẽ corpox nãs simpliciũ ⁊ nũex ipsox ⁊ spẽs ꝯpositox corpox. imo qd̃ plus est. pbatũ est demõratiue i plurib᷒ locis ꝙ motus orbiũ nõ est violẽt᷒: q: ꝑncipiũ est oiũ motuũ: ⁊ ex ipsox influit vita in oib᷒ entib᷒. id tñ qd̃ dixit. s. ꝙ de᷒ bñdictus mouet orbes: nõ ꝙ ipse hẽat ꝑncipiũ neq̃ virtutẽ mouẽdi. Dicimus ꝙ est error ⁊ valde distat ab hũano itellu: ⁊ hoc est sile dicto dicẽtis ꝙ ipse de᷒ induit oiũ entiũ formas sine aliquo medio. ⁊ mouet ẽt absq̃ medio hec

que mouent h. Vñ sequit ex hoc cãe & cãtũ nihil sunt: & sine dubio annihilant itelligibilia: itell's em̃ nõ ꝯprehẽdit res nisi ex ipsaꝝ causis: vt patefactũ est ab oibus veracib⁹ pipatheticis & phis in pluribꝰ suis locis.

¶ Hoc in loco examinat verba Alga. & ingt. id qd dixit. s. ꝙ pncipiũ illi⁹ motus. s. celestis nõ est ṽtus nãlis: sicut est i elẽtis. vult dicere oib⁹ modis: sine dubio verũ dixit & cãm reddit. d. & i hoc patefit eo ꝙ phi dicũt ꝙ hec ṽtus desiderat locũ cõpetẽtẽ illi corpi in q̃ illa ṽtus fundatur. i. sustẽtat ꝓm rẽ & eẽ: sꝫ qr qõlibet vbi est eelo cõpetẽs: ĝ corpus celeste non silr ṽtute mouet. q̃re dicũt sapiẽtes ꝙ hmõi corpus neqꝫ est graue neqꝫ leue. Et sic manifeste appet dem̃ Alg. nõ eẽ ex toto falsũ. imo verũ quãtũ ad hoc ꝙ corpus celeste & elm nõ mouent eodẽ mõ penitus & oib⁹ modis a suis forĩs fbalib⁹: vt exẽplo pꝫ (Sꝫ si hec ṽtus) Cũ approbauit dictũ Alg. in pte. hoc i loco ṽitatẽ ex toto manifestat. & pmo ꝓponit qõnẽ. d. sꝫ si hec ṽtus. i. sꝫ an h virtus celi q̃ ponit forma celi ab Alga. agat cõprehẽsione an sine cõprehensione siue q̃li mõ cõprehẽsionis agat declarabit ex his q̃ dicã. ingt. si poneremus pmo ꝙ motor celoꝝ sit aliqd corpus & aliq̃ nã. cõtra obijcit. d. dicimus ꝙ hoc est falsũ. impoẽ eẽt em̃ ꝙ moueret circulr orbes nisi ipsum a seipso moueret. vñ si ita eẽt: vt puta hõ vel angelus & corporeus sup. aut eẽt infra mũdũ aut extra. & ostẽdit ꝙ ex nõ sit per verbũ Aris. & sermo ei⁹ pꝫ per superius dicta (Rursus) pbat idẽ p demonstrationẽ Ari. in lib. de cã motuũ aialium. oẽ em̃ mouẽs aliud corpus si est corpus mouẽs indiget corpe qescẽte: vt ibi demonstrat Arist. q̃re hoc in loco inducit ad ꝓcessũ infinitũ. & sermo pꝫ. Silr ꝙ nõ sit infra celũ trib⁹ ostẽdit signis. pmũ cõponit sic. oĩa corpora infra celũ existẽtia cõprehẽdunt sensu. vel saltẽ pñt cõprehẽdi. hoc pꝫ per se: sed per se corpus mouẽs celum est infra celũ. ĝ a sensu cõprehẽdet: vel saltẽ cõprehẽsibile est. cõclusio falsa est. & nõ ꝓpter syllm. ĝ ꝓpter ꝓpositiones: & nõ ꝓpter maiorem. ergo pp minorẽ. & sic hr ꝙ nõ est infra celũ. huius sylli recipit cõclusionẽ & maiorẽ. & sermo suus pꝫ (Et indigeret) scdm signũ apponit. & põt cõponi sic. oẽ corpus mouẽs aliud corpus idiget altero corpore ipm sustinẽte seu ferẽte: sꝫ per se aliqd corpus h inferi⁹ mouet corpus celeste. ĝ aliqd corpus h inferius indiget ipm sustinẽte. cõclusio falsa vt pus: & nõ nisi pp minorẽ. hui⁹ apponit tantũ cõclonẽ. & sermo pꝫ vt prius (Et sequeret) tertiũ signũ apponit & facit ipm p viã entitatis. d. & sequeret ex hoc ꝙ numerus corpoꝝ aiatoꝝ mouentiũ celos eẽt eq̃lis numero celoꝝ: qm̃ vt dicã tot sunt motores ꝓprij: quot mobilia per se & ꝓprie. mõ hoc ꝯñs nõ vr ad sensũ. ex his trib⁹ signis pꝫ falsum eẽ corpus celeste moueri a corpore vel a nã corpea: vt Alg. sn zẽdo dixit (Et est petendũ) Adhuc argumẽto Arist. in p celi: instat fortissime sic. si celũ mouet a corpore vel illud est cõpositũ. i. mixtũ vel simplex. dictũ est em̃ ibi ꝙ omne corpus est simplex vel mixtũ ex q̃tuor elẽtis. si simplex. vel ignis vel aqua vel terra &c. & nullũ istoꝝ eẽ demonstratũ est ibidẽ. ꝙ aũt nõ sit cõpositũ. relinquit notũ ex prio de celo. & imorari in hoc plus est stultũ. & sermo eius pꝫ (Immo ꝙ plus) Adhuc ꝙ motus celi non sit violẽtus. syllogizat sic. nullus motus q

est pncipiũ oium motuũ eternus.ꝛ oiuz viuẽtiũ vitarũ in oibus enti bus est violẽtus.ꝛ hmõi ꝑpositio pꝫ per se. Sꝫ motus celi est pncipiũ oium motuũ ꝛ cã viuẽdi oibus viuẽtibus.ꝗ motus celi nõ est violen tus. Huius minorẽ accepit tm̃:ꝛ ꝑpõnẽ dimisit tanꝙ notas ex lib. phyſi.ꝛ lib.celi ꝛ mũdi. Et sermo eius pꝫ (Id tñ qꝺ) Hoc in loco re/ mouet vltimũ verbũ eius.ꝛ pmo reperit illud.ꝛ inquit. Illud tñ qꝺ di/ xit ꝙ deus benedictus mouet orbes nõ ꝙ ipe habeat pncipiũ neqꝫ vir tutẽ mouẽdi:sꝫ sup. volũtate mouet. vt Alg. finxit. Post rñdet ꝛ ingt. dicimus ꝙ est error:ꝛ valde distat ab humano intellẽu. cuius rõnem reddit.d.ꝛ hoc est siſe dicto dicentis ꝙ ipse deus induit.i.vestit oium entiũ foꝛas sine aliquo medio:ꝛ ꝙ mouet ea q̃ hic mouenẽ absqꝫ me/ dio. Et tunc infert ipoſe qꝺ sequiẽ ad hoc:ꝛ inquit. vñ sequiẽ ex hoc ꝙ cause ꝛ causata nihil sunt.i.nõ sunt entia i rerum nã.ꝛ sic sine dubio annihilanẽ intelligibilia:qm̃ oẽ intelligibile est cã vel cãtũ. itellẽs em̃ nõ cõprehẽdit res nisi ex ipsarũ causis: vt pꝫ ex phis. ecce quõ repro bauit hmõi opinionẽ. Debes scire apud quosdã: vt visuꝫ est eẽ verum ipsuꝫ deũ eẽ vestiẽs oẽs rerũ formas: imaginanẽ em̃ ipsi deũ esse vnitũ cuilibet forme rei maiori vnione ꝙ̃ fit ex mã ꝛ forma.ꝛ tũc volũt ꝙ ex forma rei ꝛ deo fiat vna forma totalis rei: vñ forma lapidis nõ est for/ ma mãlis tm̃:sꝫ cõgregatũ ex deo ꝛ forma illa. siſr forma hois non est cogitatiua tm̃:sꝫ ꝯgregatũ ex deo ꝛ cogitatiua.ꝛ sic oẽs res sunt vnũ eẽ simplr.s.diuinũ:differũt tñ formis partialib⁹. vñ sicut est vna mã oium. sic vna forma oiuz. forme tñ ꝑprie sunt multe: vt satis pꝫ ab eis:ꝛ sic imaginanẽ ꝙ esse dei oẽs rerũ formas vestiat ꝛ perficiat. hec opinio fuit Parmenidis ꝛ Mellissi q dixerũt oia esse vnuꝫ. respexerũt enim ad pmã materiã.ꝛ ad pmam oium formã q̃ est deus. siſr ꝛ poete hanc olfaciũt opinionẽ. vnde Uirgilius in sexto. spũs itus alit totaqꝫ infu/ sa per artus Mens agitat.ꝛ Lucanus. Juppiter est quodcũqꝫ vides quocunqꝫ moueri.ꝛ alij antiquissimi vt Linus Orpheus ꝛ Museus quos enarrare non expedit nũc. Hãc igiẽ opinionẽ hoc in loco Auer. reprobauit.d. sequiẽ ex hoc ꝙ cause ꝛ causata nihil sunt. ꝯsitiam pbat qm̃ si deus est cã oium imediate: ergo nulle sunt cãe itermedie. ꝗ nul/ la sunt causata pticularia:qm̃ si cã non est neqꝫ causatũ. ꝗ nullũ ens est in rerũ nã intelligibile: qm̃ oẽ ens vel est cã vel causatũ:ꝛ totũ hoc exposui singulari tractatu de hꝭ inscripto studioso meo scholari Qui/ rino. Qꝺ igiẽ corpus celeste sit aiatũ. ex his pꝫ. erat em̃ syllẽs in hunc modũ. oẽ qꝺ mouẽ motu volũtario aiatũ. corpus celeste mouẽ mo/ tu volũtario. ꝗ corpus celeste aiatũ. maior nõ est ꝓbata hic:sꝫ pro cõstã ti accepta. minor syllogizaẽ adhuc. oẽ corpus qꝺ mouẽ ꝛ nõ violẽ/ te neqꝫ nãliter volũtate mouẽ:sꝫ declaratũ est celũ moueri ꝛ nõ violẽ te neqꝫ nãliter:ꝗ volũtate mouẽ. ꝙ non violẽte declaratũ est:qꝛ neqꝫ mouẽ a corpe extrinseco:neqꝫ intriseco neqꝫ imediata a pmo motore vt in particularibus dubijs solutum est. ꝙ non mouẽ. motu nãli syl/ logizatũ est hoc in modo. omne qꝺ motu nãli mouẽ. mouẽ de termi no a quo violẽto ad terminũ ad quẽ nãlem:sed corpus celeste nõ mo uetur tali ꝓcessu. ergo in scꝺa figura corpus celeste nec violẽter neqꝫ naturaliter mouẽ. ergo volũtate mouẽ.ꝛ sic apparet ipsum eẽ ani/ matum.ꝛ hec quidẽ demonstratio est Aui. in .9. tractatu sue meta. ca. 3. per totũ:ꝛ est singularis via. lꝫ Auer. paruifecerit illam.

Nota.

Prima qō. **Ut ergo** veritas plus appareat: opʒ digressiones facere. tribus enim existentibus motibus: violento in aliis: et voluntario seu aiali. pōt alicui videri quod motus corporis celestis sit violētus: qm̄ vel celum resistit motori vel non. et si non. ergo subito moveret. et si sic. ergo motus eius esset cum pena et labore. et per p̄ns violentus. Adhuc alicui modo posset videri motū celi eē nālē: qr est perpetuus. et declaratum est in lib. celi. nullū esse motuʒ perpetuum nisi naturalē. Rursum hm̄oi motus est a natura: vt Auerro. inquit. in primo celi. cōmen. 5. et sermo Arist. ibidem per totū. aliter pcessus quo venatur quintā essentiam nullus esset. Posset et amplius alicui apparere motuʒ hm̄oi non esse voluntate. omne eñ volituʒ est cōtingēs. declaratū est in physicis hm̄oi motū esse neciuʒ et indefectibilē. ergo non voluntate factus. Si itaqʒ pbatur hm̄oi motū esse animalē: et per voluntatē et intellēm oino. et sine dubio relinquet tibi celū esse aiatum: sed qua specie aiationis non tibi hic declarabit sed in lib. meo de intellectu.

Scda qō. **Et siquidē** celū est animatū: tūc emerget difficultas multo maior hac an numerus animarū separatarum sit ẽm numeꝝ corpoꝝ celestiū: dixit. n. Alg. hoc nullā hr̄e necessitatē: et potest pbari hoc fortissime. sicut in corpe humano pro motu dextro et sinistro ante et retro: sursuʒ et deorsuʒ. sufficit vnus motor numero: sic in corpe celesti cōgregato ex omnib⁹ orbib⁹ dʒ sufficere vnus motor: hoc pbaf. inqt. n. Auer. in scdo celi. cō. 49. diuersitas partiū motuū nō facit diuersitatē forarū specificaꝝ: quoniā diuersitas motuū celi est ex mō. i. spē diuersitatis ptiū mot⁹ animalis: in pte dextra et sinistra: et manifestū est qp iste diuersitates inueniunt in eadē spē ei⁹. i. in hoīe. Ampli⁹ orbes cōparanf ad ɔgregatū ex eis: sicut mēbra aialis ad totū animal. vt ipse dicit ibidē cōmē. 42. et. 71. ergo sicut omnib⁹ motib⁹ oim mēbrorū sufficit vnus motor: sic et omnib⁹ motib⁹ totius corporis celestis sufficit vna totalr eos mouēs. Quibusdā posset videri sepatas sbās esse plures numero q̄ corpora sensibilia. Hoc modo quāto aliq̄ in toto ordine vniuersi sunt pfectiora: tāto sunt in maiori excessu. sed substātie sepate sunt multo pfectiores sensibilib⁹. ḡ debēt esse sensibilib⁹ plures. maior appet exēplo: qm̄ corpa incorruptibilia magno excessu excedūt corpa sensibilia. est. n. sphera actiuoꝝ et passiuorū multū parua in cōpatione toti⁹ firmamēti: et q̄to corp⁹ est nobilius: tāto est plus excedēs: vt pʒ sensu. Et hm̄oi rōnē diuus Thomas aquinas in. 90. ca. scdi libri cōtra gētiles magnificauit multū: et post ipsuʒ plurimi posterioꝝ. ¶ Circa hm̄oi qōnes sicut Arist. narrat in. 2. celi. et Auer.. ibidē. cō. 4. 5. et. 6. poete et Empe. et Plato motū celi esse

Po Empe. violētū cōsentiūt p argumētū in pma figura hoc modo. oē graue motuʒ in circulo violēte mouef: sʒ corpus celeste graue motū i circulo. ḡ corpus celeste violēte mouef. maior est p se nota. minor accipif ab eis tanq̄ cōfessa. crediderāt eñ oē corpus esse graue: et oē graue corpus: vt Alber. inquit. et qr ita crediderūt ideo diuersati sunt: qm̄ poete Athlāte sustinere celū fingūt. Empe. do dixit celū nō cadere pp velocitatē sui motus: vt pʒ de aq̄ circulr mota in vase q̄ nō cadit. Plato aūt celū aīa sustētari dixit quēadmodū et aial tam diu sustinef q̄ diu anima cōstituitur: et constat. quare expirante statim cadit: et hac cōparatione animam sustinere celum Plato ait. Alij autē antiquorum

plurimi substātias abstractas vniuersaliter negantes cum imagina/
tionem per intellectum trāscendere non poterant corpora celestia mo/
ueri a naturalis ꝓprijs dicunt. ⁊ huius opinionis caldei forte fuerūt Pō chal/
qui corpora celestia deos esse dicunt. vt Auer. inquit in primo celi. cō. deorum.
22. ⁊ in scdo celi. cōmen. 68. ⁊. 12. meta. cōmē. 50. vnde ⁊ ab his mani
cheorum error effluxit qui intantum ascēderunt ꝙ deum lucem corpora
lem esse dixerunt. ⁊ hi syllogizati sunt in hunc modum. oīs motus fa
ctus a natura est naturalis: sed declaratū est motum celi factuz esse a
natura. ergo erit verificatū ipm eē nālez. ¶ Ut igit̄ veritas appareat: Pō Auer.
opꝫ altius repetere. assumā ḡ dicta Auer. in. 2. ca. de sba orbis: vbi me
lius totū hoc exposuit. inqt. dicamus igit̄ ꝙ illd corpus. vult dr̄e ce/
leste: nō cōponit̄ ex mā ⁊ forma ƀm ꝙ corpora generabilia ⁊ corrupti
bilia cōponunt̄. vult dicere q̄ cōponunt̄ ex mā dimensionata tribus
dimēsionibus. ⁊ forma cui rn̄det in mā cōtrariū corrumpens: sicut di
ctū est in pmo caplo illius. Probat hmōi cōclusionē Auer. ⁊ syllis cō
ponit̄ sic. oē id corpus qd ex mā ⁊ forma cōponit̄ silibus māe ⁊ forme
gn̄abiliū est existēs in potētia ad sbam. Tūc apponit ibidē minorē. ⁊
inquit. nulla eīn potētia est in eo oīno. s. potētia ad eē est ḡ minor: sed
corpus celeste nō existit in potētia ad esse. ergo corpus celeste nō cōpo
nitur ex mā ⁊ forma silibus materie ⁊ forme generabiliū. Propositio
d. corpus celeste nō existit in potētia ad eē. ꝓbat̄ ibidē h ꝓsyllo. inqt.
oē eīn in q̄ est potētia. s. potētia q̄ est in sba nō est potētia nisi ad duo
cōtradictoria. est ḡ maior. oē corpus ī quo potētia existit ad eē est in
potētia cōtradictiōis: vt Ari. dixit. in. 9. meta. cōtradictiōis dico vt
Auer. ibi cō. 17. ⁊. 19. exponit ad eē ⁊ nō eē. i. formā ⁊ ꝓuationē. Tunc
accipias minorē: sꝫ corpus celeste nō est in potētia cōtradictionis. ḡ
corpus celeste nō existit in potētia ad eē: ⁊ hec ꝯclo fuit minor ꝑdicta.
est ḡ vltima ⁊ finalis ꝯclo. ꝙ corpus celeste est simplex. Sꝫ q̄r declara
tuꝫ est ipsuꝫ moueri a ꝑncipio in eo: vt in ꝑ capite. ⁊ hoc sensu quodā/
mō pōt ꝑcipi. ideo icepit ibidē inuestigare: cui⁹ nā gn̄is sit ꝑncipiuꝫ q̄
mouet̄. trib⁹ eīn exn̄tib⁹ ꝑncipijs: nā: aīa: ⁊ agēte extrinseco: nā qdeꝫ
q̄ fit motus nālis. aīa vō q̄ fit motus aīalis. agēs extrīsecū quoqꝫ q̄ fit
motus violētus. dubiū ē a q̄ istoꝝ nā moueat̄ celeste corp⁹: ⁊ accipit
tanq̄ cōfessuꝫ ⁊ demōstratū ī tota phia nālī motū celi nō eē ab extrin
seco motore violēter mouēte. couertit ḡ laborē ī declarādo alterū duo/
ruꝫ: an. s. a nā an vō ab aīa moueat̄ ipm. Et inquit. ⁊ manifestū est ꝙ
foꝛa q̄ mouet̄ nō est gn̄is formaꝝ q̄tuor elntoꝝ. i. aliq̄ foꝛa q̄tuor eln
toꝝ: neqꝫ silis illis: sicut foꝛe mixtoꝝ ꝓpinq̄ elntis vt lapidis forma. ⁊
reddit cām. d. qm̄ si eēt aliqd: vult dicere gn̄is foꝛarū elntoꝝ vel mix/
toꝝ eēt graue aut leue: vt. 4. celi. cō. 22. ⁊. 4. phyſi. cō. 71. dictuꝫ est: ⁊
q̄r formā grauis essentialr̄ cōsequit̄ grauitas: ⁊ leuis leuitas dedit id
qd sequit̄ ex hoc. ⁊ inquit. ⁊ moueret̄ per se. vult dicere a generante: ⁊
per accidēs. vult dicere a seipsis de potētia accidentali: vt cō. 4. ⁊. 32.
octaui phy. exposuit Auer. ⁊ q̄r hoc totū est ipole dedit cōclonē intētā.
⁊ inquit. remanet igit̄ vt nā ei⁹. vult dicere foꝛa mouēs ex his ꝑncipiū
in eo est gn̄is aīe. ḡ suus syllis est. oīs mot⁹ cui⁹ ꝑncipiū p se ⁊ primū est
aīa est mot⁹ aīalis: sꝫ declatū est ꝙ mot⁹ circulis est motus: cuius ꝑnci
piū est aīa. ḡ motus circularis est mot⁹ aīalis. Et cū declarauit motuꝫ
circularē esse animalē adhuc inuestigans specialē eius dr̄iam ꝓcedit

vltra.duab'.n.existẽtibus spẽbus motus aīalis:alter quidẽ purus
ꝛ aīe tm̃.Alter mixt'dubiũ est nõ parũ:quo nã modo corpus celeste
mouet.ꝛ inquit.ſʒ qñ nos inspexerimus aīalia q̃ sunt hic sup.in cõ/
paratõe ad eoꝝ mot'inueniemus in eis.s.aīalibus qñ mouenť duo
pncipia duoꝝ motuũ:quoꝝ alterũ est principiũ mot'recti.s.mot' ad
īferi'aut ad superi':ꝛ hoc ꝑm p̃dominatũ elemẽti in eo fit.ꝛ ꝑm pricī
piũ est pncipiũ mot'localis ꝓcessiui.aīal.n.duob'pncipijs mouet.s.
deorsuʒ vl'sursuʒ vt sensu cognoscit ꝛ ꝓgressu:ğ ꝛ duob'pricipijs.Di
uersoꝝ.n.motuũ diuersa sunt principia motuũ:vt dictũ est in celo ꝛ
mũdo.Deĩde accepit ꝛ scd'ʒ:qd ẽt in eoꝝ motib'inuenit.ꝛ inqt.ꝛ in/
uenim'motũ istũ.s.ꝓcessiuũ eẽ ɔtrariũ motui declinatiõis eẽntialis
q̃ est in eo.i.motui ad quẽ elẽtũ dñans inclinat.Et dedit signũ hui'
cõtrarietatis.d.ꝛ accidit ei fessitudo:ꝛ cogeť ad qetẽ.fessitudo enim
cãtur in aīali merito resistẽtie mobilis ad motorẽ:vt d'clarabit.ꝛ in/
de qescit aīal:vt dicã.℄ Et cũ accepit hec q̃ sensu patẽt i motib'aīa/
liũ in eẽ dedit ɔclonẽ.d.vñ.i.ğ necẽ est vt pncipiũ mot' celi sit gñis
aīe tm̃:ꝛ exponit hoc.d.ꝛ ꝑ idest ꝙ mot'quẽ hʒ circulr̃ sit mot'pro/
prius aīe ꝑm ꝙ est aīa ꝛ nõ mot'cõposit'.Cõponať ğ rõ sic.oīs mot'
mixt'est duoꝝ pricipioꝝ inuicẽ oppugnãtiũ;vt pʒ ex his.sʒ mot'celi
nõ est duoꝝ pncipioꝝ hmõi.ğ in scd'a figura motus celi nõ est mixt'.
Cũ igiť est motus aīe:ꝛ nõ aīe mixt'.ergo purus aīalis tm̃.℄ Et de/
Due sũt cãe fatigatiõis.
bes scire ꝙ lapsus ꝛ fatigatiõis pñt assignari due cãe.ꝓpinq̃.s.ꝛ re/
mota.vt ex Auer.colligiť.2.celi.cõ.3.ꝛ.36,remota qdẽ est resistẽtia
cãta merito cõtrarietatis moti ad motorẽ.ꝓpinq̃ vero est spũum re
solo. Cũ.n.spũs resoluũť accidit aīali lapsus;ꝛ inde ad qetẽ cogitur:
vt ipso quiescẽte spũs deꝑditi restaurenť ꝑ ꝑte.vt in lib,de somno di
xit Ari.cũ ğ neutrã harũ cãruʒ inspexim'in corpe celesti sciuim' ipm
esse motũ aīalẽ purũ ꝛ simplr̃ aīe in eo ꝙ aīa.Et ex hoc sequiť ꝙ cor/
pus celeste sit aīatũ:qua vero spẽ aīatiõis nõdũ hic appet.sʒ in libro
meo de itellectu.ꝛ forte dicã in sequẽti disputatiõe.Qd ẽt celi mot'
sit aīe tm̃ Plotinus Eneade scd'a in scd'o lib.de motu celi.ca.ꝑ longo
sermone mõstrauit:ꝛ eo maxīe qꝛ est in circulo motus cum sit mani/
festũ aīam ꝛ intellectũ in seipsis circuitũ quẽdã facere.ideo mot'celi
ꝛ circularis fuit dispõnis.inquit.n.celũ circulo mouerī:qꝛ mẽtẽ imi/
tať:ꝛ tunc querit cuius nã est ille motus:aīe ne an corpis:ꝛ tãdẽ esse
aīe tm̃:ꝛ cũ Auer.ɔcludit ꝛ vr̃ mihi ꝙ Platonis ꝛ Plotini snīa consi/
stat in his ꝓpõnibus.ꝙ anima inq̃tum aīa sphericā sit qd itellectio
isto mõ.est.n.magnitudo duobus modis dimẽsionalis ꝛ virtutis ꝛ
qꝛ sphericitas cõditio est magnitudĩs.iõ duplex est sphericitas.s.di/
mẽsiua ꝓpria corpibus ꝛ virtutis q̃ attẽdiť ꝑm essentie opus ꝛ effect'
vt platonici inquiũt.Qd igiť aīa vt in se spherica sit testať modus
operãdi eius:semp.n.in opatione sic se hʒ ꝙ ab eius essentia opatio
incipit:ꝛ ꝑ extrinseca trãsiens tandẽ in essentiã eã a qua exiuit redijt
vt ꝛ pipathetici ẽt īquiũt.ꝛ hoc appet in oībus spẽbus aīarũ vt ī aīa
celi ꝛ aīa hoīs ꝛ aīa mundi.Adhuc appet ab effectu.est.n.anima dei
silitudo ꝛ sine dubio oẽ diuinũ esse est in circulo cũ in eo nec pncipiũ
diuersũ sit a fine:nec finis a medio.cũ igiť ꝛ aīa quecũq3 quãdã dei
silitudinẽ cõtineat ɔsentaneũ est:ꝛ eã circularẽ dispõnẽ participare.
Rursuʒ sicut excellentissimo corporũ cõueniẽs est ꝛ spherica figura ꝛ

circulus: vt pipathetici inquiũt. ita & excellẽtissime virtutuz decẽs erit opatio circularis. verificat͛ igit͛ sermo platonicoꝝ aiam eẽ sphe/ram vt dictũ est. ¶ Scd͂a ppõ est apud eos & pipatheticos. oĩs mot⁹ q est spherice tm̃ nãe est motus aĩe tm̃: & purus aialis: & nullo mõ mixtus. & hoc est verifitatũ ex dictis. Ex his ↄcludit͛ q̃ motus celi ẽ aĩe tm̃ purus & simplr̃ aialis nullo variãte eius nãm vt dictũ est. q̃ igit͛ motus celi nõ sit violentus neq͂ nãlis: sꝫ aialis aĩe tm̃ pure & simplr̃ dictũ sit intm̃. ¶ Ad opposita itaq͂ opꝫ soluer͛. & p̃ ad primã. lꝫ. n. fuit ↄplixus sermo in tractatu de resistẽtia celi. attñ nũc breuiter q̃to q̃ñ/to satisfacit opꝫ dicere. Dicũt itaq͂ plures sapiẽtũ corpus celeste aĩe sue nõ resistere. oẽ. n. resistẽs ↄtrariũ est ei cui resistit: vt mõ dictũ ẽ: imodo verificabit͛ corp⁹ celeste nõ cõtrariari sue aĩe: quẽadmodũ corpus aialis hic resistit & ↄtrariat͛ aĩe eius: vt pꝫ. Et q2 vidẽt motũ celi esse certe velocitatis hmõi motũ terminatũ ad voluntatẽ motoris reducũt dicẽtes: aiam celi tãta velocitate mouere: q2 tãta vult mouer͛. ¶ Post hos alij celũ intelligere nõ resistere ↄfitẽtes terminatã mot⁹ celi velocitatẽ ad limitationẽ virtutis pstringũt. inquiũt. n. intelligẽ/tiam tãta vel tãta mouere velocitate. nõ q2 tanta vel tãta resistentia celũ ei resistat: sꝫ q2 tanta vel tãta est potẽtia eius motiua vt manifestum est p se. Post hos sunt q resistentiã moti ad motorẽ duplicẽ inuenerũt vnã positiuã qua corpus p suã formaꝫ suo motori resistit. V. g. q2 forma moti inclinat deorsuꝫ: motor aũt circulr̃ vt dixit in animali pñti. Altera est resistẽtia puatiua q̃ est terminoꝝ a quo & ad quẽ icõ/possibilitas: corpi. n. existẽti sub vno vbi repugnat eẽ sub altero: vbi eo q2 termini sunt ad ↄtradictionẽ redacti. & hmõi iuenimus in oĩ moto. volunt itaq͂ celũ aĩe nõ resistere: p̃ gñe resistẽtie: neq͂. n. graue: neq͂ leue celũ: sꝫ bñ scd͂o gñe resistẽtie. & sic terminatũ graduꝫ velocitatis amittũt in corpibus celestibus. Sꝫ oẽs isti modi sunt erronei. qd͂ de/claro verbis & rõnibus sapientũ. ostendã. n. aliqd͂ oĩno genus resistentie esse positiuũ ex pte corpis celestis moti ad aiam mouenteꝫ. Inq͛t ergo Ari. 2. celi pbãs celũ motu ↄtinuo equali & regulari moueri oẽꝫ diuersitatẽ mot⁹ causari: aut a motore: aut a moto: aut ab vtroq͂. vbi Auer. cõ. 36. dicit q̃ demr̃atio Ari. fundat͛ in duab⁹ ppõnib⁹: quaruꝫ pria est q̃ oĩs diuersitas accñs in motib⁹ nãlr̃ accidit pp diuersitateꝫ pportionis potẽtie motoris ad potẽtiã moti: qm̃ in oĩ moto est aliq͂ mõ potẽtia moti diuersa a potẽtia motoris. velocitas. n. & tarditas nõ sunt nisi s̃m pportionẽ potẽtie motoris ad potẽtiã moti. q̃to igit͛ fuerit maior pportio tãto mot⁹ erit velocior: & q̃to pportio erit mi/nor: tãto motus erit tardior. Ex his arguo. in corporib⁹ celestib⁹ vn⁹ motus est altero velocius: ergo in corporib⁹ celestib⁹ vna pportio motoris ad motũ erit maior: & altera minor. ergo nõ tm̃ erit ibi limitatio motus rõne volũtatis terminãte vel virtutis vel priuatõis: sꝫ aliũde. Adhuc Auer. ibidẽ cõ. 38. in fine maxime inq͛t. & iõ credendũ est q̃ potentie mouẽtiũ sunt terminate pportiõis ad corpa mota. & q̃ infini/tas nõ iuenit͛ nisi pp eternitatẽ. cã. n. abscisiõis & ↄtinuitatis eẽ & ei⁹ eternitatis est mãcũ q̃ motor & res mota ex illa abscindunt͛/nõ abscidetur suũ esse neq͂ suũ opus: qd͂ est mouere & moueri: & q2 cã in ter/minatõe pportionũ q̃ est inter potẽtias motoꝝ: & rerum motaꝝ ab eis est diuersitas formaꝝ: ↄtingit vt hec finitas sit cõis formis q̃ sunt

Nota

Põ quorũ/dã d͛ resistẽtia celi.

Alia positio

Alia positio

Impugna/tio.

in materia. Ex his accipit ꝙ duo cõsideranť in motu.s. q̃titas dura-
tionis ⁊ gradus velocitatis. q̃titas durationis est sola conueniens
motoribus ⁊ motis a materia abstractis. gradus velocitatis qui pe-
nes proportionẽ attẽdit est cõis eis ⁊ formis naturalibus. ergo sicut
in formis materialibus successio causat merito resistẽtie mobilis ad
motorẽ: ita ⁊ in motoribus separatis. Rursum Arist. ibidem post in
translatione veteri inquit. ⁊ si in aliquo orbium orbe erraticoꝝ essent
plures stelle esset vltim⁹ orbis in labore. vide cõmentũ. 71. vbi Auer.
colligit istud entimema. si orbi adderetur stella aut non moueretur
aut tardius moueretur. modo hmói ↄñtia nulla esset nisi astrum ad-
ditum ad resistentiã adderet: nõ põt addere ad resistentiã si nullius
prius fuisset resistẽtie: ergo intentio phorum est ꝙ ibi sit aliqua resistẽ-
tia intrinseca ex parte corporis moti ad motorẽ mouentẽ oĩno. Iteꝝ
Auer. 7. phy si. comẽ. 35. inquit. necessario eniȝ oȝ esse resistẽtia inter
motorẽ ⁊ rem motã. siue motio sit nãlis aut innãlis. ⁊ ista resistentia
cõis est ſm ꝙ alteratũ. i. motũ est in oĩ agente ⁊ omni patiente. vnde
dicimus in virtutibus celestibus mouẽtibus ꝙ non mouet quecũqȝ
potentia q̃cunqȝ corpus celeste: sȝ quelibet potẽtia mouet corp⁹ p-
priuȝ velocitate ꝓpria: sȝ oẽs cõueniũt in hoc ꝙ mouẽt in infinituȝ. ⁊
ſm hũc modũ nõ est ꝓportio inter eas ⁊ motũ. ſm vero ꝙ vnaqueqȝ
eaꝝ mouet corp⁹ ꝓpriũ velocitate ꝓpria ſm hoc hñt ꝓportionẽ ꝓpriã
ad motũ vel cũ moto. ecce q̃ plane Auer. testať hmói errorẽ eorum.
plures alias inducerẽ auctes phoꝝ: sȝ studiosus has cõsiderans plres
alias sites in libris phorũ adinueniet. arguã g̃ ⁊ adhuc cõtra illos ra-
tionibus. data. n. positiõe eoꝝ destrueť ꝓportio ⁊ ordo orbiũ: quẽad
modũ ⁊ Auer. nitiť ponere in. 12. meta. cõ. 44. per totũ. ↄña probať:
qm̃ si nulla est resistẽtia in eis ex pte moti: qlibet motor posset q̃libȝ
mobile illoꝝ mouere. ⁊ sic p ↄñs nõ esset necessariũ vnã eaꝝ hr̃e pro-
priũ orbẽ: vt phi conanť ondere: Imo esset a casu ⁊ posset esse ꝑmuta-
tio eorũ ad libitũ. Adhuc sequiť ꝙ musca posset mouere celũ tãta ve-
locitate q̃ta itelligẽtia mouet orbẽ: ⁊ si nõ tãto tpe: ↄñs est ↄtra Ari.
⁊ Auer. 8. phy. cõ. 78. ⁊. 79. ↄñam ꝓbo: qm̃ musca applicata orbi est
alicui⁹ potẽtie: ⁊ celũ nulli⁹ resistẽtie: g̃ posset mouere: imo in infinitũ
velociter ageret. ¶ Rursuȝ põt argui argumẽto qđ cõsueuit fieri ab
alijs sic. addito vno gradu resistẽtie modo ipsi celo: adhuc motor celi
mouebit ipm eq̃ velociter pariter addito. scđo mouebit eque veloci-
ter: sicut in prĩa hora. silr addito tertio gradu: quarto silr ⁊ q̃nto. ⁊ sic
quousqȝ motũ sit auctũ in resistẽtia eq̃li ipsi motori: ⁊ tũc sequiť ꝙ ali-
qua potẽtia mouebit aliqđ resistẽs tãta resistẽtia q̃ta est ei⁹ potẽtia.
Nec potes dicere ꝙ aucto p̊ ⁊ scđo ⁊ tertio ⁊ q̃rto gradib⁹ resistẽtie sp
remanebit mot⁹ tãte velocitatis: sed qñ ꝑueniet ad eq̃litatẽ destrueť
ꝓportio: qm̃ qualis est ꝓportio toti⁹ ad totũ talis ptis ad partẽ. sicut
Ari. inqt in p̊ de ptib⁹ aĩaliũ. ⁊ p̊ meteoroꝝ. ⁊ i lib. de aĩa. scđo. Ergo
si tota resistẽtia apta est auferre totũ motũ. ⁊ ps resistẽtie ptẽ mot⁹.
Ultio oẽs ꝓpõnes septimi phy. ↄ̃struunť. quaꝝ prĩa erat. si aliq̃ potẽ-
tia mouet aliquã magnitudineȝ in aliquo tpe medietas illi⁹ mouebit
medietatẽ eius in eodeȝ tpe. scđa si aliq̃ potẽtia mouebit aliquã ma-
gnitudinẽ in aliq̃ tpe: eadeȝ potẽtia mouebit medietatẽ i duplo velo-
cius: ⁊ alias ponit q̃ oẽs nihil cẽnt: ⁊ certuȝ est vt Auer. inquit hmói

pponẽs ẽẽ cõẽs oĩbus corpib⁹ ꝛ formis:cũ hmõi liber ordĩatus ad
octauũ sit:vt pꝫ. Quare opꝫ ꝛ dicere alr ꝙ igit motor celi sit alicui⁹
potẽtie.manifestũ est p se.oĩs.n.motor est alicui⁹ vigoris ꝛ potẽtie:vt
Auer.accepit.2.ce.cõ.38.ꝛ.39. Qd̓ ẽt motum resistat ei ex dictis pꝫ.
opꝫ.n.ꝑportionẽ saluare vlr in oĩbus motorib⁹ ad sua mobilia ad h̓
vt motor terminat⁹ moueat orbẽ terminatũ:ꝛ ꝙ in maiori magnitu
dine sit virtuosior motor:vt Auer.ingt.12.meta.cõ.44.hec duo sunt
fere manifesta p se:sꝫ ꝙ illa resistẽtia sit positiua vel ꝑuatiua dubita
tio est.ꝛ vi p̃ aspectu ꝙ nõ debeat ẽẽ ꝑuatiua tm̃:qm̃ illa reducit ad
ꝯtradictionẽ.cõtradictio qꝫ in pũcto ꝯsistit:q̃re adhuc gcũqꝫ motor
posset qdcũqꝫ corꝑ mouere.si resistẽtia tm̃ est ex icõpolitate terminoꝝ
oĩno:ḡ opꝫ vltra ꝑuatiuã resistẽtiã ponere positiuã.resistẽtia.n.ꝑua/
tiua cõis est oĩ motori:vt motũ:vt manifestuꝫ est p se:ꝛ hec nõ sufficit:
qm̃ in vacuo posset eẽ mot⁹ cõtra eos.4.phys.cõ.7.ḡ corpus celeste
vltra priuatiuã resistentiã addit positiuã. Et illa non est supposita a
forma eius vltra propriũ motorẽ:qm̃ sicut declaratũ est celum neqꝫ
graue neqꝫ leue:sꝫ nãe est tertie.ꝛ hoc manifestũ est p se. Relinquit ḡ
ꝙ sumat a corpea nã celi.est.n.celũ corp⁹ qddã sĩale.ꝛ ĩpoĩe est vt
sumat a corpe ĩq̃tuꝫ corpus:qm̃ tunc in vacuo posset saluari mo/
tus.ꝛ maxime ſm positionẽ dicentiũ formã corpis de gñe sĩe mate/
rie coeterne.ḡ opꝫ adhuc ponere resistentiã suppositaꝫ penes aliud.
Inuenim⁹ aũt ĩ celo ĩtelligẽtiã q̃titatẽ termiatã ꝛ qualitates ꝑprias:
ꝛ ĩpoĩe est vt ĩtelligentia resistat sibi:vt plene pꝫ:neqꝫ q̃titas vlius
erit resistentie cũ nõ sit de principijs actiuis seu passiuis:vt Auer.in/
quit in physicis. Adhuc pꝫ celum nõ resistere resistentia sumpta ab
ipsius qualitatibus:cũ qualitates ille sint spũales ꝛ non agentes:vt
sic.ergo si opinio phorũ vera est:opꝫ resistẽtiã sumere a corpea eius
natura ĩq̃tũ est quta eẽntia ꝛ tertia nã.sicut.n.graue resistit sursuꝫ
q: graue:ꝛ leue deorsuꝫ q: leue:ita celũ motori desistet:q: tale corp⁹
talis nãe.due ḡ sunt ibi resistẽtie.vna ꝑuatiua q̃ cõis est omnib⁹.alte
ra positiua sumpta ab ẽẽ actuali corpis celestis in tali spẽcie. ¶ Sed Dubitatio.
ambiges ita ego possem fingere in vacuo in elementis ꝙ ipsa forma
agit motũ vt forma:ꝛ resistit sibi vt in mã. ¶ Preterea si celum resi
stit:ergo agit:ꝛ omne agens est forma vel formã habẽs. Rursuꝫ si in/
telligẽtia mouet celũ:ergo excedit resistẽtiã celi:ḡ põt mouere celũ.
ꝛ amplius cũ quilibꝫ excessus potẽtie ad resistẽtiã sufficiat cãre mo
tum:in eo ꝙ talis mot⁹. Amplius argumẽtũ nõ est solutũ.si eniꝫ celũ
resistit:ergo inclinat ad oppositũ:ḡ violẽte mouet. ¶ Ad hec dõm.
Ad primã nõ est sĩe:qm̃ mã nõ limitat magis ad motũ sursuꝫ q̃ ad Solutio.
deorsuꝫ.ꝛ ita nõ põt eẽ cã resistẽtie.oẽ.n.resistẽs est in actu termina
to ꝛ ꝑprio vt dicebã:celũ igit nõ resistit in eo ꝙ corpus:sed in eo ꝙ
corpus actu separatũ a suo motore.euiusmodi non est in ꝑposito de
elemẽtis. ¶ Ad scdãm ꝯñam negãt oẽs.resistere.n.nõ est agere:sed
est actionẽ ꝓhibere ne agẽs moueat ea velocitate qua põt pp ordi/
nem nãe:vt dixim⁹:verũ est ꝙ oẽ resistẽs dꝫ ẽẽ actu ens ꝛ corp⁹ ta/
lis nãe:vt pꝫ:ꝛ hmõi est celum.est enim actu corpus simplex:vt pꝫ.
¶ Ad tertiã dõm ꝙ ſm fundamẽta Arist.ꝛ Auer.in p̃io celi cõ.116.
opꝫ dicere vlr oẽm potẽtiã terminari ꝑ maximũ qd̓ sic.ita ꝙ in hoc
sic.ꝛ in nullũ maius:ꝛ qdlibet min⁹:sicut Auer.ingt.nec qlibꝫ exces

sus sufficit apud piparhericos ad motũ vnaqueq3.n.res nãlis est ter
minata ad maximũ ⁊ ad minimũ: ⁊ cũ excessus sit quedã res nãlis
erit terminatus ⁊ dabit minim⁹ q sufficit ad mouẽdũ ⁊ maxim⁹. Et
sophiste litigabũt: ⁊ quidã eorũ dicẽt me ↄtradicere famositati ꝓpter
ignorãtiã meã in dictis modernorũ: ⁊ qdã ꝓmittent me arguere ar/
gumẽtis demr̃atiuis: ⁊ qdã eorũ dicẽt iste fuit paꝝ exercitat⁹ in his:
⁊ qd curabo maliuoloꝝ latratus: videãt equidẽ qõnem meã de hoc:
⁊ pcipiẽt demõstrationes ↄtra hos cõfusos modernos: ⁊ plane intẽ/
tionẽ Arist. ⁊ Auer. ℭ Ad vltimã dico ꝙ resistere est duob⁹ modis.
vno mõ rõne forme cõtrarie ipsi agẽti. alio mõ rõne limitatiõis nãe
rei mote. dico igit ꝙ celũ resistit scḋo mõ nõ rõne forme cõtrarie: s3
q2 nã sua est limitata ad sic moueri: vel sic. ĝ iclinat ad oppm̃ ↄña
nulla: sed bñ seqt: ĝ nõ ꝓpinat ad tãtã velocitatẽ q̃tã motor intẽdit
mouere. istũ modũ resistẽdi explicat Auer. formalr scḋo celi. cõm. 63.
vbi expõit q̃lis est operatio siue ↄtrarietas moti ad motorẽ: ⁊ q̃lis fa
Dubitatio. cultas ⁊ difficultas in corpib⁹ celestib⁹: ⁊ tu vide eũ. ℭ S3 dices ex q̃
resistere ẽ actionẽ ꝓhibere: cur poti⁹ eã ponim⁹ a pte passi ⁊ nõ agẽ/
Solutio. tis. posset.n. fingi ꝙ celũ appetit moueri velocitate maxia: s3 itelligẽ
tia moderat spm: vt moueat tãta. ℭ Põt dici ꝙ resistere est meritũ
passionis: ⁊ q2 itelligẽtia nullo mõ patit: iõ ipsi moto poti⁹ ascribẽda
q̃ motori. ⁊ sic p3 sol. ad ꝑncipale argumẽtũ. ℭ Cu3 absoluta est qõ
ꝓbãs corpis celestis motũ eẽ cũ pena ⁊ violẽtia. supest mõ absoluere
Nota. qõnẽ ꝓbãtẽ ipm eẽ nãlẽ. ℭ Jõ dbes scire ꝙ mot⁹ celi est nãlis eo mõ
quo ꝑncipia ei⁹ sunt nãe: est aũt aĩa celi nã ⁊ mã celi nã: vt Auer. ingt
p celi cõ. 5. ⁊ 2. meta. cõ. 16. s3 nõ nã ꝫm vniuocationẽ. nullum.n. no/
men repit vniuocũ eterno ⁊ gñabili: ⁊ q̃to minus rõ. ĝ si ibi est cõue
niẽtia erit ꝫ3 analogiã: sicut Auer. ingt in scḋo phy. i cõ. 3. Põt ergo
dici ꝙ quẽadmodũ aĩa celi ⁊ ipm celũ nã dicit p analogiã ad nã3 que
est hic. ita ⁊ eius motus nãlis dici potest nãlitate analoga. ⁊ sic ad ar/
gumẽtũ cõcedo nullũ eẽ motũ ꝑpetuũ nisi nãle3 vniuoca vel analo/
ga nãlitate. Quõ aũt hmõi motus sit a nãtã penes pricipiũ actiuu3
q̃ penes ꝑncipiũ passiuũ p3. Jd aũt qd inducebat hũc. s. motũ a vo/
lũtate nõ esse friuolũ est. declaraui.n. in tertia huius libri disputatiõe
liberã voluntatẽ stare cũ necessitate actiõis. est eni3 liberũ arbitrium
in motorib⁹ celestib⁹ sicut ⁊ in nobis ꝫm cõparationẽ ⁊ attributiõem.
verũ in illis ꝫm phos cũ necitate est actiõis. in nobis aũt cũ ↄtingẽ
tia. necpp hoc cogunt agere corpa celestia. ⁊ si necio agãt: vt sepe in
tertia hui⁹ libri parte pspicuũ relinqt. Ex his v̄ificabit corpus celeste
esse aiatũ mouẽs se p se ab itellectu ⁊ appetitu: s3 qua spẽ aiatiõis sit
aial: vtrũq3 in eo sint alij gradus aialis q̃ appetitiu⁹ intellectiuus ⁊
motiu⁹ nõdu3 manifestũ hic. verũ ex dictis in alijs disputatõib⁹: ⁊ ex
dicẽdis forte in sequẽti disputatõe notũ fiet. Nec expectes a me totũ.
ego.n. hũc librũ velut in trãsitu exponere curaui ad libitũ amicoꝝ ⁊
meoꝝ scholariũ: ⁊ iõ bonũ est: vt posteriores addãt dictis meis: ⁊ di
minuẽda diminuãt. semp enim posterior sermo acutior reperit: vt in
Põ Plato/ pluribus⁹ sicut Auer. ingt. ℭ Supest modo satisfacere quesito vltimo
nis de nume sc3 de multitudine spũum ⁊ intellectualiũ substãtiarum. voluit itaq3
ro sbarũ se/ Plato ꝙ omniũ animaliũ in quib⁹ est aĩa rõalis tripartita diuisio est
pararaturu3. in deos heroes ⁊ demones. deos autẽ corpora celestia habere dicebat.

demones

demones aereathoīes terrea. ⁊ sic Plato sub substātijs separatis om
nino a corpore separatis hos tres ordines sbaruȝ corporib⁹ cōiūctaȝ
ponebat. Videt aūt ⁊ ipse in Parmenide de vno omniū rerū pnci
pio substātiaȝ abstractaȝ numeȝ equalē ponere numero sensibiliū:
vt spēs ⁊ formas que idee dicūt greco noie. Luci⁹ Apuleius in lib. de — Pō Lucij
deo Socratis q vere sint demones habitātes ac nobiscū ꝯuersantes — Apulei.
testat⁹ est. inqt. n. dmones sunt gñe aīalia: aīa passiua: mēte rationa
lia: corpe aerea: tpe eterna. Et Calcidi⁹ i cōmēto thymei inqt. dmon
est aīal rōnale imortale: passibile aīo: ethereū corpe. Et Varro adeo
pcessit q aliqd esse incorporeū nō dubitauit: sed nullū tale quin cor
pori pprie sit vnitū: adeo q ēt deum aīam ponit mundi. Qd igit sint
spirituales sbe ⁊ multe apud hos manifestū. Alij primi phi de verita — Pō antiqȝ
te inquirētes solam nām corporeā cōcesserūt adeo q primi phi nihil — phoȝ.
esse nisi corpora estimabant: pp qd ⁊ aīam ipsam corpus esse dixerūt
vt lib. de aīa. ⁊ in metaphysica inquit Arist. Alij aūt vnaȝ sbam sepa — Pō alioȝ.
ratam tm̄ ꝯcesserūt: deū. s. reliqua esse inaīata oīa: pp qd Anxagoras
Clazomeni⁹ cuȝ athenīēsibus factus est reus. ⁊ dixit corpora celestia
inaīata esse: ⁊ dicēs solem lapidem esse accensum occisus est ab eis. ⁊
hanc opinionē Alga. defensauit: posuit. n. vnam sbam separatā suffi
cere corpibus celestibus: ⁊ oībus pro gubernatiōe actuū ⁊ motuū eo
rum: vt in hac disputatione visum est. Qd igitur sba aliqua separata
incorporea sit Anaxa. Clazomeni⁹: Plato atheniēsis: Arist. argyrita
affirmant. Anaxagoras quidē: qm̄ oē mouens oīa imperās oībus vīr
sba est separata. Cuȝ igitur sit aliqua sba oīa mouēs oībus corpibus
imperās vīr esse aliquā incorporeā sbam cōcedit. Plato vero estima
uit aute eē pticipās eē necessariū ponere eē p se ⁊ pticipatū. corpa aūt
sunt entia pticipātia. ergo eē participatū erit incorporeū: separatāqȝ
sbam cōtinēs. Ari. deniqȝ ex eo q oē mouens motu perpetuo: opȝ vt
sit ens separatū a mā. Cuȝ igitur probatū sit aliqd esse mouēs motu
eterno. ⁊ ergo erit declaratuȝ esse aliqd separatuȝ a sba māli ⁊ mā. hi
igitur sunt viri nostre opinionis: ⁊ hmōi breuiter fundamēta. ¶ Cū
verificatū est fm Ari. plures eē sbas separatas: Supest nūc stabilire nu
merū earū. inquit igit Arist. 12. meta. quare ⁊ sbas ⁊ pncipia imobi
lia ⁊ insensibilia tot rōnabile ē estimare. necessariū tñ dimittat fortio
ribus dicere. in qb⁹ verbis Arist. vt vīr innuere cō. 48. illius ptis syllo
gizat in tertia figura in hunc modū. oēs mot⁹ sunt. 55. aut. 67. motus — Tot sūt mo
sunt tot numero quot sbe sepate mouētes. ergo sbe sepate mouentes — tus quot sbe
sunt. 55. aut. 67. in tertia figura. ppō. d. mot⁹ sunt. 55. aut. 67. ab Ari. — separate.
declarata est auctē Eudoxi ⁊ Calippi. ⁊ Auer. in cōmēto ondit illud
exēplo: ⁊ addit diāȝ iter antiquos astronomos ⁊ modernos sui tpis
minor. s. d. mot⁹ sunt tot numero quot sbe pncipia imobilia ⁊ insensi
bilia nō pbata est: sed posita tanq̄ rōnabilr. i. ꝯfessa ⁊ famosa ab Ari.
Et si multe iducāt rōes pbātes nūeȝ sbaȝ separataȝ. mihi n̄ vīr alia via
fortior hac quā Ari. iduxit hāc estimat firmiorē: ⁊ Auer. in cō. ⁊ Alb.

At igit vīr firmitas hui⁹ vie instan⁹ ei. q̄ pp qd motuū numero — Qō tertia.
docet stabilire numeȝ itelligētiaȝ cur nō nūero luminū.
duo. n. ppria sunt orbi mot⁹ ⁊ lumē. ⁊ hoȝ qdlȝ sensui nr̄o manifestū
est: ḡ cur nō pñt firma rōne cōfirmari numero luminū quēadmodum
numero intelligētiaȝ ꝯfirmat Ari. adhuc vna forma. V. g. ignis pōt

duob⁹ instrīs plures opōnes cāre: vt siccitate exiccat: calitate calefa
citicur ꝛ vna potētia vlīs. vz. ce⁹. nō pt diuersis corpib⁹ cāre diuersos
mot⁹. ğ hmōi via necitatē nō hz. Amplius vna est aīa in hoīe q̄ est pn/
cipiū vegetādi sentiēdi itelligēdi ꝛ mouēdi ƀ loco ī locū ꝛ appetēdi ꝗ
iō hʒ: q: ꝯtinet vtutes oīuz aīaꝝ īferiorꝝ: sic dic̄ Ari. cur nō vn⁹ motor
tm̄ sit qui ꝯtineat vires oīum motoꝝ potēs agere diuersa: put diuer/
sas hz sub se ptes. Rursuz arguit Auer. in p̄ celi. cō. 5. argumēto fortis
simo. vel intelligētia motrix existit in moto per se ꝛ simplr. sic ꝙ cōsti
tuat p motū: sic forma ignis. p mām: vel inest ei a ꝓprietate nō intrin
sece ꝛ p se ƀm se: sz ƀm rez ꝛ existere hz eē diuersuz a celo. Si p̄mū: tūc
celū ꝯponit ex mā ꝛ forma: quapp eēt gn̄abile ꝛ corruptibile. Si scdz
quō igit cōtinget ex diuersitate motuū: vt diuersent nā moti. nō diuer
satur enim nā moti nisi pp diuersitatē sue forme. ꝛ hoc nō inuenit nisi
in forma exn̄te p mām. vide ipsuz. est ergo virt⁹ qōnis ex diuersitate
motuū. cōcludit Ari. p̄mo ce. diuersitatē gn̄re eēntie. nō pōt hoc fieri
nisi isto ordie ex motu ꝯcludēdo nāz motoris diuersaz a nā alteri⁹ mo
toris alterius mot⁹ ex motore nō pōt cōcludi nā moti diuersa nisi mo
tor det ei spēm ꝛ dr̄iam eēntialem. spēs ꝛ dr̄ia eēntialis sumunt a for/
ma cōstituta in eē p mām. ergo si via Ari. valeret motores celorum
eēnt forme cōstitute p mām: ꝛ diuersales: ꝛ hec qō vt Auer. inquit est
multū difficilis ꝛ laboriosa. ¶ Ad intellectū igit demr̄ationis Arist.
debes scire ipsaz sustētari in duab⁹ ꝓpōnib⁹ principalib⁹. ꝛ in tertia
qua remouet qō in ea. pria mot⁹ sunt. 55. vel. 67. hmōi ꝓpō dz suppōi
h. ꝛ accipi ab astrologo qui p ꝓpria instr̄a cognouit ꝓprios mot⁹. mo
tus. n. corpis celestis eē plures accipit astronom⁹ a nāli. ꝓbat enim
Aris. mot⁹ celestes eē plures pp gn̄ationē ꝛ corruptionē entiū h. si. n.
vt inquit in. 2. celi. fit hec gn̄atio ꝛ corruptio necesse est celū pluribus
motibus moueri. ꝛ Auer. ostēdit istud ibidē cō. 17. ꝛ. 18. sed ꝙ motus
celestes sint. 55. vel. 67. nō hz ꝓbare: cū id nō possit certificari nisi p
instr̄a: vt Auer. ingt. ꝛ maīfestū est astronomis. ꝛ ad talia nō dz nālis
phs descēdere. ¶ Scd̄a ꝓpō. motus sunt tot numero quot aīe celoꝝ. ꝛ
ecōtra. hanc possēz ꝓbare hoc mō. oēs opatiōes ꝓprie eēntiales: quarū
vna alteri non subordinat totalr diuerse specifice ꝛ vltimate sunt tot
numero quot agētia ꝓxima ꝛ imediata ꝛ p se. hāc accipit Auer. hic. ꝛ
5. phys. ꝛ est velut suppō in nāli scīa. hac. n. destructa vt Auer. ingt.
nulla esset via ꝓbandi formas multiplicari: ꝛ ꝙ corpa terminata ha
beant formas terminatas: ꝛ ꝙ vnūqdq; est in actu p propriā formaz:
vt ptz p se. sed motus celestes sunt opatiōes aīaꝝ celoꝝ ꝓprie eēntia/
les: ꝛ quaꝝ vna alteri nō subordinat totalr diuerse specifice ꝛ vltima/
te. ergo motus celestes sunt tot numero quot forme: quoꝝ sunt mot⁹.
ex his sequit in p̄dicta figura ꝙ motores celestes sunt. 55. vel. 67. sed
ad probandū ꝙ tm̄ tot ꝛ non plures opz probare ꝙ nō sint motores
separati plures nisi mouētes corpora celestia. ꝛ hmōi tertia ꝓpositio
nō dz probari h: sed supponi a pipathetcis. ꝛ ego alibi ꝓbaui illā. mō
aūt sit dictuz intm̄. hec igit est demr̄atio Ari. ꝛ via firma. pn̄t eē mul/
Solo. te alie: sed nō curo. nulla. n. est hac firmior. ¶ Ad opposita. Ad p̄muz
dicēduz ꝙ in luminib⁹ est ordo: qm̄ lux p̄mo ꝛ quasi maxie in sole re/
perit: pp qō dr̄ sol q̄si solus lucēs vt Alber. ingt: q: igit in luminib⁹ est
ordo. iō possz dēmr̄atio debilitari. ¶ Ad scdz dōz illas opatōes eē par

tiales vnā totalez cōstituētes.s.totā opationē ignis:iō addidi illam particulā. ¶ Ad tertiū dicēdum ꝙ ille opatiōes sunt quēadmoduz ꝛ forme sunt.n.ordinate:qm̄ opatio hoīs est sola specifica.oēs alie sunt generice.ergo addidi ꝙ sint specifice ꝛ vlriate. ¶ Ad q̄rtū Auer.dat duas sol.ego aūt accipio scdaz.vbi debes scire ꝙ in gn̄abilib⁹ finis ꝛ forma ꝛ efficiēs sunt tres cause diuerse tribus causabilib⁹ causantes idez causatuz:vt pz in lib.phoꝝ: sꝫ qꝛ ea q̄ sunt in īferiorib⁹ dispersa colligunt in vnā supiori.iō estimādū est ꝙ vnamet ītelligētia cāt orbē in triplici gn̄e cāe.s.agētis finalis ꝛ formalis:nō vt finis ꝛ forma sint diuersa ab agētis nā.intelligētia.n.est ita agēs celum ꝙ nō minus est eius forma ꝛ ei⁹ finis.sed in his q̄ sunt h̄ forma eē est rei cui⁹ est forma eo qꝛ illa forma nō est agēs illā rē. ¶ Hoc accepto p̄ ꝯstāti dōz ꝙ diuersitas mot⁹ arguit diuersitatē motoꝝ:vt visuz est.ꝛ diuersitas motoꝝ diuersitatē mobiliū:qm̄ motor ī illis ē agēs fōrā ꝛ finis.ꝛ iō specificat illa. Et qn̄ arguit vl' est fōrā ꝯstituta in eē p̄ sōm vel fōrā sepata. dico ꝙ est fōrā sepata sepatōe opposita illi ꝯstōni.ꝛ qn̄ dicis.ḡ nō specificat celū.rn̄deo ꝙ specificare est duplr.vno mōvt ab eo sumit dr̄ia specifica fōīalr.ꝛ h̄ nō.alio mō vt sit agēs ꝛ fōrā ꝛ finis nāe a q̄ sumit dr̄ia specifica:ꝛ h̄ sufficit ad ꝯcludēdū illū modū diuersitatis:vt pz:ꝛ ꝯsidera ī hac sol.qm̄ Auer.multū obscure loq̄t:ꝛ magnificauit locuz q̄ōis multū.vide.Qō igit sit gen⁹ sbaꝝ sepataꝝ adhuc nūero.55.vel 67.tm̄ ꝛ nō plꝛes manifestū ex his ē. ¶ Ad oppm̄ Thome dicerē.ꝙ si eēt veꝝ.pbarē plꝛes esse deos.ꝙ si dicat ꝙ plꝛes eē deos est ipoīe:ꝛ phi dicerēt ītelligētias eē plꝛes q̄ dicte sint ē ipoīe. Utꝝ vō aīa ītellectiua sit vna itelligētia.vel nō:ꝛ si sic.cui⁹ orbis erit.ꝛ si nō:vtrū sit spūalis sba vel nō ad pn̄s nō determino s̄m phos:lꝫ fide certū habeo ipsaz eē in corpe:ꝛ multiplicari s̄m nūeꝝ corpoꝝ forte pp rōnez q̄ Ari.multiplicauit intelligētias:sed īmorari nō est ad p̄positū:sat mihi sit difficultates mouisse locūqꝫ mōstrasse.obiecta in p̄ncipio q̄ōnis leuiter soluent.motus.n.celi nō sunt penit⁹ ꝯsiles motib⁹ aīaliū:sed equiuoca analogia.iō p̄ dicta pꝫ solō. Finis decimetertie disputatiōis.

¶ Quartadecima Alg.disputatio cū phis ōn̄dit coꝝ debilitatē ꝛ errorez in eo qō putāt ꝙ volūtas celoꝝ motoris in mouēdo eos sit pp quoddā intentū ab eis desideratum.

¶ DVBIVM PRIMVM

Jt Alga.dn̄t phi ꝙ celū est qōdaz aīal obediēs ipsi deo glōso in suo motu:qlibꝫ aūt motus volūtari⁹ fit sine dubio pp qōdā intētuz: nō eiꝫ imaginādūz ē ꝙ ab aīali rōnali p̄cedat quidā act⁹ vl' mot⁹ vtilior sibi q̄ꝫ si cessaret. Etiā dn̄t phi ꝙ celū mouet: vt appropinq̄t se deo bn̄/

dicto:sed h̄ approp̄inq̄tio nō intelligit mō cōplacentie sibi deo vel carentie iracūdie:deus eni3 glo̾iosus ista nō patit:neq3 intelligi d3 de approp̄inq̄tione locali. Illud nāq3 qd̄ corpus nō est neq3 corporeū nō d3 denominari ab aliqua locali approp̄inq̄tiōe. Remāet ergo vt sit ap/propinquatio cuiuidā p̄fectiōis.entis eni3 qd̄ p̄fectius est esse p̄fecti⁹ d3 esse:z qd̄l3 esse defectibile est respectu esse diuini: z in defectu est dare gradus. dicimus tñ q̄ angelus propinquior est deō q̄3 entia corp̄ea:q: intelligē/tie separate ꝯpabiliores sunt diue essentie q̄3 alia entia: z qñ eni3 hō induit vestibus p̄fectionū moraliu3:z scien tijs:dr̄ ꝓpinquior deo q̄3 alij hoies. Unde dr̄ q̄ quem/admodu3 finis est gradus p̄fectionis in hoie: sic fit in angelis. Prelibato ergo q̄ dc̄a approp̄inquatio tali mō d3 intelligi. Dicimus q̄ h̄ denoiatio attribuit hoi qñ ī sciētijs z morib⁹ p̄ficitur:z q̄ remanet in eode3 gradu quātu3 fieri pōt. Unde notādu3 est q̄ ipsius dei z ange/loꝝ p̄fectio semp remanet p̄ns cū eis:nā nullā hñt po/tentiā:s3 q: celoꝝ aie.v3.ipsoꝝ motores quāda3 habent potētia3:q: ipsoꝝ p̄fectiōes diduntur ad id qd̄ est in actu vt in figura sphērica:z h̄ est semp p̄ns:z ad id qd̄ est in potētia vt vbi vel dispō localis: nullū.n.sitū actualr̄ h3. Neq3 acq̄rere eos sit z semel pol'e est:z q: neqt eos acq rere sit cōtinue acq̄rit eos in spē successiue gradatī3.v3. sitū post situ3.vbi post vbi.z h̄ est cōtinuatio supcelestiū motuū. Pt3 ḡ ex oib⁹ istis q̄ intētio celoꝝ in eoꝝ motu ē vt approp̄inq̄nt deo glo̾ioso.v3.ī eo q̄ acq̄rūt p̄fectōe3 eis pore3.vñ notādū est q̄ sequūt ex h̄ duo bona:quoꝝ p̄mū z principale est in qd̄ acq̄rit p se de sitib⁹ p̄dictis. secūdū vō z scd̄a intētio ē id qd̄ seqt ex illis motib⁹ cō/patōe oiu3 suoꝝ corpoꝝ adiuicē.v3.de spēb⁹ teriatis vr q̄dratis vel diametralib⁹ vel cōiunctiōib⁹ ēt diuersitate ipsoru3 ad terra3 que multis pōt fieri modis: z ab istis dictis cōparationibus influūt celestes virtutes z bene/dictiones orbiu3 in mundu3 inferioru3.

¶ Cum disputauit de celoꝝ aiatiōe: ⁊ cōclusit corpa celestia eē aīata ⁊ ea hr̄e multas aīas numero quot motus. ꝯñs erat determinare cāž finalež huius motus eterni. motus. n. celi est etern⁹ apud eos. ⁊ iam quodāmō date sunt oēs cāe eternitatis. s. penes formā ⁊ agēs ⁊ māž. Declaratū est eiž agēs motū celi eē eternū ⁊ separatū. Adhuc corp⁹ celeste esse simplr̄ ⁊ nō cōpositū. ergo date sunt due cāe eterni motus. erat ergo reliquū inducere finē pp quē corpa celestia mouenť semper motu eternoꝝ regulari: vt Ari. ⁊ oēs pipathetici ꝓcedūt. Inducit ergo Alg. in primis oplonē pipatheticoꝝ. ⁊ ingt. dn̄i phi ꝙ celū ē qddā aīal obediēs deo glorioso in suo motu. quilž aūt motus voluntari⁹ fit pp quoddā intentū sine dubio. est ergo syllus. oē aīal qd mouetť volūtario motu: mouetť ppquoddā intentū. sed corp⁹ celeste est qd aīal mobile motu volūtario. ergo corpus celeste mouetť pp quoddā intentū. maiorē ꝓbat exēplo. d. nō. n. imaginādū est ꝙ ab aīali rōnali ꝓcedat qdaž actus vel motus: nisi ille actus vel mot⁹ eēt vtilior sibi ꝙ si cessaret: ⁊ per hoc dat intelligere vlem illaž. oē aīal motu volūtario motum mouetť pp quoddā bonū intentū. ¶ Sed dices ab vna singulari nō dž inferri vna vlis: sicut Arist. docuit in. 2. topi. Rn̄sum est sepe ꝙ hoc est verū inductiōe demōstratiua. vt Auer. inquit. 2. phy. cō. 80. ⁊ in. 2. prioꝝ. tribus. n. existētibus spēbus inductiōis demrātiua topica ⁊ sophistica. s. demrātiua arguē ex vna singlari ē poīe. imo necīū. bene. n. sequitť h. hō risibilis. ğ ois: qm̄ h hō risibilis est p se: ⁊ qd est p se est de oi ⁊ vlc. Ita ⁊ h. hō agit pp finež. ergo ⁊ oē aīal. agere. n. pp finež cōpetit p se huic aīali: ergo oi aīali: ⁊ sic arguit Alg. bene. (Etiā dn̄i phi.) Cum cōclusit corp⁹ celeste pp quoddā bonū agere. nūc inducit quid sit illud ſm pipatheticos: ⁊ inquit. ēt dn̄i phi ꝙ celuž mouetť vt appropinquet se deo bn̄dicto. est ergo h positū quasi vnū fundamentum hn̄s duas ptes. s. ꝙ celuž mouet pp quoddā. ⁊ illud est vt appropinquetť deo benedicto. Et hoc fundamētū est quasi ꝯfessuž p se. oē. n. aīal moueri pp finē est quasi suppō: ⁊ ipsuž moueri vt deo appropinqt est ēt manifestū p se. vnūqdqꝫ enīž appetit assimilari ⁊ vicinari sūmo: vt experiētia docet. Quo fundamēto habito vlteri⁹ ꝓcedit inuendo specialius qd sit iste finis: ⁊ id pp qd mouetť celū: ⁊ ingt. ⁊ h appropinquatio nō intellr̄ mō cōplacētie ipsi deo. vel mō carētie. i. euitationis ire: cuius rōnež reddit. d. deus. n. gloriosus ista nō patitť: neqꝫ itelligi dž de appropīquatiōe locali: cuius rōnē reddit. d. illud naqꝫ qd corp⁹ nō est. neqꝫ corporeū nō dž denoīari a locali appropiquatiōe. illa igitur vicinatio nō pōt esse appropinquatio in volūtate ⁊ cōplacētia dei neqꝫ loci. remanet ergo ꝙ sit appropinqtio cuiusdā pfectōis. trib⁹ igitť exn̄tib⁹ ꝓpingratib⁹ celū mouet se: vt appropīquet deo in gradu pfectiōis. reddit cāž: ⁊ arguit sic. entis. n. qd pfecti⁹ est eē pfecti⁹ dž eē. est ergo maior. quāto ens est pfecti⁹: tanto eē est deo vicini⁹: sed celuž est pfecti⁹ aīalibus h. ergo dž esse eius eē pfecti⁹. Et tunc supplēdū: sed esse eius cōsistit in mouere. ergo ipsuž celū mouet se: vt in gradu pfectionis deo vicinetť. ¶ Sed dubitatť: aliqs pōt huic rōni obÿcere. primo dicēdo ꝙ intelligētia nō est deo impfectior. ergo nō dž mouere vt deo vicinetť. Adhuc quelibet intelligentia est equalis pfectōis alteri. ergo vna nō moueret aliter ꝙ̄ altera. has duas remouet. d. ⁊ qdlibet esse sup. participatiuū defectibile est respectu esse diuini. ⁊ per hoc ex/

cluditur prima obiectio. Adhuc inquit. & in defectu est dare gradus & per hoc excludit scda obiectio. (Dicimus tñ.) Apponit cõparatiõez inter intelligẽtias & h inferiora. & inquit. dicimus tñ q angelus propinquior est deo q̃ entia corporea: qr intelligẽtie separate cõparabiles. i. viciniores sunt diuine essentie q̃ alia entia sensibilia: & hoc exẽplo testat. d. qñ eniz hõ induitur vestibus perfectionũ moraliũ: & sciẽtijs dr propinquior deo q̃ alij hoies: eo qr vicinior deo. tunc concludit. d. vñ dicit q quẽadmodũ finis est gradus perfectiõis in hoie. sic similr in angelis. Repetit ergo qd dixerat. & inquit. prelibato ergo q dicta appropinquatio tali modo debeat intelligi: dicimus q hec appro/
Dubitatio. nominatio attribuit homini qñ in scientijs & morib' perficitur & q remaneat in eodez gradu quãtuz fieri põt. ℭ Sed h occurrit ambiguitas nõ parua quid. s. sit vltimus finis hois in eo q homo quez Alga. appellat hoc in loco vltimũ graduz quo hõ appropinquat deo perfectissima appropinquatiõe. ℭ Dicendũ itaq hois pfectissimũ graduz & vltimũ statum felicẽ cõsistere in actu sapiẽtiali: & metaphysico & in perfectissimo actu metaphysicali qui est comprehensio pme veritatis. hoc aũt põt multũ mirabiliter declarari pcessu Arist. fere in toto lib. ethi. & illud qd dz accipi fm peripatheticos pro cõstãti est q hois postrema pfectio in actuali operatiõe cõsistit & nõ in habituali actu. inquit eniz Arist. primo ethic. ca. 10. differt aũt forte nõ parũ in possessione vel in vsu optimũ existere: & in habitu vel opatiõe. habitũ qdez eniz ptingit nullũ bonũ pficere existẽtez: vtputa dormiẽti: & alr qualr ocioso. opatione aũt nõ põe est. opabit. n. ex necessitate & bñ opabit. Et hoc pbat exẽplo &c. d. quẽadmodũ aũt in olimpiadib' nõ optimi & fortissimi coronant: sed agonizãtes. hor. n. qui vincũt: ita vt eor q in vita bonoruz & optimor operãtes recte illustres fiunt. Hoc idem probat inductiõe ibidem. cap. 9. ideo cõcludit in opere vtiq videtur bonũ esse & bene. vide verba. Amplius cap. 18. inquit. bon' aũt & malus nequaq̃ manifesti fm somnũ. vnde dicũt nihil differre fm dimidium vite felices a miseris. & hoc cõsentit. d. cõtingit aũt hoc decẽter.
Quid somnus. Quies eniz est somnus aie fm q dicit studiosa aut praua. i. est cessatio ab operibus studiosis & prauis &c. Adhuc poeta inquit. stulte quid est somnus gelide nisi mortis imago. ergo in habitu nõ decens est hominem felicẽ ponere fm vltimã perfectionẽ. Hoc ergo accepto pro cõstanti vlterius duab' existẽtib' operationib' hominis nãli. s. vt nutrire & augmentari: & acquisita ex exercitio & studio. Dico scdo q homo nõ est in postrema perfectione per nãlem operationẽ. inquit eniz Ari. primo ethi. c. 9. sic: viuere quidez eniz cõe videt & plantis. querit aũt proprium. separandũ autẽ nutritiuã & augmẽtatiuã vitã. sequẽs aũt sensitiua vtiq erit. videt vero & hec cõis & equo boui & omni aiali. ecce q̃ plane in hmõi nãlibus operationibus felicem statũ ponẽdũ remouet Arist. Adhuc. 10. ethi. inquit. q neq puer neq bos felices esse pñt. Relinquit ergo hois graduz vltimũ cõsistere in opatiõe acqsita. Acquisita aũt opatione adhucente duplici morali circa sensuũ tẽperantiaz cõsistente: & medicinali circa corpora. Altera speculatiua. dico q vltimus hois finis non in actu practico siue morali siue medicinali psistit: qm vltimus finis vult esse optimũ Ari. inquit primo ethi. 8. c. modo nec actus moralis optimuz: nec medicinalis. Medicinalis

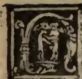
quidem nõ nec moralis: vt Aristo. probat ibidem. c. 16. ⁊. 17. quoniã
optimũ non laudandũ: sed honorãdũ: vt Arist. inqt deridẽdo eos q
deũ laudãt. dicit. n. ipsum esse honorãdũ: ⁊ idem probat. c. 17. vide.
Adhuc pmo. c. 7. politice ostẽdit practicũ ⁊ actiuũ non optimũ. inqt
enim ꝙ quidẽ igitur vnicuiqꝫ felicitatis adiacet tñ quãtum quidcꝫ
virtutis ⁊ prudẽtie ⁊ eius quod est agere sm has. sic cõfessum nobis
testante deo vtẽtibus q felix qdem est ⁊ beatus: propter nullũ autẽ
extrinsecoꝝ bonoꝝ: sed ꝓpter seipsuꝫ ipse vide. ecce ꝙ optime Arist.
testẽ ad hoc induxit. Relinquit ğ optimũ hoĩs statum in opere intel
lectus cõsistere. Amplĩ⁹ triplici ente opere. s. metaphysico mathema/
tico ⁊ physico. dico adhuc ꝙ hoĩs ĩ eo ꝙ hõ vltim⁹ stat⁹ ĩ mathemati/
ca cõtẽplatõe aut physica nõ ↄsistit. vt Alph. credidit: ⁊ eo qꝛ sicut ens
gr̃a entis: ita speculatio gr̃a speculationis. constat aũt nãlia ⁊ mathe/
matićalia gr̃a metaphysicaliũ eẽ. ğ ⁊ speculatiões ille gr̃a metaphy/
sice. nõ aũt ponũt sapiẽtes felicitatẽ alteri⁹ gr̃a: vt ĩ p̃ eth. c. 8. ğ dõm
vltimũ hoĩs statũ in actu ↄstare metaphysico. hic aũt ⁊ adhuc multi/
plex perfectissimus ⁊ optimus qui circa primũ ⁊ optimũ: optimũ aũt
in nã deus. vita vtiqꝫ perfectissima hoĩs ⁊ vltimus gradus eius finis
quo vltimo deo vicinat est cõtemplatio pmi ⁊ optimi entis. hoc Ari.
post totũ in ethicis studium. cap. 10. decimo ethi. concludit: quoniam
autem hec oĩa sapienti maxime existũt non ĩmanifestuꝫ deo amãtissi/
mus ergo eundẽ eẽ verisĩle ⁊ felicissimũ: quare ⁊ vtiqꝫ sic erit sapiẽs
maxime felix. vide totũ caput illud. Uerum homo duas hꝫ firme par
tes: intellectiuã. s. ⁊ corporaleꝫ: ⁊ qꝛ corporalis adhuc alia huic ⁊ be/
stijs: ⁊ opus eius quo ad corpus aliud ei ⁊ bestijs: operum aũt ⁊ opti
mum ⁊ maluꝫ existit: quare ⁊ homini adhuc perfectio sm corpus vita
optima moralis: licet pma sit potior: ⁊ hoc Arist. in toto lib. eth. cona/
tur ostendere. ¶ His ergo duob⁹ gradibus habitis homini maxime
appropinquat deo. Adhuc deus semper hmõi gradu stat. vt Arist. ostẽ
dit in. 12. ⁊ Auer. ibidẽ cõ. 38. Nos aũt paruo tpe. tanto tñ meli⁹ quã/
to maiori tpe: vt Arist. inquit. pmo eth. c. 9. vna eniꝫ hyrũdo ver non
facit: nec vna dies. ita vtiqꝫ neqꝫ beatũ ⁊ felicẽ vna dies nec paucuꝫ
tempus. Ad hoc ergo vt homo maxime deo assimilet tria sunt necessa
ria: optima operatio sm virtutes. s. vltimi ⁊ optimi entis. speculatio.
⁊ tertio tpis mora: ⁊ qñ homo est in hmõi dispõne: vt Themi. inquit.
in tertio sue paraphrasis de aĩa est tanꝙ deus quodãmodo oĩa. est eñ
tũc hõ mathematicalia: metaphysicalia: nãlia ⁊ moralia. ğ quodãmõ
oĩa. quodãmodo deus. nihil eñ deus. nisi oĩa: vt Plato ĩquit in Par
menide. lib. de vno oium entiũ pncipio. ⁊ hoc Alg. inquit. dicimus ꝙ
hec denoĩatio. i. vltia vicinitas deo attribuit hoĩ qñ in sciẽtijs quantũ
ad intellectiuã partẽ: ⁊ morib⁹ quantũ ad partẽ corporis: ⁊ ꝙ rema/
neat in eodẽ gradu quantũ fieri põt: ⁊ quantũ ad cõditionẽ requisitaꝫ
ad illũ. hec igitur hoĩs maxima ad deũ vicinitas ⁊ vltima ⁊ sempiter/
na vita: vt Auer. inquit in ꝓhemio pmi ⁊ octaui physi. ⁊ sic pꝫ sol. ad
qõnem (Uñ notandũ.) Hoc in loco vult declarare quali modo deo ⁊
intelligẽtijs cõpetit hmõi beatitudo. ⁊ inquit. vñ notãdũ est ꝙ ipsius
dei ⁊ angeloꝝ pfectio semper remanet psens cuꝫ eis. i. est eis semper. ⁊
reddit cãm. d. nã nullã hñt potentiã. i. nullã spẽm potẽtie inuenimus
in eis: nec ad vbi: nec ad esse (Sed qꝛ celoꝛuꝫ) Reputo ꝙ questionem

remoueat. pôt em̄ fingi ꝙ in celo nõ est ꝯtinuus motus ⁊ sempˀ qꝛ ille est ad vbi. ergo acquisito vbi vel situ cessabit motus celi. R̄ndet ergo ⁊ inquit. sꝫ qꝛ celoꝝ aīe lꝫ ipsoꝝ motores quandã h̄nt potentiã: qđ expo nit. d. qꝛ ipsoꝝ celoꝝ perfectiones diuidunť ad id qđ est in actu: vt est sphærica figura: ⁊ h̄ semper est actu p̄sens ad illud qđ est in potētia: eiusmodi est vbi vel dispō localis. i. situs. celū ḡ h̄ꝫ aliqđ actu: vt acci dētia pmanētia. V. g. figurã: quãtitatē: lucē: ⁊c. ⁊ aliqd ĩ potētia. V. g. vbi situ ⁊ motū. ⁊ reddit rōnē. d. nullū. n. situ actualr̄ habeat. vult dr̄e in tp̄e demōstrato. est. n. ꝯtinue sub alio ⁊ alio situ: vnde sicut in stãn cõtinue est aliud ⁊ aliud: ⁊ nullū est actu presens: sed tantuꝫ ĩ aīa sic apud Aui. ⁊ Alg. cõtinue sitˀ celi est alius ⁊ alius: ⁊ nullus est in actu demonstrato (Neqꝫ acquirere) Adhuc pôt obijci Alg. dicẽdo ꝙ lꝫ non possit acquiri aliqs situs demr̄atus p̄nt acquiri oēs insimul ⁊ actu. ergo aliqñ motus celi cessabit. hoc remouet. d. neqꝫ posse est acq rere eos simul ⁊ semel: ⁊ hoc nõ ꝓbat: sꝫ tanq̄ cõfessum sensui dimit tit: ⁊ tūc inquit. ⁊ qꝛ nequit eos acqrere simul: acquiret ḡ eos cõtinue successiue ḿm spēm. vult dicere semp situ habebit: lꝫ nullū vnū nume ro situ habebit: tm̄ semp hēbit spēꝫ sitˀ successiue gradatiꝫ. vꝫ. situ post situ. vbi post vbi. ⁊ hec est cõtinuatio. i. sempiterna reuolutio superce lestiū motuū. Tūc apponit cõclusionē totius capituli. d. ptꝫ ḡ ex oībˀ his ꝙ intētio. i. finis celoꝝ in eorū motu est vt appꝛpinquēt deo glo rioso. vꝫ. in eo qđ est posse acquirere perfectionē illam: vt expositū est. ⁊ totum hoc est Auic. in nono trac. meta. sue. c. predicto in alia dispu tatione. (Unde notandū.) Et qꝛ qs dicere pôt motū celi esse superfluū in natura cuꝫ illa situū acquisitio nihil sit celo. ideo conať remouere hoc. d. vñ notãdū est ꝙ sequunť ex hoc duo bona. i. ꝙ celū moueri duo bona cõtinet: ⁊ nobis ⁊ nature ordinis: quoꝝ p̄mū ⁊ p̄ncipale est id qđ acquirit per se de sitibˀ predictis: est ergo p̄mum bonū acqsitio situum ḿm spēm: ⁊ si nõ ḿm numerū. scđm bonū est: ⁊ scđa itētiõe id qđ sequiť ex illis motibˀ cõparatione suoꝝ corpoꝝ adinuicē. vꝫ. de sp̄ebˀ termi natis vel q̄dratis vel diametralibˀ vel cõiunctionibˀ ēt diuersitate eoꝝ ad terraꝫ q̄ multis pôt fieri modis: ⁊ ab istis determinatis cõparatio nibˀ influunť celestes v̄tutes ⁊ b̄ndictiões orbiū ĩ hūc mūdū īferioꝝ.

Duplex di uersitas in stellis.

¶ Debes scire ꝙ in stellis cõsideramus duplicē diuersitatē. vnã ab solute: alterã s̄ꝫ cõparationē: absoluta est illa q̄ sequiť nãs astroꝝ. V. g. mars a ꝓprietate ⁊ nã influit iras ⁊ bella: mercurius a ꝓprietate cuꝫ oībˀ cõcordat: sol dñs amicitie ⁊ vite: ⁊ multa alia q̄ astronomi di cunt. h̄mõi em̄ ꝓprietates sequunť stellas ḿm nãs eoꝝ absolutas. al tera est ex cõparatione eoꝝ inuicē. p̄nt em̄ astra ĩ q̄drata figura situa ri: ⁊ ab eis sic ꝓuenit in nobis alia influētia: qñqꝫ diametrali lineat ⁊ tūc ꝓuenit eclypsis ⁊ alie influētie: qñqꝫ cõiūgunť: ⁊ tūc aliˀ modus influēdi v̄sus nos fit: qñqꝫ appropiquat ad nos: vt qñ ē ĩ opposito au gis: qñqꝫ remoueť: vt qñ est in auge: iterū ḿm diuersuꝫ introituꝫ solis in tropicos diuersos diuersimode nobis appropinquat: ⁊ remoueť: ⁊ pp eius remotionē ⁊ appropinquationē fiūt gn̄ationes ⁊ corruptiões. ergo scđm bonuꝫ illius motus. s. cõseruatio istoꝝ inferioꝝ q̄ sequiť ex diuersitate situū aspectuū ⁊ ceterarū dispõnū astroꝝ: ⁊ hec est potissi ma causa: ⁊ melior: vt Arist. ⁊ Auer. inquit. quare ergo celū moueť: ⁊ cur motu cõtinuo: ⁊ pp quid manifestū apud hos p̄hos est modo.

AVERROIS.

Dos dicimus q̄ id qd̄ noie pħoꝝ narrauit sine dubio opinio ipsoꝝ est preter id qd̄ dixit.s. q̄ celi in eoꝝ motib⁹ requirūt pticulares situs: q: īfiniti sunt, ꝛ id qd̄ īfinitū est nō desideratꝰ neq̄ pōt acqri ab aliquo, Jmmo qd̄ plus est hec nō est opinio pħorū nisi Auic, id ergo qd̄ desiderāt celi in ipsoꝝ motibus apud peripatheticos est motus absolute inquantū motus. perfectio em̄ cuiuslibet viuētis inquātuz viuit est motus. Et qn̄ aliquotiēs aīalia nobis presentia quiescūt est sine dubio per accidēs. vz. ratione mãe necessitatis, fatiga nāq; cōtingit aīalib⁹ rōne materie: sꝫ aīalia que fatigā nō recipiūt debēt absq; dubio moueri duz esse hn̄t. ꝛ assimilāt se creatori prout in eis motib⁹ dant vitā corporib⁹ inferioribus: qd̄ fit scd̄a intētiōe iuxta pħoꝝ opinionez. Si em̄ pria hui⁹ motus intētio fuisset pro inferiorū vtilitatibus, tūc esset nobilius pro viliori; qd̄ est falsum: q: celi iuxta oēs sapiētes nobiliores corporibus entiuz sunt: quare non decet q̄ fit pro viliori illo.

¶ Auer. vult hoc in loco cōfirmare id qd̄ veri dictuz est: ꝛ repellere id qd̄ mali. ꝛ iquit. dicimus nos q̄ id qd̄ noie pħoꝝ narrauit sine dubio opinio ipsoꝝ est. vult dicere q̄ intelligētie moueāt pp appropinquationē ad deū est opinio Aris. apponit aūt id in quo nō est. ꝛ ingt. pter id qd̄ dixit. s. q̄ celi in eoꝝ motib⁹ regrūt particulares situs: qd̄ ostēdit falsuz eē. ꝛ cōponit syllm̄. d. q: infiniti sunt. ꝛ id qd̄ infinitū est nō desideratꝰ: neq; pōt acqri ab aliquo. ḡ in pma figura situs nō intēdunt a celis: nec acqri pn̄t. scd̄o ostēdit hāc nō eē opinionē pħoruz. ꝛ ingt. Imo qd̄ plus est. hec nō est opinio pħoꝝ nisi Auic. (Id ḡ) Cuz ostēdit hui⁹ opinionis defectū: ostēdit quō celi desiderāt motū. ꝛ inquit. id ḡ qd̄ desiderāt celi in ipsoꝝ motib⁹ apd̄ peripatheticos est mot⁹ absolute inquātū mot⁹; ꝛ hoc pbat; pfectio cuiuslibet viuētis. i. aīalis inquātū viuēs. i. aīal est mot⁹. Tūc apponit hec minori: sꝫ celi sunt aīalia. ḡ pfectio celoꝝ est mot⁹ inquātū mot⁹. Tūc fiat iste alius syll's sic. nulluz corp⁹ remouet a sua pfectiōe p se q̄ sibi nālr debetꝰ; sꝫ moueri est nālis pfectio celi. ḡ moueri nō dꝫ nālr remoueri a celo: ḡ celū semp mouet. Dixit p se valde notāter: qd̄ ostēdit. d. ꝛ qn̄ aliquotiēs aīalia nobis pn̄tia qescunt est sine dubio p accn̄s. vz. rōne mãe necessitātis: fatiga nāq; ꝯtingit aīalib⁹ rōne materie; ḡ aīalia q̄ fatigā nō recipiūt debēt absq; dubio moueri dum esse hn̄t. ꝛ assimilare se creatori put in suis motib⁹ dant vitā corporib⁹ īferiorib⁹; qd̄ fit scd̄a intētiōe iuxta pħoꝝ

opinionē. ꝛ ondit hoc. d. si em̄ ṗma hui⁹ celi intētio fuisset ꝑ vtilita/
tibus inferioꝛibus: tūc nobilius eēt gra vilioris ṗma īterdēcꝫ qd̓ falsuꝫ
est: qꝛ celi iuxta oīuꝫ opiniones sunt nobilioꝛes oībus coꝛpoꝛib⁹ entiū
h: quare nō decet ꝙ sit ꝑ vilioꝛi illo. Pꝫ g̃ hic qualr̄ celū mouet ṗma
intētione pp se ꝛ vt. s. ṗmo appꝛopinq̄t ꝛ vt cōseruet in ei⁹ pfectione ꝛ cū
moueri sit pfectio aīalis p se: lꝫ p accn̄s quies sit pfectio aīalis gn̄abi/
lis. scd̓o mouet pp nos scd̓aria intētione: vt. 12. meta. cō. 36. ꝛ. 2. celi.
cōmen. 17. ꝛ. 21. dixit Auer.

Pūa qōo. Sed in his occurrūt qōnes: quaruꝫ ṗma est an motus celi sit situalis an localis. scd̓a est: qꝛ nō vr̄ ꝙ celum intēdat motū inquantū motū: qm̄ tūc intelligeret in vli ipsum: g̃ scia cōfusa. Adhuc tūc nō faceret ipm̄ particularē: qm̄ eo mō facit quō intendit. Ampli⁹ tertia. q. eē pōt vtrū celū mouet pp nos scd̓a intētione. vr̄ em̄ ꝙ nullo: qm̄ cū nō itelligat nos: nec ī vli: nec in pticulari. id̓ vr̄ ꝙ nō
Pō Auicē. moueat pp nos nec ṗmo: nec scd̓o mō. vt cōstat. Utruꝫ aūt mouet pp cōseruationē: dicet post in hoc q̄sito deo duce. ❡ Ad ṗmā qōnē Auic. in. 9. trac. sue meta. c. 3. opinat⁹ est motū celestē esse situalē. ꝛ huius motiuū fuit. vt Auer. inq̄t. in. 4. phy. cō. 32. argumētū in scd̓a figura sic. oē qd̓ mouet localr̄ dꝫ mutare locū s̓m totū. sꝫ celū nō mutat locū s̓m totū. g̃ celū non mouet localr̄: ꝛ mouet vt sensu cernit. g̃ motu in situ mouebit. ❡ Adhuc arguit Auic. vt Auer. inq̄t. cō. 45. illius q̄rti sic. oē illd̓ qd̓ mutat locū s̓m foꝛmā: mouet motu situali: sꝫ coꝛpus celeste mutat locū s̓m foꝛmā ꝛ nō s̓m māmꝫ: vt Aris. inq̄t in fine. 5. phy. cōcludit Auic. motū. celi eē situalē. ❡ Ampli⁹ pro Auic. facit sermo Alex. inq̄t em̄ Alex. ꝙ oꝛbis stellat⁹ nō est in loco p se neqꝫ per accn̄s:
Cōtra. ꝛ ꝙ motus celi nō est in loco: ꝛ qd̓ nō est trāslatio: ꝛ certe vr̄ celū moueri. ideo Auic. ipm̄ situalē eē cōfitet. ❡ Huic opinioni obijcit Auer. in. 6. phy. cō. 85. inq̄t. declaratū est em̄ ꝙ ī ṗdicamēto situs nō est motus: qꝛ est ad aliqd̓: ꝛ illd̓ qd̓ est ad aliquid est indiuisibile. est g̃ Auer. motiuū. ad relationē nō est mot⁹. situs est relo. g̃ ad situ nō est mot⁹.
Pō latino/rum contra Auer. maioꝛ declarat: qm̄ ad nullū īdiuisibile est mot⁹. oīs relo indiuidua/lis. g̃ ad nullā relonē est motus: ꝛ sic pꝫ pctm̄ Aui. Sꝫ multi latinoꝝ Auer. obijciūt. ṗ pbāt in situ esse motū p se: vt Auic. inq̄t. in sua suffi/ciētia. scd̓o rōne Auer. retoꝛquēt cōtra eū. Ad ṗmū instāt: oē veniēs in tpe de vna foꝛma in alterā s̓ꝫ aliqd̓ ṗdicamētū illd̓ mouet motu ad illd̓ ṗdicamētū. sedēs g̃ paulatiue surgit: venit in tpe de vna foꝛma in alterā in ṗdicamēto situs; qꝛ de sedere ad stare q̄ foꝛe diuerse sunt ī gn̄e situs. g̃ sedēs ꝛ post stās mouet motu situs. Adhuc oē hn̄s cōtrariuꝫ natū recipi in sb̓to ente actu pōt motu acq̄rūsꝫ situs hꝫ cōtrariuꝫ na/tus recipi in ente actu. situs g̃ pōt motu acq̄ri. maioꝛ est Auer. manifeste in lib. de sb̓a oꝛbis. minoꝛ pꝫ. situs em̄ drie sunt sursuꝫ deoꝛsuꝫ: dextrū sinistrū: ante ꝛ retro: q̄ sunt drie cōtrarie ꝛ in sb̓to ente actu susce/ptibiles. Amplius oīs exitus de potētia ad actū mot⁹: vt Arist. inq̄t. Sꝫ variatio de situ in situ exit⁹ est de potētia in actū. g̃ mot⁹. his argumētis Auic. syllogizat motū ī ṗdicamēto situs. sermo g̃ Auer. dubi⁹. ❡ Ad scd̓m instamus. vr̄ em̄ Auer. peccare ī minoꝛi assumit em̄ situꝫ eē ad aliqd̓. hoc vr̄ vel ꝯtra ipm̄ vel falsuꝫ: qm̄ aut intēdit situ eē relationē de ṗdicamēto relonis: aut intēdit situ eē respcm̄ extrinsec⁹ aduenientē: si qdē intēdit situ eē in ṗdicamēto relonis. minoꝛ falsa. sit⁹ em̄

diuersũ est pdicamẽtũ a relone. sunt em̃ pñta ipermixta: vt famosũ est i posteriorib⁹. Si vo intẽdit ipm esse respcũ extrĩsecus aduenientẽ. tunc retorqueo syllm: ⁊ addo maiori istã minorẽ. sz vbi ẽ respect⁹ extrinsecus aduenientẽs: g ad vbi nõ est mot⁹. Magnus Alb. i. 5. phy. resi stit Auic. trib⁹ rõnibus: quarũ duas sumit ex vbis Auer. attñ eaꝝ vis vna est: ⁊ ego accepi illas in vnũ dũ formaui rõnẽ Auer. ¶ Scda rõ g cõtrariua: vt inqt est: si mot⁹ est in situ. V. g. mot⁹ Socra. de stare i sedere: vel ecõtra: cõstat q̃ ille mot⁹ est localis. g ille mot⁹ est in duobus pdicamẽtis: aut g eque pncipalr: aut vnius p se ⁊ alterius p aliud: sz non põt eẽ eque pncipalr: qz sic vnuz eq̃ pncipalr esset ad duo q̃ sunt gñe dña. si aũt eẽt vnius p se: ⁊ alterius mediãte illo. tũc aut erit loci per se: ⁊ situs p locũ: ⁊ tũc nõ erit i pdicamẽto sit⁹ nisi p accñs: aut ecõuerso: sit⁹ p se: ⁊ loci p situ: tũc loci mutatio nõ eẽt inibi: nisi p accñs: ⁊ inqt Alber. tñ rco subtilis est hec ⁊ magna indigens cõsideratione. ¶ Vr aũt mihi q̃ hmõi Alber. rõ nihil sit cũ reuerẽtia: quẽadmoduz eñ gñatio ignis sm Auer. sunt duo mot⁹ sm rẽ diuersi a pncipio: vsq̃ in finẽ successiui ⁊ cõtinui: vt inqt. in. 3. celi. cõ. 67. sic forte dicet q̃s piã localr motũ duplici motu moueri. s. situali ⁊ locali: qm̃ i duas formas diuersas: multiplicar aũt mot⁹ sm numerũ terminoꝝ. vt Auer. inqt in. 5. phy. cõ. 9. Adhuc sicut in rarefactione sunt duo motus. s. alteratio terminata in raritatẽ ⁊ loci mutatio terminata in locuz q̃ sunt simul a pncipio vsq̃ in finẽ. ⁊ sic eẽt posse credi in motu locali eẽ. s. permixtionẽ duoꝝ motuũ gñe diuersoꝝ. Aliqñ aũt purus eẽt pclis: vt in corpe simplici celesti. est em̃ minimũ pricipãs de rõne mot⁹. ideo motu situali decẽter mouer. vt Auic. inqt. q̃d g accepit Alber. qñ inquit. si mouer Socrates de stare in sedere: cõstat q̃ ille motus est localis: ergo ille vnus motus est in duob⁹ pdicamẽtis: falsum est: ⁊ deceptus fuit ille vir qm̃ credidit ipse motũ illum esse vnum simplicez motum sm Auic. ⁊ iam tibi manifestum est quomodo decipitur palam in hoc. ¶ Et vtinam scirem huius questionis veritatẽ: dicam tñ sm posse id qd credo: licet ab expositoribus parum aut nihil inueni. Debes ergo scire q̃ in motu locali est cõsiderare duplicem terminum. s. absolutũ ⁊ respectiuuz. sicut enim qñ generar filius duplex est terminus. vnus per se: vt sub a eius. alter per accidẽs: vt habitudo ad patrẽ que filiatio dicir. sic in motu locali duos cõsidero terminos. s. vbi acquisituz ⁊ habitudinem locati ad locũ. pmus terminus vocatur absolutus. scds est respectus quidaz locati ad locum seu vbi. ¶ Secundo debes scire q̃ vbi ⁊ locus sm Auerro. idem sunt in subiecto. differũt tñ in ratione. dicir eñz locus put circuit corpus: ⁊ sic vt superficies: ⁊ quedã dr vbi prout per motũ acquirir: ⁊ in hoc pz error eoꝝ qui ponunt locũ de pdicamẽto quãtitatis: tũc em̃ nõ eẽt ad q̃ttuor pdicamẽta mot⁹. loc⁹ g est de pdicamẽto quãtitatis vt est supficies: vt vo p motũ acquirir in pdicamẽto vbi est: nec remotũ est vnũ pdicamẽtũ eẽ idẽ subo alicui spẽi alteri⁹ pdicamẽti: vt forte est de qñ cũ tpe lz differt diffõne: vt pz: ⁊ cũ hoc sit ita. ptz vbi eẽ formã absolutã: quẽadmodũ ⁊ locus est extẽsuz per corpus: ⁊ successiue acquisibilem: ⁊ quẽadmoduz locus tm̃ supaddit ipsi loco respectũ rõnis. s. eẽ terminũ motus. ¶ His habitis pz rõ Auer. Ad nullã relationẽ atq̃ respectũ siue de pdicamẽto ad aliqd siue extrinsec⁹ aduenientẽ est mot⁹: qm̃ q̃lz respectus cuiuscũq̃

Põ Alber.

Impugnatio.

Põ ppria.

Ubi ⁊ loc⁹ sunt idẽ sbo dñt tñ rõe

gnis cōsistit in aliquo eē indiuiduali ꝛ simplici: vt Auer. ingt. modo minoꝛ erit: ſꝫ situs est respect⁹ siue relo siue extrīsec⁹ adueniēs nō cu/ro. cāt. n. situs ex acqsitiōe loci: qñ. n. acqrit locus relinqt habitu/do qdā locati ad locū: q situs est: q̄ hitudo nō est vbi. vbi. n. ſm ipm est eēntialr locus: vt dictū est: ꝫ in pñsa figura ad situ nō est mot⁹: ꝙ aūt fingebat vbi eē respectū extrīsecū friuolū est. nō enim respectus extrinsec⁹: neꝙ intrinsec⁹ adueniēs esse dꝫ. nō. n. illa sex principia re/spect⁹ sunt extrīsec⁹ aduenientes: vt plebs reputat. hū ꝙ ingt Auer. in 6. phy. cō. 85. Aui. vero q: nō distīxit alterātē: q est in loco p se ab ea: q est p accñs. s. alterātē q est ſm ſbm nō ſm formā: ꝛ cōcessit sphęras moueri coact⁹ est appellare motū sphere: motū in situ. vult dicere q: Aui. nō fecit diffōnem inter terminū p se: ꝛ terminū per accñs credi dit celū mouerī in situ. vñ nitit sanare egritudinē per maius egrū: ꝛ tandē vult ꝙ motus per accñs est de vna positiōe in alterā. vide eū.

Solutio ad motia aui. ¶ Tunc ad motiua Aui. pꝫ sol. minoꝛ. n. primi falsa est: qm̄ declaratū est celum totū mutare locū ſm formā. nō aūt ſm mām. Jteruꝫ maioꝛ primi falsa est nisi intelligat p accidēs: vt dictū est: per se vero est lo/calis: per accidēs situalis: vt ostēdit. ¶ Ad obiecta cōtra Auer. dice

Solo cōtra Auerroim. rem. Ad primā ꝙ maioꝛ dꝫ limitari p ly p se. mō sic falsa est. nō. n. ve/niēs de sedere in stare p se venit de situ in situ: ſꝫ per accñs: vt visuꝫ est. ¶ Ad scōm minoꝛ falsa est. sursuꝫ. n. ꝛ deorsum eē. sunt differe loci p se. situs vero per accñs ſm Auer. in. 3. phy. ꝛ sic potius in locuꝫ ꝙ in situ dꝫ mot⁹ esse. ¶ Ad tertiū dꝫ maioꝛ intelligi cum ly per se sit. mi/noꝛ falsa est. non enim variatio situs exitus est per se de potentia in actū ſm pdicamentū situs: vt cōstat: ꝛ sic pꝫ sol. ad argumēta cōtra Auer. ¶ Qō aūt inducebat ꝯtra rōnes Auer. nihil ē: vt pꝫ. Auer. n. sustētat ī trib⁹. Primo ꝙ vbi ꝛ loc⁹ sint vna res absoluta. qō ꝓprie est pdicamētū vbi: vt visuꝫ est. Scdō ꝙ situs relo vel respect⁹ est oio pñs ad ipsius loci acqsitionē: inter locū ꝛ locatū: vt visum est: ꝛ non sic vbi ꝛ vulgus reputat. Tertio ꝙ ois motus est ad rem absolutā per se ꝛ prio. his eniꝫ trib⁹ cōcessis rō Auer. nullā patit instantiā: ꝛ sic ē sim pli demōstratiua. sunt vero hec tria exercitatis quasi per se nota. non eni in nāli ꝓtēda ē certitudo demrātōis: quēadmodū in mathemati ca. demrationes. n. nāles ſm plm sunt ex suppōnib⁹ famosis: demrā tiōes aūt reliquāt fortioib⁹: vt Ari. ingt. Hec pauca sunt q colliget potui q si nō vera sint dabūt vobis occasionē ingredi verū in hoc.

Scda q̄stio pō Auic. Superest modo dicere de scda qōne ad quā Auic. inquit in codē tractatu. 9. c. codē. 3. opinās ꝙ corpus cele/ste mouet se p volūtatē ꝛ cognitionē: ꝛ q: volūtas seu appetit⁹ sequit cōprehēsioneꝫ: sicut vmbra corpus: vt Auer. ingt in. 12. meta. cō. 39. iō opinat⁹ est ipse in celo esse cōprehēsionē imaginatiuā: q sensatio ē interioꝛ: ꝛ voluntatē pticularē qua vult motū particularē: ꝛ sic esti/mat in corpore celesti de virtutib⁹ aīe esse imaginatiuā seu phātasiā seu volūtatē illi correspōdentē: ampli⁹ intellectū abstractū ꝛ volūta tem illi correspōdētē etiā vt pꝫ ab eo: ꝛ sic voluit celū esse aīal vere ꝓp sensuꝫ phātasie cōpositū ex mā ꝛ forma: sicut aīal hic eternū: tamen a motore sepatoꝛ: tu vide enim per totū illum locum. ¶ Mouit autē Aui. vt ibidē dicit: q: ois effectus nouus ab agēte ꝑr cognitionē p/cedens eget cā noua: que cōtinue innouet in sua cognitiōe: ſꝫ declara

uit ipse motū celi esse effectū nouū: id a voluntate noua pp cognitionē
inouatā pcedet: ꝛ hmōi nō est nisi imaginatio. Amplius ois opera/
tio pticularis pcedēs ab agente p cognitionē fit a virtute sensitiua:
intellect⁹.n.vliu3 est: s3 motus est opatio particularis pcedēs ab in/
telligētia cognoscēte: ḡ ꝛ ab ipsius imaginatiōe trāsmutabili pceder.
aīa ḡ celi est aīa imaginatiua hn̄s sensum phātasie ꝛ desideriū nō cō
cupiscētie ꝛ ire: s3 boni simplr vt iquit. ¶ Huic opioni obijcit Auer.
in scdo ce.cō.37. ingt.n. ꝛ in hoc errauit Aui. cū putauerit ꝙ corpora
celestia hēant phantasiā. Arguit cōtra hoc.d. haberēt.n. instrm sen/
sus. ꝛ si hr̄ent instrm sensus esset eis pp salutē: ꝛ si pptēr salutē pos/
sent eis accidere occasiones: ꝛ pptēr hanc rōnem remouet peccatum
Aui. ꝛ hmōi tres oñes vt alr hic exposui manifeste sunt. phātasia enī
mot⁹ fact⁹ a sensu fm actū est: vt Ari. ingt in lib. de aīa. ḡ si celū hr̄et
phantasiā: tūc hr̄et sensu3 externū: ꝛ numer⁹ sensuū externoꝝ est fm
numerū organoꝝ: ḡ hr̄et organa plura vel vnum: ꝛ sic p3 prima oña.
scda adhuc ɔstat. sensus.n. nō dat aīali nisi pp salutē: vt.s. discernat
nociuū ab vtili: vel per tactū: vt in aīalibus impfectis. vel p alios: vt ī
hoīe. ḡ hmōi sensus dati essent ei pp salute3: tunc sequitur vltima.s.
ꝙ pñt accidere occasiōes. cui eni3 pōt accidere salus ꝛ occasio pote
rit accidere. ꝛ hoc p3 in omnib⁹: quare si salus inest celo pp sensu3: ḡ ꝛ
occasio ꝛ fractura cuiꝰ vel aliqs casus corruptiu⁹ poterit ipsu3 incur/
rere. Et hoc est impole. est.n. celū in sui nā sempiternu3. ꝛ iam dixi de
hoc alrō hic mūc in typo repetere bonū est. Hanc rōne3 ꝛ Ari. tetigit ī
his q̄ de plātis. ingt eni3. dicimus ergo ꝙ vite comes est sensus: qꝛ sen/
sus facit discretionē inter mortē ꝛ vitā: s3 celum qꝛ h3 regimen nobi/
lius ꝛ dignius nostro regimine elongatū est ab his. est ergo vis rōnis
Ari. celo nō pōt accidere occasio: ḡ nō h3 sensu3. hmōi eni3 oña tenet
eodē: sicut ꝛ illa Auer. Amplius arguit Ari. in tertio de aīa. ingt eni3
sensu3 aūt nō necesse in oīb⁹ viuētibus: neqꝫ.n. quorūcūqꝫ corp⁹ sim/
plex ɔtigit hr̄e tactū: neqꝫ sine hoc pole est eē nullu3 aīal. est pñs rō.
nō oē viuēs h3 sensu3 tact⁹: ḡ nō oē viuū h3 sensu3. modo cōstat celu3
cū sit corpus simplex nō hr̄e tactū: ḡ nō h3 sensu3. Ampli⁹ scdam tan
git rōnē. d. neqꝫ q̄cūqꝫ nō susceptiua spērū sine mā: est ꝛ ḡ scda rō: oē
hn̄s sensum suscipit spēs sine mā: s3 corpus celeste nō suscipit species
sine mā: vt p3 per se: ḡ celum nō h3 sensum. Ubi Auer. in cōmē. illius
partis. s. 60. aīt ꝛ inuit corpa celestia. illa.n. qꝛ nō sunt gnābilia: neqꝫ
corruptibilia si hr̄ent sensu3: tūc nā ageret ociose: quēadmodū si ista
mobilia gnābilia ꝛ corruptibilia nō hr̄ent sensum: tunc natura age/
ret ociose. vult dicere ꝙ dādo sensu3 celo nā agit ociose ꝛ amouendo
sensum a corporibus gnābilibus natura ageret ociose. ibi quidē dan/
do supflue. hic vero agēdi diminute: ḡ oīno ociose ageret. Ampli⁹ di/
uus Themistius in.c.71. inquit. ex his constat animantē nām vtraqꝫ
sui parte extrema sine sensu exigere extremas partes naturam celi ꝛ
plantas accipimus ꝗꝙ alia rōne celum alia plantis sensus negati.
Plantis qꝛ pre ignobilitate ꝛ crassamento nature partem hanc pme
reri: nec capere potuerunt celo: qꝛ eminentiore ordine dignationeqꝫ
habebat ꝗ vt ad hunc vsu3 descēderet: iam in eo sensus vtriqꝫ gene
ri supuacaneus: videbit ꝙ neutrū passiōe foras accersita cognitiue
indigebat plāte: qꝛ pximū vt dixi atqꝫ obuiā sortiret: celum qꝛ nullo

Contra posi tionē Aui.

modo pasti necesse haberet. Ecce quō Themistius pulchra rōne celū
sensu carere ostēdit. Rursus obijcit ꝛ Auer. scdo celi. cōmen. 61. inqt
enim. demōstratio aūt simplr in hac scia fundata est super ꝓpositiōes
acceptas ex scia naturali ꝛ diuinali. declaratū est enim in phicis ꝙ
motor corporū celestiū nō est in materia. ꝛ declaratū est in lib. de aīa.
ꝙ illud qd est hmōi est intellectus. Est ergo demōstratio: vt dicit. oīs
forma sepata a mā est intellectus. oīs motor celi est forma liberata a mā
ḡ est intellectus. nō ergo est imaginatiua: vt Auic. tradit. Qd aūt inquit
voluntatē celi esse variabilē est purus error ꝛ cōtradicit oībus peri/
pateticis. vt Theophrasto Porphyrio Auerroi ꝛ Themistio: vt Al
bertus inqt in cōmē. de cāis. ꝓpter qd Mesaalach inquit ꝙ mot' celi
est motus sapiētis in eo ꝙ sapiēs est ꝛ eo qꝛ sapiētis est vno mō agere
ꝛ semper ꝛ nō per incōstantiā aliquādo agere ꝛ aliquādo non: vel sic
Pō. Joan. ꝙ aliter agere. tali enim mō agit q per diuersa disponit. ¶ Supest mo/
do soluere motiua Aui. Ad primū Joā. inquit ꝙ lz motus celi sit no/
uus sm ptes. est tamen sempitern' sm totū: ꝛ sic ad formā argumēti
maior est vera de effectu nouo vtroqꝫ mō: cuiusmōi nō est in ꝓposito
¶ Ad scdm rn̄det ipse in lib. de sba orbis. ꝙ nō opꝫ vt itelligētia itel
ligat motū particularē: intēdit. n. vt inqt motū vlem per se: sz qꝛ non
pnt ꝓduci mot' particulares nisi inouent: iō per accn̄s intēdit illos
pticulares. Ampli' aliter inqt ꝙ intelligētia itelligit vlm motū p se p: sz
Error Joā. singularē motū per lineā reflexā. ¶ Sz hic bonus hō peccat in trib'.
Primo qꝛ motus nō pōt inouari sm partes qn inouet sm totū: vt dictū
est in alijs disputatiōibus. totus. n. motus nihil aliud est ꝙ omnes sue
partes. Amplius peccat in pria solone ad scdm: qm̄ tunc cognitio in/
telligētie esset cōfusa ꝛ in potētia: vt Auer. arguit. 12. met. cō. 51. pn̄a ꝫ
ꝓbo: qm̄ oīs cognitio rei in vli est cognitio cōfusa ꝛ in potētia: vt di
cit cō. 14. illius. 12. ꝛ in scdo meta. cō. 13. Ergo cognitio intelligētiarū
esset in potentia: sicut nostra cognitio. Tertio peccat in tertio. ait enī
intelligētiā cognoscere singulare per lineā reflexā. certe iste hō debe/
ret verecūdari. Auer. enim quē ipse tanꝙ deum tenet in tertio de aīa.
cō. 9. ꝛ. 10. nunꝙ sciuit assignare aliū modū quo intellus cōprehēdit
singulare nisi mediāte sensu: vt pꝫ ibidē. Alij vero latini per cōuersio/
nem ad phātasma: cum igit celuꝫ careat sensu ꝛ phantasia: vt paulo
ante cōclusim'. ideo ꝛ in hoc errauit Joan. Ideo diuus Alber. in. 11.
Pō Albti. sue sapiētie. multo subtilius dixit ꝛ plus ad mentē Auer. ad hmōi ar
gumēta. ait eniꝫ ꝙ intellect' actiuus est duplex. vnus qdē p accidēs.
alius per se ꝛ p eius eētiā. intellus actiuus per accn̄s est intellus nr̄ q
extēsione fit practic': vt Ari. inqt in lib. de aīa. nō enim agit nisi per
formā artis acceptā vel inuentā. actiuus per se ꝛ p eētiā est intellus
intelligētiarꝫ. agit eniꝫ per suā essentiā: vnde quēadmodū virtus for
matiua in semine agit p suā eētiā in mām quā ambit per spūm sine
imaginatiōe aliqua. ita dicim' ꝙ intelligētia agit absqꝫ imaginatōe
aliq̄ in ipm celū motū: ꝛ sic illa actio ꝯsequit intelligētiā: eo mō quo
opatio nālis sequit nām: ꝛ nō quō operatio nr̄a sequit ꝓheresim: vt
credit Aui. ¶ Sz dices. vel itelligit motū vel nō. dico ꝙ intelligit mo
tū nō ex se: sz itelligēdo se: qꝛ itelligēdo eāꝫ mot' intelligit quodāmō
motū: vn̄ itelligit motū: nec scia pticulari nec vli: sz scia q̄ est eā mot'.
vt diximus supra. ꝛ p hec pꝫ sol. ad argumēta in pncipio q̄siti facta.

Circa tertiã q̃õnẽ diu laborauí. videt̃.n. mihi oriri difficultas ex Tertia q̃o.
duobus. pri̇o ex pte gubernãtis. scd̃o ex parte corpis cele
stis. Ex pte gubernãtis q̃dem: qm̃ oĩs gubernator q̃ pri̇o ꝛ p se est pp
se: scd̃ario pp gubernata; eo ĩtuitu noscit gubernata: q̃ ea gubernat:
vt manifestũ est p se. Nõ dclaratũ est deos curã nõ hr̃e de his: eo mõ
quo cadũt sub gubernatõe ipsa; ꝛ inde sequit̃ ꝙ scd̃aria nec pmaria
intẽtiõe aĩa celi pp nos moueat. Ex pte corpis vero celestis: qm̃ plu/
ribus rõnib' vr̃ illa nõ agere in nos: qm̃ si agerẽt esset vt Alga. ingt.
ꝛ oẽs astronomi ꝙ.s. agunt put ꝯiungunt̃ in triplicitate aspectu tri
no: prout intrãt domos vel opposita domoꝝ: vt sunt in dignitate ꝛc.
q̃ ab astronomis ponunt̃. Q̃ṏ aũt hoc mõ nõ agant diuersa oñdit̃: q̃z
vel mutãt nãs pp mutationẽ loci situs dom' triplicitatis ꝛc. vel non.
Si q̃dem nõ mutãt nãs; nec ẽt actões mutabunt. ingt enim Auer. ter/
tio celi. cõ. 72. sic. ꝛ est regula ą cãis quaꝝ nã est eadẽ: ꝛ nõ differunt
nisi ẽm magis ꝛ minus nõ sequit̃ nisi nã vna diuersa ẽm magis ꝛ mi/
nus: ꝛ hoc potest probari demonstratiue: vt iam pbata in fine pxime
disputatiõis tetigi. Si vero mutãt nãs: vt quidã inquiũt astrologi ħ
mirabilius videbit̃: ꝛ multo plus detestabile. qđ Plotinus in secũda
Eneade in. 3. li. c. pri̇o. ostẽdit: qm̃ in rebus terrenis que mutabilissi/
me sunt ex sola morũ mutatiõe locoꝝ tatq; intuendi diuersitate nul/
la prorsus accidit variatio nature: q̃to minus in rebus stabilissimis:
quales sunt res celestes. Adhuc vt Auer. inquit in q̃nto physici au/
ditus cõmen. 14. ꝛ. 8. physi. cõmen. 59. vna ppõ est ꝙ res mota ĩ re/
bus que mouent̃ motibus oppositis est eadem. V.g. qm̃ id qđ mouet̃
in loco idẽ est cũ illo qđ quiescit. ꝛ p hoc vult ipse in. 8. hunc modũ om
nibus alijs esse pretioṙe: q̃z nõ mutat rei sb̃az: ꝛ iđ ꝯueniẽtissim' eter
no corpori. Ampli' in pri̇o ce. cõmẽ. 22. ait. ꝛ ligamentũ istius corpis
cum ente eterno nõ corporeo necium est: vt sit corpus ingnãbile ꝛ in/
corruptibile: qđ nunq̃ in sua sb̃a trãsmutat̃ nisi tm̃ in loco: ita ꝙ ipso
transmutato semp in loco remanente substãtia nõ cessat agere alias
mutatiões predictas in corporibus: que sunt sub ipso: ꝛ etiã nõ cesset
generare recipiẽtia ista. Ecce q̃ñ celuz propter mutationẽ loci aspe
ctus dignitatis; ꝛ aliarum dispõnum non ipsius naturam ꝛ substan/
tiam mutat: qđ ꝛ ipse. 8. physi. in calce. 15. cõmen. etiã aperte ptulit
vide. Rursus Porphyri' in q̃õnib' ad Anebonẽ eheremonis ait. in/
certum esse. si qui. n. negent corpora celestia viuere cogunt̃ dicere eo/
rum corporales naturas nõ aliter apud nos agere q̃ elemẽtoꝝ mini/
sterio. idcirco solas qualitates corporeas afferẽt. vltra vero minime.
¶ Preterea sicut Plotinus testat' est: mercuri' quadã dispõne posi/
tus cã nõ videt̃ sapiẽtie nati: ꝛ hui' rõnẽ ingt: qm̃ qđ nõ facit aĩam;
nec illius accidẽtia cõsentaneũ est egisse. ingt tñ mercuriũ: vt sic po/
sitũ nobis esse signũ sapiẽtie nati. indicabit. n. corpis tẽperãtiam ad
obsequiũ sese ordinatã. ¶ Preterea instãt ꝛ platonici: qm̃ corpis cele
stis natura est vnigenea vniformiter diuina optima diuino numini
q̃proxima: ergo planeta in quacũq; parte fuerit nõ poterit operatio/
nem: nec nãm mutare: vt alr̃ influat tũc q̃ antea: ꝛ vt alr̃ maleficet:
tũc q̃ prius. Deinde sb̃a potẽs agere in quocũq; pũcto fuerit sui sta/
tus nõ variat̃ p remotionẽ aut appropinquationez ad ea in quibus
agit; vt manifestũ est p se. modo planeta est potẽs agere eq̃lr̃ in q̃libz

pacto terreq̃ vbicūꝙ fuerit hēbit equalē potentiā: ⁊ sic nō variabit nec in actiōe: nec in nā. Adhuc si planeta varia ageret: put est in angulo: ⁊ put declinat ab angulo: tunc eodē tēpore diuersa ageret: qđ absurdū dictū cēsent platonici. ꝯñam pbāt: qm̃ eodem tpe nobis est angularis alijs nationib⁹ declināis. atq₃ ecōuerso: ergo diuersas eodē tpe nās vel actōes hrēt. Itē ꝙto signū est diutius supra nos tāto fortius ⁊ absolutius agere d₃ in nos: s₃ signū duodecimū diuti⁹ supra nos existit ꝙ ascendēs. s. angularis particulatq̃ magis in nos aget ꝙ ascendēs cōtra eos. Rursus corpora celestia nō vñr multiplicare hic inferius nisi calorē ⁊ humorē: ⁊ nō frigus: neq₃ siccum: qm̃ corpa celestia sunt cāe vite. modo vita cōsistit in calido ⁊ humido: vt Arist. ingt in lib. de morte ⁊ vita. Adhuc corpora celestia oīa sunt vnius spēi: vt Auer. ingt in. 2. ce. cō. 49. ğ vl̄ oīa frigefaciūt vel nulla: qđ enim cōpetit per se vni indiuiduo alicui⁹ spēi cōpetit cuilibet. pr se enti₃ ⁊ de oī infert: vt in posteriorib⁹ dictū est. hec igit sunt illa duo. s. ex pte intelligētie ⁊ ex pte celestis corpis: q̃ mitt corpora celestia agere in nobis contenꝭ. ¶ Pro altera pte snīa extat viroꝝ illustriū rōnesq₃ nō minores his: viroꝝ quidē in primis Ari. q in scđo pigeneseos plane ingt. ꝙ pp motū solis in obliquo circulo fiunt gnātiōes ⁊ corruptiōes hic inferius: quā ꝓpōnem Auer. in cō. 56. illius exposuit. vide. Amplius Auer. ibidē cō. 58. ingt ꝙ pp diuersitatē cāe agētis in vltio fit diuersitas rerum hic: vt diuersitas operatidis solis pp cōgregationē ⁊ segregationē planetaꝝ cū eo. ¶ Preterea ⁊ ibidē assignās cām finalē generationis istoꝝ. ingt. qđ. n. in oīb⁹ inquim⁹ qđ melius ꝯsiderare nā₃ semp meli⁹ aūt eē ꝙ nō eē: qt eē aūt modis dicim⁹ in alijs dictū est. ꝯ aūt in oīb⁹ ipoſe existere pp lōge a pncipio distare. reliquo mō cōplenit eē deus faciēs ꝯtinuā gnātionē: ita. n. maxīe ꝯtinuabit eē: q₂ pximē est sibe fieri semp p gnātionē. hui⁹ aūt cā: vt dictū est multotiēs in circuitu allatio sola ꝯtinua. vbi Auer. cō. 59. hoc pulchre exponit. vide. Ampli⁹ Ari. scđo ce. in illo tex. qm̃ aūt nō est cōtrari⁹ motus. assignat cām q̄re corp⁹ celeste plurib⁹ motib⁹ mouet. vbi Auer. in cō. 17. illius partis ingt. vult pscrutari hic de cā finali qua celum h₃ plures motus: ⁊ vult dare cām ex eis que hic apparent. apparet. n. ꝙ ꝓportio eoꝝ q̃ sunt hic ad corpora celestia est sicut ꝓportio facti ad faciēs ⁊ q₂ factū est de operationib⁹ faciētis: sicut finis incepit dare cā₃ multitudinis eoꝝ ex factis hic. Et in fine huius capitis ingt quodāmodo recapitulādo: nūc aūt tm̄ manifestū est pp quā cām plura sunt circularia corpa: q₂ nece gnātionē eē. vbi Auer. cō. 21. illi⁹ ptis vult Ari. vsu₃ eē circulo in demōstrādo. arguit eni₃ motuū multitudinē ex generatōe ⁊ corruptiōe. hic ⁊ post ex multitudīe motuū arguit gnātōe₃ ⁊ corruptionē. Adhuc Ari. 12. met. h̄ idē ꝯfirmauit. vbi Auer. in cō. illi⁹ ptis. s. 34. inqt. ⁊ si hic fuerit due actōes ꝯtrarie: vt gnātio ⁊ corruptio eterne ⁊ fm reciprocationē op₃ vt illud circulare qđ facit has duas actōes ꝯtrarias moueat duob⁹ motib⁹ oppositis aut pluribus in loco: sicut ē de. 7. planetis ⁊ plus: qđ appet de actōib⁹ ipsoꝝ est sol. ⁊ iđ antiq vocabāt istū dñm vite. ecce ꝙ plane Ari. ⁊ Auer. aliud consentiūt. Rursus Auer. ibidē cō. 44. ingt. dispō in iuuamēto corporu₃ celestiū adīuicē in creādo entia q̃ sunt h ⁊ conseruādo ea ē sicut dispō regētiū bonoꝝ q iuuāt se adīuicē ī regēdo bonā ciuitate₃. vult dicere

quẽadmodũ sunt patritij Veneti in regimĩe inclyte ciuitatis Vene-
tiaruz: vt per totum munduz cõstat: ecce ꝙ plane illud ibi concedit.
¶ Preterea Ari. in lib. de ꝓprietatibus elemẽtoꝝ inquit. Democrit⁹
aũt ꝛ Plato: secte amboꝝ: ꝛ qui locuti sunt sermõib⁹ vtriusq; inquit
ꝙ prius frigus est radix: ꝛ ꝙ caliditas generata est accidẽtalis intrãs
super eaz. ꝛ signũ illius est: cuz sol declinat a nobis in orbe suo decliui
ad partẽ dextraz meridiei accidit super nos supfluũ: ꝛ sic longinqua
a zenit capitis motus ad latus poloꝝ septẽtrionaliũ inueniunt frigo
ra ꝛc. ꝛ Aris. in fine illi⁹ sermonis cõmẽdat eos. d. dico aũt ꝙ ipsi be
ne putauerũt in illo ꝛc. ecce quõ corpora celestia agũt in his q̃ sunt h.
¶ Adhuc Arist. in lib. de mũdo: qui ꝛ de mirabilib⁹ mundi ẽt ab alijs
inscribit cap. 9. tanta arte tantoq; stillo ostẽdit huncmunduz inferio
rem regi a superiori qȯ dicere esset superfluũ. incipit eniz sic. restat er-
go dicẽdũ summarie de eã oĩuz cõtentiua: quẽadmodũ ꝛ de alijs. nefas
eniz de mũdo dicẽtes: q̃uis nõ subtilr: sed velut in figurali doctrina:
ꝑtermittere ꝑncipiũ mũdi. Antiqu⁹ quidẽ ergo qdã sermo ꝛ pr̃n⁹ est
cũctis oĩbus ꝙ a deo oĩa: ꝛ per deũ cõsistãt. nulla eniz nã sibi sufficit
priuata salute que ex eo: quãobrez ꝛ qdaz antiquoꝝ moti sunt ad di-
cendũ ꝙ hoĩa plena sunt dijs: ꝛ reliqua. vide vbi modũ regĩmis hui⁹
mũdi ad plenũ reperies ex supiorib⁹ lationib⁹: quẽadmodũ sub ne-
bula inquit ꝛ metheoris. ¶ Qȯ igit supiora in his q̃ h sunt agãt tãta
dicta sint. p h. n. qȯ erit ambigu⁹ nõ paꝝ. vt igit veritas determinet.
primo opz videre quot sunt illa q̃ h fiũt. scȯo quot modis corp⁹ celeste
ↄcurrit ad hec: ꝛ qȯ modus agẽdi ẽ suus circa nos. tertio videbit quã
spẽ gubernatiõis motores gubernẽt nos: ꝛ quõ se habeãt in actu gu-
bernãdi. Quibus habitis iaz sciet modus quõ corpora celestia secũ-
dari ĩtentiõe moueãt pp nos: ꝛ soluent obiecta q̃ in oppositũ sunt.
¶ Quãtuz ad ꝑmũ illa q̃ h fiũt pñt ptinere ad ptẽ spũalez ꝛ ad ptez
corporeã. hõ. n. cũ nexus sit celestiũ ꝛ corruptibiliũ: vt Isaac inqt:
duplicẽ decebat ipsuz hr̃e nãm. s. spiritalẽ qua cũ supiis cõicet: ꝛ cor
poreã qua cũ his q̃ h sunt ẽt cõueniat: ꝛ loquor de hoĩe: qm̃ vt Plato
ait: hõ est quodãmo oĩa. in eo. n. sunt oẽs res mũdi. est. n. paru⁹ mun
dus. ea igit quẽ hoĩ accidũt quãtuz ad ptez corporeã sunt transmuta
tio in sba: ꝛ trãsmutatio in accñte. In sba qdem gñatio ꝛ corruptio. in
accñte augmẽtatio ꝛ diminutio alteratio ꝛ motus localis: h. n. sunt
trãsmutatiõis spẽs vt ↄstat: q̃ pñt hoĩ ꝛ corpeis reb⁹ accidere. Ea vo
q̃ accidũt ei quãtũ ad ptẽ spũalẽ sunt augmẽtatio in scia: decremẽtũ
in ea: ꝓhetia credulitas alicui⁹ noue legis: prudẽtia ꝛ oẽs opatiões
aĩe: quas enumerat Ari. in lib. de aĩa: ꝛ in ethicis. hmõi. n. trãsmuta-
tiões soli hoĩ ꝓprie sunt. vt Ari. inqt. hec igit sunt q̃ hoĩ accidere pñt:
ꝛ oĩbus reb⁹ que sub astris cõtinẽtur. ¶ Supest nũc videre quot nã
modis celũ cõcurrit ad ea q̃ enumerata sunt: ꝛ qꝛ veritas nõ inuenit
nisi p opposita: ꝛ in longo ꝑtita inducere opiones patruz reputaui
bonũ esse in qbus si qua bona reperiã reputabim⁹ ea in lucrũ. si qua
vero incõsona largitati eoꝝ adhuc gr̃e sunt referẽde. Ut vlteri⁹ verita
tem inuestigem⁹ eoꝝ dicta accusantes: possum⁹ ergo vel suspicari cor
pora celestia nulla ĩ his q̃ his sunt agẽ vel ea agere. Si qdẽ nulla age
re suspicamur opio erit legis machometi. inquit. n. corpora celestia eẽ
facta ad vniuersi decorẽ: non ad entiũ creationẽ vel conseruationez: Questio.

pter qd Rabi moyses dixit deuz imediate oia agere: et in nullis re/
bus esse virtutes nāles: et hoc narrat Auer. de sua lege. 12. meta. cō. 18.
inquit. et cū loquētes nre legis opinabant q agēs agit creādo formā
ex nihilo: et nullū hmōi agens viderūt hic dixerūt vnū agens omnis
entia sine medio. et q actio istius agētis trāsit in vno instāti in actio/
nes cōtrarias et cōuenientes et infinitas. ita q negāt ignez cōburere et
aquā humectare: et dnt oia ista indigere creatione: adeo q dnt q hō
nō mouet lapidē expellēdo: sed illud agens creat motū: et negauerūt
pp hoc potentiā esse sup. in rebus: et sic ptz hec. ¶ Sed quātuz hec lex
sit cōtra nām et rōnalem veritatē tu inspicias. arguit eniz Albumasar
cōtra hanc: et cōponit rōnez sic. oia corpa nālia que motu locali et per
se mouent sunt agētia aliqd extra se: vt exēplo ostēdit: vide. Sed de/
claratū est oia corpa celestia moueri per se et motu locali: quare et ipsa
agere extra se nō erit dubiū: et cōtra hoc faciūt oia inducta in pcedēti
sermone. Si vero corpa celestia agere extra se et in hūc mundū cōsen
tiamus. Adhuc partiti sunt pres antiq. quidā. n. eoz sunt qui cuilibz
effectui h inferi⁹ pprium sidus p se ad eius creationē in celo imponāt
suscitans ad incremētuz illius: et h opinio Hermetis Enoch Mercu/
rij: et plurimoz indorum fuit. adeo q astronomi. 48. imagines in celo
situant stellatos: vt quelibet suā rem procreet et curet. iuxta illud Ari.
paulo ante allegatū. qdaz antiquoz senserūt hec oia plena eē dijs: et
isti sunt qui tantā corpibus celestib⁹ imponūt potētiā q oia ex illis eē
conati sunt ɔfiteri: vñ et Homer⁹ ab Empedo. accipiēs inqt intellectū
et voluntatē ad pñs augeri: pp qd inquit talis intellectus est in ternis
hoībus: qualē deducit pater in dīe virorū deorūqz. Et huius ēt opio/
nis Orphe⁹ oia plena dijs in carminib⁹ suis dogmatizans fuit visus
esse. dicebat enim deos virtutes diuinas in rebus diffusas esse: quos
deos Arist. de mundo exponēs inquit. summū habitaculū deoz nū/
cupatum est celuz: plenum aūt existens corporū diuinorū que stellas
ɔsueuim⁹ dicere. Post hos Alex. aphrodiseus qui Democritū et Leu
cippuz secutus est inquit. hunc mundū nō depēdere ab illo nisi quā/
tum ad ordinate regulariterqz agere. vñ qz hic infiri⁹ est cōtrarietas
sufficiens ad generationez. Amplius sōm potens recipere mot⁹. ideo
et hec nō dependere: nec in alteratiōe: nec in quātione: nec in augmē
tatione ab illis inquit. Verū hmōi motus ordinati nō eēnt fm quā/
dam reciprocationē: vt. s. nunc ex calidis generant frigida: nūc ecō/
uerso. Sed ɔtingeret sicut Heraclit⁹ posuit: q qñqz oia fierēt ignis.
nam ordinatio reciproce cōuersionis inuicem est p virtutē celi. ait tñ
saluādo dictū Ari. in. 7. et. 8. phy. hmōi corpa h depēdere in motu lo/
cali tñ ab illis. hoc aūt experiētia euz docuit de magnete. mouet eniz
localiter put virtus est celi. imo vt dnt lapidarij si magnes figure red
deretur rotunde: et super duos locaret polos: eēt sine dubio mota lo/
caliter motu celi, proximo: et hoc qz oē qd localiter mouet: moue per
virtutez primi moti qd est celeste corpus. Et cum oia hec sint dicta ex
his accipim⁹ q corpora celestia agant in his inferioribus sine dubio
fm oēs modos motus. s. intētionales et phicos: fm phycos quidem
qm fm generationez et corruptionē: amplius fm alterationē: adhuc
fm augmentū et decremētuz. Rursus fm loci mutationē: fm intētio/
nales vero: qz hominib⁹ sancte insludūtur prophetie religiōes mores

Pō Albu/masaris.

Pō Alexā/dri.

declarati in libris moralib⁹ virtia & vir oes actus qui in nobis inue/
niunt: vt astrologi dnt. hec lz probata sint rursus ea cõfirmãs osten/
do primo ꝙ agant in horũ generatiõe & corruptiõe: qr apparet in ele
mentis & mixtis: qm accedẽte sole & alijs stellis calidis ad zenith ali/
cuius regionis elemẽta supiora/ vt ignis & aer augent: & inferiora. s.
terra & aqua minuũtur: & in supiora cõuertunt: & econuerso recedẽte.
Amplĩ⁹ in mixtis. & pmo in inalatis. inquiũt. n. alchimiste: vt Alber
& Aui. quẽlibet planetã habere vnã spẽm metalli. sicut sol hz aurum
multiplicare: luna argẽtuz: mercuri⁹ argẽtuz viuũ: mars ferrũ: iupi/
ter stãnuz: saturn⁹ aũt plũbuz: & inde hmõi metalla noia sortita sunt
planetaꝝ: vt inquiũt. Hoc ẽt appet in aiatis & in plãtis. quãtũ. n. ac/
cessus & recessus solis necessari⁹ sit gñationi plantarũ agricole testes
tibi erunt. ❡ Preterea in generatiõe aialium: sole eniz intrãte pmuz
punctũ arietis: tunc aues nidos incipiũt colere: & inter se aues suaues
cantus ad amorez incitantes canere. vt Plato inquit de phylomena.
reciproca basia q̃nq3 interponere: & tandem ad amoris actum: vt inde
procreẽtur pulli occurrũt: & ꝙ mirabilis sit nature ordo ex hmõi ani
malibus felicib⁹ capere quispiam põt. ❡ Adhuc emperica testat au/ Põ medi corum.
ctoritas medicoꝝ qui nouem menses lationis fetus in vtero matris
planetis ascribẽtes aiunt natuz in octauo mense viuere non posse: qr
sub planeta mortificãte oritur. Et ꝙ h sint ita oia auctoritate magno
rum cõfirmo: quẽadmodũ fuerant Magor grecis: & Serma babilo/
nicus: & Hermes egyptius: Ptolemeus sapiens: Geber hispalensis
& thebit: quoruz caput fuit Zoroaster qui cũ natus fuisset cerebrũ ita
palpitasse aiunt ꝙ manũ impositã repelleret: quẽadmodũ Plinius
testatus est. Hmõi eniz viri alchimiaz perficiẽtes totum genus artis
ad corpora celestia reducũt. erat eniz principiuz apud eos. oia que/
cunq3 fiunt generãturq3 a nã vel arte moueri a virtutibus celestibus
pmo & per se. & hoc de nã non dubitarũt. in arte quoq3 ꝯstare ẽt dnte
eo ꝙ aliquid mõt: & nõ ante incitat cor hois ad faciẽduz: & hoc eẽ nõ Põ Plato
põt nisi virtus celestis: vt inquiunt illos pmoueret. ❡ Preterea Pla nis.
to in thymeo inquit. vitam nobis corpo: eaz a stellis infundi. Q8 aũt
corpora celestia agant: & in his transmutationẽ in accñtibus. s. mot⁹
spirituales & corporales manifestabit. & primo de spũali mutatiõe ex/
perientia docet. inquit. n. Plotinus in scdo quarte eneadis. ꝙ statue
facte ab artificib⁹ loquẽtes nõ loquũtur: eo qr anime loquãtur in eis
nec qr sidera loquantur: sed demones a sidere ducti sub cuius dnio
celebrata fuit ars vel operatio. Amplius quẽadmodũ Aly testatus est
de puero filio regis quo die natus est locuto nõ dicit ꝯiunctionẽ quat
tuor planetarũ in eius horoscope ꝯcurrẽtiuz protulisse verba: nec est
cõsonuz eius animã ea formauisse: vaticiniũq3 fecisse de paterni regni
calamitate: paulopost eueniente: sed demonẽ potius fuisse locutũ: de/
monez dico mercurialẽ: qm in octauo gradu libre horoscopo qui ter/
minus est mercurij: mercurius cum venere ioue & marte dicit fuisse
coniunctus. ❡ Rursus dicit Albumasar in sadan: ꝙ grecorum reges
cum opus aliquod perficere curabant: deo quidez orationẽ porrige/ Nota.
re cõsueuerũt capite draconis existente in medio celi: & cum ioue vel
alio aliquo amicabili aspectu coniuncto. tunc enim exaudiebantur.
Ad idem Plato in republica ait sub fatalibus necessitatis dee filia/

tū𝓆ꝫ eius parcarū reuolutionibꝰ aīas in corpa pficisci. vide. ℂ Pre/
terea astronomi dogmatizāt capite arietis signiferi sub eiꝰ cōparica/
pite imobilis zodiaci situato: ⁊ vlr zodiaco suborthogonalr ente zo/
diaco: qđ siquidē factū ſm Ptolemei radicez per ampliꝰ circa. 1500.
anno sui motꝰ indicat cor leonis pretactis tūc nāqꝫ virtute vnita ex
directa cōnexione sphera𝓇 in hec inferiora diffusa. Maxime ac quasi
per. 500. ānos antē ⁊ post mūduz cōflorere virtute ⁊ sapiētia: tūc qdē
eniz reges imperatoresqꝫ fuere celeberrimi: vt Alex. darius: Iuliꝰ cesar.
⁊ reliqui. tunc ēt romano𝓇 monarchia: stoyco𝓇 adaucta schola: pe/
ripathetico𝓇 fundata secta Arist. auctore. Tunc Gale. in medicina.
Ptolomeus in astro𝓇 sapiētia; Cicero in rhetorica claruere. ℂ Am/
plius prouulgabant secte bestiali appetitu fundate vt machometa/
no𝓇 ⁊ alie multe. ꝙ si accidat capita signo𝓇 quattuor cardinaliū: ⁊
oīno zodiacos icipiētia abinuicē secedere oīa ecōtrario puerti inci/
pient: sicut ptz nr̄is tpibꝰ in qbus paucossimo nullos video phos: ⁊
illi pauci coprimunt: ira ꝙ desperati phiaz puifaciūt intm̄ ꝙ eaz tāq̄
destructiōez aīe ⁊ corpis reputāt: eo qr appetitꝰ innāles phi sequunt
hodie pp dispōnez tpis huius: ⁊ iō nunc phos oēs vitiosos reputant
vulgares. cuius ꝯtrariū legimꝰ fuisse tpe illo. quēadmodū Arist. nar
rat in lib. de pomo. manutenebāt enim leges diuinas ꝯstōnes nāles
⁊ ordines ꝯgruos: ⁊ breuiter oēs opīones quibꝰ ducebant in pfectiōez
aīe ⁊ corpis: cuius oppositū video tpē meo. 1497. ⁊ vtinā tpe illo fata
mea ita tulissent vt me viuentē tunc pstassent. Dn̄i huius tpis pauci
Laus ⁊ bn̄/ sunt preter nostros pclaros Venetos qui iustitiā: tēperantiā: fidem: ⁊
dictio circa virtutū oīum genera cōseruēt: quos deus tanq̄ imagines antiquo𝓇 ŝ
venetos. dn̄o𝓇 cōseruat: vt ne nā obliuioni tradat eos: qn̄ occurrit illos refor
mare. ꝙ itaqꝫ corpa celestia in his que hic sunt spirituales mutatio/
nes nouasqꝫ transmutatiōes agant manifestū ex his est. Qđ vero in
his que sunt h̄ ampliꝰ agant corporeas trāsmutatiōes pbare nō expe
Corpa cele/ dit: qm̄ oēs libri pleni sunt: ⁊ sic sit de his dictū intantuz. ℂ Sed qr
stia agere ē nōdum manifestꝰ est modus agendi co𝓇 in nobis. Ideo ampliꝰ circa
duplr. modū agēdi insistā. possumꝰ ergo intelligere ea agere duplr. vno mō
tāq̄ cās prias remotas pncipales. ita ꝙ illa sint pncipales cāe oīuz q
h̄ fiūt: ⁊ agētia h̄ sint cāe istr̄ales. scđo mō tāq̄ cās pxias ⁊ imediatas.
scđo siquidē mō adhuc triplr. vlr. particulariter: ⁊ mō medio. ingt ut
astronomi vt declarabit. Siquidē pmo mō sic corpa celestia cōnexa
cōstituūt nām vlem que est tanq̄ cā prima ⁊ vlis oīum effectuuz qui
h̄ fiunt ⁊ agentia h̄ sunt cause pxime ⁊ instr̄ales imaginādūz. n. ex ge
neralibus agētibus h̄ ⁊ corporibꝰ celestibus fieri vnū agens hn̄s gra
dus ordinatos: qm̄ hec agentia in agēdo dependent ab illis: quēad/
moduz in essendo. Hoc Arist. scđo perigeneseos testatus est: vbi cor/
pora celestia esse velut ars. h̄ aūt que h̄ sunt tanq̄ instr̄a artis. Quod
etiā rōnibus pbatur Auer. 8. physi. cōmēto. 46. ⁊. 47. quaruz prima
sumitur ibi: qn̄ inuenit aliqua nā plurificata in multis ſm vniuocam
rōnem vel analogaz: tōpz vt eam in aliqđ primo tale reducamꝰ qđ sit
tale per se ⁊ cā omniū aliorum quare sint talia. modo in proposito in/
uenimus oīa agere h̄ ⁊ potentiā agendi esse in omnibꝰ his que h̄ sunt.
ergo opz dare vnū primo tale qđ sit tanq̄ regula ⁊ mensura omniuz
aliorū: ⁊ hoc nō potest esse nisi corpus primū imortale ⁊ diuinū. s. ce/

iamquare rc. ¶ Scda rō esse pōt ex verbis Auer. corpa celestia agūt in his: ⁊ agentia h vel equa pmo ⁊ hoc nō. tunc. n. vnus effect⁹ a duabus causis eque pmo totalib⁹ penderet. si nō eque pmo: vel igit agentia h per prius ꝙ illa: ⁊ hoc extraneū existit nature vel illa prius. ⁊ hoc volo. p3 ergo cām vrem corporib⁹ celestib⁹ esse decēter inscriptas.

¶ Sed dices. oē agens primū ⁊ pncipale cōiungit suo instrō: vt p3 de manu ⁊ secari ⁊ multis alijs: sed corp⁹ celeste nō est ꝯiunctū nobis; vt sensu p3 expresse. Obiectio.

¶ Dicēdu3 ꝙ instrm est multiplex: in ꝓposito duplex. vno mō qd nō mouet p se nisi per influxū ab agente pmo: vt p3 in lapide moto a baculo qui nō mouet nisi pp manū que in baculo influit: ⁊ sic verū est: oē instrm esse principali agēti cōiunctu3. scdo mō pōt accipi pro scda cā que dr instrm, put nō agit virtute ꝓpria: s3 virtute primi: ⁊ sic hmōi sunt instra pnoꝝ corporꝫ ⁊ sic nō op3 ꝙ sint cōiuncta sm locū: sed sm actū virtutū vt oēs dnt sapiētes: ⁊ sic p3 pm⁹. si aūt dicam⁹ corpa celestia agere scdo mō. s. imediate ⁊ vir adhuc sm peripatheticos illud ꝯcedendū puto mediāte lumine ⁊ motu. vt Ari. scdo celi. inquit. ⁊ Auer. ibidē cō. 42. hec eni3 duo sunt generalia instrumēta corporib⁹ celestibus ad agendū h inferius: nō tm quātū ad transmutationē in sbā: vt p3 ad sensu3: sed quātu3 ad trāsmutatiōe3 in accidētibus. s. motu locali alteratiōe augmētatōe ⁊ alijs: vt sensus diuulgat. Solo.

¶ Amplius si dicim⁹ corpora celestia agere in his inferioribus imediate ⁊ mō particulari. s. vnicuiqꝫ ꝓprio s3 peripatheticos est valde dubiū. nō eni3 inuenit apud Arist. corpa celestia agere in his imediate nisi motu ⁊ lumine: ⁊ nullibi inuenī istu3 modū agēdi astronomorū. maxime. n. in lib. celi ipsum tradere debuisset vbi oia accidentia propria celorum tractat. attamē si dicta Arist. in lib. de bona fortuna inspiciem⁹ adhuc poterim⁹ cōfiteri hmōi modū agendi in nobis. Nota.

¶ Debes g scire ꝙ duo sunt modi dicēdi: ad hoc satis optimi. primus est imaginādo ꝙ queadmodū calor igni inherens ⁊ est calor ⁊ est igneus. sic ⁊ pater meus in hora generatiōis ⁊ trāsmutatiōis spermatis: ⁊ est hō ⁊ est stella ⁊ ⁊ corporu3 celestiū instrm sub tali cōstellatione vel dispōne existēt sui3: ⁊ queadmodū calor inquātu3 calor non generat nisi per se calorē: sic ⁊ hō inquātu3 hō non nisi hominē generat. amplius sicut calor vt igneus generat ignem: sic ⁊ pater me⁹ hō existēs inquātu3 instrm celorū sic dispositorū quasdā mihi nāles potentias aggenerat. V. g. potentiā nāle3 gladiādi saltādi: ⁊ sic de alijs potētijs nālibus de scda spē qualitatis. ampli⁹ aggenerabit mihi potentiā nālem qua moueor a dispōne mei ascendētis. sic ꝙ queadmodum dns mee vite existet dispōne varia dispositus: sic ⁊ ego allectus ab eo insequor eius dispositionē: nunc quidē hilare3: nūc vero tristē: nunc studiosa3: nunc prauā. huius exemplu3 Plato posuit ꝙ queadmodu3 porrigens lactucā anseri eam mouet: allicitqꝫ per exterioꝛe3 sensum; qm proprietas nālis fuit ꝯgenita anseri moueri a lactuca: sic dispositio naturalis fuit mihi a patre in virtute astrorū data vt disponar sm astroru3 dominātiu3 mihi dispositōe3: ⁊ hmōi nāles potentias Arist. in illo lib. ipetus appellat nāles: vt ibide3 p3. Dubitatio.

¶ Sed ambiges nō paru3 quid na3 est hmōi nālis impetus. an. s. accidens ale an accidēs corporis. Dubitatio.

¶ Scdo ambigēs: qm astronomi cōsiderāt exitus nati ab vtero. ⁊ nō tm horam cōceptionis. ergo nō est virtute pa/

Dubitatio. tris hmōi nālis potētia. ℭ Tertio dubitabis an dn̄o vite fortis exi/
stēte bono vel malo: ad hoc vt bene vel male agat ille planeta specia/
nunc nouiter influit sibi qualitatē aliquā: an illa congenita sufficiat.
Dubitatio. ℭ Quarto dices ꝙ tunc corpora celestia vlli mō cōcurrerent: ꝛ sic nō
Solo ad p/ differret h modus agendi a primo: qḋ nō est ita. ℭ Dōz igr̄ ad primā
mam. ꝙ quēadmoduz ingt Arist. oīa accn̄tia phica sunt cōia aīe ꝛ corporis
quēadmoduz in p̊ de aīa: dictū est. veruz aliqua insunt aīe pp corp⁹
aliq̄ ecōtra. sic in ꝓposito hmōi accn̄tia ꝛ si sint cōia aīe ꝛ corporis aīe
insunt pp corpus: qm̄ incipiunt ab ipso corpe: ꝛ terminant in animā:
Ad scḋam. quēadmoduz somnu⁹ ꝛ vigilia: vt Auer. dicit. ℭ Ad scḋaz debes scire
multū in hoc ꝙ in genere alalis. v. g. hoīs tria cōsidero tp̄a. s. horam
ꝓiectiōis spmatis: horaz formationis eius: ꝛ tp̄s regiminis sue vite.
Imaginor igr̄ tūc p̄rez instrumētuz astroꝝ sic dispositoꝝ generare vel
dari virtuti gignitiue dispōnem quādaz vt agat actionē vniḡenia di/
spōni astroꝛuz tpe ꝓiectionis. tunc enī z semine ꝓiecto virtus forma/
tiua ad instrumētuz duoꝝ. s. hoīs ꝛ corpoꝝ celestiuz sic dispositoꝝ: vt
instrumētū hoīs hoīez gn̄at: vt instrumētū astroꝝ sic dispositoꝝ hora
formationis gn̄at accn̄tia cōsilia astroꝝ dispōni. Hora quoqꝫ exitus
virtus formatiua que primo erat formatiua cōuertit in regitiuaz cor/
poris: qm̄ amplius fetus nō viuit vita mr̄is: ꝛ sic iteꝝ pōt cōsiderari
dupliciter. vno mō inquātū est instrumētū hoīs: ꝛ sic hz cōseruare ꝛ
regere hoīem inquātū hō est. alio mō vt instr̄m astroꝝ sic dispositoꝝ
in tpe exitus. ꝛ sic habz mouere nauiz sm̄ dispōnez sui dn̄i. ꝛ oīa ista
tria tp̄a cōsiderare solēt astronomi ꝛ maxīe tn̄ tp̄s exitus: qm̄ tūc virt⁹
incipit regere corp⁹: ꝛ quodā mō agere in virtute astroꝝ tūc sic ordi
Ad tertiaz. natoꝝ: vt dcm̄ est. ℭ Ad tertiā mihi vr̄ eē dicēdū ꝙ quēadmodū hō
cōplōnis colerice mouet ad iraz pp tria: tāq̄ pp cāz. ꝓmo pp appeti/
tum vindicte: tanq̄ pp finē. scḋo pp accensionē sanguis circa corp⁹: ꝛ
maxime circa cor. ꝛ tertio pp cōplōnē colericaz sic aptaz de facili ac/
cendi. Sic ꝛ homo qui sub dn̄o nascit mercurio habet tria vnde mo/
uetur ad dispōnez illaz. s. virtutez regitiuā corpis: que est tanq̄ agēs
imediatuz scḋo impetuz cōgenituz tanq̄ materiā per quā natus est
incurrere alteratiōnē silez dispōni astriceo mō quo coleric⁹ p cōplōnē
colericaz natus erat incurrere in iram. Et tertio hz mercuriū dn̄m sue
vite a quo mouet tanq̄ ferrum a magnete: vel agens a fine. differt tn̄
qm̄ magnes mouet pp impressionez qualitatis occulte. vt Auer. inquit
in. 10. cōmēto. 71. phyſi. in nato aūt nō mouetur ab astro: sed quēad/
modum graue se mouet deorsuz per formaz sbalem ꝛ per qualitates
tanq̄ per instr̄a nullo ei impresso a loco: sic nat⁹ sub mercurio mouet
se per formā sbalem tanq̄ ab agente per sexta qualitatib⁹ tanq̄ ab in/
strumētis: ꝛ a planeta tanq̄ a loco fine siue pfectiōe: ꝛ in hoc ptz dr̄ia
brutoꝛuz ab hoīb⁹. bruta nāqꝫ ab impressionib⁹ celestibus mutā
tur aliquid recipiēdo qḋ instinctum nature appellat Aristo. 2. physi.
sicut de gallo ptz qui in singula hora noctis horam predicat rustico:
propterea qꝛ sentit motum astroꝛuz a qualitatib⁹ ei nouiter impres/
sis sm̄ diuersam horaz. Adhuc ptz de asino qui tempore future pluie
aures quatit sepe sepius pp impressionē pluuialē quaz sentit ꝛ sic de
aliꝭs multis. Homines autē ꝛ si hmōi impressiones fiant eis nō mo/
uentur: qm̄ illas nō sentiūt ꝓpter occupationē in altiori opere vt Ari.

est snia in lib. de bona fortuna. attñ vbi fiát fortissime cóiunctióes maxime influétes ét hoies sentirét: & suz locutus hic de pticularib⁹ hoib⁹ & secus est de dispónib⁹ celoꝝ vlibus. ¶ Ad quartá dicendú corpa celestia dupl'r cócurrere ad eé. s. reꝝ absolute: & ad eé cũ talib⁹ accñtib⁹. ꝑmo modo hñt róné cause vlis: vt dictú est. scdo mó róné cáe ꝓxime: put est causa mutatióis rei particulariter & signate vt nũc verificaui. Et sic patet iste excellétissimus modus dicédí. De scdo modo dicédí pleni sunt libri astronomoꝝ. & ideo cuz in eo nihil noui dicedú inueni: sed potius reprobádi aliquid diligens lector ex se libros astronomoꝝ reuolués cósiderabit. hic quidez modus mihi peripatheticus visus est. & si dicta Arist. saluare vis nó video aliter esse dicéduz: qđ vero dicebat Arist. nunꝗ dixisse de isto modo agendi: pz esse falsum. dixit eniz in lib. de bona fortuna. nó eñ dicebat dicere in lib. de celo: qm ibi ꝓpria accñtia celi vlia tractat & non pticularia ꝓm particulares astroꝝ dispónes: vt pz. ideo tm̃ vlem modú agédi tradidit. vtrũ aũt sit aliquis modus medius agédi in corporib⁹ celestib⁹: erga nos difficile est multú: & in hoc nó parú laboraui. Astronomi quos Auic. & Alber. sequunt opinati sunt planetas differre cóplexione. quidá eniz planetarú siccus & frigidus existit vt saturnus: quidá calidus & humidus: vt Juppiter: & sic de alijs suo modo dicat. Imaginat igit ꝙ quéadmodú membra hoīs diuersas habét cóplexiones: vt cerebruz humidú & frigidú: cor calidú & siccú: epar calidú & humidú &c. attamen ex eis ꝓuenit cóplexio totius hoīs declinás a cóplexione temperata per calidú & humidú: sic ex astris diuersarú cóplexionú fit quedam media cóplexio declinás a temprata ꝑ calidú & humidú. caliditas. n. iouis martis & solis superát frigiditaté saturni veneris: luneqꝫ. Silr humiditas lune veneris & iouis superant siccitaté saturni martis & solis: & sic calidum & humidú sunt superexcelléria: & sic cóplexio erit declinás ad calidú & humidú: & hic modus agédi est medi⁹ inter cóem paticularé: & qm non est estimádum stellas esse eius cóplexionis formalr: sed effectiue: put habét vitá hominib⁹ maxime & animalib⁹ dare. ¶ Sed huic modo dicédi opponit Auer. secúdo celi. cómé. 42. dupl'r. ꝑmo: qm si astra agerét frigiditaté maxime appareret i luna. modo luna in plenilunio caliditatez agit: vt Aristo. inquit in quarto de partibus aialiuz. ꝙ noctes in plenilunio calidiores sunt ꝓp lumen lune. Amplius arguit ꝙ si astra agerét frigiditaté esset extra fundamentum nature: qm frigiditas nó ingredit opus nature. pót ꝗ argui sic. nulla corpora per se viuificatiua sunt per se agéria frigiditaté: sed corpora celestia per se sunt viuificatiua: & per accidés mortificatiua: ergo per se agét calidú & humidú: & per accidés: & quasi ꝓz cóparationem siccitaté & frigiditaté: que sunt opposite vite: vt ptz a medicis. ¶ Ut ergo opinio Ari. sit manifesta obijciá ɔtra illá argumétis: que cótra eam fiunt. obijcit itaqꝫ expositoꝝ ꝑmus latinoꝝ scdo celi. contra Auer. duobus argumentis. primo: qm data opinione Auer. sequeret ꝙ siccum & frigidú essent in vniuerso per accidens: cósequés est contra omnes. omne enim ens perfectum cadit sub intento nature vlis. Cósequentiá probat. ea sunt per accidés in vniuerso: que non fiunt a corporibus celestibus: sed huiusmodi ꝓm Auer. non fiunt a corporibus celestibus nisi per accidés. ergo & per accidens sunt in vniuerso.

Ad quartá (margin, beside "Ad quartá dicendú")

Pó Auic. & Alber. (margin)

Planete dñt cóplexione. (margin)

Contra (margin)

Argumétra ɔtra Auer. (margin)

¶ Amplius arguit. oēs forme sbales inferioꝝ corpoꝝ sunt ex virtute celestiū corpoꝝ. ḡ ⁊ eoꝝ v̄tutes eē debēt a corpib⁹ celestib⁹: cuȝ dans formā det ꝯña formā. ¶ Pro intellectu opinionis Arist. ⁊ Auer. de⁄

Solutio p Auer. ⁊ Aristo.

bes scire ꝙ quēadmodū vt Auer. inquit. 12. meta. cō. 18. ⁊ in. 2. cap. de sba orbis. duplex est calor celestis ⁊ elemētalis: sic ⁊ duplex est humiditas. s. celestis ⁊ elementalis. ⁊ duplex siccitas celestis ⁊ elemēta⁄lis. ⁊ duplex frigiditas etiā suo modo. Calor elemētalis est ꝓpria q̄li⁄tas ignis: siccitas elemētalis ꝓpria terre. humiditas elemētalis pro⁄pria aeri. frigiditas elemētalis ꝓpria aque: ⁊ hmōi qualitates sunt po⁄sitiue. ⁊ accidētia p se q̄ttuor elemētoꝝ inuicē cōbinabilia. vt scis. calor celestis est ille q̄ nobis motu ⁊ lumine portat. frigiditas celestis est ꝑuatio caloris celestis pp distantiā a celo ⁊ a causis celestib⁹ cale⁄facientibus: ⁊ sic dr̄ terrā eē maxie frigidā: qm̄ maxie distat a celestib⁹ causis calefacientibus. s. motu ⁊ lumine: vt Auerro. inquit. scdo celi. cō. 94. Quid aūt sit celestis humiditas p3. est em̄ illa q̄litas que cau⁄satur ex corporib⁹ celestibus per se. siccitas aūt celestis ꝑuatio huius eo mō quo dixi in calore. Quibus visis p3 qualr frigiditas ⁊ siccitas sunt per accidēs intētē: cū sint ꝑuationes quas nā per accñs intēdit. ¶ Tūc ad rōnes cōtra hoc p3 sol. si em̄ loquit ipse de his qualitatib⁹: put sunt elemētales. sic sunt per se. a celo tanq̄ causa vniuersali: qm̄ vt dictū est: celū est vlis causa sub cuius virtute oīa agētia hic agūt: ⁊ hoc non negauit Auer. sed ꝙ celū agat illas: put opponunt calori ⁊ humori imediate negauit. ¶ Et sic p3 ad primū. cōcedet enim Auer. hmōi ꝑuationes esse per accidēs: ȝ vt elemētales sunt qualitates per se vniuersali rōne cause. ¶ Et per ideȝ p3 ad scdm̄. ⁊ cum hec sint ita verificatū habet corpora celestia agere vlr hic amplius particulari⁄ter. ⁊ hoc trib⁹ modis. s. vlr: particulr: ⁊ modo medio. ⁊ sic p3 q̄lr ex parte corporis celestis hec inferiora fiunt ⁊ cōseruant. Et sic expeditū est de scdo ꝓpositoꝝ. Et cum sit tibi perspicuum corpora celestia age⁄re in his. ⁊ quo agant tibi scio desiderium maximū adesse: vt decla⁄reȝ tibi an necessitēt nos ḟm sapiētes: an nō. ⁊ hec quidē questio mul⁄tum desiderabilis est: ⁊ iandiu est in quo desiderabā eam absoluere: vt in. 23. anno mee etatis in quo incepi scribere librū istum: vsq̄ nūc in quo ⁊ currit annus. 27. mee vite. ⁊ nunq̄ inueni certitudinē in hoc q̄sito ḟm antiq̄s ⁊ maxie ꝑ3 Ari. ⁊ alioꝝ ꝑipatheticoꝝ dogmata: ⁊ suȝ ita ꝯfusus in ea: vt reputē debere ꝯfundi oēm hoīeȝ q harū q̄onū gn̄a appetit absoluere. Ampli⁹ scio te expectare declarationē quo ex astris no⁄bis auget scia. ⁊ ex ipis qn̄q̄ diminuit. hoc em̄ apd oēs nō minoris ē difficultatis q̄ qō pma. ⁊ vtinā ꝙ ḡ dr̄e possēȝ aliq̄d dignū in hoc.

Quarta q̄ō

Et pma q̄dē q̄ō vr̄ ambigua multū: vt dixi. ꝑ em̄ aspectu vr̄ ꝙ astra aīaȝ hoīs nō necitēt ꝑ operatiōib⁹ suis pficiēdis ⁊ hoc qz mlti docēt euitare vires astroꝝ eorūq̄ fatū phibere. vn̄ Albu. cōtra eos q sciaȝ astroꝝ inutilē esse ptendūt inq̄t. poterit sibi forsitan pcauere mutādo locū i q̄ futura est pestis: poterit et aliqn̄ totū a se re⁄pelleret ac ꝑuidēs futurā infirmitatē vel inuasionē hostiū ⁊ filia deuitare. Hinc et Ptole. inq̄t. sapiēs dn̄abit astris: q̄tenus admonit⁹ pōt imi⁄nēs declinare discrimē. Ampli⁹ narrāt astronomi pueꝝ natū. 8. mēse nocte sub saturno stationario statiōe pma i sagitario ascēdēte semia⁄nimē ꝓfectore vix vt videbit victurū ad tri⁄ūdū tn̄ diligētissime cu⁄

ratū vitā longo tpe peregisse. Amplius iudei p kaballisticā sapiētiā: & intimū sacrarū lrarū spūm fatalē sortē celitus īminētē docēt supare. ¶ Rursus Jamblicus p efficacē deoꝝ sublimē cultum docet phibere. Adhuc Porphyrius p magicā sapiētiā Apollinis oraculo teste. ingt. in lib. de oraculis cū qreret aliqs cur ineptus ad rez quāpiā fuisset ab Apolline indicat quid nam faciendo fore; vt quasi aptus susciperet. Rndit oraculū eum fatoꝝ vi impediri quā magicis artibus effugere poterat. vnde pz. magicā diuibus artez celitus esse cōcessam. vt aliquo modo fatū repelleret. vide ipm. ¶ Preterea Zoroaster testat᷒ est pythagoricos sacris ꝯsueuisse carminib᷒ aioꝝ morbos corporūqꝫ sanasse pp qd inquit. si tm pōt animus cui dubiū erit euz sup vires esse astroꝝ. Itē si corpoꝝ celestiū ꝯiunctiōes nos cogerēt ad qd religios ad qd leges; ad qd cōstitutiōes diuine & ordines nāles: cuz libertas tollat arbitrij: oia em ita acciderēt nobis ꝙ accidere opposito nō possent mō. & sic quēadmodū Arist. ingt. in perihermenias destruerent cōsiliuin de illis. amplius scia rueret moralis. & breuiter ētus humana nō plus suoꝝ actuū domina esset ꝙ grauis suoꝝ motuū: & ꝙ aranea in faciēdo telā: & hyrūdo nidū: & hoc est cōtra naturā multū & ratione. Amplius oēs leges sustētant in hoc pncipio. nos posse euitare astroꝝ rabiē. imo vulgares credūt precib᷒ nō tm astra: imo & deum flectere. orationes em in cōmutatione orātis fiunt & nō dei. ¶ In ista igit grādi qōne non pauci laborarūt. supposito igit quō astra nos mouent: vel potius nos astris mouemur quidā antiquoꝝ: vt stoici opinati sunt oēs actus nostros. s. nāles volūtarios & aiales. sunt em in nobis vt peripathetici inquiūt qttuor gña actuū: quoꝝ vnum est actuuz hois in eo ꝙ hō. vt oēs operationes: quarū pncipiū est intellus & volūtas. Alie sunt opationes hois ī eo ꝙ aial: vt sensatiōes & motus. Alie in eo ꝙ corpus viuū: vt viuere; mori: augeri: diminui & gñare &c. Alie in eo ꝙ corpus nāle tm vt moueri a motu elemēti dominiātis: calefacere: & vlr oēs opationes q̄ sequunt hoīem: vt est corpus nāle. Voluerūt igit stoyci fatū nos regere in oib᷒. imaginant itaqꝫ stoyci quēadmodū Boe. ingt. in. 3. perihermenias scđe editiōis. ꝙ ea volum᷒: eaqꝫ nolumus. q̄cūqꝫ fati necessitas īperauit qm volūtas nra ex fato pēdere vr. & ideo ea q̄ nos facimus volūtate: ideo ea facim᷒: nō qr nra īperauit volūtas: sꝫ qr fati necessitas īpellit nos ea facere. Pro his vidētur auctātes viroꝝ & rōnes. ingt igit Cicero in lib. de diuinatiōe: fatum id appello qd greci himarmē. i. ordinē: seriēqꝫ causarū: cū causa causam ex se gignat ea est ex oī eternitate fluens veritas semviterna: ex qua diffōne apparet volūtatis opationes eē necias. & iō oia mūdi opera. Amplius Apuleius medaurēsis: & Hermes trimegistus ī lib. de nā deoꝝ inquit. fatū est causarū cōplexio ex puidētia pine cause dependens. Adhuc Sentirion Frenitius Possidonius astronomi hoc idē cōfitētes addūt affect᷒ oēs operatiōesqꝫ reꝝ soli lune & alijs attribuēda. vnde ait Frenitius. fatū est colligātia causarum ex motibus astroꝝ viz & efficaciā trahēs. cui Ptoleme᷒ huic addit neciā inmutabilitatē: & inquit fatū est virt᷒ cōstellationū imobilis. ¶ Preterea Seneca ī qōnibus nālibus aucte Cētine pontificis ingt. fatū est necitas oīuz rerū & actionū: quā nulla vis pōt irrūpere ex Jouis dispōne diffinitoqꝫ cōsilio deoꝝ. Amplius quēadmodū Eusebius inquit. in. 6. de

preparatione euágelica: gétiles oés auctre Homeri & Apollinis illud cõfirmarũt. inquit em̃ Eusebius cũ eét Apollo interrogatus quanto ne tpe suũ imorandũ eét templũ q̃si pplexizãs rñsum his carminib⁹ cecinit. o. Tũc quoq3 terrifico percussũ3 hoc fulmine téplũ Ardebit. sic stat fatoꝝ imobilis ordo. Ferre aũt lõge p̃stat qócũq3 seuero. Et fixa e stabili statuerũt lege sorores. Esse enim incertu3 stabile inuiolabile semper. Quicq̃d nent fusis parce rex iussit olympi. Et Homerus breuioribus vtens inquit. Nõ est qui fixas parcarũ auertere leges Effugere aut possit. Propter que Seneca in tragedijs ait. Fatis agimur: credite fatis. Non sollicite pñt cure mutare rati stamina fusi. Quicquid patimur mortale genus quicq̃d facimus venit ex alto. Et Ouidius inquit. Tu sola insuperabile fatũ Nata mouere potes. Maro in idẽ incidẽs ait. Parce metu cytherea manẽt imota tuorũ Fata tibi: cernes vrbẽ & pmissa Lauini Menia: sublimẽq3 feres ad sidera celi Magnanimũ Eneam: neq3 me snia vertit. Et in. 6. dicit. Desine fata deũ flecti sperare precãdo. Et Aulus gelius in. 9. verba Crysippi exponens inquit. Fatũ est sempiterna q̃dã & indeclinabilis series rerũ3 e cathena volẽs semetipsa sese & iplicãs p eternos ꝯñe ordines ex quib⁹ apta cõuexaq3 est. Huius opinionis: vt Cicero ingt i lib. de fato: plures fuerunt viri: vt Demo. Heraclitus: Empe. Aristides & alij. Pro his pñt esse multe rõnes: quarũ pma est. si astra nos non necessitẽt erit vt Plotinus ingt: q: corpora celestia nõ pñt agere in aiã3 nr̃am: modo hoc falsu3 est: qm̃ ois fõia nãlis põt mouere intellm̃. cu3 nihil intellectui sit ignotũ: s3 celũ est forma nãlis: imo potẽtioris vigoris. ergo põt mouere intell3 nr̃3. Amplius q̃cq̃d agit in virtute agẽtis separati põt agere ẽtiã in passo imateriali. S3 corpora celestia agũt in virtute motoꝝ separatoꝝ: ergo possunt agere etiam in anima humana. ¶ Scda ratio que videt̃ quasi demonstratiua s̃m fundamẽta Auer. nulla forma nãlis existens. s̃. celos põt a celis denominaris videmus hoc exẽplo & ratione. elementũ em̃ q: eius forma educit̃ de potẽtia materie ab agẽte nãli per dispõnes nãles tali modo subdit̃ celo quẽadmodũ materia forme similiter mixta: vt lapides & viuẽtia vt plante & bruta. hec entĩ3 non mouẽt se: sed potius mouent̃. Põt & rõne pbari: quẽadmodũ Anaxag. inquit. dñs d3 esse altioris gradus q̃3 sit dominatũ: vt p3. S3 s̃m mẽtẽ Auer. aĩa hoĩs per quã est in spẽ & est ens, generabile & corruptibile: est cognitiua q̃ est forma nãlis penitus educta de potẽtia materie: vt patet. cõ. 20. tertij. quicquid sit de intellectu s̃m ipsum. ergo aĩa hoĩs oĩno subdit̃ corporibus celestibus: & per ꝯñs actus nostri penitus erũt sicut actus grauis & leuis & brutorũ: & hec ratio s̃m phiam Auer. & Arist. vr̃ quodãmodo demonstratiua cõsideranti. ¶ Tertio arguo. omne poſle necesse est esse aliq̃ñ: sed oĩa opera nostra atq3 nature anteq̃3 fiunt poſlia sunt. g oĩa nostra opera: & nature sunt necĩa. maior vr̃ esse Aristo. & Auer. 9. meta. cõ. 8. si inquit. aliqđ poſle esset qđ nunq̃3 erit nã possibilis efficit̃ ipossibilis. vide. ¶ Quarto oĩs ppositio disiunctiua de extremis cõtradictorijs est necĩo vera: sed oĩs actus noster anteq̃3 fit est: vel põt ex eo fieri ppositio hmõi. g oĩs actus noster erit necĩus. minor p3: cras em̃ oĩno legã vel nõ legã. & sic de pñtibus & p̃teritis suo modo. ergo semp altera pars est necĩa. ¶ Amplius quinto: nulla causa põt impedire actionẽ alicui⁹ agẽtis

nisi sit tante potétie vel maioris: sed aīa humana nō est tante potétie
nec maioris ꝙ potētia celoꝝ motiua. ergo nulla aīa humana pōt ꝓhi
bere rabiē: ⁊ impetū astroꝝ. maior est manifesta per se. minor pꝫ: qm̄
aīa humana est in infinoꝛi magnitudine ꝙ aīa celi. ergo est ipotentior
ꝙ sit aīa celi. ¶ Sexto omne agēs in ea quib⁹ aīa hoīs mutaꝝ oīno: ⁊
impediꝝ in sua operatiōe necessario ⁊ per se agit in aīa hoīs. sꝫ corpora
celestia agūt per se ⁊ nec̄io in cōplexiones hoīum a quib⁹ mutanꝝ aīe
humane ⁊ impediunꝝ. ergo ⁊ nec̄io ⁊ p se impediēt aīaꝫ. minor pꝫ. cō/
plexione em̄ mutata mutaꝝ ⁊ aīa: vt Arist. inquit in lib. phisinomies
⁊ in lib. de aīa: sicut pꝫ in sono ⁊ vino seu ebrietate ⁊ egritudinibus.
¶ Septimo potētior est v̄tus celi ꝙ quecūqꝫ qualitas nālis: sꝫ quali/
tas nālis pōt cōpellere aīam in vsu suarū operationū vt medici testā/
tur in phreneticis ⁊ epilenticis ⁊ alijs multis. ḡ ⁊ multo meli⁹ ⁊ potē
tius virtus celi. ¶ Ultimo tunc cōiunctiones aspectus dignitates: ⁊
vir oēs celoꝝ ordines eēnt ociosi. cōsequentiaꝫ ꝓbo: qm̄ oīa hec sunt
p̄cipue gratia hoīum. sumus em̄ ⁊ nos quodāmodo finis oīuꝫ Aris.
teste. modo nos possumus agere nostro arbitrio: nostroqꝫ ordine nul/
la astroꝝ dispōne occurēte. imo ⁊ illo occurrēte possumus ⁊ aliter age
re ꝙ dictet vt dicis. ergo tātus ordo tanta dispō penitus superfluit in
nā cū possit ⁊ aliter fieri. ⁊ sine dubio hec vltima rō est multuꝫ efficax
ꝑ. Et eo hec rō efficax v̄r: qm̄ vt Arist. testatur: media ad fineꝫ vana:
superfluaqꝫ habenꝝ cū his positis ⁊ sufficiēter ordinatis finis non se/
quiꝝ ad quē sunt ordinata. Et tu persiste. ¶ Illō aūt. s. quō cuꝫ fati ne Nota.
cessitate stet prudētia: cōsilium ratio: vt Arist. inquit. absoluūt aucto
res huius opinionis. s. ꝙ qꝛ fatoꝝ intentū occultuꝫ est: ⁊ nobis valde
ignotū dum res erit de facto: fatoqꝫ determinabiꝝ bonū erit cōsiliari ⁊
prudentia vti: ꝓpter qō hoīes laudādi sunt: eo qꝛ sicut textus dicit. ff.
de regulis iuris. semper in dubio benigniora sunt preferenda. Et cum
hoc sit ita pꝫ p̄mus modus dicēdi. s. qualr̄ fata necessitēt nos ⁊ natu
re affectus. Post hoc quidā latinoꝝ ad mentē Aristo. opinati sunt ꝙ
circūscripto libero arbitrio humano oīa euenirēt de nec̄itate: ⁊ nihil
cōtingēter: adeo ꝙ nihil esset in entibus in potentia cōtradictionis:
qm̄ si aliqua causa eēt nata eleuare vaporē de nec̄itate eleuaret: si vō
fortior causa in oppositū eueniret de nec̄itate impediret. ⁊ ꝫ hoc qcqd
ex his causis euenit pro tali instāti in quo euenit nō cōtingēter: ita ꝙ
possit nō euenire accidit. ¶ Sꝫ ꝙ hec opinio peripatheticis cōtradicat Rōnes peri
facile ostendiꝝ p̄mo: qm̄ remanēte causa cōtingētie adhuc remanere patheticoꝝ
pōt effectus: sed ꝑm peripatheticos vna causa cōtingētie est materia:
vt Auer. demonstrat scdo physi. cōmen. 48. ⁊ Arist. scdo perigeneseos
inquit. vt mā quidē in generabilibus ꝙ pōe est esse ⁊ non esse causa:
vbi Auer. cō. 51. inquit: causa aūt que est q̄si mā in corporib⁹ gn̄abili/
bus ⁊ corruptibilib⁹ est illud in quo est cōtingentia: ⁊ ea in quibus est
cōtingētia sunt generabilia ⁊ corruptibilia. ¶ Scdo Arist. scdo phy.
ostēdit duas eē causas per se. s. intellē. ⁊ nā. ⁊ vult ꝙ casus sit natura
sine rōne: ⁊ fortuna. intellē sine rōne quēadmodū inquit etiā in lib.
de bona fortuna. casus aūt ⁊ fortuna vt ipe inquit: sunt in his que sunt
cōtingētia. vt in paucioribus: vt Auer. ostēdit etiā, cōmen. 48. ⁊. 49.
ergo circūscripto arbitrio humano adhuc casum esse est possibile. ⁊
per cōsequēns non omnia necessario euenirēt. ¶ Tertio Aris. 6. meta/

phice ondit pluribus rõnibus vlr hic inferius nulla necessario euenī
re. et Auer. in cõmen. 7. illius ptis videt formare tres rõnes: quas vi
de si placet: ergo hmõi opinio cõtradicit peripatheticis. ¶ Quarto
nõne posset equus trāsire per viam: et lapis vento flante cadere et ei
frangere supercilīū. Simil'r equ⁹ posset esse in cāpo et adueniēte lupo
posset a casu fugere. nõ eniz crederē q si liberū arbitriuz humanum
auferret nā nõ posset errare vt pz: et per ↄñs cās esse casuales. hoc eni
eēt multū remotū: vt ↄstat. ¶ Supest mō dicere illō qd credo. appet
enim primo aspectu fm peripatheticos tres esse rerum nās. s. simpl'r
necessariā. simpl'r impotem. et mediā. s. ↄtingētē: vt in primo celi ostē
dit Ari. et Auer. cō. 138. et in scdo perigeneseos cō. 51. et in. 9. et. 6. meta. et
scdo physi. vt ↄstat. hoc itaqz est vnū per se notū in phia peripatheti
coꝝ. ¶ Scdo accipiendū triplicē esse formā. Queda eni que penitus
est natura: vt elementoꝝ mixtoꝝ et brutoꝝ forme: et hmõi forme ple
narie subdunt corpibus celestibus cuz nõ moueant sez sz moueant. ni
hil. n. habēt quo pñt impet⁹ celestes repellere: et cū oīno mām et dispoꝭ
tiones mãe cõsequant. ¶ Altera est forma oīno a mā liberata: que est
intellect⁹ tm̄ nõ ↄñs mām nec dispōnes mãe: neqz fm se neqz fm ali
quid sui: et hmõi forma plenaria est celestiū impetuū domina: vt mo
tores separati operant: tamen necessario ꝓpter pfectiões earū essen
tiales: quarū esse cõsistit in agēdo: quedā est forma media. s. que fm
partē est nā. et fm partē intellect⁹: vt aīa humana. fm eniz q sensiti
ua et vegetatiua est simpl'r est nā. fm. n. q intellectiua vt sic est intel
lectus. hec inq̄ aīa fm partē intellectiuā: et q̄tū ad opera eius prout
itellectiua est: libera est: et dña poti⁹ astroꝝ q̄ dominio eoꝝ subdita.
q̄tū vero ad eam partē q̄ est nā oīno adhuc habz distinctionē: sicut
Ari. ingt in caplo. 18. primi ethicoꝝ: qm̄ quedā est rõnalis participa
tiue vt sensitiua. et hec adhuc ꝓ accñs est libera libertate intellectiue
partis: q̄tū ad tertiā partē q̄ penit⁹ est nā. s. vegetatiuā penit⁹ corpib⁹
subdit celestibus. nõ eniz in ptāte nostra est augeri et diminui et nutri
re: vt pz. ¶ His habitis dōm q corpa celestia actiões aīe nostre fm
q intellect⁹ est: vel fm q sub intellectu cõtinent nõ necessitāt. Opera
aūt nostra que sunt eius vt nā penitus necessitāt. morte eniz euitare
nõ possumus: neqz egritudines neqz augmentū neqz senectutē et alia
talia: quoꝝ dña sunt simpl'r corpora celestia. et hec est Plotini snīa in
lib. de motu celi. Hanc opinionē asseruit Boeti⁹. 4. de cõsolatiõe. et
in periher. in lib. 3. tertie editionis. ¶ Amplius Chrysipp⁹ tarsensis
Cleontis discipulus qui tm̄ in dialectica cõsūmat⁹ habebat q publi
ce ferebat q si dij omnes logici locuti essent: non nisi logica chrysip
pea locuti essent: opinatus est hmõi snīam. qcqd dicat Cicero in lib.
de fato sustēratus nāqz in duobus erat fundamētis. quoꝝ primū erat
q oīs ꝓpositio enūciatiua necessario est vera vel falsa. Scdm erat q
cārum efficientiū quedā sunt totales et principales: quedā dispositiue
et secūdarie. dicebat itaqz q ea que a celo tāq̄ a cā totali pendebant
esse necessario euenīētia: vt cras erit lux solis aut nõ erit: ea que depē
det a celo tanq̄ a causa disponēte non necessaria: vt cras erat nuale
bellum: hec Chrysippus in lib. de fato. quē in etate. 80. annoruz scri
psit: vt Ualerius testatus est in. 8. lib. cap. 7. hanc etiā opinionē Lac
tantius firmian⁹ visus est sequi in tertio lib. cap. 29. vide. ¶ Dubita

Triplex rerum natura.

Triplex forma.

Solutio questionis.

opinionis ex verbis Ari. Boetius potissimā fert rōnē3.d.oē qđ natu/ra est nō frustra est. cōsiliari aūt hoies naturalr̄ habēt:q̄ si necessitas in rebus sola dominabit̄:sine causa est cōsolatio:sed cōsiliatio frustra nō est.nā eni3 est.nō igit̄ in rebus pōt cūcta necessitas. Pōt ergo vir/tus huius rōnis sic ordinari:aut cōsilio pōt eueniendu3 mutari: aut nō.si nō & cōsiliari natura est:vt p3.in hoc.n.hō alia excellit aīalia. ergo aliqđ nā factū fuit superfluū. Si pōt permutari.ḡ oia non necīo euenient. ℭ S3 id qđ qōne3 nobis reddit est verū hec sit Ari.opio.il lud eni3 qđ est manifestū in eius dictis est q̄ tertia nā.s.cōtingēs est: que.s.neq3 necīa neq3 impoſſis est.& per cōñs oia necīo euenire conce/dendū non est apud Ari.sniam. ℭ S3 si opio Auer.de hoīs aīa fingit̄ ad mentē Ari.non video quō possit fortuna saluari:qm̄ tunc homis aīa simpl'r est nā:ergo oīno corporib⁹celestibus subdita:nisi fingatur q̄ cogitatiua & intell'us reddunt̄ vna hoīs aīa que est dn̄a actuū hu/manorū:sit eni3 ex eis vna aīa totalis hoīs apud Auer.& tu vide librū de intellectu. Si vero tenere velis opinionē nostrā quā habem⁹ex le ge de aīa hoīs:tūc Ari.sermo saluabit̄ sine qōne.& hoc tibi relinquo. est.n.multū laboriosu3 saluare apud Auer.opinionē liberū arbitriū. ℭ Et cū hec sit rei veritas.superest modo soluere rōnes pro altera po sitione inductas. ℭ Ad prima3 dōm q̄ corpa celestia p se in aīam: vt intellect⁹est:agere non possunt nisi per accidens:vt Plotinus ait. Et ad primā ꝓbationē dōm q̄ forma māl'is omnis agere potest in intel lectū actione imanēte ad quā nulla sequit̄ actio extra intellectū.al'r non. ℭ Ad scđam dōm q̄ maior est vera eodē modo.forme.n.agūt ī intell'm polem actione non exeūte ab intellectu:vt p3:s3 actione que est salus & pfectio intell'us:vt scis in lib.de aīa. ℭ Ad scđam princi/palem forte Auer.diceret cogitatiuā non esse aīam totalem hominis sed congregatū ex cogitatiua & intellectu.hoc eni3 congregatum est homis anima.& hoc bene habet liberū arbitrium in actionib⁹ suis: vt constat.sed quō sit:vide in fine libri de intellectu. ℭ Ad tertia3 di cendum q̄ maior est vera s̄m speciē:nō autē s̄m indiuiduum.multa enim sunt possa s̄m indiuiduū que nunq̄ erunt.sufficit aūt q̄ s̄m spe ciem aliquādo sint:& hoc mō posse distinguit̄ ab imposi. ℭ Ad quar/tam Arist.in perihermenias dedit sol.non.n.omnis ꝓpositio est de/terminate vera:vel determinate falsa nisi pn̄s sit vel de preterito vel de futuro:cuius veritas dependet a presenti vel preterito: vt ibidem declarat Boetius.vnde & Chrysippus ait.q̄ ois ꝓpositio de futuro est determinate vera:quādo veritatis eius cā totalis est celum: vt vi/disti. ℭ Ad quintā q̄ maior est diminuta.d3 eni sic sumi.nulla causa pōt impedire actionē alicuius agentis:nisi quādo est potentior vel eque potēs.vel non ꝓportionata subdi agēti.modo & si anima homi nis non sit eque potēs neq3 potētior vi celi est īproportionata subdi actioni celesti. ℭ Ad sexta3 dōm.celum pōt dupl'r agere in hoīe.vno modo ipso remanēte ꝓportionato instrumēto pro operatione hoīs: & sic celum nō agit ita quin anima remaneat domina actuū suoru3. alio modo corrūpendo organa & proportiones pro operationib⁹ ho/minis in eo q̄ hō.& sic nō est priuare arbitriū: s3 corrūpere modum operādi:vt p3.& per hoc p3 ad septimū. ℭ Ad vltimā dōm q̄ & si non necessitēt nos,adhuc sunt ꝓpter finē aliquē.s.saltē ꝓpter hoiem:vt

ens nature est. et iõ sunt nõ superflua. Et sic pz quid sit fatũ: et qõo in
nobis agat: et quid faciat fatũ. reliquũz erat declarare qñ corpa cele/
stia dent nobis sciam: et quõ. sed qr hoc est nimis longũ: et iam expo/
sui hoc in quodã meo pħemio. iõ sat sit ꝑ nunc. ¶ Superest modo vi
dere qõo ex parte gubernãtis corpus celeste agat in his que sunt hic.
Põ Auicẽ. in quo iuueni Auic. in quibusdã dictis suis que de magicis et alchimi
cis cõposuit dicere in oibus naturis quedã aliquãdo apparere ꝓdi/
gia ex imaginatiõe superioꝝ motoꝝ. cõtẽdit. n. hic phs intelligentias
que mouẽt orbes nequaq̃ posse intẽdere particularẽ motũ hunc vel
illum: nisi per apprehensionem aliquam particularium. et hanc ap/
prehensionem dicit imaginationem equiuocare seu equiuoce voca/
ri ad imaginez que pars est anime sensibilis in animalibus. ¶ Pra/
ctice autem omnia: que fiunt: vt inquit: preexistunt in cõceptionib⁹
motorũ stellarũ et orbiũ. Adhuc aũt talem inqt esse obedientiã toti⁹
mãe generabiliũ ad motorẽ qualis est obediẽtia nostri corpis ad no
stras aias. Nos autẽ in nobis sentimus: q̄ ad quãcũq; formã cõce/
pimus mouetur corpus nostrũ delectabilr vel horrẽdo vel fugiendo.
sic igĩ dicit frequẽter diuersa cõcipere aias celestiũ: et tunc materiã
Impugna/tio. moueri per obedientiã ad illud. Ex hoc esse q̄ diuersas virtutes gene
rata accidunt que nos cõplexionales vocamus. ¶ Sed hec positio
deficit. Primo qr declaratũ est fundamẽtis peripatheticoꝝ corp⁹ cele
ste carere omni specie sensus. Scdo si anima celi per formã apprehẽ/
sam moueret mãm generabiliũ: tunc illa anima esset in cõtinua trãs/
mutatione. declaratũ est eniz in libris nãlis phie hec inferiora esse in
cõtinuo motu et trãsmutatione. propter qd Heraclitus sophista di/
xit nullam esse scientiam horum: ꝓpter eorum instabilitatez. Tertio
si anima celi moueret materiam horum per formã apprehensam: vel
hmõi forma esset ab extrinseco recepta in ea. vel ab intrinseco. non
ab intrinseco: tunc. n. quot res fierent in hoc mundo tot formas illa
anima creasset in sua mente. hoc aũt est falsum. sic enim possem⁹ di/
cere in cogitationib⁹ nostris nõ egere sensibilibus. si quoq; ab extrin
seco: tũc iste forme prius essent sensibiles q̄ imaginabiles. non enim
forme sensibiles pñt mouere imaginationẽ nisi prius moueãt sensuz.
sensibile eniz esse mediũ est inter imaginabile et esse mãle: et sic corpo/
ra celestia haberẽt sensus. Quarto nullũ ens mouet aliam mãm per
apprehẽsionem nisi sit forma illius: sicut Auer. ostẽdit in scdo celi. cõ
men. 61. sic enim anima mea posset mouere oẽm mãm extrinsecã: sed
anima celi nõ est forma materie generabiliũ: vt manifestũ est per se:
Põ peripa/thetica. ergo aia celi nõ põt mouere mãm generabiliũ. ¶ Dõm igĩ ſm peri/
patheticã sniam q̄ semper effectus vles oportet in cãs vles reduce/
re. imaginãdũ nãq; q̄ sicut in effectu plures cõtinenẽ gradus. est enĩ
sortes genitus hõ aial vegetatiuũ corpus substãtia et ens. ita ex parte
causarũ opz dicere. alia nã q; est cã que concurrit ad socratis ꝓdu/
ctionẽ inquantũ ens. alia inquantũ sba. alia inquãtũ corpus &c. sor
tes igĩ inquantũ ens a prima cã ꝓducĩ. quãto eniz cã est vlior: tan
to plus influit. i. ſm maiorẽ gradũz et cõiorem cõcurrit: quẽadmodũ
auctor de cãis iquit. qr igĩ deus est vlissima cã. iõ suus effect⁹ vniuer
salissimus est eẽ: sicut in ꝓpõne qnta/ auctor de cãis dicit. scda intel/
ligẽtia q̃ est scda cã ad eundẽ cõcurrit effectũ ſm gradũ inferiorem. et

hoc totū declaratū est alꝭ in hoc libro. Bōm igiẗ ꝙ eo mō motoꝛ celi curat effect⁹ quos ꝓducit qūo cōcurrit ad eos: ꝛ q: quidā eoꝝ ſm virtutē ꝛ gradū vlioꝛē cōcurrit: ideo ſm virtutē ꝛ gradū vniuerſalioꝛē curat: nec opꝫ credi hmōi curā eſſe ſciam vlem aut particularē vniuerſalitate obiecti: aut particularitate: quēadmodū nec ſciētia primi motoꝛis. hec.n. ſcia nō eſt rerū tanꝗ cāta ab illis: ſꝫ tanꝗ cā illarū. iō poti⁹ hec ſcia dnoiabit ſcibilia quā ab eis dnoiet. ꝛ ſic pꝫ qualr ſcia hoꝝ nō eſt in potētia nec cōfuſa. qūo ḡ corpus celeſte ꝯſtituat ex motore ꝛ moto tāꝗ ex artifice ꝛ inſtrō manifeſtū qūo etiā iſtud collegatū ſit vnū agēs. hoꝝ inferioꝝ agēs diuerſa ſm diuerſos aſpect⁹ cōiūctiōes: triplicitates: dignitates: ꝛ cetera q̄ ab aſtrologis dclarāẗ: manifeſtū. quomodo etiā hec inferioꝛa ſint facta a motoꝛibus ſupioꝛib⁹: ꝛ per cōſequēs tanꝗ finem ſcdarū: etiam manifeſtum. ꝙ igiẗ coꝛpoꝛa celeſtia ſcdarie intētiones ſint pp̄ nos ex his pꝫ. obiecta aūt i cōtrariū de facili ſoluenẗ. ℭ Ad primū dico ꝙ nō mutāt nām. mutant tñ diſpōnē: que eſt alia ꝛ alia ſm ſpēm accidētalē. ſi imaginādū.n. oēs effect⁹ cōtineri in virtutib⁹ coꝛpoꝛū celeſtiū. limitanẗ aūt iſte virtutes ꝓpter diuerſas diſpōnes que variāt nō quidē formalr ſed diſpoſitiue. dictū vero Auer. dꝫ intelligi de agēte particulari determinate nature. hmōi non eſt in propoſito: ꝛ ſic argumēta ꝓbantia coꝛpoꝛa celeſtia nō mutare nām propter mutationē ſitus ꝛ reliquaꝝ diſpōnū. Ad illud vero qꝺ dicebaẗ coꝛpoꝛis celeſtis nām eſſe vnigenitā. negatur: ꝗ̄ in aliqua pte eſt rarioꝛ: in aliq̄ eſt dēſioꝛ. ꝛ ſic de aliis. Ampli⁹ ad id qꝺ dicebaẗ celū equalr reſpicere. Nā ſlm eſt ſm pteſ: ſꝫ ſit verū ſm totū. itē nec incōuenit planetā ad diuerſas regiōes diuerſimode ſe hr̄e: eo q: pp hoc nō variaẗ i nā: ſꝫ in mō operādi. Preterea ſignū diuti⁹ imoꝛari ſupra nos nō arguit ipꝫ foꝛti⁹ mouere nos a q̄litate manifeſta: ſꝫ p modū occultū: quē declaraui. Adhuc qūo coꝛpa celeſtia multiplicēt q̄litates hic ꝛ q̄o pꝫ in coꝛpe q̄ōnis. ℭ Ultimū aūt qꝺ dicebaẗ nihil eſt. coꝛpa.n. celeſtia ꝛ ſi ſint vni⁹ ſpēi analogice: dr̄nt in nāis diuerſis. auctes viroꝝ ad oppoſitū ſufficiēter ſolute ſunt. fuerūt enim oppoſite partis.

ALGA. DVB. II.

Dit Algazel. in iſtis vero arguēdū eſt: pōt enim dici ꝙ acq̄rere oēs ſitus nō ꝓdeſt: quare fatuitas eſſet. Et foꝛte celū ſile eſt hoī ocioſo q nihil hꝫ facere: ꝛ circuit vnā domū vel ciuitatē: ꝛ putat ob hoc appropinquare ſeipſi deo: ꝛ ꝙ ꝑficitur ꝓut ſatiſfacit voluntati ſue pp eſſe pñtialr in oibus punctis domus vel ciuitatis. Et ſi foꝛte nō poterit ea particulariter applicare/ facit id qꝺ pōt i ſpecie. Quare dicimus ꝙ magis dꝫ hoc fatuitati celoꝝ attribui: q̄ꝫ rōni.

ℭ Inducit Alg. inſtātias cōtra phos. ꝛ inqt. in iſtis vero arguēdū eſt. pōt.n. dici ꝙ acq̄rere oēs ſit⁹ nō ꝓdeſt ipſi motoꝛi. quare fatuitas eſt ſup. ꝙ moueat. ſtat ḡ vis argumēti in hoc. opatio ex qua nihil boni agēti relinqẗ/ ē ocioſa ꝛ fatua: ſꝫ acq̄ſitio ſituū ē hmōi opatio ex q̄:

nihil boni relinquit motori: ꝗ est superflua. (Et forte.) Inducit scḋa3 rationē. d. et forte celū sit e est homini ocioso qui nihil h3 facere: et circuit vnā domū vel ciuitatē sup. in custodiēdo illā sicut faciunt custodes tpe plui: et putat ob hoc pp hoc appropinquare se ipsi deo. et ꝙ pficiat put satisfacit volūtati dei pp eē pntialr i oib⁹ ptibus dom⁹ vel ciuitatis. et si forte nō poterit ꝑticulr eis applicare se: facit id qḋ pt in spē. Obijcit huic ēt. d. q² dicim⁹ ꝙ magis d3 hoc fatuitati celoꝝ attribui ꝙ rōni.

AVERROIS.

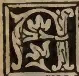
Os dicim⁹ ꝙ talia vba nō debent dici nisi ab vno duoꝝ hominū: aut ab idiota qui nihil scit: vel a prauissimo homine. et absit ꝙ Alga. fuisset vn⁹ istoꝝ duoꝝ: s3 aliquotiēs ab aliquo nō fatuo modo ignorātie aliqui erronei ſmones veniūt: et demū de nō prauo verba praua mō iā dicto repiunt: q: l3 nos cōcedam⁹ Aui. ꝙ celi pria intētōe mouerent: vt acqrāt oēs sit⁹ vt ab hoc habeāt pfectionē poteē3 eis: q̄re merito nō ē dicēdū ꝙ hoc ē pciosu3 suitiū ab eis collatū deo bndicto: vt si hō curaret quandā ciuitatē custodire eam circuēdo die noctuq3. dicim⁹ ꝙ hoc est op⁹ qḋ deo benedicto cōplacere d3. S3 si nos dicerem⁹ ꝙ hui⁹ hois mot⁹ circuēdo ciuitatē fit ab intētione quā ipse narrauit noīe Aui. v3. ꝙ nō itēdat in suo motu nisi attingere oēs spēs vbi: que sunt ifinite. dicim⁹ ꝙ hic hō eēt sūm⁹ fatu⁹.

¶ Inqt Auer. dicim⁹ nos ꝙ talia vba nō dbēt dici: nisi ab vno duorū hoīum: aut ab idiota q nihil scit: vel a prauissimo hoīe. et absit ꝙ Alga. fuisset vn⁹ istoꝝ: s3 aliqñ ab aliquo nō fatuo mō ignorātie aliq erronei sermones veniūt. et demū de nō prauo repiunt verba praua mō dicto. et declarat hoc. d. q: l3 concedam⁹ Aui. ꝙ celi prima intētiōne moueant: vt acquirant oēs situs: vt ab hoc habeāt perfectionem poteēm eis: et intēdit si pcedat hoc ſm opionē Aui. q: iā reprobatū ē. si nūꝗ hoc cōcedat q̄uare merito nō est dicēdū ꝙ hoc est pciosu3 seruitium ab eis collatū deo benedicto: vt si hō curaret quādā ciuitatem custodire eam circuēdo die noctuq3. vult dicere si intelligētie acqrūt pfectionē ppriā ex motu circulari: quēadmodū hō in circuēdo ciuitā tēcur nō d3 deo placere. q. d. dicimus ꝙ hoc est opus qḋ deo bndicto cōplacere d3. vult dicere q: deo pl3 vt vnūqḋq3 conseruet in esse vel acqrat pfectionē sui esse. hic. n. est appetitus primi motoris. apponit aūt qūo est fatuitas ponere illud. et inqt. s3 si nos dicerem⁹ ꝙ hui⁹ hominis motus circuēdo ciuitatē fit ab intētōe quā ipse narrauit noīe Aui. v3. ꝙ nō itēdat i suo motu nihil attigere oēs spēs vbi: q sunt infinite salte nūero. dicim⁹ ꝙ h hō eēt sūme fatu⁹. vult dicere ꝙ in motu celi est duo ꝯsiderare. s. acqsitionē oīu3 situū et pfectiōe3 motoris quā

acquirit

acquirit vel in qua se cōseruat per appropinquationē ipsi deo. inquit modo. q si motor mouet nō pp aliud nisi vt acquirat oēs species sit⁹ tantū summa fatuitas est: qm̄ illi situs nullā relinquēt perfectionē absolutā in primo motore nec in alijs. sunt enī respectus. Si vero ambas illas intentiones habeat sine dubio motus celi est satis perfectus & decenter factus.

ALGA. DVB. III.

It Algazel. adhuc arguendū est q in eo qd̄ phi de intentione celorū dñt in eorū motu est error. Considerando partes vbi tendūt vz. quare motus diurnus sit versus occidētem: & motus pprius planetarū versus orientē: & non ecōuerso: vel quare non sunt oēs circa vnam & eandem partē: vñ si motuū partes nō differunt intētiōe: quare ergo in totū cōtrariū se habēt. oīa enim vtilia a celis: seu cōmoda in hūc mūdū descēdentia: & acqrere species vbi perfecte etiā fieri pñt. Ampli⁹ qre nō mouent qñq versus vnam duarū partiū: qñq versus aliam postq intentio celorū est perficere oīa possibilia in motu circulari & situ. Ptz ergo ex istis q phor opio in hoc pposito pura phātasia fuit. vñ dicim⁹ q regni celor archana nobis sūt ignota: & oi hūano gñi nisi pphetis & sctis.

¶ Inquit Alga. adhuc arguēdū est in eo qd̄ phi de intentiōe celor dñt in eorum motu est error. cōsiderādo partes vbi tendunt. & expo nit hoc. d. vz. quare motus diurn⁹ sit versus occidētem: & mot⁹ proprius planetar versus oriētē. & nō ecōuerso. vel quare nō sunt oēs circa vnā vel eandē partē: & ostēdit hoc esse rōnabilr dictū. d. vñ si motuū partes nō dñt in intentiōe. oēs. n. intēdunt appropinquari primo principio: & acqrere oēs spēs situs: quare ergo in totū ɔtrariū se hñt: quasi dicat nō bene se hñt: & reddit rōnē. oīa. n. vtilia a celis seu cōmoda in hunc mundū descendentia. & acqrere oēs spēs vbi pfecte ēt fieri pñt. sup. si moueant vno motu versus vnā partem. pōt ergo syllus sic cōponi. oēs motus qui sunt pp vnū finē numero debēt esse versus eandē partē. sed declaratū est oēs motus celestes esse pp eundem finē numero. s. pp perfectionē motoris cōseruādā: & situū acqsitionē. ergo oēs debēt fieri circa eandē partē numero: & hoc argumentū hz magnā apparētiā. (Amplius.) Inducit scdā debilitatem. d. amplius quare nō moueant qñq versus vnā ptē duarū. qñq versus alterā postq intentio celor est pficere oīa posia in motu circulari & situ. i. postq est acqrere oīa vbi: & oēs situs poles. q. d. eque bñ pōt esse si mouet versus orientē: sicut ecōtra. ita. n. pōt saluari acquisitio situū: & ɔseruatio oium rer sicut ecōtra. ptz ergo ex his q phor opio in hoc pposito pura phantasia fuit: pp qd̄ cōcludit Alga. vnde dici-

mus ꝙ archana regni celoꝝ nobis sunt ignota: a ol humano generis nisi ꝓphetis ⁊ sanctis: ⁊ quãto Alga. veruꝫ inqt: quẽadmoduꝫ enim Heraclit⁹ ephesius inqt. si non possum⁹ scire ea que in remota sunt ciuitate: quõ ⁊ ea que in celo sunt sciri põt. stultuꝫ eniꝫ est laborare in his cũ eoꝝ que scimus est minima pars eoꝝ que ignoramus.

AVERROIS

Nos dicimus ꝙ hec altercatio est sophistica lis. translatio eniꝫ de questione ad qõnem opus est sophisticuꝫ. Rursus quare sequit ꝙ si ipsi deficiũt a declaratiõe seu cognitiõe cãruꝫ diuersitatis motuũ ꝙ debeãt ignorare mot⁹ cãꝫ celoꝝ absolute: vnde dicimus ꝙ si iste hõ debellat hoies voluntate: aut negligentia excecauit euꝫ. videt enim ꝙ hᷓ accidit ei ex ignorãtia viarũ: ⁊ assumptiõe cãruꝫ. Cãe eniꝫ differũt nãruꝫ entiuꝫ a differẽtia: ⁊ declãtio huiusmodi est: qꝛ res simplices nõ habẽt causaꝫ actuũ ꝓcedẽtium ab eisdeꝫ nisi naturas ⁊ formas ipsaruꝫ: sed res cõposite hñt agentes causas preter formas eaꝝ: ⁊ ille sunt cãe ipsaruꝫ ẞm ꝯpõnes: ⁊ ꝯpaginatões: ⁊ eaꝝ ptiuꝫ ad inuicẽ. V. g. terra nõ hꝫ cãm descẽdẽdi nisi suã simplicẽ nãm. s. terrestreitatẽ: ⁊ sic de alijs simplicib⁹. Similiter dicimus ꝙ sursuꝫ ⁊ deorsum nullam habent causaꝫ. vꝫ. quare vnuꝫ ipsoruꝫ fuit supius: ⁊ aliud inferi⁹: nisi ꝙ ita dꝫ sequi de ꝓpria ipsoꝝ natura. Simitr dicimus recte de diuersitate motuuꝫ ꝙ nulla est ibi causa nisi diuersitas naturaruꝫ partiuꝫ motuuꝫ: ⁊ illa diuersitas ꝓuenit a diuersitate mobiliuꝫ naturaruꝫ. vꝫ. ꝙ aliqui ipsoruꝫ nobiliores sunt alijs. Similiter dicim⁹ ꝙ illud qᵭ dixit. vꝫ. quare motus vlis fit versus occidẽtẽ: ⁊ nõ ecõuerso: rõ huius est: qꝛ celi habẽt dextrũ ⁊ sinistrũ: maxime qꝛ aĩati sunt: ⁊ differũt intra se: ꝑut id qᵭ est dextra vnius ipsoꝝ sinistra est alterius: lꝫ aliqui ipsoꝝ versus duas ptes cõtrarias moueant: sꝫ hoc nõ violẽter fit. tandẽ ꝙ in hᷓ nulla rõ nisi simplex nã: vt dictũ est. Sed cõcedẽduꝫ est ẞm veritatẽ ꝙ human⁹ intellectus valde deficit in rõne vel causis nãliũ reꝝ: maxĩe in illis altiorib⁹ ⁊ sublimib⁹ coꝝ

poꝛibus: quoꝝ nescim⁹ quātitates: ⁊ eē eoꝝ ibaꝝ totalr ignoꝛamus: ⁊ dicim⁹ ꝙ coꝛpus supceleste nō est graue: neq̃ leue: vt habet ab. Ari. in pmo celi ⁊ mūdi: ⁊ pꝫ clare a cōmētatoꝛib⁹ Ari. verboꝝ. Et hic est finis qōnum sermonū diuinoꝝ hui⁹ hoīs de qbus altercauit Alg. cū phis: ⁊ redarguebat eos vt ei apparebat: sꝫ nos dei auxilio repꝛobauim⁹ manifeste ipsius erroꝛes: ⁊ oñdimus ambages auctoꝛitatū eius: vt meli⁹ ⁊ clarius potuim⁹. vñ deinde aliquas singulares Alga. disputatiōes in naturalibus pꝛepositas duxim⁹: in qbus ēt putauit pipatheticos acerrime redarguere: ⁊ sequemur stilū cōsuetum in pꝛeteritis disputationibus

¶ Explicit altercatio Algazelis cum philosophis in diuina scientia. Laus Deo.

¶ Proponit pꝛio quo nam genere hec sit altercatio. di. dicim⁹ nos ꝙ hec altercatio est sophisticalis. cuius rōnē reddit. d. translatio enim de qōne in qōnē opus est sophisticū (Rursus) Appōit qūo est mirādū de eis q sequunt Alg. d. Rursus q̄re sequit ꝙ si ipsi phi ōficiūt a declaratione seu cognitiōe causarū diuersitatis motuū. i. quare sequit. si nesciunt dare cām diuersitatis motuū ꝙ debeāt ignoꝛare causā motus celoꝝ absolute. i. pcīt⁹. stat. n. scire cāꝫ in vli: ⁊ ignorare eā in pte. ergo mirādū est de Alg. ⁊ suis sequētib⁹. Uñ dicim⁹ ꝙ iste hō ōbellat hoīes volūtate ⁊ sup. nō factis. aut dicim⁹ ꝙ negligētia in āpla ꝯsideratiōe excecauit euꝫ talr ꝙ nō potuit videre istud. vr̄. n. ꝙ hoc accidat ei ex ignorātia viaꝝ: ⁊ ex assūptōe cāꝝ. i. qꝛ ignoꝛat vias ⁊ cās assumēdas in hmōi qsito absoluēdo ⁊ reddit cāꝫ. d. cāe. n. differūt differētia nāꝝ reꝝ. i. qꝛ cāe variāt s̄ꝫ reꝝ variatōēꝫ: ⁊ hoc oñdit. d. ⁊ declaratio huius est: qꝛ res simplices nō hn̄t cāꝫ suoꝝ actuū ꝓcedētiū ab eisdē nisi nās ⁊ foras ipaꝝ: sꝫ res cōposite hn̄t agētes cās p̄ter nās ipaꝝ ⁊ foras eaꝝ. ⁊ notāter dicit. (Nisi nās ipsaꝝ) qm̄ res ꝯposite hn̄t cās p̄ter nās ipsaꝝ. s. elm̄ predominās: vt Auer. dicit cō. 7. pꝛimi ce. mot⁹ ergo simpliciū nō hn̄t cās p̄ter nās eoꝝ: sed cōpositoꝝ hn̄t causas diuersas a naturis eoꝝ: ⁊ ille sunt cause ipsaꝝ ⁊ eaꝝ partiū adinuicē s̄m cōpositiōes ⁊ cōpaginatiōes adinuicē. U. g. terra nō hꝫ cām descēdēdi nisi suā simplicē nāꝫ. s. terrestreitatē. ⁊ sic de alijs simplicib⁹. Silr dicim⁹ ꝙ sursuꝫ ⁊ deoꝛsuꝫ nullā hn̄t cāꝫ. vꝫ. q̄re vnū ipsoꝝ fuit supi⁹: ⁊ aliud inferi⁹: nisi qꝛ ita dꝫ sequi de ꝓpꝛia ipsaꝝ nā. Similr dicimus recte de diuersitate motuū ꝙ nulla est ibi cā nisi diuersitas naturarū partiuꝫ motuū. ⁊ illa diuersitas ꝓuenit a diuersitate naturarū mobiliuꝫ. vꝫ. ꝙ aliqui ipsoꝝ nobiliores sunt alijs. Similr dicimus ꝙ illud qd̄ dixit vꝫ. quare mot⁹ vlis sit versus occidentē. ⁊ nō ecōuerso. rō hui⁹ est. qꝛ celi hn̄t dextrū ⁊ sinistrū: vt in pꝛima disputatiōe declaraui. maxime qꝛ alati sunt: ⁊ differūt inter se: ꝓut id qd̄ est dextra vnius/ sinistra est

alteri⁹:ıꝫ aliqui ipsoꝝ versus duas ptes cõtrarias moueant̃:sed hoc nõ violẽter fit.tandẽ dicẽdũ sup.ꝙ in hoc nulla rõ est nisi simplex eorum nã:vt dictũ est.ait tñ:sed cõcedẽduꝫ est ẜm rei veritatẽ:ꝙ humanus intellect⁹ valde deficit in rõne vel causis nãlium reruꝫ.maxime in illis altiorib⁹ ⁊ sublimib⁹ corporibus:quoꝝ quãtitates nescimus.⁊ esse ſbaꝝ eorum totaliter ignoram⁹.⁊ ideo dicimus ꝙ corpus celeste neqꝫ est graue:neqꝫ leue:vt habet̃ ab Ari.in pmo celi ⁊ mũdi:⁊ pꝫ clare a cõmẽtatorib⁹ verboꝝ Ari.⁊ q̃si dicat.ꝙ ð celo nõ sciuim⁹ nisi negatiue ⁊ nõ positiue eius nãm:sed p abnegationẽ rerũ hic.(Et hic est finis.)Auer.nũc imponit finẽ libro.⁊ inquit.⁊ hic est finis qõnuꝫ sermonũ diuinoꝝ.i.metaphysicoꝝ huius hois de quibus altercauit Alga.cũ phis:⁊ redarguebat eos vt ei appebat.apponit aũt suuꝫ laborem circa hoc.d.sed nos dei auxilio reprobauim⁹ manifeste ipsius errores ⁊ ostẽdim⁹ ambages auctoritatũ.i.argumẽtoꝝ eius:vt meli⁹ ⁊ clarius potuim⁹.Et ordinat se ad sequẽtes disp̃ões in nãlibus.d.vñ deinde aliquas singulares Alg.disputatões in nãlibus ppositas duximus:in qbus et putauit pipatheticos acerrime redarguere:⁊ sequimur stiluꝫ cõsuetũ in preteritis disp̃onib⁹.Et sciat tua dñatio reuerẽdissima disp̃ões nãles esse duas ⁊ multũ singulares.tractãt.n.quattuor pposita:quẽadmodũ Alg.inquit in scdo dubio pme disputatiõis.Primũ est de nexu causaꝝ ⁊ causatoꝝ inuicẽ.Scdꝫ an aĩe habeãt eẽ p se spũale remanẽs p⁹ mortẽ:⁊ quã habitudinẽ dicãt ad corpa.Tertiũ est an hmõi aĩe anihilari possint.Quartũ ẽ de resurrectõe mortuoꝝ.Hec.n.quattuor mirabilia pposita in duab⁹ disputatiõib⁹ disputat.vbi oñdit Auer.suã subtilitatẽ ⁊ ingenij excellẽtiam.⁊ has duas vltimas disputatiões nõ habebã in pncipio opris mei:sed dñs Andreas ð minutis cretẽsis studiosissim⁹ me⁹ scholaris attulit:ð qb⁹ tãtas refero grãs quãtas ⁊ quot possuꝫ cõcipere.fecit.n.õseruationẽ haꝝ reꝝ que sunt cõputãde inter archana celoꝝ:⁊ reuerẽdissime dñe nũc exponere nõ possuꝫ:qm multitudine negocioꝝ ⁊ sollicitudine impressoris vexat⁹ nõ possem aliqd dignũ tue dñatiõis reuerẽdissime dicere:sed hac estate vẽtura expectet me:naꝫ eas mittã cũ qbusdã meis sarcinolis pro qb⁹ tuaꝫ.d.reuerẽdissimã oĩuꝫ litteratoꝝ splendorẽ in iudicẽ elegi.Qñ.n.a tua dñatõe reuerẽdissima vigilie mee appreciabunt̃:qd curabo tũc maliuoloꝝ latratus:fauor eniꝫ tue cõditiõis me a maiorib⁹ tutũ redderet.

Qõ quinta **Sed quia** solebam⁹ sepe mi dñe reuerẽdissime disputare cuꝫ Hieronymo Bernardo oliꝫ filio dñi Petri:⁊ cũ illo magnifico viro Antonio Iustiniano artiũ accuratissimo filio domini Pauli sepe sepius de motu raptus alioꝝ celoꝝ.oẽs eniꝫ astronomi dicũt primũ mobile moueri motu pprio ⁊ alios motu:raptus ad eãdẽ partẽ:⁊ motu pprio ad partẽ oppositam:pter Alpetragiũ in libello de qualitate motuũ celestiũ:qui opinatus est ꝙ oẽs orbes mouentur ab oriente in occidentẽ.⁊ ꝙ nullus orbiuꝫ moueret̃ econtra.Ad saluandum tñ apparẽtias dicebat planetas incurtari motus a motu primi mobilis.p hoc viro Hieronym⁹ Bernardus adducebat motiuũ optimuꝫ.est regula Ari.⁊ Auer.ꝑ ce.ꝙ impõle est duos mot⁹ spẽ nãlr cõpetere vni corpi simplici.mot⁹ aũt illi.s.rect⁹ ppri⁹ ⁊ mot⁹ rapt⁹ sunt oppositi.oĩno ergo si vn⁹ cõpetit nãlr celo vel per se,alter p accñs ⁊

violenter. & p consequens non sempiterno tpe. Amplius sicut arguebat Justinian⁹. omne qd rapit in motu suo cotra naturā mouet. omne qd cōtra naturā mouetur nō semp mouet. ergo si corpa planetaꝝ raperent tur nō semp mouerent. ¶ Rursus dicebat. si ambo mot⁹ cpetūt vni. U.g. lune: vtrū eque nāliter: an vn⁹ altero nāli⁹: & quō ei cōpetāt. Et hmōi argumēta sunt subtilia & multū apparētia cōtra astronomos. ¶ Et breuiter ad hoc nō est rñdendū sic astronomi dicūt q orbis lune mouet a ppria intelligētia imediate & a pmo motore p influētiaz. sic. n. illa influētia nō est sufficiēs pncipiū motiuū: cuz nullū accñs in ppetuū moueat. iō existimādū: vt Auer. dic. 2. ce. cō. 42. & 71. vnū eē motorē toti⁹ vniuersi colligati ex oib⁹ orbib⁹ q est forma toti⁹ cōgregati ex oib⁹ orbib⁹. hec. n. forma vlis oēs orbes mouet vno motu numero q vocat mot⁹ diurn⁹ ab oriēte in occñtez. alie aūt intelligentie sunt sic forme pticulares mēbroꝝ que motib⁹ pprijs mouēt ecōtra pp finem quē declarat Auer. 2. ce. cō. 58. U.g. posito q aīa mea moueat me versus neapoliz: & ptinue brachiū ecōtra moueat: iaz brachiū duplici motu moueret. & motu toti⁹ & motu pprio a pprio motore. ¶ Ad primū dicendū q illa regula est intelligēda de motib⁹ oppositis fm spēm, modo vt Auer. inquit, 2. celi. hmōi motus sunt numero diuersi non specie cuz sint partes motus partiuz vnius aīalis. vide cōmento 49. ¶ Ad scdm dicēdū q illi mot⁹ dicunt rapt⁹. nō pp hoc q sint cōtra nām illoꝝ: sed qz nō sunt p nām pticulariū motoꝝ eoꝝ. ¶ Ad vltimū dicēdū q nāli⁹ est ptez moueri motu toti⁹ q ipsaz moueri motu pprio. moueri. n. p nām vlez nālius est q moueri p nām pticularē: vt dicmū est in celo & mūdo. ¶ Et sic cōsumata est cōmētatio mea supra lib. metaphy. Auer. q destructio destructionū dr. incepta. 1494. & cōpleta. 1497. die. 22. Januarij: & in eo tenui meliorē curā q potui. Dic eiz nullos iueni scriptores. imo nec aliquos q de his meminere. adeo q qdaz oluz lraꝝ penit⁹ ignari pp difficultatē hui⁹ libri dicūt hunc librū nō eē Auer. & de his nō curo. vr. n. sensu pp qd negāt hoc. hic. n. liber: tuz errore trāslatoris: tuz difficultate verboꝝ: tuz sniaꝝ arduitate fuit mihi ita difficilis: sicut vides: nec volui exponere ipsuz: & facere vnū cahos reruz. ita q velim hic apponere oia dicibilia: nec ita imorari in singulo verbo ei⁹: vt oiuz aures obtūdaz. vlterior. n. speculatio fortiorib⁹ relinquat. sat mihi fuit mouisse/pncipiūq dedisse speculatōi: et eo maxie cū hoc nō ex me feci: sed ex rogatu illi⁹ sacratissimi phi Dieronymi Bernardi filij cōdaz dñi Petri: quoꝝ aīe in ppetuuz gaudeāt. adeo. n. me vexabat: vt id negare nō potui. & si qua hic corrupta legent breuitati tpis ascribant in quo scripsi. Jterū si replicatas inueniēt mās hoc est: qz magna interualla appones scripta olizob liuioni tradiderā: & qz Auer. ea diuersis locis tangebat. Dec igit sunt que tibi reuerendissimo Dño meo meritissimo cardinali mitto: vt digna castigatiōe tuo singulari ingenio castiges. digna vero laude collaudes. Jllud qdē donū qd potui pro tua imēsa dnatione hoc est. Jllud vero qd tua. D. referre pōt: est vt id recipiat eo modo: eo aīo: eaq affectione quibus ego mitto. Ualeat tua. D. reuerendissima omniuz litteratoꝝ cōfugium. Laus Deo.

Solutio.

¶ Finis cōmēti destructio destructionuz in metaphysica Auerroys Augustini Niphi de Suessa phi preclarissimi.

¶ Eiusdem Augustini Niphi Codicillus de sensu agente.

Dicit Ari. scdo celi: forte qdē igit̄ ꝗ quibusdā z enūciare aliqd tētare: et de oib⁹: et ꝑtermittere nihil: forsitan videbit̄ eē vtiqꝫ signū aut multe stultitie aut multe ꝓmptitudinis: nō tn̄ iustū qdē oēs sil'r increpare: sed videre o3 cām dicēdi q̄ est. Hec Ari. ¶ Quia igit̄ intentio mea est tractare de sensu agēte: nō expectes a me de eo tractatū ita sufficiētē: vt oēm qōnē tibi amoueat: q2 vt Ari. dīc eēt signū ad ꝓpositū: aut multe stultitie aut multe ꝓmptitudinis: eo q2 difficile ē hodie tpe meo. 1495. veritatem inuestigare: qm̄ magna pars phīe est corrupta: Et illa pauca q̄ relicta est in ista nr̄a ꝓuincia: vbi nūc sum⁹: est in magno vilipēdio. Propter qd̄ studiū in ea putat̄ vnū de desiderijs ꝑter nāz. et iō nullus labor hoīu3 in ea nec ꝑciū. Et l3 ita sit: attn̄ nō oī conatu meo: s3 amore tuo quē semp hēo poculis: videbo d̄ sensu agēte q̄tū mihi pose est. ¶ Quia tn̄ ante me tpib⁹ habitis vn⁹ hō satis famosus q dr̄ Joā. iādon⁹ de ciuitate gādauēsi fecit tractatū de 8. et qōnē longā in lib. de aīa. vbi scripsit firmiter suā opionē eē itētiōe3 Auer. et Ari. et scio q multis fuit occasio errādi pp eius famā: intm̄ q hō nō putabat̄ Auerroista nisi q erat gādauēsis. Jō ad vidēdū vitate3 in hoc q̄sito: op⁹ est adducere eius opionē et fundamēta ei⁹: q2 vt Ari. dicit. nō tn̄ iustū oēs sil'r increpare: sed videre o3 cā3. i. argumētū dicēdi. Jste tractat⁹ valde est vtilis tibi: maxie ad scia3 ꝑmi ꝑncipij: qd̄ est de⁹: qm̄ ex notitia sensus agētis multe ꝓprietates intell'ꝰ agētis cognoscunt̄: qui vel est deus vel intelligentia ei ꝓpinq̄: vt in qōne de intellu declaraui. videm⁹. n. Ari. oē3 ꝓprietatē de intellu declarare ꝑ ꝓprietatē in sensu tāq̄ a notiori. iō valde tibi erit vtile tractare d̄ F.

Intellectus agēs qd sit

Dico ergo q de sensu agēte qō est. ꝑmo q̄tū ad exteriores. scdo q̄tū ad interiores. ¶ Quātū ad exteriores qdē ꝑ facit. q. an sit. scdo an sit aliqd aīe nr̄e. et tertio an vt sic sit vnus oīu3 sensuū an tot ꝑ3 spēm et numeꝝ quot sunt sensus exteriores. Et q2 vt dīc Ari. 3. meta. In ꝑncipio sermōes ꝓbabiles debēt ꝑcedere demrātiuos: qm̄ q nescit qd querit nesciet veritatē qn̄ inuenerit ea3. iō arguo q sensus agēs sit argu. Ari. 3. de aīa. in oī nā est aliqd qd̄ est patiēs o3 vt sit alīqd oīu3 illi⁹ fcm̄: vbi Auer. cō. 17. ait q hoc est vēr oib⁹ reb⁹ nālib⁹ eē tria. s. agēs patiēs et fcm̄. Nō addo huic minorē: sed in sensu ē aliqd passiuū oīu3 sensationū. ꝓpriū ꝑ o3 dare aliqd agēs sensationē eiusdē gn̄is cū sensu. Hec rō pōt ꝯfirmari: qm̄ Auer. ꝑ ce. cō. 124. declarat rōe fortissima q oī poli ab intrinseco. i. ꝑm ꝑncipiū passiuū inuenit̄ aliqd agēs seu pote ab extrinseco eiusdē gn̄is. ꝑ l ꝓposito si repit̄ aliqs sensus patiēs oio o3 vt ueniat aliqs sensus agēs. ¶ Scdo ꝑncipal'r arguit̄. Ait Auer. 3. ce. cō. 72. q a cāis: q̄ru3 nā est eadē. i. vnī⁹ spēi: et nō d̄nt nisi ꝑm magis et min⁹ non seq̄t nisi nā vna diuersa ꝑm magis et min⁹. mō accipio formā caloris: et q̄ro vel ipsa vt sit causabit spē3 seu sensationē in tactu: ꝑ se vel pp sensatiōe3 dat̄ aliq̄ virt⁹ cāns sensationē de

ipso calore. nō primū: qz tūc vna nā ꝑm spēz causaret opatiōes diuer/ sas gn̄e ⁊ spēz: qz. s. calor causaret sensationē tactiuā ⁊ calorē que sunt opationes gn̄e diuerse. ꝑ cōcedit scdm̄. s. ꝙ detᷓ aliqđ agēs qđ habeat ꝑ se causare spēm caloris in potētia tactiua de ipso tangibili. ⁊ hoc pōt dici sensus agēs. ℭ Tertio arguitᷓ. oē exn̄s in potētia ad hoc/ vt exhat ad actū indiget aliq̄ sue spēi vel sui gn̄is: vt declaratᷓ. 12. meta. cō. 18. ⁊ septimo metaph. cō. 31. hoc declarat etiā. 8. phyſi. cō. 47. in illo textu. (Manifestū igitᷓ ⁊c̄.) Et. 12. meta. cō. 34. vide: sz sensus est in potētia ad sensationē. ⁊ sensibilia etiā in potētia. ꝑ indigēt aliquo agēte alio ab vtrisqꝫ extrahēte sensuz de potētia ad actū. hoc aūt poni non pōt nisi sit sensus agēs. ℭ Quarto phantasma cōparatᷓ ad intell'm. sicut sensibile ad sensuz: sz nō pōt phātasma se solo mouere intell'm nisi cō/ currat intell's agens: vt Auer. declarat. 3. de aīa cō. 18. ⁊ in fine cō. 5. ꝑ nō pōt sensibile mouere sensuz: nisi cōcurrat sensus agēs. ℭ Quinto arguitᷓ argumēto Auic. ⁊ Alpha. agēs ⁊ patiēs debēt eē vnius gn̄is: vt etiā Auer. cū eis cōuenit. 2. perigeneseos. cō. 37. sed sensus passiuus ⁊ sensibile nō pn̄t esse vnius generis. ergo opz vt sit sensus agēs vni' generis cū sensu passiuo. ℭ Sexto arguo. ois forā quāto abstractior a mā tanto est plus actiua ꝑꝑ qđ: vt dicit Auer. 9. meta. cō. 2. forme sepate sunt tm̄ agētes ⁊ nullo mō patiētes. Sz sensus est abstractior sensibili. ꝑ si sensibile agit: tm̄lto magis dz dari sensus agēs. ℭ Septi mo ⁊ vltimo iudicare de sensibilib' ꝓprijs potētie sensitiue est opatio agētis. modo ꝯstat ꝙ sensus iudicat de sensibilib'. ꝑ erit aliq̄s sensus agēs. Ex his pōt capi suspitio ꝙ sensus agēs sit vnus entiū nāliū in mūdo. ℭ Scđo loco faciebat. q. an sensus agēs si est sit aliqd aīe nr̄e sensitiue. Et vr̄ ꝙ sic pluribꝰ signis: quoꝝ ꝓmū est: qm̄ sensatio est ope ratio exn̄s in nobis. ⁊ ipol'e est opatiouē eē i nobis ⁊ ꝓncipia illiꝰ esse extra nos: vt Auer. dicere vr̄ in. 3. de aīa. cō. 36 in fol. digressionis. ꝑ opz vt amb°. s. sensus agēs ⁊ sensus patiēs sint i nobis. ¶ Scđo ꝓt hoc declarari: qm̄ operatio sensitiua est redacta ad nr̄am volūtatē: mō vt ibidē dicit Auer. ⁊ cō. 18. ipol'e est operationē eē ad nostrā voluntatē reductā ꝓncipijs illius exntibus extra nos. ¶ Pōt ⁊ tertio signo hoc etiā declari: qm̄ cōparatio intell's agētis ad possibilē ⁊ sensus agētis ad passiuū est vna. ꝑ sicut itell's agēs est aliqd aīe nr̄e: ⁊ opz vt sensus agēs ēt sit aliqd aīe sensitiue nr̄e. ¶ Quarto ētqm̄ si opatio est i mā: ⁊ opz vt forā illiꝰ opatiōis agēs sit ēt in mā: vt Auer. nititᷓ declare ꝓmo de aīa. cō. 13. cū igitᷓ sensatio sit opatio māl'is: ⁊ nō vr̄ ꝙ sit in alia mā nisi in sensu passiuo. iđ ⁊c̄. ¶ Quīto qm̄ ⁊ si i nāis reꝝ possit dari forā sine mā: vt motores corpoꝝ celestiū: nō tn̄ pōt dari mā aliq̄ mō absqꝫ forma. Cū igitᷓ sensus passiuus cōparatᷓ ad agentez sicut mā vr̄ ꝙ nō possit esse absqꝫ eo. ⁊ ex his posset qs suspicari ipm esse aliqd aīe nr̄e. ℭ Tertio faciebat mihi qōnē nō modicā an sit vnus oīuz. an plures ꝑm spēm: sicut ⁊ passiuꝰ. Et vr̄ ꝙ plures. p°lo qm̄ opatōes spē diuerse arguūt agentia diuersa: vt dicebatᷓ. ⁊ cō. 8. primi celi. ⁊. 12. meta. cō. 48. Ari. ex distinctiōe motuū cōcludit distinctionē intelligentiaruz. ℭ Scđo qm̄ patiēs ⁊ agēs nō mō vn̄r vniꝰ gn̄is: imo vniꝰ spēi: sicut dicere vr̄ Auer. 12. meta. cō. 18. ꝑ opz vt numerꝰ sensuū agētiū sit ꝑm numerū sensuum passiuoꝝ. ⁊ ex multis alijs posset declarari totū hoc. ꝑ nunc aūt sit dictum intm̄. s. ꝙ tria mihi qōnē faciunt. s. an sensus

exterior agēs sit vnuz de entib' in mūdo. scdo posito q sic. an aliqd nr̄e aie an nō. et tertio an vnus an numeratus ſm numeruz sensuuz. ¶ Superest mō facere qōnez de sensib' interioribus. illud aūt qd mihi maximā ponit. q. ē cogitatiua: qm̄ cogitatiua: vt Auer. dicit i. 3. de aia cō. 5. et. 33. et. 20. est quidā intellꝰ seu quedā rō pticularis. inm̄ q oēs opationes intellꝰ facit. s. cognoscit ſbas particulares: et discurrit et cōponit et diuidit pticulꝛr: vt dr̄. 63. cō. scdi de aia. Est ergo. q. an det cogitatiua agēs et polis: sicut de intellꝰ: qm̄ sicut itellꝰ diuidit in duo gn̄a. ita et cogitatiua: cū cogitatiua nō differat ab intellꝰ nisi inquātū ipsa est rō pticularis intellꝰ. rō vlis pp quā drīam nō dz remoueri diuisio ei' in prē agentē et partē passibilē: et h est difficilis qō. et Jo. fuit forte oblit' vel diminut' dr̄e de ea. reputo eiñ hō maxie mihi difficile et laboriosuz. de hoc vise sunt ḡ qōnes q in hoc drīt dissolui. ¶ Circa solonem hui' trac. prio opinionē Jo. declarabo. pscrutādo singula fundamēta illi' q ponit in. 16. qōe. scdi de aia. Scdo loco dicā ſz posse meā opinionē Ari. et Auer. Tertio et vlt. qōnes puenientes i opinione Ari. et Auer. dicā: et soluā argumēta facta in pncipio trac. ¶ Quārū ad pmā partē Joā. in illa. q. ad pbandū eē ūtutē nālem p se actiuā sensationis que pōt vocari sensus agēs. adducit tres vias: quarū pma est p pba Aris. sic. qm̄ Arist. 2. de aia. declarat aiam esse cām in triplici gn̄e cause. vbi Auer. cō. 37. ait: et cū declarauit eā esse cām ſm formā et ſm finē. declarauit etiā eaz eē cām mouentē ſm oēs modos. i. spēs motuū existētes in aīato siue veros siue estimatos eē motus. i. tam motuū vere: sicut sunt augmētatio et diminutio et alteratio: q̄ estimatoz esse: sicut sunt motus spūales: sicut est sensatio et reliqui. ḡ aia est cā effectiua sensationis. Sz nullū agēs est hic inferius qd agat per ppriā eēntiā. ḡ opz vt agat p ūtutē nālem distinctā ab eēntia que pōt dici sensus agens. Post adducit scdā: q vr mihi vr̄ sustentari in q̄ttuor ppōnibus apud ipm valde notis. ¶ Quarū pma est q sentire idiget aliq pncipio effectiuo per se et imediato. hāc pbat ipse sic. oīs effect' per se intētus receptus in aliq potētia p se receptiua idiget aliq principio p se effectiuo imediato: mō minor est subintelligēda et per se manifesta. quare tc. ¶ Scda est. illud ens est nobili' alio: cui' opatio ppria et p se est nobilior pfectissima opatiōe alterius. Hoc pbat: qm̄ operatio est finis potētie. mō cui' finis est melior ipm in se est melius: vt p poste. ca. de cōparatione demr̄ationū. s. 13. dicit satis haberi. ¶ Tertia est. q efficere aliqd est nobili' q̄ recipere illd idē. pbat hoc: qm̄ p efficere assimilat pmo motori: et p recipe infimo enti. s. mãe pme. ¶ Quarta est q spēs rei sensibilis nō est nobilior q̄ ūtus ppria aie sensitiue. imo vilior. qd pbat: qm̄ accñs subiecti nobilioris est nobilius. Modo ūtus aie sensitiue est subiectiue in aia spēs aūt sensibilis est subiue i potētia vel organo que sunt viliora aie. ¶ His visis format Joānes viam sic per ipote. si nō eēt sensus agēs: sensus n̄ depēderet ab aliq pncipio actiuo p se imediato. Cōtra pmā suppōnē. ꝯn̄a z pbat: qm̄ si sensus agēs nō est pncipiū imediatū sensatiōis: aut erit illi' agens sensus passiu': et hoc nō: qm̄ vna et eadē fōa nō est pmū actiuū agēs et patiēs eiusdē: aut erit ipm sensibile: qm̄ agēs imediatū dz eē sil cum passo: vt declarat Arist. et Auer. 7. phy. cō. 10. Aut erit ipsa ſba aie: et qd ēt esse nō pōt: q: non nisi mediāte aliq ūtute nāli distincta ab eēntia eius que dici pōs

sensus agẽs: aut est corpus qd esse non pōt: qm tūc sentire nō eēt ab aia: cuius cōtrariū adducebaꝛ. aut erit spēs sensibilis qd eē nō pōt: qm mā eēt nobilior sensu. Cōtra quartā ppōnē. pñas pbat. qm cuiꝰ opatio est nobilior: ⁊ ipm in se est nobiliꝰ. vt dicit scda ppō. modo effi cere est nobiliꝰ pati: vt dicit tertia. ⁊ sic cōpleta est scda via Joā. quā videas in eo diffusaꝫ. post adducit tres modos soluēdi de quibꝰ tangā pꝛius duos ⁊ sustinebo ipsos. ❡ Tertia via Jo. sustētaꝛ in ppōnibus: quarū pma est. vnū ⁊ idē simplex nō pōt eē imediatū per se pncipiuꝫ actiuū ⁊ p se receptiuū vniꝰ ⁊ eiusdē: qm potētia actiua est pncipiuꝫ mutādi alterū inquātū alterū: vt in meta. 5. ⁊. 9. apte colligiꝛ: sc3. 17. cō. ⁊ scdo. vide Auer. ⁊ Arist. ❡ Scda est. spēs sensibilis est imediatū pncipiū receptiuū sensationis: qm vnū ⁊ idem nō est per se imediatuꝫ pncipiū receptiuū diuersoꝝ ordinatoꝝ inuicē: vt colligiꝛ. 7. phy. vbi Arist. ait nō qdlibet eē susceptiuū cuiuslibet. vide expōnē Auer. cō. 33. vel. 39. ❡ Ex his arguo. si aliqd poniꝛ pncipiū effectiuū sensatiōis illud dꝫ esse spēs: vt ratio pcedēs cōfirmat. nō spēs est pncipiū receptiuum. ergo nō est pncipiū actiuū. ⁊ tu videas eum. ❡ Cōfirmat aūt hāc rōnem: qm sensus nunꝙ recipit actū sentiēdi nisi mediāte spē. & spēs cōcurrit vel per se: vel p accñs: si p accñs posset nō cōcurrere: vt Auer. 8. phy. in lra phi declarat. s. cō. 36. ⁊. 10. meta. in vlti. cōmē. nec pōt fingi esse aliqd per accidēs necessariū vt declarat per Arist. p posᷓ. ca. 6. vide. ❡ Ex his ꝯcludit suā opinionē. s. ꝙ sensus est duplex. quidā p se passiuus seu receptiuꝰ sensatiōis ⁊ spēi sensibilis q est vtus seu qlitas aie sensitiue: qdā p se cātiuus sensatiōis facta pꝛeparatiōe per spēs pcedētes causataꝫ ab obiectis exterioribꝰ: ⁊ vñ sicut in pomo vno numero sunt due qlitates motiue: quarū pma est odor ⁊ alia sapor ⁊ color in supficie. ita in quolibet organo sunt due vtutes: quaruꝫ vna s3 se est pncipiū recipiēdi sensationē: alia pncipiū effectiuū illiꝰ. Et per hoc Jo. soluit. q. an sit sensus. ⁊ scdo an sit aliqd aie nr̃e. iaꝫ eñi appet quarꝛ ipse ponit eū aliqd aie nr̃e. tertio appet quarꝛ ponit spm multiplicatiuū s3 spēꝫ ad multiplicationē sensuū passiuoꝝ: ⁊ vt appet in sol. pme difficultatis eiꝰ. hec est opinio Jo. vt appet in eiꝰ vbis. circa quā sic pcedā: qm pmo volo videre de vijs istiꝰ hoīs. scdo an qd in se sit falsa adducēdo cōtra ipsuꝫ aliqñ rōnes qs ipse adducit ⁊ nouas. ❡ Quātū ad pmaꝫ partē. Circa suppōnes huiꝰ hoīs vr̃ esse dubitatio plurima. pmo circa pmā. vr̃ eñi ꝙ sensatio nō habeat agens p se imediate ⁊ patiēs p se: vt Joā. vult: qm oīs actio q hꝫ agēs p se: ⁊ patiēs p se: dꝫ vt extrahaꝛ de potētia ad actū ab illo agēte in illo passo. hoc pꝫ: qm actio agētis p se in passuꝫ p se nihil aliud est nisi extractio forme de potētia illiꝰ ad actū: vt colligiꝛ plane. 12. meta. cōmē. 18. s3 sensatio nō extrahiꝛ ab aliquo agēte p se in aliquo passo: qm requiriꝛ ibi eē dispōnē: vt ibidē appet. ❡ Scdo ad idē. si sensatio fieret per se ab agēte p se. vel ex ente vel ex nihilo. scdm dici nō pōtest eñi ꝯtra Ari. p phy. ⁊ Auer. ibidē. cō. 33. ⁊. 72. Nec ex ente: qm vel ex ente per se in actu. vel ex ente in potētia. nō pmū: vt declarāt Arist. ⁊ Auer. p phy. cō. 78. nec ex ente in potētia: qm sensatio fuit cōtēta i potētia in organo: qd falsuꝫ est. ❡ Tertio ad idē vr̃ facere rō Arist. 5. phy. vt eā ordinat Auer. cō. 13. sic. si sensatio hꝫ agēs p se sit illd. a. tūc. a. agēs faciet sensationē. ergo aliqua actione facit illā: qm sicut mā passione patiꝛ.

vno modo per media plura: quibus forma recipit in ea: et materia fit proportionata illi. et sic forme naturales extrahuntur de potentia materie: quod dicitur extrahi: quia pro sui esse requirit patiens in quo recipitur: nec requiritur medium vnum aut plura: quibus passum fiat ei conueniens. et sic extrahi de potentia materie nihil aliud est nisi pro sui esse presupponere passum posse recipere actum illum ab agente: et sic forme intentionales extrahuntur de potentia materie. ¶ Et per hoc ad probationem. dico enim quod Auer. loquitur ibi de extrahi primo modo. scilicet quando subiectum receptiuum est valde remotum a nobilitate forme et valde disproportionatum: tunc enim vult quod extrahi fiat per alterationem: et quantitatiuam et qualitatiuam non aliter. ¶ Ad secundam dicendum quod fit ex ente in potentia secundo modo. scilicet non remota et disproportionata forme et motori agenti illam. et concedo quod species et forma intentionalis contenta est in potentijs causarum. scilicet subiecti receptiui et agentis: sed modo diuerso a formis naturalibus. ¶ Sed dices forma intentionalis non fit in subiecto mediante dispositione: ergo non naturaliter fit: sed violente vel artificialiter sicut forma scamni. ¶ Dicendum quod licet non fiat mediante dispositione: attamen subiectum receptiuum est summe inclinatum ad formam. et agens etiam. propter quod non dicitur violenter facta: nec artificialiter: quia subiectum respectu forme artificialis non est in potentia limitata et inclinata ad actum. est enim quandoque in potentia violenta: quandoque in potentia neutra vt alibi declaraui. ¶ Ad tertiam dicendum quod. a. actione agit sensationem: que actio seipsa formaliter fit: quoniam aliquid est tale duobus modis per participationem et per essentiam. aliquid enim fit etiam duobus modis per aliud tanquam per rationem faciendi. aliquid fit per essentiam. i. seipso sicut aliquid est album duobus modis. scilicet participatiue et denominatiue: sicut paries et aliquid per essentiam sicut albedo. Et quando dicitur illa est ratio Ari. Dicendum quod Ari. arguit quod motus non potest accipere esse post non esse per motum vere: quia tunc idem esset antequam esset et esset processus in infinitum: quia sicut primus accipit esse per motum: et secundus eodem modo per motum et cetera. et sic potest opinio Joannis probabiliter sustineri: tu autem considera bene. ¶ Circa secundam propositionem oportet dicere quod illa sit vera cum sit Ari. verum omnino Joannes fuit diminutus cum eam simpliciter protulit sine limitatione. dico quod intelligitur primo in finibus proximis et non remotis. Secundo dico quod debent esse fines per se. Tertio dico quod debent esse fines possibiles attingi virtutibus proprijs agentium. Est ergo regula Ari. maxima ista: cuius finis proximus per se possibilis attingi virtute eius est melior ipsum in se est melius.

Ad instantias dicendum. ¶ Ad primam dicendum quod ille est finis omnibus communis et remotus. modo vt dixi maxima intelligitur de fine primo proprio. ¶ Ad secundam instantiam iam soluere potest: quoniam maxima est de agentibus: materia autem non est agens: vt vides. Uel dicendum quod materia est vilior simpliciter et absolute calore et quacunque forma accidentali. Dico absolute: quoniam secundum quid. i. vt in predicamento substantie est nobilior: attamen simpliciter et absolute forma caloris est nobilior. ¶ Hoc autem ad presens potest duabus rationibus probari: quarum prima est. illud quod est certe perfectionis et terminati gradus nobilitatis omnino est absolute nobilius eo quod est infinite modice perfectionis et interminati gradus nobilitatis. hec est manifesta per se. sed calor et vniuersaliter omnis forma accidentalis est terminate perfectionis et finiti gradus: limitateque nobilitatis: et materia infinite modice: ergo et cetera. minor pro prima parte omnibus est manifesta: sed pro secunda est concessa fere: quoniam materia nullam habet perfectionem: sed ab omnibus recipit perfectionem: ergo infinitis caret perfectionibus: ergo est infinite imperfecta. et sic est ista per se manifesta.

¶ Scda rō pt esse ad idē: qm̄ illud qd̄ pficit aliud ꝛ ab eo nō pficit: sꝫ potius impficit: est in se simplr nobiliꝰ illo. Sed forma caloris pficit māꝫ: ꝛ nō ecōtra: sꝫ potius impficit calor a māꝫ ǵ vt priꝰ. ꝛ sic ꝓbabilr teneo ꝙ mā absolute est vilior accñte. ¶ Ad tertiā dōm in ꝓposito ꝙ opatio solis manifesta est nobilior opatiōibꝰ alioꝝ: attñ opatio occulta saturni est nobilior: ꝛ penes illā saturnꝰ antecedit solē. iō ait Auer. ibidē ꝙ cōparatio eoꝝ ad pmū est pcisa. i. absolute. pmꝰ motor est nobilior aliis. ꝛ p ꝯñs pmū mobile absolute nobiliꝰ aliis motibus alioꝝ. cōparatio aūt eoꝝ inter se nō est pcisa: qm̄ vnus planeta excedit alterū ſm vnū respectū: ꝛ exceditur ab altero in alio. ¶ Ad q̄rtam dōm ꝙ Jo. cōtradicit sibi: ꝛ credo ꝙ ipse in illo errauit. hoc aūt nō est cōtra suppōneꝫ: qꝛ ego nō teneo eā ad mētē Jo. sꝫ simplr. ꝛ si vis saluare ipm̄ nō curo. ¶ Ad vltimā iaꝫ vidisti sol. dictū est. n. ꝙ idē intelligit in finibꝰ per se nō casualibꝰ. ¶ Circa tertiā ꝓpōnē dicēdū ꝙ indiget duabꝰ cōditiōibus: quas Aris. ponit ibidē. s. sit ꝓpinquius ei eo qd̄ est optimū. scda est dūmodo non sit admixtio cōtrarii: est ǵ maxima. illd̄ qd̄ est ꝓpinquiꝰ optimo in eo qd̄ est optimū sine pmixtiōe ꝯtrarii in se est optimū: ꝛ meliꝰ eo qd̄ remotiꝰ ꝛc̄. ¶ Ad pmā dico ꝙ ibi deficit pma ꝯditio. ¶ Ad scdaꝫ. illud dꝫ itelligi in eis q̄ sunt eiusdē gñis pncipii nō eiusdē gñis pdicamti: vl diuersoꝝ geneꝝ pncipii ꝛ pdicamēti. ¶ Ad vltimā dōm ꝙ vnus respectꝰ est nobilior altero nō absolute: sꝫ respectiue: iō actio lꝫ absolute nō sit nobilior: attñ respectiue est nobilior passiōe. ¶ Circa quartā dōm ꝙ tribꝰ cōditionibꝰ idiget. pma ꝙ insit meliori inquātū melius. scda ꝙ sit accñs ꝓpriū. tertia ꝙ sit ens positiuū. est ǵ maxima accñs positiuū ꝓpriū qd̄ inest sbto meliori ſm id qd̄ melius est. est melius altero opposito. mō his cōditiōibꝰ remouent iam istātie facte. Ecce igit̄ qualr tres ꝓpōnes Jo. sunt vere sine dubio ꝓ mēte Arist. ¶ Pria aūt est ꝓbabilis cuꝫ sint circa eā opiones diuerse: lꝫ illa Joānis sit melior. Et postq̄ vidi de ꝓpōnibus prime vie: supest mō videre an sit dmōstratiua. Et vr̄ mihi ꝙ multis modis pōt dissolui. pͦ pōt dici ꝙ sensibile est cā sensatiōis. ad eiꝰ ꝓbatiōeꝫ Auer. in hoc dat sol. in. 2. de aīa. cōmē. 74. vbi dicit. ꝙ sensibile pmo mouet mediū: ꝛ mediū motū cū sit factū in actu mouet organū ad actū visionis seu sensatiōis: ꝛ sic illud nō cogit. scdo pōt dici ꝙ cā agēs p se ꝛ ꝓpria sensatōis est spēs sensibilis actu recepta in organo. ¶ Ad reprobatiōeꝫ huius iam habes sol. ex limitatiōe scde ꝓpōnis. dꝫ. n. itelligi cuiꝰ opatio virtute ꝓpria ē nobilior ipm in se est nobiliꝰ. mō spēs sensibilis agit sensationē virtute motoris separati: sicut virtꝰ genitiua virtute pris: ꝛ vt instrm̄ pmi pncipii. Unde spēs ꝛ est instrm̄ agentis pncipalis: ꝛ est q̄litas accñtalis: pmo mō nō incōuenit vt agat vltra suā nāꝫ: sꝫ bñ scdo mō. ꝛ sic dissoluit̄ scdo. quā adducit Jo. ꝛ reprobat. s. scdaꝫ. voluit. n. dr̄e ꝙ spēs pōt duobꝰ mōis ꝯsiderari. vno mō inquātū q̄litas. s. q̄ ad eiꝰ eēntiā. alio mō q̄tū ad suā virtutē. i. vt instrm̄ motoris separati. s. intelligētie: vt dicā in opione Auer. ꝛ vt sic ē nobilior q̄ sensus: ꝛ nō simplr: sꝫ instrumētalr. ¶ Ad rōnes q̄s adiecit Jo. ꝯtradicēs respōdet. ¶ Ad primā arguit. n. sic. nō rñdet ad vim rōnis. ꝓbat. n. rō ꝙ spēs sensibilis erit ens simplr nobiliꝰ q̄ sensus: qꝛ eius opatio ē simplr nobilior optima opatiōe sensus. Dico ꝙ ipse nō arguit ad pūctuꝫ pōnis: qm̄ ipsa rñsio dicit ꝙ optima opatio spēi virtute eius est

nihil boni relinquit motori: q̃ est superflua. (Et forte.) Inducit secundam rationem. d. et forte celum simile est homini ocioso qui nihil habet facere: et circuit vnam domum vel ciuitatem sup. in custodiendo illam: sicut faciunt custodes tempore pluuie: et putat ob hoc. i. propter hoc appropinquare se ipsi deo. et quod perficiat, put satisfacit voluntati dei propter esse presentialiter in omnibus punctis domus vel ciuitatis. et si forte non potest particulariter eis applicare se: facit id quod potest in specie. Obijcit huic etiam. d. quia dicimus quod magis debet hoc fatuitati celorum attribui quam rationi.

AVERROIS.

Nos dicimus quod talia verba non debent dici nisi ab vno duorum hominum: aut ab idiota qui nihil scit: vel a prauissimo homine. et absit quod Alga. fuisset vnus istorum duorum: sed aliquoties ab aliquo non fatuo modo ignorantie aliqui erronei sermones veniunt: et demum de non prauo verba praua modo iam dicto repiuntur: quia licet nos concedamus Aui. quod celi prima intentione mouerentur: vt acquirant omnes situs vt ab hoc habeant perfectionem potentie eius: quare merito non est dicendum quod hoc est preciosum seruitium ab eis collatum deo benedicto: vt si homo curaret quandam ciuitatem custodire eam circuendo die noctuque. dicimus quod hoc est opus quod deo benedicto complacere debet. Sed si nos diceremus quod huius hominis motus circuendo ciuitatem fit ab intentione quam ipse narrauit nomine Aui. videlicet quod non intendat in suo motu nisi attingere omnes species vbi: que sunt infinite. dicimus quod hic homo esset summus fatuus.

¶ Inquit Auer. dicimus nos quod talia verba non debent dici: nisi ab vno duorum hominum: aut ab idiota qui nihil scit: vel a prauissimo homine. et absit quod Alga. fuisset vnus istorum: sed aliquando ab aliquo non fatuo modo ignorantie aliqui erronei sermones veniunt. et demum de non prauo reperiuntur verba praua modo dicto. et declarat hoc. d. quia licet concedamus Aui. quod celi prima intentione moueantur: vt acquirant omnes situs: vt ab hoc habeant perfectionem potentie eius: et intendit si concedatur hoc secundum opinionem Aui. quia iam reprobatum est. si nunquam hoc concedatur: quare merito non est dicendum quod hoc est preciosum seruitium ab eis collatum deo benedicto: vt si homo curaret quandam ciuitatem custodire eam circuendo die noctuque. vult dicere si intelligentie acquirunt perfectionem propriam ex motu circulari: quemadmodum homo in circuendo ciuitatem tenetur non debet deo placere. q. d. dicimus quod hoc est opus quod deo benedicto complacere debet. vult dicere quia deo placet vt vnumquodque conseruetur in esse vel acquirat perfectionem sui esse. hic. n. est appetitus primi motoris. apponit autem quomodo est fatuitas ponere illud. et inquit. sed si nos diceremus quod huius hominis motus circuendo ciuitatem fit ab intentione quam ipse narrauit nomine Aui. videlicet quod non intendat in suo motu nihil attingere omnes species vbi: que sunt infinite saltem numero. dicimus quod hic homo esset summe fatuus. vult dicere quod in motu celi est duo considerare. scilicet acquisitionem omnium situum et perfectionem motoris quam

acquirit

acquirit vel in qua se cōseruat per appropinquationē ipsi deo. inquit modo. q̄ si motor mouet nō pp aliud nisi vt acquirat oēs species sit⁹ tantū summa fatuitas est: qm̄ illi situs nullaȝ relinquēt perfectionē absolutaȝ in primo motore nec in aliȷs. sunt eniȝ respectus. Si vero ambas illas intentiones habeat sine dubio motus celi est satis perfectus ꝛ decenter factus.

ALGA. DVB. III.

It Algazel. adhuc arguendū est q̄ in eo qđ phi de intentione celorū dn̄t in eoruȝ motu est error. Considerando partes vbi tendūt vȝ. quare motus diurnus sit versus occidētem: ꝛ motus pprius planetaruȝ versus orienteȝ: ꝛ non ecōuerso: vel quare non sunt oēs circa vnam ꝛ eandem parteȝ: vn̄ si motuuȝ partes nō differunt intētiōe: quare ergo in totū cōtrariū se habēt. oia enim vtilia a celis: seu cōmoda in hūc mūduȝ descēdentia: ꝛ acqrere species vbi perfecte etiā fieri pn̄t. Ampli⁹ q̄re nō mouent̄ qn̄qȝ versus vnam duaruȝ partiuȝ: qn̄qȝ versus aliam postq̄ȝ intentio celoruȝ est perficere oia possibilia in motu circulari ꝛ situ. Pȝ ergo ex istis q̄ phoꝝ opio in hoc ppo sito pura phātasia fuit. vn̄ dicim⁹ q̄ regni celoꝝ archana nobis sūt ignota: ꝛ oi hūano gn̄i nisi pphetis ꝛ sctis.

¶ Inquit Alga. adhuc arguēduȝ est in eo qđ phi de intentiōe celoꝝ dn̄t in eorum motu est error. cōsiderādo partes vbi tendunt. ꝛ exponit hoc. d. vȝ. quare motus diurn⁹ sit versus occidētem: ꝛ mot⁹ proprius planetaꝝ versus oriēteȝ. ꝛ nō ecōuerso. vel quare nō sunt oēs circa vnā vel eandē partē: ꝛ ostēdit hoc esse rōnabil̄r dictū. d. vn̄ si motuū partes nō dn̄t in intentiōe. oēs. n. intēdunt appropinquari primo principio: ꝛ acqrere oēs spēs situs: quare ergo in totū ɔtrariū se hn̄t: quasi dicat nō bene se hn̄t: ꝛ reddit rōneȝ. oia. n. vtilia a celis seu cōmoda in hunc mundū descendentia. ꝛ acqrere oēs spēs vbi pfecte ēt fieri pn̄t. sup. si moueant̄ vno motu versus vnaȝ partem. pōt ergo syll̄us sic cōponi. oēs motus qui sunt pp vnū finē numero debēt esse versus eandē partē. sed declaratū est oēs motus celestes esse pp eundem fineȝ numero. s. pp perfectionē motoris cōseruādaȝ: ꝛ situū acqsitioneȝ. ergo oēs debēt fieri circa eandeȝ partē numero: ꝛ hoc argumentū hȝ magnā apparētiā. (Amplius.) Inducit scđaȝ debilitatem d. amplius quare nō moueant̄ qn̄qȝ versus vnā pteȝ duarū. qn̄qȝ versus alterā postq̄ȝ intentio celoꝝ est pficere oia poīa in motu circulari ꝛ situ. i. postq̄ȝ est acqrere oia vbi: ꝛ oēs situs poles. q. d. eque bn̄ pōt esse si moueat̄ versus orientē: sicut ecōtra. ita. n. pōt saluari acquisitio situū: ꝛ ɔseruatio oium reꝝ sicut ecōtra. pȝ ergo ex his q̄ phoꝝ opio in hoc pposito pura phantasia fuit: pp qđ cōcludit Alga. vnde dici-

mus q arcbana regni celoru nobis sunt ignota: et ol humano generis nisi pphetis et sanctis: et quato Alga. verum ingt: quemadmodum enim Heraclit' ephesius ingt. si non possum' scire ea que in remota sunt ciuitate: quo et ea que in celo sunt sciri pnt. stultum enim est laborare in his cu eo que scimus est minima pars eo que ignoramus.

AVERROIS

Nos dicimus q hec altercatio est sophistica lis. translatio enim de questione ad qonem opus est sophisticum. Rursus quare sequit q si ipsi deficiut a declaratioe seu cognitioe cãrum diuersitatis motuu q debeat ignorare mot' cãm celo absolute: vnde dicimus q si iste ho debellat hoies voluntate: aut negligentia excecauit eum. videt enim q h accidit ei ex ignorãtia viaru: et assumptioe cãrum. Cãe enim differut nãrum entium a differetia: et declaratio huius/modi est: q res simplices no habet causam actuu pcedetium ab eisdem nisi naturas et formas ipsarum: sed res coposite hnt agentes causas p(re)ter formas eam: et ille sunt cãe ipsarum fm cpones: et cpaginatoes: et ea ptium ad/inuice. V.g. terra no h cãm descededi nisi sua simplice nãm. s. terrestreitate: et sic de alijs simplicib'. Similiter dicimus q sursum et deorsum nullam habent causam. vm. quare vnum ipsorum fuit supius: et aliud inferi': nisi q ita dm sequi de ppria ipso natura. Simili'r dicimus recte de diuersitate motuum q nulla est ibi causa nisi diuersitas naturarum partium motuum: et illa diuersitas puenit a di/uersitate mobilium naturarum. vm. q aliqui ipsorum nobi/liores sunt alijs. Similiter dicim' q illud qd dixit. vm. quare motus vlis fit versus occidete: et no ecouerso: ro huius est: q celi habet dextru et sinistru: maxime q: aiati sunt: et differut intra se: put id qd est dextra vnius ipso sinistra est alterius: lm aliqui ipso versus duas ptes co/trarias moueant: sm hoc no violeter fit. tande q in h nul la ro nisi simplex nã: vt dictu est. Sed cocededum est fm veritate q human' intellectus valde deficit in rone vel causis nãliu re: maxie in illis altiorib' et sublimib' co/

poꝛibus: quoꝝ nescim⁹ quātitates: ⁊ eē eoꝝ ſbāꝝ totalr ignoꝛamus: ⁊ dicim⁹ ꝙ coꝛpus ſupceleſte nō eſt graue: neqꝫ leue: vt habet ab. Ari. in pmo celi ⁊ mūdi: ⁊ pꝫ clare a cōmētatoꝛib⁹ Ari. verboꝝ. Et hic eſt finis qōnum ſermonū diuinoꝝ hui⁹ hoīs de qbus altercauit Alg. cū phis: ⁊ redarguebat eos vt ei apparebat: ſꝫ nos dei au/xilio repꝛobauim⁹ maniſeſte ipſius erroꝛes: ⁊ oñdimus ambages auctoꝛitatū eius: vt meli⁹ ⁊ clarius potuim⁹. vñ deinde aliquas ſingulares Alga. diſputatiōes in na/turalibus pꝛepoſitas duxim⁹: in qbus ēt putauit ꝑipa/theticos acerrime redarguere: ⁊ ſequemur ſtiluꝫ cōſuetum in pꝛeteritis diſputationibus

Explicit altercatio Algazelis cum philoſophis in di/uina ſcientia. Laus Deo.

Pꝛoponit pꝛīo quo nam genere hec ſit altercatio. di. dicim⁹ nos ꝙ hec altercatio eſt ſophiſticalis. cuius rōneꝫ reddit. d. tranſlatio enim de qōne in qōneꝫ opus eſt ſophiſticū (Rurſus) Appōit qūo eſt mirādū de eis q ſequunt Alg. d. Rurſus q̄re ſequit ꝙ ſi ipſi phi ōficiūt a decla/tione ſeu cognitiōe cauſarū diuerſitatis motuū. i. quare ſequit. ſi ne/ſciunt dare cām diuerſitatis motuuꝫ ꝙ debeāt ignoꝛare cauſaꝫ motus celoꝝ abſolute. i. pfēt⁹. ſtat. n. ſcire cāꝫ in vlī: ⁊ ignorare eā in pte. ergo mirādū eſt de Alg. ⁊ ſuis ſequētib⁹. Vñ dicim⁹ ꝙ iſte hō ōbellat hoīes volūtate: ⁊ ſup. nō factis. aut dicim⁹ ꝙ negligētia in āpla ꝯſideratiōe excecauit euꝫ talr ꝙ nō potuit videre iſtud. vr̄. n. ꝙ hoc accidat ei ex ignoꝛātia viaꝝ: ⁊ ex aſſūptōe cāꝝ. i. qꝛ ignoꝛat vias ⁊ cās aſſumēdas in hmōi qſito abſoluēdo ⁊ reddit cāꝫ. d. cāe. n. differūt differētia nāꝝ reꝝ. i. qꝛ cāe variāt ſꝫ reꝝ variatōeꝫ: ⁊ hoc oñdit. d. ⁊ declaratio hu/ius eſt: qꝛ res ſimplices nō hñt cāꝫ ſuoꝝ actuū ꝓcedētiū ab eiſdē niſi nās ⁊ foras ipāꝝ: ſꝫ res cōpoſite hñt agētes cās pter nās ipaꝝ ⁊ foras eaꝝ. ⁊ notāter dicit. (Niſi nās ipſaꝝ) qm̄ res ꝯpoſite hñt cās pter nās ipſaꝝ. ſ. elm̄ pꝛedominās: vt Auer. dicit cō. 7. pꝛimi ce. mot⁹ ergo ſim/pliciū nō hñt cās pter nās eoꝝ: ſed cōpoſitoꝝ hñt cauſas diuerſas a naturis eoꝝ: ⁊ ille ſunt cauſe ipſaꝝ ⁊ eaꝝ partiū adinuicē ſm cōpoſi/tiōes ⁊ cōpaginatiōes adinuicē. V. g. terra nō hꝫ cām deſcēdēdi niſi ſuā ſimplicē nāꝫ. ſ. terreſtreitatē. ⁊ ſic de alijs ſimplicib⁹. Silr dicim⁹ ꝙ ſurſuꝫ ⁊ deoꝛſuꝫ nullā hñt cāꝫ. vꝫ. q̄re vnū ipſoꝝ fuit ſupi⁹: ⁊ aliud inferi⁹: niſi qꝛ ita dꝫ ſequi de ꝓpria ipſaꝝ nā. Similr dicimus recte de diuerſitate motuū ꝙ nulla eſt ibi cā niſi diuerſitas naturarū partiuꝫ motuū. ⁊ illa diuerſitas ꝓuenit a diuerſitate naturarū mobiliuꝫ. vꝫ. ꝙ aliqui ipſoꝝ nobilioꝛes ſunt alijs. Similr dicimus ꝙ illud qđ dixit vꝫ. quare mot⁹ vlīs ſit verſus occidentē. ⁊ nō ecōuerſo. rō hui⁹ eſt. qꝛ celi hñt dextrū ⁊ ſiniſtrū: vt in pꝛima diſputatiōe declaraui. maxime qꝛ aīati ſunt: ⁊ differūt inter ſe: ꝓut id qđ eſt dextra vnius/ſiniſtra eſt

alteri⁹:il3 aliqui ipsorū versus duas ptes cōtrarias moueant:sed hoc nō violēter fit.tandē dicēdū sup.ꝙ in hoc nulla rō est nisi simplex eorum nā:vt dictū est.ait tñ:sed cōcedēdu3 est ſm rei veritatē:ꝙ humanus intellect⁹ valde deficit in rōne vel causis nālium reru3.maxime in illis altiorib⁹ ⁊ sublimib⁹ corporibus:quoꝝ quātitates nescimus. ⁊ esse ſbaꝝ eorum totaliter ignoram⁹.⁊ ideo dicimus ꝙ corpus celeste neqꝫ est graue:neqꝫ leue:vt habet ab Ari.in pmo celi ⁊ mūdi:⁊ p3 clare a cōmētatorib⁹ verboꝝ Ari.⁊ q̄si dicat.ꝙ ð celo nō sciuim⁹ nisi negatiue ⁊ nō positiue eius nām:sed p abnegationē rerū hic.(Et hic est finis.)Auer.nūc imponit finē libro.⁊ inquit.⁊ hic est finis q̄onu3 sermonū diuinoꝝ.i.metaphysicoꝝ huius hois de quibus altercauit Alga.cū phis:⁊ redarguebat eos:vt ei appebat.apponit aūt suu3 laborem circa hoc.d.sed nos dei auxilio reprobauim⁹ manifeste ipsius errores ⁊ ostēdim⁹ ambages auctoritatū.i.argumētoꝝ eius:vt meli⁹ ⁊ clarius potuim⁹.Et ordinat se ad sequētes disp̄ones in nālibus.d. vñ deinde aliquas singulares Alg.disputatōes in nālibus ppositas duximus:in qbus ēt putauit pipatheticos acerrime redarguere:⁊ sequimur stillu3 cōsuetū in preteritis disp̄onib⁹.Et sciat tua dñatio reuerēdissima disp̄ones nāles esse duas ⁊ multū singulares.tractāt.n. quattuor pposita:quēadmodū Alg.inquit in scdo dubio pme disputatiōis.Primū est de nexu causaꝝ ⁊ causatoꝝ inuicē.Scd3 an aie habeāt eē p se spūale remanēs p⁹ mortē ⁊ quā habitudinē dicāt ad corpa.Tertiū est an hmōi aie anihilari possint.Quartū ē de resurrectōe mortuoꝝ.Hec.n.quattuor mirabilia pposita in duab⁹ disputatiōib⁹ disputat.vbi oñdit Auer.suā subtilitatē ⁊ ingenij excellētiam.⁊ has duas vltimas disputatiōes nō habebā in pncipio operis mei:sed dñs Andreas ð minutis cretēsis studiosissim⁹ me⁹ scholaris attulit:ð qb⁹ tātas refero gr̄as quātas ⁊ quot possu3 cōcipere.fecit.n.ɔseruationē haꝝ reꝝ que sunt cōputāde inter archana celoꝝ:⁊ reuerēdissime dñe nūc exponere nō possu3:qm̄ multitudine negocioꝝ ⁊ sollicitudine impressoris vexat⁹ nō possem aliqd dignū tue dñatiōis reuerēdissime dicere:sed hac estate vētura expectet me:na3 eas mittā cū qbusdā meis sarcinolis pro qb⁹ tua3.d.reuerēdissimā oiu3 litteratoꝝ splendorē in iudicē elegi.Qñ.n.a tua dñatōe reuerēdissima vigilie mee appreciabunt:qd curabo tūc maliuoloꝝ latratus:fauor eni3 tue cōditiōis me a maiorib⁹ tutū redderet.

Qō quinta Sed quia solebam⁹ sepe mi dñe reuerēdissime disputare cu3 Hieronymo Bernardo oli3 filio dñi Petri:⁊ cū illo magnifico viro Antonio Iustiniano artiū accuratissimo filio domini Pauli sepe sepius de motu raptus alioꝝ celoꝝ.oēs eni3 astronomi dicūt primū mobile moueri motu pprio ⁊ alios motu:raptus ad eādē partē:⁊ motu pprio ad partē oppositā:3 p̄ter Alpetragiū in libello de qualitate motuū celestiū:qui opinatus est ꝙ oēs orbes mouentur ab oriente in occidentē.⁊ ꝙ nullus orbiu3 moueret econtra.Ad saluandum tñ apparētias dicebat planetas incurtari motus a motu primi mobilis.p hoc viro Hieronym⁹ Bernardus adducebat motiuū optimu3.est regula Ari.⁊ Auer.p̄ ce.ꝙ impoſe est duos mot⁹ spē nālr cōpetere vni corpi simplici.mot⁹ aūt illi.s.rect⁹ ppri⁹ ⁊ mot⁹ rapt⁹ sunt oppositi.oīno ergo si vn⁹ cōpetit nālr celo vel per se,alter p accñs ⁊

violenter.& p ɔsequēs non sempiterno tpe. Amplius sicut arguebat
Justinian⁹.omne qđ rapit in motu suo/cōtra naturā mouet.omne qđ
cōtra naturā mouetur nō semp mouet.ergo si corpa planetaꝝ raperē
tur nō semp mouerent. ¶ Rursus dicebat.si ambo mot⁹ ɔpetūt vni⁹.
U.g.lune:vtrū eque nāliter: an vn⁹ altero nāli⁹:& quō ei cōpetāt. Et
hmōi argumēta sunt subtilia & multū apparētia cōtra astronomos.
¶ Et breuiter ad hoc nō est rñdendū sic astronomi dicūt ꝙ orbis lu/
ne mouet a ꝓpria intelligētia imediate & a pmo motore p influētiā.
sic.n.illa influētia nō est sufficiēs pncipiū motiuū:cū nullū accñs in
ppetuū moueat.iō existimādū: vt Auer.dic.2.ce.cō.42.&.71.vnū eē
motorē toti⁹ vniuersi colligati ex oīb⁹ orbib⁹ q est forma toti⁹ cōgre
gati ex oīb⁹ orbib⁹.hec.n.forma vlis oēs orbes mouet vno motu nu/
mero q vocat mot⁹ diurn⁹ ab oriēte in occñtē.alie aūt intelligentie
sunt sicͣ forme pticulares mēbroꝝ que motib⁹ ꝓprijs mouēt ecōtra pp
finem quē declarat Auer.2.ce.cō.58.U.g.posito ꝙ aīa mea moueat
me versus neapolim:& ɔtinue brachiū ecōtra moueat:iā brachiū du
plici motu moueret.& motu toti⁹ & motu ꝓprio a ꝓprio motore. ¶ Ad Solutio.
primū dicendū ꝙ illa regula est intelligēda de motib⁹ oppositis ſm
spēm.modo vt Auer.inquit.2.celi.hmōi motus sunt numero diuersi
non specie cū sint partes motus partiū vnius aīalis.vide cōmento
49. ¶ Ad scđm dicēdū ꝙ illi mot⁹ dicunt rapt⁹.nō pp hoc ꝙ sint cō
tra nām illoꝝ:sed qꝛ nō sunt p nām pticulariū motoꝝ eoꝝ. ¶ Ad vl/
timū dicēdū ꝙ nāli⁹ est ptē moueri motu toti⁹ ꝙ ipsā moueri motu
ꝓprio.moueri.n.p nām vlē nālius est ꝙ moueri p nām pticularē:vt
dictū est in celo & mūdo. ¶ Et sic cōsumata est cōmētatio mea supra
lib.metaphy.Auer.q destructio destructionū dr.incepta.1494.& cō
pleta.1497.die.22.Januarij:& in eo tenui meliorē curā ꝙ potui. Dic
eiū nullos inueni scriptores.imo nec aliquos q de his meminere.adeo
ꝙ qdā oīū lrāꝝ penit⁹ ignari pp difficultatē hui⁹ libri dicūt hunc
librū nō eē Auer.& de his nō curo.vr.n.sensu pp qđ negāt hoc.hic.n.
liber:tū errore trāslatoris:tū difficultate verboꝝ:tū sniāꝝ ardui/
tate fuit mihi ita difficilis:sicut vides:nec volui exponere ipsū: & fa
cere vnū cahos rerū.ita ꝙ velim hic apponere oīa dicibilia:nec ita
immorari in singulo verbo ei⁹: vt oīū aures obtūdā.vlterior.n.specu
latio fortiorib⁹ relinquat.sat mihi fuit mouisse/pncipiūqꝫ dedisse spe/
culatōis teo maxie cū hoc nō ex me feci:sed ex rogatu illi⁹ sacratissimi
phi Dieronymi Bernardi filij cōdā dñi Petri: quoꝝ aie in ppetuū
gaudeāt.adeo.n.me vexabat: vt id negare nō potui.& si qua hic cor/
rupta legent breuitati tpis ascribant in quo scripsi. Iterū si replica/
tas inueniēt māis hoc est:qꝛ magna īterualla apponēs scripta olī ob
liuioni tradiderā:& qꝛ Auer.ea diuersis locis tangebat. Decigit sunt
que tibi reuerendissimo Dño meo meritissimo cardinali mitto: vt di/
gna castigatiōe tuo singulari ingenio castiges.digna vero laude col
laudes. Illud qdē donū qđ potui pro tua imēsa dñatione hoc est. Il/
lud vero qđ tua.D.referre pōt:est vt id recipiat eo modo:eo aīo:eaqꝫ
affectione quibus ego mitto. Ualeat tua.D.reuerendissima omniū
litteratoꝝ cōfugium. Laus Deo.

¶ Finis cōmēti destructio destructionū in metaphysica Auerroys
Augustini Niphi de Suessa phi preclarissimi.

¶ Eiusdem Augustini Niphi Codicillus de sensu agente.

Icit Ari. scdo celi: forte gdē igit δ qbusda ʒ enūciare aligd tētare: ⁊ de oib⁹: ⁊ ptermittere nihil: for/sitan videbit eē vtriqʒ signū aut multe stul titie aut multe pmptitudinis: nō tñ iustū gdē oēs siir increpare: sed videre oʒ cām dicēdi q̄ est. Hec Ari. ¶ Quia igit inten tio mea est tractare de sensu agēte: nō ex/pectes a me de eo tractatū ita sufficiētēʒ: vt oēm qōnē tibi amoueat: qꝛ vt Ari. dicē eēt signū ad ppositū: aut multe stultitie aut multe pmptitudinis: eo qꝛ difficile ē hodie tpe meo. 1495. veritatem inuestigare: qm̄ magna pars phie est corrupta: Et illa pauca q̄ relicta est in ista nr̄a puincia: vbi nūc sum⁹: est in magno vilipēdio. Propter qδ studiū in ea putat vnū de desidetijs pter nāʒ. ⁊ iō nullus labor hoīuʒ in ea nec pciū. Et lʒ ita sit: attñ nō oī conatu meo: ſʒ amore tuo quē semp hēo poculis: videbo δ sensu agēte q̄tū mihi pole est. ¶ Quia tñ ante me tpib⁹ habitis vn⁹ hō sa/tis famosus q dr̄ Joā. iādon⁹ de ciuitate gādauēsi fecit tractatū de δ. ⁊ qōnē longā in lib. de aīa. vbi scripsit firmiter suā opionē eē itētiōeʒ Auer. ⁊ Ari. ⁊ scio q multis fuit occasio errādi pp eius famā: intm̄ q hō nō putabat Auerroista nisi q erat gādauēsis. Jō ad vidēdū vitateʒ in hoc q̄sito: op⁹ est adducere eius opionē ⁊ fundamēta ei⁹: qꝛ vt Ari. dicit. nō tñ iustū oēs siir increpare: sed videre oʒ cāʒ. i. argumētū dicēdi. Iste tractat⁹ valde est vtilis tibi: maxie ad sciaʒ pmi pncipij: qδ est de⁹: qm̄ ex notitia sensus agētis multe pprietates intells agē/tis cognoscunt: qui vel est deus vel intelligentia ei pplnq̄: vt in qōne de intellu declaui. videm⁹. n. Ari. oēʒ pprietatē de intellu declare p pprietatē in sensu tāq̄ a notiori. iō valde tibi erit vtile tractare δ δ.

Intellectus agēs qd sit

Dico ergo q de sensu agēte qō est. pmo q̄tū ad exteriores. scdo q̄tū ad interiores. ¶ Quātū ad exteriores gdē p facit. q. an sit. scdo an sit aligd aīe nr̄e. ⁊ tertio an vt sic sit vnus oīuʒ sensuū an tot ƒʒ spēm ⁊ numeꝝ quot sunt sensus exteriores. Et qꝛ vt dic Ari. 3. meta. in pncipio sermōes pbabiles debēt pcedere demr̄atiuos: qm̄ q nescit qd querit nesciet veritatē qn̄ inuenerit eaʒ. iō arguo q sensus agēs sit argu. Ari. 3. de aīa. in oī nā est aliqδ qδ est patiēs oʒ vt sit aliqδ oīuʒ illi⁹ fcm: vbi Auer. cō. 17. ait q hoc est vr̄ oib⁹ reb⁹ nālib⁹ eē tria. s. agēs patiēs ⁊ fcm. Sδ addo huic minorē: sed in sensu ē aliqδ passiuū oīuʒ sensationū. pprīū ḡ oʒ dare aliqδ agēs sensationē eiusdē gn̄is cū sensu. Hec rō pōt ofirmari: qm̄ Auer. p ce. cō. 124. dclarat rōe fortissima q oī poli ab intrinseco. i. ƒm pncipiū passiuū inuenit aliqδ agēs seu pole ab extrīseco eiusdē gn̄is. ḡ I pposito si repit aliqs sensus patiēs oio oʒ vt ieniat aliqs sensus agēs. ¶ Scdo pncipalr arguit. Ait Auer. 3. ce. cō. 72. q a cāis: qrūʒ nā est eadē. i. vni⁹ spēi: ⁊ nō dīnt nisi ƒm magis ⁊ min⁹ non seqt nisi nā vna diuersa ƒm magis ⁊ min⁹. mō accipio formā caloris: ⁊ qro vel ipsa vt sit causabit spēʒ seu sensa/tionē in tactu: p se vel pp sensatiōeʒ dat aliq̄ virt⁹ cāns sensationē de

ipso calore.nō primū:qr tūc vna nā fm spēz causaret opatiōes diuer/
sas gnē ꝛ spēꝫqꝫ.s.calor causaret sensationē tactiuā ꝛ calorē que sunt
opationes gnē diuerse.ergo cōcedit scdm.s.ꝙ vel aliqd agēs qd habeat
p se causare spēm caloris in potētia tactiua de ipso tangibili.ꝛ hoc pōt
dici sensus agēs.¶ Tertio arguit.oē exñs in potētia ad hoc/vt ex hac
ad actū indiget aliq̄ sue spēi vel sui gnīs:vt declarat.12.meta.cō.18.ꝛ
septimo metaph.cō.31.hoc declarat etiā.8.phyſi.cō.47.in illo textu.
(Manifestū igit ꝛc.)Et.12.meta.cō.34.vide:ſꝫ sensus est in potētia
ad sensationē.ꝛ sensibilia etiā in potētia.ergo indiget aliquo agēte alio
ab vtrisq̄ extrahēte sensuꝫ de potētia ad actū.hoc aūt poni non pōt
nisi sit sensus agēs.¶ Quarto phantasma cōparat ad intellm.sicut
sensibile ad sensuꝫ:ſꝫ nō pōt phātasma se solo mouere intellm nisi cō/
currat intells agens:vt Auer.declarat.3.de aīa cō.18.ꝛ in fine cō.5.ergo
nō pōt sensibile mouere sensuꝫ:nisi cōcurrat sensus agēs.¶ Quinto
arguit argumēto Auic.ꝛ Alpha.agēs ꝛ patiēs debēt eē vnius gnīs:
vt etiā Auer.cū eis cōuenit.2.de generatione cō.37.sed sensus passiuus
ꝛ sensibile nō pñt esse vnius generis.ergo opꝫ vt sit sensus agēs vni⁹
generis cū sensu passiuo.¶ Sexto arguo.ois fōa quāto abstractior
a mā tanto est plus actiua pp qd: vt dicit Auer.9.meta.cō.2.forme
sepate sunt tm̄ agētes ꝛ nullo mō patiētes.Sꝫ sensus est abstractior
sensibili.ergo si sensibile agit:mlto magis dꝫ dari sensus agēs.¶ Septi
mo ꝛ vltimo iudicare de sensibilib⁹ ppriū potētie sensitiue est opatio
agētis.modo ꝯstat ꝙ sensus iudicat de sensibilib⁹.ergo erit aliqs sensus
agēs.Ex his pōt capi suspitio ꝙ sensus agēs sit vnus entiū nāliū in
mūdo.¶ Scdo loco faciebat.q.an sensus agēs si est sit aliqd aīe nr̄e
sensitiue.Et vr̄ ꝙ sic pluribꝰ signis:quoꝝ pmū est:qm̄ sensatio est ope
ratio exñs in nobis.ꝛ ipsoꝝ est opationē eē ꝛ nobis ꝛ pncipia illiꝰ esse
extra nos:vt Auer.dicere vr̄ in.3.de aīa.cō.36 in sol. digressionis.ergo
opꝫ vt ambo.s.sensus agēs ꝛ sensus patiēs sint ī nobis.¶ Scdo pt hoc
declarari:qm̄ operatio sensitiua est redacta ad nr̄am volūtatē:mō vt
ibidē dicit Auer.ꝛ cō.18.ipsoꝝ est operationē eē ad nostrā voluntatē
reductā pncipijs illius existibus extra nos.¶ Pōt ꝛ tertio signo hoc
etiā declari:qm̄ cōparatio intells agētis ad possibilē ꝛ sensus agētis
ad passiuū est vna.ergo sicut itells agēs est aliqd aīe nr̄e:t opꝫ vt sensus
agēs ēt sit aliqd aīe sensitiue nr̄e.¶ Quarto ētqm̄ si opatio est ī mā:t
opꝫ vt fōa illiꝰ opatiōis agēs sit ēt in mā:vt Auer.nitit declare pmo
de aīa.cō.13.cū igit sensatio sit opatio mālis:ꝛ nō vr̄ ꝙ sit in alia mā
nisi in sensu passiuo.iō ꝛc.¶ Quīto qm̄ ꝛ si ī nāis reꝝ possit dari fōa
sine mā:vt motores corpoꝝ celestiū:nō tñ pōt dari mā aliq̄ mō absq̄
forma.Cū igit sensus passiuus cōparat ad agenteꝫ sicut mā vr̄ ꝙ nō
possit esse absq̄ eo.ꝛ ex his posset qs suspicari ipm esse aliqd aīe nr̄e.
¶ Tertio faciebat mihi qōnē nō modicā an sit vnus oiuꝫ.an plures
fm spēm:sicut ꝛ passiuꝰ.Et vr̄ ꝙ plures.pmo qm̄ opatōes spē diuerse
arguūt agentia diuersa:vt dicebat.ꝛ cō.8.pmi celi.ꝛ.12.meta.cō.
48.Ari.ex distinctiōe motuū cōcludit distinctionē intelligentiaruꝫ.
¶ Scdo qm̄ patiēs ꝛ agēs nō mō vñr vniꝰ gnīs:imo vniꝰ spēi: sicut
dicere vr̄ Auer.12.meta.cō.18.ergo opꝫ vt numerꝰ sensuū agētiū sit fm
numerū sensuum passiuoꝝ.ꝛ ex multis alijs posset declarari totū hoc.
p nunc aūt sit dictum intm̄.s.ꝙ tria mihi qōnē faciunt.s.an sensus

exterior agēs sit vnū3 de entib' in mūdo. scđo posito q sic. an aliqđ nře aīe an nō. & tertio an vnus an numeratus ſm numerū3 sensuū3. ¶ Supest mō facere qōne3 de sensib' interioribus. illud aūt qđ mihi maximā ponit. q. ē cogitatiua: & qm̄ cogitatiua: vt Auer. dicit i. 3. de aīa cō. 5. & 33. & 20. est quidā intellꝰ seu quedā rō pticularis. intm̄ q oēs opationes intellꝰ facit. s. cognoscit sbas particulares: & discurrit & cō ponit & diuidit pticulr: vt dr. 63. cō. scđi de aīa. Est ergo. q. an de cogitatiua agēs & paliēs: sicut de intellꝰ: qm̄ sicut itellꝰ diuidit in duo gn̄a. ita & cogitatiua: cū cogitatiua nō differat ab intellꝰ nisi inquātū ipsa est rō pticularis intellꝰ. rō vlis pp quā drīam nō dz remoueri diuisio ei' in ptē agentē & partē passibilē: & h̄ est difficilis qō. & Jo. fuit forte oblit' vel diminut' dr̄e de ea. reputo eiū hō maxīe mihi difficile & laboriosū3. de hoc vise sunt ḡ qōnes q̄ in hoc dnt dissolui. ¶ Circa solonem hui' trac. prio opinionē Jo. declarabo. pscrutādo singula fundamēta illi' q̄ ponit in. 16. qōe. scđi de aīa. Scđo loco dicā b3 posse meū opiniōnē Ari. & Auer. Tertio & vlt. qōnes pueniētes ī opinione Ari. & Auer. dicā: & soluā argumēta facta in pncipio trac. ¶ Quārū ad pmā partē Joā. in illa. q. ad pbandū eē ṽtutē nālem p se actiuā sensationis que pōt vocari sensus agēs. adducit tres vias: quarū pma est p ōba Aris. sic. qm̄ Arist. 2. de aīa. declarat aīam esse cām in triplici gn̄e cause. vbi Auer. cō. 37. ait: & cū declarauit eā esse cām ſm formā & ſm finē. declarauit etiā ea3 eē cām mouentē ſm oēs modos. i. spēs motuū exñtes in aīato siue veros siue estimatos eē motus. i. tam motuū veręc sicut sunt augmētatio & diminutio & alteratio: q̄ estimato3 esse: sicut sunt motus spūales: sicut est sensatio & reliqui. ḡ aīa est cā effectiua sensationis. S3 nullū agēs est hic inferius qđ agat per ppriā eēntiā. ḡ ops vt agat p ṽtutē nālem distinctā ab eēntia que pōt dici sensus agens. Post adducit scđa3 q̄ vř mihi vr̄ sustentaŕ in q̄ttuor ppōnibus apud ipm valde notis. ¶ Quarū pma est q sentire idiget aliq̄ pncipio effectiuo per se & imediato. hāc pbat ipse sic. ols effect' per se intētus recept' in aliq̄ potētia p se receptiua idiget aliq̄ principio p se effectiuo imediato: mō minor est subintelligēda & per se manifesta. quare &c. ¶ Scđa est. illud ens est nobili' alio: cui' opatio ppria & p se est nobilior pfectissima opatiōe alterius. Hoc pbat: qm̄ operatio est finis potētie. mō cui' finis est melior ipm in se est melius: vt p̄ poste. ca. de cōparatione demrationū. s. 13. dicit satis haberi. ¶ Tertia est. q efficere aliqđ est nobili' q̄ recipere illō idē. pbat hoc: qm̄ p efficere assimilaŕ pmo motori: & p recipe infimo enti. s. māe pme. ¶ Quarta est q spēs rei sensibilis nō est nobilior q̄ ṽtus ppria aīe sensitiue. imo vilior. qđ pbat: qm̄ accn̄s subiecti nobilioris est nobilius. Modo ṽtus aīe sensitiue est subiectiue in aīa. spēs aūt sensibilis est subiue ī potētia vel organo que sunt viliora aīe. ¶ His visis format Joānes viam sic per ipōre. si nō eēt sensus agēs: sensus n̄ depēderet ab aliq̄ pncipio actiuo p se imediato. Cōtra pmā suppōnē. pña3 pbat: qm̄ si sensus agēs nō est pncipiū imediatū sensatiōis: aut erit illi' agens sensus passiu' & hoc nō: qm̄ vna & eadē sbia nō est pmū actiuū agēs & patiēs eiusdē: aut erit ipm sensibile: qm̄ agēs imediatū dz eē sił cum passo: vt declaŕ Arist. & Auer. 7. phy. cō. 10. Aut erit ipsa sba aīe: qđ ēt esse nō pōt: qz non nisi mediate aliq̄ ṽtute nālī distincta ab eēntia eius que dici pōt

sensus agēs: aut est corpus qđ esse non pōt: qm̄ tūc sentire nō eēt ab aīa: cuius cōtrariū adducebat. aut erit spēs sensibilis qđ eē nō pōt: qm̄ mā eēt nobilior sensu. Cōtra quartā ꝓpōnē. ꝯñaꝫ ꝓbat. qm̄ cuiꝰ opatio est nobilior ⁊ ipm̄ in se est nobiliꝰ. vt dicit scđa ꝓpō. modo effi cere est nobiliꝰ pati: vt dicit tertia. ⁊ sic cōpleta est scđa via Joā. quā videas in eo diffusaꝫ. post adducit tres modos soluēdi de quibꝰ tangā prius duos ⁊ sustinebo ipsos. ¶ Tertia via Jo. sustētat in ꝓpōnibus: quarū pma est. vnū ⁊ idē simplex nō pōt eē imediatū per se pncipiuꝫ actiuū ⁊ p se receptiuū vniꝰ ⁊ eiusdē: qm̄ potētia actiua est pncipiuꝫ mutādi alterū inquātū alterū: vt in meta. 5. ⁊. 9. apte colligit: scꝫ. 17. cō. ⁊ scđo. vide Auer. ⁊ Arist. ¶ Scđa est. spēs sensibilis est imediatū pncipiū receptiuū sensationis: qm̄ vnū ⁊ idem nō est per se imediatuꝫ pncipiū receptiuū diuersoꝝ ordinatoꝝ inuicē: vt colligit. 7. phy. vbi Arist. ait nō qđlibet eē susceptiuū cuiuslibet. vide expōneꝫ Auer. cō. 33. vel. 39. ¶ Ex his arguo. si aliqđ ponit pncipiū effectiuū sensatiōis illud dꝫ esse spēs: vt ratio ꝓcedēs cōfirmat. m̄ nō spēs est pncipiū receptiuum. ergo nō est pncipiū actiuū. ⁊ tu videas eum. ¶ Cōfirmat aūt hāc rōnem: qm̄ sensus nunq̄ recipit actū sentiēdi nisi mediāte spē. ꝗ spēs cōcurrit vel per se: vel p accñs: si p accñs posset nō cōcurrere: vt Auer. 8. phy. in ista pħi declarat. s. cō. 36. ⁊. 10. meta. in vlti. cōmē. nec pōt fingi esse aliqđ per accidēs necessariū vt declarat per Arist. ꝑ poste. ca. 6. vide. ¶ Ex his ꝯcludit suā opinionē. s. ꝙ sensus est duplex. quidā p se passiuus seu receptiuꝰ sensatiōis ⁊ spēi sensibilis ꝗ est v̄tus seu q̄litas aīe sensitiue: ⁊ qdā p se cātiuus sensatiōis facta p̄paratiōe per spēs ꝓcedētes causatas ab obiectis exterioribꝰ: vn̄ sicut in pomo vno numero sunt due q̄litates motiue: quarū pma est odor ⁊ alia sapor ⁊ color in supficie. ita in quolibet organo sunt due v̄tutes; quaruꝫ vna ꝓꝫ se est pncipiū recipiēdi sensationē: alia pncipiū effectiuū illiꝰ. Et per hoc Jo. soluit. q. an sit sensus. ⁊ scđo an sit aliqd aīe nr̄e. iaꝫ eīm appet qualr ipse ponit eū aliqd aīe nr̄e. tertio appet qualr ponit ipm multiplicatiuū ꝓꝫ spēꝫ ad multiplicationē sensuū passiuoꝝ: ⁊ vt appet in sol. pme difficultatis eiꝰ. hec est opinio Jo. vt appet in eiꝰ v̄bis. circa quā sic ꝓcedā: qm̄ pmo volo videre de vijs istiꝰ hōis. scđo an qđ in se sit falsa adducēdo cōtra ipsuꝫ aliq̄s rōnes q̄s ipse adducit ⁊ nouas. ¶ Quātū ad pmaꝫ partē. Circa suppōnes huiꝰ hōis vr̄ esse dubitatio plurima. pmo circa pmā. vr̄ eīm ꝙ sensatio nō habeat agens p̄ se imediate ⁊ patiēs p se: vt Joā. vult: qm̄ oīs actio q̄ hꝫ agēs p se: ⁊ patiēs p se: opꝫ vt extrahat de potētia ad actū ab illo agēte in illo passo. hoc pꝫ: qm̄ actio agētis p se in passuꝫ p se nihil aliud est nisi extractio forme de potētia illiꝰ ad actū: vt colligit plane. 12. meta. cōmē. 18. sꝫ sensatio nō extrahit ab aliquo agēte p se in aliquo passo: qm̄ requirit ibi eē dispōnē: vt ibidē appet. ¶ Scđo ad idē. si sensatio fieret per se ab agēte p se. vel ex ente vel ex nihilo. scđm dici nō pōt: est eīm ꝯtra Ari. ꝑ phy. ⁊ Auer. ibidē. cō. 33. ⁊. 72. Nec ex ente: qm̄ vel ex ente per se in actu. vel ex ente in potētia. nō pmū; vt declarāt Arist. ⁊ Auer. ꝑ phy. cō. 78. nec ex ente in potētia: qm̄ sensatio fuit cōtēta ī potētia in orgāno: qđ falsuꝫ est. ¶ Tertio ad idē vr̄ facere rō Arist. 5. phy. vt eā ordinat Auer. cō. 13. sic. si sensatio hꝫ agēs p se sit illđ. a. tūc. a. agēs faciet sensationē. ergo aliqua actione facit illā: qm̄ sicut mā passione patit.

sta agēs actione facit. tūc fit illa actio. b. & quero vel. b. hȝ agens p se vel nō. si nō. nec sensatio hȝ agēs per se. oē eñ qd̄ fit mediāte casualr̄ facto nō hȝ agēs p se vt satis colligit̄. 2. phy si. cō. 48. ḡ si sensatio fie/ret mediāte actiōe casu facta nō posset fieri p se. si aūt. b. hȝ agēs p se: arguit̄ vt prius: & sic vel pcedet̄ ad infinitū. vel opȝ dicere sensationē nō hr̄e agēs per se. ℭ Circa scd̄am suppositionē etiā vr̄ locus qōnis. vr̄ eñ sustētari in maxima topica tertij topicoꝝ. ca. 2. que dicit. am/plius duob⁹ effectiuis exn̄tib⁹ cuius finis melior ipsuȝ melius. Et mi/ror qualr̄ Jo. nō pbauit eā hac maxima: sed p auctem posterioꝝ que valde parū tangit hoc. Sed ꝙ ista regula nō pbet hoc declaro: qm̄. 2. celi. cō. 62. habet̄ ꝙ oīum vnus est finis. ḡ finis vnius non pōt eē me/lior alio: qm̄ idē nec meli⁹ nȝ pei⁹ pōt eē seipso. ℭ Scd̄o dat instātias qm̄ operatio materie est vilissima oīum: & maxime opatione caloris inquantū calor. & tñ est simplr̄ nobilior calore vt dr̄ cōiter. ℭ Tertio adhuc fingo aliā instantiā: qm̄ īter oēs planetas opatio solis est no/bilior & diuinior vt Auer. 12. meta. cō. 34. nitit̄ pbare: & tñ sol non est nobilissimus planetarū: vt Auer. ibidē. cō. 44. pbat ordinando eos s̄m ordinē orbiū. vide eum. ℭ Quarto Jo. cōtradicit sibi in illamet qōne in sol. pimi argumēti facti ꝯtra ipm ab hoīe alterius opinionis. & in scd̄o phy. vbi tenet ꝙ celū seclusa ītelligētia est nobilius musca: & tñ optima operatio illius: vt sic est imperfectior optima operatione musce: vt pȝ. ℭ Quinto fortuna est causa multotiēs operationis me/lioris ꝙ̄ prudētia: vt colligit̄ in lib. de bona fortuna: & tamen fortuna non est simplr̄ perfectior prudētia. ℭ Circa tertiam adhuc est locus qōnis: qm̄ vr̄ illa sustētari in vna maxīa tertij topicoꝝ. ca. 4. vbi di/cit alius locus. qd̄ pximū bono meli⁹ & magis eligendū. Modo Aris. cōtra hāc maximā instat. d. instātia huius: qm̄ nō verū. nihil eñ phi/bet nō in eo ꝙ optimus est Achilles in hoc similiorē Aiacē eē altero quidē existente bono. non silr̄ aūt. & post ibidē: hȝ aūt instantiam &c. Adducit scd̄aȝ instantiā ad idē: qm̄ operatio caloris est agere. opatio intellc̄s polis & māe est recipere species a colore: & tñ simplr̄ & absolute intellc̄s polis est nobilior calore: & silr̄ mā est nobilior calore. Ad idē ȝa qm̄ agē & pati: vt sic vident̄ respcūs. mō respcūs nō sunt sic se hn̄tes: ꝙ vnus altero sit nobilior: vt etiā dicit cōis opinio theologizantiuȝ. ℭ Circa quartā adhuc est locus qōnis: qm̄ si valet vt mihi vr̄ iaȝ nō tenet nisi per maximā tertij topic. ca. 2. vbi dicit sic. & qd̄ meliori & ho/norabiliori inest magis eligendū: vt qd̄ deo ꝙ̄ qd̄ hoī: & aīe ꝙ̄ corpori. Mō hec maxia vr̄ falsa: qm̄ ignorātia vilior est sanitate. & tñ inest no/biliori subiecto. ℭ Scd̄a instantia est: qm̄ albedo parietis inest viliori sb̄to ꝙ̄ nigredo coruis & tñ est nobilior forma vt vides. ḡ ista maxima patit̄ instantiā. Et vr̄ mihi ꝙ istarū q̄tuor ppositionuȝ tres vltime sunt simplr̄ vere: q: vt apparet oēs sustentant̄ in maximis topicalib⁹. & valde sum miratus ꝙ Jo. qui gloriat̄ semp loqui ad mentē Arist. & Auer. & ad verba eoꝝ ꝙ ipse nō adduxit illas maxias: vt pȝ in verbis Arist. De pria aūt est duplex modus dicēdi satis pbabilis. quoꝝ pri/mus accipit p se dictū Aui. 5. sue meta. vbi ait ꝙ aliq̄ sunt dria duo/bus modis. s. q: ipsis. aliq̄ differūt: nō q: ipsa drnt aliq: q: ipsa drnt p drias aliq̄s. Silr̄ ens duob⁹ modis dr̄: vel q: in se hȝ vē eē aliqd̄ est ens: nō q: est vē ens: sȝ q: est illd̄ quo aliqd̄ hȝ esse vē. Mō applicādo

hoc ad ꝓpositū pōt dici ꝙ aliqđ accipere eē post non eē:pōt eē: nō qꝛ
ipm accipiet eē post nō eē in ꝓpria forma. ſꝫ qꝛ ipſo aliqđ accipit eſſe:
vel qꝛ sequit̄ ad aliqđ qđ accipit eē post nō eē. Alio mō qꝛ ipſum in ſe
ꝓprie accipit eē post nō eē. Dico ḡ ꝙ ſenſatio nō fit ꝑ ſe tanꝙ ab agē/
te ꝑ ſe:ſꝫ fit:qꝛ aliqđ fit ipſa:⁊ qꝛ cōſequit̄ ad aliqđ factū. ꝑ ipſam em̄
fit eſſe ſenſatū:⁊ cōſequit̄ eēntialr̄ aliqđ qđ per ſe fit. V.g. ſpēs ſenſi/
bilē. ¶ Et ꝑ hoc rn̄det ad argumētū Joānis. ſ. ꝯcedēdo maiorē ⁊ ne/
gando minorē. ⁊ cū ꝓbat̄ ꝙ eſt finis aīalis. nego hoc. imo cōſequit̄
finē aīalis. eſt eniꝫ finis anime ſenſitiue fieri oīa vt pōt: ⁊ qꝛ non pōt
fieri color ſcḋm reꝫ fit color intētionalr̄. modo ad hūc finē cōſequit̄ ſen
ſatio. nō ꝙ ſenſatio ſit in ꝓpria forma per ſe intēta a nā aīalis. ¶ Sꝫ
dices illud intēdit̄ a nā:cuius oppoſitū odit̄ a nā. modo oppoſitū ſen
ſationis odit̄ a nā vt pꝫ per ſe. ¶ Ad hoc cōcedo maiorē:ſed nego mi/
norē. imo odit̄ oppoſitū receptiōis ſpēi ſenſibilis. ideo ſpeciē recipi in
ſenſu amat̄ ⁊ deſiderat̄ a nā. ſꝫ bene cōcedo ꝙ ſentire amat̄ ſcḋario. ⁊
ſic eius oppoſitū odimur ſcḋarie ⁊ per accn̄s. ¶ Sꝫ dices. pmo ⁊. 10.
⁊. 2. eth. finis forme eſt opus. ideo ponit felicitatē in ope ⁊ nō i habitu:
nec in potentia. ¶ Dicendū ꝙ finis opatio eſt vbi opatio ⁊ res opata
ſunt vnū ⁊ idē. vbi aūt in diuerſis ponunt̄ nō opꝫ vt ſcis. ⁊ tu ꝯſidera.
⁊ ſic pōt defendi pmus modus dicēdi. ſ. ꝙ ſenſatio nō fit ꝑ ſe intēta
nec habeat agēs ꝑ ſe nec patiēs. ¶ Scḋs modus dicēdi ē Jo. ⁊ cōis
ꝙ ſenſatio ſit effectus per ſe intētus a nā hn̄s agens per ſe ⁊ recipiēs
per ſe vere finis aīalis. Quod pōt declarari ex regula ſcḋi phyſic. finis
vult eē vltimū ⁊ optimū: vbi Auer. cō. 31. ait ꝙ in rebus naturalib⁹
eſt exiſtēs bonus in volūtarijs multotiēs apparet bonus. Cū igit̄ ſen
ſatio eſt vltimū ⁊ bonū vere. ergo oportet vt habeat rōnem finis: ⁊ per
ꝯn̄s modo agēs. ergo habebit agēs. ¶ Cōfirmat̄ qm̄ ibidē ait Ariſ.
omnia aūt hec finis gratia ſunt. differūt tn̄ adinuicē: qm̄ alia quideꝫ
ſunt opera. alia vero organa. vbi Auer. cō. 29. dicit quedā ſunt actio/
nes vt ambulatio: ⁊ quedā inſtrā vt phlobotomia. i. ſcīeca qua per/
cutitur brachij vena. ergo non incōuenit aliquē finē eſſe opus ⁊ actio/
nem: ⁊ per ꝯn̄s ſenſatio pōt eſſe finis. ¶ Preterea Ariſt. pmo ethi. di/
ſtinguit de artibus. ꝙ. ſ. quedā ſunt cuius finis eſt opus: ⁊ qdaꝫ cuius
finis eſt res opata: ergo idē qđ opus. ¶ Preterea motores corpoꝝ ce/
leſtiū ſunt ꝑꝑ motū celi tanꝙ ꝑꝑ finē ſaltē ſcḋario: vt ſcḋo celi. cō. 17.
colligit̄: ⁊ tn̄ motus opus eſt niſi dicat̄ ꝙ motus eſt operatio antiqua
eterna. ⁊ ſermo pmus intelligit̄ de operatione noua: ⁊ hoc conſiderat
qm̄ nihil eſt. Propter hec vr̄ ꝓbabiliter opinio Joānis ſuſtentabilis.
¶ Ad primā nego minorē: vbi debes ſcire ꝙ cuilibet forme pſupponit̄
receptiuū ꝓpriū ⁊ per ſe: aliter res trāſmutat̄ ſine tranſmutatione: vt
Auer. deducit. pmo phyſi. cō. 71. ⁊ ponit rem habere aliquā diſpoſitio/
nem quam nunꝙ habuit: nec ſimplr̄ nec in ſubiecto vt ibidē dicit. Di
co ḡ ꝙ cuilibet forme ꝓducende ⁊ ꝓducte pſupponit̄ ſubiectū ꝓpriū.
modo ſubiectū eſt duobus modis: quodā eſt valde diſproportionatū
forme: ⁊ valde remotū ab eius dignitate. ⁊ tale ad hoc vt fiat dignuꝫ
recipere formā dꝫ recipe plura media quibus fiat idoneū ei. Quoddā
vero eſt valde ꝓportionatū: ⁊ ſatis nobile. imo nobilius forma: ⁊ re/
ſpectu hui⁹ nō opꝫ ponere media plura nec vnū: ſꝫ ſola pn̄tia motoris
ſola fit i eo. Ex his ſequit̄ ꝙ extrahi de potētia mae eſt duob⁹ modis.

vno modo per media plura: qbus forma recipit in ea: ⁊ mã fit ꝓportionata illi. ⁊ sic forme nãles extrahunt de potẽtia mãe: qḋ daȝ dicit extrahi: q2 pro sui esse requirit patiens in quo recipit: nec requiritur mediũ vnuȝ aut plura: quib9 passum fiat ei cõueniens. ⁊ sic extrahi de potẽtia mãe nihil aliud est nisi ꝓ sui esse ꝑsupponere passum posse recipere actũ illũ ab agẽte: ⁊ sic forme intentiõales extrahunt de potentia mãe. ℭ Et p hoc ad ꝓbationẽ. dico eniȝ ꝙ Auer. loquitur ibi de extrahi primo mõ. s. quãdo subiectũ receptiuũ est valde remotuȝ a nobilitate forme ⁊ valde disproportionatũ: tunc. n. vult ꝙ extrahi fiat per alteratiõnẽ: ⁊ q̄ntitatiuã ⁊ qualitatiuã nõ alr. ℭ Ad scd̃am dicendũ ꝙ fit ex ente in potẽtia scd̃o modo. s. nõ remota ⁊ disproportionata forme ⁊ motori agẽti illã. ⁊ ꝯcedo ꝙ spẽs ⁊ forma intentionalis cõtenta est in potẽtijs causaꝝ. s. subiecti receptiui ⁊ agẽtis: lȝ modo diuerso a formis nãlibus. ℭ Sȝ dices for̃a intẽtionalis nõ fit i subiecto mediãte dispõne: ergo nõ naturalr fit: sȝ violente vel artificialr sicut forma scãni. ☞ Dõm ꝙ lȝ nõ fiat mediãte dispõne: attamẽ subiectũ receptiuũ est summe inclinatũ ad formã. ⁊ agẽs etiã. ꝓpter qḋ nõ dicit violẽter facta: nec artificialr: q2 subiectũ respectu forme artificialis nõ est in potẽtia limitata ⁊ inclinata ad actũ. est eniȝ q̄nq3 in potẽtia violẽta: q̄nq3 in potẽtia neutra vt alibi declaraui. ℭ Ad tertiam dõm ꝙ. a. actõe agit sensationẽ: que actio seipsa formalr fit: q2 ũ aliqḋ est tale duob9 modis per participationẽ ⁊ p essentiã. aliqḋ eniȝ fit etiã duob9 modis p aliud tanq̄ per rõneȝ faciẽdi. aliqḋ fit p essentiã. i. seipso sicut aliqḋ est albũ duob9 modis. s. ꝑticipatiue ⁊ denõiatiue: sicut paries ⁊ aliqḋ p essentiaȝ sicut albedo. Et q̄n dicit illa est rõ Ari. Dicẽduȝ ꝙ Ari. arguit ꝙ mot9 nõ põt accipere esse post nõ esse p motũ vere: q2 tũc idẽ eẽt anteq̄ eẽt ⁊ esset ꝓcessus in infinitũ: q2 sicut primus accipit esse p motũ: ⁊ scd̃s eodẽ modo p motũ ⁊c̃. ⁊ sic põt opinio Joãnis ꝓbabilr sustineri: tu autẽ cõsidera bene. ℭ Circa scd̃am ꝓpõnẽ opȝ dicere ꝙ illa sit vera cũ sit Ari. verũ oĩo Joã. fuit diminut9 cuȝ eã simplr ꝓtulit sine limitatiõe. dico ḡ ꝙ intelligit primo in finib9 primis ⁊ nõ remotis. Scd̃o dico ꝙ d̃bẽt eẽ fines p se. Tertio dico ꝙ debẽt esse fines poẽs attingi virtutib9 ꝓprijs agentiũ. Est ergo regula Ari. maxima ista: cuius finis ꝓximus per se possibilis attingi virtute eius est melior ipsum in se est melius.

Ad instãtias dõm. ℭ Ad primã dõȝ ꝙ ille ẽ finis oĩb9 cõis ⁊ remot9. mõ vt dixi maxĩa intelligit de fine primo proprio. ℭ Ad scd̃aȝ instãtiã iam soluere põt: qm̄ maxĩa est d̃ agẽtib9: mã aũt nõ est agẽs: vt vides. Uel dõȝ ꝙ mã est vilior simplr ⁊ absolute calore ⁊ q̄cũq3 forma accñtali. Dico absolute: qm̄ ƒm gd. i. vt in p̄dicamẽto sbe ẽ nobilior: ⁊ atñ simplr ⁊ absolute forma caloris est nobilior. ☞ Hoc aũt ad pñs põt duab9 rõnib9 ꝓbari: q̄rũ pria est. illud qḋ est certe ꝑfectiõis ⁊ termĩati gradus nobilitatis oĩo est absolute nobili9 eo qḋ est ĩfinite modice ꝑfectiõis: ⁊ interminati gradus nobilitatis. hec est manifesta p se. sȝ calor ⁊ vlr oĩs forma accñtalis est termĩate ꝑfectiõis ⁊ finiti gradus: limitateq3 nobilitatis: ⁊ mã infinite modice: ḡ ⁊c̃. minor ꝓ pria pte oĩb9 est manifesta: sȝ ꝓ scd̃a ẽ cõcessa fere: qm̄ mã nullã hȝ ꝑfectionẽ: sȝ ab oĩb9 recipit ꝑfectõeȝ: ḡ infinitis caret ꝑfectionib9: ḡ est ĩfinite imꝑfecta. ⁊ sic est ista ꝓo mãifesta.

Scda rõ p̃t esse ad idẽ: qm̃ illud qḋ pficit aliud ⁊ ab eo nõ pficit: s3 potius imp̃ficit: est in se simplr nobili⁹ illo. Sed forma caloris pficit mã3: ⁊ nõ ecõtra: s3 potius impficit calor a mã3ĝ vt pri⁹. ⁊ sic pbabilr teneo q̃ mã absolute est vilior accñte. ℭ Ad tertiã dõm in pposito q̃ opatio solis manifesta est nobilior opatiõib⁹ alior: attñ opatio occulta saturni est nobilior: ⁊ penes illã saturn⁹ antecedit solẽ. iõ ait Auer. ibidẽ q̃ cõparatio eoꝝ ad primũ est p̃cisa. i. absolute. prim⁹ motor est nobilior alijs. ⁊ p ꝯñs primu3 mobile absolute nobili⁹ alijs motibus alioꝝ. cõparatio aũt eoꝝ inter se nõ est p̃cisa: qm̃ vnus planeta excedit alterũ ẞm vnũ respectũ: ⁊ excedit ab altero in alio. ℭ Ad q̃rtam dõm q̃ Jo. cõtradicit sibi: ⁊ credo q̃ ipse in illo errauit. hoc aũt nõ est cõtra suppõne3: q2 ego nõ teneo eã ad mẽtẽ Jo. s3 simplr. ⁊ si vis sal/uare ip̃m nõ curo. ℭ Ad vltimã ia3 vidisti sol. dictũ est. n. q̃ idẽ itelligit in finib⁹ per se nõ casualib⁹. ℭ Circa tertiã ppõnẽ dicẽdũ q̃ indi/get duab⁹ cõditiõibus: quas Aris. ponit ibidẽ. s. sit ppinquius in eo qḋ est optimũ. scda est dũmodo non sit admixtio cõtrarij: est ĝ maxima. illḋ qḋ est ppinqui⁹ optimo in eo qḋ est optimũ sine pmixtiõe ꝯtrarij in se est optimũ: ⁊ meli⁹ eo qḋ remoti⁹ ⁊c̃. ℭ Ad p̃mã dico q̃ ibi deficit p̃ma ꝯditio. ℭ Ad scda3. illud d3 itelligi in eis q̃ sunt eiusdẽ gñis p̃ncipij nõ eiusdẽ gñis p̃dicam̃ti: vl diuersoꝝ generꝝ p̃ncipij ⁊ p̃dicamẽti. ℭ Ad vltimã dõm q̃ vnus respect⁹ est nobilior altero nõ absolute: s3 respectiue: iõ actio l3 absolute nõ sit nobilior: attñ respectiue est no/bilior passiõe. ℭ Circa quartã dõm q̃ trib⁹ cõditionib⁹ idiget. p̃ma q̃ insit meliori in quãtũ melius. scda q̃ sit accñs ppriũ. tertia q̃ sit ens positiuũ. est ĝ maxima accñs positiuũ ppriũ qḋ iest sbito meliori ẞm id qḋ melius est. est melius altero opposito. mõ his cõditõib⁹ remouent̃ iam istãtie facte. Ecce igit qualr tres ppõnes Jo. sunt vere sine dubio p mẽte Arist. ℭ Pria aũt est pbabilis cu3 sint circa eã opiones di/uerse: l3 illa Joãnis sit melior. Et postq̃ vidi de ppõnibus prime vie: supest mõ videre an sit dmõstratiua. Et vr̃ mihi q̃ multis modis põt dissolui. p̃ põt dici q̃ sensibile est eã sensatiõis. ad ei⁹ pbatiõe3 Auer. in hoc dat sol. in. 2. de aĩa. cõmẽ. 74. vbi dicit. q̃ sensibile p̃mo mouet mediũ: ⁊ mediũ motũ cũ sit factũ in actu mouet organũ ad actũ vi/sionis seu sensatiõis: ⁊ sic illud nõ cogit. scdo põt dici q̃ cã agẽs p se ⁊ ppria sensatõis est sp̃ẽs sensibilis actu recepta in organo. ℭ Ad repro/batiõe3 huius iam habes sol. ex limitatiõe scde ppõnis. d3. n. itelligi cui⁹ opatio virtute ppria ẽ nobilior ip̃m in se est nobili⁹. mõ sp̃ẽs sen/sibilis agit sensationẽ virtute motoris separati: sicut virt⁹ genitiua virtute p̃ris: ⁊ vt instr̃m p̃mi p̃ncipij. Unde sp̃ẽs ⁊ est instr̃m agentis p̃ncipalis: ⁊ est q̃litas accñtalis: p̃mo mõ nõ incõuenit vt agat vltra suã nã3: s3 bñ scdo mõ. ⁊ sic v̇ificat̃ sol. q̃nã adducit Jo. ⁊ reprobat. s. scda3. voluit. n. dr̃e q̃ sp̃ẽs põt duob⁹ mõis ꝯsiderari. vno mõ i q̃tũ q̃litas. s. q̃ ad ei⁹ eẽntiã. alio mõ q̃tũ ad suã virtutẽ. i. vt instr̃m motoris sepati. s. intelligẽtie: vt dicã in opione Auer. ⁊ vt sic ẽ nobilior q̃ sensus: ⁊ nõ simplr: s3 instrumẽtalr. ℭ Ad rõnes q̃s adiecit Jo. ꝯtra sol. ⁊ respõdet. ℭ Ad primã arguit. n. sic. nõ r̃ndet ad vim rõnis. pbat. n. rõ q̃ sp̃ẽs sensibilis erit ens simplr nobili⁹ q̃ sensus: q2 eius opatio ẽ simplr nobilior optima opatiõe sensus. Dico q̃ ipse nõ arguit ad p̃dictu3 põnis: qm̃ ipsa r̃nsio dicit q̃ optima opatio sp̃ẽi virtute eius est

ignobilior optima opatiōe sensus: lȝ illa opatio sit nobilior: sȝ nō est
virtute spēi: sȝ motoris separati. ¶ Ad scđam ꝺico ꝙ per virtutē spēi pt
hō duo intelligere. s. vel vim ipsi͛ ꝯñtē essentiā eius: vt ei͛ est. alio mō
per vim pōt intelligi motor separatus: rōne cuius vt instrm̄ agit. Tūc
dico ꝙ loquēdo de virtute pⁱo mō virt͛ spēi nō est nobilior: sicut nec
eius eēntia. sed bñ scđo mō. ꝛ sic ꝯcedo ꝙ virt͛ spēi est nobilior v̄tute
visus: qm̄ illa est motor separ͛: cui͛ rōne vt instrȝ agit. Et ꝑ hoc appet
intell͛s sol. argumēti qđ illi faciūt ꝯtra se. volūt. n. dicere ꝙ spēi eēn
tia absolute est ignobilior eēntia sensus. attn̄ illa eēntia ꝓut est istrȝ
v̄tutis separate diuie est nobilior. Ecce igit̄ qualr lȝ nō dr̄nt ꝭm rē dr̄nt
ꝭm modos itelligēdi: ꝑ quos res variat̄ ꝭm denoiationeȝ nobilis vel
ignobilis. ¶ Ad tertiā dōm ꝙ spēs ꝭm suā ꝓpriā virtutē sibi intrin/
secā est ignobilior sensus virtute ꝛ ei͛ eēntia: ꝯtū tn̄ ad virtutē sepa/
ratā cū vnit̄ vt instrm̄ sue cāe ꝑncipali est nobilior. non tn̄ simplr ꝭm
ei͛ eēntiā est nobilior cū illa virt͛ sit extriseca. ¶ Ad q̄rtā dōm ꝙ illa
virt͛ est ꝭm rē distīcta a spē: est tn̄ ei ꝯiūcta sicut cā ꝑncipalis vnitur
instrō. Et qñ q̄rit̄ vel repñtat ꝛc̄. dico ꝙ nō repñtat: sȝ est id v̄tute cui͛
spēs agit illā: iō nō suꝑfluit. Hec aūt sol. est nec̄aria ēt ꝭm ipm̄: q2 vt
arguā. si ponit̄ sensus agēs: vel repñtat vel nō. si ꝑmū: ḡ erit spēs sen
sibilis. si scđm: ḡ ipse ꝑ eius virtutē nō cābit sensatōeȝ. ꝛ iō sicut ipse
hȝ dicere: ita dicā. ¶ Ad vltimū posset dici ꝙ ego nō curo de cōtradi/
ctōe illi͛ opinionis. Uel dōm ꝙ scia virtute ꝓpria est cā act͛: vt instrm̄
motoris ꝑncipalis. s. itell͛s agētis: ꝛ sic pt̄ itelligi ei͛ sermo. Tertio pt̄
dici ꝙ ex spē sensibili ꝛ potētia visiua fit vnū: sicut ex mā ꝛ foia gra
uis fit vnū. nō sicut opatio grauis. s. moueri deorsuȝ nālr seq̄t̄ formā
receptā in mām: qm̄ dās formā dat ꝯñtia eēntialia ꝛ nālia mediante
forma: vt dicit. 4. celi. cō. 22. ꝛ. 25. ita sensatio cōsequit̄ spēm receptaȝ
in sensu nāliter: ꝛ sicut pⁱa opatio grauis nō hȝ agēs ꝑ se nisi genus
mediāte forma: ita opatio ista nō hȝ agens ꝑ se: nisi mediāte spē. Et
sub h̄ sensu itelligit opio socioꝝ Jo. cū dicit. ꝙ sensatio nō idiget aliq̄
ꝑ se ꝑncipio actiuo: sup. alio a gnāte spēm: eo q2 sensitiuū cū est actu
factū ꝑ spēm nō est in potētia eēntiali: sȝ valde ꝑ accñs. ¶ Ad rōnem
ꝯtra hoc dōm. ꝓ ꝙ sufficit ꝙ ꝯsequit̄ ad aliqđ qđ hȝ cām ꝑ se agēteȝ.
vñ gen͛ dādo formā dat opationē illi͛: nisi ipediat̄. Uel dōm ꝙ aial
nō intēdit sensatōeȝ: sȝ tm̄ fieri ens sensibile. ꝛ ꝑ ꝯñs iformari spē sen
sibili qua vnit̄ illi ad qđ sequit̄ sensatio: vt dictū est. ¶ Ad scđaȝ dōm
ꝙ bene pōt hr̄i scia: qm̄ non est ens casu. imo ꝯsequit̄ ꝑ se aliqđ ens fa
ctū ab agēte. Uel dōm ꝙ de ente ꝑ accñs pōt hr̄i scia iquātū est sub
mō entis ꝑ se. vñ lȝ fortuna sit cā ꝑ accñs: attn̄ ista ꝓpō ē ꝑ se. ¶ Ad
aliud dōm ꝙ ꝑ exire in actū nō itelligit recipe nec agere: sȝ ꝯseq̄ sicut
mot͛ grauis ꝯsequit̄ formā: qđ nec est ager̄ nec pati: sȝ exire ab agēte
mediāte forma cui appropriat̄ vt acciñs. Uel pt̄ dici ꝙ recipit mediā/
te spē. ita ꝙ ꝑ exire itelligat ꝙ recipiat illū: ꝛ dico ꝙ hȝ agēs. s. gen͛
speȝ mediāte spē: sicut de grauib̄ ꝭm viā cōeȝ. ¶ Ad vltimū pōt dici
ꝙ virt͛ sensus ꝑ se recipit sensatōis actū. ꝛ nō opȝ ꝙ ei rñdeat agens
sensus: sȝ sufficit ꝙ illudmet agēs speȝ agat illū mediante spē. Et hec
sol. vt mihi vr̄ est multū pulchra eo maxie: q2 Alber. attri. 2. de aīa. cū
dicit. nulla est virt͛ passiua qn reducta ad actū efficiat̄ actiua. vid̄ tra
ctatu tertio ca. ꝓ. Iste sunt sol. q̄s hō pȝ dare i sol. argumēti Joānis.

¶ Sunt aut̃ q̃dã q̃ añ me claruer̃t q̃ ad hoc argumẽtũ duas adducũt sol. p̃ria dicit q̃ spẽs est cã p se ⁊ ꝓpria agẽs sensationẽ: ⁊ cũ dr̃. illud est nobili⁹ cuius opatio est nobilior. dicit q̃ verũ est in cãndo: nõ aũt in essendo. Alr̃ soluit q̃ opatio illa causat̃ ab opposito: ⁊ qñ dr̃ q̃ illa operatio est nobilior operatiõe sensus. dicit q̃ non: qm̃ sensus h̃z pro opatione ꝓpria mouere sensus interiores: ⁊ hec operatio est optima sensus ⁊ per hanc excedit speciẽ vel obiectũ. Mihi aũt vr̃ q̃ iste sol. sunt simplr̃ errores. prima quidẽ ex pfectione potentie cognoscit̃ eẽn tie perfectio: vt oẽs dicũt: ⁊ est dictũ phi in. 4. meteoroꝝ in fine quasi ex pfectione operatiõis ⁊ cãtionis cognoscit̃ perfectio potẽtie: vt ꝓ/bat Auer. primo celi. cõ. 116. vbi dicit. manifestũ est q̃ potẽtia rei nõ est diffiniẽda nisi per vltimũ istius actionis. ⁊ vult p vltimũ optimã operationẽ potẽtie. Scd̃o qm̃ ait Auer. 3. de aĩa. cõmẽ. 19. quẽadmodum nõ scimus multitudinẽ intellectuũ separatoꝝ nisi per diuersitatem actionũ eoꝝ: ita etiã nõ scimus diuersitatẽ istius intellect⁹ mãlis ab intellectu agẽte ⁊c̃. vbi breuiter cõcludit q̃ intellect⁹ agẽs est absolute nobilior possibili: q: eius opatio est nobilior: ergo rñsio ista est fatua. Tertio si opinio nõ cõcluderet absolute pfectionẽ essentie: nulla alia esset via: qm̃ nos nõ cognoscimus rerũ essentias nisi a posteriori. modo nullũ est posterius eẽntialius ⁊ verius ipse essentie q̃ operatio vt scis. iõ hec sol. est incõueniẽs dictis phoꝝ. ¶ Scd̃a solo est fatua plus: qm̃ vel sensus exterior h̃z mouere interiorẽ p se ⁊ eius eẽntia: ⁊ vel rõne spẽi. si primũ: ergõ sensus exterior eẽt nobilior iteriori qđ nõ est cõcessum. si rõne spẽi sibi vnite: vt forma: tũc adhuc operatio speciei est perfectior operatione sensus que ꝯuenit ei: vt sensus.

Sed circa sol. meas dubitat̃: quoniã dictuȝ est q̃ species non virtute ꝓpria agit sensationeȝ: sed virtute alterius: ideo queritur quid est illud virtute cuius agit. ¶ Respõdet vnus vir huius tpis q̃ spẽs agit virtute aĩe sensitiue. anima eniȝ sensitiua patitur ⁊ recipit sensationẽ per potentiã de scd̃a spẽ qualitatis sibi cõnaturaleȝ: ⁊ agit ⁊ causat sensationẽ mediãte specie sibi ab extra vnita que supplet vicẽ potẽtie nãlis. ¶ Sed hec rñsio est error qm̃ si hec spẽs agit virtute aĩe: vel qr̃ anima est actiua vel passiua: nõ passiua: qm̃ in virtute alicuius vt passiuũ est nihil operatur actiue. Si vt actiua vel per essentiã vel per potentiã: non per essentiam: qm̃ nulla forma generalis agit per essentiã principalr̃: vt Joã. supponit: ergo adhuc dȝ dari virtus sibi intrinseca per quam est id rõne cuius spẽs agit. ¶ Preterea rñsio est voluntaria: qm̃ posset quis dicere q̃ aĩa agit sensationẽ per potentiã nãlem de scd̃a spẽ qualitatis: ⁊ recipit mediãte spẽ sibi vnita in virtute aĩe: ⁊ sicut tu iprobabis hoc: ego iprobabo tuã. Ideo melius est estimare vt dicit Auer. cõ. 60. q̃ spẽs agit in virtute obiecti: ⁊ obiectũ agit illã in virtute motoris separati: vt dicã. extimadũ est. n. q̃ cãe sunt inuicẽ ordinate isto modo q̃ sensibile virtute motoris causat speciẽ in medio. mediũ actu factũ in virtute obiecti ꝓpinqui agit spẽm in organo: lȝ in virtute motoris separati agat tãq̃ agẽtis remoti: spẽs aũt in organo virtute medij actu facti agit in potẽtiã causando sensationẽ. hec aũt sol. nõ itelligit̃ nisi visa opinione Auer. ideo pro nũc sit dictũ intãtũ. ¶ Uisa solõne ad primã viam. ⁊ declarato qualr̃ nihil cogit. Superest mõ videre de scd̃a via.

dico ergo ꝙ multis modis pōt dissolui. ꝛ primo declarādo primā sup.
nihil esse. qm̄ in. 8. physi. in q̄one de grauibus ꝛ leuibus in sol. cuius/
dam difficultatis. ponit ipse ſm Auer. in tertio celi cōmē. 28. nō incō
uenire ꝙ vna res realis sit in actu ꝛ in potētia ſm modos diuersos:
qm̄ forma grauis vt est forma est actu: vt vero est in mā est in poten/
tia. ¶ Preterea. hoc nō solū est ad mētem Joā. imo ad mētē Auer.
hʒ. n. in. 8. phorū. cōmē. 40. ꝙ in actiōe equiuoca idē pōt esse agens
mouēs ꝛ patiēs motū. Idē. 4. celi. cōmē. 22. cōtra Platonē dicit ꝙ
agēs ꝛ patiēs ī reb⁹ materialib⁹ nō distiguūt rei sed mō ꝛ rōne. vide.
Ex hoc pōt haberi vnus modus r̄ndēdi ad vim argumēti Joā. ¶ Di/
cēdo ꝙ sensatio fit a sensu passiuo ꝓutē forma: recipit tn̄ in illo ꝓut
est in mā: qm̄ vt dictū est vna res numero ꝛ specie pōt esse agēs mo/
uens ꝛ patiēs motū ꝓut diuersimode cōsideratꝰ. Et pōt inueniri secū
dus modus dicēdi: ideo primo arguo cōtra eius scđam suppōnem in
qua tenet ꝙ spēs est ſbm receptiuū sensatōis. deīde dicā ad formā. q.
¶ Quātū ad primā arguo sic. dato illo sequiꝛ ꝙ dispō q̄litatiua māe
esset ſbm forme ſbalis cōtra ipm in vltima q̄one. 7. physi. ꝛ. 8. q. pmi
de aīa. ꝯn̄a declaraꝛ: qm̄ ita p̄cise se hʒ dispō qualitatiua respectu for
me ſbalis: sicut spēs sensibilis respectu sensationis: vt ipse dicit: sed
spēs sensibilis est subiectuʒ receptiuum sensationis. g̃ ec. ¶ Preterea
Auer. in prīo de ſba orbis ait vnā formaʒ habere plus vno subiecto ē
impoꝛe: ergo impoꝛe est sensationē habere spēm tanq̄ subiectū rece/
ptiuū ꝛ sensuʒ: q2 tūc vna ꝛ eadē forma haberet duo subiecta recepti
ua. ¶ Preterea eo dato sequiꝛ ꝙ spēs sentiret. ꝯn̄am deduco p ipsuʒ
qui pauloante hanc rōnē ipugnās virtutē corpis esse ſbm receptiuū.
dicit. si vero dicaꝛ ꝙ virtus corpis est id cui per se ꝛ imediate vnitur
sentire. sequiꝛ ꝙ virtus corpis per se ꝛ imediate sentit: ꝛ reliq̄. a pari
arguo. si spēs est ſbm receptiuū sensatōis: tūc sine dubio sentiet: atn̄
ꝓbo ꝯn̄am simplr: qm̄ omne accn̄s existēs in subiecto pfectum vltra
gradū mediū pōt: ꝛ dʒ denominare ſbm. cum igiꝛ ipsa sensatio nō mo
do sit subiectiue in spē vltra gradū mediuʒ: imo tota: g̃ poterit spēm
dnolare. Cōfirmaꝛ: qm̄ sicut spēs dicīꝛ alba nō obstāte ꝙ sit ſbm ime
diatū: ita spēs dicit sensus nō obstāte ꝙ dicaꝛ ſbm imediate. ¶ Pre
terea sicut spēs itelligibilis ad itellectionē: ita spēs sensibilis ad sen/
sationē: sʒ Auer. reprobat Auēp. in. 3. de aīa. cōmē. 5. qui dixit speciē
intelligibilē esse ſbm intellectōis: ergo ꝛ in scđo Jo. reprobandus est.
¶ Ad hec argumēta omnia dixerūt hoīes quidā ꝙ Joānes p ſbtum
intelligit mediū dispositiuū ꝛ nō subiectū receptiuū: ꝛ tunc oīa argu/
menta ruunt. ¶ Sʒ hec sol. stare nō pōt. est eniʒ directe cōtra verba
eius qui dicit. scđo suppono ꝙ spēs sensibilis ē imediatū p se p̄ncipiū
receptiuū sensatōis seu ipsi⁹ sentire. Ubi cōstat ꝙ dispositiuʒ medium
nō dʒ dici per se principiū ꝛ imediatū receptiuū forme. Non enim ar/
guo nisi cōtra id qđ ipse exp̄sse dicit. nō. n. puto ipm esse tāte dignita
tis: ꝙ verba eius debeāt glosari ad sensum bonū ꝓpter eius excellen
tiā. est. n. clarus ꝛ nō idigēs expositiōe. si qs. n. velit ipm glosare: nō
curo: satis est mihi hr̄e ꝙ id qđ v̄ba eius in rei v̄itate dicūt: est falsum
simplr. ¶ Preterea vltio ad p̄ncipale arguo. si spēs reqriꝛ tanq̄ ſbm
vel tanq̄ dispō vel q̄no vis. Uel hoc ē: q2 sensus nō est ſūme susceptiu⁹
actus sensatōis. Uel q2 sensatio est act⁹ adeo supexcedēs nobilitatē
sensus

sensus q indiget dispõne illa ad hoc sensus q eleuet e nobilitet p illo
actu: vt dr de mã in pmo de aia. cõ. 16. Primũ dici nõ põt: qm sensus
est summe receptiu: sicut intellect respectu intelligibiliũ nullũ hñs
actũ de se. Scdʒ et dici nõ põt: qz virt sensitiua est nobilior sensatio/
ne: qm per eius vnã supponẽ cuius accñtis sbm est nobili: ipsum est
nobili. mõ sbm virtutis sensitiue est aã fm Joã. in qõnibus primi de
aia: sbm sensatiõis est cõpositũ ex organo e virtute: vel aia. mõ forma
est nobilior mã e ɔposito e magis ens vtroqz. 7. e. 8. meta. e. 2. de aia
cõ. 7. e Joã. lʒ hoc in qõnibus scdi de aia. ergo virt sensitiua erit no/
bilior sensatiõe. e sic nõ opʒ vt ponat illa dispõ pp scdʒ. ¶ His habi/
tis põt multis modis dici. Prio q spẽs e sensatio sunt duo effect or/
dine quodã procedẽtes ab obiecto: sicut radius rect: e radius refle/
xus ab ipso sole: vel sicut lumen pmũ e scdʒ: e tũc tota vis rõnis ruit
qm cõcedã sibi spẽs nõ ɔcurrere tanq agens. ¶ Secũdo põt dici q
spẽs est agẽs sensatiõeʒ sicut forma grauis respectu actus motionis.
Et tunc rõ eius nulla est: qm nõ inconuenit vnũ sbʒ eẽ receptiuũ duoz
essentialr ordinatoz in gñe cause agentis: lʒ in gñe cause mãlis forte
sit incõueniens vno mõ: vt alibi dixi. ¶ Ultimo põt teneri q spẽs est
tanq dispõ p accñs necessario tñ ɔcurrẽs nõ per se. ¶ Ad argumẽta
Joã. Ad primũ contra. cũ dicit ex dicto phi in primo posterioz. q dẽ
necessariũ est per se. dico q intelligit de necessario hñte cãm in subie/
cto. e sic nullũ per accidens oppositũ huic necessario est necessariũ:
qd. s. non hʒ cãm in subiecto. imo Auer. in multis locis autẽticat hãc
distinctioneʒ. primo. 5. metaphy. cõ. vltimo: vbi dicit. e dixit hoc. qz
accidentia que dicũtur imponere sbe quedaʒ sunt necessaria e quedã
nõ necessaria. ¶ Preterea. 4. phys. cõ. 20. ait: sed qz illud qd est per
accñs est duobus modis. s. semp e raro: vr q illud qd est semp intret
quoquo mõ in nũero demonstrationũ veraz nõ ẽẽntialiũ que dicunt
demrãtiões dialectice. ecce quõ ipse expsse vult per accñs esse duob
modis: quoꝝ vnum ingredit demõstrationẽ: e est per accñs necessa
rium: e aliud nõ: e est per accñs cõtingens. ¶ Preterea pmo phys.
cõ. 66. ait e est intelligẽdũ hic p accñs e necessariũ. illud eniʒ qd est p
accidẽs aliud est necessariũ. aliud rarissimũ. ecce igit quõ h hõ in hoc
errauit valde. audet. n. dicere illd qd negat Auer. Et si adducant au/
ctoritates Ari. e Auer. 10. meta. cõ. vltimo. e. 5. meta. cap. de eodeʒ
e cap. de accñte. e pmo posterioz. e pmo meta. cõ. 8. e. 8. phy. cõ. 36.
r Dicendũ q loquit de accñte qd non hʒ cãm ppriaʒ in subiecto vt
stis. hoc. n. per accñs cũ habeat cãm extra sbm. ideo nõ opʒ vt semp
insit: sicut declarat scdo phy. cõ. 48. e tu cõsidera: qm de hoc nõ de/
beo facere nũc tractatũ. ¶ Ex his apparet multiplex defectus huius
rõnis. põt. n. euadi ab ea plurib modis. e tu addas si placet. ¶ Su/
perest mõ soluere viaʒ primã que est per verba Arist. e Auer. ad quaʒ
dicũt quidã q aia est pncipiũ effectiuũ oĩum motuũ lʒ diuersimode:
qm respectu motuũ estimatoz qui dicunt sensatiões est cã remota p
spẽm sensibilẽ tanq per instrm. dictũ est eniʒ supra q spẽs est instrm
essentie aie ad causandã sensationẽ. e sic nihil habet cõtra me. Respe
ctu aũt alioz motuũ: vt. s. respectu motus augmẽti est cã remota per
instrm intrinsecũ: e sic respectu caloris qui est qd corporis nri. Respe
ctu vero mot localis p spũs e mẽbra e virtutẽ motiuã: que sunt ali/

quid corporis nostri vt vides. ergo anima est principium principale oium motuuȝ tam verorum ꝙ estimatoruȝ: lȝ mõ diuerso. ¶ Sed hic modus dicẽdi est reprobatus supra. Ideo aliter oportet dicere ꝙ per aiaȝ itelligit illá q̃ est actuata ꝓpriis pncipiis. mõ lȝ aia respectu sensationis fit ẽm ei⁹ ꝓpriá nãm pncipiũ passiuũ: attñ cum recepit spẽm est pncipiũ effectiuũ illius. dico ergo ꝙ per aiam intelligit illá put est cõiuncta spẽi sensibilis virtute cui⁹ fit pncipiũ actiuũ: vt dictũ est sepe in exẽplo de lapide qñ est actu grauis: sicut eniȝ intellectus nihil est actu eoꝝ que sunt nisi postꝙ intellexit. ita sensus. ergo p aiaȝ itelligit put ẽ actu. ẽ aũt actu postꝙ recepit spẽȝ. ꝛ sic appet sol. ad hãc qõnẽ. ¶ Et postꝙ vise sunt vie huius hoīs: ꝛ debilitate. nũc tempus est adducere rõnes cõtra ipsuȝ: ꝛ p̃ arguo aliqbus rõnibus eius: q̃s ipse adducit ꝯtra se dãdo eis euidẽtiá. scðo rõnib⁹ ꝓpriis. ¶ Primo ergo arguo. si daret sensus agẽs vel eẽt cognoscẽs vel nõ cogscẽs nõ est cognoscẽs: qꝛ tũc passiui supflui eẽnt. Nec nõ cognoscẽs: qꝛ tunc eẽt vilio: sensu passiuo: quoniá viuuȝ ꝛ cognoscens vniuersalr est nobilius nõ cognoscẽte. ¶ Ad hoc Joá. ianxit sol. dicẽdo ꝙ nõ cognoscẽs fȝ qd est ignobilius cognoscente. s. ẽm istam priuationẽ: attamẽ simpliciter ꝛ absolute põt ꝛ est nobilius cognoscente: vt corp⁹ celeste seclusa intelligentia est nobilius musca. vt accipit. 2. phy. ab Ari. ꝛ Auer. cõ. 45. ¶ Sed iste homo multis modis errauit. primo contradicit Aristo. ꝛ Auer. scðo cõtradicit sibi ꝛ eius rõni. cõtradicit qdẽ Arist. qm ipse in scðo de gñatiõe aialiũ ait vniuersalr actiuuȝ ꝛ viuuȝ nobilius esse nõ viuente: ecce qũo dicit illud absolute. ¶ Preterea Auer. primo de aia cõmento scðo. ait: animalia eiȝ sunt nobilissima corpoꝝ generabiliũ ꝛ corruptibiliũ. aia aũt est nobili⁹ oĩbus que sunt in corpore aialiuȝ: mõ nisi cognoscẽs eẽt nobili⁹ nõ cognoscẽte qd diceret Auer. ¶ Preterea Ari. ꝛ Auer. 2. ce. cõ. 61. vbi ꝓbat ꝙ corpa celestia sint aiata: dicit. dicam⁹ ꝙ cognitio taliũ reꝝ est polis. vult dicere dispõnũ corpoꝝ celestiũ: qꝛ non opinamur ꝙ ista corpa: vult dẽe celestia sunt tm̃ corpa sine aia. opinãdo ea eẽ nobiliora oĩbus corpib⁹ q̃ sunt hic. cui⁹ rõnem subdit. d. qm̃ necẽe est: vt nobili⁹ aiato sit aiatũ necio. Ecce qũo ꝓbat hec corpa eẽ nobiliora. qꝛ aiata. mõ si simplr dictũ Auer. nõ eẽt veꝝ sed ẽm qd: vt fingit Joá. iam eius rõ nulla est. ¶ P̃. in lib. destructio destructionũ. disp. tertia. in sol. 13. dubii ꝓpe finẽ ꝓbat corpa celestia eẽ viua p scðaȝ rõnẽ q̃ ẽ hic ꝯbis posita. ꝛ valde põt de hac rõne adminiculari. vȝ. multa puoꝝ. i. infimoꝝ ꝛ viliuȝ corpoꝝ turbidoꝝ. i. gñabiliũ nobiscũ. i. in ptib⁹ istis infra celũ inuẽtoꝝ que vita nõ carẽt. imo cũ toto ipsoꝝ defectu ꝛ vilitate coꝝ sbẽꝛ ꝛ puc illoꝝ: qñtitatis. s. magnitudinis placuit deo glorioso influere in eis vitá ꝛ rõnẽ. i. prudẽtiá ex qb⁹ pñt ipsoꝝ eẽ regere ꝛ ꝯseruari: vt plus fieri põt. Tũc arguit per locũ a maiori di. tãto ergo meli⁹ ꝙ supcelestia corpa dignissima sunt. tale mun⁹ ab ipso deo bñdicto recipe meruerũt. vȝ. vitá ꝛ intellm̃ ꝛc. Ecce qũo vult simplr viuẽs ꝛ cognoscẽs eẽ pfecti⁹ nõ viuẽte. pñt aũt adhuc adduci multe alie rõnes de qb⁹ satis est. ¶ Qð aũt ꝯtradicat sibi ꝛ rõni simplr appet: qm̃ dictũ est ꝙ illud simplr est nobili⁹ ꝛ absolute: cui⁹ opatio ẽ simplr nobilioꝛ opatiõe alteri⁹. mõ opatio viuẽtis vt est cognoscere est simplr nobilioꝛ opatione nõ viuẽtis: ideo vñ sermo hui⁹ hoīs falsus simplr. Illud aũt qð ipse adducit in eius ꝯfirmatiõe.

de corporib⁹ celestib⁹ que dicunt diuiniora. hic dicendū ꝙ fuit causa erroris eius. loquit enī de corporib⁹ illis prout sunt viua: sicut loquitur. 2. celi. Auer. cōmēto. 11. Et sic dicat: sicut Joā. replicat. 2. phys. qm̄ Arist. loquit ꝯtra illos antiquos apud quos nōdum inuenit illa esse viua. ¶ Respondet ꝙ apud antiquos ⁊ maxime apud illos ꝯtra quos ibidē Ari. loquit corpa celestia erāt viua: imo dīj: vt Emped. ⁊ multi alīj dicūt. idō lꝫ nōdū illud determinauit: attn̄ qꝛ loqtur ꝯtra eos q ꝯcedūt illud nō incōuenit vti indeterminato tanꝗ vero. ¶ Alīj aūt moderni mei tpis aliter fingūt. s. ꝙ illa ꝓpō. cognoscēs est nobili⁹ nō cognoscēte. est vera duob⁹ seruatis: quoꝝ vnū est: vt ipsuꝫ nō cognoscēs nō sit ps alicui⁹ cognoscētis: pp qd pōt saluari ꝙ celū seclusa intelligētia sit nobili⁹ ipsa musca: qm̄ lꝫ in se nō sit cognoscēs: tn̄ est tn̄ ps cognoscētis. Scdm est: vt ēt nō sit virtus alicuius cognoscentis: pp qd dr ꝙ voluntas est nobilior ꝙ ignis: vel aīal: qm̄ est pars cognoscētis. imo apud quosdā est nobilior intelligētia: qcqd sit ꝫm rei veritatem. Sed hec sol. est purus error. isti. n. frequēter hn̄t cogitatiuā corruptā. Si. n. ita eēt nullus haberet aliquā viaꝫ ad ꝓbādū aīaꝫ sensitiuā esse nobiliorē mā: qm̄ dicere ꝙ mā pro quāto est ps cognoscētis eēt nobilior vel saltē nō min⁹ nobilis. ¶ Preterea Auer. ait. ꝙ aīa est nobilius oībus que sunt in aīali: vt cō. 2. primi de aīa dictū est. mō hoc nō eēt veꝝ: qm̄ ea que sunt in aīali sunt partes aīalis. ¶ Preterea ad qd laborat Ari. in lib. de aīa. ad ꝓbāduꝫ gradum intellectū eē vltimū ⁊ minimū ⁊ pfectissimū oīum alioꝝ. iam. n. essꝫ facilis sol. dicēdo ꝙ alīj sunt pfecti. sunt. n. ptes vel virtutes intelligentis aīalis. ¶ Preterea iste hō nihil dicit ad pūctū. querim⁹. n. an cognoscēs secluso quocūqꝫ alio sit absolute pfecti⁹ nō cognoscēte absolute secluso quocūqꝫ alio. ⁊ vt declaratū est: appet ꝙ absolute cognoscēs est nobili⁹ nō cognoscente. ⁊ sic absolute sensus passiu⁹ est nobilior agēte. Appet ergo mihi ꝙ ista rō ꝯtra Joā. habeat bonā apparētiaꝫ. ¶ Scdo arguit alia rōne: qm̄ si sictū ē sensitiuū eēt i potētia eēntiali ad actuꝫ sentiēdi. vide ei⁹ deductionē. ¶ Ad hāc sol. adducit Joā. longā ⁊ ꝓlixaꝫ. attn̄ breuiter ꝯsistit in hoc ꝙ nō incōuenit ꝯñs ꝯcedere: nec ipse iuenit ꝯtrariū. ꝯcedit tn̄ ꝙ si eēt in potētia accn̄tali nō hēret agēs p se. Post dicere vr̄ ꝙ sensus postꝙ est genit⁹ est in potētia accn̄tali vno mō: ⁊ eēntiali alio mō. vide ipsuꝫ. Attn̄ ꝯtra duo que Joā. ꝯcedit. pmo ꝯtra illud in quo fingit ꝙ si eēt sensitiuū in potētia accn̄tali nō indigeret agente p se. Si. n. hoc eēt verū. aliqs effect⁹ p se nō hēret cām p se: vt mot⁹ localis grauis. Illd aūt qd dic Auer. 8. phy. cō. 33. ⁊. 4. fecit errare Joā. qꝛ nō vult ꝙ exn̄s in potētia accn̄tali nō hēat agēs p se aliq̄ mōi: lꝫ ꝙ nō hꝫ agens p se extrinsecū: attn̄ hꝫ bn̄ agēs itrīsecū. s. formā sbalē. ¶ Scdo ꝯcedit ꝙ sensus actu genit⁹ est i potētia accn̄tali. Jstd ē ipossibile: qm̄ sensus vt sic idiget motore extrīseco ⁊ p se. ⁊ tn̄ scis ꝙ illud qd sic se hꝫ nō est in potētia accn̄tali eo mō quo loquit Joan. Pōt aūt replicari ad formā: attn̄ nō opus est in ꝓposito. ¶ Nunc arguo argumētis meis. pmo sic. illud sufficit in cognitōe alicui⁹ sensibilis obiecti. quo habito potētia cognoscitiua ē sufficiēter assimilata obto sensibili. hoc pꝫ: qm̄ cognitio fit tm̄ per assimilationeꝫ potentie cognoscitiue ad obiectuꝫ: ⁊ vt declarat primo de aīa cō. 26. ⁊. 3. maxime. cō. 4. Sed habita spē sensibili ab obiecto cāta sufficiēter sensus est similis illi. ergo illa sola

sit eius sensatio nullo alio cõcurrẽte. ¶ Cõfirmatur maior. qm̃ per pos/
sibile vel impoƚe secludat sensus agẽs: quero an posita spẽ coloris in
visu fit sensatio illi⁹ vel nõ. scd̃z dici nõ põt, qm̃ spẽs nãƚr ⁊ eẽntiaƚr ⁊
per se est repñtatiua obiecti. ⁊ hec a nullo hꝫ nisi a nã eius. s. q2 est ob/
iecti similitudo. ergo secluso illo adhuc presentabit obiectũ. ⁊ per cõ/
sequẽs erit sensatio. ¶ Preterea. sensatio nihil aliud ẽ nisi obiecti ad
potẽtiã pfecta representatio: sed secluso sensu agẽte põt fieri ista pñta
tio. ḡ secluso sensu agẽte põt fieri sensatio. ⁊ p ꝯñs supfluit. ¶ Preterea
si ponit hec virtus actiua sensatõis: vel ꝑsentabit potẽtie obiectũ sen
sibile vel nõ. si nõ: ergo nõ causat sensationẽ. ꝯñaꝫ ꝓbo. ex dictis eius
qui impugnãs sol. cuiusdaꝫ sui socij supra in. q. ait. si aũt dicat ꝙ ipsa
virt⁹ spẽi sensibilis nõ repñsentat iosuꝫ sensibile: nec ei cõformat. hoc
vr̃ absurdũ: q2 tũc illa spẽs p illã suã virtutẽ/ nõ ꝑduceret cognitiõeꝫ
seu sensationẽ illius sensibilis plusq̃ alteri⁹: ecce quõ ꝯñtia est eius.
Si dicat ꝙ sic. ḡ erũt due spẽs vni⁹ sensibilis sicut ipse arguit. ⁊ sine
dubio hoc argumẽtũ ẽ ꝯtratiuũ ad hoĩeꝫ. ⁊ ꝯsidera tu. ¶ Preterea
nõ maioris actualitatis est mã cũ forma grauis ad cãndũ motũ loca
lem q̃ mã organi cuꝫ spẽ sensibili respectu actus sentiẽdi hec pꝫ. ⁊ est
Joã. ꝛ Sed mã cũ forma grauis sufficit p ipso motu. ergo organũ cũ
spẽ sensibili sufficit pro ipso actu sentiẽdi. ¶ Preterea ꝯm Joã. spẽs
cõcurrit ad actũ sentiẽdi. vel igitur mere ⁊ solũ passiue: vel aliquo mõ
actiue. nõ ꝑmuꝫ: qm̃ ois potẽtia mere passiua est ꝯtradictiõis: vt Jo.
ꝫ in lib. de sba orbis. ⁊ est dictũ Aris. 9. meta. ⁊ Auer. ibidẽ. cõ. 17. ⁊
19. ergo opꝫ vt cõcurrãt actiue. ergo supfluit sensus agens. ¶ Prete/
rea ois forma ad quã sequit aliqua opatio eẽntiaƚr ⁊ p se nõ excedẽs
illaꝫ: se hꝫ actiue respectu illius: sed spẽs est forma organi ad quã eẽn/
tiaƚr: ⁊ p se seqt sensatio: q sensatio nõ excedit illã speꝫ. ḡ respectu sen/
satõis se hꝫ actiue. maior est manifesta per se: qm̃ opatio facit scire for
mã sicut trãsmutatio mãe: vt colligit. 8. meta. cõ. 12. ⁊ alibi. ⁊ hec ma
ior est Auer. in. 3. cap. de sba orbis. minor aũt est Joãnis. ¶ Preterea
supponat ꝙ spẽs rei ꝯm essentiã eius ⁊ suaꝫ nãm sit actiua. pbat. qm̃
spẽs in aĩa nõ differt a forma extra aĩam: nisi q2 ipsa in aĩa est abstra
cta. extra aĩaꝫ est in mã. modo ista dr̃ia nõ tollit potentiã actiuaꝫ ab
ipsa re abstracta: imo dat sibi potẽtiaꝫ plus pure actiuã: qm̃ mã im/
pedit actionẽ. ⁊ ideo. 9. metaphy. cõ. 2. ait Auer. ꝙ forme sepate sunt
pure forme ⁊ pure actiones: ⁊ sunt tm̃ actiue ⁊ nullo mõ passiue. itaq3
apparet ꝙ forma in aĩa est actiua oĩno. tunc arguo petẽdo postq̃ spe
cies est recepta in aĩa: vel aliqd agit vel nihil. si aliquid: nõ põt agere
nisi spiritualr. ⁊ per ꝯñs sensationẽ causabit. si nihil: ⁊ cũ sit apta na
ta agere: ⁊ nunq̃ aget: nec in aĩa nec alibi. ergo ociosa in nã. ¶ Pre/
terea arguo. oẽ inducẽs summã dispõneꝫ pro aliqua forma in mã est
agens illaꝫ formã: sicut sumit ab Auer. 7. metaphy. cõ. 31. ⁊. 12. meta.
comẽto. 18. sed per Joã. sensibile extra animã inducit summaꝫ dispo/
sitionẽ facientẽ pro forma sensationis. ergo aget ipsam sensationẽ. ⁊
per cõsequẽs sensus agens supfluit. Joan. in q̃õne de sensu agente. ⁊
tertio de aĩa. q. 24. in solu. cuiusdam difficultatis ait. ꝙ illud dictum
Auer. est intelligenduꝫ de agentib⁹ que agunt formas substãtiales.
Sed de illis que producũt actus accñtales: nõ opꝫ. Hanc solu. pbat
ex tribus, pmo ex scd̃o de aĩa. cõ. 67. de lumine ⁊ intẽtione coloris in

medio sed cuius agens dispositũ.s.corpus luminosuz nõ est idẽ cũ agen te pficiente vt colore. ¶ Scđo pbat idez ex.5.meta.ab Arist.et Auer. cõ.3.et.2.physi.cõ.25.ponitur q duplex est agens artificiale.s.dispo/ nens et preparãs subiectũ ad receptionẽ actus postremi seu completi aliud est agens perficiẽs et cõplens.ergo opz ponere aliud esse agẽs inducẽs et aliud disponens. ¶ Hanc eandez distinctionez.3.auctent/ ticat Joan.ex.7.physi.cõmẽto.37.vbi soluẽdo.q.Zenonis inuit di/ stinctionẽ istam.s.q quoddã est mouẽs pparans.et hoc vocat mouens in potẽtia pro quãto eius effectus ordinat sicut potẽtia receptiua vel sicut preparatio ad actuz postremũ.aliud est mouens perficiẽs et cõ/ plens:qđ.s.inducit in subiecto iam preparato actuz intentuz. Ex his tribus cõcludit Joã.q incõueniens nõn est in aliqb9 esse aliud agẽs inducens et agens disponẽs:vt apparet in actibus sbalibus. ¶ Sed mihi videt q iste homo maxime errauit in hoc.et iđ primo ego decla/ rabo in quibus dictũ Auer.hz locum.scđo pbabo illud:ex quibus ap/ parebit peccatũ Joãnis. ¶ Quãtuz ad primũ debes scire q sicut di/ positio est duobus modis.ita agens disponẽs est duobus modis.est aũt dispositio vno mõ id inter qđ et formaz ad quam ordinat est essen tialis ordo:sicut est inter pmissas et cõclusionẽ. Et est secũdo modo id inter qđ et formã nõ est ordo essentialis:sed mere accñtalis. Istud põt declarari exemplis.posita eniz sufficiẽti dispositiõe pro forma ignis oĩno opz vt ponat forma ignis:qm inter dispositionẽ et illam formaz est ordo essentialis. Exemplũ secũdi est de lumine.quãtũcunqz enim ponat lumẽ nõ oz/ vt ponat forma ad quã disponit:eo qz nõ est lumẽ essentialr ordinatũ ad intentionẽ forme sensibilis:et per cõsequẽs du plex est disponẽs:sicut fuit duplex dispõ. ¶ Istis habitis ego assumo cõtra Joã.istam maiorẽ.omne agens disponẽs dispõne essentialr or/ dinata ad actum est agens inducẽs illum actuz sm rem et sbm:et dixi notanter dispõne eẽntialr ordinata etc.qđ dispõne accñtalr ordina/ ta nõ opz. Tunc illi maiori addo minorẽ:sed agens dispõnẽ pro sen/ satione est agens dispõnez essentialr ordinatã.et per se:vt dicit Joã. in cõfirmatiõe scđe rõnis.ergo sequit pclusio vt prius. Sed tota vis cõsistit in maiori.ideo eam probo.primo sic.plus forme sbalis exce/ dit qualitatiuã dispõnez pro ipsa essentialr ordinataz q forma accñ/ talis excedat suã pro ipsa essentialr ordinatã.hec est manifesta. Sed potẽs pducere dispõnẽ qualitatiuã eẽntialr ordinatã ad formã sbalẽ põt pducere formã sbalem.per Joan.qui dicit q tz in subiectis.ergo multo melius potẽs producere formã accñtalẽ:et dispõnem accñta/ lem ordinatã essentialr ad aliã accñtalez põt pducere illaz accñtalẽ. ergo dictũ Auer.intelligit in oĩbus tam accñtalib9 actib9 q sbalib9. dũmodo sit ordo eẽntialis dict9:et sic pz maior. ¶ Scđo pncipalr ar/ guo.sit.a.agens disponẽs essentialr ordinat9 ad.b.formã sufficientẽ simplr pro illa qđ p te non põt pducere.b.formaz.et quero vel nõ põt pducere.b.formã:qz ipsum.b.produci est difficilioris productiõis q pducere dispõnes eẽntialr ordinatas ad illaz. Vel qz ipsuz.b.est for/ ma agenti improportionata.nõ.n.põt fingi aliud:vt pz.nõ pmũ:qm tota difficultas forme pducẽde ex difficultate pductiõis dispõnum cõsurgit:sicut colligit ab Ari.pmo de gñatiõe.et Auer.ibidẽ cõ.55.in illo verbo.habitib9 pñtibus in mã cessat mot9.dat intelligere q tota

rei difficultas ē ex ipsis dispōnib⁹. ¶ Cōfirmat: qm̄ si sic. tūc habitis dispōnib⁹ adhuc agēs nō pōt subito ꝓducere illam: imo magnū tpe apponeret: qđ est contra Auer. 6. phyſi. cō. 32. ⁊. 4. phyſi. cō. 119. Nec pōt fingi scđm: qm̄ cuicūq3 sunt ꝓportionata oīa media essentialr ordinata ad finē3 est ꝓportionatus finis. sicut cuicūq3 sunt ꝓportionate premisse est ꝓportionata conclusio vt scis. media. n. essentialr ordinata fini proportionant: ⁊ agens illas ꝓportionat illis: ergo a pmo ad vltimū ēt proportionabit ipsi fini. ¶ Preterea tertio arguo. si dispōnēs essentialr nō eēt genus. tūc vna ⁊ eadē spēs eēt a casu ⁊ a nā. contra Auer. 8. phyſi. cō. 46. ꝯñtia declarat: qm̄ dispōnēs essentialr vel intendit inducere finē: vel nō. si non. ergo fuit accñtale ⁊ quasi fortuitum ex dispōne essentialr ordinata ꝓduci formā. ⁊ sic poterit non esse: sicut Joā. dicit. si intendit ⁊ nunq̄ producit. ergo illa res fuit casu facta. ⁊ ēt est facta nā. ergo vna spēs esset a casu ⁊ a nā. ex his apparet maior simili cōtra Joā. ⁊ peccatū eius: ⁊ verificatio dictorū Auer. vbi eni3 Auer. vult ꝙ dispōnēs sit agens formā loquit de disponente per essentialr ordinatas dispōnes. vbi vult ꝙ aliqn̄ sunt diuersa loquitur de dispōnib⁹ accidētalr ordinatis: ⁊ sic pñt dicta Auer. satis subtiliter cōcordari. ¶ Preterea mihi videt extraneū ꝙ si sensus agens daret tanq̄ res realiter distincta a sensu passiuo ꝙ Arist. nullā fecisset mentionē. vñ probo ꝙ sit diminutus. nulla3 fecit mentionē de sensu agente. ⁊ debuit facere: ergo est diminut⁹. ꝯñtia nota. prima pars cōcedit a Joā. sed scđa pars antecedētis declarat: qm̄ ſm oēs expositores si nō fecisset mentionē3 de intellectu agente esset diminut⁹: vt prʒ apud oēs: sed ita precise se hʒ sensus agens ad sensu3 passiuū: sicut intellectus agens ad intellectū passiuū. ergo ⁊c. ¶ Ultimo arguo argumento Joā. si iste sensus agēs daret. vel esset vnus ſm spēm oīu3 sensuū passiuoꝝ vel multiplicat⁹. Et sine ampliori labore Joan. dicit ꝙ sensus passiui sunt multi in eode3 organo spē distincti: vnde sicut visio albi est spē distīcta a visione nigri: ita virt⁹ visiua albi spē ⁊ realr distinguit a virtute visiua nigri. ⁊ q2 cuilib3 virtuti passiue rñdet actiua. ita ponit adhuc sensus agētes multos in eade3 spē: quoꝝ vnum causabit actus sentiēdi albū: alius causabit actū sentiēdi nigrū: vide ipsum. Sed hoc est purus error: qm̄ famosa ꝓpō oīum latinoꝝ est. ꝙ impoſſe est duo accñtia spē distincta eē in eodē subiecto numero equaliter primo. ⁊ maxime si sunt accñtia propria illi subiecto. Et per ꝯñs impoſſe est dictū Joā. ¶ Scđo arguo argumēto eius primo phyſi. q. an mā habeat infinitas potētias. ⁊ est argumētū ad oppositū. arguit eni3 sic. si mā hʒ potentias ad infinitas formas. ergo hʒ infinitas potentias ſm numerū formaꝝ. fundat eni3 se super hoc ꝙ numer⁹ potētiarum dʒ esse ſm numerū specieꝝ. vt dicit Auer. 12. metaphy. cō. 11. modo arguo. si ipse ponit multos sensus passiuos: ⁊ multos actiuos ꝓpter multitudinē actuu3 quos causant: a pari debuit ponere infinitos: sicut primo physicoꝝ ponit: qm̄ vnum organū numero est in potentia ad actus sentiendi infinitos. ergo dʒ habere infinitas potentias passiuas ⁊ infinitas actiuas: ⁊ quid absurdius? ¶ Hoc ide3 pōt argui duabus eius suppositionib⁹ in illa. q. positis: quaru3 prima est ꝙ qñ aliqđ subiectū est in potentia ad actus infinitos respectu alteri⁹ ⁊ alterius forme ⁊ spē ⁊ numero hʒ aliam ⁊ alias potentias: hec est vna

suppositio eius. secunda suppositio est ista. quod organum est in potentia ad infinitos actus visionis possibiles fieri. Ex his arguitur ut prius quod sicut ipse concedit visus activos et passivos multos in speciebus. ita debuit concedere infinitos. unde si vis sui argumenti concludit de potentijs materie: quare non concludit de potentijs visivis: ideo accidit quod iste homo frequenter sibi contradicat: ideo quia semper applicat errori et alicui fictioni ex phantasia corrupta: et non ex ratione: et cum omnia hec sint: apparet peccatum Joan. in opinione de sensu agente manifestum. Et est completa prima pars huius tractatus.

Secunda pars principalis: ut proposui vult declarare opinionem Aristo. et Auer. Ad quam declarandam oportet accipere unum in quo Joan. errauit valde. unde quia errauit in principio multis erroribus errauit in fine. scilicet quod sensatio et species sensibilis sunt una res in subiecto differunt tamen in modo. et ideo agens potens causare species causabit omnino sensationem: et ideo species et sensatio sunt una res simpliciter: differunt tamen in modo intelligendi. forma enim impressa in potentia visiua a re sensibili extra animam: prout est derivata similitudo rei sensibilis extra animam dicitur species. prout vero representat illam: et recipitur in potentia dicitur sensatio. isti ergo modi intelligendi sunt unius rei tamen. licet illa res possit intelligi sub ista pauca diversitate. Secundo dicens quod medium illuminatum ut aer/sentit: quando recipit speciem. et illa est sensatio. quare respectu sensibilis habet sensationem. Respondeo quod species est in medio sub ratione qua species: non tamen sub ratione quam visio seu sensatio. sensatio enim est receptio speciei in virtute sensitiua prout est virtus sensitiua. ideo sunt una res in subiecto licet sint modi diversi qui originantur ex rei natura. Per istud principium nolo habere aliud: nisi quod quodcumque agens potest producere species in potentia sensitiua ut sensitiua est. potest producere sensationem. et ideo non est diversum agens speciem ab agente sensationem: sicut Jo. putat. ¶ Hoc habito oportet prius declarare. quantum in sensibus exterioribus. deinde in interioribus. ¶ Quantum ad primam partem fuit opinio diui Alber. in. 2. de aia. trac. 3. cap. 6. ubi vult quod quilibet forma sensibilis sit sensibilis in secundo modo dicendi per se: ut Auer. dicit. secundo de aia. co. 66. et. 67. ideo vult quod forma caloris siue cuiuscumque sensibilis est duo secundum modum. et una secundum rem et in subiecto. et ideo prout est forma tamen habet causare actionem spiritualem: quia forma ut forma habet agere sine materia: prout vero est forma in materia habet agere actionem corporalem et materialiter. et sic nullo modo ponit sensus agentis: sed tamen passiuus: et forma rei sensibilis quibus approximatis omnibus impedimentis remotis et requisitis presentibus fit actus sensationis: nullo alio concurrente in ratione agentis: eo quod tale sensibile per formam eius imprimit speciem in sensu que prout recipitur in sensu est sensatio ut dictum est. ¶ Ista sol. non mihi apparet esse totaliter ad mentem Auer. cum reverentia tanti viri: licet ego post conabor reducere eam ad bonum sensum. ¶ Primo quoniam si ita esset omnis forma posset causare sensationem et actionem spiritualem. consequens falsum. probo: quoniam omnis forma potest considerari ut forma absolute tamen: et ut in materia. si consideratur ut forma. ergo ut sic poterit agere spiritualiter. si ut in materia. ergo corporaliter. et omnis forma posset causare inquantum forma actum sentiendi contra omnes saltem de secunda. ¶ Secundo per illud secundum quod aliquid patitur non fit actio: quando non est unum et idem principium secundum idem actionis et passionis: sed per materiam forma patitur ut dicit Auer. 9. meta. co. 2. et primo de generatione. co. 45. et. 3. celi. comen. 28. et. 4. celi. comen. 22. ergo per materiam nec corporaliter nec spiritualiter agit.

¶ Tertio operatiões spē distĭcte ꝛ equales nō possunt ab vno ꝛ eodē ſm rem ꝓuenire lȝ sit diuersuȝ ſm modū: qm̄ si ita esset nulla eēt via cōcludēdi multitudinē formarū ex opatioib⁹ adequatis ꝛ diuersis. cuius ꝯtrariū. 12. meta. cōmē. 48. ꝯcludit. vide. Ideo videt̄ mihi ꝙ absolute hec opio Alber. nō possit trahi ad bonū sensuȝ nisi aliquaꝫ torqueat̄ ad opinionē dicēdaȝ. ¶ Superest modo ponere opinionem Aristo. ꝛ Auer. ꝛ qꝛ tota snia Auer. ponit̄ in scdo de anima cōmē. 60. ideo volo exponere finē illius cōmēti pmo. ꝛ post ponere qđā ex qb⁹ erit manifesta opinio huius phi. ¶ Primo ḡ mouet. q. d. ꝛ pōt aliqs dicere ꝙ sensibilia nō mouent sensus illo modo quo sunt extra aiam cuius rōnem ponit. ꝛ pmo accipit maiorē. d. mouēs. n. sensus dȝ esse ſm ꝙ sunt itētiones. i. dȝ esse ens spūale ꝛ intētionale. deide accepit minorē. d. cū in mā nō sunt intētiōes in actu: sȝ in potētia: tūc repetē da est cōclusio in pncipio. q. posita. s. ergo sensibilia nō mouēt sensus illo modo quo sunt extra animā: ꝛ est argmentum in scda figura (Et nō pōt) Hic inducit sol. quandā: ꝛ cōfutat illā. d. ꝛ nō pōt dici ꝙ ista diuersitas accidat pp diuersitatē subiecti. ita ꝙ sup. res sensate fiant intētiones pp mām spūalem q̄ est sensus: nō pp motorē extrinsecū: ꝛ sup. in re extra aiam siut māles pp materiā corporalē. vult ḡ ista sol. ꝙ forma sensibilis hȝ eē abstractū a mā spirituali. ꝛ eē māle a mā corporali. ¶ Cōtra arguit. ꝛ tu cōtinua sic suū sermonē. ꝛ nō pōt aliqs dicere. ideȝ em̄ pro qꝛ melius est estimare ꝙ causa in diuersitate māe est diuersitas formarū. nō ꝙ diuersitas materie sit causa diuersitatis formarū. ꝛ hoc dicit etiā in pmo de ala. cō. 53. in fine. tūc opȝ supplere minorē: sed forma sensibilis spūalis ꝛ fōa sensibilis realis sunt forme: ꝛ sensus ꝛ mā corporalis sunt materie. ergo melius est estimare diuersitatem illaꝝ materierū esse ex istis formis q̄ ecōtra. Deinde (Et cū ita sit) Ponit verā sol. d. ꝛ cū ita sit necesse est ponere motoreȝ extrinsecuȝ insensibileȝ aliū. i. diuersum ſm esse a sensibilib⁹. sicut fuit necesse in intellu. Deinde sibi (Et visuȝ) Recolligit sol. d. visuȝ est igit̄ ꝙ si cōcesserimus ꝙ diuersitas formarū est causa diuersitatis māe: vt dictum est. necesse est motorem extrinsecū esse. Deinde (Sed Arist.) Excusat magistrū eius. ꝛ reddit te attentū. d. Sed Aristo. tacuit. i. nō manifeste dicit hoc in sensu: qꝛ latet. ꝛ appet in intellu. Deinde reddit te attētum. d. ꝛ tu debes hoc cōsiderare: qm̄ indiget perscrutatiōe. Et tu vide Joā. in. 16. q. scđi: quō defendit Auer. in ista excusatione Arist. pōt tn̄ dici aliter ꝙ qꝛ latet in sensu. ꝛ idē iudicium est de intellectu agente. ꝛ isto modo de isto motorē. ideo nō opȝ Aris. facere specialē tractatū alium a tractatu de intellectu agente. ꝛ sic apparet dictum Auerro.

¶ Ex ista expositione apparet peccatū Joānis qui voluit ꝙ Auer. nō dicat hoc per modū determinatiōis: sȝ ꝙ dimisit. q. insolutā. apparet em̄ qualr. q. soluit: sȝ dimisit nobis cōsiderare nō an sit iste motor sensibilis. Sed qđ sit ꝛ quō ponit̄ ꝛ qualr. ꝛ mirū est quō iste homo errauit in expositione huius comenti. Quia igit̄ Auer. vult vt in nobis sit labor cōsiderādi de essentia eius ꝛ modo: ideo nūc volo ponere quedā ex quibus apparebit perfectus intellectus opinionis Auer. dico ergo ꝙ in physica trāsmutatiōe tria ꝯcurrūt ex parte agētis. s. forma eius. ꝛ due cuius cōpositū naturale aget. hoc apparet: qm̄ tertio phys. cō. 17. omne agens mouens agit ꝛ mouet: prout hȝ formā. ꝛ. 9. meta. ab

Arist. et Auer. cō. 20. colligit idē. ¶ Secūdum est mā. in qua forma physica et naturalis cōsistit. Hoc declarat: qm̄ licet rō agēdi sit forma: vt satis dictū est: tamē quia trāsmutatio physica est trāsmutatio indiuidualis: et hec est diuersa inter duo indiuidua: ideo cōcurrit mā tanq̄ principiū limitatiuū: et diuersificatiuū illius. et hoc significat Auer. 7. meta. cō. 28. dum vult q̄ generās non generet aliud. vult dicere particulare et diuersum nisi propter materiā. ¶ Tertiū est agēs vle in cuius virtute agētia particularia hic inferius agūt. est aūt hoc agēs vniuersale primus mouens: et primū alterās cōpositū et colligatū ex intelligentia et orbe: ex quib' existit vnū operari per principiū in eo. Istud pōt declarari: qm̄ primū in vnoquoq; genere est causa omniū alio℞ in illo gn̄e. Qr igit vt dictū est in fine scōi de sba orbis: corpus celeste est primum alterans: et primū motū erit causa omniū alio℞ in gn̄e agentiū existētiū. ¶ Preterea entia hic agētia sunt ligata: et cōnexionē habētia cū separatis motorib'. est em̄ vniuersū nexu superio℞ cū inferiorib'. iste aūt nexus esse nō pōt: nisi qr aliqua re ligant. et phi declarauerūt illā esse celū. et ideo dicit Auer. p celi. cōmē. 22. q̄ celū est ligatiuū illo℞ et isto℞. hoc aūt fieri non pōt: nisi pro quāto celū est agēs alterās et mouens virtute eius: et hec agentia virtute et instrā illius ex quibus cum illo fit vnū: sicut ex instrō et principali agēte fit vnū. ¶ Preterea omne ens per participationē reduci pz ad esse per essentiā: vt scōo meta. cō. 4. colligit: et qr h esse non habēt nisi participādo illa: ideo nec agere possunt nisi in vtute illo℞ eo modo quo instrm agit in virtute principalis agētis. et per hoc verificat dictū Arist. in. 2. de generatione. tex. cō. 54. et. 55. vbi vult q̄ agētia hic sint instra superio℞. sunt ergo in actione physica ista tria oīno et simplr requisita. ¶ Applicādo modo h ad propositū dicendū q̄ ista tria requirunt oīno in actiōe spirituali: licet modo diuerso: vt declarabit: quo℞ primū est ipsū sensibile qd est necessariū tanq̄ agēs aliquo mō. et hoc declarat auctoritatibus Arist. maxime. 2. de aīa. tex. cō. 59. vbi dicit hmōi operationis. vult dicere sensatiōis actiue sunt extra visibile audibile et reliq̄ sensibilia. Ibidē text. cō. 52. ait expresse q̄ sensus reducit a sensibili de potentia ad actū. et 3. de aīa. tex. cō. 28. ait. videt aūt sensibile ex potētia existere sensitiuo actu agēs. pōt idē declarari dictis Auer. in. 2. de aīa pluries. s. cōmē. 52. et. 59. et septimo phy. cō. 12. et alibi. ¶ Secūdum est ipsius forme sensibilis natura limitata. Hoc aūt pōt de facili declarari: qm̄ sicut actio et trāsmutatio physica est limitata ad indiuiduū per cōcursum materie. ita trāsmutatio spiritualis est limitata ad talem speciē sensatiōis per limitatū gradū forme sensibilis. vnde sensatio visiua dicit visio: eo qr a visibili et tali natura procedit. et ideo sensibile qdcūq; nō est natū agere in qdcūq;: nec qdcūq; organū natū pati a quocūq;. et hoc dat intelligere Auer. scōo de aīa. cō. 129. et. 132. vbi probat numerū sensuum ex numero sensibiliū. et. 3. de aīa. tex. cō. 38. ait Arist. secant scīa et sensus in res. i. scḋm diuersitatē sensibiliū et intelligibiliū. ¶ Tertiū est vle agēs. in virtute cuius fit oīs actio inferius. Sz istō tertiū declaro: qm̄ licet tam actio physica q̄ actio intētionalis fiant in virtute primi agētis. i. corporis celestis: tamē non eodē modo: qm̄ celū est agēs per qualitates manifestas. s. lumen et motū. et per intellectualē: put totū agit rōne intellis, ideo dico q̄ vt agit altitudo est principale agēs:

ad q̄d oīa agētia cū trāsmutatiōe reducunt. vt vero corpus celeste re-
ducit ad formā in eo vt sic agētia hic spūaliter agūt in virtute corpo/
ris celestis. i. eius motoris. et sic attributiue actio spūalis reducit ad
pmū motorē separatū. et actio physica ad pmū alterās. dico q̄ q sen/
satio pōt capi vt actio spūalis: et vt est in tali spē actōis spūalis. U. g.
vt est visio vel auditio vel alterius spēi. si pmo mō: sic oīa sensibilia re/
ducunt ad pmū motorē qui est aīa corpis celestis: ꝟtute cui⁹ vt instrm̄ ista
spūaliter agūt. Si cōsiderat vt talis spēi. vt sic pn̄t eē a forma sensi/
bili limitata per suā dr̄iam et gradū ꝓpriū a q̄ ꝓuenit nāliter ista spēs
spūalis actionis. U. g. visio: sicut a graui nāliter ꝓuenit motus deor
sum. ℭ His ergo declaratis dicendū ad ꝓpositū q sensus agēs non
est: qm̄ causa effectiua sensatiōis imediata et per se: vt instrm̄ pmi mo
toris qz q̄d sit illet sunt ipse forme sensibiliū extra animā: et causa rece
ptiua ē sensus patiēs. s. visus vel ali⁹ quicūq3. Dixi imediata: qz nul
la mediat in rōne agētis particularis. Dico per se. i. totalis: qm̄ sola
forma sensibilis nullo cōcurrēte tanq̄ causa particulari causat sensa/
tionē. Dixi vt instrm̄ etc. qm̄ vt dixi motor separatus est id a quo sen
satio h3 esse spūale a mā et eius cōditionib⁹: qz igit sensus agens non
est necius ꝓpter ipsam actionē sensitiuā: nec ꝓpter causationē ipsius
speciei: qm̄ spēs et sensatio: vt dictū est: sunt vna res simplr. ideo sen
sus agēs non est. tota ergo actio tanq̄ ad agēs ꝓximu3 et totale parti
culare requirit et reducit ad formā rei sensibilis. Tanq̄ vero ad agēs
primū et vniuersale reducit ad motorē celi. et hec est snīa Auer. in cō.
sam lecto. non enim vult vt sensatio habeat esse spirituale a subiecto:
sed a motore extrinseco: q̄d non intelligo tanq̄ a causa ꝓxima totali
particulari: sed tanq̄ a causa pma et pncipali. et sic intelligit etia3 cō.
59. qn̄ idē ꝓfert. Et sic cōpleta est scda pars tractatus: et declaratū est
de sensibus exterioribus qualr non datur sensus agens.

Superest modo venire ad tertia3 partē: vbi plures. q. occurrunt. deinde cōplebo intētionem Auer. de iterioribus⁹. ℭ Prima ergo. q. est: an ille motor celestis debeat
dici sensus agēs: et vr̄ q sic: qm̄ sicut intellectus dicit agēs: qz est cau
sa vniuersalis intellectiōis. ita a pari iste motor d3 dici sensus: eo qz
est vle pncipiū sensationū. ℭ Scda. q. multū difficilis est: qm̄ hec de/
terminatio vr̄ destruere intellm̄ agentē: qm̄ sicut sensibilia ꝟtute mo/
toris separati possunt causare in sensu sensationē. ita quiditates intel
ligibiles virtute eius pn̄t causare intellectiones et spēs intelligibiles.
q̄ admouet necitas intellis agētis. ℭ Tertia. q. est qualiter est hic sensus
motor an pmū pncipiū an motor lune: et q̄d vi dubia an intellis agēs
quē ponit Auer. ℭ Quarta. q. est: qm̄ non vr̄ q sensibile sit agens in/
strumētale respectu sensibilis forme et sensatiōis: qm̄ tūc spēs sensibi/
lia nō assimilaret ei. non em̄ op3 vt instrm̄ assimiletur effectui: vt ap/
paret in multis. ℭ Quinta. q. si ita esset nō eēt aliq̄d agēs principale
preter primum: q̄d falsum est: qm̄ nulla esset via ad ꝓbandum aliq̄d
agens esse nobilius effectu: cū non possit ꝓbari nisi eo qz causa prin/
cipalis est nobilior effectu. mō si nulla est talis hec via nihil est. ℭ Cir
ca ergo has. q. pmo videndū est de pma. dico ergo q latini plures fin
gunt q pma ratio sensus: vt sensus est: īportat esse māle vel habitudi
nem ad mām. intellis vero s̄m rōnem eius pmariā separationē a mā.

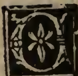
¶ Ex hoc appet sol. dico eni ꝙ qꝛ motoꝛ intelligibiliũ formarũ cũ sit separatus: ꝙ cõuenit intellectui. ideo põt dici intells. Motoꝛ aũt in sensib' nõ cõuenit dici sensus: qm̃ sensus ꝫ eius ꝑmariã rõnẽ iportat mãz vel habitudinẽ ad illã: ideo nõ dꝫ dici sensus. ¶ Sꝫ hec sol. stare non põt: qm̃ tũc deus nõ posset dici ꝑmũ alterãs nec ꝑmũ mouẽs: cuꝫ tales denoiationes plus includãt habitudinẽ ad materiaꝫ ꝙ̃ sensus. ¶ Ideo pro me ipsis debes scire ꝙ actio est duob' modis. vna cui' passio sibi rñdens ꝑm rõnem eius quiditatiuã est indifferẽs entibus mãlibus ꝛ separatis a mã sicut motio. dicimus eñi ꝙ moueri est indifferens tam mãlibus ꝙ̃ immãlibus saltẽ ꝑm analogiã. dicit eñi Arist. 12. meta. tex. cõ. 36. ꝙ primũ mouet vt appetibile ꝛ intelligibile: ꝛ reliq̃ que mouent: vt appetẽtes/intelligẽtesq; illud primuꝫ. ꝛ sic rõ ipsius moueri est indifferẽs reb' physicis ꝛ abstractis. Alia est actioꝛ cuius passio sibi corñdens ꝑm rõneꝫ eius formalẽ est cõueniens tm̃ entib' trãsmutabilibus physicis ꝛ nullo modo separatis: nec vniuoce nec analogice nisi forte trãsumptiue. V. g. generatio isto modo dicit: qm̃ generari nõ cõuenit aliquo modo eternis ꝛ separatis substãtijs nisi forte trãsumptiue sicut Pla. fingit i Thymeo. ¶ Hac distĩone posita. dico ꝙ agẽs separatũ põt denominari ab illa actione: cuius passio est indifferẽs. ꝛ ideo deus dr̃ ꝑmus motoꝛ: ꝑmus amatoꝛ creatoꝛ ꝛ multis alijs denoiationibus. Non aũt dꝫ dici ꝑmus generatoꝛ nec ꝑmus alteratoꝛ: vt dixi arguẽdo qm̃ passiones illarũ actionũ sunt ꝓprie rebus physicis: qꝛ ergo ipsum sentiri tm̃ cõuenit rebus mãlib'. ideo deus non põt dici sensus nec agẽs nec patiẽs. ¶ Sed hic adhuc animus non quiescit: qm̃ aliquis vellet scire causaꝫ diuersitatis. ¶ Dicendũ ergo qꝛ actio ꝛ passio sunt opposita. ideo sunt vnius cognitionis ꝛ vnius rõnis. ideo si in aliquo gñe entiũ nõ inuenit ratio vnius oppositi nec ratio sui cõparis nisi abusiue ꝛ metaphorice: vt dictũ est. ꝛ tu cõsidera. ¶ Ad scdaꝫ. q. latini fingũt ꝙ ꝓpter duo opꝫ ponere sensuꝫ agentẽ. Primũ est ꝓpter dignitatẽ anime intellectiue. qꝛ eniꝫ anima intellectiua est multo nobilioꝛ aĩa sensitiua: ideo meruit habere viꝫ actionis ꝛ vim passionis. non sic de sensu. ¶ Scdm est: qm̃ phãtasma agit imediate in intellectu. ideo requisiuit intellm̃ tanꝙ̃ agens ꝓximum ꝛ nõ cõmune: qꝛ vero sensibile agit per mediũ in eius actione requiritur ipsum: ꝛ sufficit agens cõmune vniuersale. ¶ Sed iste rõnes vident mihi nulle: ꝑma non: qm̃ aĩa sensitiua est nobilioꝛ ipsa vegetatiua. ergo debuit habere aliquas preeminẽtias. mõ si illa preeminẽtia est actionis/debuit habere vim actionis: ꝛ eo maxime cũ vegetatiua habeat vim agẽdi in obiectũ eius. ¶ Scda rõ nihil est: qm̃ sicut ꝓpter phãtasma agere imediate in intellm̃ est necessitas intells agẽtis. ita a pari ꝓpter medium actuatuꝫ specie sensibili imediate agere in sensum oportebit dare sensuꝫ agentẽ. ꝛ si non. adhuc' qõ remanet insoluta. ¶ Ideo vr̃ mihi aliter pro nũc. put colligit. 3. de aĩa. cõ. 18. ꝙ actio itellectiua est trãsferre rem de gñe in genus. vnde res in intellectu nõ hñt tantũ eẽ diuersum a seipsis specie. imo genere. put sunt in mã. imo esse diuersuꝫ ꝑm genus. Dico ergo ꝙ lꝫ aliqd possit agere virtute alterius ad aliquid diuerse speciei. s. tanꝙ̃ instrm illius: tamen non ad aliqd diuersum in genere. ergo fuit necessarium ponere intellectum agenteꝫ tanꝙ̃ ꝓximum agens ꝛ ꝓprium intellectionis.

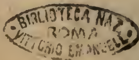
¶ Sz adhuc est locus.q.qm calor virtute sbe agit nõ mõ diuersuz in
spẽrimo in genere:qr agit substãtia:vt instrm substãtie. ¶ Dõm ꝙ p
diuersum in gñe.ego intelligo simplr sicut ens mãle ⁊ imateriale o
çunt diuersa in gñe:eo qr sunt diuersa in mã:⁊ tu cõsidera:quoniã in
cõmen.18.declaraui hoc tertio de aïa. ¶ Ad tertiã.q.dõm ꝙ primus
motor est deus vel oẽs substãtie separate.intells.n.poni non põt:qm
ille sm ipm.7.metaphy.cõmẽ.31.in fine nõ agit:ergo opz vt sint om/
nes motores separati.⁊ primo ⁊ principalissime primũ simplr:⁊ rõne
cui⁹ oĩa agũt ⁊ mouẽt:eo qr ipso sunt ⁊ fiunt. ¶ Ad q̃rtã dõz ꝙ instrm
põt multis modis capi.qñqz.s.pro cã scdã que est pricipalis: attamẽ
dicit instrumẽtalis:qr agit tanꝙ cã scdã. Quandoqz pro cã que sm
suã formã nõ agit illũ effectũ:sz prout habuit impressionẽ a pricipali:
sicut calor dicit.ipse.n.sm suã formã nunꝙ aget substantiã: attamẽ
sm ꝙ est instrumentũ pricipalis agẽtis agit formã substãtialẽ.alios
modos relinquo.dico ergo ad ppositũ ꝙ sensibilia sunt instrumẽta
primo modo:⁊ sic ipsis instris assimilatur effectus:lz scdo modo non.
¶ Ad quintã.q.ꝯcedo ꝙ solus deus est causa principalis isto modo
ꝙ nec agit in se:vt instrumẽtũz alterius:⁊ nec primo nec scdo modo.
dico tamen ꝙ multe sunt cause principales.i.nõ instrumentales se/
cundo modo.⁊ sic potest probari ꝙ aliqua causa sit nobilior aliquo
effectu. Et sic completa est tertia pars tractatus.

Oportet ergo vt illud qd̃ Jo.dimisit declaret.s.an detur
sensus agens in sensibus interiorib⁹. Dico
ergo ꝙ sensuũ interiorũ quidã cognoscit simplicia ⁊ cõplexa:⁊ discur/
rit ⁊ cõponit ⁊ diuidit.quidã simplicia tm̃. Sz qr sola cogitatiua cõ/
prehendit cõplexa simplicia:discurrit cõponit ⁊ diuidit.ideo sola co
gitatiua dz diuidi in agens ⁊ patiens. Operationes enim iste nõ pos
sunt esse nisi ppter ista.verum agens ⁊ patiẽs nõ sunt due res:sz vna
tm̃.⁊ in modo differẽs.ipsa enim prout habet vim recipiẽdi põt dici
patiens:put hz vim agẽdi põt dici agẽs.attamẽ est vna met res sim/
pliciter ⁊ dĩno:sicut.n.dici in rebus mãlibus multotiẽs idem putat
agẽs ⁊ patiẽs. ¶ Causa aũt hui⁹ oppõnis est:qm itellus ⁊ cogitatiua
nõ dñt nisi penes vlr ⁊ particulariter operare sm Auer.vult eniz ꝙ
cogitatiua sit quedã ratio pticularis:vt cõmen.33.tertij.⁊.6.⁊.2. de
anima.cõ.63.modo ista variatio non ꝑmouet rõnem agendi ⁊ pa/
tiendi:ideo opz sicut in intellectu datur ista multitudo ita in cogita/
tiua:⁊ lz Auer.nõ expressit:attamẽ dat intelligere hoc p simile in in/
tellectu:⁊ cũ oĩa hec sint ita solute sunt due.q.quarum prima fuit de
exterioribus.vbi solute sunt iterũ tria quesita:an.s.sit scdz:an sit ali
quid aïe nostre.⁊ tertiũ an sit vnus omniũ.oĩa eniz ista per interẽ/
ptionẽ sunt soluta:⁊ cũ ita sit:opz nũc soluere ad.q.in principio idu
ctas. ¶ Ad primã cõcedo conclones rõnis ⁊ cõfirmationis.ꝙ.s.det
aliqd agẽs in sensib⁹ omniũ sensationũ:sicut motor oĩbus cõis:attñ
istud non dz dici sensus agẽs. Jtaqz dõm est ꝙ vbicũqz dat patiẽs
dat agẽs:nõ tñ opz vt semp vbi dat patiẽs det agẽs eiusdẽ rõis:⁊ vt
pzimã datur mã patiens:non tñ datur mã agẽs:⁊ lz in nã intellectus
valeat.si datur intellect⁹ polis.dz dari aliqd agens qd põt ⁊ dz dici
intellect⁹ propter rõnez iam tactã. ¶ Ad scdam dõm ꝙ a forma ca/
loris puenidt operatões diuerse virtute diuersoz:vt iam declaraui.

virtute.n.motoris separati puenit operatio spūalis: virtute ei9 abso
lute puenit operatio mālis.e sic prout est instrm diversorum pōt esse
principiū diversarū operationū specie e gñe diversar. ¶ Ad tertiaz
Alber.dicit q illud tm hz veritatem in potentijs passiuis. ¶ Sed hec
solo nō videt tuta: qm per istam ppōnem Ari.intēdit pbare primū
motorē esse.modo si ita esset nō probaret illud. Ideo dico q sensibi
lia habēt id virtute cuius extrahunt de potentia ad actū: qd tn non
est aliquid aie nostre: sz motor separatus vt declaravi.istud enim ex/
trahit sensibile de potētia ad actū.p q̄to virtute eius vt instrumen
tum agit: sine cuius virtute agere nō posset. ¶ Ad quartā nego añs:
qm cōpositio phātasticās est trāsferendo rem de genere in genus: vt
dixi: sed cōpositio sensibilis est trāsferendo de spē in spēm vt apper.
Vel dicas q hac de cā opz vt det aliqd agens separatū oibus cōe: vt
dictū est. ¶ Ad quintā dicendū q dictū illoruz intelligit in physica
e naturali trāsmutatione: cuius nō est sensatio. nō eniz est cum abie/
ctione cōtrarij vt scis. ¶ Ad sextā dōm q illud est verū in eodez gñe
pricipij. sic q si fuerit aliqua res actiua in mā. dico q illa si erit a mā
abstractior erit plus actiua. Sz in diverso genere principij non opz
cuius instātia est etiā fm Jo. quoniā intellectus possibilis est abstra
ctior calore. attamen non est actiuior: qm non sunt vnius gñis prin/
cipij. ¶ Ad septimā dicendū q iudiciuz de re simplici e incomplexe
comprehensa est opus patientis quicquid sit de re complexa. Ex his
admouent.q.pbantes illam esse anime nostre aliquid. dico eniz q si
paret sensus agens concurrens tanq principiū particulare ad actū
sentiendi: opz vt esset aliquid aie nostre oino: q: ergo ille rōnes suppo
nunt illum esse hoc modo: ideo oēs sunt solute. Eodem modo tollun/
tur.q.de vnitate e pluralitate illius. omnes.n.fundant se super illius
esse. modo cum dictū sit e declaratuz illum nō esse: ideo admouentur
omnes. ¶ Et sic cōplevi hunc tractatū. 14. Junij. 1495. quem volui
facere tm: vt Jo. cōtradicerē: e propterea eum appellare bonum est
tractatū de errore Jo. de sensu agente. ad quē rogo videntes ipsum:
vt nō velint moueri passione e ira. est eniz studiū philosophorū oino
remotū ab his. sicut dicit Arist. primo celi. e Auer. cōmē. 101. sed ve/
lint bene inspicere dicta Aristo. e Auer. e fundamēta posita hic: e col
ligare quedā cum quibusdā e in eis super cōsiderare. e post si me di
gnum reprehēsione invenerint: iustum est me cōdemnare. duobus.n.
existentibus amicis sanctū est prehonorare veritatē: sicut dicit Ari.
in primo ethicorū. Si vero nō. oro eos vt velint addere meis dictis.
e ea reddere multo plus sufficiētia: quoniā in rei veritate ppter negō
cia: e maxime cōtinuas lectiones quas publice lego: non potui va/
care fm totum posse meum: sz interrupte. s. quādoq e quandoq nō.
e tu scis q studiū debet esse frequens. Mi ergo Hieronyme: qui me
sepe e tanto tēpore rogasti: accipe hoc opus e teneas ipsum: quoniaz
in rei veritate quando videbis e considerabis multa bona tetigi ibi.
e tu qui coegisti me ad hoc sis fautor fm tuum singulare ingenium: e
quoniam profecto inter meos discipulos non parum ingenium tuum
claret. Vale e mei sis memor.

Finis.

BIBLIOTECA NAZ
ROMA